

Tartalomjegyzék

2011. évi LII. törvény	A kormánytisztviselők jogállásáról szóló 2010. évi LVIII. törvény módosításáról, valamint a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény módosításáról	12030
26/2011. (V. 27.) NEFMI rendelet	A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről, valamint egyes oktatási jogszabályok módosításáról szóló 17/2004. (V. 20.) OM rendelet módosításáról	12040

II. Törvények

2011. évi LII. törvény

a kormánytisztviselők jogállásáról szóló 2010. évi LVIII. törvény módosításáról, valamint a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény módosításáról*

- 1. §** A kormánytisztviselők jogállásáról szóló 2010. évi LVIII. törvény (a továbbiakban: Ktv.) a következő új 6/A. §-sal egészül ki, ezzel egyidejűleg a jelenlegi 6/A. § számozása 6/B. §-ra változik:
- „6/A. § (1) A kormánytisztviselő munkakörét, munkavégzésének helyét – a (2) bekezdésben meghatározott feltételek együttes fennállása esetén – a munkáltató a kormánytisztviselő hozzájárulása nélkül módosíthatja.
- (2) A munkakört és a munkavégzés helyét abban az esetben módosíthatja a munkáltató egyoldalúan, ha
- a) az új munkakör megfelel a kormánytisztviselő iskolai végzettségének, képzettségének,
- b) az új munkahely és a lakóhely között – tömegközlekedési eszközzel – történő oda- és visszautazás ideje naponta a két órát, illetve 10 éven aluli gyermeket nevelő kormánytisztviselő esetében a másfél órát nem haladja meg,
- c) a kormánytisztviselőre nézve – különösen beosztására, korára, egészségi állapotára vagy egyéb körülményeire tekintettel – aránytalan sérelemmel nem jár,
- d) az új munkakör az államigazgatási szervnél vagy az irányítása, felügyelete alá tartozó szervnél van.
- (3) A vezetőre a (2) bekezdés c) pontja azzal az eltéréssel alkalmazható, hogy esetében a kinevezés-módosítás korára, egészségi állapotára vagy egyéb körülményeire tekintettel aránytalan sérelemmel nem járhat.
- (4) A kormánytisztviselőt az (1) bekezdésben meghatározott kinevezés-módosítástól számított öt munkanapon belül írásban benyújtott kérelmére a 8. § (2) bekezdés d) pontja alapján fel kell menteni. A kormánytisztviselő felmentése esetén a kinevezés-módosítást megelőzően betöltött korábbi munkakörében megállapított illetményét kell alapul venni a felmentési időre járó kereset, a végkielégítés összegének, valamint az egyéb kifizetések összegének meghatározáskor.”
- 2. §** A Ktv. 8. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:
- „8. § (1) A kormánytisztviselői jogviszony felmentéssel akkor szüntethető meg, ha
- a) az Országgyűlés, a Kormány, a költségvetési fejezetet irányító szerv vezetője, az államigazgatási szerv vezetője döntése alapján az államigazgatási szerv hivatali szervezetében létszámcsökkentést kell végrehajtani, és emiatt a kormánytisztviselő további foglalkoztatására nincs lehetőség;
- b) megszűnt az államigazgatási szervnek az a tevékenysége, amelynek körében a kormánytisztviselőt foglalkoztatták;
- c) átszervezés következtében munkaköre feleslegessé vált;
- d) a kormánytisztviselő nyugdíjasnak minősül (kivéve ha a jogviszony a Ktv. 15. § (1) bekezdés j) pontja alapján megszűnt).
- (2) A kormánytisztviselői jogviszonyt felmentéssel meg kell szüntetni, ha
- a) a kormánytisztviselő hivatalára méltatlan [8/A. § (1) bekezdés];
- b) a kormánytisztviselő munkavégzése nem megfelelő [8/B. § (1) bekezdés];
- c) a kormánytisztviselő egészségügyi okból feladatai ellátására alkalmatlan;
- d) a 6/A. § (1) bekezdésében meghatározott kinevezés-módosítás esetén a kormánytisztviselő azt kérelmezi;
- e) a kormánytisztviselő vezetőjének bizalmát elveszti (8/C. §);
- f) a rokkantsági (baleseti rokkantsági) nyugdíjjogosultság (6) bekezdés szerinti feltételeivel rendelkező kormánytisztviselő azt kérelmezi;
- g) az előrehozott öregségi nyugdíjjogosultság életkori, valamint szolgálati idővel kapcsolatos feltételeivel a felmentési idő leteltekor rendelkező kormánytisztviselő a (8) bekezdés szerint kérelmezi;
- h) a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 18. § (2a) bekezdésben foglalt feltételekkel a felmentési idő leteltekor rendelkező kormánytisztviselő kérelmezi.

* A törvényt az Országgyűlés a 2011. május 23-i ülésnapján fogadta el.

- (3) A munkáltató a felmentést köteles megindokolni. Az indokolásból a felmentés okának világosan ki kell tűnnie és a munkáltatónak kell bizonyítania, hogy a felmentés indoka valós és okszerű.
- (4) A (2) bekezdés c) pontjában meghatározott egészségügyi okból bekövetkező alkalmatlanság esetén a kormánytisztviselő akkor menthető fel, ha a hivatali szervezetben vagy annak irányítása alatt álló közigazgatási szervnél a képzettségének, besorolásának és egészségi állapotának megfelelő betöltetlen munkakör nincs, vagy ha az ilyen munkakörbe való áthelyezéséhez a kormánytisztviselő nem járul hozzá.
- (5) A (2) bekezdés f) pontjában foglalt jogcímen a kormánytisztviselő kezdeményezésére csak egy alkalommal kötelező a felmentés.
- (6) Ha a kormánytisztviselő rokkantsági (baleseti rokkantsági) nyugdíj iránti igényét érvényesíti és ezen eljárás során a rokkantság (baleseti rokkantság) tényéről és a szükséges szolgálati idő megszerzéséről az illetékes nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv értesíti, akkor az általa kezdeményezett ellátás igénybevétele érdekében a kormánytisztviselői jogviszonyát – kérelmére – a (2) bekezdés f) pontja alapján felmentéssel meg kell szüntetni.
- (7) Ha az államigazgatási szerv jogutód nélkül szűnik meg, akkor a kormánytisztviselői jogviszony megszüntetésével, valamint a Ktv. 20/A. § (2), (5) bekezdésében meghatározott feladatokkal kapcsolatos munkáltatói intézkedéseket – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – az államigazgatási szerv felügyeleti szerve hozza meg.
- (8) Az előrehozott örökségi nyugdíj megállapításához szükséges szolgálati időt a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv külön jogszabály szerinti határozatával kell igazolni.
- (9) A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 18. § (2a) bekezdésben foglalt feltételek megállapításához szükséges jogosultsági időt a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv külön jogszabály szerinti határozatával kell igazolni.”

3. §

A Ktjv. a következő 8/A–8/C. §-sal egészül ki:

„8/A. § (1) Hivatalára az a kormánytisztviselő méltatlan, aki olyan magatartást tanúsít – akár a hivatali munkájával (munkavégzésével) összefüggésben, akár munkahelyén kívül –, amely alkalmas arra, hogy az általa betöltött beosztás tekintélyét vagy a munkáltató jó hírnevét, illetve a jó közigazgatásba vetett társadalmi bizalmat súlyosan rombolja, és emiatt nem várható el, hogy a munkáltató a jogviszonyt fenntartsa. Ilyen magatartásnak kell tekinteni különösen azt, amely a pártatlanság, a befolyástól való mentesség, a hivatásetikai normák sérelmét eredményezi.

(2) A méltatlanság címén való felmentés közlése előtt lehetőséget kell adni a kormánytisztviselőnek a felmentés indokainak megismerésére és az azokkal szembeni védekezésre, kivéve, ha az eset összes körülményeiből következően ez a munkáltatótól nem várható el.

(3) A méltatlanság jogcímén történő felmentés jogát az ennek alapjául szolgáló okról való tudomásszerzéstől számított tizenöt napon belül, legfeljebb azonban az ok bekövetkeztétől számított egy éven belül, bűncselekmény elkövetése esetén a büntethetőség elévüléséig lehet gyakorolni. Ha a méltatlanság jogcímén történő felmentés jogát testület jogosult gyakorolni, a tudomásszerzés időpontjának azt kell tekinteni, amikor a felmentés okáról a testületet – mint a munkáltatói jogkört gyakorló szervet – tájékoztatják. A hivatalára méltatlanná vált kormánytisztviselő kormánytisztviselői jogviszonyát felmentési idő nélkül (azonnali hatállyal) kell megszüntetni.

(4) A sérelmezett munkáltatói intézkedés végrehajtására a közszolgálati panasz benyújtásának nincs halasztó hatálya.

8/B. § (1) A 8. § (2) bekezdés b) pontjában foglalt felmentésre akkor kerülhet sor, ha

a) a munkáltató által végzett szakmai munka értékelése alapján a kormánytisztviselő munkaköri feladatainak ellátása nem megfelelő színvonalú, és

b) az államigazgatási szervnél nincs másik felajánlható munkakör, vagy a kormánytisztviselő a (2) bekezdésben foglaltak szerint felajánlott munkakört nem fogadta el.

(2) A kormánytisztviselő számára a felmentését megelőzően az államigazgatási szervnél – feltéve, ha ilyennel rendelkezik – másik megfelelő kormánytisztviselői munkakört kell felajánlani. A kormánytisztviselő a felajánlott munkakör elfogadásáról vagy elutasításáról a felajánlástól számított öt munkanapon belül írásban nyilatkozik. A nyilatkozat hiányát a munkakör elutasításának kell tekinteni, kivéve, ha a késedelem a kormánytisztviselő önhibáján kívül eső okból következett be. A kormánytisztviselő elfogadó nyilatkozata esetén őt az új munkakörének megfelelően kell besorolni és besorolásának megfelelő illetményre jogosult.

(3) Nem lehet megfelelőnek tekinteni azt a munkakört, amelynek ellátásához a szakmai munka értékelése során nem megfelelőnek minősített szakmai követelmény szükséges.

(4) Ha a kormánytisztviselő a felajánlott állást elutasítja, vagy ha az államigazgatási szervnél a (2) bekezdésben meghatározott munkakör nincs, akkor a kormánytisztviselőt a 8. § (2) bekezdés b) pontja alapján fel kell menteni.

(5) A kormánytisztviselő a munkaértékelés tartalmának, illetve a feljánlott munkakör megfelelőségének vizsgálata iránt a Kormánytisztviselői Döntőbizottsághoz fordulhat. A Kormánytisztviselői Döntőbizottság határozatával szemben kizárólag jogi tények vizsgálata tekintetében, jogszabálysértésre hivatkozással – hibás vagy valótlan ténymegállapításának megsemmisítése iránt – a kormánytisztviselő közszolgálati jogvitát kezdeményezhet a bíróságnál.

8/C. § (1) Bizalomvesztésnek minősül, ha a kormánytisztviselő a Ktv. 37. § (4) bekezdésében meghatározott kötelezettségének nem tesz eleget.

(2) A bizalomvesztés indoka kizárólag a kormánytisztviselő magatartásában, illetve munkavégzésében megnyilvánuló és bizonyítható tény lehet.”

4. §

A Ktv. 10. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„10. § (1) A kormánytisztviselői jogviszony tekintetében a Ktv. 6. § (1) bekezdése, a 11. § (1)–(6) bekezdése, a 16. § (2) bekezdése, 16/A–17. §-a, 17/B–E. §-a, 18. §-a, a 19. § (8) bekezdésének c) pontja, 19/A. § (1) bekezdésének j) és k) pontja és (4) bekezdése nem alkalmazható.

(2) A kormánytisztviselői jogviszony tekintetében a Ktv. 14. § (2) bekezdését azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy áthelyezésen

a) az e törvény hatálya alatti államigazgatási szervek, valamint

b) az e törvény és a Ktv. hatálya alatti szervek

közötti határozott idejű, illetőleg végleges áthelyezést kell érteni.

(3) A Ktv. 19. § (8) bekezdésében foglalt eseteken túl a kormánytisztviselő nem jogosult végkielégítésre, ha

a) méltatlanság címén mentették fel [8. § (2) bekezdés a) pont];

b) felmentésére a 8. § (2) bekezdés b) pontjában meghatározott okból került sor.

(4) A Ktv. 19/A. §-ban foglaltakon túlmenően, e törvény alkalmazásában nyugdíjasnak minősül az a kormánytisztviselő, aki az előrehozott öregségi nyugdíj feltételeivel rendelkezik, és felmentésére a 8. § (2) bekezdés g) pontja alapján kerül sor.

(5) A Ktv. 19/A. §-ban foglaltakon túlmenően, e törvény alkalmazásában nyugdíjasnak minősül az a kormánytisztviselő, aki a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 18. § (2a) bekezdésben foglalt feltételekkel rendelkezik, és felmentésére a 8. § (2) bekezdés h) pontja alapján kerül sor.

(6) Az államigazgatási szerv legkésőbb a felmentés közlésekor írásban tájékoztatja az állami foglalkoztatási szervet a felmentéssel érintett kormánytisztviselők személyes adatairól, utolsó munkaköréről, szakképzettségéről és átlagkeresetéről. A tájékoztatási kötelezettség – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – a jogutód nélkül megszűnő államigazgatási szerv felügyeleti szervét terheli.

(7) A (6) bekezdésben foglalt tájékoztatási kötelezettség feltétele, hogy a felmentésre a 8. § (1) bekezdés a)–c) pontjaiban meghatározott okból kerüljön sor és a felmentéssel érintett kormánytisztviselők létszáma harminc napon belül

a) 20 főnél kevesebb kormánytisztviselő foglalkoztatása esetén legalább 5 fő;

b) 20-nál több és 100-nál kevesebb kormánytisztviselő foglalkoztatása esetén legalább 10 fő;

c) 100 vagy annál több, de 300-nál kevesebb kormánytisztviselő foglalkoztatása esetén legalább a kormánytisztviselők 10%-a;

d) 300 vagy annál több kormánytisztviselő foglalkoztatása esetén legalább 30 fő.

Az a)–d) pontban meghatározott rendelkezések alkalmazása szempontjából a kormánytisztviselői jogviszonyban és a munkaviszonyban állók létszámát össze kell számítani.

(8) A kormánytisztviselői jogviszony tekintetében a Ktv. 19/A. § (1) bekezdéséből a „17. § (1) bekezdés d) pontja” szövegrész nem alkalmazható.

(9) A Ktv. 20/A. § (1) bekezdését azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy ha a kormánytisztviselőt a 8. § (1) bekezdés a)–c) pontjaiban meghatározott okból, vagy a 8. § (2) bekezdés b)–e) pontjaiban meghatározott okból mentik fel, vagy a Ktv. 15. § (1) bekezdés g) pontja alapján szűnik meg a jogviszonya, akkor a felmentési idejére tartalékállományba kell helyezni.

(10) Az 5. § (2) bekezdés alapján létrejött tartós külszolgálat 60 napos hatállyal megszüntethető.

(11) A kormánytisztviselői jogviszony tekintetében a Ktv. 14. § (1) bekezdés második mondatában foglaltakon túl a 6/A. §-ban meghatározottak alapján is módosíthatja a munkáltató egyoldalúan a kormánytisztviselő kinevezését.

(12) A Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény 28. § (2) bekezdés a) pontja a kormánytisztviselői jogviszony tekintetében nem alkalmazható. A Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény 28. §

(4) bekezdése azzal az eltéréssel alkalmazható, hogy a védelem a tisztségviselőt a megbízatása megszűnését követően nem illeti meg."

5. § A Ktjv. 19. § (1) és (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A Miniszterelnökségen, a minisztériumokban, a Kormányzati Ellenőrzési Hivatalnál, a költségvetési fejezetet irányító szerveknél – a Központi Statisztikai Hivatal területi szervezeti egységei kivételével és ide nem értve a Nemzeti Adó- és Vámhivatalt –, a Magyar Államkincstár Központjában, valamint a Budapesti és Pest Megyei Igazgatóságánál, a Kormány által rendeletben kijelölt államigazgatási szervnél, a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatalnál, a Nemzeti Földalapkezelő Szervezetnél, a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalnál – a területi szervezeti egységei kivételével –, a Földmérési és Távérzékelési Intézetnél, az Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóságnál, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Igazságügyi Szolgálatánál, a Nemzeti Nyomozó Irodánál, továbbá jogszabály által országos hatáskörű szervnek nyilvánított, a Kormány közvetlen felügyelete alatt álló, illetve a Kormány által irányított központi költségvetési szerveknél, valamint – a belső igazgatási szervei kivételével – az Országos Nyugdijbiztosítási Főigazgatóságnál és az Országos Egészségbiztosítási Pénztárnál, továbbá a Nemzeti Fejlesztési Ügynökségnél az illetménykiegészítés mértéke a felsőfokú iskolai végzettségű kormánytisztviselő esetében az alapilletményének 50%-a, középfokú végzettségű kormánytisztviselő esetében az alapilletményének 15%-a.

(2) Az (1) bekezdésben nem említett központi államigazgatási szervnél, a rendőrség, a büntetés-végrehajtás és a katasztrófavédelem szervezeteinél, valamint a megyei, fővárosi kormányhivatalnál, továbbá az Országos Nyugdijbiztosítási Főigazgatóság központi igazgatási szerveinél az illetménykiegészítés mértéke a felsőfokú iskolai végzettségű kormánytisztviselő esetében az alapilletményének 35%-a, középfokú végzettségű kormánytisztviselő esetében az alapilletményének 15%-a."

6. § A Ktjv. a következő 24/A. és 24/B. §-sal egészül ki:

„24/A. § (1) A miniszter több minisztériumot érintő feladat összehangolt végrehajtása érdekében – az érintett miniszter egyetértésével – a Ktv. 78. §-ában foglaltakon túl célfeladatot állapíthat meg az irányítás alatt nem álló minisztériumban foglalkoztatott kormánytisztviselő részére.

(2) A céljuttatást a célfeladatot tűző miniszter állapítja meg.

(3) Az e §-ban nem szabályozott kérdésekben a Ktv. 78. §-át – a 78. § (4) bekezdését kivéve – kell megfelelően alkalmazni.

24/B. § (1) A kormányzati tevékenység támogatására a hivatali szervezet vezetője kutatási megállapodást köthet a kormánytisztviselővel.

(2) A kutatás eredményes végrehajtása esetén a kormánytisztviselőt kutatói céljuttatás illeti meg.

(3) A kutatás időtartama a kormánytisztviselőt mentesíteni kell a munkavégzés alól. A munkavégzés alóli mentesítés feltételeiről és a mentesítés idejére járó díjazásról a felek külön megállapodást köthetnek. E § alkalmazásában a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény 151. § (2) bekezdés g) pontja nem alkalmazható.

(4) Az e §-ban nem szabályozott kérdésekben a Ktv. 78. §-át kell megfelelően alkalmazni."

7. § A Ktjv. 26. §-a a következő (4) bekezdéssel egészül ki:

„(4) A szakmai vezetők és a kormánytisztviselők önéletrajzát a minisztériumok és a Miniszterelnökség a 25. § (3) bekezdésében meghatározott rendszerben kezelik. Az önéletrajz kötelezően tartalmazza a szakmai vezetők és a kormánytisztviselők Ktv.-ben meghatározott közszolgálati alapnyilvántartásban szereplő adatai közül a Kormány által rendeletben meghatározott adatokat, valamint a készségekre, képességekre és kompetenciákra, katonai szolgálatra vonatkozó adatokat, továbbá a járművezetéssel kapcsolatos adatokat, valamint az önéletrajzhoz csatolandó, az önéletrajzban foglaltakat igazoló mellékleteket, illetve tartalmazhat egyéb kiegészítő információkra vonatkozó adatokat."

8. § A Ktjv. a következő VI/B. fejezettel, az azt követő címmel és 58/B. és 58/C. §-sal egészül ki:

„VI/B. FEJEZET

KORMÁNYTISZTVISELŐI JOGVISZONYBÓL SZÁRMAZÓ JOGVITA

58/B. § (1) A kormánytisztviselő a kormánytisztviselői jogviszonyból származó igényének érvényesítése érdekében közszolgálati panaszával a Kormánytisztviselői Döntőbizottsághoz fordulhat. A Kormánytisztviselői Döntőbizottság döntésével szemben a kormánytisztviselő, illetve a munkáltató bírósághoz fordulhat. Ha a Kormánytisztviselői

Döntőbizottság a jogszabályban előírt határidőn belül nem bírálja el a panaszt, akkor a kormánytisztviselő, illetve a munkáltató közvetlenül a bírósághoz fordulhat keresetével.

(2) A közszolgálati panaszt a sérelmesnek tartott munkáltatói intézkedésről szóló irat kézbesítésétől számított 30 napon belül lehet a Kormánytisztviselői Döntőbizottsághoz benyújtani

- a) a kormánytisztviselői jogviszony megszüntetésével;
- b) az összeférhetetlenség megszüntetésére irányuló írásbeli felszólítással;
- c) a minősítés, a teljesítményértékelés és a szakmai munka értékelésének megállapításaival;
- d) a fegyelmi és kártérítési ügyben hozott határozattal;
- e) a kinevezés egyoldalú módosításával;
- f) a fizetési felszólítással;

g) a Ktv. 33. § (1) bekezdésében foglalt vezetői pótlék csökkentésével

kapcsolatos ügyekben. Egyéb esetekben a kormánytisztviselő az igény érvényesítésére vonatkozó elévülési időn belül fordulhat a Kormánytisztviselői Döntőbizottsághoz.

(3) A munkáltatói jogkör gyakorlójának mérlegelési jogkörébe tartozó döntése ellen a kormánytisztviselő a Kormánytisztviselői Döntőbizottsághoz, illetve a bírósághoz akkor fordulhat, ha e törvény megengedi.

(4) A panasz, illetve a keresetlevél beadására megállapított határidőt megtartottnak kell tekinteni, ha a Kormánytisztviselői Döntőbizottsághoz, illetve a bírósághoz intézett panaszt, illetve keresetlevelet legkésőbb a határidő utolsó napján postára adták. Ha a fél a panasz, illetve a keresetlevél beadására megállapított határidőt elmulasztja, igazolással élhet.

(5) A (2) bekezdés b)–f) pontjaiban foglalt esetekben a sérelmezett intézkedés a bíróság jogerős döntéséig nem hajtható végre.

(6) A közszolgálati panaszt a Kormánytisztviselői Döntőbizottság annak kézhezvételétől számított 30 napon belül indokolással ellátott határozatban bírálja el és döntését írásban közli. Ezt a határidőt indokolt esetben a Kormánytisztviselői Döntőbizottság egy alkalommal 60 nappal meghosszabbíthatja.

(7) A Kormánytisztviselői Döntőbizottság hatásköre az e törvény hatálya alá tartozó államigazgatási szervnél keletkezett jogvitára terjed ki.

(8) A közszolgálati panaszt 3 fős tanács bírálja el. Az ügy elbírálásában eljáró tanácsba egy közszolgálati biztost a kormánytisztviselő, egy biztost a munkáltató javaslata alapján a Kormánytisztviselői Döntőbizottság elnöke jelöl ki. A tanács elnökét a Kormánytisztviselői Döntőbizottság elnöke jelöli ki. A tanács elnöke az lehet, aki egyetemi jogi végzettséggel rendelkezik.

(9) A tanács a határozatát többségi szavazással hozza.

(10) A Kormánytisztviselői Döntőbizottság eljárása illeték- és költségmentes.

58/C. § (1) A Kormánytisztviselői Döntőbizottság elnökét és helyettesét, valamint tagjait (közszolgálati biztosok) a közigazgatásért és igazságügyért felelős miniszter javaslatára a miniszterelnök nevezi ki határozatlan időre.

(2) A Kormánytisztviselői Döntőbizottság tagja az lehet, aki

- a) legalább öt éves közigazgatási gyakorlattal és
- b) felsőfokú iskolai végzettséggel és
- c) közigazgatási vagy jogi szakvizsgával rendelkezik és
- d) közszolgálati jog területén gyakorlatot szerzett.

(3) A Kormánytisztviselői Döntőbizottság elnöke államtitkárt megillető illetményre, valamint egyéb juttatásokra, az elnökhelyettes helyettes államtitkári illetményre, valamint egyéb juttatásokra, a tagok minisztériumi főosztályvezetői illetményre jogosultak.

(4) Nem keletkeztet összeférhetetlenséget, ha a kormánytisztviselő, illetve a szakmai vezető a Kormánytisztviselői Döntőbizottság tagja.

(5) A közszolgálati panasz elbírálásában eljáró tanács tagjának összeférhetetlenségére a Ktv. 53. § (3) bekezdés b)–d) pontjaiban foglaltakat kell megfelelően alkalmazni.

(6) A Kormánytisztviselői Döntőbizottság szervezetére és eljárására vonatkozó szabályokat a Kormány rendeletben állapítja meg.”

9. §

A köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény (a továbbiakban: Ktv.) 10. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„10. § (1) Jogszabály vagy a közigazgatási szerv (a továbbiakban: pályázatot kiíró szerv) döntése alapján meghatározott munkakör betöltése vagy vezetői megbízás ellátása meghívásos vagy pályázati eljárás alapján történhet. Pályázati

eljárás esetén kinevezést, megbízást adni csak olyan személynek lehet, aki a pályázaton részt vett és a pályázati feltételeknek megfelelt.

(2) A pályázatot kiíró szerv a pályázati kiírást az egységes hozzáférést biztosító informatikai rendszeren keresztül elektronikus úton megküldi a kormányzati személyügyi igazgatási feladatokat ellátó szerv (a továbbiakban: szolgáltató központ) részére, amely azt közzéteszi. A közzététel napjától a pályázatot kiíró szerv a pályázati kiírást egyéb módon is közzéteheti.

(3) A pályázatot kiíró szerv által meghirdetett pályázatban megjelölt benyújtási határidőt a szolgáltató központ által történő közzétételtől kell számítani. A pályázat benyújtására meghatározott idő tíz napnál nem lehet rövidebb.

(4) A pályázati felhívásnak tartalmaznia kell:

- a) a közigazgatási szerv megnevezését,
- b) a betöltendő munkakör, vezetői kinevezés, megbízás esetén a vezetett szervezeti egység megnevezését,
- c) az ellátandó feladatok ismertetését,
- d) a munkakör betöltéséhez, illetve a pályázat elnyeréséhez jogszabályban előírt és egyéb szükséges valamennyi feltételt,
- e) az illetményre és az egyéb juttatásra vonatkozó tájékoztatást,
- f) a pályázat benyújtásának feltételeit, határidejét, valamint elbírálásának határidejét,
- g) a pályázati eljárásra és a pályázat elbírálásának módjára vonatkozó általános tájékoztatást,
- h) az állás betöltésének időpontját,
- i) a pályázathoz csatolandó iratok felsorolását.

(5) A pályázatot kiíró szerv a pályázati eljárás lefolytatására a szolgáltató központot igénybe veheti, amely azt a rendelkezésére álló szabad kapacitásokhoz igazodóan, a pályázatot kiíró szervvel egyeztetett eljárási rend szerint teljesíti.

(6) A pályázat betöltött állásra is kiírható, feltéve, hogy legkésőbb a pályázat elbírálásának napjától az állás betölthető és az állást betöltő köztisztviselőt a kiírást megelőzően legalább 8 nappal korábban a pályázat kiírásáról írásban tájékoztatják. E rendelkezés alkalmazása során az állás betölthetőnek minősül akkor is, ha az állást betöltő köztisztviselő lemondási, felmentési idejét tölti és a munkavégzési kötelezettség alól a munkáltató felmentette.

(7) A kinevezési jogkör gyakorlója a benyújtásra előírt határidőt követő 30 napon belül, illetve a szolgáltató központ igénybevétele esetén a szolgáltató központ által lefolytatott kiválasztást követő 10 napon belül, testület esetében a következő ülésen dönt a pályázatokról és a köztisztviselő kinevezéséről vagy eredménytelennek nyilvánítja a pályázatot.

(8) A pályázatok értékelésére a kinevezési jogkör gyakorlójának döntése alapján legalább háromtagú előkészítő bizottság (a továbbiakban: bizottság) hozható létre. Bizottság létrehozása esetén az előkészítésbe a közigazgatási szervnél működő munkavállalói érdek-képviselői szerv képviselőjét is be lehet vonni.

(9) A pályázatot kiíró szervnek a pályázót tájékoztatnia kell a pályázati eljárás menetéről, valamint az általa elért eredményről.

(10) A képviselő-testület legkésőbb a jegyző, főjegyző köztisztviselői jogviszonyának megszűnését követő harminc napon belül írja ki a pályázatot a jegyzői, főjegyzői állás betöltésére. A pályázati eljárás eredménytelensége esetén harminc napon belül újabb pályázatot kell kiírni.

(11) A szolgáltató központ toborzási adatbázist működtet a kiválasztás, a lehetséges pályázók tájékoztatásának elősegítésére. A toborzási adatbázisba az a magyar állampolgár, valamint a 7. § (8) bekezdésében meghatározott állampolgársággal rendelkező személy kérheti felvételét, aki büntetlen előéletű, cselekvőképes és legalább középiskolai végzettséggel rendelkezik. A 7. számú melléklet határozza meg azokat az adatokat, amelyeket a toborzási adatbázisba felvételét kérőnek kötelezően kell, illetve választhatóan lehet megadnia.

(12) A közigazgatási szerv vezetője a betöltetlen álláshely betöltése céljából a toborzási adatbázisban nyilvántartott személyek egyéni azonosításra alkalmas módon nyilvántartott adataihoz közvetlenül hozzáférhet."

10. § (1) A Ktv. 15. § (1) bekezdése a következő i) és j) ponttal egészül ki:

[A közszolgálati jogviszony megszűnik:]

„i) hivatalvesztés fegyelmi büntetéssel,

j) ha a köztisztviselő a társadalombiztosítási szabályok alapján az öregségi nyugdíjkorhatárt betöltötte és az öregségi teljes nyugdíjhoz szükséges szolgálati időt megszerezte, kivéve, ha a köztisztviselő kérelmére és hivatali érdek alapján a munkáltató a jogviszonyt fenntartja."

- (2) A Ktv. 15. § (5) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(5) Ha a közszolgálati jogviszony a 15. § (1) bekezdés g) pontjában foglaltak alapján szűnik meg, a köztisztviselő részére annak megfelelő összeget kell kifizetni, amely felmentése esetén a munkavégzési kötelezettség alóli mentesítés idejére járó átlagkeresetnek felel meg, kivéve, ha felmentés esetén a munkavégzés alóli mentesítés időtartamára a köztisztviselő illetményre nem lenne jogosult.”

11. § A Ktv. 17. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„17. § (1) A közszolgálati jogviszony felmentéssel akkor szüntethető meg, ha

a) az Országgyűlés, illetve a helyi önkormányzati képviselő-testület döntése alapján a közigazgatási szerv hivatali szervezetében létszámcsökkentést kell végrehajtani, és emiatt a köztisztviselő további foglalkoztatására nincs lehetőség;

b) megszűnt a közigazgatási szervnek az a tevékenysége, amelynek körében a köztisztviselőt foglalkoztatták;

c) átszervezés következtében munkaköre feleslegessé vált;

d) a köztisztviselő nyugdíjasnak minősül (kivéve ha a jogviszony a 15. § (1) bekezdés j) pontja alapján megszűnt).

(2) A közszolgálati jogviszonyt felmentéssel meg kell szüntetni, ha

a) a köztisztviselő hivatalára méltatlan [17/C. § (1) bekezdés];

b) a köztisztviselő munkavégzése nem megfelelő [17/D. § (1) bekezdés];

c) a köztisztviselő egészségügyi okból feladatai ellátására alkalmatlan;

d) a köztisztviselő vezetőjének bizalmát elveszti (17/E. §);

e) a rokkantsági (baleseti rokkantsági) nyugdíjjogosultság (8) bekezdés szerinti feltételeivel rendelkező köztisztviselő azt kérelmezi;

f) az előrehozott öregségi nyugdíjjogosultság életkori, valamint szolgálati idővel kapcsolatos feltételeivel a felmentési idő leteltekor rendelkező köztisztviselő a (9) bekezdés szerint kérelmezi;

g) a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 18. § (2a) bekezdésben foglalt feltételekkel a felmentési idő leteltekor rendelkező köztisztviselő kérelmezi.

(3) A munkáltató a felmentést köteles megindokolni. Az indokolásból a felmentés okának világosan ki kell tűnnie és a munkáltatónak kell bizonyítania, hogy a felmentés indoka valós és okszerű.

(4) A közigazgatási szerv vezetője a közigazgatási szerv hivatali szervezetében történő, 17/B. § (2) bekezdése szerinti felmentésről a közigazgatási szervnél képviselettel rendelkező munkavállalói érdek-képviselői szerv véleményének kikérése után dönthet.

(5) Ha a közigazgatási szerv jogutód nélkül szűnik meg, akkor a közszolgálati jogviszony megszüntetésével, valamint a 20/A. § (2), (5) bekezdésében meghatározott feladatokkal kapcsolatos munkáltatói intézkedéseket – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – a megszűnő közigazgatási szerv hozza meg.

(6) A (2) bekezdés c) pontjában meghatározott egészségügyi okból bekövetkező alkalmatlanság esetén a köztisztviselő akkor menthető fel, ha a hivatali szervezetben vagy annak irányítása alatt álló közigazgatási szervnél a képzettségének, besorolásának és egészségi állapotának megfelelő betöltetlen munkakör nincs, vagy ha az ilyen munkakörbe való áthelyezéséhez a köztisztviselő nem járul hozzá.

(7) A (2) bekezdés e) pontjában foglalt jogcímen a köztisztviselő kezdeményezésére csak egy alkalommal kötelező a felmentés.

(8) Ha a köztisztviselő rokkantsági (baleseti rokkantsági) nyugdíj iránti igényét érvényesíti és ezen eljárás során a rokkantság (baleseti rokkantság) tényéről és a szükséges szolgálati idő megszerzéséről az illetékes nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv értesíti, akkor az általa kezdeményezett ellátás igénybevétele érdekében a kormánytisztviselői jogviszonyát – kérelmére – a (2) bekezdés e) pontja alapján felmentéssel meg kell szüntetni.

(9) Az előrehozott öregségi nyugdíj megállapításához szükséges szolgálati időt a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv külön jogszabály szerinti határozatával kell igazolni.

(10) A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 18. § (2a) bekezdésben foglalt feltételek megállapításához szükséges jogosultsági időt a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv külön jogszabály szerinti határozatával kell igazolni.

(11) Amennyiben a körjegyzőség megszűnik, illetve a körjegyzőségbe tartozó önkormányzatok megváltoznak és e változás következtében a körjegyzői tisztségre új pályázat kiírására kerül sor, vagy a polgármesteri hivatal megszűnik és az érintett önkormányzat részvételével körjegyzőség alakul, illetve területszervezési intézkedés következtében önkormányzat szűnik meg vagy jön létre, ez olyan átszervezésnek minősül, amely alapján a jegyző közszolgálati jogviszonya felmentéssel az (1) bekezdés c) pontja alapján szüntethető meg.”

12. § A Ktv. a következő 17/C–17/E. §-sal egészül ki:

„17/C. § (1) Hivatalára az a köztisztviselő méltatlan, aki olyan magatartást tanúsít – akár a hivatali munkájával (munkavégzésével) összefüggésben, akár munkahelyén kívül –, amely alkalmas arra, hogy az általa betöltött beosztás tekintélyét vagy a munkáltató jó hírnevét, illetve a jó közigazgatásba vetett társadalmi bizalmat súlyosan rombolja, s emiatt nem várható el, hogy a munkáltató a jogviszonyt fenntartsa. Ilyen magatartásnak kell tekinteni különösen azt, amely a pártatlanság, a befolyástól való mentesség, a hivatásetikai normák sérelmét eredményezi.

(2) A méltatlanság címén való felmentés közlése előtt lehetőséget kell adni a köztisztviselőnek a felmentés indokainak megismerésére és az azokkal szembeni védekezésre, kivéve, ha az eset összes körülményeiből következően ez a munkáltatótól nem várható el.

(3) A méltatlanság jogcímén történő felmentés jogát az ennek alapjául szolgáló okról való tudomásszerzéstől számított tizenöt napon belül, legfeljebb azonban az ok bekövetkeztétől számított egy éven belül, büncselekmény elkövetése esetén a büntethetőség elévüléséig lehet gyakorolni. Ha a méltatlanság jogcímén történő felmentés jogát testület jogosult gyakorolni, a tudomásszerzés időpontjának azt kell tekinteni, amikor a felmentés okáról a testületet – mint a munkáltatói jogkört gyakorló szervet – tájékoztatják. A hivatalára méltatlanná vált köztisztviselő jogviszonyát felmentési idő nélkül (azonnali hatállyal) kell megszüntetni.

(4) A sérelmezett munkáltatói intézkedés végrehajtására a közszolgálati jogvita kezdeményezése nincs halasztó hatálya.

17/D. § (1) A 17. § (2) bekezdés b) pontjában foglalt felmentésre akkor kerülhet sor, ha

a) a munkáltató által végzett szakmai munka értékelése alapján a köztisztviselő munkaköri feladatainak ellátása nem megfelelő színvonalú, és

b) a közigazgatási szervnél – feltéve, ha megfelelő felajánlható munkakörrel rendelkezik – nincs másik felajánlható munkakör.

(2) A köztisztviselő számára a felmentését megelőzően a közigazgatási szervnél – feltéve, ha ilyennel rendelkezik – másik megfelelő köztisztviselői munkakört kell felajánlani. A köztisztviselő a felajánlott munkakör elfogadásáról vagy elutasításáról a felajánlástól számított öt munkanapon belül írásban nyilatkozik. A nyilatkozat hiányát a munkakör elutasításának kell tekinteni, kivéve, ha a késedelem a köztisztviselő önhibáján kívül eső okból következett be. A köztisztviselő elfogadó nyilatkozata esetén őt az új munkakörének megfelelően kell besorolni és besorolásának megfelelő illetményre jogosult.

(3) Nem lehet megfelelőnek tekinteni azt a munkakört, amelynek ellátásához a szakmai munka értékelése során nem megfelelőnek minősített szakmai követelmény szükséges.

(4) Ha a köztisztviselő a felajánlott munkakört elutasítja, vagy ha a közigazgatási szervnél a (2) bekezdésben meghatározott munkakör nincs, akkor a köztisztviselőt a 17. § (2) bekezdés b) pontja alapján fel kell menteni.

(5) A köztisztviselő a munkaértékelés vonatkozásában kizárólag jogi tények vizsgálata tekintetében, jogszabálysértésre hivatkozással hibás vagy valótlan ténymegállapításának megsemmisítése, illetve a felajánlott munkakör megfelelőségének vizsgálata iránt közszolgálati jogvitát kezdeményezhet a bíróságnál.

17/E. § (1) Bizalomvesztésnek minősül, ha a köztisztviselő a Ktv. 37. § (4) bekezdésében meghatározott kötelezettségének nem tesz eleget.

(2) A bizalomvesztés indoka kizárólag a köztisztviselő magatartásában, illetve munkavégzésében megnyilvánuló és bizonyítható tény lehet.”

13. § (1) A Ktv. 19. § (8) bekezdés c) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[Végkielégítésre nem jogosult a köztisztviselő, ha]

„c) felmentésére a 17. § (2) bekezdés b) pontjában meghatározott okból került sor;”

(2) A Ktv. 19. § (8) bekezdése a következő e) ponttal egészül ki, a d) pont végén az írásjel pontosvesszőre változik:

[Végkielégítésre nem jogosult a köztisztviselő, ha]

„e) méltatlanság címén mentették fel [17. § (2) bekezdés a) pont].”

14. § A Ktv. 20/A. § (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) Ha a közigazgatási szervnél alkalmazott köztisztviselőt közszolgálati jogviszonyából a 17. § (1) bekezdés a)–c) pontjaiban meghatározott okból, vagy a 17. § (2) bekezdés b)–d) pontjaiban meghatározott okból mentik fel vagy a 15. § (1) bekezdés g) pontja alapján szűnik meg a jogviszonya, legfeljebb a felmentési idő tartamára beleegyezésével tartalékállományba kell helyezni abból a célból, hogy számára másik közigazgatási szervnél képzettségének, besorolásának megfelelő állást ajánljanak fel. Ha a köztisztviselő a tartalékállományba helyezéséhez

nem járul hozzá, vagy kérésére a tartalékállományból törlik, a reá irányadó végkielégítés felére jogosult. A közszolgálati jogviszony megszűnésével a tartalékállományba helyezés is megszűnik.”

- 15. §** A Ktv. 37. §-a a következő (4) bekezdéssel egészül ki:
 „(4) Az (1) bekezdésében meghatározottakon túl a köztisztviselő vezetői iránti szakmai lojalitással köteles ellátni feladatait. Szakmai lojalitás alatt kell érteni különösen a vezető által meghatározott szakmai értékek iránti elkötelezettséget, a vezetővel és a munkatársakkal való alkotó együttműködést, szakmai elhivatottsággal történő, fegyelmezett és lényeglátó feladatvégzést.”
- 16. §** A központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2010. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: Ksztv.) 51. § (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:
 „(4) Az államtitkár alapilletményét a miniszter át nem ruházható hatáskörében legfeljebb 30%-kal megemelheti, vagy legfeljebb 20%-kal csökkentett mértékben állapíthatja meg.”
- 17. §** (1) Ez a törvény – a (2) és (3) bekezdésben foglalt kivétellel – 2011. június 1-jén lép hatályba.
 (2) E törvény 16. §-ával megállapított Ksztv. 51. § (4) bekezdése 2011. július 1-jén lép hatályba.
 (3) E törvény 3. §-ával megállapított Ktjv. 8/A. § (4) bekezdése, 8/B. § (5) bekezdése, 8. §-ával megállapított Ktjv. 58/B. és 58/C. §-a és e törvény 18. § (1) bekezdés e) pontja 2012. január 1-jén lépnek hatályba.
- 18. §** (1) A Ktjv.
 a) 2. § (2) bekezdésében a „3–14. §” szövegrész helyébe a „3–6. §, 7–14. §” szöveg,
 b) 5. § (2) bekezdésében a „feladat ellátására” szövegrész helyébe a „feladat, illetve tartós külszolgálat ellátására” szöveg,
 c) 20. § (1) bekezdés második mondatában az „A 19. § (3) bekezdésében felsorolt szerv vezetője – ha törvény vagy kormányrendelet eltérően nem rendelkezik –” szövegrész helyébe a „Ha törvény vagy kormányrendelet eltérően nem rendelkezik, a 19. § (3) bekezdésében felsorolt szerv vezetője” szöveg,
 d) 23. § (6) bekezdésében a „8. § (2) vagy (3) bekezdés” szövegrész helyébe a „8. § (2) bekezdés g) vagy h) pontja” szöveg,
 e) 24. § (1) bekezdésében a „továbbá a 49/E. §” szövegrész helyébe a „továbbá a 49/E. §-a, 59. §-a” szöveg,
 f) 57. § (2) bekezdésben a „10. § (3) bekezdésben és a (4) bekezdésben” szövegrész helyébe a „10. § (4)–(6) bekezdésben” szöveg lép.
 (2) A Ktv.
 a) 17/A. § (1) bekezdésében a „17. § (2) bekezdésének a) pontjában” szövegrész helyébe a „15. § (1) bekezdésének g) pontjában” szöveg,
 b) 17/A. § (4) bekezdésében a „jogviszonyát a 17. § (2) bekezdésének a) pontja alapján kell megszüntetni.” szövegrész helyébe a „jogviszonya a 15. § (1) bekezdés g) pontja alapján szűnik meg.” szöveg,
 c) 19/A. § (1) és (4) bekezdésében a „17. § (2) bekezdés d) pontja” szövegrész helyébe a „15. § (1) bekezdés j) pontja és 17. § (1) bekezdés d) pontja” szöveg lép.
- 19. §** (1) Hatályát veszti a Ktjv.
 a) 19. § (3) bekezdésében a „, továbbá a Földmérési és Távérzékelési Intézetnél” szöveg,
 b) 19. § (3) bekezdésében az „az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság” szöveg,
 c) 59. § b) pontja,
 d) 63. §-ában a „89. § (2)–(3) és (5)–(6) bekezdése,” szöveg.
 (2) Hatályát veszti a Ktv.
 a) 15. § (2) bekezdés f) pontja,
 b) 18. § (1) bekezdésében a „– az egészségügyi alkalmatlanság esetét kivéve –” szöveg,
 c) 20/A. § (7) bekezdésében a „hat hónapon belül” szöveg.
- 20. §** (1) A Ktjv. 8. § (2) bekezdés a), b) és e) pontjaiban meghatározott felmentés, valamint a Ktv. 17. § (2) bekezdés a), b) és d) pontjaiban meghatározott felmentés csak e törvény hatálybalépését követően bekövetkezett okon alapulhat.
 (2) E törvény 5. §-ával megállapított Ktjv. 19. § (1) bekezdésében meghatározott mértékű illetménykiegészítéseket a Földmérési és Távérzékelési Intézet tekintetében 2011. április 1-jétől kell alkalmazni.

- (3) E törvény 19. § (1) bekezdés a) pontjában foglaltakat 2011. április 1-jétől alkalmazni kell.
- (4) A Ktv. 15. § (1) bekezdés j) pontja alapján csak e törvény hatálybalépését követően bekövetkező feltételek fennállása esetén szűnik meg a jogviszony.
- (5) E törvény hatálybalépésének napján közalkalmazotti jogviszonyban álló magasabb vezető, illetve vezető megbízású közalkalmazottak 2011. évre járó szabadságát a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Kjt.) 2011. június 1-jén hatályos szabályai alapján meg kell állapítani, és erről őket 2011. június 20-ig írásban értesíteni kell. Ha a törvény hatálybalépésének napján közalkalmazotti jogviszonyban álló magasabb vezető vagy vezető megbízású közalkalmazottat a Kjt. 2011. május 31-én hatályos szabályai alapján 2011. évre több szabadság illette volna meg, mint a 2011. június 1-jén hatályos szabályok alapján, akkor 2011. évre járó szabadságának mértéke – mindaddig, amíg fennálló vezetői megbízásával vagy azzal azonos szintű vezetői megbízással rendelkezik, vagy fennálló közalkalmazotti jogviszonya meg nem szűnik – nem csökkenhet.

- 21. §** (1) A fővárosi és megyei kormányhivatalokról, valamint a fővárosi és megyei kormányhivatalok kialakításával és a területi integrációval összefüggő törvénymódosításokról szóló 2010. évi CXXVI. törvény (a továbbiakban: Kht.) 11. § (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:
- „(3) A kormány megbízott illetményét a közigazgatás-szervezésért felelős miniszter – legfeljebb a köztisztviselői illetményalap 28-szorosában – állapítja meg. A kormány megbízott – amennyiben kormányrendelet másként nem rendelkezik – helyettes államtitkár megillető juttatásokra jogosult.”
- (2) A Kht. 12. § (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:
- „(4) Főigazgatói munkakörbe az nevezhető ki, aki felsőfokú iskolai végzettséggel és legalább 5 év vezetői gyakorlattal rendelkezik. A kormányhivatal vezető kormány megbízott kérelmére, valamint a fővárosi és megyei kormányhivatalok működését irányító államtitkár javaslatára a közigazgatás szervezéséért felelős miniszter a vezetői gyakorlat megléte alól kivételesen indokolt esetben felmentést adhat.”
- (3) A Kht. 15. §-a a következő (4) bekezdéssel egészül ki:
- „(4) A szakigazgatási szerv vezetője a szakigazgatási szervnek a törvény vagy kormányrendelet alapján létrehozott önálló feladat- és hatáskörrel rendelkező szervezeti egységének vezetője vezetői munkakörbe történő kinevezésére és felmentésére vonatkozó hatáskörét a kormány megbízott egyetértésével gyakorolja.”
- 22. §** A közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény 57. §-a a következő (2) bekezdéssel egészül ki:
- „(2) A magasabb vezető megbízású közalkalmazottat évi tíz munkanap, a vezető megbízásút évi öt munkanap pótszabadság illeti meg.”

Dr. Schmitt Pál s. k.,
köztársasági elnök

Lezsák Sándor s. k.,
az Országgyűlés alelnöke

V. A Kormány tagjainak rendeletei

A nemzeti erőforrás miniszter 26/2011. (V. 27.) NEFMI rendelete a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről, valamint egyes oktatási jogszabályok módosításáról szóló 17/2004. (V. 20.) OM rendelet módosításáról

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 94. § (1) bekezdés a) és f) pontjában foglalt felhatalmazás alapján az egyes miniszterek, valamint a Miniszterelnökséget vezető államtitkár feladat- és hatásköréről szóló 212/2010. (VII. 1.) Korm. rendelet 41. § i) pontjában meghatározott feladatkörömben eljárva a következőket rendelem el:

- 1. §** A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről, valamint egyes oktatási jogszabályok módosításáról szóló 17/2004. (V. 20.) OM rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 2. számú melléklete az e rendelet 1. melléklete szerinti kerettantervvel egészül ki.
- 2. §** A Rendelet 3. számú melléklete az e rendelet 2. és 3. melléklete szerinti kerettantervekkel egészül ki.
- 3. §** Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

Dr. Réthelyi Miklós s. k.,
nemzeti erőforrás miniszter

A Nemzeti Tankönyvkiadó kerettanterve, oktatási programja a középfokú nevelés-oktatás 9–12. évfolyama számára

Magyar nyelv és irodalom
Matematika
Ember és társadalom (történelem)
Ember a természetben
Földünk – környezetünk
Informatika
Élő idegen nyelv

BEVEZETÉS

Megtervezni és dönteni arról, hogy az elkövetkező 5–10 évben miről és milyen követelmények szerint tanuljanak gyermekeink a középfokú képzés érettségi vizsgával záródó iskolatípusaiban, azaz a gimnáziumban és a szakközépiskolában, nagy felelősséget igénylő feladat. Az átalakuló társadalmi elvárások és a tanulás sajátosságait vizsgáló kutatások eredményei egyaránt változást sürgetnek az iskolai oktatásban, nemcsak a konkrét tanítási-tanulási módszerekben, hanem általában a tudásról, a tanulás folyamatáról vallott elképzelésekben, nézetekben is. Erre az összetett igényre válaszolva készült el egyrészt a 2005-től érvényben lévő érettségi vizsgakövetelmény, majd a 2007-ben érvénybe lépett korrigált, kiegészített *Nemzeti alaptanterv*. E kerettanterv párhuzamosan érvényesíti a Nat pedagógiai elveit és műveltségterületi tartalmait, illetve az érettségi vizsga kompetencia- és tartalmi követelményeit. Hangsúlyozzuk ugyanakkor, hogy e kerettantervi

dokumentum követelményei az érettségi vizsga középszintjének elérését teszik lehetővé, az emelt szintre felkészítő követelményeket az iskola a helyi tantervében jeleníti meg.

A tanári munka, valamint a tanulás eredményessége érdekében a kerettantervnek, az oktatási programnak, majd a helyi tantervnek világos képet kell adnia arról, hogy mi és milyen is legyen az a tudás, amit az iskola közvetít, milyen képességterületeket, kompetenciákat fejleszt, majd hogyan értékeli a tanulói tudás alkalmazását. A tudásról alkotott kép túlzott leegyszerűsítése vagy rendezetlen sokfélesége ugyanis akadályozhatja a tudás átadásához, befogadásához és alkalmazásához kapcsolódó tanítási és tanulási tevékenységek eredményességét.

A Nemzeti Tankönyvkiadó kerettantervének arculata, küldetése

A kerettanterv következetesen érvényesíti a Nat 2007 kulcskompetenciáit és kiemelt fejlesztési területeit. A kulcskompetenciák és a fejlesztési területek hálót alkotva egymást erősítik és hozzájárulnak az oktatási folyamat horizontális kohéziójához. A kerettantervben megjelenített tartalmak és követelmények mind a gimnáziumokban, mind a szakközépiskolákban alkalmazhatóak.

A Nemzeti Tankönyvkiadó jelen kerettanterve teljes egészében megjeleníti a Magyar nyelv és irodalom, a Matematika, az Ember a természetben, a Földünk-környezetünk, továbbá az Informatika műveltségi terület követelményeit. Az Ember és társadalom műveltségterületből a történelem tantárgyra összpontosít. Az Élő idegen nyelv műveltségterületet kerettantervként úgy értelmezi, hogy az idegen nyelvek kereteit dolgozza ki, konkrét nyelvi példákat azonban nem közöl. A kerettanterv nem jeleníti meg a következő műveltségterület lehetséges tantárgyait: Művészetek, Testnevelés és sport, Életvitel és gyakorlati ismeretek.

A kerettanterv azáltal is segíti az eredményes oktatás gyakorlati megvalósulását, hogy az Európai Unió kompetenciafejlesztési ajánlásait és a hazai fejlesztési területek közvetítését az ún. *globális nevelés* kontextusába is belehelyezi. Így például kiemelten kezeli az egészség, a környezettudatos magatartás, valamint a fogyasztóvédelem fejlesztési területeit. Az ezredfordulón ugyanis már a családok, a tanulók mindennapi életében, az iskola világában is érzékelhető a globalizáció hatása: például a globális gazdaság munkaerőigénye, a környezeti kérdések, az infokommunikáció és a tömegkultúra térhódítása, a reklám, a fogyasztói szokások, a fenntarthatóság problémája. A kerettanterv szerkesztőinek felfogása szerint az iskolai nevelésnek és oktatásnak a maga eszközeivel reagálnia kell minderre, valamint a kollektív biztonság és a közös felelősség kérdéseire, hogy fenntartsuk bolygónk életének egyensúlyát. A globalizációból adódó lehetőségek, felelősségek és kihívások hangsúlyozásán túl, a kerettanterv készítői nem tekinthettek el attól sem, hogy a kiadót neve és hagyományai egyaránt arra kötelezik, hogy nyomatékosan és következetesen közvetítse és képviselje nemzeti értékeinket is, és küldetésének megfelelően garantálja a nemzeti és az európai értékek összhangját.

A kulcskompetenciák: az ismeretek, a képességek és az attitűdök integrált fejlesztése

A kulcskompetenciák (*anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség*) azok a kompetenciák, amelyekre minden egyénnek szüksége van személyes boldogulásához és fejlődéséhez, az aktív állampolgári léthez, a társadalmi beilleszkedéshez és a munkához, gazdálkodói-vállalkozói szerepkörhöz. A Nemzeti alaptanterv az iskolai oktatás-nevelés folyamatában érvényesülő kompetenciafejlesztés fogalmát – az Európai Unióban elfogadott értelmezéssel összhangban – a következőképpen írja le: a *kompetencia a vonatkozó ismeretek, képességek és attitűdök rendszere*. A kerettanterv, illetve az oktatási program a kulcskompetenciák érvényesítésében a konkretizálás és integrálás elvét követi.

Felmutatja egyrészt azokat a tanulói tevékenységeket, amelyek az egyes témakörhöz tartozó ismeretek elsajátításához vezetnek (vezethetnek), másrészt megjelöli a kognitív fejlesztéshez (is) szükséges fogalmakat.

A képességfejlesztés elveit és gyakorlati megvalósulását a tanulói tevékenységek eredményeként feltételezve képviseli; a tanári tevékenységekben a képességfejlesztő pedagógiai eljárásokat, módszereket jelöli meg; a tematikai egységek leírásában közli az előzetes ismereteket, tevékenységeket.

Az attitűdök kialakításában majd továbbfejlesztésében az adott tematika tartalmi elemeivel összhangban figyelembe veszi a Nemzeti alaptanterv kulcskompetenciáinak attitűdbeli összetevőit. Ezek között megjelennek ugyanis a kooperatív tanulás elveit képviselő tevékenységek (pl. *párbeszédre, mások megértésére való törekvés; új tanulási lehetőségek felkutatása, részvétel, alkalmazás*); a tanulás eredményességére utaló fogalmak (pl. *megértés, tudatosítás*); a motiváció fogalomkörébe tartozó személyes tulajdonságok (pl. *kíváncsiság, nyitottság, érdeklődés*); személyiségjellemzők (pl. *önismeret, függetlenség, kreativitás*); továbbá a formális elfogadáson túli értékbeli meggyőződések (pl. *tisztelet, felelősségteljes magatartás*). Nyilvánvaló, hogy az attitűdök jelentős része fejleszthető a tanórai tevékenységekben, az iskolai lét egészében, más részük azonban távlatos érvénnyel, hosszabb távú célként tételezhető.

A jól szervezett, pontos, hatékonyan felhasználható ismeretrendszer tud megfelelő alapot biztosítani a képességek fejlesztéséhez, s a működő képességek teszik lehetővé az ismeretek megfelelő mélységű feldolgozását, megértését és alkalmazni tudását. Az ismeret és a képesség jellegű tudás tehát nem állítható szembe egymással, és a minőségi tudás egymással nem felcserélhető részét jelenti. A műveltség kialakítása szempontjából az is meghatározó, hogy az oktatási program szellemiségének megfelelően – a mindennapi életből vett példák segítségével, problémafelvető kérdésekkel és aktív ismeretszerzést, továbbá ismeretkonstruálást igénylő feladatokkal – folyamatosan ösztönözzük a tanulókat arra, hogy ők maguk is növeljék tájékozottságukat, gyarapítsák fogalmaikat, új kapcsolatokat fedezzenek fel meglévő tudásukban. Az ismeretek és a képességek integrált fejlesztésének stratégiája megfelelő válasz lehet a tanítási tevékenységek minőségét és hatékonyságát, továbbá a tanulás eredményességét egyaránt érintő kihívásokra.

Az oktatási program tanulásképe és tudásképe az ismeretekben, képességekben kifejezésre jutó műveltség mellett a gondolkodásmódban (mentalitásban), a viselkedésben, az erre utaló attitűdben, a kommunikációban megjelenő műveltséget is magában foglalja. A tanulás ugyanis az egész személyiség részvételét igényli. Ezért képviseli az oktatási program azt a felfogást, hogy az iskolai munka során a tanulás minden kognitív és emocionális összetevőjét mozgásba hozásával kell fejleszteni. A képességfejlesztést össze lehet és össze kell kapcsolni a fejlődést befolyásoló érzelmi, motivációs tényezők megerősítésével, például a pozitív önkép kialakításával, a megismerés örömeinek felfedeztetésével, a diákok együttműködését igénylő tevékenységek szervezésével. Nem elég tehát az ismeretek megértésére és megjegyzésére koncentrálni, hanem alkalmat kell adni az ismeretek alkalmazását biztosító feladatok gyakorlására, a problémák, problémahelyzetek elemzésére és megoldására, a különböző gyakorlati tevékenységek tanulására, a tanulás módszereinek elsajátítására, a gondolkodási eljárások tanulására. Mindez természetesen akkor hatékony, ha az értékek iránti pozitív attitűdök és a szociális magatartásformák egyaránt kialakulnak, továbbformálódnak.

Több kompetencia részben fedi egymást és egymásba fonódik: az egyikhez szükséges elemek támogatják a másik terület kompetenciáit. Hasonló egymásra építettség jellemzi a kulcskompetenciák és a kiemelt fejlesztési feladatok viszonyát. A műveltségterületek fejlesztési feladatai a kulcskompetenciákat összetett rendszerben jelenítik meg. Számos olyan fejlesztési terület van, amely mindegyik kompetencia részét képezi: például a kritikus gondolkodás, a kreativitás, a kezdeményezőképeség, a problémamegoldás, a kockázatértékelés, a döntéshozatal, az érzelmek kezelése. A kulcskompetenciák alkotóelemei között rendkívül nagyok az *egyéni különbségek*, ezért fejlesztésük differenciált tanulásszervezést, továbbá az egyéni feladatmegoldások eltéréseit hatékonyan kezelő fejlesztő értékelést igényel.

A kiemelt fejlesztési feladatok megvalósítása

A tanítás-tanulás szemléleti egységének és a tanulók személyiségnevelésének eredményessége szempontjából lényeges, hogy érvényesüljenek olyan kiemelt fejlesztési feladatok, amelyek az iskolai oktatás valamennyi elemét áthatják, és ezáltal is elősegítik a tantárgyközi kapcsolatok erősítését. A *Nemzeti alaptanterv* kiemelt fejlesztési feladatai a kulcskompetenciákra épülnek, összekötik a műveltségterületek bevezetőit és fejlesztési feladatait.

Minden műveltségterület és minden tantárgy kerettantervében helyet kapnak azok az ismeretek, tanulói tevékenységek, amelyek hozzájárulhatnak az *énkép és önismeret*; a *hon- és népismeret*; az *európai azonosságtudat* kialakításához és az *egyetemes kultúra* iránti fogékonyság és tisztelet megalapozásához, s amelyek közvetlen szerepet játszanak az *aktív állampolgárságra*, *demokráciára*, a *környezettudatosságra nevelésben*; a *gazdasági neveléssel* is összefüggő *információs és kommunikációs kultúra* elsajátításához, s amelyek jól szolgálják a *tanulók testi és lelki egészségének* megőrzését, s az egész életen át folyó tanulásra való felkészülésüket.

A *tanulás tanítása* és a *felkészülés a felnőttléti szerepeire* kiemelt fejlesztési feladata – a fentiekkel összefüggésben – különösen nagy jelentőségű a kerettanterv műfajában. A *tanulás tanítása* ugyanis nem csak a pedagógiai eljárások és módszereknek a tanítási témákkal

harmonizáló megválasztásában érvényesül, hanem magukban a tanulói tevékenységekben is. A pedagógiai eljárás tehát a tanulási folyamat megszervezését, röviden a tanulásszervezést is érinti. A tanulásszervezés pedig annak az eldöntését is igényli, mikor és a folyamat mely pontján eredményes az egyéni munka (pl. feladatmegoldás, tankönyvi szöveg feldolgozása, interakció IKT eszközökkel), mely pontján a kooperatív tanulás (pl. csoportmunka, pármunka, vita, irányított megbeszélés) és mikor érdemes a tanórán kívüli tanulási helyszíneket választani (pl. terepmunka, tanulmányi séta, különböző ipari, mezőgazdasági és szolgáltatásokat végző munkahelyek, közintézmények meglátogatása, könyvtári foglalkozás, múzeumlátogatás vagy egy színházi előadás megtekintése).

A *felkészülés a felnőttléti szerepeire* kiemelt fejlesztési feladat megvalósításában óhatatlanul figyelembe kell venni a tanulók iskolán kívüli életmódját, szabadidő-eltöltési szokásaikat is, például azt, hogy napjainkban a médiumok, továbbá a kortárs csoport meghatározó szerepe, mindenekelőtt a televízió, továbbá a számítógép és az internet világa és elterjedtsége jelentős mértékben átalakítja a fiatalok szocializációs folyamatát. A televízió gyökeresen megváltoztatja a korábbiakban kialakított fokozatos átmenetet a gyermekkorból serdülőkorba, az ifjúkorba, majd a felnőttkorba. A kerettanterv javaslatai a következőképpen képviselik e fejlesztési feladatot: a tanulói tevékenység tárgyában (témájában) gyakran utalnak a diákok mindennapi tapasztalataira, a jelen problémáira, az őket körülvevő természeti, tárgyi, társadalmi környezetre; a tevékenységek és az értékelési eljárások támogatják az önismeretet, ezáltal a pályaorientációt, továbbá a szociális kompetenciák fejlesztése révén a majdani munkavállalást, majd munkavégzést. Mindez azonban körültekintő, a konkrét iskola és tanulócsoport sajátosságait messzemenőig figyelembe vevő pedagógiai attitűddel lehet csak eredményes.

A sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztése, inkluzív pedagógia

A kerettanterv alapjául szolgáló *Nemzeti alaptanterv* a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásának is alapidokumentuma. A sajátos nevelési igény a diákok között fennálló különbségek olyan formája, amely a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálásnál nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását és kiegészítő pedagógiai szolgáltatások igénybe vételét teszi szükségessé. Az alapidokumentumban körvonalazott nevelési, oktatási, fejlesztési tartalmak a tanulók között fennálló különbségek ellenére minden gyermek számára szükségesek. A *Nemzeti alaptanterv* külön pontban rögzíti is a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai fejlesztésének kötelezettségét, a differenciált tanulás fontosságát. Sajátos tanulásszervezési megoldások alkalmazása nélkül ugyanis nem valósíthatók meg a különleges bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű gyerekek, a tanulási és egyéb problémákkal, magatartási zavarokkal küzdő tanulók nevelésének, oktatásának feladatai.

A tanórákon számos tanulásszervezési megoldás segítheti az együttműködést, a tanulási esélyek egyenlőségét szolgáló (pl. komprehenzív) szervezeti formák alkalmazását. A sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztéséhez javasolt a tanórán kívüli foglalkozások rendszere mellett az iskolák közötti együttműködés is. Az infokommunikációs technika, a számítógép felhasználása gazdag lehetőséget nyújt a tanulók adaptív oktatását középpontba állító tanulásszervezés számára. A tanulók között fennálló különbségeket az iskolák a helyi

pedagógiai programok kialakításakor veszik figyelembe. A sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztésére vonatkozó célokat, feladatokat, tartalmakat, tevékenységeket, követelményeket meg kell jeleníteni az intézmény pedagógiai minőségirányítási programjában, a helyi tantervben, a tematikus egységekhez, tervekhez kapcsolódó tanítási-tanulási programban, az egyéni fejlesztési tervben. A kerettanterv tantárgyi dokumentumai bevezetőikben utalnak a sajátos nevelési igényű tanulók differenciált fejlesztésének lehetséges területeire, formáira.

Egészségfejlesztés, környezettudatosságra nevelés, fogyasztóvédelmi oktatás

A kerettanterv érvényesíti az iskolai oktatás-nevelés közös, átfogó elveit, így részt vállal az egészségfejlesztés, a környezetvédelem és a fogyasztóvédelem társadalmi feladataiból. E feladatok az iskolai nevelés egészében és minden egyes tantárgyban is érvényesíthetők, összhangban a tantárgyak sajátosságaival és képzési tartalmaival.

Az *egészségnevelés* átfogó célja, hogy elősegítse a tanulók egészségfejlesztési attitűdjének, magatartásának, életvitelének kialakulását annak érdekében, hogy a felnövekvő nemzedék minden tagja képes legyen arra, hogy folyamatosan nyomon kövesse saját egészségi állapotát, érzékelje a belső és külső környezeti tényezők megváltozásából fakadó, az egészségi állapotot érintő hatásokat, és ez által képessé váljon az egészség megőrzésére, illetve a veszélyeztető hatások csökkentésére. E feladatból adódóan az iskolának minden tevékenységével a *holisztikus egészségfejlesztési modell* szerint szolgálnia kell a tanulók egészséges testi, lelki és szociális fejlődését. Ehhez személyi és tárgyi környezetével az iskola segítse azoknak a pozitív beállítódásoknak, magatartásoknak és szokásoknak a kialakulását, amelyek a fiatalok egészséges életvitellel kapcsolatos szemléletét és magatartását fejlesztik. A helyi egészségnevelési program elkészítése kiváló alkalom az iskolának arra, hogy újragondolja, rendszerbe foglalja egészségnevelési tevékenységét. Ebben érvényesíteni lehet a következőket: a heti többszöri testmozgás biztosítása; az életvezetésben az egészségkárosító magatartásformák megelőzése (pl. drogprevenció); társas-kommunikációs készségek fejlesztése; a mindennapi környezet és életvitel (pl. környezet, háztartás, iskola, közlekedés) testi épséget veszélyeztető tényezőinek megismertetése; felkészítés a családi életre, a felelős, örömteli párkapcsolatra; a betegségek megelőzésében, a korai szűrésekben a személyes felelősség jelentőségének beláttatása; általában a konfliktuskezelési magatartásformák fejlesztése. A kerettanterv tantárgyi dokumentumai bevezetőikben utalnak az egészségfejlesztés lehetséges területeire, formáira.

Az iskolának a tanórákon kívül is számos lehetősége van az egészségfejlesztésre, így például önismereti csoportfoglalkozások szervezése, szakmai segítők igénybe vétele, részvétel a helyi egészségvédelmi programokon, sport, kirándulás, egészségnap(ok) rendszeres szervezése, a szabadidő hasznos, értelmes eltöltésére irányuló programok szervezése, az iskolai egészségügyi szolgálat tevékenységének elősegítése.

A *környezettudatosságra nevelés* átfogó célja, hogy elősegítse a tanulók magatartásának, életvitelének kialakulását annak érdekében, hogy a felnövekvő nemzedék képes legyen a környezet megóvására, elősegítve ezzel az élő természet fennmaradását és a társadalmak fenntartható fejlődését, valamint óvja, védje a természetes és épített környezetét, valamint olyan életvitelt alakítson ki, amely mentes

a számára káros ártalmaktól. A környezeti nevelés akkor eredményes, ha a tanulók megismerik azokat a jelenlegi folyamatokat, amelyek következményeként bolygónkon környezeti válságjelenségek mutatkoznak, továbbá konkrét hazai példákon is felismerik a társadalmi-gazdasági modernizáció pozitív és negatív környezeti következményeit. A hatékony és meggyőző környezeti nevelés elengedhetetlen feltétele és egyúttal célja is, hogy a tanulók kapcsolódjanak be közvetlen környezetük értékeinek megőrzésébe, gyarapításába. Életmódjukban a természet tisztelete, a felelősség, a környezeti károk megelőzésére való törekvés váljék meghatározóvá. Szerezzenek személyes tapasztalatokat az együttműködés, a környezeti konfliktusok közös kezelése és megoldása terén. Az iskola pedagógiai programja és helyi tanterve számos módon szerezhethet érvényt a környezeti nevelésnek. A környezettudatosságra nevelés természetes színtere az iskolában az összes tantárgy tanórai foglalkozása mellett a nem hagyományos tanórai foglalkozások (pl. témanapok, projekt-tanítás és más komplex, tantárgyközi foglalkozások, tanulmányi kirándulások), továbbá a tanórán kívüli foglalkozások (pl. szakkörök, tábor, rendezvények, versenyek), esetleg hazai és nemzetközi együttműködések (más iskolákkal, állami és civil szervezetekkel, az iskola környezetében lévő vállalkozásokkal). A kerettanterv tantárgyi dokumentumai bevezetőikben utalnak a környezettudatosságra nevelés lehetséges területeire, formáira.

A környezettudatosságra nevelés céljaként megfogalmazott fenntartható fejlődés, környezettudatos magatartás előmozdításához elengedhetetlen, hogy a középiskola befejezésekor a diákok – a tőlük elvárható felelősségi szinten – megértsenek, saját életükre alkalmazni tudjanak néhány alapvető fogalmat. Ilyen a fenntartható fejlődés, a növekedés korlátai, az alapvető emberi szükségletek fogalmainak tartalma és jelentősége. Ezek mellett fontos magatartásbeli összevető az elővigyázatosság elve a döntéshozatalban, valamint a természetben és az emberi kapcsolatokban egyaránt jellemző kölcsönös függőség elvének felismerése. Mindezekhez az iskolának olyan irányú fejlesztéseket kell előnyben részesítenie, amelyek képessé teszik a tanulókat a környezet sajátosságainak, minőségi változásainak megismerésére és elemi szintű értékelésére, a környezet természeti és ember alkotta értékeinek felismerésére és megőrzésére, a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességeik vállalására és jogaik gyakorlására. A környezettudatosságra nevelés módszereiben tehát egyaránt jelen kell lennie a környezet állapotáról, a társadalom és a környezet viszonyáról szóló információgyűjtésnek, információfeldolgozásnak, a feldolgozott információk alapján történő döntéshozatalnak, a döntés alapján eltervezett egyéni és közösségi cselekvések végrehajtási módszereinek. A környezettudatosságra nevelés eredményességéhez az szükséges, hogy ezeket a módszereket a diákok minél többször, valós globális és helyi problémákkal, értékekkel kapcsolatban maguk alkalmazzák.

A tanulók hatékony társadalmi beilleszkedéséhez, az együttműködéshez és a részvételhez elengedhetetlenül szükséges a szociális és társadalmi kompetenciák tudatos pedagógiailag megtervezett fejlesztése. Olyan szociális motívumrendszerek kialakításáról és erősítéséről van szó, amely gazdasági és társadalmi előnyöket egyaránt hordoz magában. Ezek között kap helyet a *fogyasztóvédelmi oktatás*, amelynek célja a fogyasztói kultúra fejlesztése, valamint a tudatos és kritikus fogyasztói magatartás kialakítása (fogyasztói önvédelmi ismeretek, jogorvoslati módok). Mindehhez szükséges, hogy a diákok értsék, és a saját életükre alkalmazni tudják az alábbi fogalmakat: környezet-tudatos fogyasztás, mint egyfajta középút az öncélú, bolygónk erőforrásait gyorsulva felélő fogyasztás és fogyasztásmentesség között; a kritikus fogyasztói magatartás (a fogyasztói jogok érvényesítése); élelmiszerbiztonság, vásárlási szokások. A fogyasztóvédelmi oktatás

színtere lehet a tantárgyi tanórai foglalkozás, a tanórán kívüli tevékenységek, hazai és nemzetközi együttműködések (más iskolákkal, állami és civil szervezetekkel, cégekkel). A kerettanterv tantárgyi dokumentumai bevezetőikben utalnak a környezettudatosságra nevelés lehetséges területeire, formáira.

A fogyasztóvédelmi oktatásban a tanórai foglalkozásokra javasolt változatos módszereket lehet alkalmazni: pl. interjúk, felmérések készítése, statisztikai adatok elemzése az emberek vásárlási szokásairól; vásárlási számlák tanulmányozása, egy pénzügyi és egy energiaszolgáltató tevékenységének megismertetése, a tapasztaltak kiértékelése; szituációs játékok; fogyasztói kosár készítése; érdek-értvényesítő kommunikációs gyakorlatok; a fogyasztásra ösztönző reklámok hatásának elemzése. A kerettanterv tantárgyi dokumentumai bevezetőikben utalnak a fogyasztóvédelmi oktatás lehetséges területeire, formáira.

A szakközépiskolákban mindezen keresztntantervi követelmények érvényesítésére módot ad a tág értelemben vett szakmai orientáció, továbbá a szakmacsoportos alapozás.

A tanulási elméletek eredményeinek hasznosítása az iskolai gyakorlat megújításában

A tanulásról szóló tudás az utóbbi évtizedekben jelentősen gazdagodott. A minden elsajátítási jelenséget, tanulási folyamatot közös szabályszerűségekre visszavezető tanuláselmélet alkalmazása helyett ezért az egymással párhuzamosan élő tanuláselméletek legfontosabb megállapításainak együttes figyelembevétele látszik célszerűnek, aszerint válogatva közöttük, hogy a tanulás egyes összetevőinek megértéséhez és fejlesztéséhez melyik adhatja a leghasznosabb segítséget. Például a kognitív pedagógia eredményeit elsősorban az ismeretek megértése, a tanulási transzferre vonatkozókat az ismeretek alkalmazása, a szociális tanulási folyamatok fontosságát hangsúlyozókat pedig a tanulási módszerek, a gondolkodási eljárások és a magatartásformák tanulása terén érdemes figyelembe venni és felhasználni.

A tanulási célok meghatározásakor a tartós, elmélyült tudás kialakítását állítjuk középpontba. A kerettanterv az ismeretanyag megtervezésében a hangsúlyt a tudás minőségi jellemzőire: a szervezettségre, a megértés mélységére, az alkalmazhatóságra helyezi. Olyan tanítási programokat és olyan tanulási környezet létrehozását feltételezi, amelynek eredményeként sem az ismeretek, összefüggések tanulása sem a képességek fejlesztése nem válik egyoldalúvá és öncélúvá. E felfogás értelmében a tudás rugalmas adaptálhatósága és továbbépíthetősége válik fontossá, így a tanulási célok és az alkalmazhatóság kritériumai közelítenek egymáshoz.

A kerettanterv szerkesztői fontos pedagógiai célnak tekintik a motivációt, általában a diákok érzelmi és kognitív érintettségének növelését, intellektusuk mellett érzelmi intelligenciájuk fejlesztését. Fontosnak tartjuk, hogy a kerettanterv képviselje „a több önbizalom, kevesebb kudarc” elvet. A szerkesztők minden képzési szakaszban fontos elvnek tartják továbbá a differenciálást, az egyéni képességek, egyéni tudás- és képességszintek figyelembe vételét a tanulói terhelésben, valamint a fejlesztő értékelésben.

A kerettanterv – az alacsonyabb és magasabb óraszámok ajánlásával lehetőséget teremt eltérő tanulási utak iskolai szintű biztosítására, de mindkettő biztosítja a középszintű érettségi vizsgára történő felkészítést és felkészülést. A kerettanterv a tantárgyak közötti kapcsolódási pontok megnevezésével lehetőséget teremt a tantárgyak kölcsönös egymáshoz kapcsolódására. A témaegységekhez kapcsolt széles tanulói tevékenységrepertoár, a differenciált tanulási utak felajánlása, valamint az ajánlott pedagógiai eljárások változatossága lehetővé teszi, hogy többféle képzési célú és arculatú iskola is alkalmazni tudja e kerettantervet.

A tudás konstruálásában, a *fogalmi műveltség* felépítésében folyamatos tevékenység a fogalmi gondolkodás fejlesztése. Ahogyan e kerettanterv részletes tartalmi kidolgozása is jelzi, minden tantárgy – a témakörökhöz, témákhoz rendelt fogalmak közlésével – felépítette a maga sajátos fogalomrendszerét. E fogalomrendszerben azonosíthatjuk a *kulcsfogalmakat*, amelyek lehetővé teszik, illetve alapul szolgálnak a jelenségek, tények, mintázatba rendezéséhez.

A kulcsfogalmakkal kapcsolatos tudás folyamatos bővítése és elmélyítése az értelmes tanulás egyik összetevője. Az egyedi fogalmi ismeretek, az egy-egy konkrét témához kötődő fogalomhasználat jelentőségét is elsősorban az határozza meg, hogy elősegítik-e a kulcsfogalmak megértését, illetve megfelelő élmény- és ismeretanyagot biztosítanak-e az adaptív tudást hordozó kulcsfogalmak alkalmazni tudásához. A kulcsfogalmak tehát az adott ismeretrendszer fogalmi hálójának csomópontjait jelentik, amelyek sok más fogalommal kapcsolatba hozhatóak. A kulcsfogalmak más és más kontextusban szükségszerűen újra és újra megjelennek az ismeretek értelmezésekor. Képesek a tanulásban, a jelenségek leírásában először rendezetlen halmazként megjelenő konkrét fogalmakat, tényeket struktúrákká, fogalmi hálókba rendezni, így alkalmazásuk révén könnyebb értelmezni és befogadni az új információkat és tapasztalatokat is.

A tantárgyak kulcsfogalmai tehát átfogó, a tanítási-tanulási folyamatban szükségszerűen ismétlődő fogalmak. E gazdag jelentésmezővel rendelkező fogalmak jellegüknél fogva, tartalmi összetevőik révén érintkeznek is egymással. A kulcsfogalmak természetesen fokozatosan telítődnek konkrét tartalmakkal, azaz fokozatosan épül fel az a fogalmi háló, ami végül is a fogalmi műveltségben ölt/het testet. A fogalmi gondolkodás fejlesztésének természetesen nem a fogalmak definiálása a célja, hanem azok megértése, alkalmazása.

Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák

A kerettanterv változatos tanulói, tanári tevékenységet a differenciált, egyéni tanulási utakat középpontba helyező tanórai munkát azzal is elő kívánja segíteni, hogy sokszínű, pedagógiai módszereket és szervezési munkaformákat ajánl az alábbi példák szerint.

Tanulói tevékenységek: tankönyvi szövegek megbeszélése, (egyéni vagy közös) feldolgozása, értelmezése; ismeretterjesztő irodalmi és dokumentum szövegek (egyéni vagy közös) feldolgozása, elemzése; tankönyvi ábrák, képek megbeszélése, elemzése; (irányított) információk gyűjtése, elemzése adatsorokból, grafikonokból, térképekből; példák, hivatkozások, esetek gyűjtése; irányított információgyűjtés internetes forrásokból; szemelvények irányított elemzése; információgyűjtés írott szövegekből (pl. forrásokból, feldolgozásokból); (irányított) információgyűjtés vizuális, akusztikus forrásokból; vizuális anyagok (pl. diaképek, fotók, videofilm) irányított feldolgozása,

elemzése; információk (szövegek, képek stb.) összehasonlítása; adatsorok alapján grafikon, tematikus térkép rajzolása; adatok, tények alapján modellek készítése, rajzolása; rajz, illusztráció, sematikus ábra készítése; tanulói kísérlet, mérés; tanulói kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés; tanulói prezentáció; önálló (számításon, írásos, gyűjtéses stb.) feladatmegoldás; dokumentáció elemzése, értelmezése; játék, szimuláció, szerepjáték, drámajáték; vita, disputa; verseny, vetélkedő; projekt; portfólió; könyvtári gyűjtőmunka.

Szervezési és munkaformák: egyéni munka, pármunka, csoportmunka, gyakorlat.

Tanórán kívüli formák: terepgyakorlat, kirándulás, könyvtári óra, múzeumlátogatás, múzeumi óra, tanulmányi kirándulás, színházlátogatás.

Tanári tevékenységek: közös, osztályszintű feldolgozás (megbeszélés, kérdve kifejtő módszer stb.), tanári magyarázat, előadás, prezentáció (ppt, interaktív tábla, internet), tanári szemléltetés, pl. képek, irodalmi szövegek, videofilm segítségével, tanári kísérlet, tanári mintaadás, bemutatás (ének, testnevelés, életvitel stb.).

A tantárgyi rendszer és óraszámok kialakítása

Mint már a bevezetőben említettük, jelen dokumentum a *Magyar nyelv és irodalom*, a *Matematika*, az *Ember a természetben*, a *Földünk-környezetünk*, továbbá az *Informatika* műveltségi terület követelményeit teljes egészében megjeleníti. Az *Ember és társadalom* műveltségterületből a *történelem* tantárgyra összpontosít. Az *Élő idegen nyelv* műveltségterületet kerettantervként úgy értelmezi, hogy az idegen nyelvek kereteit dolgozza ki, konkrét nyelvi példákat azonban nem közöl. A kerettanterv nem jeleníti meg a következő műveltségterület lehetséges tantárgyait: *Művészetek*, *Testnevelés és sport*, *Életvitel és gyakorlati ismeretek*. E műveltségterületek kerettanterveinek kidolgozására a munkafolyamat következő fázisában kerül sor.

A kerettanterv a Nat-tal műveltségterületenként meghatározott fejlesztési feladatokat tantárgyakba rendezi, és követelményeket rendel hozzá. Szinte minden tantárgyhoz, minden évfolyamon kétféle óratervet ad meg. Az egyik óraterv nagyon közel áll ahhoz az időarányhoz, amelyet a Nat mint minimálisan szükségeset javasol az adott műveltségterület tanítására. A másik óraterv ennél magasabb óraszámokat jelöl meg, lehetőséget adva az iskolának arra, hogy a saját pedagógiai programjukhoz, illetve helyi tantervükhöz alkalmazkodva bizonyos tantárgyi témaegységekre, a fejlesztésre az átlagnál több időt fordíthassanak. Természetesen ez azt jelenti, hogy a kerettantervet alkalmazó iskolának műveltségterületenként vagy tantárgyanként külön-külön kell döntenie arról, hogy az A vagy a B változat óraszámait és követelményeit építi-e be a saját helyi tantervébe. Az egyes műveltségterületi tantárgyak kerettantervei dőlt betűvel jelölik a magasabb óraszámú oktatásban érvényes témajavaslatokat, amennyiben javasolnak ilyet. Az említett eljárás módot ad az óraszámok közötti differenciálás iskolai értelmezésére a következő módon – a magasabb óraszám felhasználására a kerettanterv a következő két, eltérő eljárást javasolja:

- A magasabb óraszámot a helyi tanterv – a tanulócsoporthoz sajátosságaihoz és fejlődési üteméhez igazodva – a kompetenciafejlesztésre, képességfejlesztésre, gyakorlása, elmélyítésre, differenciálásra használja fel. Ez esetben értelemszerűen nem tervez a dőlt betűvel jelzett témákra, azaz ezektől eltekint.
- A magasabb óraszámot a helyi tanterv a kompetenciafejlesztésen túl néhány témaegység bővítésére, esetenként új tartalmak közvetítésére használja fel. Ez esetben tervez és számol a dőlt betűvel jelzett témaegységekkel, témákkal is.

Az óraszámokat heti bontásban lehet megtalálni a táblázatokban. Ez a megoldás természetesen nem akadályozza annak, hogy az iskola másként is megszervezhesse a tanórai foglalkozásokat. Lehetősége van például intenzív epochákat és projekteket kialakítani a heti órák összevonásával. Megjegyezzük, hogy az alábbi táblázatban közölt összóraszámok nem léphetők túl.

A tantárgyi rendszer és óraszámok (9–12. évfolyam)

A tantárgyi kerettantervek A (alacsonyabb) és B (magasabb) óraszámokat jelenítenek meg a különböző tantárgyaknál és évfolyamokon. Az általános tantervi bevezető csak a kötelező érettségi tárgyak esetében ad heti óraszámjavaslatot, a többi tárgynál csak a 9–12. évfolyamon felhasználható összóraszámot határozza meg. (Az évfolyamonkénti felosztásra a tantárgyi kerettantervek különböző javaslatokat tartalmaznak.) Ez lehetőséget teremt az alkalmazók számára az egyéni adottságokhoz igazodó, differenciált tanulási utak megtervezéséhez.

a) Kötelező érettségi tantárgyak

Műveltségterület/Tantárgy	9.		10.		11.		12.	
	Évfolyam							
	A	B	A	B	A	B	A	B
Magyar nyelv és irodalom	3	4	3	4	3	4	3	4
Élő idegen nyelv 1	2,5	3	2,5	3	2,5	3	2,5	3
Élő idegen nyelv 2	2,5	3	2,5	3	2,5	3	2,5	3
Matematika	3	4	3	4	3	4	3	4
Történelem	2	3	2	3	2	3	2	3

b) Választható érettségi tantárgyak összóraszám

Műveltségterület/Tantárgy	A 9–12. évfolyam összóraszám	
	A	B
Fizika	162	216
Kémia	144 (162)	207 (216)
Biológia	132 (144)	207
Földünk–környezetünk	111	144
Informatika	144	180

	9–10. évfolyam		11–12. évfolyam	
	A	B	A	B
Hiányzó műveltségterületek együttes óraszám*				
A tanulók heti összóraszám	27,5	30,5	30	34

* A hiányzó műveltségterületek évenkénti összóraszámát, a NAT százalékosan meghatározott arányait figyelembe véve, a választható tárgyakra fölhasznált időkeret és a tanulók heti összóraszám határozza meg.

Az egyes műveltségterületek részei és tartalma

Az egyes műveltségterületek kerettantervi struktúrája rugalmasan alkalmazkodik az adott műveltségterület tartalmához és pedagógiai sajátosságaihoz. Vannak azonban olyan tartalmi elemek és jellegzetességek, amelyek mindegyikre érvényesek.

Célok és feladatok

A középiskolára vonatkozó általános célok és feladatok áttekintése. A tantárgy általános fejlesztési követelményeivel, tevékenységrendszerével és témaköreivel összhangban megfogalmazza a tantárgy sajátos szerepét a tanulók nevelésében-képzésében. Összegzi

a tantárgy főbb feladatait a képességfejlesztésben és a tantárgy képzési tartalmából következő műveltség közvetítésében, illetve annak továbbépítésében.

A kerettanterv alkalmazása

E fejezetcím alatt azon műveltségterületeknél (*Élő idegen nyelv, Informatika*), ahol a tematikai egységek fejlesztési célokat fogalmaznak meg, a kerettanterv ajánlásokat tesz, és példákat sorol föl az alkalmazók számára.

A tanulók értékelése

A tantervek készítői a tanulói teljesítmények értékeléséhez ajánlásokat fogalmaznak meg. Az ajánlások figyelembe veszik az iskolai értékelés főbb összetevőit, így például megnevezik az értékelés legfontosabb szempontjait, az értékelés kritériumait, a főbb értékelendő teljesítményeket (tevékenységeket, produktumokat). Kitérnek arra is, hogy az adott évfolyamon, az adott tanulási szakaszban milyen formában és milyen rendszerességgel érdemes értékelni.

Általános elvként ajánljuk a következőt: a tanulói teljesítmények értékelésében alkalmazott szempontok legyenek összhangban a NAT-ban megfogalmazott fejlesztési követelményekkel, valamint az iskolai pedagógiai programban, illetve a helyi tantervben meghatározottakkal. Az értékelés pozitív hatásához hozzájárul, ha az folyamatos és tárgyszerű, azaz megnevezi a teljesítmény erősségeit és gyengéit, valamint az utóbbiak javításához szükséges teendőket is.

A fejlesztő értékelés

Az értékelés funkciói közül kiemelkedő szerepet tulajdonítunk a formáló, a motiváló, az irányt adó, a tanulót elsősorban saját teljesítményéhez viszonyító, fejlesztő értékelésnek, ugyanis ez segíthet leginkább az önismeret fejlesztésében, az ösztönzésben, a továbblépés feladatainak, útjának megmutatásában. Az értékelhető tanulói megnyilvánulásokra vonatkozó szóbeli és/vagy írásos megjegyzések is pontosabb tájékoztatást nyújtanak, rámutathatnak konkrét problémákra, egyúttal javaslatokat is tehetnek a fejlesztésre. A tanulók önértékelése pedig többcélú órai feladat is lehet.

Az osztályozás

Fontos szempont, hogy az osztályzattal történő értékelés a tantervi követelmények megvalósulását számon kérő *szummatív* értékelés. Éppen ezért zavart okozhat, ha az osztályzatnak ez a szerepe elbizonytalanodik, azaz hol a biztatás (formatív értékelés), hol pedig a „büntetés” eszköze. A szummatív típusú felmérő, összegző, záró minősítések, amelyek szelekciós funkciót is betöltenek, csak akkor hitelesek, ha objektívek, ha következetesek, ha meghatározott és nyilvános kritériumok alapján történnek.

Helyi és központi értékelés

Az értékelés iskolai elveinek kidolgozása az iskola pedagógiai programjának, műveltségterületi, tantárgyi szinten pedig a helyi tantervnek feladata. A központi mérések országos szinten, teljes körűen, azonos követelményekre épülő feladatsorokkal vizsgálják a tanulók képességeit. Ezért meghatározó a tanulók fejlesztésében, hogy az iskola és az egyes tanár is figyelemmel kísérje az évente egy alkalommal történő központi mérések eredményeit, azaz a 10. évfolyamon az országos kompetenciamérés (szövegértés és matematika) az iskolára, a tanulócsoportokra, az egyes tanulókra érvényes eredményeinek tanulságait. A középiskolai oktatási-nevelési folyamat a kétszintű érettségi vizsgával zárul. A vizsgateljesítmények értékelése mindkét vizsgaszinten központi értékelési kritériumok alkalmazásával történik, a vizsgát szabályozó dokumentumoknak megfelelően.

A tankönyvek kiválasztásának elvei

Ha átgondoljuk, melyek azok a tartalmi összetevők és minőségi kritériumok, amelyek különösen fontosak lehetnek a kerettantervben, majd a helyi tantervben foglaltak megvalósulása szempontjából, közelebbről is számba vehetjük a tankönyvek kiválasztásában szerepet játszó általános minőségi kritériumokat. A *szakmai hitelesség*, *szakmai megbízhatóság* mellett alapvető minőségi összetevő a *tanulási folyamat támogatása*, *irányítása*, a *tanulási stratégiák közvetítése*, valamint az adott korosztály *motiválása*, *gondolkodásra*, *olvasásra*, *tanulásra* ösztönzése. Ennek egyik eszköze a tankönyv *vizuális formája*, *megszerkesztettsége*, *illusztrációs anyaga*. Az eredményes és motiváló *ismeretközvetítés* feltétele az *életszerűség*, az *önértékelés* elősegítése, például a kérdések, feladatok rendszere által. A középiskolában a tankönyvek megválasztásának további mérvadó szempontja, hogy a tankönyv feleljen meg az érettségi vizsgára történő felkészítés és felkészülés kritériumainak is.

A tantárgyi tantervek közös jellegzetességei

Az egyes tantárgyak tantervei évfolyamonként meghatározzák a tematikai egységeket és azok tartalmait. A tematikai egységekhez kétféle óraszámjavaslat kapcsolódik, aszerint hogy az iskola helyi tanterve melyik tantárgyi óraszámot választotta az A és a B változat közül. A tartalmi és a tevékenység jellegű követelményeket is az iskola helyi tanterve igazítja a választott órászámhoz.

A tantervek tematikai egységenként tartalmazzák az ismeret és a képesség jellegű követelményeket. Ezeket azonban az iskolák a helyi tanterv készítése során rugalmasan a maguk igényei szerint alakíthatják, módosíthatják. A konkrét ismeretek és követelmények szempontjából a kerettanterv nem kötelező előírást, hanem csak ajánlást jelent. A szerzők szándékai szerint szakmai támogatást nyújt az iskolák tervező munkájához.

A tartalmi koncentráció megvalósulását elősegítve a kerettantervek felhívják a figyelmet az egyes témakörök tanulásával érintkező más műveltségterületekre, illetve tantárgyakra.

Az egyes évfolyamok végén a fejlődés várható eredményei vagy a továbbhaladás feltételei címszó alatt bemutatják, hogy melyek azok a képességjellegű követelmények, amelyeket a gyengén teljesítő tanulók esetében is el kell érni.

A kerettantervi tartalmak tantárgyanként – az élő idegen nyelvek kivételével – a következő szerkezetben jelennek meg.

A tantárgyi kerettantervek szerkezete

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az egyes műveltségterületi tantárgyak nagyobb átfogó témaegységeit, témaköreit nevezi meg. A tematikai egység – az adott tantárgyi terület sajátosságaitól függően – lehet konkrét téma: pl. <i>Kosztolányi Dezső: Édes Anna, Relációk, függvények, sorozatok</i> , de lehet tevékenység vagy képességterület is: pl. <i>Szóbeli szövegek megértése és alkotása, Gondolkodási, megismerési módszerek</i> . A tevékenységre épülő műveltségterületek tantárgyaiban (pl. <i>Informatika</i>) a tematikai egységek fejlesztési célként jelennek meg.	Óra-keret A javasolt órászám
Előzetes ismeret, tevékenység	A témakör elsajátításához, azaz sikeres tanításához és tanulásához szükséges előzetes képességek, ismeretelemek, tevékenységek megnevezése a témakör sajátosságainak megfelelően.	

További különleges feltételek	Személyi: az adott tantárgy szaktanári képesítéstől eltérő szakértelem igényének jelzése: pl. könyvtáros tanár, múzeumpedagógus, túravezető.			
	Tárgyi: az adott tantárgy alapfelszereléstől eltérő, a tematikai egység tanításához, tevékenységeihez szükséges különleges helyszín, taneszközök jelzése.			
Nevelési- oktatási célok	Kulcskompetenciák: a NAT-ban szereplők közül azok, amelyek az adott tematikai egységben explicite fejleszthetők, esetenként példákkal illusztrálva.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: a NAT-ban szereplők közül azok, amelyek az adott tematikai egységben fejleszthetők, esetenként példákkal illusztrálva.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: az adott tematikai egység tanítási-tanulási folyamatában hangsúlyos, kiemelt fejlesztési feladatok megnevezése (pl. kompetencia, képességterület, tevékenység, gondolkodási művelet, ismeret), a NAT-ban szereplők közül azok, amelyek az adott tematikai egységben fejleszthetők, esetenként példákkal illusztrálva.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A tematikai egység konkrét tartalmi összetevői	A tematikai egységhez rendelt ismeretek, kompetenciák elsajátításához szükséges tanulói tevékenységek megnevezése.	A tematikai egység tanítása során alkalmazható tanári eljárások, módszerek, szervezeti formák megnevezése.	A tantárgyak megnevezése.	A speciális eszközök felsorolása (pl. internet, feladatlapok)
Fogalmak	A tematikai egység kulcsfogalmai* , illetve a fogalmi gondolkodás fejlesztéséhez szükséges, a tematikai egység tanítása-tanulása során alkalmazott, megértést feltételező fogalmak.			

A fejlődés várható eredményei vagy a továbbhaladás feltételei	Az eredményes továbbhaladás feltételeként megfogalmazottak alapul szolgálnak a következő évfolyamok tartalmainak elsajátításához, azaz feltételei annak, hogy a képzési rendszerben a tanuló eredményesen továbbhaladhasson. Az itt megfogalmazottak összefüggnek mind a célokkal és feladatokkal, mind a tanulói tevékenységekkel. Magukba foglalnak tehát képességeket, a tudásuk bizonyítását, ismereteik alkalmazását bizonyító tanulói tevékenységeket, amelyek lényegi feltételei annak, hogy a képzési rendszerben a tanuló eredményesen tovább haladhasson. Az elvárt és a megvalósult eredmények megállapítása fontos szerepet játszik a tanár pedagógiai döntéseiben. A továbbhaladás feltételei tehát az eredményes tanítási folyamatban nélkülözhetetlen fejlesztő értékelést is szolgálnak.

* A tantárgyi kerettantervben a kulcsfogalmak félkövér betűvel jelennek meg.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

Célok és feladatok

A magyar nyelv és irodalom tantárgy a tartósan elfogadott értékekkel szerves egységben, párhuzamosan közvetíti a jelenben alakuló, változó nyelvi és irodalmi kultúrát. Tartalommal tölti meg és erősíti a nemzeti nyelvi és kulturális identitást, felkelti a minőségi megnyilatkozás iránti igényt, erősíti az etikai, erkölcsi ítéletképességet, elősegíti a jelen és a jövő egységesülő világában más kultúrák megismerését. E feladatát a magyar nyelv és irodalomtanítás akkor tölti be, ha *hiteles kérdések és válaszok* megfogalmazásával, motiváló befogadási, kifejezési helyzetek teremtésével reagál a diákok mindennapi életvilágára, önkifejezési, értelmezési problémáira és érzelmi-gondolati felismeréseire egyaránt. Így például azzal is számol, hogy az elektronikus információhordozók, a műholdas és közösségi televíziózás, a videokultúra, a világháló térhódításának és napi használatának közegében működik. E kihívás ugyanis jelentős erővel alakítja az anyanyelvi kultúrát, és hat az irodalomolvasás szellemi jelentőségére. A magyar nyelv és irodalomtanításnak számolnia kell azzal is, hogy az ifjúsági szubkultúrának, ezen belül a zenének és a mozgóképi művészeteknek nagy szerepük van; de azt is figyelembe kell vennie, hogy a kulturális hátrány, a szegénység és az élményhiány mint nyelvi deficit jelentkezik az iskolában, valamint hogy a nyelvi manipulációt és az információ szabadságát egyaránt megtagasztalja az érintett korosztály. Mindezt figyelembe véve a magyar nyelv és irodalomtanítás képes arra, hogy a művészet hatása révén kreatív érzelmeket, gondolatokat, intenzív élményeket közvetítsen, a megbeszélés, a szóbeli és írásbeli szövegalkotás révén pedig az önkifejezés és a másik meghallgatásának társas élményéhez juttassa a diákokat.

A magyar nyelv és irodalom céljai és feladatai között – egy olyan világban, ahol a „szót értés” jelentősége ugrásszerűen megnőtt a személyes kapcsolatokban, a munkavállalásban, az érvényesülésben – kiemelten szerepel, hogy az iskola esélyt nyújtson a diákoknak arra, hogy sikeressé váljanak további tanulmányaikban és a munka világában. A demokráciában a politikai, közéleti, helyi önkormányzati és a civil szféra egyaránt felelős döntéseket hozó polgárokat kíván, akik artikulálni és érvényesíteni tudják érdekeiket és értékeiket, akik szellemileg-lelkileg felnőtt emberek. Tantárgyunk hatékonyan tud hozzájárulni ehhez. Célunk továbbá, hogy a diákok a 21. század információs társadalmában is megőrizték az anyanyelv és a személyes érintkezés, a személyes gondolat semmivel sem pótolható értékét. Tantárgyunk feladata, hogy az iskola mindennapjaiban hatékony és meggyőző legyen egyrészt, mint a tanuláshoz elengedhetetlenül szükséges önkifejezési, szövegértési, gondolkodási képességeket fejlesztő tartalmak és tevékenységek rendszere, másrészt mint az érzelmi élet gazdagítása, a személyiségfejlesztés, az értékátadás meghatározó terepe.

A magyar nyelvi képzés feladata, hogy fejlessze a nyelvi megértés és kifejezés képességét, tudatosítsa és rendszerezze a korábban megszerzett tudást a nyelv társas, társadalmi szerepéről, a nyelv és gondolkodás viszonyáról, az anyanyelv jelenbeli és múltbeli változásairól.

A középiskolát végzettektől elvárt nyelvi kultúra magában foglalja a beszédértés, a beszéd, a szövegértés és a szövegalkotás képességét és mindezek minőségi alkalmazását a szóbeli és írásbeli megnyilatkozások különféle élethelyzeteiben. (Ide értve a hangzó és írott szövegek mellett az audiovizuális közlés és az infokommunikációs technológia [IKT] különféle jelenségeinek ismeretét, megértését, készség szintű gyakorlati alkalmazását.) Az igényes és a kellő mértékben tudatos anyanyelvhasználat előmozdítja más élő nyelvek tanulását. Összességében a nyelvi képzés felkészít különféle szóbeli és írásos információk célirányos és kritikus használatára, kiválasztására, újrendezésére. E cél teljesülésének egyik fontos feltétele a nyomtatott és elektronikus információforrások rendszeres használata. A többretegű, többféle témából szerveződő nyelvi képzés célja a nyelvi-nyelvtani ismeretek alkalmazása nyomtatott és elektronikus információforrások szövegeinek értelmezésében, létrehozásában, összehasonlításában, megítélésében.

Az irodalmi műveltség elsajátítása által a diákok mindenfajta szövegnek pontosabb értőivé válhatnak. Átélik, megismerhetik, sőt saját élményeiken, reflexióikon átszűrve meg is érthetnek olyan élethelyzeteket, érzelmeket, döntési szituációkat, erkölcsi dilemmákat, megoldási mintákat, magatartásformákat, értékeket, eszméket és gondolatokat, amelyek a saját életükben is érvényesíthetők. Együttérzővé válhatnak más magatartások, életformák, szociális helyzetek, gondolatmenetek, világlátások, meggyőződések iránt. Megtapasztalhatják és alkotó módon megismerhetik a nyelv kifejező lehetőségeit, ezáltal az anyanyelv szépsége mellett az önkifejezés, a szóbeli és írásbeli problémamegoldás átélt élményével gazdagodhatnak. Megszerezhetik azt a műveltségi anyagot, amely a magyar és az európai kultúra hivatkozási alapja. Megismerhetnek más alternatívát a tömegkultúra (populáris regiszter) mellett, vagy éppen a tömegkultúra jelenségeinek differenciáltabb befogadására, alkalmazására lesznek képesek. Igényesebbé válhatnak abban, hogyan tegyenek föl kérdéseket, mennyire mélyen és pontosan fogalmazzanak meg problémákat. Az irodalmi recepció tényezőinek tudatosítása, az irodalom megítélésében, befogadásában megjelenő többféle nézőpont megismerése révén az irodalmat, mint a mindennapokban, a különféle személyiségek látókörének, attitűdjének stb. megfelelően változó jelenséget érthetik és fogadhatják be. Képesé válhatnak ezáltal az önálló véleményformálásra, kánonok, értékek személyes megítélésére, a tudatos olvasmányválasztásra.

A magyar nyelv és irodalomtanítás sajátos célja természetes az is, hogy a tanulók éljenek meg, szerezzenek tapasztalatot különböző tevékenységekben, az egyéni feladatvállalásban, anyaggyűjtésben, és előadásban, a kooperatív tanul helyzeteiben (pármunkában, csoportmunkában), dramatikus játékban, különböző szövegértelmezési eljárások alkalmazásában. Mindez jelentősen fejleszti tanulási képességeiket, ezáltal támogatja középiskolai tanulmányaik sikerességét is. Ilyen átfogó, minden műveltségterületen érvényes és alkalmazható tudás például írott közlésekben, megnyilatkozásokban a cél, a kommunikatív kontextus meghatározása, a szerzői vélemények, álláspontok felismerése, rekonstruálása, értékelése.

Cél továbbá, hogy a tanulók a témákkal, szövegtartalmakkal, fejlesztési célokkal összhangban különböző elemzési, szövegértelmezési eljárásokban vegyenek részt, ide értve például a szerkezeti, retorikai, képi, tematikus, történeti szempontú elemzéseket, tematikus vázlat, fűrtábra, gondolattérkép készítését, különböző műfajú, terjedelmű, hangnemű, eltérő címzetteknek szóló szövegek alkotását, a verbális értékelést, önértékelést, hibajavítást.

A szóbeli és írásbeli szövegalkotási tevékenységek célja és feladata, hogy a tanulók képessé váljanak annak bemutatására, másokkal való megosztására, hogyan hordozza és fejezi ki az irodalom különböző korok és emberek tapasztalatit, élményeit, gondolatait, erkölcsi megfontolásait. Tanulmányaik egyik összegző célja a szövegen belüli és szövegek közötti jelentésbeli egymásra utalások érzékelése, megfogalmazása.

A magyar nyelv és irodalom oktatásának fontos célja a sajátos nevelési igényű tanulók nyelvi kultúrájának, irodalmi műveltségének fejlesztése, illetve a kisebbségi migráns tanulókkal való foglalkozás. Fontos, hogy a magyarórákon mind a sajátos nevelési igényű, mind a migráns tanulók számára a sikeres integrációnak megfelelő tanulási környezetet teremtsünk, ide értve a differenciált foglalkozásokat például heterogén csoportokban, speciális fejlesztő eljárások és különböző tanulásszervezési módok (pl. egyéni feladathelyzetek, könyvtári foglalkozások, kiscsoportos szövegfeldolgozás) alkalmazását. A kisebbségi migráns tanulók anyanyelvi tudása esetenként kontrasztív nyelvi összehasonlítás forrása is lehet, ezzel is támogatva más nyelvek és kultúrák megismerését.

A fogalmi rendszer

A magyar nyelv és irodalom tantárgy révén közvetített tudás konstruálásában, a fogalmi műveltség felépítésében folyamatos tevékenység a fogalmi gondolkodás fejlesztése. Ahogyan e kerettanterv részletes tartalmi kidolgozása is jelzi, a magyar nyelv és irodalom műveltségterület, tantárgy is – a témakörökhöz, témákhoz rendelt fogalmak közlésével – felépítette a maga sajátos fogalomrendszerét. E fogalomrendszerben azonosíthatjuk a kulcsfogalmakat, amelyek lehetővé teszik, illetve alapul szolgálnak a nyelvi, irodalmi jelenségek, tények, mintázatba rendezéséhez. A kerettanterv nyelv- és irodalom-felfogásával összhangban a tantárgya kulcsfogalmai a következők:

Nyelv, nyelvi rendszer, nyelvhasználat, magyar nyelv, kommunikáció, szóbeliség és írásbeliség, beszélő, szöveg, nyelvi norma, jelentés, stílus, irodalom, irodalmiság, fikció, nyelvi konstrukció, befogadó, hatás és értelmezés, szerző, elbeszélő, lírai én, hagyomány, motívum, műnem, műfaj, esztétikai minőségek.

E kulcsfogalmakkal kapcsolatos tudás folyamatos bővítése és elmélyítése az értelmes tanulás egyik összetevője. Az egyedi fogalmi ismeretek, az egy-egy konkrét nyelvi, irodalmi témához kötődő fogalomhasználat jelentőségét is elsősorban az határozza meg, hogy elősegítik-e a kulcsfogalmak megértését, illetve megfelelő élmény- és ismeretanyagot biztosítanak-e az adaptív tudást hordozó kulcsfogalmak alkalmazni tudásához. A kulcsfogalmak tehát az adott ismeretrendszer fogalmi hálójának csomópontjait jelentik, amelyek sok más fogalommal kapcsolatba hozhatóak. A kulcsfogalmak más és más kontextusban szükségszerűen újra és újra megjelennek irodalmi alkotások, szövegek, nyelvi jelenségek, poétikai, nyelvtani és más ismeretek értelmezésekor. Képesek a tanulásban, a jelenségek leírásában először rendezetlen halmazként megjelenő konkrét fogalmakat, tényeket struktúrákká, fogalmi hálókká rendezni, így alkalmazásuk révén könnyebb értelmezni és befogadni az új információkat és tapasztalatokat is. Tipikusan ilyen például az *irodalmiság* kulcsfogalma, amely egyúttal magában foglalja az irodalmiság több szempontból változó jellegét is (pl. történetiségében, kultúrákhoz, befogadói rétegekhez kötődve). Mind az irodalmi, mint a nyelvi fogalmakat kulcsfogalomként összegzi a *nyelvi konstrukció*, amely – többek között – kapcsolódik a befogadóhoz, a hatáshoz és értelmezéshez, de beleértődik a retorika fogalomrendszere is. Kulcsfogalomként jelöli meg a tanterv a *szöveget* is. A nyelvi-irodalmi képzésben a *szöveg* jelentésmezőjének gazdagságát jelzi a vele összefüggésben álló tantervi fogalmak sűrű hálózata (vö. pl. kontextuális jelentés, szövegmondat, témahálózat, szövegtípus, előre- és visszautalás, kohézió).

A tantárgy kulcsfogalmai tehát átfogó, a tanítási-tanulási folyamatban szükségszerűen ismétlődő fogalmak. E gazdag jelentésmezővel rendelkező fogalmak jellegüknél fogva, tartalmi összetevőik révén érintkeznek is egymással. A kulcsfogalmak természetesen fokozatosan telítődnek konkrét tartalmakkal, azaz fokozatosan épül fel az a fogalmi háló, ami végül is a fogalmi műveltségben ölt/het testet. A fogalmi gondolkodás fejlesztésének természetesen nem a fogalmak definiálása a cél, hanem a megértés.

Tantárgyközi nevelés

A magyar nyelv és irodalom kerettanterv érvényesíti az iskolai oktatás-nevelés közös, átfogó elveit, így részt vállal az egészségfejlesztés, a környezetvédelem és a fogyasztóvédelem társadalmi feladataiból.

A magyar nyelv és irodalom műveltségterület tartalmi révén magától értetődően járul hozzá a lelki-érzelmi nevelődéshez. Ez pedig különösen a pszichoszomatikus problémákra érzékeny serdülőkorban támogatja a testi-lelki egészség megőrzését, fenntartását. Az irodalmi olvasmányok, élmények belső tartalékok is, fejlesztik az önismeret, a valóságismeret, összességükben az élet értékét sugallják. A tantárgyunk tehát nem a kevésbé a konkrét egészségfejlesztési ismeretekkel, inkább az egészségmegőrzéshez szükséges attitűdök kialakításával járulhat hozzá a mindenkor ifjú nemzedékek jóllétéhez.

A környezettudatosságra nevelés természetes terepe a szövegértő olvasás fejlesztéséhez felkínált, ebben alkalmazott szöveganyag, elsősorban az ismeretterjesztő és a dokumentum típusú szövegek feldolgozása révén. Érdemes tehát e szövegtípusok közül a környezeti hatásokkal, az ökológiával, a környezet és a társadalom viszonyával foglalkozókat előnyben részesíteni. Az érvelés, a vita tanításában-tanulásában is van motiváló ereje, ha ilyen össztársadalmi érdekeltségű, ugyanakkor az egyén mindennapjaiban is releváns témákat

érintünk. Az irodalmi olvasmányok ember és természet sokféle viszonyát mutatják fel, ezek megbeszélése, tanulmányozása hozzásegíthet a természeti és a teremtett környezethez való tudatos viszony kialakításához.

A fogyasztóvédelemre, a kritikus fogyasztói magatartásra való nevelés természetes területe a szövegértés. Több nyelvi témakör kínál módot például a reklámyelv, a reklámhatás kritikus nyelvi elemzésére, az információk helyes értékelésére, a manipuláció felismerésére. Mindebben számíthatunk a tanulók önálló anyaggyűjtésére, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,aira. A tantárgyunk az öncélú, és serdülőkorban esetenként státuszértékű fogyasztás ellensúlyozására az irodalmi alkotások élményével, megbeszélésével másféle értékeket is felmutat. A magyar nyelv és irodalom tantárgy alkalmas arra, hogy a kulturális fogyasztás területén is igényt teremtsen, ellensúlyt tartva a létező ifjúsági szubkultúráknak.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy a szövegértési és szövegalkotási képességek, a kulturált nyelvi magatartás fejlesztésével járul hozzá a lehetséges pályaválasztási irány megtalálásához. Az irodalmi alkotásokban fölmutatott változatos emberi életsorsok növelik a valóságismeretet, több szempontból elemezhető modelleket mutatnak, hozzásegítve a diákok sokféle emberi életút, életpálya megismeréséhez és ezáltal is támogatva a pályaválasztásukkal kapcsolatos felelős döntéseiket.

A tanórai tevékenységek fent kifejtett átfogó céljait, illetve a hosszabb távon érvényesülő hatások elérését megfogalmazó célok a tanítási-tanulási folyamatban konkretizálódnak, azaz az egyes időbeli szakaszoknak (évfolyamoknak) is megvannak a maguk sajátos céljai és feladatai. E célokat fogalmazzák meg az egyes évfolyamok előtt közölt célok és feladatok, azaz fejlesztési követelmények.

Óraszám

A tanterv két változat használatára alkalmas. Az első változat (A) heti óraszámai alacsonyabbak: heti 3 óra. A tananyagtartalom oszlopban másodikként (B) feltüntetett heti óraszámok magasabbak: heti 4 óra. Az óraszámváltozatok közötti döntés az iskola lehetősége és feladat is egyúttal.

Az A változatban a nyelvi-irodalmi alapkompétenciák fejlesztésére helyeződik a hangsúly: a tanulók legyenek képesek azonosítani, megérteni nyelvi jelenségeket, összefüggéseket, növekedjen saját szóbeli és írásbeli nyelvhasználatuk minősége. Irodalmi olvasmányaik befogadásához, értelmezéséhez, az irodalmi jelenségek megértéséhez szükséges információkat képesek legyenek megszerezni; életmódjukban és döntéseikben képesek legyenek a kulturális műveltségüket használni. Ebben a változatban nagyobb szerep jut a tanári demonstrációnak, hogy a tanulók az általános nyelvi-irodalmi, kulturális tájékozottság szintjén képet kapjanak az irodalmi művek jelentés-retegeiről, a befogadói hatásról, a szövegvizsgálati, értelmezési módszerekről, eljárásokról.

A B változat elsősorban a nyelv és az irodalom, általában a nyelvi és irodalmi jelenségek iránt érdeklődő, magyar nyelv és irodalom tanulásában motivált osztályok, csoportok számára ajánlott. Ebben a változatban is alapvetően a fent jelezett tanulói tevékenységre épül

a tanulási folyamat, azonban nagyobb hangsúlyt kap az önálló tanulói következtetések levonása, az összefüggések felismerése, az önálló kérdésfelvetésre épülő értelmezés, a szélesebb tájékozódási igény fejlesztése, a többforrású önálló ismeretszerzés. Ily módon ebben a változatban nyelvi és irodalmi kompetencia összetevői közül a kreativitás fejlesztése mellett a tudományos megismeréssel összefüggő vizsgálati módszerek, a problémamegoldó gondolkodásmód elsajátítása kerül előtérbe.

Évfolyam	9.		10.		11.		12.	
	A	B	A	B	A	B	A	B
Magyar nyelv és irodalom	3	4	3	4	3	4	3	4

A tanulók értékelése

A magyar nyelvi és irodalmi műveltséget közvetítő órákon az értékelés alapjául az érvényben levő Nemzeti alaptanterv, illetve az adott kerettantervben, valamint a rá épülő iskolai programban megfogalmazott fejlesztési célok és feladatok szolgálnak. Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés módjainak (a tanítás, a kiemelt fejlesztési területek eredményességének) vizsgálata. A tantárgy rendkívül változatos tanári közvetítésmódot, illetve tanulói tevékenységformákat tesz lehetővé, így a tanári értékelés eljárásai is változatosak, többféle szempontot ötvözőek lehetnek. A kerettantervben a továbbhaladás feltételei című fejezet évfolyamonként közli azokat a kiemelt képességeket, amelyekben a diákoknak fejlődést kell elérniük. A továbbhaladás feltételeiben megfogalmazottak azonban nem a minimumkövetelményt tartalmazzák, semmiképpen sem azonosak az elégséges/elégtelen határok megvonásával. A továbbhaladás feltételei elsősorban a legfőbb fejlesztési-képzési feladatok teljesülése révén elvárható teljesítményeket nevezik meg. Tájékoztatásul szolgálhatnak arra, hogy amíg a tanulócsoport ezeket a követelményeket nem tudja teljesíteni, addig a szabadon tervezhető 20%-os keret terhére ne új anyagot tervezzen a szaktanár, hanem ezek gyakorlását akár az egész osztálynak, akár differenciáltan a valamelyik feltételben elmaradt tanulóknak.

Az értékelési alkalmak (pl. évközi dolgozatok, projekt munkák, szóbeli prezentációk) megtervezése, az értékelt teljesítmények jellegének, valamint az értékelési kritériumoknak a világos, egyértelmű, következetes közlése a tanár feladata.

Az értékelés jellegét, tartalmi kritériumait alapvetően meghatározza, hogy fejlesztő vagy szummatív (összegző, egy-egy folyamatot lezáró) típusú értékelésről van-e szó. A tanárnak a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kell kísérnie. E folyamatos értékelői magatartás egyik lehetősége a *fejlesztő értékelés*, amely ígéretes eljárás a tanulók motiválására, önismeretük, feladattudatuk erősítésére. A fejlesztő értékelés általában személyre szóló, ugyanakkor tárgyyszerű, hiszen az adott tanulói teljesítmény konkrét összetevőre (erényei,

hiányosságaira, a továbblépés lehetőségire) összpontosít. Formája gyakran szóbeli kommentár, a tanuló teljesítményeihez fűzött írásos megjegyzés. „Üzenete” tehát nem a minősítés, hanem a tanuló fejlődésének segítése. Hatásának érvényesülésében fontos a következetes, érzelmileg elfogadó, bátorító tanári hozzáállás.

Az értékelés főbb szempontjai

A tanuló milyen mértékben értette meg és sajátította el a tananyagtartalmakat (pl. ismereteket, fogalmakat, összefüggéseket, szövegfeldolgozási eljárásokat, memoritereket, nyelvi normákat).

Mennyire funkcionálisan, illetve mennyire önállóan tudja a fent részletezett tananyagtartalmakat alkalmazni feladathelyzetben, problémamegoldásban, kérdésfeltevésben, érvelés során, reflexió megfogalmazásában, állásfoglalás kialakításában.

Mennyire és milyen minőségben képes önálló kifejtésre (pl. a tanult, megértett fogalmak indokolt, önálló használatára; különféle elemzési, értelmezési eljárások alkalmazására; következtések, értelmezések indoklására; érvek felkutatására és rendszerezésére; véleményének megfogalmazására szóban és írásban, különböző műfajokban (pl. hozzászólás, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, kommentár, elemzés, magyarázat, kifejtés, értekezés).

Milyen mértékben és hogyan vesz részt a közös tanulási folyamatban (csoportmunkában, projektmunkában, múzeumi és könyvtári órákon, közös értékelésben, vitákban, értelmezésekben, drámajátékban).

A feladathelyzettel és magával a feladattal összhangban lévő konkrét értékelési kritériumok (pl. a tartalmi kifejtés minősége, megfelelő szókincs, szóhasználat, világos szerkezet, helytálló megállapítás, helyesírás, szöveghű előadás) megállapítása és előzetes közlése általában növeli a követelmények elfogadását, így az értékelés hitelességét is.

A tanulói teljesítmények értékelésének lehetőségei

A tanulók teljesítményének *osztályzattal történő értékelése* a tanórai tanulói tevékenységek szóbeli és írásbeli értékelése alapján történhet, így például:

- szövegek, jelenségek, problémák írásbeli vagy szóbeli kifejtése, értelmezése adott témakörben adott vagy önállóan választott szempont alapján;
- írásbeli vagy szóbeli beszámoló (olvasónapló, műsorrészlet) egy-egy témakörben a megadott szempontok, vagy önálló gyűjtés alapján;
- kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, önálló anyaggyűjtés előadása (adott és/vagy a tanuló által választott szempontokkal, adott időkeretben);
- szituációs játékok (történetek, jelenetek, improvizációk) eljátszása;

- vitaszituációkban való részvétel;
- művek, műrészletek (memoritek) előadása;
- évközi dolgozatok megírása meghatározott szempontok alapján (például az olvasott művek többféle értelmezési kontextusban való elhelyezésének képessége, a fogalomhasználat minősége) minősítés céljából;
- tematikus, témazáró feladatsorok, amelyek átfogó ismeretekre és képességekre irányulnak, a minősítés és a tanári folyamat kontrollja céljából;
- projektmunkában való részvétel (egyéni vagy csoportos) szóbeli, írásbeli értékelése;
- belső és külső vizsgák, amelyek a művelődési anyag súlyponti szempontjait és követelményrendszerét mérik, az ellenőrzés, a minősítés és a tanítási kontroll céljából.

A tanári értékelés mellett a középiskolában más hatékony formák is érvényesíthetők, így a tanulók önértékelése (pl. a saját kiselőadása, könyvtári és internetes információkeresése, fogalmazása). A diáktársak is felléphetnek az értékelő szerepében: pl. a disputa-programban, szituációs játékok, kifejező szövegmondás értékelésében.

A tankönyvek kiválasztásának elvei

A magyar nyelv és irodalom tantárgy taneszközeinek kiválasztásakor mind pedagógiai, mind szakmai-tartalmi, mind formai kritériumok figyelembevételét javasoljuk. Vegyük figyelembe, hogy a tankönyv elsődlegesen nem a tananyag otthoni felidézésre szolgál, hanem a tanórai munka egyik legfontosabb eszköze. A tankönyv meghatározó szakmai kritériuma a hitelesség, valamint egy jól kivehető tankönyvkoncepció következetes képviselője. A tartalmi kritériumok között fontos, hogy a tankönyvek szakmailag hiteles tananyagot közvetítsenek. Építsenek – az életkori sajátosságok, valamint a tantervi célok és fejlesztési követelmények maximális figyelembevétele mellett – az olvasáskutatás, az irodalomtudomány, a nyelvtudomány, az anyanyelv- és irodalompedagógia, az általános pedagógia, a didaktika és a pszichológia, ezen belül a fejlődéslélektan legújabb eredményeire.

A tankönyvek fontos jellemzője a szakmai, didaktikai kimunkáltság; a megfelelő terjedelem; a tanulhatóság és a taníthatóság. Választásukban lényeges szempont, hogy a tananyag feldolgozásában elsősorban az induktív, a heurisztikus és a kooperatív tanulásra épülő módszereket részesítsék előnyben.

A taníthatóság-tanulhatóság feltétele a tankönyv jó tematikus tagoltsága, ide értve a szöveges és a képi információk megfelelő arányát is. Megjegyezzük, hogy a vizualitás természetesen ma többet jelent annál, mint az alkotók arcképe, a folyóiratok címlapja vagy a szülőház képe. Az illusztrációknak egyrészt műveltségkövetítő, másrészt motiváló funkciójuk is van. Ma az iskolai képzés tartalmainak, mind a legszélesebb értelemben vett taneszközeinek egyik alapvető kérdése a verbális és képi kommunikáció egymásra vonatkoztatható összefüggéseinek hatékony, motiváló kiaknázása. E szükséglet egyik oka az, hogy ma az ifjúságot életük minden színterén körülvevő képi

világ érezhetően hat megismerési módjukra, stílusukra, következképpen tudásuk szerkezetére. A verbális és a képi közlések (televízió, számítógép, videó, az utca nyelve, a képek arányának növekedése a nyomtatott termékekben) közötti „közlekedés” az ifjúság számára otthonosabb terület, mint az őket képező tanárgenerációk számára. (A címlapon vagy a belső oldalak hangsúlyos helyén elhelyezett többnyire színes vizuális ábrázolatok *képi utalásrendszer*t hoznak létre, hogy a könyvre rápillantó a tárgyat jelölő cím mellett azonnal érzékelje, milyen /tan/tárgyról is van szó.) Ma a szövegértő olvasás minőségi kritériumai között megtaláljuk a képi információk (térképek, ábrák, diagramok, modellek, szerkezeti sémák, illusztrációk stb.) olvasásának képességét is. Az olvasónak tehát úgymond összekapcsolja, egymásra vonatkoztatja a szöveges és a képi közlések tartalmait.

Egy jó tankönyvben mind a szöveges közléseknek, mind az idézett forrásoknak, mind a képanyagnak van *felhívó jellege*, művelődéstörténeti, tudományos, esztétikai értéke, a képzettársításokat megindítani képes *érzelmi és gondolati ereje*. A felsoroltakat átfogó szempont az adott kultúra alapműveltségéhez tartozó nyelvi-fogalmi, gondolkodásbeli és képi műveltség felépítése.

Ha a tankönyvnek a képzési folyamatban betöltött szerepéből indulunk ki, a tanulásszervezés és a *tankönyv által elősegített interakciók* típusa alapján alapvetően két típust különböztethetünk meg. Az ún. algoritmizált tankönyv a képzési folyamatot időben és a közvetített tartalmak tekintetében egyaránt kisebb egységekre tagolja, szisztematikus felépítésű, „adagolt” előrehaladást feltételez. Ilyenek például a matematika, az informatika, a műszaki tudományok tankönyvei, ilyen lehet egy, a rajzolás technikai gyakorlatát vagy a természet-tudományos kísérletezés eljárásait közvetítő munka. Az ún. konzultatív-referenciális tankönyvtípusba sorolhatóak általában például a történelem, a társadalomismeret, az irodalom, a környezetismeret tankönyvei. Ez utóbbi típus feltételezi a képzésben részt vevők konzultatív együttműködését, a tankönyv egészének referenciaforrásként való használatát, a közvetített tartalmak több nézőpontot ötvöző szóbeli vagy írásbeli újraértelmezését, megbeszélését. A tankönyv tényleges hatását tehát mindig egy intenzív személyközi kommunikáció (tanár-tankönyv-diák/ ill. diák-tankönyv) függvényében is értelmezzük.

Szerencsés, ha a nagy fejezetek és a szövegek, gyakorlatok arányos terjedelműek, és elkülönülnek a különböző didaktikai funkciójú anyagrészek. A tankönyv ne tartalmazzon érzelméletlenül fogalmakat, lexikális tényeket, ugyanakkor biztosítson lehetőséget koherens szövegekkel való foglalkozásra, különféle a tanulói tevékenységekre (pl. lényegkiemelés, értelmezés, vita, információk rendezése). A jó tankönyv magától értetődően képességfejlesztő, ösztönzi az önálló tanulói ismeretszerzés tankönyvön belüli (pl. fogalomtár, névtár, különböző táblázatos összegzések, ábrák) és tankönyvön kívüli formáit.

Az irodalomkönyveket gazdagság és változatosság jellemezze a szövegek forrását, típusait és műfaját tekintve. Tegyük lehetővé a serdülők, fiatalok kognitív és emocionális szükségleteinek kielégítését, a változatos érzelmi-gondolati hatások érvényesítését. Az irodalmi tankönyv legyen tekintettel a befogadási folyamat emocionális és kognitív sajátosságaira. Legyen képes összekapcsolni az olvasott műveket a gyerekek eleven világával, akik így képesek „bekapcsolni” jelértelmező tevékenységüket.

A tanulók munkáltatását biztosító taneszközök sok és sokféle feladatot tartalmazzanak. Legyenek bennük véleménynyilvánításra ösztönző gyakorlatok, ezek legyenek alkalmasak az önismeret, az empátia fejlesztésére is. A gyakorlatok mennyisége és nehézségi foka nyújtson lehetőséget a személyre szabott jártasság-, képesség- és készségfejlesztésre, a felzárkóztatásra, a tehetséggondozásra.

A tankönyvek folyamatos lehetőséget kínálnak beszédművelésre, a szóbeli és írásbeli kommunikációs készség, az önálló ismeretszerzés fejlesztésére. A fogalmazástanítás terjedjen ki mind a kreatív írás, mind a műfaji követelményeknek megfelelő fogalmazás fejlesztésére.

A tankönyvek szemléltető szövegei, utasításszövegei nyelvileg, helyesírási szempontból kifogástalanok legyenek, ugyanakkor nyelvezetük ne legyen bonyolult vagy nehezen érthető a diákok számára.

A tankönyveken kívül a magyar nyelvi és irodalmi program megvalósítását egyéb segédeszközök, így pl. tanári kézikönyvek, felmérőlapok, feladatgyűjtemények is támogatják.

A kerettanterv Taneszközök rovatában ajánlásként jelöljük a tanulói (T), illetve a tanári demonstrációs eszközöket (Td).

9. évfolyam

Célok és feladatok

A tanulók szövegértési technikáinak, szókincsének, befogadói érzékenységének, fogalomértésének és fogalomhasználatának bővítése, fejlesztése. Az anyanyelvű írásbeliség normáinak alkalmazása, olvasható írás, biztos, problémaérzékeny helyesírás. Az olvasási és szövegértési képességek folyamatos differenciálása és mélyítése; értő hangos és néma olvasás, amely magában foglalja a különféle nyelvi szintek jelenségeinek felismerését, azonosítását, jelentésadó és jelentésmódosító szerepükre való reflexiót, a megértés szóbeli és írásbeli alkalmazását az elemi feladatmegoldástól a beszélgetésen át az önálló írásműig. Különféle hosszúságú, bonyolultságú, műfajú, rendeltetésű (pl. szépirodalmi, dokumentum- és ismeretterjesztő) különféle hordozókon közzétett szövegek olvasása és összehasonlítása; szövegek átfogó megértésének, értelmezésének fejlesztése: a szöveg szó szerinti jelentésén túli üzenet értelmezése, a szövegből információk visszakeresése, a szó szerinti és a metaforikus jelentések megkülönböztetése, a ki nem fejtett tartalmak felismertetése, megértése, értelmezése. Összefoglalás, az önálló jegyzet és vázlatkészítés fejlesztése, az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját vélemény megfogalmaztatása szóban és írásban.

Az önkifejezéshez és a társas-társadalmi párbeszédhez szükséges szóbeli nyelvi képességek fejlesztése. A beszédpartnerekhez alkalmazkodó, a beszédhelyzetnek megfelelő, artikulált nyelvi magatartás kialakítása. Hangzó szövegek verbális és nem verbális kódjainak megértése és értelmezése, a hangzó szöveg különféle kommunikációs helyzetekben, beszédszándékokkal és célokkal, a beszédpartnerek kommunikációs szándékának, nem nyelvi jeleinek felismerése, azonosítása. A szünet, a hangsúlyváltás, a beszédtempóváltás, a hangmagasságváltás és a hanglejtés modulációjának használatában rejlő kommunikációs lehetőségek megfigyeltetése, alkalmazása. Felkészítés a szöveg tartalmát megerősítő és megkérdőjelező gesztusok megértésére és dekódolására hétköznapi kommunikációs helyzetekben, a tömegkommunikációban; a testbeszéd, a térközsabályozás jeleinek megismertetése, tudatos alkalmazása.

A mai magyar nyelv árnyalt és igényes használatához szükséges nyelvi, nyelvtani ismeret továbbépítése, fejlesztése; felkészítés a nyelvtani ismereteik önállóan alkalmazására a nyelvi-nyelvhasználati jelenségek megközelítésében. Nyelvhelyességi problémák felismerése, megoldása. Önálló kézikönyvhasználat mellett a biztos helyesírású szövegek megírásának előkészítése.

Nyelvi, irodalmi műveltség közvetítése, művek élményének felfogása, megélése. Az olvasott, feldolgozott irodalmi művek műfaji természetének megfelelő szöveg-feldolgozási eljárások közvetítése (pl. a kontextus, a téma, a műfaj megállapítása, jelentésrétegek feltárása). Különböző műfajú és hangnemű lírai alkotások közvetítése, értelmezése, költői képek, alakzatok, szókincsbeli és mondattani jellegzetességek jelentésteremtő szerepének megértését elősegítő elemző-értelmező tevékenységek, a költői nyelvhasználat összetettségének felismertetése, a grammatikai eszközök funkciójának tudatosítása. Az előreutalások, késleltetések és az elbeszélő művek motivikus-metaforikus szintjének értelmezése. Az epikus és a drámai történetmondás, idő-, tér- és cselekményszervezés, illetve jellemalkotás közötti különbségek megfigyelése, a drámai közlésmód jellemző szövegtípusainak felismertetése különböző szövegfeldolgozási eljárásokkal, kreatív tevékenységekkel.

Az olvasott, különböző korú és világlátású művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontok azonosítását elősegítő tevékenységek. A megismert formák és stilisztikai, nyelvi sajátosságok alkalmazása a mindennapi történetmondásban és a kreatív írásban. Szövegek kapcsolatának és különbségének felismertetése, értelmezése (pl. tematikus, motivikus kapcsolatok, utalások, nem irodalmi és irodalmi szövegek, tények és vélemények összevetése), e képesség alkalmazása elemző szóbeli és írásbeli műfajokban. A szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegekben megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák megbeszélése, értelmezése, megvitatása. Ízlésfejlesztés, az ízlés kontextuális függőségének (kulturális, történeti, közösségi, családi, egyéni beágyazottság) tudatosítása. Saját álláspont kifejtése, kreatív írás (pl. kiegészítés, újraírás, jóslás, szövegtranszformáció).

Felkészítés egy-egy nagyobb anyaggyűjtést, önálló munkát igénylő, terjedelmesebb szöveg (pl. beszámoló, ismertetés, esszé, egyszerűbb értekezés) írására. Felkészítés verbális és nem verbális (hangzó és képi) információk célszerű gyűjtésére, szelekciójára, rendszerezésére, kritikájára és felhasználására. Az információ-felhasználás normáinak (pl. a források megjelölését, idézést) közvetítése.

TÉMÁK, ÓRASZÁMOK

A magyar nyelvi anyag felépítése

9. évfolyam

Témák	A	B
Kommunikáció	7	15
A nyelvi szintek: hangtan	5	8
A nyelvi szintek: alaktan, szótan, szókincs és frazeológia	8	17
A nyelvi szintek: mondattan	10	20
Világirodalom – antik görög irodalom	8	8
Világirodalom – antik római irodalom	8	8
Színház- és drámatörténet – az antik színház és dráma	6	6
Világirodalom – Biblia	10	10
Világirodalom – az európai irodalom a 4-13. században	3	3
Világirodalom – Európai irodalom a 14-16. században	5	5
Jelek a múltból – a magyar nyelvű irodalom szövegemlékei	3	3
Portré – Janus Pannonius	4	4
Portré – Balassi Bálint	9	9
Színház- és drámatörténet – európai színház a 10-16. században	3	3
Színház- és drámatörténet – Az angol színház a 16-17. században; Shakespeare: <i>Romeo és Júlia</i>	6	6
Összesen	85	115

Tematikai egység	Kommunikáció	Órakeret javasolt óra- szám: 7/15
Előzetes ismeret, tevékenység	A kommunikációs folyamat főbb jellemzői, a közvetlen személyközi kommunikáció és a tömegkommunikáció főbb jellemzői, mások számára érthető, nyelvileg igényes beszéd, megfelelő artikuláció, mások meghallgatása, a saját vélemény megfogalmazása, kulturált képviselése.	
További feltételek	Személyi: Tárgyi: digitális szemléltető anyagok.	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; szóbeli instrukciók, magyarázatok követése, megértése, logikai kapcsolatok köztöszavainak, utalószavainak használata a matematikai, a természet-tudományos kompetenciaterületen, a digitális kompetenciában; a kommunikációs folyamat (pl. <i>beszédhelyzet, címzett</i>) jellemzőinek alkalmazása a hatékony, önálló tanulásban; a szociális és állampolgári kompetenciákban, a társakkal való együttműködésben, az udvariasság nyelvi formáinak alkalmazásában; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia kérdések feltevésében; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség az önálló szövegalkotásban.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret a saját szóbeli képességek, kommunikációs stílus tudatosításában: hon- és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés a nyelvi kapcsolattartás különböző módjaiban; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása a műfajok lehetőségeinek, normáinak közvetítésében; testi és lelki egészség a szóbeli megnyilvánulások hatásának megélésében; felkészülés a felnőttlét szerepeire a mindennapi kommunikációs helyzetek konfliktusainak érzékelésében, tudatos médiahasználat, a média manipulációs eszközeinek és hatásának felismerése, tudatosítása.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: a megnyilatkozás tudatosságának fejlesztése, szókincsfejlesztés, önbizalom, önkifejezés, önismeret, szövegértés, következtetés a szövegben ki nem fejtett tartalmakra, szövegalkotás, folyamatos, jól formált beszéd, különböző kommunikációs helyzetek, beszéd- és írásbeli műfajok szabályainak és kreatív lehetőségeinek tudatosítása, beszédhelyzet, címzettek, közlésfolyamat, érvelés, a saját médiahasználat tudatosítása, problémamegoldó gondolkodás, a párbeszéd, a vita kommunikációs sajátosságai testbeszéd, a beszéd zenei elemei.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A kommunikációs folyamat tényezői és funkciói A kommunikáció nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközei A kommunikáció formái: a szóbeliség és az írásbeliség Az emberi kommunikáció nem nyelvi formái (metanyelv, gesztusnyelv) A mindennapi kommunikáció konfliktushelyzetei A tömegkommunikáció hatása az emberi nyelvre és gondolkodásra	Beszédértés; monologikus és dialogikus szöveg alkotása szóban, írásban szabadon /cím/téma/műfaj alapján a kommunikációs körülményekhez igazodva; társalgási gyakorlatok; szerepjátékok; dramatikus játék; szövegmondás; páros kommunikációs helyzetgyakorlatok, hiányos párbeszéd kiegészítése, adott témáról párbeszéd készítése, eljátszása, érvek alkotása adott szempont szerint, kifejező érvelés különböző kommunikációs helyzetekben, különböző álláspontokat képviselve, vizuális és mozgóképi anyagok elemzése a testbeszéd értelmezésével, médiafigyelés (a médiában megnyilatkozók nyelvhasználatának jellemzése); a saját, a környezet nyelvhasználatának megfigyelése.	Tanári magyarázat, fogalommagyarázat, modellezés, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, a nyelvi elemzés, a párbeszéd, a vita különböző helyzeteinek modellezése, tanulói tevékenységek szervezése, gyakorlása, megbeszélés, verbális értékelés.	Dráma és tánc. Társadalom-ismeret, ember-ismeret, etika. Mozgókép-kultúra és médiaismeret, ének-zene, rajz és vizuális kultúra.	Td, T: internetes hozzáférés, képanyag a testbeszédhez, tömegkommunikációs dokumentumok

Fogalmak	nyelv, nyelvhasználat, kommunikáció, beszélő, szöveg , a kommunikációs folyamat funkciói, tényezői; a nem nyelvi kommunikáció; a kommunikáció létformái: szóbeliség, írásbeliség ; magánéleti, nyilvános kommunikáció, jelentés, stílus

Tematikai egység	A nyelvi szintek: hangtan	Órakeret javasolt óra- szám: 5/8
Előzetes ismeret, tevékenység	magánhangzó, mássalhangzó, hangsúly, hanglejtés, a hangok hatása, helyesírás, önkorrekción, a hibajavítás képessége	
További feltételek	Személyi: Tárgyi: hangzó anyagok	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció a nyelv zenei eszközeinek alkalmazása; idegen nyelvi kommunikáció: magyar és az idegen nyelv hangkészletének összevetése; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia a hangképzés ismeretében; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia a beszéd, a beszéd folyamat jelentőségének megértésében; kezdeményezőképes és vállalkozói kompetencia: részvétel vitában, eszmecserében; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképes: a hangok hatásának érzékelése, pl. hangszimbolika.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret: a saját beszédstílus főbb jegyeinek ismerete, hon-és népismeret: regionális nyelvhasználat, tájnyelvek; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra: az anyanyelvről tanultak alkalmazása az idegen nyelvi kommunikációban is; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség: a beszélgetés „gyógyító” hatásának megértése; felkészülés a felnőttlét szerepeire: kulturált beszélői magatartás.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: a beszéd, a beszéd folyamat személyes, társas-társadalmi jelentősége, szerepe, a helyesírás mint a köznyelvi norma egyik megnyilvánulása.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A beszéd, a beszéd folyamat, a beszédhang, a hangképző szervek. A magán- és mássalhangzók rendszere, a hangok találkozása és helyesírásuk.	Beszédgyakorlatok, helyesírási gyakorlatok, a hibajavítás, a nyelvi tudatosság mellett az önkorrekciónak képességének fejlesztése, szó- és mondatkiegészítés; szó- és mondatátalakítás; a helyes forma kiválasztása; analógiás sor folytatása; gyűjtőmunka; csoportosítás; hibakeresés és -javítás; helyesírási fogalmazás; a helyesírási kézikönyvek használata, írásjelek pótlása, javítása.	Tanári magyarázat, fogalommagyarázat, modellezés, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, a nyelvi elemzés, a párbeszéd, a vita különböző helyzeteinek modellezése, tanulói tevékenységek szervezése, gyakorlása, megbeszélés, verbális értékelés.	Dráma és tánc. Társadalom- ismeret, ember- ismeret, etika. Mozgókép- kultúra és médiaismeret, ének-zene, rajz és vizuális kultúra.	Td. hangzó anyagok, helyesírási szótárak
Fogalmak	nyelv, nyelvi norma, magyar nyelv, nyelvi rendszer , a helyesírás alapelvei: a kiejtés, a szóelemzés, a hagyomány, az egyszerűsítés elve; a magánhangzó és mássalhangzó képzésmódja, hangtörvények			

Tematikai egység	A nyelvi szintek: alaktan, szótan, szókincs és frazeológia	Órakeret javasolt óra- szám: 8/17
Előzetes ismeret, tevékenység	szó, szinonima, toldalék, állandósult kifejezés	
További feltételek	Személyi: Tárgyi: a magyar nyelv egynyelvű szótárai	

Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: az adott tematikai egység tanítási-tanulási folyamatában hangsúlyos, kiemelt fejlesztési feladatok megnevezése (pl. <i>kompetencia, képességterület, tevékenység, gondolkodási művelet, ismeret</i>).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A morféimák szerepe és helyes használata a szóalak felépítésében. A szófajok rendszere és a szóalkotás módjai. Az alapszófajok, a viszonszóok és a mondatszók mondatbeli és szövegbeli szerepének elemzése. A szókincs változásának okai, a szókészlet rétegei. A szóalkotás lehetőségei: a szóképzés jelentésmódosító szerepe; a szóösszetétel, a mozaikszó. A szójelentés, állandósult szókapcsolatok. A magyar helyesírás alapelveinek alkalmazása és magyarázata.	Szótárhasználat, szócikk készítése, szóalak, szójelentés magyarázata; elemzése; tájnyelvi és csoportnyelvi szavak gyűjtése; tájnyelvi állandósult szókapcsolatok gyűjtése; csoportnyelvi és tájnyelvi szavak, állandósult szókapcsolatok jelentésének értelmezése szótárhasználattal és szövegkörnyezetben; tájnyelvi és csoportnyelvi szövegek elemzése; köznyelvi, tájnyelvi és csoportnyelvi szövegek összehasonlítása; szöveg átalakítása, átírása más nyelvváltozatba; szövegalkotás megadott nyelvváltozatban szóban és írásban; kiselőadás,	Tanári magyarázat, fogalommagyarázat, modellezés, szemléltetés, a tanulók (pl. szótárhasználati, szövegelemzési) tevékenységének megszervezése, a nyelvi elemzés, a párbeszéd, a vita különböző helyzeteinek modellezése, tanulói tevékenységek szervezése, gyakorlása, megbeszélés, verbális értékelés.	Dráma és tánc. Társadalom-ismeret, ember-ismeret, etika. Mozgóképkultúra és médiaismeret, ének-zene, rajz és vizuális kultúra, Ember a természetben.	Td. egynyelvű szótárak

	könyvtári és internetes információkeresés, (pl. <i>egy nyelvjárásról, egy hobbinyelvről, a határon túli magyarokról</i>); vita (pl. <i>a kisebbségek nyelvhasználatáról, a nyelvjárás és a köznyelv kapcsolatáról, a csoportnyelvekről, az ifjúsági nyelvről</i>); grammatikai formák összevetése idegen nyelvi megfelelőjükkel; a magyar nyelv jellemzőinek szemléltetése példákkal; szógyűjtés a nyelv és a kultúra összefüggésének bizonyítására.			
Fogalmak	nyelvi rendszer, jelentés, stílus, nyelvi konstrukció , a morféma fajtái, egyjelentésű, többjelentésű, azonos alakú, rokon és hasonló alakú, ellentétes jelentésű szó; hangutánzó, hangulatfestő szó; alapszófajok, viszonszók, mondatszók; a szókincs rétegei: ősi szavak, belső keletkezésű szavak, jövevény- és idegen szavak; a szó szerkezetek fajtái, alá- és mellérendelő szó szerkezetek; állandósult szókapcsolatok: szólás, szóláshasonlat, szállóige, közmondás; egyeztetés; szójelentés, szótári és kontextuális jelentés, jelentésszerkezet, jelentéselem			

Tematikai egység	A nyelvi szintek: mondattan	Órakeret javasolt óra- szám: 10/20
Előzetes ismeret, tevékenység	mondat, egyszerű mondat, összetett mondat, mondatrészek, mondatfajták értelmes használata a szövegalkotásban, összetett mondatok (mellérendelő és alárendelő összetett mondatok) felismerése, megnevezése, következtetések megfogalmazása a mondatok változatairól, törekvés az összetett mondatok különböző fajtáinak változatos használatára a szóbeli és írásbeli szövegalkotásban, az írásbeli szövegalkotásban a mondatvégi, a tagmondatok, illetve mondatrészek közötti írásjelek alkalmazása	

További feltételek	Személyi:			
	Tárgyi:			
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természet-tudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok:			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési-és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A mondat szerkezete: teljes és hiányos szerkezetű; tagolt, tagolatlan; egyszerű és összetett. Elsődleges és másodlagos jelentés. A modalitás elemzése grammatikai és szemantikai eszközökkel. Az alárendelő és mellérendelő szintagmatikus viszony. Az állítmány, az alany, a tárgy a határozó és a jelző kifejezőeszközei. A mellérendelő összetett mondatok mint logikai-tartalmi viszonyok. Az alárendelő összetett mondatok mint a főmondat és a mellékmondatok grammatikai viszonyai. Sajátos jelentéstartalom a mellékmondatokban.	Szöveg, mondat kiegészítése/átalakítása/bővítés e; szöveg, mondat alkotása; helyesírási gyakorlatok az összetett mondatokkal kapcsolatban; nyelvhelyességi gyakorlatok; mondat értelmezése a szövegben; mondatok gyűjtése és értelmezése; mondat kiegészítése/átalakítása meghatározott szempont szerint; írott szöveg megértése, mondatfonetikai eszközök alkalmazása szöveg/mondat fölolvásásakor; kommunikációs helyzetgyakorlatok, folyamatos	Tanári magyarázat, fogalommagyarázat, modellezés, szemléltetés, a tanulók (pl. <i>szótárhasználati, szövegelemzési</i>) tevékenységének megszervezése, a nyelvi elemzés, a párbeszéd, a vita különböző helyzeteinek modellezése, tanulói tevékenységek szervezése, gyakorlása, megbeszélés, verbális értékelés.	Dráma és tánc. Társadalom- ismeret, ember- ismeret, etika. Mozgókép-kultúra és médiaismeret, ének-zene, rajz és vizuális kultúra.	

A többszörösen összetett mondatok. A mondattan helyesírási vonatkozásai.	beszéd; szövegek tartalmi egységekre bontása; a szöveg tagolása; a szöveg részei közötti logikai kapcsolatok elemzése/jelölése; szövegátalakítás; szövegbővítés; a szöveggel kapcsolatos állítások igazságtartalmának megítélése; a szöveggel kapcsolatos hiányos állítások kiegészítése; szövegmondatok formai alakítása (<i>kiemelések elvégzése, keret, szín, betűméret, betűforma stb. választása</i>), a szöveg tartalmával kapcsolatos önálló szövegalkotás, szógyűjtés adott szempont szerint.			
Fogalmak	nyelvi rendszer, nyelvhasználat, stílus, modalitás, egyszerű mondat, összetett mondat, alárendelő, mellérendelő összetett mondat; tagolt, tagolatlan mondat; teljes, hiányos mondat; feltétel, következtetés, hasonlítás, megengedés			

Tematikai egység	Világirodalom – antik görög irodalom	Órakeret javasolt óra- szám: 10/10
Előzetes ismeret, tevékenység	irodalom, irodalmiság, hagyomány , mese, mítosz, műnem, műfaj , epika, líra, ritmus, vers, próza	
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár	
	Tárgyi: képzőművészeti, művelődéstörténeti, tudománytörténeti albumok (pl. <i>Az antik civilizáció</i> , <i>Simonyi: A fizika kultúrtörténete</i>).	

Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció: történetmesélés, narráció, élményszerző olvasás; az antik kultúra a mai magyar szókincsben; matematikai kompetencia: az aranymetszés mint esztétikai norma; természettudományos kompetencia: a természet képe és ismerete az antik eposzokban; digitális kompetencia: tájékozódás az interneten (pl. <i>Odüsszeusz útjának rekonstruálása</i>); a hatékony, önálló tanulás: szövegértő olvasás, mitológiai történetek és szereplők önálló listázása; szociális és állampolgári kompetencia: csoportnormák, élethelyzetek, magatartásértékek azonosítása, csoportmunka; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia: kockázat és vállalás kettőssége Odüsszeusz figurájában és kalandjaiban (pl. <i>Odüsszeusz és a szirének</i>), esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség: irodalmi alapformák és motívumok elsajátítása.
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret: női és férfi szerepek az Odüsszeiában, érzelmi azonosulás; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra: az antik irodalom máig élő hatása; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés: vita, beszélgetés; gazdasági nevelés: a kincs és a vagyon korabeli értelmezése; környezettudatosságra nevelés: együttélés a természettel, táj és ember viszonya; a tanulás tanítása: vázlat és jegyzetkészítés; testi és lelki egészség: érzelmek azonosítása és érzelmi azonosulás; felkészülés a felnőttlét szerepeire: családi formációk, Odüsszeuszt érő egyéni kihívások azonosítása, megbeszélése.
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: kommunikációs kompetenciák, szövegértés, szóbeli és írásbeli szövegalkotás, képzelet, empátia, problémamegoldó gondolkodás, fogalomértés, fogalmi gondolkodás, kompozícióra irányuló, illetve tematikus-motivikus értelmezés, ritmusérzék, formaérzék, kreativitás, antik témák, alakok továbbélése az irodalomban, filmen és a képzőművészetekben (<i>archetípusok, archetipikus helyzetek, mitológiai és irodalmi adaptációk, átiratok, intertextualitás, reflexív megnyilatkozások ismerete, felfedezése</i>).

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Homérosz: <i>Odüsszeia</i> (részletek); szemelvények a görög lírából (pl. <i>Anakreón, Szapphó</i>) Irodalmi alapformák, történetek és motívumok hatása, továbbélése többféle értelmezésben az európai és a magyar kultúrában, irodalomban, képzőművészetben, filmen (pl. <i>Csokonai, Arany János, Keats, Babits, Karinthy, Kafka, Radnóti, Szabó Magda, Márai Sándor, Camus</i>)	Szövegértő olvasás, megszakított olvasás, kreatív jóslás, történetmondás, lényegkiemelés, vázlatkészítés, anyaggyűjtés, önálló tájékozódás, kifejező szövegmondás, egyéni értelmezés, eszmecsere, vita pármunkában, csoportmunkában, drámajáték, értelmezés, értékelés.	Ráhangolás, motiválás, történetmondás, magyarázat, szemléltetés, fogalommagyarázat, megbeszélés, vita.	Rajz és vizuális kultúra, kulturális földrajz, etika, mozgókép-kultúra, társadalom-ismeret, tánc és dráma, ének-zene, informatika.	T, Td: történeti atlasz, az antik világ atlasza, albumok
Fogalmak	mítosz, mitológia, szóbeliség, írásbeliség , műfordítás, eposz, eposzi konvenciók, kaland (mint cselekményszervező elv), dal, elégia, epigramma, himnusz, időmértékes verselés, verslábak, disztichon, archetípus, toposz			

Tematikai egység	Világirodalom – antik római irodalom	Órakeret javasolt óraszám: 8/8
Előzetes ismeret, tevékenység	Antik görög irodalom, homéroszi eposzok, műnem, műfaj, epika, líra, ritmus, vers, próza	
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, múzeumpedagógus (pl. egy magyarországi antik római emlékhely meglátogatása) Tárgyi: képzőművészeti, művelődéstörténeti, tudománytörténeti albumok (pl. <i>Az antik-római civilizáció Magyarországon</i>)	

Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció: élményszerző olvasás szövegértés, szövegalkotás; idegen nyelvi kommunikáció: latin műveltségyszavak; digitális kompetencia: önálló tájékozódás az interneten; a hatékony, önálló tanulás: szövegértelmezés, összehasonlítás; szociális és állampolgári kompetencia: empátia, érzelmi intelligencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia: horatiusi életelvek mai érvényessége; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség: élmény, érzelmi hatás, klasszikus lírai műfajok, versformák.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret: érzelmek, életelvek, éleleteszmények azonosítása, hon-és népismeret: az antik római kultúra emlékei Magyarországon; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra: az antik római műveltség mint közös európai érték, hivatkozási alap, motívumkincs; a tanulás tanítása: a ritmus mint a szöveg megjegyezhetőségének támogatója; testi és lelki egészség: érzelmi ambivalencia, éleleteszmény; felkészülés a felnőttlét szerepeire: a szerelmi érzések változatai.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: kommunikációs kompetenciák, szövegértés, szóbeli és írásbeli szövegalkotás, esztétikai érzékenység, érzelmi nyitottság, fogalmi gondolkodás, ritmusérzék, formaérzék.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Szemelvények a római lírából és epikából (<i>Catullus, Vergilius, Horatius, Ovidius néhány műve</i>) Témák, motívumok hatása, továbbélése (pl. <i>Csokonai, Berzsenyi, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, Radnóti Miklós, Kovács András Ferenc</i>)	Szövegértő olvasás, szövegmondás, önálló motívum-kutatás, összehasonlítás, értelmezés, értékelés.	Ráhangolás, motiválás, magyarázat, fogalommagyarázat, megbeszélés, vita, szemléltetés.	Rajz és vizuális kultúra, kulturális földrajz, etika, mozgókép-kultúra, tánc és dráma, ének-zene, informatika.	T: internetes hozzáférés
Fogalmak	mítosz, mitológia, műfordítás, eposz, dal, elégia, episztola, ars poetica, időmértékes verselés, verslábak, disztichon			

Tematikai egység	Színház- és drámatörténet – az antik színház és dráma	Órakeret javasolt óra- szám: 6/6
Előzetes ismeret, tevékenység	műnem, műfaj, párbeszéd, ritmus, időmértékes verselés	
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, múzeumpedagógus, drámatanár Tárgyi: képzőművészeti, művelődéstörténeti albumok, útikönyvek, makettek	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció: szövegmondás, drámajáték; idegen nyelvi kommunikáció: műveltségi szavak, kifejezések a mai nyelvhasználatban; természettudományos kompetencia: építészet és akusztika összefüggése; digitális kompetencia: tájékozódás, anyaggyűjtés a mai is használt antik színházi terekről; a hatékony, önálló tanulás: szövegtanulás, dialogikus szövegek értelmezése; szociális és állampolgári kompetencia: személyes és vélt érdekek közösségi érdekek konfliktusa; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség: a színház nyelve, hatása.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret: magatartásformák azonosítása, európai azonosságtudat–egyetemes kultúra: az antik színház és dráma építészeti nyomai Európában; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés: morális ütközések; környezettudatosságra nevelés: az épített környezet mint kulturális környezet; a tanulás tanítása: dialogikus művek értő olvasása; testi és lelki egészség: a katarzis fogalmának összetettsége, az esztétikai hatás mint „gyógyítás”; felkészülés a felnőttlét szerepeire: lehetséges magatartásformák megvitatása.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: művelődéstörténeti alapismeretek, dialogikus művek befogadásának elősegítése, értékek, érdekek konfliktusa, magatartásformák, a fogalmi műveltség fejlesztése, az erkölcsi érzék továbbfejlesztése.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Az antik görög színház jellemzői Szophoklész: <i>Antigoné</i> Az antik színházi konvenciók hatása, változásai.	Jegyzet és vázlatkészítés, kézműves tevékenységek (pl. makett- és modellkészítés antik színházi tér, maszkok), olvasás, felolvasás, szövegmondás, megbeszélés, vita, szóbeli és írásbeli értelmezés, értékelés.	Ráhangolás, motiválás, előadás, magyarázat, foglalommagyarázat, csoportmunka, drámajáték szervezése, szemléltetés.	Rajz és vizuális kultúra, kulturális földrajz, etika, filozófia, történelem, mozgókép-kultúra, ének-zene, tánc és dráma, informatika.	Td: DVD, CD
Fogalmak	mítosz, mitológia, színház, színházi konvenciók, befogadó, hatás és értelmezés , színház és közélet kapcsolata, a színházi hatás összetevői, dialógus, dikció, szituáció, bonyodalom, tetőpont, megoldás, katarzis, tragédia, tragikum, erkölcs, erkölcsi érték, választás, esztétikai minőségek			

Tematikai egység	Világirodalom – Biblia	Órakeret javasolt óra-szám: 10/10
Előzetes ismeret, tevékenység	bibliai történetek, műnem, műfaj, epika, líra, ritmus, vers, próza	
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, múzeumpedagógus Tárgyi: képzőművészeti albumok, bibliamagyarázatok, bibliai atlasz(ok), lexikonok	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció: szókincsfejlesztés (<i>szólások, állandósult kifejezések ismerete</i>); matematikai kompetencia: bibliai mértékegységek; természettudományos kompetencia: teremtéstörténet és evolúció, a Biblia és a természettudomány; digitális kompetencia: önálló tájékozódás az interneten; a hatékony, önálló tanulás: anyaggyűjtés és rendszerezés; szociális és állampolgári kompetencia: a bibliai történetek jelentése, lehetséges üzenetei; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia: a „talentum” értelmezése; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség: a bibliai történetmondás hatása, jellemzői.	

		Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret: bibliai élethelyzetek, magatartásmódok, hon-és népismeret: bibliai motívumok a magyar folklórban; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra: a biblia hatása az európai művészetben; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés: tolerancia; gazdasági nevelés: gazdasági viszonyok a Bibliában (pl. <i>hét szűk esztendő, hét bő esztendő</i>); a tanulás tanítása: önálló tájékozódás, rendszerezés; testi és lelki egészség: az egyéni tudás mint a közös kultúra része és alkotója; felkészülés a felnőttlét szerepeire: erkölcsi értékek megértése, képviselése.		
		Tantárgyi fejlesztési feladatok: a bibliai történetmondás jellemzői, bibliai műfajok, hagyomány, hatás, szövegértés, szövegalkotás, bibliai témák és műfajok továbbélése az európai és a magyar irodalomban, képzőművészetekben, filmen (pl. <i>bibliai archetípusok, a kétszintes világkép megjelenései, az apokalipszis motívuma, bibliai parafrázisok, adaptációk</i>).		
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Szemelvények a Bibliából (pl. <i>A teremtéstörténet, A vízözön története, Jónás története, József története, zsoltárok, A tékozló fiú, Az irgalmas szamaritánus, A passió-történet, Pál szeretet-himnusza, az Apokalipszis</i>). A bibliai hagyomány továbbélése az európai és a magyar szóbeli és írásos kultúrában (pl. <i>szókincsben, szóláskincsben, témákban, motívumokban</i>)	Az előzetes tudás felidézése, eszmecsere, megbeszélés, pármunka, csoportmunka, projektmunka, szövegértés, szövegalkotás; zenehallgatás.	Előadás, magyarázat, pármunka, csoportmunka szervezése, projektmunka (pl. <i>egy-egy bibliai motívum, történet a képzőművészetben</i>).	Rajz és vizuális kultúra, kulturális földrajz, etika, történelem, mozgókép-kultúra, informatika, Ének-zene.	Td: bibliai atlasz, T: inernetes hozzáférés
Fogalmak	hagyomány , mítosz, mitológia, Ószövetség, Újszövetség, téma, motívum, zsoltár, evangélium, példázatos történet			

Tematikai egység	Világirodalom – az európai irodalom a 4-13. században				Órakeret javasolt óra- szám: 3/3
Előzetes ismeret, tevékenység	Biblia, műnem, műfaj, epika, líra, ritmus, vers, próza, himnusz				
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, múzeumpedagógus Tárgyi: képzőművészeti albumok, zenei felvételek				
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció: szövegértés, szövegalkotás, történetmondás; digitális kompetencia: önálló tájékozódás az interneten; a hatékony, önálló tanulás: jegyzetelés, vázlatkészítés; szociális és állampolgári kompetencia: az erények és bűnök dantei értelmezése; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség: formaérzék.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret: a lovagi erények mai értelmezése; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra, aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés: a lovagvilág, a lovagi-udvari erényértelmezés hatása az európai civilizációra; testi és lelki egészség, felkészülés a felnőttlét szerepeire: férfi és női viselkedésminták.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: középkori világkép, szimbolikus gondolkodás, ciklikus időszemlélet, jelképiség, szövegértés, szövegalkotás, szövegmondás, empátia, történeti érzék, forma- és ritmusérzék.				
Tartalmak		Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Szemelvények a 4–13. századi európai irodalomból (<i>himnuszköltészet, Dante: Isteni színjáték – részletek; lovagi költészet, a „trubadúrok szerelemtana”</i>). Egy mai sikerkönyv a középkorról: Umberto Eco: <i>A rózsza neve</i> – egy-két szemelvény.		Szövegértés, szövegalkotás, szövegmondás, értelmezés (pl. <i>az Isteni színjáték hármass felépítésének, enciklopédikus jellegének értelmezése</i>), versformagyakorlatok.	Előadás, magyarázat, szemléltetés, eszmecsere, beszélgetés vezetése.	Rajz és vizuális kultúra, etika, filozófia, tánc és dráma, Ének-zene.	T: képzőművészeti, kultúrtörténeti albumok
Fogalmak	középkor, himnusz, antik hagyomány , legenda, lovagi költészet, vágáns líra, tercina, balladaforma				

Tematikai egység	Világirodalom – európai irodalom a 14-16. században				Órakeret javasolt óra- szám: 5/5
Előzetes ismeret, tevéken	műfaj, epika (elbeszélés, történetmondás, novella), líra, ritmus, vers, próza				
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár				
	Tárgyi: képzőművészeti, építész albumok.				
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció: szövegelemzés, értelmezés; matematikai kompetencia: a szonett formai-ritmikai jellemzői; természettudományos kompetencia: táj és természetélmény; digitális kompetencia, a hatékony, önálló tanulás: önálló tájékozódás a reneszánsz és a humanizmus művészetéről; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség: a mérték, a szépség reneszánsz eszménye.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat–egyetemes kultúra: az európai kultúra nagy korszakai; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés: a könyvnyomtatás jelentősége; környezettudatosságra nevelés: táj és természetélmény; a tanulás tanítása: önálló tájékozódás; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlet szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: művelődéstörténeti korszakok, irodalmi alapformák (pl. novella, szonett)				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök	
Szemelvények a 14-16. századi európai irodalomból (Petrarca, Boccaccio, Villon egy-két műve).	Önálló gyűjtőmunka, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, képelemzés, szövegértés (pl. a novellák erotikus, ironikus, szatirikus jellege), szövegalkotás, egy Villon mű különböző magyar műfordításainak összevetése.	Ráhangolás, motiválás, magyarázat, fogalommagyarázat, megbeszélés, vita, szemléltetés.	Rajz és vizuális kultúra, etika, filozófia, tánc és dráma, ének-zene, mozgókép-kultúra, történelem.		
Fogalmak	középkor, reneszánsz, humanizmus, könyvnyomtatás, novella, elbeszélő, elbeszélői nézőpont, szonett				

Tematikai egység	Jelek a múltból – a magyar nyelvű irodalom szövegemlékei				Órakeret javasolt óra- szám: 3/3
Előzetes ismeret, tevékenység	műnem, műfaj, epika, líra, ritmus, vers, próza, legenda, monda, himnusz				
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár				
	Tárgyi:				
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció: az (anya)nyelv mint változó rendszer; digitális kompetencia, a hatékony, önálló tanulás: önálló tájékozódás; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség: történeti érzék, szövegmondás.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret: a magyar nyelvű kultúra emlékei; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra: az európai műformák a magyar kultúrában; a tanulás tanítása: szókinckutatás.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: a középkori írásbeliség, az ősköltészet nyomai, a magyar nyelvű írásbeliség, nyelvelmlék, szöveghagyomány fogalma, verszene.				
Tartalmak		Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Szemelvények a 11–15. századi magyar irodalomból: Halotti beszéd (1192 körül), Ómagyar Mária-siralom (1300 körül) Motívumok, szókinccs, műfaj, téma továbbélése (pl. <i>Kosztolányi, Márai Sándor</i>)		Szövegértelmezés, megbeszélés (<i>megértési nehézségek, a megértést támogató eljárások</i>).	Ráhangolás, magyarázat, szövegértelmezés, szemléltetés.	Rajz és vizuális kultúra, történelem, nyelvtörténet.	T: faksimile kiadás/ok
Fogalmak	írásbeliség, szóbeliség, nyelvelmlék, kódex, ősnymtatvány, szöveghagyomány, irodalmiság változó fogalma, dallamvers, verszene				

Tematikai egység	Portré – Janus Pannonius portréja				Órakeret javasolt óra- szám: 4/4
Előzetes ismeret, tevékenység	műnem, műfaj, líra, ritmus, vers, időmértékes verselés, epigramma, elégia, ars poetica				
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, múzeumpedagógus				
	Tárgyi:				
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: egy alkotó portréja, költői magatartás (<i>költői öntudat, művészi becsvágy</i>).				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök	
Szemelvények Janus Pannonius lírájából (pl. <i>Pannónia dicsérete</i> , <i>Saját lelkéhez</i> , <i>Egy dunántúli mandulafáról</i>)	Szövegértés, szövegalkotás, értelmezés, megbeszélés.	Ráhangolás, magyarázat, szövegértelmezés, szemléltetés.	Rajz és vizuális kultúra, történelem.		
Fogalmak	interkulturalitás, költői magatartás, elégia, epigramma, irónia, gúny				

Tematikai egység	Portré – Balassi Bálint portréja			Órakeret javasolt óra- szám: 9/9
Előzetes ismeret, tevékenység	műfaj, líra, kompozíció, reneszánsz, humanizmus, ritmus, vers, ütemhangsúlyos verselés			
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, énektanár			
	Tárgyi:			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció: szövegértés, szókincsfejlesztés, szövegmondás; matematikai kompetencia: számszimbolika, számmisszika; digitális kompetencia, a hatékony, önálló tanulás: a Balassi-gépeskönyv tanulmányozása; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.			
A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret: érzelmi regiszterek a Balassi lírában, hon-és népismeret: Balassi „nyomok, emlékhelyek” Magyarországon; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra: Balassi a poeta doctus; a tanulás tanítása: önálló tájékozódás; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: kéziratos énekes könyv, a magyar nyelvű humanista poézis, dallamvers, szövegvers, kompozíció, felfogások Balassi értékeléséről (pl. a <i>szerelem költője, a megkomponált gyűjtemény Balassija</i>).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Balassi Bálint lírája; az életmű néhány tematikus és formai jellemzője; három mű értelmezése (pl. <i>tematikus, modális értékek, a megjelenítés értékei</i>)	Szövegértés, szövegmondás, szövegelemzés (<i>szókincs, retorikai alakzatok, képanyag, kompozíció</i>).	Ráhangolás, magyarázat, szövegértelmezés, szemléltetés (pl. a <i>Balassi-gépeskönyv bemutatása, közös tanulmányozása, „ad notam” improvizáció</i>).	Rajz és vizuális kultúra, informatika, kulturális földrajz, ének-zene, Matematika.	Td, T: internetes hozzáférés
Fogalmak	irodalmiság, nyelvi konstrukció, lírai én, motívum , dallamvers, szövegvers, Balassi-strófa, kötetkompozíció, költői tudatosság			

Tematikai egység	Színház- és drámatörténet – európai színház a 10-16. században				Órakeret javasolt óra- szám: 3/3
Előzetes ismeret, tevékenység	színház, színházi konvenciók, a színházi hatás összetevői				
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár Tárgyi: színháztörténeti lexikon				
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret: részvétel drámajátékban, európai azonosságtudat–egyetemes kultúra: színházi, színjátszási hagyományok; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttélet szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: az európai színjátszás máig élő hagyományai				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök	
Néhány sajátos színháztípus a 10–16. században	Szövegértés, szövegmondás, szövegelemzés, közös olvasás.	Ráhangolás, magyarázat, szemléltetés drámajáték elemekkel.	Rajz és vizuális kultúra, ének-zene, tánc és dráma.	Td: színháztörténeti képanyag	
Fogalmak	commedia dell' arte, farce, misztériumjáték, passió, morálitás, színpadformák, rögtönzés, állandó szereplők				

Tematikai egység	Színház- és drámatörténet – az angol színház a 16-17. században; Shakespeare: <i>Romeo és Júlia</i>				Órakeret javasolt óra- szám: 6/6
Előzetes ismeret, tevékenység	színház, színházi konvenciók, a színházi hatás összetevői, drámai szövegek olvasása, feldolgozása				
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár				
	Tárgyi: színháztörténeti lexikon, színházi makett, internet elérhetőség				
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció: szövegértés, szövegmondás, szövegalkotás; digitális kompetencia, a hatékony, önálló tanulás: tájékozódás az interneten mai színházi előadásokról, színpadképekről, rendezői értelmezésekről; szociális és állampolgári kompetencia: magatartásformák értelmezése; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség: reflexiók, értelmezések, drámajáték.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret: a szereplők érzelmi, viszonyainak értelmezése; hon-és népismeret: Shakespeare fordítások; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra: a shakespeare-i színház egyetemessége; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés: a színház mint egyfajta közösségi aréna; a tanulás tanítása, testi és lelki egészség: szövegtanulás, szövegmondás, részvétel drámajátékban; felkészülés a felnőttlét szerepeire: Shakespeare-témák, hősök tanulmányozása.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: dialogikus művek olvasása, feldolgozása, a shakespeare-i színház jellemzői.				
Tartalmak		Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A színházi-színpadi lehetőségek és a dramaturgia összekapcsolódása a 16–17. századi angol drámában Shakespeare: <i>Romeo és Júlia</i> – a felnőtté válás tragédiája		Szövegértés, elemzés, értelmezés, eszmecsere, szóbeli és írásbeli szövegalkotás, megbeszélés, gyűjtőmunka, összehasonlítás (pl. a <i>mű színházi előadásainak, filmes feldolgozásainak összevetése</i>), részvétel drámajátékban.	Magyarázat, pármunka, csoportmunka, dramatikus játék szervezése, fogalommagyarázat.	Rajz és vizuális kultúra, etika, mozgókép-kultúra, tánc és dráma, ének-zene, informatika.	Td, T: DVD, CD (színházi előadások részletei)
Fogalmak	hagyomány , blank verse, hangnemkeveredés, hatás és értelmezés , értékelés, olvasat, jelentés, esztétikai minőségek				

Az ismétlő-, az összefoglaló és az ellenőrző órák javasolt száma a 9. évfolyamon

Év eleji felmérés	min. 1 óra, max. 2 óra
Év eleji ismétlés	min. 2 óra, max. 3 óra
Témazáró összefoglalás	min. 3 óra, max. 4 óra
Témazáró dolgozat	min. 3 óra, max. 4 óra
Témazáró dolgozatok javítása és a hiányok pótlása	min. 3 óra, max. 4 óra
Év végi összefoglalás	min. 2 óra, max. 3 óra

A továbbhaladás feltételei

A tanuló bizonyítja az önkifejezéshez és a társas-társadalmi párbeszédhez szükséges szóbeli nyelvi képességeit különböző beszédhelyzetekben és témákban.

Felismeri, azonosítja a kommunikációs folyamat összetevőit.

Megfelelően alkalmazza a kapcsolatteremtés és a kapcsolattartás udvarias formáit. Beszélgetés közben ügyel a párbeszéd illemszabályainak betartására. Figyeli és tudja értelmezni partnerei kommunikációs szándékát, nem nyelvi jeleit. Törekszik az egyszerű, érthető, hatékony közlésre. Képes mások rövidebb szóbeli üzeneteit megérteni, összefoglalni és írásban és szóban továbbadni.

A testbeszéd, a térközszabályozás és az arcjáték (pl. szemkontaktus) néhány jelét ismeri, tudatosan alkalmazza.

A szóhasználatát, a szöveg hangzását és a gesztusokat összehangoltan alkalmazza különféle kommunikációs helyzetekben.

Megérti és dekódolja a szöveg tartalmát megerősítő és megkérdőjelező gesztusokat. hétköznapi kommunikációs helyzetekben, a tömegkommunikációban.

Képes memoriterek szövegű tolmácsolására a szövegfonetikai eszközök helyes alkalmazásával, tudatos szövegmondással.

Képes írott szövegek (pl. szépirodalmi, dokumentum- és ismeretterjesztő) szöveg globális (átfogó) megértésére, a szöveg szó szerinti jelentésén túli üzenet értelmezésére, a szövegből információk visszakeresésére. Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát, tud önállóan jegyzetet és vázlatot készíteni. Képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját véleményét szóban és írásban megfogalmazni, indokolni.

Képes szövegek kapcsolatának és különbségének felismerésére és értelmezésére (pl. tematikus, motívikus kapcsolatok, utalások, nem irodalmi és irodalmi szövegek, tények és vélemények összevetése), e képesség alkalmazása elemző szóbeli és írásbeli műfajokban.

Tudja alkalmazni a művek műfaji természetének megfelelő szövegfeldolgozási eljárásokat, megközelítési módokat (pl. a téma, a műfaj megállapítása, logikai összefüggések, jelentésrétegek feltárása).

Fel tudja ismerni a szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegekben megjelenített értékeket, erkölcsi kérdéseket, motivációkat, magatartásformákat.

Isméri és alkalmazza az anyanyelvű írásbeliség normáit, írástechnikája megfelelő, írása olvasható, helyesírása biztos, problémaérzékeny.

Ki tudja fejteni saját álláspontját, képes kreatív írás gyakorlataira (pl. kiegészítés, újraírás, jóslás, szövegtranszformáció).

Fel tud készülni egy-egy nagyobb anyaggyűjtést, önálló munkát igénylő, terjedelmesebb szöveg (pl. beszámoló, ismertetés, esszé, egyszerűbb értekezés) írására.

A tanuló ismeri és alkalmazza az alapműveltség elsajátításához szükséges tudás megszerzésének és feldolgozásának csoportos és egyéni technikáit.

Képes verbális és nem verbális (hangzó és képi) információk célszerű gyűjtésére, szelekciójára, rendszerezésére, kritikájára és felhasználására.

Fokozatos önállósággal alkalmazza az információ-felhasználás normáit (pl. a források megjelölését, idézést).

A nyelvtani ismereteit önállóan alkalmazza a nyelvi-nyelvhasználati jelenségek megközelítésében.

Törekszik a nyelvhelyességi problémák önálló megoldására (szóban és írásban egyaránt).

Önálló kézikönyvhasználat mellett törekszik a biztos helyesírású tervezett szöveg megírására.

A tanuló képes művek élményének felfogására, megélésére.

Tájékozott az évfolyamon olvasott, feldolgozott lírai alkotások különböző műfajaiban és hangnemeiben.

Törekszik a műnemek és a műfajok közötti kapcsolatok megértésére.

Törekszik az előreutalások, késleltetések és az elbeszélő művek motivikus-metaforikus szintjének értelmezésére.

Képes az epikus és a drámai történetmondás, idő-, tér- és cselekményszervezés, illetve jellemalkotás közötti különbségek megfigyelésére, a drámai közlésmód jellemző szövegtípusainak felismerése.

Felismeri az olvasott művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontokat.

A tanuló képes felfogni, megérteni az ízlés kontextuális függőségét (kulturális, történeti, közösségi, családi, egyéni beágyazottság).

Felismeri, hogy a műalkotás normakövető és normákat megújító jelenség.

Bizonyítja igényét (pl. kérdésfeltevésekkel, válaszok keresésével) a társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok hátterének megértésére.

Képes a művészet kultúraalkotó szerepének megfigyelésére és tudatosítására.

10. évfolyam

Célok és feladatok

A kulturált nyelvi magatartás kritériumainak továbbfejlesztése. A nyelvi norma és a társadalmi igény összefüggéseinek vizsgálata, ennek megfelelően döntés nyelvhelyességi kérdésekben, a köznyelv, a tájnyelv, a szaknyelv, a szleng eszközkészletének használatában, a saját nyelvhasználat kontrollja. A helyesírási ismeretek kibővítése: a tanulmányokban előforduló nem latin betűs tulajdonnevek és a gyakran használt új keletű idegen szavak helyesírása. Szövegformálási, szövegszerkesztési és helyesírási problémák megnevezése, a hibák önálló javítása.

Szakmai-tudományos, publicisztikai, közéleti, szépirodalmi szövegek földolgozása, értelmezése, értékelése jelentéstani és stilisztikai szempontok érvényesítésével (pl. szinonimitás, többértelműség, konkrét és átvitt jelentés; szóképek, alakzatok, hangszimbolika, jóhangzás). Az analízis, jelentésfeltáró és a szöveget egybeillő (holisztikus) szövegelemzési eljárások alkalmazása szakmai-tudományos, ismeretterjesztő, publicisztikai, közéleti szövegek jelentésének értelmezésében. A szöveg vizuális összetevőinek értelmezése különféle digitális, informatikai alapú műfajokban. Kritikai és kreatív olvasással szakmai-tudományos, publicisztikai – írott, audiovizuális, digitális környezetben megjelenő – szövegek, metaforikus, metonimikus jelentésének feltárása, értelmezése, manipulációs szándékok, technikák felfedezése. Szépirodalmi, szakmai, publicisztikai szóbeli és írásos szövegek értékelésében a szerkezeti és stílárius egység, a vizuális megformáltság, a kifejtettség és információs gazdagság fölismertetése, értékelése. Hivatalos írásművek (meghatalmazás, elismervény, jegyzőkönyv, szakmai önéletrajz) jellemzőinek ismerete és önálló szövegalkotás (kézi és digitális) e műfajokban. A kommunikációs helyzetnek megfelelő nyelvváltozatok szókinccsének, elem- és szabálykészletének tudatos használata. A konnotatív jelentések felfedezésével a szépirodalmi művek üzenetének teljesebb megértése. A szövegelemzés módszereinek gazdagítása a stilisztikai és szövegtani ismeretek alkalmazásával.

A mindennapi élet problémáiról, irodalmi, művészeti élményekről önálló vélemény kifejtése szóban és írásban különféle műfajokban: pl. élménybeszámoló, ajánlás, glossza, riport, kísértekezés, audiovizuális, multimédiás műfajok. Lényegre törő, világos fölépítésű, információban gazdag, kifejtett szöveg alkotása a tájékoztató, érvelő, meggyőző, vitázó közlésformák valamelyikében az infokommunikációs eszközök alkalmazásával is. Kreatív gyakorlatok a mondat- és szövegszerkezet stílárius lehetőségeinek, a szavak hangulatának, stílusértékének, nyelvrétegbeli stílárius különbségének figyelembevételével. Jelentéstani és stilisztikai tanulmányok hasznosítása az egyéni szókinccs gazdagításában, a témának, a címzettnek, a műfajnak megfelelő árnyalt kifejezőmód továbbfejlesztésében. A helyesírás értelmező, esztétikai szerepének megfigyelése különféle szövegekben; e lehetőségek felhasználása saját szövegalkotásban.

Ismeretek közvetítése, művek olvasása, megbeszélése, megvitatása a magyar és a világirodalom kiemelkedő alkotóitól, a szerző, a mű, az olvasó történetileg változó kapcsolatáról, az irodalom és az olvasóközönség történeti alakulásáról. Néhány alapmű kortársi és utókori hatásának, olvasatainak megvitatása. A korabeli társalmi viszonyokkal való kapcsolatok, párhuzamok néhány alapvető példájának bemutatása. Az újonnan szerzett műfaji ismeretek, fogalmak biztos alkalmazása a műértelmezésben. A tanult irodalomtörténeti korszakok és

stílusirányzatok szemléleti és stiláris sajátosságainak bemutatása az elsajátított fogalmak alkalmazásával. Az olvasott művek elhelyezése különféle kontextusokban, például a magyar irodalom történetében, az alkotó életpályájában. Az olvasott epikai, lírai és drámai művek jelentésének, erkölcsi tartalmának, esztétikai hatóelemeinek feltárása különböző szövegelemző eljárásokkal. Szövegek műfaji, tematikus, motivikus kapcsolatainak és különbségeinek fölismerése és értelmezése. A kifejezésmódok, stíluseszközök funkcióinak megfigyelése, értelmezése: a különböző stílusrétegek és a közöttük lévő viszony bemutatása néhány tanult irodalmi mű szövegének részleteiben. Az érvelés technikájának tudatos alkalmazása irodalmi beszámolókból, mindennapi kérdések megválaszolásában szóban és írásban. Egyszerűbb értekezés készítése például valamilyen esztétikai, stílustörténeti, egy-egy korszak művészeti-irodalmi életére vonatkozó kérdésről. Az olvasott epikus és drámai művekben a szereplők rendszerének, társadalmi, erkölcsi, lélektani motivációjának bemutatása, a művek szereplőit vezérlő értékek és viselkedési minták azonosítása, az értékrend, gondolkodásmód, beszédmód összefüggéseinek vizsgálata. Önálló műelemzés készítése adott szempont/ok szerint.

Szövegtani, szövegelemzési eljárások alkalmazása különféle tantárgyak feladatainak megoldásában, változatos közlésformákban és szövegfajtákkal: pl. definíció, magyarázat, kifejtés, osztályozás, összefoglalás.

Az önálló adatgyűjtés módszereinek kiegészítése a könyvtári katalógusok, bibliográfiák használata mellett a számítógépes adatbázisokkal, az internet (audiovizuális csatornák, IST) kínálta lehetőségekkel. A megfelelő információk kiválasztása, rendszerezése, egyszerűbb bibliográfia, forrásjegyzék összeállítása. Az információfeldolgozás, az idézés technikai szabályainak és etikai normáinak ismerete és alkalmazása.

TÉMÁK, ÓRASZÁMOK

A magyar nyelvi és irodalmi anyag felépítése

Témák	A	B
Stílus és jelentés	12	30
A szöveg	11	30
Barokk és klasszicizmus. Színház és drámatörténet – A francia klasszicista dráma és színház.	7	7
Látásmód: Zrínyi Miklós: <i>Szigeti veszedelem</i>	4	5
Az európai irodalom a 18. században	3	3
A magyar irodalom a 18. században	2	2
Portré – Csokonai Vitéz Mihály költészete	6	6
Portré – Berzsenyi Dániel költészete	6	6

Témák	A	B
Világirodalom – A 19. század első fele, a romantika	4	4
Magyar irodalom – irodalom és irodalmi élet a 19. század első felében. Színház- és drámatörténet – magyar színháztörténet Katona József: <i>Bánk bán</i>	6	8
Portré – Kölcsey Ferenc	6	6
Portré – Vörösmarty Mihály	6	6
Életmű – Petőfi Sándor	10	10
Látásmód – Jókai Mór	4	4
Összesen	68	126

Tematikai egység	Stílus és jelentés	Órakeret javasolt óra- szám: 12/30
Előzetes ismeret, tevékenység	hangfestő, hangutánzó szavak, jelentés, szójelentés, mondatjelentés, rokonértelműség, stílusjelenségek, hatás, állandósult szókapcsolatok (pl. szólások, közmondások)	
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, drámatanár Tárgyi: a magyar nyelv egynyelvű szótárai	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természet-tudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.	
A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: a stílus és jelentés fogalomköre, stílusjelenségek azonosítása, megnevezése, hatásának értelmezése, értékelése, stílusregiszterek jellemző jegyei, stílusirányzatok azonosítása, szövegtraszformáció, kreatív írás.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Stílus és jelentés a mindennapi nyelvhasználatban, a szaknyelvben és a szépirodalomban. A nyelvi jelek csoportjai a hangalak és jelentés viszonya alapján. Alapjelentés, mellékjelentés és alkalmi jelentés. Egynyelvű szótárak használata és ismerete. Az állandósult szókapcsolatok szokványos kifejezőmódok stílusértéke. A stílus szerepe a jelentésteremtésben. A képszerűség stílus eszközei és hatásuk. A szövegrendezés stílushatása. Stílusrétegek. A társalgási, a közéleti-hivatalos, a publicisztikai, a tudományos-szakmai stílus kritériumai és sajátosságai. Stílusorszakok, stílusirányzatok nyelvi jellemzői.	Szépirodalmi, ismeretterjesztő, dokumentum szövegek elemzése, értelmezése a stílushatás, stílusérték értelmezésével, a stílushatás fogalmi megnevezésével is, kreatív gyakorlatok szövegekkel, szövegtranszformáció, stílusimitáció, stílusgyakorlatok egyéni, csoportos és pármunkában, dramatikus játék, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, (pl. az evokáció, az intertextualitás példáiról önállóan gyűjtött anyagok alapján).	Előadás, fogalommagyarázat, megbeszélés, vita, dramatikus játék vezetése, pármunka, csoportmunka szervezése, verbális értékelés.	Ének-zene, Rajz és vizuális kultúra, Ember a természetben, Médiaismeret és mozgókép-kultúra, Történelem, Társadalomismeret, Emberismeret, etika, Dráma és tánc.	Td, T: egynyelvű szótárak, szöveg-dokumentáció, hangzó anyagok
Fogalmak	nyelvhasználat, szöveg, szöveghagyomány, jelentés, stílus, stíluselem, stílushatás; alakzatok: kötésszóhiány, ismétlődés, gondolatritmus; állandó és alkalmi stílusérték, expresszivitás, eufemizmus, evokáció, archaizálás, egyéni szóalkotás; hangszimbolika, hangutánzás, hangulatfestés, alliteráció, áthajlás, figura etimologica; szóképek: metafora, hasonlat, szinesztézia, metonímia, összetett költői kép, allegória, szimbólum			

Tematikai egység	A szöveg				Órakeret javasolt óra- szám: 11/30
Előzetes ismeret, tevékenység	kommunikáció, morfológia, mondat, stílus				
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár				
	Tárgyi:				
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természet-tudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok:				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök	
A szöveg egységének tényezői, feltételei, elsődleges és másodlagos jelentés. A szöveget alakító tényezők: a beszédhelyzet, a cselekvés, a szövegkörnyezet, a tudáskeret. A tájékoztató, kifejező, érvelő és felhívó szövegfunkciók. A szövegösszetartó erő jelentésbeli és grammatikai kapcsolóelemei. A kontextuális jelentés. A szövegfonetikai eszközök és az írásjelek szerepe a szövegalkotásban és	Különböző műfajú, szerkesztettségű (szépirodalmi, ismeretterjesztő, dokumentum) különböző szövegtípusok elemzése, értelmezése (globális szövegolvasás, információkereső, értelmező, reflektáló olvasás); értelmező felolvasás, a szöveg jellemzőinek feltárása, azonosítása, fogalmi megnevezése, a szövegösszetartó erő feltárása,	Előadás, fogalommagyarázat, megbeszélés, vita, szövegértelmezés, szövegalkotás adott műfajokban és kritériumokkal dramatikus játék vezetése, pármunka, csoportmunka szervezése.	Ének-zene, Rajz és vizuális kultúra, Ember a természetben Médiaismeret és mozgókép-kultúra, Történelem, Társadalomismeret, Emberismeret, etika, Életvitel és gyakorlati	Td. szöveg-dokumen-táció (pl. szöveg-típusok), internetes hozzáférés (elektronikus média)	

értelmezésben. A cél és a téma összefüggése. Az intertextualitás jelenségeinek értelmezése. A munka világához kapcsolódó szövegtípusok: kérvény, önéletrajz, pályázat, hivatalos levél, meghatalmazás, hozzászólás. A publicisztikai és a tájékoztató műfajok, valamint az elektronikus média hagyományos és új közlésmódjai, és ezek társadalmi és nyelvi hatása.	tételmondat-keresés; kulcsszókeresés; szövegtömörítés; hiányos vázlat, táblázat, ábra kiegészítése a szöveg alapján; vázlatkészítés, fürtábra készítése, a szöveg tartalmi egységekre bontása; logikai tagolása; szövegátalakítás; szövegbővítés; a szöveggel kapcsolatos állítások igazságtartalmának megítélése; a kontextuális jelentés feltárása, különböző műfajú szövegek alkotása, kreatív gyakorlatok szövegekkel, szöveg-transzformáció, stílusgyakorlatok egyéni, csoportos és pármunkában, dramatikus játék, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, (pl. a munka világához kapcsolódó szövegtípusokról, önállóan gyűjtött anyagok alapján).		ismeretek.	
Fogalmak	nyelvhasználat, szöveg, szövegmondat, szövegegységek: bekezdés, tömb, szakasz; szövegjelentés: témahálózat, tételmondat, kulcsszó, kontextuális jelentés; szövegkohézió; szövegkapcsoló elemek: kötőszó, névmás, névelő, határozószó; előre és visszaalálás; egyeztetés; szórend, kötött és kommunikatív szórend, aktuális tagolás; szövegtípus, szövegfajta: definíció, magyarázat, kisértkezés, értekezés, tanulmány, esszé, pályázat, ajánlás, műelemzés, értelmezés, vita, referátum, előadás, hivatalos levél, meghatalmazás, kérvény, önéletrajz; a tömegkommunikáció műfajai: hír, tudósítás, kommentár, cikk, interjú, riport, glossza, recenzió, kritika; intertextualitás			

Tematikai egység	Színház- és drámatörténet: a francia klasszicista színház és dráma – Molière				Órakeret javasolt óra- szám: 7/7
Előzetes ismeret, tevékenység	Korstílus, stílusirányzat, klasszicizmus, színház, színházi hatás, alapvető ismeretek a dramatikus formákról, párbeszéd, monológ, jelenet, tapasztalatok a dramatikus játékban, drámarészlet előadásában, lehetőleg színházlátogatásban				
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, múzeumpedagógus, drámatanár Tárgyi: színháztörténeti album, Molière-előadások filmen				
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció – tájékozódás: a tanult idegen nyelven írott irodalom néhány szerzőjéről; információk gyűjtése a világhálóról a digitális kompetencia alkalmazásával; a hatékony, önálló tanulás a megtanulandó rendszerezésében, rendezésében, a memoriter elsajátításában, szociális és állampolgári kompetencia az együttjátásban, együttműködésben, a kérdéses módjában; kezdeményező-képesség és vállalkozói kompetencia az önfejlesztésben; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret a saját olvasási motívumok, szokások tudatosításában, hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra mint szövegforrás; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés az információk kritikus megítélésében; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása az anyaggyűjtés és felhasználás technikai lépéseinek közvetítésében; testi és lelki egészség az irodalom befogadása, karakterek, konfliktusok, érzelmek átélése, mozgásos előadásmód révén is; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a színház- és drámatörténetben, drámai művek befogadása, a mű egészének átlátása, részletek előadása a dramatikus játék eszköztárával, lehetőség szerint egy színházlátogatás közös megbeszélése, a rendezői értelmezés, a díszlet, a jelmezek, a színészi játék eszközeinek azonosítása, közös értelmezése.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök	
A barokk és a francia klasszicizmus az európai irodalomban – szemelvények (pl. <i>Boileau: Költészettan; Wölfflin: Reneszánsz és barokk</i>), társművészeti alkotások. A 17. századi francia klasszicista dráma és színház jellemzői.	A drámai mű önálló és közös olvasása, figyelem a részletekre és a mű egészére, szövegű és kifejező előadása, a téma, a helyszínek, a szereplők és kapcsolataik azonosítása,	Fogalommagyarázat, szemléltetés, értelmezés, színházlátogatás (<i>lehetőség szerint</i>), tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének	Rajz és vizuális kultúra, Tánc és dráma, Médiaismeret és mozgókép-kultúra, Emberismeret,	T, TD: DVD, színházi előadások részletei	

A komikum megjelenési formái Molière <i>Tartuffe</i> című alkotásában.	a dialógusok, a monológok, a komikus jegyek megfigyelése, értelmezése, memoriter kifejező előadása, a kompozíció és a kompozíciót alkotó egységek viszonyának feltárása, szereplők jellemének összevetése, ismerkedés az interneten található színházi programokkal, ajánlásokkal.	megszervezése, szereposztás, instrukciók a megjelenítésre, „rendezés”, megbeszélés, verbális értékelés.	Etika, Élő idegen nyelv.	
Fogalmak	korstílus, stílusirányzat, barokk, klasszicizmus, harmónia, diszharmonia, hármas egység, távolságtartás, mértéktartás, sors és végzet, esztétikai minőségek , komikum, komédia, jellemkomikum, helyzetkomikum, nyelvi komikum, rezonőr, deus ex machina.			

Tematikai egység	A magyar irodalom a 17. században Látásmód – Zrínyi Miklós	Órakeret javasolt óra- szám: 4/5
Előzetes ismeret, tevékenység	műnem, műfaj, eposz, eposzi konvenciók, barokk, irodalmi hagyomány	
További feltételek	Személyi: könyvtárpedagógus Tárgyi:	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.	
A Nemzeti Alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés. Tantárgyi fejlesztési feladatok: szókincsfejlesztés, a szöveghagyomány élményének közvetítése, értelmezés, fogalmi gondolkodás, fogalomépítés.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Szemelvények a 17. századi magyar irodalomból (pl. <i>részlet Pázmány Péter prédikációjából; Szenci Molnár Albert egy zsoltárfordítása</i>) Zrínyi Miklós: <i>Szigeti veszedelem</i> – részletek	Szövegértő olvasás, szómagyarázat, értelmező olvasás, műfaji konvenciók megértése, érvényesülésük átlátása.	Előadás, magyarázat, értelmezés, szemléltetés.	Rajz és vizuális kultúra, Tánc és dráma, Mozgókép-kultúra és médiaismeret, Emberismeret, Etika.	
Fogalmak	műfaj , eposz, eposzi konvenciók, epizód, barokk, harmónia, diszharmónia, zsoltár, prédikáció, körmondat, szövegahagyomány , erkölcsi érték, hős, heroizmus, típus			

Tematikai egység	Világirodalom – az európai irodalom a 18. században	Órakeret javasolt óra-szám: 3/3
Előzetes ismeret, tevékenység	korstílus, stílusirányzat, motívum	
További feltételek	Személyi: Tárgyi:	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: korszak, műfaj és tematika összefüggésének megértése, az olvasás és az irodalmi emlékezet élményének közvetítése.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Műfajok és témák a felvilágosodás korának európai irodalmában (<i>művek és szemelvények pl. Voltaire: Candide; vagy Swift: Gulliver, vagy Defoe: Robinson Crusoe; Goethe: Vándor éji dala; Schiller: Az örömhöz</i>)	Szövegértő olvasás, korszak, műfaj, tematika, elbeszélismód összefüggéseinek megértése, eszmecsere, megbeszélés, „felnőtt” irodalom – gyermekirodalom (pl. <i>Gulliver, Robinson</i>).	Magyarázat, szemléltetés, csoportmunka, pármunka megszervezése, megbeszélés, vita vezetése.	Rajz és vizuális kultúra, Tánc és dráma, Mozgókép-kultúra és médiaismeret, Emberismeret, etika, Informatika, Élő idegen nyelv.	Td: korabeli illusztrációk
Fogalmak	irodalmisság , felvilágosodás, klasszicizmus, rokokó, szentimentalizmus, fikció , szerző , elbeszélő , próbatételes kalandregény, hétköznapi kalandregény, fejlődésregény; énregény, tézisregény, ellenutópisztikus regény; satíra; ifjúsági regény			

Tematikai egység	Témakör: magyar irodalom – a magyar irodalom a 18. században	Órakeret javasolt óraszám: 2/2
Előzetes ismeret, tevékenység	Korstílus, stílusirányzat	
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, múzeumpedagógus (pl. A Magyar Nyelv Múzeuma) Tárgyi: egynyelvű szótárak, Magyar szófejtő szótár, Irodalomtörténeti atlasz	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia: internethasználat, hangzó anyagok keresése; a hatékony, önálló tanulás: könyvtári keresés, gyűjtőmunka; szociális és állampolgári kompetencia: nyelvi, kulturális identitás; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia: mai igényeknek megfelelő új szavak teremtése; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.	

területei	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret: a magyar nyelv és irodalom „nyomai”, irodalmi emlékhelyek azonosítása; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra: műfordításirodalom; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: az adott tematikai egység tanítási-tanulási folyamatában hangsúlyos, kiemelt fejlesztési feladatok megnevezése (pl. kompetencia, képességterület, tevékenység, gondolkodási művelet, ismeret)			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcs. pontok	Tan-eszközök
Törekvések és programok a magyar nyelvű irodalom megerősítésére – szemelvények Bessenyei György, Kazinczy Ferenc, Batsányi János műveiből	Szövegek tanulmányozása, megszólaltatása, szövegértés, gyűjtőmunka (pl. a nyelvújítás szókincséből), szövegek előadása (pl. Kazinczy, Batsányi epigrammái)	Tanári előadás, magyarázat, csoportmunka, pármunka, tanulói kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, szervezése (pl. Kazinczy Ferenc irodalomszervezői tevékenységéről) Kazinczy Ferencsel kapcsolatos emlékhelyek megismertetése (pl. a széphalmi Kazinczy Emlékcsarnok meglátogatása)	Ember és társadalom	T: szemléltetés Tan.: irodalom-történet atlasz, egynyelvű szótárak, internet hozzáférés
Fogalmak	nyelv, nyelvhasználat, magyar nyelv , nyelvújítás, irodalmi élet, művelődési program			

Tematikai egység	Portré – Csokonai Vitéz Mihály költészete	Órakeret javasolt óraszám: 6/8
Előzetes ismeret, tevékenység	Korstílus, stílusirányzat, rokokó, klasszicizmus, szentimentalizmus, dal, elégia, óda, lírai én	
További feltételek	Személyi: Tárgyi:	

Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: a magyar nyelvű irodalom megerősítését és megerősödését képviselő alkotók, művek megismerése, Csokonai Vitéz Mihály alkotói portréjának élményszerű közvetítése, a témakört összefogó toposz, motívum (<i>boldogság, boldogtalanság</i>) befogadása, a „csokonais” szöveghagyomány továbbélése, jelenléte a mai lírában.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Törekvések és programok a magyar nyelvű irodalom megerősítésére – szemelvények Bessenyei, Kazinczy, Batsányi műveiből Csokonai, a boldogság és a boldogtalanság költője (pl. <i>Az estve, Tartózkodó kérelem, A magánossághoz, A tihanyi ekhóhoz, A reményhez</i>)	Folyamatok megértése, a mai köznyelvtől eltérő szókincs, mondatszerkezet, témák, motívumok, sajátos retorikai felépítés, zeneiség befogadása, szövegértés, memoriter, szövegek kifejező előadása, önálló tájékozódás, szövegalkotás (pl. <i>kommentár, értelmezés</i>).	Szemléltetés, magyarázat, előadásmódok (<i>hangos könyvtár, megzenésített vers</i>) értelmezése, eszmecsere, megbeszélés szervezése, vezetése, művek, témák, motívumok élményszerű értelmezése. A Csokonai életút egy-két állomásának megismerése (pl. a dunaalmási Csokonai Vitéz Mihály emlékszoba és a debreceni Irodalmi Múzeum)	Ének-zene, rajz és vizuális kultúra, Tánc és dráma, Mozgókép-kultúra és médiaismeret, Emberismeret, etika, Informatika.	Td, T: internetes hozzáférés, hangzó anyagok
Fogalmak	lírai én , nyelvújítás, irodalmi élet, művelődési program, esszé, programvers, szentencia és piktúra, ekhós vers, szimultán ritmus, átdolgozás			

Tematikai egység	Témakör: Portré – Berzsenyi Dániel költészete	Órakeret javasolt óra- szám: 6/6
Előzetes ismeret, tevékenység	korstílus, stílusirányzat, klasszicizmus, óda, elégia, episztola, lírai én	
További feltételek	Személyi: a szaktanári képesítéstől eltérő szakértelem igényének jelzése: pl. könyvtáros tanár, múzeumpedagógus, túravezető.	
	Tárgyi: az alapfelszereléstől eltérő, a tematikai egység tanításához, tevékenységeihez szükséges taneszközök jelzése.	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlet szerepeire.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Berzsenyi Dániel alkotói portréjának élményszerű közvetítése, a témakört összefogó motívumok, életérzések befogadása, a „berzsenyis” szöveghagyomány továbbélése, jelenléte a mai lírában (pl. <i>Petri György, Varró Dániel, Kovács András Ferenc</i>).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Motívumok, élettérzések Berzsenyi Dániel költészetében – négy lírai alkotás értelmezése (pl. <i>A magyarokhoz I., II.; Levéltöredék barátnémhoz; Közelítő tél; Vitkovics Mihályhoz</i>).	Élettérzések, lírai műformák, versformák, ritmusok befogadása, megértése, a mai köznyelvtől eltérő szókincs, mondatszerkezet, témák, (<i>antik</i>) motívumok, sajátos retorikai felépítés, ritmika, zeneiség befogadása, szövegértés, memoriter, szövegek kifejező előadása, szövegalkotás (pl. <i>kommentár, értelmezés</i>).	Szemléltetés, magyarázat, előadásmódok (<i>hangos könyvtár, megzenésített vers</i>) értelmezése, eszmecsere, megbeszélés szervezése, vezetése, művek, témák, motívumok élményszerű értelmezése. A hely megismerése, ahol a Berzsenyi élt és alkotott (pl. a niklai Berzsenyi Dániel Emlékmúzeum)	Ének-zene, rajz és vizuális kultúra, Tánc és dráma, Emberismeret, etika, Informatika.	Td, T: hangzó anyagok
Fogalmak	lírai én , időszembesítő verstípus, elégikus látásmód, hagyomány , motívum , antik strófászerkezetek (alkaioszi, szapphói, aszklepiadészi)			

Tematikai egység	Világirodalom – a 19. század első fele, a romantika	Órakeret javasolt óraszám: 4/4
Előzetes ismeret, tevékenység	korstílus, stílusirányzat	
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, múzeumpedagógus Tárgyi: CD lejátszó, képzőművészeti albumok	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007)	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.	

kötelező közös területei	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: stíluskorszak, műfaj, tematika, hőtípus (pl. <i>Anyegin</i>) összefüggésének megértése, az olvasás és az irodalmi emlékezet élményének közvetítése, műveltségépítés.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A művészi és emberi szabadság kérdése a romantika korának művészetében 3-4 mű vagy műrészlet értelmezésével (pl. <i>E. T. A. Hoffmann: Az arany virágcserep; Puskin: Anyegin; Poe: A holló, A Morgue utcai kettős gyilkosság; Shelley: Óda a nyugati szélhez; Keats, Óda egy görög vázához; Victor Hugo: A párizsi Notre-Dame</i>)	A témakört összefogó fő téma, motívum (művészi, emberi szabadság) probléma megértése, szövegértés, szövegalkotás, különböző műfajú, tematikájú alkotások befogadása, megbeszélése, szövegalkotás.	Szemléltetés, magyarázat, előadásmódok (hangos könyvtár) értelmezése, eszmecsere, megbeszélés szervezése, vezetése, művek, témák, motívumok élményszerű értelmezése.	Ének-zene, Rajz és vizuális kultúra, Tánc és dráma, Mozgóképkultúra és médiaismeret, Emberismeret, etika, Informatika, Élő idegen nyelv.	Td. T: képzőművészeti, kultúr-történeti albumok
Fogalmak	irodalmisság , romantika, szabadság, liberalizmus, zeneiség, festőiség, szerves forma, szórakoztató irodalom; műfaj , műfajkeveredés; bűnügyi regény, verses regény			

Tematikai egység	Színház- és drámatörténet – magyar színháztörténet; Katona József: <i>Bánk bán</i>			Órakeret javasolt óra- szám: 6/8
Előzetes ismeret, tevékenység	korstílus, stílusirányzat, romantika, reformkor, korstílus, stílusirányzat, romantika, színház, színházi hatás			
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, drámatanár			
	Tárgyi: digitális anyagok (pl. színházi előadás felvétele)			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.			
A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: az adott tematikai egység tanítási-tanulási folyamatában hangsúlyos, kiemelt fejlesztési feladatok megnevezése (pl. <i>kompetencia, képességterület, tevékenység, gondolkodási művelet, ismeret</i>).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Irodalom és irodalmi élet a 19. század első felében Törekvések a magyar nyelvű színház létrehozására, színházak és a színészek, rendezők, igazgatók szerepe a magyar kultúrtörténetben (pl. <i>Petőfi: Színészdal; Katona József: Mi az oka annak, hogy Magyarországon a játékszíni költőmesterség lábra nem tud kapni? – részlet; Kölcsey: Nemzeti hagyományok – részlet</i>).	Folyamatok, összefüggések megértése, a drámai mű önálló és közös olvasása, figyelem a részletekre és a mű egészére, szövegű és kifejező előadása, a téma, a helyszínek, a szereplők és kapcsolataik azonosítása, a dialógusok, a monológok, a komikus jegyek megfigyelése, értelmezése, memoriter kifejező előadása, a kompozíció és a kompozíciót alkotó egységek	Szemléltetés, magyarázat, színházi, színészi előadásmódok (<i>hangos könyvtár</i>) értelmezése, eszmecsere, megbeszélés szervezése, vezetése, a drámai nyelv megértését elősegítő magyarázatok, drámai helyzetek, alakok, konfliktusok, döntések élményszerű értelmezése. Katona Józseffel kapcsolatos	Ének-zene, Rajz és vizuális kultúra, Tánc és dráma, Mozgóképkultúra és médiaismeret, Emberismeret, etika, Informatika.	Td: DVD, színházi előadások részletei

Magánéleti és közéleti konfliktusok Katona József <i>Bánk bán</i> című tragédiájában	viszonyának feltárása, szereplők jellemének összevetése, ismerkedés az interneten található színházi programokkal, ajánlásokkal.	emlékhelyek megismertetése (pl. a kecskeméti Katona József Emlékház és a Katona József Múzeum)		
Fogalmak	irodalmi élet, az irodalmi élet szervezeti keretei, nemzeti irodalom, periodika, folklór, népköltészet, népdalgyűjtés, színház, anyanyelvű színház, színész, színészi szerepkörök, vándorszínház, állandó színház, repertoár, konfliktus, szerepkörök, nemzeti dráma, értékrend, intrikus, naiva, tragika, nagymonológ, késleltetés, drámai nyelv			

Tematikai egység	Portré – Kölcsey Ferenc	Órakeret javasolt óra- szám: 6/6
Előzetes ismeret, tevékenység	korstílus, stílusirányzat, romantika, reformkor, himnusz, epigramma	
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, múzeumpedagógus Tárgyi: az alapfelszereléstől eltérő, a tematikai egység tanításához, tevékenységeihez szükséges taneszközök jelzése.	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: Kölcsey Ferenc alkotói portréjának megismerése.	

Tartalmak		Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Az egyéni és közösségi sors Kölcsey néhány lírai alkotásában és esszé részletében (pl. <i>Nemzeti hagyományok; Parainesis; Elfojtódás; Hymnus; Vanitatum vanitas; Huszt; Zrínyi dala; Zrínyi második éneke</i>)		Szövegek olvasása, szövegalkotás, szómagyarázat, képalkotás, gondolati-retorikai felépítés értelmezése, stílusalakzatok, szóképek megnevezése, példákkal, szerepük értelmezésével, a lírai formanyelv sajátosságainak vizsgálata (<i>szerkezeti változatok, szókincs, a képiség eszközei</i>), következtetések megfogalmazása.	Szemléltetés, magyarázat, szövegek gondolatmenetének, jelképeinek, retorikai megformáltságának értelmezése, eszmecsere, megbeszélés szervezése, vezetése, a Kölcsey-nyelv megértését elősegítő magyarázatok. Kölcseyvel kapcsolatos emlékhelyek megismertetése (pl. az álmosdi Kölcsey Ferenc Emlékház és a szatmárcseki Kölcsey Ferenc Emlékszoba)	Ének-zene, rajz és vizuális kultúra, Tánc és dráma, Mozgóképkultúra és médiaismeret, Emberismeret, etika.	
Fogalmak	hagyomány, motívum , szerepvers, esszé, tanulmány, intellektus, nemzethalál, nyelvcseré				
Tematikai egység	Portré – Vörösmarty Mihály				Órakeret javasolt óraszám: 6/6
Előzetes ismeret, tevékenység	korstílus, stílusirányzat, romantika				
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, múzeumpedagógus, túravezető.				
	Tárgyi:				

Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Vörösmarty Mihály alkotói portréjának megértése, befogadása, a világlátás megértése, a romantikus költői nyelv befogadása, szókincsfejlesztés, a képzelet, a képzettársítási képesség, a nyelvi kreativitás fejlesztése.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Romantikus világlátás Vörösmarty lírájában (pl. <i>Késő vágy</i> ; <i>A Guttenberg-albumba</i> ; <i>Szózat</i> ; <i>Gondolatok a könyvtárban</i> ; <i>Emberek</i> ; <i>Előszó</i> ; <i>A vén cigány</i>)	Szövegek olvasása, szövegalkotás, szómagyarázat, képalkotás, retorikai felépítés értelmezése, stílusalakzatok, szóképek megnevezése, példákkal, szerepük értelmezésével, a lírai formanyelv sajátosságainak vizsgálata (<i>szerkezeti változatok</i> , <i>szókincs</i> , <i>a képiség eszközei</i>), következtetések megfogalmazása.	Előadás, magyarázat, különböző szövegértelmező tevékenységek megszervezése, eszmecsere, megbeszélés vezetése, szemléltetés. Vörösmartyval kapcsolatos emlékhelyek megismertetése (pl. a kápolnásnéki Vörösmarty Mihály Emlékmúzeum)	Ének-zene, Rajz és vizuális kultúra, Tánc és dráma, Mozgókép-kultúra és médiaismeret, Emberismeret, etika.	Td.T: DVD, hangzó anyagok
Fogalmak	motívum, nyelvi konstrukció , érték- és időszembesítés, rapszódia, romantikus irónia			

Tematikai egység	Életmű – Petőfi Sándor			Órakeret javasolt óra- szám: 10/10
Előzetes ismeret, tevékenység	korstílus, stílusirányzat, romantika, népiesség, ars poetica, dal, rapszódia,			
További feltételek	Személyi: múzeumpedagógus (pl. <i>tárlatvezetés egy Petőfi emlékhelyen</i>) Tárgyi: digitális anyagok (<i>hangos könyvtár</i>)			
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természet-tudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlet szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: A Petőfi-életmű főbb témáinak, műformáinak, különböző hangnemű, tematikájú alkotásainak befogadása, önálló olvasás, értelmezés, a képzettársítási képesség, a nyelvi kreativitás fejlesztése.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Költői és emberi szerepek Petőfi Sándor életművében (pl. <i>dalok a népies korszakból; ars poeticák a különböző korszakokból; A helység kalapácsa; a tájlíra két-három alkotása; a Felhők-ciklus egy-két epigrammája; forradalmi versek; szerelmi költészet; Az apostol</i>)	Életérzések, lírai műformák, versformák, ritmusváltozatok befogadása, megértése, a mai köznyelvtől eltérő szókincs, mondatszerkezet, témák, motívumok, toposzok, sajátos retorikai felépítés, ritmika, zeneiség befogadása, szövegértés, memoriter, szövegek kifejező előadása, szövegalkotás (pl. <i>kommentár</i> ,	Előadás, magyarázat, különböző szövegértelmező tevékenységek megszervezése, ritmusérzék fejlesztése, eszmecsere, megbeszélés vezetése, szemléltetés. A Petőfi életút egy-két állomásának megismerése (pl. a kiskőrösi szülőház és emlékmúzeum,	Ének-zene, Rajz és vizuális kultúra, Tánc és dráma, Mozgókép-kultúra és médiaismeret, Emberismeret, etika.	Td: irodalmi emlékhelyek, T: internetes hozzáférés, hangzó anyagok

	értelmezés), műfajok, stílusalakzatok, szóképek megnevezése, példákkal, szerepük értelmezésével, a lírai formanyelv sajátosságainak vizsgálata (szerkezeti változatok, szókincs, a képiség eszközei), következtetések megfogalmazása.	a sárszentlőrinci Petőfi Sándor Emlékház, a budapesti Petőfi Irodalmi Múzeum, a koltói Teleki-Kastély)		
Fogalmak	lírai én, irodalmiság , hangulatlíra, elbeszélő költemény, szubjektívizmus, tájlíra, költői szerep, komikus eposz, váteszköltő, látomásköltészet			

Tematikai egység	Látásmód – Jókai Mór	Órakeret javasolt óra-szám: 4/4
Előzetes ismeret, tevékenység	Erkölcsei kérdések, döntési helyzetek megnevezése, bemutatása példákkal, korstílus, stílusirányzat, romantika, regény	
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár Tárgyi:	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: önálló véleményalkotás az anyanyelvi kommunikáció; az idegen nyelvi kommunikáció; a matematikai, természettudományos kompetencia területén: információk gyűjtése a világhálóról a digitális kompetencia alkalmazásával; a hatékony, önálló tanulás az érvek, hivatkozások, példák, vélemények rendezésében; szociális és állampolgári kompetencia az együttműködésben, a kérdéses módjában; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia a kérdéses, a véleményformálás gyakorlatában, az önfejlesztésben; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.	

	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret a saját olvasási, filmnézési, szabadidős szokások tudatosításában, értékelésében: hon- és népismeret; európai azonosságtudat, egyetemes kultúra mint szövegforrás; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés az információk kritikus megítélésében; gazdasági nevelés a kultúra árának tudatosulásában, környezettudatosságra nevelés a manipulációs hatások kritikus megítélésében; a tanulás tanítása az anyaggyűjtés és felhasználás technikai lépéseinek közvetítésében; testi és lelki egészség az irodalom átélő befogadása; memoriterek szöveghű tudása révén, felkészülés a felnőttlét szerepeire a tetszés- és ízlésvélemény megformálásában.
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Jókai egy regényének több szempontú feldolgozása, a befogadói nyitottság növelése, felkészítés a maitól eltérő szóhasználat, szokatlan képek, alakzatok befogadására, a történeti és erkölcsi érzék fejlesztése, fogékonnyá tétel a humorra, a maitól eltérő látásmódok, nézőpontok, kifejezési formák befogadására, eltérő művek szerkezeti, poétikai jellemzőinek. Tudatosítása, érzelmi, gondolati élmények támogatása, előhívása, felkészítés az olvasmányokhoz kapcsolódó különböző írásbeli és szóbeli megnyilvánulásokra.

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A történetépítés és az elbeszélésmód sajátosságai Jókai Mór regényében (pl. <i>Kőszívű ember fiai</i> vagy <i>Az arany ember</i>)	Szövegértő olvasás, önálló és csoportmunkában történő regényfeldolgozás, a szerkezet, a hőstípusok, a történetmondás (<i>toposzok, motívumok</i>) jellemzőinek feltárása, különböző tetszésnyilvánítási módok, ízlésítéletek megbeszélése, összehasonlítása.	Magyarázat, értelmezés, szemléltetés.	Ének-zene, Rajz és vizuális kultúra, Tánc és dráma, Mozgókép-kultúra és médiaismeret, Emberismeret, etika.	Td, T: DVD, filmes adaptációk részletei
Fogalmak	szerző, elbeszélő , olvasó, befogadó, hatás és értelmezés , kalandregény, történelmi regény, elbeszélői nézőpont, epizód, leírás, utópia			

Az ismétlő-, az összefoglaló és az ellenőrző órák javasolt száma a 10. évfolyamon

Év eleji felmérés	min. 1 óra, max. 2 óra
Év eleji ismétlés	min. 2 óra, max. 3 óra
Témazáró összefoglalás	min. 3 óra, max. 4 óra
Témazáró dolgozat	min. 3 óra, max. 4 óra
Témazáró dolgozatok javítása és a hiányok pótlása	min. 3 óra, max. 4 óra
Év végi összefoglalás	min. 2 óra, max. 3 óra

A továbbhaladás feltételei

A tanuló bizonyítja különféle szövegek megértését a szöveg felépítésére, grammatikai jellemzőire, témahálózatra, tagolására irányuló elemzéssel, képes szövegű felolvasásra, kellő tempójú, olvasható, rendezett írásra.

Szóbeli és írásbeli kommunikációs helyzetekben megválasztja a megfelelő hangnemet, nyelvváltozatot, stílusréteget. Alkalmazza a művelt köznyelv (regionális köznyelv), illetve a nyelvváltozatok nyelvhelyességi normáit, képes felismerni és értelmezni az attól eltérő nyelvváltozatokat.

Meg tudja nevezni a feltárt, tanult jelentéstani, stilisztikai jelenségeket, ezeket alkalmazza a szakmai-tudományos, szépirodalmi szövegek értelmezésében.

Alkalmazza az érvelés eljárásait (érvek, cáfolatok) megfogalmazása, irodalmi beszámolóiban, mindennapi kérdések megválaszolásában és különféle tantárgyak feladatainak megoldásában.

Képes definíció, magyarázat, egyszerűbb értekezés (kisértkezés) készítésére az olvasmányaiival, a felvetett és tárgyalt problémákkal összefüggésben, maga is meg tud fogalmazni kérdéseket, problémákat.

Ismeri a hivatalos írásművek jellemzőit, képes önálló szövegalkotásra ezek gyakori műfajaiban.

Alkalmazza az idézés szabályait és etikai normáit.

Képes az órai eszmecserékben és az irodalmi művekben megjelenő álláspontok azonosítására, követésére, azonosítására, megvitatására, összehasonlítására, eltérő vélemények megértésére, újfogalmazására.

Képes szóbeli és írott szövegekben, irodalmi alkotásokban a kifejezésmódok, stílusesszók megfigyelésére, értelmezésére: a megbeszélte művek értelmezésének világos összefoglalására.

Képes tudásanyagának megfogalmazására írásban a magyar és a világirodalom kiemelkedő alkotóiról.
Be tudja mutatni a tanult irodalomtörténeti korszakok és stílusirányzatok sajátosságait.
Képes a feldolgozott epikai, lírai és drámai művek jelentésének, erkölcsi tartalmának tárgyszerű ismertetésére.

11. évfolyam

Célok és feladatok

A kulturált nyelvi magatartás kritériumainak tudatosítása, továbbfejlesztése. Szóbeli szövegek alkotásának és megértésének továbbfejlesztése, tájékozottság különféle beszédhelyzetek megítélésében; megfelelő stílus és magatartás megtalálása ismeretlen kommunikációs helyzetben is. Kommunikációs zavarok felfedezése, értelmezése, kezelési módok keresése. A szabatos, világos és hatásos nyelvi kifejezőmód, a teljes értékű szóbeli és írásbeli kommunikáció érdekében megalapozott döntés nyelvhelyességi, stilisztikai, retorikai kérdésekben. A tanult jelentéstani, stilisztikai, a szöveg vizuális megjelenésével kapcsolatos jelenségek önálló alkalmazása a műelemzésben, a mindennapi élet nyelvi jelenségeinek megítélésében.

Néhány klasszikus és mai szónoki beszéd, értekezés műfaji jellemzőinek megfigyelése és értékelése (szerkesztésmód, nyelvi kifejezőmód, retorikai eszközök használata). Az érvelés technikájának ismerete és alkalmazása: érvek, ellenérvek felsorakoztatása, deduktív vagy induktív érvelés, a cáfolat módszerei. Szónoklatnak, alkalmi beszédnek vagy ezek egyes részleteinek önálló kidolgozása: bevezetés (jóindulat megnyerése, témamegjelölés), elbeszélés, bizonyítás, cáfolás, befejezés (összefoglalás, kitekintés). Felkészítés a retorikai tudás alkalmazására a tanulásban, a társadalmi nyilvánosságban. A retorikai hatásának értelmezése, értékelése szépirodalmi művekben, értekező prózában, publicisztikai írásokban, szóbeli megnyilatkozásokban.

Nyelvművelő kérdések szakszerű megválaszolása annak tudatában, hogy a nyelv jelen állapota nyelvtörténeti fejlődés eredménye, hogy a szinkrónia és diakrónia, valamint a nyelvi rétegzettség és a társadalom rétegzettsége elválaszthatatlan egymástól. Kellő tájékozottság a magyar nyelv rokonságáról, típusáról, helyéről a világ nyelvei között. A legfontosabb nyelvemlékeink (a Tihanyi alapítólevél, Halotti beszéd, Ómagyar Mária-siralom) megismerése. Nyelvtörténeti-nyelvtudományi kézikönyvek (pl. A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára – TESZ) használata. A magyar nyelv történeti korszakairól szerzett tudás összekapcsolása irodalmi tanulmányokkal.

Irodalmi művek olvasása, értelmezése, megvitatása. A hagyományos műnemi és műfaji keretek átalakulásának, megszűnésének megfigyelése, megnevezése és értelmezése: új regénytípusok és regényszerkezetek, a tárgyias líra, az összetett hangneműség, a groteszk és az irónia szerepe. A magyar és az európai hagyományok és a modernség együttthatásának, egyedi megjelenési formáinak észrevétele, megnevezése az életművekben, az egyes alkotásokban. Stílusirányzatok jellemző, esetleg mozgalmoszerű vonásainak bemutatása néhány

irodalmi és képzőművészeti alkotásban. A tárgyalt korszak stílusirányzati sokszínűségének bizonyítása; az egyes irányzatok egymás mellett éléséből néhány következtetés megfogalmazása.

Művek összehasonlítása adott tematikai, poétikai szempont követésével szóban és írásban. Nagyepikai és drámai művek szóbeli és írásbeli (pl. prezentáció) bemutatása különböző nézőpontból, illetve különféle címzetteknek, önálló műelemzés készítése közösen fel nem dolgozott kisepikai és lírai alkotásról többféle elemzési szempont alkalmazásával. Jellemző hőtípusok, jellegzetes élethelyzetek, konfliktushelyzetek (pl. szerelem, megbocsátás, felnőtté válás, bűn, bűnhődés, hazugság, kiszolgáltatottság), személyiségdilemmák felfogása, értelmezése, megvitatása. Az emberi kapcsolatok mikrotörténeteinek, a kapcsolatok szociális tartalmának érzékelése, felfogása, értékelése. Annak megvitatása, indoklása, hogy a különféle alkatoknak, magatartásformáknak, világlátásnak milyen szerepe van életművek alakításában. Az értékek átrendeződésének, az értékkeresés és értékválság folyamatának megfigyelése, értelmezése és egy vagy több mű alapján következtetések megfogalmazása.

Az ismeretterjesztő (például műelemző, művelődéstörténeti, művészettörténeti, nyelvészeti) irodalom – audiovizuális, digitális források – alkotó felhasználása feljegyzés, beszámoló, értekezés, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, hozzászólás, prezentáció formájában.

A hosszabb főkészülést igénylő szóbeli és írásbeli feladatokhoz adott, illetve önállóan kialakított szempontokat követő anyaggyűjtés és válogatás többféle forrásból, jegyzet, vázlat, hivatkozás, forrásjegyzék készítése.

TÉMÁK, ÓRASZÁMOK

A magyar nyelvi anyag felépítése

Témák	A	B
A retorika alapjai	13	13
A magyar nyelv története	10	10
Világirodalom – az európai prózaepika a 19. század második felében	2	5
Világirodalom – líra a 19. század második felében	2	5
Színház- és drámatörténet – az európai dráma és színház a 19. század második felében	4	5
Életmű – Arany János	8	10
Színház- és drámatörténet – Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i>	5	6
Portré – Mikszáth Kálmán	4	5

Témák	A	B
Magyar irodalom – – költői törekvések a 19. század második fele magyar lírájában, novellisztika a 19. század második felében és a századfordulón	4	6
Magyar irodalom – a <i>Nyugat</i> mint folyóirat és mozgalom	1	2
Életmű – Ady Endre	8	10
Életmű – Kosztolányi Dezső	8	10
Életmű – Babits Mihály	8	10
Magyar irodalom – a <i>Nyugat</i> első nemzedéke költészetéből	3	3
Portré – Móricz Zsigmond	4	5
Látásmód – Krúdy Gyula	3	4
Látásmód – Karinthy Frigyes	3	4
Összesen	90	113

Tematikai egység	A retorika alapjai	Órakeret javasolt óra- szám: 13/13
Előzetes ismeret, tevékenység	hangtan, szótan, mondattan, stílus	
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár Tárgyi: digitális anyagok a nyilvános beszéd tanulmányozásához	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	

Tantárgyi fejlesztési feladatok: az adott tematikai egység tanítási-tanulási folyamatában hangsúlyos, kiemelt fejlesztési feladatok megnevezése (pl. <i>kompetencia, képességterület, tevékenység, gondolkodási művelet, ismeret</i>).				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A nyilvános beszéd, a közszereplés főbb nyelvi és viselkedésbeli kritériumai. Az előbeszéd fajtái. A beszéd felépítése, a szövegszerkesztés lépései az anyaggyűjtéstől a megszólalásig. A spontán megnyilatkozás és a megtervezett szöveg különbsége. Az érvelés beszédhelyzete és eszközei. A kulturált vitatkozás kritériumai, a bizonyítás, cáfolat, érvtípusok. Hitelesség, hatás, a manipuláció.	Szövegértés, szövegalkotás, a tapasztalatszerzés szövegek, beszédhelyzetek, retorikai teljesítmények értelmezésével, értékelésével, a nyilvánosság fórumainak nyelvhasználati igényeiről, pármunka, csoportmunka, dramatikus játék, problémamegoldó gondolkodás, kreativitás.	Előadás, meggyőző érvelés, szemléltetés, magyarázat, értelmezés, megbeszélés, eszmecsere, pármunka, csoportmunka, dramatikus játék szervezése, vezetése.	Történelem, társadalomis-meret, ének-zene, médiaismeret és mozgókép-kultúra, biológia, informatika.	Td: hangzó anyagok, szövegtár
Fogalmak	nyelvhasználat, beszélő, stílus, szöveg, jelentés, nyelvi norma , szónoklat, alkalmi beszéd, meggyőző szövegműfajok; a szónoklat részei: bevezetés (az érdeklődés felkeltése, a jóindulat megnyerése, témamegjelölés), elbeszélés, érv, bizonyítás, cáfolás, befejezés (összefoglalás, kitekintés); érvelés: tétel, állítás, érv, ellenérv, cáfolat			
Tematikai egység	A magyar nyelv története			Órakeret javasolt óraszám: 10/10
Előzetes ismeret, tevékenység	szókincs eredete, összetevői, a tanult idegen nyelvek, történelem, kommunikáció, a szövegről, a stílus és jelentésről tanultak, ember és nyelv			
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, múzeumpedagógus Tárgyi: etimológiai szótár, történelmi atlasz, egy nyelvű szótárak			
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció: a nyelv változó rendszer jellegének megértése; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia a táj, a természeti és lakókörnyezet nyomai a nyelvben; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és			

alaptanterv (2007) kötelező közös területei	állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia: új szavak és kifejezések keresése, magyarázata; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret: a nyelvemlékek, a Magyar Nyelv Múzeuma (Széphalom); európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlet szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: a nyelv változó rendszer jellegének megértése, bizonyítása, ismeretek és példák a magyar nyelv alakulásának főbb korszakairól			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A magyar nyelvrokonság főbb bizonyítékai. A magyar nyelv történetének fő szakaszai: az ősmagyar, az ómagyar, a középmagyar korszak, az újmagyar kor. Kézírásos és nyomtatott nyelvemlékek. <i>A tihanyi apátság alapítólevele</i> , a <i>Halotti beszéd és könyörgés</i> , az <i>Ómagyar Mária-siralom</i> nyelvi jellemzői. A nyelvújítás mibenléte, hatása. A mai magyar nyelvművelés kérdései.	Megértés, bizonyítékok feltárása szövegelemzéssel, értelmezéssel, a szókincs, a mondatformák stb. vizsgálata különböző időszakok magyar nyelvű szövegeiben, eszmecsere, megbeszélés, csoportmunka, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, önállóan gyűjtött anyag alapján (pl. a <i>nyelvművelési nézetekről</i>).	Előadás, magyarázat, szemléltetés, csoportmunka szervezése, vezetése.	Történelem, társadalom- ismeret, ének- zene, média- ismeret és mozgókép- kultúra, földrajz, biológia, informatika.	Td: etimológia szótár, képanyag, internetes hozzáférés, Nyelvmű- velő Kézikönyv
Fogalmak	nyelv, nyelvi rendszer, magyar nyelv , nyelvemléktelen kor, nyelvemlékes kor, ősmagyar, ómagyar, középmagyar kor, újmagyar kor; nyelvújítás, mai magyar nyelvhasználat, finnugor nyelvcsalád, kódex, ősnymtatvány, nyelvi norma			

Tematikai egység	Világirodalom – az európai prózaepika a 19. század második felében				Órakeret javasolt óra- szám: 2/5
Előzetes ismeret, tevékenység	korstílus, stílusirányzat, realizmus, naturalizmus, regény, novella				
További feltételek	Személyi:				
	Tárgyi:				
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: a befogadói nyitottság növelése, a történeti, az esztétikai, az erkölcsi érzék fejlesztése, fogékonnyá tétel látásmódok, nézőpontok, kifejezési formák befogadására, eltérő művek szerkezeti, poétikai jellemzőinek tudatosítása, érzelmi, gondolati élmények támogatása, előhívása, felkészítés az olvasmányokhoz kapcsolódó különböző írásbeli és szóbeli megnyilvánulásokra.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök	
Prózaepikai törekvések a 19. század második felében – művek, szemelvények, részletek (pl. <i>Stendhal: Vörös és fekete</i> ; <i>Balzac: Goriot apó</i> ; <i>Flaubert: Bovaryné</i> ; <i>Tolsztoj: Ivan Iljics halála</i> ; <i>Dosztojevszkij: Bűn és bűnhődés</i> ; <i>Csehov, Maupassant novellája</i>)	Szövegértés, egyéni és közös olvasás, művek adott szempont és önálló feldolgozása, megbeszélése, csoportmunka egy-egy jellemző életprobléma kifejtésére (pl. <i>Raszkolnyikov tette</i> , <i>Bovaryné életsorsa</i>).	Előadás, magyarázat, szemléltetés, értelmező kommentárok (pl. <i>részletek olvasásakor</i>).	Rajz és vizuális kultúra, Mozgóképkultúra és médiaismeret, Emberismeret, etika, Élő idegen nyelv.	Td: albumok, jellemző képanyagok	

Fogalmak	irodalmisság, szerző, elbeszélő, befogadó, hatás és értelmezés , lélektani regény, lélekelemző regény, fejlődési regény, karrierregény, eszmeregény, társadalmi regény, típus, narráció, elbeszélői értékrend, novella, lírai novella, pozitívizmus

Tematikai egység	Világirodalom – líra a 19. század második felében	Órakeret javasolt óra- szám: 2/5
Előzetes ismeret, tevékenység	korstílus, stílusirányzat, líra, költői én	
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, múzeumpedagógus Tárgyi: az alapfelszereléstől eltérő, a tematikai egység tanításához, tevékenységeihez szükséges taneszközök jelzése.	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: lírai alkotások értelmezése, az olvasói-befogadói horizont tágítása.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Témák és látásmódok a 19. század második fele lírai törekvéseiben (pl. <i>Mallarmé, Baudelaire, Verlaine, Rimbaud, Rilke néhány verse</i>)	Szövegértés, jelképek, motívumvilág feltárása, értelmezése.	Magyarázat, szemléltetés, értelmezés.	Rajz és vizuális kultúra, Tánc és dráma, Mozgókép-kultúra és médiaismeret, Emberismeret, etika, Élő idegen nyelv.	Td: hangzó anyagok
Fogalmak	szimbolizmus, impresszionizmus, szecesszió, tiszta költészet, l'art pour l'art, tárgyas költészet, premodern			

Tematikai egység	Színház- és drámatörténet – az európai dráma és színház a 19. század második felében	Órakeret javasolt óraszám: 4/5
Előzetes ismeret, tevékenység	korstílus, stílusirányzat, dráma, színház, színházi hatás	
További feltételek	Személyi: drámatanár Tárgyi: digitális anyagok az olvasott drámák színházi megjelenítéséről	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	

	Tantárgyi fejlesztési feladatok: a színház és dráma változásinak megértése, a művekben megjelenített élethelyzetek, hőstípusok befogadása.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Új dramaturgia és emberábrázolás Ibsen vagy Csehov egyik művében (pl. <i>Ibsen: Vadkacsa</i> ; <i>Csehov: Három nővér</i>)	Szövegértés, a drámában megjelenített élethelyzetek feldolgozása pármunkában, csoportmunkában, dramatikus játékkal is.	Magyarázat, szemléltetés, megbeszélés, vita vezetése.	Rajz és vizuális kultúra, Tánc és dráma, Mozgóképkultúra és médiaismeret, Emberismeret, etika, Élő idegen nyelv.	Td: DVD, színházi előadás/ok részletei
Fogalmak	színmű, analitikus dráma, lélektani dráma, drámaiatlan dráma, hétköznapiság, jelképiség, kétszintesség, hatás és értelmezés			

Tematikai egység	Életmű – Arany János	Órakeret javasolt óraszám: 8/10
Előzetes ismeret, tevékenység	korstílus, stílusirányzat, líra, verses epika	
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, múzeumpedagógus Tárgyi: hangfelvételek, megzenésített versek	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007)	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.	

kötelező közös területei	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Arany János életműve főbb jellemzőinek megismerése, megértése, kérdés-felvetéseinek megértése, a befogadói nyitottság növelése, felkészítés a szóhasználat, szokatlan képek, alakzatok, szituációk, gondolatmenetek befogadására, a történeti és erkölcsi érzék fejlesztése, fogékonnyá tétel a maitól eltérő látásmódok, nézőpontok, kifejezési formák befogadására, a mű szerkezeti, poétikai jellemzőinek tudatosítása, érzelmi, gondolati élmények támogatása, előhívása, felkészítés a műhöz kapcsolódó különböző írásbeli és szóbeli megnyilvánulásokra.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Hagyomány és újítás Arany János költészetében (5 lírai alkotás és egy-egy ballada a nagykőrösi és az Őszikék korszakból; Toldi estéje)	A témakört szervező fogalmak (hagyomány és újítás) megértése, életérzések, lírai műformák, versformák, ritmusok befogadása, megértése, a sajátos Arany János-i látásmód, tematika, jelkép- és motívumvilág, retorikai felépítés, befogadása, szövegértés, memoriter, szövegek kifejező előadása, szövegalkotás (pl. <i>kommentár, értelmezés</i>), szóbeli és írásbeli szövegalkotás.	Magyarázat, értelmezői kommentár, szemléltetés, csoportmunka, megbeszélés, vita vezetése. Arany Jánossal kapcsolatos emlékhelyek megismertetése (pl. nagykőrösi Arany János Múzeum és a nagyszalontai Arany János Emlékmúzeum).	Rajz és vizuális kultúra, Tánc és dráma, Mozgóképkultúra és médiaismeret, Emberismeret, etika.	Td: faksimile kiadás/ok (pl. Toldi, Őszikék)
Fogalmak	lírai én, nyelvi konstrukció , személyes líra, tárgyas líra, létösszegző vers, ballada, lélektani ballada, elbeszélő költemény, versciklus, humor, ironia, önironia, hagyomány, motívum			

Tematikai egység	Színház- és drámatörténet – Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i>				Órakeret javasolt óra- szám: 5/6
Előzetes ismeret, tevékenység	dráma, tragédia, utópia, látomás, pozitívizmus, liberalizmus				
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, drámatanár. Tárgyi: a Madách-mű digitális felvétele				
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Az ember tragédiája szerkezeti-gondolati felépítésének, kérdésfelvetéseinek megértése, megismerése, a befogadói nyitottság növelése, felkészítés a maitól eltérő szóhasználat, szokatlan képek, alakzatok, szituációk, gondolatmenetek befogadására, a történeti és erkölcsi érzék fejlesztése, fogékonnyá tétel a maitól eltérő látásmódok, nézőpontok, kifejezési formák befogadására, a mű szerkezeti, poétikai jellemzőinek tudatosítása, érzelmi, gondolati élmények támogatása, előhívása, felkészítés a műhöz kapcsolódó különböző írásbeli és szóbeli megnyilvánulásokra.				
Tartalmak		Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A múlt, a jelen és a jövő látomása Madách Imre <i>Az ember tragédiája</i> című alkotásában		A drámai mű önálló és közös olvasása, figyelem a részletekre, makroszintű és mikroszintű szövegértelmezés önállóan és csoportmunkában; a részletek szöveghű és kifejező előadása, a téma, a helyszínek, a szereplők	Magyarázat, szemléltetés, különböző makro- és mikroszintű szövegelemzési eljárások vezetése, eszmecsere, megbeszélés, vita vezetése, írásbeli és szóbeli	Rajz és vizuális kultúra, Tánc és dráma, Mozgókép-kultúra és médiaismeret, Emberismeret, etika, informatika,	Td: T: internetes hozzáférés (Madách-könyvtár); színházi előadások

	és kapcsolataik azonosítása, a dialógusok, a monológok jellemző jegyeinek megfigyelése, értelmezése, memoriter kifejező előadása, a kompozíció és a kompozíciót alkotó egységek viszonyának feltárása, ismerkedés az interneten található színházi megvalósításokkal, tájékozódás a Madách-könyvtárban (pl. <i>illusztrációk, rendezések</i>).	megnyilvánulások értékelése. Madáchcsal kapcsolatos emlékhelyek megismertetése (pl. az alsósztrigovai Madách Imre Emlékkiállítás).	történelem.	részletei, illusztrációk
Fogalmak	irodalmisság, hagyomány, motívum , drámai költemény, filozofikus dráma, kétszintes dráma, könyvdráma, világdramma, keretszín, szabadság, meghatározottság, befogadó, hatás és értelmezés			

Tematikai egység	Portré – Mikszáth Kálmán	Órakeret javasolt óraszám: 4/5
Előzetes ismeret, tevékenység	regény, novella, narráció	
További feltételek	Személyi: Tárgyi: digitális anyagok (pl. részletek Mikszáth műveiből készült filmes adaptációkból)	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	

Tantárgyi fejlesztési feladatok: a befogadói nyitottság növelése, a történeti és erkölcsi érzék fejlesztése, fogékonnyá tétel a maitól eltérő látásmódok, nézőpontok, kifejezési formák befogadására, a művek szerkezeti, poétikai jellemzőinek tudatosítása, érzelmi, gondolati élmények támogatása, előhívása, felkészítés a művekhez kapcsolódó különböző írásbeli és szóbeli megnyilvánulásokra.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Ember, természet és külvilág viszonya Mikszáth műveiben (pl. <i>Tót atyafiak</i> és <i>A jó palócok két-három műve; Beszterce ostroma</i> című regény)	Szövegolvasás, értelmezés, élethelyzetek, szereplők jellemzése, értelmezése, kreatív jóslás, történet-befejezések változatai, a hangnem, a történetmondás, az elbeszélői nézőpont azonosítása, az elbeszélésmód (pl. a <i>humor</i>) hatásának nyelvi, gondolati elemzése egyénileg és csoportmunkában.	A művek befogadását támogató előadás, magyarázat, kommentár, értelmezés, szemléltetés, megbeszélés, csoportmunka szervezése, vezetése. Mikszáth Kálmánnal kapcsolatos emlékhelyek megismertetése (pl. a horpácsi és a szklabonyai Mikszáth Kálmán Emlékház).	Rajz és vizuális kultúra, Tánc és dráma, Mozgókép-kultúra és médiaismeret, Emberismeret, etika, földrajz.	
Fogalmak	hagyomány, szerző, elbeszélő , anekdota, anekdotikus szerkesztés, Don Quijote-i ember, humor, elbeszélői nézőpont			

Tematikai egység	Magyar irodalom – – költői törekvések a 19. század második fele magyar lírájában; novellisztika a 19. század második felében és a századfordulón	Órakeret javasolt óra-szám: 4/6
Előzetes ismeret, tevékenység	stílusirányzat, realizmus, impresszionizmus, szimbolizmus, novella	
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, múzeumpedagógus	
	Tárgyi:	

Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: a befogadói nyitottság növelése, a történeti, az esztétikai, befogadói érzék fejlesztése, fogékonnyá tétel a maitól eltérő látásmódok, nézőpontok, kifejezési formák befogadására, a művek szerkezeti, poétikai jellemzőinek tudatosítása, érzelmi, gondolati élmények támogatása, előhívása, felkészítés a művekhez kapcsolódó különböző írásbeli és szóbeli megnyilvánulásokra.

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Szemelvények a 19. század második fele magyar lírájából (pl. <i>Vajda János, Reviczky Gyula, Komjáthy Jenő néhány költeménye</i>) A témák és a narráció változatossága a századforduló magyar novellisztikájában (pl. <i>Bródy Sándor, Tömörkény István, Gozdu Elek, Petelei István, Gárdonyi Géza műveiből</i>)	Szövegértő olvasás, szerkezet, költői képek, alakzatok, elbeszélésmód, tematika, értelmezés.	A művek befogadását támogató előadás, magyarázat, kommentár, értelmezés, szemléltetés, megbeszélés, csoportmunka szervezése, vezetése.	Rajz és vizuális kultúra, Tánc és dráma, Mozgókép-kultúra és médiaismeret, Emberismeret, etika.	
Fogalmak	metaforizáció, filozofikus vers, szimbólum és allegória, narráció, elbeszélői értékrend, novella, lírai novella, lélektani novella, metaforikus elbeszélés			

Tematikai egység	Magyar irodalom – a <i>Nyugat</i> mint folyóirat és mozgalom				Órakeret javasolt óra- szám: 1/2
Előzetes ismeret, tevékenység	irodalmi élet, folyóirat, periodika				
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, múzeumpedagógus				
	Tárgyi: internet-hozzáférés				
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: az irodalom nyilvános fórumai, a <i>Nyugat</i> korabeli és mai jelentőségének megértése.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök	
Programok, esztétikai törekvések, nemzedékek a <i>Nyugat</i> ban	A <i>Nyugat</i> jelentőségének megértése, önálló tájékozódás az interneten a <i>Nyugat</i> rovatairól, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,, csoportmunka.	Előadás, magyarázat, kommentár, szemléltetés, az önálló tájékozódás megszervezése (<i>szempontok közlése</i>).	Rajz és vizuális kultúra, Tánc és dráma, Mozgókép-kultúra és médiaismeret, Emberismeret, etika, Történelem.	Td, T: internetes hozzáférés (a <i>Nyugat</i> számai)	
Fogalmak	népnemzeti iskola, esztétikai pluralizmus, esztétikai liberalizmus				

Tematikai egység	Életmű – Ady Endre				Órakeret javasolt óra- szám: 8/10
Előzetes ismeret, tevékenység	stílusirányzat, költői szerep, ars poetica				
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, múzeumpedagógus (pl. <i>tárlatvezetés az Ady-émlékmúzeumban</i>). Tárgyi: digitális anyagok (hangos könyv, „rég” és mai versmondás, előadásmód).				
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Ady Endre életműve főbb jellemzőinek megértése, megismerése, a befogadói nyitottság növelése, a történeti, az esztétikai, befogadói érzék fejlesztése, fogékonnyá tétel a maitól eltérő látásmódok, nézőpontok, kifejezési formák befogadására, a művek szerkezeti, poétikai jellemzőinek tudatosítása, érzelmi, gondolati élmények támogatása, előhívása, felkészítés a művekhez kapcsolódó különböző írásbeli és szóbeli megnyilvánulásokra.				
Tartalmak		Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Témák és költői szerepek Ady Endre lírájában (6-8 lírai alkotás az életmű különböző korszakaiból, illetve témaköreiből; pl. magyarság versek, istenes versek, háborúellenes költemények, ars poeticák)		Életérzések, lírai műformák, versformák, ritmusok befogadása, megértése, a sajátos Ady-szókincs, mondatszerkezet, témák, jelkép- és motívumvilág, sajátos retorikai felépítés, ritmika, zeneiség befogadása,	A tematikai egység tanításában domináns tanári eljárások, módszerek megnevezése. Az Ady életút egy-két állomásának megismerése (pl. az érdmindszenti Ady Endre Emlékház és	Rajz és vizuális kultúra, Tánc és dráma, Mozgóképkultúra és médiaismeret, Emberismeret, etika.	Td,T: interentes hozzáférés, hangzó anyagok

	szövegértés, memoriter, szövegek kifejező előadása, szövegalkotás (pl. <i>kommentár, értelmezés</i>), szóbeli és írásbeli szövegalkotás.	a budapesti Ady Endre Múzeum).		
Fogalmak	lírai én, irodalmiság, nyelvi konstrukció , szimbolizmus, szecesszió, motívum, témakör, premodern és romantika			

Tematikai egység	Életmű – Kosztolányi Dezső	Órakeret javasolt óra- szám: 8/10
Előzetes ismeret, tevékenység	stílusirányzat, regény, novella, líra	
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, múzeumpedagógus Tárgyi: mozgóképes Kosztolányi-adaptációk	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: a lírikus és a prózaíró Kosztolányi életműve főbb jellemzőinek megértése, megismerése, a befogadói nyitottság növelése, a történeti, az esztétikai, az erkölcsi érzék fejlesztése, fogékonnyá tétel látásmódok, nézőpontok, kifejezési formák befogadására, a művek szerkezeti, poétikai, magatartásbeli jellemzőinek tudatosítása, érzelmi, gondolati élmények támogatása, előhívása, felkészítés a művekhez kapcsolódó különböző írásbeli és szóbeli megnyilvánulásokra.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A személyiség problémái Kosztolányi lírájában és prózaepikájában (<i>hat-nyolc lírai alkotás az életmű különböző korszakaiból, két novella vagy az Édes Anna című regény</i>)	Életérzések, lírai műformák, versformák, ritmusok befogadása, megértése, a sajátos Kosztolányi-látásmód, tematika, jelkép- és motívumvilág, sajátos elbeszélésmód, retorikai felépítés, befogadása, szövegértés, memoriter, szövegek kifejező előadása, szövegalkotás (pl. <i>kommentár, értelmezés</i>), szóbeli és írásbeli szövegalkotás.	Szemléltetés, magyarázat, előadásmódok (<i>hangos könyvtár, megzenésített vers</i>), témák, motívumok értelmezése, eszmecsere, megbeszélés szervezése, vezetése, lírai és szépprózai művek élményt megidéző értelmezése.	Rajz és vizuális kultúra, Tánc és dráma, Mozgókép-kultúra és médiaismeret, Emberismeret, etika, filozófia.	Td,T: internetes hozzáférés, hangzó anyagok, filmes adaptáció/ k részletei
Fogalmak	motívum , gyermek-motívum, szerep, szerző, elbeszélő , lélektani regény, narráció, elbeszélői értékrend, novella, lírai novella, önmegszólító verstípus			

Tematikai egység	Életmű– Babits Mihály	Órakeret javasolt óra-szám: 8/10
Előzetes ismeret, tevékenység	stílusirányzat, szecesszió, impresszionizmus, líra, költői szerep	
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár Tárgyi: digitális hanganyagok (pl. <i>Babits saját verseinek előadása</i>)	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természet-tudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális	

A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: Babits Mihály életműve főbb jellemzőinek megértése, megismerése, a befogadói nyitottság növelése, a történeti, az esztétikai, az erkölcsi érzék fejlesztése, fogékonnyá tétel az alkotóra jellemző látásmódok, nézőpontok, kifejezési formák befogadására, a művek szerkezeti, poétikai, magatartásbeli jellemzőinek tudatosítása, érzelmi, gondolati élmények támogatása, előhívása, felkészítés a művekhez kapcsolódó különböző írásbeli és szóbeli megnyilvánulásokra.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A költészethez és a költői feladathoz való viszony alakulása Babits lírájában (<i>nyolc lírai alkotás az életmű különböző korszakaiból; Jónás könyve</i>)	Életérzések, lírai műformák, versformák, ritmusok befogadása, megértése, a sajátos babitsi látásmód, tematika, jelkép- és motívumvilág, retorikai felépítés, befogadása, szövegértés, memoriter, szövegek kifejező előadása, szövegalkotás (pl. <i>kommentár, értelmezés</i>), szóbeli és írásbeli szövegalkotás.	Szemléltetés, magyarázat, előadásmódok (<i>hangos könyvtár, megzenésített vers</i>), témák, motívumok értelmezése, eszmecsere, megbeszélés szervezése, vezetése, a művek megidéző értelmezése.	Rajz és vizuális kultúra, Tánc és dráma, Mozgóképkultúra és médiaismeret, Emberismeret, etika, informatika, filozófia.	Td, T: internetes hozzáférés, hangzó anyagok
Fogalmak	hagyomány, motívum, nyelvi konstrukció, tárgyas költészet, filozofikus líra, klasszicizálódás, prófétaszerep, idő- és értékszembesítés, önmegszólító verstípus			

Tematikai egység	Magyar irodalom – a <i>Nyugat</i> első nemzedéke költészetéből				Órakeret javasolt óra- szám: 3/3
Előzetes ismeret, tevékenység	stílusirányzat, lírai én				
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, múzeumpedagógus, túravezető.				
	Tárgyi: az alapfelszereléstől eltérő, a tematikai egység tanításához, tevékenységeihez szükséges taneszközök jelzése.				
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természet-tudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok:				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök	
Költők a <i>Nyugat</i> első nemzedékéből – Juhász Gyula, Tóth Árpád, Füst Milán néhány lírai alkotása	Szövegértés, szövegek olvasása, értelmezése, poétikai jellemzők, jelképek, életérzések, világlátás feltárása.	Magyarázat, kommentár, szemléltetés.	Rajz és vizuális kultúra, Tánc és dráma, Mozgóképkultúra és médiaismeret, Emberismeret, etika.	Td, T: internetes hozzáférés, hangzó anyagok	
Fogalmak	impresszionizmus, szecesszió, zeneiség, szinesztézia, formakultusz, szabad vers				

Tematikai egység	Portré – Móricz Zsigmond				Órakeret javasolt óra- szám: 4/5
Előzetes ismeret, tevékenység	stílusirányzat, realizmus, naturalizmus, regény, novella				
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár				
	Tárgyi: digitális anyagok (pl. <i>Móricz műveiből készült filmes adaptációk részletei</i>).				
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természet-tudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: a befogadói nyitottság növelése, a történeti, az esztétikai, az erkölcsi, a szociális érzék fejlesztése, fogékonnyá tétel az olvasott műből feltárható látásmód, nézőpont, kifejezési forma befogadására, szerkezeti, poétikai, magatartásbeli jellemzők. tudatosítása, érzelmi, gondolati élmények támogatása, előhívása, felkészítés a művekhez kapcsolódó különböző írásbeli és szóbeli megnyilvánulásokra.				
Tartalmak		Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Az irodalom mint élettény Móricz néhány novellájában és egy regényében (pl. <i>Hét krajcár; Tragédia, Barbárok, Uri muri</i> vagy <i>Rokonok</i> vagy <i>Árvácska</i>)		A témakört szervező fogalmak, összefüggések megértése, a sajátos móriczi elbeszélésmód jegyeinek feltárása, szóbeli és írásbeli szövegalkotás, csoportmunka, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, önálló tájékozódás alapján	Előadás, magyarázat, értelmező kommentár, szemléltetés, megbeszélés, csoportmunka, vita vezetése. Móricz Zsigmonddal kapcsolatos emlékhelyek megismertetése (pl. a prűgyi és	Rajz és vizuális kultúra, Tánc és dráma, Mozgókép-kultúra és médiaismeret, Emberismeret, etika, Földrajz.	Td, T: internetes hozzáférés, hangzó anyagok, filmes adaptáció/ k részletei

	(pl. a <i>Barbárok néprajzi vonatkozásai, az Árvácska zsoldáros szerkezete</i>).	a tiszacsécsei Móricz Zsigmond Emlékház és a leányfalui Móricz Zsigmond emlékkiállítás).		
Fogalmak	szerző, elbeszélő , fotografikus és fonografikus hűség, helyi színek, szociális meghatározottság			

Tematikai egység	Látásmód – Krúdy Gyula	Órakeret javasolt óra- szám: 3/4
Előzetes ismeret, tevékenység	stílusirányzat, novella, narráció	
További feltételek	Személyi: Tárgyi: digitális anyagok (pl. <i>részletek Huszárik Zoltán: Szindbád című filmjéből</i>).	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: Krúdy Gyula alkotói portréjának megismerése, egy-egy művének átélő befogadása, sajátos elbeszélésmódjának feltárása, a befogadói nyitottság növelése, a történeti, az esztétikai, az erkölcsi érzék fejlesztése, fogékonnyá tétel az olvasott műből feltárható látásmód, nézőpont, kifejezési forma befogadására, szerkezeti, poétikai, magatartásbeli jellemzők. tudatosítása, érzelmi, gondolati élmények támogatása, előhívása, felkészítés a művekhez kapcsolódó különböző írásbeli és szóbeli megnyilvánulásokra.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Az idő és az emlékezés szerepe Krúdy néhány novellájában (pl. <i>Szindbád első útja</i> , <i>A hídon</i> ; <i>Szindbád útja a halálnál</i>)	A témakört szervező fogalmak, összefüggések megértése (<i>az idő és emlékezés</i>), a sajátos krúdys elbeszélésmód jegyeinek feltárása, szóbeli és írásbeli szövegalkotás.	Előadás, magyarázat, értelmező kommentár, szemléltetés.	Rajz és vizuális kultúra, Tánc és dráma, Mozgóképkultúra és médiaismeret, Emberismeret, etika.	Td, T: internetes hozzáférés, hangzó anyagok, filmes adaptáció/ k részletei
Fogalmak	szerező, elbeszélő, hatás és értelmezés , időfelbontás, szubjektív idő, mitizálás, impresszionizmus			

Tematikai egység	Látásmód – Karinthy Frigyes	Órakeret javasolt óraszám: 3/4
Előzetes ismeret, tevékenység	a <i>Nyugat</i> , a nyugatosok jellemző alkotói jegyei, humor, paródia	
További feltételek	Személyi: Tárgyi: digitális hanganyagok különböző előadásmódok összevetésére, Karinthy saját előadásmódjának meghallgatása	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	

Tantárgyi fejlesztési feladatok: Karinthy Frigyes sajátos, egyedi világlátásának megértése, a befogadói nyitottság növelése, fogékonnyá tétel az olvasott műből feltárható látásmód, nézőpont, kifejezési forma befogadására, szerkezeti, poétikai, magatartásbeli jellemzők. tudatosítása, érzelmi, gondolati élmények támogatása, előhívása, felkészítés a művekhez kapcsolódó különböző írásbeli és szóbeli megnyilvánulásokra.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A paródia mint értékelés az <i>Így írtok ti</i> néhány kortársi darabjában; az iskola mint a világ leképezője a <i>Tanár úr kérem</i> két-három történetében	Szövegértés, szövegek mikroelemzése, szövegtranszformáció, összehasonlítás, a nyelvi humor értelmezése, megjelenítése kifejező szövegmondásban, dramatikus játékban, szövegalkotás.	Magyarázat (pl. <i>intertextualitás, irodalmi paródia</i>), kommentár, szemléltetés.	Rajz és vizuális kultúra, Tánc és dráma, Mozgóképkultúra és médiaismeret, Emberismeret, etika, Ember és természet.	Td, T: internetes hozzáférés, hangzó anyagok
Fogalmak	irodalom, irodalmiság , paródia, irodalmi paródia, átírás, intertextualitás, karcolat, befogadó, hatás és értelmezés ,			

Az ismétlő-, az összefoglaló és az ellenőrző órák javasolt száma a 11. évfolyamon

Év eleji felmérés	min. 1 óra, max. 2 óra
Év eleji ismétlés	min. 2 óra, max. 3 óra
Témazáró összefoglalás	min. 3 óra, max. 4 óra
Témazáró dolgozat	min. 3 óra, max. 4 óra
Témazáró dolgozatok javítása és a hiányok pótlása	min. 3 óra, max. 4 óra
Év végi összefoglalás	min. 2 óra, max. 3 óra

A továbbhaladás feltételei

A tanuló bizonyítja tájékozottságát különféle beszédhelyzetek megítélésében; képes megfelelő stílus és magatartás képviselésére váratlan, új kommunikációs helyzetben is.

A retorika alapjaiban tanultak alkalmazásával képes közéleti írásművek, néhány klasszikus és mai szónoki beszéd értelmezésére.

A 20. századi szépirodalmi és egyéb művek olvasása kapcsán részt tud venni megbeszélésében, eszmecserében, vitában, ki tud alakítani, képviselni tud önálló véleményt, álláspontját indokolni is tudja.

Képes lényegre törő, világos felépítésű közlésre a tájékoztató, érvelő, meggyőző, vitázó közlésformában.

A mindennapi élet problémáiról, irodalmi, művészeti élményekről véleményét ki tudja fejteni szóban és írásban, különféle műfajokban: pl. kommentár, ajánlás, kisértkezés.

Képes a szövegformálási, -szerkesztési, stilisztikai és helyesírási hibák önálló javítására.

A hosszabb főkészülést igénylő szóbeli és írásbeli feladatok megoldásához önálló könyvtári munkát tud végezni, megadott vagy önállóan kialakított szempontokat követő anyaggyűjtéssel, az információfeldolgozás normáinak megtartásával.

Képes a helyesírás értelmező szerepének megfigyelésére különféle műfajú szövegekben. Készíteni tud adott szempontú műelemzést közösen fel nem dolgozott kisepikai és lírai alkotásról is.

Be tud mutatni nagyepikai és drámai műveket, szóban és írásban egyaránt.

Képes művek összehasonlítására adott tematikai, poétikai szempontok követésével.

Képes jellemző hőtípusok, jellegzetes konfliktushelyzetek bemutatására, értelmezésére. Be tud mutatni stílusirányzatokat, ki tudja emelni jellemző vonásaikat, irodalmi és képzőművészeti példákkal bizonyítani is képes állításait.

12. évfolyam

Célok és feladatok

A nyelvtörténeti és leíró nyelvtani ismeretek birtokában felelős magatartás a magyar nyelv értékeinek őrzésében, aktív védelmében. A magyar nyelv rendszeréről, a beszédnek a társadalomban és az egyén életében betöltött szerepéről tanultak áttekintésével fölkészülés az érettségire és a továbbtanulásra.

Szóbeli szövegek megértésének és alkotásának fejlesztése az egyéni, a kisközösségi, a nyilvános, a közéleti és a tömegkommunikációra vonatkozó ismeretek alkalmazásával. Az önkorrekció, a nyelvi igényesség fejlesztése. Kommunikatív szempontok tudatos alkalmazása a különféle szövegek elemzésében, értékelésében: a kommunikációs funkció, előfeltevések, tudáskeret, pragmatikai jelentés stb. megítélésében. Általános nyelvészeti ismeretek felhasználása a nyelvszemlélet tudatosításában, a konkrét nyelvi jelenségek helyes megítélésében. Ismeret és véleményalkotás a nyelvtervezés néhány alapvető kérdéséről (nyelvvédelem és nyelvművelés).

A szövegelemzési jártasság fokozatos bővítése a tanult szövegtani, jelentéstani, stilisztikai, retorikai ismeretekkel. A kritikai érzék továbbfejlesztése különféle műfajú és témájú és megjelenésű (pl. multimédiás-digitális, audiovizuális) szövegek magvasságának, koherenciájának, szerkezeti és stiláris minőségének mérlegelő értékelésében, a szerzői előfeltevés, vélemény fölismerése, rekonstruálása.

Nyelvtörténeti és irodalomtörténeti tanulmányok alapján az olvasott irodalmi és nem irodalmi művek társadalmi-történelmi háttérének közvetítése a szöveg jelentésrétegeinek, motivációjának feltárása, megvitatása érdekében. Egyszerűbb irodalomelméleti, nyelvészeti szakszövegek olvasása, földolgozása, ismeretanyaguk beépítése a tanult anyagba.

Az ítézőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése, alapvető kronológiai és irodalmi topográfiai tájékozottság. Életművek, szerzői portrék megismerése, az olvasott művek ismeretének bizonyítása. Néhány szerző és mű utóéletének, hatásának megfigyelése az irodalmi hagyományban, a kortárs irodalomban, művészetben. Az irodalmi szövegek egymásrataltságát és összekapcsolódását bizonyító kortárs irodalmi szövegek gyűjtése, megfigyelése, a rájátszás, az evokáció, intertextualitás, reflexió példáinak elemzése. Annak néhány példával való bizonyítása, hogy az irodalom egyrészt folyamatos, másrészt történetileg változó hagyomány.

Nyitottság a jelenkori irodalmi szövegek befogadásában, megértésében a szokatlan szerkezetű, nyelvhasználatú művek, a magyar és az európai szöveghagyományt újraíró, újraértelmező művek befogadása iránt. Önálló tájékozódás a kortárs irodalmi nyilvánosságban, például antológiákban, az irodalmi ismeretterjesztés (könyvajánlás, könyvismertetés) műfajaiban, a televíziós, a filmes adaptáció néhány kérdésében.

Az irodalom határterületeihez tartozó modern kori (1945 utáni) alkotások feldolgozása, egy-két tipikus írott, digitális és filmes-audiovizuális műfaj megismerése (pl. útirajz, detektívtörténet, ellenutópia, kalandregény, képregény, sci-fi, dal és dalszöveg, vicc). Az irodalom megjelenéseinek kutatása, felismerése más közegekben (pl. filmen, rajzfilmen, televízióban, képregényben, hangzó közegben – pl. hangoskönyv, rádiójáték, megzenésített vers, –, digitális közegben – pl. internetes közlés, multimédiás kiadás); az adaptáció, a műfajcsere

jelensége, jellegzetes megoldásai a posztmodern, kortárs magas művészeti és szórakoztató művekben. A szórakoztató irodalom hatásának, vonzerejének és csapdáinak értelmezése (pl. tipikus műfajainak, helyzeteinek, motívumainak bemutatása, kultuszalkotások megismerése).

Annak alkalmazása, hogyan hat egymásra a szöveg és az olvasó világismerete (előzetes tudása, élettapasztalata, érzelmei, képzetei). Erkölcsi dilemma, irodalmi élmény értelmezéséhez, megvitatásához érvek felkutatása, válogatása, értékelése. Adott vagy önállóan megnevezett probléma többoldalú megközelítése, földolgozása a tárgyalási szempontok sokfélesége közötti mérlegelés, a döntés indoklása. Gyakorlottság az értekezés és esszé írásában, prezentáció, multimédiás szöveg alkotásában megfelelő helyesírással, nyelv-helyességgel, szabatos és egyéni stílusban és a vizuális elemek tudatos alkalmazásával. A megnyilatkozás témájának és céljának megfelelő hiteles, lényegre törő szóbeli előadás különféle közlésformákban (ismertetés, összehasonlítás, kifejtés, összegezés, prezentáció). Az irodalmi és más olvasmányok széles választékát magában foglaló tájékozottság és személyes érintettség kifejezése a műfajnak, a témának, a címzettnek megfelelően szóban és írásban.

Az olvasott művekben a téma, a kompozíció, a nyelvhasználat, a motívumok összefüggései; a szépirodalom nyelvének megváltozását jelző jelenségek megfigyelése. Következtetések megfogalmazása az újonnan olvasott művek műnemi, műfaji sajátosságaiból, irányzati, egyedi stílusbeli jellemzőkből, előadásmódból, versformákból, szakszerű fogalomhasználattal. Műnemi, poétikai stb. fogalmak változó jelentésének megfigyelése, bizonyítása a műnek, témának és a kontextusnak megfelelő alkalmazással. Az intertextualitás, reflexív önkifejezés mint a posztmodern irodalom egyik jellemzőjének felismerése, az ilyen típusú művek jelentéseinek, jelentésrétegeinek kibontása. Különböző korokban keletkezett alkotások tematikai, poétikai szempontú összevetése, történeti változásainak vizsgálata. Az átirat mint jellegzetesen posztmodern irodalmi forma értékelése, értelmezése. A művészeti ágak (irodalom, zene, építészet, képzőművészet, színház, film) kölcsönhatásának bemutatása példákkal. Az olvasott-látott művekhez kapcsolódó színházi, vizuális konvenciók alapján korok színházának bemutatása.

A továbbtanulásra való fölkészülésként egyéni kutatómunka alapján nagyobb lélegzetű dolgozat megírása, prezentáció készítése a könyvtárhasználat, digitális források alkalmazása, szakszerű anyaggyűjtés, rendezés, kidolgozás, forrásjelölés tudásanyagának hasznosításával. Tematikus tájékozódás nyomtatott és elektronikus ismeretterjesztő információforrásokban (például irodalmi adatbázisok, CD-ROM, magyar elektronikus könyvtár), irodalmi és más kérdések megvitatásához információk kiválasztása és újrarendezése.

Tájékozódás a régió, a település kulturális, irodalmi hagyományaiban a helyi kultúraközvetítő intézmények körében.

TÉMÁK, ÓRASZÁMOK

A magyar nyelvi anyag felépítése

12. évfolyam

Témák	A	B
Ember és nyelv	7	7
Nyelv és társadalom	11	11
Világirodalom – új művészi törekvések a század első felében, az avantgárd stílusirányzat	2	3
Látásmód – Kassák Lajos	2	3
Világirodalom – prózaepikai törekvések a 20. század első felében	1	4
Világirodalom – lírai törekvések a 20. század első felében	1	3
Világirodalom – új törekvések a 20. századi drámairodalomban	1	2
Életmű – József Attila	8	10
Portré – Szabó Lőrinc	4	4
Portré – Radnóti Miklós	4	4
Portré – Weöres Sándor	4	3
Portré – Pilinszky János	4	3
Portré – Márai Sándor	4	3
Portré – Ottlik Géza	4	3
Látásmódok – Illyés Gyula, Németh László, Örkény István, Nagy László, Nemes Nagy Ágnes, Szilágyi Domokos	6	12
A kortárs irodalomból	3	5
Regionális kultúra	2	2
Az irodalom határterületei	2	2
Témák, motívumok – összefoglaló ismétlés	2	4
Műfajok, poétika – összefoglaló ismétlés	2	4
Korszakok, stílustörténet – összefoglaló ismétlés	2	4
Összesen	76	98

Tematikai egység	Ember és nyelv				Órakeret javasolt óra- szám: 7/7
Előzetes ismeret, tevékenység	Kommunikáció, nyelvtörténet				
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár				
	Tárgyi: etimológiai szótár, internet				
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció: a nyelvek sokfélesége és funkcióik azonossága, matematikai kompetencia: axióma, kijelentés, bizonyítás; digitális kompetencia: önálló tájékozódás az Interneten; a hatékony, önálló tanulás: kérdésfeltevések és önálló, illetve közös válaszok keresése; szociális és állampolgári kompetencia: kulturált, tudatos nyelvhasználat; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia: kreatív nyelvhasználat; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség: a nyelv esztétikai kifejezési lehetőségeinek elvi belátása.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret: a saját nyelvhasználat, a kortárs csoport nyelvhasználata, hon- és népismeret: a magyar nyelv történeti korszakai; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra: az EU nyelvi chartája; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés: a nyelvi meggyőzés és manipuláció; gazdasági nevelés; környezet-tudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség: önbizalom a nyelvhasználatban; felkészülés a felnőtt-lét szerepeire kulturált megnyilatkozás többféle személyközi és nyilvános szituációban.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: a nyelvvel kapcsolatos kérdésfeltevések, válaszok keresése, bizonyítékok a nyelv és gondolkodás összefüggéseiről, a nyelv és a nyelvhasználat tanult, tapasztalt jellemzőinek összegzése, a jelenkori nyelvhasználat és a nyelv mint változó rendszer megértése.				
Tartalmak		Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A nyelv mint jelrendszer. Nyelv és gondolkodás, nyelv és megismerés viszonya. A nyelv mint az egyén, illetve a közösség alkotása. A beszéd mint cselekvés.		Problémamegoldó gondolkodás, érvelés, megbeszélés, vita, szövegek elemzése, dramatikus játék, gondolattérkép készítése, fogalmak magyarázata,	Előadás, vita, megbeszélés szervezése, vezetése, magyarázat, csoportmunka megszervezése.	Történelem, Ének-zene, Társadalom-ismeret, Emberismeret, etika, Informatika.	Td. T: internetes hozzáférés (pl. tájékozódás a világ

A nyelv és beszéd funkciói. A nyelvi jelenség szinkrón és diakrón vizsgálata.	alkalmazása, a nyelvi változás jellemzőit feltáró elemző tevékenységek elemzése, problémamegoldó gondolkodás, kreatív írás, szövegátalakítás.			nyelveiről)
Fogalmak	nyelv, nyelvhasználat, nyelvi rendszer, szóbeliség és írásbeliség, szöveg, kommunikáció, beszédett, diakrónia, szinkrónia, jel, jelrendszer			

Tematikai egység	Nyelv és társadalom	Órakeret javasolt óra- szám: 11/11
Előzetes ismeret, tevékenység	Kommunikáció, Ember és nyelv, nyelvtörténet	
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár Tárgyi: regionális nyelvhasználati térkép, egynyelvű szótárak, internet	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természet-tudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: a nyelvhasználat területi, társadalom összefüggéseinek megértése, értelmezése, megvitatása, írott és íratlan nyelvhasználati normák, nyelvi kreativitás, az internet és a digitális közlés, kapcsolattartás hatása a mindennapi nyelvhasználatra (pl. a <i>szókinszre, az érintkezési formákra, a tudomány nyelvére, a helyesírásra</i>).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A társadalmi és területi nyelvváltozatok és a norma. A főbb nyelvváltozatok: a nyelvi sztenderd, a köznyelv, a regionális köznyelv, a nyelvjárások és csoportnyelvek. Kisebbségi nyelvhasználat kérdései. A határon túli magyar nyelvűség jellemzői. A politikai korrektség a nyelvhasználatban. Az információs társadalom nyelvhasználata.	Kérdésfeltevés, válaszok keresése, megbeszélés, vita, eszmecsere, jelenségek értelmezése, megvitatása, saját nyelvhasználat tudatosítása, szövegek elemzése, értelmezése, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, ok önállóan gyűjtött anyag alapján (pl. <i>az információs társadalom nyelvhasználata</i>).	Magyarázat, előadás, a témával összefüggő nyelvi jelenségek értelmezése, vita, csoportmunka szervezése, vezetése.	Történelem, Ének-zene, Tárdalom-ismeret, Emberismeret, etika, Biológia, Fizika, Informatika.	Td.T: internetes hozzáférés, Dokumentumok, szövegtár
Fogalmak	nyelvhasználat, magyar nyelv, nyelvi rendszer, a nyelv vízszintes és függőleges tagolódása, nyelvi norma, sztenderd, köznyelv, nyelvjárás, regionális köznyelv, csoportnyelvek, szleng, argó, nyelvtörvény			

Tematikai egység	Világirodalom – új művészi törekvések a század első felében, az avantgárd	Órakeret javasolt óraszám: 2/3
Előzetes ismeret, tevékenység	stílusirányzat	
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, múzeumpedagógus Tárgyi: képzőművészeti albumok	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007)	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.	

kötelező közös területei	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: ráhangolás az avantgárd irányzatok sajátos kifejezőmódjára, az irányzatok jellemzőinek bemutatása, példákkal.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Az avantgárd általános jellemzői, néhány irányzatának bemutatása (pl. <i>részletek a programokból, néhány irodalmi és képzőművészeti alkotás bemutatása</i>)	Egyéni anyaggyűjtés, különböző alkotások (pl. <i>programok, kiáltványok, képzőművészeti és irodalmi alkotások</i>) egyéni és közös tanulmányozása, következtetések megfogalmazása, egy-egy irányzat részletesebb feldolgozása csoportmunkában.	Magyarázat, szemléltetés, értelmezés, csoportmunka szervezése, megbeszélés, vita vezetése.	Rajz és vizuális kultúra, Médiaismeret és mozgókép-kultúra, Ének-zene, Tánc és dráma.	Td, T: képzőművészeti, kultúrtörténeti albumok, internetes hozzáférés
Fogalmak	irodalmisság , avantgárd, programszerűség, kiáltvány, futurizmus, expresszionizmus, szürrealizmus, automatizmus, fekete humor, szimultanizmus, befogadó, hatás és értelmezés			

Tematikai egység	Látásmód – Kassák Lajos	Órakeret javasolt óraszám: 2/3
Előzetes ismeret, tevékenység	avantgárd	
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, múzeumpedagógus (képzőművészeti kiállítás megtekintése) Tárgyi: képzőművészeti albumok	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természet-tudományos kompetencia; digitális kompetencia: a magyar avantgárd anyagainak azonosítása; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia: Kassák társadalomképének értelmezése;	

alaptanterv (2007) kötelező közös területei	kezdemenyezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség: pl. képversek alkotása.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret: a magyar avantgárd a múzeumokban, emlék- helyeken; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra: a magyar avantgárd európai jellege; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása: szókincsfejlesztés; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Kassák, a magyar avantgárd költője (<i>életérzések, irányzatok, beszédmód</i>).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan- eszközök
A világ újszerű ábrázolásának eszközei Kassák költészetében (pl. <i>Mesteremberek</i> ; <i>A ló meghal madarak kirepülnek</i> ; <i>Számozott versek</i>)	Szövegek tanulmányozása, értelmezése, előadása, önálló gyűjtőmunka (pl. <i>Kassák képzőművészeti alkotásairól</i>); kreatív tevékenységek (pl. <i>képversek alkotása</i>)	Szemléltetés, magyarázat, tanulói csoportmunka, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, szervezése (pl. Kassák szerkesztői, képzőművészeti tevékenységéről, az <i>Egy ember élete</i> c. önéletrajzi regényéről).	Rajz és vizuális kultúra, Emberismeret, etika.	Td. T: képzőmű- vészeti albumok, internet- hozzáférés
Fogalmak	irodalmisság, lírai én , szabad vers, expresszionizmus, aktivizmus, kórusvers, szimultanizmus, képvers, hosszúvers			

Tematikai egység	Világirodalom – prózaepikai törekvések a 20. század első felében				Órakeret javasolt óra- szám: 4/1
Előzetes ismeret, tevékenység	regény, novella				
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár Tárgyi:				
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természet-tudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a 20. század világirodalmában: néhány jellegzetes és nagyhatású szerző alkotásának értelmezése.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök	
Prózaepikai törekvések a 20. század első felében – művek, szemelvények, részletek (pl. <i>Kafka: Az átváltozás; Thomas Mann: Mario és a varázsló; Bulgakov: A Mester és Margarita; Camus: Közöny; Hemingway, Borges egy-egy novellája</i>)	Művek önálló és közös olvasása, megbeszélése, a művészi kifejezőmódok, stílusesszközök szerepének megfigyelése, értelmezése, az egyes szerzők egy-egy tipikus témájának, etikai és esztétikai kérdésfelvetésének, formanyelvi, szóhasználati sajátosságainak feltárása, adaptációk összehasonlítása (pl. <i>Bulgakov</i>), kreatív jóslás,	Magyarázat, szemléltetés, tanulói tevékenységek szervezése, megbeszélés, vitavezetés, verbális értékelés, értelmező kommentárok (pl. <i>részletek olvasásakor</i>).	Emberismeret, etika, Médiaismeret és mozgókép-kultúra.	Td. T: internetes hozzáférés, filmes adaptációk részletei (Pl. <i>Kafka, Bulgakov</i>)	

	történet-befejezések változatai, a hangnem, a történetmondás, az elbeszélői nézőpont azonosítása, a humor, a paródia, a groteszk eszközei és hatásának nyelvi, gondolati elemzése, egy-egy irodalmi mű fogadtatásának ismerete a saját korában és az utókor szemében.			
Fogalmak	groteszk, abszurd, esszéizálás, mitizálás, egzisztencializmus, elidegenedés, esztétikai minőségek			

Tematikai egység	Világirodalom – lírai törekvések a 20. század első felében	Órakeret javasolt óra- szám: 1/3
Előzetes ismeret, tevékenység	líra, lírai én, beszédhelyzet, műfordítás	
További feltételek	Személyi: Tárgyi:	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természet-tudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlet szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: néhány jellegzetes és nagyhatású költői beszédmód megismerése.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Lírai törekvések a 20. század első felében – művek, szemelvények, részletek (pl. <i>Apollinaire, T. S. Eliot, Kavafisz, Benn néhány alkotása</i>)	Egyéni és közös olvasás, jellemző képek, beszédmód, motívum feltárása, értelmezése.	Magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, az irodalomolvasás helyzeteinek modellezése, tanulói tevékenységek szervezése, megbeszélés, vitavezetés, verbális értékelés.	Ének-zene, Rajz és vizuális kultúra.	
Fogalmak	klasszikus modernség, drámai monológ, síkváltás, szimultanizmus			

Tematikai egység	Világirodalom – új törekvések a 20. századi drámairodalomban	Órakeret javasolt óra-szám: 1/2
Előzetes ismeret, tevékenység	dráma, groteszk, abszurd	
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, drámatanár Tárgyi: digitális anyagok (pl. <i>színházi előadás felvétele</i>)	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természet-tudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok:	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Új törekvések a 20. századi drámairodalomban – művek, szemelvények, részletek (pl. <i>Brecht: Kurázi mama; Beckett: Godot-ra várva; Ionesco: A kopasz énekesnő</i>)	Közös olvasás, megbeszélés, drámajáték.	Magyarázat, szemléltetés, értelmezés.	Tánc és dráma, Emberismeret, etika.	Td, T: internetes hozzáférés, színházi előadások részletei
Fogalmak	abszurd dráma, epikus dráma és színház, elidegenítés			

Tematikai egység	Életmű – József Attila	Órakeret javasolt óra-szám: 8/10
Előzetes ismeret, tevékenység	dal, óda, elégia, stílusirányzatok, olvasott művek felidézése (pl. <i>Kertész leszek, Mama</i>)	
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, múzeumpedagógus: tárlatvezetés egy József Attila-emlékhelyen. Tárgyi: énekelt versek különböző előadóktól	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	

Tantárgyi fejlesztési feladatok: József Attila életműve főbb jellemzőinek megértése, megismerése, a befogadói nyitottság növelése, a történeti, az esztétikai, befogadói érzék fejlesztése, fogékonnyá tétel a sajátos József Attila-i látásmód, nézőpont, kifejezési formák, komplex képalkotás, visszatérő témák befogadására, a művek szerkezeti, poétikai jellemzőinek tudatosítása, érzelmi, gondolati élmények támogatása, előhívása, felkészítés a művekhez kapcsolódó különböző írásbeli és szóbeli megnyilvánulásokra.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Egyéni és közösségi számvetés József Attila lírájában – nyolc-tíz mű az életmű különböző korszakaiból és különböző műfajú alkotásaiból	A témakört szervező és jellemző fogalmak (<i>egyéni és közösségi számvetés; klasszikus modernség</i>) megértése, életérzések, lírai műformák, versformák, ritmusok befogadása, megértése, a sajátos József Attila-i látásmód, tematika, jelkép- és motívumvilág, retorikai felépítés, befogadása, szövegértés, memoriter, szövegek kifejező előadása, szövegalkotás (pl. <i>kommentár, értelmezés</i>), szóbeli és írásbeli szövegalkotás.	Magyarázat, értelmezői kommentár, szemléltetés, csoportmunka, megbeszélés, vita vezetése. József Attilával kapcsolatos emlékhelyek megismertetése (pl. a szabadszállási József Attila Emlékiállítás, a balatonszársói József Attila Emlékmúzeum).	Rajz és vizuális kultúra, Médiaismeret és mozgóképkultúra, Ének-zene, Tánc és dráma, Filozófia, Emberismeret és etika, Történelem.	Td, T: internetes hozzáférés, hangzó anyagok
Fogalmak	lírai én, hagyomány, motívum , klasszikus modernség, új népiesség, tiszta költészet, időszembesítő, önmegszólító verstípus, komplex kép, befogadó, hatás és értelmezés			

Tematikai egység	Portré – Szabó Lőrinc				Órakeret javasolt óra- szám: 3/4
Előzetes ismeret, tevékenység	gyermekversek, líra, klasszikus modernség				
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, múzeumpedagógus				
	Tárgyi: az alapfelszereléstől eltérő, a tematikai egység tanításához, tevékenységeihez szükséges taneszközök jelzése.				
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természet-tudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: személyesség és tárgyiasság a versbeszédben.				
Tartalmak		Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A versbeszéd megújítása Szabó Lőrinc költészetében (5-6 költemény, köztük a Tücsökzene néhány darabja)		Egyéni és közös olvasás, megbeszélés, kérdésfeltevések és válaszok keresése csoportmunkában (pl. a Szabó Lőrinc-i líra provokatív elemeire), versszövegek értelmezése.	Magyarázat, értelmezői kommentár, szemléltetés, csoportmunka, megbeszélés, vita vezetése.	Rajz és vizuális kultúra, Médiaismeret és mozgóképkultúra, Ének-zene, Tánc és dráma, Filozófia, Emberismeret és etika.	Td, T: internetes hozzáférés, hangzó anyagok
Fogalmak	irodalmisság, lírai én, versbeszéd, depoetizálás, versciklus, személyesség és tárgyiasság; befogadó, hatás és értelmezés				

Tematikai egység	Portré – Radnóti Miklós				Órakeret javasolt óra- szám: 3/4
Előzetes ismeret, tevékenység	líra, hagyományos műfajok, időmértékes verselés				
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár Tárgyi: digitális hanganyagok				
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természet-tudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: a klasszikus költői formák világképi szerepe, értéke, üzenete, „Az égre írj, ha...” költői magatartása.				
Tartalmak		Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A klasszicizálódás világképi és poétikai szerepe Radnóti költészetében (5-6 vers <i>a Meredek út és a Tajtékos ég</i> című kötetekből, köztük egy ekloga)		Egyéni és közös olvasás, megbeszélés, kérdésfeltevések és válaszok keresése csoportmunkában (pl. <i>Radnóti hatásáról, népszerűségéről</i>), versszövegek értelmezése.	Magyarázat, értelmezői kommentár, szemléltetés, csoportmunka, megbeszélés, vita vezetése.	Rajz és vizuális kultúra, Médiaismeret és mozgókép-kultúra, Ének-zene, Tánc és dráma, Emberismeret és etika, Történelem.	Td, T: internetes hozzáférés, hangzó anyagok
Fogalmak	lírai én, hagyomány, újklasszicizmus, formakultúra, ekloga				

Tematikai egység	Portré – Weöres Sándor				Órakeret javasolt óra- szám: 3/4
Előzetes ismeret, tevékenység	líra, ritmus, verselés, nyelvi játék, Weöres-szövegek, gyermekversek				
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár				
	Tárgyi: digitális hanganyagok (versmondás, megzenésített versek)				
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természet-tudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: a verszene, a ritmika üzenethordozó szerepe, a lírai személyiség megsokszorozása.				
Tartalmak		Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A költői nyelv lehetőségei Weöres Sándor lírájában (5-6 költemény az életműből, köztük a Rongyszőnyeg és a Psyché darabjaiból)		Egyéni és közös olvasás, megbeszélés, szövegmondás, kreatív írás, kérdésfeltevések és válaszok keresése csoportmunkában (pl. Weöres mint minden korosztály költője, a Weöres megzenésítések sikere), versszövegek értelmezése, előadása.	Magyarázat, értelmezői kommentár, szemléltetés, csoportmunka, megbeszélés, vita vezetése.	Rajz és vizuális kultúra, Médiaismeret és mozgókép-kultúra, Ének-zene, Tánc és dráma, Emberismeret és etika.	Td, T: internetes hozzáférés, hangzó anyagok, filmes adaptáció részletei
Fogalmak	lírai én, hagyomány, nyelvi konstrukció, rájátszás, verszene, archaizálás, szereplíra				

Tematikai egység	Portré – Pilinszky János				Órakeret javasolt óra- szám: 3/4
Előzetes ismeret, tevékenység	líra, költői képek, síkváltás				
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár				
	Tárgyi: portréfilmek, hangzó anyagok				
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természet-tudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: a nyelvi szegénység mint intenzitásfokozó és képteremtő erő.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök	
Egyetemesség és a „század botránya” Pilinszky lírájában (5-6 költemény a <i>Harmadnapon</i> című kötet alkotásaiból)	Egyéni és közös olvasás, megbeszélés, szövegmondás, kreatív írás, kérdésfeltevések és válaszok keresése csoportmunkában (pl. a <i>nyelvi szegénység</i> , <i>Pilinszky egyedi hatása</i>), versszövegek értelmezése, előadása.	Magyarázat, értelmezői kommentár, szemléltetés, csoportmunka, megbeszélés, vita vezetése.	Ember-ismeret, Etika, filozófia, Történelem, Társadalom-ismeret.	Td, T: internetes hozzáférés, hangzó anyagok	
Fogalmak	lírai én, hagyomány, nyelvi konstrukció , képsíkok, síkváltás, négy soros, egysoros, apokaliptikus				

Tematikai egység	Portré – Márai Sándor				Órakeret javasolt óra- szám: 3/4
Előzetes ismeret, tevékenység	regény, vallomás				
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár				
	Tárgyi: hangoskönyv, filmes adaptáció (DVD)				
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természet-tudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Az értékközvetítés tartalmi és formai sajátosságai, Márai mint világsiker.				
Tartalmak		Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A polgári lét mint érték- és életforma Márai Sándor műveiben (pl. <i>Egy polgár vallomásai I. rész; vagy A gyertyák csonkig égnek, vagy részletek a Füveskönyvből</i>)		Egyéni olvasás, megbeszélés, saját élmények megosztása, kérdésfeltevések és válaszok keresése csoportmunkában (pl. <i>a polgári értékrend állandósága és változása; Márai sikere legkülönbözőbb kultúrákban</i>), kedvenc részletek kifejező előadása.	Magyarázat, értelmezői kommentár, szemléltetés, csoportmunka, megbeszélés, vita vezetése.	Ember-ismeret, Etika, filozófia, Társadalom-ismeret, Mozgóképkultúra és médiaismeret.	Td, T: internetes hozzáférés, hangzó anyagok
Fogalmak	szerző, elbeszélő, hagyomány, érték, értékválasztás, döntés, befogadó, hatás és értelmezés				

Tematikai egység	Portré – Ottlik Géza				Órakeret javasolt óra- szám: 3/4
Előzetes ismeret, tevékenység	regény, időfelbontás, szabadság, iskolafilmek, iskolaregények				
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár				
	Tárgyi: portréfilm, hangzó anyagok				
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természet-tudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: a narráció jellemzői, reflektivitás, a szabadság, a felnőtté válás motívumai az <i>Iskola a határon</i> című regényben.				
Tartalmak		Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Az emberi szabadság és integritás problémája Ottlik Géza <i>Iskola a határon</i> című regényében		Egyéni olvasás, jegyzetelés, mikroelemzés, makroelemzés, tény és vélemény megkülönböztetése, megbeszélés, saját élmények megosztása, kérdésfeltevések és válaszok keresése csoportmunkában (pl. <i>az iskola szerepe a felnőtté válás folyamatában</i>), kedvenc részletek kifejező előadása.	Magyarázat, értelmezői kommentár, szemléltetés, csoportmunka, megbeszélés, vita vezetése.	Ember-ismeret, Etika, filozófia, Társadalom-ismeret.	Td, T: internetes hozzáférés, hangzó anyagok

Fogalmak	szerző, elbeszélő , az elbeszélés mint probléma, a narráció kérdéssé válása, a nyelv korlátozott volta, reflexió, befogadó, hatás és értelmezés

Tematikai egység	Látásmódok – Illyés Gyula, Németh László, Örkény István, Nagy László, Nemes Nagy Ágnes, Szilágyi Domokos (három szerző a jelzettek közül)				Órakeret javasolt óra- szám: 6/12
Előzetes ismeret, tevékenység	költői szerep, regény, lélektani regény, regény, novella, dráma, groteszk, líra, lírai műfajok, objektív költészet				
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, múzeumpedagógus: az olvasott, tanult alkotók emlékhelyei Tárgyi: digitális felvételek, színházi előadások, filmes adaptációk				
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret a saját tanulási szokások tudatosításában, értékelésében, hon- és népismeret a lakókörnyezet irodalmi és kulturális hagyományainak feltárásában; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra mint szövegforrás; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés az információk kritikus megítélésében; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása az anyaggyűjtés és felhasználás technikai lépéseinek közvetítésében; testi és lelki egészség az irodalom átélő befogadása révén, felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: a befogadói nyitottság növelése, felkészítés a maitól eltérő szóhasználat, szokatlan képek, alakzatok befogadására, a történeti és erkölcsi érzék fejlesztése, fogékonnyá tétel a humorra, a maitól eltérő látásmódok, nézőpontok, kifejezési formák befogadására, eltérő művek szerkezeti, poétikai jellemzőinek tudatosítása, érzelmi, gondolati élmények támogatása, előhívása, felkészítés az olvasmányokhoz kapcsolódó különböző írásbeli és szóbeli megnyilvánulásokra.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: három szerzői portré közvetítése, művek értelmezése.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök	
A hagyományos művészszerp megújítása Illyés Gyula munkásságában (4 lírai alkotás, köztük az Egy mondat a zsarnokságról; részletek a Puszták népe című szociográfiából)	Művek önálló és közös olvasása, megbeszélése, a szöveg írott képének és hangzásának összevetése, a művészi kifejezési módok, stíluszeszközök	Magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, az irodalomolvasás helyzeteinek modellezése,	Rajz és vizuális kultúra, Média-ismeret és mozgóképkultúra, Ének-zene, Tánc és	Td, T: internetes hozzáférés, hangzó anyagok,	

A női sors megjelenítése Németh László műveiben (pl. <i>Iszony vagy Gyász vagy Égető Eszter</i>) A groteszk világlátás és ábrázolási mód Örkény István műveiben (pl. az <i>Egypercesek 5-6 darabja; vagy a Tóték kisregény vagy drámváltozata</i>) Fenyegetettség és remény megszólaltatása Nagy László költészetében (<i>4 lírai alkotás, köztük egy hosszúvers</i>) A költői-emberi helytállás lehetőségei Nemes Nagy Ágnes költészetében (<i>4 lírai alkotás a Között műveiből</i>) Regionalitás és egyetemesség Szilágyi Domokos lírájában (<i>4 vers az életműből</i>)	szerepének megfigyelése, értelmezése, az egyes szerzők egy-egy tipikus témájának, kérdésfelvetésének, formanyelvi, szóhasználati sajátosságainak feltárása, vershallgatás, a hangzó előadásmódok összehasonlítása, kreatív jóslás, történet-befejezések változatai, a hangnem, a történetmondás, az elbeszélői nézőpont azonosítása, a humor, a paródia, a groteszk eszközei és hatásának nyelvi, gondolati elemzése, egy-egy irodalmi mű fogadtatásának ismerete a saját korában és az utókor szemében.	tanulói tevékenységek szervezése, megbeszélés, vitavezetés, verbális értékelés.	dráma, Emberismeret és etika.	filmes adaptáció/készletei (pl. Örkény)
Fogalmak	küldetéses költő, retorizáltság, irodalmi szociográfia; lélekelemzés, motiváció, archetípus; egyperces, nézőpont, nézőpontváltás, parabola, intertextualitás; képvers, hosszúvers, metaforizáció, költői attitűd, költői szerep; <i>Újhold</i>, objektívizáció, nyelvi redukció, filozofikus líra; régió, regionalitás, kisebbség, erdélyi irodalom, hagyomány, befogadó, hatás és értelmezés			

Tematikai egység	A kortárs irodalomból	Órakeret javasolt óra- szám: 3/5
Előzetes ismeret, tevékenység	szinkronitás, irodalmi élet, az irodalmi élet szervezeti keretei, a nyilvánosság formái	
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár Tárgyi: hangzó anyagok, portréfilmek, írói honlapok, irodalmi folyóiratok, internet	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természet-tudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: Fogékonnyá tétel a kortárs irodalom alkotásainak befogadására, a kortárs nyilvánosság (folyóiratok, hangoskönyv, digitális közlés, színház), művek megbeszélése, értelmezése.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Néhány alkotó és mű ismerete a kortárs (1980-tól tartó) magyar irodalomból (pl. Szabó Magda: <i>Régimódi történet</i> ; Kertész Imre: <i>Sorstalanság</i> ; Esterházy Péter: <i>Termelési regény</i> ; Spiró György: <i>Csirkefej</i> ; Csoóri Sándor, Petri György, Orbán Ottó, Tandori Dezső, Kányádi Sándor költészete)	Szövegértő olvasás, részvétel megbeszélésben, eszmecserében (pl. egy-egy kedvelt mű önálló bemutatása, művek közös megbeszélése, értelmezése).	Magyarázat, szemléltetés, értelmezés, megbeszélés, vita szervezése, vezetése.	Rajz és vizuális kultúra, Médiaismeret és mozgóképkultúra, Ének-zene, Tánc és dráma.	Td, T: internetes hozzáférés, hangzó anyagok, Kortárs Irodalmi Adattár (KIA)

Fogalmak	posztmodern, hagyomány, nyelvi konstrukció , olvasat, érték, viszonylagosság, befogadó, hatás és értelmezés, irodalmiság

Tematikai egység	Regionális kultúra és interkulturális megközelítések				Órakeret javasolt óra- szám: 2/2
Előzetes ismeret, tevékenység	regionális nyelvhasználat, irodalmi emlékhely (lásd életművek, portrék), irodalom és irodalmi élet a 19. század első felében, színháztörténet, folklór				
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, múzeumpedagógus, médiatanár				
	Tárgyi: a témához tartozó sajátos anyagok (pl. múzeumi ismertető, vizuális anyagok), regionális kulturális honlapok				
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természet-tudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: a regionális kultúra megőrzése, közvetítése				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök	
A régió, az iskola, a lakókörnyezet kulturális jellemzői (pl. emlékhelyek, színház, folyóiratok, múzeumok, etnikai, kisebbségi kultúra, folklór)	Önálló anyaggyűjtés, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,, csoportmunka; múzeum és irodalmi emlékhelyek egyéni vagy csoportos látogatása, portfólió készítése.	Magyarázat, szemléltetés, értelmezés, megbeszélés, a portfólió szempontjaink közlése, értékelés.	Informatika, Média-ismeret és mozgóképkultúra, Vizuális kultúra, Dráma és tánc, Életvitel és gyakorlati ismeretek,	Td, T: internetes hozzáférés, helyi kiadványok	

			Társadalom-ismeret, Ember-ismeret, etika	
Fogalmak	régió, regionalitás, kisközösségi kultúra, interkulturalitás, hagyomány , kulturális emlékezet			

Tematikai egység	Az irodalom határterületei	Órakeret javasolt óra- szám: 2/2
Előzetes ismeret, tevékenység	népszerű irodalom, kalandirodalom, televíziózás, krimi, képregény, bűnügyi történet (<i>lásd a romantika világirodalma</i>), folklór (<i>lásd pl. életmű: Petőfi Sándor</i>), a <i>Nyugat</i> mint folyóirat és mint mozgalom	
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, médiatanár Tárgyi: digitális hang- és képanyagok	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció – tájékozódás: a tanult idegen nyelven írott (<i>megjelenített, adaptált</i>) népszerű irodalomról; információk gyűjtése a világhálóról a digitális kompetencia alkalmazásával; a hatékony, önálló tanulás a népszerű irodalom alkotásainak, témáinak elemei tipizálásában, szociális és állampolgári kompetencia az együttműködésben, a kérdéses módjában; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia a (<i>kritikus</i>) vélemény megformálásában, az önfejlesztésben; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.	
A Nemzeti alaptantern (2007) kötelező közös területei	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret a saját olvasási, tévézési motívumok, szokások tudatosításában, hon- és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra mint szövegforrás; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés az információk kritikus megítélésében; gazdasági nevelés a népszerű irodalom hatáskeltő eszközeinek piaci értékéről, környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása az anyaggyűjtés és felhasználás technikai lépéseinek közvetítésében; testi és lelki egészség az erőszak kritikus szemlélésében; felkészülés a felnőttléti szerepeire a kulturális javakból való válogatásban.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: a népszerű (<i>populáris</i>) kultúra, irodalom szerepének értelmezése, néhány műfajának tárgyszerű bemutatása, ízlésfejlesztés, a kritikus gondolkodás, önismeret.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A korábbi korszakok tagoltságának felismerése, felidézése (pl. <i>romantika</i>), a művészetek, az irodalom szociológiai tagoltságának tudatosítása. A népszerű irodalom néhány műfaja (pl. <i>lektűr, képregény, krimi, tudományos-fantasztikus irodalom</i>): egy műfaj, illetve mű részletesebb megbeszélése, a társművészetek egymásra hatása (pl. <i>Jókai, Krúdy, Márai filmen</i>).	A kiválasztott szöveg/ek önálló és közös olvasása csoportban, véleményformálás adott szempontok szerint és önállóan, az egyes műfajok tipikus problémáinak, helyzeteinek, hatáskeltő eszközeinek megfigyelése, rendszerezése, a hatás megfogalmazása szóban és írásban, tetszésnyilvánítások összehasonlítása, kritikus vélemény indoklása, áttekintés az olvasott, hallott, látott művekről, a témák, motívumok azonosítása, közös elemek felkutatása, rendszerezése, hatásuk megfogalmazása.	Tanári magyarázat, szemléltetés, megbeszélés, vitavezetés, verbális értékelés.	Informatika, Médiaismeret és mozgóképkultúra, Vizuális kultúra, Dráma és tánc, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Társadalom- ismeret, Ember- ismeret, etika.	Td, T: internetes hozzáférés
Fogalmak	irodalmiság, népszerű irodalom, arisztokratikus kultúra, populáris kultúra, lektűr, krimi, képregény, fantasztikum, ízlés, hatás, hatáskeltő eszközök, téma, vándortéma, vándormotívum, digitális kultúra, (<i>filmes</i>) adaptáció, befogadó, hatás és értelmezés			

Tematikai egység	Témák, motívumok – összefoglaló ismétlés				Órakeret javasolt óra- szám: 2/4
Előzetes ismeret, tevékenység	téma, motívum				
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár				
	Tárgyi: szimbólumtárak, egynyelvű szótárak				
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természet-tudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: kulturális témák, motívumok, szimbólumok, archetipikus jelképek jelentéstartományának felidézése, a tematikus, motivikus értelmezés lehetőségeinek összegzése.				
Tartalmak		Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
Néhány alapvető emberi léthelyzet, motívum, metafora, toposz állandó és változó jelentéskörének áttekintése (pl. <i>évszak, napszak, út, vándor, szerelem, szabadság, boldogság, természet</i>)		Az olvasott művek alapján jelképek, toposzok, archetípusok felidézése, példákkal való megidézése, értelmezése, a hagyományos és egyedi (pl. <i>szerzőhöz, műhöz, korszakhoz kötődő</i>) motívumok, témák megbeszélése.	Magyarázat, szemléltetés, a motivikus-tematikus elemzési eljárások átfogó kritériumainak felidézése.	Rajz és vizuális kultúra, médiaismeret és mozgókép-kultúra, ének-zene, tánc és dráma.	Td, T: internetes hozzáférés
Fogalmak	léthelyzet, archetípus, toposz, motívum				

Tematikai egység	Műfajok, poétika – összefoglaló ismételés				Órakeret javasolt óra- szám: 2/4
Előzetes ismeret, tevékenység	irodalmi műnemek, műfajok				
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár				
	Tárgyi: fogalomtárak				
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természet-tudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: a műnemek és műfajok felidézése, poétikai fogalmak rendszerező áttekintése.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök	
Az alapvető irodalmi műfajok állandó és változó sajátosságainak áttekintése az olvasmányélmények alapján (pl. <i>dal, elégia, óda, himnusz, novella, regény, tragédia, komédia</i>)	Poétika fogalmak (pl. <i>műnemekhez, műfajokhoz kötődő</i>) áttekintése, az alkalmazás példái művek bemutatásában, értelmezésében, azonos műfajú alkotások összehasonlítása a poétikai jellemzők feltárásával.	A poétikai fogalmak rendszerező megidézése magyarázattal, szemléltetéssel.	Rajz és vizuális kultúra, Médiaismeret és mozgóképkultúra, Ének-zene, Tánc és dráma.		
Fogalmak	poétika, esztétikai minőség, állandóság és változás, irodalmiság , kánon, kánonszegés				

Tematikai egység	Korszakok, stílustörténet – összefoglaló ismétlés				Órakeret javasolt óra- szám: 2/4
Előzetes ismeret, tevékenység	korstílus, művelődéstörténeti korszak, irodalomtörténeti korszak, stílusirányzat				
További feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, énektanár, rajztanár, múzeumpedagógus				
	Tárgyi:				
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természet-tudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: összegző áttekintés: a kifejezőmód és világlátás változása a különböző művelődés-történeti és irodalomtörténeti korszakokban.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök	
A fontosabb művelődés- és irodalomtörténeti korszakok, korstílusok, stílusirányzatok világképi és esztétikai-poétikai sajátosságainak áttekintése az olvasmányélmények és ismeretek alapján.	Tájékozódás az irodalmi kronológiában (adatok gyűjtése és rendszerezése, a tanultak áttekintő megidézése, rendszerezése, az egyes korszakokról az állítások bizonyítása érvek megfogalmazásával, jellegzetes példákkal.	Magyarázat, szemléltetés, összegző vázlat közvetítése.	Rajz és vizuális kultúra, Médiaismeret és mozgókép-kultúra, Ének-zene, Tánc és dráma.	Td, T: internetes hozzáférés, kultúrtörténeti albumok	

Fogalmak	irodalom, irodalmiság, hagyomány , antikvitás, középkor, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, rokokó, szentimentalizmus, romantika, realizmus, naturalizmus, impresszionizmus, szecesszió, avantgárd, modernség, posztmodern

Az ismétlő-, az összefoglaló és az ellenőrző órák javasolt száma a 12. évfolyamon

Év eleji felmérés	min. 1 óra, max. 2 óra
Év eleji ismétlés	min. 2 óra, max. 3 óra
Témazáró összefoglalás	min. 3 óra, max. 4 óra
Témazáró dolgozat	min. 3 óra, max. 4 óra
Témazáró dolgozatok javítása és a hiányok pótlása	min. 3 óra, max. 4 óra
Év végi összefoglalás	min. 2 óra, max. 3 óra

A továbbhaladás feltételei

Kulturált nyelvi magatartását alkalomhoz illő szóbeli és írásbeli nyelvhasználatával bizonyítja.

Használni tudja a könyvtár és az Internet lehetőségeit önálló feladatok megoldásához: anyaggyűjtés, -feldolgozáshoz.

A páros, a kisközösségi, a magán- és közéleti kommunikációról, a tömegkommunikációról, a retorika alapjairól tanultakat alkalmazza a különféle szövegműfajok értelmezésében, egyéni nyelvhasználatában: képes a megnyilatkozás témájának és céljának megfelelő hiteles szóbeli előadásra, ismertetésre, összegezésre, világos felépítésű, szabatos szöveget tud alkotni a mindennapi élet problémáiról, irodalmi, kulturális élményeiről.

Tud érvelő esszét, értelmező szöveget alkotni a feladatnak, a műfajnak, a témának megfelelő kifejtettségben, átlátható szerkezetben, szabatos stílusban, a szövegalkotás kreatív kifejező lehetőségeinek tudatos alkalmazásával. megfelelő helyesírással, nyelvhelyességgel.

Birtokában van néhány alapvető ismeretnek a nyelv és gondolkodás összefüggéséről, a beszéd cselekvés jellegéről, a nyelvi változásról.

A társadalmi és területi nyelvváltozatokkal összefüggő ismereteit bizonyítani tudja, ezeket alkalmazza is különféle szövegek megértésében, régió/k nyelvi és kulturális sajátosságainak bemutatásában.

Írásban és szóban egyaránt bizonyítani tudja alkotói pályaképek ismeretét, az alkotói pálya jelentős tényeinek, a művek tematikai, formabeli változatosságának bemutatásával.

Be tud mutatni műveket, alkotókat a 20. század magyar és világirodalmából, továbbá a kortárs irodalomból.

Felismeri különböző alkotók hatását az irodalmi hagyományban, ezzel összefüggésben képes művek közötti kapcsolatok, témák, fölismerése és értékelése, az evokáció, az intertextualitás példáinak bemutatására.

Képes különböző korokban keletkezett alkotások tematikai, poétikai szempontú értelmezésére, összevetésére.

MATEMATIKA

9-12. évfolyam

Célok és feladatok

A középiskolai matematikatanítás célja és ennek kapcsán feladata a tanulók korszerű, alkalmazásra képes matematikai műveltségének megalapozása, a matematikai kompetencia kialakítása, a matematikai szemlélet fejlesztése, a logikus gondolkodás továbbfejlesztése, az önálló, rendszerezett gondolkodás és feladatmegoldás megalapozása. A matematikatanításnak a középiskolában is biztosítania kell a többi tantárgy tanuláshoz, a mindennapok gyakorlatához szükséges matematikai ismereteket és eszközöket, miközben meg kell mutatnia azok konkrét gyakorlati hasznosságát.

Szükséges, hogy a matematika tanulása során a tanulók a hétköznapi szövegekben rejlő matematikai problémákat észrevegyék, képesek legyenek egy-egy gyakorlati kérdés megoldásához matematikai modellt alkotni, különböző problémamegoldó stratégiákat alkalmazni. Így a matematikatanítás fejleszti a tanulók modellalkotó tevékenységét, segíti az összefüggések, hipotézisek megfogalmazását, a bizonyítás igényének megjelenését. Alapvető célunk a megértésen alapuló gondolkodás fejlesztése, a valóságos szituációk és a matematikai modellek közötti kétirányú út megismertetése, és azok használatának kialakítása.

A matematikatanítás folyamatában el kell érni, hogy a tanulók megfelelő szintű probléma- és feladatmegoldó, absztrakciós, analízáló és szintetizáló képességgel rendelkezzenek. Mindehhez szükséges a matematikatanítás belső struktúrájának fokozatos kiépítése, a megfelelő tartalmak esetében szilárd fogalom- és axiómarendszer elsajátítása, a matematikai tételek és bizonyítások értése és egyszerűbb gondolatmenetű bizonyítások szabatos megfogalmazása, az elsajátított matematikai fogalmak alkalmazása.

A matematikatanítás célja, hogy fejlessze a tanulók térbeli, időbeli és mennyiségi tájékozódását, esztétikai érzékét. A matematika-tanításnak feladata, hogy képessé tegye a tanulót a síkbeli és a térbeli szituációk elképzelésére, s ennek segítségével az adott konstrukcióban gondolkodni, feladatot megoldani, számolni. A matematikatanítás feladata továbbá, hogy képessé tegye a tanulókat arra, hogy a statisztikai gondolatokat megértse, felhasználja, valamint, hogy a függvény- vagy függvényszerű kapcsolatokat felismerje. A sík- és térgeometriai fogalmak és tételek mind a térszemlélet, mind az analógiás gondolkodás fejlesztése szempontjából lényegesek.

A matematikatanítás – a lehetőségekhez igazodva – támogassa az elektronikus eszközök (zsebszámológép, grafikus kalkulátor, számítógép, Internet stb.), információhordozók célszerű felhasználásának megismerését, alkalmazásukat az ismeretszerzésben, a problémák megoldásának egyszerűsítésében, és ezzel járuljon hozzá a tanulók digitális kompetenciájának kifejlődéséhez, gyakorlati alkalmazásához.

A matematika tanításában törekedni kell a tanulók pozitív motiváltságának biztosítására, önállóságának fejlesztésére, a pontos és kitartó munkára való nevelésre, a reális önbizalom, az akaraterő, az igényes és a matematikai nyelvezetet használó kommunikáció kialakítására, a gondolatok érvekkel való alátámasztásának fejlesztésére. Fontos, hogy a tanulók képesek legyenek a várható eredmények becslésére, az önellenőrzésre, az eredmények becsléssel való összevetésére, valamint a szöveges, gyakorlati feladatokban kapott eredmények valósághoz való viszonyítására.

A matematika tanításában törekedni kell arra, hogy kiderüljön a matematika hasznossága, a matematikai struktúra belső szépsége, az emberi kultúrában betöltött szerepe.

A sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztése, illetve a kisebbségi migráns tanulókkal való *foglalkozás* a matematika órákon is szükséges: ami a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciáláshoz nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását és kiegészítő pedagógiai szolgáltatások igénybe vételét teheti szükségessé. Figyelembe kell venni az egyéni fejlesztési tervek kialakításakor, a tanórákon a csoportok szervezésekor, a tanórák tanulásszervezési eljárásainak tervezésekor. Sajátos tanulásszervezési megoldások alkalmazása nélkül ugyanis nem valósíthatók meg a különleges bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű gyerekek, a tanulási és egyéb problémákkal, magatartási zavarokkal küzdő tanulók nevelésének, oktatásának feladatai. Figyelembe kell venni a tervezéskor a tanórán kívüli lehetőségek felhasználását is.

A matematika kerettanterv érvényesíti az iskolai oktatás-nevelés közös, átfogó elveit, így részt vállal az egészségfejlesztés, a környezetvédelem és a fogyasztóvédelem társadalmi feladataiból.

A matematika műveltségterület az *egészségnevelési* feladatát elsősorban azokon a feladatokon (statisztika, valószínűség, szöveges feladatok) tudja teljesíteni, amely valóságos hazai és nemzetközi adatok felhasználásával alkalmat adnak arra, hogy elősegítsék a tanulók egészségfejlesztési attitűdjének, magatartásának, életvitelének kialakulását a feladatok adatainak eredményeinek értelmezésén, továbbgondolásán keresztül.

A *környezettudatosságra nevelés* érdekében a matematika igen alkalmas arra, hogy különböző, valóságos adatok és tények felhasználásával, feladatokat oldjanak meg a tanulók, amelyeken keresztül megismerhetik, megérthetik, valamint az adatokon és azok értelmezésén keresztül végiggondolhatják azokat a jelenlegi folyamatokat, amelyek következményeként bolygónkon környezeti válság-

jelenségek mutatkoznak, továbbá konkrét hazai példák is felismerhetik a társadalmi-gazdasági modernizáció pozitív és negatív környezeti következményeit.

Az egészségvédelemhez és a környezetvédelemhez hasonlóan a *fogyasztóvédelemre*, a tudatos kritikus fogyasztói magatartásra való nevelés is jól megoldható a matematika feladatain keresztül, amely amúgy is fontos területe a valóságos életben megjelenő problémák, adatok, összefüggések vizsgálatának. Az adatgyűjtések színtere lehet a vásárlási szokásokról történő gyűjtés, továbbá szöveges feladatok gyártására alkalmasak a vásárlási számlák, amelyeken keresztül mód van az egyes termékekről való beszélgetések kezdeményezése stb. Szöveges feladatokban fogyasztói kosár elemzésére is sort keríthetünk.

Az egyes témákban szerepeltetett különböző nehézségű problémák természetesen nyújtják a differenciálás lehetőségét. A fokozott szaktanári figyelem, az iskolai könyvtár és az elektronikus eszközök használatának lehetősége biztosítsák az esélyegyenlőséget!

A matematika tanulása járuljon hozzá helyes pályaválasztási irány megtalálásához és megalapozásához! A tanulók a középiskola befejezésére váljanak képessé a középszintű érettségi vizsga sikeres letételére!

A fogalmi rendszer

A matematika révén közvetített tudás konstruálásában, a fogalmi műveltség felépítésében folyamatos tevékenység a fogalmi gondolkodás fejlesztése. A matematika műveltségterület – a témakörökhöz, témákhoz rendelt fogalmak közlésével – felépítette a maga sajátos fogalomrendszerét. E rendszert természetesen többféleképpen is meg lehet határozni, és fontos leszögezni, hogy az általunk létrehozott fogalmi rendszer nem a matematikát mint tudományt, hanem a középiskolai matematika műveltségterületet fedi le. A tantárgy kulcsfogalmai a következők:

Axióma, definíció, tétel, bizonyítás, modellezés, transzformáció, sorbarendezés, kiválasztás, oszthatóság, eloszlás, valószínűség, halmaz, egyenlet, függvény, alakzatok, véletlen esemény.

E kulcsfogalmakkal kapcsolatos tudás folyamatos bővítése és elmélyítése az értelmes tanulás egyik összetevője. A kulcsfogalmak tehát az adott ismeretrendszer fogalmi hálójának csomópontjait jelentik, amelyek sok más fogalommal kapcsolatba hozhatóak. A kulcsfogalmak más és más kontextusban, mélységben és egymáshoz való kapcsolódási lehetőséggel újra és újra megjelennek, segítve ezzel a matematika egységes látásmódjának kialakulását.

A tantárgy kulcsfogalmai tehát átfogó, a tanítási-tanulási folyamatban szükségszerűen ismétlődő fogalmak. E fogalmak jellegüknél fogva, tartalmi összetevőik révén igen gyakran érintkeznek is egymással. A kulcsfogalmak természetesen fokozatosan telítődnek konkrét tartalmakkal, azaz fokozatosan épül fel az a fogalmi háló, ami végül is a fogalmi műveltségben ölt(het) testet.

A műveltségterület tantárgyi rendszere és óraszámai

A tanterv két változat, illetve azok különböző kombinációinak használatára alkalmas. Az első változat (A) heti óraszámai a négy év folyamán 3, 3, 3, 3. Az órakeret oszlopban elsőként feltüntetett óraszámok ehhez a változathoz adják meg az egy-egy résztema feldolgozására fordítandó javasolt óraszámot. Az átlagos tempóban, vagy lassabban haladó tanulók esetében az alapvető ismeretek elsajátítására célszerű több időt fordítani. Ilyen csoportokban a fejlesztés a kisebb lépésekre bontott tananyag feldolgozásával történik.

A második változat (B) a matematika iránt jobban érdeklődő csoportok számára készült, ennek a változatnak a heti óraszámai a négy év során 4, 4, 4, 4. Az elsőhöz képest ebben a változatban néha szerepeltetünk többletismeretet (ezt dőlt betűkkel jeleztük), alapvetően azonban úgy gondoljuk, hogy az igényesebb feldolgozást az jelenti, hogy a témakörök mélyebb tartalmi kimunkálására, összetettebb problémák szerepeltetésére van lehetőség. Több idő fordítható a problémamegoldó gondolkodás, a kreativitás fejlesztésére. Ezeket a többletórát többek között arra is használhatjuk, hogy felkészítsük tehetséges tanítványainkat a különböző matematikaversenyekre. Ehhez a változathoz a javasolt óraszámok úgy jelennek meg, hogy az első változat óraszámai mellett hozzáadva feltüntetjük a többletórát. Ez a felépítés lehetővé teszi a tantervet alkalmazó iskola számára azt is, hogy a két változat számára megfelelő kombinációját válassza. Mód van például arra is, hogy a magasabb heti óraszámot a lemaradó, nehézségekkel küzdő csoport számára biztosítsák, ekkor a többletórát felhasználásának arányait célszerű átalakítani az itt szereplőhöz képest.

Évfolyam	9.		10.		11.		12.	
Kerettanterv szerint	A	B	A	B	A	B	A	B
Matematika	3	4	3	4	3	4	3	4
Évi összes óraszám	111	148	111	148	111	148	96	128

A kerettantervben feltüntetett óraszámok tájékoztató jellegűek. Az éves órakeretből fennmaradó időt a tanterv felhasználója a témazáró dolgozatokra, valamint a csoport szükségletének megfelelően egy-egy téma gyakorlására fordíthatja.

A tanulók értékelése

A javasolt ellenőrzési módszerek:

- **feladatlapok** (állítások igazságtartalmának eldöntése, hibakereséses feladatok elvégzése, egyszerű feleletválasztás, többszörös feleletválasztás ellenpéldák indoklásával, logikai feladatok megoldása indoklással stb.);

- **szóbeli felelet** (órán megoldott mintára feladatok számonkérése, házi feladatok helyes megoldásának szakszerű kommunikálása, lényegkiemelés, érvelés, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, felkészülés alapján, definíciók, tételek pontos kimondása, bizonyítások levezetése, órai feladatok stb.);
- **témazáró dolgozat** (nagyobb témakörök végén, vagy több témakör együttes zárásakor);
- **otthoni munka** (feladatok megoldása, gyűjtőmunka, megfigyelés, feladatok számítógépes megoldása stb.);
- **csoportmunka** (statisztikai adatgyűjtés, valószínűségi kísérletek elvégzése stb.);
- **projektmunka** és annak dokumentálása;
- **versenyeken, vetélkedőkön való szereplés**, elért eredmények.

A tantárgyi eredmények értékelése a hagyományos 5 fokozatú skálán történik. Fontos, hogy a tanulók

- **motiváltak legyenek** a minél jobb értékelés elnyerésére;
- tudják, hogy munkájukat hogyan fogják (szóban, írásban, osztályzattal) értékelni, – ez a tanár részéről **következetességet és céltudatosságot** igényel;
- számítsanak arra, hogy munkájuk elvégzése után **önértékelést** is kell végezniük;
- hallgassák meg **társaik értékelését** az adott szempontok alapján;
- fogadják meg **tanáraik** észrevételeit, **javaslatait**, kritikáit **akkor is, ha nem érdemjeggyel történik az értékelés**, tudják hasznosítani a fejlesztő értékelési megnyilvánulásokat.

A tankönyvek kiválasztásának elvei

A matematika tantárgy tanításához a tanulók életkori sajátosságait figyelembe vevő, a szaknyelv használatát az adott életkornak megfelelően alkalmazó taneszközök, tankönyvek közül lehetőleg olyanokat kell használni, amelyek lehetőséget biztosítanak a sokoldalú képességfejlesztésre, tartalmukban korszerűek és tananyagstruktúrában a tanulói ismeretszerzés sajátosságaihoz illeszkednek, ezért a tananyag eredményesebb elsajátítását teszik lehetővé.

A taneszköz kiválasztásánál érdemes előnyben részesíteni az alábbi jellemzőket, ha azok értelmezhetők az adott taneszközhöz:

- feladatokban gazdag,
- az egyéni haladást jól szolgáló, differenciált tanulást-tanítást támogató,
- az önálló tanulásra ösztönző, azt lehetővé tevő, tehát a tanulásirányítást jól megvalósító,
- legyen motiváló hatású, például matematikatörténeti kitekintés, utalás más tantárgyak tartalmára,

- tanultakat rendszerező és jól strukturált,
- tipográfiailag jól szerkesztett (pl. ábrák, kiemelések), didaktikailag jól felépített tankönyveket.

Megjegyzés

A taneszközök oszlopban két rövidítést használunk:

T – tanulói eszközök;

TD – tanári demonstrációs eszközök.

9. évfolyam

Célok és feladatok

A 9. évfolyamon fontos cél az alapképességek továbbfejlesztése. El kell érni, hogy a szemléletes fogalmak többsége definiálásra kerüljön, azok tartalma tudatosuljon. A tételek kimondásakor a szükséges és elégséges feltételek megkülönböztetése történjen meg.

Másik fontos cél a kommunikációs készség továbbfejlesztése írásban és szóban egyaránt. A fejlesztésnek ki kell térnie arra, hogy a tanuló mások szóban vagy írásban közvetített gondolatait megértse, saját gondolatait megfelelően közvetítse. Mindezeket egyszerre fejleszthetjük és értékelhetjük a tankönyvi/feladatgyűjteményi szövegek értésével, az órai vitákban való érveléskészség, vitakészség fejlesztésével, a feladatmegoldások során a szóbeli válaszok, magyarázatok igénylésével. A matematikaórákon, a feladatmegoldásokban megfelelő pontossággal használtassuk az anyanyelvet, illetve a szaknyelvet, s fokozatosan bővítsük a jelölésrendszert.

Fontos, hogy a tanulók érezzék szükségét, hogy a feladatmegoldások helyességét ellenőrizték, illetve amelyik feladatban az lehetséges, a várható eredményt előre megbecsüljék. A gyakorlati számításoknál is elkerülhetetlen kerekítés alkalmazásával el kell érniük, hogy a tanulók reális eredményeket fogadjanak el. Folyamatosan fejleszteniük kell a verbális kommunikáció mellett az igényes grafikus kommunikáció kialakítását is, megértetve a tanulókkal, hogy a jó gondolatok, megoldások semmit sem érnek, ha azt nem tudják valamilyen módon helyesen kinyilvánítani.

A matematika elemi fogalmait, összefüggéseit más tantárgyakban és a mindennapi életben is alkalmazzuk, éppen ezért nagy hangsúlyt kell fektetni az egyszerű, közérthető, frappáns alkalmazások megválasztására, mert ezzel a matematika hasznosságát mutatjuk meg.

Kiemelt fontosságú, hogy a már biztos számfogalomra építve eljussunk a valós szám fogalmához, beleértve a racionális és az irracionális számok fogalmának megértését. A számítások elvégzéséhez használtassuk a számológépet, tudatosítsuk az eszköz előnyeit és korlátait. A műveletek sorát bővíteni kell.

Folyamatosan nagy hangsúlyt kell fektetnünk a szövegértő képesség fejlesztésére, az algoritmikus gondolkodás erősítésére a szöveg alapján matematikai modellek készítésére. A kombinatorikus feladatok, a geometriai transzformációk, a megismert síkidomok tulajdonságaiban való tájékozódás, a valós számok halmazának megértése fejleszti a rendszerező képességet.

A geometria eszközeinek felhasználásával fejleszteniünk kell a tanulók síkban való tájékozódását, a 9. évfolyamon erre leginkább a geometriai transzformációk értése és alkalmazása ad lehetőséget. Fontos feladat a tervezés, a konstrukció, analízis képesség, valamint a diszkussziós igény kialakítása.

A függvényszemlélet fejlesztése a hozzárendelések szabályként való értelmezésével, valamint a függvénykapcsolatokhoz a megfelelő modell megkeresésével lehetséges. A transzformációk mint függvények értelmezése, a matematika különböző területei közötti kapcsolatok keresésére ad alkalmat.

Nagyon fontos cél a 9. évfolyamon is a sejtések megfogalmazása, új összefüggések felfedezése, a bizonyítási igény kialakítása, egyes tételek konkrét bizonyítása is.

A matematika iránti érdeklődés erősíthető az elemi számelmélet alapvető problémáival és a matematikatörténeti vonatkozásaival.

Témakörök

	Javasolt óraszámok	
	3 óra/hét (111 óra)	4 óra/hét (148 óra)
Gondolkodási módszerek	13 + folyamatos	17 + folyamatos
Számelmélet, algebra	37 óra	49 óra
Függvények, sorozatok	11 óra	16 óra
Geometria	26 óra	34 óra
Statisztika, valószínűség-számítás	6 óra	9 óra
Témazáró dolgozatok írása, javítása	8 óra	8 óra
Szaktanári döntésen alapuló felhasználás	10 óra	15 óra

A szaktanári döntésen alapuló felhasználásra javasolt órakeretet az alábbiakra fordíthatjuk:

- elsősorban a tananyag gyakorlására, ismételtesére;
- esetleg a tananyag mélyítésére;
- nagyon tehetséges, érdeklődő osztályok esetén új anyag feldolgozására is

Tematikai egység	Gondolkodási módszerek	Órakeret 13-17 + folyamatos
Előzetes ismeret, tevékenység	Az összehasonlításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata (pl. egyenlő; kisebb; nagyobb; több; kevesebb; nem; és; vagy; minden, van olyan). Különböző módszerekkel gyűjtött információk értelmezése, rendezése, megadott szempontok szerinti kiválogatása. Gondolatok (állítások, feltételezések, választások stb.) világos, érthető szóbeli és írásbeli közlése. A természetes, az egész és a racionális számok halmazának kapcsolata. Halmazok kialakítása, adott tulajdonságok szerinti rendezés, rendszerezés. Adatok elhelyezése egyszerűbb halmazábrába. A tanult halmazműveletek felismerése két egyszerű, konkrét halmaz esetén. Sorba rendezés, kiválasztás legfeljebb 4-5 elem esetén, az összes eset felsorolása.	
További feltételek	tárgyi számítógép, Internet.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, házi dolgozat); digitális kompetencia (adatgyűjtés, rendszerezés); a hatékony, önálló tanulás (bizonyos témák önálló feldolgozása); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (önálló feladatmegoldás); hon- és népismeret (szöveges feladatok); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (híres matematikusok); gazdasági nevelés (szöveges feladatok); környezettudatosságra nevelés (szöveges feladatok); a tanulás tanítása (közös munka); felkészülés a felnőttléti szerepeire (szöveges feladatok).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás térben, időben és a világ mennyiségi viszonyaiban (feladatmegoldás), problémamegoldás (feladatmegoldás), ismeretek alkalmazása (halmazok), együttműködés (csoportmunka), rendszerezés (halmazok).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Számhalmazok.	A megismert számhalmazok áttekintése. Gyűjtőmunka, rendszerezés. A számhalmazok rajzos ábrázolása.	Feladatmegoldás csoportmunkában, közös megbeszélés. Frontális munka.	Informatika.	TD: Számítógépes animáció
Ponthalmazok.	A megismert pontthalmazok áttekintése. Gyűjtőmunka, rendszerezés. A halmazok rajzos ábrázolása.	Feladatmegoldás csoportmunkában, közös megbeszélés.	Informatika. Vizuális kultúra.	
Véges és végtelen halmazok. Véges és végtelen számosságok.	A fogalmak szemléletes megfogalmazása, majd pontos definiálása.	A fogalmak kialakítása csoportmunkában, majd definiálás tanári irányítással. Frontális munka.	Informatika. Filozófia.	
Az intervallum fogalma.	A fogalom szemléletes kialakítása, megfogalmazása, majd pontos definiálása.	A fogalom kialakítása csoportmunkában, majd definiálás tanári irányítással. Frontális munka.	Fizika. Földrajz.	
Halmazműveletek: unió, metszet, részhalmaz képzés, két halmaz különbsége, komplementer halmaz, <i>direkt szorzat</i> .	A tanult halmazműveletek alkalmazása konkrét feladatokban.	Feladatmegoldás egyéni és pármunkában.	Biológia. Fizika. Kémia. Földrajz.	TD: Számítógépes animáció

Egyszerű kombinatorikai feladatok, az összes eset.	Módszerek keresése az összes eset megtalálásához.	Feladatmegoldás pármunka.	Informatika.	T,TD: szám-kártyák, betűkártyák, érmék, dobókockák stb.
Szöveges feladatok értelmezése, megoldási terv készítése, a feladat megoldása és szöveg alapján történő ellenőrzése.	A matematikából, a gyakorlati életből, internetről, különböző feladatgyűjteményekből választott problémák megértése után azok önálló megoldása. Egy-egy kijelölt vagy választott matematikai témához kérdések megfogalmazása, feladatok készítése.	Egyéni munka, közös megbeszélés. Frontális munka.	Informatika. Fizika. Életvitel és gyakorlati ismeretek.	
A matematikai bizonyítás: sejtések, kísérletezés, módszeres próbálkozás, cáfolás.	Egyszerű, a matematikából és a gyakorlati életből vett feladatok megoldása, állítások igazságának vagy hamis voltának igazolása különböző módszerekkel (pl. közelítésekkel, ellenpéldákkal, logikus gondolatmenetekkel).	Feladatmegoldás önállóan és csoportmunkában.	Magyar nyelv.	
Az „akkor és csak akkor” használata.	Konkrét tételek, állítások megfogalmazásában a szükséges és az elégséges feltételek megkülönböztetése.	Pármunka, csoportmunka, közös megbeszélés. Frontális munka.	Magyar nyelv.	
Tétel és megfordítása.	Adott tétel megfordításának megfogalmazása, a megfordítás értelmezése, igazságtartalmának eldöntése.	Csoportmunka, közös megbeszélés. Frontális munka.	Magyar nyelv. Fizika.	
Fogalmak	Halmaz, axióma, definíció, tétel, bizonyítás, modellezés, sorbarende- zés, kiválasztás. Véges halmaz, végtelen halmaz, intervallum, unió, metszet, részhalmaz, halmazok különbsége, komplementer halmaz, számosság, <i>direkt szorzat</i> , „akkor és csak akkor”, racionális szám, irracionális szám, valós szám.			

Tematikai egység	Számelmélet, algebra			Órakeret 37-49
Előzetes ismeret, tevékenység	A racionális szám fogalma. A négyzetgyök fogalma. A hatványozás alkalmazása pozitív egész kitevőre. A zseb-számológép használata egyszerű gyakorlati számításokban. Alapműveletek helyes sorrendű elvégzése egyszerű esetekben a racionális számkörben. Egyszerű algebrai egész kifejezések helyettesítési értékeinek kiszámítása. Elsőfokú egyenletek megoldása. Alaphalmaz, megoldáshalmaz. Egyszerű szöveges feladatok megoldása következtetéssel, egyenlettel.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (csoportmunka); természettudományos kompetencia (szöveges feladatok); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (szokatlan problémákban új utak keresése).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (egyéni munka, csoportmunka); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (csoportmunka,); gazdasági nevelés (szöveges problémák); környezettudatosságra nevelés (szöveges problémák); a tanulás tanítása (közös munka); felkészülés a felnőttlét szerepeire (szöveges problémák).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: problémamegoldás (feladatmegoldás), gondolkodás (szöveges feladatok), rendszerezés (hatványozás, számrendszerek).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A hatványozás értelmezése 0 és negatív egész kitevőre.	Feladatmegoldás, a szaknyelv használata.	Csoportmunka, közös megbeszélés. Frontális munka.	Fizika. Kémia. Biológia. Magyar nyelv.	
A hatványozás azonosságai.	Számítások egyszerűsítése az azonosságok használatával. Az algebrai kifejezések célszerű átalakítása.	Csoportmunka, közös megbeszélés. Frontális munka.		T: hatvány-táblák
Számok abszolút értéke.	Feladatok megoldása.	Egyéni munka, közös megbeszélés. Frontális munka.	Fizika. Földrajz.	

Számok normál alakja.	Feladatok megoldása. Gyűjtőmunka: normálalakok használata a különböző tudományokban. Annak felismerése, hogy mikor hogyan egyszerűsíti a munkát, illetve a matematikai tartalom megértését a normálalak használat. Zsebszámológépek alkalmazása.	Csoportmunka, egyéni munka.	Fizika. Kémia. Biológia. Földrajz.	T: függvény-táblázat, számológép, Internet-hozzáférés
Nevezetes azonosságok: kommutativitás, asszociativitás, disztributivitás; $(a \pm b)^2$, $a^2 - b^2$ szorzat alakja, $(a \pm b)^3$, $a^3 - b^3$ szorzat alakja.	Számítások egyszerűsítése az azonosságok felismerésével, használatával. Az algebrai kifejezések célszerű átalakítása. Az azonosságok alkalmazása egyszerű algebrai egészekkel és törtekkel végzett műveletek esetében. Műveletek végzése számokkal és algebrai kifejezésekkel.	Egyéni munka, közös megbeszélés. Frontális munka.		TD: animációk, szemléltető táblák
Egyszerű képletek átalakításai. Egyes változók kifejezése fizikai, kémiai képletekben.	Betűszimbólumok szerepeltetése a problémák lejegyzésében. Feladatok megoldása képletek használatával, felismerésével, átalakításával. Fizikai, kémiai problémák megoldása a képletek használatával, átalakításával, a megfelelő változók kifejezésével.	Egyéni munka.	Fizika. Kémia.	T: függvény-táblázat
Műveletek algebrai törtekkel.	Feladatok megoldása.	Pármunka, egyéni munka.		
Az elsőfokú egyenletek. Az egyenlet megoldásának módszerei.	A matematikából, más tudományterületekről és a mindennapokból vett feladatok megoldása, megadott feltételek mellett. Változatos szöveges feladatok megoldása. Zsebszámológépek alkalmazása a megoldások során.	Egyéni munka.	Fizika. Kémia. Magyar nyelv.	
Elsőfokú kétismeretlenes egyenletrendszer megoldása. <i>Elsőfokú</i>	A matematikából, más tudományterületekből és a mindennapokból vett feladatok megoldása, megadott feltételek mellett.	Egyéni munka.	Fizika. Kémia.	

<i>többsmeretlenes egyenletrendszerek.</i>	Zsebszámológépek alkalmazása a megoldások során.			
Egyenletrendszerre vezető szöveges feladatok, százalékszámítás, kamatszámítás.	A matematikából, más tudományterületekből és a mindennapokból vett feladatok megoldása, megadott feltételek mellett. A szöveg matematikai modellezése. Változatos szöveges feladatok megoldása.	Csoportmunka, egyéni munka.	Magyar nyelv. Fizika. Kémia. Biológia. Földrajz.	
Egy (két) abszolútértéket tartalmazó egyenletek.	Feladatmegoldás.	Pármunka, egyéni munka.	Fizika.	
Relatív prímek, oszthatósági problémákat tartalmazó feladatok.	A szöveg matematikai modellezése, a szöveg pontos értelmezése. Feladatmegoldás.	Pármunka, egyéni munka.	Magyar nyelv. Vizuális kultúra.	T: függvénytáblázat
Különböző számrendszerek.	Gyűjtőmunka: különböző számrendszerek használata a különböző kultúrákban. A különböző számrendszerek értelmezése; számrendszerek és az oszthatóság.	Csoportmunka, közös megbeszélés. Frontális munka.	Történelem.	T: internet-hozzáférés
Fogalmak	Definíció, tétel, bizonyítás, egyenlet, oszthatóság. 0 kitevő, negatív kitevő, normál alak, egyenletrendszer, relatív prím.			

Tematikai egység	Függvények, sorozatok	Órakeret		
Előzetes ismeret, tevékenység	Függvények és ábrázolásuk a derékszögű koordináta-rendszerben. Konkrét, egyszerű feltételnek eleget tevő pontok a koordináta-rendszerben. Egyismeretlenes egyenletek grafikus megoldása.			
További feltételek	Tárgyi: számítógép.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia, anyanyelvi kommunikáció (szövegértés, lényegkiemelés); természet-tudományos kompetencia (függvénykapcsolatok); digitális kompetencia (egyenletek grafikus megoldásai); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatmegoldás), gazdasági nevelés (összefüggések keresése); környezettudatosságra nevelés (összefüggések a környezetben); a tanulás tanítása (közös munka); felkészülés a felnőttlét szerepeire (összefüggések).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás térben és időben (mennyiségek összefüggései); problémamegoldás (feladatok), tapasztalatszerzés (grafikus megoldás).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A függvény fogalma, elemi tulajdonságai (értelmezési tartomány, szélsőérték, zérushely, menet, <i>paritás</i> , értékkészlet).	Változó mennyiségek közötti kapcsolatok keresése, a kapcsolat megfogalmazása szóban és írásban. A függvény vizsgálata.	Egyéni munka, közös megbeszélés. Frontális munka.	Fizika. Kémia.	TD: számítógépes animáció
A lineáris függvény.	Lineáris kapcsolatok keresése, felismerése a hétköznapi életben és a különböző tudományterületeken. A lineáris függvény vizsgálata, feladatmegoldás.	Csoportmunka, egyéni munka.	Fizika. Kémia. Biológia. Informatika.	
Az abszolútérték függvény.	Feladatmegoldás, az abszolútérték függvény grafikonjának rajzolása, a függvény elemi tulajdonságainak a megállapítása.	Csoportmunka, egyéni munka.	Fizika. Informatika.	
A másodfokú függvény.	Feladatmegoldás, a másodfokú függvény grafikonjának rajzolása, a függvény elemi	Csoportmunka, egyéni munka.	Fizika. Informatika.	

	tulajdonságainak a megállapítása. Másodfokú kapcsolatok keresése, felismerése a hétköznapi életben és a különböző tudományterületeken.			
A fordított arány: $x \mapsto \frac{a}{x}$.	Feladatmegoldás, az $x \mapsto \frac{a}{x}$ függvény grafikonjának rajzolása, a függvény elemi tulajdonságainak a megállapítása. Kapcsolatok keresése, a fordított arányosság felismerése, a hétköznapi életben és a különböző tudományterületeken.	Csoportmunka, egyéni munka.	Fizika. Kémia. Biológia. Informatika.	
Gyakorlati problémák további függvényekre.	Szöveges feladatok, gyakorlati problémák függvénykapcsolatokra, az összefüggések felismerése, értelmezése.	Csoportmunka, közös megbeszélés. Frontális munka.	Magyar nyelv. Életvitel és gyakorlati ismeretek. Fizika. Kémia. Biológia. Informatika.	
A függvénytranszformáció lépései. $f(x) + c$; $f(x + c)$; $c f(x)$.	A függvények ábrázolása értéktáblázattal, majd a tapasztalatszerzés után áttérés a transzformáció segítségével való ábrázolásra. Kapcsolatkeresés a geometriai transzformációkkal.	Egyéni munka, pármunka, közös megbeszélés. Frontális munka.	Fizika. Informatika.	
<i>Kétismeretlenes egyenletrendszer grafikus megoldása.</i>	Grafikus megoldási módszerek alkalmazása különböző matematikai és gyakorlati feladatokban (lehetőség szerint számítógépen is).	Csoportmunka, közös megbeszélés. Frontális munka.	Fizika.	T: számítógép
Fogalmak	Definíció, függvény, modellezés, halmaz. A függvény elemi tulajdonságai (értelmezési tartomány, szélsőérték, zérushely, menet, <i>paritás</i> , értékkészlet), lineáris függvény, abszolútérték függvény, másodfokú függvény.			

Tematikai egység	Geometria	Órakeret 26-34		
Előzetes ismeret, tevékenység	Háromszögek tulajdonságai, magasságvonala. Paralelogramma, trapéz, deltoid tulajdonságai. Háromszög szerkesztése alapesetekben. Háromszögek, négyszögek elemi tulajdonságai és speciális fajtái. Háromszögek, négyszögek területének kiszámítása. Szabályos sokszögek. A kör, a körrel kapcsolatos fogalmak, kör kerülete, területe. A Pitagorasz-tétel. Az egybevágóság szemléletes fogalma, a háromszög egybevágóságának esetei. A tengelyes tükrözés. Tengelyesen szimmetrikus alakzatok. Középpontos tükrözés. Középpontosan szimmetrikus alakzatok a síkban. Eltolás a síkban. Transzformált alakzatok szerkesztése. A vektor mint irányított szakasz. Két vektor összege, különbsége.			
	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (szövegértés, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,); természettudományos kompetencia (vektor); digitális kompetencia (adatgyűjtés, rendszerezés); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka, együttműködés); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (új utak keresése a feladatmegoldásokban); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (szerkesztések, transzformációk).			
Nevelési-oktatási célok	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; (feladatmegoldás) európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (matematikatörténet); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (vita); a tanulás tanítása (közös munka); felkészülés a felnőttlét szerepeire (számításos feladatok).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a síkban (geometriai transzformációk), problémamegoldás (feladatok), rendszerezés (geometriai transzformációk, háromszögek, négyszögek), tapasztalatszerzés (geometriai transzformációk), együttműködés (csoportmunka), kommunikáció (csoportmunka).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Geometriai alapfogalmak.	A háromszögekkel, négyszögekkel, sokszögekkel kapcsolatos ismeretek kiegészítése, rendszerezése. Rendszerező ismétlés.	Csoportmunka, közös megbeszélés. Frontális munka.	Vizuális kultúra. Életvitel és gyakorlati ismeretek.	

A háromszög nevezetes vonalai, beírt köre, körülírt köre.	Feladatmegoldás.	Egyéni munka.	Vizuális kultúra.	
Thalész tétele, a kör és érintői.	Tétel pontos megfogalmazása, tétel és megfordításának megértése. A tétel bizonyításának igénye és értése. Feladatok megoldása a tételre.	Csoportmunka, közös megbeszélés, egyéni munka. Frontális munka.	Történelem. Filozófia.	
A tengelyes és a középpontos tükrözés, az eltolás.	A tengelyes tükrözés, a középpontos tükrözés és az eltolás áttekintése, rendszerezése, rendszerező ismételése. Egyszerű alakzatok tengelyes tükörképének, középpontos tükörképének, eltolt képének megszerkesztése. A tanultak alkalmazása más tantárgyak feladatainak megoldása során.	Csoportmunka, egyéni munka.	Vizuális kultúra. Életvitel és gyakorlati ismeretek. Fizika. Földrajz.	
A pont körüli elforgatás és tulajdonságai.	Egyszerű alakzatok pont körüli elforgatása, az elforgatott alakzatok képének megszerkesztése.	Közös megbeszélés, csoportmunka. Frontális munka.	Vizuális kultúra. Életvitel és gyakorlati ismeretek. Fizika.	
A geometriai transzformációk összefoglalása.	A transzformációk mint függvények értelmezése, a matematika különböző területei közötti kapcsolatok keresése.	Közös megbeszélés, csoportmunka. Frontális munka.	Vizuális kultúra. Életvitel és gyakorlati ismeretek. Fizika. Földrajz.	TD: számítógépes animációk

A forgásszög fogalma. Ívmérték, a kör középponti szöge. A körív hossza, körcikk kerülete, területe.	A fogalmak megértése, használata feladatmegoldásokban. Képletek megismerése, alkalmazása.	Közös megbeszélés, egyéni munka.	Vizuális kultúra. Életvitel és gyakorlati ismeretek. Fizika.	
Egyszerű szerkesztési feladatok a körrel kapcsolatban.	Feladatmegoldás. Szerkesztőprogramok megismerése.	Egyéni munka.	Vizuális kultúra. Életvitel és gyakorlati ismeretek. Informatika.	
Fogalmak	Definíció, tétel, bizonyítás, transzformáció, alakzatok. A háromszög beírt köre, körülírt köre. A kör érintői. Pont körüli elforgatás. Geometria transzformáció. Forgásszög, ívmérték, a kör középponti szöge.			

Tematikai egység	Statisztika, valószínűség-számítás	Órakeret 6-9
Előzetes ismeret, tevékenység	Adathalmazok elemzése (számtani közép, módusz, medián) és értelmezése, ábrázolásuk. Grafikonok készítése, elemzése.	
További feltételek	Tárgyi: számítógép	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (szövegértés, szóbeli kommunikáció); természettudományos kompetencia (adathalmaz, grafikonok); digitális kompetencia (adatgyűjtés, rendszerezés); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (adathalmaz értelmezése).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatmegoldás), hon- és népismeret (adatok gyűjtése); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (adatok gyűjtése); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (csoportmunka, adatgyűjtés); gazdasági nevelés (adatok a gazdaságról); környezettudatosságra nevelés (adatok a környezetről); a tanulás tanítása (közös munka); felkészülés a felnőttlét szerepeire (adatok elemzése).	

Tantárgyi fejlesztési feladatok: problémamegoldás (grafikonok elemzése), rendszerezés (adatok), tapasztalatgyűjtés (adatgyűjtés), kommunikáció (szövegértés), együttműködés (csoportmunka).				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Statisztikai adatok és ábrázolásuk (kördiagram, oszlopdiagram stb.).	A napi sajtóból, internetről, tapasztalatból különböző grafikonok keresése, egymás grafikonjainak elemzése. Adatok gyűjtése különböző témákhoz kapcsolódóan, ezekből grafikonok készítése	Irányított adatgyűjtés, feladatmegoldás csoportmunkában.	Informatika. Magyar nyelv. Földrajz. Történelem. Fizika. Kémia. Biológia. Életvitel és gyakorlati ismeretek.	T: Internet-hozzáférés
Számtani közép, medián, módusz. A szóródás mérőszámai.	Az adatok elemzése, a statisztikai adatok helyes értelmezése. Terjedelem, átlagos abszolút eltérés és szórás kiszámolása számológéppel.	Feladatmegoldás csoportmunkában. Frontális munka.	Informatika. Magyar nyelv. Földrajz. Történelem. Fizika. Kémia. Biológia. Életvitel és gyakorlati ismeretek.	T: Internet-hozzáférés
Fogalmak	Definíció, modellezés, eloszlás. Terjedelem, átlagos abszolút eltérés, szórás.			

Továbbhaladás feltételei	Tájékozott a racionális számkörben. Ismeri a részhalmaz, unió, metszet, két halmaz különbsége fogalmakat. Ismeri és alkalmazza a hatványozás azonosságait. Ismeri számok és kifejezések abszolútértékének fogalmát, alkalmazza a számok normál alakját. Biztonsággal használja a másodfokú azonosságokat. Biztonsággal végzi a négy alapművelet egyszerű algebrai kifejezésekkel. Nagy biztonsággal old meg egyszerű törtes egyenleteket, kétismeretlenes elsőfokú egyenletrendszereket. Jól alkalmazza a százalékszámítást gyakorlati feladatokban is. Ismeri a 3-mal és a 9-cel való oszthatóság feltételét. Képe számok prímtényezőkre való bontásaára. Tájékozott az alapfüggvények (lineáris, másodfokú, abszolútérték, $\frac{a}{x}$) tulajdonságaiban. Képes képlettel megadott függvényt értéktáblázat segítségével ábrázolni. Ismeri a speciális háromszögek, négyszögek és szabályos sokszögek tulajdonságait. Ismeri a háromszög nevezetes vonalainak, a háromszög beírt és körülírt körének fogalmát és tulajdonságait. Ismeri a körrel kapcsolatos fogalmakat és az érintő tulajdonságait. Felhasználja az eltolás és a tükrözés tulajdonságait egyszerű feladatokban. Képes számsokaság számtani közepének kiszámítására. Ismeri a módusz és a medián fogalmát. Alapszinten értelmezi a kördiagram, oszlopdiagram adatait

Matematika 10. évfolyam

Célok és feladatok

A 10. évfolyamon is fontos cél, hogy a különböző témakörökben megismert összefüggések feladatokban, gyakorlati problémákban való alkalmazása, más témakörökben való felhasználhatóságának felismerése, alkalmazásképes tudása fejlessze a tanulók matematizáló tevékenységét. Törekedni kell arra, hogy a tanulók egyre inkább képesek legyenek a köznapi gondolkodás és a matematikai gondolkodás megkülönböztetésére.

A problémaérzékenységre, a problémamegoldásra nevelés fontos feladatunk. Ehhez elengedhetetlen egyszerű matematikai szövegek értelmezése, elemzése, s az hogy a tanulók minél többször önállóan oldjanak meg feladatokat, aktívan vegyenek részt a tanítási, tanulási folyamatban. A 10. évfolyamon is szükség van a bizonyítási igény további fejlesztésére és az algoritmikus gondolkodás továbbfejlesztésére.

Hangsúlyos téma az ismert függvények ábrázolása koordináta-rendszerben, a függvénytranszformációk alkalmazása és a legfontosabb függvénytulajdonságok meghatározása. A függvényvizsgálatok képességének kialakítása nemcsak a matematika, hanem a természettudományos ismeretek megértése valamint a különböző gyakorlati helyzetek leírásának érdekében is igen fontos.

A különböző feladatok megoldásában törekedni kell arra, hogy a megoldások keresése önállóan történjék, lehetőség legyen a tanulói felfedezésekre, önálló eljárások keresésére, továbbá minél gyakrabban kerüljenek a tanulók olyan feladat elé, ahol a matematika eszközként való felhasználása segíti a gyakorlati és természettudományos problémák megoldását. Szükség van eközben a valós helyzetek értelmezésére, megértésére és értékelésére.

Ezen az évfolyamon fokozottan figyelni kell arra, hogy alakítsuk ki a diszkussziós igényt az algebrai feladatoknál is.

Az algebrai és grafikus módszerek együttes alkalmazása a problémamegoldásban lehetőséget nyújt a matematika különböző területeinek az összekapcsolására.

Témakörök

	Javasolt óraszámok	
	3 óra/hét (111 óra)	4 óra/hét (148 óra)
Gondolkodási módszerek	11 + folyamatos	15 + folyamatos
Számelmélet, algebra	30 óra	40 óra
Függvények, sorozatok	12 óra	17 óra
Geometria	30 óra	41 óra

Statisztika, valószínűség-számítás	9 óra	12 óra
Témazáró dolgozatok írása, javítása	8 óra	8 óra
Szaktanári döntésen alapuló felhasználás	11 óra	15 óra

A szaktanári döntésen alapuló felhasználásra javasolt órakeretet az alábbiakra fordíthatjuk:

- elsősorban a tananyag gyakorlására, ismételtesére;
- esetleg a tananyag mélyítésére;
- nagyon tehetséges, érdeklődő osztályok esetén új anyag feldolgozására is.

Tematikai egység	Gondolkodási módszerek				Órakeret 11-15 + folyamatos
Előzetes ismeret, tevékenység	A matematikai bizonyítás. Az „akkor és csak akkor” használata. Tétel és megfordítása. Egyszerű kombinatorikai feladatok, az összes eset.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, házi dolgozat); a hatékony, önálló tanulás (bizonyos témák önálló feldolgozása); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka).				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (önálló feladatmegoldás); hon- és népismeret (szöveges feladatok); gazdasági nevelés (szöveges feladatok); környezettudatosságra nevelés (szöveges feladatok); a tanulás tanítása (közös munka); felkészülés a felnőttélet szerepeire (szöveges feladatok).				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás térben, időben és a világ mennyiségi viszonyaiban (feladatmegoldás), problémamegoldás (bizonyítási módszerek), ismeretek alkalmazása (kombinatorika), együttműködés (csoportmunka), rendszerezés (az összes eset).				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök	
Tétel és megfordítása.	Adott tétel megfordításának megfogalmazása, a megfordítás értelmezése, igazságtartalmának eldöntése. A tanult tételek pontos kimondása, megfordításának értelmezése.	Csoportmunka, közös megbeszélés. Frontális munka.	Magyar nyelv. Fizika. Filozófia.		

Bizonyítási módszerek, jellegzetes gondolatmenetek (indirekt módszer, skatulya-elv).	A köznapi gondolkodás és a matematikai gondolkodás megkülönböztetése. Feladatok megoldása indirekt módszerrel, skatulyaelvvel.	Csoportmunka, közös megbeszélés. Frontális munka.	Informatika. Filozófia. Magyar nyelv.	
Kombinatorika: permutáció, variáció, kombináció.	Feladatmegoldás, a szöveg matematika nyelvre fordítása, matematikai modell készítése.	Feladatmegoldás pármunka, egyéni munka.	Magyar nyelv. Informatika.	T: Kártyák, dobókockák stb.
Fogalmak	Definíció, tétel, bizonyítás, modellezés, kiválasztás, sorbarende- zés. Indirekt bizonyítás, skatulyaelv.			

Tematikai egység	Számelmélet, algebra	Órakeret 47-65
Előzetes ismeret, tevékenység	Hatványozás 0 és negatív egész kitevőre. A hatványozás azonosságai. Számok abszolútértéke, normál alakja. Nevezetes azonosságok: kommutativitás, asszociativitás, disztributivitás; $(a \pm b)^2$, $a^2 - b^2$ szorzat alakja, $(a \pm b)^3$, $a^3 - b^3$ szorzat alakja. A négy alpművelet egyszerű algebrai kifejezésekkel. Elsőfokú kétismeretlenes egyenletrendszer.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (csoportmunka); természettudományos kompetencia (szöveges feladatok); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (szokatlan problémákban új utak keresése).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (egyéni munka, csoportmunka); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (csoportmunka,); gazdasági nevelés (szöveges problémák); környezettudatosságra nevelés (szöveges problémák); a tanulás tanítása (közös munka); felkészülés a felnőttlét szerepeire (szöveges problémák).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: problémamegoldás (feladatmegoldás), gondolkodás (szöveges feladatok), rendszerezés (egyenletek megoldása).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A valós szám szemléletes fogalma, kapcsolata a számegyenessel. A valós számok tizedestört alakja.	A valós szám fogalmának kialakítása, a valós számok hozzárendelése a számegyenes pontjaihoz. A valós számok halmazának részhalmazainak megkeresése.	Csoportmunka, közös megbeszélés. Frontális munka.	Filozófia.	
Irracionális szám (példák).	Irracionális számok keresése, annak igazolása, hogy $\sqrt{2}$ irracionális szám.	Csoportmunka.	Fizika.	
A négyzetgyök azonosságai, használata egyszerű esetekben.	Feladatmegoldás.	Közös megbeszélés, csoportmunka. Frontális munka.		
Az n-edik gyök.	A fogalom megértése, alkalmazása feladatokban.	Közös megbeszélés, egyéni munka. Frontális munka.	Fizika.	
A másodfokú egyenlet megoldása, a megoldóképlet.	A megoldás keresése többféle úton, önálló eljárások keresése. A megoldóképlet levezetése. Zsebszámológépek alkalmazása.	Frontális munka.	Fizika.	
Gyöktényezős alak.	Feladatmegoldás.	Közös megbeszélés, egyéni munka. Frontális munka.		
Gyökök és együtthatók összefüggése.	Az összefüggés levezetése, alkalmazása feladatokban.	Közös megbeszélés, pármunka. Frontális munka.		
Másodfokú egyenletre vezető szöveges feladatok.	A matematikából, más tudományterületekből és a mindennapokból vett feladatok megoldása, megadott feltételek mellett. A szöveg matematikai modellezése. Változatos szöveges feladatok megoldása. Zsebszámológépek alkalmazása.	Csoportmunka, egyéni munka.	Magyar nyelv. Fizika.	

Egyenletek átalakítása, ekvivalens és nem ekvivalens lépések.	Feladatmegoldás közben az ekvivalencia ellenőrzése, diszkusszió.	Pármunka, egyéni munka.	Fizika. Kémia. Magyar nyelv.	
Négyzetgyökös egyenletek.	Egyszerű négyzetgyökös egyenletek megoldása. Ellenőrzés.	Egyéni munka.		
Másodfokú egyenlőtlenség megoldása.	Egyszerű másodfokú egyenlőtlenségek megoldása algebrai és grafikus úton.	Pármunka, egyéni munka.		
Összefüggés két pozitív szám számtani és mértani közepe között.	Feladatmegoldás az összefüggés használatával.	Csoportmunka, egyéni munka.		
Fogalmak	Halmaz, definíció, tétel, bizonyítás, modellezés, egyenlet. Valós szám, irracionális szám, n-edik gyök, a másodfokú egyenlet megoldóképlete, gyöktényezős alak.			

Tematikai egység	Függvények, sorozatok	Órakeret 12-17
Előzetes ismeret, tevékenység	A függvény fogalma, elemi tulajdonságai (értelmezési tartomány, szélsőérték, zérushely, menet, <i>paritás</i> , értékkészlet). A lineáris függvény. Az abszolútérték függvény. A másodfokú függvény. A fordított arány: $x \mapsto \frac{a}{x}$. Függvények és ábrázolásuk a derékszögű koordináta-rendszerben. Konkrét, egyszerű feltételnek eleget tevő pontok a koordináta-rendszerben. Egyismeretlenes egyenletek grafikus megoldása.	
További feltételek	Tárgyi: számítógép.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia, anyanyelvi kommunikáció (szövegértés, lényegkiemelés); természettudományos kompetencia (függvénykapcsolatok); digitális kompetencia (egyenletek grafikus megoldásai); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatmegoldás), gazdasági nevelés (összefüggések keresése); környezettudatosságra nevelés (összefüggések a környezetben); a tanulás tanítása (közös munka); felkészülés a felnőttlét szerepeire (összefüggések).	

Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás térben és időben (mennyiségek összefüggései); problémamegoldás (feladatok), tapasztalatszerzés (grafikus megoldás).				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A négyzetgyökfüggvény.	Feladatmegoldás, a négyzetgyökös függvény grafikonjának rajzolása, a függvény elemi tulajdonságainak a megállapítása.	Csoportmunka.	Fizika. Informatika.	T: milliméter papír
Függvénytranszformációk.	Feladatmegoldás: az ismert függvények egyszerű transzformációi lépésenként, grafikonok készítése is. Számítógép használata.	Csoportmunka, közös megbeszélés. Frontális munka.	Fizika.	T: milliméter papír TD: számító- gépes animáció
A forgásszög szögfüggvényei (szinusz, koszinusz, tangens).	A forgásszög szögfüggvényeinek értelmezése. Feladatmegoldás a szögfüggvények segítségével. Zsebszámológépek alkalmazása. A négyjegyű függvénytáblázatok és matematikai összefüggések célszerű használata.	Pármunka, egyéni munka. Frontális munka.	Fizika.	T: függvényt áblázat, számoló- gép,
Összefüggés a forgásszög szögfüggvényei között.	Az összefüggések levezetése. Feladatok az összefüggések felhasználásával.	Pármunka, egyéni munka.	Fizika.	T: függ- vény- táblázat
A szögfüggvények tulajdonságai (értelmezési tartomány, monotonitás, zérushelyek, szélsőértékek, periodicitás, értékkészlet).	Függvényvizsgálatok végzése, a függvények tulajdonságainak megállapítása. Függvénytranszformációk.	Csoportmunka, közös megbeszélés. Frontális munka.	Fizika.	

A függvények ábrázolása.	Függvények ábrázolása a függvények tulajdonságainak és a függvénytranszformációnak a felhasználásával.	Csoportmunka, közös megbeszélés. Frontális munka.	Fizika. Informatika.	TD: számítógépes animáció
Fogalmak	Definíció, függvény, transzformáció. Négyzetgyökfüggvény, függvénytranszformáció, forgásszög szögfüggvényei, periodicitás.			

Tematikai egység	Geometria	Órakeret 30-41
Előzetes ismeret, tevékenység	A háromszög egybevágóságának esetei. Háromszögek tulajdonságai, nevezetes vonalai és körei. Speciális háromszögek tulajdonságainak ismerete. A Pitagorasz-tétel. Thalész tétele.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (szövegértés, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,); természettudományos kompetencia (szögfüggvények); digitális kompetencia (szögfüggvények); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka, együttműködés); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (új utak keresése a feladatmegoldásokban); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (szerkesztések, transzformációk).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; (feladatmegoldás) európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (matematikatörténet); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (vita); a tanulás tanítása (közös munka); felkészülés a felnőttléti szerepeire (számításos feladatok).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a síkban (hasonlóság), problémamegoldás (feladatok), rendszerezés (szögfüggvények), tapasztalatszerzés (hasonlóság), együttműködés (csoportmunka), kommunikáció (csoportmunka).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A hasonlósági transzformáció fogalma.	A hasonlósági transzformáció megértése, alkalmazása.	Közös megbeszélés, csoportmunka. Frontális munka.	Vizuális kultúra. Életvitel és gyakorlati ismeretek. Földrajz. Fizika.	TD: számítógépes animáció
A háromszögek hasonlóságának alapesetei.	A hasonlósági alapesetek megértése, rendszerezése.	Közös megbeszélés, csoportmunka. Frontális munka.	Vizuális kultúra. Életvitel és gyakorlati ismeretek. Fizika.	
A háromszögek hasonlósága alapeseteinek alkalmazása egyszerű esetekben.	Feladatmegoldás, alkalmazás gyakorlati problémákban.	Pármunka, egyéni munka.	Vizuális kultúra. Életvitel és gyakorlati ismeretek. Fizika.	
A hasonlóság alkalmazásai: háromszög súlyvonalai, súlypontja, arányossági tételek a derékszögű háromszögben.	A tételek értelmezése, a szaknyelv helyes használatával. Kreatív problémamegoldás.	Közös megbeszélés, csoportmunka, egyéni munka. Frontális munka.	Vizuális kultúra. Életvitel és gyakorlati ismeretek. Fizika.	

Hasonló síkidomok területének aránya.	Feladatmegoldás, az elméleti tudás gyakorlati alkalmazása matematikai, más tudományterületi és hétköznapi problémákra.	Csoportmunka, egyéni munka.	Vizuális kultúra. Életvitel és gyakorlati ismeretek. Földrajz. Fizika.	
Hasonló testek térfogatának aránya.	Feladatmegoldás, az elméleti tudás gyakorlati alkalmazása matematikai és hétköznapi problémákra.	Csoportmunka, egyéni munka.	Vizuális kultúra. Életvitel és gyakorlati ismeretek.	
Pitagorasz tételének és a szögfüggvényeknek alkalmazása a derékszögű háromszög hiányzó adatainak kiszámítására, gyakorlati feladatok.	Feladatmegoldás, az elméleti tudás gyakorlati alkalmazása matematikai és hétköznapi problémákra. Zsebszámológépek alkalmazása. A négyjegyű függvénytáblázatok és matematikai összefüggések célszerű használata	Csoportmunka, egyéni munka.	Fizika. Földrajz. Életvitel és gyakorlati ismeretek. Magyar nyelv. Történelem.	
Nevezetes szögek szögfüggvény-értékeinek kiszámítása.	Zsebszámológépek alkalmazása. A négyjegyű függvénytáblázatok és matematikai összefüggések célszerű használata.	Csoportmunka, egyéni munka.	Fizika. Életvitel és gyakorlati ismeretek.	
Fogalmak	Definíció, tétel, bizonyítás, transzformáció, alakzatok. Hasonlósági transzformáció, háromszög súlyvonalai, súlypontja.			

Tematikai egység	Statisztika valószínűség-számítás			Órakeret 9-12
Előzetes ismeret, tevékenység	Valószínűségi kísérletek egyszerű konkrét példák esetében. Valószínűség előzetes becslése, szemléletes fogalma.			
További feltételek	Tárgyi: számítógép			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (szövegértés, szóbeli kommunikáció); természettudományos kompetencia (feladatok a természettudomány témaköréből); digitális kompetencia (feladatmegoldás); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (adathalmaz értelmezése).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatmegoldás), hon- és népismeret (feladatok); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (feladatok); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (csoportmunka); a tanulás tanítása (közös munka); felkészülés a felnőttélet szerepeire (feladatok).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: problémamegoldás (valószínűségi feladatok), rendszerezés (valószínűség), tapasztalatgyűjtés (valószínűségi feladatok), kommunikáció (szövegértés), együttműködés (csoportmunka).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Valószínűségi kísérletek.	Kockadobások végzése, pénzérmedobások elvégzése, az eredmények lejegyzése, értelmezése.	Pármunka, közös megbeszélés. Frontális munka.	Informatika.	T: érmék, dobókockák stb.
Gyakoriság, relatív gyakoriság. A valószínűség szemléletes fogalma, kiszámítása egyszerű esetekben.	Különböző élethelyzetek eseményeit vizsgálva az adott feltételeknek eleget tevő összes lehetőség meghatározása és ezen belül az adott szempontok szerinti összes jó lehetőség kiválasztása. A kombinatorikus valószínűség szemléletes fogalmának megértése.	Közös megbeszélés, csoportmunka, egyéni munka. Frontális munka.	Fizika. Informatika.	
Fogalmak	Valószínűség, véletlen esemény. Gyakoriság, relatív gyakoriság, valószínűség, összes eset, kedvező eset.			

Továbbhaladás feltételei	Különbséget tesz kimondott és bebizonyított összefüggések között. Meg tud oldani egyszerű sorbarendezi és kiválasztási feladatokat konkrét elemszám esetén. Tájékozott a valós számok halmazának felépítésében Használja a racionális és irracionális számok tizedestört alakját. Biztonsággal alkalmazza a másodfokú egyenlet megoldóképletét. Ismeri két pozitív szám számtani és mértani közepének fogalmát. Gyakorlata van másodfokú egyenletre vezető egyszerű szöveges feladatok megoldásában. Alapszinten képes egyszerű négyzetgyökös egyenlet megoldására és a megoldások ellenőrzésére. Pontosan tudja a szögfüggvények definícióját. Tudja ábrázolni az $x \mapsto \sin x$ és az $x \mapsto \cos x$ függvényeket és ismeri tulajdonságaikat. Érti a hasonlóság szemléletes tartalmát. Felismeri a hasonlóság lehetőségét egyszerű gyakorlati feladatokban. Ismeri a háromszög hasonlósági alapeseteit ismerete, és alkalmazza egyszerű esetekben. Ismeri a háromszög súlyvonalának és súlypontjának fogalmát. Ki tudja számolni hasonló síkidomok területének, hasonló testek térfogatának arányát. Jól alkalmazza a klasszikus valószínűségi modellt egyszerű feladatokban.

Matematika 11. évfolyam

Célok és feladatok

A 11. évfolyamon tovább kell folytatni a tanulók kombinatív készségének fejlesztését, a feladatmegoldásban a minél többféle megoldási mód keresésének ösztönzését, a bizonyítás iránti igény mélyítését. Ezen az évfolyamon elvárható a pontos fogalomalkotásra való törekvés. Fontos cél a tanulók absztrakciós és szintetizáló képességének továbbfejlesztése is.

A 11. évfolyam témakörei lehetőséget biztosítanak arra, hogy a tanulók becsléseket végezzenek, és a becsléseiket összevegyék a számításokkal. Különösen az algebrai számítások adnak rá jó lehetőséget, hogy az önellenőrzés igényét felkeltsük, továbbfejlesszük. Több terület (egyenletek, egyenletrendszerek, szöveges feladatok, függvények, geometria) összetettebb feladatai is igénylik a tervszerű munka végzését.

A különböző transzformációk, a koordináta geometria egyes területei, valamint bizonyos geometriai feladatok megoldása algebrai eszközökkel is jó lehetőséget adnak arra, hogy felismertessük az összefüggéseket a matematika különböző területei között. Több lehetőség is kínálkozik arra (egyenletek, függvények, vektorok stb.), hogy bemutassuk a fizika és a matematika szoros kapcsolatát, miközben a legkülönbözőbb területen van lehetőségünk a gyakorlati problémák matematizálására, a modellalkotásra (lásd például a gráfok). Szinte minden témakörben alkalmunk van a zsebszámológép alkalmaztatására, és igen gyakran tudjuk a számítógépet is segítségül hívni a feladatok megoldásához, az adatok, problémák gyűjtéséhez (lásd például statisztikai adatok), a véletlen jelenségek vizsgálatához, a megoldások prezentációjához.

A geometria több területe is alkalmas az esztétikai érzék fejlesztésére.

Elengedhetetlen az elemi függvények ábrázolása koordináta-rendszerben és a legfontosabb függvénytulajdonságok meghatározása nemcsak a matematika, hanem a természettudományos ismeretek megértése miatt, különböző gyakorlati helyzetek leírásának érdekében is.

Témakörök

	Javasolt óraszámok	
	3 óra/hét (111 óra)	4 óra/hét (148 óra)
Gondolkodási módszerek	12 + folyamatos	16 + folyamatos
Számelmélet, algebra	28 óra	38 óra
Függvények, sorozatok	6 óra	9 óra
Geometria	32 óra	43 óra
Statisztika, valószínűség-számítás	14 óra	19 óra
Témazáró dolgozatok írása, javítása	8 óra	8 óra
Szaktanári döntésen alapuló felhasználás	11 óra	15 óra

A szaktanári döntésen alapuló felhasználásra javasolt órakeretet az alábbiakra fordíthatjuk:

- elsősorban a tananyag gyakorlására, ismétlésére;
- esetleg a tananyag mélyítésére;
- nagyon tehetséges, érdeklődő osztályok esetén új anyag feldolgozására is.

Tematikai egység	Gondolkodási módszerek				Órakeret 12-16 + folyamatos
Előzetes ismeret, tevékenység	Egyszerű sorbarendezési és kiválasztási feladatok megoldása, konkrét elemszám esetén. Fadiagram, útdiagram, táblázatok készítése.				
További feltételek	Tárgyi: számítógép				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,, házi dolgozat); a hatékony, önálló tanulás (bizonyos témák önálló feldolgozása); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka).				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (önálló feladatmegoldás); hon- és népismeret (szöveges feladatok); gazdasági nevelés (szöveges feladatok); környezettudatosságra nevelés (szöveges feladatok); a tanulás tanítása (közös munka); felkészülés a felnőttlét szerepeire (szöveges feladatok).				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás térben, időben és a világ mennyiségi viszonyaiban (feladatmegoldás), problémamegoldás (bizonyítási módszerek), ismeretek alkalmazása (kombinatorika, gráfok), együttműködés (csoportmunka), rendszerezés (az összes eset).				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök	
Vegyes kombinatorikai feladatok.	Egyszerű sorbarendezési, kiválasztási és egyéb kombinatorikai feladatok megoldása.	Csoportmunka, egyéni munka.	Informatika. Magyar nyelv.		
Binomiális együtthatók.	Binomiális együtthatók kiszámolása.	Közös megbeszélés, csoportmunka. Frontális munka.	Informatika.		
Gráfelméleti alapfogalmak, alkalmazásuk.	Konkrét szituációk szemléltetése gráfok segítségével. Egyszerű feladatok megoldása gráfok segítségével. A gráf modellként való felhasználása.	Közös megbeszélés, csoportmunka. Frontális munka.	Informatika. Magyar nyelv. Filozófia.	TD: számító- gépes animációk	
Fogalmak	Definíció, sorbarendezés, kiválasztás, modellezés. Binomiális együtthatók, gráf.				

Tematikai egység	Számelmélet, algebra			Órakeret 28-38
Előzetes ismeret, tevékenység	A valós számok. Hatványozás 0 és negatív egész kitevőre. A hatványozás azonosságai. A másodfokú egyenlet megoldása, a megoldóképlet.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (csoportmunka); természettudományos kompetencia (szöveges feladatok); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (szokatlan problémákban új utak keresése).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (egyéni munka, csoportmunka); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (csoportmunka,); gazdasági nevelés (szöveges problémák); környezettudatosságra nevelés (szöveges problémák); a tanulás tanítása (közös munka); felkészülés a felnőttlét szerepeire (szöveges problémák).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: problémamegoldás (feladatmegoldás), gondolkodás (szöveges feladatok), rendszerezés (egyenletek megoldása).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Másodfokúra visszavezethető egyszerű egyenletek.	Feladatmegoldás. Zsebszámológépek alkalmazása.	Csoportmunka.	Fizika. Informatika.	
Hatványozás pozitív alap esetén racionális kitevőkre.	A hatványozás kiterjesztése.	Közös megbeszélés, csoportmunka. Frontális munka.	Filozófia.	
A hatványozás azonosságai és alkalmazásuk.	Feladatmegoldás. Zsebszámológépek alkalmazása.	Közös megbeszélés, csoportmunka, egyéni munka. Frontális munka.		

A logaritmus értelmezése. <i>A logaritmus mint a hatványozás inverz művelete.</i>	A logaritmus fogalmának megértése.	Közös megbeszélés, csoportmunka, egyéni munka. Frontális munka.	Fizika. Kémia. Informatika.	T: számológép
A logaritmus azonosságai.	Az azonosságok összeszedése, megértése.	Közös megbeszélés, csoportmunka, egyéni munka. Frontális munka.		
Exponenciális egyenletek.	Definíciók és azonosságok közvetlen alkalmazását kívánó egyenletek megoldása. Zsebszámológépek alkalmazása.	Közös megbeszélés, csoportmunka, egyéni munka. Frontális munka.	Fizika. Kémia. Informatika.	
Logaritmikus egyenletek.	Definíciók és azonosságok közvetlen alkalmazását kívánó egyenletek megoldása. Zsebszámológépek alkalmazása.	Csoportmunka, egyéni munka.	Fizika. Kémia. Informatika.	
Trigonometrikus egyenletek.	Definíciók és azonosságok közvetlen alkalmazását kívánó egyenletek megoldása. Zsebszámológépek alkalmazása.	Csoportmunka, egyéni munka.	Fizika. Informatika.	
Fogalmak	Definíció, tétel, bizonyítás, függvény, egyenlet. Logaritmus művelete, exponenciális egyenlet, logaritmikus egyenlet, trigonometrikus egyenlet.			

Tematikai egység	Függvények, sorozatok	Órakeret 6-9
Előzetes ismeret, tevékenység	Hatványozás pozitív alap esetén racionális kitevőkre. A függvény fogalma, elemi tulajdonságai (értelmezési tartomány, szélsőérték, zérushely, monotonitás, periodicitás, paritás, értékkészlet). Függvénytranszformációk. A függvények ábrázolása.	
További feltételek	Tárgyi: számítógép.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia, anyanyelvi kommunikáció (szövegértés, lényegkiemelés); természettudományos kompetencia (függvénykapcsolatok); digitális kompetencia (függvényábrázolás); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatmegoldás), gazdasági nevelés (összefüggések keresése); környezettudatosságra nevelés (összefüggések a környezetben); a tanulás tanítása (közös munka); felkészülés a felnőttléti szerepeire (összefüggések).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás térben és időben (mennyiségek összefüggései); problémamegoldás (feladatok), tapasztalatszerzés (függvénytranszformációk).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A 2^x , a 10^x függvény, az exponenciális függvény vizsgálata.	Függvényvizsgálat, a függvénytulajdonságok megkeresése, értelmezése. A függvények grafikus ábrázolása.	Csoportmunka, közös megbeszélés. Frontális munka.	Fizika. Informatika.	
Az exponenciális folyamatok a természetben és a társadalomban.	Exponenciális folyamatok keresése, értelmezése, matematikai megjelenítése. Feladatmegoldás. Számítógépes megjelenítés.	Irányított gyűjtőmunka, csoportmunka, közös megbeszélés. Frontális munka.	Fizika. Kémia. Biológia. Földrajz. Társadalomismeret. Informatika.	TD: számítógépes animációk T: internet-hozzáférés

A logaritmus függvény mint az exponenciális függvény inverze.	A logaritmusfüggvény értelmezése, feladatok megoldása a logaritmus függvényre. Számítógépes megjelenítés.	Közös megbeszélés. Frontális munka.	Fizika. Kémia. Biológia. Földrajz. Informatika.	
A függvények tulajdonságai (értelmezési tartomány, értékkészlet, zérushely, szélsőérték, monotonitás, periodicitás, paritás).	A tanult függvények tulajdonságainak áttekintése. Feladatok megoldása különböző függvények vizsgálatára, a függvények tulajdonságainak megállapítása. Az ismert függvények tulajdonságainak megállapítása. <i>Számítógépes megjelenítés.</i>	Csoportmunka, pármunka, egyéni munka. Közös megbeszélés.	Fizika. Informatika. Társadalomismeret.	TD: számítógépes animációk
Függvénytranszformációk: $f(x) + c$; $f(x + c)$; $c f(x)$; $f(cx)$.	A tanult függvénytranszformációk rendszerezése. Függvények grafikonjának megadása a transzformációk segítségével. A vizsgált függvények tulajdonságainak vizsgálata a transzformációk felhasználásával. <i>Számítógépes megjelenítés.</i>	Csoportmunka, pármunka, egyéni munka. Frontális munka.	Fizika. Informatika. Társadalomismeret.	TD: számítógépes animációk
Fogalmak	Halmaz, definíció, modellezés, függvény, transzformáció. Exponenciális függvény, logaritmus függvény, inverz függvény.			

Tematikai egység	Geometria	Órakeret 32-43
Előzetes ismeret, tevékenység	A vektor mint irányított szakasz. Két vektor összege, különbsége. Adott vektorok összegének, különbségének megszerkesztése. Szögfüggvények. Szögfüggvényekre vonatkozó alapvető összefüggések. Nevezetes szögek szögfüggvényei. A kör. Teljes négyzetté alakítás. Egyenletrendszerek megoldása.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (szövegértés, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,); természettudományos kompetencia (szögfüggvények); digitális kompetencia (szögfüggvények); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka, együttműködés); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (új utak keresése a feladatmegoldásokban); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (szerkesztések, transzformációk).	

Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatmegoldás); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (vita); a tanulás tanítása (közös munka); felkészülés a felnőttlet szerepeire (szöveges feladatok). Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a síkban (vektorok), problémamegoldás (feladatok), rendszerezés (vektorok), tapasztalatszerzés (koordinátageometria), együttműködés (csoportmunka), kommunikáció (csoportmunka).				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A vektor. A vektor abszolútértéke, skalárszorosa, nullvektor, ellentett vektor.	A vektorokról tanultak áttekintése. A fogalmak megértése, alkalmazása feladatokban.	Közös megbeszélés, csoportmunka. Frontális munka.	Fizika.	
Vektorműveletek, a műveletek tulajdonságai. Vektorok felbontása összetevőkre.	Adott vektorok összegének, különbségének megszerkesztése. Feladatok megoldása vektorok, vektorműveletek segítségével. A számítógép alkalmazása.	Csoportmunka, egyéni munka.	Fizika.	
Két vektor skaláris szorzata. A skaláris szorzat tulajdonságai.	A skaláris szorzat definiálása, a tulajdonságainak felsorolása.	Csoportmunka. Frontális munka.	Fizika.	
Szinusztétel, koszinusztétel.	A tétel kimondása, alkalmazása feladatokban. Szinusztételre, koszinusztételre vezető egyszerű gyakorlati, más tudományterületekről származó feladatok megoldása. Szöveges feladatok megoldása. Távolság, szög, terület meghatározása matematikai gyakorlati és a fizikából származó feladatokban. A zsebszámológép alkalmazása.	Tanári magyarázat, csoportmunka, egyéni munka. Frontális munka.	Fizika. Magyar nyelv.	

Egyszerű trigonometrikus egyenletek.	Egyszerű trigonometrikus egyenletek megoldása. Egyszerű trigonometrikus egyenletek megoldására vezető szöveges gyakorlati, más tudományterületekről származó feladatok megoldása. A zsebszámológép alkalmazása.	Csoportmunka, pármunka, egyéni munka.	Fizika. Magyar nyelv.	
Helyvektor. Koordinátákkal adott vektorok.	Műveletek koordinátákkal adott vektorokkal.	Pármunka, egyéni munka.	Fizika.	
Szakasz felezőpontja, harmadolópontja. A háromszög súlypontja.	Szakasz felezőpontjának, harmadolópontjának meghatározása. A háromszög súlypontjának meghatározása.	Egyéni munka.	Fizika.	
Két pont távolsága, a szakasz hossza.	A távolság meghatározása. Feladatok megoldása a szakasz hosszának meghatározására.	Közös megbeszélés, pármunka, egyéni munka. Frontális munka.		
A kör egyenlete.	Különböző adatokból a kör egyenletének meghatározása. Kör egyenletéből a középpont, illetve a sugár meghatározása. Pont és kör egymáshoz viszonyított helyzetének meghatározása. A zsebszámológép alkalmazása.	Csoportmunka, pármunka, egyéni munka.		
Az irányvektor, a normálvektor, az iránytangens fogalma. Összefüggések a normálvektor, az irányvektor és az iránytangens között.	A fogalmak definiálása, feladatok megoldása az egyes adatok kiszámítása egy másik adatból.	Közös megbeszélés, pármunka, egyéni munka. Frontális munka.	Fizika.	

Az egyenes egyenlete. Az egyenes egyenletének különböző adatokkal megadott formái.	Feladatok megoldása az egyenes egyenletének felírására, az egyenletekből az egyenes jellemző adatainak a kiszámítására, pont és egyenes helyzetére.	Csoportmunka, pármunka, egyéni munka.		
Két egyenes párhuzamosságának, merőlegességének feltétele. Két egyenes metszéspontja.	Két egyenes egymáshoz viszonyított helyzetének meghatározása. A zsebszámológép alkalmazása.	Csoportmunka, egyéni munka.		
Kör és egyenes kölcsönös helyzete. A kör adott pontjához húzott érintője.	Adott kör és egyenes egymáshoz viszonyított helyzetének meghatározása, a metszéspontok kiszámítása. A zsebszámológép alkalmazása.	Csoportmunka, egyéni munka.		
A koordinátageometriai ismeretek alkalmazása a sík- és a térgeometriai feladatok megoldásában.	Vegyes koordinátageometriai, illetve koordinátageometriai problémára visszavezethető sík- és térgeometriai feladatok megoldása. A zsebszámológép alkalmazása.	Csoportmunka, egyéni munka.	Fizika. Magyar nyelv.	
Fogalmak	Definíció, tétel, bizonyítás, modellezés, alakzatok. Nullvektor, ellentett vektor. Két vektor skaláris szorzata. Helyvektor. Alakzat egyenlete. Irányvektor, normálvektor, iránytangens.			

Tematikai egység	Statisztika, valószínűség-számítás			Órakeret 14-19
Előzetes ismeret, tevékenység	Valószínűségi kísérletek egyszerű konkrét példák esetében. Valószínűség előzetes becslése, szemléletes fogalma. Adathalmazok elemzése (számtani közép, módusz, medián) és értelmezése, ábrázolásuk. Grafikonok készítése, elemzése. Szórás.			
További feltételek	Tárgyi: számítógép, Internet.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (szövegértés, szóbeli kommunikáció); természettudományos kompetencia (feladatok a természettudomány témaköréből); digitális kompetencia (feladatmegoldás); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (adathalmaz értelmezése).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatmegoldás), hon- és népismeret (feladatok); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (feladatok); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (csoportmunka); a tanulás tanítása (közös munka); felkészülés a felnőttléti szerepeire (feladatok).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: problémamegoldás (valószínűségi feladatok), rendszerezés (valószínűség), tapasztalatgyűjtés (valószínűségi feladatok), kommunikáció (szövegértés), együttműködés (csoportmunka).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Egyszerű valószínűség-számítási problémák.	Feladatok megoldása egyszerű valószínűség-számítási problémákra. Előzetes becslés összevetése a számításokkal. A zsebszámológép alkalmazása.	Pármunka, csoportmunka.	Informatika. Fizika. Magyar nyelv.	
Valószínűségek visszatevése mintavétel esetén, a binomiális eloszlás.	Feladatmegoldás, valószínűségek kiszámolása visszatevése mintavétel esetén. A zsebszámológép alkalmazása.	Pármunka, csoportmunka. Frontális munka.	Informatika. Magyar nyelv.	
Eseményekkel végzett műveletek.	Feladatmegoldás gyakorlati problémákra. A zsebszámológép alkalmazása.	Pármunka, csoportmunka.	Informatika. Fizika. Magyar nyelv.	

A valószínűség klasszikus modellje.	Feladatmegoldás, gyakorlati problémák megoldása a valószínűség klasszikus modelljére. A zsebszámológép alkalmazása.	Közös megbeszélés, egyéni munka, pármunka. Frontális munka.	Informatika. Magyar nyelv. Filozófia.	
Statisztikai mintavétel.	Feladatmegoldás statisztikai mintavételes gyakorlati problémákra. A számítógép alkalmazása statisztikai adatok, illetve véletlen jelenségek vizsgálatára. A mindennapi problémák értelmezése, a statisztikai zsebkönyvek, a napi sajtó, az Internet megfelelő adatainak elemzése.	Pármunka, csoportmunka. Frontális munka.	Informatika. Magyar nyelv.	T: Internet-hozzáférés
Fogalmak	Modellezés, eloszlás. A valószínűség klasszikus modellje, binomiális eloszlás, statisztikai mintavétel.			

Továbbhaladás feltételei	Képes egyszerű kombinatorikai feladatok megoldására. Ismeri a gráf szemléletes fogalmát, képes egyszerű alkalmazásokra. Biztonsággal alkalmazza a hatványozás azonosságait egész kitevő esetén. Ismeri a logaritmus fogalmát, jól alkalmazza az azonosságokat egyszerűbb esetekben. Képes megoldani egyszerű exponenciális, logaritmusos és trigonometrikus egyenleteket. Tájékozott az alapfüggvények grafikonjait és legfontosabb tulajdonságait (értelmezési-tartomány, értékkészlet, zérushely, szélsőérték) illetően. Ismeri és alkalmazza a vektorműveleteket (összeadás, kivonás, skalárral való szorzás). Alkalmazza a szinusztételt és a koszinusztételt a háromszög hiányzó adatainak meghatározására. Képes vektorok koordinátaival számolni. Ki tudja számolni szakasz felezőpontjának koordinátáit. Fel tudja írni a kör középponti egyenletét. Ismeri és alkalmazza az egyenes (egy szabadon választott) egyenletét. Meg tudja határozni két egyenes metszéspontjának koordinátáit. Tudja vizsgálni kör és egyenes kölcsönös helyzetét. Képes egyszerű valószínűségi feladatok megoldására.

Matematika 12. évfolyam

Célok és feladatok

A 12. évfolyam fő feladata matematikából a tanult ismeretek több szempontú rendszerezése, felkészülés az érettségre. Ennek érdekében szükséges a matematika különböző területei közti összefüggéseinek tudatosítása, az absztrakciós készség fejlesztése. a deduktív gondolkodás továbbfejlesztése.

A középiskolai tanulmányok végére a korábban szemléletesen, tevékenységek segítségével kialakított fogalmaknak meg kell erősödniük, egyes fogalmakat pontosan kell definiálni, általánosítani. Meg kell ismertetni a tanulókat a matematika axiomatikus felépítésének elvével.

A következtetési, a bizonyítási készség fejlesztése hangsúlyos ennél a korosztálynál. A „ha ..., akkor ...”, az „akkor és csak akkor” helyes használata az élet számos területén (nem csak a matematikában) fontos.

Az érettségiig szükség van a valós számkör biztos ismeretére, az e számkörben megismert műveletek gyakorlati és elvontabb feladatokban való alkalmazására is. A tananyag különböző fejezeteiben a számításoknál fontos a zsebszámológép, a számítógép biztos használata, a számítógép alkalmazása.

A függvények ábrázolása koordinátarendszerben és a legjellemzőbb függvénytulajdonságok ismerete a természettudományos tárgyak megértése és különböző gyakorlati problémák megoldása érdekében kiemelkedően fontos.

Mai látásunk szerint az élet sok területén (természettudomány, társadalomtudomány, közgazdaságtan) statisztikus törvényekkel írhatók le jól a jelenségek. Ezért hangsúlyossá vált a valószínűségszámítás és a statisztika alapelemeinek megismertetése. Ezen ismeretek rendszerező összefoglalására ennek a korosztálynak az általános szellemi érettsége ad lehetőséget.

A sík- és téergeometriai fogalmak és tételek mind a térszemlélet, mind az analógiás gondolkodás fejlesztése szempontjából lényegesek. A terület-, felszín-, térfogatszámítás más tantárgyakban is elengedhetetlen. A koordináta-geometria ismételésekor a matematika különböző területeinek összefüggéseit, s így a matematika komplexitását hangsúlyozhatjuk.

El kell jutni ahhoz, hogy a tanulók a különböző témakörökben megismert összefüggéseket feladatokban, gyakorlati problémákban alkalmazzák.

Témakörök

	Javasolt óraszámok	
	3 óra/hét (96 óra)	4 óra/hét (128 óra)
Gondolkodási módszerek	11 + folyamatos	15 + folyamatos
Számelmélet, algebra	13 óra	18 óra
Függvények, sorozatok	18 óra	24 óra
Geometria	31 óra	41 óra
Statisztika, valószínűség-számítás	7 óra	10 óra
Témazáró dolgozatok írása, javítása	8 óra	8 óra
Szaktanári döntésen alapuló felhasználás	8 óra	12 óra

A szaktanári döntésen alapuló felhasználásra javasolt órakeretet az alábbiakra fordíthatjuk:

- elsősorban a tananyag gyakorlására, ismételtesére;
- esetleg a tananyag mélyítésére;
- nagyon tehetséges, érdeklődő osztályok esetén új anyag feldolgozására is.

Az egyes témakörök óraszámait tartalmazzák a rendszerező összefoglalásra fordított órákat is.

Tematikai egység	Gondolkodási módszerek	Órakeret 11-15 + folyamatos
Előzetes ismeret, tevékenység	Vegyes kombinatorikai feladatok megoldása. Binomiális együtthatók. Gráfelméleti alapfogalmak, alkalmazásuk. Feladatok megoldása gráfokkal. A matematikai bizonyítás. Az „akkor és csak akkor” használata. Tétel és megfordítása. Bizonyítási módszerek, jellegzetes gondolatmenetek (indirekt módszer, skatulya-elv).	
További feltételek	Tárgyi számítógép	

Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, „házi dolgozat”); a hatékony, önálló tanulás (bizonyos témák önálló feldolgozása); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (önálló feladatmegoldás); hon- és népismeret (szöveges feladatok); gazdasági nevelés (szöveges feladatok); környezettudatosságra nevelés (szöveges feladatok); a tanulás tanítása (közös munka); felkészülés a felnőttlét szerepeire (szöveges feladatok).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás térben, időben és a világ mennyiségi viszonyaiban (feladatmegoldás), problémamegoldás (bizonyítási módszerek), ismeretek alkalmazása (kombinatorika, gráfok), együttműködés (csoportmunka), rendszerezés (az összes eset).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Negáció, konjunkció, diszjunkció, implikáció, ekvivalencia.	Feladatok megoldása, a matematikai nyelv és a köznapi nyelv eltérései és azonosságainak tudatosítása	Közös megbeszélés, csoportmunka. Frontális munka.	Filozófia. Magyar nyelv.	
A halmazelméleti és a logikai ismeretek kapcsolata.	A halmazelméleti és logikai ismeretek rendszerezése, a kapcsolatok tudatosulása.	Csoportmunka, pármunka, közös megbeszélés. Frontális munka.	Magyar nyelv.	
Bizonyítási módszerek.	A megismert bizonyítási módszerek összefoglalása, alkalmazása feladatmegoldásban, tételek bizonyításában.	Csoportmunka, pármunka, közös megbeszélés. Frontális munka.	Magyar nyelv. Filozófia.	
Kombinatorika. Permutáció, variáció, kombináció.	A kombinatorika ismeretek rendszerezése. Vegyes kombinatorikai feladatok megoldása.	Csoportmunka, pármunka, egyéni munka.	Informatika. Magyar nyelv.	
Gráfok.	A gráfokról tanultak rendszerezése, összefoglalása. Vegyes feladatok megoldása a gráfok segítségével.	Csoportmunka, pármunka, egyéni munka.	Informatika. Magyar nyelv.	TD: számítógépes animáció
Fogalmak	Definíció, tétel, bizonyítás, halmaz, modellezés, sorbarende- zés, kiválasztás. Negáció, konjunkció, diszjunkció, implikáció, ekvivalencia. Permutáció, variáció, kombináció.			

Tematikai egység	Számelmélet, algebra	Órakeret 13-18
Előzetes ismeret, tevékenység	A valós számok. Műveletek értelmezése a valós számokon. A hatványozás azonosságai. Nevezetes másod- és harmadfokú algebrai azonosságok. Első- és másodfokú egyenlet és egyenlőtlenség. Négyzetgyökös kifejezések és egyenletek. Abszolútértéket tartalmazó egyenletek. Exponenciális, logaritmikus és trigonometrikus azonosságok. Exponenciális, logaritmikus és trigonometrikus egyenletek. Az egyenlet és egyenlőtlenség. Kétismeretlenes elsőfokú és másodfokú egyenletrendszer.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (csoportmunka); természettudományos kompetencia (szöveges feladatok); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (szokatlan problémákban új utak keresése).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (egyéni munka, csoportmunka); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (csoportmunka); gazdasági nevelés (szöveges problémák); környezettudatosságra nevelés (szöveges problémák); a tanulás tanítása (közös munka); felkészülés a felnőttlet szerepeire (szöveges problémák).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: problémamegoldás (feladatmegoldás), gondolkodás (szöveges feladatok), rendszerezés (egyenletek megoldása).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek.	Rendszerező ismétlés. Oszthatósági feladatok megoldása.	Csoportmunka, pármunka, közös megbeszélés. Frontális munka.		
A valós számok és részhalmazai. A valós számok halmazának felépítése.	Rendszerező ismétlés.	Csoportmunka, pármunka, közös megbeszélés. Frontális munka.	Fizika.	

A műveletek értelmezése a valós számokon, műveleti tulajdonságok.	Feladatok megoldása a műveleti tulajdonságok felhasználásával.	Csoportmunka, pármunka, közös megbeszélés. Frontális munka.		
Nevezetes másod- és harmadfokú algebrai azonosságok.	Feladatok megoldása az azonosságok felhasználásával.	Csoportmunka, pármunka, közös megbeszélés. Frontális munka.		
Első- és másodfokú egyenlet és egyenlőtlenség.	Egyenletek és egyenlőtlenségek megoldása. Zsebszámológép használata.	Csoportmunka, pármunka, közös megbeszélés.	Fizika. Kémia.	
Négyzetgyökös kifejezések és egyenletek.	Négyzetgyökös egyenletek megoldása. Zsebszámológép használata.	Csoportmunka, pármunka, közös megbeszélés. Frontális munka.		
Abszolútértéket tartalmazó egyenletek.	Abszolútértéket tartalmazó egyenletek megoldása. Zsebszámológép használata.	Csoportmunka, pármunka, közös megbeszélés. Frontális munka.	Fizika.	
Exponenciális, logaritmikus és trigonometrikus azonosságok. Exponenciális, logaritmikus és trigonometrikus egyenletek.	Exponenciális, logaritmikus és trigonometrikus azonosságokat és egyenleteket tartalmazó feladatok megoldása. Zsebszámológép használata.	Csoportmunka, pármunka, közös megbeszélés. Frontális munka.	Fizika. Kémia.	
Az egyenlet és egyenlőtlenség megoldásának módszerei.	A megoldási módszerek összegyűjtése, rendszerezése.	Csoportmunka, pármunka, közös megbeszélés. Frontális munka.	Fizika. Kémia.	
Az alaphalmaz szerepe a megoldásban.	Az alaphalmaz és az ellenőrzés az egyenletek megoldásában.	Csoportmunka, pármunka, közös megbeszélés. Frontális munka.		
Kétismeretlenes elsőfokú és másodfokú egyenletrendszer.	Egyenletrendszerek megoldása. Zsebszámológép használata.	Csoportmunka, pármunka, közös megbeszélés. Frontális munka.	Fizika. Kémia.	

Egyenletekre, egyenlőtlenségekre vezető szöveges feladatok.	Egyenletekre és egyenlőtlenségekre vezető szöveges feladatok megoldása. Zsebszámológép használata.	Csoportmunka, pármunka, közös megbeszélés. Frontális munka.	Magyar nyelv. Fizika. Kémia.	
Fogalmak	Halmaz, oszthatóság, egyenlet, modellezés.			

Tematikai egység	Függvények, sorozatok	Órakeret 18-24
Előzetes ismeret, tevékenység	Számokból, sík- és térbeli alakzatokból, mértékegységekből álló sorozatok készítése, vizsgálata, szabályok megfogalmazása. Néhány elemével adott sorozathoz több szabály is létezik. Különböző sorozatok jellemzőinek megkeresése, adott feltételek mellett sorozat elemeinek meghatározása egyszerűbb esetekben. A függvény fogalma, elemi tulajdonságai (értelmezési tartomány, szélsőérték, zérushely, monotonitás, periodicitás, paritás, értékkészlet). Függvényvizsgálat. Függvénytranszformációk. A függvények ábrázolása.	
További feltételek	Tárgyi: számológép.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia, anyanyelvi kommunikáció (szövegértés, lényegkiemelés); természettudományos kompetencia (sorozatok); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatmegoldás), gazdasági nevelés (összefüggések keresése); környezettudatosságra nevelés (összefüggések a környezetben); a tanulás tanítása (közös munka); felkészülés a felnőttléti szerepeire (összefüggések).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás térben és időben (mennyiségek összefüggései); problémamegoldás (feladatok), tapasztalatszerzés (függvénytranszformációk).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A sorozat fogalma.	Különböző sorozatok gyűjtése, a sorozat fogalmának megértése,	Közös megbeszélés, csoportmunka. Frontális munka.	Vizuális kultúra. Biológia.	
Számtani sorozat, az n . tag, az első n elem összege.	A számtani sorozat definíciójának és összegképletének megértése, különböző feladatok a számtani sorozatra, gyakorlati alkalmazás, szöveges feladatok megoldása.	Közös megbeszélés, csoportmunka. Frontális munka.	Biológia. Magyar nyelv.	
Mértani sorozat, az n . tag, az első n elem összege.	A mértani sorozat definíciójának és összegképletének megértése, különböző feladatok a mértani sorozatra, gyakorlati alkalmazás, szöveges feladatok megoldása.	Közös megbeszélés, csoportmunka. Frontális munka.	Biológia. Magyar nyelv.	
Kamatokamat-számítás.	Szöveges, a hétköznapi életből vett feladatok megoldása.	Csoportmunka, pármunka, közös megbeszélés. Frontális munka.	Magyar nyelv.	
A függvények.	A függvényekről tanultak áttekintése, rendszerezése. Feladatok különböző függvényekre.	Csoportmunka, pármunka, közös megbeszélés. Frontális munka.	Földrajz. Fizika. Kémia. Biológia. Társadalomismeret. Történelem.	
Az alapfüggvények ábrázolása. Függvény és inverze.	Az alapfüggvények grafikus ábrázolása. Számítógép használata.	Csoportmunka, pármunka, egyéni munka.	Fizika.	
Függvénytranszformációk.	Különböző függvények transzformáltjai, függvényábrázolás transzformáció segítségével. Számítógép használata.	Csoportmunka, pármunka, egyéni munka.	Fizika.	

Függvényvizsgálat.	Függvényvizsgálat függvénygrafikonok segítségével.	Csoportmunka, pármunka, egyéni munka.	Fizika.	
Fogalmak	Definíció, tétel, bizonyítás, függvény, transzformáció, modellezés. Számtani sorozat, mértani sorozat; a számtani sorozat n . tagja, az első n elem összege; a mértani sorozat n . tagja, az első n elem összege; kamatos kamat.			

Tematikai egység	Geometria	Órakeret 31-41
Előzetes ismeret, tevékenység	Kerület és területszámítás. Felszín és térfogat. Geometriai alapfogalmak, pontthalmazok. Egybevágósági és hasonlósági transzformációk. Háromszögekre vonatkozó tételek és alkalmazásuk. Négyszögekre vonatkozó tételek és alkalmazásuk. Körre vonatkozó tételek és alkalmazásuk. Vektorok, vektorok koordinátái. Vektorműveletek, műveleti tulajdonságok, alkalmazások. Derékszögű koordináta-rendszer. Egyenes egyenlete. Kör egyenlete. Trigonometrikus összefüggések és alkalmazásaik.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (szövegértés, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,); természettudományos kompetencia (szögfüggvények); digitális kompetencia (szögfüggvények); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka, együttműködés); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (új utak keresése a feladatmegoldásokban); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (szerkesztések, transzformációk).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatmegoldás); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (vita); a tanulás tanítása (közös munka); felkészülés a felnőttlét szerepeire (szöveges feladatok).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: tájékozódás a síkban (vektorok), problémamegoldás (feladatok), rendszerezés (vektorok), tapasztalatszerzés (koordinátageometria), együttműködés (csoportmunka), kommunikáció (csoportmunka).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Síkidomok kerületének és területének számítása.	Az ismert síkidomok kerülete és területe számításának összefoglalása, alkalmazása feladatokban.	Csoportmunka, pármunka, egyéni munka.		
A tanult poliéderek (hasáb, gúla, csonkagúla) felszíne, térfogata.	Felszín- és térfogatszámítás a tanult testekre.	Közös megbeszélés, csoportmunka, pármunka, egyéni munka. Frontális munka.		
A forgáshenger és a forgáskúp felszíne és térfogata.	Feladatmegoldás a forgáshenger és a forgáskúp felszín- és térfogatképletének felhasználásával.	Közös megbeszélés, csoportmunka, pármunka, egyéni munka. Frontális munka.		
A csonkakúp felszíne, térfogata.	Feladatmegoldás a csonkagúla felszín- és térfogatképletének felhasználásával.	Közös megbeszélés, csoportmunka, pármunka, egyéni munka. Frontális munka.		
A gömb felszíne, térfogata.	Feladatmegoldás a gömb felszín- és térfogatképletének felhasználásával	Közös megbeszélés, csoportmunka, pármunka, egyéni munka. Frontális munka.		
Geometriai alapfogalmak. Tételek kölcsönös helyzete, távolsága, szöge.	A fogalmak megértése, alkalmazása feladatokban.	Közös megbeszélés, csoportmunka. Frontális munka.	Vizuális kultúra. Filozófia.	
Nevezetes pontthalmazok.	Rendszerező ismétlés	Közös megbeszélés. Frontális munka.		
Egybevágósági és hasonlósági transzformációk.	Az egybevágósági és hasonlósági transzformációk rendszerezése, feladatmegoldás a transzformációk felhasználásával.	Csoportmunka, pármunka, egyéni munka.	Vizuális kultúra.	

Háromszögekre vonatkozó tételek és alkalmazásuk.	A háromszögekre vonatkozó tanult tételek és alkalmazásuk összefoglalása, feladatmegoldás az ismeretek felhasználásával.	Csoportmunka, pármunka, egyéni munka.		
Négyszögekre vonatkozó tételek és alkalmazásuk.	A négyszögekre vonatkozó tanult tételek és alkalmazásuk összefoglalása, feladatmegoldás az ismeretek felhasználásával.	Csoportmunka, pármunka, egyéni munka.		
Sokszögek.	A tanult ismeretek összefoglalása, alkalmazása.	Csoportmunka, pármunka, egyéni munka.		
Körre vonatkozó tételek és alkalmazásuk.	A körre vonatkozó tanult tételek és alkalmazásuk összefoglalása, feladatmegoldás az ismeretek felhasználásával.	Csoportmunka, pármunka, egyéni munka.		
Trigonometrikus összefüggések és alkalmazásaik.	Algebrai és geometriai feladatok megoldása az ismert trigonometriai összefüggések felhasználásával.	Csoportmunka, pármunka, egyéni munka.	Fizika.	
Vektorok, vektorok koordinátái.	A vektorokról tanult ismeretek rendszerező összefoglalása, feladatmegoldás a vektorok segítségével.	Csoportmunka, pármunka, egyéni munka.	Fizika.	
Vektorműveletek, műveleti tulajdonságok, alkalmazások.				
Egyenes egyenlete.	Az egyenes és a kör egyenlete, vegyes koordinátageometriai feladatok.	Csoportmunka, pármunka, egyéni munka.		
Kör egyenlete.		Csoportmunka, pármunka, egyéni munka.		
Fogalmak	Axióma, definíció, tétel, bizonyítás, alakzatok, modellezés, transzformáció. Gúla, kúp, csonkagúla, csonkakúp, gömb felszíne és térfogata.			

Tematikai egység	Statisztika, valószínűség-számítás			Órakeret 7-11
Előzetes ismeret, tevékenység	Valószínűségi kísérletek egyszerű konkrét példák esetében. Valószínűség előzetes becslése, szemléletes fogalma. Adathalmazok elemzése (számtani közép, módusz, medián) és értelmezése, ábrázolásuk. Grafikonok készítése, elemzése. Szórás. Gyakoriság, relatív gyakoriság.			
További feltételek	Tárgyi: számítógép, Internet.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; anyanyelvi kommunikáció (szövegértés, szóbeli kommunikáció); természettudományos kompetencia (feladatok a természettudomány témaköréből); digitális kompetencia (feladatmegoldás); a hatékony, önálló tanulás (feladatmegoldás); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (adathalmaz értelmezése).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (feladatmegoldás), hon- és népismeret (feladatok); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (feladatok); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (csoportmunka); a tanulás tanítása (közös munka); felkészülés a felnőttléti szerepeire (feladatok).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: problémamegoldás (valószínűségi feladatok), rendszerezés (valószínűség), tapasztalatgyűjtés (valószínűségi feladatok), kommunikáció (szövegértés), együttműködés (csoportmunka).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Osztályba sorolás.	A fogalom megismerése, alkalmazása.	Közös megbeszélés, egyéni munka, pármunka. Frontális munka.	Statisztika. Társadalom-ismeret.	
Adathalmazok jellemzői: számtani közép, mértani közép, súlyozott közép, medián, módusz, szórás.	A fogalmak ismerete, alkalmazása.	Pármunka, csoportmunka, egyéni munka.	Statisztika. Társadalom-ismeret. Informatika. Földrajz.	

Gyakoriság, relatív gyakoriság.	A fogalmak ismerete, alkalmazása feladatok megoldásában.	Pármunka, csoportmunka, egyéni munka.	Statisztika. Társadalom- ismeret. Informatika. Földrajz.	
Diagramok, grafikonok.	Kördiagram és oszlopdiagram készítése, elemzése.	Pármunka, csoportmunka, egyéni munka.		
A klasszikus valószínűségi modell.	A klasszikus valószínűségi modell ismerete, alkalmazása.	Pármunka, csoportmunka, egyéni munka.	Társadalom- ismeret. Magyar nyelv.	
Valószínűségi eloszlás	Valószínűség kiszámítása visszatevéses mintavétel esetén (binomiális eloszlás) alkalmazása feladatokban.			
Fogalmak	Véletlen esemény, valószínűség, eloszlás, modellezés. Osztályba sorolás.			

Továbbhaladás feltételei	Ismeri és alkalmazza a tanult halmazműveleteket. Képes adott véges halmazok esetén kiszámítani a számosságokat. Tud egyszerű (matematikai) szövegeket értelmezni. Megfelelően alkalmazza az ítélet fogalmát. Egyszerű feladatokban alkalmazza a negáció, konjunkció, diszjunkció műveletét, és ezt össze tudja kapcsolni a halmazműveletekkel. Különbséget tud tenni definíció és tétel között. Használja és alkalmazza feladatokban a szükséges, az elégséges és a szükséges és elégséges feltételt. Tud egyszerű kombinatorikai feladatokat megoldani. Tud konkrét szituációkat szemléltetni gráfok segítségével.
	Tud prímtényezősz felbontás és a tanult oszthatósági szabályok alkalmazásával egyszerű feladatokat megoldani. Ismeri a való számkör felépítését.

	Ismeri és használja a hatványozás azonosságait. Ismeri és használja feladatok megoldásában a logaritmus fogalmát és azonosságait. Tud algebrai kifejezésekkel műveleteket végezni. Felismeri az egyenes és fordított arányosságot, jól alkalmazza a százalékszámítást. Algebrai és grafikus módon is tud első- és másodfokú egyenleteket, egyenlőtlenségeket, valamint elsőfokú egyenletrendszereket megoldani. Képes nagyon egyszerű abszolútértékes, exponenciális, logaritmikus és trigonometrikus egyenleteket megoldani.
Továbbhaladás feltételei	Tud értéktáblázat és képlet alapján függvényt ábrázolni és adatokat leolvasni a grafikonról. Képes jellemezni grafikonnal megadott egyszerű függvényeket. Ki tudja számítani számtani, illetve mértani sorozat tagjait és részletösszegeit.
	Helyesen alkalmazza feladatokban a térelemek távolságára és szögére vonatkozó definíciókat. Felismeri és használja feladatokban a különböző alakzatok szimmetriáit. Ismeri a háromszög oldalai és szögei közötti összefüggéseit, a háromszög nevezetes vonalait és pontjait. Képes alkalmazni a Thalész- és a Pitagorasz-tételt. Ismeri a négyszögek fajtáit és tulajdonságait. Helyesen alkalmazza a tanult kerület-, terület-, felszín- és térfogat-számítási képleteket egyszerű feladatokban. Képes háromszögek hiányzó adatainak kiszámítására szögfüggvények, illetve szinusz- és koszinusztétel segítségével. Érti a vektor koordinátáinak fogalmát. Jól tudja különböző adatokból az egyenes és a kör egyenletét felírni. Képes egyenesek metszéspontját kiszámolni.
	Képes statisztikai adatokat rendezni, grafikonon ábrázolni, adott diagramról információt kiolvasni. Meg tudja határozni konkrét adatsokaság móduszát, mediánját, aritmetikai átlagát. Képes adathalmazokat összehasonlítani statisztikai mutatók segítségével. Egyszerű feladatokban jól alkalmazza a klasszikus valószínűség-számítási modellt.

TÖRTÉNELEM

Célok és feladatok

Az Ember és társadalom műveltségterület a tanulók társadalmi környezetben való eligazodásához, szocializációjához ad gazdag lehetőséget. Középpontjában az ember világa áll, melynek három oldala a múltismeret (történelem), az emberismeret (etika) és a jelenismeret (társadalomismeret).

A középiskolai *történelemtanítás* céljai és feladatai az alapfokú oktatás során kialakított képességekre, ismeretekre épülnek és kultúraközvetítő, értékorientáló, valamint szocializációs funkciókat foglalnak magukba. A történelem tantárgy a múlt bemutatásának, valamint értelmezésének több szempontú és problémaorientált megvitatásával, a tágran értelmezett források (minden szöveg, tárgy, kép stb., ami a múltat jelenti) feldolgozásával lehetőséget teremt a humanista és demokratikus értékrend közvetítéséhez, a nemzedéki kapcsolatok felfedezéséhez, a közösségi kulturális kódok átörökítéséhez, a középiskolai tanulók társadalmi környezetben való gazdag eligazodásához, szocializációjához és az aktív állampolgári lét feltételeinek kialakításához. A történelem tantárgy tanulása járuljon hozzá a helyes pályaválasztási irány megtalálásához és megalapozásához. A tanulók a középiskola befejezésére váljanak képessé a középszintű érettségi vizsga sikeres letételére.

A történelem tanításának célja annak a történelmi műveltségnek az elsajátítása, amely közös kommunikációs alapot, és ezáltal a kölcsönös megértés lehetőségét biztosítja a szűkebb és tágabb közösségek számára. A magyar történelem a nemzeti azonosságtudatot, az európai és a világtörténelem az egyetemes emberi identitást formálja, erősíti. A történelmi folyamatok, jelenségek megismerése, megértése megalapozza a történelmi tudat és történelmi gondolkodás kialakulását. A tanulás végeredményeként a tanuló úgy képes a múlt-jelen-jövő hármas dimenziójában gondolkodni, hogy életkori sajátosságainak és fejlettségi szintjének megfelelően ismeri és tudja alkalmazni a történettudomány vizsgálati eljárásainak legfontosabb alkotóelemeit (történeti probléma felismerése, megfogalmazása, a kritika, az interpretáció módszereinek ismerete és alkalmazása, történeti probléma megoldása válaszadással és ítéletalkotással).

Az új szemléletű történelemtanítás segíti a tanulókat abban, hogy felismerjék és megértsék, hogyan és miért éreztek, gondolkodtak, cselekedtek másként az emberek a múltban, mint a jelenben élő utódaik. A történelemmel való foglalkozás így hozzásegíti őket a történetileg és kulturálisan eltérőnek, másnak, különbözőnek a megértéséhez. Ennek kapcsán egyfajta kritikus gondolkodást kell elsajátítaniuk, hogy a történeti szöveges és képi forrásokban meglássák az azt létrehozó szerzők érdekeit, elfogultságát, szubjektívizmusát stb. A történelemtanulásnak ez a felfogása végül is azt a belátást erősíti, hogy az emberek gondolatai és cselekedetei idő-, tér- és érdek-függőek, valamint azt, hogy a történelmi változások lehetségesek, azok nem maguktól történnek, hanem a változások emberi cselekedetek által jöttek létre. A történelem segít tehát belátni, hogy a múlttól a jelenen át a jövőig vezető hosszú távú fejlődési trendek léteznek, és a jelen változásai is tevékenységek által valósulnak meg.

Fontos célként fogalmazható meg, hogy a középiskolai tanulmányokat záró *történelem érettségi* – elősegítve az élethosszig való tanulás feltételeit – nemcsak a lexikai adatok elsajátítását, az egyszerű reprodukciót, hanem a különböző típusú ismeretforrások gyakorlati használatát, történelmi összefüggések magyarázatát, a kritikai gondolkodás kialakulását, valamint a kommunikációs képességek alkalmazását várja el. Továbbá azt is ösztönzi, hogy az eseménytörténeti ismeretek mellett több figyelmet kapjanak a társadalmi, gazdasági és kulturális folyamatok, illetve azok a tartalmak, amelyek az egyes korszakok komplex, életszerű bemutatásához szükségesek. A művelődéstörténet, az életmód-, és mentalitástörténet feldolgozása lehetőséget teremt az egyes korokban érvényre jutó értékrendek vizsgálatára, a normák változásának bemutatására. Az érettségi követelmények olyan kritikai szemléletmód fejlesztésre ösztönöznek, amelynek segítségével a tanulók a múltban és jelenben is képesek a lehetséges alternatívák meglátására és értékelésére, továbbá azt rögzítik, hogy korszerű történelmi műveltséggel ma az rendelkezik, aki gazdag és sokrétű ismeretanyag birtokában van, szemléletét a nyitottság, a problémaérzékenység jellemzi, aki ugyanakkor tisztában van a múlt rekonstruálásának objektív és szubjektív korlátaival, és gondolatait képes mind szóban, mind írásban árnyaltan kifejezni.

A történelem tantárgy általános funkciója, hogy a személyiségfejlesztést, a kulcskompetenciák kialakítását, valamint a jelen világában való eligazodást segítse. A történelmi múlt több nézőpontú (multiperspektivikus), élményszerű és tanulói tevékenységekre épülő feldolgozása mind az értelmi, mind az érzelmi fejlesztést eredményesen szolgálja, így jelentős szerepe van a személyiségfejlesztésben. A történelmi személyiségek cselekedeteinek és döntéseinek elemzése, a társadalmi-, politikai- és gazdasági jelenségek problémaközpontú feldolgozása nagymértékben segítheti a szociális és állampolgári kulcskompetencia kialakulását. A múlt eseményeinek feldolgozása, az általánosítható analógiák, következtetések, magyarázatok keresése és a jelen viszonyaival való összevetés eredményesen járulhat hozzá a jelenkor politikai, gazdasági, társadalmi jelenségeinek értelmezéséhez.

A sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztése, továbbá a kisebbségi, migráns tanulókkal való foglalkozás a történelem tantárgyi órákon is szükséges: ami a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálásnál nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását és kiegészítő pedagógiai szolgáltatások igénybe vételét teheti szükségessé. Figyelembe kell venni az egyéni fejlesztési tervek kialakításakor, a tanórákon a csoportok szervezésekor, a tanórák tanulásszervezési eljárásainak tervezésekor. Sajátos tanulásszervezési megoldások alkalmazása nélkül ugyanis nem valósíthatók meg a különleges bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű gyerekek, a tanulási és egyéb problémákkal, magatartási zavarokkal küzdő tanulók nevelésének, oktatásának feladatai. Figyelembe kell venni a tervezéskor a tanórán kívüli lehetőségek felhasználását is.

A történelem tantárgyi kerettanterv érvényesíti az iskolai oktatás-nevelés közös, átfogó elveit, így részt vállal az egészségfejlesztés, a környezetvédelem és a fogyasztóvédelem társadalmi feladataiból.

A történelem tantárgy *egészségnevelési* feladata elsősorban azokban a témakörökben, ahol a mikrotörténelem és a mindennapi életmód, mentalitás jelenik meg, továbbá a jelenkor kihívásait feldolgozó tananyagoknál kézenfekvő, hiszen az itt megjelenő tartalmi elemek alkalmat adnak arra, hogy elősegítsék a tanulók egészségfejlesztési attitűdjének, magatartásának, életvitelének kialakulását a megjelenő ismeretek értelmezésén, továbbgondolásán keresztül.

A környezettudatosságra nevelés érdekében a történelem tantárgy igen alkalmas arra, hogy különböző egymásnak is ellentmondó adatok és tények felhasználásával, problémákat vitassanak meg, átélhető feladatokat oldjanak meg a tanulók, amelyeken keresztül megismerhetik, megérthetik, valamint végiggondolhatják azokat a jelenlegi folyamatokat, amelyek következményeként bolygónkon környezeti válságjelenségek mutatkoznak, továbbá konkrét európai és hazai példákon is felismerik a társadalmi-gazdasági modernizáció pozitív és negatív környezeti következményeit.

Az egészségvédelemhez és a környezetvédelemhez hasonlóan a *fogyasztóvédelemre*, a tudatos kritikus fogyasztói magatartásra való nevelés is jól megoldható a történelem tananyag gazdasági és társadalmi témakörein keresztül, amely amúgy is fontos területe a mindennapokban megjelenő problémák, összefüggések vizsgálatának. A mindennapi életmód, mentalitás feldolgozásán keresztül mód van az egyes termékekről való beszélgetések kezdeményezésére, a tömegművelődés reklámtevékenységeinek megvitatására vagy szituációs játékokon, video-anyagok feldolgozásán keresztül a fogyasztói szokások elemzésére.

A történelem tanításának *fejlesztési feladatai* abból indulnak ki, hogy a múlt eseményeinek megismerése során a tanulók tényeket, adatokat, ismereteket, összefüggéseket tanulnak meg, amelyek általános történelmi műveltségük fundamentumát képezik. Történelmi tényismeretük és tudásuk azonban csak abban az esetben válik saját maguk és a társadalom számára is releváns, hasznos tudássá, ha a történettudomány által kínált konstrukciókat, sémákat, fogalmakat rugalmasan képesek adaptálni a múlt, valamint a jelen megértéséhez.

A fogalmi rendszer

A történelem tantárgy révén közvetített tudás konstruálásában, a fogalmi műveltség felépítésében folyamatos tevékenység a fogalmi gondolkodás fejlesztése. Ahogyan e kerettanterv részletes tartalmi kidolgozása is jelzi, az ember és társadalom műveltségterület, és ezen belül a történelem tantárgy is – a témakörökhöz, témákhoz rendelt fogalmak közlésével – felépítette a maga sajátos fogalomrendszerét. E fogalomrendszerben azonosíthatjuk a *kulcsfogalmakat*, amelyek lehetővé teszik, illetve alapul szolgálnak az emberi és társadalmi jelenségek, tények, mintázatba rendezéséhez.

A kulcsfogalmakkal kapcsolatos tudás folyamatos bővítése és elmélyítése az értelmes tanulás egyik összetevője. Az egyedi fogalmi ismeretek, az egy-egy konkrét történelmi témához kötődő fogalomhasználat jelentőségét is elsősorban az határozza meg, hogy elősegítik-e a kulcsfogalmak megértését, illetve megfelelő élmény- és ismeretanyagot biztosítanak-e az adaptív tudást hordozó kulcsfogalmak alkalmazni tudásához. A kulcsfogalmak tehát az adott ismeretrendszer fogalmi hálójának csomópontjait jelentik, amelyek sok más fogalommal kapcsolatba hozhatóak. A kulcsfogalmak más és más kontextusban szükségszerűen újra és újra megjelennek irodalmi alkotások, szövegek, nyelvi jelenségek, poétikai, nyelvtani és más ismeretek értelmezésekor. Képesek a tanulásban, a jelenségek leírásában először rendezetlen halmazként megjelenő konkrét fogalmakat, tényeket struktúrákká, fogalmi hálóká rendezni, így alkalmazásuk révén könnyebb értelmezni és befogadni az új információkat és tapasztalatokat is.

A tantárgy kulcsfogalmai tehát átfogó, a tanítási-tanulási folyamatban szükségszerűen ismétlődő fogalmak. E gazdag jelentésmezővel rendelkező fogalmak jellegüknél fogva, tartalmi összetevőik révén érintkeznek is egymással. A kulcsfogalmak természetesen fokozatosan telítődnek konkrét tartalmakkal, azaz fokozatosan épül fel az a fogalmi háló, ami végül is a fogalmi műveltségben ölt(het) testet.

Az Ember és társadalom műveltségterület kulcsfogalmainak kiválasztásánál az alábbi szempontok érvényesülését tartottam fontosnak: A kulcsfogalmak összességükben alkalmasak legyenek a középiskolai történelem, társadalomismeret, állampolgári ismeretek, etika, jelenismeret vizsgakövetelményekben rögzített tartalmak feldolgozására. Egyszerre épüljenek az 1–8. évfolyam számára elkészített kulcsfogalmakra illetve jelentsék annak továbbgondolását, továbbbontását. Összességükben lefedjék a történelmi múlt feldolgozásának legelterjedtebb nézőpontjait (pl. társadalom, gazdaság, politika, eszme). Magukba foglalják a történelmi feldolgozás építőkockáit, illetve alapvető struktúráit, melyek a történelmi gondolkodás kialakulásához elengedhetetlenek. A kiválasztott kulcsfogalmak egyszerre legyenek általánosak és speciálisak, hogy a történelem azon sajátosságát meg tudják jeleníteni, miszerint az egyedi események, jelenségek kapcsán általánosítások fogalmazhatók meg. Alkalmasak legyenek a több nézőpontú, multiperspektivikus és kontroverzív történelem-szemlélet gyakorlati alkalmazására.

A kerettanterv által alkalmazott kulcsfogalmak a következők: változás–folyamatosság; történelmi források; kronológia; történelmi tér; település, életmód, életviszony, életminőség; történelmi személyiség; ellentét – összefüggés, kölcsönhatás; ok, cél, következmény; analógia; társadalmi helyzet (státusz); szabadság, alávetettség (emancipáció, diszkrimináció); erőszak, terror, népiártás; gazdaság, technika, technológia; hit, vallás, egyház; eszmék, ideológiák; birodalom, ország; identitás, nép, nemzet, nemzetiség; demográfiai változások, népmozgások; állam, hatalom, politika; konfrontáció és kompromisszum; nemzetközi kapcsolatok, integráció, globalizáció; hadseregek, hadviselés, háborúk.

Az 9–12. évfolyamra kiválasztott kulcsfogalmak felosztása		
Nézőpontok, dimenziók	Feldolgozási struktúrák	Egyedi és általános
gazdaság, technika, technológia	változás, folyamatosság	történelmi személyiség
település, életmód, életviszony, életminőség	történelmi forrás	szabadság, alávetettség
társadalmi helyzet (státusz)	kronológia	erőszak, terror, népiártás
állam, hatalom, politika	történelmi tér	birodalom, ország
konfrontáció és kompromisszum	ellentét, összefüggés, kölcsönhatás	identitás, nép, nemzet, nemzetiség
hit, vallás, egyház	ok, cél, következmény	demográfiai változások, népmozgások

eszmék, ideológiák	analógia	nemzetközi kapcsolatok, integráció, globalizáció
		hadseregek, hadviselés, háborúk

A történelem tantárgy – a lehetőségekhez igazodva – támogatja a korszerű informatikai eszközök, médiák, a könyvtárak, múzeumok és az elektronikus eszközök (kalkulátor, számítógép, internet stb.), információhordozók célszerű felhasználásának megismerését, alkalmazásukat az ismeretszerzésben. A középiskolai történelemtanítás során ki kell alakítani az ismeretforrásokkal való tevékenységek különböző formáit, és a tanulóknak ismerniük kell a különböző típusú elsődleges és másodlagos források kezelésének, elemzésének módszereit, a tudományos anyaggyűjtés alapelemeit. Alapkövetelmény a tájékozódás készsége könyvtárakban, kézikönyvekben, lexikonokban, atlaszokban, ismeretterjesztő folyóiratokban. Járatosnak kell lenniük az internetes keresőprogramok és a történelem, továbbá a társadalomtudományok anyagát hordozó CD-ROM-ok kezelésében.

A történelmi-társadalmi jelenségek és az eseményeket alakító okok föltárása a középiskolai oktatás egyik kiemelt feladata, hiszen alapvetően ennek révén lehet felébreszteni az igényt a történelmi jelenségek rendszerezésére, valamint kialakítani azokat a feldolgozási algoritmusokat, amelyek a történelmi gondolkodási sémák és szövegalkotási standardok (pl. hipotézisek és igazolásuk, nézőpontok és értelmezésük) kialakulását eredményezik, és ezáltal az egész életen át tartó tanulás feltételeit teremtik meg. Az okok keresése kapcsán szembesülhetnek a diákok azzal, hogy meghatározó jelentőségű a lényeges és lényegtelen elemek elhatárolása, az oksági hierarchia feltérképezése, illetve okok és következmények bonyolult koordinátáinak beazonosítása. Ennek kapcsán lehetséges csak bemutatniuk és értelmezniük az egyének és csoportok indítékait, választási lehetőségeiket, illetve szerepüket az események alakulásában. Ez a szemlélet alakíthatja ki azt, hogy a felnőtté váló fiatal felelősséggel viszonyuljon a közügyekhez.

Az ismeretszerzési, feldolgozási képességek szorosan összefüggnek a kommunikációs képességek fejlesztésével, a kritikai gondolkodásmód kialakításának szándékával. A kommunikációs képességek fejlesztése során a diákoknak el kell jutniuk az események elbeszélésétől, az elsődleges és másodlagos források pontos tartalmi ismertetésétől, a beszámolók és kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, ok megtartásáig, a problémafelvetés, magyarázat, fejtegetés, következtetés, érvelés szóbeli és írásbeli formáinak gyakorlati alkalmazásáig. Ennek keretében megfelelően alkalmazzák a történelem és a társadalomtudományok legfontosabb fogalmait és szakkifejezéseit. Fontos szempontként rögzíthető, hogy a tanulóknak törekedniük kell a szóbeli vagy írásbeli feladatok elvégzésekor a téma, a probléma megértésére, a lényeg kiemelésére, az árnyalt és szakszerű magyarázatok, következtetések alkalmazására. Ennek feltételeként ismerniük kell a vázlat- és a feleletterv-készítés, a kivonatolás és jegyzetelés (élőszóban vagy hangfelvételtől elhangzó előadásról, magyarázatról, fejtegetésről), a táblázatkészítés technikáit, illetve a szövegszerkesztő programok alkalmazását.

A képi kifejezés fejlesztése terén a középiskolában lehetőséget kell adnunk a hagyományos képelemzések alkalmazása mellett az újszerű formák, pl. fénykép, karikatúrák, plakátok, valamint a film, a videofelvétel és a digitális médiumok kínálta üzenetek dekódolására, továbbá a diagramok, grafikonok elkészítésére, elemzésére, képi ismerethordozók gyűjtésére, válogatására, esetleg készítésére.

Kiemelt feladatnak tekinthető az időben való tájékozódás képességének és készségének folyamatos fejlesztése. Ennek kapcsán elvárható, hogy a tanulók képesek legyenek a nagyobb történelmi korszakokon belül a kisebbeket elkülöníteni, illetve a feldolgozott események sorrendjét meg tudják határozni, valamint fel kell ismerniük az egy időben zajló eseményeket. Ehhez tudniuk kell a legfontosabb évszámokat és eredményesen kell használniuk a kronológiai munkákat. Nem okozhat nehézséget számukra az egyszerű kronológiai táblázatok elkészítése.

Fontos elvárás a történelmi térben való tájékozódás képességeinek továbbfejlesztése is. Ennek keretében arra kell felkészíteni a diákokat, hogy egységben lássák a kronológiai és a topográfiai adatokat, és a legfontosabb történelmi helyeket el tudják helyezni vaktérképen is. A diákoknak arra is lehetőséget kell teremteni, hogy adott témánál érzékeljék a történelmi tér változásait, a különböző tájegységek, régiók összetartó, illetve elválasztó elemeinek földrajzi és történelmi nézőpontjait, a történelem eseményeinek és a természeti feltételek viszonyának összefüggéseit. Gyakorlati elvárásként rögzíthető a történelmi térképek olvasása, a terület és a távolság kiszámítása és becslése, egyszerűbb térképvázlat önálló megrajzolása. Alkalmat kell teremteni a történelmi jelenségek értelmezésében az ökológiai szemléletmód kialakítására is.

Az ismeretforrásokkal (például szöveg, ábra, kép, térkép) való tananyag-feldolgozás, a kritikai gondolkodás kialakításának igénye, a kommunikáció fejlesztése a tanulók aktív, valamint egyéni, páros és csoportos feladatmegoldó munkáján alapul, vagyis alapvetően tanulócentrikus és tevékenységközpontú tanítási gyakorlatot feltételez, ahol a hangsúly a tanulói képességfejlesztésre helyeződik.

A műveltségterület tantárgyi rendszere és óraszámai

Az Ember és társadalom műveltségterület *gerincét a történelem tantárgy adja*. A történelemtanítás azonban csak akkor eredményes, ha jelentős kapcsolódási pontokat nyújt a jelenismeret és felé is. Tantervünkben a történelem olyan integrációs fókusként jelenik meg, mely a múlt feldolgozása kapcsán magába foglalja a társadalomismeret és állampolgári ismeretek tartalmait és feldolgozási szempontjait. A történelem tantárgy tanterve tényként kezeli azt, hogy az alapfokú oktatás keretében a tanulók megismerkedtek az emberiség és hazánk történetének néhány fontos eseményével, több meghatározó történelmi személyiséggel, a társadalmi-gazdasági, kulturális jelenségek és vallási szokások feldolgozásához szükséges alapfogalmakkal, az egyszerű ismertszerzési formákkal, módszerekkel, a kritikai gondolkodás alapjaival, valamint az idő- és térbeli tájékozódáshoz szükséges ismeretekkel és képességekkel.

A *társadalomismeret* és az *állampolgári ismeretek* segíthetik a tanulókat abban, hogy tájékozódni tudjanak korunk társadalmi, politikai és gazdasági jelenségei között. Ez mindenekelőtt a társas kapcsolatokban szükséges szabályok és készségek kialakítását, a nyitottság, az

egymás gondjai, örömei iránti érzékenység erősítését jelenti, másrészt alapot adhatnak a demokratikus közéletben való tudatos részvételhez, s a készségek kialakításán keresztül erősítik a demokrácia értékeinek (humanizmus, tolerancia, szolidaritás) a tiszteletét.

A NAT lehetőségeit kihasználva az ember és társadalom műveltségterület tanterve egy magasabb (A változat) és egy alacsonyabb (B változat) heti óraszámára készült el. Ezt mutatja következő táblázatunk.

Évfolyam	9.		10.		11.		12.	
Kerettanterv szerint	A	B	B	A	B	A	B	A
Történelem	2	3	2	3	2	3	2	3
Társadalomismeret és állampolgári ismeretek	–	–	–	–	–	–	–	1
Heti összes óraszám	2	3	2	3	2	3	3	3
Évi összes óraszám	74	111	74	111	74	111	96	96

A két változat órászámai között nincs olyan nagy különbség, hogy az két különálló tanterv elkészítését igényelné. Az A változatban a Társadalomismeret és állampolgári ismeretek a történelem tantárgyba integrálva jelennek meg, míg a B változatban e tartalmak önálló tantárgyként is oktathatók. A helyi tantervekben dönteni kell arról is, hogy az önálló társadalomismeret és állampolgári ismeretek 11. vagy 12. évfolyamon kerüljenek feldolgozásra. *(E tantárgy kerettanterve egy későbbi fázisban kerül kidolgozásra!)*

Az A változat alapvetően az általános történelmi műveltség elvárásainak és a történelmi gondolkodásmód kialakításához szükséges képességjellegű követelmények teljesítésének szándékát tekinti céljának. Ebből adódóan azok a témák és feldolgozási módok és szintek jelennek meg benne, melyek minden középiskolás számára elérhetőek. Ebben a változatban társadalmi és állampolgári alapkompétenciákra helyeződik a hangsúly: a tanulók legyenek képesek felismerni, mely problémák társadalmi jellegűek; legyenek képesek a felelős állampolgári döntésekhez szükséges információkat képesek legyenek megszerezni; életmódjukban és döntéseikben képesek legyenek a társadalomtudományos műveltségüket használni. Ebben a változatban nagyobb szerep jut a tanári demonstrációnak, hogy a tanulók az általános tájékozottság szintjén képet kapjanak a társadalomtudományok vizsgálati módszereiről.

A B változat magasabb órászáma egyrészt lehetőséget kínál a témaválasztás bővítésére, a feldolgozási módok gazdagabb választékának alkalmazására vagy az egyes események, jelenségek alaposabb, többoldalú, mélyebb feldolgozására. Ez a változat a társadalomtudományok iránt érdeklődő, a történelem tanulásában motivált osztályok, csoportok számára ajánlott, amelyek tanulóinak többsége várhatóan középszinten, de jó teljesítménnyel szeretne érettségizni. Ebben a változatban is a tanulási folyamat alapvetően a tanulói tevékenységre épül, azonban ezek között nagyobb hangsúlyt kap a tanulói következtetések levonása, az összefüggések felismerése képességének fejlesztése. Ily módon ebben a változatban a társadalomtudományi kompetencia összetevői közül a tudományos megismerés, vizsgálati módszerek, gondolkodásmód elsajátítása kerül előtérbe.

Mivel mindkét tantervi változat meghatározó módon a tanulói tevékenységekre épül, elegendőnek tartottuk a tantervben *dőlt betűvel jelölni azokat a tartalmakat, amelyek csak a magasabb óraszámú változat választása esetén végezhetők el*. Nincs eltérés a két változat között a tevékenységekben – természetesen magasabb óraszám mellett ezekből több valósítható meg.

A témakörökhöz kapcsolódó *adattár* (nevek, évszámok, fogalmak, topográfia) megadásánál abból indultunk ki, hogy a 40/2002. OKM rendelet melléklete, mely a történelem érettségi vizsga részletes követelményeit tartalmazza, *visszaul 28/2000. OKM Kerettantervekről szóló dokumentumára, miszerint az ott rögzítettek kérhetők számon az érettségien*. Tantervünk ezért külön sorokban szerepelteti az abban a dokumentumban meghatározottakat, illetve a tananyag feldolgozása során feltételezhetően még alkalmazhatókat. E két csoporton belül külön jelöltük a **kulcsfogalmakat** (félkövér kiemeléssel), amelyek a tantárgy több témakörénél is előkerülnek, tartalmukban változnak, gazdagodnak.

A tanulók értékelése

Az egyéni értékelés különböző formái:

- Önálló, produktív írásbeli munka (pl. problémamegoldó vagy elemző esszé írása, házi dolgozat, projektmunka, elektronikus anyag, portfólió) készítése.
- Önálló szóbeli felelet (pl. tétel kifejtése, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, tartása).
- Pár- és csoportmunkában való részvétel (pl. disputa, vetélkedő, szerepjáték).
- Félévente legalább két témazáró feladatlap megírása.
- Évenként egy összegző, rendszerző feladatlap és esszé megírása.

A tanulók értékelésének főbb szempontjai:

- Aktivitás és részvétel a tanulói tevékenységek során.
- Szóbeli és írásbeli feleletek, beszámolók esetében az összefüggő, követhető, logikus gondolatmenetre és árnyalt fogalmazásra való törekvés.
- Képes-e önállóan felépíteni feleletét? Képes-e kérdéseket, releváns megállapításokat, következtetéseket megfogalmazni?
- Az általános és adott korszakhoz kapcsolódó történelmi fogalmak szakszerű és helyes használata.
- Történelmi események, jelenségek, folyamatok, személyek elhelyezése időben és térben, tájékozódás a történelmi térképen.
- Egyéni és csoportos képességfejlesztő feladatok (pl. szöveges forrás-, kép-, film-, ábra-, grafikon-, diagramelemzés) megoldása.
- Projektek (pl. tablók, házi dolgozatok, színelőadások, kiadványok, makettek, filmek, egyéb digitális anyagok) egyéni vagy csoportos elkészítése.

- Tanórán kívüli információszerzés, pl. kutató- és gyűjtőmunka produktumainak bemutatása, tanulmányi kirándulásokról, múzeum-látogatásokról készült jegyzőkönyvek, élménybeszámolók tartása.

A tanterv alkalmazása, szükséges speciális képesítések és tárgyi feltételek

A társadalomismeretet és állampolgári ismereteket feldolgozó tananyagrészekhez ajánlott a megfelelő szakirányú pedagógus-továbbképzés elvégzése.

Az iskolában már meglévő tanári és tanulói demonstrációs eszközök, pl. falitérképek, projektor, időszalag, történelmi tablók, forrásszemelvények beszerzése (kiegészítve – szükség szerint – saját készítésű eszközökkel, pl. memóriakártyák, táblajátékok); szaktantermek; iskolai könyvtár, pc, internet (lehetőség szerint), megfelelően a 11/1994. MKM rendelet előírásainak.

A tankönyvek kiválasztásának elvei

A középiskolai korosztálynak olyan tankönyvet válasszunk, amely – a tantervi célkitűzésnek megfelelően – a múltat a maga sokszínűségében, gazdag forrásanyagra támaszkodva, sokoldalúan és összefüggéseiben mutatja be. Lehetőséget teremt a tanulói érintettség felkeltésére, az ismeretszerzés és tanulási képességek fejlesztésére, a problémaérzékenység, és az alternatívákban való gondolkodás kialakítására, a releváns összefüggések feltárására, az egyedi jelenségekből következő általánosításokra, az ellentmondások feltárására, megvitatására, valamint a szakszerű és árnyalt vélemények megfogalmazására. A könyv tematikája továbbfejleszti a tanulók időbeni tájékozódási képességét, a feldolgozott időszak dokumentumai (szövegek, képek stb.) a megjelenített korszak fontos és jellemző vonásait tükrözik. A tankönyv a feldolgozandó ismeretforrások megértését, elemzését változatos és gondolkodtató kérdések, feladatok alkalmazásával segíti.

A tankönyv elsődlegesen nem a tananyag otthoni felidézésére szolgál, hanem a tanórai munka legfontosabb eszköze. Ezért a képek, ábrák, térképek, adatsorok ne csupán illusztratív szerepet töltsenek be: legyenek alkalmasak elemzésre, a tananyaghoz kapcsolódó irányított vagy önálló tanulói ismeretszerzésre. A képekre, ábrákra, térképekre is vonatkozzanak kérdések, feladatok. A tankönyvi térképek funkciója más, mint a történelmi atlasz térképeié: egy-egy lényeges dolgot hangsúlyozzanak. Kerüljük a zsúfolt, nehezen áttekinthető térképeket, ábrákat tartalmazó tankönyveket! A képekről, ábrákról történő ismeretszerzésre a színes nyomású könyvek több lehetőséget nyújtanak.

A taníthatóság-tanulhatóság feltétele a tankönyv jó tagoltsága. A nagy fejezetek és a leckék legyenek arányosak – már a könyv tagolása emelje ki a tárgyalt korszak sajátosságait. Különbüljenek el a különböző didaktikai funkciójú szövegrészek (pl. törzsanyag, kiegészítő anyag, olvasmányok, kérdések, feladatok). A tanulást különféle kiemelések segítsék. A túlzott tagoltság és sok kiemelés azonban már nehezíti a tanulást. Előnyös, ha a leckéket egyszerű vázlatok és összegző kérdések zárják. A nagy fejezeteket is zárják összefoglalások.

A könyv nyelvezete legyen érthető, olvasmányos a tanulók számára. Ne tartalmazzon fölöslegesen sok fogalmat és adatot (nevek, évszámok, topográfia), ugyanakkor biztosítson minél több lehetőséget a tanulói tevékenységekre, a képességfejlesztésre (kérdések, feladatok). Ösztönözze az önálló tanulói ismeretszerzés tankönyvön belüli (ebben fontos szerepet tölthet be a tankönyv végi fogalomtár, névtár és az időrendi táblázat) és tankönyvön kívüli formáit.

A tevékenységközpontú történelemtanítás és a képességfejlesztés szempontjából fontos, hogy a tankönyvhöz megfelelő munkafüzet is tartozzon. A kiegyensúlyozott oktató-nevelő munkát segítheti, ha olyan tankönyvsorozatot választunk, amelynek kötetei azonos didaktikai felépítésűek. A könyv, illetve a munkafüzet képekkel, érdekes esetleírásokkal, feladatokkal ösztönözze vitára, állásfoglalásra a tanulókat.

9. évfolyam

Célok és feladatok

A 9. évfolyam tartalmi az ember kialakulásával, az ókor, a kora középkor és magyar történelem kezdeteivel foglalkoznak. Ennek kapcsán kiemelten fontos, hogy a tanulók sokoldalúan alkalmazzák az alapfokú oktatás során megismert, időben és térben való tájékozódáshoz kapcsolható képességeket és ismereteket. Gyakorolják a különböző időtávlatok áttekintését, az események, személyek és a tárgyi kultúra korjellemző darabjainak (pl. épületek, szobrok, fegyverek, használati eszközök) időbeni elhelyezését. Legyenek képesek a keresztény időszámítás összehasonlítására az egyiptomi, a görög, a római és az iszlám időszámítással. Az ókori kelet, a görög és római történelmében, valamint az európai kora középkor és a magyar történelem kezdetei között a tanulók fedezzék föl az időbeni párhuzamokat.

Az ismeretszerzés tekintetében meghatározó jelentőségű, hogy különböző feladatokhoz kapcsolódóan használják a tankönyv főszövegét, illetve az egyes leckékben található forrásokat. Szokják meg, hogy a történelmi ismeretszerzés mindig forrásokból indul ki, s tanulják meg a különféle forrástípusok jellemzőit. Legyenek képesek ellentétes nézetek összehasonlítása és megvitatása az őstörténet, az ókor és a kora középkor kutatásával kapcsolatban.

Készüljenek fel a tanulók történelmi jelenségek természeti feltételeinek megállapítására történelmi és földrajzi térképlapok egymás mellé illesztésével, továbbá a történelmi helyek megkeresésére mai helyzetet tükröző térképeken.

A tartalmat tekintve ismerjék meg a legfontosabb kultúrák jellegzetességeit és tegyenek kísérletet az egyes ókori civilizációk társadalmi, gazdasági viszonyainak rekonstruálására. Gyakorolják a kulcsfontosságú események háttérének feltérképezését és az ezekről szóló források ellentmondásainak felismerését. A tanulók lássák a különböző gazdasági ágazatok (földművelés, állattenyésztés, kézműipar, kereskedelem) jellemzőit, az eltérő termelési formák fejlődését, a városok változó szerepét, ezek politikai és kulturális hatásait. Tegyük

átélhetővé a korszakok nagy történelmi szereplőinek egy-egy fontos cselekedetét, döntését, illetve a korabeli emberek eltérő társadalmi helyzetéből adódó életmódját. A tanulók a tanév során szerezzenek gyakorlatot a híres ókori és középkori tárgyi emlékek felismerésében, azok élőszóban történő bemutatásában.

Tanulságos lehet a vallási előírások és szokások feldolgozása és rendszerezése a mindennapi életviszonyokban, vagy a haditechnikában bekövetkező változások végigkövetése, a változás történeti jellegének értelmezése meghatározott ős-, ó- és kora középkori jelenségekben, folyamatokban.

A tanulók az évfolyamon a mai nemzetállamoktól eltérő hatalmi képződményekkel találkoznak. Fontos, hogy lássák ezek sajátosságait, átalakulásuk menetét, ismerjék meg az ókori birodalmak általános jellemzőit és az egyedi vonásokat. Az anyag jó lehetőségeket kínál a társadalmi szerkezet és a hatalmi berendezkedés közötti kapcsolat bemutatására – az ókor, a középkor és a kora újkor közötti különbségek is részben e kapcsolat mentén mutathatók be.

Nagy jelentőséggel bír e régi korszakok és kultúrák máig nyúló hatásainak felfedezése. A világvallások hasonlóságait és különbségeit, társadalmi, politikai és kulturális hatásait nem elméleti szinten, hanem konkrétumokon keresztül mutassuk be. Ez különösen a vallások (s elsősorban a zsidó vallás, a kereszténység és az iszlám) és a kultúra (szokások, hagyományok, öltözködés) területén történhet meg.

A tanulók a tanév során ismerjék fel a művészetek kialakulásának jelentőségét és változásának jellemzőit, viszonyát az adott civilizációhoz. Értékeljék az írás és a tudományos megismerés kialakulását, az egyes tudományágak létrejöttének jelentőségét.

A magyar történelem kezdeteinek tanulmányozása jól szolgálhatja magyar és az egyetemes történelem szinkron szemléletének gyakoroltatását, az árnyaltabb korszakolást (pl. Árpádok kora) a nemzeti és európai identitás fejlesztését. Legyenek képesek a magyar őstörténet, a vándorlás és a honfoglalás eseményeit az egyetemes vagy az európai történelem nagy korszakai mellé rendelni. Gyakorolják az eltérő álláspontok felismerését adott történelmi források és tudományos feldolgozások szövegében, és legyenek képesek az eltérések okainak vizsgálatára.

Tájékozódjanak a kézikönyvekben, az ismeretterjesztő folyóiratok repertóriumában és az Internet valamely magyar nyelvű keresőprogramjában. Ennek kapcsán ismerkedjenek meg a kivonat készítésével rövidebb (4-5 oldal) tudományos-ismeretterjesztő szövegrészletről, illetve a fejeletterv készítésével megadott témáról.

Témakörök	Javasolt óraszámok	
	A 2 óra/hét (74 óra)	B 3 óra/hét (108 óra)
1. Az őskor és az ó kori Kelet	10	17
2. Az ókori Hellász	16	24
3. Az ókori Róma	20	28
4. A kora középkor	8	12
5. A magyarság története az államalapításig	10	16
6. Ismétlés, rendszerezés, összefoglalás	10	14
Összesen	74	111

Tematikai egység	A tantárgy bevezetése. Az őskor és az ókori Kelet	Órakeret 10-17
Előzetes ismeret, tevékenység	Időbeli tájékozódáshoz szükséges alapok (pl. időszak használata és készítése; év, évtized, évszázad és emberöltő alkalmazása; a Krisztus előtti és utáni időszámítás használata; időszámítások végzése). Térbeli tájékozódáshoz szükséges alapok (pl. a földrajzi és a történelmi térképek összehasonlítása, következtetések levonása; tájékozódás különböző léptékű térképeken; események, helyszínek azonosítása térképen). Szöveges források feldolgozásához szükséges alapok (pl. adatok gyűjtése, csoportosítása; a korszak jellemző fogalmainak azonosítása; elbeszélő jellegű és jogi szövegek megkülönböztetése; a szerzői szándékok alapszintű felismerése; különböző szempontú, egy eseményre vonatkozó szövegek összehasonlítása). Képek, ábrák, rajzok készítéséhez és feldolgozásához szükséges alapok (pl. csoportosítás képek alapján; sematikus rajzok készítése; rajzok alapján a földművelés főbb eszközeinek, szerszámainak azonosítása; társadalmi szerkezetet bemutató ábra értelmezése; kulturális jellemzők azonosítása képek, rajzok, ábrák alapján). Szaknyelv alkalmazásához szükséges alapok (pl. társadalmi szerkezettel összefüggők [előkelő, uralkodó, alattvaló, nép, rabszolga]; az állam irányításával kapcsolatos [pl. demokrácia, diktatúra, királyság]; a vallási szokásokkal összefüggők [pl. papság, egyistenhit, hitvilág, szertartás]; gazdasági viszonyokkal kapcsolatos [pl. földművelés, állattenyésztés]; kulturális és életviszonyokhoz kötődők [pl. monda, mítosz, munkamegosztás]).	

	Eseményeket alakító tényezők feldolgozásához szükséges alapok (pl. néhány megállapítás megfogalmazása korabeli eseményekről, jelenségekről, tárgyakról; a természeti környezet hatása az emberiség fejlődésére). Kommunikációs képességek fejlesztéséhez szükséges alapok (pl. történetmondás egyes szám első személyben; vitatkozás az ember eredetéről; szóbeli beszámoló vagy rövid szöveges vázlat készítése; dramatikus játékokban való közreműködés; adatok gyűjtése az internetről). Kritikai gondolkodás kialakításához szükséges alapok (pl. források értékelése abból a szempontból, hogy milyen tartalmakat szerezhethünk belőlük).			
További különleges feltételek	Személyi: történelem szakos középiskolai tanár.			
	Tárgyi: internetkapcsolat, falitérkép.			
Nevelési, oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szövegértés); matematikai kompetencia (problémamegoldás); természettudományos kompetencia (megfigyelés); a hatékony, önálló tanulás (önálló ismeretszerzés); szociális és állampolgári kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (varázslat és művészet).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret (a lakókörnyezet népessége); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (vallások); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (az állam megjelenése); gazdasági nevelés (termelő ember); a tanulás tanítása (ismeretszerzés forrásokból). európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (világvallások; gazdasági nevelés; városok kialakulása); környezettudatosságra nevelés (kínai társadalom); testi-lelki egészség (bibliai történetek).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (képek, régészeti leletek, filmek alapján); kritikai gondolkodás (mese és valóság különbsége); kommunikáció (rajzkészítés, mesélés); térben és időben való tájékozódás (időszámítás).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tanesszközök
Az emberré válás és az őskőkor	Táblázatkészítés az ember őskori életmódjának változásairól.	Közös osztályszintű feldolgozás: tanári szemléltetés, magyarázat, prezentáció, tanulói jegyzetelés irányítása, segítése, ellenőrzése. A tankönyvi szöveg és a forrásszemelvények információinak összevetése,	Magyar nyelv és irodalom	Film/DVD régészeti ásatásokról
Az újkőkori változások	Összehasonlító táblázat az őskőkor és az újkőkor jellemzőiről. Vázlat és ábra készítése a neolitikus forradalom természetföldrajzi feltételeinek és az élelemtermelés kezdeteinek összefüggéseiről.		Földrajz, Vizuális kultúra	Múzeumi feladatlap a helyi múzeum megtekintésé-

	Ábra alapján szóbeli kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, az újkőkori demográfiai forradalom bemutatásáról.	vázlatkészítés a leckeszöveg és a források alapján, tankönyvi szöveg értelmezése, lényeg kiemelése, a tankönyv szakszavainak értelmezése fogalomgyűjtemény, lexikonok segítségével.		hez
Az első civilizációk – Mezopotámia			Földrajz, Matematika	
Hammurapi törvényei	Tabló készítése az öntözéses földművelés földrajzi, településföldrajzi és technikai feltételeiről.		Társadalom- ismeret	
Egyiptom, a Nílus ajándéka	A tankönyvi ismeretanyag kiegészítése ismeretterjesztő irodalom, internetes források alapján. Sematikus rajz készítése az óbabiloni társadalmi szerkezetéről.	Önálló munka megszervezése Problémafelvetés, feladatlap előkészítése munkafüzetben, feladatgyűjteményben. Tankönyvi szöveg értelmezése, lényeg kiemelése, a tankönyv szakszavainak értelmezése.	Biológia, Fizika, Földrajz, Vizuális kultúra, Ének-zene, Dráma és tánc	Film/DVD az egyiptomi kultúrával kapcsolatban
Kis országok: föníciai városállamok, Izrael	Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,, prezentáció az egyiptomi vallásról, az egyiptomi istenekről és mitológiáról.	Tankönyvi szöveg értelmezése, lényeg kiemelése, a tankönyv szakszavainak értelmezése.	Magyar irodalom, Ének-zene, Dráma és tánc, Informatika	
A Közel-Keletet egyesítő birodalmak	Gyűjtőmunka az ókori egyiptomi civilizáció hatásáról a mai művelődésre. Ajánló készítése: ókori egyiptomi kultúra emlékei európai múzeumokban. A föníciai és a folyamvölgyi civilizációk természetföldrajzi viszonyainak összehasonlítása.	Tankönyvi szöveg értelmezése, lényeg kiemelése, a tankönyv szakszavainak értelmezése. Vázlatkészítést elősegítő feladatok kijelölése.	Vizuális kultúra, Informatika	
Dél-Ázsia és a Távol-Kelet birodalmi	Bibliai történetek olvasása, értelmezése, elmesélése, portrésorozat készítése. Bibliai szereplők, események későbbi korokból származó feldolgozásának gyűjtése, bemutatása.	Pármunka Prezentációkészítés (tabló, táblakép, PPP stb.) egy kisebb tematikai egységből: pl. egy tankönyvi lecke alfejezetéből, részletéből.	Földrajz, Ének-zene	Papír alapú képek tablókészítéshez a távol-keleti művészetről
Rendszerezés, ismétlés, összefoglalás:	Bibliai részletek válogatása, értelmezése a zsidó nép történelmére vonatkozóan. Összefoglaló (szóbeli kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, vagy írásbeli esszé) készítése a zsidó nép monotheista és a korábban tanult, politeista vallások jellemzőiről. Képgyűjtés és tablókészítés az ókori Kelet	Csoportmunka: tablókészítés az ókori Kelet kulturális-művészeti értékeiről, hadtörténet, művelődéstörténet stb. Közös osztályszintű feldolgozás: drámapedagógiai módszerek: pl. bírósági tárgyalás eljátszása – Hammurapi törvényei alapján,	Földrajz, Dráma és tánc	Témazáró feladatlap

	művészetének, művelődésének kiemelkedő alkotásairól. Illusztráció készítése. Áttekintő táblázat készítése az ókori írástípusokról. Tabló vagy egyéb prezentáció készítése a kínai és indiai civilizáció örökségének bemutatásáról. Tanulói információgyűjtés és rendszerezés a téma anyagából. Az ókori Kelet kulturális örökségének áttekintése, rendszerezésére képi forrásokkal. Rendszerező táblázat készítése az ókor világról. Az ókori civilizációk földrajzi elhelyezkedésének bemutatása térképvázlaton. Ismétlő kérdéssor összeállítása, kérdéskártyák készítése.	imaginációs, beleélési gyakorlatok – pl. mit tennél, hogyan vélekednél stb. ebben a helyzetben, ha kortárs lennél, Múzeumlátogatás: helyi múzeum őstörténeti anyagának megtekintése, feladatlap kitöltése, múzeumi foglalkozás megszervezése		
Fogalmak	Kronológia, település, állam, hit, vallás <i>Általános fogalmak:</i> adó, állam, államforma, államtípus, állattenyésztés, béke, birodalom, földművelés, háború, kereskedelem, király(ság), köztársaság, mezőgazdaság, munkamegosztás, pénz, piac; társadalom; társadalmi csoport, réteg (pl. gazdag, szegény); termelés; vallás, város; vám. <i>A témához konkrétan kapcsolódó fogalmak:</i> Biblia, brahmanizmus, bronzkor, buddhizmus, demográfiai robbanás, diaszpóra, despotizmus, gazdálkodás, hieroglifa, homo sapiens, kaszt, mágia, messiás, monoteizmus (egyistenhit), nagycsalád, nemzetség, nomád, ókor, öntözéses ősemlék, őskor, őskőkor, piramis, politeizmus (sokistenhit), régészet, rézkor, újkőkor, vadászat, vallási dualizmus, vaskor, zsinagóga.			
Kronológia	Érettségire előírtak: Kr. e. 7–4. évezred, Kr. e. 3. évezred, Továbbiak: Kr.e. 3000 körül, Kr.e. XVIII. sz., Kr.e. X. sz., Kr.e. 525			
Személyek	Érettségire előírtak: Dareiosz, Dávid, Buddha, Hammurapi, Jahve, Kheopsz (Hufu), Kung-fu-ce (Konfuciusz), Lao-ce, Mózes, Salamon, Xerxész Továbbiak: Kleopátra			
Topográfia	Érettségire előírtak: Asszíria, Babilon, Egyiptom, Fönícia, India, Indus, Izrael, Jeruzsálem, Judea, Kína, Mezopotámia, Nílus, Palesztina, Perzsa Birodalom, Rudabánya, Sumer, Tigris, Vértesszőlős. Továbbiak:-			

Tematikai egység	Az ókori Görögország	Órakeret 16-24
Előzetes ismeret, tevékenység	Időbeli tájékozódáshoz szükséges alapok (pl. időszak, használata, őskor szakaszai, az ókor kezdete). Térbeli tájékozódáshoz szükséges alapok (pl. természetföldrajzi adottságok és ebből következtetések gazdálkodásra, életmódra). Szöveges források feldolgozásához szükséges alapok (pl. elbeszélő jellegű és jogi szövegek megkülönböztetése; a szerzői szándékok felismerése; különböző szempontú, egy eseményre vonatkozó szövegek összehasonlítása). Képek, ábrák, rajzok készítéséhez és feldolgozásához szükséges alapok (pl. csoportosítás képek alapján, sematikus rajzok készítése, képek alapján egy-egy civilizáció jellegzetességeinek felismerése). Szaknyelv alkalmazásához szükséges alapok (pl. az ún. általános fogalmak használata, és az ókori Keletnél megismert társadalmi és vallási jellegű fogalmak alkalmazása). Eseményeket alakító tényezők feldolgozásához szükséges alapok (pl. következtetések megfogalmazása eseményekről, jelenségekről, tárgyakról; eltérő társadalom és életmód összehasonlítása). Kommunikációs képességek fejlesztéséhez szükséges alapok (pl. történetmondás; vitatkozás, szóbeli beszámoló vagy rövid szöveges vázlat készítése; dramatikus játékokban való közreműködés; adatok gyűjtése az internetről). Kritikai gondolkodás kialakításához szükséges alapok (pl. egy személyiség, esemény bemutatása ellentétes források felhasználásával).	
További különleges feltételek	Személyi: történelem szakos középiskolai tanár Tárgyi: internetkapcsolat, falitérkép	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (véleményalkotás); a hatékony, önálló tanulás (tartalmak feldolgozása önállóan); szociális és állampolgári kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (művészetek). Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (hitvilág, művészetek); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (demokrácia); gazdasági nevelés (ipar, kereskedelem); a tanulás tanítása (földrajzi tájékozódás); testi-lelki egészség (olimpia). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (korabeli mondákból); kritikai gondolkodás (történelmi szereplők jellemzése); kommunikáció (történelmi szituáció dramatizálása); térben és időben való tájékozódás (időszak a görög történelemről).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<i>A krétai és a mükénéi kultúra</i>	A természeti viszonyokra vonatkozó információk gyűjtése földrajzi és történelmi térképekről, a kigyűjtött információk összevetése, rendszerezése. A görög gyarmatosítás fő irányainak, a görög gyarmatok és az anyavárosok kapcsolatainak ábrázolása térképvázlaton. Az anyavárosok és a gyarmatok kulturális kapcsolatrendszerének képes ábrázolása.	Közös osztályszintű feldolgozás: tanári szemléltetés, magyarázat, prezentáció, tanulói jegyzetelés irányítása, segítése, ellenőrzése. A tankönyvi szöveg és a forrásszemelvények információinak összevetése, vázlatkészítés a leckeszöveg és a források alapján, tankönyvi szöveg értelmezése, lényeg kiemelése, a tankönyv szakszavainak értelmezése fogalomgyűjtemény, lexikonok segítségével.	Földrajz Magyar irodalom, Vizuális kultúra	Útifilm Krétáról DVD-n
A polisz születése, a görög gyarmatosítás	Tájékozódás, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, ok tartása a görög mitológia történeteiről. A görög istenek családfájának értelmezése, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, tartása egyes görög istenekről, gyűjtőmunka a görög mitológia megjelenési formáiról a későbbi korokból.	Önálló munka megszervezése Problémafelvetés, feladatlap előkészítése munkafüzetben, feladatgyűjteményben. Tankönyvi szöveg értelmezése, lényeg kiemelése, a tankönyv	Földrajz, Testnevelés és sport Életvitel és gyakorlati ismeretek, Testnevelés és sport	Sokszorosított vaktérképes feladatlap Képek a görög istenekről
A démosz polgárjogi küzdelme Athénban	A polisz létrejöttéről sematikus folyamatábra készítése – az ábrázolás korlátainak megállapítása. Az athéni demokrácia létrejöttének, a kleiszthenészi reformok és az athéni demokrácia intézményeinek ábrázolása, illetve (pl. tankönyvi) szemléltető ábra értelmezése.			Fogalomtár
Spárta	Kronológiai táblázat készítése a görög történelem és az ókori keleti történelem (pl. Perzsa Birodalom)		Testnevelés és sport, Fizika, Földrajz Dráma és tánc	
A görög-perzsa háborúk				

Az athéni demokrácia fénykora és hanyatlása	szinkronba állításával. Disputa: Arisztideusz és Themisztoklész nézeteiről. A csatákat bemutató ábrák felhasználásával szóbeli és/vagy írásbeli haditudósítás készítése. Vázlat (rajzos, ábrás) készítése csatákról.	szakszavainak értelmezése. Tankönyvi szöveg értelmezése, lényeg kiemelése, a tankönyv szakszavainak értelmezése. Vázlatkészítést elősegítő feladatok kijelölése.	Vizuális kultúra	Úti- vagy művészettörténeti film Athénról
Életmód és művelődés Hellaszban	Csataleírások és képi csataábrázolások ábrázolási lehetőségeinek összevetése. A háború hatásainak bemutatása pl. írásos formában, esszében.	Pármunka Prezentációkészítés (tabló, táblakép, PPP stb.) egy kisebb tematikai egységből: pl. egy tankönyvi lecke alfejezetéből, részletéből.	Magyar irodalom, Vizuális kultúra, Informatika	
A görög tudomány kezdetei	Struktúraábrák (athéni, spártai állam, társadalom) szóbeli és/vagy írásbeli értelmezése (esszéírás). Osztályvita vagy disputa a demokrácia lehetőségeiről és korlátairól.	Csoportmunka: szituációk, szerepkártyák készítése, szerepjátékhoz: pl. pillanatképek, ellesett pillanatok az athéni Agorán stb. Összehasonlító táblázat készítése az ókori keleti és a görög tudomány módszereinek, eredményeiről.	Fizika, Matematika	Arcképek ókori görög tudósokról
Nagy Sándor birodalma	A demokrácia fogalmának korszakhoz kötött írásbeli értelmezése.		Vizuális kultúra	Játékfilm Nagy Sándorról DVD-n
A hellenizmus kora	Prezentációkészítés az ókori hellének életmódjáról (pl. ház és város, az akropolisz – fellegvár, az agóra – a piac, öltözködés, női szerepek bemutatása konkrét példákon keresztül: Szapphó). Az életmód, a kultúra, a tudomány, a nevelés összefüggéseinek problémaközpontú bemutatása. A Makedón Birodalom létrejöttének szemléltető bemutatása. A birodalomépítés politikai eszközeinek bemutatása különböző eszközök egyidejű felhasználásával (térkép, képek, hatalmi struktúrák szemléltetése).		Magyar irodalom, Vizuális kultúra	Művészeti film DVD-n
Kronológia	Érettségire előírtak: Kr.e. XIII. sz., Kr.e. 776, Kr.e. 594, Kr.e. 508, Kr.e. 490, Kr.e. 480, Kr.e. 431–404, Kr.e. 336–323			
	Továbbiak:-			
Személyek	Érettségire előírtak: Alexandrosz, Arisztotelész, Hérodotosz, Homérosz, Kleiszthenész, Leónidasz, Miltiadész, Peiszisztrátosz, Periklész, Pheidiasz, Platón, Szókratész, Szolón, Thuküdidész, Zeusz.			
	Továbbiak: Drakón, Plutarkhosz, Thalész, Themisztoklész, Xerxész.			

Topográfia	Érettségire előírtak: Alexandria, Athén, Makedónia, Marathón, Olümpia, Olümposz, Spárta, Szalamisz, Thermopülai-szoros, Peloponnészosz.
	Továbbiak: Bizánc (Konstantinápoly).
Fogalmak	történelmi források, történelmi személyiség, társadalmi helyzet, gazdaság Érettségire előírtak: akhájok, Akropolisz, arisztokraták, demokrácia, démosz, dórok, jónok, cserépszavazás, esküdt-bíróság/heliaia, filozófia, falanx, hellenizmus, helóták, makedónok, mítosz, monda, népgyűlés, Olümpia, polisz, rabszolga, sztratégosz, türannisz, választójog, vének tanácsa.
	Továbbiak: amfora, dráma, színház, eklészia, görög időszámítás, görög gyarmatosítás, körülakók, három evezősoros hajó, flotta, rabszolgapiac, oszlopcsarnok.

Tematikai egység	Az ókori Róma	Órakeret 20-28
Előzetes ismeret, tevékenység	Időbeli tájékozódáshoz (pl. a különböző időszámítások, az ókor belső korszakai civilizációkhoz kötődnek). Térbeli tájékozódáshoz (pl. a Földközi-tenger földrajzi adottságainak ismerete, a földrajzi körülmények szerepe különböző államtipusok kialakulásában). Szöveges források feldolgozásához (pl. elbeszélő jellegű és jogi szövegek megkülönböztetése; a szerzői szándékok árnyalt felismerése; különböző nézőpontú forrásrészletek értelmezése). Képek, ábrák, rajzok készítéséhez és feldolgozásához (pl. az ókori Kelet, Athén, a hellenizmus főbb műemlékeinek azonosítása, jellegzetességeik felismerése). Szaknyelv alkalmazásához (pl. az ún. általános fogalmak használata, és az ókori Keletnél és a görögöknél megismert társadalmi és vallási jellegűek alkalmazása). Eseményeket alakító tényezők feldolgozásához (pl. a változások és a folyamatosság sokoldalú felismerése a társadalmi viszonyokban és az állam irányításában; a birodalmak virágzásának és bukásának általános és egyedi okai). Kommunikációs képességek fejlesztéséhez (pl. szóbeli beszámoló vagy rövid szöveges vázlat készítése; dramatikus játékokban való közreműködés; adatok gyűjtése az internetről). Kritikai gondolkodás kialakításához (pl. annak felismerése, hogy egy történelmi személyiséget vagy népet többféleképpen is megítélhettek a történelem folyamán).	

További különleges feltételek	Személyi: múzeumpedagógus múzeumlátogatóhoz; könyvtáros tanár.
	Tárgyi: internetkapcsolat, könyvtár.
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (kifejezőképesség); a hatékony, önálló tanulás (önálló ismeretszerzés); szociális és állampolgári kompetencia (szabadok és alávetettek); digitális kompetencia (internet); kezdeményezőkétség és vállalkozói kompetencia (technikai, gazdasági fejlődés); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (vallás és művészet).
	Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (Róma alapítása); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (társadalmi rétegek); a tanulás tanítása (könyvtár-, internethasználat).
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (korabeli szövegek értelmezése); kritikai gondolkodás (mondák és történelmi feldolgozások); kommunikáció (ábrák, térképvázlatok készítése); térben és időben való tájékozódás (eseménysorok azonosítása).

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Róma története a kezdetektől a köztársaság koráig	Gyűjtőmunka a királyok korának történeteiről. Összehasonlító táblázat készítése ábrák alapján a római társadalom és állam felépítéséről. Összehasonlító kronológiai táblázat készítése az ókori athéni és római történelemről. Esszéírás vagy prezentáció készítése az ókori görög polisz és Róma korai köztársaság-kori államfelépítéséről.	Közös osztályszintű feldolgozás: tanári szemléltetés, magyarázat, prezentáció, tanulói jegyzetelés irányítása, segítése, ellenőrzése. A tankönyvi szöveg és a forrás-szemelvények információinak összevetése, vázlatkészítés a leckeszöveg és a források alapján, tankönyvi szöveg értelmezése, lényeg kiemelése, a tankönyv szakszavainak értelmezése fogalomgyűjtemény,	Földrajz	Papírképek a római mitológia és történelem nagy alakjairól
A plebejusok polgárjogi küzdelme és Itália meghódítása	Történetek gyűjtése a pun háborúkról (Hannibal stb.). Folyamatára elemzése a köztársaság válságának okairól kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, vagy esszékészítés formájában.		Magyar irodalom	Fogalomtár
A köztársaság válsága	Elemzés készítése a válság megoldására tett kísérletekről dokumentumok, ábrák alapján.		Magyar irodalom	Papírképek

	Arcképcsarnok összeállítása a válság korának személyiségeiről (pl. szobor, szobor elemzése, bemutatása, életrajz, források Gracchusok, Marius, Sulla, Caesar, Antonius, Brutus stb.)	lexikonok segítségével.		a római személyiségekről
Az egyeduralomhoz vezető út	Disputa J. Caesar halálának okairól és körülményeiről, valamint a triumvirátusokról és Octavianus hatalomra kerülésének összefüggéseiről.	Önálló munka megszervezése Problémafelvetés, feladatlap előkészítése munkafüzetben, feladatgyűjteményben. Tankönyvi szöveg értelmezése, lényeg kiemelése, a tankönyv szakszavainak értelmezése.	Magyar irodalom Földrajz	
Augustus önéletrajza	Augustus önéletrajzájának értelmezése (írásban vagy szóban). A principátus uralmi rendszerének bemutatása ábra és források alapján.	Tankönyvi szöveg értelmezése, lényeg kiemelése, a tankönyv szakszavainak értelmezése.	Magyar nyelv	
Római hétköznapiak, ünnepek	Augustus politikai és személyes tulajdonságainak földolgozása különböző források segítségével. Gyűjtőmunka, prezentációkészítés az ókori római hétköznapiokról. Az ókori római hétköznapiak bemutatása későbbi korok műalkotásainak tükrében.	Tankönyvi szöveg értelmezése, lényeg kiemelése, a tankönyv szakszavainak értelmezése. Vázlatkészítést elősegítő feladatok kijelölése.	Informatika Dráma és tánc	Történelmi filmek Rómáról (DVD) Római épületek makettjei
A császárság első századai	Képzeltetbeli idegenvezetés az ókori Róma városában. Történetek gyűjtése a kiemelkedő római császárokról és a hozzájuk kapcsolható eseményekről, épületekről, emlékekről, a róluk szóló irodalmi alkotásokról (a gyűjtőmunka bemutatása).	Pármunka Prezentációkészítés (tabló, táblakép, PPP stb.) egy kisebb tematikai egységből: pl. egy tankönyvi lecke alfejezetéből, részletéből.	Vizuális kultúra	
A válság százada, a dominátus kialakulása	Folyamatábra készítése, illetve folyamatábra (pl. tankönyvi ábra) elemzése a válság okairól. A válság tényezőinek számbavétele írásban (folyamatábra, szemléltető ábra vagy esszé készítése). Újszövetségi bibliai történetek gyűjtése, prezentációja – pl. dramatizálás, elbeszélés, illusztrációkészítés, album összeállítása formájában.	Pármunka megszervezése: képgyűjtés és tablókészítés az ókori Róma művészetének, művelődésének kiemelkedő alkotásairól. Illusztráció készítése.	Földrajz	
A kereszténység születése	Térkép-vázlat készítése a keresztény vallás elterjedésének irányairól, folyamatáról.	Csoportmunka: játék, szerepjáték: pl. pillanatképek, ellesett pillanatok a Capitoliumon különböző történelmi pillanatokban stb. Kronológia, összeállítása az ókori Róma történetének évszámaiból.	Magyar irodalom, Vizuális kultúra	Játék-filmek Jézus életéről DVD-n Fogalom-tár
A Római Birodalom szétesése	Problémaközpontú vázlat vagy szemléltető ábra készítése a kereszténység kialakulásáról, útjáról az üldözött vallásból		Földrajz	
A Kárpát-medence a római korban.			Vizuális kultúra	Témazáró feladatlap

Összefoglalás, ismétlés.	megtört, majd uralkodó vallássá válásáról. Térkép-vázlat készítése a germán törzsek vándorlásáról, a barbár államokról – térképsorozat készítése a birodalom területén kialakult államok időbeni egymásutánosságáról stb. Tablókészítés az ókori római kulturális kincsek és a római művészet és mitológia témáinak továbbéléséről az európai művészetben. Ismertető, kiselőadás, könyvtári és internetes információ-keresés, megtartása	Tabló, honlap kezdőoldalának összeállítása a római kor kulturális örökségéről. Tanulmányi kirándulás tartalmi előkészítése megszervezése valamely római kori emlékhöz a lakóhelyi környezetben.		
Kronológia	Érettségire előírtak: Kr.e. 753, Kr.e. 510, Kr.e. 367, Kr.e. 264–241, Kr.e. 218–201, Kr.e. 168, Kr.e. 48, Kr.e. 31, 313, 395, 476 Továbbiak: -			
Személyek	Érettségire előírtak: Attila, Julius Caesar, Constantinus, Gracchusok, Jézus Krisztus, Hadrianus, Marius, Octavianus, Pál, Pompeius, Scipio, Spartacus, Sulla, Tacitus, Traianus, Hannibál. Továbbiak: Marcus Antonius, Marcus Aurélius, Brutus, Diocletianus, Nero, Keresztelő Szent János.			
Topográfia	Érettségire előírtak: Actium, Aquincum, Cannae, Itália, Jeruzsálem, Karthágó, Pannonia, Pécs (Sopianae), Róma, Római Birodalom, Szombathely (Savaria), Záma. Dacia. Továbbiak: Betlehem.			
Fogalmak	történelmi tér, analógia, birodalom, hadseregek Érettségire előírtak: amphiteatrum, apostol, barbár, censor, colonus, consul, császár, diaszpóra, dictator, dominátus, eretnek, egyház, evangélium, gladiátor, limes, légio, lovagok, lovagrend, latifundium, népbíróság, népgyűlés, néptribunus, népvándorlás, patrícius, plebejus, principátus, punok, próféta, proletár, provincia, püspök, rabszolga, senatus, senatori rend, szent, Szentháromság triumvirátus, zsinat. Továbbiak: eklészia, királyság, köztársaság, latinok, etruszok, polgárháború, Biblia, plebs, proletár.			

Tematikai egység	A kora középkor	Órakeret 8-12
Előzetes ismeret, tevékenység	Időbeli tájékozódáshoz (pl. az egyes korszakok tagolására szolgáló kifejezések – ókor, középkor – használata, időszámítások ismerte). Térbeli tájékozódáshoz (pl. földrajzi körülmények szerepe különböző népek kialakulásában, vándorlásában). Szöveges források feldolgozásához (pl. adatok gyűjtése, csoportosítása; a korszak jellemző fogalmainak azonosítása; elbeszélő jellegű és jogi szövegek megkülönböztetése). Képek, ábrák, rajzok készítéséhez és feldolgozásához (pl. csoportosítás képek alapján; sematikus rajzok készítése, különböző típusú források felismerése, korszakhoz kapcsolása ismertetőjegyek alapján). Szaknyelv alkalmazásához (pl. az ún. általános fogalmak használata, és az ókori Keletnél, görögöknél és a rómaiaknál megismert társadalmi és vallási jellegűek alkalmazása). Eseményeket alakító tényezők feldolgozásához (pl. a változások és a folyamatosság sokoldalú felismerése a társadalmi viszonyokban és az állam irányításában, hogy a társadalomban különböző időszakokban eltérő jogállású – szabad, szolga – és vagyoni helyzetű emberek élnek). Kommunikációs képességek fejlesztéséhez (pl. szóbeli beszámoló vagy rövid szöveges vázlat készítése; dramatikus játékokban való közreműködés; adatok gyűjtése az internetről). Kritikai gondolkodás kialakításához (pl. a források összevetése alapján következtetés az egyes forrásban nem szereplő, mégis lényeges tényezőre).	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szövegértés); matematikai kompetencia (rendszerezés, csoportosítás); a hatékony, önálló tanulás (önálló ismeretszerzés); szociális és állampolgári kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (hitvilág és művészet). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (eredetmondák); hon- és népismeret (honfoglalás); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (letelepedés); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (társadalom és hitvilág); környezettudatosságra nevelés (földművelés, állattenyésztés); a tanulás tanítása (információfeldolgozás); testi és lelki egészség (harcmodor). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (mondákból, történeti munkákból); kritikai gondolkodás (honfoglalás különböző értelmezése); kommunikáció (szóbeli beszámoló); térben és időben való tájékozódás (vándorlás állomásai).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Új királyságok a Nyugatrómai Birodalom romjain	A Frank Birodalom létrejöttének szemléltetése vázlatban vagy ábra segítségével. Térképvázlat készítése az első középkori államokról. A tankönyvi ismeretanyag kiegészítése ismeretterjesztő irodalom, internetes források alapján.	Közös osztályszintű feldolgozás: tanári szemléltetés, magyarázat, prezentáció, tanulói jegyzetelés irányítása, segítése, ellenőrzése. A tankönyvi szöveg és a forrásszemelvények információinak összevetése, vázlatkészítés a leckeszöveg és a források alapján, tankönyvi szöveg értelmezése, lényeg kiemelése, a tankönyv szakszavainak értelmezése fogalomgyűjtemény, lexikonok segítségével.	Magyar irodalom	
A pápaság és a Nyugat államai	A különböző forrásokból nyert információk összevetésének elősegítése, az eltérések megállapításához szempontok kiválasztása. Rávezetés másodlagos forrásokban fellelhető, leegyszerűsítő vélemények felismerésére – megfigyelési szempontok, kérdések megadásával.	Önálló munka megszervezése Problémafelvetés, feladatlap előkészítése munkafüzetben, feladatgyűjteményben.	Földrajz	Fogalomtár
A fellendülés kezdete Nyugaton	Az uradalom (részei, technikája) bemutatása rajzos és szöveges illusztrációval. Parasztnaptár készítése a mezőgazdasági munkák éves ciklusának szemléltetésére.	Tankönyvi szöveg értelmezése, lényeg kiemelése, a tankönyv szakszavainak értelmezése.	Vizuális kultúra	Mezőgazdasági eszközök képe, makettje
Mindennapi élet az uradalmakban	Tematikus bibliográfia készítése egy tanulói kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, hoz az iskolai könyvtárban.	Tankönyvi szöveg értelmezése, lényeg kiemelése, a tankönyv szakszavainak értelmezése.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	Játékfilm a középkorról DVD-n
Bizánc és a szláv népek	Eltérő álláspontok felismertetése a forrásrészletek nyomán. A tankönyvi szöveg és a forrásszemelvények információinak összevetése. Táblázat készítése az első szláv államok létrejöttéről.	Vázlatkészítést elősegítő feladatok kijelölése. Pármunka Prezentációkészítés (tabló, táblakép, PPP stb.) egy kisebb tematikai egységből: pl. egy tankönyvi lecke alfejezetéből, részletéből.	Ének-zene, vizuális kultúra	Zenei CD pravoszláv egyházi zenefelvétellel
Az iszlám megjelenése és térhódítása			Vizuális kultúra	Fogalomtár
			Földrajz	

	Az iszlám vallás és a korábban megismert vallások rendszerezése táblázat alapján (alapító, keletkezés körülményei, ideje, helye, a vallás törvényei, szent iratai stb.). Az arab hódítás szemléltetése térképvázlaton, folyamatábrán. Iszlám kisszótár összeállítása gyűjtőmunkával. Kronológia összeállítása a témakör évszámaiból – a feltüntetett események kategóriánkénti eltérő jelölésével (pl. hadtörténet, művelődéstörténet stb.).	Önálló munka megszervezése: önálló írásbeli feladatmegoldáshoz feladat kijelölése, pl. A frank birodalom létrejöttének folyamatáról stb., javítási útmutató biztosítása az analitikus értékeléshez. Pármunka: Csoportmunka: játék, szerepjáték: pl. hűbéri eskü megjelenítése képi és szöveges forrás alapján. Különböző történelmi pillanatokban stb. Képgyűjtés és tablókészítés a kora középkor művészetének, művelődésének kiemelkedő alkotásairól		
Kronológia	Érettségire előírtak: 622, 732, 800, 843, 962, 1054. Továbbiak:-			
Személyek	Érettségire előírtak: (Nursiai Szent) Benedek, Cirill, Justinianus, Karolingok, Nagy Károly, Metód, Mohamed. Továbbiak: Klodvig, Kis Pippin I. (Nagy) Ottó.			
Topográfia	Érettségire előírtak: Aachen, Bagdad, Córdoba, Egyházi (Pápai) Állam, Frank Birodalom, Konstantinápoly, Mekka, Német-római Császárság, Poitiers. Továbbiak: Arab Birodalom, Kijev, Verdun.			
Fogalmak	változás-folyamatosság, ellentét-összefüggés, kölcsönhatás Érettségire előírtak: allódium, bencés rend, dzsihád, etnikum, feudalizmus, feudum, hűbérbirtok, hűbériség, iszlám, jobbágy, kalifa, katolikus, kereszténység, Korán, középkor, lovag, ortodox egyház, pápa, robot, szent, szerzetes. Továbbiak: középkor, mezőgazdasági forradalom, kolostor.			

Tematikai egység	A magyarság története az államalapításig	Órakeret: 10-16
Előzetes ismeret, tevékenység	Időbeli tájékozódáshoz (pl. az ókor, a középkor szakaszolása, a kora középkor használata, időszámítások ismerte). Térbeli tájékozódáshoz (pl. földrajzi körülmények is szerepe különböző népek kialakulásában, vándorlásában). Szöveges források feldolgozásához (pl. adatok gyűjtése, csoportosítása; a korszak jellemző fogalmainak azonosítása; elbeszélő jellegű és jogi szövegek megkülönböztetése, értelmezése). Képek, ábrák, rajzok készítéséhez és feldolgozásához (pl. sematikus rajzok készítése, társadalmi struktúrák felismerése). Szaknyelv alkalmazásához (pl. az ún. általános fogalmak használata, és a kora középkornál megismert társadalmi, gazdasági és vallási jellegűek alkalmazása). Eseményeket alakító tényezők feldolgozásához (pl. a változások és a folyamatosság sokoldalú felismerése a társadalmi viszonyokban és az állam irányításában, hogy a társadalomban különböző időszakokban eltérő jogállású (szabad, szolga) és vagyoni helyzetű emberek élnek). Kommunikációs képességek fejlesztéséhez (pl. szóbeli beszámoló vagy rövid szöveges vázlat készítése; dramatikus játékokban való közreműködés; adatok gyűjtése az internetről). Kritikai gondolkodás kialakításához (pl. a tudományos és népszerűsítő munkák megkülönböztetése).	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szövegértés); matematikai kompetencia (rendszerzés, csoportosítás); a hatékony, önálló tanulás (önálló ismeretszerzés); szociális és állampolgári kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (hitvilág és művészet). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (eredetmondák); hon- és népismeret (honfoglalás); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (letelepedés); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (társadalom és hitvilág); környezet-tudatosságra nevelés (földművelés, állattenyésztés); a tanulás tanítása (információfeldolgozás); testi és lelki egészség (harcmodor). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (mondákból, történeti munkákból); kritikai gondolkodás (honfoglalás különböző értelmezése); kommunikáció (szóbeli beszámoló); térben és időben való tájékozódás (vándorlás állomásai).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A magyar őstörténet kérdései	Disputa a magyar nép etnogeneziséről tudományos és tudománytalan nézetek megkülönböztetéséhez.	Közös osztályszintű feldolgozás: tanári szemléltetés, magyarázat, prezentáció, tanulói jegyzetelés irányítása, segítése, ellenőrzése. A tankönyvi szöveg és a forrásszemelvények információinak összevetése, vázlatkészítés a leckeszöveg és a források alapján, tankönyvi szöveg értelmezése, lényeg kiemelése, a tankönyv szakszavainak értelmezése fogalomgyűjtemény, lexikonok segítségével. Önálló munka megszervezése Problémafelvetés, feladatlap előkészítése munkafüzetben, feladatgyűjteményben. Tankönyvi szöveg értelmezése, lényeg kiemelése, a tankönyv szakszavainak értelmezése. Tankönyvi szöveg értelmezése, lényeg kiemelése, a tankönyv szakszavainak értelmezése. Vázlatkészítést elősegítő feladatok kijelölése. Pármunka Prezentációkészítés (tabló, táblakép, PPP stb.) egy kisebb tematikai egységből: pl. egy tankönyvi lecke alfejezetéből, részletéből. Csoportmunka: a kiállítás anyagának	Magyar nyelv és irodalom	Fogalomtár
Népünk vándorlása a pusztán	A magyarságkutatás problémakatalógusának összeállítása. Térképvázlat készítése a magyar nép vándorlásának állomásairól.		Földrajz	Régi magyar mondákat tartalmazó kötet
A Kárpát-medence a honfoglalás előtt	Disputa a honfoglalással kapcsolatos elméletekről a tudományos és tudománytalan nézetek megkülönböztetéséhez.		Földrajz	
A honfoglalás	A honfoglalás kori mondák megjelenítése (elbeszélés, illusztráció, elbeszélés stb.). Információgyűjtés és rendszerezés irányítása megadott szempontok segítségével.		Vizuális kultúra	Játékfilm a honfoglalás koráról (DVD)
A letelepedéstől az államalapításig	Térképvázlatok készítése, illetve értelmezése a Kárpát-medence honfoglalás előtti történetével kapcsolatban.		Ének-zene	Játékfilm Szent Istvánról
Hétköznapi élet, termelés és harcmódor	Prezentáció készítése a honfoglaló magyarság életmódjáról különböző eszközökkel (tabló, PPP, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, stb.), képi és szöveges források bemutatásával. Egyezések és ellentmondások keresése korabeli írásos forrásokban a magyarságról.		Életvitel és gyakorlati ismeretek, Dráma és tánc, Magyar irodalom	CD-rom a honfoglalás és államalapítás koráról
Összefoglalás, ismétlés, rendszerezés	Az államalapítás dilemmái – érvek gyűjtése pro és kontra: pogányság és kereszténység, nyugati vagy keleti kereszténység, István vagy Koppány stb.		Földrajz Vizuális kultúra	Témazáró feladatlap

	A vándorló és a honfoglaló magyarság életmódja. Gyűjtőmunka a honfoglaló magyarság életmódjával kapcsolatban: másolatok készítése, kiállítás, tabló készítése, honfoglalás kori divatbemutató szervezése. Kronológia összeállítása a témakör évszámaiból – a feltüntetett események kategóriánkénti eltérő jelölésével (pl. hadtörténet, művelődéstörténet).	elkészítése: a csoportok témák szerinti beosztása, a csoportok munkájának összehangolása, a csoportmunka koordinálása, segítése stb.		
Kronológia	Érettségire előírtak: 896, 955, 973, 997–1000–1038. Továbbiak:-			
Személyek	Érettségire előírtak: Anonymus, Árpád, Attila, Szent Gellért, Géza, I. (Szent) István. Továbbiak: Álmos, Koppány, Imre herceg.			
Topográfia	Érettségire előírtak: Augsburg, Erdély, Esztergom, Etelköz, Kárpát-medence, Levédia, Merseburg, Pannonhalma, Székesfehérvár, Vereckei-hágó. Továbbiak: Baskíria, Káma, Urál, Volga.			
Fogalmak	nép, történelmi tér, történelmi források Érettségire előírtak: fejedelem, gyula, honfoglalás, ispán, kalandozások, kettős fejedelemség, őshaza, szeniorátus, tized, törzs, vármegye. Továbbiak: finnugor őshaza, jurta, sztyepp, nagycsalád, nemzetség, táltos, besenyők, avarok, szláv népek, székelyek, törzsszövetség, nomád pásztorkodás, Árpád-ház, törzsszövetség, kende, horka, rovásírás.			

A továbbhaladás feltételei	Időbeli tájékozódás: Legyen képes a tanult kronológiai adatok segítségével az érettségi követelményekhez rendelt személyek, események időrendjét felállítani. Legyen képes az egyes civilizációk kulturális jellemzőit a megfelelő civilizációhoz kötni. Legyen képes az ókori keleti civilizációk keletkezésének időrendjét meghatározni. Térbeli tájékozódás: Legyen képes az egyes civilizációk kialakulását befolyásoló földrajzi tényezőket számba venni, felsorolni, rövid magyarázatot fűzni hozzájuk. Legyen képes az érettségi követelményekben található topográfiai adatokat térképen megmutatni.

	Szöveges források feldolgozása: Legyen képes a tanév során feldolgozott forrásokat röviden, saját szavaival értelmezni, forrásértékükre vonatkozó helyes, releváns megállapítást tenni. Legyen lépes a középkori forrásokat az ókori forrásoktól megkülönböztetni, a megfelelő korszakhoz kapcsolni – ismertetőjegyek alapján. Képek, ábrák, rajzok készítése és feldolgozása: Legyen képes a tanév során elemzett képi forrásokat, sematikus rajzokat a megfelelő civilizációhoz rendelni, az egyes civilizációk ikonikus műalkotásait felismerni. Tudja azonosítani a görög istenvilág 10–12 fontos alakját, jellemzőiket – ábrázolásokon. Legyen képes azonosítani a klasszikus kor, a hellenizmus kora, az ókori római kultúra, a kora középkor kiemelkedő (pl. a tankönyvben szereplő) alkotásait. Legyen képes megkülönböztetni a mezőgazdasági technika fejlődésének különböző fokain megjelent eszközöket. Szaknyelv alkalmazása: Legyen képes a tantervben szereplő fogalmakat az egyes témák bemutatásához helyesen és szakszerűen használni. Eseményeket alakító tényezők feldolgozása: Tudja, hogy a történelmi eseményeknek több oka és több következménye van. Legyen képes azonosítani az okok jellegét. Legyen képes kulcsszavakban összefoglalva felsorolni a hódító háborúk társadalmi, politikai következményeit. Kommunikációs képességek fejlesztése: Legyen képes néhány mondatban jellemezni a tanult folyammenti civilizációkat. Legyen képes értelmezni az athéni demokrácia intézményeit bemutató ábrát. Legyen képes források segítségével néhány perces előadásban bemutatni az athéni demokrácia kialakulásának folyamatát. Kritikai gondolkodás kialakítása: Legyen képes a tanév során elemzett források forrásértékének megállapítására néhány főbb szempontot megemlíteni.

10. évfolyam

Célok és feladatok

A 10. évfolyam tartalmai alapvetően az európai középkor virágzásával és hanyatlásával, a magyar középkor történetével, a kora újkor eseményeivel és folyamataival, valamint a kora újkori magyarországi viszonyaival foglalkoznak. Ennek kapcsán kiemelten fontos, hogy a tanulók egyre magabiztosabban alkalmazzák az alapfokú oktatás és a 9. évfolyam során megismert, időben és térben való tájékozódáshoz kapcsolható képességeket és ismereteket. Folyamatosan és változatosan gyakorolják a különböző időtávlatok áttekintését, az események, személyek és a tárgyi kultúra korjellemző darabjainak (pl. épületek, szobrok, fegyverek, használati eszközök) időbeni elhelyezését. Legyenek képesek a keresztény időszámítás összehasonlítására az Európán kívüli civilizációknál alkalmazottakkal. Mind tudatosabban fedezzék föl a tanulók az időbeni párhuzamokat az európai középkor és a magyar történelem, valamint a kora újkor nemzetközi és a hazai eseményei között.

Az ismeretszerzés tekintetében egyre meghatározóbb jelentőségű, hogy különböző feladatokhoz kapcsolódóan mind differenciáltabban használják a tankönyv főszövegét, illetve az egyes leckékben található forrásokat. Tekintsék természetesnek, hogy a múlt megismerése, föltárása mindig különböző típusú források feldolgozásából indul ki, s tanulják meg a különféle forrástípusok jellemzőit és ebből következtessenek forrásértékükre. Jussanak el annak felismerésére, hogy a kortárs milyen információk birtokában dönthetett, milyen folyamatok maradtak, s maradtak is rejtve előtte (gazdasági folyamatok, éghajlati változások stb.). Legyenek képesek ellentétes nézetek árnyalt és több szempontú összehasonlítására és megvitatására az középkor és kora újkor kutatásával kapcsolatban.

Alkalmazzák a tanulók a korábbi évben megismert összefüggést történelmi jelenségek természeti feltételeinek megállapítására vonatkozóan – történelmi és földrajzi térképek felhasználásával. Gyakorolják a történelmi helyek megkeresését eltérő típusú (nézet, méret, tematikus stb.) térképeken. Szerezzenek jártasságot a tanulók a középkor és a kora újkor jelentős személyiségei életútjainak szóbeli és írásbeli bemutatásában.

A tartalmat tekintve ismerjék meg a középkori európai társadalmi, gazdasági fejlődés sajátosságait, pl. a világi és egyházi hatalom viszonyát, a magántulajdonra épülő társadalmi-gazdasági struktúrát, a kialakuló rendiség működését, a városi önkormányzatok és az egyetemek megszületését. Dolgozzák fel a hűbéri viszonyt felváltó polgári joghelyzet és kialakuló tőkés gazdálkodás feltételeit és következményeit. Gyakorolják a kulcsfontosságú események hátterének mind sokoldalúbb feltérképezését és az ezekről szóló források ellentmondásainak felismerését. A tanulók lássák a különböző gazdasági ágazatok (mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, közlekedés) jellemzőit, az eltérő termelési formák fejlődését (a városok változó szerepét), politikai és kulturális hatásaikat. Tegyük átélhetővé a korszak meghatározó történelmi szereplőinek egy-egy fontos cselekedetét, döntését, illetve a korabeli emberek társadalmi helyzetéből adódó eltérő

gondolkodását és életmódját. A tanulók a tanév során szerezzenek sokszínű gyakorlatot a középkori és kora újkori tárgyi emlékek felismerésére, azok bemutatására élőszóban és írásban.

Megkerülhetetlen szakmai feladat a középkori Európa vallásosságának bemutatása és feldolgozása, tükröződése a mindennapi gondolkodásmódban, életviszonyokban és a kialakuló tudományosságban. Kiemelten érdemes foglalkozni a humanizmus és reneszánsz, majd a megszülető reformáció szellemi és társadalmi következményeivel. Ennek kapcsán törekedni kell arra, hogy a diákokban fejlődjön a beleérző képesség, hogy mind pontosabban legyenek képesek a kor viszonyainak gondolati rekonstruálására.

Fontos, hogy a tanulók képesek legyenek ókori birodalmak, középkori keresztény királyságok, a későbbiekben létrejövő rendi, majd abszolutisztikus és végül az alkotmányos jellegű monarchiák összevetésére. Ugyancsak lényeges, hogy a tanév során feldolgozott államformák kapcsán ismerjék ezek általános jellemzőit és az egyedi vonásokat. Az anyag jó lehetőségeket kínál a változó társadalmi szerkezet és a hatalmi berendezkedés közötti kapcsolat többoldalú bemutatására, pl. a középkor egyes korszakaiban, a különböző földrajzi régiókban, valamint a kora újkor viszonyai között. Nagy jelentőséggel bír a folytonosság és változások összefüggéseinek feltárása és a kulturális, életmódbeli hatások máig nyúló felfedezése.

A tanulók a tanév során ismerjék fel a kialakuló korstílusok (bizánci, gótikus, reneszánsz, barokk) jelentőségét és változásának jellemzőit, viszonyát az adott kor gondolkodásához, életviszonyaihoz. Értékeljék a tudományos megismerés fejlődését, az egyes tudományágakban elért eredmények jelentőségét.

A magyar történelem tanulmányozása során a szaktanárok próbáljanak meg támaszkodni az általános iskolában megismert történetekre, illetve az ott megismert személyiségekről tanultakra. A tartalmak ebben a tanévben is jól szolgálhatják magyar és az egyetemes történelem szinkron szemléletének gyakoroltatását, az árnyaltabb korszakolást (pl. Hunyadiak kora, a három részre szakadt ország kora), a nemzeti önazonosság fejlesztését. Különösen fontosnak látszik, hogy a sorfordítónak tekinthető események több szempontú és alapos feldolgozására a korszerű tudományos eredmények, módszerek figyelembe vételével legyenek képesek. A tanév során feldolgozott tartalmak kapcsán a tanulók keressenek válaszokat a középkori Magyar Királyság virágzásának és hanyatlásának, majd bukásának okaira, hátterére.

Készüljenek fel a tanulók írásművek készítésére történeti témákról, segédeszközök nélkül vagy azok felhasználásával, a középkor és a kora újkor témáiból, meghatározott terjedelemben (15–30 sor stb.). Vegyenek részt egyénileg vagy párban egy téma bemutatásának előkészítésében többféle módszer és eszköz (élőszó, térkép, kép, filmrészlet, tárgyak stb.) ötvöztetésével. Ismerkedjenek meg az induktív és deduktív érvelési technikák alkalmazásával szóban és írásban.

Gyakorolják a tájékozódást kézikönyvekben, az ismeretterjesztő folyóiratok repertóriumában és az Internet valamely magyar nyelvű keresőprogramjában. Ennek kapcsán legyenek képesek jegyzetek felhasználásával egy-kétoldalas kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, t készíteni, illetve tanári útmutatással, könyvek, folyóiratok felhasználásával kisebb (3–6 oldalas) tanulmányt írni.

Témakörök	Javasolt óraszámok	
	A 2 óra/hét (74 óra)	B 3 óra/hét (111 óra)
1. A középkor virágzása és hanyatlása	12	20
2. A magyar középkor	20	30
3. A kora újkor	14	20
4. Magyarország a kora újkorban	18	30
5. Ismétlés, rendszerezés, összefoglalás	10	11
Összesen	74	111

Tematikai egység	A középkor virágzása és hanyatlása	Órakeret 12-20
Előzetes ismeret, tevékenység	Időbeli tájékozódáshoz (pl. a középkor belső korszakolása, a kora újkornál feldolgozott események elhelyezése időszalagon, egyszerű kronológiai táblázatok készítése). Térbeli tájékozódáshoz (pl. a nyugati és keleti kereszténység határa Európában, a volt Karoling Birodalom és Arab Birodalom területei, a távolsági és szárazföldi kereskedelmi útvonalak felismerése). Szöveges források feldolgozásához (pl. adatok gyűjtése, csoportosítása, elbeszélő jellegű és jogi szövegek mind szakszerűbb megkülönböztetése). Képek, ábrák, rajzok készítéséhez és feldolgozásához (pl. középkori források felismerése, korszakhoz kapcsolása ismertetőjegyek alapján. Az egyházi és világi hatalom jelképeinek azonosítása. Vázlatrajz, térképvázlat készítése. Stílusjegyek alapján templomok jellemzőinek felismerése.) Szaknyelv alkalmazásához (pl. az ún. általános fogalmak használata, a kora középkor előző évben megismert jellemző fogalmainak alkalmazása). Eseményeket alakító tényezők feldolgozásához (pl. a változások és a folyamatosság különböző okainak felismerése a társadalmi-gazdasági és kulturális viszonyokban. A hűbériség jellemzőinek és a jobbágyság társadalmi-gazdasági tevékenységének ismerete.)	

	Kommunikációs képességek fejlesztéséhez (pl. szóbeli beszámoló vagy rövid szöveges vázlat készítése; dramatikus játékokban való közreműködés; adatok gyűjtése az internetről. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, beszámoló készítése.) Kritikai gondolkodás kialakításához (pl. a források alapján következtetés a szerző szándékaira, a források keletkezési körülményeinek fölismerése).			
További különleges feltételek	Személyi: múzeumpedagógus a múzeumi órákhoz			
	Tárgyi: könyvtár, számítógép, internet-kapcsolat az interaktív tartalmak eléréséhez			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szövegértés, szókincsbővítés); természettudományos kompetencia (megfigyelés); matematikai kompetencia (problémamegoldás); a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (műveltség, művészet).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret (tájegységek, uradalmak); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (egyházi műveltség); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (város); gazdasági nevelés (céh, távolsági kereskedelem); környezettudatosságra nevelés (a természeti környezet átalakítása és átalakulása az emberi tevékenység következtében); a tanulás tanítása (tanulás és tanítás a középkorban); testi és lelki egészség (lovagok, szerzetesi életforma).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (céhszabályzat); kritikai gondolkodás (vallási különbségek); kommunikáció (szóbeli történetmesélés, vázlatrajz, makett); térben és időben való tájékozódás (arab és keresztény államok, kereszties hadjáratok).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A pápaság és a német-római császárok küzdelme	Az katolikus egyház bemutatásához szükséges fogalmak összegyűjtése, kiegészítés készítése. Összehasonlító táblázat készítése a keleti és nyugati kereszténységről.	Tanári munka: Közös osztályszintű feldolgozás (megbeszélés kérdve kifejtő módszer, stb.)	Földrajz	Fogalom-tár
A kereszties hadjáratok	Táblázat, tabló készítése a korai és a kolduló szerzetesrendek összehasonlításáról. A kereszties hadjáratok útvonalának, fő eseményeinek,	Tanári magyarázat, előadás, prezentáció (pp, interaktív tábla, Internet, CD).	Magyar irodalom, földrajz	Játékfilm DVD-n a kereszties

	résztevőinek bemutatása térképvázlaton. Táblázat készítése keresztes lovagrendekről.	Tanári szemléltetés pl. térképek, képek, szövegek, CD, videofilm segítségével.		hadjáratok koráról
A XI–XIII. század művészete	Gyűjtőmunkával a lovagi életforma, harcmódor és kultúra feldolgozása. Rajzos vázlatok készítésével a romanika és a gótika stílusjegyeinek bemutatása. Prezentáció, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, tartása a kiemelkedő román és gótikus templomokról.	Önálló munka megszervezése: A tankönyvi szöveg és a forrásszemelvények információinak összevetése, vázlatkészítés a leckeszöveg és a források alapján	Vizuális kultúra, ének-zene	Művészeti vagy úti film a gótika művészetéről DVD-n
A városok kialakulása	A középkori városi élet bemutatása képek és szöveges források alapján.	Irányító szempontok megadása a tankönyv szakszavainak értelmezéséhez,	Földrajz	
<i>A rendiség születése</i>	A középkori kereskedelem útvonalai, a szállított áruk bemutatása térképvázlaton, térképvázlat készítésével vagy történelmi atlasz térképe alapján.	Önálló írásbeli feladatmegoldás előkészítése.	Magyar irodalom	
Válság és fellendülés	Az angol és a francia rendiség létrejöttének (szóbeli kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, vagy esszé formájában) bemutatása.	Pármunka: Prezentáció készítéséhez feladatlap készítése (tabló, táblakép, PPP paramétereinek körülhatárolása stb.) egy kisebb tematikai egységből.	Mozgóképkultúra és médiaismeret	Játékfilm a pestisjárvány koráról DVD-n
Csehország és a huszitizmus	Ábra alapján a rendi monarchia intézményeinek összehasonlítása az angol és a francia rendi monarchiában.	Rávezetés másodlagos forrásokban fellelhető leegyszerűsítő vélemények felismerésére – megfigyelési szempontok, rávezető kérdések megadásával.	Ének-zene, Vizuális kultúra	
<i>Lengyelország és Közép-Európa a XI–XV. században</i>	A pestisjárvány terjedésének feldolgozása térkép segítségével.	Rávezetés másodlagos forrásokban fellelhető leegyszerűsítő vélemények felismerésére – megfigyelési szempontok, rávezető kérdések megadásával.	Vizuális kultúra	
A Balkán és az Oszmán Birodalom	A válság tényezőinek elemzése. A válság fogalmának értelmezése konkrét példák alapján.	Csoportmunka: Játék, szerepjáték: pl. hűbéri eskü megjelenítése képi és szöveges forrás alapján. Különböző	Magyar irodalom	Dokumentumfilm a török birodalom terjeszkedéséről DVD-n
A középkor	A husziták kelyhes és táborita irányzatának összehasonlítása.		Testnevelés és	Játékfilm
	A huszita harcmódor szemléltetése önálló gyűjtőmunka alapján.			
	Táblázat készítése a lengyel történelem kezdeteiről, a tatárok és a német lovagrend elleni küzdelmekről.			
	Ábra alapján a lengyel rendiség földolgozása.			

művelődése	Az Oszmán Birodalom terjeszkedésének ábrázolása és/vagy bemutatása térképvázlaton. Az Oszmán Birodalom terjeszkedésének bemutatása folyamatábra készítésével vagy felhasználásával. A lovagi kultúra példáinak elemzése szóban és írásban. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, készítése a középkori egyetemek működéséről, hétköznapijairól – képi, írásos források, a történelmi atlasz térképei alapján. Képgyűjtés és tablókészítés a középkor művészetének, művelődésének kiemelkedő alkotásairól. Illusztráció készítése a középkori mindennapi életviszonyokról. A középkori élet színtereinek ábrázolása kiválasztott módszerekkel (képi, dramatikus, irodalmi, filmes stb.).	történelmi pillanatokban stb. Kronológia összeállítása a témakör évszámaiból – a feltüntetett események eltérő jelölésével (pl. hadtörténet, művelődéstörténet) Projektfeladat: a témakör feldolgozása során egy – a tanár által kijelölt projekttermék elkészítésének koordinálása. A feladat kijelölése, végtermék meghatározása, értékelési szempontok kialakítása a diákokkal közösen. A projektfeladat kijelöléséhez feladatlap elkészítése. A projekttermék prezentációja, evaluációja. Lehetséges projektfeladatok: középkori „újság” elkészítése különböző rovatokkal, középkori témájú film leforgatása, jelenet előadása, vetélkedő megszervezése stb.	sport	a lovagi harcmódorról, a középkori városokról DVD-n
Élet a középkorban	Képgyűjtés és tablókészítés a középkor művészetének, művelődésének kiemelkedő alkotásairól. Illusztráció készítése a középkori mindennapi életviszonyokról. A középkori élet színtereinek ábrázolása kiválasztott módszerekkel (képi, dramatikus, irodalmi, filmes stb.).	Projektfeladat: a témakör feldolgozása során egy – a tanár által kijelölt projekttermék elkészítésének koordinálása. A feladat kijelölése, végtermék meghatározása, értékelési szempontok kialakítása a diákokkal közösen. A projektfeladat kijelöléséhez feladatlap elkészítése. A projekttermék prezentációja, evaluációja. Lehetséges projektfeladatok: középkori „újság” elkészítése különböző rovatokkal, középkori témájú film leforgatása, jelenet előadása, vetélkedő megszervezése stb.	Dráma és tánc	Képes történelem
Ismétlés, összefoglalás	Áttekintő táblázat készítése a témakör ismeretelemeinek rendszerezésével. A korszak intézményeinek, eseményeinek feltüntetése térképvázlaton. A korszak történelmi fogalmainak rendszerezése, értelmezése.	A projektfeladat kijelöléséhez feladatlap elkészítése. A projekttermék prezentációja, evaluációja. Lehetséges projektfeladatok: középkori „újság” elkészítése különböző rovatokkal, középkori témájú film leforgatása, jelenet előadása, vetélkedő megszervezése stb.	Magyar irodalom, Életvitel és gyakorlati ismeretek	Fogalomtár
			Földrajz	
			Magyar irodalom	Témazáró feladatlap
Fogalmak	változás-folyamatosság, hit, vallás, egyház, település, életmód Érettségire előírtak: allódiium, céh, egyetem, erekllye, eretnekség, feudum, gótika, hűbéres, hűbérbirtok*, humanizmus, husziták, inkvizíció, jobbágy, keresztes hadjáratok, hospes, janicsár, királyi udvar, kamara, kancellária, kiközösítés, koldulórendek, középkor, lovagi kultúra, manufaktúra, monopólium, nyomásos gazdálkodás, pápa, parlament, reconquista, rendiség, reneszánsz, robot, romanika, skolasztika, szerzetes, szpáhi, szultán, városi önkormányzat, zarándok, Továbbiak: investitúra, katolikus (római) egyház,* kolostor, oklevél, ortodox egyház, rendi dualizmus, uradalom.			

Kronológia	Érettségire előírtak: 1054, 1066, 1095, 1122, 1215, 1278, 1337-1453, 1389, 1410, 1415, 1453
	Továbbiak:-
Személyek	Érettségire előírtak: Jeanne d'Arc, Domonkos (Szent), Ferdinánd (Aragóniai), Ferenc (Szent), Galilei, VII. Gergely, Gutenberg, IV. Henrik (német-római császár), Husz János III. Ince, III. Iván, Izabella (Kasztíliai), Leonardo da Vinci, Kopernikusz, Machiavelli, Medici (Lorenzo), II. Mohamed, Rudolf (Habsburg), Tamás (Aquinoi) Szent, Tudorok, I. Vilmos (Hódító), I. Zsigmond (Luxemburgi)
	Továbbiak: IV. Fülöp (Szép)
Topográfia	Érettségire előírtak: Aragónia, Bizánci Állam*, Champagne, Firenze, Flandria, Hanza-városok, Jeruzsálem*, Kasztília, levantei kereskedelem útvonala, Német-római Császárság*, Pápai Állam*, Párizs, Svájc, Prága Szentföld, Rigómező, Velence.
	Továbbiak: Cambridge, Genova, Milánó, Oxford.

Tematikai egység	A magyar középkor	Órakeret 20-30
Előzetes ismeret, tevékenység	Időbeli tájékozódáshoz (pl. a középkor belső korszakolása, az európai történelem tanulása során feldolgozott események elhelyezése időszalagon, egyszerű kronológiai táblázatok készítése). Térbeli tájékozódáshoz (pl. a Magyar Királyság elhelyezkedése a Kárpát-medencében, a nyugati és keleti kereszténység térbeli elhelyezkedése Európában). Szöveges források feldolgozásához (pl. adatok gyűjtése, csoportosítása; táblázatkészítés szöveg alapján; elbeszélő jellegű és jogi szövegek mind szakszerűbb megkülönböztetése). Képek, ábrák, rajzok készítéséhez és feldolgozásához (pl. középkori források felismerése, korszakhoz kapcsolása ismertetőjegyeik alapján. Vázlatrajz, térképvázlat készítése, stílusjegyek alapján román és gótikus templomok jellemzőinek felismerése. A feldolgozott források táblázatba rendezése a típusaik szerint, pl. kép, szöveg, eredeti, későbbi). Szaknyelv alkalmazásához (pl. társadalmi szerkezettel összefüggők [előkelő, uralkodó, alattvaló, nép, hűbéres, lovag, jobbágy]; az állam irányításával kapcsolatosak [pl. fejedelem, gyula, kende]; a vallási szokásokkal összefüggők [pl. sámán, szertartás]; gazdasági viszonyokkal kapcsolatosak [pl. földművelés, állattenyésztés]; kulturális és életviszonyokhoz kötődők).	

	Eseményeket alakító tényezők feldolgozásához (pl. a változások és a folyamatosság különböző okainak felismerése a társadalmi-gazdasági és kulturális viszonyokban. A hűbériség jellemzőinek és a jobbágyság társadalmi-gazdasági tevékenységeinek ismerete. A világi és egyházi hatalom viszonyrendszerét meghatározó tényezők). Kommunikációs képességek fejlesztéséhez (pl. szóbeli beszámoló vagy rövid szöveges vázlat készítése; dramatikus játékokban való közreműködés; adatok gyűjtése az internetről. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, beszámoló készítése prezentációval.) Kritikai gondolkodás kialakításához (pl. a források alapján következtetés a szerző szándékaira, források keletkezési körülményeinek fölismerése, forrásértékük megítélési szempontjainak alkalmazása).
További különleges feltételek	Személyi: könyvtáros tanár, múzeumpedagógus. Tárgyi: internet, könyvtár.
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szókincs bővítés); a hatékony, önálló tanulás (önálló ismeretfeldolgozás); szociális és állampolgári kompetencia (államszervezés, törvényalkotás, jogalkotás, közigazgatás, bíraskodás); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (építészeti stílusirányzatok, középkori műalkotások Magyarországon). Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret (letelepedés, államalapítás); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (szentek legendái); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (törvényhozás, bíraskodás); környezettudatosságra nevelés (építészeti emlékek); a tanulás tanítása (információfeldolgozás); testi és lelki egészség (lovagkirály). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (korabeli mondákból, legendákból, tankönyv szövegének feldolgozása, vázlatkészítés); kritikai gondolkodás (legendák és történeti írások összevetése, a törvények szövegének elemzésével következtetés a problémákra); kommunikáció (vita, csatavázlatok); térben és időben való tájékozódás (események időrendbe állítása).

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<i>A magyar királyság első százada</i>	Az Árpád-házi királyok családfájának elkészítése. A Képes Krónika szövegének és illusztrációinak elemzése, összehasonlítása kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, vagy esszé formájában.	Tanári munka: Közös osztályszintű feldolgozás (megbeszélés, kérdve fejtő módszer stb.) Tanári magyarázat, előadás, prezentáció (pp, interaktív tábla, Internet, CD). Tanári szemléltetés pl. térképek, képek, szövegek, CD, videofilm segítségével. Önálló munka megszervezése: A tankönyvi szöveg és a forrásszemelvények információinak összevetése, vázlatkészítés a leckeszöveg és a források alapján Irányító szempontok megadása a tankönyv szakszavainak értelmezéséhez Önálló írásbeli feladatmegoldás előkészítése.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	Múzeumi feladatlap a múzeumlátogatáshoz
Az új rend megszilárdítása	László és Kálmán törvényeinek értelmezése, összehasonlítása írásban és szóban. Mondák, legendák elmesélése, dramatikus feldolgozása Szent Istvánról és Lászlóról.		Földrajz, Magyar irodalom	Ismeretterjesztő film az Árpád-házi uralkodókról DVD-n
<i>A királyi hatalom megrendülése</i>	A középkori Magyar Királyság területi változásainak megmutatása térképen. Források (pl. ábra) értelmezése a királyi hatalom alapjának megváltozásáról. Folyamatábra készítése az Aranybulla kiadásának okairól és körülményeiről.		Magyar irodalom, Ének-zene	Az Aranybulla fakszimiléje
A tatárjárás	Az Aranybulla részletének elolvasása, értelmezése. A tatárjárás eseménytörténetének bemutatása kronológiai táblázat és térképvázlat alapján.		Dráma és tánc	Ismeretterjesztő film a tatárokról DVD-n
A királyi hatalom meggyengülése	A tatárjárásról szóló korabeli forrásrészlet olvasása, megbeszélése. A tatárjárás következményeinek feltárása több szempont, térképvázlatok, szöveges források alapján.		Földrajz, Vizuális kultúra	
I. Károly, a reformer király	Vázlat, folyamatábra készítése az ország újjáépítéséről. A magyar társadalom változásainak bemutatása áttekinthető táblázat, forrásszövegek és a megadott fogalomkészlet alapján.		Magyar irodalom, Földrajz	
Az Anjouk fénykora és bukása			Vizuális kultúra, Magyar irodalom	A Képes Krónika fakszimile vagy könyv kiadásban
Harcban a törökkel			Földrajz, Dráma és tánc	Múzeumi feladatlap

Hunyadi Mátyás a rendek élén	A kiskirályok uralta terület körvonalas térképen történő jelölése. I. Károly főbb gazdasági intézkedéseinek indoklása, magyarázata. Károly Róbert reformjainak bemutatása, ábrázolása folyamatábrán.	Pármunka: Prezentáció készítéséhez feladatlap készítése (tabló, táblakép, PPP paramétereinek körülhatárolása stb.) egy kisebb tematikai egységből. Rávezetés másodlagos forrásokban fellelhető leegyszerűsítő vélemények felismerésére – megfigyelési szempontok, rávezető kérdések megadásával. Pármunka: Prezentáció készítéséhez feladatlap készítése (tabló, táblakép, PPP paramétereinek körülhatárolása stb.) egy kisebb tematikai egységből. Pl. az Árpád-házi szentekről, az Árpád-kori művészetekről stb. Projektfeladat: a témakör feldolgozása során egy – a tanár által kijelölt projekttermék elkészítésének koordinálása. A feladat kijelölése, végtermék meghatározása, értékelési	Földrajz Vizuális kultúra, Magyar irodalom	Képek Mátyásról, a Corvinákról tablókészítéshez
Hunyadi Mátyás a reneszánsz uralkodó	Károly Róbert nemzetközi kapcsolatainak ábrázolása térképvázlaton.		Dráma és tánc	Képek a visegrádi királyi palotáról
A középkori magyar művelődés	Szövegek alapján a középkori királyi városok és a mezővárosok összehasonlítása jogállás és társadalmi-gazdasági funkciók alapján. Magyarország kereskedelmi kapcsolatainak térképen történő azonosítása és ábrázolása vaktérképen. A Nagy Lajos uralta királyságok területeinek megmutatása történelmi és körvonalas térképen.		Vizuális kultúra, Mozgóképkultúra és médiaismeret, Informatika	Játékfilm Mátyásról, Ismeretterjesztő film Mátyásról DVD-n
Ismétlés, összefoglalás	Nagy Lajos törvényeinek elemzése. Nagy Lajos és Károly Róbert uralkodásának összehasonlító értékelése. Károly Róbert és Nagy Lajos uralkodásához kapcsolódó irodalmi szemelvények bemutatása kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,ban. Hunyadi János törökellenes harcainak ábrázolása térképvázlaton. Haditudósítás készítése. Tabló, bemutató készítése Hunyadi János törökellenes harcainak motivációiról, seregéről, hatalma hátteréről. A nándorfehérvári csata főbb eseményeinek nyomon követése térképvázlaton. Forrásszöveg alapján Mátyás hatalomra kerülésének feldolgozása. Diagram és ábra alapján Mátyás jövedelmeinek feldolgozása. Leírások felhasználásával a fekete sereg harcértékének és		Földrajz	Témazáró feladatlap

	fenntartásának megvitatása. Hunyadi Mátyás uralkodói portréjának kialakítása (információgyűjtés, forráselemzés nyomán). Térkép alapján Mátyás külpolitikájának bemutatása és értékelése. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, ok, bemutatók a korabeli Buda és Mátyás reneszánsz udvaráról. Kiállítás rendezése, gyűjtőmunka: Mátyás reneszánsz udvarának arcképcsarnoka. A magyar középkor építészeti emlékeinek összegyűjtése képek és az internet felhasználásával. A korszak történetírásának tanulmányozása Anonymus és Kézai szövegrészletek felhasználásával. Vetélkedő rendezése a középkori magyar kultúráról. Tematikus összefoglalás készítése: társadalom-gazdaság- és államtörténet, törökellenes harcok a XIV-XV. században	szempontok kialakítása a diákokkal közösen. A projektfeladat kijelöléséhez feladatlap elkészítése. A projekttermék prezentációja, evaluációja. Lehetséges projektfeladatok: Árpád-kori gazdasági „újság” elkészítése különböző rovatokkal, Híradó leforgatása „helyszíni riportokkal; Magyar királyok arcképcsarnokának létrehozása stb.		
Fogalmak	kronológia, történelmi személyiség, társadalmi helyzet, hit, vallás, egyház, állam Érettségire előírtak: Aranybulla, bán, bányaváros, báró, corvina, familiaritás, fekete sereg, főnemes, harmincad, hospes, kamara, kancellária, kapuadó, kilenced, királyi udvar, köznemes, kunok, mezőváros, nádor, nemes, ősiség, pallosjog, regálé, rendkívüli hadiadó, szabad királyi város, szászok, székelyek, Szent Korona, tized, úriszék, vajda, várjobbágyok, vármegye, várnépek, végvárrendszer. Továbbiak: bandérium, füstpénz, kormányzó, tatár.			
Kronológia	Érettségire előírtak: 1077–95, 1095–1116, 1205–1235, 1222, 1235–70, 1241–42, 1301, 1308–42, 1342–82, 1351, 1387–1437, 1396, 1456, 1458–90. Továbbiak:-			
Személyek	Érettségire előírtak: II. András, Anonymus, III. Béla, IV. Béla, Csák Máté, Gellért*(Szent), Hunyadi János, Imre herceg (Szent), I. István* (Szent), Kálmán (Könyves), I. Károly (Károly Róbert), Kinizsi Pál, I. Lajos (Nagy), I. László (Szent), V. László, I. Mátyás (Hunyadi), I. Rudolf (Habsburg), Vitéz János, I. Zsigmond (Luxemburgi). Továbbiak: III. András, Bonfini, Julianus, Kézai Simon,			

Topográfia	Érettségire előírtak: Besztercebánya, Buda, Dalmácia, Erdély, Fehérvár (Székesfehérvár), Horvátország, Körmöcbánya, Muhi, Nándorfehérvár, Nikápoly, Pozsony, Rigómező, Selmecebánya, Szerémség, Visegrád.
	Továbbiak:-

Tematikai egység	A kora újkor	Órakeret 14-20
Előzetes ismeret, tevékenység	Időbeli tájékozódáshoz (pl. az újkor kezdetének és belső korszakhatárainak, általános iskolában megismert dátumainak felidézése, a korszakolás funkcióinak ismerete). Térbeli tájékozódáshoz (pl. a középkori világ térképi ábrázolásának jellemzői, az európai régiók térbeli határai, a meghatározó távolsági kereskedelmi útvonalak ismerte). Szöveges források feldolgozásához (pl. adatok gyűjtése, csoportosítása; rendszerezése, táblázat-, vagy sematikus ábra-készítés szöveg alapján; elbeszélő jellegű és jogi szövegek mind szakszerűbb megkülönböztetése). Képek, ábrák, rajzok készítéséhez és feldolgozásához (pl. rendszerezés képek, rajzok, ábrák alapján; annak felismerése, hogy a középkor végére nő a különböző típusú források – képek, rajzok – száma. Térképek, rajzok, illusztrációk készítése történelmi eseményről, csatáról, folyamatról, épületről.). Szaknyelv alkalmazásához (pl. az egyes fogalmak, pl. polgárság jelentésváltozásának felismerése, a középkori társadalmi és vallási viszonyokat jellemző fogalmak alkalmazása). Eseményeket alakító tényezők feldolgozásához (pl. a középkori mezőgazdasági és ipari termelési struktúrák ismerete, pl. céhek. A hatalommegosztás formáinak és az egyház mindennapi szerepének felismerése. Annak tudása, hogy a társadalmi, gazdasági és szellemi változások egymással összefüggnek.) Kommunikációs képességek fejlesztéséhez (pl. szóbeli beszámoló vagy rövid szöveges vázlat készítése; dramatikus játékokban való közreműködés; adatok gyűjtése az internetről. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,, beszámoló készítése prezentációval.) Kritikai gondolkodás kialakításához (pl. a tudomány és a vallás ellentétes nézetei a Föld képéről, a középkori történetírói munkák forrásértékének ismerete.)	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (szókincs bővítés); matematikai kompetencia (problémamegoldás); természettudományos kompetencia (megfigyelések, felfedezések); a hatékony önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia.	

	Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (felfedezések); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (reformáció, forradalom); gazdasági nevelés (manufaktúrák); a tanulás tanítása (röpiratok); felkészülés a felnőtt lét szerepeire (együttműködés, kompromisszum).
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (világkép, felfedezések); kritikai gondolkodás (vallási küzdelmek); kommunikáció (vita és dramatizálás); térben és időben való tájékozódás (szinkronszemlélet).

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A nagy földrajzi felfedezések	A nagy földrajzi felfedezések előzményeinek, okainak és feltételeinek csoportosítása. Térkép készítése Kolumbusz útjáról és az őt követő főbb felfedezőutakról. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, ok	Tanári munka: Közös osztályszintű feldolgozás (megbeszélés kérdve kifejtő módszer, stb.)	Fizika, Földrajz	Képes történelem sorozat megfelelő kötete
A reformáció és katolikus megújulás	tartása a felfedezett területek kultúrájáról, a felfedezőkről és felfedezőutakról. Európa és az Újvilág kölcsönhatásának bemutatása szabadon választott eszközökkel, módszerekkel, a szakirodalom alapján készített jegyzetek segítségével.	Tanári magyarázat, előadás, prezentáció (pp, interaktív tábla, Internet, CD).	Fizika, Földrajz, Ének-zene, Magyar irodalom	Játékfilm Lutherről DVD-n Fogalom-tár
A spanyol Habsburgok felemelkedése és hanyatlása	Vita, disputa a felfedezések ellentmondásairól. Következtetések levonása abból az állításból, hogy: „Egyedül a hit által üdvözülni az ember” (sola fide).	Tanári szemléltetés pl. térképek, képek, szövegek, CD, videofilm segítségével.	Fizika, Földrajz, Vizuális kultúra	
A Tudorok kora Angliában	A reformáció irányzatainak összehasonlítása többféle szempontból, dokumentumelemzés alapján. A reformáció tanításainak összegyűjtése és táblázatba rendezése. Rendszerező táblázat készítése a tridenti zsinat rendelkezéseiből.	Önálló munka megszervezése: A tankönyvi szöveg és a forrásszemelvények információinak összevetése, vázlatkészítés	Magyar irodalom	Játékfilm Erzsébet királynőről DVD-n
Polgárháború és az alkotmányos			Földrajz	Fogalom-tár

monarchia létrejötte Angliában	Térkép felhasználásával a Habsburgok felemelkedésének földolgozása.	a leckeszöveg és a források alapján		
A francia abszolutizmus	Spanyol abszolutizmus bemutatása műalkotások segítségével. A spanyol-németalföldi konfliktus hátterének megvitatása dokumentumok alapján. Az európai nagyhatalmi konfliktusok és okaik ábrázolása térképvázlaton, történelmi térképek elemzésével.	Irányító szempontok megadása a tankönyv szakszavainak értelmezéséhez, Önálló írásbeli feladatmegoldás előkészítése.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Tartalmak	Ismeretterjesztő film a Versailles-i palotáról DVD-n
A Német-római Birodalom és a Habsburg Birodalom	VIII. Henrik és Erzsébet uralkodói portréjának összeállítása és értékelése. Különböző típusú források alapján az angolszász kapitalizálódás folyamatainak, összefüggéseinek feltárása. Szöveges források alapján az angol király és a parlament ellentétének értelmezése.	Pármunka: Prezentáció készítéséhez feladatlap készítése (tabló, táblakép, PPP paramétereinek körülhatárolása stb.) egy kisebb tematikai egységből.	Magyar irodalom	
<i>Közép- és Kelet-Európa a kora újkorban</i>	Dokumentumok felhasználásával a polgárháború irányzatainak összehasonlítása.	Rávezetés másodlagos forrásokban fellelhető leegyszerűsítő vélemények felismerésére – megfigyelési szempontok, rávezető kérdések megadásával.	Magyar irodalom, Ének-zene	
Művelődés és életmód a kora újkorban	Az alkotmányos átalakulás időrendjéről kronológiai táblázat készítése. Az alkotmányos monarchia működésének elemzése ábra és szöveges források (Jognyilatkozat stb.) alapján, ezek forrásértékének megállapítása.	Projektfeladat: a témakör feldolgozása során egy – a tanár által kijelölt projektermék elkészítésének koordinálása. A feladat	Ének-zene, vizuális kultúra, Magyar irodalom	Képek jelentős kora újkori személyiségekről
Összefoglalás és ismételés	Ábra alapján a Napkirály udvarának, társadalmi és politikai szerepének elemzése. Ábra készítése a merkantilista gazdaságpolitikáról szövegek alapján. Összehasonlító ábra vagy esszé készítése a francia és a Habsburg abszolutizmus felépítéséről, működéséről. A harmincéves háború és a XVII. századi hatalmi konfliktusok bemutatása. Térképvázlat és időrendi táblázat készítése háborús eseményekről.		Vizuális kultúra, Földrajz	Témazáró feladatlap

	A Nyugat- és Kelet-Közép-Európa közötti munkamegosztás megvitatása ábra alapján. A lengyel jobbágyság helyzetének feldolgozása dokumentumok alapján. A lengyel és orosz társadalomfejlődés sajátosságainak feldolgozása szövegek és térképek alapján. A kora újkori művelődés, a könyvkiadás, a filozófia, a természettudományok felismeréseinek bemutatása, szakirodalmi olvasmányok alapján készített kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, okkal, prezentációval. Képgyűjtés és tablókészítés a kora újkor művészetének, művelődésének kiemelkedő alkotásairól. Az átalakuló világképről és az újszerű államelméletekről tudósító szövegek értelmezése, elemzése. Kronológia összeállítása a témakör évszámaiból – a feltüntetett események kategóriánként eltérő jelölésével (pl. hadtörténet, művelődéstörténet stb.). Összefoglaló kérdéssor összeállítása, gyakorló és ellenőrző feladatok gyűjtése, összeállítása.	kijelölése, végtermék meghatározása, értékelési szempontok kialakítása a diákokkal közösen. A projektfeladat kijelöléséhez feladatlap elkészítése. A projekttermék prezentációja, evaluációja. Lehetséges projektfeladatok: Világhíradó a földrajzi felfedezések korából – az Európán kívüli civilizációk bemutatása, Az abszolutizmus korának arcképcsarnoka; Tervjáték: céhek kontra manufaktúrák		
Fogalmak	történelmi tér, eszmék, ideológiák, gazdaság, technika, ellentét, – összefüggés, kölcsönhatás Az érettségire előírtak: abszolutizmus, anglikán, barokk, ellenreformáció (katolikus megújulás), evangélikus, gyarmatosítás, jezsuiták, Jognyilatkozat, konkvisztádor, manufaktúra, merkantilizmus, örökös jobbágyság, protestáns, puritán, reformáció, református, rendi konföderáció, ültetvény, vetésforgó, világkereskedelem. Továbbiak: alkotmányos monarchia, aztékok, bekerítés, inkák, újkor.			
Kronológia	Érettségire előírtak: 1492, 1517, 1588, 1618–48, 1640–49, 1689, 1701–1714. Továbbiak:-			
Személyek	Érettségire előírtak: Cromwell, I. Erzsébet (Tudor), II. Fülöp, Galilei, III. Iván, Kálvin János, V. Károly, Kolumbusz, Kopernikusz, Luther Márton, Machiavelli, Magellán, Richelieu, Tudor-ház, Vasco da Gama, XIV. Lajos, I. Péter (Nagy). Továbbiak: Colbert, Locke, Loyolai Szent Ignác, Newton, Szervét Mihály.			

Topográfia	Érettségire előírtak: Antwerpen, Bécs, Genf, London, Németalföld, portugál és spanyol gyarmatok, Versailles.
	Továbbiak: Amerika (kontinens), Spanyolország.

Tematikai egység	Magyarország a kora újkorban	Órakeret 18-30
Előzetes ismeret, tevékenység	Időbeli tájékozódáshoz (pl. a kora újkor kezdetének és az előző fejezetben megismert európai események dátumainak felidézése). Térbeli tájékozódáshoz (pl. az Amerikával „kitágult világ” ismerete, az európai régiók térbeli határai, a Magyarország szempontjából meghatározó birodalmak területeinek beazonosítása). Szöveges források feldolgozásához (pl. adatok gyűjtése, csoportosítása, rendszerezése; táblázat vagy sematikus ábra készítése szöveg alapján; elbeszélő jellegű és jogi szövegek mind szakszerűbb és több szempontú megkülönböztetése). Képek, ábrák, rajzok készítéséhez és feldolgozásához (pl. rendszerezés képek, rajzok, ábrák alapján; annak felismerése, hogy az újkorban nő a különböző típusú források – képek, rajzok – száma. Térképek, rajzok, illusztrációk készítése történelmi eseményről, csatáról, folyamatról, épületről.) Szaknyelv alkalmazásához (pl. az egyes fogalmak, pl. polgárság jelentésváltozásának felismerése, a középkori és kora újkori társadalmi és vallási irányzatokat, viszonyokat jellemző fogalmak alkalmazása). Eseményeket alakító tényezők feldolgozásához (pl. annak tudása, hogy a társadalmi, gazdasági és szellemi változások egymással összefüggnek. Az új szellemi irányzatok és az ezekhez kapcsolódó gazdasági változások komoly társadalom -átalakító erővel bírnak.) Kommunikációs képességek fejlesztéséhez (pl. szóbeli beszámoló vagy rövid szöveges vázlat készítése; dramatikus játékokban való közreműködés; adatok gyűjtése az internetről. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,, beszámoló készítése prezentációval.) Kritikai gondolkodás kialakításához (pl. az újkori szellemi, vallási irányzatok gondolatainak és a szerzők, valamint a közvélemény viszonyának felismerése, a kora újkori történetírói, állambölcseleti munkák forrásértékének ismerete).	
További különleges feltételek	Személyi: múzeumpedagógus.	
	Tárgyi: internetkapcsolat, könyvtár.	

Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (vita); a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.
	Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret (három részre szakadt ország); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (reformáció, ellenreformáció); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (uralkodó és rendek); testi és lelki egészség (végvári harcok).
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (korabeli forrás önálló értelmezése); kritikai gondolkodás (eltérő álláspontok azonosítása); kommunikáció (megjelenítés, érvelés); térben és időben való tájékozódás (európai és magyar események szinkronba állítása).

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Az önálló magyar királyság bukása	Disputa a Dózsa-féle parasztfelkelést követő megtorlásokról. Ábrakészítés és elemzés a Szent Korona-tan tartalmáról. A mohácsi csata okainak feltárása és ábrázolása folyamatában. Disputa a mohácsi csata esélyeiről, a hadvezetési hibákról. A kettős királyválasztás okainak és következményeinek feltárása források alapján. Egy várostrom bemutatása korabeli források segítségével.	Tanári munka: Közös osztályszintű feldolgozás (megbeszélés kérdve kifejtő módszer stb.) Tanári magyarázat, előadás, prezentáció (pp, interaktív tábla, Internet, CD). Tanári szemléltetés pl. térképek, képek, szövegek, CD, videofilm segítségével. Önálló munka megszervezése: A tankönyvi szöveg és a forrásszemelvények információinak összevetése, vázlatkészítés a leckeszöveg és a források alapján	Földrajz, Dráma és tánc	Falitérkép a három részre szakadt országról CD török zenei felvétellel
A kiszolgáltatott ország	Korabeli egyezségek (váradi) és béke-megállapodások (drinápolyi) szerkezeti összehasonlítása és politikai funkciójuk föltárása. Térképvázlat és/vagy folyamatábra készítése az ország		Magyar nyelv és irodalom	CD-rom, képek magyar várakról
A három részre szakadt ország	három részre szakadásáról. A hatalmi harcok során kötött szerződések tartalmának értelmezése ábrák segítségével. A három részre szakadt ország viszonyainak elemzése források alapján.		Informatika, Vizuális kultúra	Történelmi tárgyú játékfilmek DVD-n
A Bocskai-felkelés			Magyar	

	Rajzok készítése a korabeli várépítészetben alkalmazott bástyákról.	Irányító szempontok megadása a tankönyv szakszavainak értelmezéséhez, Önálló írásbeli feladatmegoldás előkészítése.	irodalom, Földrajz	
Erdély aranykora és bukása	Problémakatalógus készítése a XVI-XVII. század fordulójának problémáiról források és a tankönyvi szöveg alapján. Beszámoló, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, a rendi és vallási törekvések összefüggéseiről a Bocskai-szabadságharc idején.		Magyar irodalom, Vizuális kultúra, Ének-zene	
<i>A királyi Magyarország a XVII. században.</i>	Bocskai István történelmi portréjának elkészítése. (esszé vagy kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, források és szakirodalmi olvasmányok alapján). A tizenöt éves háború fontosabb csatáinak jelölése térképvázlaton.	Pármunka: Prezentáció készítéséhez feladatlap készítése (tabló, táblakép, PPP paramétereinek körülhatárolása stb.) egy kisebb tematikai egységből.	Magyar irodalom, Dráma és tánc, Földrajz	Feladatlap múzeum-látogatás-hoz
A török kiűzése Magyarországról	Disputa Bocskai vagy a hajdúk döntéséről.	Rávezetés másodlagos forrásokban fellelhető leegyszerűsítő vélemények felismerésére – megfigyelési szempontok, rávezető kérdések megadásával.	Földrajz	Ismeretterjesztő film a török hódoltságról DVD-n
A török kor mérlege	Bethlen Gábor különböző intézkedéseinek csoportosítása táblázat segítségével. Bethlen Gábor történelmi portréjának elkészítése. (esszé vagy kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, források és szakirodalmi olvasmányok alapján).	Tanári feladatok: Múzeumlátogatás, kirándulás megszervezése valamely várostrom helyszínére – Eger, Szigetvár, Nógrád, Esztergom stb.	Földrajz	Ismeretterjesztő film a török hódoltságról DVD-n
A Rákóczi-szabadságharc	A bécsi, a zsitvatoroki és a nikolsburgi béke értékelése a kortársak és az utókor szemszögéből. Áttekintő táblázat készítése a békék tartalmáról, a békekötő felekről, helyszínekről stb. Zrínyi Miklós történelmi portréjának elkészítése. (esszé vagy kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, források és szakirodalmi olvasmányok alapján). Disputa vagy vita a XVII. századi magyar államférfiak történelmi szerepéről.	Tanári feladatok: Múzeumlátogatás, kirándulás megszervezése valamely várostrom helyszínére – Eger, Szigetvár, Nógrád, Esztergom stb.	Magyar irodalom, földrajz	Fogalom-tár Falitérkép a Rákóczi-szabadságharcról Kuruc nóták zenei CD-n
Művelődés és életmód a kora újkori Magyarországon	Térképvázlat készítése, értelmezése a török kiűzésének folyamatáról. Kronológiai táblázat készítése a török kiűzéséről, a nemzetközi háttérrel és a Thököly-felkelés eseményeiről.	Pármunka.: Prezentáció készítéséhez feladatlap készítése (tabló, táblakép, PPP paramétereinek	Vizuális kultúra, Ének-zene, Magyar	Képek a kora újkori Magyar-

	Szöveges források alapján Buda visszavételének saját térképen történő ábrázolása. Az 1687-es országgyűlés határozatainak értelmezése és értékelése szóbeli formában. Mérleg készítése a háborús pusztítások gazdasági, társadalmi, etnikai és környezeti vonatkozásairól.	körülhatárolása stb.) egy kisebb tematikai egységből, pl. A várépítészetről, a várháborúk kiemelkedő hadvezéreiről, a magyarországi török emlékekről.	irodalom	ország kultúrájának jelentős személyiségeiről
Ismétlés, összefoglalás	A külkereskedelem összetételének feldolgozása, elemzése ábra alapján. Beszámoló Rákóczi-szabadságharc kirobbanásának körülményeiről szöveges források alapján. Rákóczi döntésének értékelése, élethelyzetének felidézése szöveges források alapján. Térkép és szövegek segítségével kronologikus rendben hasonlítsuk össze a katonai erőviszonyait, tárjuk fel a változások hátterét, és fogalmazzunk meg feltételezéseket a lehetséges végkimenetelről. Hasonlítsuk össze táblázatban a Rákóczi-kiáltványban megfogalmazott sérelmeket a szatmári béke rendelkezéseivel. Elemezzük a Károli Biblia előszava felhasználásával a magyar nyelvű kiadvány megjelenésének körülményeit. Tablókészítés a reformáció magyarországi emlékeiből. Pázmány Péter tevékenysége, és a katolikus megújulás hazai eredményeinek megvitatása. Apáczai nevelési-oktatási céljainak azonosítása eredeti szövegrészletek alapján. A kor problémáinak (függetlenség, protestánsok szabad vallásgyakorlata, törökellenes küzdelmek, gazdasági problémák) összegyűjtése, a megoldási kísérletek felsorolása (szabadságharc, nemzetközi politika bevonása) és értékelése.	Csoportmunka: feldolgozása során egy – a tanár által kijelölt projekttermék elkészítésének koordinálása. A feladat kijelölése, végtermék meghatározása, értékelési szempontok kialakítása a diákokkal közösen. A projektfeladat kijelöléséhez feladatlap elkészítése. A projekttermék prezentációja, evaluációja. Lehetséges projektfeladatok: Osztálykirándulás megszervezése: vártúra; múzeumlátogatás megtervezése. Várak galériájának elkészítése, haditudósítás készítése. Két király – Ferdinánd és Szapolyai vitája – disputája.	Magyar irodalom, Földrajz	Összefoglaló feladatlap Szerepkártyák és feladatlapok a disputához

Fogalmak	eszmék, ideológiák, történelmi személyiség, állam, hatalom, háborúk Érettségire előírtak: hajdúk, hódoltság, kuruc, labanc, örökös jobbágyság, trónfosztás, úriszék, rendi konföderáció.
	Továbbiak:-
Kronológia	Érettségire előírtak: 1514, 1526, 1541, 1552, 1566, 1591–1606, 1664, 1686, 1699, 1703–11.
	Továbbiak:-
Személyek	Érettségire előírtak: Bakócz Tamás, Báthory István, Bethlen Gábor, Bocskai István, Dózsa György, Fráter György, Károli Gáspár II. Lajos, I. Lipót (Habsburg), Pázmány Péter, II. Rákóczi Ferenc, Savoyai Jenő, Szapolyai János, Szulejmán (Nagy), Zrínyi Miklós, Zrínyi Miklós (a költő és hadvezér)
	Továbbiak: I. Ferdinánd (Habsburg), I. és II. Rákóczi György, Werbőczy István.
Topográfia	Érettségire előírtak: Bécs, Debrecen, Eger, Győr, Havasalföld, Horvátország, Karlóca, Kassa, Linz, Mohács, Moldva, Nagyszombat, Sárospatak, Szentgotthárd, Szentpétervár, Szigetvár, Temesvár, Várad
	Továbbiak: Ónod, Szatmár, Szécsény.
A továbbhaladás feltételei	Időbeli tájékozódás: Legyen képes a tanult kronológiai adatok segítségével az érettségi követelményekhez rendelt személyek, események időrendjét felállítani. Tudja a legfontosabb magyar történelmi eseményeket az egy korszakban lezajló egyetemes történelmi folyamatokhoz kapcsolni. Térbeli tájékozódás: Tudja az érettségi követelményekben található topográfiai adatokat térképen megmutatni. Tudja röviden ismertetni a tatárjárás történetét térképvázlat alapján. Ismerje fel térképen Hunyadi János legfontosabb csatáinak helyszínét, és értékelje azok jelentőségét. Legyen képes térképről leolvasni a legfontosabb felfedező utakat a XVI. század elején. Ismerje az újkorra létrejött európai régiókat és a kialakult birodalmi viszonyokat. Szöveges források feldolgozása: Legyen képes a tanév során tanórán feldolgozott forrásokat röviden, saját szavaival értelmezni, forrásértékükre helyes és releváns megállapításokat tenni. Legyen képes néhány mondatban ismertetni pl. az Aranybulla tartalmának és Nagy Lajos törvényeinek főbb pontjait, a reformáció vallási üzenetét, a magyar függetlenségi mozgalmak meghatározó követeléseit. Képek, ábrák, rajzok készítése és feldolgozása: Legyen képes a tanév során elemzett képi forrásokat, sematikus rajzokat a megfelelő történelmi jelenséghez, eseménysorhoz rendelni, az egyes korszakok ikonikus műalkotásait felismerni, az újkori forrásokat a középkori és az ókori forrásoktól megkülönböztetni, korszakhoz kapcsolni ismertetőjegyek alapján. Ismerje fel a jellegzetes középkori műalkotásokat, és tudja korstílushoz kötni azokat. Szaknyelv alkalmazása: Legyen képes a tantervben szereplő fogalmakat néhány perces, előzetes felkészülés alapján tartott kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, ban helyesen használni. Legyen képes megnevezni pl. a középkori uradalom részeit szemléltető ábra alapján, mezőgazdasági eszközöket kép alapján, egy középkori város

legfontosabb épületeit térképvázlat alapján azonosítani. Tudja azonosítani a reformációhoz és katolikus megújuláshoz kapcsolódó fogalmakat, a királyi egyeduralom és az alkotmányos királyság jellemzőit.

Eseményeket alakító tényezők feldolgozása: Tudja, hogy a történelmi eseményeknek több oka és több következménye van. Legyen képes azonosítani az okok jellegét. Sorolja fel a középkori Magyar Királyság bukásának fő okait. Különböztesse meg a földrajzi felfedezések feltételeit és okait. Ismerje fel, hogy az újkorban a világi és az egyházi hatalom ellentétei vallásháborúhoz vezettek. Példákkal tudja igazolni, hogy az újkorban az átalakuló gazdaság és gondolkodásmód következtében módosulnak a korábbi társadalmi viszonyok.

Kommunikációs képességek fejlesztése: Legyen képes források alapján értékelni pl. a felfedezések gazdasági és társadalmi következményeit, a három részre szakadt Magyarország politikai és gazdasági helyzetét, a barokk épületek szellemi üzenetét, Buda visszafoglalását, ennek politikai és katonai jelentőségét.

Kritikai gondolkodás kialakítása: Legyen képes a tanév során elemzett források forrásértékének megállapításához néhány főbb szempontot megemlíteni. Legyen képes a memoárok, kiáltványok, rölapok és más újkori forrástípusok forrásértékére helyes megállapításokat tenni. Értelmezze több szempontból pl. Zrínyi Miklós halálának történetét, a halála körülményeiről elterjedt szóbeszéd motívumait, a Rákóczi-szabadságharcot lezáró békét.

11. évfolyam

Célok és feladatok

A 11. évfolyam tartalma az ún. „hosszú XIX. század”, mely a nagy francia forradalomtól az első világháborúig tart. Ennek kapcsán kiemelten fontos, hogy a tanulók szinkronban tudják szemlélni az újkori világ és a magyarországi viszonyok alakulását és egyre differenciáltabban alkalmazzák a korábbi években megismert időben és térben való tájékozódáshoz kapcsolható képességeket és ismereteket. Folyamatosan és változatos formában gyakorolják a különböző időtávlatok áttekintését, az események, személyek, jelenségek és a tárgyi kultúra korjellemző darabjainak (pl. épületek, szobrok, fegyverek, használati eszközök) időbeni elhelyezését. Legyenek képesek több szempontból összehasonlítani az Európában, illetve az azon kívüli civilizációkban és hazánkban lejátszódó folyamatokat, felismerni a köztük lévő összefüggéseket vagy ellentmondásokat, és ennek kapcsán mind tudatosabban fedezzék föl a tanulók az időbeni párhuzamokat.

Az ismeretszerzés tekintetében egyre meghatározóbb jelentőségűvé válik, hogy a tanulók különböző feladatokhoz kapcsolódóan mind differenciáltabban használják a tankönyv főszövegét, illetve az egyes leckékben a növekvő számú és egyre változatosabb típusú forrásokat. Tekintsék adottnak, hogy a múlt megismerése, föltárása mindig különböző típusú források feldolgozásából, értelmezéséből indul ki, és egyre tágabb körben alkalmazzák a korábban megismert, különféle forrástípusok jellemzőit a feldolgozások kapcsán. Legyen lehetőségük eltérő jellegű források (műalkotások, irodalmi művek, sajtó, film, kép stb.) elemzése, az egyes forráscsoportok forrásértékének összehasonlítására. Ennek kapcsán lényeges annak tudatosítása, hogy a forrásértékelés egyik meghatározó szempontja az, hogy a kortárs visszaemlékező vagy a feldolgozó milyen információk birtokában volt, és milyen folyamatok maradhattak, s maradtak is rejtve előtte (gazdasági folyamatok, éghajlati változások stb.). Jussanak el annak felismerésére, hogy a források több szempontú összehasonlítása és megvitatása segítheti a múlt árnyalt rekonstruálását.

Széles körben alkalmazzák a tanulók a korábbi évben megismert összefüggést történelmi jelenségek természeti feltételeinek megállapításáról, a földrajzi-történelmi régiók kialakulásáról, a hajózási technika és a távolságok „lerövidüléséről” történelmi és földrajzi térképek felhasználásával. Legyenek képesek történelmi jelenségek természeti feltételeinek, okainak megállapítására történelmi és földrajzi térképek alapján önállóan (pl. ásványkincsek, iparvidékek az ipari forradalom idején). Gyakorolják a történelmi helyek megkeresését eltérő típusú (nézet, méret stb.) térképeken és ismerjék európai régiók kifejezésére használt fogalmakat. (Nyugat-Európa, Közép-Európa, Kelet-Európa – centrum és periféria). Próbálják ki a tematikus vaktérképek készítését.

A tartalmat tekintve ismerjék meg a XIX. század európai és azon kívüli társadalmi, gazdasági fejlődési sajátosságait, pl. a tőkés gazdálkodás és a polgári fejlődés összefüggéseit, a kibontakozó új eszmeáramlatokat, a polgári szabadságjogok és női emancipáció

terjedését, a birodalmi politizálás új korszakát, az ipari társadalmak gazdasági és társadalmi jellemzőit, a tudomány és a gazdaság kialakuló kapcsolatát, a modern államok funkciót, valamint a mindennapokban bekövetkező változásokat. Gyakorolják a kulcsfontosságú események háttérének mind többoldalú feltérképezését és az ezekről szóló források ellentmondásainak differenciált felismerését. Szerezzenek jártasságot a XIX. század jelentős személyiségei életútjának több szempontú és differenciált szóbeli és írásbeli bemutatása kapcsán. Tegyük átélhetővé a korszak meghatározó történelmi szereplőinek egy-egy fontos cselekedetét, döntését, illetve a korabeli emberek társadalmi helyzetéből adódó eltérő gondolkodását és életmódját. A tanulók a tanév során szerezzenek sokszínű gyakorlatot a XIX. századi tárgyi emlékek felismerése, azok bemutatására élőszóban és írásban prezentáció felhasználásával.

Az időszak több példát kínál arra is, hogy a tanulók megvizsgálhassák az egyenlőtlen fejlődés elvét, hogy érzékeljék a szegény és gazdag országok (gyarmatosítók, gyarmatok; fejlettek, fejlődők) közötti különbségek tényezőit, megértsék annak legfőbb okait, továbbá elemezhetnek olyan általános konfliktusokat, amelynek feldolgozásával megismerkedhetnek és azonosulhatnak az egyszerű emberek erkölcsi dilemmáival történelmi döntéshelyzetekben (forradalmak, polgárháborúk, szabadságküzdelmek).

Fontos, hogy a tanulók képesek legyenek a korábbi korok államai, birodalmi és a modern nemzetállamok összevetésére, felismerjék a hagyományos dinasztiák időleges erősödését, majd térvészét. Ugyancsak lényeges, hogy a tanév során megismerhessék a feldolgozott államformák (köztársaság, királyság) általános jellemzőit és az egyedi vonásokat. Az anyag jó lehetőségeket kínál a változó társadalmi szerkezet és a hatalmi berendezkedés közötti kapcsolat többoldalú bemutatására, pl. a függetlenségi harcok, forradalmak különböző szakaszaiban, valamint a világ eltérő földrajzi régióban. Nagy jelentőséggel bír a folytonosság és változások összefüggéseinek feltárása és ezek kulturális, életmódbeli hatásainak máig nyúló felfedezése. Ennek kapcsán törekedni kell arra, hogy a diákokban fejlődjön a beleérző képesség, hogy mind pontosabban legyenek képesek a kor viszonyainak gondolati rekonstruálására.

A tanulók a tanév során ismerjék fel a változó korstílusok (klasszicista, romantikus), majd a stílusok egymás mellett élésének jellemzőit, viszonyát az adott kor gondolkodásához, életviszonyaihoz. Ismerjék fel az elit-, és tömegkultúra szétválásának okait, valamint újszerű szabadidős szokások (pl. sport, utazás) létrejöttének háttérét. Értékeljék az egyes tudományágakban, az iparban, a műszaki fejlesztés és a gazdasági élet többi területén elért eredmények jelentőségét.

A magyar történelem tanulmányozása során a tartalmak ebben a tanévben is jól szolgálhatják magyar és az egyetemes történelem szinkron szemléletének gyakoroltatását, az árnyaltabb korszakolást (pl. reformkor, az önkényuralom időszaka), a nemzeti önazonosság fejlesztését. Különösen fontosnak látszik a sorfordítónak tekinthető események (pl. szabadságharc, kiegyezés) több szempontú és alapos feldolgozása a korszerű tudományos eredmények, módszerek figyelembe vételével. A tanév során feldolgozott tartalmak kapcsán a tanulók keressenek válaszokat a hazai polgárosodás ellentmondásaira, a nemzetiségi kérdés háttérére, valamint a dualizmus korának részleges önállóságból fakadó előnyeire és hátrányaira.

Készüljenek fel az érettségi előírásainak megfelelően a tanulók írásművek készítésére tematikus történeti témákról források nélkül vagy azok felhasználásával, a XIX. század témáiból, meghatározott terjedelemben (18–33 sor stb.). Vegyenek részt egyénileg vagy párban egy téma bemutatásának előkészítésében többféle módszer és eszköz (élőszó, térkép, kép, filmrészlet, tárgyak stb.) ötvöztetésével, illetve egy

kiállításterv összeállításában az évfolyam tananyagának egy-egy körülhatárolt egységéről a reprodukciós anyag megjelölésével. Különböző helyzetekben gyakorolják az induktív és deduktív érvelési technikák alkalmazását szóban és írásban.

Gyakorolják a tájékozódást a kézikönyvekben, az ismeretterjesztő folyóiratok repertóriumában és az Internet valamely magyar nyelvű keresőprogramjában. Ennek kapcsán legyenek képesek részletesebb (10-15 cím) bibliográfiák készítésére, valamint jegyzetek felhasználásával egy néhány oldalas kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, t készíteni, illetve tanári útmutatással (könyvek, folyóiratok) felhasználásával kisebb (5–6 oldalas) tanulmányt írni. Foglalkozzanak adatsorok számítógépes rendezésével és bemutatásával – grafikonokon, diagramokon és táblázatokon keresztül (pl. népességadatok, termelési mutatók, fegyverkezés stb.). A legjobbak legyenek képesek az újkor témáiból értekezés, tanulmány, előadás készítésére meghatározott terjedelemben, segédeszközök nélkül vagy azok felhasználásával.

Témakörök	Javasolt óraszámok	
	A 2 óra/hét (74 óra)	B 3 óra/hét (111 óra)
1. A felvilágosodás és a forradalmak kora (1714–1849)	13	16
2. Az újjáépítés kora Magyarországon (1711–1820)	10	16
3. A reformok és a forradalom kora (1820–1849)	11	18
4. A nemzetállamok és a birodalmak kora (1849–1914)	12	16
5. A polgárosodás és a modernizáció kora (1849–1914)	13	20
6. Ismétlés, rendszerzés, ellenőrzés	15	25
Összesen	74	111

Tematikai egység	A felvilágosodás és a forradalmak kora (1714–1848)	Órakeret 13-16
Előzetes ismeret, tevékenység	Időbeli tájékozódáshoz (pl. a szinkron szemlélet alkalmazása, az újkor szakaszolása, az előző évben megismert főbb európai események dátumainak ismerete). Térbeli tájékozódáshoz (pl. gyakorlat a különböző nézetű és típusú térképek használatában, az európai régiók kifejezésére használt fogalmak, Nyugat-Európa, Közép-Európa, Kelet-Európa – centrum és periféria, valamint kezdeti gyarmatosítások területi vonatkozásai). Szöveges források feldolgozásához (pl. adatok gyűjtése, csoportosítása, rendszerezése; táblázat vagy sematikus ábra készítése szövegek alapján; elbeszélő jellegű, tudományos és jogi szövegek mind szakszerűbb és több szempontú megkülönböztetése). Képek, ábrák, rajzok készítéséhez és feldolgozásához (pl. rendszerezés, következtetések levonása képek, rajzok, ábrák alapján. Annak ismerete, hogy az újkorban folyamatosan nő a különböző típusú források – képek, rajzok – elterjedése és száma. Térképek, rajzok, illusztrációk készítése, értelmezése történelmi folyamatról, eseményről, csatáról, épületről.) Szaknyelv alkalmazásához (pl. az újkori társadalmi, gazdasági, politikai és vallási irányzatokat, viszonyokat jellemző fogalmak alkalmazása). Eseményeket alakító tényezők feldolgozásához (pl. annak tudása, hogy a társadalmi, gazdasági és szellemi változások egymással összefüggnek. Az új szellemi irányzatok és az ezekhez kapcsolódó gazdasági változások komoly társadalom-átalakító erővel bírnak.) Kommunikációs képességek fejlesztéséhez (pl. szóbeli beszámoló vagy rövid szöveges vázlat készítése; vitákban, disputákban való közreműködés, adatok gyűjtése az internetről. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,, beszámoló készítése prezentációval.) Kritikai gondolkodás kialakításához (pl. az újkori szellemi, vallási irányzatok gondolatainak és a szerzők, valamint a közvélemény viszonyának felismerése, a újkori történetírói, állambölcseleti munkák értelmezése, összehasonlítása és forrásértékük megítélése.)	
További feltételek	személyi: középiskolai történelem szakos tanár tárgyi: Internet-kapcsolat, tematikai egységeknek megfelelő falitérkép	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.	

	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret (emberi és polgári jogok); európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (A felvilágosodás kulturális eredményei); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (dokumentum-elemzések: alkotmányok) (gazdaságpolitikai irányzatok a 18. században); gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,ok); testi és lelki egészség (az emberkép változásai – pl. az „ember-gép”, a táplálkozási szokások átalakulása a XVIII. században: a burgonya elterjedése, szenvedélyek: feketekávé és dohány); felkészülés a felnőttlét szerepeire (női szerepek átalakulása).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (képek, leletek, filmek alapján); kritikai gondolkodás (A felvilágosodás gondolatainak kritikus értelmezése); kommunikáció (rajzkészítés, mesélés); térben és időben való tájékozódás (a különböző régiók fejlődése).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Szellemi forradalom – a felvilágosodás.	A felvilágosodás néhány képviselőjének (pl. Montesquieu, Rousseau, Diderot) írásainak értelmezése. Ábra készítése a hatalommegosztásról. Az új világszemlélet jellemzőinek összegyűjtése forrásszemelvények alapján. A felvilágosult abszolutizmus fogalmának értelmezése.	Tanári munka: Tanári magyarázat, előadás, prezentáció (pp, interaktív tábla, Internet, CD, térképek, képek, szövegek, CD, videofilm segítségével). Szempontok megadása a tudományos és tudománytalan nézetek megkülönböztetéséhez. Prezentáció készítéséhez feladatlap készítése (tabló, táblakép, PPP paramétereinek körülhatárolása stb.) egy kisebb tematikai egységből.	Fizika, Magyar irodalom	Képek a felvilágosodás korának kiemelkedő személyiségeiről
Az egyensúly-politika százada	A korszak dinasztikus háborúi menetének, kronológiai táblázatba rendezése. Térképvázlat készítése Porosz- és Oroszország területi változásairól. A háborúk következményeinek ábrázolása, feltárása rövid eszében. A XVIII. századi életviszonyok rekonstruálása különböző ábrázolási és technikai eszközökkel – forrásszemelvények alapján.		Magyar irodalom, Vizuális nevelés	Falitérkép az európai abszolút monarchiákkal
Meghiúsult reformok és forradalom Franciaországban	Az 1614-es és 1789-es francia rendi gyűlés összehasonlítása és összevetése a társadalmi viszonyokkal. A francia forradalom kitörése okainak összegyűjtése, rendszerezése. Az Emberi és polgári jogok nyilatkozatának értelmezése. Következtetések levonása a nyilatkozat hatásáról.		Földrajz	A forradalom vezetőinek arcképei, forradalmi jelképek képeken,
Annak megvitatása, miért nem szilárdult meg az alkotmányos				

	monarchia Franciaországban. A forradalom irányzatainak, a törvényhozó hatalom változásainak értelmező bemutatása, vázlat, folyamatábra, táblázat segítségével, források alapján. A jakobinus terror háttérének és ideológiájának vizsgálata	Pármunka: Tematikus bibliográfia készítése egy tanuló ki-előadás, könyvtári és internetes információkeresés,hoz az iskolai könyvtárban. Tanuló ki-előadás, könyvtári és internetes információkeresés, támogatása néhány (5-10 percben, előre elkészített vázlat alapján) A különböző forrásokból nyert információk összevetésének elősegítése, az eltérések megállapításához szempontok kiválasztása. Az eltérések okaira történő következtetés elősegítése. A másodlagos forrásokban fellelhető leegyszerűsítő vélemények felismerése, Vita, disputa megszervezése. Képgyűjtés és honlap- vagy PPP-készítés. A tankönyvi ismeretanyag kiegészítése		Játékfilm a francia forradalom koráról DVD-n
Az alkotmányos rendszer megszilárdításának kísérlete	forrásszövegek és a korabeli események alapján. A napóleoni háborúk csatáinak, színhelyeinek és szereplőinek megjelenítése különböző módszerekkel: térképvázlat, kronológiai táblázat segítségével. Napoleon sikerének és kudarcának megvitatása. A bécsi kongresszus intézkedéseinek értékelése és a Szent Szövetséget létrehozó szándékok feltárása.		Magyar irodalom, Vizuális nevelés, Ének-zene	A Marseillaise zenei CD-n Szerepkártyák a szerepjátékhoz
A forradalom radikalizálódása és az új zsarnokság megszületése	A Szent Szövetség alapelveinek összefoglalása és bemutatása dokumentumok alapján. A liberális, nemzeti és konzervatív irányzatok jellemző forrásrészletei nyomán az alapgondolatok azonosítása. A fő eszmeáramlatok strukturált rendszerezése források és megadott szempontok alapján.		Földrajz, irodalom	Feladatlap és szerepkártyák a disputához
Napoleon uralma és bukása	Folyamatábra készítése a bekerítések és a textilipar fellendülésének menetéről. A vasút gazdaság- és társadalom-átalakító szerepének feldolgozása, megvitatása.		Földrajz, Magyar Irodalom, Ének-zene	Játékfilm Napóleonnól DVD-n
Mozgalmak és eszmék a XIX. század első felében.	Az ipari forradalom kibontakozásának folyamatáról, fontos találmányairól prezentáció, ki-előadás, könyvtári és internetes információkeresés, tartása.		Magyar irodalom, Ének-zene	
Az ipari forradalom és következményei	Nagy-Britannia és a gyarmatok kapcsolatának ábrázolása táblázaton vagy folyamatábrán. A függetlenségi háború menetének ábrázolása térképvázlaton. A Függetlenségi Nyilatkozat és az alkotmány fontosabb részleteinek értelmezése.		Magyar irodalom	Játékfilm (Dickens-regényfeldolgozás) DVD-n Makettek, modellek,

	Az Egyesült Államok államszervezetének ábrázolása struktúra-ábrával. Az ipari forradalom által teremtett ellentmondások feltárása, ábrázolása források alapján. Az ipari forradalom nyomán megjelenő mozgalmak követeléseinek összegyűjtése.	ismeretterjesztő irodalom, internetes források alapján. Csoportmunka: Kronológia összeállítása a témakör évszámaiból – a feltüntetett események kategóriánkénti eltérő jelölésével (pl. hadtörténet, művelődéstörténet stb.) Projektfeladat kijelölése. Lehetséges projektfeladatok: A francia forradalom arcképcsarnoka. Konferencia Napóleon életéről és hadjáratairól. Árverés az ipari forradalom találmányaival, Szerepjáték: Danton pere.		animációk az ipari forradalom találmányairól.
Amerika és a gyarmati világ	A marxizmus gondolatmenetének feltárása, programja alapján. A forradalmi hullám állomásainak feltüntetése térképvázlaton és kronológiai táblázatban.		Földrajz, Magyar Irodalom, Fizika	
Kísérletek és elméletek a társadalmi ellentétek feloldására	A forradalmi célok táblázatba rendezése összehasonlítása.		Fizika, Földrajz	
Az 1848-as forradalmi hullám			Földrajz	
Fogalmak	eszmék, ideológiák, konfrontáció és kompromisszum, ellentét – összefüggés, kölcsönhatás Érettségire előírtak: alkotmány, Enciklopédia, hatalmi ágak megosztása, társadalmi szerződés, felvilágosodott abszolútizmus, függetlenség, harmadik rend, girondiak, jakobinusok, nacionalizmus, liberalizmus, szocializmus, konzervativizmus, polgári szabadságjogok, parlamenti rendszer, emigráció, reakció, terror, kapitalizmus, tőkés, proletár, választójog. Továbbiak: alkotmányos monarchia, baloldal, felvilágosodás, emberi jogok, gyár, gyarmat, parlament, ráció (racionalizmus).			
Kronológia	Érettségire előírtak: 1740–48, 1756–63, 1776, 1783, 1787, 1789, 1791, 1793–94, 1794, 1795, 1804–15, 1830, 1848. Továbbiak: -			

Személyek	Érettségire előírtak: Nagy Frigyes, Nagy Katalin, Voltaire, Montesquieu, Rousseau, Diderot, Washington, Jefferson, XVI. Lajos, Danton, Robespierre, Metternich, I. Napóleon, Nelson, Watt, Stephenson, Marx.
	Továbbiak: Kutuzov.
Topográfia	Érettségire előírtak: Poroszország, Lengyelország, angol és francia gyarmatok Észak-Amerikában, Vendée, Austerlitz, Moszkva, Waterloo.
	Továbbiak: Amerikai Egyesült Államok, Borogyino, Párizs, Trafalgar, Valmy, Versailles.

Tematikai egység	Az újjáépítés kora Magyarországon (1711–1820)	Órakeret 10-16
Előzetes ismeret, tevékenység	Időbeli tájékozódáshoz (pl. szinkronszemlélet alkalmazása, az újkor kezdetének és az előző fejezetben megismert európai események dátumainak felidézése). Térbeli tájékozódáshoz (pl. gyakorlat a különböző nézetű és típusú térképek használatában. Magyarország szempontjából meghatározó birodalmak területeinek beazonosítása.) Szöveges források feldolgozásához (pl. adatok gyűjtése, csoportosítása, rendszerezése; táblázat- vagy sematikus ábrakészítés szöveg alapján; elbeszélő jellegű és jogi szövegek mind szakszerűbb és több szempontú megkülönböztetése). Képek, ábrák, rajzok készítéséhez és feldolgozásához (pl. rendszerezés képek, rajzok, ábrák alapján; annak felismerése, hogy az újkorban nő a különböző típusú források – képek, rajzok- elterjedése és száma. Térképek, rajzok, illusztrációk készítése történelmi jelenségről, eseményről, csatáról, folyamatról, épületekről.) Szaknyelv alkalmazásához (pl. az újkori társadalmi, gazdasági, politikai és vallási irányzatokat, viszonyokat jellemző fogalmak alkalmazása). Eseményeket alakító tényezők feldolgozásához (pl. annak tudása, hogy a társadalmi, gazdasági és szellemi változások egymással összefüggnek. Az új szellemi irányzatok és az ezekhez kapcsolódó gazdasági változások komoly társadalom-átalakító erővel bírnak. Az európai új társadalmi, gazdasági és szellemi folyamatok általában fáziskéséssel, de elértek Magyarországra, ahol a változások ellentmondásos feltételrendszerben tudtak csak megjelenni.) Kommunikációs képességek fejlesztéséhez (pl. szóbeli beszámoló vagy rövid szöveges vázlat készítése; adatok gyűjtése az internetről. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,, beszámoló készítése prezentációval. Vitákban, disputákban való közreműködés.)	

	Kritikai gondolkodás kialakításához (pl. kérdések önálló megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. Jártasság a történelmi személyiségek több szempontú jellemzésének értelmezésében. A fikció megkülönböztetése az igaz történettől.)			
További feltételek	személyi: középiskolai történelemtanár			
	tárgyi: falitérképek, DVD-lejátszó, Internet-csatlakozással is rendelkező számítógép			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,ok); idegen nyelvi kommunikáció (idegen nyelvű ismeretterjesztő irodalom és internetes tartalmak felhasználása pl. kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,hoz); matematikai kompetencia (táblázatok, statisztikák értelmezése); természettudományos kompetencia; digitális kompetencia PPP-készítés; a hatékony, önálló tanulás (jegyzetelés); szociális és állampolgári kompetencia (a hatalmi ágak működési mechanizmusa, a törvényhozás folyamata); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (projektfeladatok); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.(projektfeladatok).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon-és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (képek, leletek, filmek alapján); kritikai gondolkodás (mese és valóság különbsége); kommunikáció (rajzkészítés, mesélés); térben és időben való tájékozódás (időszámítás).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneshkö zök
Magyarország beilleszkedése a Habsburg Birodalomba	A Pragmatica Sanctio részletének feldolgozása. Az új birodalmi keretek létrejöttének elemzése és bemutatása struktúraábra segítségével. A rendi országgyűlés és a vármegye működésének összehasonlítása szövegek alapján. Térképvázlat készítése az etnikai változások folyamatáról.	Tanári munka: Tanári magyarázat, előadás, prezentáció (pp, interaktív tábla, Internet, CD, térképek, képek, szövegek, CD, videofilm segítségével). Szempontok megadása a tudományos és tudománytalan nézetek megkülönböztetéséhez. Prezentáció készítéséhez feladatlap készítése (tabló,	Földrajz	Fogalomt ár
Az újjáéledő ország	Népesedési és nemzetiségi adatokat tartalmazó táblázatok, statisztikai adatok elemzése, következtetések levonása.		Földrajz	Zenei CD a magyar országi nemzeti-

	A hazai nemzetiségek jellemzőinek táblázatba rendezése. A kettős vámrendszer értelmezése térkép alapján.	táblakép, PPP paramétereinek körülhatárolása stb.) egy kisebb tematikai egységből.		ségek jellemző zenéivel
<i>Magyarország újjáépítése</i>	A külkereskedelem jellemzőinek ábrázolása diagramokon.	Pármunka: A különböző forrásokból nyert információk összevetésének elősegítése, az eltérések megállapításához szempontok kiválasztása. Az eltérések okaira történő következtetés elősegítése.	<i>Földrajz</i>	
A felvilágosult abszolutizmus kísérlete Magyarországon	A gazdaság fejlődésének, a Habsburgok gazdaságpolitikájának elemzése, értékelése forrásszemelvények, ábrák alapján. Mária Terézia úrbérrendeletének feldolgozása, a jobbágyi terhek rendszerének ábrázolása sematikus ábrán.	A másodlagos forrásokban fellelhető leegyszerűsítő vélemények felismerése, Vita, disputa megszervezése.	Matematika, Magyar irodalom	Feladatlap és szerepkártyák a disputához
II. József kudarca és a kompromisszum helyreállítása	Disputa II. József uralkodó szándékairól és az elért eredményekről. A felvilágosult abszolutizmus belső ellentmondásainak feltárása, megvitatása.	A képgyűjtés és honlap- vagy PPP-készítés. A tankönyvi ismeretanyag kiegészítése ismeretterjesztő irodalom, internetes források alapján.	Dráma és tánc	
<i>A napóleoni háborúk – fellendülés és válság</i>	II. József kudarca összetevőinek összegyűjtése és rendszerezése. A felvilágosodás és a nemzeti ébredés gondolatainak értelmezése források alapján. A napóleoni háborúk eseményeinek ismételése történelmi atlasz segítségével. A háborúk gazdasági következményeinek feldolgozása folyamatábrán. A gazdasági hatások elemzése grafikonok, diagramok alapján. A társadalmi tagozódás átalakulásának feldolgozása források alapján. A korabeli társadalom rétegeinek bemutatása kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, prezentáció formájában – képi, írásos források elemzésével, bemutatásával.	Csoportmunka: Disputa: József és a jozefinizmus értékelése különböző nézőpontokból. Lehetséges projektfeladatok: Pl. A soknemzetiségű Magyarország nemzetiségeinek illusztrált térképének elkészítése. Tervjáték: Jobbágytoborzás, telepítés az elnéptelenedett birtokra.	Földrajz, Informatika	Fogalomtár

Fogalmak	történelmi tér, ok, cél, következmény, társadalmi helyzet, állam, hatalom, politika, nemzet, nemzetiség Érettségire előírtak: Helytartótanács, betelepítés, kettős vámrendszer, vallási türelem, állandó hadsereg Továbbiak: -
Kronológia	Érettségire előírtak: 1722–23, 1740–80, 1754, 1767, 1776, 1777, 1780–1790, 1795. Továbbiak:-
Személyek	Érettségire előírtak Hajnóczy, III. Károly, Mária Terézia, II. József, Martinovics, Kazinczy. Továbbiak: Kaunitz.
Topográfia	Érettségire előírtak: Határőrvidék, Bánát. Továbbiak:-

Tematikai egység	A reformok és forradalmak kora (1820–1849)	Órakeret 11-18
Előzetes ismeret, tevékenység	Időbeli tájékozódáshoz (pl. szinkronszemlélet alkalmazása, az újkor kezdetének és az előző fejezetben megismert európai események dátumainak felidézése). Térbeli tájékozódáshoz (pl. gyakorlat a különböző nézetű és típusú térképek használatában. Magyarország szempontjából meghatározó birodalmak területeinek beazonosítása.) Szöveges források feldolgozásához (pl. adatok gyűjtése, csoportosítása, rendszerezése; táblázat- vagy sematikus ábrakészítés szöveg alapján; elbeszélő jellegű és jogi szövegek mind szakszerűbb és több szempontú megkülönböztetése). Képek, ábrák, rajzok készítéséhez és feldolgozásához (pl. rendszerezés képek, rajzok, ábrák alapján; annak felismerése, hogy az újkorban nő a különböző típusú források – képek, rajzok – elterjedése és száma. Térképek, rajzok, illusztrációk készítése történelmi jelenségről, eseményről, csatáról, folyamatról, épületekről.) Szaknyelv alkalmazásához (pl. az újkori társadalmi, gazdasági, politikai és vallási irányzatokat, viszonyokat jellemző fogalmak alkalmazása.) Eseményeket alakító tényezők feldolgozásához (pl. annak tudása, hogy a társadalmi, gazdasági és szellemi változások egymással összefüggnek. Az új szellemi irányzatok és az ezekhez kapcsolódó gazdasági változások komoly társadalom-átalakító erővel bírnak. Az európai új társadalmi, gazdasági és szellemi folyamatok általában fáziskéséssel, de elérkeztek Magyarországra, ahol a változások ellentmondásos feltételrendszerben tudtak csak megjelenni.) Kommunikációs képességek fejlesztéséhez (pl. szóbeli beszámoló vagy rövid szöveges vázlat készítése; adatok gyűjtése az internetről. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,, beszámoló készítése prezentációval. Vitákban,	

	disputákban való közreműködés.) Kritikai gondolkodás kialakításához (pl. kérdések önálló megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. Jártasság a történelmi személyiségek több szempontú jellemzésének értelmezésében. A fikció megkülönböztetése az igaz történettől.)			
További feltételek	Személyi: középiskolai történelemtanár, múzeumpedagógus (1-2 múzeumi foglalkozáshoz)			
	Tárgyi: projektor és/vagy interaktív tábla			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, prezentáció, disputa); matematikai kompetencia (táblázatok, statisztikák értelmezése); digitális kompetencia (PPP-készítés, adatok feldolgozása Excell-táblázatban, diagramkészítés); a hatékony, önálló tanulás (jegyzetelés); szociális és állampolgári kompetencia (pl. pártok kialakulása és működése; kezdeményezőképeség és vállalkozói) kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon-és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttléti szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (képek, leletek, filmek alapján); kritikai gondolkodás (a szemben álló felek eszközei a politikai küzdelemben), kommunikáció (rajzkészítés, diagramkészítés); térben és időben való tájékozódás (a reformkor szakaszolása).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tanész-közök
A reformok megindítói: Széchenyi István és Wesselényi Miklós	Gróf Széchenyi István életútjának bemutatása kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, formájában.	Tanári munka: Tanári magyarázat, előadás, prezentáció (pp, interaktív tábla, Internet, CD, térképek, képek, szövegek, CD, videofilm segítségével). Szempontok megadása a tudományos és tudománytalan nézetek megkülönböztetéséhez. Prezentáció készítéséhez feladatlap készítése (tabló, táblakép, PPP paramétereinek	Magyar irodalom, ének-zene, Vizuális kultúra	Játékfilm Széchenyiről DVD-n
A reformkor kibontakozása	Széchenyi és Wesselényi forrásokban megjelenő eszméinek összevetése táblázat segítségével. A reformországgyűlések működésének értelmezése ábra alapján. A gazdasági fejlődés ellentmondásainak feltárása források alapján, vázlat, szemléltető ábra készítése. A jobbágykérdés középpontba kerülése okainak megvitatása.		Magyar irodalom	Ismeretterjesztő film a reformkorról DVD-n Szerepkártyák a szerepjátékhoz

<i>Politikai küzdelmek a negyvenes években</i>	A centralisták elképzeléseinek földolgozása források alapján.	körülhatárolása stb.) egy kisebb tematikai egységből.	Magyar irodalom	Fogalomtár
A nemzeti ébredés és a nemzetiségi kérdés	Az államnyelvért folytatott küzdelem állomásainak bemutatása időszalagon. A Metternich által alkalmazott politikai módszerek azonosítása és értékelése.	Pármunka: A különböző forrásokból nyert információk összevetésének elősegítése, az eltérések megállapításához szempontok kiválasztása. Az eltérések okaira történő következtetés elősegítése. A másodlagos forrásokban fellelhető leegyszerűsítő vélemények felismerése, Vita, disputa megszervezése. Képgyűjtés és honlap- vagy PPP-készítés. A tankönyvi ismeretanyag kiegészítése ismeretterjesztő irodalom, internetes források alapján.	Földrajz, ének-zene, Magyar irodalom, Vizuális nevelés	Képek a nemzetiségek viseleteiről
Törvényes forradalom és konszolidációs kísérlet	Az Ellenzéki Nyilatkozat szövegének táblázatba rendezése, értelmezése. Magyarország etnikai térképeinek értelmezése, információgyűjtés. A magyarországi nemzetiségek problémáinak feltárása források és ismeretterjesztő irodalom alapján.	A másodlagos forrásokban fellelhető leegyszerűsítő vélemények felismerése, Vita, disputa megszervezése. Képgyűjtés és honlap- vagy PPP-készítés. A tankönyvi ismeretanyag kiegészítése ismeretterjesztő irodalom, internetes források alapján.	Magyar irodalom Földrajz	Múzeumi feladatlap Képek tablókészítéshez
A védelem megszervezése	Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, ok, képes prezentációk készítése a reformkori művelődésről.	Csoportmunka: Forrásfeldolgozás: Hitel, Stádium stb. a tanár által kijelölt szempontok alapján.	Ének-zene, Magyar irodalom, Földrajz	A szabadságharc dalai zenei CD-n
Fényes győzelmek és tragikus vereség	A korabeli műalkotások azonosítása. A népek tavasza eseményeinek azonosítása történelmi térképen, kronológiai táblázat készítése. A pozsonyi országgyűlés, a bécsi és a pesti események, valamint az európai forradalmi hullám összefüggéseinek ábrázolása térkép, tankönyv alapján – táblázat, folyamatábra, vázlat formájában. Az áprilisi törvények értelmezése, a megoldott és az újonnan keletkező problémák számba vétele, vázlatkészítés a forrás és a tankönyvi magyarázat alapján. A nemzetiségek helyzetének elemzése források alapján. A résztvevőkről, illetve a résztvevőktől származó forrásszemelvények összevetése.	Projektmunka: Lehetséges témák: a reformkori kultúra körképe. A reformkor nagyjainak arcképcsarnoka stb. Szerepjáték, disputa: Kossuth és Széchenyi vitája. Tervjáték: Egy törvényjavaslat sorsa a reformkori országgyűlésen – pl. a jobbágykérdés.	Médiaismeret és mozgókép-kultúra	Játékfilm a szabadságharc vereségéről DVD-n

	A szabadságharc eseményeinek bemutatása, információgyűjtés térképről. Írásos források kapcsolása az eseményekhez. A Függetlenségi nyilatkozat szövegének értelmezése, nemzetközi háttérmagyarázat készítése. A szabadságharc vereségének okairól folyamatábra készítése.			
Fogalmak	változatosság – folyamatosság, történelmi személyiség, birodalom, ország, konfrontáció, kompromisszum Érettségire előírtak: államnyelv, cenzúra, érdekegyesítés, felelős kormány, függetlenség, kormánybiztos, közteherviselés, márciusi ifjak, nemzetőrség, nemzetiségi törvény, örökváltság, polgári átalakulás, reform, választójog, védővám.			
	Továbbiak: jobbágyfelszabadítás, reformkor.			
Kronológia	Érettségire előírtak 1825, 1830, 1832–36, 1844, 1848. III. 15., IV. 11., IX. 29., 1849. IV. 6., IV. 14., V. 21., VIII. 13., X. 6.			
	Továbbiak: 1847.			
Személyek	Érettségire előírtak: Kölcsey, Deák, Eötvös, Kossuth, Batthyány Lajos, Széchenyi István, Wesselényi, Jókai, Petőfi, Görgey, Klapka, Bem, Damjanich, Metternich, Jelasics, Haynau, Windischgrätz.			
	Továbbiak: -			
Topográfia	Érettségire előírtak Arad, Isaszeg, Kápolna, Komárom, Pákozd, Pest-Buda, Segesvár, Vaskapu.			
	Továbbiak: Pozsony, Világos.			

Tematikai egység	A nemzetállamok és a birodalmak kora (1849–1914)	Órakeret 12-16
Előzetes ismeret, tevékenység	Időbeli tájékozódáshoz (pl. a szinkron szemlélet sokoldalú alkalmazása, az újkor szakaszolása, első fejezetben megismert főbb európai események dátumainak ismerete). Térbeli tájékozódáshoz (pl. sokoldalú gyakorlat a különböző nézetű és típusú térképek használatában, az európai régiók kifejezésére használt fogalmak különböző helyzetekben való alkalmazása, Nyugat-Európa, Közép-Európa, Kelet-Európa – centrum és periféria, valamint kezdeti gyarmatosítások területi következményei. Az amerikai kontinens és a Távol-Kelet főbb államainak azonosítása.) Szöveges források feldolgozásához (pl. adatok gyűjtése, csoportosítása, rendszerezése; táblázat vagy sematikus ábra készítése szövegek alapján; elbeszélő jellegű, tudományos és jogi szövegek mind szakszerűbb és több szempontú megkülönböztetése). Képek, ábrák, rajzok készítéséhez és feldolgozásához (pl. rendszerezés, következtetések levonása képek, rajzok, karikatúrák, ábrák alapján. Annak ismerete, hogy az újkorban folyamatosan nő a különböző típusú források – képek, rajzok- elterjedése és száma. Térképek, rajzok, illusztrációk készítése, értelmezése történelmi folyamatról, eseményről, csatáról, épületről.) Szaknyelv alkalmazásához (pl. az újkor társadalmi, gazdasági, politikai és vallási irányzatait és a mindennapi élet új viszonyait jellemző fogalmak alkalmazása). Eseményeket alakító tényezők feldolgozásához (pl. annak tudása, hogy a társadalmi, gazdasági és szellemi változások egymással szorosan összefüggnek. Az új szellemi irányzatok és az ezekhez kapcsolódó gazdasági változások komoly társadalom-átalakító erővel bírnak és hatást gyakorolnak a mindennapokra is.) Kommunikációs képességek fejlesztéséhez (pl. szóbeli beszámoló vagy rövid szöveges vázlat készítése; vitákban, disputákban való közreműködés, adatok gyűjtése az internetről. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, beszámoló készítése prezentációval.) Kritikai gondolkodás kialakításához (pl. az újkori szellemi, vallási irányzatok gondolatainak és a szerzők, valamint a közvélemény viszonyának felismerése, az újkori történetírói, állambölcseleti munkák értelmezése, összehasonlítása és forrásértékük megítélése.)	
További feltételek	Személyi: középiskolai történelemtanár, múzeumpedagógus (1-2 múzeumi foglalkozáshoz) Tárgyi: projektor és/vagy interaktív tábla	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (írásbeli feladatmegoldás); természettudományos kompetencia (a második ipari forradalom korának tudományos eredményei); digitális kompetencia (PPP-készítés); a hatékony, önálló	

	tanulás (felkészülés kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, ra, bibliográfiakészítés); szociális és állampolgári kompetencia (A törvények útja); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (a vállalkozók helyzete a reformkorban); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (műalkotások bemutatása). Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (a modern állam feladatainak azonosítása); gazdasági nevelés (; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőtt lét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (képek, leletek, filmek alapján); kritikai gondolkodás (Forráselemzés); kommunikáció (prezentációkészítés); térben és időben való tájékozódás (Az ipari forradalom szakaszai).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Európa a forradalmak után	III. Napóleon uralmi rendszerének elemzése intézkedései és forrásszemelvényei alapján. Az olasz egység megteremtése külpolitikai feltételeinek összegyűjtése.	Tanári munka: Tanári magyarázat, előadás, prezentáció (pp, interaktív tábla, Internet, CD, térképek, képek, szövegek, CD, videofilm segítségével). Szempontok megadása a tudományos és tudománytalan nézetek megkülönböztetéséhez. Prezentáció készítéséhez feladatlap készítése (tabló, táblakép, PPP paramétereinek körülhatárolása stb.) egy kisebb tematikai egységből.	Fizika, biológia, Magyar irodalom	
A német egység és a polgári állam	Oroszország nagyhatalmi törekvéseinek azonosítása térkép alapján. A nemzetközi politika ok-okozati összefüggéseinek vizuális megjelenítése. Bismarck politikai szerepének földolgozása, megvitatása.	Prezentáció készítéséhez feladatlap készítése (tabló, táblakép, PPP paramétereinek körülhatárolása stb.) egy kisebb tematikai egységből.	Földrajz, Ének-zene, Magyar irodalom	Feladatlap és szerepkártyák a disputához
Az ipari forradalom újabb hulláma és hatásai	A modern állam feladatainak azonosítása ábra segítségével. A második ipari forradalom találmányainak, újításainak bemutatása prezentációval. Összefüggések feltárása és ábrázolása a gazdaság fejlődése és a hétköznapi megváltozása között.	Pármunka: A különböző forrásokból nyert információk összevetésének elősegítése, az eltérések megállapításához szempontok kiválasztása. Az eltérések okaira történő következtetés elősegítése. A másodlagos forrásokban fellelhető leegyszerűsítő vélemények felismerése,	Fizika, kémia, Biológia	Ismeretterjesztő film az ipari forradalomról DVD-n
Az Amerikai Egyesült Államok felemelkedése és az egyenlőtlen fejlődés	Észak és Dél eltérő fejlődésére példák keresése az iskolai könyvtárban vagy Interneten.	A másodlagos forrásokban fellelhető leegyszerűsítő vélemények felismerése,	Földrajz, Magyar irodalom	Játékfilm DVD-n az amerikai polgárhá-

	A polgárháború főbb eseményeinek kikeresése a történelmi atlasz térképéről.	Vita, disputa megszervezése. Képgyűjtés és honlap- vagy PPP-készítés.		ború koráról
Nagyhatalmak és a gyarmatosítás	A brit gyarmatbirodalom és Nagy-Britannia kapcsolatainak elemzése a térkép és a tankönyv szövegei, forrásai alapján.	A tankönyvi ismeretanyag kiegészítése ismeretterjesztő irodalom, internetes források alapján.	Földrajz	Fogalom-tár
A szövetségi rendszerek kialakulása	A francia és az orosz gyarmatbirodalom sajátosságainak megállapítása források alapján. Az orosz-török háborúk és a békeszerződések	Önálló munka segítése: Önálló írásbeli (projekt) feladatmegoldáshoz feladatok előkészítése, kijelölése: Pl. A „keleti kérdés” megoldásának nehézségei	Földrajz	Képes történelem sorozat kötete
Társadalmi, nemzeti és hatalmi ellentétek kiéleződése	topográfiai vonatkozásainak megjelenítése térképvázlaton. A „keleti kérdés” fogalmának értelmezése.	Csoportmunka: Tervjáték: pl. a berlini kongresszus eljátszása, kiosztott szerepekkel.	Magyar irodalom, ének-zene	
A boldog békeidők mindennapjai és szellemi pezsgése	Vázlat, ábra készítése szövetségi rendszerek létrejöttének akadályairól, kényszerítő tényezőiről. A szocialista mozgalmak kiteljesedésének, hátterének és következményeinek elemzése. Az 1905-ös oroszországi események hátterének feldolgozása folyamatábrával Az új jelenségek kiemelése forrásgyűjtemény alapján. Az életmód-, lakás- és munkakörülmények változásainak összegyűjtése táblázatba	Projekt: a korszak találmányai, technikai, technológiai újításai – kiállításon, albumban stb. Szerepjáték, disputa: kis német egység és nagy német egység: pro és kontra.	Életmód és gyakorlati ismeretek	Ismeretterjesztő film a századfordulóról DVD-n
Fogalmak	birodalom, nemzetközi kapcsolatok, hadseregek, háborúk, gazdaság, technika, technológia, demográfiai változások Érettségire előírtak: Internacionálé, keresztényszocializmus, szociáldemokrácia, centrum, periféria, részvénytársaság, monopólium, középosztály, civil társadalom, bolsevik, anarchizmus. Továbbiak: gyarmatosítás, imperializmus, jobboldal, szakszervezetek, világkereskedelem-világ gazdaság.			
Kronológia	Érettségire előírtak: 1853–56, 1861–65, 1866, 1870, 1871, 1882, 1907. Továbbiak: 1893, 1904.			
Személyek	Érettségire előírtak: III. Napóleon, I. Miklós, Cavour, Garibaldi, Bismarck, Viktória királynő, Lenin, Lincoln. Továbbiak: II. Vilmos			

Topográfia	Érettségire előírtak: Krím-félsziget, Piemont, Német Császárság, Szuezi-csatorna, Panama-csatorna, Elzász-Lotaringia, Bulgária, Románia, Szerbia.
	Továbbiak: Balkán

Tematikai egység	A polgárosodás és a modernizáció kora Magyarországon (1849–1914)	Órakeret 13-20
Előzetes ismeret, tevékenység	Időbeli tájékozódáshoz (pl. a szinkron szemlélet alkalmazása, az újkor szakaszolása, a XIX. század első felében megismert főbb magyar események dátumainak ismerete). Térbeli tájékozódáshoz (pl. sokoldalú gyakorlat a különböző nézetű és típusú térképek használatában, Európa megváltozott politikai képének ismerete, pl. Német Császárság, Olaszország, Balkán és a távolabbi kontinenseken bekövetkezett változások, pl. Távol-Kelet, Afrika). Szöveges források feldolgozásához (pl. adatok gyűjtése, csoportosítása, rendszerezése; táblázat vagy sematikus ábra készítése szövegek alapján; elbeszélő jellegű, tudományos, bölcséleti és jogi szövegek mind szakszerűbb és több szempontú megkülönböztetése). Képek, ábrák, rajzok készítéséhez és feldolgozásához (pl. rendszerezés, következtetések levonása képek, rajzok, ábrák alapján. Annak ismerete, hogy az újkorban folyamatosan nő a különböző típusú források – képek, rajzok – elterjedtsége és száma. Megjelenik a fotó és általánossá válnak a napilapok. Térképek, rajzok, illusztrációk készítése, értelmezése történelmi folyamatról, eseményről, csatáról, épületről.) Szaknyelv alkalmazásához (pl. az újkor társadalmi, gazdasági, politikai, eszmei és vallási irányzatait és a mindennapi élet új viszonyait jellemző fogalmak sokoldalú alkalmazása. A modern állam, birodalmiság fogalmának alkalmazása.) Eseményeket alakító tényezők feldolgozásához (pl. annak tudása, hogy a társadalmi, gazdasági és szellemi változások egymással összefüggnek. Az új szellemi irányzatok és az ezekhez kapcsolódó gazdasági változások komoly társadalom- átalakítók és erőteljesen hatnak a mindennapokra, melyek nyomán kölcsönhatás érvényesül.) Kommunikációs képességek fejlesztéséhez (pl. szóbeli és írásbeli beszámoló vagy rövid szöveges vázlat készítése; vitákban, disputákban való közreműködés, adatok gyűjtése az internetről. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, beszámoló készítése prezentációval.) Kritikai gondolkodás kialakításához (pl. az újkori szellemi, vallási irányzatok gondolatainak és a szerzők, valamint a közvélemény viszonyának felismerése, az újkori történetírói, állambölcséleti munkák, és politikai programok értelmezése, összehasonlítása és forrásértékük megítélése).	

További feltételek	személyi: középiskolai történelemtanár				
	Tárgyi: számítógép és/vagy interaktív tábla, projektor				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret; hon-és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (a demográfiai változások bemutatása különböző jellegű adatsorok összevetésével); kritikai gondolkodás (Forráselemzés); kommunikáció (Esszéírás, disputa, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,); térben és időben való tájékozódás (a kétközpontú állam történeti földrajzi vonatkozásai).				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök	
Az önkényuralom kora	A megtorlás, a Bach-rendszer kiépítése, jellemzőinek összegyűjtése. A passzív ellenállás formáinak azonosítása képek alapján. A birodalom átalakítási alternatíváinak összehasonlítása disputa keretében. Disputa	Tanári munka: Tanári magyarázat, előadás, prezentáció (pp, interaktív tábla, Internet, CD, térképek, képek, szövegek, CD, videofilm segítségével). Szempontok megadása a tudományos és tudománytalan nézetek megkülönböztetéséhez. Prezentáció készítéséhez feladatlap készítése (tabló, táblakép, PPP paramétereinek körülhatárolása stb.) egy kisebb tematikai egységből. Pármunka: A különböző forrásokból nyert információk összevetésének elősegítése, az eltérések megállapításához szempontok	Magyar irodalom, Vizuális kultúra	Középiskolai történelmi atlasz, jegyzetfüzet, tankönyv	
Út a kiegyezéshez	Deák és Kossuth nézeteinek összevetése és megvitatása. A kiegyezéshez vezető út állomásainak értelmezése folyamatábra alapján. Magyarország demográfiai változásainak		Magyar irodalom, Ének-zene	Feladatlap és szerepkártyák a disputához	
A nemzetiségi kérdés 1849 és 1868 között	összefüggései térképek, statisztikai kimutatások, diagramok alapján.		Földrajz		

Politikai viszonyok a századfordulóig	A zsidóság emancipációjának fogalmi értelmezése konkrét példák alapján.	kiválasztása. Az eltérések okaira történő következtetés elősegítése.	Magyar irodalom	
A felzárkózó gazdaság	A dualizmus-kori pártviszonyok feldolgozása és értelmezése folyamatára alapján. A polgári házasság és anyakönyvezés bevezetése hátterének feltárása. A vasútépítés gazdasági és társadalmi következményeinek értelmezése ábra segítségével. A gazdaság és társadalom változásához kapcsolódó szókincs fogalmi hálóként való megjelenítése.	A másodlagos forrásokban fellelhető leegyszerűsítő vélemények felismerése, Vita, disputa megszervezése. Képgyűjtés és honlap- vagy PPP-készítés. A tankönyvi ismeretanyag kiegészítése ismeretterjesztő irodalom, internetes források alapján. Önálló munka segítése: Önálló írásbeli feladatmegoldáshoz feladatok előkészítése, kijelölése:	Földrajz, vizuális kultúra	Képek a korabeli Budapestről Ismeretterjesztő film DVD-n Budapest fejlődéséről
Nemzetiségi kérdés	Budapest gazdasági és társadalmi fejlődése, ezek máig ható következményeinek azonosítása képek, térkép, leírások alapján.	esszé-készítés témakörhöz kapcsolódó érettségi témaköröknek megfelelő feladatok alapján. Pl. zsákutcát vagy valós előrelépést jelentett a kiegyezés Magyarország számára	Földrajz	
A társadalom változásai	Asszimiláció és kivándorlás, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, ok, önálló anyag- és információgyűjtés nyomán, prezentációval.	életmódbeli jellemzőinek összegyűjtése. Társadalmi piramis rajzolása a gyűjtés alapján. A dualizmus belső válságának jelei és okai a XX. század elején. A válság tényezőinek összegyűjtése, az összefüggések szemléltetése folyamatában. A városiasodás és polgárosodás jellemzőinek összegyűjtése korabeli képek, újságok alapján. Tablókészítés a tudományos és művészeti élet fejlődéséről.	Magyar irodalom	Képek tablókészítéshez
A világháború előestéjén		Csoportmunka: Képgyűjtés és prezentációkészítés a korszak művészetének, művelődésének kiemelkedő alkotásairól. Tematikus idegenvezetés előkészítése – A Millennium emlékei lakóhelyünkön Szerepjáték: A kiegyezési törvény vitája – konkrét történelmi személyiségek részvételével. A millenniumi tervek vitája	Magyar irodalom	
A boldog békeidők Magyarországon.			Vizuális kultúra, Dráma és tánc, Fizika, Kémia, Biológia	Képek tablókészítéshez

		Disputa: Az elutasítás módjáról (határozat vagy felirat) az 1861-es országgyűlésen. Kiegyezés pro és kontra		
Fogalmak	nemzet, nemzetiség, történelmi tér, analógia, szabadság, alávetettség, konfrontáció, kompromisszum Érettségire előírtak: passzív ellenállás, kiegyezés, horvát kiegyezés, dualista monarchia, közös ügyek, millennium, úri középosztály, népoktatás, kispolgár, nagypolgárság, kivándorlás, asszimiláció, állami anyakönyvezés. nemzetiségi törvény. Továbbiak:-			
Kronológia	Érettségire előírtak: 1849. október 6. 1867, 1868, 1875–90, 1896. Továbbiak: 1850-59, 1861-65, 1866, 1905.			
Személyek	Érettségire előírtak: Ferenc József, Haynau, Deák Ferenc, Andrássy Gyula, Tisza Kálmán, Baross Gábor, Tisza István, Jászi Oszkár. Továbbiak: Bach			
Topográfia	Érettségire előírtak: Arad, Fiume, Bosznia-Hercegovina, Budapest, Osztrák–Magyar Monarchia. Továbbiak: -			

Továbbhaladás feltételei	Időbeli tájékozódás: Legyen képes a tanult kronológiai adatok segítségével az érettségi követelményekhez rendelt személyek, események időrendjét felállítani. Tudja a legfontosabb magyar történelmi eseményeket az egy korszakban lezajló egyetemes történelmi folyamatokhoz kapcsolni. Térbeli tájékozódás: Tudja az érettségi követelményekben található topográfiai adatokat térképen megmutatni. Tudja ismertetni pl. és az új nemzetállamok, a gyarmatosítás folyamatait térképvázlat alapján. Ismerje fel térképen a szabadságharc csatáinak helyszínét, Legyen képes térképről leolvasni a legfontosabb gyarmatosítási célokat, az iparfejlesztés földrajzi feltételeit. Ismerje az újkorra létrejött európai régiókat és a kialakult birodalmi viszonyokat. Szöveges források feldolgozása: Legyen képes a tanév során tanórán feldolgozott forrásokat röviden, saját szavaival értelmezni, forrásértékükre helyes és releváns megállapításokat tenni. Legyen képes néhány mondatban ismertetni pl. az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozatát, az áprilisi törvények főbb pontjait, a korszakot meghatározó eszmeáramlatok üzenetét, a munkásmozgalmak meghatározó követeléseit.

Képek, ábrák, rajzok készítése és feldolgozása: Legyen képes a tanév során elemzett képi forrásokat; sematikus rajzokat, karikatúrákat a megfelelő történelmi jelenséghez, eseménysorhoz rendelni, az egyes korszakok ikonikus műalkotásait felismerni. Az újkori forrásokat belső korszakolással megkülönböztetni, korszakhoz kapcsolni ismertetőjegyek alapján. Ismerje fel az ipari forradalom szakaszainak korszakalkotó találmányait, a jellegzetes XIX. századi műalkotásokat, és tudja azokat korstílushoz vagy stílusirányzathoz kötni.

Szaknyelv alkalmazása: Legyen képes a tantervben szereplő fogalmakat írásban és szóban helyesen használni. Legyen képes megnevezni pl. forrásrészletek alapján a forradalmakhoz, eszmeáramlatokhoz, a reformkorhoz, a kiegyezés korához, a nemzetállamisághoz és a birodalmisághoz, valamint a modern életmódhoz köthető alapfogalmakat.

Eseményeket alakító tényezők feldolgozása: Tudja, hogy a történelmi eseményeknek több oka és több következménye van. Legyen képes azonosítani az okok jellegét, pl. sorolja fel – források segítségével – a francia alkotmányos monarchia bukásának fő okait. Különböztesse meg Kossuth és Széchenyi reformprogramját. Ismerje fel, hogy a birodalmiság új korszaka, és a magyaránú, gyors, társadalmi átalakulások újfajta ellentétekhez vezetnek. Példákkal tudja igazolni, hogy az újkorban az átalakuló gazdasági és társadalmi viszonyok Európában a szabadságjogok kiterjesztéséhez vezetnek, így hozzájárulnak a női emancipációs törekvések kialakulásához.

Kommunikációs képességek fejlesztése: Legyen képes – források alapján – jól felépített, szabadon előadott feleletet tartani történelmi témákról, a térképen ábrázolt jelenségeket beépíteni szóbeli és írásbeli feladatok megoldásába.

Kritikai gondolkodás kialakítása: Legyen képes a tanév során elemzett források forrásértékének megállapításához néhány főbb szempontot megemlíteni. Legyen képes a memoárok, kiáltványok, rölapok és más újkori forrástípusok forrásértékére helyes megállapításokat tenni. Értelmezze a liberalizmus, a szocializmus és a konzervativizmus fő gondolatait forrás alapján, vegye észre ellentmondásaikat, és tudja az egyes eszmeáramlatok képviselőinek jellegzetes gondolatait megfelelő eszmeáramlathoz kapcsolni.

12. évfolyam

Célok és feladatok

A 12. évfolyam tartalma alapvetően az ún. „rövid XX.” század, mely az első világháborútól a kétpólusú világ megszűnéséig tart. A tananyag utolsó fejezete ezt kiegészíti a jelenkor ún. globális problémáival, illetve a mai Magyarország közügyeinek gyakorláshoz szükséges társadalom- és állampolgári ismeretekkel. A jelenismeret tanításának célja, hogy az alapvető állampolgári ismeretekre támaszkodva a tanulók el tudjanak igazodni a jelen bonyolult közéletében, értsék a demokratikus viszonyok rendszerét, működését.

A tananyag feldolgozása kapcsán kiemelten fontos, hogy a tanulók szinkronban tudják szemlélni a XX. századi világ és magyarországi viszonyok alakulását, és egyre differenciáltabban és sokoldalúan alkalmazzák a korábbi években megismert időben és térben való tájékozódáshoz kapcsolható képességeket és ismereteket. Folyamatosan és változatos formában gyakorolják a különböző időtávok áttekintését, az események, személyek, jelenségek és a tárgyi kultúra modern korra jellemző emlékei (pl. épületek, szobrok, fegyverek, használati eszközök) időbeni elhelyezését. Legyenek képesek több szempontból összehasonlítani az Európában, illetve az azon kívüli civilizációkban és hazánkban lejátszódó folyamatokat és felismerni a köztük lévő többretegű összefüggéseket, kölcsönhatásokat vagy ellentmondásokat és ennek kapcsán mind tudatosabban fedezzék föl a tanulók az időbeni párhuzamokat, illetve az esetleges analógiákat.

Az ismeretszerzés tekintetében egyre meghatározóbb jelentőségűvé válik, hogy a tanulók különböző feladatokhoz kapcsolódóan mind sokoldalúbban és differenciáltabban használják a tankönyv főszovegét, illetve az egyes leckékben a növekvő számú és egyre változatosabb típusú forrásokat. Egyre tágabb körben alkalmazzák a korábban megismert különféle forrástípusok és a modern korban megjelenők (fotó, film, filmhíradó stb.) jellemzőit a feldolgozások kapcsán. Legyen lehetőségük eltérő jellegű források (nemzetközi szerződések, békekötések, szövetségi megállapodások, nemzetközi szervezetek alapokmányai, műalkotások, irodalmi művek, sajtó, fotó, plakát, film, festmény stb.) elemzésére, az egyes forráscsoportok forrásértékének összehasonlítására és relevanciájuk megállapítására az adott téma alapján. Legyenek képesek a tanulók a média forrásértékének és manipulációs jellegének felismerése, elemzése. Lényeges annak tudatosítása, hogy a forrásértékelés egyik meghatározó szempontja az, hogy mi a szerző viszonya az adott „dologhoz”, milyen információk birtokában volt és milyen folyamatok, szándékok maradhattak, s maradtak is rejtve előtte. Jussanak el annak felismerésére, hogy a források több szempontú összehasonlítása, a közlési helyzet és szándék analizálása és megvitatása segítheti a múlt árnyalt és sokszínű rekonstrukcióját. Azt is ismerjék fel, hogy a múlt nem egyenlő a történelemmel, hogy a múltra vonatkozó kérdéseink a mából következnek, így folyamatosan módosul a múltból való tudásunk.

Széles körben alkalmazzák a tanulók a korábbi évben megismert összefüggést a történelmi jelenségek természeti feltételeinek megállapításáról, a földrajzi-történelmi régiók kialakulásáról, a távolságok „lerövidüléséről”, a világ „kitágulásáról” a történelmi és földrajzi térképek felhasználásával. Legyenek képesek történelmi, politikai jelenségek természeti feltételeinek, okainak megállapítására történelmi és

földrajzi térképek alapján önállóan (pl. ásványkincsek, iparvidékek az ipari forradalom idején, nemzeti, vallási ellentétek kialakulása kevert etnikai területeken). Gyakorolják a történelmi helyek megkeresését eltérő típusú (nézet, méret stb.) térképeken és ismerjék az európai régiók kifejezésére használt fogalmakat. (Nyugat-Európa, Közép-Európa, Kelet-Európa – centrum és periféria, keleti tömb, „vasfüggöny” mögötti). Gyakorolják a tematikus vaktérképek és a más nézőpontú térképek készítését.

A tartalmat tekintve ismerjék meg a XX. század európai és azon kívüli társadalmi, gazdasági fejlődés sajátosságait, pl. az imperializmus és a nagyhatalmi ellentét összefüggéseit, a kibontakozó új eszmeáramlatokat, a tömegdemokrácia létrejöttét, női emancipáció megvalósulását a nyugati civilizációkban, totális államok gazdasági és társadalmi jellemzőit, a tudomány iparaggá válását, a fogyasztói társadalmak létrejöttét, a szociális háló létrejöttét, és a globális problémák kialakulását, valamint a mindennapokban bekövetkező változásokat. Gyakorolják a kulcsfontosságú események háttereinek mind többoldalú feltérképezését és az ezekről szóló források ellentmondásainak differenciált felismerését. Szerezzenek jártasságot a XX. század jelentős személyiségei életútjának több szempontú és differenciált, szóbeli és írásbeli bemutatása kapcsán. Tegyük átélhetővé a korszak meghatározó történelmi szereplőinek egy-egy fontos cselekedetét, döntését, illetve a korabeli emberek társadalmi helyzetéből adódó eltérő gondolkodását és életmódját. A tanulók a tanév során szerezzenek sokoldalú gyakorlatot a XX. századi tárgyi emlékek felismerésére, azok bemutatására élőszóban és írásban többféle típusú prezentáció felhasználásával.

Az időszak több példát kínál arra is, hogy a tanulók megvizsgálhassák az egyenlőtlen fejlődés elvét, hogy érzékeljék a szegény és gazdag országok (gyarmatosítók, gyarmatok Észak- Dél) közötti különbségek tényezőit, megértsék annak legfőbb okait, továbbá elemezzenek olyan konfliktusokat, amelynek feldolgozásával megismerkedhetnek és azonosulhatnak az egyszerű emberek erkölcsi dilemmáival történelmi döntéshelyzetekben (forradalmak, polgárháborúk, szabadságküzdelmek).

Fontos, hogy a tanulók képesek legyenek a korábbi korok államainak, birodalmainak és a modern nemzet-, illetve a jóléti államok összevetésére. Ugyancsak lényeges, hogy a tanév során megismerhessék a feldolgozott államformák (demokráciák, diktatúrák, tekintélyelvű rendszerek) általános jellemzőit és az egyedi vonásokat. Az anyag jó lehetőségeket kínál a változó társadalmi szerkezet és a hatalmi, politikai berendezkedés közötti kapcsolat többoldalú bemutatására, pl. világháborúk, helyi konfliktusok, forradalmak különböző szakaszaiban, valamint a világ eltérő földrajzi régióban. Nagy jelentőséggel bír a folytonosság és változások összefüggéseinek feltárása és a kulturális, életmódbeli hatásainak máig nyúló felfedezése. Ennek kapcsán törekedni kell arra, hogy a diákokban fejlődjön a beleérző képesség, hogy mind pontosabban legyenek képesek a megismert kor viszonyainak gondolati rekonstruálására.

A tanulók a tanév során ismerjék fel az elit- és tömegkultúra szétválását, az avantgarde stílusok egymás mellett élését, a kulturális alkotások tömegesedését és leértékelődését. Ismerjék fel a különböző kultúrák egymásra hatását, az újszerű és tömegesedő szabadidős szokások (pl. sport, utazás, turizmus) létrejöttének hátterét. Értékeljék az egyes tudományágakban, iparban, a műszaki fejlesztés és a gazdasági élet több területén elért eredmények jelentőségét, és hogy a tudományos eredmények, gazdasági növekedési kényszerek miként veszélyeztetik az egész emberiség jövőjét. Ismerjék meg a fenntartható fejlődés és a fogyasztó társadalom problémáit, a globalizálódó világ kihívásait.

A magyar történelem tanulmányozása során a tartalmak ebben a tanévben is jól szolgálhatják magyar és az egyetemes történelem szinkron szemléletének gyakoroltatását, az árnyaltabb korszakolást (pl. a két világháború között vagy a kétpólusú világ), a nemzeti önazonosság fejlesztését. Ezt szolgálja az is, hogy ebben a tanévben nincsenek külön magyarországi fejezetek, hanem az egyetemes történelemhez lett illesztve a magyar történelem. Különösen fontosnak látszik a sorfordítónak tekinthető események (pl. háborús vereségek, 1956-os forradalom és szabadságharc) több szempontú és alapos feldolgozása a korszerű tudományos eredmények, módszerek figyelembe vételével. A tanév során feldolgozott tartalmak kapcsán a tanulók keressenek válaszokat arra, mely tényezők játszottak szerepet közösségek és egyének bűnbakká tétele, kiközösítése, illetve jogfosztása kapcsán. Tárják fel a probléma feldolgozatlanságából adódó társadalmi frusztrációkat, kölcsönös félelmeket és előítéleteket.

Készüljenek fel az érettségi előírásainak megfelelően a tanulók írásművek készítésére tematikus történeti témákról források nélkül vagy azok felhasználásával, a XX. század témáiból, meghatározott terjedelemben (24–38 sor stb.). Vegyenek részt (előszó, térkép, kép, filmrészlet, tárgyak stb.) ötvözésével nyilvános bemutatón, illetve egy kiállításterv összeállításában az évfolyam tananyagának egy-egy körülhatárolt egységéről a reprodukciós anyag megjelölésével. Különböző helyzetekben gyakorolják az induktív és deduktív érvelési technikák alkalmazását szóban és írásban.

Gyakorolják a tájékozódást kézikönyvekben, az ismeretterjesztő folyóiratok repertóriumában és az internet valamely magyar nyelvű keresőprogramjában. Ennek kapcsán legyenek képesek részletesebb (15–35 cím) bibliográfiák készítésére, valamint jegyzetek felhasználásával 5–6 oldalas kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, t készíteni, illetve tanári útmutatással (könyvek, folyóiratok) felhasználásával kisebb (8–10 oldalas) tanulmányt írni. Foglalkozzanak adatsorok számítógépes rendezésével és bemutatásával grafikonokon, diagramokon és táblázatokon (pl. népességadatok, termelési mutatók, fegyverkezés stb.). Készüljenek fel szemléletes diagramok és grafikonok készítésére gazdasági, társadalmi, demográfiai folyamatokról. A legjobbak legyenek képesek értekezés, tanulmány, előadás készítésére történeti témákról segédesszközök nélkül vagy azok felhasználásával az újkor témáiból, meghatározott terjedelemben.

Témakörök	Javasolt óraszámok	
	A 2 óra/hét (62 óra)	B 3 óra/hét (96 óra)
1. Az első világháború, a forradalmak és a békék	10	16
2. A két világháború közötti időszak (1920-1939)	10	13
3. A második világháború (1939–1945)	10	15
4. A kétpólusú világ (1945–napjainkig)	12	18

Témakörök	Javasolt óraszámok	
	A 2 óra/hét (62 óra)	B 3 óra/hét (96 óra)
5. A globális világ előnyei és gondjai	10	14
6. Ismétlés, rendszerzés, ellenőrzés	10	20
Összesen	62	96

Tematikai egység	Az első világháború, a forradalmak és a békék	Órakeret 10-16
Előzetes ismeret, tevékenység	Időbeli tájékozódáshoz (pl. a szinkron szemlélet sokoldalú alkalmazása, a XIX. század feldolgozása során megismert főbb egyetemes és magyar történelmi események dátumainak ismerete). Térbeli tájékozódáshoz (pl. sokoldalú gyakorlat a különböző nézetű és típusú térképek használatában, térképvázlatok készítésében, Európa XX. Század elejei politikai képének ismerete, pl. Német Császárság, Olaszország, Balkán és a távolabbi kontinenseken bekövetkezett változások, pl. Távol-Kelet, amerikai kontinens, Afrika). Szöveges források feldolgozásához (pl. adatok gyűjtése, csoportosítása, rendszerezése; táblázat- vagy sematikus ábra készítése szövegek alapján; elbeszélő jellegű, tudományos, bölcséleti és jogi szövegek mind szakszerűbb és több szempontú megkülönböztetése). Képek, ábrák, rajzok készítéséhez és feldolgozásához (pl. rendszerezés, következtetések levonása képek, rajzok, ábrák alapján. Annak ismerete, hogy az újkorban folyamatosan nő és változik a különböző típusú források – képek, rajzok- elterjedtsége és száma. Megjelenik a fotó és általánossá válnak a napilapok. Térképek, rajzok, illusztrációk készítése, értelmezése történelmi folyamatról, eseményről, csatáról, épületről.) Szaknyelv alkalmazásához (pl. az újkori társadalmi, gazdasági, politikai, eszmei és vallási irányzatait és a mindennapi élet új viszonyait jellemző fogalmak sokoldalú alkalmazása. A modern állam, birodalmiság, munkásmozgalom fogalmának alkalmazása.) Eseményeket alakító tényezők feldolgozásához (pl. annak tudása, hogy a társadalmi, gazdasági és szellemi változások egymással összefüggnek. Az új szellemi irányzatok és az ezekhez kapcsolódó gazdasági változások komoly társadalom-átalakítók és erőteljesen hatnak a mindennapokra, melyek nyomán kölcsönhatás érvényesül).	

	Kommunikációs képességek fejlesztéséhez (pl. szóbeli és írásbeli beszámoló vagy rövid szöveges vázlat készítése; vitákban, disputákban való közreműködés, adatok gyűjtése az internetről. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,, beszámoló készítése prezentációval.) Kritikai gondolkodás kialakításához (pl. az újkori eszmei, vallási irányzatok azonosítása, a gondolatok és a szerzők, valamint a közvélemény viszonyának felismerése, az újkori történetírói, állambölcseleti munkák és politikai programok értelmezése, összehasonlítása és forrásértékük megítélése.)			
További feltételek	Személyi: történelemtanár, könyvtáros Tárgyi: internet-kapcsolat, projektor			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (disputa, prezentációkészítés, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,); matematikai kompetencia (számolási, mérési feladatok); természettudományos kompetencia (találmányok természettudományos felfedezések alkalmazása a haditechnikában – tank, harci gáz, repülő stb.); digitális kompetencia (PPP, internetes ismeretszerzés); a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia (jegyzetelés); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (gazdasági nehézségek az első világháború idején); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (műalkotások bemutatása). Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (a hátszág szerepe a világháborúban); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (a propaganda szerepe); gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés (a háború környezetpusztító hatása); a tanulás tanítása; testi és lelki egészség (a háború lelki következményei). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (filmek alapján); kritikai gondolkodás (forráselemzés); kommunikáció (kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,ok, prezentációs technikák); térben és időben való tájékozódás (a háború frontjai és szakaszai).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Az első világháború kirobbanása, háborús célok, a frontok és a háború jellegzetességei	A világháború kitörése, okainak és körülményeinek feldolgozása, megértése. A háborúba belépő országok főbb céljainak rendszerezése. A háború frontjainak azonosítása, fordulópontjainak feldolgozása. Az amerikai hadba lépés körülményeinek feldolgozása.	Tanári munka: Tanári magyarázat, előadás, prezentáció (pp, interaktív tábla, Internet, CD, térképek, képek, szövegek, CD,	Földrajz, Mozgókép-kultúra és média-ismeret	Képes történelem sorozat megfelelő kötete

Az első világháború történetének fontosabb fordulópontjai	Az antantgyőzelem okainak, körülményeinek és várható következményeinek elemzése. A háború és az új típusú hadviselés jellemzőinek felismerése, értékelése.	videofilm segítségével). Érettségi témakörökhöz anyaggyűjtés támogatása, ismétlés szempontjainak kidolgozása.	Magyar irodalom, Földrajz	
<i>Új fegyverek és új harcászati módszerek, a hadviselés jellemzői, a hátszág szerepe</i>	A lövészárkok és a tank szerepének megvitatása, az állóháború kialakulásának és felszámolásának szempontjából. Az orosz társadalom jellemzőinek és a politikai viszonyok sajátosságainak feldolgozása. A bolsevik hatalomátvétel politikai, társadalmi, gazdasági körülményeinek és következményeinek megértése.	Önálló munka segítése: Jegyzetelés a leckeszöveg, ismeretterjesztő irodalom és a források alapján Önálló írásbeli feladatmegoldáshoz feladatok előkészítése, kijelölése: esszé-készítés témakörhöz kapcsolódó érettségi témaköröknek megfelelő feladatok alapján.	Fizika, Kémia, Mozgóképkultúra és médiaismeret	Képek a tablókészítéshez
Az orosz polgári forradalom, a bolsevik hatalomátvétel	A világforradalmi illúziók háttere, a demokrácia megvédésének körülményei Németországban. A wilsoni elvek érvényesülésének lehetőségei és kudarcának okai.	Önálló írásbeli feladatmegoldáshoz feladatok előkészítése, kijelölése: esszé-készítés témakörhöz kapcsolódó érettségi témaköröknek megfelelő feladatok alapján.	Magyar irodalom	
Az antant győzelmének okai, a Párizs környéki békék rendelkezései	A francia–angol nagyhatalmi politikai célok, és az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlásának összefüggései. A párizsi békerendszer ellentmondásainak felismerése, a kisebbségvédelem szükségességének okai.	Pármunka: Eltérő álláspontok összehasonlító elemzése a forrásrészletek nyomán. Megoldókulcs készítése esszéfeladathoz minta alapján.	Földrajz	Szerepkártyák a tervjátékhoz
<i>Európa új térképe, a nemzetállamiság ellentmondásai a háború után</i>	A bécsi kongresszus és a párizsi békerendszer idején alkalmazott elvek összevetése (dinasztikus nagyhatalmak, nemzetállamok) A háborús veszteségek és a hátszág politikai hangulatváltozásainak hátterének bemutatása korabeli képek, irodalmi anyagok felhasználásával	Egymás esszéinek pontozása és értékelése értékelési útmutató alapján – a tanulói pontozást a tanár felüljavítja, a javítást plénumban értékeli.	Földrajz, Vizuális kultúra, Magyar irodalom	
Magyarország az első világháborúban	Az őszirózsás forradalom kirobbanása politikai körülményeinek feldolgozása. A Károlyi-kormány bel- és külpolitikai elszigetelődésének jellemzői, okai. A határvédelem megszervezésének és a földosztás elmaradásának háttere.	Csoportmunka: Képgyűjtés és prezentációkészítés	Magyar irodalom, vizuális kultúra	Ismeretterjesztő film DVD-n Katona-nóták hangfelvételen

Az őszirózsás forradalom kirobbanása	A kommunisták szerepének, jellemzőinek felismerése a belpolitikai küzdelmekben. A Tanácsköztársaság létrejöttének bel- és külpolitikai körülményei, a proletárdiktatúra működésének, jellemzőinek megértése. Az ellenforradalom hatalomra kerülését segítő bel- és külpolitikai körülmények feltérképezése.	a korszak művészetének, művelődésének kiemelkedő alkotásairól. Adattár összeállítása a témakör tényanyagából – a feltüntetett események kategóriánkénti eltérő jelölésével (pl. hadtörténet, művelődéstörténet)	Magyar irodalom, Mozgóképkultúra és médiaismeret	Ismeretterjesztő film DVD-n 1918-ról
A polgári demokrácia bukása és a tanácsköztársaság intézkedései, jellemzői	Horthy kormányzóvá választásának okai és körülményei. A kiéleződő társadalmi ellentétek okainak feltárása, a konszolidáció kezdeteinek jellemzői. A békeszerződés aláírásának körülményeinek bemutatása korabeli dokumentumok (film, képek, visszaemlékezések) felhasználásával.	Projektmunka: Feladatkijelölés, evaluáció koordinálása: érettségi szóbeli témakörök kidolgozása, mintatételek és mintaútmutatók készítése.	Magyar irodalom, vizuális Kultúra	
Az ellenforradalom győzelme, a konszolidáció kezdetei	A vesztes Magyarország területi, etnikai és gazdasági veszteségeinek feldolgozása, elemzése, térképek, diagramok, adatsorok felhasználásával.	Tervjáték - Szerepjáték: egy nemzetközi konferencia rekonstruálása – pl. Béketárgyalások.	Földrajz, magyar irodalom	
A trianoni békeszerződés aláírása és etnikai, társadalmi, gazdasági következményei			Földrajz Magyar irodalom, Vizuális kultúra, Mozgóképkultúra és médiaismeret	Ismeretterjesztő film DVD-n Trianonról és következményeiről

Fogalmak	háború, hadsereg, hadviselés, ok, cél, következmény, birodalom, ország villámháború – állóháború, központi hatalmak, szovjet, egypártrendszer, kollektivizálás, GULAG, kisantant, kisebbségvédelem, proletárdiktatúra, vörös- és fehérterror, numerus clausus, antiszemitizmus, irredentizmus, revízió, ultimátum, pacifizmus, kommunizmus társadalombiztosítás, konszolidáció
Kronológia	1914–18, 1914. július 2, Július 28., 1917, 1918.október 31., 1918.november 3., 1919, 1919.március 21., augusztus 1., 1920, június 4.
Személyek	I. Vilmos, I. Ferenc József, Lenin, Trockij, Wilson, Clemenceau, Károlyi Mihály, Kun Béla, Horthy Miklós, gr. Teleki Pál, Sztálin
Topográfia	Szarajevó, Marne, Somme, Doberdó, Piave, Pétervár, Szerb-Horvát-Szlovén Királyság, Csehszlovákia, Lengyelország, balti államok, trianoni Magyarország.

Tematikai egység	A két világháború közötti időszak (1920–1939)	Órakeret 10-13
Előzetes ismeret, tevékenység	Időbeli tájékozódáshoz (pl. a szinkron szemlélet többsíkú alkalmazása, a XX. század első felében megismert főbb egyetemes és magyar történelmi események dátumainak ismerete). Térbeli tájékozódáshoz (pl. sokoldalú gyakorlat a különböző nézetű és típusú térképek használatában, Európa megváltozott politikai képének ismerete, pl. Osztrák–Magyar Birodalom megszűnése, utódállamok területe, Lengyelország, és a Balkánon, az Oszmán Birodalomban, Oroszországban végbement változások, illetve más kontinenseken bekövetkezett módosulásaik, pl. mandátumterületek). Szöveges források feldolgozásához (pl. adatok gyűjtése, csoportosítása, rendszerezése; táblázat-, vagy sematikus ábra készítése szövegek alapján; elbeszélő jellegű, tudományos, bölcséleti és jogi szövegek mind szakszerűbb és több szempontú megkülönböztetése, feldolgozása, értelmezése). Képek, ábrák, rajzok készítéséhez és feldolgozásához (pl. rendszerezés, következtetések levonása képek, rajzok, ábrák alapján. Annak ismerete, hogy az újkorban folyamatosan nő a különböző típusú források – képek, rajzok – elterjedtsége és száma. Megjelenik a fotó és általánossá válnak a napilapok. Térképek, rajzok, illusztrációk készítése,	

	értelmezése történelmi folyamatról, eseményről, csatáról, épületről.) Szaknyelv alkalmazásához (pl. a XX. század első felének társadalmi, gazdasági, politikai, eszmei és vallási irányzatait és a mindennapi élet új viszonyait jellemző fogalmak sokoldalú alkalmazása. A modern állam, birodalmiság, kisállamiság, revans fogalmának alkalmazása.) Eseményeket alakító tényezők feldolgozásához (pl. annak tudása, hogy a társadalmi, gazdasági és szellemi változások egymással összefüggnek. Az új szellemi irányzatok és az ezekhez kapcsolódó gazdasági változások komoly társadalom –átalakító erővel bírnak, és erőteljesen hatnak a mindennapokra, melyek nyomán kölcsönhatás érvényesül.) Kommunikációs képességek fejlesztéséhez (pl. szóbeli és írásbeli beszámoló vagy rövid szöveges vázlat, felelet készítése; vitákban, disputákban való közreműködés, adatok gyűjtése az internetről. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,, beszámoló készítése prezentációval.) Kritikai gondolkodás kialakításához (pl. a XX. század első felében szellemi, vallási irányzatok gondolatainak és a szerzők, valamint a közvélemény viszonyának felismerése, az újkori történetírói, állambölcseleti munkák és politikai programok értelmezése, összehasonlítása és forrásértékük megítélése.)
További feltételek	Személyi: történelemtanár, könyvtáros Tárgyi: internet-kapcsolat, projektor
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (disputa, prezentációk, esszéírás); idegen nyelvi kommunikáció (idegen nyelvű szakirodalom); digitális kompetencia (internetes ismeretszerzés, PPP-készítés); a hatékony, önálló tanulás (vázlatkészítés); szociális és állampolgári kompetencia (a tekintélyuralmi rendszerek kialakulásának körülményei); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (a gazdasági válság kezelésének módszerei); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség . Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret; hon-és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség. Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (képek, leletek, filmek alapján); kritikai gondolkodás (forráselemzés); kommunikáció (esszéírás, disputa, PPP); térben és időben való tájékozódás (az egyetemes és magyar történelem összefüggései – pl. világgazdasági válság hatásai Magyarországon).

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A győztes Európa átalakulása, társadalmi, gazdasági gondjai	A világháború következményei és az európai gazdasági válság összefüggéseinek felismerése adatsorok segítségével. Az új politikai mozgalmak megjelenésének társadalmi hátterének bemutatása korabeli dokumentumok alapján.	Tanári munka: Tanári magyarázat, előadás, prezentáció (pp, interaktív tábla, Internet, CD, térképek, képek, szövegek, CD, videofilm segítségével). Érettségi témakörökhöz anyaggyűjtés támogatása, ismétlés szempontjainak kidolgozása. Feladat kijelölés önálló írásbeli feladat-megoldáshoz. Pl. 14–16 soros esszéfeladat kijelölése a munkafüzetben vagy a tankönyvben szereplő források alapján. A megoldott feladatok evaluációjának irányítása: szempontok kijelölése, helyes megoldások megerősítése, hibák korrekciójának irányítása.	Földrajz, Magyar irodalom	
Az olasz fasizmus kialakulása, jellemzői	Az olasz fasizmus hatalomra jutásának bel- és külpolitikai hátterének feldolgozása folyamatára segítségével. A fasiszta állam működésének, jellemzőinek felismerése dokumentumok és sematikus ábra segítségével. A tekintélyuralmi rendszerek jellemzőinek azonosítása képek, filmek és szöveges források alapján.		Mozgóképkultúra és médiaismeret, Vizuális kultúra	Ismeretterjesztő vagy játékfilm DVD-n (olasz fasizmus)
Köztes-Európa jellemzői az új világban	A Köztes-Európa felértékelődésének nagyhatalmi okainak azonosítása térkép segítségével. A Monarchia utódállamainak bel- és külpolitikai viszonyainak feldolgozása térkép alapján.		Földrajz	
A bolsevik Oroszország, a proletárdiktatúra jellemzői	A kisebbségek helyzetének alakulása az új államokban. A hadikommunizmus és a NEP bevezetésének összefüggéseinek megértése korabeli dokumentumok alapján. A Szovjetunió létrejötté politikai, katonai feltételeinek feldolgozása térkép és szövegek alapján.		Magyar irodalom, földrajz	Ismeretterjesztő film DVD-n Szovjetunióról
Az 1929–33-as világgazdasági válság és következményei	A világgazdasági válság kitörésének, hátterének feldolgozása adatsorok, táblázatok alapján. A válság gazdasági és társadalmi következményeinek feldolgozása diagramok, visszaemlékezések, filmek, képek segítségével.		Mozgóképkultúra és médiaismeret	Ismeretterjesztő film DVD-n a válságról
Válságkezelés a nyugati demokráciákban, USA és a New Deal	Az állami beavatkozás szerepének értelmezése a válság kezelésében szöveges forrás és ábra alapján.		Vizuális kultúra	Ismeretterjesztő film DVD-n a válságról

<i>A gyarmati világ megrendülése</i>	Az állami munkahelyteremtés formáinak és szerepének azonosítása korabeli képek és visszaemlékezések alapján. Az arab–zsidó palesztinai ellentét háttérének feldolgozása térképek és szövegek segítségével	Önálló munka segítése: A tankönyvi szöveg és a forrásszemelvények információinak összevetése, vázlatkészítés a leckeszöveg és a források alapján Irányító szempontok megadása a tankönyv szakszavainak értelmezéséhez, Jegyzetelés a leckeszöveg, ismeretterjesztő irodalom és a források alapján Önálló írásbeli feladatmegoldáshoz feladatok előkészítése, kijelölése: esszé-készítés témakörhöz kapcsolódó érettségi témaköröknek megfelelő feladatok alapján. Pármunka: Eltérő álláspontok összehasonlító elemzése a forrásrészletek nyomán.	Mozgóképkultúra és médiaismeret	
A nemzeti-szocializmus hatalomra jutása és működési mechanizmusa Németországban	A gyarmati mozgalmak új formáinak feldolgozása Indiában korabeli képek, szövegek alapján. Japán hegemonisztikus törekvéseinek feldolgozása visszaemlékezések és térkép alapján. Kínában a nemzeti párt és a kommunisták küzdelmeinek háttérének azonosítása szövegek alapján.		Mozgóképkultúra és médiaismeret Vizuális kultúra	Ismeretterjesztő film, játékfilmek DVD-n a náci uralomról
A sztálini diktatúra jellemzői a 30-as években.	A nemzetiszocializmus elméletének főbb összetevőinek feldolgozása forrásrészletek segítségével. Hitler hatalomra jutásának elemzése (okok, körülmények) visszaemlékezések és adatsorok alapján. A náci hatalom jellemzőinek összegyűjtése korabeli képek, filmek, szövegek segítségével. A kommunista rendszer társadalmi, gazdasági, politikai jellemzőinek azonosítása, megértése szövegek, ábrák, képek, adatsorok segítségével.		Mozgóképkultúra és médiaismeret Vizuális kultúra Magyar irodalom	Fogalomtár Képes történelem sorozat kötete
<i>Új hatalmi kihívások Európában az 1930-as évek végén</i>	Az engedmények politikájának feltérképezése (okok, következmények) térkép és szövegek alapján.		Földrajz	
A gazdaság és a társadalom új jelenségei a fejlett világban. A női emancipáció	A spanyol polgárháború bel- és külpolitikai háttérének feldolgozása visszaemlékezések segítségével. Németország nagyhatalmi megerősödésének állomásai, befolyásának növekedése térképek, képek alapján. Az életmódváltás alapvető jellemzőinek feldolgozása képek, filmrészletek segítségével.		Ének-zene	
A Horthy-rendszer kiépülése, a bethleni konszolidáció Magyarországon	A tudományos-technikai fejlődés következményeinek bemutatása tanulói kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, sal. A nők életmódjának és társadalmi helyzetének változásainak		Magyar irodalom, Földrajz	Ismeretterjesztő és játékfilmek DVD-n

	megértése képek, adatsorok segítségével. A világháború és a forradalom következményeinek feldolgozása térkép és táblázatok alapján. A gazdasági és politikai konszolidáció főbb lépéseinek feldolgozása, szövegek alapján. A folyamat értékelése vita segítségével.	Megoldókulcs készítése esszéfeladathoz minta alapján. Egymás esszéinek pontozása és értékelése értékelési útmutató alapján – a tanulói pontozást a tanár felüljavítja, a javítást plénumban értékeli.		Feladatlap és szerepkártyák a disputához
A határon túli magyarság sorsa	Magyarország külpolitikai helyzetének elemzése térkép segítségével.		Földrajz Magyar irodalom	
Társadalom és életmód Magyarországon a két világháború között, a művelődési viszonyok	A trianoni béke etnikai következményeinek bemutatása térkép és adatsorok felhasználásával. A nemzetiségek helyzetének bemutatása az utódállamokban korabeli visszaemlékezések felhasználásával A társadalmi átalakulás főbb jellemzőinek azonosítása korabeli dokumentumok segítségével.	Projektmunka: Feladatkijelölés, evaluáció koordinálása. Lehetséges témák:	Vizuális kultúra, magyar nyelv és irodalom	Fogalomtár Képek a táblókészítéshez
A világgazdasági válság hatásai Magyarországon	Az életmódváltás új jelenségeinek feldolgozása képek, filmrészletek alapján.	érettségi szóbeli témakörök kidolgozása. mintatételek és mintaútmutatók készítése.	Földrajz	Ismeretterjesztő film DVD-n
Jobbratolódás és a német orientáció erősödése a belpolitikában	Az oktatás átalakuló szerepének elemzése szövegek és adatsorok segítségével. A világgazdasági válság magyarországi következményeinek bemutatása adatsorokkal. A Gömbös-kormány bel- és külpolitikai programjának feldolgozása a 95 pont alapján.	Tervjáték, szerepjáték: Befektetések a két világháború közti Magyarországon: pályázatok a Népszövetség kölcsönének elköltésére.	Irodalom Mozgókép-kultúra és médiaismeret	Fogalomtár
A revíziós politika kezdeti sikerei	A Gömbös-kormány bukásának elemzése ábra segítségével. Vita a német befolyás növekedéséről Köztes-Európában (bizonyítékok, okok, következmények). Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, a német befolyás erősödésének okairól, jellemzőiről, állomásairól Magyarországon. A revíziós politika sikerei és a belpolitikai élet átalakulása közötti összefüggések elemzése térképek és korabeli képek, plakátok, filmrészletek alapján.		Földrajz, Mozgókép-kultúra és médiaismeret	Revíziós képek, plakátok

Fogalmak	állam, hatalom, politika, társadalmi helyzet, eszmék, ideológiák, szabadság, alávetettség tőzsde, túltermelési válság, tervgazdálkodás, totális diktatúra, nemzetiszocializmus, Führer-elv, fasizmus, fegyveres semlegesség, korporatív állam, koncentrációs tábor, zsidótörvények
	Anschluss
Kronológia	1922, 1925, 1929, 1933, 1936, 1938, 1938. november 2., 1939.március 15.1921-31, 1927, 1940. augusztus 30.
Személyek	Mussolini, Sztálin, Stresemann, Hitler, Roosevel, Bethlen István, Klebelsberg Kunó, Peyer Károly, Bajcsy-Zsilinszky Endre, Gömbös Gyula, Teleki Pál.
	Keynes
Topográfia	Brit Nemzetközösség, Leningrád, Felvidék, Újvidék, Kárpátalja

Tematikai egység	A második világháború (1939–1945)	Órakeret 10-15
Előzetes ismeret, tevékenység	Időbeli tájékozódáshoz (pl. a szinkron szemlélet többsíkú alkalmazása, a XX. század első felében megismert főbb egyetemes és magyar történelmi események dátumainak ismerete). Térbeli tájékozódáshoz (pl. sokoldalú gyakorlat a különböző nézetű és típusú térképek használatában, Európa megváltozott politikai képének ismerete, pl. Osztrák Birodalom megszűnése, utódállamok területe, Lengyelország és a Balkánon, az Oszmán Birodalomban, Oroszországban végbement változások, illetve más kontinenseken bekövetkezett módosulásaik, pl. mandátumterületek) Szöveges források feldolgozásához (pl. adatok gyűjtése, csoportosítása, rendszerezése; táblázat- vagy sematikus ábra készítése szövegek alapján; elbeszélő jellegű, tudományos, bölcséleti és jogi szövegek mind szakszerűbb és több szempontú megkülönböztetése, feldolgozása, értelmezése). Képek, ábrák, rajzok készítéséhez és feldolgozásához (pl. rendszerezés, következtetések levonása képek, rajzok, ábrák alapján. Annak ismerete, hogy az újkorban folyamatosan nő a különböző típusú források – képek, rajzok, plakátok – elterjedtsége és száma. Megjelenik a fotó, a film, és tömegessé válnak a napilapok. Térképek, rajzok, illusztrációk készítése, értelmezése történelmi folyamatról, eseményről, csatáról, épületről.) Szaknyelv alkalmazásához (pl. a XX. század első felének társadalmi, gazdasági, politikai, eszmei és vallási irányzatait és a mindennapi élet új viszonyait jellemző fogalmak sokoldalú alkalmazása. A totális állam, a bolsevik és náci	

	eszmerendszer, a kollektív bűnösség, antiszemitizmus, kisállamiság, revans fogalmának alkalmazása.) Eseményeket alakító tényezők feldolgozásához (pl. annak tudása, hogy a társadalmi, gazdasági és szellemi változások egymással összefüggnek. Az új szellemi irányzatok és az ezekhez kapcsolódó gazdasági változások komoly társadalom- átalakító erővel bírnak és erőteljesen hatnak a mindennapokra, melyek nyomán kölcsönhatás érvényesül.) Kommunikációs képességek fejlesztéséhez (pl. szóbeli és írásbeli beszámoló vagy rövid szöveges vázlat, felelet készítése; vitákban, disputákban való közreműködés, adatok gyűjtése az internetről. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,, beszámoló készítése prezentációval.) Kritikai gondolkodás kialakításához (pl. a XX. század első fele eszmei irányzatainak felismerése, a tömegpropaganda eszközeinek azonosítása, a tudatos félrevezetés módszereinek felismerése különböző típusú forrásokban.)
További feltételek	Személyi: történelemtanár, könyvtáros Tárgyi: internet-kapcsolat, projektor
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (disputa, esszéírás); idegen nyelvi kommunikáció (idegen nyelvű ismeretterjesztő irodalom); matematikai kompetencia (statisztikai adatok elemzése); természettudományos kompetencia (tudományos-technikai fejlesztések a második világháborúban); digitális kompetencia (Internet, PPP); a hatékony, önálló tanulás (jegyzetelés); szociális és állampolgári kompetencia (a manipuláció módszerei, a háború következményei); esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (műalkotások a második világháborúról). Kiemelt fejlesztési feladatok: aktív állampolgárságra (manipuláció felismerése), demokráciára nevelés (diktatúrák működése); gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés (a háború környezeti következményei); a tanulás tanítása; testi és lelki egészség (az atombomba hatása az emberre). Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés (jegyzetelés), tanulás (képek, leletek, filmek alapján); kritikai gondolkodás (forráselemzés); kommunikáció (PPP, disputa, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,, esszé); térben és időben való tájékozódás (a világháború időrendje és haszinterei).

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási Pontok	Tan-eszközök
A második világháború kezdete, a náci birodalom előretörése	A háború kirobbanása: a körülmények és a háttér, okok feltérképezése térképek felhasználásával. A Lengyelország elleni német és szovjet támadás feldolgozása korabeli karikatúrák alapján. A furcsa háború kialakulása, jellemzői, háttérének elemzése források segítségével – Nyugat (Dánia, Norvégia, Franciaország) lerochanása térképek alapján.	Tanári munka: Tanári magyarázat, előadás, prezentáció (pp, interaktív tábla, Internet, CD, térképek, képek, szövegek, CD, videofilm segítségével). Érettségi témakörökhöz anyaggyűjtés támogatása, ismétlés szempontjainak kidolgozása. Feladatkielölés önálló írásbeli feladatmegoldáshoz. Pl. 14–16 soros esszéfeladat kiölölése a munkafüzetben vagy a tankönyvben szereplő források alapján. A megoldott feladatok evaluációjának irányítása: szempontok kiölölése, helyes megoldások megerősítése, hibák korrekciójának irányítása.	Földrajz, Mozgóképkultúra és médiaismeret	Fogalomtár Ismeretterjesztő film DVD-n a második világháborúról
A háború kiterjedése Európában és a többi kontinensen	A német–angol háború menetének feldolgozása képek, visszaemlékezések alapján. Olaszország hadba lépésének háttére, céljainak azonosítása térképek segítségével. A Balkán meghódítása és a Szovjetunió elleni háború kirobbanásának okainak összegyűjtése táblázatba. A német sikerek és vereségek a keleti fronton (az okok és következmények) elemzése adatsorok, térképek alapján.	Az USA elleni japán támadás okainak, körülményeinek és következményeinek feldolgozása tanulói kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, formájában. Az 1942-es fordulat eseményeinek értelmezése térképek és visszaemlékezések alapján. A szövetségesek előretörésének irányai, helyszínei és következményei Németországra és Olaszországra, kronológiai táblázat készítése.	Földrajz Mozgóképkultúra és médiaismeret	Fogalomtár Ismeretterjesztő film DVD-n a második világháborúról
A német – szovjet összecsapások, a fordulat kezdetei	Az USA elleni japán támadás okainak, körülményeinek és következményeinek feldolgozása tanulói kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, formájában. Az 1942-es fordulat eseményeinek értelmezése térképek és visszaemlékezések alapján.	A megoldott feladatok evaluációjának irányítása: szempontok kiölölése, helyes megoldások megerősítése, hibák korrekciójának irányítása.	Földrajz Mozgóképkultúra és médiaismeret Irodalom	Fogalomtár Ismeretterjesztő film DVD-n a második világháborúról
A szövetségesek felülkerekedésének körülményei, jellemzői	A három szövetséges nagyhatalom együttműködésének elvi alapjai szövegek alapján és gyakorlata, eredményei térképek segítségével. Németország katonai vereségének okai és körülményei.	Önálló munka segítése: Jegyzetelés a leckeszöveg, ismeretterjesztő irodalom	Földrajz	Fogalomtár Ismeretterjesztő film DVD-n a második világháborúról

A szövetségesek győzelme	Japán vereségének körülményei, és a győztesek között kialakuló érdeellentétek elemzése térkép alapján. A totális háború, amelyben a hátszág is fronttá válik. A háború alatti népirtások jellemzői képek, filmrészletek, adatsorok felhasználásával.	és a források alapján Önálló írásbeli feladatmegoldáshoz feladatok előkészítése, kijelölése: esszé-készítés témakörhöz kapcsolódó érettségi témaköröknek megfelelő feladatok alapján.	Földrajz, Vizuális kultúra	Ismeretterjesztő film DVD-n Feladatlap és szerepkártyák a disputához
A háború jellegzetességei és borzalmi.	A holokauszt elvi háttere, folyamata és következményei korabeli szövegek és folyamatára alapján. Teleki Pál kísérlete a fegyveres semlegesség fenntartására, a német befolyás ellensúlyozására, és a revízió sikeres folytatására ábra felhasználásával. Magyarország háborúba sodródásának bel- és külpolitikai	Pármunka: Eltérő álláspontok összehasonlító elemzése a forrásrészletek nyomán. Megoldókulcs készítése esszéfeladathoz minta alapján.	Magyar irodalom, vizuális kultúra	Fogalomtár Játékfilm DVD-n a második világháborúról
A holokauszt	okai, körülményeinek táblázatos feldolgozása. Magyarország Szovjetunió elleni háborúba lépésének okai, körülményei és következményei korabeli dokumentumok alapján. Kállay politikájának kül- és belpolitikai jellemzőinek	összehasonlító elemzése a forrásrészletek nyomán. Megoldókulcs készítése esszéfeladathoz minta alapján.	Magyar irodalom, Vizuális kultúra Médiaismeret	Ismeretterjesztő és játékfilm DVD-n a holokausztról
Magyarország háborúba sodródása	hátterének feltárása, elemzése ábra segítségével. Magyarország német megszállásának okai, bel- és külpolitikai következményeinek összegyűjtése gondolatterképbe.	Egymás esszéinek pontozása és értékelése értékelési útmutató alapján – a tanulói pontozást a tanár felüljavítja, a javítást plénumban értékelik.	Földrajz	Ismeretterjesztő film DVD-n
Magyarország a világháború poklában	A háborúból való kiugrási kísérlet körülményeinek feldolgozása korabeli források alapján. A nyilasok hatalomra jutásának okai és következményei dokumentumok, statisztikai adatok, képek és filmrészletek felhasználásával. A civil és katonai emberáldozatok, adatsorok, visszaemlékezések, képek, filmrészletek alapján.	Projektmunka: Lehetséges témák: érettségi szóbeli témakörök kidolgozása. Mintatételek és mintaútmutatók készítése. Disputa: Pro és kontra atombomba ledobása.	Magyar irodalom Földrajz	Ismeretterjesztő film DVD-n Magyarország második világháborús részvételéről
A német megszállás, a holocaust Magyarországon, a nyilas hatalomátvétel.	A népeségvesztés adatainak feldolgozása, elemzése. A nemzeti vagyon pusztulását mutató adatok feldolgozása.		Magyar irodalom Mozgóképkultúra és Médiaismeret	Ismeretterjesztő film DVD-n Magyarország második

		Szerepjáték: egy nemzetközi konferencia rekonstruálása. Pl. Teherán, Jalta, Potsdam		világháborús részvételéről
Magyarország háborús veszteségei			Matematika	Ismeretterjesztő film DVD-n
Fogalmak	háború, erőszak, terror, népiirtás, birodalom, nemzetközi kapcsolatok népiirtás, holocaust, partizán, totális háború, antifasiszta koalíció, nyilas-mozgalom, zsidótörvények, hadigazdaság, gettó, deportálás, munkaszolgálat, hadifogság, Fegyveres semlegesség			
Kronológia	1939.szeptember 1., 1941.június 22., 1944.június 6., 1945.május 9., augusztus 6., szeptember 2., 1940. augusztus 30., 1941.június 26., 1943.január, 1944.március 19., 1944.október 15., 1944.december 21., 1945.április.			
Személyek	Hitler, Sztálin, Mussolini, Churchill, Roosevel, de Gaulle, Rommel, Montgomery, Zsukov, Eisenhower, Szálasi Ferenc, Bárdossy László, Kállay Miklós.			
Topográfia	Pearl Harbor, Midway, Sztálingrád, Auschwitz, Hirosima, El-Alamein, Kurszk, Normandia Voronyezs, Don-kanyar.			

Tematikai egység	A kétpólusú világ (1945–napjainkig)	Órakeret 12-18
Előzetes ismeret, tevékenység	Időbeli tájékozódáshoz (pl. a szinkron szemlélet többsíkú alkalmazása, a XX. század első felében megismert főbb egyetemes és magyar történelmi események dátumainak ismerete). Térbeli tájékozódáshoz (pl. sokoldalú gyakorlat a különböző nézetű és típusú térképek használatában, Európa megváltozott politikai képének ismerete pl., Németország kettéosztása, a megosztott Berlin, az ún. keleti tömb országai, Szovjetunió területi gyarapodásai, illetve más kontinenseken bekövetkezett módosulásaik pl. felszabaduló gyarmatok). Szöveges források feldolgozásához (pl. adatok gyűjtése, csoportosítása, rendszerezése; táblázat- vagy sematikus ábra készítése szövegek alapján; elbeszélő jellegű, tudományos, bölcséleti és jogi szövegek mind szakszerűbb és több szempontú megkülönböztetése, feldolgozása, értelmezése).	

	Képek, ábrák, rajzok készítéséhez és feldolgozásához (pl. rendszerezés, következtetések levonása képek, rajzok, ábrák alapján. Annak ismerete, hogy az újkorban folyamatosan nő a különböző típusú források – képek, rajzok, plakátok – elterjedtsége és száma. Elterjed a fotó, a film és mind tömegesebbé válnak a napilapok. Térképek, rajzok, illusztrációk készítése, értelmezése történelmi folyamatról, eseményről, csatáról, épületről.) Szaknyelv alkalmazásához (pl. a XX. század feldolgozása során megismert társadalmi, gazdasági, politikai, eszmei és vallási irányzatait és a mindennapi élet új viszonyait jellemző fogalmak sokoldalú alkalmazása, pl. totális állam, a bolsevik és náci eszmerendszer, a kollektív bűnösség, antiszemitizmus, kisállamiság, revans fogalmának alkalmazása.) Eseményeket alakító tényezők feldolgozásához (pl. nemzetközi szervezetek létrejötte, annak tudása, hogy a társadalmi, gazdasági és szellemi változások egymással összefüggnek. Az új szellemi irányzatok és az ezekhez kapcsolódó gazdasági változások komoly társadalom-átalakító erővel bírnak, és erőteljesen hatnak a mindennapokra, melyek nyomán kölcsönhatás érvényesül.) Kommunikációs képességek fejlesztéséhez (pl. szóbeli és írásbeli beszámoló vagy rövid szöveges vázlat, felelet készítése; vitákban, disputákban való közreműködés, adatok gyűjtése az internetről. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, beszámoló készítése prezentációval.) Kritikai gondolkodás kialakításához (pl. a XX. század európai és Európán kívüli különféle eszmei irányzatainak felismerése, a tömegpropaganda eszközeinek azonosítása, a tudatos félrevezetés módszereinek felismerése, különböző típusú forrásokban).
További feltételek	Személyi: történelemtanár, könyvtáros Tárgyi: internet-kapcsolat, projektor
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (disputa, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,); idegen nyelvi kommunikáció (idegen nyelvű ismeretterjesztő irodalom); matematikai kompetencia (statisztikák elemzése); természettudományos kompetencia; digitális kompetencia (Internet felhasználása); a hatékony, önálló tanulás (jegyzetelés); szociális és állampolgári kompetencia (nemzetközi intézmények működése); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (az EU működése). Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (európai intézmények); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (emberi jogok egyetemes nyilatkozata); gazdasági nevelés; (gazdaságtörténeti alapfogalmak) környezettudatosságra nevelés (globális problémák); a tanulás tanítása (jegyzetelés, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, esszé); testi és lelki egészség (; felkészülés a felnőttlét szerepeire.

	Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés, tanulás (képek, filmek alapján); kritikai gondolkodás (forráselemzés); kommunikáció (ábrakészítés, ábraelemzés); térben és időben való tájékozódás (globális problémák, harmadik világ).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
A hidegháború kezdete. A szuperhatalmak létrejötte, az ENSZ megalakulása	Az Egyesült Államok és a Szovjetunió szuperhatalommá válásának okai, körülményei térképek alapján. Az ENSZ megalakulása, szervezeti felépítése és működése ábra segítségével. A gyarmatok felszabadulási folyamatának azonosítása térkép segítségével. A gyarmatok felszabadulása, a harmadik világ és az el nem kötelezettek mozgalma. India függetlenné válásának bel- és külpolitikai körülményei. Az európai hatalmi helyzet jellemzői a világháborút követően térkép és képek alapján. A hidegháború kialakulása, körülményeinek feltérképezése, elemzése. A „német kérdés” szerepe a hidegháborús konfliktusok kiéleződésében. A berlini válság feldolgozása képek, filmrészletek segítségével. Köztes-Európa politikai és katonai viszonyainak változásai térkép alapján. A szovjet politika megváltozása Sztálin halála után. Az enyhülési folyamat eredményei és ellentmondásai az 1960-as, 1970-es években. Németország helyzete 1960–1970 között.	Tanári munka: Tanári magyarázat, előadás, prezentáció (pp, interaktív tábla, Internet, CD, térképek, képek, szövegek, CD, videofilm segítségével). Érettségi témakörökhöz anyaggyűjtés támogatása, ismétlés szempontjainak kidolgozása. Feladatkielölés önálló írásbeli feladat-megoldáshoz. Pl. 14–16 soros esszéfeladat kijelölése a munkafüzetben vagy a tankönyvben szereplő források alapján. A megoldott feladatok evaluációjának irányítása: szempontok kijelölése, helyes megoldások megerősítése, hibák korrekciójának irányítása.	Földrajz	Fogalomtár
<i>A gyarmati rendszer felbomlása</i>			Földrajz	Ismeretterjesztő film DVD-n
A hidegháború évei			Földrajz, Mozgóképfés és médiaismeret	Ismeretterjesztő film DVD-n a hidegháborúról
Szembenállás és enyhülés			Földrajz, magyar irodalom, ének-zene, vizuális kultúra	Ismeretterjesztő film DVD-n a hidegháborúról és az enyhülésről
<i>Helyi konfliktusok és helyi háborúk a hidegháború idején</i>			Mozgóképfés-kultúra és média- ismeret, Vizuális kultúra, Ének-zene	Játékfilmek a vietnami háborúról DVD-n Zenei CD a 60-70-es évek popzenei felvételeivel

A kis hidegháború	A kínai polgárháború menetének feldolgozása a térkép alapján és a kommunisták győzelmének következményei.	Önálló munka segítése: Jegyzetelés a leckeszöveg, ismeretterjesztő irodalom és a források alapján Önálló írásbeli feladatmegoldáshoz feladatok előkészítése, kijelölése: esszé-készítés témakörhöz kapcsolódó érettségi témaköröknek megfelelő feladatok alapján. Pármunka: Eltérő álláspontok összehasonlító elemzése a forrásrészletek nyomán. Megoldókulcs készítése esszéfeladathoz minta alapján. Egymás esszéinek pontozása és értékelése értékelési útmutató alapján – a tanulói pontozást a tanár felüljavítja, a javítást plénumban értékeli. Projektmunka: Feladatkijelölés, evaluáció koordinálása.	Földrajz	Ismeretterjesztő film DVD-n
A szovjet rendszer válsága	A koreai háború feldolgozása, mint a szuperhatalmak közötti konfliktus egyik jellemzője. A vietnami konfliktus és a háború jellemzőinek feltérképezése, bemutatása dokumentumok alapján.		Földrajz, Magyar irodalom	
A kétpólusú világ összeomlása (Kelet-Közép-Európa felszabadulása, Jugoszlávia szétesése)	Az arab–izraeli háborúk az 1960-70-es években. A közel-keleti helyzet. Az arab–izraeli konfliktus kiéleződésének okai és következményei. A kis hidegháború kialakulásának körülményei az 1970-es, 1980-as években.		Földrajz, mozgóképek és médiaismeret	Ismeretterjesztő film a Kelet-közép-európai rendszerváltásról DVD-n
Demokratikus kísérlet és a kommunista diktatúra előkészítése Magyarországon	Az USA válasza a szovjet terjeszkedési törekvésekre az 1980-as években. A Szovjetunió gazdasági és politikai válságának okai, jellemzői adatsorok és dokumentumok alapján. A szovjet rendszer megreformálása kísérletének feldolgozása korabeli szövegrészletek segítségével.		Magyar irodalom	Ismeretterjesztő film DVD-n a háború utáni Magyarországról
A diktatúra kiépítése	A Szovjetunió veresége a hidegháborúban, és szétesésének azonosítása térkép segítségével. A szocialista rendszerek válságának közös hátterének elemzése. A lengyel válság háttere és következményeinek feldolgozása.		Magyar irodalom, Mozgóképkultúra és médiaismeret	
A Rákosi-korszak I. A kommunista diktatúra működése	A Kelet-Közép-Európai rendszerváltás és Jugoszlávia szétesése képek térképek alapján. Magyarország szovjet megszállása és annak politikai következményeinek elemzése. Az 1945-ös választások eredményei és következményei. A gazdasági válság jellemzői és az újjáépítés eredményei. A Kiszegedőpart visszaszorításának és szétverésének okai, módszerei, és a folyamat következményei elemzése ábra alapján.		Magyar irodalom Mozgóképkultúra és médiaismeret	Ismeretterjesztő film a kommunista diktatúráról DVD-n

A Rákosi-korszak II. A személyi kultusz jellemzői	A Kommunista Párt módszerei és eszközei a kizárólagos hatalom megszerzése érdekében. A párizsi békeszerződés aláírásának következményei. A totális diktatúra kiépítésének főbb állomásai.	Lehetséges témák: Pl. interjúk kortárs szemtanúkkal. Korabeli újságok gyűjtése stb. Érettségi szóbeli témakörök kidolgozása. mintatételek és mintaútmutatók készítése. Jegyzetelés a leckeszöveg, ismeretterjesztő irodalom és a források alapján Önálló írásbeli feladatmegoldáshoz feladatok előkészítése, kijelölése: esszékészítés témakörhöz kapcsolódó érettségi témaköröknek megfelelő feladatok alapján.	Magyar irodalom vizuális kultúra	Korabeli játékfilm DVD-n
Az 1956-os forradalom és szabadságharc. A Rákosi-korszak válsága, a forradalom előzményei és kitörése	A terror működtetésének okai, formái és következményei dokumentumok felhasználásával. A gazdaság államosításának formái és módszerei. A személyi kultusz jellemzői és a kultúrpolitika sajátosságai képek, filmrészletek alapján. Rákosi ideiglenes bukása és Nagy Imre első miniszterelnöksége. A Szovjetunióban folyó hatalmi harc következményei a magyar belpolitikában.		Magyar irodalom Mozgóképkultúra és médiaismeret	Ismeretterjesztő film a 1956-ról DVD-n
Az 1956-os forradalom és szabadságharc kibontakozása	A pártellenzék színrelépése és az egyetemi mozgalmak megindulása visszaemlékezések segítségével. A forradalmi követelések elemzése. A forradalmi mozgalom kiteljesedése, a fegyveres harcok kezdete képek, filmek alapján.		Magyar irodalom Mozgóképkultúra és médiaismeret	Ismeretterjesztő és játékfilm 1956-ról DVD-n
Az 1956-os forradalom és szabadságharc győzelme és leverése	A forradalmi megmozdulások országossá válása térképek segítségével. A forradalom és szabadságharc követeléseinek győzelme korabeli dokumentumok elemzésével.		Magyar irodalom	Ismeretterjesztő és játékfilm 1956-ról DVD-n
Megtorlások és konszolidáció	A forradalom és szabadságharc fontosabb színtereinek azonosítása térképek felhasználásával. A forradalom és szabadságharc aktív résztvevőinek felidézése képek, szövegek segítségével Az ideiglenes győzelem azonosítása a programokban és a kormány összetételében.		Magyar irodalom, mozgóképkultúra és médiaismeret	Ismeretterjesztő film az 1956 utáni megtorlásról DVD-n
A „legvidámabb barakk”	A szovjet beavatkozás okai, konkrét eseményei és következményei.		Magyar irodalom	Ismeretterjesztő és játékfilm a Kádár-

	A megtorlások céljai, formái, és áldozatai adatsorok, visszaemlékezések, filmrészletek felhasználásával. A politikai és gazdasági konszolidáció lépéseinek azonosítása dokumentumok alapján.			korszakról DVD-n, magyar popzene CD-n
A „gulyáskommunizmus” időszaka	A társadalom és a hatalom kiegyezésének okai és következményei visszaemlékezések felhasználásával. Az új gazdasági mechanizmus jellemzői és következményei dokumentumok alapján. Az életmódváltás jellemzői, az életszínvonal növekedése adatsorok, képek felhasználásával.		Magyar irodalom, mozgóképek és médiaismeret	Ismeretterjesztő film a Kádár-korszakról DVD-n
A szocializmus válsága Magyarországon	Az oktatás és a kultúra átalakítása. A magyar külpolitika irányai, jellemzői. A gazdasági reform leállítása, a viszonylagos jólét és a kibontakozó válság.		Magyar irodalom	Ismeretterjesztő film a rendszerváltásról DVD-n
A rendszerváltás Magyarországon. A rendszerváltás politikai eseményei és következményei	A mélyülő társadalmi-gazdasági válság jegyei. A rendszerváltás bel- és külpolitikai feltételei, előzményei. Az új politikai erők megszerveződése és az állampárt válsága. A politikai kiegyezés okai és módja. A köztársaság kikiáltásának körülményei. Az 1990-es választások eredményei, következményei. A szociális piacgazdaság megteremtésének kísérlete.		Magyar irodalom, mozgóképek és média- ismeret, vizuális kultúra	Ismeretterjesztő film a rendszerváltásról DVD-n
Fogalmak	történelmi tér, technika, technológia, demográfiai változások, népmozgások vasfüggöny, hidegháború, fegyverkezési verseny, szociális piacgazdaság, európai integráció, harmadik világ, globális világ, enyhülési politika, háborús bűnös, népbíróság, jóvátétel, kitelepítés, lakosságcsere, beszolgáltatás, pártállam, földosztás, internálás, munkástanács, ellenzéki mozgalmak, reformszocializmus. NATO, Varsói Szerződés, EGK, SUEB, ÁVH.			
Kronológia	1946, 1947, 1948, 1949, 1955, 1956, 1957, 1961, 1963, 1968, 1975, 1991, 1947. február 10., 1948, 1949, 1953, 1956. október 23., november 4., 1968, 1989. október 23., 1990, 1991.			

Személyek	Nehru, Gandhi, Mao Ce-tung, Truman, Adenauer, Hruscsov, Kennedy, Brandt, Walesa, Reagan, Gorbacsov, Mindszenty József, Nagy Ferenc, Rákosi Mátyás, Kádár János, Nagy Imre, Antall József, Göncz Árpád.
Topográfia	NSZK, NDK, Kuba, Korea

Tematikai egység	A globális világ előnyei és gondjai	Órakeret 10-14
Előzetes ismeret, tevékenység	Időbeli tájékozódáshoz (pl. a szinkron szemlélet többsíkú alkalmazása, a XX. század feldolgozása nyomán megismert főbb egyetemes és magyar történelmi események dátumainak ismerete). Térbeli tájékozódáshoz (pl. sokoldalú gyakorlat a különböző nézetű és típusú térképek használatában, Európa megváltozott politikai képének ismerete, pl. Németország újraegyesítése, a Szovjetunió megszűnése, utódállamok Jugoszlávia területén, illetve más kontinenseken bekövetkezett módosulások, gyarmati felszabadulás). Szöveges források feldolgozásához (pl. nagymennyiségű és különböző típusú szövegek csoportosítása, rendszerezése; táblázat- vagy sematikus ábra készítése szövegek alapján; elbeszélő jellegű, tudományos, bölcséleti és jogi szövegek mind szakszerűbb és több szempontú megkülönböztetése, feldolgozása, értelmezése.) Képek, ábrák, rajzok készítéséhez és feldolgozásához (pl. rendszerezés, következtetések levonása képek, rajzok, ábrák alapján. Annak ismerete, hogy az újkorban folyamatosan nő a különböző típusú források – képek, rajzok, plakátok – elterjedtsége és száma. Általánossá válik a fotó, a film és a televízió, megjelenik az internet, valamint terjednek a digitális adathordozók. Térképek, rajzok, illusztrációk készítése, értelmezése történelmi folyamatról, jelenségről, eseményről, épületről.) Szaknyelv alkalmazásához (pl. a XX. század feldolgozása során megismert társadalmi, gazdasági, politikai, eszmei és vallási irányzatait és a mindennapi élet új viszonyait jellemző fogalmak sokoldalú alkalmazása. A fogyasztói társadalom, szociális piacgazdaság, harmadik világ, egyetemes emberi jogok, kétpólusú világ, vallási és nemzetiségi kisebbségek, gerillaháború, terrorizmus) Eseményeket alakító tényezők feldolgozásához (pl. annak tudása, hogy a társadalmi, gazdasági és szellemi változások egymással összefüggnek. Az új eszmei irányzatok és az ezekhez kapcsolódó gazdasági változások komoly társadalom-átalakító erővel bírnak, és erőteljesen hatnak a mindennapokra, melyek nyomán kölcsönhatás érvényesül.)	

	Kommunikációs képességek fejlesztéséhez (pl. szóbeli és írásbeli beszámoló vagy felelet készítése; vitákban, disputákban való közreműködés, adatok gyűjtése az internetről. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,, beszámoló készítése prezentációval.) Kritikai gondolkodás kialakításához (pl. a XX. század története folyamán feldolgozott eszmei irányzatok felismerése, a tömegpropaganda eszközeinek azonosítása, a tudatos félrevezetés módszereinek felismerése, különböző típusú források használhatóságának és értékelésének ismerete, alkalmazása.)			
További feltételek	Személyi: történelemtanár, könyvtáros			
	Tárgyi: internet-kapcsolat, projektor			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (disputa, prezentációk, esszé); idegen nyelvi kommunikáció (idegen nyelvű honlapok); matematikai kompetencia (statisztikák, diagramok); természettudományos kompetencia (a környezetszennyezés); digitális kompetencia (PPP, Internet); a hatékony, önálló tanulás (jegyzetelés); szociális és állampolgári kompetencia (a jogállam működése);			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; (az európai integráció intézményei) aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (alkotmány, állampolgári jogok és kötelességek); gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés (környezeti problémák); a tanulás tanítása (esszé, prezentációk)			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: ismeretszerzés (jegyzetelés, esszéírás), tanulás (képek, filmek alapján); kritikai gondolkodás (forráselemzés); kommunikáció (ábraelemzés, ábrakészítés, disputa, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,, esszé); térben és időben való tájékozódás (Észak és Dél problémája).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A gazdaság és a társadalom átalakulása a XX. század második felében	A világgazdaság átalakulása a második világháború után. A jóléti társadalom ellentmondásai. A tudományos technikai fejlődés eredményei és ellentmondásai.	Tanári munka: Tanári magyarázat, előadás, prezentáció (pp, interaktív tábla, Internet, CD, térképek, képek, szövegek, CD, videofilm segítségével). Érettségi témakörökhöz anyaggyűjtés támogatása, ismétlés szempontjainak kidolgozása.	Földrajz	Ismeretterjesztő film DVD-n
<i>Az informatikai forradalom és a jóléti társadalom kihívásai</i>	A jóléti társadalom válságai. A globalizáció ellentmondásai. Környezetkárosodás jellemzői és következményei. Az Észak–Dél közötti ellentétek okai, megjelenési		Informatika, Filozófia	

Globális problémák – természet és társadalom	formái. A terrorizmus problematikája. Népességrobbanás a történelemben. A XX. századi népességrobbanás és következményei. Az Európai Gazdasági Közösség létrejöttének okai és fejlődésének jellemzői.	Önálló munka segítése: A tankönyvi szöveg és a forrásszemelvények információinak összevetése, vázlatkészítés a leckeszöveg és a források alapján Jegyzetelés a leckeszöveg, ismeretterjesztő irodalom és a források alapján Önálló írásbeli feladatmegoldáshoz feladatok előkészítése, kijelölése: esszé-készítés témakörhöz kapcsolódó érettségi témaköröknek megfelelő feladatok alapján. Pármunka: Eltérő álláspontok összehasonlító elemzése a forrásrészletek nyomán. Megoldókulcs készítése esszéfeladathoz minta alapján. Egymás esszéinek pontozása és értékelése értékelési útmutató alapján – a tanulói pontozást a tanár felüljavítja, a javítást plénumban értékelik. Projektmunka: Feladat kijelölés, evaluáció koordinálása. Lehetséges témák: érettségi szóbeli témakörök kidolgozása.	Földrajz, Biológia, Fizika	Ismeretterjesztő film DVD-n a környezetszennyezésről
Globális problémák – népesedési viszonyok	Az Európai Közösség bővülése, s ennek következményei.		Földrajz, Biológia	Fogalomtár
Az Európai Unió kialakulása és felépítése	Az Európai Unió reformja és további bővítése. Az Európai Unió működése, főbb intézményei. Az együttműködés és az eltérő érdekek az Unióban. Az Európai Unió helye a világ gazdaságában. A jogállam és a parlamentáris rendszer működésének jellemzői.		Földrajz	Ismeretterjesztő film az EU-ról DVD-n
Az Európai Unió intézményrendszere, problémái	Az államszervezet felépítése és működése. Az önkormányzati rendszer és a civil szféra. Demográfiai viszonyok Magyarországon 1945-ig.		Földrajz	Ismeretterjesztő film az EU-ról DVD-n
A magyar demokrácia működése	A népesedési viszonyok az 1950-és és 1970-es években. A népességcsökkenés és az elöregedő társadalom problémái. Soknemzetiségű Magyarország a XX. század elején. Nemzetiségi viszonyok Trianon és a második világháború után.		Magyar irodalom	A Magyar Köztársaság alkotmányának teljes szövege
Népesedési viszonyok a XX. századi Magyarországon	A nemzetiségek helyzete ma. A román magyarországi történetének áttekintése.		Földrajz, Biológia	
Nemzetiségek és etnikumok a XX. századi Magyarországon	A Kádár-korszak romapolitikája. A román helyzet (oktatás, lakhatás, munkahely). A második világháború utáni nemzetiségi sérelmek és az elnyomás formái.		Földrajz Magyar irodalom	

A roma társadalom	A szocializmus nemzetiségi politikája. A határon túli magyarok és az anyaország kapcsolatai.	Mintatételek és mintaútmutatók készítése. Érettségi honlap tervezése, készítése az osztály számára: témakörök, feladattípusok, mintamegoldások stb.	Ének-zene Vizuális nevelés Magyar irodalom Dráma és tánc	Ismeret-terjesztő film a Magyar-országon élő romákról DVD-n
A kisebbségbe került magyarság helyzete a XX. században. Az első világháború utáni helyzet	Társadalmi változások az első világháború után – a parasztság polgárosodása és a középnéprétegek erősödése. Változások a szocializmus évtizedeiben – jelentős mobilitás, növekvő kiszolgáltatottság. A rendszerváltás társadalmi következményei.		Magyar irodalom	
Társadalmi változások a XX. századi Magyarországon			Földrajz, Vizuális kultúra, Mozgókép és médiaismeret	
Fogalmak	integráció, globalizáció, analógia, ellentét, összefüggés, kölcsönhatás centrum, periféria, globalizáció, globális problémák, migráció, terrorizmus, népességgrobbanás integráció, Európai Gazdasági Közösség, euró, Európai Parlament, országgyűlés, köztársasági elnök, Alkotmánybíróság, polgármester, szakszervezetek, kamarák, társadalombiztosítás, asszimiláció, nemzeti identitás, kisebbségi önkormányzatok, cigányok – romák, roma holokauszt, diszkrimináció, nomád életmód, nemzeti kisebbség kollektív büntetés, lakosságcsere, falurombolás, autonómia, társadalmi mobilitás.			
	jóléti társadalom, „dühöngő ifjúság”, hippy mozgalom, informatikai forradalom, húzóágazatok, klímaváltozás, légszennyezés, ózonpajzs, „kistigrisek”, élelmezési válság, éhínség, elöregedés, népességfogyás, Európa Tanács, Európai Szén- és Acélközösség, maastrichti szerződés, schengeni megállapodás, Bizottságok, Európai Tanács, lakosságcsere -egyezmény, Ratkó-korszak, GYED, GYES, homogén nemzetállam, telepítési politika, nemzetiségi elnyomás, általános foglalkoztatottság, regionális és szociokulturális munkanélküliség, a rendszerváltás győztesei és vesztesei			

Kronológia	-
	1968, 1949, 1957, 1992, 2002. január 1. 2004. május 1. 1990
Személyek	-
	-
Topográfia	a volt keleti tömb országai
	Jugoszlávia és Szovjetunió felbomlása nyomán létrejött új államok

Minimális követelmények	Időbeli tájékozódás: Legyen képes a tanult kronológiai adatok segítségével az érettségi követelményekhez rendelt személyek, események időrendjét felállítani. Tudja a legfontosabb magyar történelmi eseményeket az egy korszakban lezajló egyetemes történelmi folyamatokhoz kapcsolni. Térbeli tájékozódás: Tudja az érettségi követelményekben található topográfiai adatokat térképen megmutatni. A történelmi atlasz és térképvázlatok alapján legyen képes az egyes történelmi jelenségek, folyamatok geopolitikai hátterére vonatkozó lényegi megállapításokat tenni. Tudja röviden ismertetni térképvázlat alapján pl. a világháborúk fontosabb hadjárait, hadmozdulatait. Legyen képes a nemzetközi integrációs és együttműködési szervezetek tagjainak együttműködését gazdaság- és természetföldrajzi valamint történelmi szempontok szer, értékelni. Szöveges források feldolgozása Legyen képes a tanév során tanórán feldolgozott forrásokat röviden, saját szavaival értelmezni, forrásértékükre helyes és releváns megállapításokat tenni. Legyen képes a jellegzetes legújabb kori szöveges forrástípusok (pl. politikai propagandaszövegek, memoárok, politikai beszédek stb.) forrásértékére vonatkozó lényegi megállapításokat tenni. Legyen képes egyazon eseményre, jelenségre vonatkozó eltérő típusú, műfajú stb. források eltéréseit felismerni, az eltérések okaira vonatkozó lényegi megállapításokat tenni. Képek, ábrák, rajzok készítéséhez és feldolgozásához Legyen képes a tanév során elemzett képi forrásokat; sematikus rajzokat, karikatúrákat a megfelelő történelmi jelenséghez, eseménysorhoz rendelni, az egyes korszakok ikonikus műalkotásait azonosítani. A legújabb kori forrásokat belső korszakolással megkülönböztetni, korszakhoz kapcsolni ismertetőjegyek alapján. Ismerje fel az ipari forradalom szakaszainak korszakalkotó találmányait, a jellegzetes XX. századi műalkotásokat, és tudja azokat korstílushoz, vagy stílusirányzathoz kötni. Szaknyelv alkalmazása: Legyen képes a tantervben szereplő fogalmakat írásban és szóban helyesen használni. Legyen képes megnevezni pl. forrásrészletek alapján a 20. századi történelmi jelenségekre vonatkozó szakszavakat. Eseményeket alakító tényezők feldolgozásához Tudja, hogy a történelmi eseményeknek több oka és több következménye van. Tudja a különböző okokat rendszerezni, rangsorolni, a lényeges és lényegtelen tényezőket

	megkülönböztetni. Tudja, hogy a történelmi események menetét lényegileg befolyásolják a történelmi személyiségek, a politikai és gazdasági intézmények. Tudja, hogy a történelmi események számos oka és következménye a kortársak előtt rejtve marad. Tudja megnevezni a totalitárius rendszerek kialakulásának legfontosabb közös tényezőit, és létrejöttük konkrét körülményeit. Kommunikációs képességek fejlesztéséhez Legyen képes források jól felépített, szabadon előadott feleletet tartani történelmi témákról, a térképen ábrázolt jelenségeket beépíteni szóbeli és írásbeli feladatok megoldásába. Kritikai gondolkodás kialakításához Legyen képes a tanév során elemzett források forrásértékének megállapításához néhány főbb szempontot megemlíteni. Legyen képes a memoárok, kiáltványok, rölapok és más újkori és legújabb kori forrástípusok forrásértékére lényegi megállapításokat tenni.

FIZIKA

Célok és feladatok

A középiskolai fizikaoktatás alapvető célja – az általános műveltséget megszilárdító, illetve az azt elmélyítő pályaválasztási szakasz során – az általános iskolában megszerzett tudáselemek megszilárdítása, elmélyítése, az elvontabb gondolkodást igénylő eljárások elsajátítása, a nagyobb áttekintőképességet igénylő összetettebb természeti és mesterséges rendszerek megismerése, a mélyebb – pl. a tudományok eredményei és a társadalom közötti – összefüggések megértése. Ezek révén annak elérése, hogy a tanulók felnőtt életük során képesek legyenek tudásukat egyéni sorsukat, közvetlen vagy tágabb környezetüket érintő döntések meghozatala, állásfoglalásuk kialakítása során mozgósítani, ezeket érvekre, bizonyítékokra alapozzák; képesek legyenek felelősségteljes magatartást kialakítani saját életmódjuk és környezetük iránt.

Ennek érdekében a következő feladatok megvalósítása szükséges:

Annak tudatosítása a tananyag feldolgozása során, hogy a fizika része a természettudományoknak; s eredményeivel jelentősen hozzájárult a természet megismeréséhez, más tudományágak fejlődéséhez és jelentős hatása van mind az egyének életére, mind a társadalmi-történelmi folyamatokra, pl. a közlekedés, a hírközlés, az informatika, az űrkutatás, egyes művészeti ágak területén. Tudatosítani kell továbbá, hogy a fizika – és általában a természettudomány – ezen túlmenően is az egyetemes emberi kultúra szerves része, így megismerési módszereivel, gondolkodásmódjával, eredményeivel általában is hatást gyakorol a világ egészéről, az ember és természet

viszonyáról alkotott képünkre, és ebből koronként más és más filozófiai és etikai kérdések is adódnak, amelyekkel az egyes egyének is szembesülhetnek életük során.

A tananyag feldolgozása során szükséges figyelembe venni a tanulók többségére érvényes életkori sajátosságokat, a fejlődéslélektan kutatási eredményeit. A tanulók ebben a korban már egyre több területen képesek az elvont (absztrakt, formális) gondolkodásra is. A fizika oktatása során ezért segítenünk kell a tanulókat gondolkodásuk fejlődésében, amire a fizika különösen jó lehetőséget nyújt.

Ezért a tananyag feldolgozása során célszerű elsődlegesen a konkrét tényekből, tapasztalatokból, kísérleti, mérési eredményekből kiindulva, fokozatosan haladni az általánosított, absztrakt fogalmak felé. E tevékenységek során szükséges a különböző típusú információ-források használatához, értelmezéséhez, az adatok, információk különböző szempontok szerint történő rendszerezéséhez, elemzéséhez szükséges képességek fejlesztése, az egyre nagyobb fokú önállóságra törekvés.

Ezzel összhangban, a fizika tanítása-tanulása során a középiskolában is szükséges biztosítani a korábbi, konkrét, az iskolában és iskolán kívül szerzett tapasztalatok, előismeretek számbavételét, felfrissítését; a tapasztalatok kiegészítését kísérletekkel, mérésekkel. Célszerű minél több tanulói kísérletezést is beiktatni, a természettudományok vizsgálati és következtetési módszereinek további megismerését, gyakorlását. Ezért a tanári kísérletek, mérések eredményeinek elemzésébe is szükséges a tanulók bevonása.

A tanulók még középiskolában is számos olyan elképzeléssel, részáltalánosítással rendelkeznek, amelyek ellentmondásban vannak (vagy csak részben felelnek meg) a későbbi fizikai tanulmányaikkal. A tanítás során nemcsak az új fizikai ismeretek megértéséről, megerősítéséről kell gondoskodnunk, hanem a téves elképzelések helyesbítéséről is. A tanítás egyik módszere lehet éppen ezeknek az előzetes elképzeléseknek az összegyűjtése (a tanulók elmarasztalása nélkül), majd az állítások megvitatása, kísérletekkel való fokozatos alakítása.

A tanulók fizikai ismereteinek bővítése során történik képességeik fejlesztése is. Ennek érdekében a tanítást a sokoldalú tanulói tevékenységekre kell építeni; a hasonló jellegű fogalmakat, összefüggéseket (például a hányados jellegű fizikai mennyiségeket) azonos vagy hasonló módon ajánlatos kialakítani, megerősíteni; az alapvető fizikai fogalmakat a kapcsolódó összefüggések, témakörök tanításakor szükséges ismételt megerősíteni; az ismeretek alkalmazását, megerősítését szolgáló feladatokat célszerű úgy megválasztani, hogy azok különféle módon szolgálják az egyes képességek fejlesztését (gyakorlati jellegű kérdések; számításos feladatok; problémamegoldás stb.). A kísérletek, mérések végzésekor (akár tanári, akár tanulói) el kell érni, hogy a tapasztalatok rögzítése, az adatfeldolgozás, a következtetések levonása egyre nagyobb mértékben önálló tevékenységgé váljon. Ez lehetővé teszi, hogy az iskolai keretek között ténylegesen el nem végezhető kísérletek, mérések is – közvetlen tapasztalat nélkül is – alapul szolgálhassanak az adott jelenségkör feldolgozásához.

Segíteni kell a tanulókat abban, hogy elsajátítsák a hatékony tanulás módszereit, az önálló ismeretszerzést az audiovizuális eszközökből, az ismeretterjesztő könyvekből, a szakirodalomból, az internetről és más forrásokból. A fizikatanulmányok keretében – e források felhasználásával – a tanulók aktív közreműködésével szükséges tájékoztatást kapniuk a fizika korszerű gyakorlati alkalmazásairól. Ugyanakkor – és erre a középiskolában a tanulók életkori sajátosságai különösen jó lehetőséget teremtenek – ki kell alakítani a kritikai viszonyulást a használt forrásokhoz, az ellenőrzés igényét.

A fizika oktatásának hozzá kell járulnia a környezetvédelem és az energiatakarékosság célszerű és ésszerű megoldásainak a megismeréséhez, s annak a meggyőződésnek a kialakításához, hogy mindenkinek a maga lehetőségéhez képest szükséges segítenie az ezzel járó problémák megoldását. Az ehhez szükséges felelősségérzet vonatkozik a tanuló saját egészségének megóvására, a helyes életvitel kialakítására is, amelynek lényeges része a tudatos fogyasztó magatartás kialakulásának elősegítése is az erre alkalmas tematikai egységek kapcsán.

Mivel a műveltségterület kiemelt feladata a természettudományos kompetencia fejlesztése, az alábbi fejlesztési feladatok a Nemzeti alaptantervnek a természettudományos kompetenciáról, illetve ennek ismeret-, képesség- és attitűdjellegű összetevőiről szóló leírása felépítését követik.

1. Tájékozódás a tudomány–technika–társadalom kölcsönhatásairól, a természettudományról, a tudomány és a tudományos megismerés természetéről.

A tanulók tudják összekapcsolni a tudományos eredményeket az adott társadalmi kérdésekkel, legyenek képesek ismereteik alapján állást foglalni, ezt érvekkel alátámasztani, vitában képviselni.

Ismerjék meg a természet egységét kifejező, átfogó tudásrendszereket, általános fogalmakat és törvényeket.

Tudják elhelyezni a tudományt a megismerési folyamatban. Legyenek ismereteik a világról alkotott tudományos és nem tudományos modellekről, és lássák a tudományos fejlődést, a tudományos vizsgálódások hatékonyságát, fontosságát.

Ismerjék meg a természettudomány néhány jeles képviselőjének életét és munkásságát.

2. Természettudományos megismerés

A tanulóknak alakuljon ki a tudományos ismeretszerzés iránti igény. Tudjanak önállóan és csoportmunkában megfigyeléseket, méréseket, vizsgálatokat, kísérleteket tervezni és végezni, ezek eredményeit feldolgozni, következtetéseket levonni. Ismerjék és balesetmentesen tudják használni a mérésekhez, kísérletekhez szükséges eszközöket.

Tudják használni tantárgyi ismeretszerzésre a számítógépet, illetve multimédiás eszközöket, önállóan és csoportmunkában. Legyenek képesek adott olvasnivalóból meghatározott szempontok szerint információkat kigyűjteni, megadott témához forrásokat keresni.

Kapcsolódjanak be a kísérletek eredményeinek elemzésébe. A megfigyelések, tapasztalatok által megszerzett ismereteket tudják nyelvtanilag helyesen megfogalmazni szóban vagy írásban, vázlatrajzban, ábrán, grafikonon, táblázatban rögzíteni. Legyenek képesek a különféle módon megszerzett ismereteiket egymással összehasonlítani, csoportosítani, rendszerezni, elemezni. Legyenek képesek az előzetes elképzelések, az előrejelzések és a mért értékek közötti eltérések felismerésére és magyarázatára.

3. Tájékozódás az élő és élettelen természetről

Anyag

A részecskeszemlélet továbbfejlesztése, a kettős természet megismerése. A szerkezet és tulajdonság között fennálló ok-okozati kapcsolat felfedezése. Az anyag különböző megjelenési formáinak, a tömeg és energia kapcsolatának ismerete.

Energia

Ismerjék a természet energiaátalakító folyamatait, tudjanak értelmezni konkrét fizikai folyamatokat. Legyenek tisztában az ember által használt energiaforrásokkal, az alapvető energiagazdálkodási és ezekkel kapcsolatos környezeti problémákkal, a fenntartható fejlődés kérdéseivel.

Információ

Tudják a kísérletek, mérések eredményeit különböző formákban (táblázatban, grafikonon, rajzon) rögzíteni. Tudják kész grafikonok, táblázatok, rajzok adatait leolvasni, értelmezni, ezekből következtetéseket levonni.

Ismerjék és tudatosan használják fel az internetes információáramlás lehetőségeit, tudjanak különböző forrásokból (lexikonok stb.) megadott témához információt keresni, a különböző forrásokból szerzett információkat összehasonlítani, értékelni.

A tér

Használják a különböző mérőeszközöket, tudjanak kiigazodni a folyamatok térbeli jellemzőiben, értsék a viszonyítási rendszer jelentőségét. Legyen szemléletes képük a nagyságrendi viszonyokról (az atomok méretétől az Univerzum léptékéig).

Idő és a mozgás

Tudják leírni, összehasonlítani a tanult mozgásfajtákat. Ismerjék a Föld történetét és a Univerzum kialakulásáról alkotott elképzelést. Ismerjék fel a kapcsolatot a fizikai folyamatok iránya és az idő között. Legyen képük az anyag változásainak sokféleségéről.

Rendszer

Tudják rendszerezni az anyagokra jellemző tulajdonságokat és a jelenségeket különböző szempontok szerint. Ismerjék fel a dolgok, jelenségek közötti kölcsönhatásokat. Legyenek képesek a tanultak alapján természetes és mesterséges rendszerek felismerésére, jellemzésére különböző szempontok szerint.

A természettudományos kompetencia középpontba állítása mellett a tantárgynak nem kevésbé fontos feladata a NAT-ban meghatározott többi kulcskompetencia fejlesztése és a kiemelt fejlesztési célok követése is. Ezek közül az anyanyelvi kommunikáció, a hatékony, önálló tanulás, a matematikai kompetencia fejlesztése, illetve a tanulás tanítása csaknem minden tartalom feldolgozása és tanítási-tanulási tevékenység végzése közben végezhető és végzendő feladat. Más kompetenciaterületek és fejlesztési feladatok egyes tartalmakhoz, illetve tevékenységtípusokhoz köthetők. Például az énkép, önismeret fejlesztése a fejlesztő értékelés révén és a különböző társas tevékenységek során (csoport- és projekt munkában, vitákban való részvétel, állásfoglalások kialakítása) történhet. Ez utóbbiak

alkalmasak a szociális és állampolgári kompetencia, a kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia alakítására, a demokráciára nevelésre is. A hon- és népismeret, valamint az európai azonosságtudat–egyetemes kultúra fejlesztési feladatok elsősorban a fizika-, technika- és kultúrtörténeti vonatkozásokkal kapcsolhatók össze. A gazdasági nevelés, a környezettudatosságra nevelés, a testi-lelki egészséggel kapcsolatos fejlesztési célok az egyes tartalmak (pl. a fizikai jelenségek hasznosíthatósága, ezeknek az élő és élettelen környezetre, az emberi szervezetre gyakorolt hatása) e szempontok szerinti tudatos feldolgozása révén érhetők el. A digitális kompetencia fejlesztésére a fizika különösen sok lehetőséget kínál: pl. a számítástechnika felhasználása a mérésekben, az adatfeldolgozásban; szimulációs programok használata; az internet használata információkeresésben; közös digitális tudásbázis létrehozása; prezentációk, képgyűjtemények stb. készítése.

A tantárgy óraszámai, a kerettanterv használata

A tanterv két változatban készült, illetve azok különböző kombinációi is megvalósíthatóak. Az első változat heti óraszámai a 9–11. évfolyamon 1,5, 1,5, 1,5. A tananyagtartalom oszlopban elsőként (A) feltüntetett óraszámok ehhez a változathoz adják meg az egy-egy résztema feldolgozására fordítandó javasolt óraszámot. Az átlagos tempóban, vagy lassabban haladó tanulók esetében az alapvető ismeretek elsajátítására célszerű több időt fordítani. Ilyen csoportokban a fejlesztés a kisebb lépésekre bontott tananyag feldolgozásával történik.

A második változat a fizika iránt jobban érdeklődő csoportok számára készült, ennek a változatnak a heti óraszámait a három évfolyamon 2, 2, 2 (B). Az elsőhöz képest ebben a változatban néha szerepeltetünk többletismeretet (ezt *dőlt betűkkel* jeleztük), alapvetően azonban úgy gondoljuk, hogy az igényesebb feldolgozást az jelenti, hogy a témakörök mélyebb tartalmi kimunkálására, sokoldalúbb megközelítésre, összetettebb problémák szerepeltetésére van lehetőség. Ez a felépítés lehetővé teszi a tantervet alkalmazó iskola számára azt is, hogy a két változat megfelelő kombinációját válassza. Mód van például arra is, hogy a magasabb heti óraszámot a lemaradó, nehézségekkel küzdő csoport számára biztosítsák, ekkor a többletórák felhasználásának arányait célszerű átalakítani az itt szereplőhöz képest.

	9.		10.		11.		12.B	
	A	B	A	B	A	B	A	B
Fizika	36x1,5	36x2	36x1,5	36x2	36x1,5	36x2	---	---
Összóraszám A	162							
Összóraszám B	216							

A kerettantervben az egyes tematikai egységekben feltüntetett óraszámok tájékoztató jellegűek. Az éves órakeretből fennmaradó időt a tanterv felhasználója a témazáró dolgozatokra, valamint a csoport szükségletének megfelelően egy-egy téma gyakorlására fordíthatja.

Az egyes tematikai egységekhez tartozó kerettantervi javaslatokban foglalt tartalmak és tevékenységek nem értelmezhetők feltétlenül egymást követő tanórák konkrét tananyagaként, azaz nem használhatók úgy, mint egy tanmenet. Az adott rendbe elhelyezett fejlesztési célok, illetve tartalmak és tevékenységek tehát nem feltétlenül tükrözik sem a tanítás időrendjét, sem annak fontossági sorrendjét. Mivel a tanórán az adott képességek fejlesztése komplex feladatok megoldásával valósul meg, a szaktanár feladata, hogy a kerettantervbe foglalt főbb képességcsoportokhoz tartozó tartalmakat és hozzájuk köthető tevékenységeket a megfelelő módon összeállítsa, megalkotva belőle a tanórák tananyagának sorozatát. Az alkotás során szem előtt kell tartani, hogy a tanórákon, foglalkozásokon megoldandó feladatok minél inkább kötődjenek a tanulók más tantárgyak keretében végzett feladataihoz, személyes törekvéseihez. Legyenek a tevékenységnek felhasználható produktumai, például modellek, élménybeszámolók, tablók, bemutatók, ismertetések elektronikus formában (prezentációk, képek, videofelvételek), papíralapon vagy „élőben”. A megkeresett, tovább feldolgozott információk kötődjenek komplex tevékenységekhez, feladatokhoz, projektekhez.

Az egyes tematikai egységekhez a NAT által megjelölt kulcskompetenciák és kiemelt fejlesztési feladatok közül azokat neveztük meg, amelyek az adott témakör feldolgozása során kiemelten fejleszthetők. Zárójelben jelöltük azokat a tartalmakat, tevékenységeket, amelyek ezt a Célok és feladatok c. részben elmondottakon túl szükség esetén magyarázzák.

A tematikai egységek utolsó sorában az adott egység tartalmához legszorosabban köthető kulcsfogalmakat tüntettük fel. A kulcsfogalmak a fizika tantárgy esetében is azt a szerepet töltik be, amelyet a tanterv Bevezetése megfogalmaz. Ezek azok a legáltalánosabb fogalmak, amelyek egyrészt alapul szolgálnak a fogalmi rendszer építéséhez, másrészt – látszólag ellentmondva ennek – célként jelölik ki maguknak a kulcsfogalmaknak az állandó gazdagítását, mélyítését, árnyalását, kapcsolatrendszerük tapasztalatokon alapuló megmutatását, megismerését.

A jelen tantervben használt kulcsfogalmak: anyag, tömeg, energia, erőter, részecske, kettős természet, kvantáltság, mozgás, idő, változás, kölcsönhatás, egyensúly, megmaradás, modell. Ezek a fogalmak az anyag megjelenési formáinak, tulajdonságainak sokféleségét, illetve ezek változásainak legáltalánosabb jellemzőit tükrözik.

A tanulók értékelése

A tanulók értékelése az iskola pedagógiai programjában rögzített elvek alapján történik. Ennek alapján kell meghatározni a Fizika tantárgyban is az iskolai értékelés főbb összetevőit, így például az értékelés legfontosabb szempontjait, az értékelés kritériumait, a főbb értékelendő teljesítményeket (tevékenységeket, produktumokat), továbbá azt is, hogy az adott évfolyamon, az adott tanulási szakaszban milyen formában és milyen rendszerességgel érdemes értékelni.

Az értékelés szempontjai:

- a tanuló milyen mértékben sajátította el a tananyagtartalmakat (ismereteket, eljárásokat, következtetési módokat);
- mennyire önállóan tudja ezeket alkalmazni feladat- és problémamegoldásban, állásfoglalások kialakításában;
- mennyire képes az önálló kifejtésre (a tanult fogalmak, szakkifejezések szabatos használatára, gondolatmenetek reprodukálására és alkotására szóban és írásban, egyéb kifejezési és megjelenítési formák – grafikonok, ábrák stb. – használatára és készítésére, indoklásra és érvelésre);
- milyen mértékben és hogyan vesz részt a közös tanulási folyamatban (csoportmunkában végzett kísérletek és egyéb tevékenységek, feladatvállalás, közös értékelés, véleménynyilvánítás, a vitákban való részvétel).

Az értékelés módjai

Szóbeli értékelés

A tanár a tanórai munka során folyamatos és intenzív kapcsolatban van a tanulókkal. Állandó a formatív, *szóbeli értékelés*. Nem minősítés, hanem az egyéni előmenetelt segítő biztatás, illetve a hiányosságok feltárása, ami segíti a tanulóban az önértékelés kialakulását, fejleszti önismeretét. Kiváló, sokirányú nevelő hatása van a különböző produktumok közös, a tanulók bevonásával történő szóbeli értékelésének is, amelyhez a tanulók is javasolhatnak értékelési szempontokat.

Írásbeli értékelés

Az írásos tanári értékelésben egyaránt megjelenhetnek a formatív és a szummatív értékelés elemei. Az osztályzatoknál a mégoly rövid (lapszéli) írásos megjegyzések is pontosabb tájékoztatást nyújtanak, rámutathatnak bizonyos problémákra, és javaslatokat tehetnek a fejlesztésre. A tanulók írásos önértékelése pedig többcélú órai feladat is lehet.

Az osztályozás

Fontos szem előtt tartani, hogy az osztályzattal történő értékelés *szummatív*, a tantervi követelmények megvalósulását számon kérő értékelés legyen. Nagy zavart okoz, ha az osztályzat hol a biztatás eszköze (formatív értékelés), hol pedig a tudás minősítése. A szummatív típusú felmérő, összegző, záró minősítések csak akkor hitelesek, ha objektívek, ha következetesek, ha pontosan meghatározott kritériumok alapján történnek. Ez különösen érvényes a nagyobb témaegységeket összefoglaló témazáró dolgozatokra adott érdemjegyekre, illetve az év végi osztályzatokra. Előbbiek esetében azonban ki lehet – és ki is kell – használni az írásbeli és a szóbeli formatív értékelés lehetőségeit is.

Helyi és központi értékelés

Az értékelés iskolai elveinek kidolgozása az iskola pedagógiai programjának, műveltségterületi, tantárgyi szinten pedig a helyi tantervnek feladata. A központi mérések országos szinten, teljes körűen, azonos követelményekre épülő feladatsorokkal vizsgálják a tanulók képességeit. Ezért meghatározó a tanulók fejlesztésében, hogy az iskola és az egyes tanár is figyelemmel kísérje az évente egy alkalommal történő központi mérések eredményeit: így a fejlesztő tevékenységében alkalmazza a 10. évfolyamon az Országos Kompetenciamérés (szövegértés és matematika) az iskolára, a tanulócsoporthoz, az egyes tanulóknak érvényes eredményeinek tanulságait. A fizikára ugyanis mindkét kompetencia esetében alapvető feladatok hárulnak. Ugyanez érvényes az érettségi vizsgák eredményeiből levonható tanulságokra is.

A tankönyvek kiválasztásának elvei

A tankönyv kiválasztása sok odafigyelést, körültekintő választást igényel, mert a jó tankönyvnek fontos szerepe van a tantárgyon keresztül a természet megszerettetésében.

Ezért olyan tankönyvet válasszunk, amely a tantervi célkitűzésnek megfelelően a természeti és társadalmi jelenségeket a tanulók meglévő és megszereshető tapasztalatain keresztül, a közvetlen és tágabb környezetből származó ismeretekkel, problémákkal összeköthetően mutatja be. A könyv tematikája fejlessze a térbeli és az időbeli tájékozódás képességét is. A megértést és képességfejlesztést változatosan tevékenykedtető feladatok, kérdések segítsék. A kiegészítő olvasmányok ne csak érdekesek legyenek, hanem az adott jelenségkör fontos és jellemző vonásaival ismertessenek meg (a törvényszerűségek érvényesülése, ezek megfigyelhetősége a mindennapi tapasztalatokban is, mai felhasználása).

A tankönyv elsődlegesen nem a tananyag otthoni felidézésére szolgál, hanem a tanórai munka legfontosabb eszköze. Ezért a képek, ábrák ne csupán illusztratív szerepet töltsenek be: legyenek alkalmasak elemzésre, a tananyaghoz kapcsolódó irányított vagy önálló tanulói ismeretszerzésre. A képekre, ábrákra is vonatkozzanak kérdések, feladatok. Kerüljük a zsúfolt, nehezen áttekinthető képeket, ábrákat tartalmazó tankönyveket! A képekről, ábrákról történő ismeretszerzésre a színes nyomású könyvek több lehetőséget nyújtanak.

A taníthatóság-tanulhatóság feltétele a tankönyv jó tagoltsága. Különbüljenek el a különböző didaktikai funkciójú szövegrészek (pl. törzsanyag, kiegészítő anyag, olvasmányok, kérdések, feladatok). A tanulást különféle kiemelések segítsék. A túlzott tagoltság és sok kiemelés azonban már nehezíti a tanulást. Előnyös, ha a lecke-egységek egyszerű vázlatok és összegző kérdések zárják. A nagy fejezeteket is zárják rövid összefoglalások.

A könyv nyelve legyen érthető, olvasmányos a tanulók számára. Ne tartalmazzon fölöslegesen sok fogalmat és tényt, ugyanakkor biztosítson minél több és többféle lehetőséget a tanulói tevékenységekre, a képességfejlesztésre (kérdések, feladatok). Ösztönözze és segítse az önálló tanulói ismeretszerzés tankönyvön belüli és tankönyvön kívüli formáit.

A tevékenységközpontú tanítás és a képességfejlesztés szempontjából fontos, hogy a tankönyvhöz megfelelő munkafüzet is tartozzon. A kiegyensúlyozott oktató-nevelő munkát segítheti, ha olyan tankönyvsorozatot választunk, amelynek kötetei és munkafüzetei azonos didaktikai felépítésűek.

Előny, ha a tankönyvhöz készültek tanítást segítő eszközök, pl. tanári kézikönyv, feladatlapok, értékelőlapok is.

9. évfolyam

Célok és feladatok

Az évfolyamon folyó tanítási-tanulási tevékenység legfőbb célja, hogy a tanulók az általános iskolában megismert alapvető vizsgálati módszerekben (megfigyelések, kísérletek végzése, mérési adatok gyűjtése, feldolgozása) jártasságot szerezzenek. Legyen gyakorlatuk – a középiskolában tanult matematikai ismeretek felhasználásával – az összefüggések felismerésében, az adatok grafikus ábrázolásában, matematikai alakban történő használatában (matematikai modellek használata). A tárgyalt témakörök lehetővé teszik, a tanulók életkori sajátosságainak megfelelően, az érzéki tapasztalatokról az elvontabb leírásmódokra történő, gyakran problémát okozó átmenetet. Mindez nélkülözhetetlen a későbbi évfolyamokon folyó tevékenységekhez, amelyek során gyakran már – a tárgyalt témakörök jellegéből adódóan – nincs lehetőség a kísérletek, mérések tényleges elvégzésére. Ezért a 9. évfolyamon az alapvető tanulói tevékenység mérések végzése, a kapott adatok eleinte közös, majd önálló feldolgozása, továbbá a mindennapi tapasztalatok folyamatos összekapcsolása a tanultakkal.

Az egyes tematikai egységekre javasolt óraszámok

Tematikai egység	Javasolt óraszám	
	A	B
Mozgások leírása	7	10
Mozgások vizsgálata	14	17
Munka, energia	10	13
Deformálható testek	0	7

Tematikai egység	Mozgások leírása (kinematika)	Órakeret 7-10		
Előzetes ismeret, tevékenység	Egyenes arányosság; lineáris és másodfokú függvények grafikus ábrázolása; vektorok ábrázolása, összeadása, kivonása; a mozgások jellemzéséhez szükséges mennyiségek és mértékegységeik használata (út, sebesség, időtartam, pálya); hosszúság- és időmérő eszközök használata.			
További feltételek	Tárgyi: tornaterem, sportpálya, különböző sporteszközök (mozgások megfigyeléséhez, mérések végzéséhez).			
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti Alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat–egyetemes kultúra (Galilei munkássága); a tanulás tanítása; testi és lelki egészség (a sport, a mozgás fontossága; balesetvédelmi szabályok).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, grafikon, összefüggés); tájékozódás a térben és időben (mozgások leírása, változások térben és időben; a megfigyelő és a megfigyelt jelenség viszonyának értelmezése – különböző vonatkoztatási rendszerek használata); ismerethordozók (adattáblák, szövegek, grafikonok stb.) használata; balesetvédelmi szabályok betartása.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A tömegpont mozgása, a mechanikai mozgás Egyenes vonalú egyenletes mozgás Egyenes vonalú egyenletesen változó mozgás Átlagsebesség, pillanatnyi sebesség, gyorsulás Szabadesés; nehézségi gyorsulás Mozgások összetétele: függőleges hajítások, vízszintes hajítás	Irányított megfigyelések végzése a mozgás viszonylagosságáról, a vonatkoztatási rendszer szerepének megértése. Út-idő mérések végzése. A gyűjtött adatok megjelenítése, feldolgozása különböző formákban (szövegesen, táblázatban, grafikusan stb.). Tanári kísérlet megfigyelése, a tapasztalatok értelmezése. A matematikai modell („képlet”) és a vizsgált mozgásfajta összekapcsolása.	Mérések végzése és eredmények rögzítése csoportban. Tanári kísérlet. Tanári magyarázat. Eredmények prezentálása megadott formában. Közös értékelés megadott szempontok szerint. Tanári reflexió.	Matematika. Földünk-környezetünk. Testnevelés. Életvitel és gyakorlati ismeretek.	Tanulói kísérleti eszközök Tanári kísérleti és demonstrációs eszközök

Az egyenletes körmozgás és jellemző mennyiségei	A mindennapi életben tapasztalt mozgások (pl. járművek, sport, égitestek) felismerése, besorolása megfigyelés vagy mérések alapján a tanult típusokba. Egyszerű számítások végzése. Galilei munkásságának megismerése tankönyvi szöveg vagy egyéb források alapján.			
Fogalmak	Mozgás, idő, változás, modell.			

Tematikai egység	Mozgások vizsgálata (dinamika)	Órakeret 14-17
Előzetes ismeret, tevékenység	Egyenes arányosság; vektorok; az előző tematikai egységben tanult mozgásfajták ismerete; vonatkoztatási rendszer; az erő és mértékegységei; az erő mérése.	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti Alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (feladatvállalás).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon-és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra (fizikatörténet; űrhajózás eredményei); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés (az űrhajózás, űrkutatás haszna); környezettudatosságra nevelés (űrszennyezés kérdései); a tanulás tanítása; testi és lelki egészség (sport, mozgás fontossága).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, grafikon, összefüggés); tájékozódás a térben és időben (mozgások leírása, változások térben és időben, változás és állandóság); rendszerfogalom alakítása (okági viszonyok felismerése, kölcsönhatás, test és környezete).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Newton törvényei (tehetetlenség, tömeg, lendület, lendületmegmaradás törvénye, a dinamika alapegyenlete) Nehézségi erő, súly és súlytalanság <i>Szabad- és kényszererők</i> A mozgást befolyásoló tényezők: súrlódás, közegellenállás <i>Pontrendszerek, pontrendszerek tömegközéppontja</i> Forgatónyomaték, egyszerű gépek (<i>lejtő, emelő, csiga</i>) Merev testek egyensúlya, tömegközéppont egyszerű homogén testek esetén és <i>általában, erőpár</i> Az egyenletes körmozgás dinamikai leírása A rugalmas alakváltozás, a rugóerő <i>Forgómozgás</i> Az általános tömegvonzás törvénye A bolygómozgás Kepler-törvényei, kozmikus sebességek, mesterséges égitestek	Tanári kísérlet megfigyelése, adatok rögzítése (erő és gyorsulás kapcsolatának bemutatása, lendületmegmaradás szemléltetése). Tanári magyarázat követése, vázlat készítése útmutatás alapján. Sematikus rajzok értelmezése, készítése (egyszerű gépek működése). Tanulói kísérlet, mérés végzése (súrlódási erő vizsgálata, merev testek egyensúlya, tömegmérés, a rugalmas alakváltozás vizsgálata), az adatok rögzítése, értelmezése, az összefüggések felismerése. Kölcsönhatások felismerése, erők ábrázolása, eredő erő szerkesztése. Egyszerű számítások végzése. <i>Szabaderők és kényszererők megkülönböztetése konkrét esetekben.</i> A szabadesés és a súlytalanság kapcsolatának felismerése. A geocentrikus és a heliocentrikus világkép mint modell összehasonlítása. Anyaggyűjtés az űrhajózás legfontosabb állomásairól, bemutatás megadott formában (kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, prezentáció stb.). Kepler és Kopernikusz munkásságának önálló feldolgozása tankönyvi vagy egyéb forrás alapján.	Tanári kísérlet. Tanári magyarázat. Mérés, kísérlet csoportmunkában. Az eredmények közös értelmezése. A gyűjtőmunka és az eredmények feldolgozása projektmunkában. A produktumok közös megbeszélése, értékelése megadott szempontok szerint. Megbeszélés, vita, tanári reflexió.	Matematika. Földünk-környezetünk. Történelem. Életvitel és gyakorlati ismeretek. Testnevelés. Informatika.	Tanulói kísérleti eszközök Tanári kísérleti és demonstrációs eszközök

Fogalmak	Tömeg, mozgás, kölcsönhatás, egyensúly, megmaradás, modell.

Tematikai egység	Munka, energia	Órakeret 10-13		
Előzetes ismeret, tevékenység	Erő; a munka és energia általános iskolai szintű, kvalitatív fogalma			
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti Alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés, eredmények megosztása); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (feladatvállalás).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés (energiafelhasználás); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, grafikon, összefüggés), valóság és modell kapcsolata; tájékozódás a térben és időben (változások térben és időben, változás és állandóság); rendszerfogalom alakítása (oksági viszonyok felismerése, kölcsönhatás, test és környezete), energiafogalom mélyítése.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A munka, a munkavégzés fizikai értelmezése Gyorsítási munka és mozgási energia Emelési munka, gravitációs erőter, <i>konzervatív erők</i> , helyzeti energia A rugalmas erő munkája Súrlódási munka Teljesítmény, hatásfok A mechanikai energia fajtái és	Tanári magyarázat követése, vázlat készítése útmutatás alapján. Tanári kísérlet értelmezése, tapasztalatok rögzítése. A munka grafikus ábrázolása F-s diagramon állandó és lineárisan változó erő esetén. A munka és az energia kapcsolatának felismerése, az ok-okozati viszonyok felismerése konkrét esetekben. A témával kapcsolatos, a mindennapi életben tapasztalható jelenségek leírása	Előzetes (általános iskolai és iskolán kívül szerzett) ismeretek felmérése, felidéztetése. Tanári magyarázat. Tanári kísérlet. Mérések, kísérletek csoportmunkában. A tapasztalatok közös megbeszélése, értelmezése.	Matematika. Életvitel és gyakorlati ismeretek. Testnevelés.	Tanulói kísérleti eszközök Tanári kísérleti és demonstrációs eszközök

átalakulásaik <i>A munkatétel</i> A mechanikai energia megmaradása <i>Tömegpontrendszer energiája</i> Ütközések <i>Merev test energiái, tehetetlenségi nyomaték</i>	a tanultak alapján, az eltérések észrevétele, szemléleti szinten történő megértése. Az egyes energiafajták felismerése konkrét esetekben, az energiaátalakulások értelmezése, az energiamegmaradás alkalmazása jelenségek értelmezésében, egyszerű számítások során.	Csoportos és egyéni problémamegoldás.		
Fogalmak	Változás, kölcsönhatás, megmaradás, modell.			

Tematikai egység	Deformálható testek	Órakeret 0-6
Előzetes ismeret, tevékenység	Halmazállapotok megkülönböztetése; nyomás fogalma; erőmérés; sűrűség és mértékegységei.	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti Alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia (digitális képek készítése, információkeresés); a hatékony, önálló tanulás.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: hon-és népismeret (hazai természetföldrajzi jelenségek); európai azonosságtudat-egyetemes kultúra (a kontinens természetföldrajza); gazdasági nevelés (légiközlekedés); környezettudatosságra nevelés (természeti értékek védelme); a tanulás tanítása.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, grafikon, összefüggés); tájékozódás a térben és időben (mozgások leírása, változások térben és időben, változás és állandóság); rendszerfogalom alakítása (oksági viszonyok felismerése, kölcsönhatás, test és környezete), energiafogalom mélyítése.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
<i>Folyadékok, gázok együttes jellemzése</i> <i>Nyomás nyugvó folyadékban és gázban</i> <i>Felhajtóerő</i> <i>Gázok nyomása, sűrűsége</i> <i>Folyadékok felületi jelenségei</i> <i>Folyadékok és gázok áramlása</i> <i>Közegellenállás</i> <i>Dinamikai felhajtóerő, a repülés</i>	<i>A folyadékok és tulajdonságainak felidézése.</i> <i>A felhajtóerővel kapcsolatos mérések végzése. A felületi jelenségek kísérleti megfigyelése.</i> <i>Tanári kísérlet megfigyelése, kvalitatív értelmezése, a tapasztalatok rögzítése (áramlási jelenségek, közegellenállás).</i> <i>A vizsgált jelenségekkel kapcsolatos egyes időjárási, földrajzi jelenségek megfigyelése és értelmezése (pl. szél hatásai, folyók különböző jellegű szakaszai), beszámoló készítése. A repülőgép és a rakéta működése közötti különbség megértése.</i>	Előzetes ismeretek felmérése, felidéztetése. Mérések, kísérletek csoportmunkában. Tanári kísérlet. Közös megbeszélés. Tanulmányi kirándulás során megfigyelések végzése.	Földünk-környezetünk. Biológia. Életvitel és gyakorlati ismeretek.	Tanulói kísérleti eszközök Tanári kísérleti és demonstrációs eszközök
Fogalmak	Anyag, mozgás, energia, kölcsönhatás, modell.			

Továbbhaladás feltételei	A tanuló legyen képes megadott célú megfigyelések, egyszerű mérések (hosszúság, idő, tömeg, erő) önálló elvégzésére. Legyen képes a tapasztalatok, mérési adatok rögzítésére (vázlatos szövegben, táblázatban, grafikusan). Tudjon besorolni konkrét mozgásokat a tanult mozgástípusokba. Tudja alkalmazni az út-idő és sebesség-idő összefüggéseket az egyenes vonalú egyenletes és egyenletesen változó mozgásra és a körmozgásra egyszerű feladatok megoldásában is. Tudja értelmezni a Newton-törvényeket egyszerű esetekben, feladatok megoldásában is. Ismerje a súly és súlytalanság fogalmát, a bolygómozgás alaptörvényeit. Tudja megfogalmazni az egyensúly feltételeit konkrét esetekben merev testekre is. Ismerje fel a tanult energiafajtákat konkrét esetekben. Ismerje fel a tanult megmaradási törvények alkalmazhatóságát egyszerű esetekben. Tudja használni a teljesítmény és a hatások fogalmát.

Az ismétlő-, az összefoglaló és az ellenőrző órák javasolt száma a 9. évfolyamon

Év eleji felmérés	min. 1 óra, max. 2 óra
Év eleji ismétlés	min. 4 óra, max. 4 óra
Témazáró összefoglalás	min. 6 óra, max. 8 óra
Témazáró dolgozat	min. 4 óra, max. 5 óra
A témazáró dolgozatok javítása és a hiányok pótlása	min. 6 óra, max. 8 óra
Év végi összefoglalás	min. 2 óra, max. 3 óra

10. évfolyam

Célok és feladatok

A vizsgált jelenségkörök továbbra is jól összekapcsolhatók a mindennapi tapasztalatokkal és lehetőséget nyújtanak az iskolában is elvégezhető kísérletekre, azonban ezek között nagyobb arányban lehetnek tanári demonstrációk. Továbbra is feladat azonban az előző évfolyamon elsajátított vizsgálati módszerek következetes használata. A 10. évfolyamon jelenik meg nagyobb, átfogóbb elméletek, modellek, rendszerek megismerése (molekuláris hőelmélet, elektromágnesség elmélete, energiaszállítási rendszerek), amelyek meg-
alapozzák a 11. évfolyamon megismerendő, de közvetlen érzéki tapasztalatokkal már nem alátámasztható hasonló konstrukciók megismerését. Fontos cél a többi műveltségterülettel való kapcsolatok lehetőségeinek kihasználása (pl. a hőtani jelenségek kapcsán éghajlati, időjárási jelenségek), továbbá az energiagazdálkodással, környezeti hatásokkal, általában a társadalomra gyakorolt (az egyén és a közösség életét befolyásoló) hatásokkal kapcsolatos kérdések, problémák tárgyalása. Mindebben egyre nagyobb mértékben kell alapozni a tanulók önálló ismeretszerzési tevékenységére, iskolán kívül szerzett tapasztalataira.

Az egyes tematikai egységekre javasolt óraszámok

Tematikai egység	Javasolt óraszám	
	A	B
Hőtani alapjelenségek	3	4
Gázok állapotváltozásai	4	5
Molekuláris hőelmélet	8	11
Halmazállapot-változások	3	4
Elektrosztatika	3	4
Egyenáramok	6	8
Mágneses alapjelenségek	2	3
Elektromágneses indukció	8	10

Tematikai egység	Hőtani alapjelenségek	Órakeret 3-4		
Előzetes ismeret, tevékenység	Egyenes arányosság; számok normálalakja; egyenletek, egyenletrendszerek; hőmérsékletmérés; a szilárd testek, folyadékok és gázok jellemzői.			
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti Alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (közös értékelés); gazdasági nevelés (jelenségek hasznos és káros jellege); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, grafikon, összefüggés); tájékozódás a térben (térfogat, alak és egyéb tulajdonságok kapcsolata); az energiafogalom továbbfejlesztése; a technika és társadalom kapcsolata; ismerethordozók (adattáblák, szövegek) használata; balesetvédelmi szabályok betartása.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Szilárd testek hőtágulása Folyadékok hőtágulása Gázok hőtágulása (állapotváltozás állandó nyomáson); az ideális gáz A hőmérséklet és mérése, hőmérsékleti skálák A hőmérsékletváltozás és a közölt hő kapcsolata – hőmennyiség, fajhő	Szilárd, folyékony és gáz halmazállapotú anyagok tulajdonságainak összehasonlítása. Tanári kísérlet megfigyelése, értelmezése, a tapasztalatok rögzítése. Az egyes anyagok hőtágulásának összehasonlítása, tapasztalatok gyűjtése gyakorlati jelentőségéről, bemutatás. A fajhő jelentésének megértése. A függvénytáblázat használata a fajhők kikeresésére. Az ideális gáz mint modell használata. A hőközlés mint az energiacsere egyik formájának azonosítása.	Tanári kísérlet (hőtágulási jelenségek). Tanári magyarázat. Egyénileg vagy csoportban végzett tapasztalatgyűjtés eredményei bemutatásának közös értékelése.	Matematika. Földünk-környezetünk. Életvitel és gyakorlati ismeretek.	Tanulói kísérleti eszközök Tanári kísérleti és demonstrációs eszközök
Fogalmak	Anyag, változás, kölcsönhatás, energia.			

Tematikai egység	Gázok állapotváltozásai	Órakeret 4-5
Előzetes ismeret, tevékenység	Egyenes és fordított arányosság; a függvények ábrázolása; gázok tulajdonságai; gázok hőtágulása.	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti Alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia (információkeresés); a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (feladatvállalás).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (részvétel vitában); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, grafikon, összefüggés), modell és valóság kapcsolata; tájékozódás a térben (térfogat, alak és egyéb tulajdonságok kapcsolata); ismerethordozók (adattáblák, szövegek) használata; balesetvédelmi szabályok betartása.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Gázok állapotváltozása állandó hőmérsékleten Gázok állapotváltozása állandó nyomáson Gázok állapotváltozása állandó térfogaton Az abszolút hőmérsékleti skála Egyesített gáztörvény, az ideális gáz állapotegyenlete	Tanári kísérlet megfigyelése, tapasztalatok rögzítése megadott formában, összefüggések felismerése. P-V diagramok értelmezése, készítése. A tanult folyamatok (modellek) összekapcsolása a mindennapokban tapasztalható folyamatokkal, ilyen folyamatokra és ezeken alapuló eszközökre példák gyűjtése, bemutatása megadott vagy a tanuló által választott formában. A modelltől való eltérések felismerése, szemléleti kép kialakítása az eltérések okairól. Az állapotjelzők és mértékegységeik használata, áttérés egyik hőmérsékleti skáláról a másikra (°C és K). Számítások végzése. A kémiában is tanult fogalmak azonosítása.	Tanári kísérlet. Közös megbeszélés, értelmezés. Egyéni és csoportos problémamegoldás. A gyűjtött példák bemutatásának megbeszélése, esetleg vita. Közös értékelés a tanulók által (is) javasolt szempontok szerint.	Földünk-környezetünk. Életvitel és gyakorlati ismeretek. Biológia. Kémia.	Tanulói kísérleti eszközök Tanári kísérleti és demonstrációs eszközök
Fogalmak	Anyag, változás, modell.			
Tematikai egység	Molekuláris hőelmélet			Órakeret 8-11
Előzetes ismeret, tevékenység	Gázok tulajdonságai; állapotjelzők, gáztörvények, p-V diagramok; hőmennyiség, fajhő.			
További feltételek	Tárgyi: látogatási lehetőség közlekedési vagy műszaki múzeumban.			

Nevelési-oktatási célok A Nemzeti Alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia (szimulációs program használata); a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (álláspont tudatosítása); európai azonosságtudat–egyetemes kultúra (néhány tudós munkássága); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (részvétel vitában, állásfoglalás kialakítása); gazdasági nevelés (hőerőgépek felhasználása, energiaforrások); környezettudatosságra nevelés (hőerőgépek hatásai); a tanulás tanítása.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, grafikon, összefüggés); hipotézisalkotás, -ellenőrzés; modell és valóság kapcsolata; tájékozódás a térben (térfogat, alak és egyéb tulajdonságok kapcsolata); az anyagi tulajdonságok sokfélesége; ismerethordozók (adattáblák, szövegek, Internet) használata.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Kinetikus gázelmélet, a gáz nyomásának és hőmérsékletének értelmezése A gázok belső energiája; termikus kölcsönhatás; a hőtan I. főtétele Termodinamikai folyamatok energetikai vizsgálata; az adiabatikus állapotváltozás Körfolyamatok, hőerőgépek A hőtan II. főtétele A hőerőgépek hatásfoka	A modell és a valóság közötti analógiák észrevétele, a nyomás és a hőmérséklet kvalitatív és kvantitatív értelmezése a modell alapján. A gáz belső energiájának értelmezése a modell alapján, a hőmérséklet és a belső energia kapcsolatának megértése. Az I. főtétel mint az energia-megmaradás általánosított alakjának megértése. Az I. főtétel alkalmazása a tanult állapotváltozásokra. A gázok két fajhője (c_p és c_v) közötti különbség okának megértése. Az adiabatikus folyamat értelmezése a főtétel alapján. A hőerőgépek általános működési elveinek vizsgálata sematikus rajz, modellek, p-V diagramok kvalitatív és kvantitatív elemzése segítségével. Szemléleti kép kialakítása a II. főtétel lényegéről	Szemléltetés modellel vagy számítógépes szimulációval. Tanári magyarázat, megbeszélés. Egyéni vagy csoportban kialakított vélemények kifejtése, érvelés, vita. Látogatás közlekedési vagy műszaki múzeumban.	Matematika. Történelem. Életvitel és gyakorlati ismeretek. Informatika.	Demonstrációs eszközök Múzeumlátogatás

	(pl. a hőerőgép működése során az energia egy része rendezetlen szétszóródásának szükségszerűsége és visszafordíthatatlansága – a folyamatok iránya), összekapcsolása a hőerőgépek hatásfokának korlátozottságával. Az örökmozgók lehetetlenségének belátása a főtételek alapján. Anyaggyűjtés az egyes hőerőgépek (pl. gőzgép, robbanómotorok) jelentőségéről, előnyeiről, hátrányairól, vélemény megfogalmazása, álláspont kialakítása. Egy-két jelentős tudós szerepének megismerése az energiamegmaradási törvény kimondásában, technikai eredmények elérésében (pl. Joule, Watt) önálló forrásfeldolgozás alapján.			
Fogalmak	Anyag, részecske, modell, energia, megmaradás, idő.			

Tematikai egység	Halmazállapot-változások	Órakeret 3-4
Előzetes ismeret, tevékenység	Hőmérsékletmérés; halmazállapotok jellemzői; hőmennyiség, fajhő; energiamegmaradás.	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti Alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon-és népismeret (hazai természeti jelenségek); gazdasági nevelés (energiafelhasználás); környezettudatosságra nevelés (természeti értékek óvása); a tanulás tanítása; testi és lelki egészség (az időjárás, éghajlat hatása, figyelembe vétele); felkészülés a felnőttlét szerepeire.	

	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, grafikon, összefüggés); tájékozódás a térben (térfogat, alak és egyéb tulajdonságok kapcsolata); az anyagi tulajdonságok sokfélesége; ismerethordozók (adattáblák, szövegek) használata; balesetvédelmi szabályok betartása.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Olvasás, fagyás – az olvadáshő Párolgás, forrás, lecsapódás – a párolgás- és forráshő Jég, víz, gőz Kalorimetria	Tanári kísérlet megfigyelése, tapasztalatok rögzítése, értelmezés. A folyamatok energetikai értelmezése, összekapcsolás az anyagszerkezeti ismeretekkel. Természeti és gyakorlati példák gyűjtése, a halmazállapot-változások jelentőségének indoklása, különös tekintettel a vízre (éghajlati, időjárási jelenségek). Fajhő, olvadáshő mérése, a kapott adat összehasonlítása az irodalmi értékkel, a mérési hibák feltárása. A párolgást befolyásoló tényezők kísérleti vizsgálata. Egyszerű kalorimetriai számítások végzése.	Tanári kísérlet. Tanári magyarázat, megbeszélés. Mérés csoportmunkában. Az egyéni vagy csoportos gyűjtőmunka eredményeinek közös megbeszélése, vita. Közös értékelés.	Földünk-környezetünk. Életvitel és gyakorlati ismeretek. Biológia. Kémia.	Tanulói kísérleti eszközök Tanári kísérleti és demonstrációs eszközök
Fogalmak	Anyag, energia, kölcsönhatás, megmaradás, változás.			

Tematikai egység	Elektrosztatika	Órakeret 3-4
Előzetes ismeret, tevékenység	Vektorok; grafikonok, ábrák készítése, elemzése; gravitációs mező; erő; munka.	

Nevelési-oktatási célok A Nemzeti Alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség (balesetvédelmi szabályok betartása).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, grafikon, összefüggés); tájékozódás a térben (alak és egyéb tulajdonságok kapcsolata); az anyagi tulajdonságok sokfélesége; energiafogalom továbbfejlesztése; technika és társadalom kapcsolata; ismerethordozók (adattáblák, ábrák) használata; balesetvédelmi szabályok betartása.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Elektromos alapjelenségek (elektromos állapot, kölcsönhatás; megosztás; az elektromos töltésmennyiség) Coulomb-törvény Az elektromos mező jellemzése és szemléltetése (térrősség, erővonalak) Az elektromos mező munkája, feszültség és potenciál Vezetők az elektrosztatikus mezőben Kapacitás, kondenzátorok; az elektromos mező energiája	Kísérletek végzése elektrosztatikai alapjelenségekkel (elektromos állapot, vonzás-taszítás, megosztás, töltések elhelyezkedése vezetőkön), a tapasztalatok rögzítése. Vezető és szigetelő anyagok megkülönböztetése. A vizsgált jelenségek felismerése a mindennapi életben, egyes eszközök működésében. Tanári kísérlet megfigyelése, értelmezése. A gravitációs mező és az elektrosztatikus mező közötti hasonlóságok és különbségek felismerése (szerkezet, munkavégzés). Az elektromos mező energiájának kvalitatív értelmezése a kondenzátor példáján.	Tanulói kísérlet csoportban. Tanári kísérlet. Közös megbeszélés, tanári magyarázat.	Matematika. Kémia. Életvitel és gyakorlati ismeretek.	Tanulói kísérleti eszközök Tanári kísérleti és demonstrációs eszközök
Fogalmak	Kölcsönhatás, energia, anyag, erőtér.			

Tematikai egység	Egyenáramok	Órakeret 6-8		
Előzetes ismeret, tevékenység	Vezetők, szigetelők; feszültség; teljesítmény, határfok; elektromos töltésmennyiség.			
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti Alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia (forráskeresés, bemutató készítése, digitális műszerek használata); a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra (fizika- és technikatörténet); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés (az elektromos energia felhasználása); környezettudatosságra nevelés (galvánelemek, akkumulátorok); a tanulás tanítása; testi és lelki egészség (balesetvédelmi szabályok, az áram hatásai); felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, grafikon, összefüggés); tájékozódás a térben (kapcsolási rajz és „valóságos” áramkör kapcsolata); az anyagi tulajdonságok sokfélesége; technika és társadalom kapcsolata; ismerethordozók (adattáblák, ábrák, grafikonok) használata; balesetvédelmi szabályok betartása.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Az elektromos áram, áramerősség Ohm törvénye; az ellenállás Egyenáramú hálózatok – soros és párhuzamos kapcsolás Az egyenáram hatásai, munkája és teljesítménye Gyakorlati alkalmazások Galvánelemek, akkumulátorok Az áramvezetés típusai (fémekben; elektrolitokban – elektrolízis; félvezetőkben)	Egyszerű áramkörök összeállítása kapcsolási rajz alapján. Az árammérő és a feszültségmérő használata, fogyasztó feszültségének és áramerősségének mérése, az adatok értelmezése, összefüggések megállapítása. Az eredő ellenállásra vonatkozó összefüggések igazolása méréssel. Leírás alapján kapcsolási rajz készítése. Az Ohm-törvény és az eredő ellenállásra vonatkozó összefüggések alkalmazása egyszerű és összetettebb áramkörökben, teljes	Tanulói kísérlet csoportmunkában. Közös megbeszélés, tanári magyarázat. Tanári kísérlet. Szemléltetés. Bemutatók közös értékelése. Vita, megbeszélés a környezetvédelmi vonatkozásokról.	Kémia. Biológia. Életvitel és gyakorlati ismeretek. Informatika.	Tanulói kísérleti eszközök Tanári kísérleti és demonstrációs eszközök

	áramkörre is. Az egyenáram hatásaira vonatkozó kísérletek megfigyelése, a tapasztalatok rögzítése, értelmezése. Az elektromos munkával és teljesítménnyel kapcsolatos egyszerű és összetettebb feladatok megoldása. Példák gyűjtése az egyes hatásokon alapuló technikai eszközökre, technológiai folyamatokra, ezek működési alapelveinek ismertetése, bemutatása megadott vagy választott formában. Az egyes vezetési típusok (fémek, elektrolitok, félvezetők) összehasonlítása egyszerű modellek alapján. Néhány jelentős tudós (pl. Galvani, Volta, Ohm, Faraday) munkásságának megismerése önálló feldolgozás vagy a többi tanuló ismertetései alapján.			
Fogalmak	Erőtér, részecske, anyag, energia.			

Tematikai egység	Mágneses alapjelenségek	Órakeret 2-3
Előzetes ismeret, tevékenység	Áramkör; erő, erőtér; kölcsönhatás.	
További feltételek	Személyi: meghívott szakember.	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti Alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia (tudás megosztása, együttműködés); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra (az iránytű elterjedése); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (részvétel vitában); a tanulás tanítása; testi és lelki egészség (mágneses mező hatása).	

	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, grafikon, összefüggés), modellhasználat; tájékozódás a térben (erőterek szerkezete); az anyagi tulajdonságok sokfélesége; ismerethordozók (adattáblák, szövegek, ábrák) használata; balesetvédelmi szabályok betartása.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Mágneses alapjelenségek A mágneses mező és jellemzése (mágneses indukció és fluxus, indukcióvonalak) Az áram mágneses mezője (egyenes vezető, tekercs) Az elektromágnes Erőhatások mágneses mezőben A mágneses tér energiája	Tanári kísérlet megfigyelése, tapasztalatok rögzítése. Az elektrosztatikai és a mágneses mező összehasonlítása. Egyszerű eszközök (pl. elektromos csengő) működésének magyarázata sematikus rajz alapján. Példák gyűjtése természeti jelenségekre, technikai eszközökre, ezek bemutatása. A mágneses tér energiájának kvalitatív értelmezése. A mágneses mező élőlényekre gyakorolt esetleges hatásának megismerése előadás alapján.	Előzetes ismeretek felidéztetése. Tanári kísérlet. Szemléltetés. Közös megbeszélés. Csoportban vagy egyénileg készített bemutatók közös értékelése. Szakember meghívása.	Életvitel és gyakorlati ismeretek. Földünk-környezetünk. Matematika. Biológia.	
Fogalmak	Kölcsönhatás, erőter, anyag.			

Tematikai egység	Az elektromágneses indukció	Órakeret 8-10
Előzetes ismeret, tevékenység	Áramkör; áram- és feszültségmérés; elektromos és mágneses mező; jellemzőik, leírásuk.	
További feltételek	Tárgyi: üzemlátogatási lehetőség.	

Nevelési-oktatási célok A Nemzeti Alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia (információkeresés, bemutató készítése, szimuláció használata); a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés, tudás megosztása); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (feladatvállalás, szervezés).
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret (fizika- és technikatörténet); európai azonosságtudat–egyetemes kultúra (fizika- és technikatörténet); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (részvétel vitában, álláspont védeke); gazdasági nevelés (a technikai eszközök használata, energiagazdálkodás); környezettudatosságra nevelés (energiagazdálkodási problémák); a tanulás tanítása; testi és lelki egészség (balesetvédelmi szabályok); felkészülés a felnőttléte szerepeire.
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, grafikon, összefüggés); tájékozódás a térben és időben (erőterek szerkezete, változások); az anyagi tulajdonságok sokfélesége; energiafogalom mélyítése; technika és társadalom kapcsolata; ismerethordozók (adattáblák, szövegek, ábrák) használata; balesetvédelmi szabályok betartása.

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Mozgási és nyugalmi indukció Az elektromágneses indukció gyakorlati vonatkozásai Az önindukció A váltakozó feszültség; a váltakozó áram A váltakozó áram hatásai A váltakozó áramú áramkör; <i>kapacitív és induktív ellenállás</i> Gyakorlati alkalmazások	Tanári kísérlet megfigyelése, tapasztalatok rögzítése, értelmezése. Tanuló kísérletek, a tapasztalatok rögzítése, értelmezése. A technikai eszközök (elektromotor, generátor, transzformátor) működésének megértése modellek, sematikus ábrák, kísérletek megfigyelése és végzése alapján. A szinuszos váltakozó áram és feszültség időbeli változásának kvalitatív és kvantitatív leírása, az effektív értékek, a munka és a teljesítmény értelmezése. A váltakozó áram	Tanári kísérlet, szemléltetés. Tanári magyarázat. Közös megbeszélés. Tanulói kísérletek csoportban. Forrásfeldolgozás egyénileg vagy csoportban (pl. projekt-munka). A bemutatott produktumok megvitatása, közös értékelése. Lehetőség esetén üzemplátogatás.	Életvitel és gyakorlati ismeretek. Földünk-környezetünk. Matematika. Biológia.	

(generátor, elektromotor, transzformátor) Az elektromos energia szállítása	és az egyenáram hatásainak összehasonlítása. A tekercs és a kondenzátor egyenárammal, illetve váltakozó árammal szembeni eltérő viselkedésének kvalitatív és <i>kvantitatív</i> vizsgálata. Az elektromos energia útjának követése az erőműtől a fogyasztóig sematikus ábra vagy egyéb szemléltető eszköz alapján. Energiatakarékossági lehetőségek feltárása kapott vagy önállóan keresett szövegek, egyéb források alapján, konkretizálás gyakorlati esetekre (pl. háztartás). Néhány jelentős tudós, feltaláló (pl. Faraday, Maxwell, Jedlik Ányos, Déry, Bláthy, Zipernowsky) munkásságának megismerése önálló feldolgozás és a többi tanuló bemutatói alapján.		Történelem.	
Fogalmak	Kölcsönhatás, energia, erőter, anyag, modell.			

Továbbhaladás feltételei	A tanuló legyen képes megadott célú megfigyelések, egyszerű mérések (hőmérséklet, áramerősség, feszültség) önálló elvégzésére, egyszerű áramkört kapcsolási rajz alapján összeállítani. Legyen képes a tapasztalatok, mérési adatok rögzítésére (vázlatos szövegben, táblázatban, grafikusan). Legyen képes a tanult jelenségeket természeti jelenségekben, gyakorlati alkalmazásokban vagy leírás, ábra, kép, grafikon stb. alapján felismerni (hőtágulási jelenségek, gázok állapotváltozásai, halmazállapot-változások, elektromos és mágneses kölcsönhatás, áram, indukciós jelenségek). Tudjon egyszerű szemléltető ábrákat készíteni (mezők ábrázolása erő-, illetve indukcióvonalakkal, kapcsolási rajzok stb.) Tudja alkalmazni a tanult alapvető összefüggéseket egyszerű számításos feladatokban (gáztörvények, kalorimetria számítások, I. főtétel alkalmazása, Ohm-törvény, elektromos fogyasztók teljesítménye és munkája – váltakozó áramra is effektív értékekkel).

	Tudja értelmezni kvalitatív módon a gázok nyomását és hőmérsékletét a kinetikus gázmodell alapján; a hőerőgépek működését az I. főtétel alapján; tudja kimondani és értelmezni az I. főtételt mint az energiamegmaradás törvényét; értse az indukciós jelenségek lényegét. Sematikus ábra vagy modell segítségével tudja magyarázni legalább egy konkrét hőerőgép, illetve elektromágneses indukción alapuló eszköz működését. Tudjon konkrét példákat mondani a tanultakkal kapcsolatban energiagazdálkodási és környezetvédelmi problémákra, ismerjen megoldási módokat. Ismerje és tartsa be az elektromos balesetvédelmi szabályokat.

Az ismétlő-, az összefoglaló és az ellenőrző órák javasolt száma a 10. évfolyamon

Év eleji felmérés	min. 1 óra, max. 1 óra
Év eleji ismétlés	min. 1 óra, max. 1 óra
Témazáró összefoglalás	min. 4 óra, max. 6 óra
Témazáró dolgozat	min. 6 óra, max. 8 óra
A témazáró dolgozatok javítása és a hiányok pótlása	min. 6 óra, max. 10 óra
Év végi összefoglalás	min. 2 óra, max. 3 óra

11. évfolyam

Célok és feladatok

A 11. évfolyamon feldolgozandó tematikai egységek számos lehetőséget nyújtanak az általános műveltséget elmélyítő, a pályaválasztást elősegítő szakasz funkcióinak teljesítéséhez. A feldolgozandó témakörök szinte mindegyike lehetőséget nyújt a különböző kapcsolódási pontok kihasználásával a legkülönbözőbb érdeklődésű, irányultságú tanulók érdeklődésének felkeltéséhez is. Ezt segíti elő az is, hogy ebben az életkorban erősödik meg a tanulók érdeklődése a nagy, átfogó, filozófiai jellegű kérdések iránt. Eközben kihasználhatjuk a tanulók önálló ismeretszerzését, a kooperatív tanulás különböző formáit. A témakörök tárgyalását megnehezíti, hogy többségükönél már nincs lehetőség a közvetlen érzéki tapasztalatokból történő kiindulásra. Ezért törekedni kell a minél változatosabb szemléltetésre (számítógépes szimuláció, ismeretterjesztő filmek, ábrák, képek, tanulmányi kirándulás). Ki kell használni azt a lehetőséget is, hogy a tanulók mindennapjaikban számos olyan eszközt használnak (és ezekről gyakran többet tudnak, mint tanáraik), amelyek működése az évfolyam során megismert fizikai elveken nyugszik.

Az egyes tematikai egységekre javasolt óraszámok

Tematikai egység	Javasolt óraszám	
	A	B
Mechanikai rezgések és hullámok	6	8
Elektromágneses rezgések és hullámok	7	9
Optika	6	8
Az atom szerkezete	7	9
Magfizika	7	9
Csillagászat	3	6

Tematikai egység	Mechanikai rezgések és hullámok	Órakeret 6-8		
Előzetes ismeret, tevékenység	Szögfüggvények; rugalmas alakváltozás, rugóerő; rugalmas energia, mozgási energia, energiamegmaradás; Newton II. törvénye; folyadékok és gázok tulajdonságai.			
További feltételek	Személyi: szakember a zajártalom (halláskárosító hatások) megismeréséhez. Tárgyi: néhány különböző típusú hangszer.			
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti Alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia (információkeresés, a számítógép mint hangforrás); a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés, tudás megosztása, álláspont megvédése, elfogadása); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (feladatvállalás, szervezés).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra (hangszerek); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (részvétel vitában, álláspontok ütköztetése); környezettudatosságra nevelés (zajártalom); a tanulás tanítása; testi és lelki egészség (zajártalom); felkészülés a felnőttlét szerepeire; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (zene).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, grafikon, összefüggés); tájékozódás a térben és időben (mozgások leírása, változások térben és időben, változás és állandóság); energiafogalom mélyítése; rendszerfogalom alakítása (oksági viszonyok felismerése, kölcsönhatás, test és környezete).			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Harmonikus rezgések Rezgések összetétele; kényszerrezgés, rezonancia A fonálinga A mechanikai hullámok keletkezése, terjedési tulajdonságaik Hullámjelenségek (visszaverődés, törés, elhajlás, interferencia,	A rezgőmozgás kísérleti vizsgálata (a mozgás lefolyásának megfigyelése, rezgésidő függésének megállapítása különböző tényezőktől). A fonálinga lengésidőjének mérése, a <i>lengésidőre vonatkozó összefüggés kísérleti igazolása</i> . Tanári kísérlet megfigyelése, a tapasztalatok rögzítése, értelmezése (rezonancia, hullámjelenségek, Doppler-effektus).	Tanulói kísérlet csoportban. Tanári kísérlet, szemléltetés. Közös megbeszélés. Vita a zajártalomról mint környezetszennyezésről, esetleg szakember meghívásával. A gyűjtőmunka eredményeinek prezentálása	Biológia. Ének-zene. Informatika. Matematika.	

polarizáció, állóhullámok) Hangtani alapfogalmak; Doppler- effektus	A hullámhossz, frekvencia és terjedési sebesség közötti összefüggés alkalmazása egyszerű feladatokban. A mechanikai hullámok osztályozása különböző tulajdonságaik szerint. A mechanikai hullámok, illetve a hang jellemzőinek összekapcsolása (pl. frekvencia- hangmagasság). Konkrét jelenségek gyűjtése a rezonanciára és az egyes hullámjelenségekre, gyakorlati jelentőségük indoklása. Konkrét példák gyűjtése a zajártalomra. Egy-két hangszertípus fizikai működésének megismerése.	után közös értékelés. Az egyes hangszertípusok megismerése projektmunkában vagy kooperatív technikák alkalmazásával.		
Fogalmak	Mozgás, kölcsönhatás, energia, anyag.			

Tematikai egység	Elektromágneses rezgések és hullámok	Órakeret 7-9
Előzetes ismeret, tevékenység	Mechanikai rezgések és hullámok jellemzői, hullámjelenségek, rezonancia; kondenzátor, az elektromos mező energiája; a tekercs mágneses mezőjének energiája; elektromágneses indukció.	
További feltételek	Személyi: meghívott szakember.	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti Alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia (információkeresés, bemutatók készítése, multimédiás eszközök használata); a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés, tudás megosztása, érvelés); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (feladatvállalás, szervezés). Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra (fizika- és technikatörténet); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (álláspontok ütköztetése); gazdasági nevelés (eszközök használata, értéke); környezettudatosságra nevelés (környezeti hatások, eszközök cseréje, energiatakarékosság); a tanulás tanítása; testi és lelki egészség (a szervezetre gyakorolt hatások); felkészülés a felnőttlét szerepeire; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (az eszközök hatása pl. a filmre).	

	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, grafikon, összefüggés), analógiák felismerése; tájékozódás a térben és időben (mozgások leírása, változások térben és időben, változás és állandóság); anyag- és energiafogalom mélyítése; technika és társadalom kapcsolata.

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Elektromágneses rezgések; a rezgőkör, csillapított és csillapítatlan elektromágneses rezgések Az elektromágneses hullám Az elektromágneses spektrum egyes tartományainak tulajdonságai, keletkezése (pl. rádióhullámok, mikrohullámok, röntgensugárzás) Jelentőségük, gyakorlati alkalmazások	Az elektromágneses rezgőkör működésének vizsgálata tanári kísérlet alapján, az energiaátalakulások értelmezése a mechanikai rezgések analógiája segítségével. Az elektromágneses hullámok terjedési mechanizmusának kvalitatív leírása, terjedési tulajdonságok vizsgálata megfigyelések és kísérletek alapján. Az elektromágneses spektrum részeinek elkülönítése, a tulajdonságok, hatások (pl. élettani, környezeti), felhasználási lehetőségek (pl. orvosi, ipari, háztartási, távközlési – rádiózás, televíziózás, mobiltelefon) megismerése megfigyelések, szövegek, ismeretterjesztő filmek, egyéb források feldolgozása, illetve a többi tanuló ismertetései alapján. Összefoglalók készítése, bemutatása megadott vagy önállóan meghatározott formában.	Tanári kísérlet. Tanári magyarázat, közös megbeszélés. Tanulói kísérlet, megfigyelések megadott szempontok alapján. Szemléltetés különböző formákban. Egyéni vagy csoportban (projektmunkában) készített bemutatók közös megbeszélése, megvitatása. Közös értékelés. Tanári reflexió. Szakember meghívása valamelyik alkalmazási terület részletesebb megismeréséhez (pl. orvos, távközlési szakember).	Történelem. Biológia. Életvitel és gyakorlati ismeretek Mozgókép-kultúra és médiaismeret. Informatika.	

Fogalmak	Anyag, kölcsönhatás, energia, erőter.

Tematikai egység	Optika	Órakeret 6-8		
Előzetes ismeret, tevékenység	Geometriai alapismeretek (szögfüggvények, transzformációk, szerkesztések); hullámjelenségek, elektromágneses hullámok.			
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti Alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (képzőművészetek, film, fotó; a színek szerepe).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra (optikai eszközök feltalálása); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (álláspontok ütköztetése, véleményalkotás); gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés (fényforrások használata, UV-sugárzás); a tanulás tanítása; testi és lelki egészség (a szem egészségvédelme, az infravörös és az UV-fény hatása); felkészülés a felnőttlét szerepeire; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (felhasználás a művészetekben).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, grafikon, összefüggés), modellek használata, érvényességi korlátaik belátása; tájékozódás a térben (képalkotás); az anyag tulajdonságainak sokfélesége; technika és társadalom.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A fény visszaverődése és törése; a törésmutató A sík- és a gömbtükrök és a vékony lencsék képalkotása Optikai eszközök Elhajlás, interferencia, polarizáció	A visszaverődés és a törés, valamint a teljes visszaverődés törvényeinek megállapítása tanári kísérlet alapján. Tükrök és lencsék képalkotásának kísérleti vizsgálata, a tapasztalatok rögzítése, az egyes képtípusok megkülönböztetése. A leképezési törvény	Tanári kísérlet. Közös megbeszélés. Tanulói kísérlet csoportban. Tanári magyarázat. Egyéni vagy csoportos feladatmegoldás.	Biológia. Vizuális kultúra. Történelem.	

Színeképek; az infravörös és az ultraibolya fény	alkalmazása feladat-megoldásban, vázlatos rajz készítése a képalkotásról a nevezetes sugármenetek segítségével. A törési törvény és a leképezési törvény alkalmazása egyszerű feladatok, problémák megoldására. A színek és a fehér fény viszonyának megismerése kísérletek során. Optikai eszközök (nagyító, mikroszkóp, távcső) és a szem fizikai képalkotásának megismerése az eszköz önálló vizsgálata, szöveg- és ábrafeldolgozás, illetve a többi tanuló ismertetése nyomán. A látáshibák és korrekciós lehetőségeik megismerése, a szem védelme fontosságának belátása. A geometriai optika mint modell korlátainak felismerése, a fény mint elektromágneses hullám azonosítása. Az elhajlás és az interferencia vizsgálata tanári kísérlet alapján. Következtetések levonása a tapasztalatok alapján a fény mint elektromágneses hullám tulajdonságaira (pl. hullámhossz nagyságrendje, transzverzális jelleg). Prizmával és optikai ráccsal készített színeképek vizsgálata. Részvétel beszélgetésben (érvelés, ismeretek összekapcsolása, rendszerezése) vagy projektmunkában a különböző képrögzítő és képalkotó eszközök hatásáról a művészetekre, az ember mindennapjaira, a tudomány (pl. a csillagászat, biológia) fejlődésére.	Eszközök egyénileg vagy csoportban készített bemutatójának megbeszélése, értékelése. Beszélgetés, vita vagy a projektek produktumainak megvitatása.	Földünk-környezetünk. Mozgóképkultúra és médiaismeret.	
Fogalmak	Anyag, kölcsönhatás, modell.			

Tematikai egység	Az atom szerkezete	Órakeret 7-9
Előzetes ismeret, tevékenység	Az anyag atomos szerkezetével összefüggésbe hozható, eddig tanult ismeretek; rendszám, tömegszám kémiai értelmezése; állóhullámok; fehér fény felbontása színekre.	
További feltételek	Személyi: meghívott szakember.	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti Alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia (információgyűjtés, bemutatók készítése); a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra (tudósok munkássága); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, grafikon, összefüggés – hipotézisalkotás és ellenőrzése); tájékozódás a térben és időben (nagyságrendek, változások térben és időben, változás és állandóság); anyagfogalom mélyítése (anyagszerkezet – részecskemodell); rendszerfogalom alakítása (oksági viszonyok felismerése, kölcsönhatás, test és környezete).	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsoló- dási pontok	Tan- eszközök
Az anyag atomos szerkezetére utaló jelenségek Az atom belső szerkezetére utaló jelenségek: a természetes radioaktivitás; Rutherford szórási kísérlete Az energia kvantáltsága – a fényelektromos jelenség; a foton Kettős természet (foton, elektron, általánosítás) A Bohr-modell A kvantummechanikai modell –	Az anyag atomos (elkülöníthető részecskékből álló) természetét alátámasztó jelenségek összegyűjtése (pl. hőmozgás, kinetikus gázelmélet eredményei; elektromosság – elemi töltés, elektrolízis törvényei; egyenlő súlyviszonyok törvénye). A radioaktív sugárzás fajtáinak, tulajdonságainak megismerése szemléltetés és egyéb források alapján. A radioaktív bomlások mint kémiai elemek átalakulásának értelmezése. Rutherford szórási kísérletének értelmezése	Közös megbeszélés. Tanári kísérlet, magyarázat. Szemléltetés fotókkal, sematikus ábrákkal, számítógépes szimulációval, technikai eszközök bemutatásával stb. Szakember meghívása a fotoeffektuson alapuló modern eszközök bemutatására	Kémia. Életvitel és gyakorlati ismeretek. Filozófia. Informatika.	

elektronállapotok, az elektronburok szerkezete	szemléltetés alapján. A Planck-hipotézis és a fényelektromos jelenség megismerése és értelmezése tanári magyarázat és kísérlet alapján. A vonalas színeképek értelmezése, összekapcsolása a fény és az energia kvantáltságával. A Bohr-modell megismerése, összekapcsolása a vonalas színeképekkel. Az állandó elektronpályák értelmezése és összekapcsolása az elektron kettős természetével tanári magyarázat alapján. Az elektronburok szerkezetét meghatározó törvényszerűségek, a fő- és mellék-kvantumszám értelmezése, a kémiában tanult szabályok azonosítása. Néhány kiemelkedő tudós (pl. Planck, Rutherford, Einstein, Heisenberg, Dirac, Bohr) munkásságának megismerése önálló feldolgozás és a többi tanuló ismertetői alapján.	(pl. LED, LCD). <i>Beszélgetés a klasszikus fizikai és a kvantumfizikai törvények eltérő jellegéről.</i>		
Fogalmak	Anyag, energia, kettős természet, erőter, részecske, kvantáltság, kölcsönhatás, változás, modell.			

Tematikai egység	Magfizika	Órakeret 7-9
Előzetes ismeret, tevékenység	Exponenciális függvény; gravitációs és elektromágneses kölcsönhatás tulajdonságai (erősség, hatótávolság); atom; megmaradási törvények.	
További feltételek	Személyi: meghívott sugárvédelmi szakember. Tárgyi: üzemlátogatási lehetőség (Paksi Atomerőmű, BMGE tanreaktor, KFKI kísérleti reaktor)	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti Alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia (információkeresés, bemutatók készítése, szimulációs programok használata); a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia (együttműködés, részvétel vitában); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (feladatvállalás, szervezés).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; hon- és népismeret (hazai energiagazdálkodási kérdések; magyar tudósok munkássága); európai azonosságtudat–egyetemes kultúra (energiagazdálkodási kérdések; tudósok szerepe); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (véleményalkotás, álláspontok ütköztetése); gazdasági nevelés (energiagazdálkodás); környezettudatosságra nevelés (az egyes erőműtípusok környezeti hatásai); a tanulás tanítása; testi és lelki egészség (radioaktív sugárzások hatása, orvosi alkalmazások, sugárvédelem); felkészülés a felnőttlét szerepeire.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, grafikon, összefüggés – hipotézisalkotás és ellenőrzése); tájékozódás a térben és időben (nagyságrendek, változások térben és időben, változás és állandóság); anyag- és energiafogalom bővítése (tömeg és energia kapcsolata); rendszerfogalom alakítása (oksági viszonyok felismerése, kölcsönhatás, test és környezete); technika és társadalom kapcsolata.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Természetes radioaktív sugárzások Az atommag összetétele Magerő, kötési energia, tömeghiány Magátalakulások – hasadás, fúzió	A radioaktív bomlások mint magátalakulások értelmezése. A bomlási törvény értelmezése, a felezési idő jelentésének megértése. Az atommag összetételének megismerése, az atomot alkotó részecskék (proton, neutron,	Szemléltetés (sematikus ábrák, képek, ismeretterjesztő és dokumentumfilmek, szimulációs programok).	Matematika. Informatika. Történelem.	

Láncreakciók, a nukleáris energia felhasználása Mesterséges radioaktivitás Sugárvédelmi ismeretek	elektron) tulajdonságainak összehasonlítása. A magerő (nukleáris kölcsönhatás) tulajdonságainak összehasonlítása a tanult kölcsönhatásokkal. A fajlagos kötési energia-tömegszám összefüggés értelmezése, a maghasadás és a -fúzió energetikai értelmezése. A szabályozatlan és szabályozott láncreakció összehasonlítása, értelmezése. <i>Magátalakulási egyenletek értelmezése megmaradási törvények alapján.</i> Az atomreaktor működésének megismerése szemléltető eszköz (pl. szimulációs program) segítségével. A különböző típusú erőművek összehasonlítása, előnyök, hátrányok megállapítása. Álláspont kialakítása, érvelés vitában. A nukleáris energia, a radioaktív anyagok felhasználási módjainak összegyűjtése, ismertetése. A radioaktív sugárzások élettani hatásainak megismerése, az alapvető sugárvédelmi ismeretek elsajátítása. Néhány kiemelkedő tudós (pl. Szilárd Leó, Teller Ede, Fermi) munkásságának megismerése önálló feldolgozás és a többi tanuló ismertetői alapján.	Tanári magyarázat. Közös megbeszélés. Csoportmunkában (projekt munkában) vagy egyénileg végzett gyűjtőmunka. A feldolgozás eredményeinek megbeszélése, megvitatása. Közös értékelés. Üzemlátogatás (Paks, BMGE, KFKI). Sugárvédelmi szakember meghívása. Beszélgetés a tudósok szerepéről és felelősségéről a nukleáris energia felhasználásában (atombomba).	Társadalom- ismeret. Biológia. Kémia. Földünk- környezetünk. Etika.	
Fogalmak	Anyag, részecske, tömeg, energia, kölcsönhatás, megmaradás.			

Tematikai egység	Csillagászat	Órakeret 3-6		
Előzetes ismeret, tevékenység	Elektromágneses spektrum; távcső; gravitáció, általános tömegvonzási törvény; Kepler-törvények; kozmikus sebességek; magfúzió.			
További feltételek	Tárgyi: látogatási lehetőség csillagvizsgálóban, planetáriumban; csillagászati távcső az éjszakai égbolt megfigyeléséhez (pl. tanulmányi kiránduláson).			
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti Alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia (információkeresés, szimulációs programok használata); a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség (a természet szépsége).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Tudományos megismerési módszerek: rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés, a tapasztalatok eredményeinek elemzése, értékelése (táblázat, grafikon, összefüggés – hipotézisalkotás és ellenőrzése); tájékozódás a térben és időben (méretek, távolságok nagyságrendje, nagyléptékű időbeli változások); anyagfogalom mélyítése (az Univerzumot alkotó anyag); rendszerfogalom alakítása (oksági viszonyok felismerése, kölcsönhatások, test és környezete), technika és társadalom.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Az űrkutatás vizsgálati módszerei A Naprendszert alkotó égitestek Holdfogyatkozás, napfogyatkozás Mesterséges égitestek A Nap és a csillagok energiatermelése Helyünk a Tejútrendszerben; galaxisok Ismereteink az Univerzumból; az Univerzum	A csillagászatban használt távcsövek szerepének megismerése (optikai, rádió-, röntgentávcsövek), a Földről és az űrből végzett megfigyelések összehasonlítása, a színeképelemzés szerepének megismerése. Az égitestek osztályozása különböző szempontok alapján (fény- és egyéb sugárzás kibocsátása, távolság, nagyságrendek stb.), felismerésük képekről, leírásból.	Szemléltetés. Önálló feldolgozás egyénileg vagy csoportban források (szövegek, filmek, számítógépes szimuláció, modellek stb.) alapján. Bemutatók, ismertetések megbeszélése, megvitatása. Közös értékelés. Tanulmányi	Történelem. Földünk-környezetünk. Kémia. Filozófia.	

fejlődése	A napfogyatkozás és a holdfogyatkozás értelmezése modellek alapján, sematikus rajz készítése. A Nap és a csillagok energiatermelésének értelmezése a magfúzióval. A Tejútrendszer mint galaxis azonosítása. Az Ősrobbanás-elmélet és a táguló világegyetemről szóló elmélet megismerése forrásfeldolgozás és a többi tanuló ismertetései során.	kirándulás (éjszakai égbolt megfigyelése, csillagvizsgáló, planetárium). Beszélgetés helyünkről az Univerzumban, a földönkívüli élet lehetőségéről.	Biológia.	
Fogalmak	Anyag, erőter, kölcsönhatás, tömeg, modell.			
Továbbhaladás feltételei	A tanuló tudja leírni a harmonikus rezgőmozgás időbeli lefolyását a jellemző mennyiségek helyes használatával (amplitúdó, frekvencia, rezgésidő, a sebesség és a gyorsulás maximális és 0 értékeinek összekapcsolása a kitérés megfelelő értékeivel), ismerje a rezgőmozgás dinamikai feltételét. Ismerje fel a rezonanciát jelenségekben vagy leírásból. Tudjon konkrét példákat mondani a mechanikai hullámok különböző típusaira, tudja helyesen használni a hullámokat jellemző mennyiségeket (hullámhossz, frekvencia, terjedési sebesség). Ismerje fel a hullámjelenségeket leírás, kép, ábra stb. alapján. Tudja értelmezni a rezgőkörben zajló elektromágneses rezgés során történő energiaátalakulásokat. Tudja felsorolni az elektromágneses spektrum tartományait frekvencia vagy hullámhossz szerinti sorrendben, minden típus esetén tudjon konkrét példát mondani előfordulásra, élettani, környezeti hatásra, gyakorlati-technikai felhasználásra. Tudjon az anyag atomos természetét bizonyító jelenségeket ismertetni. Tudja a fényelektromos jelenséget, a fény kettős természetét értelmezni. Ismerje a Bohr-féle atommodellt. Tudja leírni az atommag összetételét, a természetes radioaktív sugárzások során lezajló magátalakulásokat. Tudja leírni a maghasadást és a magfúziót. Tudjon egy-két konkrét példát mondani a nukleáris energia, a radioaktív sugárzás (izotópok) gyakorlati alkalmazására. Sematikus ábra alapján tudja ismertetni az atomreaktor (erőmű) működését. Ismerje a radioaktív sugárzások hatását, legyen tisztában az alapvető sugárvédelmi ismeretekkel.			

	Ismerje a Naprendszert alkotó legfontosabb égitesteket, tudja ezek mozgását magyarázni. Tudjon példákat mondani csillagászati megfigyelési módszerekre, űrkutatási eljárásokra. Tudja, mit jelent az Ősrobbanás-elmélet és a táguló világegyetemről szóló elmélet.

Az ismétlő-, az összefoglaló és az ellenőrző órák javasolt száma a 11. évfolyamon

Év eleji felmérés	min. 1 óra, max. 2 óra
Év eleji ismétlés	min. 2 óra, max. 3 óra
Témazáró összefoglalás	min. 4 óra, max. 5 óra
Témazáró dolgozat	min. 4 óra, max. 5 óra
A témazáró dolgozatok javítása és a hiányok pótlása	min. 6 óra, max. 7 óra
Év végi összefoglalás	min. 2 óra, max. 3 óra

BIOLÓGIA

Célok és feladatok

A középiskolai biológiatanítás célja, hogy az általános iskolában megszerzett ismeretekre, készségekre és képességekre, továbbá a kamaszok érdeklődéséből adódó, informálisan szerzett ismeretekre építve és szükség szerint korrigálva e naív tudásokat ismertesse a tanulókkal az élő természet működésének legfontosabb törvényszerűségeit, tudatosítsa az ember környezetének és egészségének kapcsolatát, valamint kialakítsa az új ismeretek önálló megszerzésének igényét és az ehhez szükséges képességeket. El kell érni, hogy a diákok ismerjék saját testük felépítésének és működésének alapjait, az egészséges életmód szabályait. Az új ismeretek feldolgozása során a mindennapi élethez, a gyakorlathoz kapcsolódva nyilvánvalóvá kell tenni: a tudás elsősorban azért szükséges, hogy a napi tapasztalatokkal együtt megalapozza a környező világ jelenségeinek megértését, és lehetővé tegye ezek befolyásolását.

A fenti célokkal összefüggésben az alábbi feladatai adódnak a biológiát tanító pedagógusnak.

Bemutatja, hogy a különböző szerveződésű élőlényekben hasonló funkciójú életműködések eltérő módon valósulnak meg. Olyan természetszemléletet és biológiai műveltséget alakít ki, melyben az élőlények és az életközösségek változatossága, a biológiai sokféleség jelentősége alapvető. Rámutat az ökológiai rendszerek működésében felismerhető lényeges összefüggésekre. Megérteti, hogy az élővilág

állandóságának és változékonyságának anyagi alapjai vannak, és áttekintő képet nyújt a tulajdonságok kialakulásához szükséges információk öröklődéséről. Természettudományos bizonyítékokkal alátámasztja az élővilág egységét, elhelyezi az embert a földi élővilág evolúciójában és rendszerében. A tanulókkal megismerteti az emberi szervezet lényeges öfenntartó és szabályozó folyamatait, amelyek lehetővé teszik a változó környezetben a test belső egyensúlyának fenntartását. Biztosítja az egészséges életmóddal kapcsolatos helyes magatartásmódok kiválasztásához szükséges tájékozottságot, és elősegíti az emberek egymás közti, valamint az emberek és környezetük közötti együttélési szabályok megértését. Nyilvánvalóvá teszi, hogy Földünk globális problémáinak megoldásáért a természettudományos ismeretek birtokában minden embernek tennie kell.

Rávilágít, hogy változó világunkban az állandóan bővülő ismeretek nyomon követése szükséges ahhoz, hogy a világ jelenségeit megértsük; ezáltal tudjuk a természeti és társadalmi folyamatokat a harmonikus fejlődés irányában befolyásolni. A biológiatanár fontos feladata, hogy képessé teszi a tanulókat az ismeretek elsajátítása folyamán az összefüggések felismerésére és a természettudományos megismerési módszerek használatára.

A tipikus életkori sajátságoknak megfelelő tanulói vizsgálatok és természettudományos kísérletek szervezésével, nyomtatott és elektronikus anyagok feldolgozásával kialakítja az önálló ismeretszerzés igényét és képességét. Csoportos tevékenységekkel fejleszti az együttműködésre vonatkozó készségeket, és emellett olyan magatartásmintát ad, mely segíti az emberek sokféleségének elfogadását.

Rámutat a biológia etikai és társadalmi kérdésekkel való kapcsolatára.

A többi pedagógussal együttműködve, felkészíti diákjait az áltudományos gondolkodás felismerésére, kritikus fogadására és cáfolására.

A tantárgyi kerettanterv két fő változatban készült, amelyek az összóraszám tekintetében különböznek egymástól. Ebből adódóan a biológiatanítás fent részletezett közös céljai mellett az A) és a B) változatú kerettantervnek némiképp eltérőek a célkitűzései. A *kisebb összóraszámú A) változat* használata esetén perspektivikusan azt célozzuk meg, hogy a tanulók legyenek képesek felismerni, mely problémák természettudományos jellegűek; legyenek képesek eldönteni, hogy valamely szempont, érv tudományosnak tekinthető-e vagy sem; állampolgárként képesek legyenek megszerezni a felelős döntésekhez szükséges információkat; életvitelükkel és fogyasztói magatartásukkal kapcsolatos döntéseikben használják természettudományos műveltségüket. A *magasabb összóraszámú B) változat* mindezek mellett jelentősebb mértékben szem előtt tartja az érettségi vizsga követelményeit. Több teret ad a tanulói vizsgálatoknak, kísérleteknek. A biológiai jelenségek leírásában, az ismeretek megfogalmazásában, az összefüggések magyarázatában nagyobb szerepet szán a pontos, szabatos fogalomhasználatnak, a modellek alkalmazásának és alkotásának. A B) változatban A) változathoz képest néhol többletismeret szerepel (*ezt dőlt betűvel jeleztük*), másutt pedig eltérő tevékenységeket is javasolunk (*ezek is dőlt betűvel jelennek meg*). Az A) változatú tantervben nincs elegendő idő a középszintű érettségi vizsga összes kísérletének elvégzésére, ezekre a B) változat lehetőséget nyújt.

II.	9. évfolyam		10. évfolyam		11. évfolyam		12. évfolyam	
	A	B	A	B	A	B	A	B
Tanév óraszám	0	0	36×2	36×2	36×2	36×2	0	30×2
Összes óraszám A	144							
Összes óraszám B	207							

Az egyes témák órabeosztásához érdemes hozzáfűzni, hogy a témazáró dolgozatok nem feltétlenül töltenek ki egy-egy egész tanítási órát, ezért az „ellenőrző órák száma” tanévenként 0 is lehet, amennyiben a dolgozatok csak az óra egy részét veszik igénybe. Hangsúlyozzuk, hogy ez nem jelenti a dolgozatírás elmaradását, csak azt, hogy az ilyen órák második felében a feladatlapok beszedése után tananyag-feldolgozás zajlik.

A részletes tantervi részben a „Fogalmak” ismertetését minden esetben az ún. **kulcsfogalmak** megnevezésével kezdjük (félkövér betűtípussal). A kulcsfogalmak köré rendezhetők a tantárgy tanítási céljai, azok fejlesztése vezet a rendszerezett tudás kialakulásához, majd birtoklásához. A kulcsfogalmak lehetőséget adnak a tények, jelenségek mintázatba rendezéséhez. Az értelmes tanulás egyik alapvető összetevője tehát a kulcsfogalmakkal kapcsolatos tudás folyamatos bővítése és elmélyítése. A kulcsfogalmak nem csak ismereteket, hanem ezek mellett tevékenység jellegű elemeket is magukba foglalnak. Tantervünkben a biológia egyik elfogadott kulcsfogalomrendszerét használjuk a következő kulcsfogalmakkal: életjelenségek, egészség, környezet- és természetvédelem, magatartás, szerveződési szint, ökológiai rendszer, sejt, az élővilág rendszere, öröklődés, evolúció.

Bár a tanórai munkához, a tananyag-feldolgozáshoz igyekszünk tematikai vázlatot és tevékenységi javaslatokat adni, a leírt tananyagtartalmak és tevékenységek nem feltétlenül egymást követő tanórák tananyagait jelentik, tehát a kerettanterv nem használható tanmenetként. A tanórák tervezésekor arra kell törekedni, hogy a tanulók tevékenységei, feladatai lehetőség szerint kapcsolódjanak más tantárgyakhoz, illetve ezek keretében megoldott feladatokhoz.

A tanulók értékelése

Az értékelés szempontjai:

- a tanuló milyen mértékben sajátította el a tananyagtartalmakat (ismereteket, eljárásokat, következtetési módokat);
- mennyire tudja ezeket alkalmazni feladat- és problémamegoldásban;
- mennyire képes az önálló teljesítésre: a tanult fogalmak és szakkifejezések adekvát használatára, gondolatmenetek reprodukálására és alkotására, az ismeretek alapján következtetések levonására, egyéb kifejezési és megjelenítési formák – diagramok, ábrák stb. – használatára és készítésére;
- milyen mértékben és hogyan vesz részt a közös tanulási folyamatban (pl. csoportmunkában végzett tevékenységek, feladatvállalás).

Az értékelés módszerei:

Szóbeli feladatok:

Az alapfogalmak lényegének és a köztük lévő összefüggések megértésének ellenőrzésére irányuló frontális beszélgetés és feleltetés.

Írott és elektronikus ismerethordozók alapján szerzett ismeretek szóbeli összefoglalása.

Értékelés írásbeli feladatlapok segítségével:

Egyszerű feleletválasztásos feladatok megoldása, rajzon ábrázolt struktúrák részeinek felismerése, ábrák–folyamatábrák elemzése, egyszerű rajzok, grafikonok (pl. tűrőképességi görbék) készítése, fogalmak önálló megfogalmazása, jelenségek leírása, a megszerzett ismeretek alkalmazása egyszerű problémák megoldására.

Otthoni munka / projektmunka, illetve ezek dokumentálása.

Önálló és csoportos tevékenységek értékelése a tanulócsoporthoz bevonásával. Az értékelés alapját képezhetik a kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresések, a megfigyelésekről, kísérletekről és (terep)gyakorlatokról készült jegyzőkönyvek és poszterek, a számítógépes prezentációk bemutatása, az ismeretterjesztő irodalom alapján készített rövid esszék, valamint projektfeladatok stb.

A gyakorlati munka és a laboratóriumi eszközök helyes használatának ellenőrzése, szóbeli értékelése.

A tankönyvek kiválasztásának elvei

A tankönyv tartalmi szempontból feleljen meg a *Nemzeti alaptanterv*ben megfogalmazott fejlesztési követelményeknek és a középszintű érettségi vizsgakövetelményeknek, legyen alkalmas az ezen dokumentumokban foglaltak megtanítására, elsajátítására. Szakmai, továbbá nyelvi szempontból (helyesírás és nyelvhelyesség tekintetében) is legyen hibátlan.

Segítse elő a diákok önálló tanulását; tagolása, kiemelési rendszere legyen világos, áttekinthető. Szakmódszertani kimunkáltsága révén az ismeretszerzés folyamatát kielégítő magyarázatokkal, megfelelő mértékű szemléltetéssel könnyítse. Átgondolt fogalomrendszer használatával, a tananyag jól áttekinthető szerkezetével, a fogalmak és jelenségek egymásra építésével az ismeretszerzés mellett a logikus gondolkodás képességeinek fejlesztését is szolgálja. A tankönyveknek a diákok tipikus életkori sajátosságaihoz, valamint az adott iskola-típusba járó középiskolások feltételezett szociokulturális környezetéhez kell illeszkednie, különösen az elvont gondolatmenetek, az absztrakt fogalmak használatát illetően.

Tartalmilag, formailag, szerkesztési sajátosságaival keltsen érdeklődést, biztosítsa az eredményes tanuláshoz nélkülözhetetlen motiváltságot. Részben ezzel, részben pedig az iskola tantervi célkitűzéseivel összefüggésben, folyamatosan utaljon a tananyag mindennapi élettől való kapcsolataira, az alkalmazás, a gyakorlati felhasználás lehetőségeire.

A tankönyv ábraanyaga is álljon a fentiek szolgálatában. Korunk diákjainak színes, jó minőségű képeket tartalmazó művet kell kézbe adni. Az ábrák nem lehetnek öncélúak, funkciójuk az illusztrálás, az önálló tanulás, értelmezés, magyarázás. Fölösleges, zavaró részleteket, feliratokat nem tartalmazhatnak. Szükségszerű, hogy az ábrák szövegei és feliratai a tankönyvi szöveggel összhangban álljanak. A szöveg és az illusztráló képanyag kapcsolatát világos utalásrendszer biztosítsa. Lényeges, hogy az ábrák – a hozzájuk tartozó szöveg tanulmányozásakor – lehetőleg lapozás nélkül elérhetőek legyenek.

Általában egy-egy tanórányi témához a tankönyvben feladatoknak is kell tartozniuk, amelyek elősegítik a megértést és a továbbgondolást, az ismeretek és a közöttük levő összefüggések felismerését.

Az egyes témák feldolgozásához tartozó összefoglalások mutassanak rá a részletek közti összefüggésekre, és a tematikai egységben foglalt tananyagot lehetőleg új aspektusból is világítsák meg.

Lényeges, hogy a tankönyv ne csak biológiai szakmai tudást közvetítsen, hanem tekintsen ki a világ más területei és a társadalom felé; mutassa be a biológiai művelődési anyagnak ezekkel való kapcsolatait is.

Feleljen meg az egészségügyi követelményeknek: betűmérete és -típusa révén a szöveg legyen jól olvasható. Könyvészeti szempontból lényeges, hogy a diákok által folyamatosan forgatott könyv bírja az igénybevételt, ne essen szét.

Mindezek mellett további szempont, hogy a tankönyv ára a családok teherbíró képességének határán belül maradjon.

A változat I.: 11. évfolyam

A változat II.: 10. évfolyam

Célok és feladatok

A diákok ismerjék meg az evolúció alapvető bizonyítékait, értsék meg az evolúció lényegét és jelentőségét. Tudják értékelni az élővilág egységességét alátámasztó természettudományos bizonyítékokat, és ismerjék a bioszféra evolúciójának alapvető eseményeit. Helyezzék el az embert térben és időben a földi élővilágban.

Ismerjék az élővilág fejlődéstörténeti rendszerének vázlatát és helyezzék el benne az eddigi tanulmányaik során megismert, valamint a környezetükben előforduló és a mindennapi életből ismert élőlényeket.

Ismerjék fel, hogy az élőlények változatossága miatt a rendszerezés gyakorlati szükségszerűség is, amely feltételezi a felosztási, csoportosítási elvek tudását. Alkalmazzák önállóan a hierarchikus osztályozást. Használják következetesen az élővilág evolúciós alapú rendszerezésének alapelveit. Ismerjék meg a fejlődéstörténeti rendszer fő rendszertani kategóriáit (ország, törzs, osztály) és a tárgyalt kategóriákba tartozó élőlények legfontosabb jellemzőit. Vázlatosan mutassák be és elemezzék a testfelépítés és az életműködések evolúciós fejlődését. Legyenek képesek összehasonlítani az egyes csoportok életműködéseit.

A legfontosabb élőlénycsoportok testszerveződési jellemzőinek ismeretében legyenek képesek azonosítani, milyen összefüggések állnak fenn a környezet, a testszerveződés és az adott élőlénycsoport jellemző ökológiai szerepe között. Ismerjék fel, hogy a növények, az állatok és a gombák országának képviselői tendenciózusan eltérő ökológiai szerepet töltenek be a földi élővilágban, de csak egymást feltételezve létezhetnek tartósan. Ez a természet- és környezetvédelmi szemléletmód alakításának egyik alappillére is.

A rendszerezéssel kapcsolatos tanulmányok célja az is, hogy az élővilág sokféleségének bemutatásával fölkeltsse, illetve fenntartsa a tanulók érdeklődését és felelősségérzetét a környezet és az élővilág sokféleségének megőrzése iránt.

A tanulók ismerjék meg az állatok viselkedésének alapvető mechanizmusait és azok biológiai értelmét, nyerjenek betekintést az etológia vizsgáló módszereibe és történetébe. A téma elsajátításakor használják fel korábbi ismereteiket és gyűjtsék össze közvetlen tapasztalataikat, megfigyeléseiket. Értsék meg, hogy az állatok viselkedését kiváltó mechanizmusok az emberi viselkedés alapjaiban is megtalálhatóak.

Diákjainkban az ego-, illetve antropocentrikus szemléletmódot végleg váltsa fel az ökológiai rendszerek általános megragadásának szemléletmódja. Ismerjék meg a populációk és a társulások, az ökológiai rendszerek szerveződésének alapvető sajátosságait, az életközösségek térbeli szerkezetének és időbeli változásainak összefüggését az élő és élettelen környezettel. Ismerjék meg a populációbiológia ökológiai alapfogalmait, az egyedszám változásait, a populációk közötti kölcsönhatásokat. Nyerjenek betekintést az ökológiai rendszerek anyag- és energiaforgalmába, és ezen keresztül ismerjék meg az ember környezet-átalakító tevékenységének kiemelkedő szerepét a bioszférában. Elemezzenek és modellezzenek összetett technológiai, társadalmi és ökológiai rendszereket, és működtessék a modelleket.

Értsék meg, miért annyira fontos kérdés napjainkban a környezetvédelem ügye. Be kell mutatni a fogyasztás és a véges természeti erőforrások egyensúlyának hiányát. Az elméleti ismeretekből kiindulva tudatosuljon a diákokban, hogy a globális és helyi környezeti problémák az ökológiai rendszerek működésébe való szakszerűtlen és felelőtlen beavatkozás következtében alakulnak ki. Ismerkedjenek meg azokkal az alapfogalmakkal, amelyek a környezetgazdálkodási szemléletmód kialakulásához minimálisan szükségesek. Kapjanak útmutatást és szerezzenek ismereteket arról, mit tehetnek személy szerint lakóhelyi környezetük megóvása, az egészséges emberi környezet kialakítása érdekében. Ismerjék fel, hogy a fenntartható fejlődést egyes emberek és emberi társadalmak veszélyeztetik. Az ezzel összefüggő társadalmi folyamatokkal kapcsolatban kritikusan foglaljanak állást, és alakuljon ki cselekvőkészségük. Alakuljon ki a diákok környezet-tudatos magatartása a hétköznapi élet minden területén, kapcsolódjanak be környezetvédelmi tevékenységekbe.

Szerezzenek jártasságot az ismerethordozók használatában, a környezet passzív és aktív megfigyelésében, fejlődjön az önálló ismeretszerzés igénye és készsége.

Témakörök	Javasolt óraszámok
	2 óra/hét
Az élővilág fejlődése, evolúció	4
Az élővilág rendszerezése és az alacsonyabb rendű élőlények	4
A gombák	2
A növények	8
Az állatok	18
Az állatok viselkedése	8
A populációk és az életközösségek	16
A bioszféra jelene és jövője	12
Összesen:	72

Tematikai egység	Az élővilág fejlődése, evolúció				Órakeret 4
Előzetes ismeret, tevékenység	Faj, osztály, törzs, az élőlények csoportosítása és rendszerezése, sejt, szövet, szerv, szervezet, egysejtű, növény, állat				
További feltételek	Tárgyi: képi szemléltetéshez és mozgófilm-bemutatóhoz szükséges vetítőberendezés, sokszorosító készülék.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (ismeretek, következtetések kifejtése); természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (otthoni felkészülés, egyes témák önálló feldolgozása); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka).				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (önálló feladatmegoldás); környezettudatosságra nevelés (az evolúció); a tanulás tanítása (önálló munka segítése tanári iránymutatással); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (az evolúciókutatás úttörői).				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: A darwini evolúciós elmélet lényegének megértése, az evolúció és a természetes rendszer kapcsolatának megismerése. Az evolúciós szemlélet rögzülése. Az evolúciós felfogás alkalmazása (vita, evolúciós jelenségek magyarázata, problémamegoldás).				
Tartalmak		Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Az evolúció bizonyítékai. Az élet eredete. A fajok kialakulása. Nagy élőlénycsoportok, a legfontosabb törzsek származása.		Jelenségek értelmezése. Összefüggések felismerése. Önálló tankönyvhasználat. Jegyzet készítése füzetbe. Önálló/páros/csoportos munka. Ábrák értelmezése. Szövegek megértése és tartalmi ismertetése.	Frontális magyarázat, megbeszélés. Képi/filmes szemléltetés. Egyéni munka szervezése. Páros, csoportos munka szervezése. Prezentáció használata.	Földrajz.	
Fogalmak		Életjelenségek, az élővilág rendszere, öröklődés, evolúció, szerveződési szint , természetes szelekció, alkalmazkodás, rátermettség, kövület, kémiai evolúció, biológiai evolúció, ősléggör, ősóceán, fajkeletkezés, földrajzi elkülönülés, ökológiai elkülönülés.			

Tematikai egység	Az élővilág rendszerezése és az alacsonyabb rendű élőlények				Órakeret 4
Előzetes ismeret, tevékenység	Faj, osztály, törzs, az élőlények csoportosítása és rendszerezése, sejt, szövet, szerv, szervezet, anyagcsere, fotoszintézis, légzés.				
További feltételek	Tárgyi: képi szemléltetéshez és mozgófilm-bemutatóhoz szükséges vetítőberendezés, sokszorosító készülék.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (ismeretek, következtetések kifejtése); természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (otthoni felkészülés, egyes témák önálló feldolgozása); digitális kompetencia (adatgyűjtés, rendszerezés); szociális és állampolgári kompetencia (pár- és csoportmunka).				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (önálló feladatmegoldás); gazdasági nevelés (mikroorganizmusok gazdasági jelentősége); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (önálló munka segítése tanári iránymutatással); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (az élővilág rendszerezésének története).				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Absztrakciós képesség, általánosítás, csoportosítás és rendszerezés fejlesztése (rendszerezés). Az élővilág változatosságának beláttatása.				
Tartalmak		Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Mesterséges és természetes rendszer, fejlődéstörténeti rendszer. Az élővilág országai.		Összefüggések felismerése. Önálló tankönyvhasználat. Jegyzet készítése füzetbe. Önálló/páros/csoportos munka. Ábrák értelmezése. Szövegek megértése és tartalmi ismertetése.	Frontális magyarázat. Megbeszélés. Képi/filmes szemléltetés. Egyéni munka szervezése. Páros, csoportos munka szervezése, feladatlapok és munkalapok készítése. Prezentáció használata.	Magyar nyelv. Matematika (halmazok).	
Prokarióták: baktériumok, kékbaktériumok. Növényi és állati egysejtűek. Vírusok.		Jelenségek értelmezése. Összefüggések felismerése. Önálló tankönyvhasználat. Jegyzet készítése füzetbe. Önálló/páros/csoportos munka. Ábrák értelmezése.	Frontális magyarázat. Megbeszélés. Képi/filmes szemléltetés. Egyéni munka szervezése. Páros, csoportos munka szervezése, feladatlapok és		tanulói mikroszkóp és a mikroszkopizáláshoz szükséges eszközök,

Az egyes élőlénycsoportok képviselőinek előfordulása, jelentősége az életközösségekben és a mindennapokban.	Szövegek megértése és tartalmi ismertetése. Mikroszkópos vizsgálat.	munkalapok készítése. Mikroszkópos gyakorlat előkészítése és szervezése. Prezentáció használata.		egysejtű moszat és/vagy állati egysejtű tenyésztete
Fogalmak	Az élővilág rendszere, evolúció, szerveződési szint, sejt, egészség, életjelenségek, anyagcsere, autotróf, heterotróf, sejtlegzés, termelő, fogyasztó, lebontó, rendszerezés, mesterséges és fejlődéstörténeti rendszer, tok, csilló, ostor, álláb, bekebelezés (endocitózis), exocitózis, sejtszáj, klorofill, karotin, prokarióták országa, baktérium, kékbaktérium, eukarióta egysejtűek országa, növények országa, állatok országa, gombák országa, vírusok, fertőző betegségek, antibiotikumok, fertőtlenítés, sterilizálás, baktériumok felhasználása az élelmiszeriparban.			

Tematikai egység	A gombák	Órakeret 2
Előzetes ismeret, tevékenység	A rendszerezés alapelvei, ország, törzs, osztály, faj, eukarióta, anyagcsere, heterotróf, lebontó, szaporodás, vízi és szárazföldi élőhelyi környezet.	
További feltételek	Tárgyi: képi szemléltetéshez és mozgófilm-bemutatóhoz szükséges vetítőberendezés, sokszorosító készülék.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (ismeretek, következtetések kifejtése); természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (otthoni felkészülés, egyes témák önálló feldolgozása); digitális kompetencia (információgyűjtés, -rendszerezés); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; gazdasági nevelés (gombák jelentősége); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (önálló munka segítése tanári iránymutatással).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Összehasonlítás: lényeges és lényegtelen tulajdonságok megkülönböztetésének képessége, hasonlóságok és eltérések megfogalmazása. A gombák jelentőségének felismerése.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A gombák testszerveződése, anyagcseréje, életmódja. A gombák jelentősége (ökológiai rendszerek anyagforgalma, kórokozók, szimbiózis, emberi táplálék). Ehető és mérgező gombák.	Jelenségek értelmezése. Összefüggések felismerése. Önálló tankönyvhasználat. Jegyzet készítése füzetbe. Önálló/páros/csoportos munka. Ábrák értelmezése. Szövegek megértése és tartalmi ismertetése. Csiperkegomba mikroszkópos vizsgálata. A gyilkos galóca felismerése.	Frontális magyarázat. Megbeszélés. Képi/filmes szemléltetés. Egyéni munka szervezése. Páros, csoportos munka szervezése, feladatlapok és munkalapok készítése. Mikroszkópos gyakorlat előkészítése és szervezése. Prezentáció használata. Gombafelismerés gyakoroltatása.		tanulói mikroszkóp és a mikroszkopizáláshoz szükséges eszközök, kézinagyító, csiperke termőteste
Fogalmak	Életjelenségek, egészség, szerveződési szint, ökológiai rendszer, sejt, az élővilág rendszere, telepes testszerveződés, spóra, ivartalan szaporodás, penészgombák, élesztőgombák, kalapos gombák, zuzmók, gyökérkapcsolt gombák, gombafonalak, gombák jelentősége az élelmiszer- és gyógyszerkészítésben.			

Tematikai egység	A növények	Órakeret 8
Előzetes ismeret, tevékenység	A rendszerezés alapelvei, ország, törzs, osztály, faj, anyagcsere, autotróf, termelő, fotoszintézis, szövet, szerv, szervezet, szaporodás, vízi és szárazföldi élőhelyi környezet.	
További feltételek	Tárgyi: képi szemléltetéshez és mozgófilm-bemutatóhoz szükséges vetítőberendezés, sokszorosító készülék.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés digitális kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása.	

Tantárgyi fejlesztési feladatok: Összehasonlítás: lényeges és lényegtelen tulajdonságok megkülönböztetésének képessége, hasonlóságok és eltérések megfogalmazása. Folyamatok (evolúció) trendjének felismerése és értelmezése. A növényvilág legfontosabb evolúciós állomásainak ismerete.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A növények testszerveződésének evolúciója (sejttársulás, telepes és szövetes testszerveződés). A vízi környezettől való eltávolodás és a szárazföldi környezet feltételeihez való alkalmazkodás. A moszatok törzsei. A mohák törzse: leszármazás, testszerveződés, előfordulás, jelentőség, szaporodás spórákkal. A növényi szövetek. A harasztok törzse, leszármazás, testszerveződés, előfordulás, jelentőség, szaporodás spórákkal. A páfrányok. A nyitvatermők törzse, leszármazás, testszerveződés, előfordulás, jelentőség, szaporodás virággal. A fenyők. A zárvatermők törzse és ezen belül az egyszikűek és a kétszikűek osztálya. Leszármazás, testszerveződés, előfordulás, jelentőség, szaporodás.	Jelenségek értelmezése. Összefüggések felismerése. Önálló tankönyvhasználat. Jegyzet készítése füzetbe. Önálló/páros/csoportos munka. Ábrák értelmezése, szövegek megértése és tartalmi ismertetése. Moszatok testfelépítésének megfigyelése. Növényi mikroszkópos preparátumok készítése, szövetek mikroszkópos vizsgálata, a látott struktúra lényeges részeinek azonosítása és lerajzolása. Növényi mikroszkópos preparátumok készítése, szövetek mikroszkópos vizsgálata, a látott struktúra lényeges részeinek azonosítása és lerajzolása. Egyszikű és kétszikű növény levelének vizsgálata.	Frontális magyarázat. Megbeszélés. Képi/filmes szemléltetés. Egyéni munka szervezése. Páros, csoportos munka szervezése, feladatlapok és munkalapok készítése. Mikroszkópos gyakorlatok előkészítése és szervezése. Prezentáció használata. Növényfelismerés gyakoroltatása.	Magyar nyelv és irodalom.	tanulói mikroszkóp és a mikroszkopizáláshoz szükséges eszközök, kézinagyító, lombosmoha, egyszikű és kétszikű növény hajtása és virága

	A tananyagban szereplő néhány ismertebb faj azonosítása, legfontosabb hasonlóságai és megkülönböztető jegyeik kiemelése.			
Fogalmak	Életjelenségek, környezet- és természetvédelem, szerveződési szint, ökológiai rendszer, sejt, az élővilág rendszere, evolúció, zöldmoszatok törzse, barnamoszatok törzse, vörösmoszatok törzse, mohák törzse, harasztok törzse, nyitvatermők törzse, zárvatermők törzse, egyszikűek osztálya, kétszikűek osztálya, sejttársulás, telepes testszerveződés (fonalas, teleptest), osztódószövet, bőrszövet és típusai, szállítószövet, szállítónyaláb, alapszövetek legfontosabb típusai, hajtás, spóra, ivartalan szaporodás, virág, ivaros szaporodás, változó vízállapotú növény, női ivarlevél, magkezdemény, hím ivarlevél, megporzás, fenyők, tobozvirágzat, zárvatermő, termő, bibe, bibeszál, magház, porzósál, portok, mag, termés.			

Tematikai egység	Az állatok	Órakeret 18
Előzetes ismeret, tevékenység	A rendszerezés alapelvei, ország, törzs, osztály, faj, anyagcsere, heterotróf, fogyasztó, az állatok szervei, szervezet, önfenntartó és fajfenntartó életműködések, növényevő, mindenevő, ragadozó, korhadékevő.	
További feltételek	Tárgyi: képi szemléltetéshez és mozgófilm-bemutatóhoz szükséges vetítőberendezés, sokszorosító készülék.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (ismeretek, következtetések kifejtése); természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (otthoni felkészülés, egyes témák önálló feldolgozása); digitális kompetencia (adatgyűjtés, rendszerezés); szociális és állampolgári kompetencia (pár- és csoportmunka).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (önálló feladatmegoldás); gazdasági nevelés (az állatok gazdasági jelentősége); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (önálló munka segítése tanári iránymutatással); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (az állatvilág kutatói).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Összehasonlítás: lényeges és lényegtelen tulajdonságok megkülönböztetésének képessége; az élővilág és ezen belül az állatvilág egyes csoportjainak egységességére utaló hasonlóságok, illetve az evolúciós irányokra utaló eltérések megfogalmazása.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Az állatok testszerveződésének evolúciója. Az állati szövetek. Környezet-életmód-testfelépítés (kültakaró, mozgás, táplálkozás, légzés, keringés, szaporodás, idegrendszer, érzékelés) összefüggése a „Fogalmak” közt felsorolt állatcsoportokban.	Önálló tankönyvhasználat. Jegyzet készítése füzetbe. Összefüggések felismerése. Önálló/páros/csoportos munka. Ábrák értelmezése. Szövetek (többrétegű elszarusodó laphám, harántcsíkolt izomszövet, csontszövet, vérkenet) mikroszkópos vizsgálata, a látott struktúra lényeges részeinek azonosítása és lerajzolása. Szövegek megértése és tartalmi ismertetése. Állatcsoportok jellemzése adott szempontok alapján.	Frontális magyarázat. Megbeszélés. Képi/filmes szemléltetés. Egyéni munka szervezése. Mikroszkópos vizsgálatok megszervezése. Csoportos munka szervezése. Prezentáció használata.	Magyar nyelv és irodalom.	állatpreparátumok (pl. csigaházak, csontvázak, emlősök fogai stb.)
Fogalmak	Életjelenségek, egészség, környezet- és természetvédelem, szerveződési szint, ökológiai rendszer, sejt, az élővilág rendszere, evolúció, szivacsok törzse, laposférgek törzse, gyűrűsférgek törzse, ízeltlábúak törzse, rovarok osztálya, puhatestűek törzse, fejlábúak osztálya, gerincesek törzse, halak osztálya(i), kételtűek osztálya, hüllők osztálya, madarak osztálya, emlősök osztálya. Álszövetes szerveződés, galléros-ostoros sejt, vándorsejt, úrbél, sejten kívüli emésztés, diffúz légzés. Hámszövetek, kötő- és támasztószövetek, izomszövetek, idegszövet. Kétoldali szimmetria, bőrízomtömlő, kétszakaszos bélcsatorna, szelvényes test, féregmozgás, háromszakaszos bélcsatorna, zárt keringési rendszer, hajsálér (kapilláris), vér, hímnős állat, meszes héj, zsigerzacskó, köpeny, köpenyüreg, nyílt keringési rendszer, artéria, véna, vérnyirok, reszelőnyelv, fejláb, tölcsér, tintazacskó, kitin, kutikula, fej, tor, potroh, külső váz, vedlés, átalakulás, lárv, rágó szájszerv, szívó szájszerv, szűrő-szívó szájszerv, nyaló szájszerv, légcsőrendszer, kifejlés, átváltozás, teljes átalakulás, belső váz, gerincoszlop, csigolya, gerinccsatorna, koponya, agykoponya, arckoponya, borda, szegycsont, mellkas, függesztőöv, ízület, máj, epe, hasnyálmirigy, hasnyál, vérplazma, vörösvérsejt, fehérvérsejt, vérlemezke, vese, húgyvezeték, agy, gerincvelő, petefészek, petevezeték, here,			

	ondóvezeték, oldalvonal, egyvérvörös keringési rendszer, kétüregű szív, ránótt fogak, kloáka, külső megtermékenyítés, kopoltyúfedő, úszóhólyag, ötujjú végtagtípus, gége, bőrlégzés, elszarusodó bőr, kétvérvörös keringési rendszer, háromüregű szív, nagy vérvör, kis vérvör, ebihal, változó testhőmérséklet, lágy héjú tojás, négyüregű szív, szegycsonti taraj, két lábon járás, állandó testhőmérséklet, toll, csőr, mirigyes gyomor, zúzógyomor, meszes héjú tojás, fészeklakó, fészekhagyó, tejmirigy, emlő, gyökeres fogak, metszőfog, szemfog, redős zápfog, gumós zápfog, tarajos zápfog, légzőhólyagocskák, vörösvértest, tojásrakó emlősök, erszényes emlősök, méhlepényes emlősök.

Tematikai egység	Az állatok viselkedése	Órakeret 8
Előzetes ismeret, tevékenység	Az állatok rendszerének vázlata	
További feltételek	Tárgyi: képi szemléltetéshez és mozgófilm-bemutatóhoz szükséges vetítőberendezés, sokszorosító készülék.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (ismeretek, következtetések kifejtése); természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (otthoni felkészülés, egyes témák önálló feldolgozása); digitális kompetencia (információgyűjtés, – feldolgozás és bemutatás); szociális és állampolgári kompetencia (pár- és csoportmunka).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (az emberek társas magatartása); gazdasági nevelés (az állati viselkedés gazdasági hatásai); testi és lelki egészség (magatartás és egészség kapcsolata); felkészülés a felnőttléti szerepeire; énkép, önismeret (emberi magatartás); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (önálló munka segítése tanári iránymutatással); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (az etológia kutatói).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Betekintés az emberi magatartás elemeinek megismerésébe az állatok alapvető viselkedésformáinak áttekintése révén. Indukció és divergens gondolkodás fejlesztése (általánosítás konkrét magatartásformákból). Az ember tudatosságának hangsúlyozása.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A viselkedés öröklött és tanult mechanizmusai. A társas magatartás és a kommunikáció alapjai. Létfenntartási és szaporodási magatartásformák. Az állati és az emberi magatartás hasonlóságai és eltérései.	Önálló tankönyvhasználat. Jegyzet készítése füzetbe. Fogalmak szakszerű alkalmazása. Jelenségek megismerése és felismerése. Példák keresése etológiai jelenségekre (saját tapasztalat, ismeretterjesztő irodalom). Etológiai jelenségek és szabályszerűségek felismerése az ember viselkedésében. Filmrészletek elemzése, értelmezése.	Frontális magyarázat, megbeszélés. Képi és filmes szemléltetés. Egyéni munka szervezése. Csoportos munka szervezése. Feladatlapok és munkalapok készítése a tanulói munkához. Prezentáció használata. Az állatok viselkedésformáival kapcsolatos, mindennapos megfigyelések, tapasztalatok felidézése és felhasználása a jelenségek értelmezéséhez.	Magyar nyelv és irodalom. Osztályfőnöki óra.	ismeret-terjesztő kiadványok
Fogalmak	Életjelenségek, egészség, magatartás, ökológiai rendszer, az élővilág rendszere, öröklődés, evolúció, etológia, öröklött magatartásforma, feltétlen reflex, taxis, öröklött mozgáskombináció, motiváció, kulcsinger, tanult magatartásforma, feltételes reflex, ingertársításos és operáns tanulás, belátásos tanulás, társas magatartás, rangsor, territórium, agresszió, kommunikáció, tájékozódás, táplálékszerzés, udvarlás, nász, ivadékgondozás.			

Tematikai egység	A populációk és az életközösségek	Órakeret 16
Előzetes ismeret, tevékenység	Az élővilág rendszerének vázlata. A következő fogalmak ismerete: szervetlen és szerves anyagok, szén-dioxid, égés, energia-felszabadulás, autotróf, heterotróf anyagcsere, termelő – fogyasztó – lebontó. Megismerési módszerek; mennyiségi viszonyok, rendszerezés. Földrajzi ismeretek, a talaj, az éghajlat elemei.	
További feltételek	Tárgyi: képi szemléltetéshez és mozgófilm-bemutatóhoz szükséges vetítőberendezés (optimális esetben: számítógép, projektor), sokszorosító készülék.	

Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (ismeretek, összefüggések, következtetések kifejtése); természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (otthoni felkészülés, egyes témák önálló feldolgozása); digitális kompetencia (információgyűjtés, -feldolgozás és bemutatás); szociális és állampolgári kompetencia (pár- és csoportmunka), kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (környezet- és természetvédelem)			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (környezet- és természetvédelem); gazdasági nevelés (természet, környezet és gazdaság kapcsolatai); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (önálló munka tanári iránymutatással); testi és lelki egészség (környezet és egészség kapcsolata); felkészülés a felnőttléti szerepeire (felelősség a környezetért).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Ismeretek szerzése a technika, a gazdaság, a társadalom, valamint a természet kölcsönhatásairól, tájékozódás az élő és az élettelen természetről (anyag, rendszer, az élet). A rendszerszemlélet fejlesztése. Együttműködési készség alakítása. Ismerethordozók használata. Önálló ismeretszerzés és -feldolgozás képességének fejlesztése.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Egyed feletti szerveződési szintek. A populációk tulajdonságai, változásai és kölcsönhatásai. Élettelen környezeti tényezők és ezek változásai. Természetes és mesterséges életközösségek. Az életközösségek szerkezete, szerveződése és változásai, hazai életközösségek példáján. Ökológiai rendszerek, anyag- és energiaforgalmuk. Sokféleség, változatosság jelentősége.	Önálló tankönyvhasználat. Jegyzet készítése füzetbe. Fogalmak begyakorlása és érvényességük kiterjesztése példák keresése útján. Ábrák elemzése. Ábrák, folyamatábrák készítése. Korábban megismert élőlények és populációik csoportosítása különböző (testszerveződési és ökológiai, pl. tűrőképességi) szempontok szerint. Táplálékláncok leírása. Különböző természetes életközösségek jellemzése és összehasonlítása.	Frontális magyarázat. Képek, képsorozatok bemutatása és értelmezése, hozzájuk kérdések-feladatok szerkesztése. Önálló, továbbá csoportmunka szervezése információgyűjtésre és -feldolgozásra elektronikus és/vagy könyvtári anyagok használatával. A tanulói munka bemutatásának megszervezése.	Földrajz. Kémia. Informatika.	lehetőleg: tanári és tanulói számítógép internet-hozzáféréssel; ismeret-terjesztő kiadványok

	Természetes és mesterséges életközösségek összehasonlítása. Ökológiai rendszer vizsgálata leírás alapján. Az iskola vagy a lakóhely közelében levő terület élővilágának és életközösségének jellemzése (optimális esetben: projekt).			
Fogalmak	Életjelenségek, egészség, környezet- és természetvédelem, magatartás, szerveződési szint, ökológiai rendszer, evolúció, egyed fölötti szerveződési szintek, ökológiai környezet, talajképződés, tűrőképesség, környezet eltartó képessége, korfa, együttélés, versengés, asztalközösség, élősködés, szintezettség, mintázat, táplálkozási kölcsönhatás, tápláléklánc és –hálózat, termelők, fogyasztók (elsődleges, másodlagos stb.) lebontók, ökológiai piramis, szén- és oxigénciklus.			

Tematikai egység	A bioszféra jelene és jövője	Órakeret 12
Előzetes ismeret, tevékenység	Az előző témakörben feldolgozott ismeretek.	
További feltételek	Tárgyi: képi szemléltetéshez és mozgófilm-bemutatóhoz szükséges vetítőberendezés (optimális esetben: számítógép, projektor), sokszorosító készülék.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (ismeretek, következtetések kifejtése); természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (otthoni felkészülés, egyes témák önálló feldolgozása); digitális kompetencia (információgyűjtés, -feldolgozás és bemutatás); szociális és állampolgári kompetencia (pár- és csoportmunka), kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (környezet- és természetvédelem).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (környezet- és természetvédelem); gazdasági nevelés (természet, környezet és gazdaság kapcsolatai); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (önálló munka tanári iránymutatással); testi és lelki egészség (természet, környezet és egészség kapcsolata); felkészülés a felnőttléti szerepeire (felelősség a környezetért).	

	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Ismeretek szerzése a technika, a gazdaság, a társadalom, valamint a természet kölcsönhatásairól. Tájékozódás és véleményformálás az emberek és környezetük kölcsönhatásairól. A rendszerszemlélet fejlesztése. Együttműködési készség alakítása. A természethez való pozitív érzelmi viszony megszilárdítása, és a cselekvéshez szükséges tudással való kiegészítése.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A népességrobbanás okai és következményei. Az emberi tevékenységek hatása a bioszférára, lokális és globális környezeti problémák: a talaj, a vizek, a légkör szennyezése és ezek hatásai. Környezetkímélő társadalmi-gazdasági stratégiák. A természetvédelem céljai, alapelvei és módszerei.	Fogalmak begyakorlása és érvényességük kiterjesztése példák keresése útján. Ábrák elemzése. Önálló tankönyvhasználat. Jegyzet készítése füzetbe. Anyaggyűjtés a mezőgazdasági és az ipari termelés következtében kialakult természetátalakítás és környezetszennyezés hatásainak bemutatására.	Frontális magyarázat. Képek, képsorozatok bemutatása és értelmezése, hozzájuk kérdések-feladatok szerkesztése. Önálló, továbbá csoportmunka szervezése információgyűjtésre és -feldolgozásra elektronikus és/vagy könyvtári anyagok használatával. A tanulói munka megszervezése.	Földrajz. Kémia. Magyar nyelv és irodalom. Informatika.	lehetőleg: tanári és tanulói számítógép internet-hozzáféréssel; ismeret-terjesztő kiadványok
Fogalmak	Egészség, környezet- és természetvédelem, magatartás, szerveződési szint, ökológiai rendszer, evolúció népességrobbanás, túlnépesedés, presztízsfogyasztás, fogyasztói társadalom, megújuló és meg nem újuló energiaforrások, hulladékválság, szelektív hulladékgyűjtés, környezetszennyezés, üvegházhatás, globális felmelegedés, ózonréteg, fenntartható fejlődés, környezetvédelem, természetvédelem.			

Továbbhaladás feltételei	A tanuló ismeri és a megfelelő értelemben használja a fogalomjegyzékben szereplő fogalmakat és ezek alfogalmait. Saját szavaival megfogalmazza az élőlények rendszerezésének alapelveit, a legfontosabb rendszertani kategóriák hierarchiáját, az evolúció jelenségét. Ismeri a legfontosabb növényi és állati szöveteket. Növényekből képes egyszerű mikroszkópos preparátumokat készíteni és ezeket vizsgálni. Ábra alapján azonosítja a legfontosabb növényi és állati szöveteket. Képes néhány közismert faj azonosítására, illetve az élőlénycsoportok jellegzetes képviselői rendszertani hovatartozásának megállapítására. Összehasonlítja a megismert fajok és rendszertani csoportok jellemző tulajdonságait, és ezek alapján kiemeli a lényeges azonosságokat és különbségeket. Példákat tud mondani az állatok megismert magatartásformáira, felismeri és elemezni képes a korábbiakban megfigyelt, filmen bemutatott vagy ismeretterjesztő irodalomban olvasott eseteket. Saját szavaival megfogalmazza, mennyiben szolgálják a megismert magatartásformák az egyed, illetve a populáció túlélését és alkalmazkodását a környezethez és a környezet változásaihoz. Példákon keresztül magyarázza, milyen összefüggés van a populációk és a társulások szerveződése, valamint az élő és az élettelen környezeti tényezők között. Ismeri az életközösségek anyag- és energiaforgalmának főbb jellemzőit, a termelő, fogyasztó és lebontó populációk szerepét az ökológiai rendszerek anyag- és energiaforgalmában. Tűrőképességi grafikont elemez és adatok alapján tűrőképességi görbét tud felrajzolni. Képes az életkorának megfelelő nyomtatott és elektronikus sajtótermékek, könyvek, valamint az álló- és mozgóképek (pl. fényképek, folyamatábrák, videofilmek) és egyéb ismerethordozók értelmes használatára: az információk megszerzésére, rendszerezésére és alkalmazására. Előre megadott megfigyelési szempontok, kérdések és feladatok alapján követi és elemzi az ismeretterjesztő filmrészleteket, összefoglalja ezek mondanivalóját és levonja a megfelelő következtetéseket. Környezeti problémákkal foglalkozó írásokat értelmez és lényegét képes visszaadni. Tanári segédlettel tud anyagot gyűjteni a veszélyeztetett fajok bemutatásához, ezek megvédése érdekében. Ismereteit a megismert szaknyelv használatával szóban és írásban világosan, nyelvíleg igényesen megfogalmazza. Megszerzett ismereteit képes a mindennapi jelenségek magyarázatában alkalmazni. Munkalapok használatával egyszerű tantermi kísérleteket végez. Alkalmazni tudja a biológiában és a többi természettudományos tárgyan szerzett ismereteit a bioszféra globális problémáinak értelmezésében.

Az ismétlő-, az összefoglaló és az ellenőrző órák javasolt száma a 11. évfolyamon

Év eleji felmérés	min. 0 óra, max. 1 óra
Év eleji ismétlés	min. 1 óra, max. 3 óra
Témazáró összefoglalás	min. 3 óra, max. 5 óra
Témazáró dolgozat	min. 0 óra, max. 5 óra
A témazáró dolgozatok javítása és a hiányok pótlása	min. 0 óra, max. 5 óra
Év végi összefoglalás	min. 1 óra, max. 3 óra

A változat I.: 12. évfolyam**A változat II.: 11. évfolyam****Célok és feladatok**

Diákjaink ismerjék meg az „alsó” szerveződési szintek biokémiai alapjait, formáljanak egységes képet a biológiai működésekkel kapcsolatban (a gének, a szervezetben található legfőbb anyagcsoportok szerepének általános megragadásával). Sajátítsák el a korszerű biológiai gondolkodás alapjait, pillantsanak be az újabb vizsgálati módszerekbe. Ismerjék fel a katalizátorok szerepét a biológiai folyamatok sebessége szempontjából. Ismerjék az enzimek (fehérjék) jelentőségét az életfolyamatokban. Magyarázzák a biológiai folyamatokat energia-változások segítségével. Elemezzék és értsék az anyag, az energia és az információ életjelenségekben játszott szerepét. Értelmezzék az öröklődést és az evolúciót molekuláris szinten, bizonyítsák az élővilág egységes származását. Lássák világosan a darwini evolúciós elképzelés lényegét az öröklődés jelenségeivel szoros kapcsolatban.

Határolódjanak el a rasszizmustól. Ismerjenek és vessenek fel bioetikai kérdéseket, és ezekben formáljanak saját álláspontot.

Fontos cél a sejtbiológiai alapismeretek elsajátításával az élettan, a szabályozás, a genetika tanításának megalapozása, a biológiai információ átadásával, változásával kapcsolatos jelenségek tanulmányozása, az öröklődés folyamatainak leírása során a tanult információ-elméleti fogalmak használata. Célunk a kémiai és fizikai ismeretek biológiai alkalmazása révén a természettudományos tárgyakban tanultak integrálása.

A tanulók ismerjék meg az emberi szervezetet veszélyeztető anyagok illetve tevékenységek (alkohol, drogok, gyógyszerek, dohányzás és más függőségek) szervezetre, személyiségre gyakorolt fontosabb hatásait. Ismerjék a serdülők körében a helytelen életmód miatt megjelenő táplálkozási és anyagcsere-rendellenességeket, összefüggésüket a személyiség fejlődésével. Értelmezzék az egészséget személyes és társadalmi érdekként.

Az önfenntartásban szerepet játszó szervek, szervrendszerek és készülékek felépítésének és működésének megismerése alapján alakuljon ki az igény az egészséges életmódra. Tudatosuljon, hogy az egészségre káros szokások és a felelőtlen döntések következményei nem csak az egyént érintik, hanem környezetét is.

Értsék meg a hormonális és az idegi szabályozás együttműködésének jelentőségét. Legyen nyilvánvaló, hogy az emberi gondolkodás, a szellem, az elme lényegében az emberi nagyagykéreg anyagilag meghatározott működésének eredménye, amelyet egyrészt öröklött tényezők, másrészt a társadalmi környezet és az egyén saját tevékenysége befolyásol. Alapvető cél annak belátása, hogy mindenki maga is hatással van elméjének működésére – és befolyással van a környezetében élők agykérgi működéseire. Meg kell ismerni a társadalmi környezet idegrendszerre gyakorolt fontosabb hatásait.

Alakuljon ki a másokon való segítség igénye. Ismerkedjenek meg az evolúciós pszichológia néhány érdekes állításával.

Életkoruknak megfelelően, a szülői nevelés hatásainak gazdagításaként, továbbá a más forrásból származó ismeretek kiegészítéseként (szükség esetén: korrekciójaként), kapjanak útmutatást a felelősségteljes és egyben örömteli nemi élethez. Értsék meg a hormonális szabályozás szerepét a szaporodásban és az egyedfejlődésben. Legyenek tájékozottak a fogamzásgátlás lehetőségeiről, ismerjék a terhesség művi megszakításának hátrányait, lehetséges káros következményeit.

Szerezzenek ismereteket a fertőző betegségekről és a fertőzések elkerüléséről.

<i>Témakörök</i>	Javasolt óraszámok
	2 óra/hét
Sejtbiológia	10
Genetika	10
A növények testszerveződése és anyagcseréje	8
Az emberi szervezet önfenntartó működései és ezek egészsége	17
Az emberi szervezet önszabályozó működései, a szabályozás szerveinek egészsége	9
Az ember szaporodása, szexualitása és a szaporítószervek egészsége	6
Összesen:	60

Tematikai egység	Sejtbiológia		Órakeret 10		
Előzetes ismeret, tevékenység	Általános kémiai alapismeretek (a kémiai reakciók energetikai viszonyai; a katalizátorok szerepe és alkalmazása; az oldatok típusai; a kolloid állapot, a diffúzió jelensége, az anyagok oldódási sajátságai). Szerves kémiai ismeretek (a természetes szénvegyületek alaptípusainak kémiai szerkezete). A prokarióta és az eukarióta sejtfelépítés alapvető különbségei; a növények, az állatok és a gombák anyagcseréjének fő vonásai.				
További feltételek	Tárgyi: képi szemléltetéshez és mozgófilm-bemutatóhoz szükséges vetítőberendezés (optimális esetben: számítógép, projektor).				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (ismeretek, összefüggések, következtetések kifejtése); természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (otthoni felkészülés, egyes témák önálló feldolgozása); digitális kompetencia (információgyűjtés, -feldolgozás és bemutatás); szociális és állampolgári kompetencia (pár- és csoportmunka).				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret (önálló feladatmegoldás, saját test működéséről ismeretszerzés); gazdasági nevelés (sejtműködés és élelmiszertermelés kapcsolatai); környezettudatosságra nevelés (a sejtekre ható környezeti tényezők); a tanulás tanítása (önálló munka tanári iránymutatással); testi és lelki egészség (a sejtműködés és az egészség); felkészülés a felnőttlét szerepeire (sejtek – szervezet – társadalmi igények kapcsolatai).				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: A természet egységének felismerése a különböző tantárgyakból és forrásokból származó ismeretek koncentrációja révén. Szerkezet és működés összefüggéseinek elemzése és értelmezése. Absztrakciós készség fejlesztése.				
Tartalmak		Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
A sejteket felépítő szervetlen és szerves anyagok áttekintése. A biokémiai folyamatok általános jellemzése. A biológiai membránok felépítése és működése; transzportfolyamatok. A sejtalkotók felépítése és funkciói.		Fogalmak begyakorlása. Folyamatok értelmezése. Ábrák elemzése. Önálló tankönyvhasználat. Jegyzet készítése füzetbe. Struktúra-funkció összefüggések felismerése és gyakorlása. Tanulókísérletek végzése a sejtet	Frontális magyarázat. Képek, képsorozatok bemutatása és értelmezése. Önálló, továbbá pár- és/vagy csoportmunka szervezése információgyűjtésre és -feldolgozásra. Tanulókísérlet(ek) szervezése.	Kémia. Informatika. Magyar nyelv és irodalom.	egyszerű laboratóriumi eszközök és anyagok tanulókísérlethez; optimális esetben

Lebontó folyamatok: a biológiai oxidáció és az erjedés lényege. Felépítő folyamatok: a fotoszintézis lényege, a nukleinsavak és a fehérjék bioszintézise. A sejtosztódás: mitózis és meiózis. A prokarióta és az eukarióta sejtek, valamint a vírusok összehasonlítása.	felépítő anyagok tanulmányozására, a tapasztalatok rögzítése (enzimes bontás, keményítő kimutatása, fehérje kicsapódása). Mikroszkópos vizsgálat és a tapasztalatok rögzítése (keményítőszemcsék, plazmolízis). Bioetikai észrevételek, vélemények megfogalmazása.	Mikroszkópos vizsgálatok előkészítése és szervezése. Keretek megteremtése és szempontok nyújtása etikai tárgyú beszélgetésekhez.		tanulói mikroszkópok és mikroszkópos vizsgálathoz szükséges eszközök
Fogalmak	Életjelenségek, egészség, szerveződési szint, sejt, az élővilág rendszere, öröklődés, molekuláris biológia, biokémia, szénhidrátok, lipidek, fehérjék, aminosavak, nukleotidok, nukleinsavak, felépítő és lebontó folyamatok, ATP, enzim, biológiai membrán, passzív és aktív transzport, ozmózis, sejthártya, citoplazma, riboszóma, sejtmag, endoplazmatikus hálózat, mitokondrium, színtest, biológiai oxidáció, erjedés, fotoszintézis, fehérjeszintézis, genetikai kód, nukleinsavak szintézise, génmutáció, kromoszóma, homológ kromoszómák, kromoszómaszerelvénnyel, haploid, diploid, mitózis, meiózis.			

Tematikai egység	Genetika	Órakeret 10
Előzetes ismeret, tevékenység	Az előző témakörben elsajátított ismeretek (makromolekulák és bioszintézisük, sejtciklus).	
További feltételek	Tárgyi: képi szemléltetéshez és mozgófilm-bemutatóhoz szükséges vetítőberendezés (optimális esetben: számítógép, projektor).	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (ismeretek, összefüggések, következtetések kifejtése); természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (otthoni felkészülés, problémamegoldás); digitális kompetencia (információgyűjtés, és -feldolgozás); szociális és állampolgári kompetencia (pár- és csoportmunka).	

Kiemelt fejlesztési feladatok gazdasági nevelés (genetikai kapcsolata a növénytermesztéssel és állattenyésztéssel); környezettudatosságra nevelés (öröklött sokféleség szerepe); a tanulás tanítása (önálló munka tanári iránymutatással); testi és lelki egészség (öröklöttség és egészség kapcsolata); felkészülés a felnőttlét szerepeire (az utódvállalás felelőssége).		Tantárgyi fejlesztési feladatok: Az öröklődés alapjelenségeinek megismerése. Evolúciós szemlélet fejlesztése. Absztrakciós és problémamegoldó készség fejlesztése.		
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Az öröklődés alapfogalmai, öröklésmenetek. Emberi jellegek öröklődése, családfa. Minőségi és mennyiségi jellegek kialakulása. Az ivar kialakulásának genetikája. Gén- és kromoszómamutációk.	Fogalmak begyakorlása. Folyamatok értelmezése. Önálló tankönyvhasználat. Jegyzet készítése füzetbe. Ismeretalkalmazás, problémamegoldás genetikai feladatokhoz kapcsolódva. Ismeretek és tapasztalatok összehangolása. Beszélgetés az emberek öröklöttségéről, az emberi nagyrasszok, rasszok közös és eltérő vonásairól.	Frontális magyarázat Képek, képsorozatok bemutatása és értelmezése Genetikai tárgyú feladatok készítése, választása gyakorláshoz Egyéni munka szervezése genetikai feladatok és problémák megoldásához Beszélgetés szervezése, körülmények biztosítása, szempontok nyújtása.	Kémia. Informatika. Matematika. Osztályfőnöki óra.	
Fogalmak	Életjelenségek, egészség, környezet- és természetvédelem, magatartás, szerveződési szint, sejt, öröklődés, gén, allél, genotípus, fenotípus, homozigóta, heterozigóta, domináns-recesszív öröklésmenet, intermedier öröklődés, kodominancia, családfaelemzés.			

Tematikai egység	A növények testszerveződése és anyagcseréje	Órakeret 8		
Előzetes ismeret, tevékenység	Az élővilág országai, a szárazföldi növények törzsei, a növények ökológiai szerepe az életközösségekben. A növényi sejtek és szövetek felépítése. Biológiai oxidáció, fotoszintézis, membrántranszport-folyamatok.			
További feltételek	Tárgyi: képi szemléltetéshez és mozgófilm-bemutatóhoz szükséges vetítőberendezés (optimális esetben: számítógép, projektor).			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (ismeretek, összefüggések kifejtése); természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (otthoni felkészülés, egyes témák önálló feldolgozása); digitális kompetencia (információgyűjtés, -feldolgozás és bemutatás); szociális és állampolgári kompetencia (pár- és csoportmunka).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: gazdasági nevelés (növénytermesztés); környezettudatosságra nevelés (környezet és növény kapcsolata); a tanulás tanítása (önálló munka tanári iránymutatással); testi és lelki egészség (tápláléknövények és az emberi egészség).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Az élővilág egységességének belátása, oksági kapcsolatok kutatása, evolúciós szemléletmód megerősítése.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
A növényi létfenntartó szervek (gyökér, lágyszár, fatörzs, levél) szöveti felépítése. A növények anyagforgalma: víz- és ásványianyag-forgalom, gázcsere. A harasztok, a nyitvatermők és a zárvatermők szaporodásának összehasonlítása. A zárvatermők egyedfejlődése.	Fogalmak begyakorlása. Folyamatok értelmezése. Önálló tankönyvhasználat. Jegyzet készítése füzetbe. Ismeretalkalmazás. Ismeretek és tapasztalatok összehangolása. Lomblevél, lágyszár mikroszkópos vizsgálata és a tapasztalatok rögzítése. A növények vízforgalmának kísérleti vizsgálata és a tapasztalatok rögzítése. A környezeti tényezők és	Frontális magyarázat. Képek, képsorozatok, filmek/filmrészletek bemutatása és értelmezése. Egyéni/páros/csoportos munka szervezése (ismeretszerzés kiadott anyagból). Mikroszkópos gyakorlat szervezése. Tanulókísérlet szervezése, munkalap készítése.	Kémia. Magyar nyelv és irodalom.	tanulói mikroszkópok, mikroszkopizáláshoz szükséges eszközök; egyszerű laboratóriumi eszközök tanuló-kísérlethez

	a növényi anyagcsere összefüggéseit ábrázoló grafikonok elemzése.			
Fogalmak	Életjelenségek, környezet- és természetvédelem, szerveződési szint, sejt, az élővilág rendszere, evolúció, növényi gázcsere, párologtatás, gyökérnyomás, a hajtás szívóereje, megporzás, megtermékenyítés, mag- és termésképzés, ivaros szaporodás, ivartalan szaporodás, vegetatív szaporodás, csírázás, egynyári, kétnyári, évelő, fás szár felépítése, kambiumhenger, fatest, hancstest, kéreg, évgűrű, regeneráció.			

Tematikai egység	Az emberi szervezet önfenntartó működései és ezek egészsége	Órakeret 17
Előzetes ismeret, tevékenység	A sejtek szerves vegyületei, az eukarióta sejtek felépítésének alapszabása; a mikroszkóp használata. Az állati szövetek. Az állatok életműködései.	
További feltételek	Tárgyi: képi szemléltetéshez és mozgófilm-bemutatóhoz szükséges vetítőberendezés (optimális esetben: számítógép, projektor).	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (ismeretek, összefüggések, következtetések kifejtése); matematikai kompetencia (számolási feladatok a szervezet mérhető működéseivel kapcsolatban); természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (otthoni felkészülés, egyes témák önálló feldolgozása); digitális kompetencia (információgyűjtés, -feldolgozás és bemutatás); szociális és állampolgári kompetencia (pár- és csoportmunka).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret (önálló feladatmegoldás, saját test működéséről ismeretszerzés); környezettudatosságra nevelés (a szervezetre ható környezeti tényezők); a tanulás tanítása (önálló munka tanári iránymutatással); testi és lelki egészség (az önfenntartó életműködések egészsége); felkészülés a felnőttlét szerepeire (biológiai és társadalmi igények kapcsolatai).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Egészségnevelés, rendszerszemlélet fejlesztése.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
A kültakaró felépítése, funkciói és egészsége. A mozgási szervrendszer részei, felépítése, működése és egészsége. Az emésztőkészülék felépítése, működése és egészsége. A légzőkészülék felépítése, működése és egészsége. A keringési szervrendszer felépítése, működése és egészsége. A kiválasztószervek, működésük és egészségük. Az immunrendszer és egészsége.	Fogalmak begyakorlása. Folyamatok értelmezése. Ismeretalkalmazás. Önálló tankönyvhasználat. Jegyzet készítése füzetbe. Ismeretek és tapasztalatok összehangolása. Egészségnevelési tartalmú nyomtatott és/vagy elektronikus dokumentumok értelmezése. Kémcsőkéísérlet végzése (szén-dioxid kimutatása). Bőr és más szervek szerkezetének mikroszkópos vizsgálata, a látott struktúra lényeges részeinek azonosítása és lerajzolása (esetleg: megfigyelésük ábrákon).	Frontális magyarázat. Képek, képsorozatok, filmek/filmrészletek bemutatása és értelmezése. Egyéni/páros/csoportos munka szervezése (nyomtatott és elektronikus anyag értelmezése, feldolgozása). Mikroszkópos gyakorlatok szervezése. Megfigyelés, tanulókísérlet szervezése, munkalap készítése. Nyomtatott és/vagy elektronikus dokumentumok előkészítése a diákok számára.	Kémia. Magyar nyelv és irodalom. Matematika. Informatika.	egyszerű laboratóriumi eszközök és anyagok tanuló-kísérlethez; optimális esetben vérnyomás-mérő, tanulói mikroszkóp, mikroszkópos vizsgálathoz szükséges eszközök, állati/emberi szövettani metszetek
Fogalmak	Életjelenségek, egészség, környezet- és természetvédelem, magatartás, szerveződési szint, sejt. Irha, bőralja, pigmentsejtek, szőrtüsző. A mozgás aktív és passzív szervrendszere, a csontváz tagolódása, csonthártya, tömör és szivacsos állomány, sárga csontvelő, ízület, varrat, porcok összeköttetése. Törés, repedés, rándulás, ficam. Ín, ínhüvely, mimikai izmok, együttműködő és ellentétesen működő izmok. A vér alkotói, artériák, vénák, hajszálerek, a keringési rendszer legfontosabb kóros elváltozásai. Vörös csontvelő, hemoglobin, falósejtek, nyiroksejtek, véralvadás, fibrinogén, fibrin, szívösszehúzóerő, hártás billentyűk, zsebes billentyűk, pulzushullám, vénabillentyű, nyirokképződés, nyirokkeringés, nyirokerek, nyirokcsomók. Elsősegélynyújtás. Az emésztőkészülék részei, emésztőnedvek. Perisztaltikus mozgás, dentin, cement, zománc, fogbél, nyálmirigy, nyál, amiláz, gyomornedv, pepszin, tripszin, lipáz, epehólyag, epe, epesavak, bélbolyhok, májkapuér, vércukorszint, féregnyúlvány, esszenciális aminosavak, vitaminok, tápanyagok. Az emésztőkészülék legfontosabb kóros állapotai.			

	A légzőkészülék részei. Légcsere, külső légzés, belső légzés, légutak, szaglóhám, gége, hangszalagok, mellhártyák, rekeszizom, bordaközi izmok. Légzőszervi betegségek. Kiválasztószervek, a vese és részei, húgyhólyag, húgycső, nefron, szűrlet. A kiválasztószervek betegségei. Az immunrendszert alkotó sejtek. Antigén, immunrendszer, immunválasz, T-nyiroksejtek (segítő, ölő), B-nyiroksejtek, sejtes immunválasz, ellenanyagok, antitestes immunválasz, memóriasejtek, AIDS, HIV, fertőzés, járvány, védőoltások, aktív és passzív immunizálás, immunitás, Rh-vércsoportrendszer, Rh-összeférhetetlenség, allergia.

Tematikai egység	Az emberi szervezet önszabályozó működései, a szabályozás szerveinek egészsége	Órakeret 9
Előzetes ismeret, tevékenység	A sejtek szerves vegyületei, az eukarióta sejtek felépítésének alapszabása; a mikroszkóp használata. Az ember önfenntartó életműködései.	
További feltételek	Tárgyi: képi szemléltetéshez és mozgófilm-bemutatóhoz szükséges vetítőberendezés (optimális esetben: számítógép, projektor).	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (ismeretek, összefüggések, következtetések kifejtése); természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (otthoni felkészülés, egyes témák önálló feldolgozása); digitális kompetencia (információgyűjtés, -feldolgozás és bemutatás); szociális és állampolgári kompetencia (pár- és csoportmunka); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (psziché, elme, intellektus).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret (önálló feladatmegoldás, saját test működéséről ismeretszerzés); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (saját és mások gondolkodásának összehasonlítása); környezettudatosságra nevelés (a szervezetre ható környezeti tényezők); a tanulás tanítása (önálló munka tanári iránymutatással); testi és lelki egészség (az önszabályozó életműködések egészsége, pszichoaktív anyagok stb.); felkészülés a felnőttélet szerepeire (biológiai és társadalmi igények kapcsolatai, kommunikáció és egyének más kölcsönhatásai stb.).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Egészségnevelés, rendszerszemlélet fejlesztése, emberi jogi nézetek alakítása, etikus gondolkodás fejlesztése.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Hormonális szabályozás és a hormonrendszer egészsége. Idegi szabályozás; az idegrendszer egészsége, pszichoaktív szerek. Érzékelés, az érzékszervek és egészségük.	Fogalmak begyakorlása. Folyamatok, struktúrák értelmezése. Önálló tankönyvhasználat. Jegyzet készítése füzetbe. Ismeretalkalmazás. Ismeretek és tapasztalatok összehangolása. Diagramok elemzése (pl. hormonszintek változása). Egészségnevelési tartalmú nyomtatott és/vagy elektronikus dokumentumok értelmezése. A gerincvelő felépítésének mikroszkópos vizsgálata. Térdreflex vizsgálata. A vakfolt kimutatása.	Frontális magyarázat. Képek, képsorozatok, filmek/filmrészletek bemutatása és értelmezése. Egyéni/páros/csoportos munka szervezése (nyomtatott és elektronikus anyag értelmezése, feldolgozása). Mikroszkópos vizsgálat szervezése. Megfigyelések, tanulókísérletek szervezése, munkalapok készítése. Nyomtatott és/vagy elektronikus dokumentumok előkészítése a diákok számára.	Kémia. Magyar nyelv és irodalom. Informatika. Osztályfőnöki óra.	tanulói mikroszkópok, mikroszkopizáláshoz szükséges eszközök, állati/emberi szövettani metszetek
Fogalmak	Életjelenségek, egészség, magatartás, szerveződési szint, sejt. Szabályozás és vezérlés. A belső elválasztású mirigyek és hormonjaik. Neuroendokrin rendszer, célsejt, hormonreceptor, agyalapi mirigy (hipofízis), pajzsmirigyserkentő hormon, mellékvesekéreg-serkentő hormon, tüdőserkentő hormon, sárgatestserkentő hormon, növekedési hormon, vazopresszin, oxitocin, mellékvese, adrenalin, inzulin. Az idegsejt részei, nyugalmi és akciós potenciál, szinapszis, ingerületátvivő anyag, serkentő szinapszis, gátló szinapszis, érzőidegsejt (érzőneuron), köztes idegsejt (interneuron), végrehajtó idegsejt (mozgatóneuron), neuronhálózat, reflexív. Szürkeállomány, agykéreg, mag, fehérállomány, pályák, dúc, ideg, szomatikus idegrendszer, vegetatív idegrendszer, agyhártyák, agy-gerincvelői folyadék, gerincvelő mellső és hátsó szarv, felszálló és leszálló pályák, mellső és hátsó gyökér, gerincvelői ideg, központi vegetatív sejt, vegetatív dúc, agytörzs, agytörzsi hálózatos állomány, nyúltagy, híd, középagy, köztiagy, talamusz, hipotalamusz, kisagy, nagyagy, félteke, homlokleány, fali leány, halántékleány, nyakszirti leány, kérgestest, agyideg, szimpatikus és paraszimpatikus idegrendszer, mozgatóműködések szabályozása, leszálló mozgatópályák. Receptorsejt, érzékszerv, ínhártya, szaruhártya, érhártya,			

	szívárványhártya, pupilla, ideghártya, szemlencse, pálcika, csap, sárgafolt, látóideg, külső fül, középfül, belső fül, külső hallójárat, dobhártya, hallócsontocskák, fülkürt, hallóideg, hallópálya, tömlőcske, zsákocská, félkörös ívjáratok, szaglóhám, szaglóideg, ízlelőbimbó, fájdalomérző receptorok, hőérzékelő receptorok. Pszichés működések, az emberi magatartást befolyásoló tényezők. Adottság, képesség, szocializáció, tanulás, érzelem, indulat, hangulat, depresszió, személyiség, pszichoaktív szer, drog, megszokás, elvonási tünetek, függőség, szenvedélybetegség. A Homo sapiens faj egységessége, örökletesség, hajlam.

Tematikai egység	Az ember szaporodása, szexualitása és a szaporítószervek egészsége	Órakeret 6
Előzetes ismeret, tevékenység	A sejtek szerves vegyületei, az eukarióta sejtek felépítésének alapszabása. Az emberi test hormonális és idegi szabályozásának lényege.	
További feltételek	Tárgyi: képi szemléltetéshez és mozgófilm-bemutatáshoz szükséges vetítőberendezés (optimális esetben: számítógép, projektor).	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (ismeretek, összefüggések, következtetések kifejtése); matematikai kompetencia (számolási feladatok a szervezet mérhető működéseivel kapcsolatban); természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (otthoni felkészülés, egyes témák önálló feldolgozása); digitális kompetencia (információgyűjtés, -feldolgozás és bemutatás); szociális és állampolgári kompetencia (pár- és csoportmunka).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret (önálló feladatmegoldás, saját test működéséről ismeretszerzés); a tanulás tanítása (önálló munka tanári iránymutatással); testi és lelki egészség (szaporítószervek egészsége); felkészülés a felnőttlét szerepeire (szexualitás, az utódvállalás felelőssége).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Egészségnevelés, emberi jogi nézetek alakítása, etikus gondolkodás fejlesztése, saját maga és mások iránti felelősségérzet fejlesztése.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Az ember hím ivari működései. Az ember női ivari működései, a terhesség. Születésszabályozás. Az ember egyedfejlődése folyamatának főbb állomásai. A nemi működésekkel kapcsolatos egészségnevelés. A szexualitás etikai és felelősségi kérdései.	Fogalmak begyakorlása. Folyamatok értelmezése. Önálló tankönyvhasználat. Jegyzet készítése füzetbe. Tárgyszerű és kulturált kifejezőmód gyakorlása. Diagramok elemzése (hormonszintek változása). Mentális és szomatikus egészségnevelési célú nyomtatott és/vagy elektronikus dokumentumok feldolgozása.	Frontális magyarázat Képek, képsorozatok, filmrészletek bemutatása és értelmezése Egyéni/páros/csoportos munka szervezése (nyomtatott és elektronikus anyag értelmezése, feldolgozása) Nyomtatott és/vagy elektronikus dokumentumok előkészítése a diákok számára.	Kémia. Magyar nyelv és irodalom. Informatika. Osztályfőnöki óra.	tanulói mikroszkópok, mikroszkopi záláshoz szükséges eszközök, a szaporító-szervekből készült szövettani metszetek
Az ember származása.	Fogalmak begyakorlása. Folyamatok értelmezése. Önálló tankönyvhasználat. Jegyzet készítése füzetbe. Ábrák, képek alapján összehasonlítás (emberelődök)	Frontális magyarázat Ábrák, képek, filmrészletek bemutatása és értelmezése Egyéni/páros/csoportos munka szervezése (nyomtatott és elektronikus anyag értelmezése, feldolgozása) Nyomtatott és elektronikus dokumentumok előkészítése a diákok számára.	Magyar nyelv és irodalom. Informatika. Történelem.	
Fogalmak	Életjelenségek, egészség, magatartás, szerveződési szint, sejt, az élővilág rendszere, öröklődés, evolúció, hím és női ivarszervek és azok lényeges részletei. Elsődleges nemi jellegek, másodlagos nemi jellegek. Spermium, ondó, hímvesző, merevedés, közösülés, magömlés, tesztoszteron, orgazmus, ösztrogén, progeszteron, tüszőérés, ovuláció, menstruáció, megtermékenyítés, beágyazódás, méhlepény, köldökszínór, magzatburok, magzatvíz, szülés, terhességi teszt, az emberi szexualitás, fogamzásgátlási módok, terhesség-megszakítás, az ember életszakaszai, koraszülés. Australopithecus, Homo habilis, Homo erectus, Homo sapiens, az emberi nagyragaszok.			

Továbbhaladás feltételei	A tanuló ismeri és a megfelelő értelemben használja a fogalomjegyzékben szereplő fogalmakat és ezek alfogalmait. Ismeri a sejteket felépítő anyagokat és ezek biológiai szerepét. Ismerteti a biokémiai folyamatok legfontosabb jellemzőit, a biológiai membránok molekuláris felépítését és szerepét. Képek alapján azonosítja a sejtalkotókat, érti az összefüggést ezek felépítése és működése között. Értelmezi a lebontó és a felépítő anyagcsere-folyamatok kapcsolatát. Ismerteti a kétféle sejtosztódás hasonlóságát, alapvető különbségét és szerepét. Tudja, hogy az örökítő anyag mely változásai állnak az élőlények változatosságának hátterében. Megfogalmazza, hogy a vírusok miért kórokozók és miért nem tekinthetők élőlényeknek. Ismeri és érti a genetika alapvető szabályait, meg tud oldani egyszerű egygénés öröklődéssel kapcsolatos feladatokat. Felsorol öröklődő emberi tulajdonságokat, ismeri ezek öröklődésének módját. Magyarozza az ivarsejtek szerepét az ivar meghatározásában. Vázlatos rajzon bemutatja a zárvatermők önfenntartó szerveinek szöveti szerkezetét, virágának felépítését. Elmagyarázza a növények anyagforgalmának legfontosabb összefüggéseit. Ismer a növényekre jellemző ivartalan szaporodási módokat. A tanuló ismeri a szervek hozzávetőleges helyét az emberi szervezetben. Ismeri a káros szokások, táplálkozási és higiénés hibák következményeit, összefüggéseit a megismert betegségekkel. Tudja, hogyan lehet egyes megbetegedéseket megelőzni vagy enyhíteni a megfelelő életmódbeli alternatívák kiválasztásával. Összefoglalja a megismert betegségek kialakulása esetén a teendőket, beleértve az orvosi segítség igénybe vételét is, illetve az ezek elhanyagolásából eredő további következményeket. Ismeri a bőr szerkezetének és funkcióinak összefüggését. Alkalmazni tudja a külső higiéné és a bőrápolás szabályait. Érti a mozgási szervrendszer felépítése és működése közötti kapcsolatot, a rendszeres testmozgás jelentőségét, és ezzel összefüggésben fel tudja sorolni a mozgásszegény életmód következményeit. Ismerteti a táplálkozás, a légzés és a keringési rendszer szerepének és működésének összefüggését. Ismeri a táplálkozási és életmódbeli higiéné szabályainak jelentőségét (étkezés, frissen fogyasztott zöldségek-gyümölcsök mosása, ételek hűtése stb.). Elmondja a keringő vér útját, ismeri a kis- és a nagyvérköri gázcsere lényegét, valamint a keringési rendszer szerepét a tápanyagok és a bomlástermékek szállításában. Megnevezi a vér alkotóit és ismeri ezek szerepét. Felsorolja a kiválasztókészülék szerveit, ismertette ezek funkcióját. Ismerteti az immunrendszer szerepét. Ismeri a leggyakoribb fertőző betegségeket, tudja, hogy ezek közül melyek azok, amelyek elsősorban gyermekkorban fordulnak elő. Ismeri az AB0- és az Rh-vércsoportrendszer lényegét, szerepét a vérátömlesztésben. Összehasonlítja a hormonális és az idegi szabályozás lényegét és ismeri ezek kapcsolatait. Felsorolja a belső elválasztású mirigyeket, legfontosabb hormonjaikat és ezek hatásait. Ismeri az idegrendszer tagolódását, részeinek a szerepét, a szimpatikus és a paraszimpatikus szabályozás funkcióját. Tudja, hogy a tudatos működések az agykéreg funkciójával állnak kapcsolatban. Fel tud sorolni a magatartást befolyásoló tényezőket. Tudja, hogy az idegrendszer működésére ható anyagok (alkohol, nikotin,

	a köznapi értelemben vett drogok) súlyosan károsíthatják a szervezet számos életfunkcióját, e szerek használata a függés kialakulása révén az akarattól elszakad, ezért kipróbálásuk is veszélyes. Ismeri a szem és a fül felépítésének vázlatát és működésük alapvető vonásait; ismeri a szag- és az ízérzékelés lényegét, a bőrérzékelés jellemzőit. Felsorolja az elsődleges és másodlagos nemi jellegeket. Tudja a férfiak folyamatos és a nők ciklusos ivari működése közti különbséget. Ismeri a hím és a női ivari apparátus felépítését és szerepét, a spermiumok és a petesejt útját, a menstruáció lényegét. Megfogalmazza az emberi szexualitás tudatosan befolyásolható jellegét, valamint ennek jelentőségét. Le tudja írni, hogy a terhesség kialakulása hogyan függ össze a menstruáció elmaradásával. Ismeri a megtermékenyítéstől a szülésig tartó folyamat legfontosabb eseményeit és ezek lokalizációját. Ismeri az ivari működések hormonális szabályozásának lényegét, a születésszabályozás lehetőségeit, ezek lehetséges hátrányaival együtt. Megfogalmazza, hogy a terhesség megszakítása milyen testi, lelki, etikai megfontolások miatt kerülendő. Felsorolja a nemi úton terjedő legismertebb betegségeket és ezek megelőzésének módját. Összehasonlítja az ember életkori szakaszainak jellemzőit. Ismeri az emberré válás folyamatának fontosabb állomásait, az emberi nagyrazsok jellemzőit. Elítéli a rasszizmus minden formáját.

Az ismétlő-, az összefoglaló és az ellenőrző órák javasolt száma a 12. évfolyamon

Év eleji felmérés	min. 0 óra, max. 1 óra
Év eleji ismétlés	min. 0 óra, max. 2 óra
Témazáró összefoglalás	min. 3 óra, max. 6 óra
Témazáró dolgozat	min. 3 óra, max. 6 óra
A témazáró dolgozatok javítása és a hiányok pótlása	min. 0 óra, max. 6 óra
Év végi összefoglalás	min. 2 óra, max. 4 óra

B változat I.: 9. évfolyam

Célok és feladatok

A diákok ismerjék meg az evolúció alapvető bizonyítékait, értsék meg az evolúció lényegét és jelentőségét. Tudják értékelni az élővilág egységességét alátámasztó természettudományos bizonyítékokat és ismerjék a bioszféra evolúciójának alapvető eseményeit. Helyezzék el az embert térben és időben a földi élővilágban.

Ismerjék az élővilág fejlődéstörténeti rendszerének vázlatát és helyezzék el benne az eddigi tanulmányaik során megismert, valamint a környezetükben előforduló és a mindennapi életből ismert élőlényeket.

Ismerjék fel, hogy az élőlények változatossága miatt a rendszerezés gyakorlati szükségszerűség is, amely feltételezi a felosztási, csoportosítási elvek ismeretét. Alkalmazzák önállóan a hierarchikus osztályozást. Használják következetesen az élővilág evolúciós alapú rendszerezésének alapelveit. Ismerjék meg a fejlődéstörténeti rendszer fő rendszertani kategóriáit (ország, törzs, osztály) és a tárgyalt kategóriákba tartozó élőlények legfontosabb jellemzőit. Vázlatosan mutassák be és elemezzék a testfelépítés és az életműködések evolúciós fejlődését. Legyenek képesek összehasonlítani az egyes csoportok életműködéseit.

A legfontosabb élőlénycsoportok testszerveződési jellemzőinek ismeretében legyenek képesek azonosítani, milyen összefüggések állnak fenn a környezet, a testszerveződés és az adott élőlénycsoport jellemző ökológiai szerepe között. Ismerjék fel, hogy a növények, az állatok és a gombák országának képviselői tendenciózusan eltérő ökológiai szerepet töltenek be a földi élővilágban, de csak egymást feltételezve létezhetnek tartósan. Ez a természet- és környezetvédelmi szemléletmód alakításának egyik alappillére is.

A rendszerezéssel kapcsolatos tanulmányok célja az is, hogy az élővilág sokféleségének bemutatásával fölkeltsse, illetve fenntartsa a tanulók érdeklődését és felelősségérzetét a környezet és az élővilág sokféleségének megőrzése iránt.

Témakörök	Javasolt óraszámok
	1,5 óra/hét
Az élővilág fejlődése, evolúció	7
Az élővilág rendszerezése és az alacsonyabb rendű élőlények	7
A gombák	3
A növények	12
Az állatok	25
Összesen:	54

Tematikai egység	Az élővilág fejlődése, evolúció				Órakeret 7
Előzetes ismeret, tevékenység	Faj, osztály, törzs, az élőlények csoportosítása és rendszerezése, sejt, szövet, szerv, szervezet, egysejtű, növény, állat				
További feltételek	Tárgyi: képi szemléltetéshez és mozgófilm-bemutatóhoz szükséges vetítőberendezés, sokszorosító készülék.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (ismeretek, következtetések kifejtése); természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (otthoni felkészülés, egyes témák önálló feldolgozása); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka).				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (önálló feladatmegoldás); környezettudatosságra nevelés (az evolúció); a tanulás tanítása (önálló munka segítése tanári iránymutatással); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (az evolúciókutatás úttörői).				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: A darwini evolúciós elmélet lényegének megértése, az evolúció és a természetes rendszer kapcsolatának megismerése. Az evolúciós szemlélet rögzülése. Az evolúciós felfogás alkalmazása (vita, evolúciós jelenségek magyarázata, problémamegoldás).				
Tartalmak		Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Az evolúció bizonyítékai. Az élet eredete. A fajok kialakulása. Nagy élőlénycsoportok, a legfontosabb törzsek származása.		Jelenségek értelmezése. Összefüggések felismerése. Önálló tankönyvhasználat. Jegyzet készítése füzetbe. Önálló/páros/csoportos munka. Ábrák értelmezése. Szövegek megértése és tartalmi ismertetése.	Frontális magyarázat, megbeszélés. Képi/filmes szemléltetés. Egyéni munka szervezése. Páros, csoportos munka szervezése. Prezentáció használata.	Földrajz.	
Fogalmak		Életjelenségek, az élővilág rendszere, öröklődés, evolúció, szerveződési szint , természetes szelekció, alkalmazkodás, rátermettség, kövület, <i>életnyom</i> , <i>lenyomat</i> , <i>kormeghatározás</i> , kémiai evolúció, biológiai evolúció, ösléggör, ősóceán, fajkeletkezés, földrajzi elkülönülés, ökológiai elkülönülés.			

Tematikai egység	Az élővilág rendszerezése és az alacsonyabb rendű élőlények				Órakeret 7
Előzetes ismeret, tevékenység	Faj, osztály, törzs, az élőlények csoportosítása és rendszerezése, sejt, szövet, szerv, szervezet, anyagcsere, fotoszintézis, légzés.				
További feltételek	Tárgyi: képi szemléltetéshez és mozgófilm-bemutatáshoz szükséges vetítőberendezés, sokszorosító készülék.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (ismeretek, következtetések kifejtése); természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (otthoni felkészülés, egyes témák önálló feldolgozása); digitális kompetencia (adatgyűjtés, rendszerezés); szociális és állampolgári kompetencia (pár- és csoportmunka).				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (önálló feladatmegoldás); gazdasági nevelés (mikroorganizmusok gazdasági jelentősége); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (önálló munka segítése tanári iránymutatással); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (az élővilág rendszerezésének története).				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Absztrakciós képesség, általánosítás, csoportosítás és rendszerezés fejlesztése (rendszerezés). Az élővilág változatosságának beláttatása.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök	
Mesterséges és természetes rendszer, fejlődéstörténeti rendszer. Az élővilág országai.	Összefüggések felismerése. Önálló tankönyvhasználat. Jegyzet készítése füzetbe. Önálló/páros/csoportos munka. Ábrák értelmezése. Szövegek megértése és tartalmi ismertetése.	Frontális magyarázat. Megbeszélés. Képi/filmes szemléltetés. Egyéni munka szervezése. Páros, csoportos munka szervezése, feladatlapok és munkalapok készítése. Prezentáció használata.	Magyar nyelv.	tanulói mikroszkóp és a mikroszkopizáláshoz szükséges eszközök, egysejtű moszat és/vagy állati egysejtű tenyésztete	

Prokarióták: baktériumok, kékbaktériumok. Egysejtűek: növényi és állati egysejtűek, a <i>gombák fejlődési vonalába tartozó egysejtűek</i>. Vírusok. Az egyes élőlénycsoportok képviselőinek előfordulása, jelentősége az életközösségekben és a mindennapokban.	Jelenségek értelmezése. Összefüggések felismerése. Önálló tankönyvhasználat. Jegyzet készítése füzetbe. Önálló/páros/csoportos munka. Ábrák értelmezése. Szövegek megértése és tartalmi ismertetése. Mikroszkópos vizsgálat.	Frontális magyarázat. Megbeszélés. Képi/filmes szemléltetés. Egyéni munka szervezése. Páros, csoportos munka szervezése, feladatlapok és munkalapok készítése. Mikroszkópos gyakorlat előkészítése és szervezése. Prezentáció használata.		
Fogalmak	Az élővilág rendszere, evolúció, szerveződési szint, sejt, egészség, életjelenségek, anyagcsere, autotróf, heterotróf, sejtlegzés, termelő, fogyasztó, lebontó, rendszerezés, mesterséges és fejlődéstörténeti rendszer, tok, csilló, ostor, álláb, bekebelezés (endocitózis), exocitózis, sejtszáj, klorofill, karotin, prokarióták országa, baktérium, kékbaktérium, eukarióta egysejtűek országa, növények országa, állatok országa, gombák országa, vírusok, fertőző betegségek, antibiotikumok, fertőtlenítés, sterilizálás, baktériumok felhasználása az élelmiszeriparban.			

Tematikai egység	A gombák	Órakeret 3
Előzetes ismeret, tevékenység	A rendszerezés alapelvei, ország, törzs, osztály, faj, eukarióta, anyagcsere, heterotróf, lebontó, szaporodás, vízi és szárazföldi élőhelyi környezet.	
További feltételek	Tárgyi: képi szemléltetéshez és mozgófilm-bemutatóhoz szükséges vetítőberendezés, sokszorosító készülék.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (ismeretek, következtetések kifejtése); természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (otthoni felkészülés, egyes témák önálló feldolgozása); digitális kompetencia (információgyűjtés, -rendszerezés); szociális és állampolgári kompetencia (csoportmunka).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; gazdasági nevelés (gombák jelentősége); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (önálló munka segítése tanári irányítással).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Összehasonlítás: lényeges és lényegtelen tulajdonságok megkülönböztetésének képessége, hasonlóságok és eltérések megfogalmazása. A gombák jelentőségének felismerése.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A gombák testszerveződése, anyagcseréje, életmódja. A gombák jelentősége (ökológiai rendszerek anyagforgalma, kórokozók, szimbiózis, emberi táplálék). Ehető és mérgező gombák.	Jelenségek értelmezése. Összefüggések felismerése. Önálló tankönyvhasználat. Jegyzet készítése füzetbe. Önálló/páros/csoportos munka. Ábrák értelmezése. Szövegek megértése és tartalmi ismertetése. Kalaposgomba és <i>penészgomba</i> mikroszkópos vizsgálata. A gyilkos galóca, valamint néhány ehető és más mérgező gomba felismerése.	Frontális magyarázat. Megbeszélés. Képi/filmes szemléltetés. Egyéni munka szervezése. Páros, csoportos munka szervezése, feladatlapok és munkalapok készítése. Mikroszkópos gyakorlatok előkészítése és szervezése. Prezentáció használata. Gombafelismerés gyakoroltatása.		tanulói mikroszkóp és a mikroszkopizáláshoz szükséges eszközök, kézinagyító, csiperke termőteste, <i>penészgomba</i>
Fogalmak	Életjelenségek, egészség, szerveződési szint, ökológiai rendszer, sejt, az élővilág rendszere, telepes testszerveződés, spóra, ivartalan szaporodás, penészgombák, élesztőgombák, kalapos gombák, zuzmók, gyökérkapcsolt gombák, gombafonalak, gombák jelentősége az élelmiszer- és gyógyszerkészítésben.			

Tematikai egység	A növények	Órakeret 12
Előzetes ismeret, tevékenység	A rendszerezés alapelvei, ország, törzs, osztály, faj, anyagcsere, autotróf, termelő, fotoszintézis, szövet, szerv, szervezet, szaporodás, vízi és szárazföldi élőhelyi környezet.	
További feltételek	Tárgyi: képi szemléltetéshez és mozgófilm-bemutatóhoz szükséges vetítőberendezés, sokszorosító készülék.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés digitális kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása.	

Tantárgyi fejlesztési feladatok: Összehasonlítás: lényeges és lényegtelen tulajdonságok megkülönböztetésének képessége, hasonlóságok és eltérések megfogalmazása. Folyamatok (evolúció) trendjének felismerése és értelmezése. A növényvilág legfontosabb evolúciós állomásainak ismerete.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A növények testszerveződésének evolúciója (sejttársulás, telepes és szövetes testszerveződés). A vízi környezettől való eltávolodás és a szárazföldi környezet feltételeihez való alkalmazkodás. A moszatok törzsei. A mohák törzse: leszármazás, testszerveződés, előfordulás, jelentőség, szaporodás spórákkal. A növényi szövetek. A harasztok törzse, leszármazás, testszerveződés, előfordulás, jelentőség, szaporodás spórákkal. A páfrányok. A nyitvatermők törzse, leszármazás, testszerveződés, előfordulás, jelentőség, szaporodás virággal. A fenyők. A zárvatermők törzse és ezen belül az egyszikűek és a kétszikűek osztálya. Leszármazás, testszerveződés, előfordulás, jelentőség, szaporodás.	Jelenségek értelmezése. Összefüggések felismerése. Önálló tankönyvhasználat. Jegyzet készítése füzetbe. Önálló/páros/csoportos munka. Ábrák értelmezése. Szövegek megértése és tartalmi ismertetése. <i>Moszatok mikroszkópos vizsgálata.</i> Moszatok testfelépítésének megfigyelése és <i>mikroszkópos vizsgálata.</i> Növényi mikroszkópos preparátumok készítése, szövetek mikroszkópos vizsgálata, a látott struktúra lényeges részeinek azonosítása és lerajzolása. Egyszikű és kétszikű növény levelének vizsgálata. A tananyagban szereplő néhány ismertebb faj azonosítása, legfontosabb hasonlóságaik és megkülönböztető jegyeik kiemelése.	Frontális magyarázat. Megbeszélés. Képi/filmes szemléltetés. Egyéni munka szervezése. Páros, csoportos munka szervezése, feladatlapok és munkalapok készítése. Mikroszkópos gyakorlatok előkészítése és szervezése. Prezentáció használata. Növényfelismerés gyakoroltatása.	Magyar nyelv és irodalom.	tanulói mikroszkóp és a mikroszkopizáláshoz szükséges eszközök, kézinagyító, <i>fonalas zöldmoszat</i>, lombos-moha, egyszikű és kétszikű növény hajtása és virága

Fogalmak	Életjelenségek, környezet- és természetvédelem, szerveződési szint, ökológiai rendszer, sejt, az élővilág rendszere, evolúció, zöldmoszatok törzse, barnamoszatok törzse, vörösmoszatok törzse, mohák törzse, harasztok törzse, nyitvatermők törzse, zárvatermők törzse, egyszikűek osztálya, kétszikűek osztálya, sejttársulás, telepes testszerveződés (fonalas, teleptest), osztódószövet, bőrszövet és típusai, szállítószövet, szállítónyaláb, alapszövetek legfontosabb típusai, hajtás, spóra, ivartalan szaporodás, virág, ivaros szaporodás, változó vízállapotú növény, női ivarlevél, magkezdemény, hím ivarlevél, megporzás, fenyő, tobozvirágzat, zárvatermő, termő, bibe, bibeszál, magház, porzósál, portok, mag, termés.

Tematikai egység	Az állatok	Órakeret 25		
Előzetes ismeret, tevékenység	A rendszerezés alapelvei, ország, törzs, osztály, faj, anyagcsere, heterotróf, fogyasztó, az állatok szervei, szervezet, önfenntartó és fajfenntartó életműködések, növényevő, mindenevő, ragadozó, korhadékevő.			
További feltételek	Tárgyi: képi szemléltetéshez és mozgófilm-bemutatóhoz szükséges vetítőberendezés, sokszorosító készülék.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (ismeretek, következtetések kifejtése); természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (otthoni felkészülés, egyes témák önálló feldolgozása); digitális kompetencia (adatgyűjtés, rendszerezés); szociális és állampolgári kompetencia (pár- és csoportmunka).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret (önálló feladatmegoldás); gazdasági nevelés (az állatok gazdasági jelentősége); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (önálló munka segítése tanári iránymutatással); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (az állatvilág kutatói).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Összehasonlítás: lényeges és lényegtelen tulajdonságok megkülönböztetésének képessége; az élővilág és ezen belül az állatvilág egyes csoportjainak egységességére utaló hasonlóságok, illetve az evolúciós irányokra utaló eltérések megfogalmazása.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Az állatok testszerveződésének evolúciója. Az állati szövetek. Környezet–életmód–testfelépítés	Önálló tankönyvhasználat. Jegyzet készítése füzetbe. Összefüggések felismerése. Önálló/páros/csoportos munka.	Frontális magyarázat. Megbeszélés. Képi/filmes szemléltetés. Egyéni munka szervezése.	Magyar nyelv és irodalom.	állatpreparátumok (pl. csigaházak, csontvázak,

(kültakaró, mozgás, táplálkozás, légzés, keringés, szaporodás, idegrendszer, érzékelés) összefüggése a „Fogalmak” közt felsorolt állatcsoportokban.	Ábrák értelmezése. Szövetek (többrétegű elszarusodó laphám, harántcsíkolt izomszövet, csontszövet, vérkenet) mikroszkópos vizsgálata, a látott struktúra lényeges részeinek azonosítása és lerajzolása. Szövegek megértése és tartalmi ismertetése. <i>Kiadott munkalap alapján megfigyelés, vizsgálat végzése állatpreparátumokkal.</i> Állatcsoportok jellemzése adott szempontok alapján.	Páros, csoportos munka szervezése. Mikroszkópos vizsgálatok szervezése. <i>Feladatlapok és munkalapok készítése a tanulói vizsgálatokhoz.</i> Prezentáció használata.		emlősök fogai stb.)
Fogalmak	Életjelenségek, egészség, környezet- és természetvédelem, szerveződési szint, ökológiai rendszer, sejt, az élővilág rendszere, evolúció, szivacsok törzse, <i>csalánozók törzse, laposférgek törzse, fonálférgek törzse,</i> gyűrűsférgek törzse, ízeltlábúak törzse, rovarok osztálya, <i>rákok, osztálya, pókszabásúak osztálya,</i> puhatestűek törzse, <i>csigák osztálya, kagylók osztálya,</i> fejlábúak osztálya, gerincesek törzse, halak osztálya(i), kétéltűek osztálya, hüllők osztálya, madarak osztálya, emlősök osztálya. Álszövetes szerveződés, galléros-ostoros sejt, vándorsejt, úrbél, <i>hidra, medúza, sugaras szimmetria, hámizomsejt, csalánsejt, úrbél,</i> sejten kívüli emésztés, diffúz légzés, <i>hálózatos idegrendszer.</i> Hámszövetek, kötő- és támasztószövetek, izomszövetek, idegszövet. <i>Testüreg, kétoldali szimmetria, bőrizomtömlő, központosult idegrendszer, dúcidegrendszer, központi és környéki idegrendszer,</i> kétszakaszos bélcsatorna, szelvényes test, féregmozgás, háromszakaszos bélcsatorna, zárt keringési rendszer, hajszálér (kapilláris), vér, hímnős állat, meszes héj, zsigerzacskó, köpeny, köpenyüreg, nyílt keringési rendszer, artéria, véna, vérnyirok, reszelőnyelv, fejláb, tölcser, tintazacskó, kitin, kutikula, fej, tor, potroh, külső váz, vedlés, átalakulás, lárva, rágó szájszerv, szívó szájszerv, szűrő-szívó szájszerv, nyaló szájszerv, légcsőrendszer, kifejlés, átváltozás, teljes átalakulás, <i>gerinchúr,</i> belső váz, gerincoszlop, csigolya, gerinccsatorna, koponya, agykoponya, arckoponya, borda, szegycsont, mellkas, függesztőöv, ízület, máj, epe, hasnyálmirigy, hasnyál, vérplazma, vörösvérsejt, fehérvérsejt, vérlemezke, vese, húgyvezeték, agy, gerincvelő, petefészkek, petevezeték, here,			

	ondóvezeték, oldalvonal, egyvérvörös keringési rendszer, kétüregű szív, ránótt fogak, kloáka, külső megtermékenyítés, kopolyúfedő, úszóhólyag, ötujiú végtagtípus, gége, bőrlégzés, elszarusodó bőr, kétvérvörös keringési rendszer, háromüregű szív, nagy vérvör, kis vérvör, ebihal, változó testhőmérséklet, lágy héjú tojás, négyüregű szív, <i>emlösszerű őshüllők, ősmadár, dinoszauruszok, szegycsonti taraj, két lábon járás, állandó testhőmérséklet, toll, kettős légzés, csőr, mirigyes gyomor, zúzógyomor, meszes héjú tojás, fészeklakó, fészekhagyó, tejmirigy, emlő, gyökeres fogak, metszőfog, szemfog, redős zápfog, gumós zápfog, tarajos zápfog, légzőhólyagocskák, vörösvérttest, tojásrakó emlősök, erszényes emlősök, méhlepényes emlősök.</i>
Továbbhaladás feltételei	A tanuló ismeri és saját szavaival megfogalmazza az élőlények rendszerezésének alapelveit, a legfontosabb rendszertani kategóriák hierarchiáját, az evolúció jelenségét. Ismeri a legfontosabb növényi és állati szöveteket. Növényekből képes egyszerű mikroszkópos preparátumokat készíteni és ezeket vizsgálni. Ábra alapján azonosítja a legfontosabb növényi és állati szöveteket. Képes néhány közismert faj azonosítására, illetve az élőlénycsoportok jellegzetes képviselői rendszertani hovatartozásának megállapítására. Összehasonlítja a megismert fajok és rendszertani csoportok jellemző tulajdonságait, és ezek alapján kiemeli a lényeges azonosságokat és különbségeket. Képes az életkorának megfelelő nyomtatott és elektronikus sajtótermékek, könyvek, valamint az álló- és mozgóképek (pl. fényképek, folyamatábrák, videofilmek) és egyéb ismerethordozók értelmes használatára: az információk megszerzésére, rendszerezésére és alkalmazására. Tanári segítséggel tud anyagot gyűjteni <i>az egyes csoportok jellegzetes képviselőinek bemutatásához, illetve a veszélyeztetett fajok bemutatásához, ezek megvédése érdekében.</i> Ismereteit a megismert szaknyelv használatával szóban és írásban világosan, nyelvileg igényesen megfogalmazza. Megszerzett ismereteit képes a mindennapi jelenségek magyarázatában alkalmazni.

Az ismétlő-, az összefoglaló és az ellenőrző órák javasolt száma a 9. évfolyamon

Év eleji felmérés	min. 0 óra, max. 1 óra
Év eleji ismétlés	min. 1 óra, max. 3 óra
Témazáró összefoglalás	min. 3 óra, max. 5 óra
Témazáró dolgozat	min. 0 óra, max. 5 óra
A témazáró dolgozatok javítása és a hiányok pótlása	min. 0 óra, max. 5 óra
Év végi összefoglalás	min. 1 óra, max. 3 óra

B változat I.: 10. évfolyam

Célok és feladatok

A tanulók ismerjék meg az állatok viselkedésének alapvető mechanizmusait és azok biológiai értelmét, nyerjenek betekintést az etológia vizsgáló módszereibe és történetébe. A téma elsajátításakor használják fel előző ismereteiket és gyűjtsék össze közvetlen tapasztalataikat, megfigyeléseiket. Értsék meg, hogy az állatok viselkedését kiváltó mechanizmusok az emberi viselkedés alapjaiban is megtalálhatóak.

Diákjainkban az ego-, illetve antropocentrikus szemléletmódot végleg váltsa fel az ökológiai rendszerek általános megragadásának szemléletmódja. Ismerjék meg a populációk és a társulások, az ökológiai rendszerek szerveződésének alapvető sajátosságait, az életközösségek térbeli szerkezetének és időbeli változásainak összefüggését az élő és élettelen környezettel. Ismerjék meg a populáció-biológia ökológiai alapfogalmait, a *leggyakoribb életmenet-stratégiákat*, az egyedszám változásait, a populációk közötti kölcsönhatásokat. Nyerjenek betekintést az ökológiai rendszerek anyag- és energiaforgalmába, és ezen keresztül ismerjék meg az ember környezet-átalakító tevékenységének kiemelkedő szerepét a bioszférában. Elemezzenek és modellezzenek összetett technológiai, társadalmi és ökológiai rendszereket, és működtessék a modelleket.

Értsék meg, miért annyira fontos kérdés napjainkban a környezetvédelem ügye. Be kell mutatni a fogyasztás és a véges természeti erőforrások egyensúlyának hiányát. Az elméleti ismeretekből kiindulva tudatosuljon a diákokban, hogy a globális és helyi környezeti problémák az ökológiai rendszerek működésébe való szakszerűtlen és felelőtlen beavatkozás következtében alakulnak ki. Ismerkedjenek meg azokkal az alapfogalmakkal, amelyek a környezetgazdálkodási szemléletmód kialakulásához minimálisan szükségesek. Kapjanak útmutatást és szerezzenek ismereteket arról, mit tehetnek személy szerint lakóhelyi környezetük megóvása, az egészséges emberi környezet kialakítása érdekében. Ismerjék fel, hogy a fenntartható fejlődést egyes emberek és emberi társadalmak veszélyeztetik. Az ezzel összefüggő társadalmi folyamatokkal kapcsolatban kritikusan foglaljanak állást, és alakuljon ki cselekvőkészségük. Alakuljon ki a diákok környezettudatos magatartása a hétköznapi élet minden területén, kapcsolódjanak be környezetvédelmi tevékenységekbe.

Szerezzenek jártasságot az ismerethordozók használatában, a környezet passzív és aktív megfigyelésében, fejlődjön az önálló ismeretszerzés igénye és készsége.

Témakörök	Javasolt óraszámok
	1,5 óra/hét
Az állatok viselkedése	12
A populációk és az életközösségek	24
A bioszféra jelene és jövője	18
Összesen:	54

Tematikai egység	Az állatok viselkedése				Órakeret 12
Előzetes ismeret, tevékenység	Az állatok rendszerének vázlata				
További feltételek	Tárgyi: képi szemléltetéshez és mozgófilm-bemutatóhoz szükséges vetítőberendezés, sokszorosító készülék.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (ismeretek, következtetések kifejtése); természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (otthoni felkészülés, egyes témák önálló feldolgozása); digitális kompetencia (információgyűjtés, – feldolgozás és bemutatás); szociális és állampolgári kompetencia (pár- és csoportmunka).				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (az emberek társas magatartása); gazdasági nevelés (az állati viselkedés gazdasági hatásai); testi és lelki egészség (magatartás és egészség kapcsolata); felkészülés a felnőttléti szerepeire; énkép, önismeret (emberi magatartás); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (önálló munka segítése tanári iránymutatással); európai azonosságtudat – egyetemes kultúra (az etológia kutatói).				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Betekintés az emberi magatartás elemeinek megismerésébe az állatok alapvető viselkedésformáinak áttekintése révén. Indukció és divergens gondolkodás fejlesztése (általánosítás konkrét magatartásformákból). Az ember tudatosságának hangsúlyozása.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök	
<i>Az etológia történetének néhány állomása és legjelesebb képviselői.</i> A viselkedés öröklött és tanult mechanizmusai. A társas magatartás és a kommunikáció alapjai. Létfenntartási és szaporodási magatartásformák.	Önálló tankönyvhasználat. Jegyzet készítése füzetbe. Fogalmak szakszerű alkalmazása. Jelenségek megismerése és felismerése. Példák keresése etológiai jelenségekre (saját tapasztalat, ismeretterjesztő irodalom). Etológiai jelenségek és	Frontális magyarázat. Megbeszélés. Képi és filmes szemléltetés. Egyéni munka szervezése. <i>Páros</i>, csoportos munka szervezése. Feladatlapok és munkalapok készítése a tanulói munkához. Prezentáció használata. Az állatok viselkedésformáival	Magyar nyelv és irodalom. Osztályfőnöki óra.	ismeret-terjesztő kiadványok	

Az állati és az emberi magatartás hasonlóságai és eltérései.	szabályszerűségek felismerése az ember viselkedésében. Filmrészletek elemzése, értelmezése. <i>Kísérletek és esetek leírásának elemzése.</i> <i>Anyag gyűjtése az etológia tárgyköréből; esszé, tábló, prezentáció készítése.</i>	kapcsolatos, mindennapos megfigyelések, tapasztalatok felidézése és felhasználása a jelenségek értelmezéséhez.		
Fogalmak	Életjelenségek, egészség, magatartás, ökológiai rendszer, az élővilág rendszere, öröklődés, evolúció, etológia, öröklött magatartásforma, feltétlen reflex, taxis, öröklött mozgáskombináció, motiváció, kulcsinger, <i>szupernormális inger</i> , tanult magatartásforma, <i>megszokás</i> , feltételes reflex, ingertársításos és operáns tanulás, belátásos tanulás, <i>szociális tanulás, felejtés</i> , társas magatartás, <i>család, rovarállam</i> , rangsor, territórium, agresszió, kommunikáció, <i>feromon, vizuális és akusztikus kommunikáció</i> , tájékozódás, táplálékszerzés, udvarlás, nász, <i>párosodási rendszerek</i> , ivadékgyondozás.			

Tematikai egység	A populációk és az életközösségek	Órakeret 24
Előzetes ismeret, tevékenység	Az élővilág rendszerének vázlata. A következő fogalmak ismerete: szervetlen és szerves anyagok, szén-dioxid, égés, energia-felszabadulás, autotróf, heterotróf anyagcsere, termelő – fogyasztó – lebontó. Megismerési módszerek; mennyiségi viszonyok, rendszerezés. Földrajzi ismeretek, a talaj, az éghajlat elemei.	
További feltételek	Tárgyi: képi szemléltetéshez és mozgófilm-bemutatáshoz szükséges vetítőberendezés (optimális esetben: számítógép, projektor), sokszorosító készülék.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (ismeretek, összefüggések, következtetések kifejtése); természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (otthoni felkészülés, egyes témák önálló feldolgozása); digitális kompetencia (információgyűjtés, -feldolgozás és bemutatás); szociális és állampolgári kompetencia (pár- és csoportmunka), kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (környezet- és természetvédelem)	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (környezet- és természetvédelem); gazdasági nevelés (természet, környezet és gazdaság kapcsolatai); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása	

(önálló munka tanári iránymutatással); testi és lelki egészség (környezet és egészség kapcsolata); felkészülés a felnőttlét szerepeire (felelősség a környezetért). Tantárgyi fejlesztési feladatok: Ismeretek szerzése a technika, a gazdaság, a társadalom, valamint a természet kölcsönhatásairól, tájékozódás az élő és az élettelen természetről (anyag, rendszer, az élet). A rendszerszemlélet fejlesztése. Együttműködési készség alakítása. Ismerethordozók használata. Önálló ismeretszerzés és -feldolgozás képességének fejlesztése.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Egyed feletti szerveződési szintek. A populációk tulajdonságai, változásai és kölcsönhatásai. Élettelen környezeti tényezők és ezek változásai. Természetes és mesterséges életközösségek. Az életközösségek szerkezete, szerveződése és változásai, hazai életközösségek példáján. Ökológiai rendszerek, anyag- és energiaforgalmuk. Sokféleség, változatosság jelentősége.	Önálló tankönyvhasználat. Jegyzet készítése füzetbe. Fogalmak begyakorlása és érvényességük kiterjesztése példák keresése útján. Ábrák elemzése. Ábrák, folyamatábrák készítése. Korábban megismert élőlények és populációik csoportosítása különböző (testszerveződési és ökológiai, pl. tűrőképességi) szempontok szerint. Táplálékláncok leírása. Különböző természetes életközösségek jellemzése és összehasonlítása. Természetes és mesterséges életközösségek összehasonlítása. <i>Tanulókísérlet(ek) elvégzése és értelmezése.</i> Ökológiai rendszer vizsgálata leírás alapján, illetve	Frontális magyarázat. Képek, képsorozatok bemutatása és értelmezése, hozzájuk kérdések-feladatok szerkesztése. Önálló, továbbá <i>pár- és/vagy</i> csoportmunka szervezése információgyűjtésre és -feldolgozásra elektronikus és/vagy könyvtári anyagok használatával. A tanulói munka bemutatásának megszervezése. <i>Tanulókísérlet(ek) szervezése: munkalap készítése környezeti tényező(k) vizsgálatához.</i> <i>Terepmunka szervezése, munkalap készítése, eszközök biztosítása.</i>	Földrajz. Kémia. Informatika.	lehetőleg: tanári és tanulói számítógép internet-hozzá-féréssel; ismeretterjesztő kiadványok

	<i>terepgyakorlat során.</i> Az iskola vagy a lakóhely közelében levő terület élővilágának és életközösségének vizsgálata és jellemzése (optimális esetben: projekt).			
Fogalmak	Életjelenségek, egészség, környezet- és természetvédelem, magatartás, szerveződési szint, ökológiai rendszer, evolúció, egyed fölötti szerveződési szintek, ökológiai környezet, talajképződés, tűrőképesség, környezet eltartó képessége, <i>K-stratégista, r-stratégista</i>, korfa, együttélés, versengés, asztalközösség, élősködés, szintezettség, mintázat, <i>aszpektus, szukcesszió</i>, táplálkozási kölcsönhatás, tápláléklánc és –hálózat, termelők, fogyasztók (elsődleges, másodlagos stb.) lebontók, ökológiai piramis, szén- és oxigénciklus.			

Tematikai egység	A bioszféra jelene és jövője	Órakeret 18
Előzetes ismeret, tevékenység	Az előző témakörben feldolgozott ismeretek.	
További feltételek	Tárgyi: képi szemléltetéshez és mozgófilm-bemutatóhoz szükséges vetítőberendezés (optimális esetben: számítógép, projektor), sokszorosító készülék.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (ismeretek, következtetések kifejtése); természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (otthoni felkészülés, egyes témák önálló feldolgozása); digitális kompetencia (információgyűjtés, -feldolgozás és bemutatás); szociális és állampolgári kompetencia (pár- és csoportmunka), kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (környezet- és természetvédelem).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (környezet- és természetvédelem); gazdasági nevelés (természet, környezet és gazdaság kapcsolatai); környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása (önálló munka tanári iránymutatással); testi és lelki egészség (természet, környezet és egészség kapcsolata); felkészülés a felnőttélet szerepeire (felelősség a környezetért).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Ismeretek szerzése a technika, a gazdaság, a társadalom, valamint a természet kölcsönhatásairól. Tájékozódás és	

	véleményformálás az emberek és környezetük kölcsönhatásairól. A rendszerszemlélet fejlesztése. Együttműködési készség alakítása. A természethez való pozitív érzelmi viszony megszilárdítása, és a cselekvéshez szükséges tudással való kiegészítése.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A népességgrobbanás, valamint a rövid távra tekintő, főtermék-központú gazdálkodás okai és következményei. Az emberi tevékenységek hatása a bioszférára, lokális és globális környezeti problémák: a talaj, a vizek, a légkör szennyezése és ezek hatásai. Környezetkímélő társadalmi-gazdasági stratégiák. A természetvédelem céljai, alapelvei és módszerei.	Fogalmak begyakorlása és érvényességük kiterjesztése példák keresése útján. Ábrák elemzése. Önálló tankönyvhasználat. Jegyzet készítése füzetbe. Ábrák, folyamatábrák készítése. Természet- és környezetvédelmi megfigyelések, mérések az iskolában és közelében (pl. Az esővíz savassága, porterhelés, szemetelés stb.). Programok, akciók tervezése és megvalósítása a feltárt környezeti problémák és a lehetséges megoldások bemutatására, társaik meggyőzésére (poszter, plakát, prezentáció stb.). Anyaggyűjtés és –bemutató a mezőgazdasági és az ipari termelés következtében kialakult természetátalakítás és környezetszennyezés hatásainak bemutatására.	Frontális magyarázat. Képek, képsorozatok bemutatása és értelmezése, hozzájuk kérdések-feladatok szerkesztése. Önálló, továbbá pár- és/vagy csoportmunka szervezése információgyűjtésre és -feldolgozásra elektronikus és/vagy könyvtári anyagok használatával. Környezet- és természetvédelmi vizsgálatok szervezése iskolán belül és kívül. A tanulói munka és bemutatásának megszervezése.	Földrajz. Kémia. Magyar nyelv és irodalom. Informatika.	lehetőleg: tanári és tanulói számítógép internet-hozzáféréssel; ismeretterjesztő kiadványok

Fogalmak	Egészség, környezet- és természetvédelem, magatartás, szerveződési szint, ökológiai rendszer, evolúció népességszaporodás, túlnépesedés, presztízs fogyasztás, fogyasztói társadalom, megújuló és meg nem újuló energiaforrások, hulladékválság, szelektív hulladékgyűjtés, környezetszennyezés, üvegházhatás, globális felmelegedés, ózonréteg, fenntartható fejlődés, környezetvédelem, természetvédelem.
Továbbhaladás feltételei	A tanuló ismeri és a megfelelő értelemben használja a fogalomjegyzékben szereplő fogalmakat és ezek alfogalmait. Példákat tud mondani az állatok megismert magatartásformáira, felismeri és elemezni képes a korábbiakban megfigyelt, filmen bemutatott vagy ismeretterjesztő irodalomban olvasott eseteket. Saját szavaival megfogalmazza, mennyiben szolgálják a megismert magatartásformák az egyed, illetve a populáció túlélését és alkalmazkodását a környezethez és a környezet változásaihoz. Példákon keresztül magyarázza, milyen összefüggés van a populációk és a társulások szerveződése, valamint az élő és az élettelen környezeti tényezők között. Ismeri az életközösségek anyag- és energiaforgalmának főbb jellemzőit, a termelő, fogyasztó és lebontó populációk szerepét az ökológiai rendszerek anyag- és energiaforgalmában. Tűrőképességi grafikont elemez és adatok alapján tűrőképességi görbét tud felrajzolni. Munkalapok használatával egyszerű tantermi és terepi megfigyeléseket, kísérleteket végez. Környezeti problémákkal foglalkozó írásokat értelmez és lényegét képes visszaadni. Előre megadott megfigyelési szempontok, kérdések és feladatok alapján követi és elemzi az ismeretterjesztő filmrészleteket, összefoglalja ezek mondanivalóját és levonja a megfelelő következtetéseket. Alkalmazni tudja a biológiában és a többi természettudományos tárgyból szerzett ismereteit a bioszféra globális problémáinak értelmezésében.

Az ismétlő-, az összefoglaló és az ellenőrző órák javasolt száma a 10. évfolyamon

Év eleji felmérés	min. 0 óra, max. 1 óra
Év eleji ismétlés	min. 1 óra, max. 4 óra
Témazáró összefoglalás	min. 3 óra, max. 5 óra
Témazáró dolgozat	min. 3 óra, max. 5 óra
A témazáró dolgozatok javítása és a hiányok pótlása	min. 0 óra, max. 5 óra
Év végi összefoglalás	min. 2 óra, max. 4 óra

B változat I.: 11. évfolyam

Célok és feladatok

Diákjaink ismerjék meg az „alsó” szerveződési szintek biokémiai alapjait, formáljanak egységes képet a biológiai működésekkel kapcsolatban (a gének, a szervezetben található legfőbb anyagcsoportok szerepének általános megragadásával). Sajátítsák el a korszerű biológiai gondolkodás alapjait, pillantsanak be az újabb vizsgálati módszerekbe. Ismerjék fel a katalizátorok szerepét a biológiai folyamatok sebessége szempontjából. Ismerjék az enzimek (fehérjék) jelentőségét az életfolyamatokban. Magyarázzák a biológiai folyamatokat energiaváltozások segítségével. Elemezzék és értsék az anyag, az energia és az információ életjelenségekben játszott szerepét. Értelmezzék az öröklődést és az evolúciót molekuláris szinten, bizonyítsák az élővilág egységes származását. Lássák világosan a darwini evolúciós elképzelés lényegét az öröklődés jelenségeivel szoros kapcsolatban.

Határolódjanak el a rasszizmustól. *Kapjanak betekintést a biotechnológia eredményeibe és problémáiba.* Ismerjenek és vessenek fel bioetikai kérdéseket, és ezekben formáljanak saját álláspontot.

Fontos cél a sejtbiológiai alapismeretek elsajátításával az élettan, a szabályozás, a genetika tanításának megalapozása, a biológiai információ átadásával, változásával kapcsolatos jelenségek tanulmányozása, az öröklődés folyamatainak leírása során a tanult információ-elméleti fogalmak használata. Célunk a kémiai és fizikai ismeretek biológiai alkalmazása révén a természettudományos tárgyakban tanultak integrálása.

Témakörök	Javasolt óraszámok
	1,5 óra/hét
Sejtbiológia	20
Genetika	18
A növények testszerveződése és anyagcseréje	16
Összesen:	54

Tematikai egység	Sejtbológia	Órakeret 20		
Előzetes ismeret, tevékenység	Általános kémiai alapismeretek (a kémiai reakciók energetikai viszonyai; a katalizátorok szerepe és alkalmazása; az oldatok típusai; a kolloid állapot, a diffúzió jelensége, az anyagok oldódási sajátságai). Szerves kémiai ismeretek (a természetes szénvegyületek alaptípusainak kémiai szerkezete). A prokarióta és az eukarióta sejtfelepítés alapvető különbségei; a növények, az állatok és a gombák anyagcseréjének fő vonásai.			
További feltételek	Tárgyi: képi szemléltetéshez és mozgófilm-bemutatóhoz szükséges vetítőberendezés (optimális esetben: számítógép, projektor).			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (ismeretek, összefüggések, következtetések kifejtése); természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (otthoni felkészülés, egyes témák önálló feldolgozása); digitális kompetencia (információgyűjtés, -feldolgozás és bemutatás); szociális és állampolgári kompetencia (pár- és csoportmunka).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret (önálló feladatmegoldás, saját test működéséről ismeretszerzés); gazdasági nevelés (sejtműködés és élelmiszertermelés kapcsolatai); környezettudatosságra nevelés (a sejtekre ható környezeti tényezők); a tanulás tanítása (önálló munka tanári iránymutatással); testi és lelki egészség (a sejtműködés és az egészség); felkészülés a felnőttlet szerepeire (sejtek-szervezet-társadalmi igények kapcsolatai).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: A természet egységének felismerése a különböző tantárgyakból és forrásokból származó ismeretek koncentrációja révén. Szerkezet és működés összefüggéseinek elemzése és értelmezése. Absztrakciós készség fejlesztése.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A sejteket felépítő szervetlen és szerves anyagok áttekintése. A biokémiai folyamatok általános jellemzése. A biológiai membránok felépítése és működése; transzportfolyamatok. A sejtalkotók felépítése és funkciói.	Fogalmak begyakorlása. Folyamatok értelmezése. Ábrák elemzése. Önálló tankönyvhasználat. Jegyzet készítése füzetbe. Struktúra-funkció összefüggések felismerése és gyakorlása. Tanulókísérletek végzése a sejtet felépítő anyagok	Frontális magyarázat. Képek, képsorozatok bemutatása és értelmezése. Önálló, továbbá pár- és/vagy csoportmunka szervezése információgyűjtésre és -feldolgozásra. Tanulókísérlet(ek) szervezése. Mikroszkópos vizsgálatok	Kémia. Informatika. Magyar nyelv és irodalom.	egyszerű laboratóriumi eszközök és anyagok tanuló-kísérlethez; optimális esetben

Lebontó folyamatok: a biológiai oxidáció és az erjedés lényege. Felépítő folyamatok: a fotoszintézis lényege, a nukleinsavak és a fehérjék bioszintézise. <i>DNS-manipulációk.</i> <i>Az élőlények genetikai módosítása.</i> A sejtosztódás: mitózis és meiózis. A prokarióta és az eukarióta sejtek, valamint a vírusok összehasonlítása.	tanulmányozására, a tapasztalatok rögzítése (<i>orvosi szén felületi megkötőképessége</i>, enzimes bontás, keményítő kimutatása, fehérje kicsapódása). Mikroszkópos vizsgálat és a tapasztalatok rögzítése (<i>keményítőszemcsék, plazmolízis, sejtosztódás</i>). Bioetikai észrevételek, vélemények megfogalmazása, <i>e témában vita folytatása</i>.	előkészítése és szervezése. Keretek megteremtése és szempontok nyújtása etikai tárgyú beszélgetésekhez.		tanulói mikroszkópok és mikroszkópos vizsgálathoz szükséges eszközök
Fogalmak	Életjelenségek, egészség, szerveződési szint, sejt, az élővilág rendszere, öröklődés, molekuláris biológia, biokémia, <i>biogén elemek</i>, szénhidrátok, lipidek, fehérjék, aminosavak, nukleotidok, nukleinsavak, felépítő és lebontó folyamatok, ATP, enzim, biológiai membrán, passzív és aktív transzport, ozmózis, sejthártya, <i>csilló/ostor</i>, citoplazma, riboszóma, sejtmag, endoplazmatikus hálózat, mitokondrium, szintest, biológiai oxidáció, erjedés, fotoszintézis, fehérjeszintézis, genetikai kód, nukleinsavak szintézise, génmutáció, kromoszóma, homológ kromoszómák, kromoszómaszerelvénnyel, haploid, diploid, <i>sejtciklus</i>, mitózis, meiózis, <i>rekombináció</i>.			

Tematikai egység	Genetika	Órakeret 18
Előzetes ismeret, tevékenység	Az előző témakörben elsajátított ismeretek (makromolekulák és bioszintézisük, sejtciklus).	
További feltételek	Tárgyi: képi szemléltetéshez és mozgófilm-bemutatóhoz szükséges vetítőberendezés (optimális esetben: számítógép, projektor).	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (ismeretek, összefüggések, következtetések kifejtése); természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (otthoni felkészülés, problémamegoldás); digitális kompetencia (információgyűjtés, és -feldolgozás); szociális és állampolgári kompetencia (pár- és csoportmunka).	

Kiemelt fejlesztési feladatok gazdasági nevelés (genetikai kapcsolata a növénytermesztéssel és állattenyésztéssel); környezettudatosságra nevelés (öröklött sokféleség szerepe); a tanulás tanítása (önálló munka tanári iránymutatással); testi és lelki egészség (öröklöttség és egészség kapcsolata); felkészülés a felnőttlét szerepeire (az utódvállalás felelőssége). Tantárgyi fejlesztési feladatok: Az öröklődés alapjelenségeinek megismerése. Evolúciós szemlélet fejlesztése. Absztrakciós és problémamegoldó készség fejlesztése.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
Az öröklődés alapfogalmai, öröklésmenetek. Emberi jellegek öröklődése, családfa. Minőségi és mennyiségi jellegek kialakulása. Az ivar kialakulásának genetikája. Gén- és kromoszómamutációk.	Fogalmak begyakorlása. Folyamatok értelmezése. Önálló tankönyvhasználat. Jegyzet készítése füzetbe. Ismeretalkalmazás, problémamegoldás genetikai feladatokhoz kapcsolódva. Ismeretek és tapasztalatok összehangolása. Beszélgetés az emberek öröklöttségéről, az emberi nagyraszok, rasszok közös és eltérő vonásairól.	Frontális magyarázat Képek, képsorozatok bemutatása és értelmezése Genetikai tárgyú feladatok készítése, választása gyakorláshoz Egyéni munka szervezése genetikai feladatok és problémák megoldásához Beszélgetés szervezése, körülmények biztosítása, szempontok nyújtása.	Kémia. Informatika. Matematika. Osztályfőnöki óra.	
Fogalmak	Életjelenségek, egészség, környezet- és természetvédelem, magatartás, szerveződési szint, sejt, öröklődés, gén, allél, genotípus, fenotípus, homozigóta, heterozigóta, domináns-recesszív öröklésmenet, intermedier öröklődés, kodominancia, családfaelemzés, <i>tesztelő keresztezés, független öröklődés, kapcsolt öröklődés, minőségi és mennyiségi jellegek, kromoszómamutáció.</i>			

Tematikai egység	A növények testszerveződése és anyagcseréje	Órakeret 16		
Előzetes ismeret, tevékenység	Az élővilág országai, a szárazföldi növények törzsei, a növények ökológiai szerepe az életközösségekben. A növényi sejtek és szövetek felépítése. Biológiai oxidáció, fotoszintézis, membrántranszport-folyamatok.			
További feltételek	Tárgyi: képi szemléltetéshez és mozgófilm-bemutatáshoz szükséges vetítőberendezés (optimális esetben: számítógép, projektor).			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (ismeretek, összefüggések kifejtése); természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (otthoni felkészülés, egyes témák önálló feldolgozása); digitális kompetencia (információgyűjtés, -feldolgozás és bemutatás); szociális és állampolgári kompetencia (pár- és csoportmunka).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: gazdasági nevelés (növénytermesztés); környezettudatosságra nevelés (környezet és növény kapcsolata); a tanulás tanítása (önálló munka tanári iránymutatással); testi és lelki egészség (tápláléknövények és az emberi egészség).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Az élővilág egységességének belátása, oksági kapcsolatok kutatása, evolúciós szemléletmód megerősítése.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A növényi létfenntartó szervek (gyökér, lágy szár, fatörzs, levél) szöveti felépítése. A növények anyagforgalma: víz- és ásványianyag-forgalom, gázcsere. A harasztok, a nyitvatermők és a zárvatermők szaporodásának összehasonlítása. A zárvatermők egyedfejlődése.	Fogalmak begyakorlása. Folyamatok értelmezése. Önálló tankönyvhasználat. Jegyzet készítése füzetbe. Ismeretalkalmazás. Ismeretek és tapasztalatok összehangolása. Lomblevél, lágy szár, fás szár, kristályzárvány mikroszkópos vizsgálata és a tapasztalatok rögzítése. A növények vízforgalmának kísérleti vizsgálata és a tapasztalatok rögzítése.	Frontális magyarázat. Képek, képsorozatok, filmek/filmrészletek bemutatása és értelmezése. Egyéni/páros/csoportos munka szervezése (ismeretszerzés kiadott anyagból). Mikroszkópos gyakorlat(ok) szervezése. Tanulókísérlet(ek) szervezése, munkalap készítése.	Kémia. Magyar nyelv és irodalom.	tanulói mikroszkópok, mikroszkopizáláshoz szükséges eszközök, egyszerű laboratóriumi eszközök tanuló-kísérlethez

	A környezeti tényezők és a növényi anyagcsere összefüggéseit ábrázoló grafikonok elemzése.			
Fogalmak	Életjelenségek, környezet- és természetvédelem, szerveződési szint, sejt, az élővilág rendszere, evolúció, növényi gázcsere, párologtatás, gyökérnyomás, a hajtás szívóereje, megporzás, megtermékenyítés, mag- és termésképzés, ivaros szaporodás, ivartalan szaporodás, vegetatív szaporodás, csírázás, egynyári, kétnyári, évelő, fás szár felépítése, kambiumhenger, fatest, hancstest, kéreg, évgűrű, <i>rövidnappalos növény, hosszúnappalos növény, regeneráció, hormon, auxin.</i>			
Továbbhaladás feltételei	A tanuló ismeri és a megfelelő értelemben használja a fogalomjegyzékben szereplő fogalmakat és ezek alfogalmait. Ismeri a sejteket felépítő anyagokat és ezek biológiai szerepét. Ismerteti a biokémiai folyamatok legfontosabb jellemzőit, a biológiai membránok molekuláris felépítését és szerepét. Képek alapján azonosítja a sejtalkotókat, érti az összefüggést ezek felépítése és működése között. Értelmezi a lebontó és a felépítő anyagcsere-folyamatok kapcsolatát. Ismerteti a kétféle sejtosztódás hasonlóságát, alapvető különbségét és szerepét. Tudja, hogy az örökítő anyag mely változásai állnak az élőlények változatosságának hátterében. Megfogalmazza, hogy a vírusok miért kórokozók és miért nem tekinthetők élőlényeknek. Ismeri és érti a genetika alapvető szabályait, meg tud oldani egyszerű egygénis öröklődéssel kapcsolatos feladatokat. Felsorol öröklődő emberi tulajdonságokat, ismeri ezek öröklődésének módját. Magyarázza az ivarsejtek szerepét az ivar meghatározásában. Vázlatos rajzon bemutatja a zárvatermők önfenntartó szerveinek szöveti szerkezetét, virágának felépítését. Elmagyarázza a növények anyagforgalmának legfontosabb összefüggéseit. Ismer a növényekre jellemző ivartalan szaporodási módokat.			

Az ismétlő-, az összefoglaló és az ellenőrző órák javasolt száma a 11. évfolyamon

Év eleji felmérés	min. 0 óra, max. 1 óra
Év eleji ismétlés	min. 0 óra, max. 2 óra
Témazáró összefoglalás	min. 3 óra, max. 5 óra
Témazáró dolgozat	min. 3 óra, max. 5 óra
A témazáró dolgozatok javítása és a hiányok pótlása	min. 0 óra, max. 5 óra
Év végi összefoglalás	min. 1 óra, max. 3 óra

B változat I.: 12. évfolyam

Célok és feladatok

A tanulók ismerjék meg az emberi szervezetet veszélyeztető anyagok illetve tevékenységek (alkohol, drogok, gyógyszerek, dohányzás és más függőségek) szervezetre, személyiségre gyakorolt fontosabb hatásait. Ismerjék a serdülők körében a helytelen életmód miatt megjelenő táplálkozási és anyagcsere-rendellenességeket, összefüggésüket a személyiség fejlődésével. Értelmezzék az egészséget személyes és társadalmi érdekként. Célunk az aktív és tudatos egészségvédelem, a másokon való segítség igényének kialakulása. Ismerkedjenek meg az evolúciós pszichológia néhány érdekes állításával.

Az öfenntartásban szerepet játszó szervek, szervrendszerek és készülékek felépítésének és működésének megismerése alapján alakuljon ki az igény az egészséges életmódra. Tudatosuljon, hogy az egészségre káros szokások és a felelőtlen döntések következményei nem csak az egyént érintik, hanem környezetét is.

Értsék meg a hormonális és az idegi szabályozás együttműködésének jelentőségét. Legyen nyilvánvaló, hogy az emberi gondolkodás, a szellem, az elme lényegében az emberi nagyagykéreg anyagilag meghatározott működésének eredménye, amelyet egyrészt öröklött tényezők, másrészt a társadalmi környezet és az egyén saját tevékenysége befolyásol. Alapvető cél annak belátása, hogy mindenki maga is hatással van elméjének működésére – és befolyással van a környezetében élők agykérgi működéseire. Meg kell ismerni a társadalmi környezet idegrendszerre gyakorolt fontosabb hatásait.

Alakuljon ki a másokon való segítség igénye. Ismerkedjenek meg az evolúciós pszichológia néhány érdekes állításával.

Életkoruknak megfelelően, a szülői nevelés hatásainak gazdagításaként, továbbá a más forrásból származó ismeretek kiegészítéseként (szükség esetén: korrekciójaként), kapjanak útmutatást a felelősségteljes és egyben örömteli nemi élethez. Értsék meg a hormonális szabályozás szerepét a szaporodásban és az egyedfejlődésben. Legyenek tájékozottak a fogamzásgátlás lehetőségeiről, ismerjék a terhesség művi megszakításának hátrányait, lehetséges káros következményeit.

Szerezzenek ismereteket a fertőző betegségekről és a fertőzések elkerüléséről.

Témakörök	Javasolt óraszámok
	1,5 óra/hét
Az emberi szervezet öfenntartó működései és ezek egészsége	22
Az emberi szervezet önszabályozó működései, a szabályozás szerveinek egészsége	14
Az ember szaporodása, szexualitása és a szaporítószervek egészsége. Az ember származása.	9
Összesen:	45

Tematikai egység	Az emberi szervezet önfenntartó működései és ezek egészsége	Órakeret 22		
Előzetes ismeret, tevékenység	A sejtek szerves vegyületei, az eukarióta sejtek felépítésének alapszabása; a mikroszkóp használata. Az állati szövetek. Az állatok életműködései.			
További feltételek	Tárgyi: képi szemléltetéshez és mozgófilm-bemutatóhoz szükséges vetítőberendezés (optimális esetben: számítógép, projektor).			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (ismeretek, összefüggések, következtetések kifejtése); matematikai kompetencia (számolási feladatok a szervezet mérhető működéseivel kapcsolatban); természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (otthoni felkészülés, egyes témák önálló feldolgozása); digitális kompetencia (információgyűjtés, -feldolgozás és bemutatás); szociális és állampolgári kompetencia (pár- és csoportmunka).			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret (önálló feladatmegoldás, saját test működéséről ismeretszerzés); környezettudatosságra nevelés (a szervezetre ható környezeti tényezők); a tanulás tanítása (önálló munka tanári iránymutatással); testi és lelki egészség (az önfenntartó életműködések egészsége); felkészülés a felnőttlét szerepeire (biológiai és társadalmi igények kapcsolatai).			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Egészségnevelés, rendszerszemlélet fejlesztése.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
A kültakaró felépítése, funkciói és egészsége. A mozgási szervrendszer részei, felépítése, működése és egészsége. Az emésztőszervek felépítése, működése és egészsége. A légzőszervek felépítése, működése és egészsége. A keringési szervrendszer felépítése, működése és egészsége.	Fogalmak begyakorlása. Folyamatok értelmezése. Ismeretalkalmazás. Önálló tankönyvhasználat. Jegyzet készítése füzetbe. Ismeretek és tapasztalatok összehangolása. Egészségnevelési tartalmú nyomtatott és/vagy elektronikus dokumentumok értelmezése. Kémcsőképzőanyagok végzése (szén-	Frontális magyarázat. Képek, képsorozatok, filmek/filmrészletek bemutatása és értelmezése. Egyéni/páros/csoportos munka szervezése (nyomtatott és elektronikus anyag értelmezése, feldolgozása). Mikroszkópos gyakorlatok szervezése. Megfigyelés(ek),	Kémia. Magyar nyelv és irodalom. Matematika. Informatika.	egyszerű laboratóriumi eszközök és anyagok tanulókísérlethez, optimális esetben vérnyomásmérő, tanulói mikrosz-

A kiválasztószervek, működésük és egészségük. Az immunrendszer és egészsége.	dioxid kimutatása, <i>gyomornedv hatása, az epe vizsgálata</i>). Bőr, csont, középbél, légcső, tüdő, erek, vese mikroszkópos vizsgálata, a látott struktúra lényeges részeinek azonosítása és lerajzolása (esetleg: megfigyelésük ábrákon). <i>Egyszerű megfigyelések, laboratóriumi vizsgálatok végzése (pl. Pulzus, vérnyomás mérése, légzés és emésztés vizsgálata).</i> <i>Egyszerű számolási feladatok megoldása az emberi életfunkciókkal kapcsolatban.</i>	tanulókísérlet(ek) szervezése, munkalap készítése. Nyomtatott és/vagy elektronikus dokumentumok előkészítése a diákok számára.		kópok és a mikroszkópos vizsgálathoz szükséges eszközök, állati/emberi szövettani metszetek
Fogalmak	Életjelenségek, egészség, környezet- és természetvédelem, magatartás, szerveződési szint, sejt. Irha, bőralja, pigmentsejtek, szőrtüsző. A mozgás aktív és passzív szervrendszere, a csontváz tagolódása, csonthártya, tömör és szivacsos állomány, sárga csontvelő, ízület, varrat, porcok összeköttetése. Törés, repedés, rándulás, ficam. <i>Izomnyaláb, izompólya, ín, ínhüvely, mimikai izmok, együttműködő és ellentétesen működő izmok, rángás, tartós izom-összehúzódás.</i> A vér alkotói, artériák, vénák, hajszálerek, a keringési rendszer legfontosabb kóros elváltozásai. Vörös csontvelő, hemoglobin, falósejtek, <i>granulociták, monociták</i>, nyiroksejtek, véralvadás, fibrinogén, fibrin, <i>szívburok, szívbelhártya</i>, szívsvény, hártás billentyűk, zsebes billentyűk, <i>szívciklus</i>, pulzushullám, vénabillentyű, nyirokképződés, nyirokkeringés, nyirokerek, nyirokcsomók. Elsősegélynyújtás. Az emésztőrendszer részei, emésztőnedvek. Perisztaltikus mozgás, dentin, cement, zománc, fogbél, nyálmirigy, nyál, amiláz, gyomornedv, pepszin, <i>bélnedv</i>, tripszin, lipáz, epehólyag, epe, epesavak, bélbolyhok, májkapuér, vércukorszint, féregnyúlvány, esszenciális aminosavak, vitaminok, tápanyagok. Az emésztőrendszer legfontosabb kóros állapotai. A légzőrendszer részei. Légcsere, külső légzés, belső légzés, légutak, szaglóhám, gége, hangszalagok, mellhártyák, rekeszizom, bordaközi izmok. Légzőszervi betegségek. <i>Homeosztázis.</i> Kiválasztószervek, a vese és részei, húgyhólyag, húgycső, nefron, szűrlet. A kiválasztószervek			

	betegségei. Az immunrendszert alkotó sejtek. Antigén, immunrendszer, immunválasz, T-nyiroksejtek (segítő, ölü), B-nyiroksejtek, sejtés immunválasz, ellenanyagok, antitestes immunválasz, memóriasejtek, AIDS, HIV, fertőzés, járvány, védőoltások, aktív és passzív immunizálás, immunitás, Rh-vércsoportrendszer, Rh-összeférhetetlenség, allergia.

Tematikai egység	Az emberi szervezet önszabályozó működései, a szabályozás szerveinek egészsége	Órakeret 14
Előzetes ismeret, tevékenység	A sejtek szerves vegyületei, az eukarióta sejtek felépítésének alapszabása; a mikroszkóp használata. Az ember önfenntartó életműködései.	
További feltételek	Tárgyi: képi szemléltetéshez és mozgófilm-bemutatóhoz szükséges vetítőberendezés (optimális esetben: számítógép, projektor).	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (ismeretek, összefüggések, következtetések kifejtése); természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (otthoni felkészülés, egyes témák önálló feldolgozása); digitális kompetencia (információgyűjtés, -feldolgozás és bemutatás); szociális és állampolgári kompetencia (pár- és csoportmunka); kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (psziché, elme, intellektus).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret (önálló feladatmegoldás, saját test működéséről ismeretszerzés); aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (saját és mások gondolkodásának összehasonlítása); környezettudatosságra nevelés (a szervezetre ható környezeti tényezők); a tanulás tanítása (önálló munka tanári iránymutatással); testi és lelki egészség (az önszabályozó életműködések egészsége, pszichoaktív anyagok stb.); felkészülés a felnőttléti szerepeire (biológiai és társadalmi igények kapcsolatai, kommunikáció és egyének más kölcsönhatásai stb.).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Egészségnevelés, rendszerszemlélet fejlesztése, emberi jogi nézetek alakítása, etikus gondolkodás fejlesztése.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Hormonális szabályozás és a hormonrendszer egészsége. Idegi szabályozás; az idegrendszer egészsége, pszichoaktív szerek. Érzékelés, az érzékszervek és egészségük.	Fogalmak begyakorlása. Folyamatok, struktúrák értelmezése. Önálló tankönyvhasználat. Jegyzet készítése füzetbe. Ismeretalkalmazás. Ismeretek és tapasztalatok összehangolása. Diagramok elemzése (pl. hormonszintek változása). Egészségnevelési tartalmú nyomtatott és/vagy elektronikus dokumentumok értelmezése. A gerincvelő és az agy felépítésének mikroszkópos vizsgálata. Térdreflex vizsgálata. A vakfolt kimutatása. <i>Egyszerű megfigyelések és mérések (pl. fizikai megterhelés hatására bekövetkező pulzus-, vérnyomás-, légzésváltozás mérése).</i>	Frontális magyarázat. Képek, képsorozatok, filmek/filmrészletek bemutatása és értelmezése. Egyéni/páros/csoportos munka szervezése (nyomtatott és elektronikus anyag értelmezése, feldolgozása). Mikroszkópos vizsgálat(ok) szervezése. Megfigyelések, tanulókísérletek szervezése, munkalapok készítése. Nyomtatott és/vagy elektronikus dokumentumok előkészítése a diákok számára.	Kémia. Magyar nyelv és irodalom. Informatika. Osztályfőnöki óra.	tanulói mikroszkópok, mikroszkopizáláshoz szükséges eszközök, állati/emberi szövettani metszetek
Fogalmak	Életjelenségek, egészség, magatartás, szerveződési szint, sejt. Szabályozás és vezérlés. A belső elválasztású mirigyek és hormonjaik. Neuroendokrin rendszer, célsejt, hormonreceptor, agyalapi mirigy (hipofízis), <i>neuroszekréciós sejt</i>, pajzsmirigyserkentő hormon, mellékvesekéregserkentő hormon, tüszőserkentő hormon, sárgatestserkentő hormon, <i>tejelválasztást serkentő hormon</i>, növekedési hormon, vazopresszin, oxitocin, mellékvese, adrenalin, inzulin. Az idegsejt részei, nyugalmi és akciós potenciál, szinapszis, ingerületátvivő anyag, serkentő szinapszis, gátló szinapszis, érzőidegsejt (érzőneuron), köztes idegsejt			

	(interneuron), végrehajtó idegsejt (mozgatóneuron), neuronhálózat, reflexív. Szürkeállomány, agykéreg, mag, fehérállomány, pályák, dúc, ideg, szomatikus idegrendszer, vegetatív idegrendszer, agyhártyák, agy-gerincvelői folyadék, gerincvelő mellső és hátsó szarv, felszálló és leszálló pályák, mellső és hátsó gyökér, gerincvelői ideg, központi vegetatív sejt, vegetatív dúc, agytörzs, agytörzsi hálózatos állomány, nyúltagy, híd, középagy, köztiagy, talamusz, hipotalamusz, kisagy, nagyagy, félteke, homloklebeny, fali lebeny, halántéklebeny, nyakszirti lebeny, kérgestest, agyideg, szimpatikus és paraszimpatikus idegrendszer, mozgatóműködések szabályozása, leszálló mozgatópályák. Receptorsejt, <i>adekvát inger</i>, érzékszerv, ínhártya, szaruhártya, érhártya, szívrághártya, pupilla, ideghártya, szemlencse, pálcika, csap, sárgafolt, látóideg, külső fül, középfül, belső fül, külső hallójárat, dobhártya, hallócsontocskák, fülkürt, hallóideg, hallópálya, tömlőcske, zsákocskák, félkörös ívjáratok, szaglóhám, szaglóideg, ízlelőbimbó, fájdalomérző receptorok, hőérzékelő receptorok. Az érzékszervek működési zavarai. Pszichés működések, az emberi magatartást befolyásoló tényezők. Adottság, képesség, szocializáció, tanulás, <i>rövid és hosszú idejű memória</i>, érzelem, indulat, hangulat, <i>beszédértő központ, beszédmozgató központ</i>, depresszió, személyiség, pszichoaktív szer, drog, megszokás, elvonási tünetek, függőség, szenvedélybetegség. A Homo sapiens faj egységessége, örökletesség, hajlam.

Tematikai egység	Az ember szaporodása, szexualitása és a szaporítószervek egészsége. Az ember származása	Órakeret 9
Előzetes ismeret, tevékenység	A sejtek szerves vegyületei, az eukarióta sejtek felépítésének alapszabása. Az emberi test hormonális és idegi szabályozásának lényege.	
További feltételek	Tárgyi: képi szemléltetéshez és mozgófilm-bemutatóhoz szükséges vetítőberendezés (optimális esetben: számítógép, projektor).	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció (ismeretek, összefüggések, következtetések kifejtése); matematikai kompetencia (számolási feladatok a szervezet mérhető működéseivel kapcsolatban); természettudományos kompetencia; a hatékony, önálló tanulás (otthoni felkészülés, egyes témák önálló feldolgozása); digitális kompetencia (információgyűjtés, -feldolgozás és bemutatás); szociális és állampolgári kompetencia (pár- és csoportmunka).	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret (önálló feladatmegoldás, saját test működéséről ismeretszerzés); a tanulás tanítása (önálló munka tanári iránymutatással); testi és lelki egészség (az szaporítószervek egészsége); felkészülés a felnőttélet szerepeire (szexualitás, az utódvállalás felelőssége).	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Egészségnevelés, emberi jogi nézetek alakítása, etikus gondolkodás fejlesztése, saját maga és mások iránti felelősségérzet fejlesztése.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Az ember hím ivari működései. Az ember női ivari működései, a terhesség. Születésszabályozás. Az ember egyedfejlődése folyamatának főbb állomásai. A nemi működésekkel kapcsolatos egészségnevelés. A szexualitás etikai és felelősségi kérdései.	Fogalmak begyakorlása. Folyamatok értelmezése. Önálló tankönyvhasználat. Jegyzet készítése füzetbe. Tárgyszerű és kulturált kifejezőmód gyakorlása. Diagramok elemzése (hormonszintek változása). <i>Ivarszervek felépítésének mikroszkópos vizsgálata.</i> Mentális és szomatikus egészségnevelési célú nyomtatott és/vagy elektronikus dokumentumok feldolgozása.	Frontális magyarázat Képek, képsorozatok, filmrészletek bemutatása és értelmezése Egyéni/páros/csoportos munka szervezése (nyomtatott és elektronikus anyag értelmezése, feldolgozása) <i>Mikroszkópos gyakorlat szervezése</i> Nyomtatott és/vagy elektronikus dokumentumok előkészítése a diákok számára.	Kémia. Magyar nyelv és irodalom. Informatika. Osztályfőnöki óra.	tanulói mikroszkópok, mikroszkopizáláshoz szükséges eszközök, a szaporítószervekből készült szövettani metszetek
Az ember származása. <i>Az emberszabású majmok és az ember összehasonlítása.</i>	Fogalmak begyakorlása. Folyamatok értelmezése. Önálló tankönyvhasználat. Jegyzet készítése füzetbe. Ábrák, képek alapján összehasonlítás (emberelődők; <i>emberszabású majmok és az ember</i>)	Frontális magyarázat Ábrák, képek, filmrészletek bemutatása és értelmezése Egyéni/páros/csoportos munka szervezése (nyomtatott és elektronikus anyag feldolgozása) Nyomtatott és elektronikus dokumentumok előkészítése a diákok számára.	Magyar nyelv és irodalom. Informatika. Történelem.	

Fogalmak	Életjelenségek, egészség, magatartás, szerveződési szint, sejt, az élővilág rendszere, öröklődés, evolúció, hím és női ivarszervek és azok lényeges részletei. Elsődleges nemi jellegek, másodlagos nemi jellegek. Spermium, ondó, hímvestző, merevedés, közösülés, magömlés, tesztoszteron, orgazmus, ösztrogén, progeszteron, tüszőérés, ovuláció, menstruáció, megtermékenyítés, beágyazódás, méhlepény, köldökzsinór, magzatburok, magzatvíz, szülés, terhességi teszt, az emberi szexualitás, fogamzásgátlási módok, terhesség-megszakítás, az ember életszakaszai, koraszülés, <i>méhen kívüli terhesség, ikerterhesség, vetélés</i>. Australopithecus, Homo habilis, Homo erectus, Homo sapiens, az emberi nagyprasszok.
Továbbhaladás feltételei	A tanuló ismeri és a megfelelő értelemben használja a fogalomjegyzékben szereplő fogalmakat és ezek alfogalmait. Ismeri a szervek hozzávetőleges helyét az emberi szervezetben. Ismeri a káros szokások, táplálkozási és higiénés hibák következményeit, összefüggéseit a megismert betegségekkel. Tudja, hogyan lehet egyes megbetegedéseket megelőzni vagy enyhíteni a megfelelő életmódbeli alternatívák kiválasztásával. Összefoglalja a megismert betegségek kialakulása esetén a teendőket, beleértve az orvosi segítség igénybe vételét is, illetve az ezek elhanyagolásából eredő további következményeket. Ismeri a bőr szerkezetének és funkcióinak összefüggését. Alkalmazni tudja a külső higiéné és a bőrápolás szabályait. Érti a mozgási szervrendszer felépítése és működése közötti kapcsolatot, a rendszeres testmozgás jelentőségét, és ezzel összefüggésben fel tudja sorolni a mozgásszegény életmód következményeit. Ismerteti a táplálkozás, a légzés és a keringési rendszer szerepének és működésének összefüggését. Ismeri a táplálkozási és életmódbeli higiéné szabályainak jelentőségét (étkezés, frissen fogyasztott zöldségek-gyümölcsök mosása, ételek hűtése stb.). Elmondja a keringő vér útját, ismeri a kis- és a nagyvérköri gázcseré lényegét, valamint a keringési rendszer szerepét a tápanyagok és a bomlástermékek szállításában. Megnevezi a vér alkotóit és ismeri ezek szerepét. Felsorolja a kiválasztókészülék szerveit, ismertette ezek funkcióját. Ismerteti az immunrendszer szerepét. Ismeri a leggyakoribb fertőző betegségeket, tudja, ezek közül melyek azok, amelyek elsősorban gyermekkorban fordulnak elő. Ismeri az AB0- és az Rh-vércsoportrendszer lényegét, szerepét a vérátömlesztésben. Összehasonlítja a hormonális és az idegi szabályozás lényegét és ismeri ezek kapcsolatait. Felsorolja a belső elválasztású mirigyeket, legfontosabb hormonjaikat és ezek hatásait. Ismeri az idegrendszer tagolódását, részeinek a szerepét, a szimpatikus és a paraszimpatikus szabályozás funkcióját. Tudja, hogy a tudatos működések az agykéreg funkciójával állnak kapcsolatban.

	Fel tud sorolni a magatartást befolyásoló tényezőket. Tudja, hogy az idegrendszer működésére ható anyagok (alkohol, nikotin, a köznapiban vett drogok) súlyosan károsíthatják a szervezet számos életfunkcióját, e szerek használata a függés kialakulása révén az akarattól elszakad, ezért kipróbálásuk is veszélyes. Ismeri a szem és a fül felépítésének vázlatát és működésük alapvető vonásait; ismeri a szag- és az ízérzékelés lényegét, a bőrérzékelés jellemzőit. <i>Ismeri az egyensúlyozás érzékszerve felépítésének és működésének alapvető vonásait.</i> Felsorolja az elsődleges és másodlagos nemi jellegeket. Tudja a férfiak folyamatos és a nők ciklusos ivari működése közti különbséget. Ismeri a hím és a női ivari apparátus felépítését és szerepét, a spermiumok és a petesejt útját, a menstruáció lényegét. Megfogalmazza az emberi szexualitás tudatosan befolyásolható jellegét, valamint ennek jelentőségét. Le tudja írni, hogy a terhesség kialakulása hogyan függ össze a menstruáció elmaradásával. Ismeri a megtermékenyítéstől a szülésig tartó folyamat legfontosabb eseményeit és ezek lokalizációját. Ismeri az ivari működések hormonális szabályozásának lényegét, a születésszabályozás lehetőségeit, ezek lehetséges hátrányaival együtt. Megfogalmazza, hogy a terhesség megszakítása milyen testi, lelki, etikai megfontolások miatt kerülendő. Felsorolja a nemi úton terjedő legismertebb betegségeket és ezek megelőzésének módját. Összehasonlítja az ember életkori szakaszainak jellemzőit. Ismeri az emberré válás folyamatának fontosabb állomásait, az emberi nagyraszkok jellemzőit. Elítéli a rasszizmus minden formáját.

Az ismétlő-, az összefoglaló és az ellenőrző órák javasolt száma a 12. évfolyamon

Év eleji felmérés	min. 0 óra, max. 1 óra
Év eleji ismétlés	min. 0 óra, max. 2 óra
Témazáró összefoglalás	min. 3 óra, max. 6 óra
Témazáró dolgozat	min. 3 óra, max. 6 óra
A témazáró dolgozatok javítása és a hiányok pótlása	min. 0 óra, max. 6 óra
Év végi összefoglalás	min. 2 óra, max. 4 óra

B változat, II. típus

Ha az iskola óraterve szerint a biológiát három tanévben heti 2-2 órában tanítjuk, akkor a tanterv B) változata szerinti tananyagbeosztást az alábbi módosítással alkalmazzuk:

B változat II.: 10. évfolyam

<i>Témakörök</i>	Javasolt óraszámok
	2 óra/hét
Az élővilág fejlődése, evolúció	7
Az élővilág rendszerezése és az alacsonyabb rendű élőlények	7
A gombák	3
A növények	14
Az állatok	28
Az állatok viselkedése	13
Összesen:	72

B változat II.: 11. évfolyam

<i>Témakörök</i>	Javasolt óraszámok
	2 óra/hét
A populációk és az életközösségek	22
A bioszféra jelene és jövője	16
Sejtbiológia	18
Genetika	16
Összesen:	72

B változat II.: 12. évfolyam

<i>Témakörök</i>	Javasolt óraszámok
	2 óra/hét
A növények testszerveződése és anyagcseréje	15
Az emberi szervezet öfenntartó működései és ezek egészsége	22
Az emberi szervezet önszabályozó működései, a szabályozás szerveinek egészsége	14
Az ember szaporodása, szexualitása és a szaporítószervek egészsége. Az ember származása.	9
Összesen:	60

KÉMIA**Célok és feladatok**

A kémia tantárgy a kulcskompetenciák közül első sorban a természettudományos kulcskompetenciák kialakításában vesz részt, de fontos szerepet játszik a matematikai kulcskompetencia (pl. hétköznapi életből vett számítási feladatok révén), az anyanyelvi kommunikáció (pl. kooperatív feladatok, projektek, drámapedagógiát alkalmazó feladatok), a digitális kompetencia (pl. anyaggyűjtés, a digitális tananyagbázis használata, a korosztályi adottságoknak megfelelő poszter-, prezentációkészítés), hatékony, önálló tanulás kialakításában is. A tantárgy lehetőségeket ad az idegennyelvi kompetencia (pl. a szakkifejezések értő használata), a szociális és állampolgári kompetencia (pl. a tudomány és technika fejlődése, vagy drámapedagógiai módszerekkel feldolgozott közösséget érintő problémák kapcsán), a kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia (kooperatív csoportmunkában, projektmunkában végzett feladatok), az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség (kooperatív csoportmunkában, projektmunkában végzett feladatok produktumai: tablók, posztterek stb.) fejlesztésére is.

Ma már a kémia sem önmagában létező tantárgy, többszörösen interdiszciplinárisá vált. Az anyagszerkezeti háttér, továbbá az (elektronszerkezeti) átalakulást megelőző és kísérő jelenségek valójában a fizikával szoros kapcsolatban vannak (elektromos, elektromágneses kölcsönhatás, atomszerkezet, a reakciókat kísérő energiaváltozás, az energia átalakításának lehetőségei). A kémiai ismeretek egyik

legfontosabb alkalmazási területe a molekuláris biológia (szervezetünket felépítő anyagok minősége, szerkezete, tulajdonságai, funkciói, és az élettani folyamatok kémiai háttere). A kémia ma már éppúgy alapjául szolgál a biológiának, mint a fizika a kémiának. A Föld őstörténete és szerkezete, a légkör összetétele, az anyagok – ásványok, ásványkincsek, energiahordozók – előfordulása, a globálissá váló környezet-szennyezés, a klímaváltozás kapcsolódási pontot teremt a földrajzzal. Az anyagok előállítása, felhasználása a technológia és a technika világán keresztül kapcsolódik az ipar, a gazdaság működésének megértéséhez és az okozott környezeti ártalmakhoz. Ezért a tantárgy hozzájárulhat ahhoz, hogy a tanulók megszerezzék a természettudományos világkép kialakulásához szükséges kémiai alapokat; valamint hogy olyan képességekre tegyenek szert, amellyel önállóan új ismeretekhez juthatnak. A tudományos megismerés iránti igényük kialakulását segíti az elméletek fejlődésének bemutatása. Életvezetési, tudománytörténeti szempontból is fontos a híres magyar tudósok életének, munkásságának megismerése.

A kémiatanítás feladata, hogy a tanulók megismerjék a környezetvédelmi problémákat és Magyarország szerepét, lehetőségeit a hazai és a nemzetközi környezetvédelemben. Tudatosítsák, hogy a kémiatudomány eredményei segítik Földünk globális problémáinak megoldását. Alakuljon ki a tanulóknál az anyag- és energiatakarékos szemléletet a hétköznapi életben. Az oktatás feladata az anyagok részecsketermészetének, az átalakulások energetikai viszonyainak, valamint a kémiai jelrendszernek a megismerése, az anyagismeret kiterjesztése. A tanuló tudja a tanult ismereteket felfedezni a mindennapokban. Legyen képes a környezetvédelmi problémák, a kémia és a vegyipar szerepének tárgyilagos megítélésére. A megismerés folyamán domináljon az előzetes ismeretek feltárása, felülbírálása, az alkalmazható tudás kialakítása. A módszerek változatos alkalmazásának célja az, hogy az ismeretek aktív tudássá váljanak. Az ismeretanyaghoz hasonlóan a követelmény is differenciált, „testre szabott”: a minimális ismeret nem bizonyos számú fogalmak, törvények halmazát jelenti, hanem a differenciált tudásszint mellett is a rendszerezett tudás (tudásrendszer, világkép) kialakítását, kialakulását.

A gimnázium 9–12. évfolyamán az általános iskolában megszerzett ismeretek alapján tovább építjük a diákok kémiai ismeretrendszerét. A többi természettudományban szerzett tudással egyre több ponton érintkezve továbbfejlesztjük a tanulók képességeit, munkaszeretét és világképét. A kompetencia alapú nevelés-oktatás a közoktatás számára új elvárásként fogalmazódik meg. Ez gyakran az „Ismeret vagy képességfejlesztés?” tartalmú téves kérdésfelvetésben manifesztálódik. A kompetencia alapú fejlesztés (nevelés-oktatás, tanítás-tanulás) nem fokozza le, nem szorítja háttérbe az ismeretek jelentőségét, nem helyettesíti egyiket a másikkal, hanem a fejlesztés folyamatában létrehozza, helyreállítja azok valódi, dinamikus, egymást feltételező és egymásra ható kapcsolatát. Ennek a pedagógiai gyakorlatban történő megvalósításához – sok más mellett – jól definiált gyermekképre, személyiség felfogásra, fogalmi tisztánlátásra, kimunkált tanuló-megismerési és fejlesztési rendszerre, adekvát módszerekre és eszközökre van szükség. A diákok tanulásában ebben a korban már a megértés dominál. Fizikai ismereteik és az általános kémia megértésen alapuló tárgyalása az általános iskolában tanultakat értelmezi, rendszerezi, és megalapozza a szerves kémiai ismereteket. A hétköznapi életből vett példák ezt a megismerési folyamatot életközelié teszik. A diákok anyagismerete gimnáziumi tanulmányaik során a szervetlen vegyületeken túl kiegészül a háztartás, a közvetlen környezet (környezettudatosságra nevelés), a gazdaság (gazdasági nevelés) és a természet, az élő anyag szempontjából kiemelkedő szerves anyagok tulajdonságaival. Megismerik az

egészségkárosító szenvedélybetegségek kulcsvegyületeit (alkohol, nikotin, koffein, drogok) és ezek biológiai, társadalmi hatását (testi-lelki egészségre nevelés).

A kísérletezésben már gyakorlattal rendelkező gyerekek közül sokan tanári felügyelet mellett, leírás alapján, önállóan készítenek elő és hajtanak végre, estenként értelmeznek is kísérleteket, méréseket. Alkalmazzuk és alkalmazzatjuk a 2000. évi XXV. törvény a „kémiai biztonságról” előírásait. A molekulamodellek használata elengedhetetlen a kovalens és a másodrendű kémiai kötések, valamint a szerves kémia feldolgozása során. A modellek készítése segít megérteni a térbeli viszonyokat, fejleszti a térszemléletet. Az üzemplátogatások is szerepet játszhatnak a kémiai ipar és a mindennapi élet eddig ismeretlen vetületének bemutatásában, a pályaaorientációban, a gyártási folyamatok során a felmerülő problémák, a környezeti gondok felismerésében.

A kooperatív csoportmunka, a tananyag projektekkel történő feldolgozása, a drámapedagógiai módszerek alkalmazása, valamint a tantárgyi koncentráció egymást erősítő hatásának eredményeként a 10. évfolyam végére már színvonalas, tudományos értékű szóbeli és írásbeli szövegalkotásra lehetnek képesek a tanulók. 14–16 éves korban a diákok szellemileg és érzelmileg is nagyon fogékonyak a környezeti gondokra. Már kezdik átlátni a világot, érzékelik és értik a fonák helyzeteket, erős a kritikai érzékük és érzelmileg, értelmileg is nagyon nyitottak. Fontos cél és egyben lehetőség a környezeti nevelés érdekében a szaktanárok együttműködésével, a tantárgyak közti koncentráció eredményeként, a gimnáziumi biológia, a földrajz és a fizika tárgyak integrálása. Komoly eredményeket lehet így elérni a környezeti nevelés terén a diákok világképe, környezetszemlélete, értékrendje és mindennapi szokásai tekintetében is. Ennek érdekében lényeges, (ha eddig ez még nem történt meg), hogy a helyi tanterv felülvizsgálatakor a természettudományos tanárok kooperáljanak.

A kémiatanulás során olyan ismeretrendszer és képességekészletet sajátítanak el a tanulók, amely továbbépíthető alapot ad a mindennapi élet szintjén az anyagok és a velük kapcsolatos információk kezeléséhez.

Óraszámok

A tantárgyi kerettanterv két formában készült, igazodva a diákok eltérő céljaihoz.

Az „A” változat alacsonyabb összóraszámával a tanulókat abban segíti, hogy az általános tájékozottság szintjén képet kapjanak a természettudományokról, vizsgálati módszereikről. Elsősorban a természettudományoknak a mindennapi élettel való szoros kapcsolatát, a személyes és társadalmi életére gyakorolt hatását kívánja megmutatni és megértetni a tanulókkal. Ezért a hangsúly azon van, hogy a későbbi élet mindennapos döntéshelyzeteiben a problémák természettudományos jellegét felismerjék és a megoldásban módszereit alkalmazni tudják.

A „B” változat magasabb összórszáma elsősorban a természettudományok iránt érdeklődő, motivált osztályok, csoportok számára ajánlott. A természettudományos gondolkodás kialakítása mellett itt hangsúlyos szerepet kap az érettségire való felkészülés is. Ez némely témakörnél többlet ismeretanyag tanítását is maga után vonja.

Az alábbi két táblázatban foglaljuk össze az alább vázolt óraszám-lehetőségeket.

I.	9. évfolyam		10. évfolyam		11. évfolyam		12. évfolyam	
	A	B	A	B	A	B	A	B
Tanév óraszám	36×2	36×1,5	36×2	36×1,5	0	36×1,5	0	30×1,5
Összes óraszám A	144							
Összes óraszám B	207							

II.	9. évfolyam		10. évfolyam		11. évfolyam		12. évfolyam	
	A	B	A	B	A	B	A	B
Tanév óraszám	36×1,5	36×2	36×1,5	36×2	36×1,5	36×2	0	0
Összes óraszám A	162							
Összes óraszám B	216							

Az alacsonyabb összóraszámú csoportoknak kialakított tanterv (A) I. változatában a tantárgy óraszám heti 2 óra két tanéven keresztül. Ezt a 9. és a 10. évfolyamra javasoljuk. A II. variációban alacsonyabb órásszámmal, de három éven át folyik a tárgy oktatása. Nem mellékes azonban, hogy a kémia anyag (szerves kémia) elsajátítása feltétele lehet a biológia anyag feldolgozásának, így az elnyújtott struktúra esetleges információhiányt okozhat.

A B) változaton belül szintén kétféle beosztás ajánlunk, vagy négy tanév során heti 1,5 (I.); vagy három tanév során heti 2 óra (II.). A II. megoldás esetén a 9–10–11. évfolyam javasolható, ekkor az előrehozott érettségi vizsga is szóba jöhet.

A részletes tantervi részben csak az I. táblázat szerinti változatok tematikus feldolgozását adjuk meg, de a végén megadott összefoglaló táblázatok segítségével a II. jelű megoldáshoz vagy más óratervi kombinációhoz illeszkedő tanterv is könnyen készíthető.

A tanulók értékelése

A kompetencia alapú oktatás velejárója olyan megváltozott oktatási szerkezet, melyben az egyéni és csoportos tanulásnak, a projekteknek, a kooperatív technikáknak, tevékenységközpontú oktatási módszereknek egyaránt helye van. A bővülő eszközrendszerből következik, hogy az értékelés lehetőségei is nagymértékben kitágulnak. A hagyományos értékelési módok (dolgozat, felelet) mellett megjelenik a szöveges értékelés, a csoport tanár általi értékelése és önértékelése. Az órán, illetve otthon önállóan végzett munka értékelésén túl lehetőség van a megszerzett készségek és képességek értékelésére. A kémiában a laboratóriumi munka értékelése is sokféleképpen történik: a reprodukálható mérések pontosságának értékelése mellett a különféle projektekhez tervezett vizsgálatok adatainak feldolgozását (a vizsgálathoz igazított táblázatok, grafikonok készítését) is értékelni kell. Az értékelés másik sajátossága a jegyek háttérbe szorulása, de legalábbis a teljesítményeknek főként százalékban való kifejezése. Mivel az érettségi rendszer is alapvetően százalékokkal operál, így ezt az árnyaltabb skálázást javasoljuk, kiegészítve a személyre szabott, célirányosan fejlesztő szöveges értékeléssel.

A kerettanterv alkalmazása

Az adott tematikai egységekhez kapcsolódó tartalmak megtanítására ajánlott időkeret szerepel, hisz a témák feldolgozása olyan komplex gyakorlati tevékenységek formájában valósul meg, amelyek egyidejűleg több különböző képesség fejlesztésére, különböző ismeretek átadására alkalmasak. Az egyes tematikai egységeken belüli feladatok céljaik szerint természetesen átfedik egymást, a tagolás csak a könnyebb áttekinthetőséget szolgálja. A tevékenységek tehát a korosztály és a csoport adottságainak megfelelően, a helyi tanterv döntése alapján egymással összekapcsolva kerülnek feldolgozásra, szükség szerint eltérő metodikával – összehangolva a helyi tanterv és/vagy a tanár által választott további konkrét tartalommal. Az átfedések és a komplexitás könnyebb áttekintését szolgálja, hogy a tematikai egységek táblázataiban a „Nevelési-oktatási célok” soraiban a Nemzeti alaptanterv által meghatározott kulcskompetenciák, illetve fejlesztési feladatok közül azok szerepelnek, amelyek az adott egységben különösen jól fejleszthetők.

A témakörök feldolgozásában a „Fogalmak” ismertetését minden esetben az ún. kulcsfogalmak megnevezésével kezdjük. A kulcsfogalmak a tárgyhoz kötődő központi gondolatok, amelyek a lényegyet mutatják, megvilágítják az összefüggéseket, segítenek az ismereteket rendszerezni. A tanulás folyamán cél az ezekhez kapcsolódó tudás elmélyítése, szélesítése. Tantervünkben a kémia egyik elfogadott kulcsfogalomrendszerét használjuk a következő kulcsfogalmakkal: atom, kémiai kötés, kémiai reakció, molekula, anyagok összetétele, szerves és szervetlen anyagok, megfigyelés, mérés, kísérletezés.

A tananyag feldolgozásához és a hozzá kapcsolódó képességek fejlesztéséhez a 9. és a 10. évfolyamon is heti 2 (A-variáns: évi 72 óra), illetve 1,5 órát (B-variáns: évi 54 óra) vettünk alapul. A 11. és 12. évfolyamon folytatódik a heti 1,5 órás (B-variáns) tananyagfeldolgozás. Ebben a variációban lehetőség nyílik a 9. és 10. évfolyamon tanult ismeretek elmélyítésére, ezáltal további képességfejlesztésre, esetleg helyileg tervezett kiegészítő anyag feldolgozására és gyakorlására.

A tanítás-tanulás tartalmát tartalmazó táblázatokban a témakörök mellett megtaláljuk az új anyag feldolgozásához javasolt óraszámot. Az egyes altémák mellett feltüntetjük a javasolt tanulói tevékenységeket, pedagógiai eljárásokat, módszereket; a táblázat utolsó sorában pedig kiemeljük a legfontosabb fogalmakat. A tantervben szereplő tananyagok fontosak, a minimumóraszám mellett is meg kell tanítani a tananyagot. A maximumóraszám esetén csak több idő jut az ismeretek elsajátítására, a képességek fejlesztésére.

9. évfolyam

Célok és feladatok

Az általános iskolában tanult szerves kémiai ismeretek átismétlésére a tanév során. (Az általános iskolában tanult szerves kémiai ismeretek részei a középszintű érettséginek, másfelől a lényeges vegyületek átismétlése konkrétabbá teszi a gyengébb képességű tanulók számára is az általános kémiai ismereteket.). A középszintű érettségi letételére alkalmas tanulók, differenciáltan a középszintű érettségi részletes követelményrendszere szerinti elvárásokat is gyakorolják. Kísérletek, megfigyelések végzése a tanár szóbeli vagy írásbeli útmutatása alapján. A kísérletben felhasznált és keletkezett anyagok egészségügyi, környezeti hatásainak megfelelő kezelése. Az ismeretterjesztő irodalom, a tudományos és a napi sajtó, a lexikonok, kézikönyvek, a könyv- és médiatár, a sugárzott és a digitális média kritikus, igényes használata. A megfigyeléssel, méréssel szerzett és a médiából összegyűjtött információk összehasonlítása, szelektálása, csoportosítása. Rendszerezést igénylő feladatok önálló elvégzése. A világ kémiai hátterű aktuális eseményeinek, híreinek, új felfedezéseinek (pl. balesetek, katasztrófák, tudományos és technikai sikerek) feldolgozása csoportmunkában, projektekkel, vagy a drámapedagógia módszereivel. A csoportok véleményének összevetése. A táblák, poszterek, prezentációk készítése során az esztétikai-művészi tudatosság és kifejezőkészség fejlesztése. Információk megjelenítése vonalas felosztások, táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák, rajzok formájában és ezek értelmezése, használata csoportmunkában. A szociális és állampolgári kompetencia, a kezdeményező-készség vállalkozói kompetencia fejlesztése. A verbális és a képi információk egymásba alakítása. A szakkifejezések tudományos nevének tanulása kapcsán az idegennyelvi kompetencia fejlesztése. A számítástechnikai készségek és az elérhető programok adta lehetőségek alkalmazása a fenti tevékenységekben. Ezeken keresztül az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkészség fejlesztése. A tanulók együttműködésével, a szaktanár irányításával szerkesztett, szemléltetőeszközöket is alkalmazó előadás tartása. A hatékony, önálló tanulás alakítása, fejlesztése. A megismert kémiai fogalmak szabatos használata írásban és szóban. A magyarázatra szoruló egyszerű vagy összetettebb természeti jelenségek és folyamatok, technikai alkalmazások felismerése, és ezek egy részének önálló magyarázata. Az anyagot összetartó erők okozta energiaviszonyok megállapítása és ezekből következtetés a lejátszódó folyamatokat kísérő energiaváltozásokra. Ismert anyagok tulajdonságainak magyarázata a bennük lévő elsőrendű és másodrendű kötések alapján. Egyszerű esetekben következtetés az anyag szerkezetéből tulajdonságára, tulajdonságából a szerkezetére. A reakcióban szereplő anyagok szerkezetváltozásainak megállapítása. A megismert kémiai

reakciók osztályozása típusuk szerint; a besoroláshoz szükséges lényeges tulajdonságok felismerése. Az oxidációs szám fogalma, kiszámításának szabályai molekulákban, ionokban. A redoxifolyamatok és a protonátmenettel járó folyamatok értelmezése. Kémhatás, pH fogalmának megismerése, alkalmazása. Ionegyenlet írása egyszerű esetekben. Elektrokémiai alapismeretek (galvánelem, elektrolízis). A kémiai jelek és a kémiai egyenlet mennyiségi értelmezésére vonatkozó ismeretek alkalmazása. Egyszerű számítási feladatok megoldása (egyszerű sztöchiometria, oldatok összetétele); a megoldás során a kémiai jelek mennyiségi értelmezésére és az SI mértékegységek használatára vonatkozó ismeretek alkalmazása.

Témakörök, óraszámok a témakörökhöz 9. évfolyamnak, I. változat

Témák		Órák	
		A	B
1.	Ismétlő rendszerezés	12	12
2.	Tájékozódás a részecskék világában	30	21
3.	A kémiai reakciók változatossága	30	21
Összesen		72	54

Tematikai egység	Ismétlő rendszerezés Tudománytörténet a teljes évi tananyag feldolgozás során		Órakeret 12 – 12	
Előzetes ismeret, tevékenység	A környezetünkben előforduló anyagok és folyamatok felismerése, rendszerezése. A tanult elemek, vegyületek előfordulásával, előállításával, fizikai és kémiai tulajdonságaival, felhasználásával, élettani szerepével, egészségügyi és környezetvédelmi hatásával elemi kapcsolatos ismeretek alkalmazás szintű ismerete. A szerkezet, a tulajdonság és a felhasználás közötti kapcsolatok felismerése. A megismert anyagszerkezeti fogalmak alkalmazása a halmazállapotok, a tulajdonságok és a reakciók értelmezésére. A kémiai jelrendszer használatának megismerése, a tanult elemek vegyülési arányának meghatározása, képletekkel történő kifejezése, egyszerű sztöchiometriai számítások elvégzése.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Az anyagok csoportjainak jellemzése anyagszerkezeti ismeretek alapján (szervetlen vegyületek, az e csoportokon belüli legfőbb csoportok jellemzése, főbb tulajdonságaik). A periódusos rendszer használata.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tanessz-közök
Szervetlen kémia Nemfémes elemek és vegyületeik Fémek és vegyületeik	A tudományos ismeretszerzés iránti határozott igény kialakítása. A tudományos ismeretek egyre tudatosabb alkalmazása a folyamatok magyarázata és eredményeik előrejelzése során. Önálló vizsgálódás, a megfigyelések önálló rögzítése. Adott olvasnivalóból meghatározott szempontok szerinti információk kigyűjtése. Tájékozódás a szervetlen vegyületek világában, rendszerezése sokféle szempont szerint.	Önálló, előkészített tanulói produktumokon keresztül a témakörök tematikus áttekintése. Tanári prezentáció mint „vezérfonal” közben egy-egy fontos témából aktív tanulói közreműködés (pl. verseny csoportok között)	Magyar nyelv és irodalom. Földrajz. Matematika. Informatika. Fizika. Biológia.	Internet-hozzáférés Függvénytáblázat Demonstrációs és tanulói

	A fizikai és a kémiai tulajdonságok, változások összehasonlítása. Kémiai folyamatok, történések reakcióegyenletek segítségével történő leírása. Egyszerű logikai műveletek: sztöchiometriai számítások kivitelezése. Információk gyűjtése környezetünk szerves anyagairól.	villámkérdésekkel, érveléssel egy probléma kapcsán stb.)		kísérleti eszközök
Tematikai egység	Tájékozódás a részecskék világában			Órakeret 21 – 30
Előzetes ismeret, tevékenység	Atomok, elem, vegyület, az elemek elnevezése, jelölése. Az atomok száma, az elemek mennyisége, az anyagmennyiség (kémiai) fogalma, a vegyjel jelentése. Az atom összetett volta; az atommag és állandósága a kémiai reakció során. Az elektronburok mint a változás helye. Héjszerkezet; az anyagi minőséget és a tulajdonságokat meghatározó atomszerkezeti tényezők; az elektronszerkezet és a tulajdonság közötti összefüggés. A legkülső héj hasonlósága mint a tulajdonságok hasonlósága. Az elemek atomszerkezeti jellemzői.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttléti szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: A világ anyagi természetére vonatkozó elképzelésnek mint a világ egészéről alkotott legáltalánosabb magyarázatok egyikének használata, az anyag általános és elvont fogalmának ismeretében. A világ egységes, anyagelvű felépítése az elemi részecskéktől a galaxisokig. Az anyag szerkezete és tulajdonságai összefüggésére vonatkozó ismeretek tudatos használata a természeti, technikai és társadalmi jelenségek magyarázata során.			

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tanessz-közök
Atomszerkezet Atommodellek a tudománytörténet benAz alapállapotú atom és gerjesztése. Az elektronfelhő szerkezete Vegyértékelektronok , atomtörzs. A periódusos rendszer és kapcsolata az atomi tulajdonságokkal. A radioaktivitás alkalmazása és veszélyei.	Az ismeretterjesztő irodalom, a tudományos és a napi sajtó, a lexikonok, kézikönyvek, a könyv- és médiatár, a sugárzott és a digitális média kritikus, igényes használata. A verbális és a képi információk egymásba alakítása. A szakkifejezések tudományos nevének tanulása kapcsán az idegennyelvi kompetencia fejlesztése. Modellalkotás	Könyvtárpedagógiai módszerek alkalmazása, animációs filmek vetítése pl. az internetről. A hatékony önálló tanulás fejlesztése, kialakítása. Ismerkedés egy kvalitatív kvantumfizikai részecskeképpel, annak felhasználása jelenségek magyarázatában. Az atomok és a molekulák fogalmának alkalmazása a kémiai kötések, valamint a kémiai folyamatok értelmezésében. Ismerkedés a modern anyagelméletek legfontosabb sajátosságaival, nyitott kérdések felvetése és megvitatása.	Magyar nyelv és irodalom. Földrajz. Matematika. Informatika. Fizika. Biológia. Vizuális kultúra.	Internet- hozzáfé- rés Függ- vény- táblázat Demonst- rációs kísérleti eszközök
Molekulaszerkezet Kovalens kötés: Kötési energia. Kötéshossz. A molekulák téralkata. A dipólusosság	Az ismeretterjesztő irodalom, a tudományos és a napi sajtó, a lexikonok, kézikönyvek, a könyv- és médiatár, a sugárzott és a digitális média kritikus, igényes használata. A verbális és a képi információk egymásba alakítása. A szakkifejezések tudományos nevének tanulása kapcsán az idegennyelvi kompetencia fejlesztése. Modellalkotás	Könyvtárpedagógiai módszerek alkalmazása, animációs filmek vetítése pl. az internetről. A hatékony önálló tanulás fejlesztése, kialakítása. Ismerkedés egy kvalitatív	Magyar nyelv és irodalom. Földrajz. Matematika. Informatika. Fizika. Biológia.	Internet- hozzáfé- rés Függ- vény- táblázat

feltételei.		kvantumfizikai részecskeképpel, annak felhasználása jelenségek magyarázatában. Az atomok és a molekulák fogalmának alkalmazása a kémiai kötések, valamint a kémiai folyamatok értelmezésében. Ismerkedés a modern anyagelméletek legfontosabb sajátosságaival, nyitott kérdések felvetése és megvitatása.	Vizuális kultúra.	
Anyagi halmazok Halmazállapotok. Gázhalmazállapot Folyadék halmazállapot. Szilárd halmazállapot: Kémiai kötések Anyagi halmazok összetétele Az oldódás folyamata	Az ismeretterjesztő irodalom, a tudományos és a napi sajtó, a lexikonok, kézikönyvek, a könyv- és médiatár, a sugárzott és a digitális média kritikus, igényes használata. A verbális és a képi információk egymásba alakítása. A szakkifejezések tudományos nevének tanulása kapcsán az idegennyelvi kompetencia fejlesztése. Ismert anyagok tulajdonságainak magyarázata a bennük lévő elsőrendű és másodrendű kötések alapján. Modellalkotás Kémiai vizsgálatok a halmazállapot-változásokkal, oldódással, oldhatósággal kapcsolatban.	Könyvtárpedagógiai módszerek alkalmazása, animációs filmek vetítése pl. az internetről. A hatékony önálló tanulás fejlesztése, kialakítása. A halmazállapot-változások technológiai folyamatokban játszott szerepének illusztrálása, jelentőségük értékelése.	Magyar nyelv és irodalom. Földrajz. Matematika. Informatika. Fizika. Biológia. Vizuális kultúra.	Internet-hozzáférés Függvénytáblázat Demonstrációs és tanulói kísérleti eszközök
Kémiai számítások	A számítástechnikai készségek és az elérhető programok adta lehetőségek alkalmazása. Egyszerű számítási feladatok megoldása (egyszerű sztöchiometria, oldatok összetétele) A megoldás során a kémiai jelek mennyiségi értelmezésére	Információk megjelenítése vonalas felosztások, táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák, rajzok formájában és ezek	Matematika Informatika Fizika Biológia Vizuális	Internet-hozzáférés Függvény-

	és az SI mértékegységek használatára vonatkozó ismeretek alkalmazása.	értelmezése, használata csoportmunkában. A szociális és állampolgári kompetencia, a kezdeményezőkészség vállalkozói kompetencia fejlesztése.	kultúra	táblázat
Fogalmak	Atom, kémiai kötés, molekula, anyagok összetétele, megfigyelés, mérés, kísérletezés. Elektronhéjak, alhéjak, atompályák, elektronpár, párosítatlan elektron, Pauli elv, Hund-szabály, energiaminimum elve, atomtörzs, vegyértékhéj, nemesgázszerkezet, ionizációs energia, elektronegativitás. Izotóp, Elektronegativitás. Atomsugár. Egyszeres, többszörös, szigma- és pi-kötés, delokalizált kovalens kötés, datív kötés, poláris és apoláris kovalens kötés. Apoláris molekula, dipólusmolekula. Molekulák alakja, kötésszög. Állapotjelzők. A gázok moláris térfogata, gázok sűrűsége. Avogadro-törvénye. Kristályrács típusok. Amorf anyagok. Halmazállapot változások. Első- és másodrendű kötések, fajtái, jellemzői és kialakulásuk feltételei. A diszperz rendszerek fajtái (elegyek, oldatok, kolloid rendszerek, heterogén rendszerek). Százalékos összetétel, anyagmennyiség-koncentráció és tömegkoncentráció. Oldódás közben bekövetkező szerkezeti változások. Az oldódás energiaviszonyai. Oldhatóság és kapcsolata az anyagi tulajdonságokkal, illetve a körülményekkel. Telítetlen, telített és túltelített oldatok. Oldatok hígítása és töményítése. Átkristályosítás. Relatív atomtömeg számítása izotóp arányokból. A térfogat – tömeg – anyagmennyiség – részecskeszám közötti összefüggések alkalmazása. Vegyületek tömegszázalékos összetétele és képlete közötti kapcsolat alkalmazása. Az oldatok összetételével, hígításával, töményítésével és átkristályosításával kapcsolatos számítások.			

Tematikai egység	A kémiai reakciók változatossága	Órakeret 21 – 30
Előzetes ismeret, tevékenység	Vegyületi arányok, tömegarány, kémiai egyenlet (reakcióegyenlet), égés, oxigénfelvétel és –leadás, kémhatás, sav, lúg, sav-bázis reakció, elektromos vezetés oldatokban.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.	

	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: A környezetünkben lejátszódó kémiai változások anyagszerkezeti magyarázata; az ipari gyártási technológiák elemzése, modellezése.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tanessz-közök
Termokémia	A számítástechnikai készségek és az elérhető programok adta lehetőségek alkalmazása. Kémiai számítások (reakcióhő számítása kötési energiákból, valamint képződéshőkből és fordítva). A megoldás során a kémiai jelek mennyiségi értelmezésére és az SI mértékegységek használatára vonatkozó ismeretek alkalmazása.	Információk megjelenítése vonalas felosztások, táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák, rajzok formájában és ezek értelmezése, használata csoportmunkában. A fizikai, kémiai, biológiai folyamatok magyarázata energiaváltozások segítségével, eközben a tanult fogalmak használata. Az energiaváltozások kiszámítása más adatokból. Természettudományi és hétköznapi problémák megoldása az energia fogalmának segítségével	Matematika. Informatika. Fizika. Biológia. Vizuális kultúra. Földrajz. Társadalomismeret.	Internet-hozzáférés Függvény-táblázat Demonstrációs és tanulói kísérleti eszközök
Reakciósebesség és egyensúly	A számítástechnikai készségek és az elérhető programok adta lehetőségek alkalmazása. Kémiai számítások (reakcióhő számítása kötési energiákból, valamint képződéshőkből és fordítva). A megoldás során a kémiai jelek mennyiségi értelmezésére	Információk megjelenítése vonalas felosztások, táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák, rajzok formájában és ezek	Matematika. Informatika. Fizika. Biológia. Vizuális	Internet-hozzáférés Függvény-

	és az SI mértékegységek használatára vonatkozó ismeretek alkalmazása. A dinamikus egyensúly és az állandó állapot megkülönböztetése. A fogyasztás és a véges természeti erőforrások egyensúlyának bemutatása.	értelmezése, használata csoportmunkában. A fizikai, kémiai, biológiai folyamatok magyarázata energiaváltozások segítségével, eközben a tanult fogalmak használata. Az energiaváltozások kiszámítása más adatokból. Természettudományi és hétköznapi problémák megoldása az energia fogalmának segítségével.	kultúra. Földrajz. Társadalomismeret.	táblázat Demonstrációs és tanulói kísérleti eszközök
Kémiai reakciók	A számítástechnikai készségek és az elérhető programok adta lehetőségek alkalmazása. Sztöchiometriai számítások. A megoldás során a kémiai jelek mennyiségi értelmezésére és az SI mértékegységek használatára vonatkozó ismeretek alkalmazása.	Információk megjelenítése vonalas felosztások, táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák, rajzok formájában és ezek értelmezése, használata csoportmunkában. A kémiai folyamatok kvantitatív leírása a tanult összefüggésekkel. E tudás felhasználása összetett természeti, technikai, környezeti folyamatok magyarázatában. A leírásban alkalmazott természettudományi fogalmak megfelelő használata.	Matematika. Informatika. Fizika. Biológia. Vizuális kultúra. Földrajz. Társadalomismeret.	Internet-hozzáférés Függvénytáblázat Demonstrációs és tanulói kísérleti eszközök

Redoxireakciók	A számítástechnikai készségek és az elérhető programok adta lehetőségek alkalmazása. Sztöchiometriai számítások. A megoldás során a kémiai jelek mennyiségi értelmezésére és az SI mértékegységek használatára vonatkozó ismeretek alkalmazása.	Információk megjelenítése vonalas felosztások, táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák, rajzok formájában és ezek értelmezése, használata csoportmunkában. A kémiai folyamatok kvantitatív leírása a tanult összefüggésekkel. E tudás felhasználása összetett természeti, technikai, környezeti folyamatok magyarázatában. A leírásban alkalmazott természettudományi fogalmak megfelelő használata.	Matematika. Informatika. Fizika. Biológia. Vizuális kultúra. Magyar nyelv. Idegen nyelv.	Internet-hozzáférés Függvény-táblázat Demonstrációs és tanulói kísérleti eszközök
Galvánelemek, elektrolízis	A számítástechnikai készségek és az elérhető programok adta lehetőségek alkalmazása. A megoldás során a kémiai jelek mennyiségi értelmezésére és az SI mértékegységek használatára vonatkozó ismeretek alkalmazása. Környezetvédelmi problémák elemzése, hatástanulmány készítés elvei, problémamegoldás. A fizikában tanultak alkalmazása (elektromosság).	Információk megjelenítése vonalas felosztások, táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák, rajzok formájában és ezek értelmezése, használata csoportmunkában. A kémiai folyamatok kvantitatív leírása a tanult összefüggésekkel. E tudás felhasználása összetett természeti, technikai, környezeti folyamatok	Matematika. Informatika. Fizika. Biológia. Vizuális kultúra. Magyar nyelv. Idegen nyelv.	Internet-hozzáférés Függvény-táblázat Demonstrációs és tanulói kísérleti eszközök

		magyarázatában. A leírásban alkalmazott természettudományi fogalmak megfelelő használata.		
Sav-bázis reakciók	A számítástechnikai készségek és az elérhető programok adta lehetőségek alkalmazása. A megoldás során a kémiai jelek mennyiségi értelmezésére és az SI mértékegységek használatára vonatkozó ismeretek alkalmazása. Sztöchiometriai számítások. A titrálás mint analitikai módszer; eszközei és kivitelezése. Mérőoldat készítése és pontos koncentrációjának meghatározása. Sav-bázis titrálás végrehajtása (erős bázis meghatározása erős savval, illetve fordítva).	Információk megjelenítése vonalas felosztások, táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák, rajzok formájában és ezek értelmezése, használata csoportmunkában. A kémiai folyamatok kvantitatív leírása a tanult összefüggésekkel. E tudás felhasználása összetett természeti, technikai, környezeti folyamatok magyarázatában. A leírásban alkalmazott természettudományi fogalmak megfelelő használata.	Matematika Informatika. Fizika. Biológia. Vizuális kultúra.	Internet-hozzáférés Függvénytáblázat Demonstrációs és tanulói kísérleti eszközök
Fogalmak	Atom, kémiai reakció, molekula, megfigyelés, mérés, kísérletezés. Reakcióhő (exoterm és endoterm reakciók). Képződéshő. Hess-tétele. A reakciósebességet befolyásoló tényezők (koncentráció, hőmérséklet, katalizátorok), az aktiválási energia. Homogén, heterogén reakció. Egyensúlyra vezető kémiai reakciók, dinamiku egyensúly, az egyensúly törvénye (tömeghatás törvénye), egyensúlyi állandó, Le Chatelier-elv. A kémiai egyensúlyokkal kapcsolatos egyszerű számítások. A kémiai reakciók csoportosításának szempontjai. Vizes oldatban lezajló kémiai reakciók: csapadékképződés, gázfejlődés, komplexképződés. Egyesülés, bomlás, disszociáció. A reakcióegyenlet és jelentései. Az ionegyenlet. Oxidáció és redukció (elektronátadás), oxidáló- és redukálószer, a két fogalom viszonylagossága. Az oxidációs szám és használata a redoxireakciók értelmezésében, illetve az egyenletrendezésben. A galvánelem			

	működési elve. Daniell elem. Elektród, katód és anód fogalma. Katód- és anódfolyamatok a galvánelemben, elektromotoros erő, standardpotenciál; az elektródpotenciál használata a redoxireakciók irányának eldöntésében. A galvánelemek gyakorlati jelentősége (pl. zseblepek, ólomakkumulátor) és környezetvédelmi vonatkozásai. Katód- és anódfolyamatok elektrolíziskor. Faraday-törvények. Az elektrolízis gyakorlati jelentősége (pl. alumíniumgyártás, kősó elektrolízise). Sav és bázis fogalma Arrhenius és Brönsted szerint, sav-bázis párok. Erős és gyenge savak és bázisok. A víz autoprotolízise, vízionszorzat, kémhatás, indikátorok, pH; sav- és bázisállandó. Sók vizes oldatainak kémhatása. Közömbösítés és semlegesítés.
A továbbhaladás feltételei	Az anyagok atomos szerkezetének ismerete. A tömeg–darabszám–anyagmennyiség kapcsolatának alkalmazása. Ki tudja számolni adott összegképletű anyag moláris tömegét. Megállapítja a tanult atomok elektronszerkezetét a periódusos rendszer használata segítségével. Leolvassa a periódusos rendszerből az atom külső elektronhéján található elektronok számát és következtet ionképződésükre. Példákat említ a radioaktív folyamatok alkalmazására és ezek veszélyeit, kockázatait is ismeri. Értelmezi egyszerűbb vegyületek képletét. Értelmezi a tanult molekulák modelljének segítségével a molekulák alakját. Leírás alapján bemutatja a tanult tanulókísérleteket, ezek során szakszerűen használja a laboratóriumi eszközöket. Értelmezi az elvégzett vagy bemutatott kémiai reakciókat. Ismeri a fontosabb, részletesen tanult elemek és szervetlen vegyületek nevét, jelét, tulajdonságait. Értelmezi a kémiai reakció és a fizikai változás közti különbséget. Felismeri egyszerű esetekben a hétköznapi életben előforduló redoxireakciókat és sav-bázis reakciókat. Példát mond az elektrolízis és a galvánelem gyakorlati felhasználására, ismeri ezek veszélyeit, környezetbarát alkalmazásukat. Értelmezi a hétköznapi életben előforduló oldatok összetételét. Értelmez egyszerű, kémiai ismereteket tartalmazó ábrákat, grafikonokat, táblázatokat.

10. évfolyam

Célok és feladatok

Az egyes témakörökben szereplő vegyületek megismerése közben használják, rögzítsék, gyakorolják a tanulók a 9. évfolyam keret-tantervében szereplő ismereteket, tevékenységeket, képességeket. Új jelenségek önálló értelmezése a korábban észlelt és értelmezett jelenségek ismeretében. A szerves vegyületek fizikai és kémiai sajátosságainak igazolása a megfelelő kísérletekkel. Egyszerűbb, majd összetettebb kérdések megválaszolására kísérletek tervezése és végzése segítséggel, csoportmunkában, majd önállóan. A tanult egyszerűbb felépítésű (12-es szénatomszám alatti) szerves anyagok molekulamodelljének elkészítése és jellemzése; annak megítélése, milyen erők hatnak a vegyület halmazában és milyen fizikai tulajdonságok következnek ebből. A számítástechnikában elsajátított ismeretek (pl. internet, levelező, szövegszerkesztő, függvény- és diagramszerkesztő, táblázatkezelő vagy grafikai programok használata) alkalmazása az információ-szerzés, -feldolgozás és -átadás folyamán. Távolsági kommunikációs technikák (elektronikus levelezés, telefon, fax) szakszerű használata. Előadás tartása a projektmunkában összegyűjtött és megszerkesztett információk alapján a kémiai szaknyelv szabatos használatával és az iskolában rendelkezésre álló audiovizuális eszközök alkalmazásával. A mindennapi életben előforduló ártalmas szerves anyagok felsorolása; az élő rendszerekre és a környezetre gyakorolt hatásaik kifejtése; tájékozódás szakszerű használatukról a mellékelt tanácsok, utasítások alapján. A globális és a közvetlen környezetünkben megjelenő helyi környezeti problémák okainak, következményeinek feltárása. A helyzet elemzése (pl. a drámapedagógia felhasználásával) és a lehetséges megoldási módok keresése során a különböző (nem csak természet-tudományi) tantárgyakban tanult ismeretek alkalmazása. Információk szerzése (csoportmunka, projektmunka) és önálló vélemény kialakítása (drámapedagógia) a szenvedélybetegségek kémiai vetületeiről, az oxigén- és nitrogéntartalmú vegyületek narkotikus és egészségkárosító hatásairól, a személyiségre és a társadalomra irányuló veszélyeiről, az embert és a természetet veszélyeztető anyagokról. Kolloid rendszerek említése a hétköznapi életből, összetevőik elemzése. Az anyagszerkezeti ismeretek alkalmazása a szerves vegyületek fizikai tulajdonságainak magyarázatára: összefüggés keresése a funkciós csoport, a moláris tömeg és a molekula térszerkezete, polaritása, valamint az olvadás- és a forráspont, illetőleg az oldhatóság között. Egy konkrét vegyületben az előforduló funkciós csoport felismerése az anyag fizikai sajátosságai, kémiai viselkedése alapján. Szerkezeti képlet alapján az izoméria fajtájának felismerése. Egyszerű szerves kémiai egyenletek szerkesztése az egyenletírás megismert szabályai szerint. A tökéletes égés egyenletének felírása egyszerűbb, adott összegképletű C, H és O atomokból álló vegyületre. A környezetünkben előforduló műanyagok tulajdonságainak vizsgálata, felhasználási lehetőségeik, esetleges környezetkárosító hatásuk magyarázata felépítésük alapján. Információk szerzése (csoportmunkában) arról, hol adhatunk le, dobhatunk ki a tanuló lakó-helyéhez legközelebb háztartási veszélyes hulladékokat és újrahasznosítható anyagokat. Vizsgálat tervezése (projektmunka) a háztartások hulladéktermelésének mennyiségi, minőségi viszonyainak felmérése érdekében, a kapott adatok elemzése. Megoldások keresése (csoportmunka, projektmunka) a háztartási csomagolóanyagok mennyiségének háztartáson belüli és országos szintű csökkentésére.

Témakörök, óraszámok a témakörökhöz 10. évfolyamnak I. változat

Témák		Órák	
		A	B
1.	A szénhidrogének és halogénezett származékaik Tudománytörténet a teljes évi tananyag feldolgozás során	25	20
2.	Oxigéntartalmú szerves vegyületek	15	13
3.	Nitrogéntartalmú szerves vegyületek	5	5
4.	Biológiai szempontból fontos szerves vegyületek	13	8
5.	Szerves vegyipar	7	4
6.	A mindennapok szerves kémiája	7	4
Összesen		72	54

Tematikai egység	A szénhidrogének és halogénezett származékaik Tudománytörténet a teljes évi tananyag feldolgozás során			Órakeret 20 – 25
Előzetes ismeret, tevékenység	A szén mint központi atom: vegyértékhéj-elektronszerkezet, kovalens vegyérték, atomméret, oxidációs szám. A kovalens kötés típusai. Molekulák térszerkezete. További nemfémes elemek kötésrendszerei. A kémiai reakciók típusai.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: A tananyagrész feldolgozása során is kiemelhető az anyanyelvi kommunikáció (pl. kooperatív feladatok, projektek, drámapedagógiát alkalmazó feladatok), a digitális kompetencia (pl. anyaggyűjtés, a digitális tananyagbázis használata, a korosztályi adottságoknak megfelelő poszter-, prezentációkészítés), hatékony, önálló tanulás, az idegennyelvi kompetencia (pl. a szakkifejezések értő használata) fejlesztése. A kooperatív csoportmunkában, projektmunkában végzett feladatok során a szociális és állampolgári kompetencia, a kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia fejlesztése.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tanessz-közök
Telített szénhidrogének (alkánok, paraffinok)	A számítástechnikai készségek és az elérhető programok adta lehetőségek alkalmazása. A tanult, egyszerűbb felépítésű szerves anyagok molekulamodelljének elkészítése és jellemzése. Annak megítélése, milyen erők hatnak a vegyület halmazában és milyen fizikai tulajdonságok következnek ebből. Kísérletek megtervezése A globális és a közvetlen környezetünkben megjelenő helyi	Információk megjelenítése vonalas felosztások, táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák, rajzok formájában és ezek értelmezése, használata csoportmunkában. A kémiai folyamatok kvantitatív leírása a tanult összefüggésekkel. E	Matematika. Informatika. Fizika. Biológia. Vizuális kultúra. Földrajz.	Internet-hozzáférés Függvénytáblázat Demonstrációs és tanulói

	környezeti problémák okainak, következményeinek feltárása. Sztöchiometriai számítások égési reakciók esetén.	tudás felhasználása összetett természeti, technikai, környezeti folyamatok magyarázatában. A leírásban alkalmazott természettudományi fogalmak megfelelő használata.		kísérleti eszközök
Telítetlen szénhidrogének	A számítástechnikai készségek és az elérhető programok adta lehetőségek alkalmazása. A tanult, egyszerűbb felépítésű szerves anyagok molekulamodelljének elkészítése és jellemzése. Annak megítélése, milyen erők hatnak a vegyület halmazában és milyen fizikai tulajdonságok következnek ebből. Kísérletek megtervezése A globális és a közvetlen környezetünkben megjelenő helyi környezeti problémák okainak, következményeinek feltárása. Sztöchiometriai számítások égési reakciók esetén.	Információk megjelenítése vonalas felosztások, táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák, rajzok formájában és ezek értelmezése, használata csoportmunkában. A kémiai folyamatok kvantitatív leírása a tanult összefüggésekkel. E tudás felhasználása összetett természeti, technikai, környezeti folyamatok magyarázatában. A leírásban alkalmazott természettudományi fogalmak megfelelő használata.	Matematika Informatika Fizika Biológia Vizuális kultúra Földrajz	Internet-hozzáférés Függvény-táblázat Demonstrációs és tanulói kísérleti eszközök
Aromás szénhidrogének	A számítástechnikai készségek és az elérhető programok adta lehetőségek alkalmazása. A tanult, egyszerűbb felépítésű szerves anyagok molekulamodelljének elkészítése és jellemzése. Annak megítélése, milyen erők hatnak a vegyület halmazában és milyen fizikai tulajdonságok következnek	Információk megjelenítése vonalas felosztások, táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák, rajzok formájában és ezek értelmezése, használata	Matematika. Informatika. Fizika. Biológia. Vizuális kultúra.	Internet-hozzáférés Függvény-táblázat

	ebből. Kísérletek megtervezése A globális és a közvetlen környezetünkben megjelenő helyi környezeti problémák okainak, következményeinek feltárása. Sztöchiometriai számítások égési reakciók esetén.	csoportmunkában. A kémiai folyamatok kvantitatív leírása a tanult összefüggésekkel. E tudás felhasználása összetett természeti, technikai, környezeti folyamatok magyarázatában. A leírásban alkalmazott természettudományi fogalmak megfelelő használata.	Földrajz.	Demonstrációs kísérleti eszközök
Halogénezett szénhidrogének	A számítástechnikai készségek és az elérhető programok adta lehetőségek alkalmazása. A tanult, egyszerűbb felépítésű szerves anyagok molekulamodelljének elkészítése és jellemzése. Annak megítélése, milyen erők hatnak a vegyület halmazában és milyen fizikai tulajdonságok következnek ebből. Kísérletek megtervezése A globális és a közvetlen környezetünkben megjelenő helyi környezeti problémák okainak, következményeinek feltárása.	Információk megjelenítése vonalas felosztások, táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák, rajzok formájában és ezek értelmezése, használata csoportmunkában. A kémiai folyamatok kvantitatív leírása a tanult összefüggésekkel. E tudás felhasználása összetett természeti, technikai, környezeti folyamatok magyarázatában. A leírásban alkalmazott természettudományi fogalmak megfelelő használata.	Matematika. Informatika Fizika. Biológia. Vizuális kultúra Földrajz.	Internet-hozzáférés Függvény-táblázat Demonstrációs kísérleti eszközök

Fogalmak	Atom, kémiai kötés, molekula, kémiai reakció, szerves anyagok, anyagok összetétele, megfigyelés, mérés, kísérletezés. Izoméria és elnevezés. Általános összegképlet. Homológ sor. Alkilcsoportok. A metán és fontosabb tulajdonságai. PB-gáz, környezetkímélő autógáz. Alkánok, cikloalkánok. Konstitúciós izomerek, a szabályos nevezéktan alapjai. Az alkánok égése, tűzoltási lehetőségek. Halogén-szubsztitúció. A földgáz és a kőolaj, keletkezésük. Tűz- és balesetvédelem. Kőolaj-feldolgozás, kőolajpárlatok és jelentőségük. Oktánszám. Hőbontás, szintézis gáz. A kőolajipar és -felhasználás környezeti problémái. Alkének: olefinek, általános összegképlet, izoméria, geometriai izoméria, elnevezés. Az etén tulajdonságai, addíciós reakciói, telítetlenség kimutatása, (halogén-, hidrogén-halogenid-, víz-, hidrogénaddíció), előállítása. Az alkének addíciós reakciói: Markovnyikov-szabály. Polimerizáció, monomer, polimer. Az alkének ipari jelentősége. Diének (butadién, izoprén), konjugált kettős kötés rendszer (karotinoidok), kaucsuk, gumi, műgumi, ebonit. Alkinek: általános összegképlet, izoméria, elnevezés. Az etin tulajdonságai, addíciós reakciói, reakciója nátriummal, ipari jelentősége. Izoméria. A benzol tulajdonságai, szubsztitúciós reakciókészsége, jelentősége, mérgező hatása, kémiai biztonság. Egyéb aromás szénhidrogének és jelentőségük (toluol, xilol, sztirol, naftalin); telítetlen, aromás vegyületek égési reakciói, fontosabb polimerek (polisztirol). A fontosabb halogénezett szénhidrogének (pl. freon, vinil-klorid, PVC, teflon) tulajdonságai, jelentőségük, környezeti hatásuk (freon és PVC). Szubsztitúció és elimináció (Zajcev-szabály).

Tematikai egység	Oxigéntartalmú szerves vegyületek	Órakeret 13 – 15
Előzetes ismeret, tevékenység	Az oxigén, mint heteroatom szerves vegyületekbe való beépülésének lehetőségei: vegyértékhéj-elektronszerkezet, kovalens kötés kialakításának lehetőségei, elektronegativitás.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: A tananyagrészt feldolgozása során is kiemelhető az anyanyelvi kommunikáció (pl. kooperatív feladatok, projektek, drámapedagógiát alkalmazó feladatok), a digitális kompetencia (pl. anyaggyűjtés, a digitális tananyagbázis használata, a korosztályi adottságoknak megfelelő poszter-, prezentációkészítés), hatékony,	

	önálló tanulás, az idegennyelvi kompetencia (pl. a szakkifejezések értő használata) fejlesztése. A kooperatív csoportmunkában, projekt munkában végzett feladatok során a szociális és állampolgári kompetencia, a kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia fejlesztése.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tanessz-közök
Hidroxivegyületek - Alkoholok - Fenolok	A számítástechnikai készségek és az elérhető programok adta lehetőségek alkalmazása. A tanult, egyszerűbb felépítésű szerves anyagok molekulamodelljének elkészítése és jellemzése. Annak megítélése, milyen erők hatnak a vegyület halmazában és milyen fizikai tulajdonságok következnek ebből. Kísérletek megtervezése A globális és a közvetlen környezetünkben megjelenő helyi környezeti problémák okainak, következményeinek feltárása. Sztöchiometriai számítások égési reakciók esetén.	Információk megjelenítése vonalas felosztások, táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák, rajzok formájában és ezek értelmezése, használata csoportmunkában. A kémiai folyamatok kvantitatív leírása a tanult összefüggésekkel. E tudás felhasználása összetett természeti, technikai, környezeti folyamatok magyarázatában. A leírásban alkalmazott természettudományi fogalmak megfelelő használata.	Matematika Informatika Fizika Biológia Vizuális kultúra Földrajz	Internet-hozzáférés Függvénytáblázat Demonstrációs és tanulói kísérleti eszközök
Éterek	A számítástechnikai készségek és az elérhető programok adta lehetőségek alkalmazása. A tanult, egyszerűbb felépítésű szerves anyagok molekulamodelljének elkészítése és jellemzése. Annak megítélése, milyen erők hatnak a vegyület halmazában és milyen fizikai tulajdonságok következnek ebből. Kísérletek megtervezése	Információk megjelenítése vonalas felosztások, táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák, rajzok formájában és ezek értelmezése, használata csoportmunkában. A kémiai folyamatok kvantitatív leírása	Matematika. Informatika. Fizika. Biológia. Vizuális kultúra. Földrajz.	Internet-hozzáférés Függvénytáblázat Demonstrációs kísérleti

	A globális és a közvetlen környezetünkben megjelenő helyi környezeti problémák okainak, következményeinek feltárása. Sztöchiometriai számítások égési reakciók esetén.	a tanult összefüggésekkel. E tudás felhasználása összetett természeti, technikai, környezeti folyamatok magyarázatában. A leírásban alkalmazott természettudományi fogalmak megfelelő használata.		eszközök
Oxovegyületek - Aldehydekek - Ketonok	A számítástechnikai készségek és az elérhető programok adta lehetőségek alkalmazása. A tanult, egyszerűbb felépítésű szerves anyagok molekulamodelljének elkészítése és jellemzése. Annak megítélése, milyen erők hatnak a vegyület halmazában és milyen fizikai tulajdonságok következnek ebből. Kísérletek megtervezése A globális és a közvetlen környezetünkben megjelenő helyi környezeti problémák okainak, következményeinek feltárása. Sztöchiometriai számítások égési reakciók esetén.	Információk megjelenítése vonalas felosztások, táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák, rajzok formájában és ezek értelmezése, használata csoportmunkában. A kémiai folyamatok kvantitatív leírása a tanult összefüggésekkel. E tudás felhasználása összetett természeti, technikai, környezeti folyamatok magyarázatában. A leírásban alkalmazott természettudományi fogalmak megfelelő használata.	Matematika. Informatika. Fizika. Biológia. Vizuális kultúra. Földrajz.	Internet-hozzáférés Függvény-táblázat Demonstrációs és tanulói kísérleti eszközök
Karbonsavak	A számítástechnikai készségek és az elérhető programok adta lehetőségek alkalmazása. A tanult, egyszerűbb felépítésű szerves anyagok molekulamodelljének elkészítése és jellemzése. Annak megítélése, milyen erők hatnak a vegyület halmazában és milyen fizikai tulajdonságok következnek	Információk megjelenítése vonalas felosztások, táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák, rajzok formájában és ezek értelmezése, használata	Matematika. Informatika. Fizika. Biológia. Vizuális kultúra.	Internet-hozzáférés Függvény-táblázat

	ebből. Kísérletek megtervezése A globális és a közvetlen környezetünkben megjelenő helyi környezeti problémák okainak, következményeinek feltárása. Sztöchiometriai számítások közömbösítési reakciók esetén.	csoportmunkában. A kémiai folyamatok kvantitatív leírása a tanult összefüggésekkel. E tudás felhasználása összetett természeti, technikai, környezeti folyamatok magyarázatában. A leírásban alkalmazott természettudományi fogalmak megfelelő használata.	Földrajz.	Demonstrációs és tanulói kísérleti eszközök
Karbonsavészterek	A számítástechnikai készségek és az elérhető programok adta lehetőségek alkalmazása. A tanult, egyszerűbb felépítésű szerves anyagok molekulamodelljének elkészítése és jellemzése. Annak megítélése, milyen erők hatnak a vegyület halmazában és milyen fizikai tulajdonságok következnek ebből. Kísérletek megtervezése A globális és a közvetlen környezetünkben megjelenő helyi környezeti problémák okainak, következményeinek feltárása.	Információk megjelenítése vonalas felosztások, táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák, rajzok formájában és ezek értelmezése, használata csoportmunkában. A kémiai folyamatok kvantitatív leírása a tanult összefüggésekkel. E tudás felhasználása összetett természeti, technikai, környezeti folyamatok magyarázatában. A leírásban alkalmazott természettudományi fogalmak megfelelő használata.	Matematika. Informatika. Fizika. Biológia. Vizuális kultúra. Földrajz.	Internet-hozzáférés Függvény-táblázat Demonstrációs és tanulói kísérleti eszközök
Szappanok, mosószerek	A számítástechnikai készségek és az elérhető programok adta lehetőségek alkalmazása. A tanult, egyszerűbb felépítésű szerves anyagok	Információk megjelenítése vonalas felosztások, táblázatok, diagramok,	Matematika. Informatika. Fizika.	Internet-hozzáférés

	molekulamodelljének elkészítése és jellemzése. Annak megítélése, milyen erők hatnak a vegyület halmazában és milyen fizikai tulajdonságok következnek ebből. Kísérletek megtervezése A globális és a közvetlen környezetünkben megjelenő helyi környezeti problémák okainak, következményeinek feltárása.	grafikonok, ábrák, rajzok formájában és ezek értelmezése, használata csoportmunkában. A kémiai folyamatok kvantitatív leírása a tanult összefüggésekkel. E tudás felhasználása összetett természeti, technikai, környezeti folyamatok magyarázatában. A leírásban alkalmazott természettudományi fogalmak megfelelő használata.	Biológia. Vizuális kultúra Földrajz.	Függvény-táblázat Demonstrációs és tanulói kísérleti eszközök
Szacharidok (szénhidrátok) - Monoszacharidok - Diszacharidok - Poliszacharidok	A számítástechnikai készségek és az elérhető programok adta lehetőségek alkalmazása. A tanult, egyszerűbb felépítésű szerves anyagok molekulamodelljének elkészítése és jellemzése. Annak megítélése, milyen erők hatnak a vegyület halmazában és milyen fizikai tulajdonságok következnek ebből. Kísérletek megtervezése A globális és a közvetlen környezetünkben megjelenő helyi környezeti problémák okainak, következményeinek feltárása.	Információk megjelenítése vonalas felosztások, táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák, rajzok formájában és ezek értelmezése, használata csoportmunkában. A kémiai folyamatok kvantitatív leírása a tanult összefüggésekkel. E tudás felhasználása összetett természeti, technikai, környezeti folyamatok magyarázatában. A leírásban alkalmazott természettudományi fogalmak megfelelő használata.	Matematika. Informatika. Fizika. Biológia. Vizuális kultúra Földrajz.	Internet-hozzáférés Függvény-táblázat Demonstrációs és tanulói kísérleti eszközök

Fogalmak	Atom, kémiai kötés, molekula, kémiai reakció, szerves anyagok, anyagok összetétele, megfigyelés, mérés, kísérletezés. A hidroxilcsoport, mint funkciós csoport. Az alkoholok általános szerkezete, izomériája, nevezéktana. Értékűség és rendűség. Az etanol, halmazszerkezete (hidrogénkötés), fontosabb sajátságai. A metanol, az izopropil-alkohol, a glikol, a glicerín tulajdonságai. A fenolok nevezéktana. A fenol fontosabb tulajdonságai. Fenoplasztok (bakelit). Az étercsoport, mint funkciós csoport. Éterek nevezéktana. A dietil-éter tulajdonságai, előállítása, jelentősége. A tárolásával kapcsolatos biztonsági előírások. Az oxocsoport, mint funkciós csoportok. Aldehidek: izoméria, nevezéktan. A formaldehid és az acetaldehid főbb tulajdonságai, előállítás, jelentőség. Ezüst-tükörpróba, Fehling-reakció. Ketonok: izoméria, nevezéktan. Az acetón főbb tulajdonságai, felhasználása. A karboxilcsoport, mint funkciós csoport. Karbonsavak: izoméria, nevezéktan. Értékűség. Hidrogénkötésre való hajlam (dimerizáció). A hangyasav és az ecetsav, sav-bázis tulajdonságok, jelentőség. A biológiai és kémiai szempontból fontos karbonsavak. Vegyületek oldhatósága, égési reakciók. Az alkohol–oxovegyület–karbonsav redoxi átalakulások. Az észtercsoport, mint funkciós csoport. Észterek előállítása karbonsavból és alkoholból: kondenzáció. Fontosabb fizikai sajátságaik, előfordulásuk, felhasználásuk. Szappanosítás. Gyümölcsészterek, mint íz és illatanyagok. Viaszok. Gliceridek: zsírok, olajok. Zsírok és olajok, főbb sajátságaik, margaringyártás. A használt sütőzsiradékok környezeti problémája, újrahasznosítása. A foszfatidok és a nitroglicerín. Kolloid rendszerek. Poliészterek (terilén), polikondenzáció. Szappangyártás, szappanok, a tisztító hatás mechanizmusa, szennyvíz, eutrofizáció. Alkil-szulfátok, mint környezetkímélő mosószerek. A szacharidok funkciós csoportjai. Mono-, di-, poliszacharidok. A glükóz szerkezete és tulajdonságai, erjedés, a fruktóz, biológiai jelentőségük. Nyílt, gyűrűs konstitúció. Glicerinaldehid, ribóz, dezoxi-ribóz. Konfiguráció, optikai izoméria (léte és biológiai jelentősége). A malátacukor, a sörgyártás. Nemredukáló szacharidok, kristálycukor (répacukor), biológiai jelentőségük. Redukáló hatású cukrok (ezüsttükörpróba, Fehling-reakció). A cellulóz, papír, újrahasznosítási lehetőségek, a keményítő, a glikogén, a redukciós készség hiánya. Enzimes, savas hidrolízis, kimutatás jóddal.

Tematikai egység	Nitrogéntartalmú szerves vegyületek	Órakeret 5 – 5
Előzetes ismeret, tevékenység	A nitrogén, mint heteroatom szerves vegyületekbe való beépülésének lehetőségei: vegyértékhéj-elektronszerkezet, kovalens kötés kialakításának lehetőségei, elektronegativitás.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.	

	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttléti szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: A tananyagrészt feldolgozása során is kiemelhető az anyanyelvi kommunikáció (pl. kooperatív feladatok, projektek, drámapedagógiát alkalmazó feladatok), a digitális kompetencia (pl. anyaggyűjtés, a digitális tananyagbázis használata, a korosztályi adottságoknak megfelelő poszter-, prezentációkészítés), hatékony, önálló tanulás, az idegennyelvi kompetencia (pl. a szakkifejezések értő használata) fejlesztése. A kooperatív csoportmunkában, projektmunkában végzett feladatok során a szociális és állampolgári kompetencia, a kezdeményező-képesség és vállalkozói kompetencia fejlesztése.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tanesszközök
- Aminok - Amidok - Nitrogéntartalmú heteroaromás vegyületek	A számítástechnikai készségek és az elérhető programok adta lehetőségek alkalmazása. A tanult, egyszerűbb felépítésű szerves anyagok molekulamodelljének elkészítése és jellemzése. Annak megítélése, milyen erők hatnak a vegyület halmazában és milyen fizikai tulajdonságok következnek ebből. Kísérletek megtervezése A globális és a közvetlen környezetünkben megjelenő helyi környezeti problémák okainak, következményeinek feltárása.	Információk megjelenítése vonalas felosztások, táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák, rajzok formájában és ezek értelmezése, használata csoportmunkában. A kémiai folyamatok kvantitatív leírása a tanult összefüggésekkel. E tudás felhasználása összetett természeti, technikai, környezeti folyamatok magyarázatában. A leírásban alkalmazott természettudományi fogalmak megfelelő használata.	Matematika. Informatika. Fizika. Biológia. Vizuális kultúra. Földrajz. Életvitel.	Internet-hozzáférés Függvénytáblázat Demonstrációs és tanulói kísérleti eszközök

Fogalmak	Az aminosavak szerkezete (aminocsoport, értékűség és rendűség) és főbb tulajdonságai. Az amidok szerkezete (amidcsoport), (triviális nevek) és főbb tulajdonságai. Poliamidok (nejlon), aminoplasztok. Nitrogéntartalmú heteroaromás vegyületek: piridin, pirimidin, pirrol, imidazol és purin. Sav-bázis tulajdonságok, biológiai jelentőség.

Tematikai egység	Biológiai szempontból fontos szerves vegyületek				Órakeret 8 – 13
Előzetes ismeret, tevékenység	Tanult szerves vegyületosztályok. Funkciós csoport. Molekulaszerkezet. Kovalens kötés- és molekula polaritás.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természet-tudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttléti szerepeire.				
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: A tananyagrészt feldolgozása során is kiemelhető az anyanyelvi kommunikáció (pl. kooperatív feladatok, projektek, drámapedagógiát alkalmazó feladatok), a digitális kompetencia (pl. anyaggyűjtés, a digitális tananyagbázis használata, a korosztályi adottságoknak megfelelő poszter-, prezentációkészítés), hatékony, önálló tanulás, az idegennyelvi kompetencia (pl. a szakkifejezések értő használata) fejlesztése. A kooperatív csoportmunkában, projektmunkában végzett feladatok során a szociális és állampolgári kompetencia, a kezdeményező-képeség és vállalkozói kompetencia fejlesztése.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tananyag-központok	
Az aminosavak és a fehérjék	A számítástechnikai készségek és az elérhető programok adta lehetőségek alkalmazása. A tanult, egyszerűbb felépítésű szerves anyagok molekulamodelljének elkészítése és jellemzése. Annak megítélése, milyen erők hatnak a vegyület	Információk megjelenítése vonalas felosztások, táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák, rajzok formájában és ezek	Matematika. Informatika. Fizika. Biológia.	Internet-hozzáférés Függvény-	

	halmazában és milyen fizikai tulajdonságok következnek ebből. Kísérletek megtervezése A globális és a közvetlen környezetünkben megjelenő helyi környezeti problémák okainak, következményeinek feltárása.	értelmezése, használata csoportmunkában. A kémiai folyamatok kvantitatív leírása a tanult összefüggésekkel. E tudás felhasználása összetett természeti, technikai, környezeti folyamatok magyarázatában. A leírásban alkalmazott természettudományi fogalmak megfelelő használata.	Vizuális kultúra. Földrajz.	táblázat Demonstrációs és tanulói kísérleti eszközök

Nukleinsavak	A számítástechnikai készségek és az elérhető programok adta lehetőségek alkalmazása. A tanult, egyszerűbb felépítésű szerves anyagok molekulamodelljének elkészítése és jellemzése. Annak megítélése, milyen erők hatnak a vegyület halmazában és milyen fizikai tulajdonságok következnek ebből. Kísérletek megtervezése A globális és a közvetlen környezetünkben megjelenő helyi környezeti problémák okainak, következményeinek feltárása.	Információk megjelenítése vonalas felosztások, táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák, rajzok formájában és ezek értelmezése, használata csoportmunkában. A kémiai folyamatok kvantitatív leírása a tanult összefüggésekkel. E tudás felhasználása összetett természeti, technikai, környezeti folyamatok magyarázatában. A leírásban alkalmazott természettudományi fogalmak megfelelő használata.	Matematika. Informatika Fizika. Biológia. Vizuális kultúra. Földrajz.	Internet-hozzáférés Függvénytáblázat Demonstrációs kísérleti eszközök

Fogalmak	Atom, kémiai kötés, molekula, kémiai reakció, szerves anyagok, anyagok összetétele, megfigyelés, mérés, kísérletezés. A természetes eredetű aminosavak általános szerkezete, α -aminosav, (ikerionos szerkezet), amfotéria, sav-bázis reakciók, az aminosavak kapcsolódása, peptidkötés, polipeptidek, fehérjék. A fehérjék elsődleges, másodlagos, harmadlagos és negyedleges szerkezete. Makromolekulás koloidok. Denaturáció és koaguláció. Biuretpróba, xantoprotein reakció. Nukleinsavak: a ribóz, a 2-dezoxi-ribóz, nukleotidok, a nukleotidok kapcsolódása, az RNS, bázissorrend, a DNS kettős hélice. Komplementer. A nukleinsavak jelentősége, a fehérjeszintézis vázlata. Az örökítőanyag módosulása, mutációk, mutagén anyagok. Nukleinsavrombolás sugarakkal (atombomba, ózonlyuk, csírámentesítés). Reakcióláncok: biokémia és vegyipar, hasonlóságok, eltérések.

Tematikai egység	Szerves vegyipar	Órakeret 4 – 7
Előzetes ismeret, tevékenység	Szerves reakciók típusai: szubsztitúció (helyettesítés), hőbontás, addíció, polimerizáció, elimináció, kondenzáció (polikondenzáció).	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: A tananyagrészt feldolgozása során is kiemelhető az anyanyelvi kommunikáció (pl. kooperatív feladatok, projektek, drámapedagógiát alkalmazó feladatok), a digitális kompetencia (pl. anyaggyűjtés, a digitális tananyagbázis használata, a korosztályi adottságoknak megfelelő poszter-, prezentációkészítés), hatékony, önálló tanulás, az idegennyelvi kompetencia (pl. a szakkifejezések értő használata) fejlesztése. A kooperatív csoportmunkában, projektmunkában végzett feladatok során a szociális és állampolgári kompetencia, a kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia fejlesztése.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tanesszközök
- Kőolajfeldolgozás - Műanyagok	A számítástechnikai készségek és az elérhető programok adta lehetőségek alkalmazása. A tanult, egyszerűbb felépítésű szerves anyagok molekulamodelljének elkészítése és jellemzése. Annak megítélése, milyen erők hatnak a vegyület halmazában és milyen fizikai tulajdonságok következnek ebből. Kísérletek megtervezése A globális és a közvetlen környezetünkben megjelenő helyi környezeti problémák okainak, következményeinek feltárása.	Információk megjelenítése vonalas felosztások, táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák, rajzok formájában és ezek értelmezése, használata csoportmunkában. A kémiai folyamatok kvantitatív leírása a tanult összefüggésekkel. E tudás felhasználása összetett természeti, technikai, környezeti folyamatok magyarázatában. A leírásban alkalmazott természettudományi fogalmak megfelelő használata.	Matematika. Informatika. Fizika. Biológia. Vizuális kultúra. Földrajz. Magyar nyelv.	Internet-hozzáférés Függvénytáblázat Demonstrációs és tanulói kísérleti eszközök
Fogalmak	Atom, kémiai kötés, molekula, kémiai reakció, szerves anyagok, anyagok összetétele, megfigyelés, mérés, kísérletezés. Szakaszos lepárlás (frakcionált desztilláció). Fontosabb kőolajpárlatok és finomításuk. A műanyagok fogalma. Csoportosításuk: eredet, előállítás módja (polimerizáció, polikondenzáció), tulajdonságaik szerint.			

Tematikai egység	A mindennapok szerves kémiája			Órakeret 4 – 7
Előzetes ismeret, tevékenység	A tanult szerves vegyületesztályok mindennapjainkban előforduló vegyületeinek kémiai és fizikai tulajdonságai.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természet-tudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: A tananyagrészt feldolgozása során is kiemelhető az anyanyelvi kommunikáció (pl. kooperatív feladatok, projektek, drámapedagógiát alkalmazó feladatok), a digitális kompetencia (pl. anyaggyűjtés, a digitális tananyagbázis használata, a korosztályi adottságoknak megfelelő poszter-, prezentációkészítés), hatékony, önálló tanulás, az idegennyelvi kompetencia (pl. a szakkifejezések értő használata) fejlesztése. A kooperatív csoportmunkában, projektmunkában végzett feladatok során a szociális és állampolgári kompetencia, a kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia fejlesztése.			
	Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok
	A szenvedély-betegségek kémiája	A számítástechnikai készségek és az elérhető programok adta lehetőségek alkalmazása. A tanult, egyszerűbb felépítésű szerves anyagok molekulamodelljének elkészítése és jellemzése. Annak megítélése, milyen erők hatnak a vegyület halmazában és milyen fizikai tulajdonságok következnek ebből. Kísérletek megtervezése A globális és a közvetlen környezetünkben megjelenő	Információk megjelenítése vonalas felosztások, táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák, rajzok formájában és ezek értelmezése, használata csoportmunkában. A kémiai folyamatok kvantitatív leírása a tanult összefüggésekkel. E	Matematika Informatika. Fizika. Biológia Vizuális kultúra. Földrajz.
				Internet-hozzáférés Függvénytáblázat Demonstrációs kísérleti

	helyi környezeti problémák okainak, következményeinek feltárása.	tudás felhasználása összetett természeti, technikai, környezeti folyamatok magyarázatában. A leírásban alkalmazott természettudományi fogalmak megfelelő használata.		eszközök
Környezeti szerves kémia	A számítástechnikai készségek és az elérhető programok adta lehetőségek alkalmazása. A tanult, egyszerűbb felépítésű szerves anyagok molekulamodelljének elkészítése és jellemzése. Annak megítélése, milyen erők hatnak a vegyület halmazában és milyen fizikai tulajdonságok következnek ebből. Kísérletek megtervezése A globális és a közvetlen környezetünkben megjelenő helyi környezeti problémák okainak, következményeinek feltárása.	Információk megjelenítése vonalas felosztások, táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák, rajzok formájában és ezek értelmezése, használata csoportmunkában. A kémiai folyamatok kvantitatív leírása a tanult összefüggésekkel. E tudás felhasználása összetett természeti, technikai, környezeti folyamatok magyarázatában. A leírásban alkalmazott természettudományi fogalmak megfelelő használata.	Matematika. Informatika. Fizika. Biológia. Vizuális kultúra. Földrajz.	Internet-hozzáférés Függvény-táblázat Demonstrációs és tanulói kísérleti eszközök
Fogalmak	Atom, kémiai kötés, molekula, kémiai reakció, szerves anyagok, anyagok összetétele, megfigyelés, mérés, kísérletezés. Az alkoholizmussal kapcsolatos oxigéntartalmú szerves vegyületek (etanol, aceton, aldehidek). A szenvedélybetegségekkel kapcsolatos nitrogéntartalmú szerves vegyületek, drog (nikotin, tein, koffein, kábítószer), hozzászokás, függőség, hatásuk az egyén és a társadalom szintjén. Gyógyszerek. A gyógyszerek helyes használata. Energiagazdálkodás: fosszilis, hasadó és megújuló energiaforrások, előnyeik, hátrányaik. Műanyagok: a biológiai úton nem lebontható műanyagok, hulladékégetés, dioxin. Táplálékaink: növénytermesztés, növényvédőszer, állattenyésztés, antibiotikumok, hormonok, tartósítószer, E-számok, biogazdálkodás. Fogyasztói társadalom, a fenntartható fejlődés és a környezet.			

A továbbhaladás feltételei	A tanuló fel tudja sorolni a szerves vegyületeket felépítő elemeket. Tudja a szerves vegyületek főbb alaptípusait (telített, telítetlen, aromás, nyílt láncú, gyűrűs, szénhidrogén stb.). Ismeri a kémia jelentőségét a köznap életben. Ismeri a mindennapokban is előforduló, tanult szerves vegyületeket, meg tudja adni köznap nevüket, molekulamodellen bemutatja térbeli szerkezetüket, ismerteti környezeti és élettani hatásukat. Szakszerűen, balesetmentesen és környezet- és egészségvédő módon használja a szerves vegyipari termékeket. Felismeri a hétköznapi életben gyakran előforduló kolloid rendszereket. Ismeri a szerves vegyületek jelentőségét az elő anyag felépítésében, a táplálkozásban, az öröklődésben. A szenvedélybetegségekhez kapcsolódó anyagokat fel tudja sorolni, és ismeri az emberi szervezetre tett hatásukat. Az elvégzett tanulókísérleteket be tudja mutatni; eközben szakszerűen használja a vegyszereket és a kísérleti eszközöket. Értelmezi az elvégzett vagy bemutatott kémiai reakciókat. Értelmezi az egyszerű szerves kémiai egyenleteket, és képes ezek alapján szerves sztöchiometriai feladatok megoldására. Ismeri a szerves vegyületekkel kapcsolatos környezeti problémákat, és ezek megoldási lehetőségeit. Ismeri a gazdasági fejlődés árnyoldalait, környezeti hatásait és a fenntartható fejlődés fogalmát és a személyes felelősséget a fenntarthatóság elérésében.

11. évfolyam

Célok és feladatok

Az egyes témakörökben szereplő szerves anyagok megismerése közben használják, gyakorolják a tanulók a 9. évfolyam kerettantervében szereplő anyagszerkezeti és általános kémiai ismereteket, tevékenységeket, képességeket. Új jelenségek önálló értelmezése a korábban észlelt és értelmezett jelenségek ismeretében. Az elemek és szerves vegyületek fizikai és kémiai sajátságainak igazolása megfelelő kísérletekkel. Összetettebb kérdések megválaszolására kísérletek tervezése és végzése csoportmunkában, illetve önállóan. Előadás tartása a projektmunkában összegyűjtött és megszerkesztett információk alapján a kémiai szaknyelv szabatos használatával és az iskolában rendelkezésre álló audiovizuális eszközök alkalmazásával. A mindennapi életben előforduló ártalmas szerves anyagok felsorolása; az élő rendszerekre és a környezetre gyakorolt hatásaik kifejtése; tájékozódás szakszerű használatukról a mellékelt tanácsok, utasítások alapján. A globális és a közvetlen környezetünkben megjelenő helyi környezeti problémák okainak, következményeinek feltárása. A helyzet elemzése és a lehetséges megoldási módok keresése során a különböző (nem csak természettudományi) tantárgyakban tanult ismeretek alkalmazása. Információk szerzése (csoportmunka, projektmunka) és önálló vélemény kialakítása a vegyszerek egészségkárosító hatásairól, az embert és a természetet veszélyeztető anyagokról. Az anyagszerkezeti ismeretek alkalmazása a szerves anyagok fizikai tulajdonságainak magya-

rázatára: összefüggés keresése a kristályrács típusa, a kristályban lévő kémiai részecskék szerkezete valamint az olvadás- és a forráspont, illetőleg az oldhatóság között. Reakcióegyenletek szerkesztése, a folyamat lényegének felírása ionegegyenlettel, a reakciók típusának felismerése. Vizsgálat tervezése (pl. projektmunka) a háztartások szervesetlen hulladéktermelésének mennyiségi, minőségi viszonyainak felmérése érdekében, a kapott adatok elemzése. Vizsgálat tervezése (projektmunka) a természetes vizek keménységével, szennyezettségével (pl. oxigénfogyasztás stb.) kapcsolatban. A megfelelő indikátor megválasztása a sav-bázis titrálások során. Ismeretlen szervesetlen vegyületek azonosítása a kationok és anionok tanult reakciói alapján.

Témakörök, óraszámok a témakörökhöz 11. évfolyamnak I. változat

Témák		Órák
		B
1.	Anyagszerkezet Ismétlő rendszerezés Tudománytörténet a teljes évi tananyag feldolgozás során	12
2.	Szervesetlen kémia: nemfémek és vegyületeik	28
3.	Környezeti szervesetlen kémia	14
Összesen		54

Tematikai egység	Anyagszerkezet Ismétlő rendszerezés Tudománytörténet a teljes évi tananyag feldolgozás során	Órakeret 12
Előzetes ismeret, tevékenység	Az anyagok atomos szerkezetének ismerete. Alkalmazza a tömeg–darabszám–anyagmennyiség kapcsolatát. Tudja kiszámolni adott összegképletű anyag moláris tömegét. Állapítsa meg a tanult atomok elektronszerkezetét a periódusos rendszer használata segítségével. Olvassa le a periódusos rendszerből az atom külső elektronhéján található elektronok számát és következtessen ionképződésükre. Értelmezze egyszerűbb vegyületek képletét. Értelmezze a tanult molekulák modelljének segítségével a molekulák alakját. Ismerje a fontosabb, részletesen tanult elemek és szerves vegyületek nevét, jelét, tulajdonságait. Értelmezze a kémiai reakció és a fizikai változás közti különbséget. Ismerje fel egyszerű esetekben a hétköznapi életben előforduló redoxireakciókat és sav-bázis reakciókat.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: A tananyag rész feldolgozása során is kiemelhető az anyanyelvi kommunikáció (pl. kooperatív feladatok, projektek, drámapedagógiát alkalmazó feladatok), a digitális kompetencia (pl. anyaggyűjtés, a digitális tananyagbázis használata, a korosztályi adottságoknak megfelelő poszter-, prezentációkészítés), hatékony, önálló tanulás, az idegennyelvi kompetencia (pl. a szakkifejezések értő használata) fejlesztése. A kooperatív csoportmunkában, projektmunkában végzett feladatok során a szociális és állampolgári kompetencia, a kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia fejlesztése.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tanesszközök
Atomszerkezet Molekulaszerkezet Anyagi halmazok	Az atom-, molekula- és halmazszerkezet fogalmainak átisméltése. Az általános gáztörvény és alkalmazása számítási feladatokban. A számítástechnikai készségek és az elérhető programok adta lehetőségek alkalmazása. Az ismeretterjesztő irodalom, a tudományos és a napi sajtó, a lexikonok, kézikönyvek, a könyv- és médiatár, a sugárzott és a digitális média kritikus, igényes használata. A verbális és a képi információk egymásba alakítása. A szakkifejezések tudományos nevének tanulása kapcsán az idegennyelvi kompetencia fejlesztése. Modellalkotás	A hatékony önálló tanulás fejlesztése, kialakítása. Ismerkedés egy kvalitatív Kvantumfizikai részecskeképpel, annak felhasználása jelenségek magyarázatában. Az atomok és a molekulák fogalmának alkalmazása a kémiai kötések, valamint a kémiai folyamatok értelmezésében. Ismerkedés a modern anyagelméletek legfontosabb sajátosságaival, nyitott kérdések felvetése és megvitatása.	Matematika. Informatika. Fizika. Biológia. Magyar nyelv és irodalom. Vizuális kultúra.	Internet-hozzáférés Függvénytáblázat Demonstrációs és tanulói kísérleti eszközök

Tematikai egység	Szervetlen kémia: nemfémes elemek és vegyületeik	Órakeret 28
Előzetes ismeret, tevékenység	Első- és másodrendű kötések, fajtái, jellemzői és kialakulásuk feltételei. Kristályrács típusok. A kémiai reakciók csoportosításának szempontjai.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.	

Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: A tananyagrészt feldolgozása során is kiemelhető az anyanyelvi kommunikáció (pl. kooperatív feladatok, projektek, drámapedagógiát alkalmazó feladatok), a digitális kompetencia (pl. anyaggyűjtés, a digitális tananyagbázis használata, a korosztályi adottságoknak megfelelő poszter-, prezentációkészítés), hatékony, önálló tanulás, az idegennyelvi kompetencia (pl. a szakkifejezések értő használata) fejlesztése. A kooperatív csoportmunkában, projektmunkában végzett feladatok során a szociális és állampolgári kompetencia, a kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia fejlesztése.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tanessz-közök
Nemfémes elemek és vegyületeik Hidrogén Halogének Oxigén és kén Nitrogén és foszfor Szén és szilícium	Tapasztalatszerzés megfigyeléssel, méréssel, kísérlettel, vizsgálódással. (Balesetvédelmi szabályok betartása mellett.) A számítógép, illetve multimédiás eszközök információforrásként való felhasználása. Az ismerethordozók használata tanórán önállóan és csoportmunkában. Szemelvényekből meghatározott szempontok szerint új ismeretek gyűjtése. A tanár által irányított vagy önállóan végzett kísérletek, megfigyelések eredményeinek értelmezése. Az eredmények összevetése a tanuló meglevő tapasztalataival, majd a szükséges megerősítések, korrigálások elvégzése. Oksági kapcsolatok feltárása tanári segítséggel vagy önállóan. A tapasztalatok megfogalmazása nyelvtanilag helyesen szóban vagy rögzítése írásban, rajzban, táblázatban, grafikonon.	A hatékony önálló tanulás fejlesztése, kialakítása. Az elvont fogalmi és az elemző gondolkodás továbbfejlesztése. Kísérlettervezés és terveztetés módszereinek alkalmazása környezetünk anyagainak vizsgálata során. Az absztrakt gondolkodás fejlesztésére és az önálló tanuláshoz, önműveléshez szükséges ismeretek, képességek megalapozása.	Matematika. Informatika. Fizika. Biológia. Magyar nyelv és irodalom. Vizuális kultúra.	Internet-hozzáférés Függvény-táblázat Demonstrációs és tanulói kísérleti eszközök

Fogalmak	Atom, kémiai kötés, molekula, kémiai reakció, szerves és szervetlen anyagok, anyagok összetétele, megfigyelés, mérés, kísérletezés. A hidrogén és vegyületei. Fontosabb reakciók. Nemesgázok. A halogének általános jellemzése. Vízrel való reakció, gyakorlati jelentősége. A klór laboratóriumi és ipari előállítása. A halogénvegyületek csoportosítása. A hidrogén-halogenidek összehasonlító jellemzése. A nátrium-klorid. A halogéntartalmú oxosavak és sóik néhány tulajdonsága. Az oxigén és a kén tulajdonságai. Allotrópia. Oxidok, peroxidok, hidroxidok. A víz és a hidrogén-peroxid. Vízkeménység. A fontosabb fém-oxidok és fém-hidroxidok. A kén-hidrogén és a szulfidok. A kén oxidjai és oxosavai. Savas eső. A kénessav és sói. A kénsav és sói. Az ipari kénsavgyártás. A nátrium-tioszulfát. A nitrogén és a foszfor általános jellemzése. Az ammónia és sói. A nitrogén-oxidok és a nitrogén oxosavai. A salétromsav és sói. Az ipari ammónia- és salétromsavgyártás. Műtrágyák. A foszfor oxidjai és oxosavai. A foszforsav (ortofoszforsav) és sói. A szén és a szilícium. Természetes és mesterséges szenek. A szén oxidjai. Biológiai jelentőség. A szénsav és sói. Szilícium. Fontosabb szilíciumvegyületek.

Tematikai egység	Környezeti szerves kémia	Órakeret 14
Előzetes ismeret, tevékenység	A tanult nemfémes elemek és vegyületeik tulajdonságai.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttélet szerepeire.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: A tananyag részfeldolgozása során is kiemelhető az anyanyelvi kommunikáció (pl. kooperatív feladatok, projektek, drámapedagógiát alkalmazó feladatok), a digitális kompetencia (pl. anyaggyűjtés, a digitális tananyagbázis használata, a korosztályi adottságoknak megfelelő poszter-, prezentációkészítés), hatékony, önálló tanulás, az idegennyelvi kompetencia (pl. a szak kifejezések értő használata) fejlesztése. A kooperatív csoportmunkában, projektmunkában végzett feladatok során a szociális és állampolgári kompetencia, a kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia fejlesztése.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
A szervetlen kémia a hétköznapi életben; környezetkémia	Tapasztalatszerzés megfigyeléssel, méréssel, kísérlettel, vizsgálódással. (Balesetvédelmi szabályok betartása mellett.). A számítógép, illetve multimédiás eszközök információforrásként való felhasználása. Az ismerethordozók használata tanórán önállóan és csoportmunkában. Szemelvényekből meghatározott szempontok szerint új ismeretek gyűjtése. A tanár által irányított vagy önállóan végzett kísérletek, megfigyelések eredményeinek értelmezése. Az eredmények összevetése a tanuló meglevő tapasztalataival, majd a szükséges megerősítések, korrigálások elvégzése. Oksági kapcsolatok feltárása tanári segítséggel vagy önállóan. A tapasztalatok megfogalmazása nyelvtanilag helyesen szóban vagy rögzítése írásban, rajzban, táblázatban, grafikonon. Vázlatkészítés a lényeg kiemelésével.	A hatékony önálló tanulás fejlesztése, kialakítása. Az elvont fogalmi és az elemző gondolkodás továbbfejlesztése. Kísérlettervezés és terveztetés módszereinek alkalmazása környezetünk anyagainak vizsgálata során. Az absztrakt gondolkodás fejlesztésére és az önálló tanuláshoz, önműveléshez szükséges ismeretek, képességek megalapozása.	Matematika. Informatika. Fizika. Biológia. Földrajz. Magyar nyelv és irodalom. Vizuális kultúra.	Internet-hozzáférés Függvénytáblázat Demonstrációs és tanulói kísérleti eszközök
Fogalmak	Atom, kémiai kötés, molekula, kémiai reakció, szervetlen és szerves anyagok, anyagok összetétele, megfigyelés, mérés, kísérletezés. Levegőszennyezés: ózonlyuk, savas esők, szmogok típusai, az üvegházhatás. Víz- és talajszennyezés: műtrágyák, eutrofizáció.			
A továbbhaladás feltételei	A természettudományos gondolkodás elemeit alkalmazza a feladatok megoldása során. Ismereteit összekapcsolja a mindennapokban tapasztalt jelenségekkel. Elemek, vegyületek tulajdonságait, szerepét és jelentőségét felismeri a tanult vagy megadott információk alapján. Egyszerű kémiai kísérleteket elvégez és értelmez. Egyszerű kémiai számítási feladatokat megold. Az aktuálisan felmerülő, kémiai ismereteket is igénylő problémák lényegét érti, egyszerűbb logikai összefüggéseket értelmezi. Az SI mértérendszer és a kémiai jelölésrendszert szakszerűen használja. Grafikonok, táblázatok adatait elemzi, értelmezi, írásbeli és szóbeli szak szöveget ért, alkot. Az ismeretanyag belső összefüggéseit, az egyes témakörök közötti kapcsolatokat felismeri. A kémia tanult vizsgálati és következtetési módszereit alkalmazza. Egyszerű kémiai kísérleteket tud tervezni. Több témakör ismeretanyagának			

	logikai összekapcsolását igénylő, összetett kémiai számítási és elméleti feladatokat és problémákat megold. A mindennapi életet befolyásoló kémiai természetű jelenségeket értelmezi. A környezetvédelemmel és a természetvédelemmel összefüggő problémákat értelmezi. Ismeri és tudja szakszerűen használni a legfontosabb laboratóriumi eszközöket.

12. évfolyam

Célok és feladatok

Az egyes témakörökben szereplő szervesetlen anyagok megismerése közben használják, gyakorolják a tanulók a 9. és a 11. évfolyam kerettantervében szereplő anyagszerkezeti és általános kémiai ismereteket, tevékenységeket, képességeket. Új jelenségek önálló értelmezése a korábban észlelt és értelmezett jelenségek ismeretében. Az elemek és szervesetlen vegyületek fizikai és kémiai sajátosságainak igazolása megfelelő kísérletekkel. Összetettebb kérdések megválaszolására kísérletek tervezése és végzése csoportmunkában, illetve önállóan. Előadás tartása a projektmunkában összegyűjtött és megszerkesztett információk alapján a kémiai szaknyelv szabatos használatával és az iskolában rendelkezésre álló audiovizuális eszközök alkalmazásával. A mindennapi életben előforduló ártalmas szervesetlen anyagok felsorolása; az élő rendszerekre és a környezetre gyakorolt hatásaik kifejtése; tájékozódás szakszerű használatukról a mellékelt tanácsok, utasítások alapján. A globális és a közvetlen környezetünkben megjelenő helyi környezeti problémák okainak, következményeinek feltárása. A helyzet elemzése és a lehetséges megoldási módok keresése során a különböző (nem csak természet-tudományi) tantárgyakban tanult ismeretek alkalmazása. Információk szerzése (csoportmunka, projektmunka) és önálló vélemény kialakítása a vegyszerek egészségkárosító hatásairól, az embert és a természetet veszélyeztető anyagokról. Az anyagszerkezeti és általános kémiai ismeretek alkalmazása a szervesetlen anyagok fizikai tulajdonságainak magyarázatára: összefüggés keresése a kristályrács típusa, a kristályban lévő kémiai részecskék szerkezete valamint az olvadás- és a forráspont, illetőleg az oldhatóság között.

Témakörök, óraszámok a témakörökhöz 12. évfolyamnak I. változat

Témák		Órák
		B
1.	Szervetlen kémia: fémek és vegyületeik	28
2.	Környezeti szervetlen kémia	14
3.	Általános kémia	12
Összesen		54

Témakörök, óraszámok a témakörökhöz 12. évfolyamnak I. változat

A II. változat szerint ebben az évben már nem tanulnak kémiát.

Tematikai egység	Szervetlen kémia: fémek és vegyületeik	Órakeret 28
Előzetes ismeret, tevékenység	Az elsőrendű kötések, fajtái, jellemzői és kialakulásuk feltételei. Kristályrács típusok. A kémiai reakciók csoportosításának szempontjai.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	

	Tantárgyi fejlesztési feladatok: A tananyagrészt feldolgozása során is kiemelhető az anyanyelvi kommunikáció (pl. kooperatív feladatok, projektek, drámapedagógiát alkalmazó feladatok), a digitális kompetencia (pl. anyaggyűjtés, a digitális tananyagbázis használata, a korosztályi adottságoknak megfelelő poszter-, prezentációkészítés), hatékony, önálló tanulás, az idegennyelvi kompetencia (pl. a szakkifejezések értő használata) fejlesztése. A kooperatív csoportmunkában, projektmunkában végzett feladatok során a szociális és állampolgári kompetencia, a kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia fejlesztése.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tanesszközök
Fémek és vegyületeik	Tapasztalatszerzés megfigyeléssel, méréssel, kísérlettel, vizsgálódással. (Balesetvédelmi szabályok betartása mellett.). A számítógép, illetve multimédiás eszközök információforrásként való felhasználása. Az ismerethordozók használata tanórán önállóan és csoportmunkában. Szemelvényekből meghatározott szempontok szerint új ismeretek gyűjtése. A tanár által irányított vagy önállóan végzett kísérletek, megfigyelések eredményeinek értelmezése. Az eredmények összevetése a tanuló meglevő tapasztalataival, majd a szükséges megerősítések, korrigálások elvégzése. Oksági kapcsolatok feltárása tanári segítséggel vagy önállóan. A tapasztalatok megfogalmazása nyelvtanilag helyesen szóban vagy rögzítése írásban, rajzban, táblázatban, grafikonon. Vázlatkészítés a lényeg kiemelésével.	A hatékony önálló tanulás fejlesztése, kialakítása. Az elvont fogalmi és az elemző gondolkodás továbbfejlesztése. Kísérlettervezés és terveztetés módszereinek alkalmazása környezetünk anyagainak vizsgálata során. Az absztrakt gondolkodás fejlesztésére és az önálló tanuláshoz, önműveléshez szükséges ismeretek, képességek megalapozása.	Matematika. Informatika. Fizika. Biológia. Magyar nyelv és irodalom. Vizuális kultúra. Társadalomismeret.	Internet-hozzáférés Függvénytáblázat Demonstrációs és tanulói kísérleti eszközök

Fogalmak	Atom, kémiai kötés, molekula, kémiai reakció, szervetlen és szerves anyagok, anyagok összetétele, megfigyelés, mérés, kísérletezés. Fémek általános jellemzése. Az alkálifémek- és az alkáliföldfémek, valamint fontosabb vegyületeik. A p-mező fémek: az alumínium, az ón és az ólom, valamint fontosabb vegyületeik. A d-mező fémek általános jellemzése. A vascsoporthoz tartozó elemek, valamint fontosabb vegyületeik. A rézcsoporthoz tartozó elemek, valamint fontosabb vegyületeik. A cinkcsoporthoz tartozó elemek, valamint fontosabb vegyületeik. A mangán és vegyületeinek fontosabb tulajdonságai. Fémek fontosabb reakciói. A fémek általános előállítási módszerei. Korrózió, korrózió elleni védelem. Az alumíniumgyártás, a vas- és acélgyártás.

Tematikai egység	Környezeti szervetlen kémia	Órakeret 14
Előzetes ismeret, tevékenység	A tanult fémek és vegyületeik tulajdonságai.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttélet szerepeire.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: A tananyag részfeldolgozása során is kiemelhető az anyanyelvi kommunikáció (pl. kooperatív feladatok, projektek, drámapedagógiát alkalmazó feladatok), a digitális kompetencia (pl. anyaggyűjtés, a digitális tananyagbázis használata, a korosztályi adottságoknak megfelelő poszter-, prezentációkészítés), hatékony, önálló tanulás, az idegennyelvi kompetencia (pl. a szakkifejezések értő használata) fejlesztése. A kooperatív csoportmunkában, projektmunkában végzett feladatok során a szociális és állampolgári kompetencia, a kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia fejlesztése.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
A szervetlen kémia a hétköznapi életben; környezetkémia	Tapasztalatszerzés megfigyeléssel, méréssel, kísérlettel, vizsgálódással. (Balesetvédelmi szabályok betartása mellett.). A számítógép, illetve multimédiás eszközök információforrásként való felhasználása. Az ismerethordozók használata tanórán önállóan és csoportmunkában. Szemelvényekből meghatározott szempontok szerint új ismeretek gyűjtése. A tanár által irányított vagy önállóan végzett kísérletek, megfigyelések eredményeinek értelmezése. Az eredmények összevetése a tanuló meglevő tapasztalataival, majd a szükséges megerősítések, korrigálások elvégzése. Oksági kapcsolatok feltárása tanári segítséggel vagy önállóan. A tapasztalatok megfogalmazása nyelvtanilag helyesen szóban vagy rögzítése írásban, rajzban, táblázatban, grafikonon. Vázlatkészítés a lényeg kiemelésével.	A hatékony önálló tanulás fejlesztése, kialakítása. Az elvont fogalmi és az elemző gondolkodás továbbfejlesztése. Kísérlettervezés és terveztetés módszereinek alkalmazása környezetünk anyagainak vizsgálata során. Az absztrakt gondolkodás fejlesztésére és az önálló tanuláshoz, önműveléshez szükséges ismeretek, képességek megalapozása.	Matematika. Informatika. Fizika. Biológia. Magyar nyelv és irodalom. Vizuális kultúra. Társadalomismeret.	Internet-hozzáférés. Függvény táblázat. Demonstrációs és tanulói kísérleti eszközök
Fogalmak	Atom, kémiai kötés, molekula, kémiai reakció, szervetlen és szerves anyagok, anyagok összetétele, megfigyelés, mérés, kísérletezés. A természetes vizek típusai. Vízkeménység, vízlágyítási módszerek. Szennyvizek, szennyvíztisztítás. Nehézfémzennyezés. Fényképezés.			

Tematikai egység	Általános kémia	Órakeret 12
Előzetes ismeret, tevékenység	A kémiai reakciók csoportosításának szempontjai. Vizes oldatban lezajló kémiai reakciók: csapadékképződés, gázfejlődés, komplexképződés A reakcióegyenlet és jelentései. Az ionegyenlet. Oxidáció és redukció (elektronátadás), oxidáló- és redukálószer, a két fogalom viszonylagossága. Az oxidációs szám és használata a redoxireakciók értelmezésében, illetve az egyenletrendezésben.	

Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat–egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: A tananyagrészt feldolgozása során is kiemelhető az anyanyelvi kommunikáció (pl. kooperatív feladatok, projektek, drámapedagógiát alkalmazó feladatok), a digitális kompetencia (pl. anyaggyűjtés, a digitális tananyagbázis használata, a korosztályi adottságoknak megfelelő poszter-, prezentációkészítés), hatékony, önálló tanulás, az idegennyelvi kompetencia (pl. a szak kifejezések értő használata) fejlesztése. A kooperatív csoportmunkában, projektmunkában végzett feladatok során a szociális és állampolgári kompetencia, a kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia fejlesztése.

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tanesszközök
Általános kémia Termokémia Reakciókinetika Elektrokémia	Tapasztalatszerzés megfigyeléssel, méréssel, kísérlettel, vizsgálódással. (Balesetvédelmi szabályok betartása mellett.). A számítógép, illetve multimédiás eszközök információforrásként való felhasználása. Az ismerethordozók használata tanórán önállóan és csoportmunkában. Szemelvényekből meghatározott szempontok szerint új ismeretek gyűjtése. A tanár által irányított vagy önállóan végzett kísérletek, megfigyelések eredményeinek értelmezése. Az eredmények összevetése a tanuló meglevő tapasztalataival, majd a szükséges megerősítések, korrigálások elvégzése. Oksági kapcsolatok feltárása tanári segítséggel vagy önállóan. A tapasztalatok megfogalmazása nyelvtanilag helyesen szóban vagy	A hatékony önálló tanulás fejlesztése, kialakítása. Az elvont fogalmi és az elemző gondolkodás továbbfejlesztése. Kísérlettervezés és terveztetés módszereinek alkalmazása környezetünk anyagainak vizsgálata során. Az absztrakt gondolkodás fejlesztésére és az önálló tanuláshoz, önműveléshez szükséges ismeretek,	Matematika. Informatika. Fizika. Biológia. Magyar nyelv és irodalom. Vizuális kultúra. Társadalomismeret.	Internet-hozzáférés Függvénytáblázat Demonstrációs és tanulói kísérleti eszközök

	rögzítése írásban, rajzban, táblázatban, grafikonon. Vázlatkészítés a lényeg kiemelésével.	képességek megalapozása.		
Fogalmak	Atom, kémiai kötés, molekula, kémiai reakció, szerves anyagok, anyagok összetétele, megfigyelés, mérés, kísérletezés. A reakcióhő: energiadiagram, számítása különböző energiamennyiségek (pl. képződéshő) segítségével. A kémiai egyensúly és eltolódása (egyszerű kémcsőkísérletek, összetettebb kémiai számítások, az általános gáztörvény alkalmazása). Sav-bázis egyensúlyok (erős és gyenge savak és bázisok vizes oldatainak pH-ja, hidrolízis, kémiai számítások a sav-bázis egyensúlyokkal kapcsolatban. Galvánelemek, elektromotoros erő. Elektrolízis, Faraday-törvények. A fémek korróziója és a korrózióvédelem elektrokémiai vonatkozásai.			
A továbbhaladás feltételei	A feladatok megoldásakor alkalmazza a természettudományos gondolkodást, és látja az összefüggést ismeretei és a hétköznapi jelenségek közt. Ismeretei vagy kapott információk segítségével felismeri elemek vagy vegyületek tulajdonságait, szerepét és jelentőségét. Egyszerű kémiai kísérleteket tervez, elvégéz és értelmez, egyszerű kémiai számítási feladatokat megold. Ismeri, és szakszerűen tudja használni a legfontosabb laboratóriumi eszközöket. Megérti és értelmezi a felmerülő kémiai ismereteket is igénylő problémákat. Szakszerűen használja az SI mértékrendszert és a kémiai jelölésrendszert. Grafikonok és táblázatok adatait érti, szakszerűen elemzi. Írásban és szóban szöveget alkot, értelmez, felismeri a belső összefüggéseket, a témakörök közötti kapcsolatokat. A tanult vizsgálati és következtetési módszereket alkalmazza. Több témakör ismeretanyagát összekapcsolja, megold összetett számítási és elméleti feladatokat, problémákat. A hétköznapiakat befolyásoló kémiai természetű jelenségeket, a környezetvédelemmel és a természetvédelemmel összefüggő problémákat értelmezi. A továbbhaladás feltételeit diákra szabottan, az érettségi választott szintjének megfelelően kell meghatározni.			

A II. változathoz alkalmazható tanterv

Ennek a változatnak az óraszámait lehetőséget nyújthatnak a szerves kémia gimnáziumi oktatására az alacsonyabb óraszámú (A) változatban is, így az esetlegesen érettségiző diákok nemcsak általános iskolai tanulmányaikra hagyatkozhatnak.

Témakörök, óraszámok a témakörökhöz 9. évfolyamnak, II. változat

Témák		Órák	
		A	B
1.	Ismétlő rendszerezés	6	8
2.	Tájékozódás a részecskék világában	20	26
3.	A kémiai reakciók változatossága	20	26
4.	Általános kémia	8	12
Összesen		54	72

Témakörök, óraszámok a témakörökhöz 10. évfolyamnak II. változat

Témák		Órák	
		A	B
1.	A szénhidrogének és halogénezett származékaik Tudománytörténet a teljes évi tananyag feldolgozás során	20	25
2.	Oxigéntartalmú szerves vegyületek	13	15
3.	Nitrogéntartalmú szerves vegyületek	5	8
4.	Biológiai szempontból fontos szerves vegyületek	8	8
5.	Szerves vegyipar	4	8
6.	A mindennapok szerves kémiája	4	8
Összesen		54	72

Témakörök, óraszámok a témakörökhöz 11. évfolyamnak II. változat

Témák		Órák	
		A	B
1.	Szervetlen kémia: nemfémes elemek és vegyületeik	22	28
2.	Szervetlen kémia: fémek és vegyületeik	22	28
3.	Környezeti szervetlen kémia	10	16
<i>Összesen</i>		54	72

FÖLDÜNK-KÖRNYEZETÜNK

Célok és feladatok

A Nemzeti alaptanterv Földünk-környezetünk műveltségi területében megfogalmazott tartalmi és fejlesztési követelmények szerint a műveltségi terület és az ezt megjelenítő földrajz tantárgy alapvető feladata, hogy megismertesse a tanulókat szűkebb és tágabb környezetünk természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőivel, folyamataival. Felismertesse a folyamatok között megfigyelhető alapvető összefüggéseket, kölcsönhatásokat. A földrajz tanulása során alakul ki a tanulóknál a mindennapi élet szempontjából döntő fontosságú térbeli és időbeli tájékozódási képesség a Földön lejátszódó természeti és társadalmi folyamatokban egyaránt.

A Földünk-környezetünk műveltségi terület a napjainkban lejátszódó társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok vizsgálatát állítja a középpontba. A komplex, természeti és társadalmi-gazdasági jelenségeket, folyamatokat egyaránt bemutató tananyag feldolgozásának célja a tanulók szemléletének formálása, a földrajzi gondolkodás képességének megalapozása és fejlesztése.

A középiskolai földrajzoktatás megismerteti a tanulókkal a Föld egyes gömbhéjaiban lejátszódó jellemző természeti folyamatokat, jelenségeket. Bemutatja Földünk társadalmi-gazdasági és környezeti sajátosságait, kiemelve az általános és a regionális, illetve lokális jellemzőket. Középpontba állítva azokat a jelenséget és folyamatokat, amelyek ismerete hozzájárul a mindennapi életben való boldoguláshoz. A pusztán tényközlő tananyagátadás helyett a hangsúlyt a természeti, társadalmi-gazdasági és a környezeti folyamatok vizsgálatára, az összefüggések és az általános törvényszerűségek megláttatására kell helyezni.

A földrajztanítás kiemelten fontos feladata, hogy fejlessze a tanulók környezeti érzékenységét. Megértesse velük a helyi, a regionális és a globális környezeti problémák felismerésének, mérséklésének és megakadályozásának fontosságát és lehetőségeit. A tantárgy tartalmának elsajátítása során tudatosulnia kell a tanulóknál, hogy az emberiség jövőjét meghatározó társadalmi-környezeti kihívások döntően földrajzi problémákból indulnak ki, és hogy ezek megelőzésében, illetve mérséklésében meghatározó szerepe van az egyén környezettudatos magatartásának.

A középiskolai földrajzoktatás feladata, hogy megismertesse a tanulókat bolygónk kozmikus környezetével, a Naprendszerben érvényesülő törvényszerűségekkel és azok földi életre gyakorolt hatásaival. Bemutatja a Föld egyes gömbhéjaiban lejátszódó fontosabb folyamatokat és azok összefüggéseit, hatásukat a mindennapi életre. A természeti jellemzők mellett megismerteti a tanulókat a társadalmi-gazdasági élet általános és regionális sajátosságaival, a világgazdaság legfontosabb folyamataival, kiemelve a világgazdaság szempontjából meghatározó jelentőségű régiók, országok szerepét. Földünk egyes térségeinek, népeinek, országainak megismerése nagymértékben hozzájárul a különböző kultúrák iránti érdeklődés kialakításához, az eltérő társadalmi-gazdasági fejlődés okainak, sajátosságainak megértéséhez és elfogadásához, a más kultúrák iránti tisztelet kialakulásához. Elősegíti, hogy reális kép alakuljon ki a tanulóknál nemzeti értékeinkről, a magyarság világban és Európában elfoglalt helyéről, az Európai Unió világgazdasági szerepéről.

Hozzájárul ahhoz, hogy az iskolából kilépő diákok eligazodjanak a globalizálódó világ társadalmi-gazdasági és környezeti folyamataiban, képesek legyenek felelős döntéshozatalra az állampolgári szerepek gyakorlása során. A Földünk-környezetünk műveltségi terület tartalmainak feldolgozása során fejlődik a tanulók földrajzi-környezeti gondolkodása, helyi, regionális és globális szemlélete. Megértik, hogy a természet egységes egész, a Föld egységes, de állandóan változó rendszer, amelyben az ember természeti és társadalmi lényként él, és ez megköveteli az erőforrásokkal való ésszerű gazdálkodást.

A gimnáziumi földrajzoktatás az életkori sajátosságoknak megfelelően magasabb szinten továbbfejleszti és elmélyíti a tanulók alapozó szakaszban megszerzett tudását és képességeit. A földrajz tanításának és tanulásának olyan fejlesztési, illetve a tanulás tanulását segítő eszközöket kell alkalmaznia, amelyek figyelembe veszik a tanulók eltérő ismeret- és képességszintjét. A differenciált oktatás eszközeinek alkalmazásával lehetővé teszik az egyéni képességekhez és adottságokhoz igazodó oktató-fejlesztő munkát.

A gimnáziumi földrajzoktatás felkészíti a tanulókat a tantárgyi érettségi vizsga sikeres teljesítésére is. Ennek megfelelően a középiskolában az oktatási-fejlesztési feladatokat az érettségi követelményekkel összhangban, az abban megfogalmazott tartalmi és képességszinteknek figyelembe vételével kell megtervezni.

A földrajz komplex ismeretanyaga révén orientálja a tanulók pályaválasztását. Elősegíti, hogy tanulmányaik befejezése után eligazodjanak a munka világában. A középiskolai földrajzoktatás a tanulók igényeinek megfelelően felkészít a szakirányú felsőfokú tanulmányokra is.

Fogalmi rendszer

A tudás felépítésének, konstruálási folyamatának egyik összetevője a fogalmi gondolkodás fejlesztése. Ezért a Földünk-környezetünk műveltségterület is felépíti a maga sajátos fogalomrendszerét. Ebben a fogalomrendszerben kiemelkedő szerepe van a kulcsfogalmaknak, amelyek az adott ismeretrendszer fogalmi hálójának csomópontjait jelentik, amelyek sok más fogalommal kapcsolatba hozhatóak. Központi szerepüknek köszönhetően több témakörhöz kapcsolódva, más és más kontextusban, ismételten is megjelenhetnek. Lehetővé teszik, illetve alapul szolgálnak a tények, jelenségek rendszerezéséhez, az ismeretelemek összekapcsolásához. Alkalmazásuk révén könnyebb értelmezni és befogadni az új információkat és tapasztalatokat is.

A műveltségterület kulcsfogalmai:

Centrumtársaság, eladósodás, eltartó képesség, erőforrás, éghajlat, fenntartható fejlődés, tengely körüli forgás, földrajzi környezet, földtörténet, gazdasági szerkezet, GDP, globalizáció, globális éghajlatváltozás, gömbhéj, integráció, jelrendszer, K+F, keringés, környezeti veszély, lemeztektonika, működőtőke, népességrobbanás, TNC (transznacionális vállalat), periféria terület, piacgazdaság, prognózis, tájékozódás, urbanizáció.

A műveltségterület tantárgyi rendszere és óraszámai

Hagyományos óraszám felosztás

Évfolyam	9		10.		11.		12.	
	A	B	A	B	A	B	A	B
Földrajz	36x1,5	36x2	36x1,5	36x2	0	0	0	0
Összesen	55,5	72	55,5	72	0	0	0	0
Összesen A változat	111							
Összesen B változat	144							

11. évfolyamra átnyúló tananyag-elrendezés

Évfolyam	9		10.		11.		12.	
	A	B	A	B	A	B	A	B
Földrajz	0	36x2	36x1,5	36x1	36x1,5	36x1	0	0
Összesen	0	72	55,5	36	55,5	36	0	0
Összesen A változat	111							
Összesen B változat	144							

A magasabb óraszámú **B** változat esetében az összes óraszám a két év alatt 144 óra, az A változat esetében 111 óra. A B változat esetében a magasabb óraszám az ismeretelemek kisebb mértékű bővítése mellett lehetővé teszi, hogy több idő jusson a tanulók differenciált képességfejlesztésére, a földrajzoktatáshoz szorosan kapcsolódó terepi munkára, illetve projektfeladat tervezésére, de kedvezőbb feltételeket biztosít az érettségi vizsgára történő felkészítésnek is.

A hagyományos óraterv mellett a második javaslat arra szeretne példát mutatni, hogy az általános társadalmi-gazdasági földrajzhoz kapcsolódó tartalmak egy része a 11. évfolyamra is áttolódhat. Ez a tananyag-elrendezés jobban igazodik a tanulók életkori sajátosságaihoz, ugyanakkor továbbra is megőrzi az előrehozott érettségi vizsga választásának lehetőségét. Természetesen az intézmény lehetőségei, hagyományai, egyedi óra- és tanulásszervezési gyakorlata más óratervek összeállítását is lehetővé teszi.

A tanulók értékelése

A tanulói teljesítmények értékelése három, egymáshoz szorosan kapcsolódó részelemből tevődik össze: a földrajzi-környezeti az ismeretek, az ismeretek alkalmazásának képessége, a földrajzi kompetenciákban (térbeli- és időbeli tájékozódás, térképhasználat, földrajzi összefüggések felismerésére képes gondolkodás) való jártasság.

A tanulói teljesítmény értékelése szempontjából az alapvető ismeretelemek elsajátítása mellett döntő fontosságú, hogy a tanulók milyen mértékben sajátították el a legfontosabb földrajzi kompetenciákat, kiemelten a földrajzi térben való tájékozódás képességét, a földrajzi tartalmú információszerzés és az információk feldolgozásának, értelmezésének képességét.

A tanulói teljesítmény értékelésére sokféle lehetőség és mód kínálkozik:

- Az alapfogalmak és összefüggések megértésének ellenőrzése rövid írásos, illetve szóbeli felelet, frontális foglalkozás formájában.
- A nagyobb témaegységek feldolgozását követően az elsajátított ismeretek és képességek szintjének ellenőrzése írásbeli feladatlap segítségével.
- Egyéb tanulói tevékenységek értékelése: tanórai tevékenység; szerepvállalás a csoportmunka során; terepi munka, megfigyelések elvégzése és a tapasztalatok értelmezése, illetve jegyzőkönyv készítése; gyűjtőmunka és az összegyűjtött információk különböző formában történő feldolgozása (írásbeli vagy szóbeli beszámoló, tabló, rajz stb.).
- Egy-egy kiválasztott témához kapcsolódó rövid szóbeli vagy írásbeli beszámoló, leírás, rajz készítése.
- Tanári irányítással, csoportmunkában vagy egyénileg végzett egyszerű projektmunka.

A tankönyvek kiválasztásának elvei

A megfelelő tankönyvek kiválasztásánál az alábbi szempontokat tartjuk kiemelten fontosnak:

- Tartalmi szempontból feleljen meg a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott tartalmi és fejlesztési irányelveknek.
- Szemléletmódjában tükrözze a képességfejlesztést előtérbe helyező nevelési-oktatási szempontokat.
- A szakmai pontosság párosuljon az életkori sajátosságoknak megfelelő megfogalmazással és az ismeretek jól érthető, értelmezhető megfogalmazásával. A könyv nyelvezete legyen érthető, olvasható. Az ismereteket rendszerezetten, logikailag összekapcsolható módon közvetítse. Ne tartalmazzon sok, a követelményektől eltérő, azt meghaladó fogalmat és adatot (topográfia).
- Legyen motiváló hatású, keltse fel a tanulók érdeklődését a tantárgy iránt (megfelelő minőségű és tartalmú képanyag; érdekességek bemutatása; továbbgondolkodásra, bűvárokodásra alkalmas feladatok stb.).
- Szemléletmódjával közvetítse a természeti és a kulturális értékek felismerésének és megőrzésének fontosságát, és ösztönözzön a felelős környezeti magatartásra. Nyújtson esztétikai élményt.

- A tankönyv tananyag-elrendezése, szerkezete tegye lehetővé a differenciált tanórai és tanórán kívüli munka megszervezését.
- Adjon segítséget az egyes témakörökben elsajátított ismeretek rendszerezéséhez. Tartalmazzon az ismeretek elsajátítását ellenőrző, illetve a ismeretek alkalmazását igénylő, a földrajzi kompetenciák elmélyítését segítő feladatokat.
- A kiegészítő olvasmányok mellett a tankönyv közöljön eredeti, a korosztály számára feldolgozható forrásokat. Az olvasmányok és források megértését kérdések, feladatok segítsék.
- A tankönyvben található képek, ábrák ne csak illusztrációk legyenek, hanem legyenek alkalmasak elemzésre, a tananyaghoz kapcsolódó irányított vagy önálló tanulói ismeretszerzésre. Kapcsolódjanak hozzájuk kérdések, feladatok.
- A taníthatóság-tanulhatóság szempontjából fontos az átlátható, világos tagoltság, amely összhangban van a tartalmi elemek súlyával, jelentőségével az ismeretrendszeren belül.
- Különbüljenek el a különböző didaktikai funkciójú szövegrészek (pl. törzsanyag, érdekességek, olvasmányok, kérdések, feladatok).
- Különféle, de átlátható, világos kiemelések (betűtípus, szín) segítsék a tanulást, a lényeges információk kiemelését.
- Jó, ha a leckékhez és a nagyobb fejezetekhez rendszerező összegzés, összefoglalás is kapcsolódik.
- A tevékenykedtetés és a képességfejlesztés szempontjából fontos, hogy a tankönyvhöz megfelelő munkafüzet is tartozzon.
- Célszerű azonos didaktikai felépítésű tankönyvsorozathoz tartozó könyveket választani.

9. évfolyam

Célok és feladatok

A tanulók sajátítsák el a megfigyelés, az információszerzés- és feldolgozás alapvető módjait, eszközeit, majd ezek fokozatos elmélyítésével legyenek képesek egyre sokoldalúbb alkalmazásukra a földrajzi tanulmányaik során. Az általános iskolai földrajzoktatásban tanultak felhasználásával alakuljon ki és fejlődjön a földrajzi gondolkodásuk.

Legyenek képesek földrajzi tartalmú adatokat értelmezni, és azokból következtetéseket levonni, véleményeiket, észrevételeiket szabatosan megfogalmazni. Ismerjék fel a térképek, mint földrajzi tartalmú információforrások fontosságát. Legyenek tisztában az adatok nagyságrendbeli különbségeivel. A tanulók biztonsággal tudjanak eligazodni a természeti és a társadalmi-gazdasági környezet folyamataiban. Használják fel földrajzi ismereteiket a mindennapi élet szempontjából fontos döntések meghozatalakor, az állampolgári szerep gyakorlásakor.

Alakuljon ki a tanulóknál a földrajzi térben és időben való tájékozódás életkori sajátosságuknak megfelelő szintű képessége. Ismerjék fel a természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeit. Ismerjék fel és nevezzék meg térképen a közvetlen földrajzi térben való eligazodáshoz nélkülözhetetlen topográfiai fogalmakat.

Ismerjék a Föld mozgásainak következményeit, lássák be ezek hatását saját mindennapi életünkre, illetve az egész a földi életre.

Ismerjék meg a külső és a belső erők felszínformáló tevékenységének szerepét Földünk felszínének alakításában. Ismerjék fel a természeti folyamatokban megnyilvánuló alapvető összefüggéseket. Vegyék észre a természeti és a társadalmi-gazdasági folyamatok közötti alapvető kapcsolódásokat, kölcsönhatásokat.

Legyenek tisztában a természeti és a környezeti folyamatok hatására kialakuló veszélyhelyzetekkel, a helyes viselkedés szabályaival.

A közvetlen lakókörnyezet valamint a hazai nagytájak földrajzi sajátosságainak, természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőinek, értékeinek megismerése nyomán erősödjön a tanulóknál a szülőföldhöz való kötődés.

Ismerjék fel a földrajzi környezetre kifejtett emberi, társadalmi hatások következményeit, értsék meg az egyéni felelősség fontosságát a környezetkárosító folyamatok mérséklésében. A földrajzoktatás járuljon hozzá, hogy a tanulók jártasságot szerezzenek az emberiség és a környezet szempontjából egyaránt előnyös döntéshozatalban.

A különböző földrajzi feladatok megoldásához kapcsolódóan legyen képesek földrajzi ismereteik, képességeik szintjének reális (ön)értékelésére. Az alkalmazható földrajzi tudás megszerzése nyomán alakuljon ki az igényük arra, hogy önállóan gyarapítsák tovább földrajzi-környezeti ismereteiket és képességeiket. A földrajzoktatás járuljon hozzá ahhoz, hogy a tanulók legyenek birtokában a földrajzi ismeretek elsajátítást segítő hatékony tanulási módszereknek, technikáknak.

Témakörök	Javasolt óraszámok	
	A 1,5 óra/hét (56 óra)	B 2 óra/hét (72 óra)
Helyünk a világegyetemben	4	6
Tájékozódás a földi térben	4	5
A közetburok földrajza	10	11
A légkör földrajza	9	10
A vízburok földrajza	6	9
A földfelszín formakincse	7	9
A földrajzi övezetesség	7	10

Témakörök	Javasolt óraszámok	
	A 1,5 óra/hét (56 óra)	B 2 óra/hét (72 óra)
A természetföldrajzi övezetesség hatása a társadalom életére: népességföldrajzi folyamatok	5	6
Településföldrajzi folyamatok	4	6
Összesen:	56	72

Tematikai egység	Helyünk a világegyetemben	Órakeret 4-6
Előzetes ismeret, tevékenység	A Föld mint égitest jellemzőinek ismerete. A Föld mozgásainak és következményeinek ismerete. Tájékozódás a térbeli és időbeli nagyságrendekben. Tájékozódási képesség a földrajzi és a csillagászati térben.	
További feltételek	Személyi: kísérő tanár a Planetárium látogatásához Tárgyi: tellurium, lunárium, éggömb, a csillagos égbolt térképe, számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület.	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti Alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció fejlesztése a kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, ok segítségével; idegen nyelvi kommunikáció az internetes információgyűjtéssel; matematikai kompetencia a számítási feladatokkal; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia: prezentációkészítés, információgyűjtés az Internetről; a hatékony, önálló tanulás: információfeldolgozás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményező-képesség és vállalkozói kompetencia: csoportos feladatvégzés; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség a prezentáció, bemutató, tabló, modell készítésével.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret: az egyéni teljesítmények értékelésével; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra: a csillagászat történetében szerepet játszó tudósok, gondolkodók munkásságának megismerése, szerepük értékelése; gazdasági nevelés: az úrkutatás gyakorlati jelentősége; környezettudatosságra nevelés: a világűr szennyezésének veszélye és ennek következményei; a tanulás tanítása: irányított és önálló információszerzés és feldolgozás, összefüggések felismerése; felkészülés a felnőttlet szerepeire: pályaorientáció.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Általános fejlesztési feladatok, információszerzés és -feldolgozás, tájékozódás a földrajzi térben, tájékozódás az időben, tájékozódás a környezet anyagairól, tájékozódás a környezet	

kölcshatásairól, tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti kérdésekről, tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti kérdésekről.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
A Föld a világegyetemben Tejútrendszer	Világkép-modellek összehasonlítása. Információgyűjtés a Tejútrendszer megismeréséről, a csillagászat fejlődéséről, meghatározó jelentőségű csillagászokról nyomtatott, illetve elektronikus információforrásból.	Tanári magyarázat. Tankönyvi ábrák elemzése. Diaképek, fotók, filmrészletek elemzése. Szemelvények irányított elemzése. Kielőadás a csillagásztörténet legjelentősebb tudósairól, (Ptolemaiosz, Kopernikusz, Kepler, Galilei stb.), legfontosabb eseményeiről.	Fizika. Matematika. Történelem. Vizuális kultúra. Informatika.	Tabló a világkép-modellekről
A Nap és kísérei	A bolygók jellemzőit bemutató adatsorok összehasonlító elemzése, törvényszerűségek megfogalmazása. Információgyűjtés a nagybolygókról és jelentősebb holdjaikról nyomtatott, illetve elektronikus információforrásból. Megfigyelési feladatok a csillagos égbolton, égitestek, csillagképek azonosítása.	Tanári magyarázat. Tankönyvi ábrák elemzése. Diaképek, fotók, filmrészletek elemzése. Szemelvények irányított elemzése. Pármunka, csoportmunka egy-egy kiválasztott bolygó jellemzőinek bemutatására. Kielőadás az egyes bolygó-típusokról, bolygókról. Planetáriumi előadás, illetve a közelben lévő csillagvizsgáló meglátogatása.	Fizika. Matematika. Történelem. Informatika.	Transzparens a Naprendszer felépítéséről, Éggömb, Csillagképek atlasza

A Föld mint égitest	A Föld összehasonlítása a Naprendszer más bolygóival, hasonló és egyedi vonások megfogalmazása. A keringés és a forgás következményeinek bemutatása, példák gyűjtése a mindennapi életet befolyásoló szerepükre. Magyarázó ábrák készítése a mozgásokhoz, fogyatkozásokhoz kapcsolódóan. A Föld mozgásainak modellezése. A nap- és a holdfogyatkozás kialakulásának modellezése. Helyi- és zónaidő kiszámításával kapcsolatos feladatok megoldása. A napsugarak hajlásszögének kiszámítása a nevezetes dátumok idején különböző földrajzi helyeken.	Tanári magyarázat. Tankönyvi ábrák elemzése. Szemelvények irányított elemzése. Számítási, logikai feladatok megoldása. A fogyatkozások kialakulásának, a Hold – Föld rendszer mozgásainak modellezése tanulói mozgásjáték segítségével. Kielőadás a Holdról, a Nap és a Hold földi életre gyakorolt hatásairól, a naptárkészítés történetéről.	Fizika. Matematika. Informatika.	Tellúrium, Lunárium Éggömb, Rajzgömb
Az űrkutatás a Föld szolgálatában	Információgyűjtés az űrkutatás fejlődéséről az Internet segítségével.	Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, pl. a Hold meghódításáról, az űrkutatás legfrissebb eredményeiről. Projektfeladat: Magyar emberek és találmányok a világűrben (előadás, tablókészítés). Szakember meghívása a tanórára – beszélgetés az űrkutatás eredményeiről, az űrkutatás és a mindennapi élet kapcsolatáról.	Fizika. Matematika. Informatika.	Iskolai úratlasz

Fogalmak	Tengelykörüli forgás, keringés, Naprendszer, Föld-típusú bolygó, Univerzum, Tejútrendszer, geocentrikus világkép, heliocentrikus világkép, mozgástörvények, csillagászati egység, fényév, a Nap szerkezete, fotoszféra, napfolt, protuberancia, Jupiter-típusú bolygó, hold, kisbolygó, üstökös, meteor, meteorit, geoid alak, szélességi és hosszúsági kör, nevezetes szélességi körök, kezdő hosszúsági kör, helyi idő, zónaidő, szökőév, holdtölte, újhold, első és utolsó negyed, napfogyatkozás, holdfogyatkozás

Tematikai egység	Tájékozódás a földi térben	Órakeret 4-5
Előzetes ismeret, tevékenység	A Föld mint égitest jellemzőinek ismerete. A Föld mozgásainak és következményeinek ismerete. A földrajzi fókuszát jellemzőinek ismerete. Tájékozódás a térbeli nagyságrendekben. Tájékozódási képesség a térképen és a terepen.	
További feltételek	Személyi Tárgyi: turistatérképek, dombortérkép, autótérképek, iránytű, gördülő távolságmérő, műholdfelvételek, interaktív földrajzi atlasz, digitális tábla, számítógép internetes hozzáféréssel, projektor.	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti Alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció fejlesztése a kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, ok segítségével; idegen nyelvi kommunikáció az internetes információgyűjtéssel; matematikai kompetencia a számítási feladatokkal; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia: prezentációkészítés, információgyűjtés az Internetről; a hatékony, önálló tanulás: információfeldolgozás, feladatmegoldás; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia: csoportos feladatvégzés; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség a prezentáció, bemutató, tabló, modell készítésével.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret az egyéni teljesítmények értékelésével; gazdasági nevelés: a térképészet gyakorlati jelentősége, gazdasági adatokat tartalmazó tematikus térképek elemzése; környezettudatosságra nevelés: természetvédelmi, környezetszennyezésre vonatkozó információkat ábrázoló térképek elemzése; a tanulás tanítása: irányított és önálló információszerzés és feldolgozás, a térkép mint információforrás használata, összefüggések felismerése; felkészülés a felnőttléti szerepeire: pályaaorientáció.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Általános fejlesztési feladatok, információszerzés és –feldolgozás, tájékozódás a földrajzi térben.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
A térkép. A térképi ábrázolás hagyományos módszerei. Műholdfelvételek	Példák gyűjtése a térkép szerepére a mindennapi életben. Térképvázlat készítése az iskola környékéről, az iskolába vezető útvonalról. A fénykép, a tájkép és a térkép ábrázolási módszereinek összehasonlítása. Különböző méretarányú térképi ábrázolások összehasonlítása. Terepi mérések adatainak ábrázolása különböző méretarányoknak megfelelően. Különféle térképi ábrázolási módok, tematikus térképek összehasonlító elemzése. Példák gyűjtése a különböző térképtípusokra (méretarány, tartalom). Információk leolvasása műholdfelvételekről. Műholdfelvételek információinak azonosítása hagyományos térképeken.	Tanári magyarázat. Tankönyvi ábrák elemzése. Különféle térképek, atlaszok összehasonlítása. Egyéni, pár- és csoportmunka alapján elemzési és ábrázolási feladatok megoldása. Kielőadás a térképészet történetéről, a műholdfelvételek készítéséről és értelmezéséről.	Matematika. Vizuális kultúra.	Iskolai úratlasz
Amiről a térkép mesél: a térkép mint információforrás	Különféle térképi adatok leolvasása és értelmezése. Térképről leolvasott adatok ábrázolása. Méretarány használatához kapcsolódó számítási feladatok megoldása. Tematikus térképek készítése megadott adatsorok alapján.	Logikai térképolvasás gyakoroltatása. Egyéni, pár- és csoportmunka alapján elemzési, ábrázolási és számítási feladatok megoldása.	Matematika.	Autó-térkép, műholdfelvételek

		<i>Tanulói munkáltató óra előre elkészített feladatlap alapján egyéni, illetve csoportos munka formájában.</i>		
Tájékozódás a térképen és a térképpel, mérések a térképen	Az északi irány és a fő világtájak meghatározása iránytű segítségével az osztályteremben és a terepen. A térkép tájolása iránytű segítségével. Játékos tájékozódási feladatok a terepen. Térképen mért távolságok megfeleltetése valós távolságokkal. Valós távolság meghatározása vonalas mérték segítségével. Helymeghatározási feladatok a fokhálózat és a keresőhálózat alkalmazásával. Játékos helymeghatározási feladatok.	Logikai térképolvasás gyakoroltatása. Egyéni, pár- és csoportmunka alapján elemzési, ábrázolási és számítási feladatok megoldása. <i>Tanulói munkáltató óra előre elkészített feladatlap alapján egyéni, illetve csoportos munka formájában.</i>	Matematika.	Autótérkép Gördülő távolságmérő, iránytű, turista-térkép
Fogalmak	Jelrendszer, földrajzi környezet, tájékozódás, térkép, vetület, méretarány, topográfiai térkép, tematikus térkép, kis-, közepes- és nagy méretarányú térkép, gördülő távolságmérő, abszolút magasság, relatív magasság, szintvonal, mágneses deklináció, tájolás, hely- és álláspont-meghatározás, műholdfelvétel, távérzékelés, hamis színes felvétel, felbontóképesség			

Tematikai egység	A közetburok földrajza	Órakeret 10-11
Előzetes ismeret, tevékenység	A Föld mint égitest jellemzőinek ismerete. Kontinensek természetföldrajzi jellemzői a 7-8. évfolyam tananyagában. Elemi tájékozódás a földtörténeti időben. Az 5–8. évfolyamon tanult topográfiai ismeretek, ezekhez kapcsolódó tájékozódási képesség a földrajzi térben.	
További feltételek	Személyi: kísérő tanár a múzeumlátogatáshoz, múzeumpedagógus	
	Tárgyi: földmodell, közetgyűjtemény, földtani és földszerkezeti térképek, interaktív tananyag, digitális tábla, számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület.	

Nevelési-oktatási célok A Nemzeti Alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció fejlesztése a kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, ok segítségével; idegen nyelvi kommunikáció az internetes információgyűjtéssel; matematikai kompetencia a számítási feladatokkal; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia: prezentációkészítés, információgyűjtés az Internetről; a hatékony, önálló tanulás: információfeldolgozás, feladatmegoldás, ábra- és képelemzés; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia: csoportos feladatvégzés, ásványkincsek gazdaságos kitermelhetősége; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség a prezentáció, bemutató, tábló, modell készítésével.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret az egyéni teljesítmények értékelésével; gazdasági nevelés: bányászat, az ásványkincsek gazdasági jelentősége; környezettudatosságra nevelés: a társadalmi-gazdasági tevékenysége hatása a közetburokra, a közetburok károsodására vonatkozó információk elemzése; a tanulás tanítása: irányított és önálló információszerzés és feldolgozás, a térképhasználat, összefüggések felismerése; felkészülés a felnőttléti szerepeire: pályaorientáció.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Általános fejlesztési feladatok, információszerzés és –feldolgozás, tájékozódás a földrajzi térben, tájékozódás az időben, tájékozódás a környezet anyagairól, tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól, tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti kérdésekről.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tanész-közök
A Föld belső szerkezete	Földszerkezet-modellek összehasonlítása. A belső gömbhéjak tulajdonságainak változásában megfigyelhető törvényszerűségek megállapítása modellek, szerkezeti ábrák alapján. Az óceáni és a szárazföldi kéreg valamint közetburok összehasonlítása. Keresztmetszeti ábrák elemzése. Információgyűjtés a Föld belső szerkezetének és jellemzőinek megismeréséről.	Tanári magyarázat. Tankönyvi ábrák, szerkezeti modellek elemzése. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, a Föld belső szerkezetének megismeréséről, a különböző földmodellekről.	Fizika. Kémia.	Földmodell

Kőzetlemezek – lemeztectonika	Kőzetlemezzegély-típusok összehasonlítása. Példák gyűjtése az atlasz segítségével különböző kőzetlemezzegély-típusokra. A kőzetlemezzegélyek mozgását bemutató magyarázó, illetve vázlatára készítése. Adatgyűjtés a kőzetlemez-mozgások sebességéről. A kőzetlemezek megmutatása és azonosítása a fal domborzattérképen az atlasz, illetve a tankönyv tematikus térképei alapján. Puzzle-játék: a kőzetlemezek elhelyezkedése.	Tanári magyarázat. Tankönyvi ábrák, modellek elemzése. Vázlatábrák, folyamatábrák elemzése. Folyamatábrák készítése. Térképi feladatok megoldása. Didaktikai játék. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, a lemeztectonikai modell megszületéséről, Wegener munkásságáról.	Fizika. Kémia.	A föld-felszín dombor-térképe
Vulkánosság és földrengések	Összefüggések megfogalmazása a lemezzegélyek és a vulkanizmus, illetve a földrengések előfordulása között. Vulkánkitörést, földrengést bemutató filmrészlet kommentálása – szövegálmondás. Szövegrészletek felhasználásával kronológia készítése. Képzeltbeli riport, tudósítás készítése, történetírás egy vulkánkitörésről vagy földrengésről. Reng a föld: katasztrófavédelmi helyzetgyakorlat. Vulkán-modell készítése.	Tanári magyarázat. Tankönyvi ábrák elemzése. Diafelvételek, képek elemzése. Vulkánkitörésről, földrengésről szóló film feldolgozása feladatlap segítségével egyéni, illetve csoportmunkában. Különféle kreatív földrajzi gondolkodást igénylő szövegalkotási feladatok. Szituációs játék, helyzetgyakorlat. Információgyűjtés. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, híres földrengésekről, vulkánkitörésekről, hazánk veszélyeztetettségéről.	Fizika. Kémia. Történelem. Vizuális kultúra. Tánc és dráma. Mozgókép-kultúra. Informatika.	Vulkán szerkezeti modell

		Beszélgetés a károk megelőzésének és mérséklésének lehetőségeiről.		
Hegységképződés	A gyűrődés és a vetődés összehasonlítása. Példák gyűjtése jellemző előfordulásukra, típusaikra. Szerkezeti formák felismerése képeken. Magyarázó ábrák készítése. A hegységképződés-típusok összehasonlítása. Földrajzi példák gyűjtése az előfordulásukra, elhelyezésük a térképen.	Tanári magyarázat. Tankönyvi ábrák elemzése. Diafelvételek, képek elemzése. A hegységképződés-típusok összehasonlítása csoportmunkában feladatlap segítségével. Térképi feladatok megoldása.	Fizika. Informatika.	
Közetek, ásványkincsek	Közetek jellemzése, összehasonlítása, csoportosítása. Példák gyűjtése a közetek, ércek, ásványkincsek gazdasági hasznosítására. Közetvizsgálat, közet-meghatározás. Közet felismerési verseny. Közetnévjegy készítése. Kőszénféleségek összehasonlító vizsgálata. Egyszerű kísérlet a mészkő felismerésére.	Tanári magyarázat. Tankönyvi ábrák elemzése. Diafelvételek, képek elemzése. Közetek jellemzése megadott szempontok alapján. Didaktikai játék. Gyűjtőmunka – saját közetgyűjtemény összeállítása. <i>Közetvizsgálat – fizikai és kémiai eszközökkel csoportmunkában.</i> <i>Közet- és ásványgyűjtemény megtekintése vezetéssel.</i>	Fizika. Kémia. Informatika.	Bemutató és tanulói közetgyűjtemény
Földtörténet	Földtörténeti időszalag, készítése, események elhelyezése az időszalagon. Földtörténeti óra tervezése. A történelmi és a földtörténeti események időbeliségének összehasonlítása.	Képek, ismeretterjesztő filmek feldolgozása egyéni vagy pármunkában. Szemelvények elemzése. Szövegalkotási feladatok megoldása.	Kémia. Történelem. Biológia.	Föld-történeti transz-parens, feladatlap a múzeumi

	A földtörténeti események tanúi – a hegységrendszerek tagjainak azonosítása a térképen. Képzletbeli leírás, tudósítás készítése egy kiválasztott földtörténeti eseményről. Mi lenne, ha? Képzletbeli időutazás.	Szemléltető eszközök készítése. Drámapedagógiai játék. Térképi feladatok. Egyes földtörténeti idők, időszakok jellemző eseményeinek feldolgozása csoportmunkában. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, egy kiválasztott földtörténeti időről, időszakról. <i>Látogatás a Magyar Földtani Intézetben – múzeumóra</i>		órához
Szerkezet és domborzat	Nagyszerkezeti elemek összehasonlítása. Példák gyűjtése előfordulásukra. Az ásványkincs-előfordulás és a szerkezeti elemek közötti kapcsolat igazolása példák alapján – logikai térképolvasás. Tájleírás készítése. Topográfiai feladatok megoldása.	Diafelvételek, képek elemzése. Térképi feladatok megoldása. Szövegalkotási feladatok megoldása. Nagyszerkezeti elemek jellemzése csoportmunkában.		
Fogalmak	Gömbhéj, lemeztektonika, felszíninformálás, földtörténet, erőforrás, belső gömbhéj, földkéreg, földköpeny, asztenoszféra, magma, földmag, kőzetburok, geotermikus gradiens, mágneses tér, külső gömbhéj, kőzetlemez, óceánközépi hátság, mélytengeri árok, kőzetlemez-mozgás, szigetív, gyűrődés, vetődés, hipocentrum, epicentrum, szeizmográf, felszíni vulkanizmus, láva, mélységi vulkanizmus, magmás kőzet, vulkáni tufa, párnaláva, hasadékvulkán, kráter, kaldéra, rétegvulkán, gejzír, érc, ásvány, üledékes kőzet, aprózódás, mállás, átalakult kőzet, kőzetek körforgása, magmás ércképződés, magmamaradék, üledékes ásványkincs, relatív és abszolút kormeghatározás, kontinensmag, Gondwana, Kaledóniai-hegységrendszer, Pangea, Variszkuszi-hegységrendszer, Pacifikus-hegységrendszer, Eurázsiai-hegységrendszer, pleisztocén, lösz, kontinentális talapzat (self), lejtő, völgy, medence, síkság, tökéletes síkság, mélyföld, alföld, fennsík, hegy, hegység, középhegység, magashegység, fedetlen ősmasszívum, fedett ősmasszívum, táblás vidék, röghegység, gyűrthegeység.			

Tematikai egység	A légkör földrajza	Órakeret 9-10
Előzetes ismeret, tevékenység	A Föld mint égitest jellemzőinek ismerete. A kontinensek éghajlati jellemzői a 7-8. évfolyam tananyagában. Az 5-8. évfolyamon tanult időjáráshoz, éghajlathoz kapcsolódó fogalmak ismerete. Tájékozódási képesség a földrajzi térben.	
További feltételek	Személyi: kísérő tanár az intézménylátogatáshoz	
	Tárgyi: időjárási mérőműszerek, időjárási térképek, éghajlati térkép, interaktív tananyag, digitális tábla, számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület.	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti Alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció fejlesztése kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,ok, beszámolók segítségével; idegen nyelvi kommunikáció az internetes információgyűjtéssel; matematikai kompetencia fejlesztése a számítási feladatokkal; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia: prezentációkészítés, információgyűjtés az Internetről; a hatékony, önálló tanulás: információfeldolgozás, feladatmegoldás, ábra- és képelemzés; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia: csoportos feladatvégzés, katasztrófavédelem; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség prezentáció, tabló, modell készítésével.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret az egyéni teljesítmények értékelésével; gazdasági nevelés: a légkör gazdasági jelentősége; környezettudatosságra nevelés: a társadalmi-gazdasági tevékenysége hatása a légkör jellemzőire és folyamataira, a légkör szennyezésére vonatkozó információk elemzése, mérséklési lehetőségek, egyén felelőssége; a tanulás tanítása: irányított és önálló információszerzés és feldolgozás, a térképhasználat, összefüggések felismerése, számítási feladatok; felkészülés a felnőttléti szerepeire: pályaorientáció.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Általános fejlesztési feladatok, információszerzés és –feldolgozás, tájékozódás a földrajzi térben, tájékozódás a környezet anyagairól, tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól, tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti kérdésekről.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A légkör anyaga és szerkezete	A légkör szerkezetét, anyagi összetételét bemutató ábrák elemzése. A légkör anyagainak csoportosítása. Változások törvényszerűségeinek megfogalmazása. Magyarázó ábra készítése a légkör szerkezetéről. Információgyűjtés a légkör kutatás fejlődéséről.	Tanári magyarázat. Tankönyvi ábrák, diagramok elemzése. Beszélgetés a légkör szerepéről a földi élet és a gazdaság szempontjából.	Fizika. Kémia. Informatika.	
A levegő felmelegedése	A levegő felmelegedését bemutató ábra értelmezése, összefüggések megfogalmazása. Tanulói kísérlet a különböző színű és minőségű anyagok felmelegedést befolyásoló szerepének igazolására. Projektfeladat a levegő felmelegedését befolyásoló tényezők vizsgálatára. Modellezés a gömbalak felmelegedést befolyásoló szerepének bemutatására.	Tanári magyarázat. Tankönyvi ábrák, diagramok elemzése. Tanulói kísérlet. Projektfeladat. Irányított beszélgetés. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, a felmelegedést módosító tényezőkről, az üvegházhatás szerepéről, a társadalom hatásairól.	Fizika. Kémia. Informatika.	Hőmérő, különböző színű és minőségű anyagok
Időjárási és éghajlati elemek: hőmérséklet, légnyomás, szél, csapadék	Hőmérséklet, csapadék és légnyomásmérés, az adatok feldolgozása és értelmezése. Időjárás-jelentések értelmezése Időjárási adatokkal kapcsolatos számítási feladatok megoldása. Időjárási térképek, műholdfelvételek	Tankönyvi ábrák, diagramok elemzése. Adatok feldolgozása, rendszerezése, szemléletes ábrázolása. Számítási feladatok megoldása.	Fizika. Kémia. Informatika.	Időjárási mérőműszerek, időjárási térképek, műholdfelvételek,

	értelmezése. Népi időjárás-megfigyelések gyűjtése. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés; az időjárás és a mindennapi élet kapcsolata	Időjárási térképek, műholdfelvételek értelmezése, egyszerű prognózis megfogalmazása. <i>Látogatás egy meteorológiai állomáson.</i> Projektfeladat: iskolai mérőállomás kialakítása és működtetése. Tanulói megfigyelés, mérés csoportmunkában. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,.		feladatlap az intézménylátogatáshoz
Ciklonok-anticiklonok	Időjárási térképek, műholdfelvételek értelmezése. Magyarázó ábrák készítése. A hideg és a meleg front összehasonlítása. Információgyűjtés trópusi ciklonokról. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés; Az időjárás-változás élettani hatása; A pusztító erejű trópusi ciklonok	Tanári magyarázat. Tankönyvi ábrák, diagramok elemzése. Légköri képződményeket bemutató ismeretterjesztő filmrészlet feldolgozása feladatlap segítségével Időjárási térképek, műholdfelvételek értelmezése, egyszerű prognózis megfogalmazása.	Fizika. Biológia. Informatika.	
Általános légkörzés, szélrendszerek	Magyarázó ábra, folyamatábra készítése. Ábra feliratozása. Szélrendszerek összehasonlítása megadott szempontok alapján csoportmunkában. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, a helyi szelek	Tanári magyarázat. Tankönyvi ábrák elemzése. Magyarázó ábrák önálló elkészítése. Szövegalkotási feladatok. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,.	Fizika. Informatika.	

	kialakulásáról, ismert példák bemutatása. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés.; A szél mint energiaforrás Riport egy elképzelt szélviharról és károkozásának enyhítéséről. A légkörzés kialakulásának modellezése.	Modellalkotás.		
A légkör szennyeződése	A szennyeződéssel kapcsolatos adatsorok, tematikus térképek elemzése. Újságcikkek, tudósítások elemzése. Szituációs játék pl. üzem telepítése. Helyzetgyakorlat: szmogriadó. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés.; Nemzetközi összefogás a légkör védelmében, légszennyezés és életminőség. Projektfeladat: hazai helyzetkép bemutatása, plakátkészítés.	Témafeldolgozás csoportmunkában: adatsorok, tematikus térképek elemzése, forráselemzés. Drámapedagógiai eszközök alkalmazása. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés., Projektfeladat. <i>Tanórai beszélgetés meghívott környezetvédelmi szakemberrel.</i>	Fizika. Kémia. Biológia. Informatika.	
Fogalmak	Gömbhéj, éghajlat, prognózis, felszínformálás, környezeti veszély, globális éghajlatváltozás, erőforrás, földtörténet, állandó gáz, változó gáz, erősen változó gáz, alsó légkör, troposzféra, sztratoszféra, ózonréteg, középső légkör, felső légkör, hajlásszög, üvegházhatás, albedo, a hőmérséklet napi és évi járása, középhőmérséklet, évi közepes és abszolút hőingás, tenyészidőszak, hőösszeg, izoterma, légnyomás, izobár, szél, ciklon, anticiklon, trópusi ciklon, passzát szélrendszer, nyugatias szelek, sarki szelek, monszun szélrendszer, termikus egyenlítő, helyi szél, fön, telítettség, harmatpont, relatív páratartalom, felhő, talajmenti csapadék, hulló csapadék, hidegfront, melegfront, csapadéktérkép, időjárás, éghajlat, mérőműszer, prognózis, kibocsátás, szállítás leülepedés, ózonréteg elvékonyodása, globális felmelegedés, savas eső, radioaktív szennyeződés			

Tematikai egység	A vízburok földrajza	Órakeret 6-9
Előzetes ismeret, tevékenység	A Föld mint égitest jellemzőinek ismerete. Kontinensek vízrajzi jellemzői a 7-8. évfolyam tananyagában. Az 5-8. évfolyamon tanult vízrajzhoz kapcsolódó fogalmak ismerete. Tájékozódási képesség a földrajzi térben. A légkör feldolgozása során a csapadékképződéssel kapcsolatosan tanultak.	
További feltételek	Személyi: kísérő tanár a intézménylátogatáshoz. Tárgyi: vízrajzi és csapadéktérkép, vízállási adatsorok, számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület.	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti Alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció fejlesztése a kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, ok, beszámolók segítségével; idegen nyelvi kommunikáció az internetes információgyűjtéssel; matematikai kompetencia a számítási feladatokkal; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia: prezentációkészítés, információgyűjtés az Internetről; a hatékony, önálló tanulás: információfeldolgozás, feladatmegoldás, ábra- és képelemzés; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia: csoportos feladatvégzés, katasztrófavédelem; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség a prezentáció, tábló, modell készítésével.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret az egyéni teljesítmények értékelésével; gazdasági nevelés: a vízburok gazdasági jelentősége, környezettudatosságra nevelés: a társadalmi-gazdasági tevékenysége hatása a vízburok jellemzőire és folyamatira, a vízburok szennyezésére vonatkozó információk elemzése, mérséklési lehetőségek, az egyén felelőssége; a tanulás tanítása: irányított és önálló információszerzés és feldolgozás, a térképhasználat, az összefüggések felismerése, számítási feladatok; felkészülés a felnőttlet szerepeire: pályaorientáció.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Általános fejlesztési feladatok, információszerzés és –feldolgozás, tájékozódás a földrajzi térben, tájékozódás a környezet anyagairól, tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól, tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti kérdésekről, tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti kérdésekről.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Óceánok, tengerek	Példák gyűjtése különböző tengertípusokra, torkolattípusokra. Magyarázóábra készítése a tengeráramlások, a tengerjárás kialakulásáról. A tengeráramlás kialakulásának modellezése. Fogalmak logikai sorba rendezése. Példák gyűjtésre pozitív és negatív hőmérsékleti anomáliára. Topográfiai feladatok megoldása.	Tanári magyarázat. Képek, filmrészletek elemzése. Tankönyvi ábrák elemzése. Magyarázó ábrák önálló elkészítése. Ok-okozati összefüggések felismertetése az atlasz tematikus térképeinek felhasználásával. Modellezés.	Fizika.	
Felszín alatti vizek	Magyarázó ábra készítése a felszín alatti víztípusok keletkezéséről. Vízípusok gazdasági jelentőségének bemutatása hazai példák alapján. Példák gyűjtése a felszínalatti vizeket veszélyeztető folyamatokra a mérséklés lehetőségeire. Ásványvíz-kóstoló Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,; Gyógyvizek, gyógyturizmus hazánkban.	Tanári magyarázat. Tankönyvi ábrák elemzése. Magyarázó ábrák önálló elkészítése. Beszélgetés, véleményütköztetés környezeti veszélyekről, a mérséklés lehetőségeiről. Gyűjtőmunka. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, <i>Projektfeladat: Hazai gyógyvizek tulajdonságainak összehasonlítása.</i>	Kémia. Biológia. Informatika.	

Felszíni vizek: folyók, tavak	Példák gyűjtése az egyes tömedence-típusokra. Példák gyűjtése a felszíni vizeket veszélyeztető folyamatokra, a mérséklés lehetőségeire. Topográfiai feladatok megoldása. Riport, történet írása: Utazás a forrástól a torkolatig.	Tanári magyarázat. Film, diakép, fotó elemzése. Tankönyvi ábrák elemzése. Szövegalkotási feladatok megoldása. Magyarázó ábrák önálló elkészítése. Beszélgetés, véleményütköztetés környezeti veszélyekről, a mérséklés lehetőségeiről. Gyűjtőmunka.	Kémia. Biológia.	Terep-asztal
A vízburok környezeti problémái	A szennyeződéssel kapcsolatos adatsorok, tematikus térképek elemzése. Újságcikkek, tudósítások elemzése. Szituációs játék pl. üzem, vízerőmű telepítése. Helyzetgyakorlat: kőolajszennyezés. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés.; Nemzetközi összefogás a vízburok védelmében, A szomszédos Föld. Projektfeladat: hazai helyzetkép bemutatása, plakátkészítés.	Témafeldolgozás csoportmunkában: adatsorok, tematikus térképek elemzése, forráselemzés. Drámapedagógiai eszközök alkalmazása. Projektfeladat. <i>Tanórai beszélgetés meghívott környezetvédelmi szakemberrel.</i>	Kémia. Biológia. Informatika.	
Fogalmak	Gömbhéj, prognózis, felszínformálás, környezeti veszély, globális éghajlatváltozás, erőforrás, földtörténet, világtenger, vízkörforgás, óceán, tenger, beltenger, peremtenger, sótartalom, fajhő, hullámozás, hullámmorajlás, hullámtörés, tengeráramlás, éghajlat módosító hatás, hőmérsékleti anomália, tengerjárás, apály, dagály, tölcsértorkolat, deltatorkolat, vízzáró réteg, talajvíz, talajnedvesség, belvíz, rétegvíz, artézi víz, hévíz, ásványvíz, résvíz, karsztvíz, vízrendszer, vízgyűjtő terület, vízváltató, vízhozam, vízállás, vízjárás, tó, belső és külső erők által kialakított tavak, mesterséges tó, fertő, mocsár, láp, eutrofizáció, lefolyástalan terület, lefolyásos terület, vízgazdálkodás, ivóvíz, csápos kút, ipari víz, vízforgatás, öntözés, vízenergia, energiaforrás, tengeri hajózás, olajszennyezés, veszélyes hulladék.			

Tematikai egység	A földfelszín formakincse	Órakeret 7-9
Előzetes ismeret, tevékenység	A Föld mint égitest jellemzőinek ismerete. Kontinensek természetföldrajzi jellemzői a 7-8. évfolyam tananyagában. Az 5-8. évfolyamon tanult a külső és a belső erők felszínformáló munkájához kapcsolódó fogalmak ismerete. Tájékozódási képesség a földrajzi térben	
További feltételek	Személyi:	
	Tárgyi: terepasztal, morfológiai térképek, számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület.	
	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció fejlesztése a kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,ok, beszámolók segítségével; idegen nyelvi kommunikáció az internetes információgyűjtéssel; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia: prezentációkészítés, információgyűjtés az Internetről; a hatékony, önálló tanulás: információfeldolgozás, feladatmegoldás, ábra- és képelemzés; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia: csoportos feladatvégzés; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség a prezentáció, tabló, modell készítésével.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret az egyéni teljesítmények értékelésével; környezettudatosságra nevelés: a társadalmi-gazdasági tevékenység felszínátalakító hatása, mérséklési lehetőségek, az egyén felelőssége; a tanulás tanítása: irányított és önálló információszerzés és feldolgozás, a térképhasználat, az összefüggések felismerése.	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti Alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Általános fejlesztési feladatok, információszerzés és –feldolgozás, tájékozódás a földrajzi térben, tájékozódás az időben, tájékozódás a környezet anyagairól, tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A víz és jég felszíninformáló tevékenysége	Példák gyűjtése külső és belső erőkre, szerepük összehasonlítása. Képek gyűjtése a víz és a jég felszíninformáló tevékenységéről, a képek feliratozása. Jellegzetes felszíninformák felismerése képeken, filmrészletben, leírások alapján. Különböző szakaszjellegű folyószakaszok összehasonlítása csoportmunkában. Történetírás: egy vízcsepp útja. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés; saját utazás, kirándulás (magashegységi üdülés, sítábor) élménye földrajzos szemmel. A víz felszíninformáló munkájának modellezése terepasztalon. Irodalmi tájleírások gyűjtése és közös értelmezése. Légy természetfotós! A témához kapcsolódó saját felvételek készítése, tábló, kiállítás összeállítása, közös értékelése.	Tanári magyarázat. Film, diakép, fotó elemzése. Magyarázó ábrák önálló elkészítése. Feladatmegoldás csoportmunkában. Szövegalkotási feladatok megoldása. Modellezés. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés. Gyűjtőmunka. Fotópályázat.	Fizika. Informatika.	Terep-asztal
A szél felszíninformáló tevékenysége	Képek gyűjtése a szél felszíninformáló tevékenységéről, a képek feliratozása. Jellegzetes felszíninformák felismerése képeken, filmrészletben, leírások alapján. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés; saját utazás,	Tanári magyarázat. Film, diakép, fotó elemzése. Magyarázó ábrák önálló elkészítése. Kiselőadás, könyvtári és internetes	Fizika. Informatika.	Terep-asztal

	kirándulás (sivatagi táj) élménye földrajzos szemmel. A szél felszíninformáló munkájának modellezése terepasztalon. Irodalmi tájleírások gyűjtése és közös értelmezése. Légy természetfotós! A témához kapcsolódó saját felvételek készítése, tabló, kiállítás összeállítása, közös értékelése.	információkeresés, Modellezés. Gyűjtőmunka. Fotópályázat.		
Talaj	Különböző talajszelvényeket bemutató képek összehasonlító elemzése. Talajminták összehasonlítása megadott szempontok alapján. Talajvizsgálat. Talajtérkép elemzése. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,; A talajpusztulás okai és a károsodás mérséklésének lehetőségei.	Tanári magyarázat. Tankönyvi ábrák, képek elemzése. Magyarázó ábrák önálló elkészítése. Talajtípusok összehasonlítása csoportmunkában. Beszélgetés a talaj gazdasági szerepéről, a talajpusztulás okáról, a mérséklés lehetőségeiről.	Kémia. Biológia.	Talaj-minták, talajszelvényeket bemutató képek
A karsztosodás	Képek gyűjtése karsztformákról, a képek feliratozása. Magyarázó ábra készítése. Jellegzetes karsztformák felismerése képeken, filmrészletben, leírások alapján. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,; saját utazás, kirándulás élménye földrajzos szemmel. Egyszerű kísérlet a mészkő	Tanári magyarázat. Film, diakép, fotó elemzése. Magyarázó ábrák önálló elkészítése. Modellezés. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,; Gyűjtőmunka.	Kémia. Informatika.	

	tulajdonságainak bemutatására. Légy természetfotós! A témához kapcsolódó saját felvételek készítése, tábló, kiállítás összeállítása, közös értékelése.	Fotópályázat.		
Fogalmak	Felszíninformálás, környezeti veszély, erőforrás, földtörténet, külső erők, aprózódás, talaj, humusz, talajszelvény, A-szint, kilúgozási szint, B-szint, felhalmozódási szint, C-szint, anyakőzet, zonális talaj, azonális talaj, talajpusztulás, talajszennyeződés szélkifúvás, szélmarás, szélbarázda, kőgomba, barkán, dűne, esőbarázda. abrázio, turzás, lagúna, munkavégző képesség, sodorvonal, szakaszjelleg, gleccser, belföldi jégtakaró, hóhatár, firn, fjord, moréna, jég által letarolt síkság, vásott szikla, morénasíkság, vándorkő, olvadákvíz-síkság, végmoréna, ősfolyamvölgy karsztforrás, karsztosodás, karsztjelenségek, karr, víznyelő, dolina, barlang, polje, cseppkő, zsomboly			

Tematikai egység	A földrajzi övezetesség	Órakeret 10-7
Előzetes ismeret, tevékenység	A Föld mint égitest jellemzőinek ismerete. A Föld mozgásainak és következményeinek ismerete. Tájékozódás a térbeli és időbeli nagyságrendekben. Tájékozódási képesség a földrajzi és a térben, topográfiai ismeretek. Az előző fejezetek feldolgozása során a légkörről, a vízburokról és a felszíninformálódásról tanultak.	
További feltételek	Személyi: Tárgyi: éghajlati térképek, éghajlati adatsorok, didaktikus oktatófilmek, interaktív tananyag, digitális tábla, számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület.	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti Alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció fejlesztése a kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,ok, beszámolók, leírások készítésének segítségével; idegen nyelvi kommunikáció az internetes információgyűjtéssel; matematikai kompetencia diagramok elemzése; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia: prezentációkészítés, információgyűjtés az Internetről; a hatékony, önálló tanulás: információfeldolgozás, feladatmegoldás, ábra- és képelemzés; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia: csoportos feladatvégzés, más tájak társadalmi-gazdálkodási jellemzőinek megismerése; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség prezentáció, tábló, modell készítésével, más kultúrák értékeinek megismerésével.	

Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret az egyéni teljesítmények értékelésével; gazdasági nevelés: más tájak társadalmi-gazdálkodási jellemzőinek megismerése, környezettudatosságra nevelés: a társadalmi-gazdasági tevékenysége hatása a környezetre, az egyes övezetek környezeti problémái, mérséklési lehetőségek; a tanulás tanítása: irányított és önálló információszerzés és feldolgozás, a térképhasználat, éghajlati diagramok elemzése és értelmezése; felkészülés a felnőttélet szerepeire: igény más kultúrák értékeinek megismerésére, utazás. Tantárgyi fejlesztési feladatok: Általános fejlesztési feladatok, információszerzés és -feldolgozás, tájékozódás a földrajzi térben, tájékozódás az időben, tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól, tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti kérdésekről				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Az éghajlati és a földrajzi övezetesség	Magyarázó ábra készítése a szoláris éghajlati övek kialakulásáról. A szoláris és a valós éghajlati övezetek összehasonlítása. Az elérések okainak magyarázata. Rendszerező ábra készítése az övezetesség felépüléséről.	Tanári magyarázat. Tankönyvi ábrák elemzése. Rendszerező ábra készítése.		Éghajlati térkép
Forró övezet	Éghajlati diagramok elemzése, diagramok készítése adatsorok alapján. Filmrészletek, tájleírások elemzése megadott szempontok alapján. Tipikus tájak felismerése képek, leírások alapján. Magyarázó ábra az övezet tagolódásának bemutatására. Információgyűjtés és feldolgozás az övezet természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti sajátosságairól. Az adatok alapján kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, bemutató összeállítása.	Tanári magyarázat. Film, diakép, fotó elemzése. Diagramelemzés és -készítés. Szövegalkotási, szövegelemzési feladatok megoldása. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, Magyarázó ábrák önálló elkészítése. Gyűjtőmunka.	Biológia. Irodalom. Informatika.	Éghajlati térkép

	Az övezet öveinek jellemzése csoportmunkában. Projektfeladat az övezetben található tipikus tájak környezeti állapotának, problémáinak bemutatására. Didaktikai játék: Mit vinnék magammal, mit hoznék ajándékba? Írj tudósítást! Fogalompárosítás.			
Mérsékelt övezet	Éghajlati diagramok elemzése, diagramok készítése adatsorok alapján. Filmrészletek, tájleírások elemzése megadott szempontok alapján. Tipikus tájak felismerése képek, leírások alapján. Magyarázó ábra az övezet tagolódásának bemutatására. Információgyűjtés és feldolgozás az övezet természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti sajátosságairól. Az adatok alapján kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, bemutató összeállítása. Az övezet éghajlati területeinek jellemzése csoportmunkában. Projektfeladat az övezetben található tipikus tájak környezeti állapotának, problémáinak bemutatására. Didaktikai játék: Mit vinnék magammal, mit hoznék ajándékba? Írj tudósítást! Fogalompárosítás.	Tanári magyarázat. Film, diakép, fotó elemzése. Diagramelemzés és -készítés. Szövegalkotási, szövegelemzési feladatok megoldása. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, Magyarázó ábrák önálló elkészítése. Gyűjtőmunka.	Biológia. Irodalom. Informatika.	Éghajlati térkép

Hideg övezet	Éghajlati diagramok elemzése, diagramok készítése adatsorok alapján. Filmrészletek, tájleírások elemzése megadott szempontok szerint. Tipikus tájak felismerése képek, leírások alapján. Információgyűjtés és feldolgozás az övezet természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti sajátosságairól. Az adatok alapján kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,, bemutató összeállítása. Az övezet öveinek jellemzése csoportmunkában. Projektfeladat az övezetben található tipikus tájak környezeti állapotának, problémáinak bemutatására. Didaktikai játék: Írj tudósítást! Fogalompárosítás.	Tanári magyarázat. Film, diakép, fotó elemzése. Diagramelemzés és -készítés. Szövegalkotási, szövegelemzési feladatok megoldása. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,, Magyarázó ábrák önálló elkészítése. Gyűjtőmunka.	Biológia. Irodalom. Informatika.	Éghajlati térkép
Függőleges övezetesség	Éghajlati diagramok elemzése, diagramok készítése adatsorok alapján. Különböző övekben található hegységek övezetességének összehasonlítása. Tipikus tájak felismerése képek, leírások alapján. Magyarázó ábra készítése. Információgyűjtés és feldolgozás az övezet természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti sajátosságairól. Az adatok alapján kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,, bemutató összeállítása.	Tanári magyarázat. Film, diakép, fotó elemzése. Diagramelemzés és -készítés. Szövegalkotási, szövegelemzési feladatok megoldása. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,, Magyarázó ábrák önálló elkészítése. Gyűjtőmunka.	Biológia. Irodalom. Informatika.	Éghajlati térkép, eltérő helyen kialakuló függőleges övezetességet bemutató transzparens

Fogalmak	Éghajlat, keringés, felszínformálás, földrajzi környezet, tájékozódás, eltartóképesség, erőforrás, környezeti veszély, globális éghajlatváltozás, szoláris éghajlati öv, módosító tényező, valós éghajlati övezet, természetföldrajzi övezetesség, földrajzi övezetesség, passzát szélrendszer, egyenlítői öv, átmeneti öv, térítői öv, trópusi monszun vidék, egyenlítői éghajlat, esőerdő, szavanna éghajlat, trópusi sivatagi éghajlat, jövevény folyó, oázis, trópusi monszun éghajlat, monszunszél, nyugatias szelek, meleg mérsékelt öv, hideg mérsékelt öv, valódi mérsékelt öv, mediterrán éghajlat, keménylombú erdő, mérsékelt övezeti monszun éghajlat, babérlombú erdő, óceáni éghajlat, lombos erdő, mérsékelt szárazföldi terület, nedves kontinentális éghajlat, erdős puszták, szárazföldi terület, száraz kontinentális éghajlat, füves puszták, szélsőségesen szárazföldi terület, mérsékelt övezeti sivatagi éghajlat, tajga éghajlat, tajga, sarki szél, sarkkörtérítői öv, sarkvidéki öv, tundra éghajlat, tundra, állandóan fagyos éghajlat, jégtakaró, függőleges földrajzi övezetesség, helyi tényezők, erdőhatár, hóhatár.

Tematikai egység	A természetföldrajzi övezetesség hatása a társadalom életére: népességföldrajzi folyamatok	Órakeret 5-6
Előzetes ismeret, tevékenység	A kontinensek, országok társadalmi-gazdasági jellemzői a 7-8. évfolyam tananyagában. Az 5-8. évfolyamon a népességről és a településekről tanultak. A lakóhely és Magyarország társadalmi-gazdasági földrajza. A földrajzi övezetességről tanultak. Topográfiai ismeretek.	
További feltételek	Személyi: Tárgyi: népességföldrajzi térképek, statisztikai kiadványok, almanachok, számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület.	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti Alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció fejlesztése a kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,ok, beszámolók segítségével; idegen nyelvi kommunikáció az internetes információgyűjtéssel; matematikai kompetencia a számítási feladatokkal, az adatok grafikus ábrázolásával diagramelemzéssel; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia: prezentációkészítés, információgyűjtés az Internetről; a hatékony, önálló tanulás: információfeldolgozás, feladatmegoldás, ábra- és képelemzés; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia: csoportos feladatvégzés, a demográfiai folyamatok társadalmi-gazdasági következményei; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség a prezentáció, táblák készítésével. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret az egyéni teljesítmények, a társadalmi szerep értékelésével; gazdasági nevelés: a demográfiai folyamatok társadalmi-gazdasági következményei, környezettudatosságra nevelés: a demográfiai folyamatok szerepe a globális válságproblémák kialakulásában, mérséklési lehetőségek, az egyén felelőssége – a tudatos fogyasztó, a tanulás tanítása: irányított és önálló információszerzés és feldolgozás,	

a térképhasználat, az összefüggések felismerése, számítási feladatok, adatok grafikus ábrázolása, diagramelemzés; felkészülés a felnőttléti szerepeire: családtervezés, aktív állampolgár, tudatos fogyasztó. Tantárgyi fejlesztési feladatok: Általános fejlesztési feladatok, információszerzés és –feldolgozás, tájékozódás a földrajzi térben, tájékozódás az időben, tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól, tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti kérdésekről, tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti kérdésekről.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A földrajzi környezet szerepe a társadalom fejlődésében	A természeti és a társadalmi környezet jellemző folyamatainak összevetése. Példák gyűjtése az ember környezet-átalakító tevékenységére.	Beszélgetés a természeti és a társadalmi környezet jellemző folyamatairól. Vita.	Történelem.	
A világnépesség növekedése.	Adatsorok, diagramok elemzése. Tematikus térképek, korfák elemzése. Információgyűjtés internetes forrásokból a világ népességszámának alakulásáról. Adatok, adatsorok ábrázolása, tematikus térkép készítése, összefüggések megfogalmazása. Számítási feladatok megoldása. Példák gyűjtése fiatalodó és előregedő társadalmakra.	Információgyűjtés- és feldolgozás. Ábrázolási és elemzési feladatok megoldása csoportmunkában. Számítási feladatok megoldása.	Történelem. Matematika. Informatika.	Népesség-földrajzi térkép
A népességnövekedés következményei	Adatsorok, diagramok elemzése. Adatok, adatsorok ábrázolása, tematikus térkép készítése, összefüggések megfogalmazása. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés. A népességrobbanás következményei; Az előregedő társadalmak problémái.	Információgyűjtés- és feldolgozás. Ábrázolási és elemzési feladatok megoldása. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés. Beszélgetés, vita.	Történelem	

	Beszélgetés, vita: Hány embert képes eltartani a Föld?			
A népesség összetétele, eloszlása	Népsűrűség, vallási és nyelvi tematikus térképek elemzése. Példák gyűjtése sűrűn és ritkán lakott térségekre, az okok bemutatása. Példák gyűjtése különböző államformájú országokra. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, a világvallásokról.	Információgyűjtés és -feldolgozás. Ábrázolási és elemzési feladatok megoldása. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,.	Történelem	Népesség-földrajzi térkép
Fogalmak	Földrajzi környezet, eltartóképesség, népességrobbanás, nagyrasz, europid, mongolid, negrid, weddo- ausztralid, természetes szaporodás, népességszám-növekedés, túlnépesedés, túlfogyasztás, a népesedési folyamat szakaszai, vándorlási egyenleg, korfa, fiatalodó társadalom, előregedő társadalom, születéskor várható élettartam, nemzet, nemzetiség, nyelvhasználat, világvallás, aktív kereső, inaktív népesség, eltartott, munkavállalói korú, munkanélküli, foglalkozási szerkezet, foglalkozási átrétegződés, népsűrűség, népességtömörülés, ázsiai népességtömörülés, nyugat-európai népességtömörülés, népességtömörülés az USA keleti partvidékén, inter- és intrakontinentális népességvándorlás, vendégmunkás, ingázás, menekült.			

Tematikai egység	Településföldrajzi folyamatok	Órakeret 4-6
Előzetes ismeret, tevékenység	A kontinensek, országok társadalmi-gazdasági jellemzői a 7-8. évfolyam tananyagában. Az 5-8. évfolyamon a népességről és a településekről tanultak. A lakóhely és Magyarország társadalmi-gazdasági földrajza. Topográfiai ismeretek.	
További feltételek	Személyi: Tárgyi: közigazgatási térképek, településtérképek, Budapest térképe, statisztikai kiadványok, almanachok, számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület.	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti Alaptanterv (2007)	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció fejlesztése a kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,ok, beszámolók segítségével; idegen nyelvi kommunikáció az internetes információgyűjtéssel; matematikai kompetencia az adatok grafikus ábrázolásával diagramelemzéssel; digitális kompetencia: prezentációkészítés, információgyűjtés az Internetről; a hatékony, önálló tanulás: információfeldolgozás, feladatmegoldás, ábra- és képelemzés; szociális és	

kötelező közös területei	állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia: csoportos feladatvégzés, a településföldrajzi folyamatok társadalmi-gazdasági következményei; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség a prezentáció, tábló készítésével.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret az egyéni teljesítmények, a társadalmi szerep értékelésével; gazdasági nevelés: a településfejlődési folyamatok társadalmi-gazdasági következményei; környezettudatosságra nevelés: a településfejlődési folyamatok, a gyorsuló urbanizáció szerepe a globális válságproblémák kialakulásában, mérséklési lehetőségek, az egyén felelőssége; a tanulás tanítása: irányított és önálló információszerzés és feldolgozás, a térképhasználat, összefüggések felismerése, diagramelemzés; irányított helyzetelemzés; felkészülés a felnőttléti szerepeire: aktív állampolgár, tudatos fogyasztó.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Általános fejlesztési feladatok, információszerzés és –feldolgozás, tájékozódás a földrajzi térben, tájékozódás az időben, tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól, tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti kérdésekről, tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti kérdésekről			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Településtípusok. Tanyak, falvak	Településtípusok rendszerezése. Farm és tanya összehasonlítása. Leírások, életképek gyűjtése irodalmi művekből. Példák gyűjtése a különböző falutípusokra. Riport készítése tanyán, falun élő emberekkel. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés.: A tanyavilág kialakulása hazánkban. Vita: A tanyavilág jövője.	Tanári magyarázat. Gyűjtőmunka. Kép és szöveges források elemzése. Szövegalkotási feladatok megoldása. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,. Vita.	Történelem. Irodalom. Informatika.	Település-térképek

A városok fejlődése, városszerkezet	Várostípusok rendszerezése. Képek gyűjtése a világ jelentős városairól. Képaláírások megfogalmazása. Városszerkezeti modellek összehasonlítása. Leírások életképek gyűjtése irodalmi művekből. Példák gyűjtése a különböző várostípusokra. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés.; A városszerkezet átalakulása. Vita: Falun vagy városban jobb-e élni?	Tanári magyarázat. Gyűjtőmunka. Kép és szöveges források elemzése. Szövegalkotási feladatok megoldása. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés., Vita.	Történelem. Irodalom. Informatika.	Település- térképek
A nagyvárosok problémái	Adatsorok, ábrák, újságcikkek, tanulmányrészletek feldolgozása feladatlap segítségével csoportmunkában.	Tanulói forrásfeldolgozó óra. Csoportmunka.	Matematika. Informatika.	
Fogalmak	Földrajzi környezet, eltartóképesség, népességrobbanás, urbanizáció, mozgékony település, állandó település, magányos (szórvány) település, csoportos település, tanya, farm, falu, aprófalu, óriásfalu, halmazfal, útifalu, szabályos úthálózatú falu, szerepkör, város, központi funkció, városodás, városiasodás, urbanizáció, klasszikus városszerkezet, city, belső lakóövezet, külső munkahelyövezet, külső lakóövezet, agglomeráció, alvóváros, bolygóváros, megalopolisz, nagyvárosi élet, slum, városrehabilitáció, szuburbanizáció, urbanizációs ártalmak.			

Továbbhaladás feltételei	Képes a térképen közölt információk leolvasására és értelmezésére. Felsimeri a Naprendszer felépítésében, a bolygók mozgásában megnyilvánuló törvényszerűségeket. Tud tájékozódni a földtörténeti időben, ismeri a kontinenseket felépítő nagyszerkezeti egységek kialakulásának időbeli rendjét, földrajzi elhelyezkedését. Képes megadott szempontok alapján bemutatni az egyes geoszférák sajátosságait, jellemző folyamatait és azok összefüggéseit. Belátja, hogy az egyes geoszférákat ért környezeti károk hatása más szférákra is kiterjedhet. Képes a földrajzi övezetesség kialakulásában megnyilvánuló összefüggések és törvényszerűségek bemutatására.

	Képes természetföldrajzi megfigyelések elvégzésére, a tapasztalatok rögzítésére és összegzésére. Képes különböző nyomtatott és elektronikus információhordozókból a témához kapcsolódó információk gyűjtésére és feldolgozására, az információk összegzésére, a lényeges elemek kiemelésére. Képes véleményét a földrajzi gondolkodásnak megfelelően megfogalmazni. Tudja alkalmazni ismereteit földrajzi tartalmú problémák megoldása során. Alkalmazza a kommunikációs, a kooperatív, a matematikai és a logikai-gondolkodási képességeit, pl. az adatok értelmezése, a problémák felismerése és megoldása, az általános törvényszerűségek felismerése és az ítéletalkotás során. Képes társakkal való együttműködésre a földrajzi-környezeti tartalmú feladatok megoldásakor. Képes információszerzésre a speciális információhordozókból (szak- és ismeretterjesztő irodalom, folyóiratok, statisztikai kiadványok, lexikonok, kiállítások, filmek). Alkalmazza a digitális kompetenciákat a földrajzi tartalmú információk megszerzésében és feldolgozásában. El tudja helyezni a témakörhöz kapcsolódó topográfiai fogalmakat különböző méretarányú és tartalmú térképeken. Tudja megfogalmazni tényleges és viszonylagos földrajzi fekvésüket. Felismeri az egyes topográfiai fogalmakat a különböző térképvázlatokon, ismeri a tananyagban meghatározott hozzájuk kapcsolódó tartalmakat.

Az ismétlő-, az összefoglaló és az ellenőrző órák javasolt száma a 9. évfolyamon

Év eleji felmérés	min. 1 óra, max. 2 óra
Év eleji ismétlés	min. 2 óra, max. 3 óra
Témazáró összefoglalás	min. 4 óra, max. 6 óra
Témazáró dolgozat	min. 4 óra, max. 6 óra
A témazáró dolgozatok javítása és a hiányok pótlása	min. 4 óra, max. 6 óra
Év végi összefoglalás	min. 3 óra, max. 6 óra

10. évfolyam

Célok és feladatok

A földrajzoktatás célja a 10. évfolyamon, hogy a tanulók megismerjék a gazdasági élet szerkezetében lezajlott változásokat és ezek társadalmi-környezeti következményeit, a globalizálódó világgazdaság jellemző folyamatait. Megértsék a társadalmi-gazdasági fejlődést befolyásoló tényezők szerepének változását. A földrajzoktatás feladata, hogy bemutassa és megértesse az adottságok, a történelmi fejlődés, a kultúra, az életmód és a gazdálkodás összefüggéseit. Hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók megismerjék a centrumtérsegek és a leszakadó periféria területek társadalmi-gazdasági fejlődésének sajátosságait, a periféria országok felzárkózását segítő és gátló tényezőket. Magyarország társadalmi-gazdasági jellemzőinek bemutatásával elősegíti, hogy a tanulók legyenek képesek reálisan értékelni a hazai gazdaság folyamatait, hazánk Európában és a világgazdaságban betöltött szerepét.

Megismerteti a világgazdaságban lezajló társadalmi-gazdasági folyamatokat és azok következményeit, mindezt oly módon, hogy kiemeli a folyamatok közötti összefüggéseket, kölcsönhatásokat, különös tekintettel a természeti és a társadalmi-gazdasági, illetve a környezeti folyamatok összefüggéseire, kölcsönhatásaira. Kiemelt cél, hogy a tanulók megértsék, hogy a természeti és a társadalmi-gazdasági folyamatok közötti egyensúly megőrzése a Föld egész jövője szempontjából elengedhetetlen. Legyenek tisztában a természeti környezetet veszélyeztető társadalmi-gazdasági tevékenység hatásaival, a lokális folyamat – globális következmény elvének érvényesülésével. Értsék a veszélyek csökkentésének fontosságát és lehetőségeit. Lássák be az egyén felelősségét és szerepét a környezetet veszélyeztető folyamatok mérséklésében.

A tanulók biztonsággal tudjanak tájékozódni a különböző társadalmi-gazdasági témájú információforrásokban. Alakuljon ki az igényük földrajzi-környezeti ismereteik folyamatos bővítésére a világ társadalmi-gazdasági folyamatainak mind alaposabb megismerésére, megértésére. Legyenek képesek ismereteik alkalmazására a mindennapi életben szükséges döntések meghozatala során. Társadalmi-gazdasági, környezeti ismereteik, illetve földrajzi kompetenciáik birtokában legyenek képesek aktív, vállalkozó szellemű, a társadalmi-gazdasági kihívásokhoz rugalmasan alkalmazkodni képes állampolgári szerep betöltésére.

Témakörök	Javasolt óraszámok	
	A 1,5 óra/hét (56 óra)	B 2 óra/hét (72 óra)
A gazdasági élet szerkezetének jellemzői	7	10
A világgazdaság a XXI. század elején	9	13
A világgazdaságban különböző szerepet betöltő	20	23

Témakörök	Javasolt óraszámok	
	A 1,5 óra/hét (56 óra)	B 2 óra/hét (72 óra)
régiók, országcsoportok és országok		
Hazánk társadalmi-gazdasági életének jellemzői a XXI. század elején	12	16
Globális környezeti problémák	8	10
Összesen:	56	72

Tematikai egység	A gazdasági élet szerkezetének jellemzői	Órakeret 7-10
Előzetes ismeret, tevékenység	A 7-8. évfolyamon szerzett regionális földrajzi ismeretek. A 9. évfolyamon a népesség- és településföldrajzban megszerzett ismeretek, 10. évfolyamon a gazdasági szerkezetéről, a földrajzi övezetességről tanultak, topográfiai ismeretek, információszerzés- és feldolgozás technikái.	
További feltételek	Személyi:	
	Tárgyi: tematikus térképek, statisztikai kiadványok, almanachok, számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület.	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti Alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció: kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,, szóbeli feladatmegoldás, beszámoló készítése; idegen nyelvi kommunikáció: információgyűjtés az Internetről; matematikai kompetencia: számítási feladatok megoldása, adatsorok ábrázolása és elemzése; digitális kompetencia: prezentáció készítése, adatfeldolgozás, internet használata; a hatékony, önálló tanulás: információfeldolgozás, lényegkiemelés, rendszerezés; szociális és állampolgári kompetencia: társakkal közösen végzett munka, szituációs játékok, helyzetgyakorlatok, döntési helyzetek; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia: közgazdasági fogalmak és folyamatok megismerése, projektfeladatok; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség: prezentáció, tábló készítése.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret: saját teljesítmény értékelése, véleménynyilvánítás csoporttársak munkájáról; hon-és népismeret: hazánk szerepe a nemzetközi munkamegosztásban, a világgazdaságban és az Európai Unióban; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra: az Európai Unió világgazdasági szerepének ismerete,	

más kultúrák megismerése; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés: döntéshozatal problémamegoldó feladatokban; vállalkozóképeség pl. a projektfeladatok megoldása során; gazdasági nevelés: pénzügyi és közgazdasági ismeretek, döntéshelyzetek; környezettudatosságra nevelés: környezettudatos fogyasztói magatartás; a tanulás tanítása: információforrások használata, lényegkiemelés; felkészülés a felnőttlet szerepeire: pályaorientáció. Tantárgyi fejlesztési feladatok: Általános fejlesztési feladatok, információszerzés és -feldolgozás, tájékozódás a földrajzi térben, tájékozódás az időben, tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól, tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti kérdésekről.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A gazdasági élet szerkezete	Tematikus térképek elemzése, az adatok leolvasása, összevetése, területi jellemzők megfogalmazása. Egyszerű tematikus térkép készítése adatok alapján. Statisztikai adatok értelmezése, jellemző folyamatok megfogalmazása. Az adatok ábrázolása különböző diagramokon. Egyszerű számítási feladatok megoldása. Aktuális információk gyűjtése különböző nyomtatott forrásokból, az internetről, az információk értelmezése. Újságfigyelő – a tanórához kapcsolódó aktuális cikkek összefoglaló ismertetése a tanórán.	Tanári magyarázat. Gyűjtőmunka. Tematikus térképek, statisztikai adatok elemzése egyéni, pár- és csoportmunkában. Számítási és adatábrázolási feladatok megoldása egyéni munkaformában, az eredmények közös értelmezése. Tanulói beszámoló egyéni gyűjtőmunka alapján.	Matematika. Informatika.	
Mezőgazdaság	Tematikus térképek elemzése, területi jellemzők megfogalmazása. Különböző tartalmú tematikus térkép információinak értelmezése, összefüggések megfogalmazása.	Tanári magyarázat. Gyűjtőmunka. Tematikus térképek, statisztikai adatok elemzése egyéni, pár- és	Matematika. Informatika.	Statisztikai kiadványok

	Egyszerű tematikus térkép készítése adatok alapján. Statisztikai adatok értelmezése, jellemző folyamatok megfogalmazása. Az adatok ábrázolása különböző diagramokon. Aktuális adatok, információk gyűjtése különböző típusú forrásokból, az információk értelmezése. Újságfigyelő – a mezőgazdaságra vonatkozó (termelési adatok, környezeti problémák stb.) aktuális cikkek rövid, összefoglaló ismertetése. Jellemző termelési típusok felismerése képek alapján, összekapcsolásuk tipikus terményekkel.	csoportmunkában. Számítási és adatábrázolási feladatok megoldása egyéni munkaformában, az eredmények közös értelmezése. Tanulói beszámoló egyéni gyűjtőmunka alapján.		
lpar	Tematikus térképek elemzése, területi jellemzők megfogalmazása. Különböző tartalmú tematikus térkép információinak értelmezése, összefüggések megfogalmazása. Egyszerű tematikus térkép készítése adatok alapján. Statisztikai adatok értelmezése, jellemző folyamatok megfogalmazása. Az adatok ábrázolása különböző diagramokon. Egyszerű számítási feladatok megoldása. Aktuális információk gyűjtése különböző típusú forrásokból, az információk értelmezése.	Tanári magyarázat. Gyűjtőmunka. Tematikus térképek, statisztikai adatok elemzése egyéni, pár és csoportmunkában. Számítási és adatábrázolási feladatok megoldása egyéni munkaformában, az eredmények közös értelmezése. Tanulói beszámoló egyéni gyűjtőmunka alapján.	Történelem. Matematika. Informatika.	Statisztikai kiadványok

	Újságfigyelő – az iparral kapcsolatos (energiaipar jellemzői, termelési adatok, technológiai újítások, környezeti problémák, stb.) aktuális cikkek rövid, összefoglaló ismertetése. Példák gyűjtése a telepítő tényezők szerepének átalakulására.			
Szolgáltatások	Tematikus térképek elemzése, területi jellemzők megfogalmazása. Különböző tartalmú tematikus térkép információinak értelmezése, összefüggések megfogalmazása. Egyszerű tematikus térkép készítése adatok alapján. Statisztikai adatok értelmezése, jellemző folyamatok megfogalmazása. Az adatok ábrázolása különböző diagramokon. Egyszerű számítási feladatok megoldása. Újságfigyelő – a terciér és a kvaterner szektorral kapcsolatos (elérhetőség, technológiai újítások, környezeti problémák, stb.) aktuális cikkek rövid, összefoglaló ismertetése. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés; Mindennapi szolgáltatások régen és most. Helyzetgyakorlat: Tipikus szituációk a szolgáltatások igénybevétele, használata során.	Tanári magyarázat. Gyűjtőmunka. Tematikus térképek, statisztikai adatok elemzése egyéni, pár- és csoportmunkában. Számítási és adatábrázolási feladatok megoldása egyéni munkaformában, az eredmények közös értelmezése. Tanulói beszámoló egyéni gyűjtőmunka alapján. Drámapedagógiai játék. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, Projektfeladat megoldása.	Matematika. Életvitel. Informatika.	Statisztikai kiadványok

	Projektfeladat: A lakóhelyen igénybevehető szolgáltatások bemutatása.			
Fogalmak	Földrajzi környezet, eltartóképesség, erőforrás, prognózis, gazdasági szerkezet, K+F, primer, szekunder, terciér és kvaterner szektor, szerkezetváltás, foglalkozási átrétegződés, munkamegosztás, extenzív gazdálkodás, intenzív (belterjes) gazdálkodás, hagyományos mezőgazdaság, önellátás, talajváltó gazdálkodás, öntözéses- árasztásos gazdálkodás, oázisgazdálkodás, nomád állattartás, tőkés mezőgazdaság, árutermelés, intenzív vegyes mezőgazdaság, extenzív mezőgazdaság, farm, ültetvény, mediterrán gazdálkodás, elsődleges és másodlagos energiahordozók, alternatív energiaforrás, energiatakarékosság, kitermelőipar, alapanyagipar, feldolgozóipar, iparszerkezet, természeti telepítő tényezők, társadalmi-gazdasági telepítő tényezők, humán erőforrás, hagyományos iparvidék, nehézipar, gépipar, gazdasági szolgáltatás, társadalmi szolgáltatás, közlekedési hálózat, vasúti közlekedés, kombinált szállítási mód, közúti közlekedés, vízi közlekedés, kereskedelem, idegenforgalom, információs gazdaság.			

Tematikai egység	A világgazdaság a XXI. század elején	Órakeret 9-13
Előzetes ismeret, tevékenység	A 7-8. évfolyamon szerzett regionális földrajzi ismeretek. A 9. évfolyamon a népesség- és településföldrajzban megszerzett ismeretek, 10. évfolyamon a gazdasági szerkezetéről, a földrajzi övezetességről tanultak, topográfiai ismeretek, információszerzés- és feldolgozás technikái.	
További feltételek	Személyi: Tárgyi: statisztikai kiadványok, almanachok, számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület.	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti Alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció: kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, szóbeli feladatmegoldás, beszámoló készítése; idegen nyelvi kommunikáció: információgyűjtés az internetről; matematikai kompetencia: számítási feladatok megoldása, adatsorok ábrázolása és elemzése; digitális kompetencia: prezentáció készítése, adatfeldolgozás, internet használata; a hatékony, önálló tanulás: információfeldolgozás, lényegkiemelés, rendszerezés; szociális és állampolgári kompetencia: társakkal közösen végzett munka, szituációs játékok, helyzetgyakorlatok, döntési helyzetek; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia: közgazdasági fogalmak és folyamatok megismerése, projektfeladatok; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség: prezentáció, tabló készítése.	

Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret: saját teljesítmény értékelése, véleménynyilvánítás csoporttársak munkájáról; hon-és népismeret: hazánk szerepe a nemzetközi munkamegosztásban, a világgazdaságban és az Európai Unióban; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra: az Európai Unió világgazdasági szerepének ismerete, más kultúrák megismerése; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés: döntéshozatal problémamegoldó feladatokban; vállalkozóképeség pl. a projektfeladatok megoldása során; gazdasági nevelés: pénzügyi és közgazdasági ismeretek, döntéshelyzetek; környezettudatosságra nevelés: környezettudatos fogyasztói magatartás; a tanulás tanítása: információforrások használata, lényegkiemelés; felkészülés a felnőttélet szerepeire: pályaaorientáció. Tantárgyi fejlesztési feladatok: Általános fejlesztési feladatok, információszerzés és -feldolgozás, tájékozódás a földrajzi térben, tájékozódás az időben, tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól, tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti kérdésekről.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A gazdasági fejlettség	Példák gyűjtése különböző gazdasági fejlettségű országokra a fejlettségi mutatók felhasználásával. GDP és GNI kiszámítása adatsorok alapján. Tematikus térképek elemzése, az adatok összevetése, területi jellemzők megfogalmazása. Egyszerű tematikus térkép készítése adatok alapján. Statisztikai adatok értelmezése. Az adatok ábrázolása különböző diagramokon. Újságfigyelő – a társadalmi-gazdasági fejlettséggel kapcsolatos aktuális cikkek rövid, összefoglaló ismertetése. <i>Osztálytermi beszélgetés meghívott szakemberrel a világgazdaság aktuális kérdéseiről.</i> <i>Részvétel a témához kapcsolódó</i>	Tanári magyarázat. Gyűjtőmunka. Tematikus térképek, statisztikai adatok elemzése egyéni-, pár- és csoportmunkában. Számítási és adatábrázolási feladatok megoldása egyéni munkaformában, az eredmények közös értelmezése. Tanulói beszámoló egyéni gyűjtőmunka alapján. <i>Külső előadó meghívása.</i> <i>Osztálytermi beszélgetés.</i> Részvétel ismeretterjesztő előadáson.	Matematika. Informatika.	Statisztikai kiadványok

	<i>ismeretterjesztő alóadáson. Beszámoló az osztálytársaknak a hallottakról.</i>			
A piacgazdaság jellemzői	<i>A piacgazdaság és a tervutasításos gazdaság működésének összehasonlítása.</i> A piac működését bemutató egyszerű modellek értelmezése. A piac működését bemutató egyszerű modellek készítése. Szituációs játék a piac működésének modellezésére. Egyszerű számítási feladatok megoldása. Adatok, információk gyűjtése különböző nyomtatott (újságfigyelő) és elektronikus forrásokból a piacgazdaság aktuális folyamatairól jelenségeiről. Az információk összefoglaló ismertetése.	Tanári magyarázat. Gyűjtőmunka. A piacgazdaság és a tervutasításos gazdaság összehasonlítása csoportmunkában. Számítási feladatok megoldása egyéni munkaformában, az eredmények közös értelmezése. Tanulói beszámoló egyéni gyűjtőmunka alapján. Osztálytermi beszélgetés, vita, az állam szerepéről a piacgazdaságban (érvelés, egyéni vélemény megfogalmazása).	Matematika. Történelem. Állampolgári ismeretek, Informatika.	Statisztikai kiadvány, gazdasági folyóirat
A világgazdaság meghatározó tényezői: integrációk, transznacionális vállalatok	Az integrációkat bemutató tematikus térképek elemzése. Egyszerű tematikus térkép készítése adatok alapján. Példák gyűjtése különböző szinten lévő integrációkra. Működésük összehasonlítása. A transznacionális vállalat működésének modellezésére. Aktuális adatok, információk gyűjtése különböző nyomtatott és elektronikus forrásokból a transznacionális vállalatok működéséről, gazdasági súlyukról.	Tanári magyarázat. Gyűjtőmunka. Tematikus térképek elemzése, integrációk összehasonlítása egyéni, pár- és csoportmunkában. Tanulói beszámoló egyéni gyűjtőmunka alapján. Modellezés. Didaktikai játék. Drámapedagógiai eszközök alkalmazása.	Matematika. Történelem. Informatika.	Statisztikai kiadvány, gazdasági folyóirat

	Adatok gyűjtése a hazánkban is letelepedett transznacionális vállalatok tevékenységéről. Didaktikai játékok: fogalomlabda; cégek – telephelyek – termékek párosítása; Hova tartozom? – integrációk és országok párosítása. Szituációs játék: leányvállalat alapítása. <i>Osztálytermi beszélgetés meghívott szakemberrel a transznacionális vállalatok szerveződéséről vagy a világ egyes térségeiben kialakult ingerációs szervezeteiről.</i> <i>Részvétel a témához kapcsolódó ismeretterjesztő előadáson.</i> Projektfeladat: Az Európai Unió története és működése – poszter bemutató.	<i>Külső előadó meghívása.</i> <i>Osztálytermi beszélgetés.</i> Részvétel ismeretterjesztő előadáson. Projektfeladat megoldása.		
A pénz- és a tőkeáramlás jellemzői	Tematikus térképek elemzése, az adatok leolvasása, értelmezése, összevetése, törvényszerűségek, területi jellemzők megfogalmazása. Egyszerű tematikus térkép készítése adatok alapján. Statisztikai adatok értelmezése, összevetése, törvényszerűségek, jellemző folyamatok megfogalmazása. Az adatok ábrázolása különböző diagramokon. Egyszerű számítási feladatok megoldása. A tőzsde működését bemutató egyszerű modellek értelmezése és készítése. Szituációs játék a tőzsde működésének modellezésére; befektetési tanácsadás.	Tanári magyarázat. Gyűjtőmunka. Tematikus térképek elemzése egyéni-, pár- és csoportmunkában. Tanulói beszámoló egyéni gyűjtőmunka alapján. Modellezés. Drámapedagógiai eszközök alkalmazása. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, Vita.	Matematika. Történelem. Állampolgári ismeretek. Életvitel. Osztályfőnöki óra. Informatika.	Statisztikai kiadvány, gazdasági folyóirat, feladatlap a tőzsde-látogatáshoz

	Helyzetgyakorlat: hitelfelvétel. Aktuális adatok, információk gyűjtése különböző nyomtatott (újságfigyelő) és elektronikus forrásokból, az információk értelmezése. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,; Hitelfelvétel-törlesztés. Információk gyűjtése a lakosság által igénybe vehető pénzügyi szolgáltatásokról. Osztálytermi vita pl. az eladósodáshoz vezető folyamatokról, a Világbank szerepéről stb. Látogatás a Budapesti Értéktőzsdén.	Tőzsdelátogatás.		
A globális világgazdaság sajátos vonásai	Statisztikai adatok, tematikus térképek értelmezése, összevetése, törvényszerűségek, jellemzők folyamatok megfogalmazása. Az adatok ábrázolása különböző diagramokon. Egyszerű számítási feladatok megoldása. A világpiac működését bemutató egyszerű modellek értelmezése és készítése. A globálisan szerveződő termelés modellezése. Újságfigyelő, internetfigyelő – a globalizációval kapcsolatos aktuális hírek rövid, összefoglaló ismertetése. Osztálytermi vita a globalizáció előnyeiről és hátrányairól.	Tanári magyarázat. Gyűjtőmunka. Tematikus térképek, adatsorok, szemelvények elemzése egyéni-, pár- és csoportmunkában. Tanulói beszámoló egyéni gyűjtőmunka alapján. Modellezés. <i>Külső előadó meghívása.</i> <i>Osztálytermi beszélgetés.</i> Részvétel ismeretterjesztő előadáson. Projektfeladat megoldása.	Matematika. Történelem. Állampolgári ismeretek. Életvitel. Osztályfőnöki óra. Informatika.	Statisztikai kiadvány, gazdasági folyóirat, feladatlap az ismeretterjesztő előadás-hoz kapcsolódóan

	<i>Osztálytermi beszélgetés meghívott szakemberrel a globális világgazdaság aktuális kérdéseiről (pl. a pénzügyi és gazdasági válság globális vonásai). Részvétel a témához kapcsolódó ismeretterjesztő előadáson.</i> Példák gyűjtése ún. világtermékekre. Projektfeladat: Fogyasztási és életviteli szokásaink és a globalizáció.			
Fogalmak	Prognózis, gazdasági szerkezet, erőforrás, GDP, piacgazdaság, TNC (transznacionális vállalat), eladósodás, működőtőke, K+F, integráció, globalizáció, GNI, fejlettségi mutatók, magas- közepes- és alacsony jövedelmű ország, tervutasításos gazdaság, piac, szabadverseny, privatizáció, adó, költségvetés, költségvetési deficit, munkamegosztás, gazdasági integráció, centrumtársaság, félperiféria, periféria, tőke kivitel, szolgáltatás-kereskedelem, védővám, kvóta, protekcionizmus, dömpingár, világtermék, szabadkereskedelmi övezet, vámunió, közös piac, gazdasági unió, politikai unió, NAFTA, APEC, regionális együttműködés, Európai Unió, pénztőke, pénz, készpénz, bankszámlapénz, infláció, valuta, konvertibilis valuta, valutaárfolyam, deviza, értékpapír, állampapír, kötvény, részvény, működőtőke, spekuláció, monetáris világ, értékpapírtőzsde, árutőzsde, bróker, tőzsdeindex, hitel, adósságválság, fix- és változó kamatozású hitel, adósságspirál, adósságcsapda, ENSZ, Nemzetközi Valutaalap, Világbank, FAO, WTO, OECD, OPEC			

Tematikai egység	A világgazdaságban különböző szerepet betöltő régiók, országcsoportok és országok	Órakeret 20-23
Előzetes ismeret, tevékenység	A 7-8. évfolyamon szerzett regionális földrajzi ismeretek. A 9. évfolyamon a népesség- és településföldrajzban megszerzett ismeretek, 10. évfolyamon a gazdasági szerkezetéről, a földrajzi övezetességről tanultak, topográfiai ismeretek, információszerzés- és feldolgozás technikái.	
További feltételek	Személyi: Tárgyi: tematikus képgyűjtemény, országokat bemutató filmek, filmrészletek, digitális tananyag, digitális tábla, számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció: kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, szóbeli feladatmegoldás, beszámoló készítése; idegen nyelvi kommunikáció: információgyűjtés az internetről, célnyelvi	

A Nemzeti Alaptanterv (2007) kötelező közös területei	ország ismerete; matematikai kompetencia: adatsorok ábrázolása és elemzése; digitális kompetencia: prezentáció készítése, adatfeldolgozás, internet használata; a hatékony, önálló tanulás: információfeldolgozás, lényegkiemelés, rendszerezés; szociális és állampolgári kompetencia: társakkal közösen végzett munka; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia: közgazdasági szerepvállalás projektfeladatok megoldásában; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség: prezentáció, tabló, kiállítás készítése;			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret: saját teljesítmény értékelése, véleménynyilvánítás csoporttársak munkájáról; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra: az Európai Unió világgazdasági szerepének ismerete, más kultúrák megismerése; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés: döntéshozatal problémamegoldó feladatokban; vállalkozóképeség pl. a projektfeladatok megoldás során; gazdasági nevelés: pénzügyi és közgazdasági ismeretek, döntéshelyzetek; környezettudatosságra nevelés: kibocsátás és a regionális, illetve globális következmény felismerése; a tanulás tanítása: információforrások használata, lényegkiemelés, jellemzési-összehasonlítási algoritmusok kialakítása; felkészülés a felnőttélet szerepeire: más kultúrák megismerése iránti igény kialakítása, a hírműsorokban közölt információk értelmezése iránti igény kialakítása, az ismeretek folyamatos bővítésének igénye.			
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: Általános fejlesztési feladatok, információszerzés és -feldolgozás, tájékozódás a földrajzi térben, tájékozódás az időben, tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól, tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti kérdésekről.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
Észak-Amerika	Tematikus térképek elemzése. Egyszerű tematikus térkép készítése adatok alapján. Statisztikai adatok értelmezése, jellemző folyamatok megfogalmazása. Az adatok ábrázolása különböző diagramokon. Egyszerű számítási feladatok megoldása (pl. GDP növekedés üteme, népesedési mutatók stb.) az eredmények értelmezése. Szövegrészek, képek, táblák elemzése.	Tanári magyarázat. Gyűjtőmunka. Tematikus térképek, adatsorok, szemelvények elemzése egyéni, pár- és csoportmunkában. Tanulói beszámoló egyéni gyűjtőmunka alapján. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés. Kiállítás, tabló készítése.	Matematika. Történelem. Vizuális kultúra. Ének-zene, Mozgókép-kultúra, Informatika.	Útikönyvek, albumok, zenei CD-k, filmek

	szemelvények feldolgozása feladatlap segítségével. Újságfigyelő, internetes hírfigyelő – a témához kapcsolódó aktuális cikkek rövid, összefoglaló ismertetése. Kulturális értékeket, szokásokat bemutató szemelvények, képek, zenei részletek gyűjtése, ezekből bemutató (tanórai prezentáció, osztálytermi kiállítás, tabló stb.) készítése. Az USA gazdasági körzeteinek összehasonlítása csoportmunkában. Észak-Amerika társadalmi-gazdasági életéhez kapcsolódó tanulói kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, önállóan gyűjtött információk alapján. <i>Önálló vagy csoportos projektfeladat: Kanada világgazdasági szerepének sokoldalú bemutatása.</i> Topográfiai feladatok megoldása.	Projektfeladat megoldása.		
Európai Unió	Az Európai Unió (országok, régiók) társadalmi-gazdasági jellemzőit bemutató tematikus térképek elemzése, az adatok leolvasása, értelmezése, összevetése, területi jellemzők megfogalmazása. Egyszerű tematikus térkép készítése adatok alapján. Statisztikai adatok értelmezése, összevetése, törvényszerűségek, jellemző folyamatok megfogalmazása. Az adatok	Tanári magyarázat. Gyűjtőmunka. Tematikus térképek, adatsorok, szemelvények elemzése egyéni, pár- és csoportmunkában. Tanulói beszámoló egyéni gyűjtőmunka alapján. Drámapedagógiai módszerek alkalmazása.	Matematika. Történelem. Vizuális kultúra. Ének-zene. Mozgókép-kultúra. Informatika.	Útikönyvek, albumok, zenei CD-k, filmek

	ábrázolása különböző diagramokon. Egyszerű számítási feladatok megoldása (pl. GDP növekedési üteme, népesedési mutatók stb.) az eredmények értelmezése. Szövegrészletek, szemelvények feldolgozása megadott szempontok alapján. Újságfigyelő, internetes hírfigyelő – a témához kapcsolódó aktuális cikkek rövid, összefoglaló ismertetése. Egyes országok kulturális értékeit, bemutató szemelvények, képek, zenei részletek gyűjtése, ezekből bemutató (tanórai prezentáció, osztálytermi kiállítás, tábló stb.) készítése. Az Európai Unió intézményrendszerének bemutatása tanulói kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, alapján. Osztálytermi vita aktuális eseményhez kapcsolódóan (pl. regionális politika, mezőgazdasági politika, külföldi munkavállalás lehetőségei stb.). Szituációs játék: állásinterjú egy külföldi cégnél. Topográfiai feladatok megoldása.	Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, Kiállítás, tábló készítése.		
K-és DK-Ázsia fejlett gazdaságai	Az egyes országokat, országcsoportokat bemutató tematikus térképek elemzése, értelmezése, összevetése, területi különbségek megfogalmazása. Egyszerű tematikus térkép készítése adatok alapján.	Tanári magyarázat. Gyűjtőmunka. Tematikus térképek, adatsorok, szemelvények elemzése egyéni, pár- és csoportmunkában.	Matematika. Történelem. Vizuális kultúra. Ének-zene. Mozgóképkultúra.	Útikönyvek, albumok, zenei CD-k, filmek

	Az egyes országokra, országcsoportokra vonatkozó statisztikai adatok elemzése, összevetése, törvényszerűségek, jellemző folyamatok megfogalmazása. Az adatok ábrázolása különböző diagramokon. Egyszerű számítási feladatok megoldása (pl. GDP növekedés üteme, népesedési mutatók stb.) az eredmények értelmezése. Szövegrészletek, szemelvények elemzése, értelmezése. Ismerj fel! – didaktikai felismerési játék képek alapján. Újságfigyelő, internetes hírfigyelő – a témához kapcsolódó aktuális cikkek rövid, összefoglaló ismertetése. Egyes országok kulturális értékeit, bemutató szemelvények, képek, zenei részletek gyűjtése, ezekből bemutató (tanórai prezentáció, osztálytermi kiállítás, tábló stb.) készítése. Tanulói kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, önállóan gyűjtött információk alapján pl. vallásról, kulturális sajátosságokról, környezeti problémákról stb. Osztálytermi beszélgetés: Japán szerepe a térség fejlődésében, a japán munkaerő sajátosságai, életmód és kihívások stb. Topográfiai feladatok megoldása.	Tanulói beszámoló egyéni gyűjtőmunka alapján. Didaktikai játék. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, Osztálytermi beszélgetés. Kiállítás, tábló készítése.	Informatika.	

A fejlődő világ	Tematikus térképek elemzése, az adatok, összevetése, törvényszerűségek, területi jellemzők megfogalmazása. Egyszerű tematikus térkép készítése adatok alapján. Statisztikai adatok értelmezése, tendenciák megfogalmazása. Az adatok ábrázolása különböző diagramokon. Egyszerű számítási feladatok megoldása (pl. GDP növekedés üteme, népesedési mutatók stb.) az eredmények értelmezése. Szövegrészletek, szemelvények elemzése, értelmezése. Újságfigyelő, internetes hírfigyelő – a témához kapcsolódó aktuális cikkek rövid, összefoglaló ismertetése. Egyes országok, népcsoportok kulturális értékeit, bemutató szemelvények, képek, zenei részletek gyűjtése, ezekből bemutató (tanórai prezentáció, osztálytermi kiállítás, tábló stb.) készítése. Ismerj fel! – diadaktikai felismeréses játék képek alapján. Osztálytermi beszélgetés, vita aktuális eseményhez kapcsolódóan (pl. adósságválság, környezeti problémák, a felzárkózás lehetőségei stb.). Szituációs játék: Hitelfelvételi tárgyalás a Világbankkal. Projektfeladat: Ördögi körben a fejlődő országok. Topográfiai feladatok megoldása.	Tanári magyarázat. Gyűjtőmunka. Tematikus térképek, adatsorok, szemelvények elemzése egyéni, pár- és csoportmunkában. Didaktikai játék. Tanulói beszámoló egyéni gyűjtőmunka alapján. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés. Osztálytermi beszélgetés, vita. Kiállítás, tábló készítése. Projektfeladat megoldása csoportmunkában.	Matematika. Történelem. Vizuális kultúra. Ének-zene. Mozgókép-kultúra. Informatika.	Útikönyvek, albumok, zenei CD-k, filmek

Egyedi szerepkörök: sajátos utak Európában (Svájc, Benelux-államok, Két kontinens határán: Törökország)	Tematikus térképek elemzése. Az egyes országokra, országcsoportokra vonatkozó statisztikai adatok értelmezése, tendenciák megfogalmazása. Az adatok ábrázolása különböző diagramokon. Egyszerű számítási feladatok megoldása (pl. GDP növekedési üteme, népesedési mutatók stb.), az eredmények értelmezése. Szövegrészletek, szemelvények elemzése, értelmezése. Újságfigyelő, internetes hírfigyelő – a témához kapcsolódó aktuális cikkek rövid, összefoglaló ismertetése. Egyes országok kulturális sajátosságait bemutató szemelvények, képek, zenei részletek gyűjtése, ezekből bemutató (tanórai prezentáció, osztálytermi kiállítás, tábló stb.) készítése. Ismerj fel! – didaktikai felismeréses játék képek alapján. Topográfiai feladatok megoldása.	Tanári magyarázat. Gyűjtőmunka. Tematikus térképek, adatsorok, szemelvények elemzése egyéni, pár- és csoportmunkában. Didaktikai játék. Tanulói beszámoló egyéni gyűjtőmunka alapján. Kiállítás, tábló készítése.	Matematika. Történelem. Vizuális kultúra. Ének-zene. Mozgókép-kultúra. Informatika.	Útikönyvek, albumok, zenei CD-k, filmek
Egyedi szerepkörök: a gazdasági élet egyedi vonásai (olajországok, banánköztársaságok, adóparadicsomok, trópusi üdülőszigetek)	Az egyes országokat, országcsoportokat bemutató tematikus térképek elemzése. Az egyes országokra, országcsoportokra vonatkozó statisztikai adatok értelmezése, összevetése, törvényszerűségek, jellemző folyamatok megfogalmazása. Az adatok ábrázolása különböző diagramokon. Egyszerű számítási feladatok megoldása (pl. GDP	Tanári magyarázat. Gyűjtőmunka. Tematikus térképek, adatsorok, szemelvények elemzése egyéni, pár- és csoportmunkában. Didaktikai játék, drámapedagógiai eszközök alkalmazása.	Matematika. Történelem. Vizuális kultúra. Ének-zene. Mozgókép-kultúra. Informatika.	Útikönyvek, albumok, zenei CD-k, filmek

	növekedési üteme, gazdasági változások, népesedési mutatók stb.) az eredmények értelmezése. Szövegrészletek, szemelvények elemzése, értelmezése. Újságfigyelő, internetes hírfelügyelő – a témához kapcsolódó aktuális cikkek rövid, összefoglaló ismertetése. A sajátos gazdasági tevékenységet, az ebből adódó életmódot, gazdálkodást bemutató szemelvények, képek gyűjtése, ezekből tanórai prezentáció, osztálytermi kiállítás, tábló stb. készítése. Tudósítás írása, szituációs játék: Élet egy olajországban, Üdülésszervezés egy trópusi üdülőszigetre stb. <i>Projektfeladat: Információgyűjtés az adóparadicsomokról, működésük összehasonlítása.</i> Projektfeladat: A kőolajban való gazdagság hatása a társadalmi-gazdasági fejlődésre. Topográfiai feladatok megoldása.	Tanulói beszámoló egyéni gyűjtőmunka alapján. Kiállítás, tábló készítése. Szövegalkotási feladatok megoldása. Projektfeladat megoldása párvagy csoportmunkában.		
Egyedi szerepkörök: vallás és történelmi örökség: Izrael, Mai államok az ókori kultúrák területén: Egyiptom, Kína, India	Az egyes országokat bemutató tematikus térképek elemzése. Az egyes országokra vonatkozó statisztikai adatok értelmezése, tendenciák megfogalmazása. Az adatok ábrázolása különböző diagramokon. Egyszerű számítási feladatok megoldása	Tanári magyarázat. Gyűjtőmunka. Tematikus térképek, adatsorok, szemelvények elemzése egyéni, pár- és csoportmunkában. Didaktikai játék.	Matematika. Művészetek. Történelem. Vizuális kultúra. Ének-zene. Mozgóképkultúra.	Útikönyvek, albumok, zenei CD-k, filmek

	(pl. GDP növekedési üteme, népesedési mutatók stb.) az eredmények közös értelmezése. Szövegrészletek, szemelvények elemzése, értelmezése. Újságfigyelő, internetes hírfelügyelő – a témához kapcsolódó aktuális cikkek rövid, összefoglaló ismertetése. Egyes országok kulturális értékeit, hagyományait bemutató szemelvények, képek, zenei részletek gyűjtése, ezekből bemutató (tanórai prezentáció, osztálytermi kiállítás, tábló stb.) készítése. Ismerj fel! – diadaktikai felismeréses játék képek alapján. Tanulói kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés; A vallás és a mindennapi élet, a vallás és a gazdasági élet kapcsolata. Légy idegenvezető! – Útvonalterv összeállítása, látnivalók bemutatása. Topográfiai feladatok megoldása.	Tanulói beszámoló egyéni gyűjtőmunka alapján. Kiállítás, tábló készítése. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés.	Informatika.	
Fogalmak	Prognózis, gazdasági szerkezet, GDP, TNC (transznacionális vállalat), eladósodás, működőtőke, K+F, integráció, globalizáció, erőforrás centrumtársaság, periféria terület, észak-amerikai erőter, posztindusztriális gazdaság, Északi-, Déli-, Nyugati-Körzet, NAFTA, Mexikó, Európai Unió, gazdasági integráció, Európa Tanács, Európai Bizottság, Miniszteri Tanács, Európai Parlament, Európai Központi Bank, régió, foglalkoztatáspolitikai, agrárpolitika, euroövezet, euró, „kék banán”, gazdasági szerkezetváltás, peremterület, „Patkóváros”, semlegesség, „japán csoda”, exportorientált gazdaságpolitika, technopolisz-program, K+F, első hullám, második fejlődési hullám, fejlődő ország, munkanélküliség, a lemaradás „ördögi köre”, követő ország, technológiai sivatag, eladósodás, öntözés,			

	idegenforgalom, hinduizmus, gyarmati múlt, kétarcú gazdaság, mezőgazdaság, hagyományos nehézipar, szoftverkészítés, különleges gazdasági övezet, nyitott városok, duális gazdaság, olajország, világpiaci függőség, off-shore cég, adóparadicsom, üdülősziget, luxusturizmus, vallási alapon szerveződött állam, vallási turizmus, vendégmunkás, területi fejlettségi különbség.

Tematikai egység	Hazánk társadalmi-gazdasági életének jellemzői a XXI. század elején.	Órakeret 12-16
Előzetes ismeret, tevékenység	Az 5-8. évfolyamon hazánk földrajzáról tanultak. A 9. évfolyamon a népesség- és településföldrajzban megszerzett ismeretek, 10. évfolyamon a gazdasági szerkezetéről, a földrajzi övezetességről tanultak, topográfiai ismeretek, információszerzés- és feldolgozás technikái.	
További feltételek	Személyi: kísérőtanár az üzem-, illetve intézménylátogatáshoz, múzeumpedagógus Tárgyi: tematikus képgyűjtemény, filmrészletek, digitális tananyag, digitális tábla, számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti Alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció: kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, szóbeli feladatmegoldás, beszámoló készítése; matematikai kompetencia: számítási feladatok megoldása, adatsorok ábrázolása és elemzése; digitális kompetencia: prezentáció készítése, adatfeldolgozás, internet használata; a hatékony, önálló tanulás: információfeldolgozás, lényegkiemelés, rendszerezés; szociális és állampolgári kompetencia: társakkal közösen végzett munka, döntés a feladatmegoldások során; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia: közgazdasági fogalmak és folyamatok megismerése, szerepvállalás projektfeladatok megoldásában; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség: prezentáció, tabló készítése. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret: saját teljesítmény értékelése, véleménynyilvánítás csoporttársak munkájáról; hon- és népismeret: hungarikumok, hazánk szerepe a nemzetközi munkamegosztásban, a világgazdaságban; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra: hazánk szerepe az Európai Unióban; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés: döntéshozatal problémamegoldó feladatokban; vállalkozóképeség pl. a projektfeladatok megoldás során; gazdasági nevelés: hazai pénzügyi- és közgazdasági folyamatok ismerete; környezettudatosságra nevelés: környezettudatos fogyasztói magatartás, hazánk környezeti állapota, egyéni felelősség; a tanulás tanítása: információforrások használata, lényegkiemelés; felkészülés a felnőttlet szerepeire: pályaorientáció, a hírműsorokban közölt információk értelmezése iránti igény kialakítása, az ismeretek folyamatos bővítésének igénye.	

Tantárgyi fejlesztési feladatok: Általános fejlesztési feladatok, információszerzés és -feldolgozás, tájékozódás a földrajzi térben, tájékozódás az időben, tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól, tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti kérdésekről.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A társadalmi-gazdasági élet jellemző folyamatai	A gazdasági élet területi és szerkezeti átalakulását bemutató térképek, adatok, grafikonok elemzése, a folyamatok jellemzőinek megfogalmazása. Statisztikai adatok alapján tematikus térképek, diagramok készítése. Önálló információszerzés különböző információhordozókból (pl.: statisztikai kiadványok, újságok, elektronikus információhordozók) hazánk társadalmi-gazdasági életének aktuális folyamatairól. Tanulói kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, a tananyaghoz kapcsolódóan aktuális társadalmi-gazdasági folyamatokról. <i>Tanórai beszélgetés meghívott szakemberrel hazánk gazdasági életének sajátosságairól, a rendszerváltozás társadalmi-gazdasági hatásairól. Részvétel a témához kapcsolódó ismeretterjesztő előadáson.</i>	Tanári magyarázat. Gyűjtőmunka. Tematikus térképek, adatsorok, szemelvények elemzése egyéni, pár- és csoportmunkában. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, <i>Külső előadó meghívása. Osztálytermi beszélgetés. Részvétel ismeretterjesztő előadáson.</i>	Matematika. Történelem. Informatika.	

Népesség és települések	Hazánk népesedési folyamatát bemutató adatsorok, grafikonok, tematikus térképek elemzése, általános törvényszerűségek, egyszerű következtetések levonása. Egyszerű számítási feladatok megoldása (pl.: népsűrűség, népesedési mutatók stb.). Statisztikai adatok alapján tematikus térképek, diagramok készítése. Tipikus településformák felismerése képek, diafelvételek alapján. Topográfiai feladatok megoldása. Önálló információszerzés különböző információhordozókból (pl. statisztikai kiadványok, újságok, elektronikus információhordozók) aktuális népesedés- és településföldrajzi folyamatokról, az információk összegzése és ismertetése. Tanulói kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,; A tanyavilág kialakulása és sorsa. Riport készítése különböző településtípusokon élő emberekkel. <i>Irodalmi példák gyűjtése települések leírásáról.</i> Osztálytermi beszélgetés: A falusi és a városi élet előnyei-hátrányai. <i>Projektfeladat: családpolitikai intézkedések és hatásaik hazánk népesedési folyamataiban.</i>	Tanári magyarázat. Gyűjtőmunka. Tematikus térképek, adatsorok, szemelvények elemzése egyéni-, pár- és csoportmunkában. Tanulói beszámoló egyéni gyűjtőmunka alapján. Szövegalkotási feladatok megoldása. Osztálytermi beszélgetés, vita, érvelés. <i>Projektfeladat megoldása pár- vagy csoportmunkában.</i>	Matematika. Történelem. Irodalom. Informatika.	

A gazdasági élet jellemzői: mezőgazdaság	A mezőgazdaság területi és szerkezeti átalakulását bemutató térképek, adatok, grafikonok elemzése, a folyamatok jellemzőinek megfogalmazása. Egyszerű számítási feladatok megoldása (pl. termésátlag, állatállomány alakulása). Statisztikai adatok alapján tematikus térképek, diagramok készítése. Tipikus mezőgazdasági tájak, gazdálkodási formák bemutatása és felismerése képek, diafelvételek alapján. Didaktikai játék: képfeliratok készítése, barkochba (tipikus termékek, termények felismerése), rejtvénykészítés. Önálló információszerzés különböző információhordozókból (pl. statisztikai kiadványok, újságok, elektronikus információhordozók) a mezőgazdaságról. Információgyűjtés a magyar mezőgazdaság szerepéről az Európai Unióban. Terméklista összeállítása hazánk legfontosabb mezőgazdasági eredetű kiviteli termékeiből. Termékbemutató a lakóhelyen, illetve a közvetlen környékén előállított legfontosabb mezőgazdasági termékekből. <i>Tanulói kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,; Egy kiválasztott mezőgazdasági ág bemutatása előre</i>	Tanári magyarázat. Gyűjtőmunka. Tematikus térképek, adatsorok, szemelvények elemzése egyéni, pár- és csoportmunkában. Didaktikai játék. Tanulói beszámoló egyéni gyűjtőmunka alapján. Kiállítás, tabló készítése. Szövegalkotási feladatok megoldása. <i>Tanulói kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,; Üzemlátogatás.</i>	Matematika. Történelem. Biológia. Informatika.	

	megadott szempontok alapján. <i>Osztálytermi kiállítás és bemutató a magyar mezőgazdaság tipikus termékeiből, és az ezekből készült ételekből.</i> <i>Mezőgazdasági üzem meglátogatása.</i>			
A gazdasági élet jellemzői: ipar	Az ipar területi és szerkezeti átalakulását bemutató térképek, adatok, grafikonok elemzése, a folyamatok jellemzőinek megfogalmazása. Egyszerű számítási feladatok megoldása (pl. termelés alakulása, iparszerkezet). Statisztikai adatok alapján tematikus térképek, diagramok készítése. Didaktikai játék: képfeliratok készítése, barkochba (tipikus termékek, telephelyek), rejtvénykészítés. Topográfiai feladatok megoldása. Önálló információszerzés különböző információhordozókból (pl. statisztikai kiadványok, újságok, elektronikus információhordozók) az iparról. Információgyűjtés a hazai ipari termelés szerepéről, jelentőségéről az Európai Unióban. Terméklista összeállítása hazánk legfontosabb ipari eredetű kiviteli termékeiből. Termékbemutató a lakóhelyen, illetve a közvetlen környékén előállított termékekből.	Tanári magyarázat. Gyűjtőmunka. Tematikus térképek, adatsorok, szemelvények elemzése egyéni, pár- és csoportmunkában. Didaktikai játék. Tanulói beszámoló egyéni gyűjtőmunka alapján. Kiállítás, tábló készítése. <i>Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,.</i> <i>Projektfeladat megoldása pár- vagy csoportmunkában.</i> <i>Üzemlátogatás.</i>	Matematika. Történelem. Informatika.	

	<i>Tanulói kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, Egy kiválasztott iparág bemutatása előre megadott szempontok alapján.</i> <i>Projektfeladat: A rendszerváltozás hatása a hazai ipar területi és szerkezeti átalakulására.</i> <i>Üzemlátogatás: pl. autóipari, energetikai.</i>			
A gazdasági élet jellemzői: szolgáltatások	A szolgáltatások elérhetőségét, színvonalának jellemzőit bemutató térképek, adatok, grafikonok elemzése, a folyamatok jellemzőinek megfogalmazása. Egyszerű számítási feladatok megoldása (pl. költségek, forgalomváltozás). Statisztikai adatok alapján tematikus térképek, diagramok készítése. Didaktikai játék: képfeliratok készítése, rejtvénykészítés. Önálló információszerzés különböző információhordozókból (pl. statisztikai kiadványok, újságok, elektronikus információhordozók) a szolgáltatások jellemzőiről, összegző beszámoló. Milyen szolgáltatások vehetők igénybe a lakóhelyemen? – szolgáltatáslista összeállítása. Helyzetgyakorlat: Szolgáltatások igénybevétele (pl. bankban, utazáskor, rendelőintézetben, oktatásban).	Tanári magyarázat. Gyűjtőmunka. Tematikus térképek, adatsorok, szemelvények elemzése egyéni, pár- és csoportmunkában. Didaktikai játék, drámapedagógiai eszközök alkalmazása. Tanulói beszámoló egyéni gyűjtőmunka alapján. Kiállítás, tábló készítése. <i>Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés.</i> <i>Projektfeladat megoldása pár- vagy csoportmunkában.</i> <i>Üzemlátogatás.</i>	Matematika. Történelem. Informatika.	

	<i>Tanulói kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,: Egy kiválasztott szolgáltatási ág bemutatása előre megadott szempontok alapján.</i> <i>Projektfeladat: A hazai szolgáltatási szektor összehasonlítása más uniós országokéval statisztikai mutatók alapján.</i> <i>Látogatás szolgáltató intézményben, pl. logisztikai központ, vízmű, áramellátó.</i>			
A társadalmi-gazdasági fejlettség területi különbségei	A gazdasági élet területi és szerkezeti átalakulását bemutató térképek, adatok, grafikonok elemzése, a folyamatok jellemzőinek megfogalmazása. Egyszerű számítási feladatok megoldása (pl.: népsűrűség, népesedési mutatók, termelési adatok stb.). Statisztikai adatok alapján tematikus térképek, diagramok készítése. Információszerzés gazdasági tartalmú szemelvényekből, összegzés, lényegkiemelés. Statisztikai kiadványok, elektronikus információhordozókból gyűjtött adatok értelmezése, grafikus ábrázolása. Összegző beszámoló készítése megadott szempontok alapján.	A téma feldolgozása csoportmunkában a tanórán rendelkezésre álló információforrások használatával, irányító feladat és szempontsor alapján.	Matematika. Történelem. Informatika.	

A környezet állapota	A környezet állapotát bemutató térképek, adatok, grafikonok elemzése, a folyamatok jellemzőinek megfogalmazása. Egyszerű számítási feladatok megoldása (pl.: kibocsátás, költségek stb.). Statisztikai adatok alapján tematikus térképek, diagramok készítése. Információszerzés környezeti tartalmú szemelvényekből, összegzés, lényegkiemelés. Statisztikai kiadványokból, elektronikus információhordozókból gyűjtött adatok értelmezése, grafikus ábrázolása. Összegző beszámoló készítése megadott szempontok alapján.	A téma feldolgozása csoportmunkában a tanórán rendelkezésre álló információforrások használatával, irányító feladat- és szempontsor alapján.	Matematika. Biológia. Fizika. Kémia. Életvitel. Informatika.	
Helyünk Európában és a világban. Hungarikumok.	Projektfeladatok: Információgyűjtés hazánk Európai Unióban elfoglalt helyéről, szerepéről. Országjáró program összeállítása külföldi vendégek számára. „Itthon otthon van” – programjavaslatok hazai turisták számára. Egy idegenforgalmi konferencián be kell mutatni a külföldi meghívottaknak Magyarországot. A feladatok: prezentáció, reklámfilm tervezete, poszter, prospektus. <i>Múzeumlátogatás (pl. Néprajzi Múzeum, Magyar Nemzeti Múzeum).</i> Kiállítás megtekintése, pl. Utazás kiállítás	Projektfeladatok megoldása és bemutatása. <i>Múzeumlátogatás, múzeumi óra.</i>	Történelem. Irodalom, Vizuális kultúra. Ének-zene. Mozgókép-kultúra. Informatika.	

Fogalmak	Prognózis, gazdasági szerkezet, erőforrás, GDP, eladósodás, működőtőke, K+F, integráció, globalizáció, piacgazdaság, rendszerváltás, privatizáció, átalakuló foglalkozási szerkezet, munkanélküliség, területi fejlettségi különbség, infláció, külföldi tőke, zöldmezős- és barnamezős beruházás, területi koncentráció, népességszökkenés, öregedő korösszetétel, településhálózat, tanya, aprófalú, agglomeráció, régió, birtokszerkezet, piacok elvesztése, élelmiszergazdaság, borászat, állattenyésztés, húsipar, energiagazdaság, alapanyaggyártás, gépipar, szerkezetváltás, személygépkocsi-gyártás, elektronika, vegyipar, gyógyszeripar, petrolkémia, könnyűipar, infrastruktúra, tranzitforgalom, közút-és vasúthálózat, légit közlekedés, távközlés, internet, logisztikai központ, ipari park, hungarikum, gyógyturizmus, egészségturizmus, ökoturizmus, falusi turizmus, kulturális- és konferenciaturizmus, bevásárló- és szolgáltatásturizmus, nyitott gazdaság, államháztartási deficit.

Tematikai egység	Globális környezeti problémák	Órakeret 8-10
Előzetes ismeret, tevékenység	A 9. évfolyamon az egyes geoszféra és földrajzi övezetek, övek környezeti problémáiról, a népességszökkenésről, az urbanizációról tanultak, a 10. évfolyamon az ipar és a közlekedés jellemzőiről tanultak. Topográfiai ismeretek. Az információszerzés- és feldolgozás technikái.	
További feltételek	Tárgyi: környezeti atlasz, filmrészletek, digitális tananyag, digitális tábla, számítógép internetes hozzáféréssel, projektor, vetítőfelület.	
Nevelési-oktatási célok A Nemzeti Alaptanterv (2007) kötelező közös területei	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció: kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, szóbeli feladatmegoldás, beszámoló készítése; idegen nyelvi kommunikáció: információgyűjtés az internetről; matematikai kompetencia: adatsorok ábrázolása és elemzése; digitális kompetencia: prezentáció készítése, adatfeldolgozás, internet használata; a hatékony, önálló tanulás: információfeldolgozás, lényegkiemelés, rendszerezés; szociális és állampolgári kompetencia: társakkal közösen végzett munka, szituációs játékok, helyzetgyakorlatok, döntési helyzetek projektfeladatok megoldása során; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia: szerepvállalás projektfeladatok megoldásában; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség: prezentáció, tábló készítése, védett természeti- és kulturális értékek. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret: saját teljesítmény értékelése, véleménynyilvánítás csoporttársak munkájáról; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés: döntéshozatal problémamegoldó feladatokban; vállalkozóképeség pl. a projektfeladatok megoldás során; környezettudatosságra nevelés: a lokális, regionális és globális környezeti problémák megismerése, környezettudatos fogyasztói magatartás, az egyén felelősségének,	

lehetőségeinek felismerése, fenntarthatóság; a tanulás tanítása: információforrások használata, lényegkiemelés; felkészülés a felnőttlét szerepeire: környezettudatos magatartás, döntési helyzetek, egyéni felelősségvállalás, igény a témához kapcsolódó ismeretek, információk folyamatos bővítésére, hírműsorokban közölt információk értelmezése, pályaorientáció. Tantárgyi fejlesztési feladatok: Általános fejlesztési feladatok, információszerzés és –feldolgozás, tájékozódás a földrajzi térben, tájékozódás az időben, tájékozódás a környezet anyagairól, tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól, tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti kérdésekről, tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti kérdésekről.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tan-eszközök
A demográfiai robbanás és az urbanizáció hatásai	Tematikus térképek elemzése, az adatok értelmezése, összevetése, törvényszerűségek, tendenciák megfogalmazása. Egyszerű tematikus térkép készítése adatok alapján. Statisztikai adatok értelmezése, jellemző folyamatok megfogalmazása. Az adatok ábrázolása különböző diagramokon. Egyszerű számítási feladatok megoldása. Szövegrészletek, szemelvények elemzése, értelmezése. Egyszerű modellek, magyarázóábrák készítése. Újságfigyelő, internetes hírfigyelő – a témához kapcsolódó aktuális cikkek rövid, összefoglaló ismertetése. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, önállóan gyűjtött információk alapján pl. a nagyvárosi élet sajátosságairól, különböző országok	Gyűjtőmunka. Tematikus térképek, adatsorok, szemelvények elemzése egyéni, pár és csoportmunkában. Tanulói beszámoló egyéni gyűjtőmunka alapján. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, Osztálytermi vita, érvelés.	Matematika. Történelem. Informatika.	Környezeti atlasz, statisztikai kiadványok

	népesedési folyamatairól, azok társadalmi-gazdasági következményeiről, az élelmezési válságról. Szituációs játék, helyzetgyakorlat: pl. városbarköltözésről egy fejlődő országban. Osztálytermi vita: Segélyezés vagy segítség?			
Nyersanyag- és energiaválság	Tematikus térképek elemzése, tendenciák területi jellemzők megfogalmazása. Statisztikai adatok értelmezése, jellemző folyamatok megfogalmazása. Az adatok ábrázolása különböző diagramokon. Szövegrészletek, szemelvények elemzése, értelmezése. Újságfigyelő, internetes hírfelügyelő – a témához kapcsolódó aktuális cikkek rövid, összefoglaló ismertetése. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, önállóan gyűjtött információk alapján pl. energiatakarékos technológiai megoldásokról, az alternatív energiaforrások hasznosításáról. Helyzetgyakorlat: egyéni lehetőségek az energiatakarékosságban. Projektfeladat: Energiafogyasztási szokásaink felmérése (egyéni, családi szinten). Javaslatok megfogalmazása az energiatudatos fogyasztói szokások kialakítására.	Gyűjtőmunka. Tematikus térképek, adatsorok, szemelvények elemzése egyéni, pár- és csoportmunkában. Tanulói beszámoló egyéni gyűjtőmunka alapján. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, Drámapedagógiai eszközök alkalmazása. Projektfeladat megoldása.	Matematika. Fizika. Informatika.	Környezeti atlasz, statisztikai kiadványok

A geoszférák környezeti problémái	Az egyes geoszférák környezeti állapotát bemutató térképek, adatok, grafikonok elemzése, a folyamatok jellemzőinek megfogalmazása. Egyszerű számítási feladatok megoldása (pl. kibocsátás, költségek). Statisztikai adatok alapján tematikus térképek, diagramok készítése. Információszerzés környezeti tartalmú szemelvényekből, összegzés, lényegkiemelés. Statisztikai kiadványokból, elektronikus információhordozókból gyűjtött adatok értelmezése, grafikus ábrázolása. Összegző beszámoló készítése megadott szempontok alapján.	A téma feldolgozása csoportmunkában a tanórán rendelkezésre álló információforrások használatával, irányító feladat és szempontsor alapján.	Matematika. Biológia. Fizika. Kémia. Életvitel. Informatika.	Környezeti atlasz, statisztikai kiadványok
Összefogás a fenntartható fejlődés érdekében	Szövegrészletek, szemelvények elemzése, értelmezése. A lokális szennyezés globális hatásának szemléltetése egyszerű modellek, folyamatábrák elkészítésével. Modellek, folyamatábrák elemzése. Újságfigyelő, internetes hírfelügyelő – a témához kapcsolódó aktuális cikkek rövid, összefoglaló ismertetése. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, önállóan gyűjtött információk alapján pl. nemzetközi környezetvédelmi egyezmény ismertetése, környezetvédelmi szervezetek tevékenységének bemutatása.	Tanári magyarázat. Gyűjtőmunka. Drámapedagógiai eszközök alkalmazása. Tanulói beszámoló egyéni gyűjtőmunka alapján. Kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, Osztálytermi vita. <i>Külső előadó meghívása.</i> <i>Osztálytermi beszélgetés.</i> Részvétel ismeretterjesztő előadáson.	Történelem. Állampolgári ismeretek. Osztályfőnöki óra. Életvitel. Informatika.	Dokumentumrészletek

	Osztálytermi vita aktuális eseményhez kapcsolódóan (pl. környezetszennyező üzem tervezett bezárása, hulladéklerakó építése stb.). <i>Osztálytermi beszélgetés meghívott szakemberrel pl. az üvegházhatás fokozódásának várható következményeiről, a fenntartható fejlődés kérdőjeleiről. Szituációs játék pl. vitafórum egy új vízerőmű létesítéséről, a tengerszint emelkedése által veszélyeztetett szigeten élők lehetőségeiről.</i> <i>Résztétel a környezetvédelmi témához kapcsolódó ismeretterjesztő előadáson.</i> Résztétel civil környezetvédelmi szervezet munkájában.			
Fogalmak	Prognózis, eladósodás, globalizáció, népességrobbanás, környezeti veszély, erőforrás, fenntartható fejlődés, urbanizáció, globális éghajlatváltozás, élelmezési válság, élelmiszer-túltermelés, túlfogyasztás, éhínség, egyoldalú táplálkozás, elsivatagosodás, elszikesedés, talajpusztulás, hatékonyság, energiaintenzív termelés, hulladékgyűjtés- és feldolgozás, veszélyes hulladék, hulladékegető, komposztálás, szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás, az ózonréteg elvékonyodása, freonok, globális felmelegedés, savas csapadék, radioaktív szennyeződés, füstköd, ivóvízellátás, vízhiány, olajszennyezés, veszélyes hulladék-lerakó, esőerdők kiirtása, biodiverzitás, Kyotói egyezmény, nemzeti park, világörökség, UNESCO, WHO, WWF, civil szervezetek.			

Továbbhaladás feltételei	Tudja használni a térképet mint földrajzi tartalmú információforrást. Képes különböző nyomtatott és elektronikus információhordozókból az adott témához kapcsolódó információk gyűjtésére, értelmezésére és feldolgozására, összegzésére, a lényegük kiemelésére. Képes saját álláspontja megfogalmazására, érvekkel történő alátámasztására. Képes alapvető összefüggések és törvényszerűségek megfogalmazására a Földünkre jellemző társadalmi-gazdasági folyamatokkal kapcsolatban. Tudja elhelyezni az egyes integrációkat, országcsoportokat és példa országokat a világ társadalmi-gazdasági folyamataiban, tud példákat mondani az egyes térségék, illetve országok világgazdaságban betöltött szerepére. Képes értékelni az egyes térségek eltérő társadalmi-gazdasági adottságait és az adottságok jelentőségének időbeli változásait. Képes ismereteik alkalmazására a mindennapi életben előforduló pénzügyi-kozzgazdasági folyamatok értelmezésében. Tud egyszerű gazdasági problémákhoz kapcsolódó számítási feladatokat megoldani. Ismeri a globalizálódó világgazdaság jellemző vonásait, és ellentmondásait. El tudja helyezni hazánkat a világgazdaság folyamataiban, az Európai Unióban. Tudja példákkal bizonyítani a társadalmi-gazdasági folyamatok környezetkárosító hatását, a lokális problémák globális következmények elvének érvényesülését. Ismeri az egyén szerepét és lehetőségeit, illetve a nemzetközi összefogás fontosságát a környezeti problémák mérséklésben. Ismeri, és el tudja helyezni a térképen a témakörökhöz kapcsolódó topográfiai fogalmakat. Meg tudja fogalmazni tényleges és viszonylagos földrajzi fekvésüket, ismeri a tananyagban meghatározott, hozzájuk kapcsolódó tartalmakat, jellemzőket.

Az ismétlő-, az összefoglaló és az ellenőrző órák javasolt száma a 10. évfolyamon

Év eleji felmérés	min. 1 óra, max. 2 óra
Év eleji ismétlés	min. 2 óra, max. 3 óra
Témazáró összefoglalás	min. 3 óra, max. 6 óra
Témazáró dolgozat	min. 3 óra, max. 6 óra
A témazáró dolgozatok javítása és a hiányok pótlása	min. 3 óra, max. 6 óra
Év végi összefoglalás	min. 3 óra, max. 6 óra

INFORMATIKA

Célok és feladatok

Az informatika mindennapi életünk szerves részévé vált. Az információ érték, az egyén alapvető érdeke, hogy időben hozzájusson a munkájához és életének alakításához szükséges információkhoz, képes legyen azokat céljának megfelelően feldolgozni és alkalmazni. Az iskola feladata felkészíteni a tanulókat a megfelelő információszerzési, feldolgozási, tárolási és átadási technikákra, valamint megismertetni velük az információkezelés jogi és etikai szabályait.

A digitális kompetencia a természetnek, az IST (Information Society Technology) szerepének és lehetőségeinek értését, alapos ismeretét jelenti a személyes és társadalmi életben, valamint a munkában. Magában foglalja a főbb számítógépes alkalmazásokat – szövegszerkesztés, adattáblázatok, adatbázisok, információtárolás és -kezelés, az internet által kínált lehetőségek és az elektronikus média útján történő kommunikáció (e-mail, hálózati eszközök) – a szabadidő, az információ megosztás, az együttműködő hálózatépítés, a tanulás és a kutatás terén. Az egyénnek értenie kell, miként segíti az IST a kreativitást és az innovációt, ismernie kell az elérhető információ hitelessége és megbízhatósága körüli problémákat, valamint az IST interaktív használatához kapcsolódó etikai elveket.

Az informatikai nevelésnek, – amely nem egyedül az informatika tantárgy feladata – meg kell mutatnia, hogy a jól ismert *természetes és mesterséges* (technikai) *környezet* mellett létezik a jelek, jelrendszerek, kódok világa, amely mindazt az adatot, információt és tudást hordozza, amellyel az emberiség a valóságos és a képzelt környezeteket (világokat) praktikus, tudományos, művészi vagy más szempontból megjeleníti. A jelek világa, a társadalmi élet minden területét átható *virtuális környezetet* alkot, amely különösen szemléletesen nyilvánul meg a médiában (film, videó, televízió) vagy újabban az interaktív digitális médiában (multimédia számítógép, hipermédia számítógépes hálózat). Alapvető célunk annak megmutatása, hogy az információs és kommunikációs technológiák gyors fejlődése miként alakítja át a társadalmat, mit jelent a kialakulóban lévő *információs társadalom*.

A szükséges képességek felölelik az információ szükségének felismerését, megkeresését, összegyűjtését és feldolgozását, kritikus alkalmazását, a valós és a virtuális kapcsolatok megkülönböztetését. Ide tartozik a komplex információ előállítását, bemutatását és megértését elősegítő eszközök használata, valamint az internet alapú szolgáltatások elérése, a velük való kutatás, az IST alkalmazása a kritikai gondolkodás, a kreativitás és az innováció területén.

Az IST használata kritikus és megfontolt attitűdöket igényel az elérhető információ és az interaktív média felelősségteljes használata érdekében. A kompetencia fejlődését segítheti továbbá a kulturális, társadalmi, gazdasági célokat szolgáló közösségekben és hálózatokban való részvétel.

Az informatikai eszközök használata veszélyeket is jelent, meg kell ismerni az informatikai környezet egészségre gyakorolt hatását, és a túlzott számítógép-használat ártalmait. A tantárgy foglalkozásainak kellő súlyt kell kapniuk a számítógépes tevékenységekkel járó életvitelbeli veszélyek elhárításának, a személyes tevékenységek közötti egészséges arányok kialakulásának.

A tantárgy célja folyamatosan ébren tartani a tanulók érdeklődését az informatika iránt, megismertetni eszközeit, módszereit és fogalmait, amelyek együttesen segítik a tanulók informatikai szemléletének kialakítását. Az informatika műveltségterület keretében folyó oktatás, nevelés és fejlesztés célja, hogy felkészítse a tanulókat az informatikai társadalom kihívásaira.

A digitális írástudás fejlesztése mellett nem felejthetjük el a papír alapú információátvitel történelmi szerepét sem. A korszerű iskolarendszerben az iskolai könyvtár információs-tanulási forrásközponttá, nyitott szellemi műhellyé válik. Gyűjteménye széleskörűen tartalmazza azokat az információkat és információhordozókat, amelyeket az intézmény a különféle rögzítési, tárolási, átviteli és kereső technikákat befogadva és felhasználva hasznosít. Saját és a hálózaton elérhető információs és dokumentációs bázisával stratégiai fontosságú szerepet tölt be a tartalomszolgáltatásban, a kibővülő ismeretszerzési lehetőségek megismertetésében, és biztosítja széles körű alkalmazásukat a tanulásban és a mindennapi tájékozódásban. A könyvtár használata minden ismeretterületen nélkülözhetetlen, hiszen informatikai szolgáltatásai az iskolai tevékenység teljességére irányulnak. Használatának technikáját, módszereit – az önálló ismeretszerzés érdekében – a tanulónak el kell sajátítania. Ez a kompetencia magába foglalja az informatika egyéb területein szerzett tudás integrált alkalmazását is.

Az NTK kerettanterve az információs társadalomban szükséges ismeretek és gyakorlati tudások, képességek rendszerét úgy építi fel, hogy a hangsúlyt a gyakorlati informatikai írástudásra, a tanulói tevékenységre és a kompetenciák fejlesztésére helyezi. **A kerettanterv figyelembe veszi mind a NAT, mind a középszintű informatika érettségi követelményeit.**

A műveltségi területben megfogalmazott tartalom egyetlen integráló jellegű tantárgy keretei között kerül feldolgozásra. Így az informatika tantárgy keretében a tanulók a számítástechnikai és a könyvtári területtel is ismerkednek. Erre azért van szükség, mert az információszerzés két fontos hozzáférési formájáról és területéről van szó.

A tantárgy keretében szervezett foglalkozások megfelelő szervezésével jellemzővé tehető a tanulók számítógépes környezetben végzett olyan egyéni tevékenysége, amely a pedagógus részéről csupán a háttérből történő irányítást igényli. Ilyen munkaformák esetében lehetségessé válik az egyes tanulókkal való személyes differenciált foglalkozás. Különösen fontos lehetőség ez a nehezen tanuló gyerekek segítésére, a sajátos nevelési igényű tanulók tanulási sikerélményhez juttatásához, valamint az anyagi, szociális okok miatt hátrányos helyzetű tanulók esélyeinek kiegyenlítéséhez, akik számára esetenként nem, vagy csak korlátozottan biztosított az otthoni számítógép használat. A velük való személyes törődés és az egyénhez illesztett tanulásszervezés más tantárgyak óráin alig lehetséges keretei között a gyerekek a tanulást, a munka eredményét örömként, pozitív élményként élhetik meg. A nehézségek ellenére is fejlődő munkaszokások és tanulási attitűd más tantárgyak óráit, a teljes iskolai pályát is eredményesebbé teheti.

A foglalkozások témája, információtartalma tág határok között választható meg, ezért az informatika tantárgy kiválóan alkalmas az iskolai oktatás-nevelés közös, átfogó céljainak, elveinek megfelelő témákhoz – például az egészségfejlesztéshez, a környezetvédelemhez és a fogyasztóvédelemhez – kötődő információk megjelenítésére, feladatok elvégzésére.

A műveltségterület tantárgyi rendszere, kulcsfogalmai és óraszámai, a tantárgyi óraszámok megoszlása az egyes témakörök között

A tudás felépítése, konstruálása folyamatának egyik összetevője a fogalmi gondolkodás fejlesztése. Egy-egy műveltségterület így az informatika is felépíti a maga sajátos fogalomrendszerét. E fogalomrendszerben azonosíthatjuk a kulcsfogalmakat, amelyek lehetővé teszik, illetve alapul szolgálnak a tények, jelenségek mintázatba rendezéséhez. A kulcsfogalmakkal kapcsolatos tudás folyamatos bővítése és elmélyítése az értelmes tanulás egyik nagyon fontos összetevője. Az egyedi ismeretek jelentőségét is elsősorban az határozza meg, hogy elősegítik-e a kulcsfogalmak megértését, illetve megfelelő élmény- és ismeretanyagot biztosítanak-e az adaptív tudást hordozó kulcsfogalmak alkalmazni tudásához. A kulcsfogalmak tehát az adott ismeretrendszer fogalmi hálójának csomópontjait jelentik, amelyek sok más fogalommal kapcsolatba hozhatóak. A kulcsfogalmak más és más kontextusban szükségszerűen újra és újra megjelennek az ismeretek értelmezésekor. Képesek a konkrét tényeket struktúrákká rendezni, így alkalmazásuk révén könnyebb értelmezni és befogadni az új információkat és tapasztalatokat is. Az informatika kerettantervben a következő **kulcs fogalmakat** használtuk illetve jelöltük meg félkövér betűstílussal: **információ, hardvereszközök, szoftvereszközök, operációs rendszer, adat, adatbázis, adatbiztonság, állományok, algoritmusok, hálózatok, multimédia, könyvtár, szerzői jog.**

A következő táblázat tartalmazza a műveltségterület tantárgyi rendszerét és óraszámait, a tantárgyi óraszámok megoszlását az egyes témakörök között.

A 10. évfolyamon a tanterv kétféle órakeretre épülő változata közötti különbség elsősorban az alkotásra, a számítástechnikai produktumok elkészítésére, a gyakorlásra fordítható időben van. Az elsajátítandó ismeretanyag és a megfogalmazott követelmények a kétféle változatban azonosak. A kétféle modell lehetővé teszi, hogy az iskola optimális módon alakítsa ki tantárgyi struktúráját.

Témakörök	9. évf.		10. évf.		11. évf.		12. évf.	
	A	B	A	B	A	B	A	B
Az informatikai eszközök használata	6	6	6	4	4	4	2	2
Informatikaalkalmazói ismeretek	14	14	36	20	20	20	20	20
Infotechnológia	7	7	12	6	7	7	3	3
Infokommunikáció	3	3	6	2	3	3	2	2
Médiainformatika, könyvtári informatika	2	2	7	2	1	1	2	2
Az információs társadalom	2	2	6	2	1	1	5	5
Az elektronikus vásárlás szerepe a XXI. században	1	1					2	2
Év végi összefoglalás	1	1	1	1	1	1	1	1
Heti összes óraszám	1	1	2	1	1	1	1	1
Évi összes óraszám	37	37	74	37	37	37	37	37

A NAT csak a keret óraszámot adja meg. Az iskoláknak lehetősége van arra, hogy helyi tantervükben eltérjenek attól, hogy melyik évfolyamon milyen óraszámban fogják a tantárgyat tanítani. Az alábbiakban két változatot is adunk az órák elosztására. Természetesen a kerettantervünkben megadott tartalmakat ekkor át kell helyezni korábbi évfolyamokra.

1. sz változat az összóraszám felosztására

	9.		10.		11.		12.	
	A	B	A	B	A	B	A	B
Informatika	36x2	36x2,5	36x2	36x2,5	0	0	0	0
Összóraszám A	144							
Összóraszám B	180							

2.sz változat az összóraszám felosztására

	9.		10.		11.		12.	
	A	B	A	B	A	B	A	B
Informatika	36x2	36x2	36x1	36x2	36x1	36x1	0	0
Összóraszám A	144							
Összóraszám B	180							

A kerettanterv használata

A tanórai tevékenység legfontosabb célja a készségek és képességek fejlesztése. Ennek érdekében a kerettanterv szerkezete nem konkrét tematikai egységekre fűződik fel, hanem – csakúgy, mint a Nemzeti alaptanterv – egy-egy fejlesztési feladat köré csoportosítja a tevékenységeket. Ez azt jelenti, hogy az egyes tantárgyakhoz tartozó kerettantervi javaslatokban foglalt tartalmak és tevékenységek nem értelmezhetők feltétlenül egymást követő tanórák konkrét tananyagaként, azaz nem használhatók úgy, mint egy tanmenet. Az adott rendbe elhelyezett fejlesztési célok, illetve tartalmak és tevékenységek tehát nem tükrözik sem a tanítás időrendjét, sem annak fontossági sorrendjét. Mivel a tanórán az adott képességek fejlesztése komplex feladatok megoldásával valósul meg, a szaktanár feladata, hogy

a kerettantervbe foglalt főbb képességcsoportokhoz tartozó tartalmakat és hozzájuk köthető tevékenységeket a megfelelő módon összeállítsa, megalkotva belőle a tanórák tananyagának sorozatát. Az alkotás során szem előtt kell tartani, hogy a tanórákon, foglalkozásokon megoldandó feladatok minél inkább kötődjenek a tanulók más tantárgyak keretében végzett feladataihoz, személyes törekvéseihez. Legyenek a tevékenységnek felhasználható produktumai, például eseményekhez kötődő meghívó, plakát, élmény-beszámoló, osztályújság, tabló, a megkeresett, tovább feldolgozott információk kötődjenek komplex tevékenységekhez, feladatokhoz, projektekhez.

A tanulók értékelése

A tanulók előzetes ismerete és gyakorlati tudása általában nagyon eltérő. Akkor tudjuk a leghatékonyabban szervezni a foglalkozásokat, ha a nagy óraszámú egységek (Informatikaalkalmazói ismeretek; Infotechnológia) kezdetekor **diagnosztikus értékelés** során tárjuk fel a tanulók ismereteit és készségeit.

Szummatív értékelést félévkor és év végén, valamint az iskola pedagógiai programjában megjelölt szakaszokban osztályzatok, illetve szöveges értékelés formájában érdemes végrehajtani.

Az eredményes előrehaladás érdekében fontos a tanulók munkájának és tudásának rendszeres ellenőrzése és értékelése, amely folyamatos szóbeli értékeléssel valósulhat meg. Egy-egy témakör feldolgozása során a tanuló

- tanórai tevékenységét, elvégzett munkáját,
- elkészített dokumentumait,
- ismereteinek szintjét,
- fejlődését,
- órai aktivitását,
- együttműködését (a csoport- és projektmunkában való részvételét) értékeljük rendszeres szóbeli értékeléssel és havonta érdemjeggyel.

A tanulói teljesítmény értékelésének kritériumai

A felsőbb évfolyamokban az ismeretek és képességek alkalmazásának a szintje az értékelés alapja. A dokumentumok több tanóra alatt készülhetnek el, a kész dokumentum értékelésével a tanuló többórás tevékenységét együttesen minősíthetjük.

Elméleti ismeretek esetén alkalmazhatjuk a szóbeli feleltetést, írásos ellenőrzést, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés, ok tartását. Gyakorlati ismeretek esetén az ellenőrzés formája lehet írásos, vagy a tanulói tevékenység megfigyelése, összetett

projektfeladat esetén lehet a csoportos munkavégzés keretén belül végzett egyéni munka és annak produktuma, amelynek fejlesztése a tervezéstől a kivitelezésig zajlik.

Az értékelés szempontjai, hogy a tanuló milyen szinten sajátította el a szaknyelvet, a megismerési algoritmusokat; ismeri-e a legfontosabb tényeket, jelenségeket, fogalmakat; felismeri-e a hasonlóságokat, analógiákat; tudja-e elméleti ismereteit a gyakorlatban alkalmazni; képes-e az önálló munkavégzésre; tükröződik-e a logikus gondolkodás a teljesítményében; tud-e önállóan ismereteket szerezni, feldolgozni, új ismereteket előállítani; képes-e egyszerűbb logisztikai feladatok megoldására; ki tudja-e választani a munkájához szükséges eszközöket; milyen mértékben alkalmazza a számítógépet mint eszközt mindennapi munkájában; kialakult-e benne a folyamatos önképzés igénye.

A tanterv alkalmazásához szükséges speciális képesítési követelmények tárgyi feltételek a 11/1994. MKM rendeletben meghatározottak alapján

- számítógépterem (1 tanuló/1 gép) multimédia számítógépekkel, számítógép termenként nyomtatóval;
- iskolai könyvtár;
- internetelérés, digitális fényképezőgép, digitális kamera vagy web-kamera, szkennel.

A tankönyvek kiválasztásának elvei

- megfelelő feldolgozásban tartalmazza a szükséges ismeretanyagot;
- adjon segítséget a gyakorlati munkához;
- ösztönözze a további önálló ismeretszerzést és számítógépes munkát;
- támogassa a csoportmunkát;
- korosztálynak megfelelő nyelvezet és stílus;
- az ábrák és képek mennyisége, minősége és tartalma igazodjon a fejlesztési követelményekhez;
- sokféle nehézségű feladatot tartalmazzon;
- hardver- és szoftverfüggetlen legyen, vagy többféle lehetőséget mutasson be;
- megfelelően kezelje az informatika gyorsan változó részeit.

A fejlesztési feladatok szerkezete a NAT szerint

1. Az informatikai eszközök használata
2. Informatikaalkalmazói ismeretek
 - 2.1. A gyakorlati életben használt legfontosabb írásos formátumok gépi megvalósítása, igény a mondanivaló lényegét tükröző esztétikus külalak kialakítására
 - 2.2. Adatbázisok, adattáblák alkalmazása, keresés az adatbázisban
3. Infotechnológia (problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel)
 - 3.1. Az adott probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása
 - 3.2. Algoritmizálás, adatmodellezés (a hétköznapi életben és az iskolában előforduló tevékenységek algoritmizálható részleteinek felismerése és különféle formákban történő megfogalmazása)
 - 3.3. Egyszerűbb folyamatok modellezése, a paraméterek módosítása
4. Infokommunikáció
 - 4.1. Információkeresés, információközlés
 - 4.2. Információs technológián alapuló kommunikációs formák
5. Médiainformatika
6. Az információs társadalom
7. Könyvtári informatika
8. Az elektronikus vásárlás szerepe a XXI. században

9. évfolyam

Célok és feladatok

Korunkban a társadalmi szocializáció már környezetünk informatikai rendszerébe való beilleszkedést is jelent. Az oktatás általános műveltséget megszilárdító szakaszában a tanulónak legyenek sokirányú tapasztalatai az alapvető informatikai eszközök helyes használatáról, az információszerzés és a kommunikáció társadalmi rendjéről. Funkciója az iskolai műveltség differenciált megszilárdítása, amelyben megjelenhetnek a szakképzés előkészítéséhez, a pályaválasztáshoz, a munkavállalói szerephez szükséges kompetenciák. Az iskolai műveltség összetett rendszer, állandóan változik. A tudás alapvető tényezőit és összetevőit a tartalomba ágyazott képességfejlesztés elvének a szem előtt tartásával szilárdítja meg.

A számítógép kiemelkedik az informatikai eszközök sorából. A tanulók ismerjék a főbb egységeket, perifériákat és működési elvüket, tudják azokat önállóan használni. Ismerjék a fájlok tárolásának módját és önállóan tudják elvégezni a legfontosabb fájl és mappa műveleteket. Munkájuk során tartsák szem előtt, hogy az információ nyomtalanul megsemmisülhet. Legyenek képesek egy víruskereső programmal a fájlok ellenőrzését elvégezni.

Ismerjék néhány kiemelkedő magyar tudós szerepét a számítógép fejlődésében, pl. Neumann János, Kozma László, Kalmár László, Kovács Győző munkásságát.

Használjanak a tanulmányi és közösségi feladataikhoz kapcsolódó számítógépes programokat. Gyakorlattan használják a szövegszerkesztő és prezentációkészítő alkalmazásokat. Ismerjék ki magukat multimédiás környezetben.

Az algoritmizálás egyszerre eszköze a problémamegoldásnak és a képességfejlesztésnek. Ismerjenek a tanulók alapelgoritmusokat, tudjanak alapvető utasításokat olyan programozási nyelven, amely alkalmas az algoritmusok kipróbálására. Tudjanak egyszerű folyamatokat modellezni, legyenek tapasztalatai a természeti, társadalmi események számítógépes modellezésében.

Az információszerzés adatok gyűjtését és feldolgozását jelenti. Ismerjék a tanulók az adatkezelés technikáját, az adatvédelem és a szerzői jog szabályait. Tudják az interneten lévő információkat megkeresni és azokat lementeni. Tudjanak infotechnológiai eszközökkel elektronikus leveleket, üzeneteket küldeni illetve fogadni, tudjanak a kapott üzenetekre válaszolni.

A papíron és elektronikusan tárolt információ hozzáférését is tanulnunk kell. Ismerjék meg a tanulók a könyv értékét, a könyvtár és az internet lehetőségeit.

Fontos, hogy a tanulók életkoruknak megfelelő eszközökkel és módszerekkel dolgozzanak. Törekedni kell arra, hogy a tanórán sokféle érdekes tevékenységgel találkozzanak a gyerekek.

Szerezzenek tapasztalatokat az önálló tanulás fontosságáról, hatékony technikáiról, így készülhetnek fel az egész életen át tartó tanulásra.

Az egyénileg, elszigetelten végzett tevékenységeket gyakran kiválthatja a csoportoknak adott, közösen megoldható feladat. Valódi kihívásokat jelentő feladatokat, „élesben” megoldandó problémákat is kapjon a tanulócsoporthoz.

A tananyag tematikai egységei

A műveltségterület sajátosságaiból adódóan a tematikai egységek és a tantárgy fejlesztési feladatai egybeesnek, ezért az utóbbiakat a nevelési-oktatási célok között nem szerepeltetjük.

Tematikai egység/Fejlesztési célok	Javasolt órakeret
	A 1 óra/hét (37 óra)
Az informatikai eszközök használata	6
Informatika-alkalmazói ismeretek	14
Infotechnológia (problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel)	7
Infokommunikáció	3
Médiainformatika, könyvtári informatika	2
Az információs társadalom	2
Az elektronikus vásárlás szerepe a XXI. században	1
Év végi összefoglalás	1
Heti összes óraszám	1
Évi összes óraszám	37

9. évfolyam

Tematikai egység fejlesztési cél	Az informatikai eszközök használata			Óraszám 6 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Az alapvető perifériák szerkezetének, működésének ismerete, kezelése és alapvető karbantartási műveletei. Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internet csatlakozás, kivetítő.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: idegen nyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; hatékony, önálló tanulás.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészségre nevelés.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
Informatikai környezetek, számítógép-alkalmazási területek.	Különböző informatikai környezetek és eszközök megismerése. Ismerkedés a számítástechnika fő alkalmazási területeivel.	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés.	Földrajz. Biológia. Fizika.	Szemléltetőeszközök, programok, feladatlapok.
A számítógép és perifériáinak kezelése felhasználói szinten.	A perifériák helyes használata. Felhasználói karbantartás elvégzése. A billentyűzet és az egér karbantartása. Egészséges, ergonómiai szempontoknak megfelelő számítógépes munkakörnyezet.		Fizika.	
			Biológia.	

Fogalmak	Hardvereszközök. Intelligens eszközök. A Neumann-elvű számítógépek. A számítógép fő egységei. Központi feldolgozó egység, memória, buszrendszer, interfészek (illesztő), ház, tápegység, alaplap. A perifériák típusai és főbb jellemzőik: bemeneti eszközök, kimeneti eszközök, bemeneti/kimeneti eszközök, háttértárak. A háttértárak működési elve: mágneses és optikai elven történő tárolás. A (személyi) számítógép részeinek összekapcsolása és üzembe helyezése. Mértékegységek a számítástechnikában. Az operációs rendszer. Az operációs rendszerek fajtái, részei, funkciói. Az operációs rendszer felhasználói felülete Állománykezelés: létrehozás, törlés, visszaállítás, másolás, mozgatás, átnevezés, nyomtatás, megnyitás. Állományok típusai, keresés a háttértárakon. Állománykezelő segédprogramok. Könyvtárszerkezet, könyvtárak létrehozása, másolása, mozgatása, törlése, átnevezése. Vírus fogalma. Miért kell védekezni a vírusok ellen? A szoftver- és a hardverkarbantartó (segéd)programjai: víruskeresés és -irtás, víruspajzs. Lemezkarbantartás. A tömörítés fogalma, célja, egyszerű tömörítési módok, archiválás, adatvédelem. Tömörítőprogramok. A tömörítés célja. Házirend a gépteremben. A hálózatok működésének alapelvei, hálózati be- és kijelentkezés, hozzáférési jogok, adatvédelem.

Tematikai egység fejlesztési cél	Informatikaalkalmazói ismeretek	Óraszám 14 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Minta alapján egyszerű szerkesztési és formázási műveletekkel szöveges és rajzos dokumentumok készítése. Adatszerkezetek értelmezése, adatok elhelyezése, egyszerű adatszerkezetek létrehozása. Célzott keresések elvégzése elektronikus információforrásokban.	
További különleges feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internet csatlakozás, kivetítő.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; környezettudatosságra nevelés; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
Rajzi dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása.	Rajzok és ábrák készítése. A vágólap használata. Műveletek rajzrészletekkel. Képek bevitele. Elemi alakzatok megrajzolása, módosítása.	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés.	Vizuális kultúra Mozgókép-kultúra és médiaismeret.	Rajzok, képek, képgyűjtemény, rajzeszközök, szemléltető-eszközök, információ-források, feladatlapok.
Szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítás, formázás.	Szövegbevitel, szövegjavítás. Karakterformázás. Bekezdésformázás. Felsorolás, számozás. Tabulátorok használata. Oldalformázás. Keresés és csere. Kijelölés, másolás, mozgatás, törlés. Helyesírás ellenőrzése, szinonima szótár, elválasztás.	Személyes, illetve iskolai eseményhez kötődő bemutató készítése.	Osztályfőnöki óra.	
Összetett dokumentum készítése.	Egyszerű szöveget, rajzot tartalmazó dokumentumok elkészítése. Az internetről letöltött dokumentumok szerkesztése.		Földrajz. Történelem.	
Multimédiás dokumentumok (szöveg, rajz, zene, fénykép, animáció, film) készítése.	Multimédiás dokumentumok elkészítése közös munkában, csoportokban. Szöveg, rajz (ábra), zene, fénykép (film), animáció elhelyezése a dokumentumban.		Ének-zene Magyar irodalom. Történelem. Földrajz.	
Elektronikus faliújságok, kirakati bemutatók készítése.	Bemutatókészítő szoftverek megismerése. Bemutató készítése.		Magyar irodalom.	
A feladat megoldásához szükséges	Egy feladat megoldásának lehetőségei, a megfelelő szoftver választása.		Földrajz. Fizika.	

alkalmazói környezet.			Matematika. Kémia. Élő idegen nyelv.	
Az információ szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök, illetve módszerek.	Adatok keresése dokumentumokban. Adatok megjelenítése, kiemelése.			
Az adatbázisokból, számítógépes hálózathoz való információszerezés módjai.	Keresés meglévő adatbázisban. Információ szerzése tantárgyi programokból, könyvtári adatbázisokból, internetről.			
A megtalált információ gyűjtése, értelmezése, feldolgozása.	Adatok gyűjtése, elhelyezése saját dokumentumban.			
Adatok az interneten.	Tematikus térképek keresése az interneten.			
Fogalmak	A pixel. Ábrászerkesztés. Szövegegységek. Karakter-, bekezdés- és oldalformázás. Képek a szövegben. Élőfej, élőláb. Adatok gyűjtése és csoportosítása, feldolgozása. A multimédia elemei. A számítógépes bemutató fogalma. Dia, diavetítés. Alkalmazói rendszerek jellemzői. Információ és adat. Az adatok megjelenítése. Adatok a mindennapi életben, a tudományos életben. Információforrások. Az adatbázisok szerepe az információszolgáltatásban. Adatok gyűjtése és feldolgozása kézi és számítógépes módszerekkel. Képi információ.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Infotechnológia (problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel)			Óraszám 7 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Adott, egyszerű problémát megoldó eljárás adatainak megválasztása és az eljárás lépéseinek gyakorlott meghatározása.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttélet szerepeire.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
A problémamegoldó informatikai eszközök és módszerek.	Iskolához kapcsolódó problémák megoldása önálló, illetve irányított csoportmunkában (projekt). Problémából feladat. Projektfeladatok megoldása.	Csoportmunka tanári irányítással, feladattal vezetett egyéni munka, projektfeladatok megoldása.	Biológia. Fizika. Matematika.	Információhordozók, gyakorló feladatlapok, komplex és projektfeladatok.
Feladatmegoldó algoritmus, -elemek, algoritmusok tervezése, megvalósítása és végrehajtása. Az algoritmikus absztrakció eszközei, a lépésenkénti finomítás elve.	Algoritmusok készítése, leírása algoritmusleíró nyelven. Algoritmusok kódolása a számítógép számára egyszerű programozási nyelven. Összetett algoritmusok az alulról felfelé építés és a lépésenkénti finomítás elve alapján.		Matematika. Földrajz. Történelem. Fizika. Matematika Kémia.	

A probléma- megoldás során szükséges adatok és az eredmény kapcsolata.	Az elemi és összetett adattípusok jellemzőinek megismerése, alkalmazásuk.		Matematika
A véletlen, véletlen szám, véletlen szám előállítás.	Véletlen jelenségek modelljeinek megismerése. A paramétermódosítás hatásainak megfigyelése. A bemenő adatok módosítása. Véletlenszám generálása. Véletlenszámok alkalmazása programokban.		Matematika
Feladatok megoldása fejlesztő rendszerrel.	Programkészítés. Egyszerű, pl. keresési és rendezési algoritmusok kódolása programozási nyelven.		
Fogalmak	Hardver- és szoftvereszközök. Eszközismeret. Eszközválasztás. A problémamegoldás lényege. Csoportok a munkában. Egyének a munkában. Algoritmusok. Elemi algoritmusok. Algoritmusok leírása. Az alulról felfelé építés elve. A lépésenkénti finomítás elve. Bemeneti és kimeneti adatok. Elemi adatok. Összetett adatok. Véletlen esemény. Véletlenszám. Kész programok módosítása. <i>Rekurzió.</i>		

Tematikai egység fejlesztési cél	Infokommunikáció	Óraszám 3 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Levelezőrendszer és böngészőprogram alapvető szolgáltatásainak gyakorlott alkalmazása.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; a tanulás tanítása.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről, információ elhelyezése az interneten.	Hasznos webhelyek. Tematikus és kulcsszavas kereső használata webhely kereséséhez. Weboldalak szöveges és grafikus részleteinek, adatainak letöltése, mentése.	Feladattal vezetett egyéni munka, csoportmunka tanári irányítással.	Kémia. Fizika. Földrajz. Matematika.	Internet hozzáférés, komplex feladatok.
Infokommunikációs eszközzel egyéni információ küldése és fogadása, mobilkommunikációs eszközök.	Saját e-mail cím létrehozása. Az elektronikus levelezés alapfunkcióinak használata: küldés és fogadás. Mellékletek csatolása. Spam szűrése. Egy levelezőlista kipróbálása. Internetes űrlap kitöltése. Üzenet küldése és fogadása mobilkommunikációs eszközökkel.			
Fogalmak	Az URL (Uniform Resource Locator). Kulcsszavas keresés. A weblap. Az interneten talált információ mentése. Az e-mail. Spam fogalma. Spam szűrése. Levelezőlista. Űrlapok. A telefon mint az információkeresés és -továbbítás eszköze. Információtovábbítás mobil eszközökkel és ezek hardver- és szolgáltatási feltételei. SMS, MMS.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Médiainformatika, könyvtári informatika			Óraszám 2 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Egyszerű célzott, tematikus keresések gyakorlott elvégzése nyomtatott és multimédiás források körében. A könyvtári katalógusok használata.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: média szaktanterem, könyvtár.			
Nevelési-oktatási céllok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
Az iskolai könyvtár eszköztárának teljes körű és készségszintű használata.	Könyvtárhasználat. A szükséges információhordozó megkeresése.	Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka tanári irányítás mellett.	Magyar nyelv és irodalom. Történelem.	Internet hozzáférés, gyakorló-feladatok, multimédiás eszközök, komplex és projektfeladatok.
A könyvtártípusok, az elektronikus könyvtár lehetőségei és alkalmazása.	Lexikon, szótár, kézikönyv, szakkönyv, közhasznú információs források használata. Az információhoz jutás. Esélyegyenlőség.		Médiaismeret	
Irányított forrás- és információkeresés a direkt és indirekt tájékoztató eszközök	Keresőkérdések megfogalmazása. Keresések: logikai alapok. Hatékony, célirányos keresési módszerek.		Matematika.	

A hagyományos médiumok (könyv, folyóirat, rádió, zene, film, tévé) informatikai eszközöket alkalmazó lehetőségei, a forrásfelhasználás algoritmusai és etikai szabályai.	A hagyományos és a számítógépes eszközök összehasonlítása. A tanulmányi problémának megfelelő médium kiválasztása és feldolgozása. Tudástárak CD-n és az interneten. Az informatika különböző területein tanultak együttes alkalmazása.		Élő idegen nyelv. Biológia. Földrajz. Kémia. Fizika. Történelem.	
Fogalmak	Könyvtípusok, használati jellemzőik. A könyvtári katalógus. Médiatár. Kézikönyvtár. Szak- és közkönyvtár. Nemzeti könyvtár . Elektronikus könyvtárak. Keresés katalóguscédula alapján. Keresés adatbázisokban. Direkt tájékoztatás. Indirekt tájékoztatási eszközök. A hagyományos médiumok informatikai megjelenése (digitális könyv, internetes folyóiratok, zenehallgatás, filmvetítés számítógépen, digitális fényképezés). Az információkeresés problémái. Médiumok kiválasztása.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Információs társadalom	Óraszám 1 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Az információkkal, adatokkal kapcsolatos alapvető magatartási szabályok ismerete. Tapasztalatok az információk, adatok kezelésével kapcsolatos kockázatokról.	
További különleges feltételek	Személyi Tárgyi: számítógépes szaktanterem.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia. Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; testi és lelki egészség.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
Szerzői jogi alapfogalmak, a szabad felhasználás köre.	Dokumentumok. A szerzői jogi és etikai kérdések elemzése, példákon történő bemutatása.	Megbeszélés.	Magyar irodalom. Történelem.	Internet hozzáférés és feladatok.
Az informatikai biztonság kérdéseinek, illetve az információnak a hitelessége.	A weblapokon talált anyagok elemzése hitelesség szempontjából. Adataink megadásának veszélyei.	Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka, bemutatás, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,.	Földrajz.	
Az infokommunikációs világban kialakult alapvető viselkedési szabályok.	Információhordozók használata. Az iskolai helyi hálózat és internetezés szabályai.			
Fogalmak	Szerzői jog. Adataink a hálózatokon. Adatvédelem. Adatbiztonság. Az informatikai eszközök adta lehetőségek régen és ma. Netikett.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Az elektronikus vásárlás szerepe a XXI. században				Óraszám 1 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	A fogyasztással, kereskedelemmel, az árucikkkel kapcsolatos alapvető fogalmak ismerete, tapasztalatok.				
További különleges feltételek	Személyi				
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; digitális kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök	
Elektronikus vásárlás, e-kereskedelem.	Az elektronikus kereskedelem. Az interneten zajló vásárlási lehetőségek tanulmányozása.	feladattal vezetett önálló munka.	Földrajz	Internet hozzáférés és feladatok.	
Fogalmak	E-kereskedelem, bankszámla, bankkártya, elektronikus aláírás, adatbiztonság.				

Az ismétlő-, az összefoglaló és az ellenőrző órák javasolt száma a 9. évfolyamon

Év eleji felmérés	min. 1 óra
Év eleji ismétlés	min. 1 óra
Témazáró összefoglalás	min. 2 óra
Témazáró dolgozat	min. 2 óra
A témazáró dolgozatok javítása és a hiányok pótlása	min. 1 óra
Év végi összefoglalás	min. 1 óra

A továbbhaladás feltételei

Az informatikai eszközök használata

A tanuló:

- Ismerje a számítástechnika fő alkalmazási területeit.
- Ismerje a Neumann-elvet és azt, hogy más elven felépülő és működő számítógépek is léteznek.
- Ismerje a számítógép részeinek és perifériáinak funkcióit és fontosabb jellemzőit.
- Ismerje a központi egység és a perifériák közti információáramlás irányát.
- Ismerje a főbb egységeket, perifériákat és működési elvüket, tudja azokat önállóan használni.
- Tudjon a könyvtárszerkezetben tájékozódni, mozogni, könyvtárat váltani, a szükséges fájlt megtalálni.
- Tudjon könyvtárat létrehozni, átnevezni, törölni. Tudjon fájlt, könyvtárat áthelyezni, másolni.
- Tudjon optikai tárolón állományokat rögzíteni, legyen tisztában a másolás etikai szabályaival.
- Tudjon önállóan használni multimédiás oktatóprogramokat.
- Tudjon az iskolai hálózatba belépni, onnan kilépni. Ismerje és tartsa be a hálózat használatának szabályait.
- Ismerje egy vírusellenőrző program kezelését, legyen tisztában a vírusirtás veszélyeivel.
- Legyen képes a fertőzések elleni védőintézkedések végrehajtására.
- Ismerje egy tömörítőprogram kezelését. Tudjon állományt tömöríteni és kicsomagolni.

Informatikaalkalmazói ismeretek

A tanuló:

- Ismerje a szövegszerkesztés alapfogalmait (karakter, szó, sor, bekezdés, blokk, szakasz, oldal).
- Legyen képes karakterek betűtípusát, méretét, stílusát, színét megadni.
- Legyen képes a karaktereket különlegesre formázni (pl. kiskapitális, nagybetűs, alsó index, felső index)
- Tudjon a bekezdésekhez behúzást, sorközt és térközt beállítani.
- Tudjon szövegbeosztást megadni.
- Tudja a bekezdéseket szegélyezni, mintázatot beállítani.
- Tudjon számozást, felsorolást készíteni.
- Tudjon különböző típusú tabulátorokat használni.
- Használja a szövegszerkesztő nyelvi segédeszközeit.

- Legyen képes az összetartozó adatok közötti egyszerű összefüggések felismerésére.
- Tudjon használni tantárgyi, könyvtári, hálózati adatbázisokat, tudjon különféle adatbázisokban keresni.
- Ismerje egy bemutatókészítő program egyszerű lehetőségeit, tudjon rövid bemutatót készíteni tantárgyi témákról.
- Tudjon különböző dokumentumokból származó részleteket saját munkájában elhelyezni.
- Legyen tisztában a dokumentumrészletek saját munkában való felhasználásának etikai, jogi normáival.
- Tudja a vágólapot több módon is használni.
- Tudjon egyszerű szöveget és rajzot is tartalmazó dokumentumot tervezni és elkészíteni.
- Tudjon grafikát, illetve képállományokat megnyitni, menteni és nyomtatni.
- Tudjon egyszerű mindennapi közleményeket tartalmazó dokumentumokat készíteni.
- Tudatosan tervezze meg dokumentumait.
- Tudja értelmezni a programok válaszait.

Infotechnológia

A tanuló:

- Tudja algoritmus-leíró nyelven megfogalmazni a hétköznapi és matematikai problémák, tevékenységek algoritmizálható részleteit.
- Tudja programnyelven kódolni az alapvető algoritmusstruktúrákat.
- Tudjon egyszerű (keresési és rendezési) algoritmusokat valamilyen programozási nyelven kódolni.
- Tudjon összetett algoritmusokat építeni az alulról felfelé építés és a lépésenkénti finomítás elve alapján.
- Tudja a létrehozott eljárásokat építőelemként felhasználni.
- Tudjon létrehozni rekurziót tartalmazó többparaméteres eljárásokat.
- Ismerje és ismerje fel az elemi és összetett adattípusokat.
- Szerezzen tapasztalatot problémák informatikai módszerekkel történő megoldásában.
- Szerezzen tapasztalatot mindennapi események modellezésére.

Infokommunikáció

A tanuló:

- Tudjon önállóan webhelyeket felkeresni.
- Szerezzen jártasságot tematikus és kulcsszavas keresők használatában.
- Tudja weboldalak szöveges és grafikus részleteit letölteni, elmenteni.
- Tudjon tematikus és kulcsszavas keresők használatával számára szükséges információkat megszerezni.

- Rendelkezzen saját e-mail-címmel. Ismerjen egy levelezési rendszert. Tudjon levelet küldeni, fogadni, továbbítani és törölni. Tudjon válaszolni a levélre. Ismerje az elektronikus levél részeit és a levél jellemzőit.
- Tudjon a levélhez csatolást készíteni és fogadni.
- Tudjon magyar nyelvű levelezőprogramot használni.
- Tudja, hogyan lehet SMS-t, MMS-t küldeni és fogadni.
- Ismerje a digitális technika megjelenési lehetőségeit.

Az információs társadalom

A tanuló:

- Ismerje az informatika fejlődéstörténetének főbb fázisait, eseményeit.
- Ismerje Neumann János munkásságának fő területeit. Tudja, hogy a magyar tudósok hozzájárultak a számítástechnika fejlődéséhez.
- Látja, hogy a ma embere az új informatikai környezetben éli életét. Legyen tisztában azzal, hogy az adat, az információ áru, jelentős értéket képviselhet.
- Látja a papír alapú és az elektronikusan tárolt információs anyagok használatának előnyeit, hátrányait.
- Tudjon egyszerű zenei és filmanyagot számítógépen lejátszani.
- Legyen elképzelése a legújabb információs és kommunikációs technológiák társadalmi hatásairól.
- Ismerje a túlzott informatikai eszközhasználat személyiségromboló, egészségkárosító hatásait.
- Ismerje a helyi és a távhálózatok netikettjét.
- Tudja, hogy a vírusok a szoftverben és hardverben károkat okozhatnak.
- Ismerje a szerzői jog fogalmát. Tudja csoportosítani a szoftvereket felhasználói szerződés szerint (freeware, shareware, üzleti). Tudjon egyszerű eszközzel digitális fényképet készíteni, ezt elmenteni és saját dokumentumaiban felhasználni.
- Ismerje és tartsa be a fájlok letöltésének, állományok másolásának jogi és etikai szabályait.

Könyvtári és médiainformatika

A tanuló:

- Ismerje az iskolai könyvtár szépirodalmi és szakirodalmi részeit, legyen tisztában az itt használt kétféle raktári renddel.
- Tudjon keresni megadott szempontok alapján a betűrendes katalógusban szerző szerint, cím szerint.
- Tudjon lexikont, szótárakat, közhasznú információs forrásokat használni.
- Tudjon segédkönyveket használni információszerezésre.

- Ismerje a nyomtatott dokumentumok, periodikák típusait.
- Ismerjen az iskolai könyvtárnál nagyobb közkönyvtárat.

Az elektronikus vásárlás szerepe a XXI. Században

A tanuló:

- Ismerje az elektronikus kereskedelem lehetőségeit, előnyeit és hátrányait.

10. évfolyam

Célok és feladatok

Az informatikai eszközök átszövik világunkat, a számítógép mellett intelligens eszközök sokasága jelent meg, illetve jelenik meg a napjainkban is. Csak azok tudják jól kihasználni az új információs társadalom lehetőségeit, akik rendszeresen alkalmazzák ezeket az eszközöket. Bonyolultságuk miatt nemcsak a működésük ismeretén, a rutinszerű, ösztönös használaton, hanem az eszközök lehetőségeinek ismeretén, alkotó felhasználásán van a hangsúly. A számítógépen csak digitális információk tárolhatók illetve dolgozhatók fel, ezért ismerni kell a nem digitális információk digitalizálási eljárásait, azokat rutinszerűen kell tudni alkalmazni. A digitalizált állományok mérete sokszor rendkívül nagy lehet, ezért szükséges a tömörítési módok és eljárások ismerete is.

A tanulók használjanak a tanulmányi és közösségi feladataihoz kapcsolódó számítógépes programokat. Gyakorlottan használják a szövegszerkesztő és táblázatkészítő alkalmazásokat. Tudjanak néhány lapból álló weboldalt elkészíteni.

Az algoritmizálás egyszerre eszköze a problémamegoldásnak és a képességfejlesztésnek. A tanulók szerezzenek tapasztalatot a csoportos probléma megoldásra, ismerjék meg az egyéni és a kooperatív tanulási technikákat. Tudjanak megfelelő szoftver és hardver eszközöket kiválasztani a problémamegoldáshoz. A tanulócsoporthoz valódi kihívásokat jelentő feladatokat, „élesben” megoldandó problémákat oldjanak meg.

Az internet fejlődésével megteremtődtek az IP alapú kommunikáció lehetőségei. Ezek a módszerek jelentősen befolyásolják az interperszonális kapcsolatokat, ennek érdekében a tanulók szerezzenek tapasztalatot az IP alapú kommunikációs technológiák elsajátításában.

A papíron és elektronikusan tárolt információ hozzáférését is tanulnunk kell. Ismerjék meg a tanulók a könyv értékét, a könyvtár és az internet lehetőségeit. Tudják megkeresni és felhasználni tanulmányaikhoz ezen információs forrásokból származó adatokat. Tudják ellenőrizni a megszerzett információ hitelességét, tudják azonosítani a szerzőt.

Fontos, hogy a tanulók életkorának megfelelő eszközökkel és módszerekkel dolgozzunk. Törekedni kell arra, hogy a tanórán sokféle érdekes tevékenységgel találkozzanak a diákok.

A tananyag tematikai egységei

A műveltségterület sajátosságaiból adódóan a tematikai egységek és a tantárgy fejlesztési feladatai egybeesnek, ezért az utóbbiakat a nevelési-oktatási célok között nem szerepeltetjük.

Tematikai egység/Fejlesztési célok	Javasolt órakeret	
	A 2 óra/hét (74 óra)	B 1 óra/hét (37 óra)
Az informatikai eszközök használata	6	4
Informatika-alkalmazói ismeretek	36	20
Infotechnológia (problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel)	12	6
Infokommunikáció	6	2
Médiainformatika, könyvtári informatika	7	2
Az információs társadalom	6	2
Az elektronikus vásárlás szerepe a XXI. században		
Év végi összefoglalás	1	1
Heti összes óraszám	2	1
Évi összes óraszám	74	37

10. évfolyam

Tematikai egység fejlesztési cél	Az informatikai eszközök használata				Óraszám 4–6 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Az operációs rendszer szolgáltatásainak (beállítások, ellenőrzések, működési információk stb.) ismerete, alkalmazása.				
További különleges feltételek	Személyi				
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: idegen nyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök	
Számítógép- használat az iskolában. Hálózati alapismeretek.	Hálózatok csoportosítása összekötés és kiterjedtség szerint. Vezetékes és vezeték nélküli kapcsolatok. A hálózati szolgáltatások kialakulásának rövid története. Az iskolai hálózat vázlatos felépítése, a szolgáltató és munkaállomások kapcsolata.	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés.	Földrajz. Biológia. Fizika.	Szemléltető- eszközök, tárgyak, programok, feladatlapok.	
			Fizika.		
			Osztályfőnöki óra.		
Programok, multimédiás oktatóprogramok, oktatási anyagok használata.	Multimédiás oktatóprogramok önálló használata.				

Digitalizálás	Képek, hangok, mozgóképek digitális formái. Jellemző fájltypusok.			
Digitalizáló eszközök használata	Képek szkennelése, digitális fotózás, DV kamera használata. Hang digitalizálása.			
Multimédiás anyagok tárolása	CD, DVD írás. Külső adattárolók installálása, használata.	Tanári bemutatás önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés.		Szemléltető- eszközök, tárgyak, programok, feladatlapok.
Víruskezelés. Tűzfal programok. A számítógép hatékony védelme.	Víruskereső program indítása, üzeneteinek értelmezése, gyakorlás. Tűzfalprogram beállításai.		Biológia. Kémia. Élő idegen nyelv. Földrajz.	
FTP	Fájlok fel-, ill. letöltése távoli gépekről.			
Nyomtatás	Nyomtatók konfigurálása. Különböző típusú dokumentumok nyomtatása. Nyomtatás fájlba.		Fizika. Osztályfőnöki óra.	
Tömörítés.	Tömörített állomány tartalmának megtekintése, kicsomagolása, kiválasztott állományok tömörítése, gyakorlás. Veszteséges és veszteségmentes tömörítési eljárások.			
Fogalmak	Hardver- és szoftvereszközök , intelligens eszközök. Ergonómia, házirend a gépteremben, az iskolai helyi hálózat , a hálózati szolgáltatások, a szoftver fogalma. A multimédiás számítógép. Az operációs rendszer . Állománykezelő segédprogramok. Nyomtatók. Nyomtatási lehetőségek. Pdf állományok létrehozása. Vírus fogalma, a vírusok hatása, víruskezelő programok, víruskezelő program kiválasztásának szempontjai. A tömörítés fogalma, célja, tömörítési módok, tömörítőprogramok. Tűzfalak fogalma, védelmi mechanizmusuk megértése. FTP kliens.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Informatika alkalmazói ismeretek			Óraszám 20–36 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Összetettebb szerkesztési és formázási műveletekkel szöveges és rajzos dokumentumok önálló készítése. Multimédiás és prezentációs szoftverek alapvető használata. Adatszerkezetek értelmezése, adatok elhelyezése, egyszerű adatszerkezetek létrehozása, diagramok készítése. Célzott internetes keresések végzése.			
További különleges feltételek	Személyi			
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.			
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; környezettudatosságra nevelés; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőtt lét szerepeire.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
Digitális képek alakítása, formázása.	Digitális képek jellemzőinek megismerése (méret, szín, színmélység, kontraszt, stb...), minőségének javítása. A módosítások korlátainak megismerése. Képszerkesztés, képvágás. Montázs képek készítése.	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés, projektmunka.	Vizuális kultúra. Mozgóképkultúra és médiaismeret.	Rajzok, képek, rajzeszközök, szemléltető-eszközök, tárgyak, információ-források, feladatlapok.
Szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása.	Kisebb méretű dokumentum, minta vagy leírás alapján történő szerkesztése.		Földrajz.	
Objektumok a szövegben	A szövegben elhelyezhető különböző objektumok (kép, szöveg, rajz, táblázat) megismerése.		Vizuális kultúra. Magyar irodalom, és nyelvtan. Földrajz. Matematika.	

Összetett dokumentum készítése.	Egyszerű szöveget, rajzot és táblázatot is tartalmazó dokumentumok elkészítése.			
Összetett dokumentum készítése.	Nagyobb terjedelmű dokumentum szerkesztése. Hasábok alkalmazása. Oldalszám, élőfej, élőláb, lábjegyzet használata. Tartalomjegyzék beszúrása. Stílusok alkalmazása.			
Táblázatkészítés szövegszerkesztővel	Táblázat beszúrása szövegbe. A táblázat adatainak beállítása. Cellák egyesítése, felosztása. Táblázat formázása.	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés, projektmunka.	Fizika. Kémia. Biológia Matematika.	Feladatlapok.
Táblázatkezelés	A program indítása. A munkakörnyezet beállítása. A táblázatkezelő menürendszere. Táblázat megnyitása, módosítása, mentése, bezárása. Cella, oszlop, sor, aktív cella, tartomány, munkalap, munkafüzet.			
Táblázatos dokumentumok. Az adatkezelés alapjai.	Táblázatok használata a mindennapi életben. Adatok táblázatos formába rendezése, feldolgozása. Adattípusok. Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás. Cellahivatkozások használata. Képletek szerkesztése. Konstans fogalma. Relatív és abszolút hivatkozás. Diagramtípus kiválasztása, diagramok készítése, diagramok szerkesztése, módosítása.			
Az információ és adat ábrázolása, értelmezése, grafikus eszközök, módszerek.	Adatok keresése dokumentumokban. Adatok megjelenítése, kiemelése, aktuális információ keresése. Az adatok gyűjtése és értelmezése. Táblázatok és diagramok készítése.			
Makrók	Makró fogalmának megismerése, egyszerű makrók készítése szövegszerkesztőben és táblázatkezelőben.		Matematika. Fizika Földrajz. Biológia. Vizuális kultúra. Osztályfőnöki óra.	

Weblap készítése.	Weblapszerkesztő szoftverek megismerése. Az interneten elhelyezhető dokumentum. Személyes bemutatkozó anyag, iskolai eseményhez kötődő bemutató készítése. Weblap feltöltése egy webszerverre.	
Adatok az interneten.	Tematikus anyagok keresése az interneten.	
Fogalmak	Szoftvereszközök. Rajzi objektumok. Ábraszerkesztés. Szegély és mintázat. Behúzás. Táblázat a szövegben. Tabulátorok. Hasábozás. Adatok gyűjtése és csoportosítása, feldolgozása. Dokumentumtípusok. Táblázat a szövegben. <i>Stílusok használata. Makró készítés.</i> Internetes megjelenés. Alkalmazói rendszerek jellemzői, az alkalmazói környezet megválasztásának szempontjai. Információ és adat. Az adatok megjelenítése: szöveges, táblázatos és grafikus lehetőségek. Adatok a mindennapi életben, a tudományos életben. Diagramtípusok. Információforrások. Az adatbázisok szerepe az információszolgáltatásban. Adatok gyűjtése és feldolgozása kézi és számítógépes módszerekkel.	

Tematikai egység fejlesztési cél	Infotechnológia (problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel)	Óraszám 6-12 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Problémák, bemeneti adatok és a megoldást szolgáló eljárás gyakorlott meghatározása, egyszerű problémák megoldása számítógépes programokkal.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttléti szerepeire.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tanesszközök
A problémák megoldásához szükséges informatikai eszközök és módszerek megismerése.	Iskolához kapcsolódó problémák megoldása önálló, illetve irányított csoportmunkában (projekt). A megfelelő hardver és szoftver választása. A probléma feladattá alakítása. Projektfeladatok megoldása.	Csoportmunka tanári irányítással, feladattal vezetett egyéni munka, projektfeladatok megoldása.	Osztályfőnöki óra Fizika. Biológia. Földrajz. Élő idegen nyelv. Történelem. Magyar irodalom.	Információ-hordozók, gyakorló feladatlapok, komplex és projektfeladatok.
Fogalmak	Hardver- és szoftvereszközök. Eszközismeret. Eszközválasztás. A problémamegoldás lényege. Projektszemlélet. Csoportok a munkában. Egyének a munkában. Kooperatív tanulási technikák.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Infokommunikáció	Óraszám 2-6 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Böngészőprogram és levelezőrendszer lehetőségeinek önálló megismerése és alkalmazása.	
További különleges feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő. Mobiltelefon. Fejhallgató. Webkamera.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia. Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; a tanulás tanítása.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
Infokommunikációs eszközzel egyéni információ küldése és fogadása, mobilkommunikációs eszközök.	Üzenet küldése és fogadása mobilkommunikációs eszközökkel (SMS, MMS) IP alapú kommunikáció használata, pl. Skype.	Feladattal vezetett egyéni munka.	Fizika. Kémia. Magyar irodalom	Információforrások, gyakorló feladatok. Fejhallgató, telefon, mikrofon.
<i>Dinamikus információ elhelyezése a célnak megfelelő formátumban az interneten. Platform független</i>	<i>A blogok szerepének megismerése. Blog létrehozása. Adatlapok létrehozása közösségi portálokon, az adatlapok tartalmi követelményeinek megismerése.</i>		Magyar irodalom és nyelvtan.	
Fogalmak	Publikálás az interneten. Információtovábbítás mobil eszközökkel és ezek hardver - és szolgáltatási feltételei.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Médiainformatika, könyvtári informatika	Óraszám 2–7 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Célzott, tematikus keresések gyakorlott elvégzése nyomtatott, multimédiás és elektronikus források körében, a könyvtári katalógusok gyakorlott használata. A lexikonok, kézikönyvek információszerkezetének ismerete.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: média szaktanterem, könyvtár.	

Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
Az iskolai könyvtár eszköztárának teljes körű és készségi szintű használata.	Könyvtárhasználat. A szükséges információhordozó kiválasztása.	Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka tanári irányítás mellett.	Magyar nyelv és irodalom.	Információforrások, gyakorló feladatok, multimédiás eszközök. Komplex és projekt-feladatok.
A könyvtártípusok, az elektronikus könyvtár lehetőségei és alkalmazása.	Lexikon, szótár, kézikönyv, szakkönyv, közhasznú információs források használata. Az információhoz jutás. Esélyegyenlőség.			
Keresési szempontok kifejezése a könyvtár kódrendszerével.	Keresőkérdések megfogalmazása. Logikai műveletek.			
Irányított forrás- és információkeresés, direkt és indirekt tájékoztató eszközök.	Hatékony, célirányos keresési módszerek.	Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka tanári irányítás mellett.	Matematika. Biológia. Kémia. Fizika. Magyar	Információforrások, gyakorló feladatok, multimédiás eszközök. Digitális

A hagyományos médiumok (könyv, folyóirat, rádió, zene, film, tévé) és az informatikai eszközök.	A hagyományos és a számítógépes eszközök összehasonlítása. Tudástárak CD-n és az interneten. <i>Saját zenei anyag készítése.</i> <i>A digitális fényképezés kipróbálása.</i>		irodalom Történelem. Vizuális kultúra. Élő idegen nyelv Földrajz.	fényképezőgép. Mikrofon.
A tanulmányi feladatoknak megfelelő médium kiválasztása és feldolgozása etikai szabályainak alkalmazásával.	Az informatika különböző területein tanultak együttes alkalmazása.			
Fogalmak	Könyvtípusok, használati jellemzőik. A könyvtári katalógus. Médiatár. Kézikönyvtár. Szak- és közkönyvtár. Nemzeti könyvtár . Elektronikus könyvtárak . Keresés katalóguscédula alapján. Keresés adatbázisokban . Direkt tájékoztatás. Indirekt tájékoztatási eszközök. A hagyományos médiumok informatikai megjelenése (digitális könyv, internetes folyóiratok, zenehallgatás, <i>filmvetítés számítógépen, digitális fényképezés</i>). Az információkeresés problémái. Médiumok kiválasztása.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Az információs társadalom	Óraszám 2–6 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Az információkkal adatokkal kapcsolatos alapvető használati szabályok ismerete. Az adatvédelemmel, adatbiztonsággal, a szerzői joggal, a számítógép használatával kapcsolatos alapvető szabályok ismerete és betartása.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: számítógépes szaktanterem.	

Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; testi és lelki egészség.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
Szerzői jogi alapfogalmak, a szabad felhasználás köre tartozó adatok.	Dokumentumok. A szerzői jogi és etikai kérdések elemzése, példákön történő bemutatása.	Megbeszélés	Magyar irodalom és nyelvtan Történelem.	Internet hozzáférés, feladatok.
Az informatikai biztonság kérdéseinek, illetve az információnak a hitelessége.	A weblapokon talált anyagok elemzése hitelesség szempontjából. Adatbiztonság. Az adatok megadásának veszélyei.	Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka.	Történelem.	
Az informatika emberi kapcsolatokra gyakorolt hatása.	Hogyan változtatják meg életünket az új informatikai szolgáltatások, lehetőségek? A függőség kialakulása.		Földrajz. Magyar irodalom. Osztályfőnöki óra.	
Az infokommunikációs világban kialakult alapvető viselkedési szabályok.	Információhordozók etikus használata.		Fizika. Matematika.	

Fogalmak	Szerzői jog, szoftverek jogi státusa, freeware, shareware, az interneten lévő információ szerzői jogi helyzete. Adatvédelem, adatbiztonság, hitelesség, netikett. Az informatikai eszközök adta lehetőségek régen és ma, a számítógép és az internet veszélyei.

Az ismétlő-, az összefoglaló és az ellenőrző órák javasolt száma a 10. évfolyamon

Év eleji felmérés	min. 1 óra, max. 2 óra
Év eleji ismétlés	min. 1 óra, max. 2 óra
Témazáró összefoglalás	min. 2 óra, max. 4 óra
Témazáró dolgozat	min. 2 óra, max. 4 óra
A témazáró dolgozatok javítása és a hiányok pótlása	min. 1 óra, max. 2 óra
Év végi összefoglalás	min. 1 óra, max. 2 óra

Tovább lépés feltételei

Az informatikai eszközök használata

A tanuló:

- Ismerje a számítástechnika fő alkalmazási területeit.
- Ismerje a főbb egységeket, perifériákat és működési elvüket, tudja azokat önállóan csatlakoztatni és használni.
- Tudjon a könyvtárszerkezetben tájékozódni, mozogni, könyvtárat váltani, a számára szükséges fájlt megtalálni.
- Tudjon könyvtárat létrehozni, törölni. Tudjon fájlt, könyvtárat áthelyezni, másolni.
- Tudjon mágneslemezt formázni, legyen tisztában a lemezformázás veszélyeivel. Ismerje megfelelő lemezellenőrző program használatát.
- Tudjon optikai tárolón, külső merevlemezen állományokat rögzíteni, legyen tisztában a másolás etikai szabályaival.
- Tudjon önállóan használni multimédiás oktatóprogramokat.
- Tudjon az iskolai hálózatba belépni, onnan kilépni. Ismerje és tartsa be a hálózat használatának szabályait.
- Legyen képes képek, hangok digitalizálását elvégezni és a digitális állományokat különböző fájlformátumokban elmenteni.

- Ismerje egy vírusellenőrző program kezelését, legyen tisztában a vírusirtás veszélyeivel.
- Legyen képes a fertőzések elleni védőintézkedések végrehajtására.
- Legyen képes tűzfal program beállításait elvégezni.
- Ismerje egy tömörítőprogram kezelését. Tudjon állományt tömöríteni és kicsomagolni.
- Tudjon FTP kliens segítségével távoli gépekről fájlokat feltölteni illetve letölteni.

Informatikaalkalmazói ismeretek

A tanuló:

- Ismerje a digitális kép jellemzőit (méret, szín, színmélység, kontraszt).
- Tudja digitális kép jellemzőit változtatni. Legyen képes több képből montázs képet készíteni.
- Tudja megkülönböztetni a különböző szövegegységeket. Tudjon bekezdést, szakaszt és oldalt formázni.
- Tudjon élőfejet, élőlátat létrehozni.
- Tudjon dokumentumokba különböző objektumokat beilleszteni.
- Tudjon szöveget, képet és táblázatot is tartalmazó dokumentumot minta vagy leírás alapján elkészíteni.
- *Tudjon nagyobb méretű dokumentumot stílusokkal formázni. Tudjon szöveges dokumentumban oldalszámozást, tartalomjegyzéket és lábjegyzetet készíteni.*
- Tudjon egyszerű táblázatot létrehozni. Ismerje a kapcsolatot a táblázatkezelő és a szövegszerkesztő rendszerek között.
- Tudja alkalmazni az oldalbeállításához kapcsolódó formázási lehetőségeket (tájolás, margó).
- Tudja alkalmazni a szegélyezés és mintázat készítés lehetőségeit. *Tudjon táblázatkezelőben élőfejet és élőlátat készíteni.*
- Ismerje a diagramok szerkesztésének, módosításának lépéseit. Tudjon az ábrázolandó adatoknak és a belőle levonandó következtetéseknek megfelelő diagramtípust választani (pont, vonal, oszlop, kör). Tudjon diagramot és más objektumot beilleszteni.
- Legyen képes az összetartozó adatok közötti egyszerű összefüggések felismerésére.
- Tudjon használni tantárgyi, könyvtári, hálózati adatbázisokat, tudjon különféle adatbázisokban keresni.
- *Tudjon különböző dokumentumokból származó részleteket saját munkájában elhelyezni.*
- *Legyen tisztában a dokumentumrészletek, saját munkában való felhasználásának etikai, jogi normáival.*
- *Tudjon makrókat készíteni szövegszerkesztőben és táblázatkezelőben.*
- Tudja a vágólapot több módon is használni.
- Tudja értelmezni a programok által szolgáltatott válaszokat

- Ismerje a weblap jellemző elemeit. A címsor, háttérszín, háttérkép, különböző színű, méretű, igazítású szöveg, listák, táblázatok, képek, animációk, hivatkozások elhelyezése egy grafikus webszerkesztővel.
- Tudjon egyszerű weblap szerkesztési feladatot elvégezni.

Infotechnológia

A tanuló:

- Tudjon problémák megoldásához megfelelő szoftver és hardver eszközöket kiválasztani.
- Szerezzen tapasztalatot problémák informatikai módszerekkel történő megoldásában.
- Szerezzen tapasztalatot mindennapi események modellezésére.

Infokommunikáció

A tanuló:

- Tudjon önállóan webhelyeket felkeresni.
- *Ismerje meg az IP alapú kommunikáció különböző fajtáit.*
- Tudja, hogyan lehet SMS-t, MMS-t küldeni és fogadni.
- *Ismerje meg a blogok szerepét. Legyen képes saját blog létrehozására.*
- Ismerje a digitális technika megjelenési lehetőségeit.

Az információs társadalom

A tanuló:

- Ismerje interneten található információk jogi és etikai szabályait.
- Legyen képes a talált információ hitelességének ellenőrzésére.
- *Tudjon egyszerű zenei és filmanyagot számítógépen lejátszani.*
- Ismerje és tartsa be a fájlok letöltésének, állományok másolásának jogi és etikai szabályait.

Könyvtári és médiainformatika

A tanuló:

- Ismerje az iskolai könyvtár szépirodalmi és szakirodalmi részeit, legyen tisztában az itt használt kétféle raktári renddel.
- Tudjon keresni megadott szempontok alapján a betűrendes katalógusban szerző szerint, cím szerint.
- Tudjon lexikont, szótárakat, közhasznú információs forrásokat használni.

- Tudjon segédkönyveket használni információszerezésre.
- Ismerje a nyomtatott dokumentumok, periodikák típusait.

11. évfolyam

Célok és feladatok

A technikai eszközök fejlődésével viszonylag könnyen elérhetővé vált, hogy a mozgóképeket digitális formában rögzítsük. A felvételeinket megoszthatjuk másokkal, valamint önálló filmeket is létrehozhatunk. A tanulók tudjanak digitális kamerával felvételt készíteni és azt videó szerkesztővel átalakítani.

Napi életünk során sokszor kell döntéseket hoznunk, amely döntéseket hol jól, hol rosszul felmért információk alapján hozzuk meg. A tanulók ismerjék meg, hogy az informatikai eszközök segíthetnek a döntés előkészítésben. Tudjanak egyszerű pénzügyi számításokat elvégezni. Tudjanak táblázatkezelővel egyszerű statisztikai elemzéseket elvégezni, az adatokat megfelelő típusú diagramon megjeleníteni. Legyenek képesek táblázatkezelővel tantárgyi feladatokat megoldani.

A tanulók szerezzenek tapasztalatot a csoportos probléma megoldásra, ismerjék meg az egyéni és a kooperatív tanulási technikákat. Fontos az, hogy a tanulók életkorának megfelelő eszközökkel és módszerekkel dolgozzunk. Törekedni kell arra, hogy a tanórán sokféle érdekes tevékenységgel találkozzanak a diákok

A tananyag tematikai egységei

A műveltségterület sajátosságaiból adódóan a tematikai egységek és a tantárgy fejlesztési feladatai egybeesnek, ezért az utóbbiakat a nevelési-oktatási célok között nem szerepeltetjük.

Tematikai egység/Fejlesztési célok	Javasolt órakeret
	A 1 óra/hét (37 óra)
Az informatikai eszközök használata	4
Informatika-alkalmazói ismeretek	20

Tematikai egység/Fejlesztési célok	Javasolt órakeret
	A 1 óra/hét (37 óra)
Infotechnológia (problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel)	7
Infokommunikáció	3
Médiainformatika, könyvtári informatika	1
Az információs társadalom	1
Az elektronikus vásárlás szerepe a XXI. században	
Év végi összefoglalás	1
Heti összes óraszám	1
Évi összes óraszám	37

11. évfolyam

Tematikai egység fejlesztési cél	Az informatikai eszközök használata				Óraszám 4 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Az alapvető perifériák szerkezetének, működésének ismerete, kezelése és alapvető karbantartási műveletei. Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása.				
További különleges feltételek	Személyi				
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internet csatlakozás, kivetítő, DV kamera				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: idegen nyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás.				
	Kiemelt fejlesztési feladatok: gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök	
Digitális film.	Digitális kamerák jellemzőinek megismerése. Felvétel készítése. Videó fájl rögzítése számítógépre.	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés.	Fizika	Szemléltető-eszközök, tárgyak, programok, feladatlapok. Videókamera.	
Az operációs rendszer, segédprogramok szolgáltatásai.	Videó fájl letöltése digitális kameráról.		Média. Osztályfőnöki óra.		
Tömörítés.	Videó fájlok tömörítése.				

Fogalmak	Hardvereszközök. Objektívek tulajdonságai (rekesz, gyújtótávolság, mélységélesség – fókusz). Kamera szenzora (CCD, CMOS). Kompozíció. Aranymetszés. USB, firewire portok. Állománykezelő segédprogramok. A tömörítés fogalma, célja, egyszerű tömörítési módok, archiválás, adatvédelem. Tömörítőprogramok. A tömörítés célja. Videó fájlok típusai. MPEG.

Tematikai egység fejlesztési cél	Informatikaalkalmazói ismeretek				Óraszám 14 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Minta alapján egyszerű szerkesztési és formázási műveletekkel szöveges és rajzos dokumentumok készítése. Adatszerkezetek értelmezése, adatok elhelyezése, egyszerű adatszerkezetek létrehozása.				
További különleges feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internet csatlakozás, kivetítő.				
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; környezettudatosságra nevelés; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.				
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök	
Videó fájlok létrehozása, átalakítása, formázása.	Forgatókönyv írása. Film elemzése Videó fájl megnyitása. Utómunka egy video szerkesztő programmal (NLE).	Tanári bemutatás önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés.		Rajzok, képek, rajzeszközök, szemléltető-eszközök, tárgyak, információ-	

	Szöveg, zene elhelyezése saját videókban. Videó fájl mentése.		források, feladatlapok.
Multimédiás dokumentumok (szöveg, rajz, zene, fénykép, animáció, film) készítése.	Multimédiás dokumentumok elkészítése közös munkában, csoportokban. Szöveg, rajz (ábra), zene, fénykép (film), animáció elhelyezése a dokumentumban.	Vizuális kultúra. Mozgóképkultúra és médiaismeret.	
Problémamegoldás táblázatkezelővel	Tantárgyi feladatok megoldása. PontXY függvény használata. A mindennapi életben előforduló problémák megoldása. Pénzügyi függvények alkalmazása.	Fizika. Kémia. Földrajz. Biológia. Matematika.	
Statisztika	Statisztikai függvények használata táblázatkezelőkben. Az adatok grafikus kiértékelése.	Matematika.	
Adatkezelés táblázatkezelővel.	Adatok rendezése, szűrés. Több munkalapon lévő adat elemzése. Függvények alkalmazása különböző lapokon lévő adatokra.		
Körlevél	A törzsdokumentum és az adattábla fogalmának megismerése. Oklevél készítése körlevél funkció felhasználásával.		
Térinformatikai alapismeretek	Térinformatikai alapismeretek: térképek és adatbázisok összekötési lehetőségei, útvonalkeresők, térképi keresők használata	Földrajz. Fizika. Matematika.	
Fogalmak	Szoftvereszközök. A multimédia elemei. Digitális film. Filmvetítés. Kodek fogalma. Képi információ Kamat, kamatos kamat, részlet számítása. Statisztikai alapismeretek (gyakoriság, átlag, medián, módusz, szórás) használata táblázatkezelésben. Körlevél.		

Tematikai egység fejlesztési cél	Infotechnológia (problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel)	Óraszám 7 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Adott, egyszerű problémát megoldó eljárás adatainak megválasztása és az eljárás lépéseinek gyakorlott meghatározása.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internet csatlakozás, kivetítő.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlet szerepeire.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
A problémamegoldó informatikai eszközök és módszerek.	Iskolához kapcsolódó problémák megoldása önálló, illetve irányított csoportmunkában (projekt). Problémából feladat. Projektfeladatok megoldása.	Csoportmunka tanári irányítással, feladattal vezetett egyéni munka, projektfeladatok megoldása.	Osztályfőnöki óra Fizika. Biológia. Történelem. Magyar irodalom. Élő idegen nyelv. Matematika.	Információ-hordozók, gyakorló feladatlapok, komplex és projekt feladatok.
Mérések és szimulációk	Tantárgyi szimulációs programok használata. A paraméter változtatás hatásainak felismerése, vizsgálata.	Tanári bemutatás önálló kipróbálás, feladatmegoldás,	Kombinatorika. Fizika. Biológia.	

Robotika	Programozható játékok kipróbálása. Egyszerű programok írása robotok részére.			
Fogalmak	A problémák megoldásához szükséges informatikai eszközök és módszerek, azok komplex alkalmazása. A problémamegoldó tevékenység tervezése Adott feladat megoldásához algoritmusok tervezése, elemzése és megvalósítása. A problémamegoldás során szükséges adatok és eredmények megtervezése, értelmezése.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Infokommunikáció	Óraszám 3 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	A böngészőprogram szolgáltatásainak gyakorlott alkalmazása.	
További különleges feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia. Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; a tanulás tanítása.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
Információ elhelyezése az interneten.	Saját audio ill. videó anyag megosztása az interneten. Adataink védelme.	Feladattal vezetett egyéni munka, csoportmunka tanári irányítással.		Internet hozzáférés, komplex feladatok.
E-lexikon, e-könyv	Interaktív lexikonok szerkesztése, elektronikus könyvek, közösen szerkeszthető dokumentumok sajátosságai.		Magyar irodalom. Történelem. Fizika. Kémia. Biológia.	
Fogalmak	Videó portálok. Interaktív lexikonok szerkesztése. Elektronikus könyv.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Médiainformatika, könyvtári informatika	Óraszám 2 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Egyszerű célzott, tematikus keresések gyakorlott elvégzése nyomtatott és multimédiás források körében. A könyvtári katalógusok használata.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: média szaktanterem, könyvtár.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
Digitális média.	Televíziók, rádiók az interneten. Médiatárak.	Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka tanári irányítás mellett.	Fizika. Mozgókép-kultúra és médiaismeret.	Internet hozzáférés, gyakorlófeladatok, multimédiás eszközök, komplex és projekt-feladatok.
Fogalmak	Médiatár. Elektronikus könyvtárak . Az információkeresés problémái. Médiumok kiválasztása.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Információs társadalom	Óraszám 1 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Az információkkal, adatokkal kapcsolatos alapvető magatartási szabályok ismerete. Tapasztalatok az információk, adatok kezelésével kapcsolatos kockázatokról.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: számítógépes szaktanterem.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; testi és lelki egészség.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
Fájlmegosztás	A fájlmegosztó rendszerek működésének megismerése, biztonsági kockázatainak felismerése. Jogi problémák a fájlmegosztásokkal.	Megbeszélés.	Osztályfőnöki óra	Internet hozzáférés és feladatok.
Adatlopások	Személyes adataink védelme. Az adatlopások kockázatainak megismerése.	Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka, bemutatás, kiselőadás, könyvtári		
Fogalmak	Szerzői jog. Adataink a hálózatokon. Adatvédelem. Adatbiztonság. Az informatikai eszközök adta lehetőségek régen és ma.			

Az ismétlő-, az összefoglaló és az ellenőrző órák javasolt száma a 11. évfolyamon

Év eleji felmérés	min. 1 óra
Év eleji ismétlés	min. 1 óra
Témazáró összefoglalás	min. 2 óra
Témazáró dolgozat	min. 2 óra
A témazáró dolgozatok javítása és a hiányok pótlása	min. 1 óra
Év végi összefoglalás	min. 1 óra

A továbbhaladás feltételei

Az informatikai eszközök használata

A tanuló:

- Ismerje az USB és a firewire portokat. Tudjon eszközöket csatlakoztatni ezen portokra.
- Tudjon digitális kamerával felvételt készíteni.
- Tudja csatlakoztatni a videokamerát a számítógéphez. Legyen képes adatokat áttölteni kameráról a számítógép adathordozójára.

Informatikaalkalmazói ismeretek

A tanuló:

- Tudjon egy videószerkesztő programmal egyszerű vágási, feliratozási munkát elvégezni. Legyen képes videó anyaghoz zenei aláfestést készíteni.
- Ismerje a különböző videó formátumokat, kodekeket.
- Legyen képes az összetartozó adatok közötti egyszerű összefüggések felismerésére.
- Tudjon használni tantárgyi, könyvtári, hálózati adatbázisokat, tudjon különféle adatbázisokban keresni.
- Legyen képes táblázatkezelővel tantárgyi feladatokat megoldani.
- Tudjon egyszerű pénzügyi számításokat elvégezni (hitel, törlesztő részlet, kamat számítása)
- Tudjon táblázatkezelővel egyszerű statisztikai elemzéseket elvégezni, az adatokat megfelelő grafikonon megjeleníteni.
- Tudjon több munkalappal dolgozni, legyen képes az adatokat rendezni, szűrni.
- Tudja értelmezni a programok által szolgáltatott válaszokat.
- Tudjon körlevelet készíteni.

Infotechnológia

A tanuló:

- Tudja algoritmus-leíró nyelven megfogalmazni a hétköznapi és matematikai problémák, tevékenységek algoritmizálható részleteit.
- Tudja a létrehozott eljárásokat építőelemként felhasználni.
- Szerezzen tapasztalatot problémák informatikai módszerekkel történő megoldásában.
- Szerezzen tapasztalatot mindennapi események modellezésére.

Infokommunikáció

A tanuló

- Tudjon saját videó ill. hanganyagot megosztani az interneten.
- Ismerje meg az interaktív lexikonok és elektronikus könyvek használatát.
- Tudjon interaktív lexikonok szerkesztésébe bekapcsolódni.

Az információs társadalom

A tanuló:

- Tudjon egyszerű zenei és filmanyagot számítógépen lejátszani.
- Legyen elképzelése a legújabb információs és kommunikációs technológiák társadalmi hatásairól.
- Ismerje a túlzott informatikai eszközhasználat személyiségromboló, egészségkárosító hatását.
- Ismerje a helyi és a távhálózatok netikettjét.
- Ismerje és tartsa be a fájlok letöltésének, állományok másolásának jogi és etikai szabályait.

Könyvtári és médiainformatika

A tanuló:

- Tudjon lexikont, szótárakat, közhasznú információs forrásokat használni.
- Tudjon elektronikus médiumokat használni információszerzésre.

12. évfolyam

Célok és feladatok

A felnőttlét szerepeire való felkészülés egyik fontos eleme a pályaorientáció. Általános célja, hogy segítse a tanulók további iskola- és pályaválasztását. Összetevői: az egyéni adottságok, képességek megismerésén alapuló önismeret fejlesztése; a legfontosabb pályák, foglalkozási ágak és a hozzájuk vezető utaknak, lehetőségeknek, alternatíváknak a megismerése tevékenységek és tapasztalatok útján. Tudatosítanunk kell a tanulóknak, hogy életpályájuk során többször kényszerülhetnek pályamódosításra. A karrierjük építéséhez tudjanak önéletrajzot, állaspályázatot vagy kérvényt írni.

Az iskolának – a tanulók életkorához és a lehetőségekhez képest – átfogó képet kell nyújtania a munka világáról. Ennek érdekében olyan feltételeket, tevékenységeket kell biztosítani, amelyek elősegíthetik, hogy a tanulók kipróbálhassák képességeiket, elmélyedhessenek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, ezzel is fejlesztve ön- és pályaismereteiket. Tudják a pályaválasztáshoz szükséges információkat megkeresni és azok alapján jól előkészített döntéseket hozni. Ismerjék meg az elektronikus ügyintézés különböző formáit (pl. e-felvételi).

Adatainkat adatbázisok tárolják. A tanulók ismerjék meg az adatbázisok szerepét az információ szolgáltatásban. Tudjanak alapvető adatgyűjtési és -feldolgozási algoritmusokat (összegzés, számlálás, eldöntés, keresés, kiválasztás, rendezés) alkalmazni feladatmegoldásokban. Ismerjék az adatbázissal szembeni követelményeket; az adattábla, rekord, mező, kapcsolómező, kulcsmező jellemzőit és az állomány fogalmak alkalmazását, valamint értsék meg ezek egymáshoz való viszonyát.

A tananyag tematikai egységei

A műveltségterület sajátosságaiból adódóan a tematikai egységek és a tantárgy fejlesztési feladatai egybeesnek, ezért az utóbbiakat a nevelési-oktatási célok között nem szerepeltetjük.

Tematikai egység/Fejlesztési célok	Javasolt órakeret
	A 1 óra/hét (37 óra)
Az informatikai eszközök használata	2
Informatika-alkalmazói ismeretek	20
Infotechnológia (problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel)	3

Tematikai egység/Fejlesztési célok	Javasolt órakeret
	A 1 óra/hét (37 óra)
Infokommunikáció	2
Médiainformatika, könyvtári informatika	2
Az információs társadalom	5
Az elektronikus vásárlás szerepe a XXI. században	2
Év végi összefoglalás	1
Heti összes óraszám	1
Évi összes óraszám	37

12. évfolyam

Tematikai egység fejlesztési cél	Az informatikai eszközök használata	Óraszám 2 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Az alapvető perifériák szerkezetének, működésének ismerete, kezelése és alapvető karbantartási műveletei. Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internet csatlakozás, kivetítő.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: idegen nyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Tanesszközök
Adatbiztonság	Elektronikus aláírás létrehozásának menete, hardverkulcsok, mágneses és chipes kártyák. Az adatok biztonságos tárolásának szoftveres és hardveres biztosítása. Fájlok illetéktelenek által történő hozzáféréseinek megakadályozása.	Tanári bemutatás, önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés.	Történelem. Földrajz. Fizika. Fizika Osztályfőnöki óra.	Szemléltető-eszközök, programok, feladatlapok. Pendrive, hardver kulcs.
Fogalmak	Hardvereszközök. Elektronikus aláírás használata. Mágneses és chipes kártyák. Pendrive adatvédelme. Ujjlenyomat azonosítása. Hardverkulcs.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Informatikaalkalmazói ismeretek	Óraszám 20 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Adatszerkezetek értelmezés, adatok elhelyezése, egyszerű adatszerkezetek létrehozása. Célzott keresések elvégzése elektronikus információforrásokban.	
További különleges feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internet csatlakozás, kivetítő.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; környezettudatosságra nevelés; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
Személyes dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása.	Önéletrajz készítése. (EUpass) Állaspályázat vagy kérvény készítése.	Tanári bemutatás önálló kipróbálás, feladatmegoldás, feladattal vezetett önálló megismerés.	Magyar nyelv és irodalom.	Rajzok, képek, rajzeszközök, szemléltető-eszközök, információ-források, feladatlapok.
A megtalált információ gyűjtése, értelmezése, feldolgozása	Adatok gyűjtése, elhelyezése saját dokumentumban. Pályaválasztáshoz kapcsolódó információk gyűjtése.			
Az adatbázisokból, számítógépes hálózatból való információszerzés módjai.	Keresés meglévő adatbázisban. Információ szerzése tantárgyi programokból, könyvtári adatbázisokból, internetről.		Osztályfőnöki óra.	
Adatbázis-kezelés	Adatállományok. Adatbázis létrehozásának lépései. Egyszerű adatbázis tervezése, készítése. Adattáblák és kulcsok: 1:n, n:m kapcsolat megvalósítása. Általános célú eszközzel ill. szövegfájlból adatbázis feltöltése. Keresési és lekérdezési feladatok. Szűrések.		Földrajz. Történelem. Biológia. Médiaismeret. Matematika.	

Fogalmak	Adatok a mindennapi életben, a tudományos életben. Információforrások. Az adatbázisok szerepe az információszolgáltatásban. Adatok gyűjtése és feldolgozása kézi és számítógépes módszerekkel. Az adat, adathalmaz, adatállomány, adatbázis fogalmak Elemi és összetett adatok kezelése, a feladatmegoldáshoz megfelelő adattípus kiválasztása. Alapvető adatgyűjtési és feldolgozási algoritmusok (összegzés, számlálás, eldöntés, keresés, kiválasztás, rendezés) alkalmazása feladatmegoldásban. Különböző számtípusú adatok (egész, valós), elemi és összetett adatok használata. Egy relációs adatbázis alapszintű kezelése. Az adatbázissal szembeni követelmények; adattábla, rekord, mező, kapcsolómező, kulcsmező jellemzők és az állomány fogalmak alkalmazása; ezek egymáshoz való viszonyának megértése.

Tematikai egység fejlesztési cél	Infotechnológia (problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel)	Óraszám 3 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Adott, egyszerű problémát megoldó eljárás adatainak megválasztása és az eljárás lépéseinek gyakorlott meghatározása.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; művészeti-esztétikai kompetencia, a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlet szerepeire.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
A problémamegoldó informatikai eszközök és módszerek.	Iskolához kapcsolódó problémák megoldása önálló, illetve irányított csoportmunkában (projekt). Problémából feladat. Projektfeladatok megoldása.	Csoportmunka tanári irányítással, feladattal vezetett egyéni munka, projektfeladatok megoldása.	Osztályfőnöki óra Fizika. Biológia. Történelem. Magyar irodalom Élő idegen nyelv. Matematika.	Információ-hordozók, gyakorló feladatlapok, komplex és projektfeladatok.
Fogalmak	A problémamegoldás lényege. Csoportmunka.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Infokommunikáció	Óraszám 2 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Levelezőrendszer és böngészőprogram alapvető szolgáltatásainak gyakorlott alkalmazása.	
További különleges feltételek	Személyi Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia. Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; a tanulás tanítása.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
Hatékony, céltudatos információszerzés az internetről, információ elhelyezése az interneten.	Hasznos webhelyek. Tematikus és kulcsszavas keresők használata. Weboldalak szöveges és grafikus részleteinek, adatainak letöltése, mentése, nyomtatása.	Feladattal vezetett egyéni munka, csoportmunka tanári irányítással.	Osztályfőnöki óra. Fizika. Biológia. Történelem. Magyar irodalom Élő idegen nyelv Matematika.	Internet hozzáférés, komplex feladatok. Mobiltelefon.
Fogalmak	Űrlapok. A telefon mint információ keresés és -továbbítás eszköze.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Médiainformatika, könyvtári informatika	Óraszám 2 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Egyszerű célzott, tematikus keresések gyakorlott elvégzése nyomtatott és multimédiás források körében. A könyvtári katalógusok használata.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: média szaktanterem, könyvtár.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
Az iskolai könyvtár eszköztárának teljes körű és készségi szintű használata.	Könyvtárhasználat. A szükséges információhordozó megkeresése.	Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka tanári irányítás mellett.	Osztályfőnöki óra. Fizika. Biológia. Történelem. Magyar irodalom. Élő idegen nyelv. Matematika.	Információforrások, gyakorlófeladatok, multimédiás eszközök, komplex és projektfeladatok.
Fogalmak	Direkt tájékoztatás. Indirekt tájékoztatási eszközök.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Információs társadalom	Óraszám 5 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Az információkkal, adatokkal kapcsolatos alapvető magatartási szabályok ismerete. Tapasztalatok az információk, adatok kezelésével kapcsolatos kockázatokról.	
További különleges feltételek	Személyi Tárgyi: számítógépes szaktanterem.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia. Kiemelt fejlesztési feladatok: európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; testi és lelki egészség.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
Személyes adataink hivatalos nyilvántartása	TAJ, E-Magyarország, APEH	Megbeszélés.	Földrajz. Történelem. Matematika.	Internet hozzáférés és feladatok. Felvételi tájékoztató.
Felvételi rendszer	Felvételi jelentkezés elektronikusan (Felvi.hu). Továbbtanulás Magyarországon, ill. az Európai Unióban.	Feladattal vezetett egyéni és csoportos munka, bemutatás, kiselőadás, könyvtári és internetes információkeresés,.	Magyar nyelv és irodalom.	
Pályaválasztás segítése	Felsőoktatási intézmények honlapjai. Pályaválasztás, szakmaválasztás. Karrier.		Földrajz. Történelem. Osztályfőnöki óra.	
Online ügyfélkezelések	Regisztráció. Reklamáció. Személyes információk elérése.			
Fogalmak	Adatvédelem. Adatbiztonság. E-Magyarország. E-felvételi. Karrier. Az informatikai eszközök adta lehetőségek régen és ma.			

Tematikai egység fejlesztési cél	Az elektronikus vásárlás szerepe a XXI. században	Óraszám 2 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	A fogyasztással, kereskedelemmel, az árucikkekkel kapcsolatos alapvető fogalmak ismerete, tapasztalatok.	
További különleges feltételek	Személyi	
	Tárgyi: Számítógépterem, hálózat, internetcsatlakozás, kivetítő.	

Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; digitális kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia.			
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; felkészülés a felnőttléti szerepeire.			
Tartalmak	Tanulói tevékenységek	Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
Elektronikus vásárlás, e-kereskedelem.	Az elektronikus kereskedelem és a vásárlási lehetőségek tanulmányozása. Webáruházak, online könyvesboltok. Online árverések.	feladattal vezetett önálló munka.	Osztályfőnöki óra.	információ-források és feladatok.
Internetes banki szolgáltatások	Bankszámlához kapcsolódó szolgáltatások megismerése. Internet-banking.		Történelem.	
E-hulladék	Ismerjék meg az e-hulladék körébe tartozó termékeket. Ismerjék meg az e-hulladék elhelyezésére vonatkozó szabályokat.		Földrajz. Biológia Kémia.	
Fogalmak	E-kereskedelem, internetes licitálás, bankszámla, bankkártya, elektronikus pénztárca, elektronikus aláírás, adatbiztonság. E-hulladék.			

Az ismétlő-, az összefoglaló és az ellenőrző órák javasolt száma a 12. évfolyamon

Év eleji felmérés	min. 1 óra
Év eleji ismétlés	min. 1 óra
Témazáró összefoglalás	min. 2 óra
Témazáró dolgozat	min. 2 óra
A témazáró dolgozatok javítása és a hiányok pótlása	min. 1 óra
Év végi összefoglalás	min. 1 óra

A továbbhaladás, érettségire bocsájtás feltételei

Az informatikai eszközök használata

A tanuló:

- Ismerje meg az elektronikus aláírás fogalmát, használati módjait.
- Ismerje meg a mágnes és chipkártyával történő adatvédelem módjait.
- Tudja fájlok, mappák, külső adathordozók illetéktelen hozzáférését megakadályozni.

Informatikaalkalmazói ismeretek

A tanuló:

- Tudjon európai normáknak megfelelő önéletrajzot elkészíteni.
- Tudatosan tervezze meg készülő dokumentumait.
- Tudjon továbbtanulására, szakmaválasztásra vonatkozó információkat gyűjteni és azokat rendezet formába letárolni.
- Tudja kezelni a rendelkezésére álló adatbázis-kezelő programot.
- Legyen képes adatmodellt alkotni egy konkrét feladat alapján, az adatmodell alapján tudjon adatbázist definiálni, annak tartalmát folyamatosan karbantartani.
- Tudjon egyszerű adatbeviteli sémát (űrlapot) tervezni és alkalmazni.
- Tudjon adattáblák között kapcsolatokat felismerni és felépíteni, nagy adatbázisokból is tudjon lekérdezéssel információt nyerni, a nyert adatokat tudja esztétikus, használható formába elrendezni!
- Tudja értelmezni a programok által szolgáltatott válaszokat

Infotechnológia

A tanuló:

- Szerezzen tapasztalatot problémák informatikai módszerekkel történő megoldásában.
- Szerezzen tapasztalatot mindennapi események modellezésére.

Infokommunikáció

A tanuló:

- Tudjon önállóan webhelyeket felkeresni.
- Szerezzen jártasságot tematikus és kulcsszavas keresők használatában.

- Tudja weboldalak szöveges és grafikus részleteit letölteni, elmenteni.
- Tudjon tematikus és kulcsszavas keresők használatával számára szükséges információkat megszerezni.
- Tudja az online űrlap adatait értelmezni. Legyen képes űrlapokat kitölteni, módosítani.
- Tudja, hogyan lehet SMS-t, MMS-t küldeni és fogadni.
- Ismerje a digitális technika megjelenési lehetőségeit.

Az információs társadalom

A tanuló:

- Ismerje személyes adatainak hivatalos forrásait. Ismerje a TAJ szám, adószám jelentőségét.
- Ismerje a karrier fogalmát. Tudjon a jövőjére vonatkozó döntésekhez információkat gyűjteni.
- Ismerje az online ügyfélkezelések formáit, tudja használni azokat.

Könyvtári és médiainformatika

A tanuló:

- Ismerje a direkt és indirekt tájékoztatás eszközeit.
- Tudjon tájékozódni közkönyvtárak elektronikus adatbázisaiban.

Az elektronikus vásárlás szerepe a XXI. században

A tanuló:

- Ismerje az elektronikus kereskedelem lehetőségeit, előnyeit és hátrányait.
- Ismerje a bankkártyákra, elektronikus aláírásokra vonatkozó biztonsági szabályokat.
- Ismerje az e-hulladék fogalmát, az e-hulladék elhelyezésére vonatkozó szabályokat.

Idegen nyelv

9-12. évfolyam

Bevezető

A Nemzeti Tankönyvkiadó által kínált kerettanterv az első és a második idegen nyelv oktatását segítő kerettantervet tartalmazza. A két kerettanterv mintául szolgálhat a különböző idegen nyelvek kerettanterveinek kialakításához.

A célok és a fejlesztési feladatok a Nemzeti alaptanterv, illetve a Közös Európai Referenciakeret szintleírásai alapján készültek.

A tematikai egységek és a tartalmak évfolyamokra bontott listái természetesen csak ajánlásnak tekinthetők. Ezeket az egyes évfolyamok között át lehet helyezni, ha a tanulócsoporthoz való illeszkedése, az óraszámok vagy a tanulók előzetes ismeretei miatt ez indokolt.

A két tantervhez egy melléklet is készült, amely konkrét angol és a német nyelvi példákat tartalmaz.

Célok és feladatok

Az első idegen nyelvet a tanulók legkésőbb a negyedik osztály óta tanulják, de sokan korábban kezdték a nyelvtanulást. Ezért a nyelvtanulás folytatása, az átmenet kezelése a legfontosabb feladat a 9. osztály megkezdésekor. Várható ugyanis, hogy a különböző nyelvtanulási úttal rendelkező tanulók különböző nyelvtudási szinttel, különböző motivációval és különböző módszertani tapasztalatokkal érkeznek. A 9. évfolyamon tehát a legfontosabb feladat ezeknek a különbségeknek a kiegyenlítése úgy, hogy közben fenntartható legyen a motiváció, hogy a jobb nyelvtudással rendelkező tanulók se érezzék fölöslegesnek a nyelvtanulást.

A négy év során a kommunikatív nyelvi kompetencia fejlesztése történik autentikus nyelvi anyagokon és reális élethelyzetekben, így a kötelező oktatás végére a tanulók képesek lesznek az első idegen nyelvet személyes, oktatási, közéleti és szakmai kontextusban megfelelően használni. Ezért a fejlesztési feladatok minden nyelvsajátítási szinten a következő egységekből állnak: beszédértés, beszédalképeség, olvasásértés és írás. A négy készség fejlesztése integráltan történik. A nyelvtanulás során a tanulóknak kialakul továbbá a nyelvtanulás, a tanult nyelv, az azt beszélő emberek és kultúrájuk, valamint általában más nyelvek és kultúrák megismerése iránti kedvező attitűd és motiváció. A felhasznált autentikus anyagok révén a tanulók ismereteket is szerezhetnek a célországok és más országok kultúrájáról.

A tanulók a nyelvórákon használt munkaformák következtében képesek önálló feladatmegoldásokra és az együttműködésre közös célok és feladatok megoldása érdekében.

A tanulók képesek nyelvtudásukra differenciáltan reflektálni, ez által képesek lesznek nyelvtudásukat egész életükben önállóan fenntartani, fejleszteni, emellett újabb idegen nyelveket hatékonyan és sikeresen elsajátítani.

A többi tantárggyal való együttműködés is sok előnnyel jár. Egyrészt az idegen nyelvek tanítása során lehet építeni a más tantárgyak keretében is fejlesztett alapkészségekre (pl. szövegértés, szövegalkotás), másrészt a különböző szakorák tartalmaihoz kapcsolódó információgyűjtés az idegen nyelven nagy motiváló erővel bír.

A 9. évfolyam megkezdésekor a tanulók várhatóan az A1 és az A2 nyelvi szint között vannak, és az év végére eléri az A2 szintet. Ezen a szinten a tanuló megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak. Tud kommunikálni az egyszerű és begyakorolt nyelvi helyzetekben, és tud egyszerű nyelvi eszközöket használva beszélni saját háttéréről, szűkebb környezetéről és a közvetlen szükségleteivel kapcsolatos dolgokról.

A 10. évfolyam végére a tanulók az A2 és a B1 szint közötti nyelvtudási szintet érik el. A 11. évfolyam végére a tanulók nyelvtudása eléri a B1 szintet, tehát megértik a fontosabb információkat a világos, standard szövegekben, amelyek ismert témáról szólnak. Elboldogulnak a legtöbb olyan helyzetben, amely a nyelvterületre történő utazás során adódik. Egyszerű, összefüggő szöveget tudnak alkotni ismert vagy az érdeklődési körükbe tartozó témában. Le tudják írni az élményeiket, a különböző eseményeket, meg tudják indokolni a különböző álláspontokat és terveket.

A tanulók a 12. évfolyam végére a B1 és a B2 közötti szintre jutnak el, tehát le tudják tenni a középszintű érettségi vizsgát, és a biztos nyelvhasználók esetleg az emelt szintű vizsga szintjét is eléri. A tanulók képesek tehát megérteni a fontosabb információkat az összetett, konkrét szövegekben. Elboldogulnak a legtöbb olyan helyzetben, amely a nyelvterületre történő utazás során adódik. Egyszerű, összefüggő szöveget tudnak alkotni ismert vagy az érdeklődési körükbe tartozó témában. Le tudják írni az élményeiket, a különböző eseményeket. Megértik az összetettebb érvelést is, és képesek a véleményüket összetettebb, árnyaltabb módon megindokolni. Az iskolai nyelvtanulási folyamat lezárásakor a tanulók tehát képesek az idegen nyelv használatára saját valós céljaik érdekében is. Tudnak az érdeklődési körüknek megfelelő területeken anyagot gyűjteni célnyelvi forrásokból, képesek célnyelvi filmeket, tévéműsorokat követni, amennyiben lassan és érthetően beszélnek bennük. A tanulók el tudják olvasni a jól érthető kortárs irodalmi szövegeket.

Az első idegen nyelv tantárgyi rendszere és óraszámai

A középiskolák helyi tantervei határozzák meg, hogy évfolyamonként milyen órászámban tanítják az első idegen nyelvet. Befolyásolja a helyzetet az is, hogy van-e az adott középiskolában nyelvi előkészítő évfolyam. Természetesen lehetőség van az óraszámok évfolyamok közötti átcsoportosítására is, ez által intenzívebb szakaszok illeszthetők a nyelvtanulási folyamatba.

Évfolyam	9.		10.		11.		12.	
	A	B	A	B	A	B	A	B
Első idegen nyelv	2,5	3	2,5	3	2,5	3	2,5	3

A tanulók értékelése

Az értékelés kiemelten fontos pedagógiai eszköz, amelynek tudatos használatával a tanulók nyelvtudása, önértékelése, önállósága és személyisége fejleszthető. A tanulók értékelésének nem csak a minősítés, hanem a fejlesztés is célja. Ezért olyan mérésekre is sor kerül a munka során, ahol sem a mérőeszköz, sem az értékelés módja nem a vizsgák összegző mérési módszereihez igazodik, hanem alapvetően azt a célt szolgálja, hogy a tanulók pontos, differenciált és jól értelmezhető visszajelzést kapjanak arról, hogy mely területeken felelnek meg a képességeik és a tudásuk az előre eltervezett szintnek, és mely területeken van még tennivalójuk.

Az értékelés elsődlegesen nem a negatívumok kiemelésére, hanem a teljesítmény, hozzáállás, motiváltság, öntevékenység javulására koncentrál.

A mérések és visszajelzések célja és tartalma összhangban van a tanítási célokkal és tartalmakkal, a mérésekben nem csak a nyelvtan és a szókincs szerepel, hanem a nyelvelsajátítás minden területe, azaz a beszédértés, a beszédkézség, az olvasásértés és az írás.

A teljesítmények értékelésekor fontos alapelv, hogy a nyelvi készségeket, a használható nyelvtudást fejlesszük és értékeljük, szemben a nyelvről való ismeretekkel.

Az osztálytermi értékelés differenciáltabb az egyszerű osztályzásnál azért, hogy a tanulók visszajelzést kapjanak saját elért nyelvtudási szintjükéről, és hogy ezen eredmények alapján részletesen megtervezhessék a nyelvtudásuk továbbfejlesztésével kapcsolatos teendőiket. Az osztálytermi értékelésben tehát a tanulók az egyszerű osztályzásnál részletesebb visszajelzést kapnak a teljesítményükről. Fontos továbbá, hogy a mérések eredményeit a tanulók értelmezni tudják, ezért érdemes időt szánni a mérési eredmények részletes értelmezésére is, és érdemes a produktív készségek értékelésekor értékelési skálákat használni.

A teljesítmények értékelésének és a folyamatos önfejlesztésnek elengedhetetlen feltétele, hogy a diákokat ne csak megtanítsuk nyelvet tanulni, hanem fokozatosan kialakítsuk bennük az igényt arra, hogy az idegen nyelvet önállóan és természetesen használják.

A tankönyvek kiválasztásának elvei

A tananyag jó megválasztása előfeltétele az eredményes munkának. A tanár a céloknak, a nyelvtanuló csoportnak és a saját munkastílusának megfelelő tankönyvet választ, de a tankönyvet megfelelő szabadsággal használja. A tanár a tankönyvi anyagot a céljaihoz és a célcsoport igényeihez, szükségleteihez igazítva adaptálja: átrendezi vagy kiegészíti.

A tananyag kiválasztásakor a következő szempontokat kell figyelembe venni: tartalom, munkamódszerek, külső megjelenés, kiegészítő anyagok.

A tananyag kiválasztásakor elsődleges szempont az anyag tartalmi, pragmatikus minőségének mérlegelése. A kiválasztott tananyag változatos, autentikus szövegfajtákat és reális élethelyzeteket tartalmaz, és ezek összhangban vannak a tantervben, valamint az érettségi vizsgakövetelményekben felsorolt szövegfajtákkal és kommunikációs szándékokkal. Fontos a tananyag nyelvtani koncepciója, a nyelvtan feldolgozási módja és vizuális megjelenítése is. A tankönyvben a nyelvtan tárgyalása világos és érthető, elegendő gyakorlási lehetőséget tartalmaz, és a nyelvtan és a szókincs fejlesztését helyzetbe és szövegbe ágyazva végzi el. Fontos szempont lehet, hogy a tananyag mennyiben illeszkedik a magyar anyanyelvű tanulók sajátos igényeihez.

Ezen túlmenően a megfelelő tananyag elegendő interkulturális tartalmat, szempontot tartalmaz. A tartalom megítélésekor tehát a tantervi célok és az érettségi vizsga mérési céljai a mérvadóak, de természetesen kiemelten fontos szempontként kell kezelni a célcsoport életkorát, érdeklődési körét, önállóságát stb. is. A felnőttek számára készült tananyag például komoly nehézségeket és motivációs problémákat okozhat.

A munkamódszerek szempontjából az a legfontosabb, hogy a tananyag elegendő olyan feladatot tartalmazzon, amellyel a tanulók önállósága és együttműködési készsége fejleszthető. A módszertani koncepció alkalmas az aktív, felfedező, cselekedtető nyelvtanulásra és a tanulók differenciált fejlesztésére. A változatos munkaformák mellett természetesen nagyon fontos, hogy a tananyag módszertani szempontból illeszkedjen a tanulócsoport és a tanár elképzeléseihez.

A tananyag kiválasztása után fontos lépés a tanmenet elkészítésekor a szükséges változtatások és kiegészítések előzetes megtervezése, hogy ezek is tudatosan illeszkedjenek a tananyagba.

A tanulók a 9. osztály megkezdésekor várhatóan különböző nyelvtudási szinteken lesznek, ezért látszólag jó megoldásnak tűnik teljesen kezdő könyvet választani, mert így könnyebb a hiányosságokat felfedezni és pótolni. Ennek a gyakorlatnak azonban a tanulói motiváció szempontjából súlyos következményei lehetnek. Alkalmasabb tehát olyan könyvet választani, amely valóban az A2 szinten van,

hiszen a tanulók receptív szókinccse és a szövegértési készsége valószínűleg eléri ezt a szintet, és érdekesebb a munka elején több kiegészítő anyaggal pontosítani a tanulók produktív nyelvhasználatát.

A különböző vizsgákhoz készült feladatgyűjtemények jól használhatók közvetlenül a vizsgát megelőző időszakban. A modell-feladatokat tartalmazó gyűjtemények azonban kevés segítséget tartalmaznak a készségfejlesztés szempontjából, ezért érdekesebb kiegészítő anyagként is olyan forrásokra támaszkodni, amelyek didaktizált anyagokat tartalmaznak. A feladatgyűjteményeket pedig elsősorban a vizsgatréning szakaszában lehet jól használni.

A tankönyv akkor hasznos eszköze a nyelvoktatásnak, ha mindig az idegen nyelvi kommunikáció fejlesztését célozza, akkor korszerű, ha eleget tesz a Közös Európai Referenciakeretben és a NAT-ban leírt nyelvtudási szintek funkcionális nyelvhasználati előírásainak, és akkor jó, ha a tanárnak öröm tanítani belőle, és a tanulónak öröm tanulni vele.

9. évfolyam

Célok és feladatok

A kilencedik évfolyam megkezdésekor a tanulók már legalább öt éve tanulják az idegen nyelvet. Megértik az idegen nyelvű óravezetést, konkrét élethelyzetekben, valós kommunikációs feladatokban tudják használni az idegen nyelvet nagyon egyszerű kommunikációs célokra.

Ugyanakkor az egy csoportban tanulók különböző óravezetési stílushoz, különböző munkaformákhoz szoktak, ennek az évnél tehát kiemelt feladata a csoport módszertani összeszoktatása. A különböző helyekről érkezett tanulók adott esetben különböző tananyagokkal dolgoztak, ennek az évnél ezért fontos további feladata a tanulók képességeinek, tudásának felmérése, és ennek megfelelően fejlesztésük annak érdekében, hogy a továbbiakban a csoport minél sikeresebben tudjon együtt dolgozni. Nagyon fontos azonban e közben a motiváció fenntartása. Ezért mindenképpen érzékelteni kell a tanulókkal, hogy még ha ismételnék is bizonyos dolgokat, már hatalmas haladást tettek meg, semmiképpen sem ajánlatos tehát kezdő tananyagot használni.

Ennek a tanévnek a fő célja, hogy a tanulók egyéni szükségleteinek megfelelően kiegyenlítődjön a tudásuk, és az A2 szintet valóban mindenki elérje a szövegértés és a szövegalkotás terén is, mind írásban, mind szóban.

Fejlesztési feladatok

A tanuló megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak (pl. nagyon alapvető személyes és családdal kapcsolatos információk, vásárlás, helyismeret, állás). Az egyszerű és begyakorolt nyelvi

helyzetekben tud kommunikálni úgy, hogy egyszerű és direkt módon információt cserél családi vagy mindennapi dolgokról. Tud egyszerű nyelvi eszközöket használva beszélni saját háttéréről, szűkebb környezetéről és a közvetlen szükségleteivel kapcsolatos dolgokról.

Tematikai egység	1. Személyes vonatkozások, család: személyi adatok; foglalkozások; a tanuló eddigi életének fontos információi; családi ünnepek 2. Ember és társadalom: barátság; emberek külső és belső jellemzése 3. Környezetünk: a lakóhely bemutatása, érdekességek a lakóhelyén; a lakás, a szoba bemutatása a természet megóvása 4. Az iskola: az iskola bemutatása; az ideális órarend; az ideális iskola 5. Életmód: a leggyakoribb betegségek; az egészséges életmód, étkezési szokások bemutatása; étkezési szokások a célnyelvi országokban, vásárlási szokások; ajándékok vásárlása 6. Szabadidő, művelődés, szórakozás: hobby, sport; aktív és passzív pihenés 7. Utazás, turizmus: utazás a városon belül, osztálykirándulás előkészítése	Órakeret 90–108 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	A Közös Európai Referenciakeret szerinti A1 szint.	
További feltételek	Személyi: A nyelvtanításban a kommunikatív készségfejlesztés (és nem ismeretátadás) áll a tanítás középpontjában, melyek megkövetelik a változatos tanulói tevékenységformák következetes alkalmazását. Szükséges, hogy a nyelvet tanító pedagógus gazdag és korszerű módszertani apparátussal rendelkezzen (pl. egyéni, páros és csoportmunka, projektmunka, kiegészítő eszközök alkalmazása), a nyelvtanuló pedig legyen motivált, és érezze magát felelősnek saját haladásáért. Tárgyi feltételek: jól megválasztott tananyagok. Oktatásszervezési feltételek: A hatékony nyelvtanulás legfontosabb személyi feltétele a kis csoportlétszám, az osztott csoport, amelyben legfeljebb 15 tanulóval tud foglalkozni egyszerre a nyelvtanár, irányítani az egyéni vagy pármunkát, összehangolni a néhány fős csoportok tevékenységét a csoportmunka során.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.	

	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőtt lét szerepeire.
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: beszédértés, beszédképesség, olvasásértés, írás

Tartalmak	Tanulói tevékenységek
Kommunikációs szándékok 1. Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok 2. Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok 3. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok 4. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok 5. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok 6. Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok	A szövegértést és a szövegalkotást segítő változatos (zárt vagy nyitottabb) feladattípusok megoldása az aktuális céltól függően szóban és írásban. A kommunikációt felépítő, strukturáló és szimuláló feladatok elvégzése párban, kis csoportban és plénumban. A nyelvi struktúrák gyűjtése, rendezése és rendszerezése. A valós gondolatok, élmények, vélemény, egyszerű, rövid kifejezése. Kiseb, egyszerűbb projektfeladatok tanári segítséggel. Az információs és kommunikációs technikák (pl. internet, chat, e-mail, blog, virtuális tanterem) használata. Társasjátékok, kreatív szövegalkotás.
Fogalomkörök 1. Cselekvés, történés, létezés kifejezése 2. Birtoklás kifejezése 3. Térbeli viszonyok 4. Időbeli viszonyok 5. Mennyiségi viszonyok 6. Minőségi viszonyok 7. Modalitás 8. Logikai viszonyok 9. Függő beszéd 10. Szövegösszetartó eszközök	

A továbbhaladás feltételei	A tanuló eljut a Közös Európai Referenciakeret A2 szintjére. <i>Hallott szöveg értése</i> A tanuló – megérti az órán elhangzó utasításokat; – megérti a leggyakoribb fordulatokkal és szókinccsel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket, ha számára ismert, közvetlenül őt érintő dologról van szó; – képes kiszűrni a legfontosabb információkat jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott egyszerű szövegből; – megérti a lényegét olyan egyszerű, rövid üzenetnek vagy bejelentésnek, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak. <i>Beszédképesség</i> A tanuló – részt tud venni olyan egyszerű és közvetlen információcserében, amely ismerős témákkal és tevékenységekkel kapcsolatos; – részt tud venni egyszerű párbeszédben; – fenn tudja tartani a beszélgetést akkor is, ha nem ért mindent; – ki tudja fejezni egyszerű nyelvi eszközökkel a közvetlen szükségleteivel kapcsolatos dolgokat; – tud beszélni röviden a személyével közvetlenül kapcsolatos eseményekről, helyzetekről.

A továbbhaladás feltételei	<i>Olvasott szöveg értése</i> A tanuló – el tud olvasni rövid, nagyon egyszerű szövegeket; – megérti rövid, egyszerű szövegek lényegét; – képes rövid, egyszerű szövegekben a lényeges információt a lényegteltől megkülönböztetni; – megtalálja a konkrét információkat a mindennapi, egyszerű szövegekben (pl. rövid hirdetés, prospektus, étlap, menetrend); – megért rövid, egyszerű történeteket; – megérti a rövid, egyszerű magánleveleket. <i>Íráskészség</i> A tanuló – képes egyszerű közléseket és kérdéseket írásban megfogalmazni; – képes egyszerű rövid, feljegyzéseket, üzeneteket írni; – képes rövid és egyszerű beszámolót, magánlevelet írni.

Az ismétlő-, az összefoglaló és az ellenőrző órák javasolt száma a 9. évfolyamon

Év eleji felmérés és ismétlés	min. 2 óra, max. 3 óra
Témazáró összefoglalás	min. 3 óra, max. 4 óra
Témazáró dolgozat	min. 4 óra, max. 6 óra
A témazáró dolgozatok javítása és a hiányok pótlása	min. 2 óra, max. 6 óra
Év végi összefoglalás	min. 3 óra, max. 4 óra

10. évfolyam

Célok és feladatok

Ennek a tanévnek a fő célja, hogy a tanulók eljussanak az A2 nyelvi szint fölé. A munka során mind a négy nyelvi alapkészség fejlesztése folyik: a tanulók változatos formákban gyakorolják és fejlesztik képességeiket a beszédértés, a beszéd, az olvasásértés és az írás terén. A tanulók képesek tudatosan alkalmazni a megtanult egyszerűbb stratégiákat.

A tanulóknak a reális élethelyzetek és az autentikus szövegek hatására kialakul az igény arra, hogy az osztálytermen kívüli idegen nyelvi hatásokat (tévéműsorok, újságok, internet stb.) is megpróbálják hasznosítani önálló haladásuk érdekében.

Az alkalmazott munkaformák következtében erősödik a tanulók együttműködési készsége, képesek csoportban vagy párban is célratörően feladatokat megoldani. A tanulók képesek saját nyelvtanulási útjukra és eredményeikre reflektálni, tisztában vannak azzal, hogy milyen módon tudják továbbfejleszteni nyelvtudásukat.

Fejlesztési feladatok

A tanuló megért olyan egyszerű szövegeket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak (pl. személyes és családdal kapcsolatos információk, vásárlás, helyismeret, állás). Az egyszerű és begyakorolt nyelvi helyzetekben tud kommunikálni, segítséggel tudja követni a köznyelvi beszédet mindennapi dolgokról. Véleményét ki tudja fejteni és meg tudja indokolni röviden és egyszerűen írásban és szóban.

Tematikai egység	1. Személyes vonatkozások, család: családi élet, ünnepek, otthoni teendők, kötelességek 2. Ember és társadalom: a tizenévesek világa: öltözködés, divat 3. Környezetünk: A városi és a vidéki élet összehasonlítása; lakóhelyünk megóvása, a célországok nevezetes tájai; utazási élmények vagy célok 4. Az iskola: tanulási szokások, tanulási nehézségek, nyelvtanulási technikák 5. A munka világa: munkatapasztalatok; lehetőségek alkalmi munkákra 6. Életmód: napirend, időbeosztás, különleges ételek és ételreceptek 7. Szabadidő, művelődés, szórakozás: zene, filmrészletek a célnyelvű országokból; számítógép és olvasás. 8. Utazás, turizmus: nyaralás itthon és külföldön; utazási előkészületek 9. Tudomány és technika: mindennapi technikai eszközök	Órakeret 90–108 óra

Előzetes ismeret, tevékenység	A Közös Európai Referenciakeret szerinti A2 szint.
További feltételek	Személyi: A nyelvtanításban a kommunikatív készségfejlesztés (és nem ismeretátadás) áll a tanítás középpontjában, melyek megkövetelik a változatos tanulói tevékenységformák következetes alkalmazását. Szükséges, hogy a nyelvet tanító pedagógus gazdag és korszerű módszertani apparátussal rendelkezzen (pl. egyéni, páros és csoportmunka, projektmunka, kiegészítő eszközök alkalmazása), a nyelvtanuló pedig legyen motivált, és érezze magát felelősnek saját haladásáért. Tárgyi feltételek: jól megválasztott tananyagok. Oktatásszervezési feltételek: A hatékony nyelvtanulás legfontosabb személyi feltétele a kis csoportlétszám, az osztott csoport, amelyben legfeljebb 15 tanulóval tud foglalkozni egyszerre a nyelvtanár, irányítani az egyéni vagy pármunkát, összehangolni a néhány fős csoportok tevékenységét a csoportmunka során.
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőtt lét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: beszédértés, beszédkésztség, olvasásértés, írás

Tartalmak	Tanulói tevékenységek
Kommunikációs szándékok 1. Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok 2. Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok 3. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok 4. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok 5. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok 6. Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok	A szövegértést és a szövegalkotást segítő változatos (zárt vagy nyitottabb) feladattípusok megoldása az aktuális céltól függően szóban és írásban. A kommunikációt felépítő, strukturáló és szimuláló feladatok, szerepjátékok elvégzése párban, kis csoportban és plénumban. A nyelvi struktúrák gyűjtése, rendezése és rendszerezése. A valós gondolatok, élmények, vélemény, egyszerű, rövid kifejezése.
Fogalomkörök 1. Cselekvés, történés, létezés kifejezése 2. Birtoklás kifejezése 3. Térbeli viszonyok 4. Időbeli viszonyok 5. Mennyiségi viszonyok 6. Minőségi viszonyok 7. Modalitás 8. Logikai viszonyok 9. Függő beszéd 10. Szövegösszetartó eszközök	Kisebb, egyszerűbb projektfeladatok tanári segítséggel. Az információs és kommunikációs technikák (pl. internet, chat, e-mail, blog, virtuális tanterem) használata. Társasjátékok, kreatív szövegalkotás.

A továbbhaladás feltételei	A tanuló eljut a Közös Európai Referenciakeret A2+ szintjére. <i>Hallott szöveg értése</i> A tanuló – megérti az idegen nyelvű óravezetést; – megérti az egyszerű, mindennapi kéréseket, kérdéseket, közléseket, eseményeket, ha számára ismert dologról van szó; – képes kiszűrni a legfontosabb információkat egyszerű, mindennapi szövegből; – kis segítséggel tudja követni a köznyelvi beszédet, ha számára ismert témáról szól; – megérti a lényegét olyan egyszerű, rövid szövegeknek, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak; – meg tudja különböztetni rövid, egyszerű szövegekben a lényeges információt a lényegtelenről. <i>Beszédképesség</i> A tanuló – részt tud venni egyszerű, mindennapi témákról szóló párbeszédben; – részt tud venni a nyelvterületen utazás közben felmerülő nagyon egyszerű helyzetekben; – megértési probléma esetén segítséget tud kérni; – képes beszélgetést kezdeményezni, fenntartani és befejezni, képes új témát kezdeményezni; – tud beszélni egyszerű nyelvi eszközökkel szűkebb környezetéről és a közvetlen szükségleteivel kapcsolatos dolgokról; – el tudja mondani röviden és egyszerűen a véleményét.

A továbbhaladás feltételei	<i>Olvasott szöveg értése</i> A tanuló – megérti rövid, egyszerű, ismert témákról szóló szövegek lényegét; – megtalálja a, konkrét információkat a mindennapi, egyszerű szövegekben (pl. rövid hirdetés, prospektus, étlap, menürend); – megért rövid, egyszerű történeteket; – ki tudja következtetni egyszerű szövegekben az ismeretlen nyelvi elemek jelentését; – megért rövid, egyszerű történeteket; – megérti a rövid, egyszerű magánleveleket. <i>Íráskészség</i> A tanuló – képes egyszerű közléseket és kérdéseket írásban megfogalmazni; – képes egyszerű rövid, feljegyzéseket, üzeneteket írni; – leírást tud adni múltbeli eseményekről, személyes élményekről; – meg tudja indokolni röviden a véleményét és a terveit; – képes rövid és egyszerű jellemzést, beszámolót, magánlevelet írni.

Az ismétlő-, az összefoglaló és az ellenőrző órák javasolt száma a 10. évfolyamon

Év eleji felmérés és ismétlés	min. 2 óra, max. 3 óra
Témazáró összefoglalás	min. 3 óra, max. 4 óra
Témazáró dolgozat	min. 4 óra, max. 6 óra
A témazáró dolgozatok javítása és a hiányok pótlása	min. 2 óra, max. 6 óra
Év végi összefoglalás	min. 3 óra, max. 4 óra

11. évfolyam

Célok és feladatok

A tanulók eljutnak a B1 nyelvi szintre. A munka során mind a négy nyelvi alapkészség fejlesztése folyik: a tanulók változatos formákban gyakorolják és fejlesztik képességeiket a beszédértés, a beszéd, az olvasásértés és az írás terén. A tanulók képesek a szövegfajták és a kommunikációs célok ismeretében tudatosan alkalmazni a megtanult stratégiákat.

A tanulók képesek az idegen nyelv használatára saját valós céljaik érdekében is. Tudnak az érdeklődési körüknek megfelelő területeken információt gyűjteni egyszerű célnyelvi forrásokból, képesek segítséggel célnyelvi filmrészleteket, tévéműsorokat követni, a jól érthető kortárs irodalmi szövegeket segítő feladatok támogatásával megérteni.

Az alkalmazott munkaformák következtében erősödik a tanulók együttműködési készsége, képesek csoportban vagy párban önálló feladatokat, több önálló munkát igénylő vagy más tantárgyi tartalmakat is integráló projektfeladatokat elvégezni. A tanulók képesek saját nyelvtanulási útjukra és eredményeikre reflektálni, tisztában vannak azzal, hogy milyen módon tudják továbbfejleszteni nyelvtudásukat.

Fejlesztési feladatok

A tanuló megérti a fontosabb információkat a világos, standard szövegekben, amelyek ismert témáról szólnak és gyakori helyzetekhez kapcsolódnak a munka, az iskola és a szabadidő stb. terén. Elboldogul a legtöbb olyan helyzetben, amely a nyelvterületre történő utazás során adódik. Egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni ismert vagy az érdeklődési körébe tartozó témában. Le tudja írni az élményeit, a különböző eseményeket, a reményeit és az ambícióit, továbbá röviden meg tudja indokolni a különböző álláspontokat és terveket.

Tematikai egység	1. Személyes vonatkozások, család: személyes tervek, kapcsolatok 2. Ember és társadalom: női és férfi szerepek, csoportok, klikkek, előítéletek 3. Környezetünk: környezetvédelem – egyéni lehetőségek; időjárás 4. Az iskola: az iskola bemutatása, iskolai hagyományok; iskolai hagyományok a célnyelvi országokban 5. A munka világa: érdekes foglalkozások 6. Életmód: étkezési szokások, gyorsétterem, gyógykezelés, természetgyógyászat 7. Szabadidő, művelődés, szórakozás: kulturális események, filmek, irodalom, az internet lehetőségei 8. Utazás, turizmus: a városi közlekedés problémái; utazási formák 9. Tudomány és technika: kiemelkedő felfedezések, technikai újdonságok	Órakeret 90–108 óra

Előzetes ismeret, tevékenység	A Közös Európai Referenciakeret szerinti A2+ szint.
További feltételek	Személyi: A nyelvtanításban a kommunikatív készségfejlesztés (és nem ismeretátadás) áll a tanítás középpontjában, melyek megkövetelik a változatos tanulói tevékenységformák következetes alkalmazását. Szükséges, hogy a nyelvet tanító pedagógus gazdag és korszerű módszertani apparátussal rendelkezzen (pl. egyéni, páros és csoportmunka, projektmunka, kiegészítő eszközök alkalmazása), a nyelvtanuló pedig legyen motivált, és érezze magát felelősnek saját haladásáért. Tárgyi feltételek: jól megválasztott tananyagok. Oktatásszervezési feltételek: A hatékony nyelvtanulás legfontosabb személyi feltétele a kis csoportlétszám, az osztott csoport, amelyben legfeljebb 15 tanulóval tud foglalkozni egyszerre a nyelvtanár, irányítani az egyéni vagy pármunkát, összehangolni a néhány fős csoportok tevékenységét a csoportmunka során.
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőtt lét szerepeire.
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: beszédértés, beszédképesség, olvasásértés, írás

Tartalmak	Tanulói tevékenységek
Kommunikációs szándékok 1. Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok 2. Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok 3. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok 4. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok 5. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok 6. Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok	A szövegértést és a szövegalkotást segítő változatos (zárt vagy nyitottabb) feladattípusok megoldása az aktuális céltól függően szóban és írásban. Önálló szövegfeldolgozások, információgyűjtés célnyelvi források alapján. A kommunikációt felépítő, strukturáló és szimuláló feladatok, szerepjátékok elvégzése párban, kis csoportban és plénumban.
Fogalomkörök 1. Cselekvés, történés, létezés kifejezése 2. Birtoklás kifejezése 3. Térbeli viszonyok 4. Időbeli viszonyok 5. Mennyiségi viszonyok 6. Minőségi viszonyok 7. Modalitás 8. Logikai viszonyok 9. Függő beszéd 10. Szövegösszetartó eszközök	A nyelvi struktúrák gyűjtése, rendezése és rendszerezése. A valós gondolatok, élmények, vélemény, kifejezése, szimulált viták, érvelések. Projektfeladatok elvégzése. Az információs és kommunikációs technikák (pl. filmek, tévéműsorok, internet, chat, e-mail, blog, virtuális tanterem) használata. Társasjátékok, kreatív szövegalkotás.

A továbbhaladás feltételei	A tanuló eljut a Közös Európai Referenciakeret B1 szintjére. <i>Hallott szöveg értése</i> A tanuló – megérti az idegen nyelvű óravezetést; – megérti az egyszerű kéréseket, kérdéseket, közléseket; – főbb vonalaiban megérti a köznyelvi beszédet, ha számára ismert témáról szól; – megérti a lényegét olyan egyszerű, rövid szövegeknek, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak (pl. tanulás, szabadidő); – megérti a legfontosabb információkat olyan rádió- és tévéműsorokban, amelyek aktuális eseményekről, illetve az érdeklődési köréhez kapcsolódó témákról szólnak, és amelyekben viszonylag lassan és világosan beszélnek. <i>Beszédképesség</i> A tanuló – információt tud cserélni az egyszerű és begyakorolt nyelvi helyzetekben mindennapi dolgokról; – részt tud venni egyszerű, mindennapi témákról szóló beszélgetésekben felkészülés nélkül; – részt tud venni a nyelvterületen utazás közben felmerülő helyzetekben; – tud beszélni egyszerű nyelvi eszközökkel szűkebb környezetéről és a közvetlen szükségleteivel kapcsolatos dolgokról; – el tudja mondani egyszerű nyelvi eszközökkel élményeit és céljait; – el tudja mondani egy rövid és egyszerű történetet; – meg tudja magyarázni és indokolni a véleményét.

A továbbhaladás feltételei	<i>Olvasott szöveg értése</i> A tanuló – megérti a fontosabb információkat a világos, standard szövegekben, amelyek ismert témáról szólnak és gyakori helyzetekhez kapcsolódnak a munka, az iskola és a szabadidő stb. terén; – megérti olyan szövegek lényegét, amelyek hétköznapi témákkal kapcsolatosak, gyakori témákkal foglalkoznak; – megérti az eseményekről, érzelmekről, véleményekről szóló egyszerű szövegeket; – megért rövid, egyszerű történeteket; – megérti a rövid, egyszerű magánlevelekben az események, érzelmek vagy kívánságok leírását. <i>Íráskészség</i> A tanuló – egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni ismert vagy az érdeklődési körébe tartozó témában; – le tudja írni az élményeit, a különböző eseményeket, álmokat, a reményeit és az ambícióit; – meg tudja indokolni röviden az álláspontját és a terveit; – képes rövid és egyszerű jellemzést, beszámolót, magánlevelet írni.

Az ismétlő-, az összefoglaló és az ellenőrző órák javasolt száma a 11. évfolyamon

Év eleji felmérés és ismétlés	min. 2 óra, max.3 óra
Témazáró összefoglalás	min. 3 óra, max. 4 óra
Témazáró dolgozat	min. 4 óra, max. 6 óra
A témazáró dolgozatok javítása és a hiányok pótlása	min. 2 óra, max. 6 óra
Év végi összefoglalás	min. 3 óra, max. 4 óra

12. évfolyam

Célok és feladatok

A tanulók eljutnak a B1 nyelvi szint fölé. A munka során mind a négy nyelvi alapkészség fejlesztése folyik: a tanulók változatos formákban gyakorolják és fejlesztik képességeiket a beszédértés, a beszéd, az olvasásértés és az írás terén. A tanulók képesek a szövegfajták és a kommunikációs célok ismeretében tudatosan alkalmazni a megtanult stratégiákat.

A tanulók képesek az idegen nyelv használatára saját valós céljaik érdekében is. Tudnak az érdeklődési körüknek megfelelő területeken anyagot gyűjteni célnyelvi forrásokból, képesek célnyelvi filmeket, tévéműsorokat követni, amennyiben lassan és érthetően beszélnek bennük. A tanulók el tudják olvasni a jól érthető kortárs irodalmi szövegeket.

Az alkalmazott munkaformák következtében erősödik a tanulók együttműködési készsége, képesek csoportban vagy párban önálló feladatokat, több önálló munkát igénylő vagy más tantárgyi tartalmakat is integráló projektfeladatokat elvégezni.

A tanulók képesek saját nyelvtanulási útjukra és eredményeikre reflektálni, tisztában vannak azzal, hogy az iskola befejezése után milyen módon tudják szinten tartani vagy továbbfejleszteni a nyelvtudásukat.

Fejlesztési feladatok

A tanuló megérti a fontosabb információkat az összetett, konkrét szövegekben. Elboldogul a legtöbb olyan helyzetben, amely a nyelvterületre történő utazás során adódik. Egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni ismert vagy az érdeklődési körébe tartozó témában. Le tudja írni az élményeit, a különböző eseményeket, a reményeit és az ambícióit. Megérti az összetettebb érvelést is, és képes a véleményét összetettebb, árnyaltabb módon megindokolni.

Tematikai egység	1. Személyes vonatkozások, család: szerepek a családban, generációk együttélése 2. Ember és társadalom: az emberi kapcsolatok minősége, fontossága, előítéletek, fogyasztói társadalom 3. Környezetünk: a környezetvédelem lehetőségei és problémái Magyarországon és más országokban 4. Az iskola: iskolatípusok Magyarországon és más országokban 5. A munka világa: pályaválasztás, divatszakmák 6. Életmód: étkezési szokások Magyarországon és más országokban; szenvedélybetegségek 7. Szabadidő, művelődés, szórakozás: művészetek, irodalom; versenysport, veszélyes sportok 8. Utazás, turizmus: a lakóhely, mint a turizmus célpontja, Magyarország nevezetességei 9. Tudomány és technika: a technikai eszközök szerepe a mindennapi életben	Órakeret 75–90 óra

Előzetes ismeret, tevékenység	A Közös Európai Referenciakeret szerinti B1 szint.
További feltételek	Személyi: A nyelvtanításban a kommunikatív készségfejlesztés (és nem ismeretátadás) áll a tanítás középpontjában, melyek megkövetelik a változatos tanulói tevékenységformák következetes alkalmazását. Szükséges, hogy a nyelvet tanító pedagógus gazdag és korszerű módszertani apparátussal rendelkezzen (pl. egyéni, páros és csoportmunka, projektmunka, kiegészítő eszközök alkalmazása), a nyelvtanuló pedig legyen motivált, és érezze magát felelősnek saját haladásáért. Tárgyi feltételek: jól megválasztott tananyagok. Oktatásszervezési feltételek: A hatékony nyelvtanulás legfontosabb személyi feltétele a kis csoportlétszám, az osztott csoport, amelyben legfeljebb 15 tanulóval tud foglalkozni egyszerre a nyelvtanár, irányítani az egyéni vagy pármunkát, összehangolni a néhány fős csoportok tevékenységét a csoportmunka során.
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőtt lét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: beszédértés, beszédkésztség, olvasásértés, írás

Tartalmak	Tanulói tevékenységek
Kommunikációs szándékok 1. Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok 2. Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok 3. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok 4. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok 5. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok 6. Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok	A szövegértést és a szövegalkotást segítő változatos (zárt vagy nyitottabb) feladattípusok megoldása az aktuális céltól függően szóban és írásban. Önálló szövegfeldolgozások, anyaggyűjtés célnyelvi források alapján. A kommunikációt felépítő, strukturáló és szimuláló feladatok, szerepjátékok elvégzése párban, kis csoportban és plénumban. Referátumok. A nyelvi struktúrák gyűjtése, rendezése és rendszerezése. A valós gondolatok, élmények, vélemény, kifejezése, szimulált viták, érvelések. Projektfeladatok elvégzése. Az információs és kommunikációs technikák (pl. filmek, tévéműsorok, internet, chat, e-mail, blog, virtuális tanterem) használata. Egyszerű irodalmi szövegek olvasása. Társasjátékok, kreatív szövegalkotás. Vizsgafelkészítés: modellfeladatok megoldása.
Fogalomkörök 1. Cselekvés, történés, létezés kifejezése 2. Birtoklás kifejezése 3. Térbeli viszonyok 4. Időbeli viszonyok 5. Mennyiségi viszonyok 6. Minőségi viszonyok 7. Modalitás 8. Logikai viszonyok 9. Függő beszéd 10. Szövegösszetartó eszközök	

A továbbhaladás feltételei	A tanuló eljut a Közös Európai Referenciakeret B1+ szintjére. <i>Hallott szöveg értése</i> A tanuló – megérti a mindennapi életre vonatkozó kéréseket, kérdéseket, közléseket; – megérti a köznyelvi beszédet, ha számára ismert témáról szól; – képes követni az összetettebb érvelést; – megérti a legfontosabb információkat olyan rádió- és tévéműsorokban, amelyek aktuális eseményekről, illetve az érdeklődési köréhez kapcsolódó témákról szólnak. <i>Beszédkésztség</i> A tanuló – információt tud cserélni az egyszerű, mindennapi helyzetekben anyanyelvű beszélőkkel; – részt tud venni egyszerű, mindennapi témákról szóló beszélgetésekben felkészülés nélkül; – részt tud venni a nyelvterületen utazás közben felmerülő helyzetekben; – tud beszélni mindennapi témákról és a közvetlen szükségleteivel kapcsolatos dolgokról; – el tudja mondani élményeit és céljait; – el tud mondani egy rövid és egyszerű történetet; – ki tudja fejteni a véleményét.

A továbbhaladás feltételei	<i>Olvasott szöveg értése</i> A tanuló – megérti a fontosabb információkat az összetett, konkrét szövegekben; – megérti a jelenkor problémáival kapcsolatos szövegek (pl. egyszerűbb újságcikkek) lényegét; – megérti az eseményekről, érzelmekről, véleményekről szóló szövegeket; – megért egyszerű irodalmi szövegeket; – megérti a magánlevelekben az események, vélemények leírását.
	<i>Íráskészség</i> A tanuló – képes világos, részletes szöveget tud alkotni ismert vagy az érdeklődési körébe tartozó témában; – le tudja írni az élményeit, a különböző eseményeket, álmokat, a reményeit és az ambícióit; – részletesen ki tudja fejteni az álláspontját; – képes hivatalos levél, olvasói levél létrehozására, érvelő szövegek írására.

Az ismétlő-, az összefoglaló és az ellenőrző órák javasolt száma a 12. évfolyamon

Év eleji felmérés és ismétlés	min. 2 óra, max. 3 óra
Témazáró összefoglalás	min. 3 óra, max. 4 óra
Témazáró dolgozat	min. 4 óra, max. 6 óra
A témazáró dolgozatok javítása és a hiányok pótlása	min. 2 óra, max. 6 óra
Év végi összefoglalás	min. 6 óra, max. 9 óra

9-12. évfolyam

Célok és feladatok

A második idegen nyelv tanulásának célja, hogy a diákokat a négy tanév során legalább alapszintű nyelvtudáshoz juttassa. A második nyelv tanulását megkönnyítheti az első nyelv elsajátítása során nyert tapasztalat, hiszen a célnyelvű óravezetés, a feladat- és szövegtípusok, a hatékony tanulás eszközei, munkaformái már ismertek. A diákok viszonyát a második nyelv tanuláshoz alapvetően meghatározza az, hogy az első idegen nyelv tanulásaiban mennyire voltak sikeresek. A siker megkettőzheti a második idegen nyelv tanulásának tempóját, míg a kudarc erősen visszavetheti, lelassíthatja a normális fejlődést.

A második idegen nyelv kezdésekor a tanuló első idegen nyelvből nagyjából az európai A2 szinten áll. Négy év célirányos általános iskolai nyelvtanulás juttatta el idáig. Nem feltételezve kudarcos előéletet, valószínűsíthető, hogy a tanulók a második idegen nyelv elsajátításánál egy tanév alatt közel egy teljes európai szintet sajátítanak el, így a 10. évfolyam végére az A2, a 12. évfolyam végére pedig, a B1 szintre jutnak el.

A második idegen nyelv tanulása során is a kommunikatív készségfejlesztés (és nem az ismeretátadás) áll a tanítás középpontjában, és ez megköveteli a változatos tanulói tevékenységformák következetes alkalmazását. Szükséges, hogy a nyelvet tanító pedagógus gazdag és korszerű módszertani apparátussal rendelkezzen (pl. egyéni, páros és csoportmunka, projektmunka, kiegészítő eszközök alkalmazása).

A többi tantárggyal való együttműködés is sok előnnyel jár. Egyrészt az idegen nyelvek tanítása során lehet építeni a más tantárgyak keretében is fejlesztett alapkészségekre (pl. szövegértés, szövegalkotás), másrészt a különböző szakórak tartalmaihoz kapcsolódó információgyűjtés az idegen nyelven nagy motiváló erővel bír.

A hatékony nyelvtanulás legfontosabb személyi feltétele a kis csoportlétszám, az osztott csoport, amelyben a nyelvtanár legfeljebb 15 tanulóval foglalkozik egyszerre, irányítja az egyéni vagy pármunkát, összehangolja a néhány fős csoportok tevékenységét a csoportmunka során.

Amennyiben az iskolában működik nyelvi előkészítő évfolyam, és a tantervben két idegen nyelv oktatása szerepel, akkor második idegen nyelvből a 9. évfolyamra tervezhető tanterv a nyelvi előkészítő évfolyam végére elért tanulói tudásszintre épül.

A második idegen nyelv tantárgyi rendszere és óraszámjai

A második idegen nyelvet is kínáló középiskolák helyi tantervei határozzák meg, évfolyamonként milyen óraszámokban tudják, kívánják a második idegen nyelvet oktatni. Befolyásolja a helyzetet az is, hogy van-e az adott középiskolában nyelvi előkészítő évfolyam, és ha igen,

egy vagy két nyelvet oktat-e az adott évfolyamon. Az évfolyamonként javasolt 90-108 tanóra tömbösíthető, bontható intenzívebb és kevésbé intenzív szakaszokra. Egyenletes elosztás esetén az alábbi óratervet javasoljuk.

Évfolyam	9.		10.		11.		12.	
	A	B	A	B	A	B	A	B
Második idegen nyelv	2,5	3	2,5	3	2,5	3	2,5	3

A NAT által évfolyamonként meghatározott célok eléréséhez legalább heti két, esetenként heti három óra szükséges a második idegen nyelv oktatása során.

A Nemzeti Tankönyvkiadó által kínált, a második idegen nyelv oktatását segítő kerettanterv két idegen nyelvre, az angol és a német nyelvre készül, és egyben mintául szolgál más idegen nyelvek kerettanterveinek kialakításához.

A konkrét nyelvi példákat a mellékletben nyelvenként adjuk meg.

A tanulók értékelése

Az értékelés kiemelten fontos pedagógiai eszköz, amelynek tudatos használatával a tanulók nyelvtudása, önértékelése, önállósága és személyisége fejleszthető. A tanulók értékelésének nem csak a minősítés, hanem a fejlesztés is célja. Ezért olyan mérésekre is sor kerül a munka során, ahol sem a mérőeszköz, sem az értékelés módja nem a vizsgák összegző mérési módszereihez igazodik, hanem alapvetően azt a célt szolgálja, hogy a tanulók pontos, differenciált és jól értelmezhető visszajelzést kapjanak arról, hogy mely területeken felelnek meg a képességeik és a tudásuk az előre eltervezett szintnek, és mely területeken van még tennivalójuk.

Az értékelés elsődlegesen nem a negatívumok kiemelésére, hanem a teljesítmény, hozzáállás, motiváltság, öntevékenység javulására koncentrál.

A mérések és visszajelzések célja és tartalma összhangban van a tanítási célokkal és tartalmakkal, a mérésekben nem csak a nyelvtan és a szókincs szerepel, hanem a nyelvelsajátítás minden területe, azaz a beszédértés, a beszédkésztség, az olvasásértés és az írás.

A teljesítmények értékelésekor fontos alapelv, hogy a nyelvi készségeket, a használható nyelvtudást fejlesszük és értékeljük, szemben a nyelvről való ismeretekkel.

Az osztálytermi értékelés differenciáltabb az egyszerű osztályzásnál azért, hogy a tanulók visszajelzést kapjanak saját elért nyelvtudási szintjükéről, és hogy ezen eredmények alapján részletesen megtervezhessék a nyelvtudásuk továbbfejlesztésével kapcsolatos teendőiket. Az osztálytermi értékelésben tehát a tanulók az egyszerű osztályzásnál részletesebb visszajelzést kapnak a teljesítményükről.

Fontos továbbá, hogy a mérések eredményeit a tanulók értelmezni tudják, ezért érdemes időt szánni a mérési eredmények részletes értelmezésére is, és érdemes a produktív készségek értékelésekor értékelési skálákat használni.

A teljesítmények értékelésének és a folyamatos önfejlesztésnek elengedhetetlen feltétele, hogy a diákokat ne csak megtanítsuk nyelvet tanulni, hanem fokozatosan kialakítsuk bennük az igényt arra, hogy az idegen nyelvet önállóan és természetesen használják.

A tankönyvek kiválasztásának elvei

A tananyag jó megválasztása előfeltétele az eredményes munkának. A tanár a céloknak, a nyelvtanuló csoportnak és a saját munkastílusának megfelelő tankönyvet választ, de a tankönyvet megfelelő szabadsággal használja. A tanár a tankönyvi anyagot a céljaihoz és a célcsoport igényeihez, szükségleteihez igazítva adaptálja: átrendezi vagy kiegészíti.

A tananyag kiválasztásakor a következő szempontokat kell figyelembe venni: tartalom, munkamódszerek, külső megjelenés, kiegészítő anyagok.

A tananyag kiválasztásakor elsődleges szempont az anyag tartalmi, pragmatikus minőségének mérlegelése. A kiválasztott tananyag változatos, autentikus szövegfajtákat és reális élethelyzeteket tartalmaz, és ezek összhangban vannak a tantervben, valamint az érettségi vizsgakövetelményekben felsorolt szövegfajtákkal és kommunikációs szándékokkal. Fontos a tananyag nyelvtani koncepciója, a nyelvtan feldolgozási módja és vizuális megjelenítése is. A tankönyvben a nyelvtan tárgyalása világos és érthető, elegendő gyakorlási lehetőséget tartalmaz, és a nyelvtan és a szókincs fejlesztését helyzetbe és szövegbe ágyazva végzi el. Ezen túlmenően a megfelelő tananyag elegendő interkulturális tartalmat, szempontot tartalmaz. A tartalom megítélésekor tehát a tantervi célok és az érettségi vizsga mérési céljai a mérvadóak, de természetesen kiemelten fontos szempontként kell kezelni a célcsoport életkorát, érdeklődési körét, önállóságát stb. is. A felnőttek számára készült tananyag például komoly nehézségeket és motivációs problémákat okozhat.

A munkamódszerek szempontjából az a legfontosabb, hogy a tananyag elegendő olyan feladatot tartalmazzon, amellyel a tanulók önállósága és együttműködési készsége fejleszthető. A módszertani koncepció alkalmas az aktív, felfedező, cselekedtető nyelvtanulásra és a tanulók differenciált fejlesztésére. A változatos munkaformák mellett természetesen nagyon fontos, hogy a tananyag módszertani szempontból illeszkedjen a tanulócsoporthoz és a tanár elképzeléseihez.

A különböző vizsgákhoz készült feladatgyűjtemények jól használhatók közvetlenül a vizsgát megelőző időszakban. A modell-feladatokat tartalmazó gyűjtemények azonban kevés segítséget tartalmaznak a készségfejlesztés szempontjából, ezért érdekesebb

kiegészítő anyagként is olyan forrásokra támaszkodni, amelyek didaktizált anyagokat tartalmaznak. A feladatgyűjteményeket pedig elsősorban a vizsgatréning szakaszában lehet jól használni.

A tankönyv akkor hasznos eszköze a nyelvoktatásnak, ha mindig az idegennyelvi kommunikáció fejlesztését célozza, akkor korszerű, ha eleget tesz a Közös európai referenciakeretben és a NAT-ban leírt nyelvtudási szintek funkcionális nyelvhasználati előírásainak, és akkor jó, ha a tanárnak öröm tanítani belőle, és a tanulónak öröm tanulni vele.

Második idegen nyelv

9. évfolyam

Célok és feladatok

A kilencedik évfolyam megkezdésekor már minden diák (legalább) öt éve tanul idegen nyelvet. Az első idegen nyelven megértik a tanár kéréseit, óravezetését, ismerősek a feladattípusok, órai tevékenységek, motiváltak, bíznak magukban, és néhány alapvető stratégiát már használnak.

A második idegen nyelvnél a 9. évfolyam a legfontosabb feladata a motiváció kialakítása. Mivel a legfontosabb nyelvtanulási stratégiák a tanulók számára már ismertek, lehetséges az integrált készségfejlesztés, amely azonban az első félévben még főleg a receptív készségek fejlesztésére összpontosít.

Fejlesztési feladatok

A tanuló képes rövid és egyszerű idegen nyelvű információt megérteni és adni, interakcióban sikerrel részt venni. Képes a tanárral és társaival a célnyelven együttműködni a nyelvórai feladatok megoldásában. Tud kommunikálni az egyszerű és begyakorolt nyelvi helyzetekben Tisztában van a nyelvtanulás részterületeivel (beszédkészség, olvasásértés, szókincs stb.), kialakulóban vannak nyelvtanulási stratégiái. Kialakul az igény benne, hogy az osztálytermen kívüli idegen nyelvi megnyilvánulásokat (tévéműsorok, újságok stb.) is megpróbálja értelmezni.

Tematikai egység	1. Személyes vonatkozások: személyi adatok; családtagok foglalkozása, munkája. 2. Ember és társadalom: emberek külső jellemzése. 3. Környezetünk: a lakás, a lakóhely bemutatása. 4. Az iskola világa: az iskola bemutatása, az órarend. 5. Életmód: napi időbeosztás; Étkezések: ételek, étkezési szokások otthon. 6. Utazás: helyi közlekedés. 7. Szabadidő és szórakozás: kedvenc sport, a számítógép, internet; olvasás.	Órakeret 90-108 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	Az első idegen nyelv tanulása az általános iskolában	
További feltételek	Személyi feltételek: Szükséges, hogy a nyelvet tanító pedagógus gazdag és korszerű módszertani apparátussal rendelkezzen (pl. egyéni, páros és csoportmunka, projektmunka, kiegészítő eszközök alkalmazása), a nyelvtanuló pedig legyen motivált, és érezze magát felelősnek saját haladásáért. Tárgyi feltételek: jól megválasztott tananyagok. Oktatásszervezési feltételek: A hatékony nyelvtanulás legfontosabb személyi feltétele a kis csoportlétszám, az osztott csoport, amelyben legfeljebb 15 tanulóval tud foglalkozni egyszerre a nyelvtanár, irányítani az egyéni vagy pármunkát, összehangolni a néhány fős csoportok tevékenységét a csoportmunka során.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: elsősorban a receptív készségek fejlesztése, beszéd- és íráskészség a receptívre támaszkodva.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek
Kommunikációs szándékok 1. A társadalmi érintkezéshez szükséges 2. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló 3. Információcseréhez kapcsolódó 4. A partner cselekvését befolyásoló 5. Interakcióban jellemző	Szóismétlések, rövid mondatok ismétlése, néhány mondatos párbeszéd, képek és szavak, szavak és mondatok párosítása, néhány rövid mondat leírása. Adaptált történetek meghallgatása, eljátszása. Társasjátékok párban és csoportban. Játékos kommunikáció. E-mailezés a tanárral, a tanulótársakkal.
Fogalomkörök 1. Cselekvés, történés, létezés kifejezése 2. Birtoklás kifejezése 3. Térbeli viszonyok 4. Időbeli viszonyok 5. Mennyiségi viszonyok 6. Minőségi viszonyok 7. Logikai viszonyok	

Az ismétlő-, az összefoglaló és az ellenőrző órák javasolt száma a 9. évfolyamon

Év eleji felmérés és ismétlés	min. 2 óra, max. 3 óra
Témazáró összefoglalás	min. 3 óra, max. 4 óra
Témazáró dolgozat	min. 4 óra, max. 6 óra
A témazáró dolgozatok javítása és a hiányok pótlása	min. 2 óra, max. 6 óra
Év végi összefoglalás	min. 6 óra, max. 9 óra

A továbbhaladás feltételei	<i>Hallott szöveg értése</i> A tanuló – a lassú, világos, tiszta kiejtésű beszédben megérti az ismerős szavakat, alapvető fordulatokat, amelyek saját személyére vagy nagyon konkrét dolgokra vonatkoznak; <i>Beszédkésztség</i> A tanuló – ismeri a bemutatkozás/bemutatás, valamint az alapvető üdvözlés és elköszönés leggyakoribb formáit; – ki tudja fejezni az időt nagyon egyszerű kifejezésekkel; – fel tud tenni és meg tud válaszolni nagyon ismerős témákra vonatkozó, közvetlen környezetével és szükségleteivel kapcsolatos kérdéseket; – egyszerűen kommunikál, ha beszélgető társától ebben segítséget kap. <i>Olvasott szöveg értése</i> A tanuló – a leggyakrabban előforduló mindennapi helyzetekben felismer ismerős neveket, szavakat, alapvető fordulatokat feliratokon, plakátokon; – megért nagyon egyszerű, rövid mondatokat, – követni tud nagyon egyszerű, rövid, írásos útbaigazításokat. <i>Íráskésztség</i> A tanuló – egyszerű, különálló fordulatokat és mondatokat helyesen leír; – formanyomtatványt saját személyes adataival kitölt; – egyszerű, rövid, strukturált szöveget (e-mail, képeslap) létrehoz. Össességében: A tanuló eljut a Közös Európai Referenciakeret A1 szintjére.

Második idegen nyelv

10. évfolyam

Célok és feladatok

A tizedik évfolyam megkezdésekor a második idegen nyelvben a tanuló felismer egyes szavakat, kifejezéseket, egyszerű kérdésre egy-két szavas válaszokat ad, alapvető információcserét képes lefolytatni számára ismerős témákban. Megérti a tanár kéréseit, óravezetését, ismerősek neki a feladattípusok, órai tevékenységek, és néhány alapvető stratégiát már használ.

A négy tanév céljai között első helyen áll a motiváció fenntartása, a tanuló sikerélményhez juttatása értelmes munkával. Az integrált készségfejlesztésben a receptív készségek (hallott és olvasott szöveg értése) fejlesztése áll a középpontban. A tizedik évfolyamon egyre inkább előtérbe kerül a beszédkésztség fejlesztése, és a tanulók egyre többször hoznak létre írott szöveget az idegen nyelven.

Fejlesztési feladatok

A tanuló képes rövid és egyszerű idegen nyelvű információt megérteni és adni, interakcióban sikerrel részt venni. Képes a tanárral és társaival a célnyelven együttműködni a nyelvórai feladatok megoldásában. Az egyszerű és begyakorolt nyelvi helyzetekben kommunikál, információt cserél. Tud egyszerű nyelvi eszközöket használva beszélni saját háttéréről, szűkebb környezetéről és a közvetlen szükségleteivel kapcsolatos dolgokról. Fejlődnek nyelvtanulási stratégiái. Kialakul az igény benne, hogy az osztálytermen kívüli idegen nyelvi hatásokat (tévéműsorok, újságok stb.) is megpróbálja hasznosítani önálló haladása érdekében.

Tematikai egység	1. Személyes vonatkozások: közös tevékenységek, családi ünnepek. 2. Ember és társadalom: emberek külső és belső jellemzése. 3. Környezetünk: a saját lakótér bemutatása, a tágabb környezet részletesebb bemutatása. 4. Az iskola és a munka világa: tanárok, osztálytársak, tanórán kívüli élet, munkavállalás nyáron. 5. Életmód: heti menetrend, iskola, edzés, szabadidő; étkezés: étkezési szokások nálunk és más országokban. 6. Utazás: belföldi távolsági utazás, nyaralás, kirándulás itthon. 7. Szabadidő és szórakozás: kedvenc sport; kulturális események.	Órakeret 90-108 óra

Előzetes ismeret, tevékenység	A Közös Európai Referenciakeret szerinti A1 szint elérése
További feltételek	Személyi feltételek: Szükséges, hogy a nyelvet tanító pedagógus gazdag és korszerű módszertani apparátussal rendelkezzen (pl. egyéni, páros és csoportmunka, projektmunka, kiegészítő eszközök alkalmazása), a nyelvtanuló pedig legyen motivált, és érezze magát felelősnek saját haladásáért. Tárgyi feltételek: jól megválasztott tananyagok. Oktatásszervezési feltételek: A hatékony nyelvtanulás legfontosabb személyi feltétele a kis csoportlétszám, az osztott csoport, amelyben legfeljebb 15 tanulóval tud foglalkozni egyszerre a nyelvtanár, irányítani az egyéni vagy pármunkát, összehangolni a néhány fős csoportok tevékenységét a csoportmunka során.
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret; hon- és népismeret; európai azonosságtudat – egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőttlét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: receptív készségek fejlesztésére épülő, de egyre erősebben előtérbe kerülő beszéd és íráskészség-fejlesztés.

Tartalmak	Tanulói tevékenységek
Kommunikációs szándékok 1. A társadalmi érintkezéshez szükséges 2. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló 3. Információcseréhez kapcsolódó 4. A partner cselekvését befolyásoló 5. Interakcióban jellemző 6. Érzelmek és lelkiállapotok kifejezésére szolgáló	Egyszerű párbeszéd. Rövid autentikus szövegek meghallgatása, néhány mondatos visszaadása szóban és írásban. Kommunikatív feladatok megoldása párban és csoportban. Játékos kommunikáció. A reklámok és az internet, mint forrás bekapcsolása. E-mail, „chat” idegen anyanyelvűekkel. A nyelvtanulás nyelvhasználatá bővül.
Fogalomkörök 1. Cselekvés, történés, létezés kifejezése 2. Birtoklás kifejezése 3. Térbeli viszonyok 4. Időbeli viszonyok 5. Mennyiségi viszonyok 6. Minőségi viszonyok 7. Logikai viszonyok	

Az ismétlő-, az összefoglaló és az ellenőrző órák javasolt száma a 10. évfolyamon

Év eleji felmérés és ismétlés

min. 2 óra, max. 3 óra

Témazáró összefoglalás

min. 3 óra, max. 4 óra

Témazáró dolgozat

min. 4 óra, max. 6 óra

A témazáró dolgozatok javítása és a hiányok pótlása

min. 2 óra, max. 6 óra

Év végi összefoglalás

min. 6 óra, max. 9 óra

A továbbhaladás feltételei	<i>Hallott szöveg értése</i> A tanuló – megérti az órán elhangzó utasításokat; – megérti a leggyakoribb fordulatokkal és szókinccsel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket, ha számára ismert, közvetlenül őt érintő dologról van szó; – képes kiszűrni a legfontosabb információkat jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott egyszerű szövegből; – megérti a lényegét olyan egyszerű, rövid üzenetnek vagy bejelentésnek, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak. <i>Beszédkésztség</i> A tanuló – részt tud venni olyan egyszerű és közvetlen információcserében, amely ismerős témákkal és tevékenységekkel kapcsolatos; – részt tud venni egyszerű párbeszédben; – fenn tudja tartani a beszélgetést akkor is, ha nem ért mindent; – ki tudja fejezni egyszerű nyelvi eszközökkel a közvetlen szükségleteivel kapcsolatos dolgokat; – tud beszélni röviden a személyével közvetlenül kapcsolatos eseményekről, helyzetekről.

A továbbhaladás feltételei	<i>Olvasott szöveg értése</i> A tanuló – el tud olvasni rövid, nagyon egyszerű szövegeket; – megérti rövid, egyszerű szövegek lényegét; – képes rövid, egyszerű szövegekben a lényeges információt a lényegtelentől megkülönböztetni; – megtalálja a konkrét információkat a mindennapi, egyszerű szövegekben (pl. rövid hirdetés, prospektus, étlap, menetrend); – megért rövid, egyszerű történeteket; – megérti a rövid, egyszerű magánleveleket. <i>Íráskészség</i> A tanuló – képes egyszerű közléseket és kérdéseket írásban megfogalmazni; – képes egyszerű rövid, feljegyzéseket, üzeneteket írni; – képes rövid és egyszerű beszámolót, magánlevelet írni. Összességében: A tanuló eljut a Közös Európai Referenciakeret A2 szintjére.

Második idegen nyelv

11. évfolyam

Célok és feladatok

A tizenegyedik évfolyam megkezdésekor már minden tanuló harmadik éve tanulja a második idegen nyelvet. Megértik a tanár kéréseit, óravezetését, ismerősek a feladattípusok, órai tevékenységek, motiváltak, bíznak magukban, és egyes stratégiákat már használnak. Órai munkájukban egyre változatosabban kommunikálnak, a játékokon kívül megjelennek a valós nyelvi kommunikációs feladatok. Az osztálytermen kívül is próbálkoznak az idegen nyelvi kommunikációval.

Fejlesztési feladatok

A tanuló képes beszélgetést kezdeményezni és fenntartani, interakcióban sikerrel részt venni. Képes a tanárral és társaival a célnyelven együttműködni a nyelvórai feladatok megoldásában. Fejlődnek nyelvtanulási stratégiái. Idegen nyelven kommunikálni kezd a tanórán kívül is. Az iskolán kívüli idegen nyelvi hatásokat (tévéműsorok, újságok stb.) is megpróbálja hasznosítani önálló haladása érdekében. Élvezi, ha megérti az autentikus hallott szövegeket vagy szövegtöredéket bármely élethelyzetben.

Tematikai egység	1. Személyes vonatkozások: otthoni teendők, kötelességek, tervek. 2. Ember és társadalom: barátság, a másik ember megítélése, fiúk és lányok jellemzése. 3. Környezetünk: az otthon értékelése, tervek az otthonunkról; idegenvezetés a lakóhelyen. 4. Az iskola és a munka világa: vélemény az iskoláról, kedvenc tanárok, tanórák, továbbtanulási tervek. 5. Egészséges életmód, tanácsok; étkezés: ételek és ételreceptek. 6. Utazás: utazási előkészületek, külföldi nyaralás. 7. Szabadidő és szórakozás: a színház és a mozi világa; a modern és a klasszikus zene, koncertek, beszámolók saját élményekről. 8. Tudomány és technika: mindennapi technikai eszközök.	Órakeret 90-108 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	A Közös Európai Referenciakeret szerinti A2 szint elérése	

További feltételek	Személyi feltételek: Szükséges, hogy a nyelvet tanító pedagógus gazdag és korszerű módszertani apparátussal rendelkezzen (pl. egyéni, páros és csoportmunka, projektmunka, kiegészítő eszközök alkalmazása), a nyelvtanuló pedig legyen motivált, és érezze magát felelősnek saját haladásáért. Tárgyi feltételek: jól megválasztott tananyagok. Oktatásszervezési feltételek: A hatékony nyelvtanulás legfontosabb személyi feltétele a kis csoportlétszám, az osztott csoport, amelyben legfeljebb 15 tanulóval tud foglalkozni egyszerre a nyelvtanár, irányítani az egyéni vagy pármunkát, összehangolni a néhány fős csoportok tevékenységét a csoportmunka során.
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség. Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőtt lét szerepeire. Tantárgyi fejlesztési feladatok: a nyelvtanulás egyre egységesebb, egyre integráltabb. Nagyobb hangsúlyt kapnak a fejlesztésben a produktív készségek.

Tartalmak	Tanulói tevékenységek
Kommunikációs szándékok 1. A társadalmi érintkezéshez szükséges 2. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló 3. Információcseréhez kapcsolódó 4. A partner cselekvését befolyásoló 5. Interakcióban jellemző 6. Érzelmek és lelkiállapotok kifejezésére szolgáló	Hosszabb autentikus szövegek meghallgatása, kulcsinformációk kiszűrése, néhány mondatos visszaadása szóban és írásban. Idegennyelvű együttműködés párban és csoportban. Projektfeladatok tanári segítséggel. A reklámok és az internet mint forrás bekapcsolása. E-mail, „chat” idegen anyanyelvűekkel. A nyelvtanulás az osztálytermen kívül is élni kezd. A nyelvtanulás egyre önállóbbá válik.
Fogalomkörök 1. Cselekvés, történet, létezés kifejezése 2. Birtoklás kifejezése 3. Térbeli viszonyok	

4. Időbeli viszonyok 5. Mennyiségi viszonyok 6. Minőségi viszonyok 7. Logikai viszonyok	

Az ismétlő-, az összefoglaló és az ellenőrző órák javasolt száma a 11. évfolyamon

Év eleji felmérés és ismétlés	min. 2 óra, max. 3 óra
Témazáró összefoglalás	min. 3 óra, max. 4 óra
Témazáró dolgozat	min. 4 óra, max. 6 óra
A témazáró dolgozatok javítása és a hiányok pótlása	min. 2 óra, max. 6 óra
Év végi összefoglalás	min. 6 óra, max. 9 óra

A továbbhaladás feltételei	<i>Hallott szöveg értése</i> A tanuló – megérti az idegen nyelvű óravezetést; – megérti az egyszerű, mindennapi kéréseket, kérdéseket, közléseket, eseményeket, ha számára ismert dologról van szó; – képes kiszűrni a legfontosabb információkat egyszerű, mindennapi szövegből; – kis segítséggel tudja követni a köznyelvi beszédet, ha számára ismert témáról szól; – megérti a lényegét olyan egyszerű, rövid szövegeknek, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak; – meg tudja különböztetni rövid, egyszerű szövegekben a lényeges információt a lényegtelenről.
	<i>Beszédképesség</i> A tanuló – részt tud venni egyszerű, mindennapi témákról szóló párbeszédben; – részt tud venni a nyelvterületen utazás közben felmerülő nagyon egyszerű helyzetekben;

	– megértési probléma esetén segítséget tud kérni; – képes beszélgetést kezdeményezni, fenntartani és befejezni, képes új témát kezdeményezni; – tud beszélni egyszerű nyelvi eszközökkel szűkebb környezetéről és a közvetlen szükségleteivel kapcsolatos dolgokról; – el tudja mondani röviden és egyszerűen a véleményét.
A továbbhaladás feltételei	<i>Olvasott szöveg értése</i> A tanuló – megérti rövid, egyszerű, ismert témákról szóló szövegek lényegét; – megtalálja a konkrét információkat a mindennapi, egyszerű szövegekben (pl. rövid hirdetés, prospektus, étlap, menürend); – megért rövid, egyszerű történeteket; – ki tudja következtetni egyszerű szövegekben az ismeretlen nyelvi elemek jelentését; – megért rövid, egyszerű történeteket; – megérti a rövid, egyszerű magánleveleket. <i>Íráskészség</i> A tanuló – képes egyszerű közléseket és kérdéseket írásban megfogalmazni; – képes egyszerű rövid, feljegyzéseket, üzeneteket írni; – leírást tud adni múltbeli eseményekről, személyes élményekről; – meg tudja indokolni röviden a véleményét és a terveit; – képes rövid és egyszerű jellemzést, beszámolót, magánlevelet írni. Összességében: A tanuló eljut a Közös Európai Referenciakeret A2+ szintjére.

Második idegen nyelv

12. évfolyam

Célok és feladatok

A tizenkettedik évfolyam megkezdésekor már minden diák konkrét élethelyzetekben használja a második idegen nyelvet is. Megértik a tanár kéréseit, óravezetését, ismerősek a feladattípusok, órai tevékenységek, motiváltak, bíznak magukban, és alapvető stratégiákat használnak. Órai munkájukban egyre változatosabban kommunikálnak, a játékokon kívül megjelennek a valós nyelvi kommunikációs feladatok. Az osztálytermen kívül is egyre eredményesebbek az idegen nyelvi kommunikációban.

A négy tanév céljai között első helyen áll a motiváció fenntartása, a gyerekek sikerélményhez juttatása értelmes munkával. A receptív készségek (hallott és olvasott szöveg értése) fejlesztése mellett egyre hangsúlyosabban megjelennek produktív készségeket (beszéd és írás). A 12. évfolyamon folytatódik a beszédképesség fejlesztése, a tanulók egyre többször hoznak létre írott szöveget az idegen nyelven, projektfeladatokat oldanak meg az osztálytermen kívül, csoportmunkában a tanár segítségével.

Fejlesztési feladatok

A tanuló főbb vonalakban megérti a fontosabb információkat a világos, standard hangzó szövegekben, amelyek ismert témáról szólnak, kiszűri a legfontosabb információkat az olyan rádiós és tv-s szövegekből, amelyek hétköznapi illetve érdeklődési körébe vágó témákkal foglalkoznak.

A tanuló megérti a hétköznapi témákról írt szövegeket és az olyan szövegeket, amelyek személyes életével kapcsolatos témákban íródtak. Megérti az érzelmeket, kívánságokat magánlevelekben. Ki tudja szűrni a szövegekből a megfelelő információt és megérti a szövegek fő mondanivalóját.

A tanuló spontán módon be tud kapcsolódni ismerős témákról szóló társalgásba, ki tud fejezni érzelmeket, és reagálni is tud azokra, részt tud venni a nyelvterületen utazás közben felmerülő helyzetekben. Össze tud foglalni elbeszélést, előadást vagy filmet.

A tanuló írásban elfogadható pontossággal ki tud fejezni információt mind konkrét mind elvont témákban. Magánlevelekben be tud számolni kulturális élményeiről, le tud írni egy történetet, meg tud írni beszámolót, amelyben tényszerű információt közöl.

Tematikai egység	1. Személyes vonatkozások: családi ünnepek. 2. Ember és társadalom: emberek összehasonlítása, híres emberek jellemzése, tulajdonságok csoportosítása. 3. Környezetünk: Az én otthonom és másoké, fejlesztési lehetőségek. Élet a faluban és a városban. 4. Az iskola és a munka világa: egy célnyelvi iskola összehasonlítása az itthonival, pályaválasztási lehetőségek. 5. Egészség és betegség: gyakori betegségek, betegápolás; étkezés házon kívül, éttermek és gyorséttermek. 6. Utazás: utazás szervezése egyénileg és csoportosan. 7. Szabadidő és szórakozás: kedvenc szerzők, előadók, művek. 8. Tudomány és technika: kiemelkedő felfedezések, technikai újítások.	Órakeret 75-90 óra
Előzetes ismeret, tevékenység	A Közös Európai Referenciakeret szerinti A2+ szint elérése	
További feltételek	Személyi feltételek: Szükséges, hogy a nyelvet tanító pedagógus gazdag és korszerű módszertani apparátussal rendelkezzen (pl. egyéni, páros és csoportmunka, projektmunka, kiegészítő eszközök alkalmazása), a nyelvtanuló pedig legyen motivált, és érezze magát felelősnek saját haladásáért. Tárgyi feltételek: jól megválasztott tananyagok. Oktatásszervezési feltételek: A hatékony nyelvtanulás legfontosabb személyi feltétele a kis csoportlétszám, az osztott csoport, amelyben legfeljebb 15 tanulóval tud foglalkozni egyszerre a nyelvtanár, irányítani az egyéni vagy pármunkát, összehangolni a néhány fős csoportok tevékenységét a csoportmunka során.	
Nevelési-oktatási célok	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; matematikai kompetencia; természettudományos kompetencia; digitális kompetencia; a hatékony, önálló tanulás; intelligens információkeresés szociális és állampolgári kompetencia; kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia; esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép; önismeret, hon-és népismeret; európai azonosságtudat-egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés; gazdasági nevelés; környezettudatosságra nevelés; a tanulás tanítása; testi és lelki egészség; felkészülés a felnőtt lét szerepeire.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: integrált készségfejlesztés, a tanultak megerősítése, begyakorlása.	

Tartalmak	Tanulói tevékenységek
Kommunikációs szándékok 1. A társadalmi érintkezéshez szükséges 2. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló 3. Információcseréhez kapcsolódó 4. A partner cselekvését befolyásoló 5. Interakcióban jellemző 6. Érzelmek és lelkiállapotok kifejezésére szolgáló	Autentikus szövegek meghallgatása ismerős témákban, kulcsinformációk kiszűrése, néhány mondatos visszaadása szóban és írásban. Összefoglalások szóban és írásban változatos szöveges és képi inputok alapján. Idegennyelvű együttműködés párban és csoportban. Projektfeladatok tanári segítséggel. A reklámok és az internet, mint forrás bekapcsolása. E-mail, „chat” idegen anyanyelvűekkel. A nyelvtanulás az osztálytermen kívül is élni kezd. Az idegennyelvi kommunikációban rejlő lehetőségekre a tanuló egyre pozitívabban reagál.
Fogalomkörök 1. Cselekvés, történés, létezés kifejezése 2. Birtoklás kifejezése 3. Térbeli viszonyok 4. Időbeli viszonyok 5. Mennyiségi viszonyok 6. Minőségi viszonyok 7. Logikai viszonyok 8. Esetviszonyok 9. Modalitás 10. Logikai viszonyok 11. Szövegösszetartó eszközök	

Az ismétlő-, az összefoglaló és az ellenőrző órák javasolt száma a 12. évfolyamon

Év eleji felmérés és ismétlés	min. 2 óra, max. 3 óra
Témazáró összefoglalás	min. 3 óra, max. 4 óra
Témazáró dolgozat	min. 4 óra, max. 6 óra
A témazáró dolgozatok javítása és a hiányok pótlása	min. 2 óra, max. 6 óra
Év végi összefoglalás	min. 6 óra, max. 9 óra

	<i>Hallott szöveg értése</i> A tanuló – megérti az idegen nyelvű óravezetést; – megérti az egyszerű kéréseket, kérdéseket, közléseket; – főbb vonalaiban megérti a köznyelvi beszédet, ha számára ismert témáról szól; – megérti a lényegét olyan egyszerű, rövid szövegeknek, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak (pl. tanulás, szabadidő); – megérti a legfontosabb információkat olyan rádió- és tévéműsorokban, amelyek aktuális eseményekről, illetve az érdeklődési köréhez kapcsolódó témákról szólnak, és amelyekben viszonylag lassan és világosan beszélnek. <i>Beszédképesség</i> A tanuló – információt tud cserélni az egyszerű és begyakorolt nyelvi helyzetekben mindennapi dolgokról; – részt tud venni egyszerű, mindennapi témákról szóló beszélgetésekben felkészülés nélkül; – részt tud venni a nyelvterületen utazás közben felmerülő helyzetekben; – tud beszélni egyszerű nyelvi eszközökkel szűkebb környezetéről és a közvetlen szükségleteivel kapcsolatos dolgokról; – el tudja mondani egyszerű nyelvi eszközökkel élményeit és céljait; – el tudja mondani egy rövid és egyszerű történetet; – meg tudja magyarázni és indokolni a véleményét.
	<i>Olvasott szöveg értése</i> A tanuló – megérti a fontosabb információkat a világos, standard szövegekben, amelyek ismert témáról szólnak és gyakori helyzetekhez kapcsolódnak a munka, az iskola és a szabadidő stb. terén; – megérti olyan szövegek lényegét, amelyek hétköznapi témákkal kapcsolatosak, gyakori témákkal foglalkoznak; – megérti az eseményekről, érzelmekről, véleményekről szóló egyszerű szövegeket;

- megért rövid, egyszerű történeteket;
- megérti a rövid, egyszerű magánlevelekben az események, érzelmek vagy kívánságok leírását.

*Íráskészség**A tanuló*

- egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni ismert vagy az érdeklődési körébe tartozó témában;
- le tudja írni az élményeit, a különböző eseményeket, álmokat, a reményeit és az ambícióit;
- meg tudja indokolni röviden az álláspontját és a terveit;
- képes rövid és egyszerű jellemzést, beszámolót, magánlevelet írni.

Össességében: A tanuló eljut a Közös Európai Referenciakeret B1 szintjére.

MELLÉKLET

AZ ELSŐ ÉS MÁSODIK IDEGEN NYELVHEZ KÉSZÜLT KERETTANTERVHEZ

A melléklet az Oktatási és Kulturális Minisztérium „Kerettanternv 2000” c. dokumentuma alapján készült.
(<http://www.okm.gov.hu/main.php?folderID=390&ctag=articlelist&iid=1&articleID=1288>)

Dőlt betűvel jelezzük az adott szinten újonnan belépő kommunikációs szándékokat és fogalomköröket.

ANGOL NYELVI PÉLDÁK (A1 szint)

Kommunikációs szándékok

1. A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

	Kezdeményezés és válasz	
Megszólítás:	<i>Excuse me.</i>	<i>Pardon?</i>
Köszönés:	<i>How do you do? Good morning. Hello Tom. Hello, how are you? Hi!</i>	<i>How do you do? Good morning. Hello Mary. Very well, thank you. And how about you? Hi!</i>
Elköszönés:	<i>Goodbye. Bye-bye! See you later. Good night. Take care.</i>	<i>Goodbye. Bye! Good night. Thanks. Bye!</i>
Köszönet és arra reagálás:	<i>Thanks. Thank you very much. Thanks a lot. It's very kind of you.</i>	<i>Not at all. You are welcome. No problem. Do not mention it.</i>

Bemutatkozás, bemutatás:	My name is... Have you met Jane? May I/Can I/ Let me introduce myself. May I/Can/ Let me introduce you to Rosy?	Hello. Hi! Pleased to meet you. Nice to meet you.
Érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás:	How are you feeling today? What's the matter?	Fine. / OK / All right. Much better, thanks. Not very well, I am afraid.
Bocsánatkérés és arra reagálása:	I am sorry. I am very sorry. I beg your pardon	That's all right. It doesn't matter. Never mind. No problem.
Gratulációk, jókívánságok és arra reagálás:	Happy Christmas/New year/Birthday! Many happy returns (of the day) Congratulations! Have a nice holiday. All the best. Cheers!	Happy Christmas /New Year/ Birthday! Thank you. Thank you, the same to you. Cheers!

2. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Véleménykérés, és arra reagálás:	What do you think? How do you like it?	I think it is rather strange. I like it.
Valaki igazának az elismerése és el nem ismerése:	You are right. You are wrong.	
Egyetértés, egyet nem értés:	Do you agree? What's your opinion? How do you feel about it?	OK All right. I think he's wrong/right.
Tetszés, nem tetszés:	Do you like Italian food? What do you think of the new teacher?	I think it's great. I don't like it. He looks nice.

Akarat, kívánság:	<i>Would you like a cake?</i>	<i>I'd like an ice-cream</i>

3. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

<i>Dolgok, személyek megnevezése, leírása:</i>	<i>What is it? What's it in English? What does that mean? What is his house like?</i>	<i>It's.../That's.../It's a kind of.../It's used for... It means... It's big and comfortable.</i>
<i>Információ kérés, adás:</i>	<i>Did you see him? When will the guests arrive? How do you make an omlett?</i>	<i>Yes, I did At 6 p.m... You take two eggs and some milk and flour.</i>
<i>Tudás, nemtudás:</i>	<i>Where does he live?</i>	<i>I have no idea.</i>

4. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

<i>Kérés és arra reagálás:</i>	<i>Could you give me a pen? Would you pass me the sugar please?</i>	<i>Yes, sure. Yes, of course. I'm afraid I can't.</i>
<i>Javaslat és arra reagálás:</i>	<i>Why don't we put the film in here? Let's go to the cinema tonight.</i>	<i>Good idea.</i>
<i>Meghívás és arra reagálás:</i>	<i>Would you like to come to the cinema? Can we meet at six? Are you free on Tuesday? Let's meet on Sunday.</i>	<i>Yes, I'd love to. That's very kind of you, but... I am sorry, I can't. Yes, that would be okay. What shall we do? No, I am afraid, I can't.</i>
<i>Kínálás és arra reagálás:</i>	<i>Would you like another drink? What would you like? Help yourself! Let me get you a drink. Have an orange. Here you are.</i>	<i>That's very kind of you. /I am sorry, I can't. An orange please. Thank you. Thank you. No, thank you.</i>

5. Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

Megértés biztosítása:	Visszakérdezés, ismétléskérés:	<i>Did you say the castle?</i>
	Betűzés kérése, betűzés:	<i>Can you spell it for me? It spells...</i>
	Nem értés:	<i>Sorry, I don't understand. Could you understand? Sorry, what does that mean?</i>

Fogalomkörök:

Fogalomkörök			Fogalomkörök nyelvi kifejezései
Cselekvés, történes, létezés kifejezése			
	<i>Jelenidejűség</i>	<i>Present Simple</i>	<i>When do you get up? I don't drink milk.</i>
		<i>Present Continuous</i>	<i>Why is she crying? I'm not listening. I'm leaving.</i>
	<i>Múltidejűség</i>	<i>Past Simple</i>	<i>And then she kissed me. Why didn't you come yesterday?</i>
	<i>Jövőidejűség</i>	<i>Going to</i>	<i>What are you going to do on Saturday?</i>
Birtoklás kifejezése		<i>Past forms of have</i>	<i>I didn't have many friends in the kindergarten.</i>
		<i>Possessive adj.</i>	<i>My, your, his/her/its, our, their dog</i>
		<i>Genitive 's</i>	<i>Kate's brother Whose?</i>
Térbeli viszonyok	<i>Irányok, helymeghatározás</i>	<i>Prepositions, Prepositional Phrases, Adverbs</i>	<i>Here, there, on the left, on the right, in, on, under, opposite, next to, between, ...</i>
Időbeli viszonyok			
	<i>Gyakoriság</i>	<i>How often?</i>	<i>Always, often, sometimes, never, once/twice a week, every day.</i>
	<i>Időpont</i>	<i>When?</i>	<i>Now, Yesterday, last week, two years ago,</i>

			<i>Tomorrow, next week</i> <i>In 1997, in July, at 5 o'clock, on Monday</i> <i>When? What time?</i> <i>In the morning, at night ...</i> <i>Now I'm having a bath.</i> <i>I saw a film yesterday.</i> <i>I'm going to play chess tomorrow.</i> <i>What's the time? It's eight.</i> <i>It's quarter to eight.</i>
Mennyiségi viszonyok		<i>Irregular plurals</i>	<i>Children, people, men, women ...</i>
		<i>Cardinal numbers 51-100</i>	
		<i>Ordinal numbers</i>	<i>first, second...</i>
		<i>Countable nouns</i> <i>Uncountable nouns</i>	<i>How many CDs have you got?</i> <i>I've got a lot of/few CDs.</i> <i>How much money have you got?</i> <i>I've got a lot of/little money.</i>
Minőségi viszonyok		<i>Comparative and superlative of short adjectives</i> <i>Irregular comparative and superlative forms of adjectives</i>	<i>Tom's younger than Sue. Mary is the prettiest girl.</i> <i>Good/bad (better, worse)</i>
			<i>What's it like? What colour is it?</i>
Modalitás			
		<i>Can ability</i>	<i>I can swim.</i>
		<i>Must/needn't</i>	<i>I must read it. You needn't do it now.</i>
Logikai viszonyok		<i>Linking words</i>	<i>And/or/but/because</i>

Szövegösszetartó eszközök		<i>Articles</i> <i>Some+plural noun</i> <i>any+plural noun</i> <i>Some +singular noun</i> <i>Any +singular noun</i> <i>Nominative and Accusative of personal pronouns</i> <i>Demonstrative pronouns</i> <i>Indefinite pronouns</i>	<i>A, an, the</i> <i>There are some pencils in the bag.</i> <i>Have you got any sisters?</i> <i>I haven't got any matchboxes.</i> <i>There's some water in the vase.</i> <i>There isn't any juice in my glass.</i> <i>I, he, they...</i> <i>Me, him, them...</i> <i>This, that, these, those</i> <i>Somebody, anybody, nobody, everybody</i>

NÉMET NYELVI PÉLDÁK (A1 szint)

Kommunikációs szándékok

1. Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

köszönés, elköszönés	Guten Morgen / Tag! Auf Wiedersehen! Tschüs!
köszönet és arra reagálás	Danke! Bitte!
bemutakozás	Ich heiße ...
megszólítás	Entschuldigung, ...
érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	Wie geht's dir? Danke, prima. Und dir?
bocsánatkérés és arra reagálás	Entschuldigung! Kein Problem!
gratuláció, jókívánságok és arra reagálás	Herzlichen Glückwunsch zum...! Danke. Fröhliche Weihnachten.

2. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

véleménykérés és arra reagálás	Magst du Mathe? Ja.
valaki igazának az elismerése és el nem ismerése	Da hast du (nicht) Recht!
egyetértés, egyet nem értés	Ja, das stimmt! Nein, du hast nicht Recht!
tetszés, nem tetszés	Das finde ich gut / blöd!
akarat, kívánság, képesség	ich will..., ich möchte..., ich kann...

3. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

dolgok, személyek megnevezése, leírása	Das ist... Meine Mutter ist...
információkérés, információadás	Wie ist ...? Prima. /Wie alt bist du? 12.
igenlő vagy nemleges válasz	ja, nein, nicht, kein, doch
tudás, nem tudás	Ich weiß (nicht).

4. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

kérés	Gib mir bitte ...!
javaslat és arra reagálás	Möchtest du...? Ja, gerne!
meghívás és arra reagálás	Kommst du mit? Ja. Nein, es tut mir leid.
kínálás és arra reagálás	Noch ein Stück Kuchen? Ja, bitte. Nein, danke.

5. Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

visszakérdezés	Wie bitte?
nem értés	Ich verstehe nicht.
betűzés kérése, betűzés	Buchstabiere bitte.

Fogalomkörök:

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, törtézés, létezés kifejezése			
	jelenidejűség	Präsens	Ich bin heute zu Hause. Die Sonne scheint schön.
		Präsens mit Vokalwechsel, trennbare Verben	Der Zug fährt gleich ab. Er liest das Buch vor.
	múltidejűség,	Präteritum (csak: haben, sein)	Er hatte ein Fahrrad. Ich war schon in England.
		Perfekt	Ich habe ein Eis gegessen.
	jövőidejűség	Futur (mit Präsens)	Ich bleibe morgen zu Hause.
		sich-Verben	Ich freue mich.
Birtoklás kifejezése			
		haben	Ich habe einen Bruder.
		Possessivpronomen	Das ist meine Familie.

Térbeli viszonyok			
	<i>irányok, helymeghatározás</i>		<i>hier, dort, links, Rechts oben, unten, hinten...</i>
		<i>in, auf, vor, hinter, neben (A/D)</i>	<i>Ich lege das Heft auf den Tisch. Er steht neben dem Bett.</i>

Időbeli viszonyok			
	<i>gyakoriság</i>	<i>Wie oft? selten, manchmal, oft, immer, nie</i>	<i>Ich spiele oft mit Peter.</i>
	<i>időpont</i>	<i>in, um, am, wann?</i>	<i>im Winter, um 8 Uhr, am Freitag</i>
Mennyiségi viszonyok			
			<i>eins, zwei</i>
	<i>határozott mennyiség</i>		<i>eine Portion Pommes</i>
	<i>határozatlan mennyiség</i>	<i>alles, viel, wenig, nichts</i>	<i>Ich lerne viel, und ich habe wenig Zeit.</i>
Minőségi viszonyok			
		<i>Wie?</i>	<i>Ich bin zufrieden. Das finde ich prima.</i>
Modalitás		<i>möchte können, wollen</i>	<i>Ich möchte ein Eis. Er kann nicht schwimmen. Ich will nach Hause.</i>
	<i>felszólítás</i>		<i>Komm morgen wieder! Spielt Tennis!</i>
Esetviszonyok	<i>névszók a mondatban</i>	<i>Nominativ, Akkusativ</i>	<i>Mein Freund zeichnet Bilder.</i>
Szövegösszetartó eszközök	<i>kötőszók, névmások</i>		<i>und/oder/aber/denn das ich, mich, mein, dieser, man</i>

ANGOL NYELVI PÉLDÁK
(A2 szint)

Kommunikációs szándékok

1. A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

	Kezdeményezés és válasz	
Megszólítás:	Excuse me. I am sorry to disturb you.	Pardon? Yes, can I help you?
Köszönés:	How do you do? Good morning. Hello Tom. Hello, how are you? Hi!	How do you do? Good morning. Hello Mary. Very well, thank you. And how about you? Hi!
Elköszönés:	Goodbye. Bye-bye! See you later. Good night. Take care. Give me a ring some time. Have a good trip. Keep in touch!	Goodbye. Bye! Good night. Thanks. Bye! Thank you, I will. Thanks. I will. Okay, bye.
Köszönet és arra reagálás:	Thanks. Thank you very much. Thanks a lot. It's very kind of you. I'd like to thank you for your help.	Not at all. You are welcome. No problem. Do not mention it. My pleasure.

Bemutakozás, bemutatás:	My name is... Have you met Jane? May I/Can I/ Let me introduce myself. May I/Can I/ Let me introduce you to Rosy?	Hello. Hi! Pleased to meet you. Nice to meet you.
Érdeklődés mások hogyléte felől és arra reagálás:	How are you feeling today? What's the matter?	Fine. / OK / All right. Much better, thanks. Not very well, I am afraid. Actually, I am suffering from...
Engedélykérés és arra reagálás:	May I use your telephone? Do you mind if I open the window?	Yes, go ahead. Not at all.
Bocsánatkérés és arra reagálás:	I am sorry. I am very sorry. I beg your pardon Please, forgive me.	That's all right. It doesn't matter. Never mind. No problem.
Gratulációk, jókívánságok és azokra reagálás:	Happy Christmas/New year/Birthday! Many happy returns (of the day) Congratulations! Have a nice holiday. All the best. Cheers!	Happy Christmas /New Year/ Birthday! Thank you. Thank you, the same to you. Cheers!
Megszólítás személyes levélben:	Dear John,	
Elbúcsúzás személyes levélben:	Best wishes, Love (from), I am looking forward to hearing from you soon.	

2. Személyes beállítódás és vélemény

Véleménykérés és arra reagálás:	What do you think? How do you like it? What's your opinion about it?	I think it is difficult. I don't like it. I think it's fair enough. .
Valaki igazának /elismerése és el nem ismerése:	You are right. You are wrong.	

Egyetértés, egyetnemértés:	Do you agree? What's your opinion? How do you feel about it?	OK All right. I think he's wrong/right. I'm afraid I don't agree. I doubt whether...
Tetszés, nemtetszés:	Do you like Italian food? You like meat, don't you? What do you think of the new teacher?	I think it's great. I don't like it. He looks nice. I don't think much of...
Akarat, kívánság:	Would you like a cake? Can I have my bill, please? I want to pay.	I'd like an ice-cream
Képesség:	<i>Can you speak French?</i> <i>Are you able to ride a horse?</i>	<i>I can understand French</i> <i>I am unable to ride a horse.</i>
Kötelezettség:	<i>Must we fill in this form now?</i> <i>When do we have to leave?</i>	<i>We must fill it in now</i> <i>Right now.</i>
Szükségesség:	<i>Is that necessarily so?</i>	<i>People must sleep sometimes..</i>
Lehetőség:	<i>It may rain.</i> <i>She might be late.</i>	
Ígéret:	<i>Will you come and meet me at the station?</i>	<i>Don't worry, I will.</i> <i>I promise to be there at five.</i>
Szándék, kívánság:	<i>What would you like to do?</i> <i>Would you like to have a rest?</i>	<i>I'd like to see that film</i> <i>I'd rather not go out tonight.</i>
Dicséret, kritika:		<i>It's great. It's a good idea.</i> <i>I'm not so keen on it. It's boring.</i>

3. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, személyek megnevezése, leírása:	What is it? What's it in English? What does that mean? What is it like?	It's.../ That's.../ It's a kind of.../It's used for... It means... It's green, small and it can jump.
Események leírása:	<i>What happened?</i>	<i>First she opened the window, then she phoned the ambulance and finally she told the neighbours. After opening the door she phoned the ambulance. While waiting for the ambulance she told the neighbours.</i>
Információ kérés, adás:	Did you see him? When will the guests arrive? How do you make an omelette? How far is your school? How long does it take to get there? Please, can you tell me the way to the station? Who is that?	Yes, I did At 6 p.m. You take two eggs and some milk and flour. It's 20 minutes by bus. Take the second turning on the right It's me.
Tudás, nemtudás:	Do you know where he lives?	I have no idea.
Bizonyosság, bizonytalanság:	<i>Do you think they will come?</i> <i>How old do you think she is?</i>	<i>They will probably come. They might come, or they might not come. She can't be very old. She must be 25.</i>

4. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kérés és arra reagálás	Chris, could you do me a great favour? Could you give me your telephone number? Do you have a stamp by any chance? Would you pass me the sugar please? I'd like you to...	Yes, sure. Of course. Yes, of course. I'm afraid I can't.
Javaslat és arra reagálás::	Why don't we put the film in here? Let's go to the cinema tonight. I suggest going to Prague.	Good idea. I'd prefer to go to the theatre. I'd rather not.
Meghívás és arra reagálás:	Would you like to come to the cinema? Can we meet at, say, six? Are you free on Tuesday? Let's meet on Sunday.	Yes, I'd love to. That's very kind of you, but... No, I am afraid I can't. I am sorry, I can't. Yes, that would be okay. Sorry, I can't make it then. No, I am afraid, I can't.
Kínálás és arra reagálás:	Would you like another drink? What would you like? Help yourself! Let me get you a drink. Have an orange. Here you are.	That's very kind of you. Yes, please. No, thank you. I am sorry, I can't.
Tiltás, felszólítás:	Keep off the grass. You must not smoke here.	

5. Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

Megértés biztosítása	Visszakérdezés, ismétléskérés	Did you say the castle? Sorry, where does she live? Sorry, what did you say his name was?

	Nem értés, magyarázatkerés, magyarázat értés ellenőrzése	Sorry, I don't understand. Could you understand? Am I making myself clear? Sorry, what does that mean?
	Betűzés kérése, betűzés	Can you spell it for me? It spells...
	<i>Felkérés hangosabb, lassúbb beszédre</i>	<i>Could you speak a little more slowly, please?</i> <i>Sorry, that was a bit too fast.</i>

6. Érzelmek és lelkiállapotok kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Öröm, sajnálkozás, bánat:	<i>Are you happy about that?</i> <i>What do you think of that?</i> <i>How do you feel about that?</i>	<i>Great!</i> <i>I am so glad /very happy.</i> <i>I am glad to hear that.</i> <i>I am so pleased that...</i> <i>Good for you.</i> <i>Congratulations.</i> <i>I feel so happy for...</i> <i>I'm sorry to hear that.</i> <i>What a pity.</i> <i>Oh, no!</i> <i>Oh, dear!</i> <i>I feel so sorry for...</i>

Elégedettség, elégedetlenség, bosszúság:	<i>What do you think of...?</i> <i>Are you pleased with...?</i> <i>Are you happy with...?</i> <i>Are you satisfied with...?</i>	<i>That's fine/nice/not bad.</i> <i>That was fine/good/ nice</i> <i>I'm quite satisfied with...</i> <i>I'm quite happy with...</i> <i>I'm quite pleased with...</i> <i>It's not good enough.</i> <i>That wasn't very good.</i> <i>I'm tired of...</i>
Csodálkozás:	<i>Jane has lost her money.</i> <i>Tom is twenty.</i> <i>This is a book for you.</i>	<i>How come?</i> <i>Is he?</i> <i>What a surprise!</i>
Remény:	<i>What are you hoping for?</i> <i>What are you looking forward to?</i>	<i>I am looking forward to...</i> <i>I hope you'll have time to join me for dinner.</i>

Fogalomkörök:

Fogalomkörök			Fogalomkörök nyelvi kifejezései
Cselekvés, történes, létezés kifejezése			
	Jelenidejűség	Present Simple	When do you get up? I don't drink milk.
		Present Continuous	Why is she crying? I'm not listening. I'm leaving.
		Present Perfect Simple	Have you done your room? I haven't finished it yet.
	Múltidejűség	Past Simple	And then she kissed me. Why didn't you come yesterday?
	Jövőidejűség	Going to	What are you going to do on Saturday?
		Future with Will	When will you be fourteen?

Birtoklás kifejezése		Past forms of have	I didn't have many friends in the kindergarten.
		<i>Have with will</i>	<i>I will have a Porsche when I'm 20.</i>
		Possessive adj.	My, your, his/her/its, our, their dog
		<i>Possessive pronouns</i> Genitive 's Of Whose?	<i>Mine, yours, ... theirs</i> Kate's brother the corner of the room
Térbeli viszonyok	Írányok, helymeghatározás	Prepositions, Prepositional Phrases, Adverbs	Here, there, on the left, on the right, in, on, under, opposite, next to, between, in front of, behind, inside, outside, above ...
		picture location	at the top of/at the bottom of, on the left hand side...
Időbeli viszonyok		<i>Adverbs of time with Present Perfect Simple</i>	<i>already, yet, just</i>
	Gyakoriság	How often?	Always, often, sometimes, never, once/twice a week, every day ... I always make my bed. She goes swimming twice a week.
	Időpont	When? What time? What's the time?	Now, in the morning Yesterday, last week, two years ago, Tomorrow, next week In 1997, in July, at 5 o'clock, on Monday It's quarter to eight.
	Időtartam	How long?+Past Simple	How long were you in hospital? For two weeks.
Mennyiségi viszonyok		Irregular and regular plurals	Children, people, men, women ...
		Cardinal numbers	one. two...
		Ordinal numbers	first, second...
		Countable nouns Uncountable nouns	How many CDs have you got? I've got a lot of/few CDs. How much money have you got?

			I've got a lot of/little money. <i>A cup of tea, a piece of cake</i>
			<i>All, both, none, neither</i> <i>Each, every</i>
Minőségi viszonyok		Comparative sentences (short, long adjectives)	Tom's younger than Sue. Mary is the prettiest girl. <i>She is the most intelligent of all.</i> <i>I'm as tall as you.</i>
		Irregular adjectives	Good, bad ... (better, worse)
			What's it like? What colour is it? <i>What does it look/taste/sound/feel like?</i> <i>It's too big, It's not small enough.</i>
Modalitás			
		<i>Should/shouldn't</i>	<i>You should ask her.</i>
		Can (ability) Can/could/may (permission)	I can swim. Can/could/may I open the window?

		Must/needn't (obligation)	I must read it. You needn't do it now.
		Have to (Past)	Did you have to be there?
		<i>Musn't</i>	<i>Children mustn't smoke.</i>
Logikai viszonyok		Linking words	And/or/but/because
		<i>Conditional I</i>	<i>We'll stay at home if it rains.</i>
		<i>Time clauses with future meaning</i>	<i>When dad comes home, he'll be angry with you.</i>
		Infinitive to express purpose	I've been to London to visit the Queen.
Függő beszéd		<i>Reported speech with present reporting verb</i>	<i>He says he is tired.</i> <i>I don't know where he lives.</i> <i>Tell him to stop it.</i>

Szövegösszetartó eszközök		Névelők Some+plural noun any+plural noun Some +singular noun Any + singular noun Nominative and accusative of personal pronouns Demonstrative pronouns Indefinite pronouns Reflexive pronouns	A, an, the There are some pencils in the bag. Have you got any sisters? I haven't got any matchboxes. There's some water in the vase. There isn't any juice in my glass. I, he, they... Me, him, them... This, that, these, those Somebody, anybody, nobody, everybody ... myself...

NÉMET NYELVI PÉLDÁK (A2 szint)

Kommunikációs szándékok

1. Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

megszólítás	Entschuldigung, ...
köszönés, elköszönés	Guten Morgen / Tag! Auf Wiedersehen! Tschüs!
köszönet és arra reagálás	Danke! Bitte!
bemutatás, bemutatkozás	Das ist Peter. Ich heiße ...
érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	Wie geht's dir? Danke, prima. Und dir? / <i>Was fehlt dir? Ich habe Kopfschmerzen.</i>
engedélykérés és arra reagálás	Kann ich das Fenster öffnen? Ja, bitte.
bocsánatkérés és arra reagálás	Entschuldigung! Kein Problem!
gratuláció, jókívánságok és arra reagálás	Herzlichen Glückwunsch zum...! Danke. Fröhliche Weihnachten. / <i>Gute Besserung!</i>
személyes levélben megszólítás és elbúcsúzás	Liebe(r)... Dein(e)..., Viele Grüße.

2. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

véleménykérés és arra reagálás, véleménynyilvánítás	Magst du Mathe? Ja. Was meinst du dazu? Meiner Meinung nach...
valaki igazának az elismerése és el nem ismerése	Da hast du (nicht) Recht!
egyetértés, egyet nem értés	Ja, das stimmt! Nein, du hast nicht Recht!
tetszés, nem tetszés	Das finde ich gut / blöd! / <i>Das gefällt mir (nicht)!</i>
akarat, kívánság, képesség, kötelezettség, szükségesség, lehetőség	<i>ich will, ich möchte, ich kann, ich muss, ich darf, ich soll</i>
ígéret	<i>Ich mache das schon!</i>
szándék, terv	<i>ich will...</i>
dicséret, kritika	<i>Klasse! Blödsinn!</i>

3. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

dolgok, személyek megnevezése, leírása	Das ist... Meine Mutter ist...
események leírása	Zuerst..., dann..., zum Schluss. / Es war einmal...
információkérés, információadás	Wie ist ...? Prima. / Wie alt bist du? 12 / Weißt du...? / Können Sie mir bitte sagen...?
igenlő vagy nemleges válasz	ja, nein, nicht, kein, doch
tudás, nem tudás	Ich weiß (nicht), dass / ob..
bizonyosság, bizonytalanság	Ich weiß es (nicht) genau. / Ich bin mir (nicht) sicher, dass / ob

4. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

kérés	Gib mir bitte ...! / Kannst du bitte...?
tiltás, felszólítás	Schreib noch nicht. Öffne die Tür.
javaslat és arra reagálás	Möchtest du...? Ja, gerne! / Können wir gehen?
meghívás és arra reagálás	Kommst du mit? Ja. Nein, es tut mir leid.
kínálás és arra reagálás	Noch ein Stück Kuchen? Ja, bitte. Nein, danke.

5. Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

visszakérdezés, ismétléskérés	Wie bitte? Wiederholen Sie bitte. / Sag es noch einmal!
nem értés	Ich verstehe nicht. / Entschuldigung, ich habe es nicht verstanden.
betűzés kérése, betűzés	Buchstabiere bitte.
felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Kannst du bitte langsamer /lauter sprechen?

6. Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

sajnálkozás	Es tut mir leid!
öröm	Ich freue mich, dass.../Toll!
elégedettség, elégedetlenség	Es ist prima, dass.. Schade, dass...

csodálkozás	<i>Oh, das ist aber schön!</i>
remény	<i>Ich hoffe, du kannst kommen!</i>
bánat	<i>Schade, dass...</i>
bosszúság	<i>Das ist aber schlimm!</i>

Fogalomkörök:

Fogalomkörök			Fogalomkörök nyelvi kifejezései
Cselekvés, történet, létezés kifejezése			
		sein, es gibt	Ich bin heute zu Hause. Hier gibt es keinen Hamburger.
	jelenidejűség	Präsens, Präsens mit Vokalwechsel, trennbare Verben	Die Sonne scheint schön. Der Zug fährt gleich ab. Er liest das Buch vor.
	múltidejűség,	Präteritum (csak haben, sein),	Er hatte ein Fahrrad.
		Perfekt	Ich habe ein Eis gegessen.
	jövőidejűség	Futur (mit Präsens)	Ich bleibe morgen zu Hause.
		sich-Verben	Ich freue mich.
	személytelenség	es	<i>Es ist kalt.</i> <i>Es regnet.</i>
Birtoklás kifejezése			
		haben, gehören Wessen?	Ich habe einen Bruder. <i>Die Tasche gehört mir.</i>
		von, -s	<i>das Buch von Peter, Peters Geschichte</i>
		Possessivpronomen	Das ist meine Familie.

Térbeli viszonyok			
	irányok, helymeghatározás		hier, dort, links, Rechts oben, unten, hinten...
		Präpositionen mit dem A/D: an, auf, hinter, in, neben, über, unter vor, zwischen (A/D) <i>Präpositionen mit dem Akkusativ: durch, um</i> <i>Präpositionen mit dem Dativ: bei, zu, von</i>	Die Vase steht auf dem Tisch. Ich stelle das zwischen die Betten. <i>Gehen Sie durch den Park!</i> <i>Die Bücher sind bei Karl.</i> Ich komme von meiner Oma.
Időbeli viszonyok			
	gyakoriság	Wie oft? selten, manchmal, immer, nie	Ich gehe jeden Morgen in die Schule.
	<i>időtartam</i>	<i>wie lange?</i>	<i>eine Woche, von ... bis, den ganzen Tag</i>
	időpont	in, um, am, wann?	im Winter, um 8 Uhr, am Freitag, <i>diesen/letzten/vorigen/ nächsten Monat</i>
Mennyiségi viszonyok			
			eins, zwei erste, zweite
	határozott mennyiség		eine Portion Pommes
	határozatlan mennyiség	alles, viel, wenig, nichts <i>alle, einige, keine</i>	<i>Ich habe viele Bücher, aber keine Zeit zum Lesen.</i>

Minőségi viszonyok			
		Wie?	Ich bin zufrieden. Das finde ich prima.
		Was für ein? Welcher? (Adjektivdeklinations)	Das ist eine leichte Aufgabe. Ich finde den roten Rock modisch
		Vergleiche	Dieses Buch ist besser, als... Er ist nicht so alt, wie... Dieses Bild ist am schönsten.
Modalitás		mögen, können, wollen, müssen, sollen, dürfen (Präsens)	Ich möchte ein Eis. Er kann nicht schwimmen. Er will nach Hause.
	felszólítás		Komm morgen wieder! Esst schnell! Nehmen Sie bitte Platz!
Esetviszonyok	névszók a mondatban	Nominativ, Akkusativ, Dativ	Ich zeige den Schülern Bilder.
Logikai viszonyok	alárendelések	Kausalsatz Objektsatz Temporalsatz	denn, weil, Ich weiß (nicht), dass (ob)... Ich weiß, wo du wohnst. Als / wenn ...,
Függő beszéd		mit dem Präsens	Sie sagte, dass sie heute in die Schule geht.
Szövegösszetartó eszközök	kötőszók, névmások		und/oder/aber/denn weil/dass/ob/ das, ich, mich, mir, mein, dieser, jener man

ANGOL NYELVI PÉLDÁK
(A2+ szint)

Kommunikációs szándékok

1. A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Kezdeményezés és válasz		
Megszólítás:	Excuse me. I am sorry to disturb you.	Pardon? Yes, can I help you?
Köszönés:	How do you do? Good morning. Hello Tom. Hello, how are you? Hi!	How do you do? Good morning. Hello Mary. Very well, thank you. And how about you? Hi!
Elköszönés:	Goodbye. Bye-bye! See you later. Good night. Take care. Give me a ring some time. Have a good trip. Keep in touch!	Goodbye. Bye! Good night. Thanks. Bye! Thank you, I will. Thanks. I will. Okay, bye.
Bemutakozás, bemutatás:	My name is... Have you met Jane? May I/Can I/ Let me introduce myself. May I/Can I/ Let me introduce you to Rosy?	Hello. Hi! Pleased to meet you. Nice to meet you.
Telefon felvétele:	<i>Oxford, five oh two double one.</i>	<i>Hello, this is Ms Brown speaking.</i>
Telefonon bemutatkozás:	<i>Hello, this is Mary Smith speaking</i>	

Telefonon más személy kérése:	Can I speak to George, please? Could you put me through to Mrs Hamilton, please?	Yes, just a minute, please.
Telefonálásnál elköszönés:	I'll call back again later this evening. It was lovely to speak to you. Thanks for ringing. Bye!	Bye!
Üdvözlőküldés:	Give my love / regards to...	I will.
Megszólítás személyes levélben:	Dear John,	
Elbúcsúzás személyes levélben:	Best wishes, Love (from), I am looking forward to hearing from you soon.	
Érdeklődés mások hogyléte felől és reagálás:	How are you feeling today? What's the matter?	Fine. / OK / All right. Much better, thanks. Not very well, I am afraid. Actually, I am suffering from...
Engedélykérés és reagálás:	May I use your telephone? Do you mind if I open the window?	Yes, go ahead. Not at all.
Köszönetnyilvánítás és arra reagálás:	Thanks. Thank you very much. Thanks a lot. It's very kind of you. I'd like to thank you for your help.	Not at all. You are welcome. No problem. Do not mention it. My pleasure.
Bocsánat kérése és arra reagálás:	I am sorry. I am very sorry. I must apologise for coming late. I beg your pardon Please, forgive me.	That's all right. It doesn't matter. Never mind. No problem.

Gratulációk, jókívánságok és azokra reagálás:	Happy Christmas/New year/Birthday! Many happy returns (of the day) Congratulations! Have a nice holiday. All the best. Cheers!	Happy Christmas /New Year/ Birthday! Thank you. Thank you, the same to you. Cheers!

2. Személyes beállítódás és vélemény

Véleménykérés, véleménynyilvánítás és arra reagálás:	What do you think? What do you think of it? So do I. Do you? I don't.	I think it is unfair. I think it is horrible.
Valaki igazának elismerése és el nem ismerése:	You are right. You are wrong.	
Egyetértés, egyetnemértés:	Do you agree? What's your opinion? How do you feel about it?	OK All right. I think he's wrong/right. I'm afraid I don't agree. I doubt whether...
Érdeklődés, érdektelenség:	<i>Are you interested in sports?</i>	<i>I am interested in gardening. It doesn't really bother me.</i>
Tetszés, nemtetszés:	Do you like Italian food? You like meat, don't you? What do you think of the new teacher?	I think it's great. I don't like it. He looks nice. I don't think much of...
Dicséret, kritika:	<i>You are really kind.</i>	
Akarat, kívánság:	Would you like a cake? Can I have my bill, please? I want to pay.	I'd like an ice-cream

Képesség:	Can you speak French? Are you able to ride a horse?	I can understand French I am unable to ride a horse.
Szükségesség:	Is that necessarily so? Must things be black and white?	People must sleep sometimes. Classical music need not be boring.
Lehetőség:	She may miss the bus. He might be invited.	
Ígéret:	Will you come and meet me at the station?	Don't worry, I will. I promise to be there at five.
Szándék, kívánság:	What would you like to do? Would you like to have a rest?	I'd like to see that film I'd rather not go out tonight.

3. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, személyek megnevezése, leírása:	What is it? What's it in English? What does that mean? What does it look like?	It's.../ That's.../ It's a kind of.../It's used for... It means... The young man talking to Jane is her brother. The car parked at the back isn't yours, is it? It's rather heavy and it is used for lifting a car.
Események leírása:	What happened?	First she opened the window, then she phoned the ambulance and finally she told the neighbours. After opening the door she phoned the ambulance. While waiting for the ambulance she told the neighbours.
Információ kérés, adás:	Did you see him? When will the guests arrive? How do you make an omelette? How far is your school? How long does it take to get there?	Yes, I did At 6 p.m. You take two eggs and some milk and flour. It's 20 minutes by bus.

	Please, can you tell me the way to the station? Who is that?	Take the second turning on the right It's me.
Tudás, nemtudás:	Do you know where he lives?	I have no idea.
Ismerés, nem ismerés:	Do you know Mexico?	Yes, I have already been there.

4. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kérés:	Chris, could you do me a great favour? Could you give me your credit card number? Do you have a stamp by any chance? Would you pass me the sugar please? I'd like you to...	Yes, sure. Of course. Yes, of course. I'm afraid I can't.
Tiltás, felszólítás:	Keep off the grass. You must not smoke here.	
Segítségkérés és arra való reagálás:	Will you do the washing up for me, please?	Certainly.
Javaslat és arra reagálás:	Why don't we put the film in here? Let's go to the cinema tonight. I suggest going to Prague.	Good idea. I'd prefer to go to the theatre. I'd rather not.
Kínálás és arra reagálás:	Would you like another drink? What would you like? Help yourself! Let me get you a drink. Have an orange. Here you are.	That's very kind of you. /I am sorry, I can't. An orange please. Thank you. Thank you. No, thank you.

Meghívás és arra reagálás:	Would you like to come to the cinema? Can we meet at, say, six? Are you free on Tuesday? Let's meet on Sunday.	Yes, I'd love to. That's very kind of you, but... No, I am afraid I can't. I am sorry, I can't. Yes, that would be okay. Sorry, I can't make it then. No, I am afraid, I can't.

5. Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

Megértés biztosítása:	Visszakérdezés, ismétléskérés	Did you say the castle? Sorry, Where does she live? Sorry, what did you say his name was?
	Betűzés kérése, betűzés	Can you spell it for me? It spells...
	Nem értés, magyarázatkérés, magyarázat értés ellenőrzése	Sorry, I don't understand. Could you understand? Am I making myself clear? Sorry, what does that mean?
	Felkérés hangosabb, lassabb beszédre	Could you speak a little more slowly, please? Sorry, that was a bit too fast.
Párbeszéd strukturálása:	Beszédszándék jelzése, beszélgetés kezdése	Well, there is nothing in the garage. I'll tell you what; I've just had a thought. The question is how many people are willing to spend money on it. The trouble is, we have not got any money.
	Elemek összekapcsolása	Put the cheese on first, and then... All the overhead lockers started rattling. In the end we landed safely. ...Suddenly there was a loud bang.

	Összefoglalás	<i>Well, to sum it up...</i>
	Beszélgetés lezárása	Right...okay <i>Well, it's been nice talking to you.</i>

6. Érzelmek és lelkiállapotok kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Sajnálkozás, együttérzés:	I am sorry about your illness. I am sorry to hear that. I am sorry. What a shame! Oh, dear.	
Öröm, szomorúság:	Are you happy about that? What do you think of that? How do you feel about that?	Great! I am so glad /very happy. I am glad to hear that. I am so pleased that... Good for you. Congratulations. I feel so happy for... I'm sorry to hear that. What a pity. Oh, no! Oh, dear! I feel so sorry for...
Elégedettség, elégedetlenség, bosszúság:	What do you think of...? Are you pleased with...? Are you happy with...? Are you satisfied with...?	That's fine/nice/not bad. That was fine/good/ nice I'm quite satisfied with... I'm quite happy with... I'm quite pleased with...

		It's not good enough. That wasn't very good. I'm tired of...
Remény:	What are you hoping for? What are you looking forward? What are your hopes for the new year?	I am looking forward to... I can hardly wait for... I hope you'll have time to join me for dinner.
Bánat, elkeseredés:	Are you disappointed with your exam results?	I am very disappointed. I am sorry to hear that.

Fogalomkörök:

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései
Cselekvés, történés, létezés kifejezése	Jelenidejűség	Present Simple <i>Present Simple Passive</i> Present Continuous
		Present Perfect Simple
	Múltidejűség	Past Simple
		<i>Past Continuous</i>

When do you get up? I don't drink milk.

English is spoken all over the world.

Why is she crying? I'm not listening. I'm leaving.

Have you done your room?

I haven't finished it yet.

We haven't met since Christmas.

I've lived here for ten years.

And then she kissed me. Why didn't you come yesterday?

*What were you doing at five yesterday?**I was watching TV when he phoned.*

	Jövőidejűség	Going to	What are you going to do on Saturday?
Birtoklás kifejezése		Forms of have Possessive adj. <i>Possessive pronouns</i> Genitive 's Of	I didn't have many friends in the kindergarten. I will have a Porsche when I'm 20. My, your, his/her/its,our, their dog <i>Mine, yours,...theirs</i> Kate's brother the corner of the room Whose?
Térbeli viszonyok	Irányok, helymeghatá- rozás	Prepositions, Prepositional Phrases, Adverbs picture location <i>geographical location</i>	Here, there, on the left, on the right, in, on, under, opposite, next to, between, in front of, behind, inside, outside, above ... at the top/at the bottom of ...,on the left hand side, in the background <i>in the east/west ...,</i> <i>along the river, through the forest, past the shop ...</i> <i>in the Alps</i>
Időbeli viszonyok	Gyakoriság	Adverbs of time with Present Perfect Simple How often?	already, yet, just Always, often, sometimes, never, once/twice a week, every day ... I always make my bed. She goes swimming twice a week.
	Időpont	When? What time? What's the time?	Now, in the morning Yesterday, last week, two years ago, Tomorrow, next week In 1997, in July, at 5 o'clock, on Monday <i>This time tomorrow</i> <i>By 9 o'clock yesterday</i> It's a quarter to eight.

Időtartam	How long?+Past Simple <i>While</i> <i>When</i> How long ?+Present Perfect Simple	How long were you in hospital? For two weeks. <i>While I was watching TV, Mary arrived.</i> <i>When I entered, the boys were fighting.</i> <i>I have lived here for seven years now.</i>
Mennyiségi viszonyok	Singulars and plurals Cardinal numbers Ordinal numbers	Children, people, men, women ... one, two, three.. first, second...
	Countable nouns Uncountable nouns	How many CDs have you got? I've got a lot of/few CDs. <i>A great number of people</i> How much money have you got? I've got a lot of/little money. A cup of tea, a piece of cake <i>A great deal of energy</i>
		All, both, none, neither Each, every
Minőségi viszonyok	Comparative sentences (short, long adjectives) Irregular adjectives enough <i>too/quite</i>	Tom's younger than Sue. Mary is the prettiest girl. She is the most intelligent of all. I'm as tall as you. Good, bad ...(better, worse) It's too big, It's not small enough. What's it like? What colour is it? What does it look/taste/sound/feel like?

Modalitás	Should/shouldn't	You should ask her.
	Can (ability)	I can swim.
	Can/could/may (permission)	Can/could/may I open the window?
	Must/needn't (obligation)	I must read it. You needn't do it now.
	Have to	Did you have to be there?
	Musn't	Children mustn't smoke.
Logikai viszonyok	Linking words	And/or/but/because/ <i>although</i> /
	Purpose	I've been to London to visit the Queen.
	Conditional I	We'll stay at home if it rains.
	Time clauses with future meaning	When dad comes home, he'll be angry with you.
Függő beszéd	Reported speech with present reporting verb	He says he is tired. I don't know where he lives. Tell him to stop it.

Szövegössze- tartó eszközök	Articles	A, an, the
	Some+plural noun Any+plural noun	There are some pencils in the bag. Have you got any sisters?
	Some +singulr noun Any + singular noun	I haven't got any matchboxes. There's some water in the vase. There isn't any juice in my glass.
	Nominative and accusative of personal pronouns	I, he, they... Me, him, them...
	Demonstrative pronouns Indefinite pronouns	This, that, these, those Somebody, anybody,nobody, everybody ... myself...

NÉMET NYELVI PÉLDÁK (A2+ szint)

Kommunikációs szándékok

1. Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

megszólítás	Entschuldigung, ...
köszönés, elköszönés	Guten Morgen / Tag! Auf Wiedersehen! Tschüs!
bemutató, bemutatkozás	Das ist Peter. Ich heiße ...
telefonáláskor bemutatkozás és elköszönés	Guten Tag, das ist ... Auf Wiederhören! Tschüs!
személyes levélben megszólítás és elbúcsúzás	Liebe(r) ... Viele Grüße. Dein(e) ...
érdeklődés foglalkozás iránt és arra reagálás	Wie geht's dir? Danke, prima. Und dir? / Was fehlt dir? Ich habe Kopfschmerzen.
engedélykérés és arra reagálás	Kann ich das Fenster öffnen? Ja, bitte.
köszönet és arra reagálás	Danke! Bitte.
bocsánatkérés és arra reagálás	Entschuldigung! Kein Problem!
gratuláció, jókívánságok és arra reagálás	Herzlichen Glückwunsch zum...! Danke. Fröhliche Weihnachten. / Gute Besserung!

2. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

véleménykérés és arra reagálás, véleménynyilvánítás	Magst du Mathe? Ja. / Was meinst du dazu? Meiner Meinung nach... <i>Was denkst du darüber?</i>
valaki igazának az elismerése, és el nem ismerése	Da hast du (nicht) Recht!
egyetértés, egyet nem értés	Ja, das stimmt! Nein, du hast nicht Recht!
érdeklődés, érdeklenség	<i>Ich interessiere mich für ... (nicht).</i>
tetszés, nem tetszés	Das finde ich gut / blöd! / Das gefällt mir (nicht)!
akar, kívánság, képesség, szükségesség, kötelezettség, lehetőség,	ich will, ich möchte, ich kann, ich muss, ich soll, ich darf
ígéret, szándék, terv	Ich mache das schon! Ich will ...

érdeklődés értékítélet, kívánság, preferencia iránt	<i>Und was wünschen Sie? Möchtest du einen Kaffee oder lieber Tee?</i>
dicséret, kritika	Klasse! Blödsinn!

3. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

dolgok, személyek megnevezése, leírása	Das ist... Meine Mutter ist... / <i>Es geht um...</i>
események leírása	Zuerst..., dann..., zum Schluss. / Es war einmal...
információkérés, információadás	Wie ist ...? Prima. / Wie alt bist du? 12. / Weißt du...? / Können Sie mir bitte sagen...?
igenlő vagy nemleges válasz	ja, nein, nicht, kein, doch, <i>weder...noch</i>
tudás, nem tudás	Ich weiß (nicht), dass / ob...
bizonyosság, bizonytalanság	Ich weiß es (nicht) genau. / Ich bin mir (nicht) sicher, dass / ob ...
ismerés, nem ismerés	<i>Ich kenne .. gut / nicht.</i>

4. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

kérés	Gib mir bitte ...! / Kannst du bitte...?
tiltás, felszólítás	Schreib noch nicht. Öffne die Tür.
javaslat és arra reagálás	Möchtest du...? Ja, gerne! / Können wir gehen?
meghívás és arra reagálás	Kommst du mit? Ja. Nein, es tut mir leid.
kínálás és arra reagálás	Noch ein Stück Kuchen? Nein, danke. Ja, bitte.

5. Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

visszakérdezés, ismétléskérés	Wie bitte? Wiederholen Sie bitte. / Sag es noch einmal! / <i>Wie meinst du das?</i>
nem értés	Ich verstehe nicht. / Entschuldigung, ich habe es nicht verstanden.
betűzés kérése, betűzés	Buchstabiere bitte.
felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Kannst du bitte langsamer /lauter sprechen?

6. Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

sajnálkozás	Es tut mir leid!
öröm	Ich freue mich, dass.../ Toll!

elégedettség, elégedetlenség	Es ist prima, dass.. Schade, dass...
csodálkozás	Oh, das ist aber schön!
remény	Ich hoffe, du kannst kommen!
bánat	Schade, dass...
bosszúság	Das ist aber schlimm!

Fogalomkörök:

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései
Cselekvés, történés, létezés kifejezése	jelenidejűség	sein, es gibt Präsens Vokalwechsel, trennbare Verben
	múltidejűség,	Präteritum, Perfekt
	jövőidejűség	Futur (mit Präsens) sich-Verben
	személytelenség	es
Birtoklás kifejezése	haben, gehören Wessen?	Ich habe einen Bruder. Die Tasche gehört mir.

		von, -s Nomen Genitiv Possessivpronomen	das Buch von Peter, Peters Geschichte die Tür des Hauses Das ist meine Familie.
Térbeli viszonyok	irányok, helymeghatározás		hier, dort, links, Rechts oben, unten, hinten...
		Präpositionen mit A/D: an, auf, hinter, in, neben, über, unter, vor, zwischen Präpositionen mit dem Akkusativ: durch, um, Präpositionen mit dem Dativ: bei, zu, von, nach	Die Vase steht auf dem Tisch. Ich gehe ins Kino. Gehen Sie durch den Park! Die Bücher sind bei Karl. Ich komme von meiner Oma.
Időbeli viszonyok	gyakoriság	Wie oft? selten, manchmal, immer, nie	Ich gehe jeden Morgen in die Schule.
	időtartam	wie lange?	eine Woche, von ... bis, den ganzen Tag,
	időpont	in, um, am, wann?	im Winter, um 8 Uhr, am Freitag, diesen/letzten/vorigen/ nächsten Monat

Mennyiségi viszonyok	határozott mennyiség határozatlan mennyiség	alles, viel, wenig, nichts alle, einige, keine	eins, zwei erste, zweite eine Portion Pommes Ich habe viele Bücher, aber wenig Zeit zum Lesen.
Minőségi viszonyok		Wie? Was für ein? Welcher? (Adjektivdeklinations) Vergleiche	Ich bin zufrieden. Das finde ich prima. Das ist eine leichte Aufgabe. Ich finde den roten Rock modisch. Dieses Buch ist besser, als... Er ist nicht so alt, wie... Das Bild ist am schönsten.
Modalitás	felszólítás	mögen, können, wollen, müssen, sollen, dürfen (Präsens, Präteritum)	Er kann nicht schwimmen. Ich möchte ein Eis. <i>Er wollte nach Hause.</i> <i>Ich konnte das Fenster nicht schließen.</i> Komm morgen wieder! Esst schnell! Nehmen Sie bitte Platz!
Esetviszonyok	névszók a mondatban	Nominativ, Akkusativ, Dativ, <i>Genitiv</i>	Ich zeige den Schülern Bilder. <i>Das ist das Foto meiner Freundin.</i>
Logikai viszonyok	alárendelések	Kausalsatz Objektsatz Temporalsatz	denn, weil, Ich weiß (nicht), dass (ob)... Ich weiß, wo du wohnst. Ich habe keine Lust, dich zu besuchen. Als / wenn ...,

	Finalsatz: um zu / damit	Ich bleibe hier, um diese Zeitung auszulesen / damit du nicht allein bist.
	Relativsatz	Die See, an der wir voriges Jahr ... Die Kinder, deren Eltern ...
Függő beszéd	mit dem Präsens	Sie sagte, dass sie heute in die Schule geht.
Szövegösszetartó eszközök köötőszók, névmások		und/oder/aber/denn weil/dass/ob/ obwohl / als ob / als wenn=als das, ich, mich, mir, mein, dieser, jener, man,

ANGOL NYELVI PÉLDÁK
(B1 szint)

Kommunikációs szándékok

1. A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Kezdeményezés és válasz		
Megszólítás:	Excuse me. I am sorry to disturb you.	Pardon? Yes, can I help you?
Köszönés:	How do you do? Good morning. Hello Tom. Hello, how are you? Hi!	How do you do? Good morning. Hello Mary. Very well, thank you. And how about you? Hi!
Elköszönés:	Goodbye. Bye-bye! See you later. Good night. Take care. Give me a ring some time. Have a good trip. Keep in touch!	Goodbye. Bye! Good night. Thanks. Bye! Thank you, I will. Thanks. I will. Okay, bye.
Bemutakozás, bemutatás:	My name is... Have you met Jane? May I/Can I/ Let me introduce myself. May I/Can I/ Let me introduce you to Rosy?	Hello. Hi! Pleased to meet you. Nice to meet you.
Telefon felvétele:	Oxford, five oh two double one.	Hello, this is Ms Brown speaking.
Telefonon bemutatkozás:	Hello, this is Mary Smith speaking	

Telefonon más személy kérése:	Can I speak to George, please? Could you put me through to Mrs Hamilton, please?	Yes, just a minute, please.
Telefonálásnál elköszönés:	I'll call back again later this evening. It was lovely to speak to you. Thanks for ringing. Bye!	Bye!
Üdvözlőküldés:	Give my love / regards to...	I will.
Megszólítás személyes levélben:	Dear John,	
Elbúcsúzás személyes levélben:	Best wishes, Love (from), I am looking forward to hearing from you soon.	
Érdeklődés mások hogyléte felől és reagálás:	How are you feeling today? What's the matter?	Fine. / OK / All right. Much better, thanks. Not very well, I am afraid. Actually, I am suffering from...
Engedélykérés és reagálás:	May I use your telephone? Do you mind if I open the window?	Yes, go ahead. Not at all.
Köszönetnyilvánítás és arra reagálás:	Thanks. Thank you very much. Thanks a lot. It's very kind of you. I'd like to thank you for your help.	Not at all. You are welcome. No problem. Do not mention it. My pleasure.
Bocsánat kérése és arra reagálás:	I am sorry. I am very sorry. I must apologise for coming late. I beg your pardon Please, forgive me.	That's all right. It doesn't matter. Never mind. No problem.

Gratulációk, jókívánságok és azokra reagálás:	Happy Christmas/New year/Birthday! Many happy returns (of the day) Congratulations! Have a nice holiday. All the best. Cheers!	Happy Christmas /New Year/ Birthday! Thank you. Thank you, the same to you. Cheers!

2. Személyes beállítódás és vélemény

Véleménykérés, véleménynyilvánítás és arra reagálás:	What do you think? What do you think of it? So do I. Do you? I don't.	I think it is unfair. I think it is horrible.
Valaki igazának elismerése és el nem ismerése:	You are right. You are wrong.	
Egyetértés, egyetnemértés:	Do you agree? What's your opinion? How do you feel about it?	OK All right. I think he's wrong/right. I'm afraid I don't agree. I doubt whether...
Érdeklődés, érdektelenség:	Are you interested in sports?	I am interested in gardening. It doesn't really bother me.
Tetszés, nemtetszés:	Do you like Italian food? You like meat, don't you? What do you think of the new teacher?	I think it's great. I don't like it. He looks nice. I don't think much of...
Dicséret, kritika:	You are really kind.	

Akarat, kívánság:	Would you like a cake? Can I have my bill, please? I want to pay.	I'd like an ice-cream
Képesség:	Can you speak French? Are you able to ride a horse?	I can understand French I am unable to ride a horse.
Kötelezettség:	<i>Must we fill in this form now?</i> <i>When do we have to leave?</i>	<i>We must fill it in now</i> <i>Right now.</i>
Szükségesség:	Is that necessarily so? Must things be black and white?	People must sleep sometimes. Classical music need not be boring.
Lehetőség:	She may miss the bus. He might be invited.	
Ígéret:	Will you come and meet me at the station?	Don't worry, I will. I promise to be there at five.
Szándék, kívánság:	What would you like to do? Would you like to have a rest?	I'd like to see that film I'd rather not go out tonight.
Értéktétele:	<i>What's your reaction to the news?</i> <i>Do you approve of his decision?</i>	<i>That's good/not bad/terrible.</i> <i>It's too...</i> <i>It's not... enough.</i>
Preferenciák:	<i>What would you prefer?</i>	<i>I prefer tea to coffee.</i>
Terv	<i>Are you going to have a starter?</i> <i>What are you going to do?</i>	<i>I'm going to have some cheese.</i> <i>I'm planning to spend the weekend in Prague.</i>

3. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, személyek megnevezése, leírása:	What is it? What's it in English? What does that mean? What does it look like?	It's.../ That's.../ It's a kind of.../It's used for... It means... The young man talking to Jane is her brother. The car parked at the back isn't yours, is it? It's rather heavy and it is used for lifting a car.
Események leírása:	What happened?	First she opened the window, then she phoned the ambulance and finally she told the neighbours. After opening the door she phoned the ambulance. While waiting for the ambulance she told the neighbours.
Információ kérés, adás:	Did you see him? When will the guests arrive? How do you make an omelette? How far is your school? How long does it take to get there? Please, can you tell me the way to the station? Who is that?	Yes, I did At 6 p.m. You take two eggs and some milk and flour. It's 20 minutes by bus. Take the second turning on the right It's me.
Tudás, nemtudás:	Do you know where he lives?	I have no idea.
Bizonyosság, bizonytalanság:	<i>I wonder why they are so reluctant?</i> <i>Do you think this is real silk?</i> <i>Are you sure you want to go?</i>	<i>She is certainly tired. / She must be tired.</i> <i>It seems to be real silk.</i> <i>I'm not sure.</i> <i>Perhaps. / Maybe.</i> <i>I don't think she has ever been there.</i>
Ismerés, nem ismerés:	Do you know Mexico?	Yes, I have already been there.

4. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kérés:	Chris, could you do me a great favour? Could you give me your credit card number? Do you have a stamp by any chance? Would you pass me the sugar please? I'd like you to...	Yes, sure. Of course. Yes, of course. I'm afraid I can't.
Tiltás, felszólítás:	Keep off the grass. You must not smoke here.	
Segítségkérés és arra való reagálás:	Will you do the washing up for me, please?	Certainly.
Segítség felajánlása:	<i>I am going to the market. Shall I bring you something?</i> <i>I'll do the washing up for you.</i>	
Javaslat és arra reagálás:	Why don't we put the film in here? Let's go to the cinema tonight. I suggest going to Prague.	Good idea. I'd prefer to go to the theatre. I'd rather not.
Kínálás és arra reagálás:	Would you like another drink? What would you like? Help yourself! Let me get you a drink. Have an orange. Here you are.	That's very kind of you. /I am sorry, I can't. An orange please. Thank you. Thank you. No, thank you.
Meghívás és arra reagálás:	Would you like to come to the cinema? Can we meet at, say, six? Are you free on Tuesday? Let's meet on Sunday.	Yes, I'd love to. That's very kind of you, but... No, I am afraid I can't. I am sorry, I can't. Yes, that would be okay. Sorry, I can't make it then. No, I am afraid, I can't.

<i>Tanács és arra reagálás:</i>	<i>What would you recommend? What shall I do? What do you think I should do? What advice would you give?</i>	<i>Why don't you...? I think you should... I don't think you should... You ought to... You'd better...</i>

5. Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

Megértés biztosítása:	Visszakérdezés, ismétléskérés	Did you say the castle? Sorry, Where does she live? Sorry, what did you say his name was?
	Betűzés kérése, betűzés	Can you spell it for me? It spells...
	Nem értés, magyarázatkérés, magyarázat értés ellenőrzése	Sorry, I don't understand. Could you understand? Am I making myself clear? Sorry, what does that mean?
	Felkérés hangosabb, lassabb beszédre	Could you speak a little more slowly, please? Sorry, that was a bit too fast.
Párbeszéd strukturálása:	Beszédszándék jelzése, beszélgetés kezdése	Well, there is nothing in the garage. I'll tell you what; I've just had a thought. The question is how many people are willing to spend money on it. The trouble is, we have not got any money.
	Elemek összekapcsolása	Put the cheese on first, and then... All the overhead lockers started rattling. In the end we landed safely. ...Suddenly there was a loud bang.
	Összefoglalás	Well, to sum it up...
	Beszélgetés lezárása	Right...okay Well, it's been nice talking to you.

6. Érzelmek és lelkiállapotok kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Sajnálkozás, együttérzés:	I am sorry about your illness. I am sorry to hear that. What a shame! Oh, dear.	
Öröm, szomorúság:	Are you happy about that? What do you think of that? How do you feel about that?	Great! I am so glad /very happy. I am glad to hear that. I am so pleased that... Good for you. Congratulations. I feel so happy for... I'm sorry to hear that. What a pity. Oh, no! Oh, dear! I feel so sorry for...
Elégedettség, elégedetlenség, bosszúság:	What do you think of...? Are you pleased with...? Are you happy with...? <i>Are you satisfied with...?</i>	That's fine/nice/not bad. That was fine/good/ nice I'm quite satisfied with... I'm quite happy with... I'm quite pleased with... It's not good enough. That wasn't very good. I'm tired of...
Csodálkozás:	<i>Jane has lost her money.</i> <i>Tom is twenty.</i> <i>This is a book for you.</i>	<i>How come?</i> <i>Is he?</i> <i>What a surprise!</i>

Remény:	What are you hoping for? What are you looking forward? What are your hopes for the new year?	I am looking forward to... I can hardly wait for... I hope you'll have time to join me for dinner.
Aggodalom, félelem:	<i>What's the matter? You look worried.</i> <i>Are you worried about...?</i> <i>Are you afraid of what might happen?</i>	<i>I am worried about my parents.</i> <i>It was really frightening.</i>
Bánat, elkeseredés:	Are you disappointed with your exam results?	I am very disappointed. I am sorry to hear that.

Fogalomkörök:

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései
Cselekvés, törtézés, létezés kifejezése	Jelenidejűség	Present Simple When do you get up? I don't drink milk.
	Present Simple Passive	English is spoken all over the world.
	Present Continuous	Why is she crying? I'm not listening. I'm leaving.
	Present Perfect Simple	Have you done your room? I haven't finished it yet. We haven't met since Christmas. I've lived here for ten years.
	<i>Present Perfect Passive</i>	<i>My flat has just been decorated.</i>
	Past Simple	And then she kissed me. Why didn't you come yesterday?
	<i>Past Simple Passive</i> <i>Past Continuous</i>	<i>When was this photo taken?</i> <i>What were you doing at five yesterday?</i>

			<i>I was watching TV when he phoned.</i>
Jövőidejűség		<i>Past Perfect</i> Going to	<i>We had had dinner when she arrived.</i> What are you going to do on Saturday?
		<i>Future with Will</i> (certainty) (sudden decision)	When will you be fourteen? <i>OK. I'll do the washing up.</i>
Birtoklás kifejezése		Forms of have Possessive adj. <i>Possessive pronouns</i> Genitive 's Of <i>Belong to</i>	I didn't have many friends in the kindergarten. I will have a Porshe when I'm 20. My, your, his/her/its,our, their dog <i>Mine, yours,...theirs</i> Kate's brother the corner of the room Whose? <i>Who does it belong to?</i>
Térbeli viszonyok	Irányok, helymeghatározás	Prepositions, Prepositional Phrases, Adverbs picture location geographical location	Here, there, on the left, on the right, in, on, under, opposite, next to, between, in front of, behind, inside, outside, above ... at the top/at the bottom of ...,on the left hand side, in the background <i>in the east/west ...,</i> <i>along the river, through the forest, past the shop ...</i> in the Alps
Időbeli viszonyok	Gyakoriság Időpont	Adverbs of time with Present Perfect Simple How often? When? What time?	already, yet, just Always, often, sometimes, never, once/twice a week, every day ... I always make my bed. She goes swimming twice a week. Now, in the morning Yesterday, last week, two years ago,

Időtartam	What's the time? How long?+Past Simple While When How long ?+Present Perfect Simple	Tomorrow, next week In 1997, in July, at 5 o'clock, on Monday <i>This time tomorrow</i> <i>By 9 o'clock yesterday</i> It's a quarter to eight. How long were you in hospital? For two weeks. While I was watching TV, Mary arrived. When I entered, the boys were fighting. I have lived here for seven years now.
Mennyiségi viszonyok	Singulars and plurals Cardinal numbers Ordinal numbers	Children, people, men, women ... one, two, three.. first, second...
	Countable nouns Uncountable nouns	How many CDs have you got? I've got a lot of/few CDs. A great number of people How much money have you got? I've got a lot of/little money. A cup of tea, a piece of cake A great deal of energy All, both, none, neither Each, every

Minőségi viszonyok	Comparative sentences (short, long adjectives) Irregular adjectives enough too/quite	Tom's younger than Sue. Mary is the prettiest girl. She is the most intelligent of all. I'm as tall as you. <i>This town is less polluted than that one.</i> <i>This is the most interesting book I've ever read.</i> Good, bad ... (better, worse) It's too big, It's not small enough. <i>It's much too difficult.</i> <i>It's not quite satisfactory.</i> What's it like? What colour is it? What does it look/taste/sound/feel like?
Modalitás	Should/shouldn't Can (ability) Can/could/may (permission) <i>Could-was able to</i> Must/needn't (obligation)	You should ask her. I can swim. Can/could/may I open the window? <i>He could speak two languages at the age of five.</i> <i>Last summer I was able to visit the British Museum.</i> I must read it. You needn't do it now.
	Have to Musn't <i>Must/may/might/can't + present infinitive (certainty)</i>	Did you have to be there? Children mustn't smoke. <i>John must be ill.</i> <i>He can't be at school.</i>

Logikai viszonyok	Linking words	And/or/but/because/ <i>although</i> / <i>on the one hand – on the other hand</i> , <i>so, therefore, that's why</i> <i>either-or, neither-nor</i> <i>Although he is rich, he is not happy.</i>
	Purpose	I've been to London to visit the Queen. I helped him so that he could pass his examination
	Conditional I <i>Conditional II</i>	We'll stay at home if it rains. <i>If I had time, I would take you to the cinema.</i>
	Time clauses with future meaning	When dad comes home, he'll be angry with you.
Függő beszéd	Reported speech with present reporting verb	He says he is tired. I don't know where he lives. Tell him to stop it.
Szövegösszetartó eszközök	Articles	A, an, the
	Some+plural noun Any+plural noun	There are some pencils in the bag. Have you got any sisters?
	Some +singulr noun Any + singular noun	I haven't got any matchboxes. There's some water in the vase. There isn't any juice in my glass.
	Nominative and accusative of personal pronouns	I, he, they... Me, him, them...
	Demonstrative pronouns Indefinite pronouns	This, that, these, those Somebody, anybody, nobody, everybody ... myself...

	<i>Reflexive pronouns</i>	<i>The girl who lives next door bought a car. The book I gave you...</i>
	<i>Relative pronouns</i>	<i>one, ones</i> <i>Which one would you like?</i>

NÉMET NYELVI PÉLDÁK (B1 szint)

Kommunikációs szándékok

1. Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

megszólítás	Entschuldigung, ...
köszönés, elköszönés	Guten Morgen / Tag! Auf Wiedersehen! Tschüs!
bemutató, bemutatkozás	Das ist Peter. Ich heiße ...
telefonáláskor bemutatkozás és elköszönés	Guten Tag, das ist ... Auf Wiederhören! Tschüs!
személyes levélben megszólítás és elbúcsúzás	Liebe(r)... Viele Grüße. Dein(e)...
érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	Wie geht's dir? Danke, prima. Und dir? / Was fehlt dir? Ich habe Kopfschmerzen.
engedélykérés és arra reagálás	Kann ich das Fenster öffnen? Ja, bitte.
köszönet és arra reagálás	Danke! Bitte.
bocsánatkérés és arra reagálás	Entschuldigung! Kein Problem!
gratuláció, jókívánságok és arra reagálás	Herzlichen Glückwunsch zum...! Danke. Fröhliche Weihnachten. / Gute Besserung!

2. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

véleménykérés és arra reagálás, véleménynyilvánítás	Magst du Mathe? Ja. / Was meinst du dazu? Meiner Meinung nach... <i>Was denkst darüber?</i>
valaki igazának az elismerése, és el nem ismerése	Da hast du (nicht) Recht!
egyetértés, egyet nem értés	Ja, das stimmt! Nein, du hast nicht Recht!
érdeklődés, érdektelenség	Ich interessiere mich für ... (nicht).
tetszés, nem tetszés	Das finde ich gut / blöd! / Das gefällt mir (nicht)!
akarat, kívánság, képesség, szükségesség, kötelezettség, lehetőség,	ich will, ich möchte, ich kann, ich muss, ich soll, ich darf
ígéret, szándék, terv	Ich mache das schon! Ich will ...
érdeklődés értékítélet, kívánság, preferencia iránt	Und was wünschen Sie? Möchtest du einen Kaffee oder lieber Tee?
dicséret, kritika	Klasse! Blödsinn!

3. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

dolgok, személyek megnevezése, leírása	Das ist... Meine Mutter ist... / <i>Es geht um...</i>
események leírása	Zuerst..., dann..., zum Schluss. / Es war einmal...
információkérés, információadás	Wie ist ...? Prima. / Wie alt bist du? 12. / Weißt du...? / Können Sie mir bitte sagen...?
igenlő vagy nemleges válasz	ja, nein, nicht, kein, doch, <i>weder...noch</i>
tudás, nem tudás	Ich weiß (nicht), dass / ob...
bizonyosság, bizonytalanság	Ich weiß es (nicht) genau. / Ich bin mir (nicht) sicher, dass / ob ...
ismerés, nem ismerés	Ich kenne .. gut / nicht.

4. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

kérés	Gib mir bitte ...! / Kannst du bitte...?
tiltás, felszólítás	Schreib noch nicht. Öffne die Tür.
segítségkérés és arra reagálás	<i>Können Sie mir bitte bei ... helfen? Ja, gerne. Ich kann leider nicht!</i>
javaslat és arra reagálás	Möchtest du...? Ja, gerne! / Können wir gehen?

meghívás és arra reagálás	Kommst du mit? Ja. Nein, es tut mir leid.
kínálás és arra reagálás	Noch ein Stück Kuchen? Nein, danke. Ja, bitte.

5. Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

visszakérdezés, ismétléskérés	Wie bitte? Wiederholen Sie bitte. / Sag es noch einmal! / <i>Wie meinst du das?</i>
nem értés	Ich verstehe nicht. / Entschuldigung, ich habe es nicht verstanden.
betűzés kérése, betűzés	Buchstabiere bitte.
felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Kannst du bitte langsamer /lauter sprechen?
<i>beszélési szándék jelzése, téma bevezetése</i>	<i>Dabei fällt mir gerade ein,...</i>
<i>megerősítés</i>	<i>Ja, das stimmt.</i>

6. Érzelmek és lelkiállapotok kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

sajnálkozás	Es tut mir leid!
öröm	Ich freue mich, dass.../ Toll!
elégedettség, elégedetlenség	Es ist prima, dass.. Schade, dass...
csodálkozás	Oh, das ist aber schön!
remény	Ich hoffe, du kannst kommen!
bánat	Schade, dass...
bosszúság	Das ist aber schlimm!

Fogalomkörök:

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései
Cselekvés, történés, létezés kifejezése		
	jelenidejűség	sein, es gibt Präsens Vokalwechsel, trennbare Verben
	múltidejűség,	Präteritum, Perfekt
	jövőidejűség	Futur (mit Präsens) sich-Verben
	személytelenség	es
		<i>Passiv (Präsens)</i>
Birtoklás kifejezése		
	haben, gehören	Ich habe einen Bruder. Die Tasche gehört mir.
	Wessen? von, -s Nomen Genitiv Possessivpronomen	das Buch von Peter, Peters Geschichte die Tür des Hauses Das ist meine Familie.

Térbeli viszonyok	irányok, helymeghatározás	Präpositionen mit A/D: an, auf, hinter, in, neben, über, unter, vor, zwischen	hier, dort, links, Rechts oben, unten, hinten... Die Vase steht auf dem Tisch. Ich gehe ins Kino.
		Präpositionen mit dem Akkusativ: durch, um, Präpositionen mit dem Dativ: bei, zu, von, nach	Gehen Sie durch den Park! Die Bücher sind bei Karl. Ich komme von meiner Oma.
Időbeli viszonyok	gyakoriság	Wie oft? selten, manchmal, immer, nie	Ich gehe jeden Morgen in die Schule.
	időtartam	wie lange?	eine Woche, von ... bis,
	időpont	in, um, am, wann?	den ganzen Tag, im Winter, um 8 Uhr, am Freitag, diesen/letzten/vorigen/ nächsten Monat
Mennyiségi viszonyok	határozott mennyiség	alles, viel, wenig, nichts alle, einige, keine	eins, zwei
	határozatlan mennyiség		erste, zweite eine Portion Pommes Ich habe viele Bücher, aber wenig Zeit zum Lesen.

Minőségi viszonyok		Wie? Was für ein? Welcher? (Adjektivdeklinatión)	Ich bin zufrieden. Das finde ich prima. Das ist eine leichte Aufgabe. Ich finde den roten Rock modisch.
		Vergleiche	Dieses Buch ist besser, als... Er ist nicht so alt, wie... Das Bild ist am schönsten.
Modalitás		mögen, können, wollen, müssen, sollen, dürfen (Präsens, Präteritum)	Er kann nicht schwimmen. Ich möchte ein Eis. Er wollte nach Hause. Ich konnte das Fenster nicht schließen.
	felszólítás		Komm morgen wieder! Esst schnell! Nehmen Sie bitte Platz!
Esetviszonyok	névszók a mondatban	Nominativ, Akkusativ, Dativ, Genitiv	Ich zeige den Schülern Bilder. Das ist das Foto meiner Freundin.
Logikai viszonyok	alárendelések	Kausalsatz Subjektsatz Objektsatz Temporalsatz Finalsatz: um zu / damit	denn, weil, <i>Es ist schön, hier zu sein.</i> Ich weiß (nicht), dass (ob)... Ich weiß, wo du wohnst. Ich habe keine Lust, dich zu besuchen. Als / wenn ..., Ich bleibe hier, um diese Zeitung auszulesen / damit du nicht allein bist. Die See, an der wir voriges Jahr ...

feltételeesség	Relativsatz Konditionalsatz: (Indikativ) Präsens Konjunktiv II. (würde)	Die Kinder, deren Eltern ... Wenn ich Zeit habe,... Wenn ich Zeit hätte,... Sie würde kommen, wenn.....
Függő beszéd	mit dem Präsens	Sie sagte, dass sie heute in die Schule geht.
Szövegössze- tartó eszközök kötőszók, névmások		und/oder/aber/denn weil/dass/ob/ obwohl / als ob / als wenn=als das, ich, mich, mir, mein, dieser, jener, man, <i>jeder, keiner,</i> <i>einander,</i> man

ANGOL NYELVI PÉLDÁK
(B1+ szint)

Kommunikációs szándékok

1. A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Kezdeményezés és válasz		
Megszólítás:	Excuse me. I am sorry to disturb you.	Pardon? Yes, can I help you?
Köszönés:	How do you do? Good morning. Hello Tom. Hello, how are you? Hi!	How do you do? Good morning. Hello Mary. Very well, thank you. And how about you? Hi!
Elköszönés:	Goodbye. Bye-bye! See you later. Good night. Take care. Give me a ring some time. Have a good trip. Keep in touch!	Goodbye. Bye! Good night. Thanks. Bye! Thank you, I will. Thanks. I will. Okay, bye.
Bemutakozás, bemutatás:	My name is... Have you met Jane? May I/Can I/ Let me introduce myself? May I/Can I/ Let me introduce you to Rosy?	Hello. Hi! Pleased to meet you. Nice to meet you.
Telefonon bemutatkozás:	Hello, this is Mary Smith speaking	

Telefonon más személy kérése:	Can I speak to George, please? Could you put me through to Mrs Hamilton, please?	Yes, just a minute, please.
Telefonálásnál elköszönés	I'll call back again later this evening. It was lovely to speak to you. Thanks for ringing. Bye!	Bye!
Üdvözlőküldés	Give my love / regards to...	I will.
Megszólítás személyes és hivatalos levélben	Dear Sir / Madam, Dear John,	
Elbúcsúzás személyes és hivatalos levélben	Best wishes, Love (from), I am looking/ look forward to hearing from you soon. Yours faithfully, Yours sincerely,	
Érdeklődés mások hogyléte felől és arra reagálás	How are you feeling today? What's the matter?	Fine. / OK / All right. Much better, thanks. Not very well, I am afraid. Actually, I am suffering from...
Engedélykérés és arra reagálás:	May I use your telephone? Do you mind if I open the window?	Yes, go ahead. Not at all.
Köszönet és arra reagálás:	Thanks. Thank you very much. Thanks a lot. It's very kind of you. I'd like to thank you for your help.	Not at all. You are welcome. No problem. Do not mention it. My pleasure.
Bocsánat kérése és arra reagálás:	I am sorry. I am very sorry. I must apologise for coming late. I beg your pardon Please, forgive me.	That's all right. It doesn't matter. Never mind. No problem.
Gratulációk, jókívánságok és arra reagálás:	Happy Christmas/New year/Birthday! Many happy returns (of the day) Congratulations!	Happy Christmas /New Year/ Birthday! Thank you.

	Have a nice holiday. All the best. Cheers!	Thank you, the same to you. Cheers!
Együttérzés és arra reagálás :	I am sorry about your illness. I am sorry to hear that. I <u>am</u> sorry. What a shame! Oh, dear.	

2. Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Öröm, szomorúság	Are you happy about that? What do you think of that? How do you feel about that?	Great! I am so glad /very happy. I am glad to hear that. I am so pleased that... Good for you. Congratulations. I feel so happy for... I'm sorry to hear that. What a pity. Oh, no! Oh, dear! I feel so sorry for...
Hála:	I am very grateful to you. It was most kind of you.	
Sajnálkozás:	Do you feel sorry for her? Do you regret going to live in the country?	I feel sorry for her. Sorry to hear, things are difficult for her. If only I hadn't changed my flat. I don't regret it.

Elégedettség, elégedetlenség, bosszúság	What do you think of...? Are you pleased with...? Are you happy with...? Are you satisfied with...?	That's fine/nice/not bad. That was fine/good/ nice I'm quite satisfied with... I'm quite happy with... I'm quite pleased with... It's not good enough. That wasn't very good. I'm tired of...
Csodálkozás:	Did you realise that Joe has failed his exams? Did you know about the ... Were you surprised to hear the news?	I can hardly believe it. Amazing, isn't it?
Remény	What are you hoping for? What are you looking forward? What are your hopes for the new year?	I am looking forward to... I can hardly wait for... I hope you'll have time to join me for dinner.
Aggodalom, félelem	What's the matter? You look worried. Are you worried about...? Are you afraid of what might happen?	I am worried about my parents. It was really frightening.
Bánat, elkeseredés	Are you disappointed with your exam results?	I am very disappointed. I am sorry to hear that.

3. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Véleménykérés, véleménynyilvánítás és arra reagálás:	What do you think? What do you think of it? So do I. Do you? I don't.	I think it is unfair. I think it is horrible. .
Valaki igazának az elismerése és el nem ismerése:	You are right. You are wrong.	
Egyetértés, egyetnemértés	Do you agree?	OK All right.

	What's your opinion? How do you feel about it?	I think he's wrong/right. I'm afraid I don't agree. I doubt whether...
Érdeklődés, érdektelenség:	Are interested in sports?	I am interested in gardening. It doesn't really bother me.
Tetszés, nemtetszés	Do you like Italian food? You like meat, don't you? What do you think of the new teacher?	I think it's great. I don't like it. He looks nice. I don't think much of...
Dicséret, kritika:	Oh, what a good idea! What a pleasant surprise! That's a nice dress. It's absolutely delicious. It's rather boring.	Oh, do you like it? I am glad you like it. Oh, do you think so? Thanks. I am sorry, you don't like it.
Szemrehányás	<i>It's your fault.</i> <i>You shouldn't have left it like that.</i>	
Akarat, kívánság	Would you like a cake? I want to pay. Can I have my bill, please?	I'd like an ice-cream
Bizonyosság, bizonytalanság:	I wonder why they are so reluctant? Do you think this is real silk? Are you sure you want to go?	She is certainly tired. / She must be tired. It seems to be real silk. I'm not sure. Perhaps. / Maybe. I don't think she has ever been there.
Képesség	Can you speak French? Are you able to ride a horse?	I can understand French I am unable to ride a horse.
Szükségesség	Is that necessarily so? Must things be black and white?	People must sleep sometimes. <i>Classical music need not be boring.</i>
Kötelezettség	Must we fill in this form now? When do we have to leave?	We must fill it in now Right now.

Ígéret	Will you come and meet me at the station?	Don't worry, I will. I promise to be there at five.
Értékitélet:	What's your reaction to the news? Do you approve of his decision?	That's good/not bad/terrible. It's too... It's not... enough.
Szándék, kívánság	What would you like to do? Would you like to have a rest?	I'd like to see that film I'd rather not go out tonight.
Preferenciák:	What would you rather do? What would you prefer? Would you rather go now or later?	I'd rather have a rest. I prefer tea to coffee.
Érdektelenség, közömbösség	Do you mind?	It doesn't matter
Terv	Do you intend to have a starter?	Yes, I intend to have some cheese..
Érdeklődési kör	What do you like doing in your spare-time?	I'm interested in music. I like painting. I'm good at figures.

4. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, személyek megnevezése, leírása:	What is it? What's it in English? What does that mean? What does it look like?	It's.../ That's.../ It's a kind of.../It's used for... The young man talking to Jane is her brother. The car parked at the back isn't yours, is it? It's rather heavy and it is used for lifting a car.
Események leírása:	What happened?	First she opened the window, then she phoned the ambulance and finally she told the neighbours. After opening the door she phoned the ambulance. While waiting for the ambulance she told the neighbours.
Információ kérés, adás:	Did you see him? When will the guests arrive?	Yes, I did At 6 p.m.

	How do you make an omelette? How far is your school? How long does it take to get there? Please, can you tell me the way to the station? Who is that?	You take two eggs and some milk and flour. It's 20 minutes by bus. Take the second turning on the right It's me.
Tudás, nemtudás:	Do you know where he lives?	I have no idea.
Ismerés, nem ismerés:	Do you know Mexico?	Yes, I have already been there.
Feltételezés, kétely:	<i>I doubt if he can do it. I don't suppose they can come any earlier. I suppose he is right.</i>	
Ok, okozat:	<i>Why is that? What's the reason for that? What caused the accident?</i>	<i>Well, simply because she'd like to meet the teacher. He didn't give way; this is how it happened.</i>
Cél, magyarázat:	<i>What's this used for? What's the point of that? How does it work? Can you tell me the way to...?</i>	<i>It's for cooking. It's to work with. You switch it on here Take the second turning on the right.</i>
Emlékezés, nem emlékezés:	<i>Do you remember where you left it? Did you remember to lock the door?</i>	<i>I can't remember where I put my handbag. I don't remember saying that. I have forgotten to lock the door.</i>

5. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kérés:	Chris, could you do me a great favour? Could you give me your credit card number? Do you have a stamp by any chance? Would you pass me the sugar please? I'd like you to...	Yes, sure. Of course. Yes, of course. I'm afraid I can't.
Tiltás, felszólítás:	Keep off the grass. You must not smoke here.	
Segítségkérés és arra reagálás:	Will you do the washing up for me, please?	

Segítség felajánlása:	I am going to the market. Shall I bring you something?	I'll do the washing up for you.
Javaslat és arra reagálás:	Why don't we put the film in here? Let's go to the cinema tonight. I suggest going to Prague.	Good idea. I'd prefer to go to the theatre. I'd rather not.
Kínálás és arra reagálás:	Would you like another drink? What would you like? Help yourself! Let me get you a drink. Have an orange. Here you are.	That's very kind of you. /I am sorry, I can't. An orange please. Thank you. Thank you. No, thank you.
Meghívás és arra reagálás:	Would you like to come to the cinema? Can we meet at, say, six? Are you free on Tuesday? Let's meet on Sunday.	Yes, I'd love to. That's very kind of you, but... No, I am afraid I can't. I am sorry, I can't. Yes, that would be okay. Sorry, I can't make it then. No, I am afraid, I can't.
Reklamálás, panasz:	<i>It was terrible.</i> <i>It's too cold.</i> <i>I have a complaint.</i> <i>This doesn't work.</i>	
Tanácskérés, tanácsadás:	<i>What would you recommend?</i> <i>What shall I do?</i> <i>What do you think I should do?</i> <i>What advice would you give?</i>	<i>Why don't you...?</i> <i>I think you should...</i> <i>I don't think you should...</i> <i>You ought to...</i> <i>You'd better...</i>

6. Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

Megértés biztosítása:	Visszakérdezés, ismétléskérés	Did you say the castle? Sorry, Where does she live? Sorry, what did you say his name was?
	Betűzés kérése, betűzés	Can you spell it for me? It spells...
	Magyarázatkérés, magyarázat értés ellenőrzése	Sorry, I don't understand. Could you understand? Am I making myself clear? Sorry, what does that mean?
	Felkérés hangosabb, lassabb beszédre	Could you speak a little more slowly, please? Sorry, that was a bit too fast.
Párbeszéd strukturálása:	Beszélgetés kezdése	Well, there is nothing in the garage. I'll tell you what; I've just had a thought. The question is how many people are willing to spend money on it. The trouble is, we have not got any money.
	Elemek összekapcsolása	<i>Put the cheese on first, and then...</i> All the overhead lockers started rattling. In the end we landed safely. ...Suddenly there was a loud bang.
	Beszélgetés lezárása	Right...okay Well, it's been nice talking to you.
Beszélgetésbe be-és kilépés:	Beszédszándék jelzése	Can I join in?
	Félbeszakítás	Could I come in there? Can I say something? I'm sorry, but...
	Folytatás szándékának jelzése	Just let me finish, what I was going to say
	Befejezési szándék jelzése	...and that's erm about it. Just one more thing,

		Finally... To sum up...
	A partner mondanivalójának követése	Do go on. Don't let me interrupt you They have never been to Japan to see her. Oh, haven't they?
Saját szöveg strukturálása:	Példák megnevezése	No, if I had, say, an hour to wait... . And equipment, like switches and things like that.
	Témaváltás	That reminds me... Talking of holidays...
	Visszatérés a témához	Going back to the subject...
	Összefoglalás	Well, to sum it up...
	Helyesbítés	No, I don't play very much now. No, not at all. They are trying too hard the other way, or well not too hard.
	Kiemelés, hangsúlyozás	The only problem I suppose if we go by train is...
	Kérdezési stratégiák	Direct: Do you know the way to the railway station? Indirect: Can you tell me how to get to the station? Megerősítést váró kérdés: You don't drink wine, do you? Választó kérdés: One piece of toast or two, Mike?

Fogalomkörök:

Fogalomkörök	Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történes, létezés kifejezése Jelenidejűség	Present Simple	When do you get up? I don't drink milk.
	Present Simple Passive	English is spoken all over the world.
	Present Continuous	Why is she crying? I'm not listening. I'm leaving.
	Present Perfect Simple	Have you done your room? I haven't finished it yet. <i>We haven't met since Christmas.</i> <i>I've lived here for ten years.</i>
	Present Perfect Passive	My flat has just been decorated.
Múltidejűség	<i>Present Perfect Continuous</i>	<i>Your hands are dirty. What have you been doing?</i> <i>I have been learning French for two years.</i>
	Past Simple	And then she kissed me. Why didn't you come yesterday?
	Past Simple Passive	When was this photo taken?
	Past Continuous	What were you doing at five yesterday? I was watching TV when he phoned.
	Past Perfect	I realised that we had met before.

Jövőidejűség	Going to (plans) Going to (events likely to happen) Future with Will (certainty) (sudden decision)	What are you going to do on Saturday? <i>It's going to rain.</i> When will you be fourteen? OK. I'll do the washing up.
Műveltetés	<i>Future Continuous</i> <i>Passive Future Simple</i> <i>Have/get sg done</i>	<i>This time tomorrow I'll be flying over the ocean.</i> <i>When will it be finished?</i> I'm getting my car washed next week.
Birtoklás kifejezése	Have ige Possessive adj. Possesive pronouns Genitive 's Of Belong to	I didn't have many friends in the kindergarten. I will have a Porsche when I'm 20. My, your, his/her/its,our, their dog Mine, yours,...theirs Kate's brother the corner of the room Whose? Who does it belong to?

Térbeli viszonyok	Irányok, helymeghatározás	Prepositions, Prepositional Phrases, Adverbs picture location geographical location	Here, there, on the left, on the right, in, on, under, opposite, next to, between, in front of, behind, inside, outside, above ... at the top/at the bottom of ...,on the left hand side, in the background in the east/west ..., along the river, through the forest, past the shop ...
Időbeli viszonyok	Gyakoriság	Adverbs of time with Present Perfect Simple How often?	Already, yet, just Always, often, sometimes, never, once/twice a week, every day ... I always make my bed. She goes swimming twice a week.
	Időpont	When? What time? What's the time?	Now, in the morning Yesterday, last week, two years ago, Tomorrow, next week In 1997, in July, at 5 o'clock, on Monday This time tomorrow By 9 o'clock yesterday It's quarter to eight.
	Időtartam	How long?+Past Simple While When How long ?+Present Perfect Simple/ <i>Continuous</i>	How long were you in hospital? For two weeks. While I was watching TV, Mary arrived. When I entered, the boys were fighting. We haven't met since Christmas. <i>I have been waiting for you for hours.</i>

Mennyiségi viszonyok	Singular and plural nouns Children, people, men, women ... Countable nouns one, two... first, second... How many CDs have you got? I've got a lot of/few CDs. A great number of people Uncountable nouns How much money have you got? I've got a lot of/little money. A cup of tea, a piece of cake A great deal of energy All, both, none, neither Each, every
Minőségi viszonyok	Comparative sentences (short, long adjectives) Tom's younger than Sue. Mary is the prettiest girl. She is the most intelligent of all. I'm as tall as you. This town is less polluted than that one. This is the most interesting book I've ever read. Good, bad ... (better, worse) It's too big, It's not small enough. He is too young/isn't old enough to drink whisky. It's much too difficult. Irregular adjectives It's not quite satisfactory. <i>The book was so good that I couldn't put it down.</i> <i>It was such a good book that I couldn't put it down.</i> What's it like? What colour is it? What does it look/taste/sound/feel like? <i>too / enough</i>

Modalitás	Should/shouldn't	You should ask her.
	<i>Should/shouldn't + perfect infinitive</i>	<i>You should have warned me.</i>
	Can (ability)	I can swim.
	Can/could/may (permission)	Can/could/may I open the window?
	Could-was able to/ <i>manage to</i>	He could speak two languages at the age of five. Last summer I was able to visit the British Museum. <i>Did you manage to pass the examination?</i>
	Must/needn't (obligation)	I must read it. You needn't do it now.
	Have to	Did you have to be there?
	Musn't	Children mustn't smoke.
	Must/may/might/can't + present infinitive (certainty)	John must be ill. He can't be at school.
	<i>Used to</i>	<i>I used to play with dolls.</i>
	<i>Passive modals</i>	<i>What can be seen in that museum?</i>

Logikai viszonyok	Linking words	And/or/but/because/ <i>since</i> / although/ on the one hand – on the other hand, so, therefore, that's why either-or, neither-nor <i>otherwise/or else</i> <i>as</i> <i>Although he is rich, he is not happy.</i> Hurry up otherwise/or else we will be late.
	Purpose Conditional I Conditional II <i>Conditional III</i>	<i>I helped him so that he could pass his examination</i> I've been to London to visit the Queen. We'll stay at home if it rains. If I had time, I would take you to the cinema. If you had invited me, I would have gone to the party.
Függő beszéd	Time clauses with future meaning Reported speech with present reporting verb	When dad comes home, he'll be angry with you. He says he is tired. I don't know where he lives. Tell him to stop it.
	<i>Reported speech with past reporting verb</i>	<i>She said I was handsome.</i> <i>I asked him if we had met before.</i>

Szövegösszetartó eszközök	Articles	A, an, the
	Some+plural noun	There are some pencils in the bag.
	Any+plural noun	Have you got any sisters? I haven't got any matchboxes. There's some water in the vase. There isn't any juice in my glass.
	Some +singulr noun	
	Any + singular noun	
	Nominative and accusative of personal pronouns	I, he, they... Me, him, them...
	Demonstrative pronouns	This, that, these, those
	Indefinite pronouns	Somebody, anybody, nobody, everybody ... myself...
	Reflexive pronouns	The girl who lives next door bought a car. The book I gave you...
	Relative pronouns	one, ones Which one would you like?
	Propword	<i>He asked me to help him, and I did.</i>
	Substitute do	

NÉMET NYELVI PÉLDÁK (B1+ szint)

Kommunikációs szándékok

1. Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

megszólítás	Entschuldigung, ...
köszönés, elköszönés	Guten Morgen / Tag! Auf Wiedersehen! Tschüs!
bemutató, bemutatkozás és bemutatkozás	Das ist Peter. Ich heiße ... / Ich möchte Ihnen ... vorstellen
telefonáláskor bemutatkozás és elköszönés	Guten Tag, das ist ... Auf Wiederhören! Tschüs!
szóbeli üdvözlésküldés	Viele Grüße an Petra!
személyes és hivatalos levélben megszólítás	Liebe(r) ..., Sehr geehrter Herr...
személyes és hivatalos levélben elbúcsúzás	Dein(e) ..., Viele Grüße Mit freundlichen Grüßen...
érdeklődés foglalkozás iránt és arra reagálás	Wie geht's dir? Danke, prima. Und dir? / Was fehlt dir? Ich habe Kopfschmerzen.
engedélykérés és arra reagálás	Kann ich das Fenster öffnen? Ja, bitte.
köszönet és arra reagálás	Danke! Bitte!
bocsánatkérés és arra reagálás	Entschuldigung! Kein Problem!
gratuláció, jókívánságok és arra reagálás	Herzlichen Glückwunsch zum...! Danke. Fröhliche Weihnachten./ Gute Besserung! / Ich gratuliere Ihnen zu Danke, sehr nett von Ihnen.
együttérzés és arra reagálás	Mein Beileid! Danke.

2. Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

hála	Ich bin Ihnen dankbar dafür, dass...
sajnálkozás	Es tut mir leid!
öröm	Ich freue mich, dass.../ Toll! / Es freut mich, dass...
elégedettség, elégedetlenség	Es ist prima, dass.. Schade, dass...
csodálkozás	Oh, das ist aber schön! / Das kann doch nicht wahr sein!

remény	Ich hoffe, du kannst kommen!
<i>félelem</i>	<i>Ich habe Angst, dass...</i>
bánat	Schade, dass...
bosszúság	Das ist aber schlimm!

3. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

véleménykérés és arra reagálás, véleménynyilvánítás	Magst du Mathe? Ja. / Was meinst du dazu? Meiner Meinung nach... / Was denkst darüber? / <i>Sind Sie damit einverstanden, dass...?</i>
valaki igazának az elismerése és el nem ismerése	Da hast du (nicht) Recht!
egyetértés, egyet nem értés	Ja, das stimmt! Nein, du hast nicht Recht! / Da bin ich anderer Meinung.
érdeklődés, érdektelenség	Ich interessiere mich für ... (nicht).
tetszés, nem tetszés	Das finde ich gut / blöd! / Das gefällt mir (nicht)!
ellenvetés	Das stimmt schon, aber... <i>Sie haben Recht, aber...</i>
<i>ellenvetés visszautasítása</i>	<i>Da bin ich mit Ihnen gar nicht einverstanden. Sie können Recht haben, aber...</i>
akarat, kívánság, képesség, szükségesség, lehetőség, <i>bizonytalanság</i> , kötelezettség	ich will, ich möchte, ich kann, ich muss, ich darf, <i>das könnte vielleicht...</i> , ich soll
ígéret, szándék, terv	Ich mache das schon! / <i>Ich habe vor, ... zu ...</i>
érdeklődés értékítélet, kívánság, preferencia, <i>érdeklődési kör</i> iránt	Und was wünschen Sie? Möchtest du einen Kaffee oder lieber Tee? <i>Hast du Interesse für ...?</i>
dicséret, kritika, <i>szemrehányás</i>	Klasse! Blödsinn! Ich halte ... für sehr gut. Das ist schon gut, aber... Warum bist du nicht früher gekommen?

4. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

dolgok, személyek megnevezése, leírása	Das ist... Meine Mutter ist.../ Es geht um...
események leírása	Zuerst..., dann..., zum Schluss. / Es war einmal...
információkérés, információadás	Wie ist ...? Prima. / Wie alt bist du? 12. / Weißt du...? / Können Sie mir bitte sagen...?

igenlő vagy nemleges válasz	ja, nein, nicht, kein, doch, weder...noch
válaszadás elutasítása	<i>Leider kann ich Ihre Frage nicht beantworten.</i>
tudás, nem tudás	Ich weiß (nicht), dass / ob.
bizonyosság, bizonytalanság	Ich weiß es (nicht) genau. Ich bin mir (nicht) sicher, dass / ob ... / <i>Ich nehme an, dass...</i>
ismerés, nem ismerés	Ich kenne .. gut / nicht.
emlékezés, nem emlékezés	<i>Ich erinnere mich (nicht) daran, dass, ...</i>

5. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

kérés	Kannst du bitte...? /Gib mir bitte ...! / <i>Würden Sie bitte...?</i>
tiltás, felszólítás	Schreib noch nicht. Öffne die Tür.
segítségkérés és arra reagálás	Können Sie mir bitte bei ... helfen? Ja, gerne. Ich kann leider nicht!
javaslat és arra reagálás	Können wir gehen? / Möchtest du...? Ja, gerne! / <i>Ich schlage vor, dass...</i>
meghívás és arra reagálás	Kannst du kommen? Ja. Nein, es tut mir leid.
kínálás és arra reagálás	Noch ein Stück Kuchen? Nein, danke. Ja, bitte.
reklamálás	Entschuldigung, ich habe ein Problem...
tanácskérés, tanácsadás	<i>Was schlägst du vor? Ich rate,... / Ich schlage vor...</i>
segítség felajánlása és arra reagálás	<i>Kann ich Ihnen helfen? Ja, das wäre nett. Danke, das geht schon.</i>
ajánlat és arra reagálás	Möchten Sie...?

6. Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

visszakérdezés, ismétléskérés	Wie bitte? Wiederholen Sie bitte. / Sag es noch einmal! / Wie meinst du das?
nem értés	Ich verstehe nicht. / Entschuldigung, ich habe es nicht verstanden.
betűzés kérése, betűzés	Buchstabiere bitte.
felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Kannst du bitte langsamer /lauter sprechen?
beszélési szándék jelzése, téma bevezetése, félbeszakítás	Dabei fällt mir gerade ein,... <i>Darf ich Sie kurz unterbrechen?</i>
megerősítés	<i>Ja, das stimmt.</i>
körülírás	<i>Das ist also ein..., wo...</i>

példa megnevezése	Ein Beispiel dafür ist...
témaváltás, beszélgetés lezárása	Könnten wir jetzt noch darüber reden, ? Können wir ein anderes mal vielleicht hier fortsetzen?

Fogalomkörök:

Fogalomkörök	Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történés, létezés kifejezése	sein, es gibt	Ich bin heute zu Hause. Hier gibt es keinen Hamburger.
jelenidejűség	Präsens Vokalwechsel, trennbare Verben	Die Sonne scheint schön. Der Zug fährt gleich ab. Er liest das Buch vor.
múltidejűség,	Präteritum, Perfekt Plusquamperfekt	Er kam zu Fuß. Sie haben schon alles getan. Damals hatten wir auf dem Dorf gewohnt.
jövőidejűség	Futur (mit Präsens)	Ich bleibe morgen zu Hause. Sie werden das heute noch machen.
személytelenség	Futur sich-Verben es	Ich freue mich. Es ist kalt. Es regnet. Es ist das erste Mal, daß... Es geht um .../ Es dauert lange bis...
műveltetés	lassen (Präsens, Präteritum)	Wir lassen/ließen unser Auto reparieren.

		Passiv (Präsens) Sie werden am Flughafen abgeholt. <i>Passiv mit Modalverb (Präsens)</i> Sie müssen abgeholt werden. Sie mussten abgeholt werden. <i>Passiv (Präteritum)</i>
Birtoklás kifejezése		haben, gehören Ich habe einen Bruder. Die Tasche gehört mir. Wessen? von, -s das Buch von Peter, Peters Geschichte Nomen Genitiv die Tür des Hauses Possessivpronomen Das ist meine Familie.
Térbeli viszonyok	irányok, helymeghatározás	hier, dort, links, Rechts oben, unten, hinten... Präpositionen mit A/D Die Vase steht auf dem Tisch. Ich gehe ins Kino. an, auf, hinter, in, neben, über, unter, vor, zwischen Präpositionen mit dem Akkusativ durch, um, <i>entlang</i> Gehen Sie den Fluss entlang! Präpositionen mit dem Dativ von, zu, nach, <i>gegenüber</i> Die Bücher sind bei Karl. <i>Die Post ist unserer Schule gegenüber.</i>

Időbeli viszonyok	gyakoriság	Wie oft? selten, manchmal, immer, nie	Ich gehe jeden Morgen in die Schule.
	időtartam	wie lange?	eine Woche, von ... bis, den ganzen Tag
	időpont	in, um, am, wann?	im Winter, um 8 Uhr, am Freitag, diesen/letzten/vorigen/ nächsten Monat
	előidejűség	<i>Plusquamperfekt bevor, nachdem</i>	<i>Nachdem ich eingepackt hatte, rief ich ein Taxi. Bevor ich ein Taxi rief, ...</i>
Mennyiségi viszonyok	határozott mennyiség		eins, zwei erste, zweite eine Portion Pommes
	határozatlan mennyiség	alles, viel, wenig, nichts alle, einige, keine	Ich habe viele Bücher, aber wenig Zeit zum Lesen.
Minőségi viszonyok		Wie? Was für ein? Welcher? (Adjektivdeklinations) Vergleiche Wer?	Ich bin zufrieden. Das finde ich prima. Das ist eine leichte Aufgabe. Ich finde den roten Rock modisch. Dieses Buch ist besser, als... Er ist nicht so alt, wie... Das Bild ist am schönsten. <i>Der Bekannte / mein Bekannter, der Arme, die Arme</i>

Modalitás	mögen, können, wollen, müssen, sollen, dürfen (Präsens, Präteritum) Perfekt haben+zu+Infinitiv sein+zu+Infinitiv brauchen+zu+Infinitiv	Er kann nicht schwimmen. Ich möchte ein Eis. Er wollte nach Hause. <i>Ich habe das Fenster nicht schliessen wollen</i> <i>Du hast dafür selber zu sorgen.</i> <i>Die Aufgabe ist leicht zu lösen.</i> <i>Jetzt brauchst du mir nicht zu helfen.</i>
felszólítás		Komm morgen wieder! Esst schnell! Nehmen Sie bitte Platz!
Esetviszonyok	névszók a mondatban	Nominativ, Akkusativ, Dativ, Genitiv Ich zeige den Schülern Bilder. Das ist das Foto meiner Freundin.

Logikai viszonyok	alárendelések	Kausalsatz Subjektsatz Objektsatz	denn, weil, Es ist schön, hier zu sein. Ich weiß (nicht), dass (ob) ... Ich weiß, wo du wohnst. Ich habe keine Lust, dich zu besuchen.
		Temporalsatz	Als / Wenn ..., Bevor / Während/Solange...
		Finalsatz: um zu / damit	Ich bleibe hier, um diese Zeitung auszulesen /damit du nicht allein bist.
		Relativsatz	Die See, an der wir voriges Jahr ... Die Kinder, deren Eltern ...
	feltételeesség	Konditionalsatz: (Indikativ) Präsens Konjunktiv II.	Wenn ich Zeit habe,... Wenn ich Zeit hätte,... Sie würde kommen, wenn..... <i>Wenn ich Zeit gehabt hätte...</i> <i>Sie wären gekommen, wenn...</i>
Függő beszéd		mit dem Präsens	Sie sagte, dass sie heute in die Schule geht.

Szövegössze- tartó eszközök	kötőszók,	und/oder/aber/denn weil/dass/ob/ obwohl / als ob / als wenn=als
	névmások	das, ich, mich, mir, mein, dieser, jener, man, jeder, keiner, einander, <i>derselbe</i> <i>einer, welcher,</i>

Középsúlyosan értelmi fogyatékos (értelmileg akadályozott) tanulók általános iskolai kerettanterve

A **középsúlyosan értelmi fogyatékos - a továbbiakban:** értelmileg akadályozott - tanulók oktatásának kerettanterve olyan ajánlásokat tartalmaz, amelyek segítségével az iskolák a törvényben meghatározottaknak megfelelően és annak szellemében módosíthatják helyi tanterveiket

Az értelmileg akadályozott tanulók oktatásának követendő szempontja:

Az életkori csoportok megtartása mellett a tanulók egyéni haladási üteméhez igazodó, az önmagához mért fejlődést értékelő, sikerélményt biztosító, a reális életlehetőségeket folyamatosan szem előtt tartó oktatás, nevelés, képzés megvalósítása.

Az iskolába kerülés előzményei, feltételei:

Az értelmileg akadályozott tanulók a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság javaslata alapján kerülnek felvételre az általános iskolába, ebben az értelemben az iskola bemenet-szabályozott.

Az értelmileg akadályozott gyermek iskolai teljesítményét jól megalapozza az időben elkezdett, szakszerű korai fejlesztés, óvodai nevelés és iskolai életmódra történő felkészítés.

A gyermek iskolai felvételének időpontjára el kell érni, hogy:

- beszéddel, vagy non verbális jelekkel lehetőség legyen a kapcsolatteremtésre és felfedezhetőek legyenek a kommunikációs készség minimális jelei,
- képes legyen részt venni szociabilitása, alkalmazkodása alapján csoportos foglalkoztatásban, csoporttársa közelségét elviselje, ne legyen ön- és közveszélyes magatartása,
- bevonható legyen játéktevékenységbe,
- legyen együttműködő önkiszolgálásban,
- képes legyen fizikai hely- és helyzetváltoztatásra,
- ne jelentsenek rá veszélyt csoporttársai társuló betegsége miatt (pl.: retinaleválás veszélye, súlyos, gyógyszeresen nem jól beállított epilepszia, stb.)
- legyen együttműködő a szervi eredetű okból megmaradó esetleges inkontinencia esetén a teendőkben.

Cél:

Az iskolai képzés teljes időtartama alatt arra kell törekedni, hogy az értelmileg akadályozott tanuló személyisége a képzés végére minél harmonikusabban és teljesebben kibontakozzon, képes legyen a társadalom által elfogadott normák szerint, saját igényeit megvalósítva kiegyensúlyozott, boldog életet élni, felkészült legyen a minél teljesebb társadalmi integrációra.

Az iskolai képzés során elérni kívánt célok az egyéni bánásmód elvét alkalmazva:

- biztosítani a személyiség harmonikus fejlődését,
- a hiányosan működő képességek korrekcióját megvalósítani,
- csökkenteni egyénre szabott terápiás eszközök, eljárások alkalmazásával a hátrányokat.

A képzés feladatai:

- az épen maradt részképességek feltárása és fejlesztése,
- a tanulói aktivitás serkentése, folyamatos motiváció,
- a gyakorlatorientált képzés megvalósítása,
- a szocializációs képességek kiemelt fejlesztése,
- az életvezetési technikák elsajátítása, gyakorlása,
- a személyiség gazdagítása önfogadással, mások elfogadásával, toleráns magatartással,
- az eredményes társadalmi integráció feltételeinek megteremtése.

Mindehhez olyan iskolai légkört kell teremteni, amelyben mind a tanuló, mind a felnőtt jól érzi magát, ahol az emberi és társas kapcsolatok a kölcsönös tiszteleten alapulnak, ahol minden tanuló teljes értékű emberként élheti meg önmagát, a másságot is elfogadva.

Elsajátítandó kompetenciák:

A képzés során el kell sajátítani minden kompetenciát, amellyel tanulóink az iskolai oktatás után találkozhatnak (a készségfejlesztő speciális szakiskola évfolyamain, napközi otthonokban, családban, lakóotthonokban, védő- vagy integrált munkahelyeken stb.).

Általánosan elvárt teljesítmények a képzési idő végére:

- legyen a tanuló közreműködő önmaga ellátásában, lehetőség szerinti minél nagyobb önállósággal,
- ismerje környezetét, tudjon abban képességeihez képest tájékozódni,
- legyen képes szociális kapcsolatokat kialakítani és fenntartani,
- ismerje és fogadja el az alapvető emberi értékeket,
- tapasztalja meg saját személyét, kapcsolódjon be társas foglalkozásokba,
- integrált körülmények között képes legyen adekvát viselkedésre,
- legyen igénye környezete és saját személye esztétikusabbá tételére,
- lehetőségeihez mérten próbálja kompenzálni a társfogyatékosságok és/vagy párhuzamos sérülések okozta hátrányait,
- a személyiségében rejlő pozitív értékeket tudja megjeleníteni a társadalom felé,
- a különböző mértékben elsajátított kultúrtechnikai ismereteket tudja alkalmazni praktikus helyzetekben a szükséges mennyiségű segítség mellett,
- legyen képes az egyéni sajátosságok figyelembe vételével felnőtt irányítása mellett egyszerű munkafolyamatok elsajátítására, gyakorlatban alkalmazására.

Óraterv:

A nem kötelező tanórai foglalkozások időkeretét a Kerettanterv nem érinti, de – természetesen – az iskola helyi tanterve ezt az időkeretet felhasználhatja a Kerettantervben javasolt tudás és képességterületek mélyebb, illetve differenciáltabb elsajátítására.

A tantárgyi rendszer, a kulcskompetenciák és a kiemelt fejlesztési feladatok kapcsolata**A tananyag kiválasztásának és elrendezésének szempontjai:**

A foglalkozások célja lépcsről lépcsőre a károsodásokból eredő lemaradások csökkentése a meglévő képességekre építve tanórai keretek között, figyelembe véve a harmonikus személyiségfejlődés igényeit.

Fontos a folyamatos ismétlés, gyakorlás, nagy szerepe van a tevékenységek életközegben való alkalmazásának, a cselekvésbe ágyazott ismeretszerzésnek.

A tantárgyak tananyagánál a fő hangsúly nem a műveltségátadáson van, hanem azon komplex képességek, készségek, kompetenciák kialakításán, amelyek elősegítik az alapvető célok megvalósítását.

A pedagógiai munka során törekedni kell a gyógypedagógiai nevelésben, fejlesztésben kiemelkedő jelentőségű érzelmi motivációra, játékosagra.

A nevelési és oktatási módszereket mindig a tanulók életkorának és személyiségjegyeinek megfelelően kell megválasztani.

A kerettanterv a kultúrtechnikai tantárgyak tanítása során, a magasabb évfolyamokon sem javasol képesség szerinti differenciált csoportokat. A differenciálást a tananyagban, módszerekben, a tanulói tevékenységekben, a tanítási órán kell megvalósítani, mert sok éves gyakorlati pedagógiai tapasztalat azt mutatja, hogy minden tanuló képes fiatal felnőtt koráig, a szakiskola befejezéséig ezen a téren továbbfejlődni. A kamaszkor és annak befejeződése után is motiváltak a tanulók az olvasás, írás, számolás elsajátítására.

Tanulásszervezési elvek:

Az egyénre szabott nevelés és oktatás mellett is mutatkoznak - az adott csoporton belül - leszakadó, lemaradó tanulók. A lemaradás oka a súlyos akadályozottságban, hosszantartó betegségben, a képesség, tudás elsajátításához rendelkezésre álló időkeret szűkösségében keresendő.

A tanulási képességek terén mutatózó nagyfokú eltérések leküzdésére fontos a differenciált foglalkoztatás, egyéni és kiscsoportos fejlesztés.

Tanórai keretben a figyelemfelkeltés, a cselekedtetés, az ismeretek közvetítése és megerősítése differenciált formában, képesség szerinti csoportok kialakításával, esetenként egyéni bánásmóddal történik. Ebben a munkában a legfontosabb segítők a pedagógiai asszisztensek és a gyermekfelügyelők.

A tanulás szervezésénél döntő az állandó ösztönzés megvalósítása, a cselekedtetés, a különböző tantárgyaknál megjelenő azonos tananyag különböző szempontú megközelítése.

Az iskola tanulásszervezése a napközi otthoni foglalkozásokkal együtt egész napos. A tanulók házi feladatot csak saját kérésre kapnak, minden kötelező tanulási tevékenység az iskolában történik.

Egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs és rehabilitációs tanórai foglalkozások szervezésének szempontjai:

A foglalkozások célja csökkenteni a károsodásból eredő nagyfokú lemaradásokat, a meglévő képességelőnyökre építve az eredményes személyiségfejlesztés megvalósítása tanórai keretek között egyéni és kiscsoportos formában.

A fejlesztés célja nem a tanórai tananyag átismétlése, hanem a képességek, készségek, kompetenciák terápiás fejlesztése.

- érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, koncentráció, grafomotoros koordináció, tájékozódás;
- bazális stimuláció, logopédia, szociális és kommunikációs tevékenység segítése,
- művészeti foglalkozások, zene, rajz, stb.;
- mozgásállapot javítása, sporttevékenység;

Egyéni és kiscsoportos foglalkoztatás:

Fő hangsúly az épen maradt részképességek fejlesztésén és tehetséggondozáson van.

Nem kötelező, választható tanórai foglalkoztatás:

Ez az időkeret elsősorban érdeklődési körök alapján szerveződik. Legfontosabb feladata a szabadidő hasznos eltöltésére nevelés, művészetekkel, az egészséges életmóddal és környezettudatos magatartással összefüggő tevékenységek.

Iskolai egészségfejlesztési feladatok végrehajtása:

Az iskolai egészségfejlesztés feladatai közül a mindennapos testedzésre a kötelező óraszámban megtalálható heti 3 mozgásnevelés, illetve testnevelés tanóra, a napközis foglalkoztatás, a sportkörök működése, és a szinte minden tanuló számára szükséges gyógytorna ad lehetőséget.

Az egészséges életmódra és táplálkozásra nevelés, a helyes szokások kialakítása, a betegségek megelőzése, a gyógykezelések, az egészséget károsító hatások, káros szenvedélyek kivédése, baleset-megelőzés témakörei minden tantárgy tanítása során meg kell, hogy jelenjenek. Minden pedagógiai helyzetet fel kell használni ezen ismeretek átadására.

Az egészséges táplálkozásra nevelés szempontjait figyelembe véve szükséges az iskolai étkezés kínálatát irányítani. A lehetőségek keretein belül a szervezett intézményi étkezés figyeljen oda a kívánatos kalória- és vitamintartalmú étrend összeállítására. Fontos odafigyelni a különböző betegségekből eredő esetleges diétaigény kielégítésére is.

Önálló témakörként megjelenik a Környezet és egészségvédelem, Önkiszolgálás, Életvitel és gondozási ismeretek, Beszédfejlesztés, Játékra nevelés, Társadalmi ismeretek és gyakorlatok, Mozgásfejlesztés és Testnevelés tantárgyakban.

Környezetvédelmi nevelés szempontjai:

A **környezetvédelem** tekintetében hosszú távú cél a tanulók környezettudatos magatartásának kialakítása.

Ennek érdekében a tanulóknak ki kell alakítani:

- környezetkímélő, takarékos magatartást,
- a természeti és épített környezet szeretetét és megóvásának igényét.

Önálló tananyagként megjelenik a Beszédfejlesztés, Játékra nevelés, Társadalmi ismeretek és gyakorlatok, Környezet- és egészségvédelem, Önkiszolgálás, Életvitel és gondozási ismeretek tantárgyak tananyagánál.

Fogyasztóvédelmi nevelési szempontok:

A **fogyasztóvédelem** tekintetében minden nevelési helyzetben fontos az egészségfejlesztési és környezetvédelmi szempontok figyelembe vétele.

Önálló tananyagként megjelenik a Beszédfejlesztés és a Társadalmi ismeretek és gyakorlatok tantárgyaknál.

Az ismeretek elsősorban a tantárgyak gyakorlati részeinél jelennek meg (tankönyv, vásárlás, üzletek, stb.).

Értékelés:

Az értelmileg akadályozott gyermek iskolai értékelése során a tanuló tudását, attitűdjét, magatartását figyeljük meg, az egyénre szabott elvárt teljesítményekhez viszonyítunk és önmagukhoz mért fejlődésük alapján teszünk megállapításokat.

Az értékelés fontos funkciója ebben az iskolatípusban a készségek, képességek és kompetenciák folyamatos és diagnosztikus felmérése, ennek alapján a tanuló jellemzőihez igazodó legmegfelelőbb fejlesztési eljárás és terápia kiválasztása. Az értékelés nem pusztán minősítés, hanem a kitűzött célokhoz, feladatokhoz a kiválasztott eszközök és terápia tanuló teljesítményre gyakorolt hatásának vizsgálata.

Az értelmileg akadályozott gyermeknél jelentkező sajátos nevelési igény miatt fontos, hogy az értékelés ösztönző hatású legyen, segítse a pozitív személyiségjegyek továbbfejlődését.

Mit értékeljünk?

- szociális kompetenciák, magatartási és viselkedési szokások alakulását;
- tanuláshoz és munkához való hozzáállást;
- cselekvőképességet és pszichomotoros fejlődést;
- tanult ismeretek alkalmazásának képességét;
- tantárgyi követelmények teljesítését az egyéni fejlesztési tervekkel összhangban;
- a tanuló iskolai követelményeken túli tudását, más területeken megmutatkozó képességeit;
- a tanuló foglalkozásokon nyújtott érdeklődését, aktivitását, kooperációját.

Hogyan értékeljünk?

Alkalmazott értékelési formák:

- Szóbeli értékelés:
 - lehetőség szerint a pozitív teljesítményt kell értékelni, fontos az azonnali, gyakori, ösztönző hatású megerősítés. (Helyeslés, dicséret.)
- Különböző szimbólumok, tárgyutalmak:
 - például pontozás, csillag, dicsérő kártyák, stb.
- Írásbeli szöveges értékelés:
 - félévkor és tanév végén P.A.C. vagy más hiteles kompetencia mérőeszköz eredménye és a tanulmányi eredmény alapján.

Alkalmazott ellenőrzési formák:

Az ellenőrzés során az értékelés szempontjából lényeges adatokat gyűjtünk a tanuló fejlődéséről, viselkedéséről, teljesítményéről.

- Folyamatos megfigyelés játékban, tanulásban, mindennapos élethelyzetben, spontán megnyilvánulásokban;
- Értelmi teljesítőképeség mérése egyszerű feladatlappal;
- Képességmérés (iskolakészültség, önkiszolgálás szintje, neveltségi szint, finommotorika, pszichikus funkciók mérése, tanévenként P.A.C. I. illetve P.A.C. II. vagy más kompetencia mérőeszköz)
- Irányelvek által meghatározott iskolai fejlesztési szakaszhatárokon a pedagógiai hozzáadott érték mérése,
- Tevékenységvizsgálatok mérése, munkavégzés pontossága, sorrendje, munkatempó, kitartás;
- Személyes kompetenciák fejlődésének megfigyelése.

A képzési feladatok kivitelezésének feltételei:

A Köznevelési törvényben előírt, a mindenkori taneszköz-jegyzékben meghatározott és a tanulók speciális igényeinek is megfelelő személyi és tárgyi erőforrásokkal kell rendelkezni az általános iskolai képzést megvalósító intézménynek.

Útmutató a kerettanterv felhasználóinak az értelmileg akadályozott tanulók speciális intézményeiben történő képzése esetén:

- A tantárgyak részletezésénél táblázatba foglalva szerepel a tantárgyak témaköre, a kiemelt fejlesztendő kompetencia, a tananyag, a tanulói tevékenység, az elvárt és javasolt fogalmak és az elvárt teljesítmény.
- Az elvárt és javasolt fogalmak csak ajánlást tartalmaznak, a tanulócsoportra vagy az egyes tanulókra differenciáltan meghatározott fogalmak elsajátítása javasolt.
- Az elvárt teljesítményeknél, ahol szerepelnek a következő kiegészítések: önállóan, differenciáltsága hangsúlyos.
- Az olvasás tantárgy javasolt fogalmainál megjelenő kérdések a tanulóinktól elvárható konkrét tapasztalatokra épülő ismeretek megfogalmazását igénylik.
- Miután értelmileg akadályozott tanulóink absztrakt fogalmakkal nem rendelkeznek, ezeknek konkrét megfelelőit, tapasztalatainak felhasználásával, cselekvéseink keresztül építhetjük be viselkedésükbe.
- Az olvasás tantárgy betűismertetése elsősorban a töírási betűtípus megismertetését célozza meg, de párhuzamosan megtörténik a nagybetűs alak bemutatása, amelyet a tanulók gyakran hamarabb megjegyeznek általánosabb előfordulása miatt.
- Az írás tantárgy a sajátos nevelési igény miatt speciális, a láthatósági szempontokat figyelembe vevő, nagyobb vonalközbe történő, fokozatosan csökkenő vonalméretű füzetet igényel.
- A kerettanterv tanévi szakaszolást tartalmaz, ugyanakkor fő mérési pontnak tekintendő az Irányelvekben meghatározott iskolai fejlesztési szakaszhatárok.

Útmutató a kerettanterv felhasználóinak értelmileg akadályozott tanulók integráltan történő oktatásához:

Az általános iskolai integráció értelmileg akadályozott tanulók esetében is megvalósítható a megfelelő személyi, tárgyi, módszerbeli feltételek megteremtésével.

Erre sok esetben hangsúlyosan törekedni is kell speciális intézmény nagy távolsága miatt, valamint tekintettel az 1998. évi XXVI. törvényre.

- Alapfeltétel a fogadó közeg, a tanulók, a szülők és pedagógusok elfogadó, megértő, segítő hozzáállásának kialakítása.
- Fontos a fogadó intézmény számára az Alapító Okirat módosítása, az integrált oktatás feladatként történő rögzítése.
- Jelen kerettantervben a célok és az elvárt teljesítmények az értelmileg akadályozott tanulók képességeihez igazodnak, tehát reális célok és elvárások, ezért átvehetők.
- Az integrált képzésben részt vevő tanuló értékelésénél az elért eredmény megállapításakor figyelembe kell venni a tantárgy elsajátításának mértékét és a tanuló önmagához képest elért eredményességét. A kompetencia területeken a fejlődés mérésére ajánlott a P.A.C. mérőeszköz.
- Személyi feltételként szükséges a megfelelő diplomával, szakkal rendelkező gyógypedagógus alkalmazása, aki egyéni foglalkozás keretében, a szükséges módszerek és eszközök ismeretével biztosítani tudja a képzés sikerességét.

Tankönyvek és taneszközök kiválasztásának szempontjai:

Az évenként megjelenő tankönyvkinálatból a következő szempontok alapján kell a tankönyveket kiválasztani:

- A tankönyv legyen igényes, vonzó külsejű, figyelemfelhívó, jó minőségű papírból és kötésben, kívánatos a kapcsos, lapokra szedhető megoldás;
- A tankönyv tartalmában, információiban, az ábrák kivitelezésében, a szöveg tartalmi megfogalmazásában igazodjon a tanulók sajátos igényeihez;
- Az egyes tantárgyak tankönyvei egymásra épüljenek;
- Fontos a tankönyvhöz kapcsolódó feladatlap;
- A tankönyv ne legyen zsúfolt, legyen áttekinthető, jól olvasható betűtípussal szedve;
- A tanulást segítő kézikönyvek, és kötelező olvasmányok sok képpel, törekedjenek a megfigyelés segítésére, a folyamatok és történések megértésére.
- Lehetőség szerint elektronikus adathordozón rögzített hang- és képanyag is álljon rendelkezésre.

A tankönyvcsomagban legyenek az iskola és a helyi közösség sajátosságait tükröző kiadványok.

A tankönyvválasztást a nevelőtestület tanévenként felülvizsgálja és az iskolaszék szülői tagozatával egyeztetve hoz döntést, minden szakmai és pénzügyi lehetőséget figyelembe véve.

Az iskola tankönyveit az iskolai könyvtárban, illetve a tanulócsoporthoz kell őrizni a helyi tanulásszervezési sajátosságok miatt.

A speciális igényű tanulók számára lehetőleg olyan munkafüzetet kell használni, amely a figyelem, a koncentráció, a finommotorika és az esetleges észlelési zavarok kompenzációs igényét kielégíti.

A taneszközök legyenek lényegyet mutatóak, színesek, figyelem felhívóak, jól tisztíthatóak, igényes kivitellűek.

A konkrét eszközválasztást rá kell bízni a gyermekcsoportot legjobban ismerő pedagógusra.

Nagy szerepe van a pedagógus kreativitását tükröző saját készítésű szemléltető eszközöknek.

A nagyfokú fejlődésbeli lemaradás és a konkrétumokhoz való kötődés indokolja, hogy az iskolában speciális taneszközök a játéktárgyak, valamint a mindennapi élet használati tárgyai is.

Fejlesztési területek tantárgyi óraszámai

Fejlesztési terület	Tantárgy	Bevezető		Kezdő	Alapozó		Fejlesztő		
		szakasz							
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
		évfolyam							
Anyanyelv és kommunikáció	Beszédfejlesztés	4	4	4	4	4	4		
	Kommunikáció							2	2
	Olvasás-írás előkészítése	2	2						
	Olvasás-írás			3+1□	4	3+1□	3+1□	2	2
Társadalmi környezet	Számolás-mérés előkészítése	2	2						
	Számolás-mérés			2	3	3+1□	3+1□	4	4
	Játékra nevelés	2	2	2	2				
	Társadalmi ismeretek és gyakorlatok							3	3
Életvitel és gyakorlati ismeretek	Önkiszolgálás	3	3						
	Életvitel és gondozási ismeretek			2	2	2	2	2	2
Informatika	Információs eszközök használata							1	1
Természeti környezet	Környezet és egészségvédelem					3	3	3	3
Művészetek	Ének-zene	2	2	2	2	2	2	2	2
	Ábrázolás-alkítás	2+1□	2+1□	2	2	2	2	3	3
	Tánc-drámajáték			1□	1□	1□	1□	1□	1□
Testnevelés és sport	Mozgásnevelés	3+1□	3+1□	3	3	3	3		
	Testnevelés							3	3
Tanóra összesen		22	22	22	23	25	25	26	26

✧ Habilitációs órakeretből szabadon átcsoportosítható

ANYANYELV ÉS KOMMUNIKÁCIÓ

Beszédfejlesztés

Évfolyam: 1-6.

Cél

- Kialakítani olyan fejlesztő, inger gazdag beszédkörnyezetet, melyben a sérült gyermek számára lehetővé válik a verbális és nem verbális kommunikáció alapelemeinek elsajátítása.
- Fejleszteni a beszéd kapcsolatteremtő, közlő, informáló funkcióját.
- A beszédmegértést és beszédkészséget eljuttatni a készség és képesség szintjére.

Feladat

- A megközelítően tiszta és helyes hangképzés, a beszédkészség fejlesztése, a köznyelvben használatos egyszerű nyelvi formák használata.
- Utasítások megértése, és cselekvés ennek megfelelően, kívánságok szóbeli kifejezése, kérdésekre adekvát válasz adása.
- Az elemi szintű összefüggések felismerése és a következtetések levonása.
- A természeti és társadalmi környezetéből tapasztalatokat és ismereteket szerezhesen a helyzetének, fejlettségének megfelelő, biztonságos tájékozódáshoz, eligazodáshoz.
- A kulturált élet szokásai, a természetre és a társadalmi környezetre való fogékonyság, a helyes érzelmi és erkölcsi viszony kialakítása.
- A passzív és aktív szókincs gazdagítása. (megfigyelőképesség, képzelet, gondolkodás, beszédkészség, tisztább hanglejtés, hangképzés, egyszerű nyelvi formák)
- Egyszerű összefüggések felfedezése, következtetések levonása.
- A beszéd és a megismert jelek használata elemi szintű kommunikációjában.
- Tájékozódás közvetlen környezetében, térben és időben.
- A megfelelő viselkedés betartása utcán, iskolában, otthon és a megismert közintézményekben.
- Igény felkeltése önmaga és környezete tisztántartására.
- A kulturált étkezési formák betartása.
- Megfelelő viselkedés elsajátítása családi és társadalmi ünnepek alkalmával.
- A tanult növények és állatok ismerete és azok elhelyezése természetes környezetükben.
- Főfogalmi csoportosítások elvégzése adott szempontok szerint.
- A tanult versek és mondókák előadása képességeinek megfelelően.

Elvárt teljesítmény

- Tudjon önállóan kapcsolatot teremteni.
- Bővítse folyamatosan aktív és passzív szókincsét.
- Törekedjen a helyes, tiszta beszédre. (logopédiai foglalkozás).
- Használjon helyesen grammatikailag egyszerű mondatokat.
- Ismerje és alkalmazza az alapvető viselkedési normákat.
- Jusson el a térbeli és időbeli tájékozódás elemi szintjére.
- Tájékozódjon szűkebb környezetében önállóan.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés és szóbeli értékelés élethelyzetekben, beszédében, kommunikatív megnyilvánulásokban. Félévkor szóbeli értékelő tájékoztató. Év végén szöveges minősítés. P.A.C. felmérés évenként.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt órakeret

Évfolyamok	1.	2.	3.	4.	5.	6.
Heti óraszám	4	4	4	4	4	4
Éves óraszám	148	148	148	148	148	148

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyamok	1.	2.	3.	4.	5.	6.
1. Beszédfejlesztés, anyanyelv	25	20	25	25	20	20
2. Társadalmi érintkezési formák	30	25	20	20	20	25
3. Testünk és személyes teendők	25	25	25	25	20	20
4. Tájékozódás térben	24	25	25	25	25	25

5. Tájékozódás időben	10	13	15	15	20	20
6. Élőlények	24	20	15	15	15	15
7. Előkészület a felnőtt életre	-	10	13	15	20	18
8. Ünnepek	10	10	10	8	8	5

Évfolyam: 1.

Cél:

Fejleszteni a hangképző szerveket és az utánzókézséget játékos tevékenységek során.
Ismereteket szerezni a szűkebb környezet tárgyaival, személyeivel kapcsolatban.
Kellően motiválni egyes kifejezési formák alkalmazására.

Feladat:

A helyes testtartás, feszítés, lazítás, légzés megismerése.
Beszédfunkciók fejlődését, korrekcióját segítő gyakorlatok végzése.
Környezetének ingereiből a számára fontos hallási és vizuális információk felfedezése.
Egyszerű utasítások végrehajtása.
A foglalkozások során használt tárgyak felismerése.
Egyszerű kérdésekre cselekvéssel, vagy szóban válaszadás.
Egyszerű, ritmusos mondókák, dalok előadása önállóan vagy társaival együtt.

Elvárt teljesítmény:

Érzékeli és figyelje meg a közvetlen környezetéből érkező ingereket, és beszédállapotának megfelelően reagáljon azokra.
Ismerje fel a mindennapi környezetében előforduló személyeket, tárgyakat.
Érzékeli a változásokat, amelyek térben és időben személyéhez kapcsolódnak.
Képes legyen rövid ideig egy tárggyal egy helyen foglalkozni.
Ne zavarja társait.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés és szóbeli értékelés élethelyzetekben, beszédében, kommunikatív megnyilvánulásokban. Évente P.A.C. felmérés. Félévkor szóbeli értékelő tájékoztató. Év végén szöveges minősítés.

1. Témakör: <i>Beszédfejlesztés, anyanyelv.</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: Egyszerű szintű közlési igény.</i>		Óraszám: 25
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Légző-, fújó-, szívógyakorlatok. Ajak-, nyelv-, rágógyakorlatok. Hallási figyelem fejlesztése. Hangejtés – magánhangzók ejtése. Hangadásra készítő játékos utánozógyakorlatok, (állathang utánozása), növekvő szótagszámmal ciklizálás. Szókincsbővítés. Tárgyak megnevezése, egyeztetése. Analóg mondatalkotások (főnévhez cselekvések kapcsolása, és fordítva). Azonos főnév, eltérő cselekvések és fordítva. Melléknevek kapcsolása tárgyakhoz. Mondókák játékos utánozómozgásokkal. Versek mondása közösen.	Gyertyaláng, tollpihe, pingponglabda fújása, mozgatása kilégző fúvással. Szívás szívószállal. Ajak érzékelése újjal körülkenése, összehúzás, csücsörítés, tátogás – összehúzás. Nyelv kiöltés – visszahúzás, mozgatás vízszintes irányban, stb. Rágóizmok erősítése utánozógyakorlatokkal. A helyes nyelés technikája. Zörejek, hangok felismerése, megkülönböztetése. Alap zöngé próbalgatása, érzékelése háton, arcon, gégén. Szójátékok utánozásával, a hangok felismerése, megkülönböztetése, leolvasása szájról. Állatfigurák, képek kézbevitelével állathangok utánozása. A tanterem tárgyainak (5-6) megérintése, tapintása, ugyanaz képeken is. Rámutatás megnevezés alapján. Válaszadás szófajokhoz tartozó kérdésekre (ki ez? mi ez? mit csinál? milyen?) A mondókák figyelemmel kísérése. Versek hallgatása.	gyertya láng hangos - halk bent, belül érintés, tapintás ablak, ajtó, függöny polc, tanári asztal szekrény mosdó tanulói asztal	Tudja fúvásban a száját csücsöríteni. Produkáljon rövid ideig erős levegőfúvást. Képes legyen a megnevezett tárgyat megfogni, letenni. Legyen figyelme rövid ideig fenntartható.	Ének-zene 1/1 1/2 Mozgásnevelés 1/3 1/4 Olvasás-írás előkészítése 1/1

Kooperációs képesség kialakítása: testi és szemkontaktus létesítése. Legfontosabb gesztusjelek elsajátítása.	A gesztusok szóbeli megnevezése, együttes alkalmazása.		Értse meg a gesztusok jelentését.	
2. Témakör: Társadalmi érintkezési formák		<i>Fejlesztendő kompetencia: Szemkontaktus. Egyszerű gesztusok megértése.</i>		Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Társadalmi érintkezés. Udvariassági szokások elsajátítása. Szemkontaktus létesítése. Mozdulatok szabályozása adott jelre. Testkontaktus a félelem oldására. Mozdulatok szabályozása. Kéz gesztusjelei. Fej gesztusjelei. Iskolai környezet. Saját név. Nevelő neve. Társak neve. Saját jel. Társak jele. Köszönési formák. Hétköznapi teendőkkel kapcsolatos gesztusok kiépítése (étkezés, öltözés, mosakodás stb.) Érzelmi megnyilvánulások megismerése, felismerése és megjelenítése. A környezet hangjainak felismerése, reakció. Családi kapcsolatok. Anya neve. Apa neve. Testvérek. Nagyszülők.	Üdvözlés, belépés kopogással, lábtörés, köszönés, bemutatkozás. Szem irányítása tárgyakra, mozgás követése szemmel. Ütem, intenzitás, időtartam változtatása. Testmozgások, figyelmet felhívó mozgások: taps, simogatás, kézszorítás stb. Gyere ide, Nem szabad! Pszt! No – no! Nem! Tessék. Gyere az ölembe stb. Fejrázás, bólogatás stb. Bemutatkozás gyakorlása. Társak nevének gyakorlása, tanár nevén szólítása. Köszönés különböző formáinak gyakorlása. Szituációs játékokban a tanultak alkalmazása, képek és cselekvések alapján, megnevezéssel. Szeretet, öröm, vidámság, szomorúság, harag, sírás, nevetés. Ismerős emberek, állatok, eszközök hangjai, intenzitás, hangerő, ütem változásai. Fényképen megmutatja apját, anyját, testvéreit. Analogiás gyakorlattal képekről az anya-	nevünk, osztálytárs jel-jelzés, tanár-nevelő üdvözlés, köszönés Gesztusok és gesztusjelek alkalmazási módjuk Család, apa (férfi) anya (nő) testvér (lány, fiú) nagy (férfi), magas, kisebb, alacsonyabb	Eligazodás a verbális és nonverbális (képi és gesztus) utasítások között. Érzelmek felismerése másokon, reakció, ill. érzelmi megnyilvánulások vállalása. Tudja megmutatni fényképen szüleit, testvéreit. Tudja szituációhoz kötni apját, anyját,	Ének-zene 1/1 Játékra nevelés 1/3 1/4 Olvasás-írás előkészítése 1/6

A köszönés formáinak megtanulása és gyakorlása. Egymás megismerése, tulajdonságok felismerése, azonosítás hang, ruha, tapintás útján.	gyerek, apa-gyerek kapcsolat megmutatása. Bizalom játék.	(nő), felnőtt – gyerek én, <i>enyém</i> , <i>várj, majd, nemsokára</i>	testvéreit.	
3. Témakör: <i>Testünk és személyes teendőink</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: Az enyém – nem az enyém.</i>		Óraszám: 25
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
<u>Testünk</u> Testrészek megmutatása együttműködéssel (fej, törzs, végtagok). Érzékszervekkel végzett gyakorlatok. Téri tájékozódás. Kézmosás. Zsebkendő és WC használatának gyakorlása. <u>Öltözködés</u> Ruhadarabok megismerése, felismerése, megmutatása együttműködéssel. Cipő, váltócipő, tornazsák személyhez rendelése.	Mozgásos gyakorlatok keretében a test megtapasztalása. A testrészek érintése, Mozgatása, megnevezése, ill. megmutatása. Térben történő eligazodás. Tornaórán, látás, nézés, hallgatás, tapintás. A WC higiénés használata. A kézmosás pontos menete. Öltözködés, vetkőzés gyakorlása. Ruhadarabok megismerése, megmutatása képen is. Baba öltöztetése. Saját fogas (jel), kabát, nadrág, tornazsák, cipő helye. Társak jelének megismerése. Rendre szoktatás.	itt-ott fent-lent <i>jobbra-balra</i> fej, törzs <i>végtagok</i> lábak, kezek előre – elöl, hátra-hátul néz, hall <i>tapint</i> (érint) <i>alaposan</i> (nagyon) <i>ruházat</i> , öltözés vetkőzés, <i>felrak</i> levesz, tiszta, piszkos	Nevezze meg, ill. mutassa meg testrészeit. Értse meg a sor eleje, sor vége kifejezéseket. Értse meg és kövesse a le, fel utasítást. Hall, lát, szagol, érint: tudja a megfelelő érzékszervhez kapcsolni Válassza szokásává a mosdói higiéné betartása. Tudjon egyre önállóbban kabátot, sapkát fel- és levenni, helyére tenni. Tudjon egyre önállóbban cipőt húzni, kötést, kapcsolást	Önkiszolgálás 1/1 1/2 1/3 Játékra nevelés 1/3 1/4

<u>Étkezés</u> Néhány étel felismerése, megnevezése segítségével. Alap ízek megismerése, megnevezése. Édes, sós, savanyú. Alap illatok (szagok) érzékelése, megnevezése. Illatos, büdös. Terítési kellékek.	A reggeli ételek megnevezése, azonosítása. Az ebéd fogásainak ismételése, ill. önálló megnevezése. Szívó-rágó gyakorlatok. Terítéshez használt eszközök. Képekről is az ételek italok felismerése, megmutatása.	Reggeli, ebéd, <i>uszonna</i> <i>folyadék</i> <i>kérem, köszönöm</i> kés, kanál, villa	próbálgatni, megoldani. Saját holmiját ismerje fel. Tudjon illedelmesen kérni, megköszönni, helyet foglalni, az ételleket megnevezni, megmutatni. Étkezéshez tudja a megfelelő evőeszközt kiválasztani. Játék közben etesse babáját.	
4. Témakör: Tájékozódás térben		<i>Fejlesztendő kompetencia: Saját osztály és jel. Saját hely a teremben.</i>		Óraszám: 24
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
<u>Iskola.</u> Berendezési tárgyak, játékok, eszközök felismerése, megmutatása segítségével. Az iskola helyiségei az ott folyó tevékenységek megismerése.	Az osztály berendezési tárgyainak rámutató megnevezése. Az iskola helyiségeinek többszöri bejárása, funkcióinak megnevezése, az ott folyó cselekvések lejátszása.	<i>helyiség</i>, tanterem tanulóasztal, szék szomszéd tanuló <i>előttem - mögöttem</i> polc, fogas iskola – osztály, ebédlő – étkezés, műhely, tornaterem, tornaruha WC – mosdó	Reagáljon nevére. Mondja jelét (ha képes rá). Ismerje fel személyes tárgyait. A használt jeleket, rendelje a tanuló társakhoz. Szólítsa tanárát nevére. Mozogjon otthonosan a tantermi berendezések között. Mondja meg (vagy mutassa) melyik helyiségben mit	Önkiszolgálás 1/4 Játékra nevelés 1/4 Olvasás-írás előkészítése 1/2 Számolás-mérés előkészítése 1/2
<u>Lakás</u>	Tankonyhában, illetve szobában ismerkedés a	Konyha, szoba		

A konyha, szoba berendezési tárgya. Használati tárgyak felismerése, megnevezése. Tárgyak helye a lakásban. Tárgy – kép egyeztetése. <u>Utca, közlekedés</u> Közlekedési eszközök felismerése együttműködéssel. Az utca részei: járda, úttest. A helyes, balesetmentes közlekedés legfontosabb szabályai. <u>Vásárlás</u> Kirakatok nézegetése. Piac. Közös vásárlás. A konvencionális beszédformák alkalmazásának kialakítása.	bútorokkal, rámutatás, megtapintás. Terítőt terít. Ajtókat nyitja, csukja. Edények rendezése, helyük a lakásban. Képeken megmutatja (megnevezi) az említett bútorokat, eszközöket. Séta alkalmával megnevezi, megmutatja a villamost, autóbust, autót, kerékpárt. Hangutánzás. Képen felismeri, játéktárgyon megmutatja (megnevezi): repülő, vonat, hajó. A járdán közlekedik, úttestre figyelemmel lép le. Csoportban történő utcai séta: kirakatok előtti beszélgetés, az árak megnevezése. Piacon: nézelődés, áruk megnevezése, megmutatása. Köszönés, kérés, megköszönés gyakorlása.	bútor, edény evőeszköz „Bele” és „rá” fogalmak használatának gyakorlása. <i>Járművek, úttest Járda, hangos, gyors játékjárművek igazi járművek</i> Kirakat, áru, piac gyümölcs, zöldség hús	csinálunk? A fogalmak ismétlése, mondással, rámutatással Segítséggel tárgyakat hozzon, vigyen, igazítsa, nyisson, csukjon, nevezzen meg, mutasson meg. Ismerje az alapvető illetve a közlekedési eszközöket. Ismerje fel, nevezze meg a kért tárgyat.	
5. Témakör: Tájékozódás időben		Fejlesztendő kompetencia: Kötött idő – szabad idő elkülönítése.		Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Tanítási nap – munkanap – pihenőnap. Tanóra- óra közti szünet – csendes pihenő. Évszakok. Időjárással kapcsolatos megfigyelések aktív együttműködéssel. Napszakok: reggel	A nevezett időszakok terjedelmének összehasonlítása, a kapcsolódó jelzések megismerése, figyelembe vétele (tanítás kezdetét jelző hangjelzés stb.). Séták alkalmával az évszak tudatosítása, összehasonlítása egyéb évszakokkal. Hideg-meleg idő közötti különbség kiemelése, érzékeltetése az öltözködés segítségével. Játékokban a jellemző tulajdonságok	Tanóra, szünet, munkanap, pihenőnap, Pontosság, késés, naptár, óra, eső szél havazás hideg meleg	Vegye figyelembe a nap ritmusát jelző kép- és hangjelzéseket. Tudja megkülönböztetni a téli-nyári időjárási elemeket. Képről ismerje fel a két ellentétes évszakot.	Játékra nevelés 1/4 Olvasás-írás előkészítése 1/2 Számolás-mérés előkészítése 1/2

este.	kiemelése.	világos sötét	Ruhái közül tudjon kiválasztani télit és nyárit.	
Megfigyelési gyakorlatok.	Ki van jelen a tanítási órákon? Ki hiányzik? Milyen az időjárás? Stb.		Segítséggel tudjon elmondani, vagy lejátszani téli-nyári éneket, verset.	
6. Témakör: Élőlények		<i>Fejlesztendő kompetencia: Minket körülvevő élő környezet észlelése.</i>		Óraszám: 24
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
<u>Növények</u> Fű, fa, virág megfigyelése, megismertetése és megnevezése. Mese a növényekről. A témával kapcsolatos énekek, versek tanulása.	Környezetében lévő növények tapintása, megszagolása. Gyümölcsök, zöldségek megnevezése. Cserepes virág, udvari dísnövények. Élő virágok. Maketten ill. képeken a növények, virágok nevének elsajátítása. Énekek, versek együtt mondása. Virág, növény ültetése, magok elvetése, a növények fejlődésének figyelemmel kísérése, gondozásuk segítségével.	növények virágok illat érzés élővilág íz, zamat szín (alapszínek) gondozás locsolás ültetés napfény	Forduljon érdeklődéssel a környezetében lévő élőlények felé. Legyen türelme, a vizsgálódásra. Ismerjen fel néhány növényt, virágot, gyümölcsöt élőben és képről, nevezze meg, ill. mutasson rá.	Ének-zene 1/1 1/3 Játékra nevelés 1/3 1/4 Mozgásnevelés 1/2 Olvasás-írás előkészítése 1/6
<u>Állatok</u> Háziállatok megfigyelése, felismerése együttműködéssel. Hangutánzó gyakorlatok. Állatmesék. Bábozás – állatfigurákkal. Szituációs játékok.	Élő állatok megfigyelése állatkertben. Háziállatok és vadállatok megfigyelése képen. Felismerésük, megnevezésük ill. megmutatásuk. Mesében szereplő állatok kiválogatása. Szerepjátékok hangutánzással.	Élő háziállat, vadállat élelem, táplálkozás ól, istálló, búvóhely gondozó, gondozás	Vegyen részt aktívan a megfigyelő, válogató, keresgélő munkában. Ismerjen fel élőben és képen (báb) háziállatokat.	

Szerepjátékok.			Legyen képes az állatok hangjának utánzására rövid ciklizálással is.	
8. Témakör: Ünnepek		<i>Fejlesztendő kompetencia: Ünnepnep – hétköznep elkülönítése.</i>		Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
<u>Családi ünnepek</u> : névnap, születésnap. Karácsony. Húsvét. Anyák napja. <u>Nemzeti ünnepek</u> : Március 15.	Társait gesztusokkal vagy szóval köszönti, ajándékot ad át segítségével. Köszöntő vers tanulása az adott alkalomra. Díszek, díszítés dekoráció készítése elemi szinten. Süteménykinálás, italtöltés gyakorlása.	névnap <i>születésnap</i> köszöntés- <i>gratuláció</i> , ajándék kedvesség, öröm, édesség köszönet <i>várakozás</i> <i>hamarosan, nemsokára</i>	Vegyen részt az osztályszinten rendezett ünnepélyeken. Járuljon hozzá dallal, verssel a közös élményhez. Tudjon társaihoz kedvesen közeledni. Viselkedésével ne zavarja az ünnepségek rendjét.	Ábrázolás-alakítás 1/4 Ének-zene 1/2 Játékra nevelés 1/3 Mozgásnevelés 1/1 Önkiszolgálás 1/1

Évfolyam: 2.

Cél:

A szűkebb környezet tárgyait, személyeit megismerni.

Kellő motivációt nyújtani az egyes kifejezési formák megnyilvánulásaira.

Feladat:

Az aktív szókincs fejlesztése és használata szűkebb környezetében.
Passzív szókincs bővítése.

Elvárt teljesítmény:

Az artikulációs mozgások akaratlagos utánzása.
Köszönjön szóval vagy gesztusokkal tanárainak, társainak.
Képes legyen rövid ideig egy játékkal egy helyen játszani.
Társait ne zavarja.
A felszólításokat, utasításokat értse meg és teljesítse azt.
Aktív szókincese 20 – 30 szó legyen. (Ha nem képes beszélni beszédmegértése érje el a kívánt szintet.)
Kapcsolódjon be, próbálkozzon néhány mondóka, ének előadásakor.
Tudjon figyelemmel kísérni 10 – 15 perces foglalkozást.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés és szóbeli értékelés élethelyzetekben, beszédében, kommunikatív megnyilvánulásokban. Évente P.A.C. felmérés. Félévkor szóbeli értékelő tájékoztató. Év végén szöveges minősítés.

1. Témakör: <i>Beszédfejlesztés, anyanyelv</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: Artikulációs gyakorlatok végzése utánzással.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Légző, fújó, szívó, ajak- és nyelvgyakorlatok végzése segítséggel. Hallási figyelem fejlesztése. Hanglejtés. Szájállások utánzása. Állathangok utánzása, hangdifferencia.	Előmutatás alapján artikulációs mozgások lekövetése. Orron belégzés, levegő tudatos visszatartása, szájon át kilégzés. Hasi légzés gyakorlása. Irányított fújás, hangadással kísért fújás. Papírdarabok felszívása, megtartása. Zörejek, hangszerek hangjának felismerése, hangkeltés. Egymástól jól megkülönböztethető hangok differenciálása (p-m, v-l, f-h, c-f) hangok	-szájtér -fent, -lent -kívül, -belül -kerekítés -réseztetés -zöngé, -hangos -halk	Képes legyen figyelmét 5-10 percig a tanár mozgásaira összpontosítani. Igyekezzen pontosan követni a mozgásokat. Tudjon fújni-szívni, nyelvét emelni, magánhangzókat tisztán ejteni.	Ének-zene 2/1 Játékra nevelés 2/1 Mozgásnevelés 2/4 Olvasás-írás előkészítése 2/1 2/6

Szókincsfejlesztés, alapszókincs növelése (aktív, passzív). Főnevek többes száma. Tőmondatok, egyszerű bővített mondatok alkotása. Tárgyak megnevezése után mondással. Mondókák versek együttmondással. Vizuális emlékeztetőfejlesztő gyakorlatok képekkel, képsorokkal. Egyszerű képolvasás.	időtartama. Hívóképek alapján hangutánzások. Cselekvés+tárgy (analóg mondatok) Mondókák ritmizálása, tapsolása. Mi hiányzik? Mi változott? Memória játék. Az olvasás haladási irányának követése (megtanulása).	szó, mondat,	Tudjon hangokat eszközökhöz rendelni. Feladatvégzés fegyelmezetten egyre hosszabb ideig.	
2. Témakör: Társadalmi érintkezési formák		<i>Fejlesztendő kompetencia: Egyszerű szimbólumok megértése, használata.</i>		Óraszám: 25
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvart és javasolt fogalmak	Elvart teljesítmény	Tananyag koncentráció
Az egymás közötti viselkedés legyen konfliktuskerülő. A megköszönés gyakorlása. Étkezések alkalmával használatos szabályok gyakorlása. Az utcai közlekedés során tartsák be a közösen elfogadott szabályokat. Kerüljék a lökdösődést, bámészkodást. Teljes név, évfolyam, társak, tanárok neve.	Beszélje meg ki melyik játékot választja, stb. várjon a sorára türelmesen. Gyakorolja az udvarias viselkedést. Köszönje meg, ha valamit kap. Sétákon alkalmazza a tanultakat. Bemutatkozás (teljes név) ill. teljes nevére történő reagálás.	<i>választás</i> <i>sorra kerül</i> tessék kérem Bemutatkozás	Kerülje az erőszakot. Felszólítás nélkül köszönjön. Viselkedjen fegyelmezetten az iskolán kívüli programokon is. Tudja, illetve értse teljes nevét, tanárát, társait nevéen nevezze,	Játékra nevelés 2/3 Olvasás-írás előkészítése 2/3 2/4

A környezet kommunikatív és metakommunikációs jeleinek jobb megértése. Az érzelmek hangjainak felismerése, irányítása hangmagasság, hangszín szerint. Irányítás elfogadása, cselekvések követése szemkontaktussal. Vizuális jelzések, utasítások, képek Kép, mint jelzés Kép és idő Kép, mint információs eszköz. Kép, mint szimbólum.	Társak, tanárok nevét használja. A kéz gesztusjeleinek bővítése. Gesztusok felismerése képekről. Öröm, fájdalom, sírás, ijedtség stb. Hangforrás keresése bekötött szemmel, hangforrás felismerése. Az érzelmek felismerése arcminikáról, gyakorlás tükör előtt. A konvencionális viselkedés elemeinek gyakorlása a tanult gesztusok, mimika és kézjel alkalmazásával. Képolvasás, képkirakás balról jobbra: név, jel, nap, napos jele stb. Napirend, fontosabb állandó események jelzése. A tanulás során használatos képek alkalmazása, használatának módja. (válogatás, rendszerezés stb.). Szimbólumok keresése és megfejtése utcán, buszon, épületeken, épületekben.	A használt gesztusok megnevezése. Az érzelmek megnevezése. Pl.: Ne tolakodj! Pakolj el magad után! Sorakozó stb. A használt jelzések	velük kommunikáljon elemi szinten. Sajátítása el és tartása be a csoport közösen használt gesztusait, szokásainak rendjét. Kímélje meg a képeket a használat során. Sajátítsa. el a képekkel végzendő tevékenységeket. Néhány egyszerű szimbólum ismerete. (buszmegálló, átkelő, lift, bejárat, lépcső, stb.)	
3. Témakör: <i>Testünk és személyes teendők</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: Lateralitás</i>		Óraszám: 25
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
<u>Testünk</u> Érzékszervekkel végzett gyakorlatok. Tisztálkodás, fésülködés segítségével. A test részei. Testrészek megnevezése utánmondással. A fej részei.	Testét tükörben szemlélve mutasson rá fejére, törzsére, végtagjaira. Kezeit, lábait mozgásos gyakorlatok során érintse. Jobb-bal oldalát differenciálja segítségével. A test tisztítása, kézmosás arcmosás gyakorlása.	test, törzs, <i>végtagok tisztálkodás, arcápolás, (arcmosás), fogápolás, (fogmosás), felsőtest, alsó test</i>, has, hát karok, lábak	Testén a megfelelő testrészt mutassa meg. Tisztálkodási szokásait konzekvensen hajtsa végre. Tudja kezét, fogát megmosni, haját megigazítani. Mutassa	Játékra nevelés 2/3 Önkiszolgálás 2/1 2/2 2/3

<u>Öltözködés</u> Saját ruhadarab felismerése segítséggel. Társak ruháinak megkülönböztetése, személyhez rendelése. Alapruházat megnevezése. Ruhadarabokon gomb, cipzár, gallér felismerése. <u>Étkezés</u> Edények, evőeszközök megismerése, csoportosítása. Tányér, pohár, bögre, csésze megkülönböztetése. Étel-evőeszköz egymáshoz rendelése. Szokásos ételeink. Kulturált étkezés. Ünnepi ételeink. Alkalmi terítés.	Fésülködés (saját fésűvel). Fürdőmozgások játékos utánzása. Babán a tisztálkodási mozgások bemutatása. Nap, mint nap elmondja mit vett fel reggel, mit vesz le, mire cseréli. Fogasát és saját ruháit rendezi, megnevezi. Mások ruháit kiválogatja. Macit, babát öltöztet segítséggel. Kabát, sapka, sál önálló felvétele. Gombolás gyakorlása. Napi étkezések alkalmával a megfelelő étkezési szokások gyakorlása. Egymás kínálása, a „kérem szépen” kérés gyakori ismétlése. Ételek csoportosítása játékos formában. Édességek, levesek, főzelékek megnevezése, húсок válogatása. Kínálás, evés imitálása.	<i>ruhanemű, felsőruházat alsóruházat, meleg, könnyű, belebújni, levetni, enyém, másé (nem az enyém), helyére, kivinni, behozni, begombolni, kigombolni, tessék, kérem</i> <i>edények, evőeszközök italok, ételek, főzelékek levesek, meleg étel, hideg étel, tálalás, terítés, kínálás mosson kezet, terítsen szalvétát, tudja kirakni tányérokat, poharakat.</i>	be babán a tisztálkodás mozdulatait. Saját kabátját, sapkáját, sálját ismerje meg, tegye helyére. Vegye fel, le felsőruháit önállóan. Nevezzen meg, (mutasson meg) felszólításra 8-10 ruhadarabot. Társai kabátját tudja személyhez rendelni. Segítséggel igazodjon el a jelek és fogások között. Ismerje az alapvető higiénés étkezési szokásokat. Tudja főfogalom alá rendelni az ételeket képek alapján.	
4. Témakör: Tájékozódás térben		<i>Fejlesztendő kompetencia: Közel – távol használata (térben)</i>		Óraszám: 25
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
<u>Tájékozódás saját test körül (két oldalon)</u> <u>Iskola</u> Berendezési és használati tárgyak, játékok, eszközök megnevezése, egyeztetése.	Tárgyak téri helyzetei viszonyítva egymáshoz. Környezetének bejárása, a tárgyak nevének használata, ill. a megnevezés alapján annak megmutatása. A konyhai dolgozók nevét és	Jobb – bal tanterem, műhely konyha, iroda szerelés, javítás	Tudjon tájékozódni az iskola helyiségei között.	Olvasás-írás előkészítése 2/2 Önkiszolgálás 2/4 Számolás-mérés

Az iskola helyiségei, az ott dolgozók és az általuk végzett tevékenységek megnevezése, megértése. <u>Lakás</u> Szoba, konyha, fürdőszoba, berendezési tárgyai, hozzájuk kapcsolódó cselekvések megnevezése, vagy gesztusokkal történő megmutatása. A lakás egyéb helyiségei és tartozékai. Ház – lakás. <u>Utca - Közlekedés</u> Megfigyelések az utcán. Közlekedési eszközök felismerése együttműködéssel. Gyalogátkelő, jelzőlámpák felismerése, alapvető gyalogos közlekedési szabályok gyakorlása, utazás járművel. Az utazás közbeni alapvető viselkedési szabályok kialakítása.	munkáját ismerje. A karbantartót, az adminisztrátorokat köszöntse. Maketten egy ház, illetve lakás helyiségeinek tárgyainak megmutatása, megnevezése, megfigyelése. A helyiségek berendezési tárgyainak főfogalom alá rendezése. Cselekvések helyiségekhez rendelése. Cselekvések személyekhez történő rendelése eseményképek alapján. Saját vagy tanulótlárs, tanár lakásának megtekintése kis vendéglátással. Mutassák meg és nevezzék meg a közlekedési eszközöket. Gyakorolják a zebrán történő áthaladást. Lámpánál a jelzésnek megfelelően viselkedjenek. Utazáskor játékos formában tanulják a járművek nevét, hangutánzó gyakorlatokkal és hallás után is azonosítsák azokat. Udvaron játékos formában gyakorolja a közlekedési szabályok betartását (indulás, megállás, várakozás).	főzés, <i>melegítés</i> <i>családi ház, lakás, szoba, konyha, kamra, pihenés, munka, takarítás, nagy, kicsi mosás, mosogatás kerti munkák, udvar, kapu</i> séta, utazás, <i>közlekedés</i> zebra, jelzőlámpa gyors, lassú, hangos, csendes, <i>udvariasság</i> nagy-kicsi, <i>tömeg, zsúfoltság, várakozás</i> indulás, megállás	Köszönjön. Tudja az iskolában történő eseményeket, cselekvéseket a megfelelő személyhez kötni. Tudjon tájékozódni otthonában a helyiségek között, azok megnevezését használja következetesen, megnevezésekor tudja azonosítani. Tanúsítson megfelelő magatartást az utcán. Legyen szabálytisztelő gyalogos ill. járművön történő utazás alkalmával. Ismerje a lámpa jelzéseit.	előkészítése 2/2
5. Témakör: Tájékozódás időben		<i>Fejlesztendő kompetencia: Várakozás fogalma és kifejezései (majd, hamarosan, soká).</i>		Óraszám: 13
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Időtartam megismerése, (sokáig tart, rövidebb) differenciálása. Végzett cselekvések időtartama.	Tanóra, tanórák közötti szünet. Hosszan fújok, röviden mondom stb.	tanóra, szünet, majd, hamarosan, soká	Vegyen észre nagyobb különbségeket. Értse a tanult	Olvasás-írás előkészítése 2/2

Időtartam észlelése mozgással illetve finommimikai jelekkel.			fogalmakat, azoknak megfelelő képet mutasson fel.	Önkiszolgálás 2/4 Számolás-mérés előkészítése 2/2
Időjárási jelenségek felismerése segítséggel. Évszakok, napszakok (reggel-dél-este) jellegzetességeinek és a hozzájuk kapcsolódó cselekvések megfigyeltetése.	Nap, mint nap az időjárási viszonyok ismételése. A hideget, meleget jelzi. Az esőt jelzi. Képekről az időjárási elemeket felismeri. Az időjárás és az öltözködés összefüggéseit megfogalmazza, megmutatja. Baba öltöztetése (lefekvéshez, kiránduláshoz, ünnepélyre stb.) évszaknak, napszaknak, alkalomnak megfelelően.	időjárás szél, eső, napsütés borús ég hideg, meleg, szeles tavasz, nyár, ősz, tél <i>napszak</i> reggel – este nappal – éjszaka	Tudjon összefüggést találni az évszakok és jellemző jegyeik között. Tudjon megfelelő ruhákat párosítani a jelzett időjáráshoz. Tájékozódjon a napszakokról.	
Szituációs játékokban a tanultak gyakorlására.	Időjárásnak, napszaknak, tevékenységnek (pl. naposnak kötény stb.) megfelelő saját ruha kiválasztása, megnevezése.			
6. Témakör: Élőlények		<i>Fejlesztendő kompetencia: Az állatokkal szembeni félelem leküzdése.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
<u>Növények</u> Környezetünkben lévő virágok, növények megfigyeltetése, felismertetése. Legjellemzőbb gyümölcsök, zöldségek bemutatása megnevezési gyakorlatok segítséggel. Mesék növényekről.	Virágokat, növényeket tanárával, társaival megfigyel, gondoz. Évszaknak megfelelő gyümölcsöket, zöldségeket megnevez. A virágok növények tulajdonságait érzékeli, tapintja, szagolja, megnevezi. Képekkel, játékkal növényeket, gyümölcsöket csoportosít, rendez. Játékos kertészkedés, szituációs gyakorlatok.	virágok, növények, gyümölcsök <i>gondozás</i> , ültetés, <i>növekedés</i> elszárad, <i>elpusztul</i> , kibújik édes, savanyú, finom, <i>íz</i>	Szívesen és aktívan vegyen részt a foglalkozásokon. Legyen rendszeres feladata a locsolás. Ismerje fel és csoportosítsa a tanult növényeket, gyümölcsöket,	Ábrázolás-alakítás 2/1 2/4 Ének-zene 2/1 Játékra nevelés 2/4

<u>Állatok</u> Háziállatok jellemző jegyeinek felismerése, hangutánzási gyakorlatok. Háziállatok felismerése, megnevezése (lehetőség szerint élő állatokat, de képeskönyvből is). Élő állatok megfigyelése. Ló, disznó, nyúl, kacsa látható tulajdonságai. Állatok tápláléka. Hangutánzás. Állatok „lakóhelye” Állatmesék.	Ismerkedés lehetőség szerint élő háziállatokkal. Simogatás (állatkert). Képeken, mesékben állatfigurák kikeresése, sorba rendezése. Hangutánzás gyakorlása. Háziállatok tápláléka. Játékos helyzetben bábokkal vagy szerepjátékkal gondozás, etetés.	háziállat, vadállat mező baromfiudvar ól, istálló alom, széna kukorica szőr, toll szelíd	zöltségeket. Utánzó mozdulatokkal játékosan kerteszkedjen. Tanúsítson érdeklődést a megfigyelések során. Tudja felidézni a tanultakat. Tudja megnevezni és megmutatni a tanult háziállatokat, Tudja a táplálékokat a megfelelő állatokhoz rendelni, hangutánzással az állathangot utánozni.	
7. Témakör: Előkészület a felnőtt életre		<i>Fejlesztendő kompetencia: Vásárlás során tudjon várni.</i>		Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
<u>Üzletek - Vásárlás</u> Élelmiszerbolt látogatása, vásárlás együttműködéssel. Az ott dolgozók munkájának megfigyelése. Vásárlási szokások, vásárlási kellékek. (pénz, szatyor stb.). Viselkedésformák megfigyeltetése.	Élelmiszerbolt pultjainál a különböző árucikkek megfigyelése. Szaglás, tapintás, ízlelés. Eladó köszöntése, kérdeztetés, kérés, megköszönés gyakorlása. Pultok, polcok, árak, csomagolóanyagok megfigyeltetése. Pénztáros, pénztárgép, pénz megfigyeltetése. Vásárlás (szerepjáték).	Élelmiszer, édesség konzerváru, húсарu eladó, pultos pénztáros, vásárló, fizetés, kiszolgálás udvariasság kérés, megköszönés	Köszönjön illedelmesen, ha üzletbe lép. Mondja el kívánságait, vagy gesztusaival jelezze azt. Képen mutassa meg az eladót, pénztárost, árut és a vásárlót. Tudja megmutatni a	Játékra nevelés 2/3 2/4

<u>Munkahelyek – foglalkozások</u> A tanuló szűkebb környezetében előforduló foglalkozások szereplői, munkájuk, eszközeik bemutatása, megfigyelése. Szerepjátékokkal a szakmák foglalkozások megjelenítése.	Tanulmányi séta: ismerkedés a zöldséggel, hentessel, cukrásszal, asztalossal, gépkocsivezetővel, rendőrrel, stb. Köszönés-elköszönés gyakorlása. Szerepjátékokkal a megismert foglalkozások megjelenítése az eszközök, tárgyak megfelelő szakmához rendelésével. Élethelyzetekben is és képekről is ismerje fel a mesterségeket és a hozzájuk tartozó eszközöket.	eladó, édesség, <i>jelzés gyalulás, fúrás ismerkedés, köszöntés búcsúzás, kérem, tessék, nem kérem bocsánatkérés a társaktól</i>	mindennapos bevásárlás kellékeit, kosarat, pénztárcát. Legyen barátságos, tudjon kapcsolatot teremteni a környezetében dolgozó szakemberekkel. Merjen kérdezni, kérni, kipróbálni, segítséggel.	
8. Témakör: Ünnepek		<i>Fejlesztendő kompetencia: Készülődés</i>		Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Nemzeti ünnep. A zászló színei. Hagyományos ünnepek. Mikulás. Karácsony. Farsang. Húsvét. Anyák napja. Az ünnepekhez kapcsolódó események életszerű és játékos tanulása, megismerése. Családi ünnepek.	Az ünnepeken megfelelő viselkedéssel vegyen részt. Készüljön (segítséggel) valamilyen jelképpel: pl. készítsen zászlót, kokárdát. Karácsonyi díszeket készítsen segítséggel. A tárgyakat megnevezi, megmutatja. Húsvéti tojás készítése segítséggel. Versek, dalok tanulása anyák napjára. Szívecske, ajándék készítése. Versek, dalok, mondókák előadása. Ünnepi készülődés: ajándékkészítés,	<i>Ünnep, zászló hangulat, felvonulás</i> ünnepi öltözet ajándékozás, öröm gyertya, díszek locsolás köszöntés <i>szép, kellemes</i>	Vegyen részt szívesen és érdeklődéssel az ünnepi készülődésben, megfelelő magatartással alkalmazkodjon az eseményekhez. Ismerjen néhány mondókát, verset, amivel részt tud vállalni az ünnepek	Ábrázolás-alakítás 2/4 Ének-zene 2/2 Játékra nevelés 2/3

Ünnepi készülődés - zenehallgatás - versek - mondókák együttmondással. Iskolai ünnepek. Történetek, rövid mesék elmondása képek segítségével különböző ünnepekről.	színezés, ragasztás, vágás segítségével. Versek, dalok tanulása. Társak, szülők köszöntése megfelelő gesztusokkal, szavakkal. Ünnepi díszítés gyakorlása. Ünnepi asztal terítése. Az ünnep játékos megjelenítése.	<i>díszes ritmus</i> öröm születésnap névnap	műsoraiban. Ismerje fel képekről az említett ünnepeket, nevezze meg és mutassa meg őket.	

Évfolyam: 3.

Cél:

A környezet jelenségeit elemi szinten megismerni.
 A hangképzést az akusztikus és verbális emlékezetet fejleszteni.
 A tanult nem verbális jelzéseket értelmezni.

Feladat:

Az aktív szókincs és kifejező képesség fejlesztése.

Elvárt teljesítmény:

Törekedjen a tiszta hangképzésre.
 Jusson el passzív és aktív szókincs birtokában a kapcsolatteremtés elemi szintjére.
 Legyen együttműködő szociális kapcsolataiban.
 Tájékozódjon az intézmény területén.
 A közvetlen környezetében található tárgyakat, eszközöket tudja rendeltetésszerűen használni.
 Ismerje közvetlen családi viszonyait.
 Ismerje fel az évszakok változásait.
 Az idő múlását napszakok viszonylatában érzékelje eseményhez kötötten.
 Nevezze meg, azonosítsa a környezetében leggyakrabban előforduló állatokat, növényeket, legfontosabb jellemzőikkel együtt.
 Tudjon elvégezni alapvető csoportosításokat.

Legyen aktív részese a családi és iskolai ünnepeknek.

Ismerjen verseket, mondókákat, dalokat, és azokat mozgással, ritmussal tudja kíséni.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés és szóbeli értékelés élethelyzetekben, beszédében, kommunikatív megnyilvánulásokban. Évente P.A.C. felmérés. Félévkor szóbeli értékelő tájékoztató. Év végén szöveges minősítés.

1. Témakör: <i>Beszédfejlesztés anyanyelv</i>		Fejlesztendő kompetencia: <i>Analóg mondatok alkotása.</i>		Óraszám: 25
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Légző-, szívó-, fújó gyakorlatok. Rágógyakorlatok. Ajakizom gyakorlatok. Nyelvgyakorlatok. Hallásfejlesztés. Hangleválasztó, hangfejlesztő gyakorlatok. Tárgyak megnevezése segítséggel. Mondatok bővítése tárggyal. Gyűjtőfogalmak használata. Fogalmak és cselekvések összekapcsolása. Személyes névmás használata. Igeragozás (jelen idő, múlt idő). Kérdések alkotása ki, mi, kik, mik, mit csinál, mit csinálnak? Mondatok bővítése helyhatározóval.	A rágóizmok folyamatos erősítése. Alsó- és felsőajak beszívása, beharapása, gyors- és folyamatos tátogás, széthúzás, csücsörítés, hangadással kísérve. Nyelv emelése, nyelvhegy különféle helyzetekbe állítása. Az izoláltan ejtett hangok tökéletesítése, ciklizálása, beépítése szótagba, rövid szavakba. Szó eleji hangleválasztás. A leválasztott hang fejlesztése. Képsorok olvasása balról jobbra haladással. A megnevezett kép kiválasztása. Eseményképről rövid mondat alkotása: alany, állítmány. A mondat helyességének vagy hibás megfogalmazásának jelzése. Mondatalkotás képről kérdőszó segítségével. A „-ban, -ben” ragok előfordulása cselekvő	sor, soralkotás képsor azonos (olyan) különböző (más) ügyes hibás eleje (szó), vége (sor) alá, fölé, mellé	Egyre rutinosabb feladatvégzés. Tudjon követni artikulációs mozgásokat. Tudjon sort alkotni képekről (balról jobbra kirakással). Tudja megmutatni megnevezett képet, ill. önállóan megnevezni. Képes legyen tárgyat kiválasztani, tárgyak képét azonosítani.	Ének-zene 3/1 3/2 3/3 Játékra nevelés 3/1 3/4 Tánc- és drámajáték 3/1

Mondókák, versek ritmuskísérettel.	helyzetben. Analog mondatok alkotása segítséggel. Mondókák, versek.		Képezzen analog mondatok.	
2. Témakör: Társadalmi érintkezési formák		<i>Fejlesztendő kompetencia: Helyes viselkedési szokások otthontól az iskoláig.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Mozdulatok értelmezése, utánzása. Érzelmek kifejezésének gyakorlása arcjátékkal. Testtartás és mimika összekapcsolása. Gesztusjelek bővítése az egész test (fej, arc, kéz) területeire. Közlések gyakorlása tekintettel, gesztikulációval. Gesztusok bővítése foglalkozások köréből. Otthoni és az iskolai helyes viselkedési szokások számbavétele szükség szerint. Kitartóan foglalkozzon a kapott feladattal, ha nehézségei támadnak, tudjon segítséget kérni. Vigyázzon saját öltözkéire, ha hiányosságot tapasztal, jelezze azt. Szülők neve, családtagok tevékenysége (munkája). Cselekvések megnevezése segítséggel. Testvérek neve, száma segítséggel. Nagyszülő megmutatása fényképről.	Cselekvéssorok végrehajtása utasítás, rajz, kép alapján. Testtartások és azok értelmezése rajz alapján. Adott érzelem megjelenítése (pl. hívás, büszkeség, győzelem stb.). Tárgy keresése, cselekvés végrehajtása. Szerepjáték.(pl.: tanár, orvos, szerelő, stb.) Illő és illetlen viselkedések megkülönböztetése a helyzetnek megfelelően. A segítség kérésének módjai. Gyakorlás szituációs játékok segítségével. Élő szituációban apa, anya szólítása, névvel azonosítása. Fényképen anya, apa, testvérek, nagyszülők megmutatása. Mit csinál? Hol van? kérdésre szóval, egyszerű mondatl, gesztusokkal válaszol.	<i>Jó gyerek, boldog, vidám, félős, ijedt, mérges, tanácstalan, szégyenlős</i> <i>kérem</i> <i>nem tudom megtenni</i> <i>elromlott, hibás</i> <i>javítható, segítség</i> család, szülők <i>nagyszülők</i>, testvérek <i>foglalkozások</i> itt - ott <i>messze - közel</i> szeret - nem szeret	Próbálkozzon a feladat megoldásával több formában, türelmesen. Figyelmeztetésre csendesedjen el. Vegye észre a nem megfelelő rendetlen környezetet, hívja fel rá a figyelmet, próbálja meg kijavítani. Örömmel és figyelemmel mutassa képen a családját, nevezze meg családtagjait. Gesztusokkal vagy képről tudja	Életvitel és gondozási ismeretek 3/3 Játékra nevelés 3/3 3/4 Tánc- és drámajáték 3/1

	Szerepjátékokban utánozza a szülők cselekvéseit. Bábokkal lejátszsa el az egyszerűbb helyzeteket. Keresztnevet hallás alapján kösse az illető személyhez.	<i>gondoz</i>	megmutatni szülei munkáját. A „hol?” „mit csinál?” kérdéseket értse, a maga módján válaszoljon azokra.	
3. Témakör: <i>Testünk és személyes teendők</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: Aktivitás a személyes teendők során.</i>		Óraszám: 25
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
<u>Testünk</u> Testrészek megnevezése, megmutatása. Kézmosás, fogmosás, WC-használat helyes sorrendjének megnevezése képek segítségével. A tisztaság és egészség kapcsolata. Betegség, egészség jellemzőinek megfigyeltetése. Játékos helyzetekben gyakorlás. <u>Öltözködés</u> Az öltözködés sorrendje. Irányítás mellett a ruhadarabok megnevezése. Évszakoknak megfelelő öltözködés. Ruházat részeinek megnevezése. Öltözés-vetkőzés gyakorlása Játékhelyzetekben (verseny). <u>Étkezés</u>	Tanórán, szemléltető eszközökön, saját magán, társán megmutatja, és megnevezi testrészeit. A testrészeket és funkcióit egymáshoz rendeli. Érzékszerveit megnevezi. A test tisztítását megnevezi, folyamatát bemutatja. Fésülködés, helyes fogmosás, körömápolás gyakorlása. Higiénés szokások gyakorlása. Az öltözködés menetét mondja el, illetve mutassa meg a ruhadarabokat. Az alsó ruhák, majd a felsők önálló kiválasztásával öltözzön fel. Cipzárt felhúz, gombol. Gallért, zsebeket igazít. A ruhát megpróbálja összehajtani, helyére rakni. Baba öltöztetése.	test, tisztaság tiszta-piszkos <i>egészséges-egésztelen</i> betegség, beteg <i>körömápolás fogápolás, hajápolás</i> Öltözködés, gombolás, <i>igazítás</i> , cipzár, gombok, <i>zsinórok</i> zokni, alsóruhák, <i>kapucni</i> , meleg, hideg <i>/hűvös/</i> , rendes, rendetlen, vastag, vékony, <i>szellős</i> , szoros tiszta, piszkos nap, <i>napszak</i> , reggel, dél, este, délután, délelőtt terítés, <i>étkezés</i> , éhség	Mutassa meg önállóan a megnevezett testrészt, érzékszervet babán és saját magán. Végezze el rutinszerűen az iskolában szokássá vált kéz- és fogmosást. A WC-t kevés segítséggel megfelelően használja. WC- használata után tudja betűrni ingét, begombolni pulóverét, nadrágját. Ismerje saját holmiját Gondosan, rendszeren öltözzön, vetkőzzön.	Életvitel és gondozási ismeretek 3/3 Játékra nevelés 3/3

Főétkezések. Terítés. Néhány étel megnevezése. Az étkezésnél használt eszközök megnevezése segítséggel. Étkezési előkészületek gyakorlása, kézmosás. Reggeli, ebéd, uzsonna szituációs játékok.	Nap, mint nap közösen és egyenként is, és mint napos gyakorolja az étkezéssel kapcsolatos teendőket és a kulturált étkezést. Higiénés szokások, a tisztaság, az asztalrend megteremtése megtartása. Dél-ebéd, reggel-reggeli, este-vacsora. Szokásos ételek megnevezése.	jó étvágyat! Köszönöm! mosogatás	viselkedést a közös étkezések alkalmával. Tudja megnevezni, megmutatni a fő étkezéseket. Tudjon felsorolni néhány jellemző ételt napszakhoz rendelve.	
4. Témakör: –Tájékozódás térben		<i>Fejlesztendő kompetencia: Biztonságos tájékozódás szűkebb környezetében.</i>		Óraszám: 25
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Tárgy megnevezése téri helyzetben. Tárgykeresés. <u>Iskola - Otthon</u> Udvar, játszótér, sportpálya megismerése a játék- és sporteszközök megnevezése segítséggel. Alaposabb tájékozódás a terem tárgyai, tartozékai terén. A „hol van?” és a „hova való?” megértése. Helyviszonyok gyakorlása. Az otthon, az iskola és a tanterem rendje, tisztasága legyen természetes és fontos számára. <u>Utca - Közlekedés</u> Az utcák jellemzői. Gyalogos- és járműforgalom.	Képen látható tárgy téri helyzetének megkeresése. Mondatalkotás helyhatározóval és cselekvéssel. Tanórákon és tanórán kívül is a neki kedves helyiségekben figyelmesen tájékozódik az eszközök, tárgyak között. Kapcsolatot keres más helyiségek, különbözőségét azonosságait illetően. Sporteszközök, játszótéri elemek alaposabb megfigyelése, a tapasztaltak megfogalmazása, helyes, balesetmentes használatuk. Kérésre tudja kiválasztani a kívánt eszközöket. Az utca megfigyeltetése, hangok, zajok megnevezése.	Viszonyyszavak, kérdőszavak megértése. <i>sportpálya, udvar, lépcső, játszótér, mozgás, testnevelés gurulás, világítás, ugrás világos, sötét kapcsoló, egészséges, egészségtelen veszélyes, biztonságos erős, gyenge</i> <i>zsúfolt, forgalmas hangos, figyelem</i>	Analóg mondatok alkotása. Hol? Hova? kérdések megértése. Tegyen rendet maga körül munkája befejezése után. Biztonsággal és bátran lépjen az iskola különböző helyiségeibe. Ismerje a villanykapcsolók helyes működését. Ismerje a játékok, sporteszközök helyét és felhasználási módját. Ne veszélyeztesse társai biztonságát. Felszólítás nélkül rutinszerűen tartsa be a	Életvitel és gondozási ismeretek 3/3 Játékra nevelés 3/3 3/7 Olvasás-írás 3/2 Tánc- és drámajáték 3/1 3/2

Jelzőlámpák, jelzőtáblák. Közlekedési eszközök bővítése. Közlekedési szabályok, viselkedési normák. Az iskolába jutás során igénybe vett járművek megnevezése, utcanevek megemlítésével, segítséggel.	Jelzőlámpák utasításának betartása. Zebra használata. Közlekedési eszközök színeit, méreteit megfigyeli - összehasonlítja. Rendőrös-közlekedéses játékban maketten vagy tanpályán gyakorolja a tanultakat, elmeséli, hogy jön iskolába.	szabály, piros – sárga – zöld, nagy, kicsi, gyors lassú, szigorú, kedves udvarias, udvariatlan, utas, vezető, járda, úttest,	közlekedési szabályokat. (lámpa, zebra, körülnézés) Ismerje fel könyvből, képről is a valóságban tapasztaltakat. Tudja megnevezni a közlekedési eszközöket, a villamos, troli, metró, busz utasterét, vezetőfülkéjét.	
5. Témakör: Tájékozódás időben		Fejlesztendő kompetencia: Változások érzékelése.		Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Időfogalmak bővítése. Napok, napszakok. A hét napjainak jelölése, az aktuális nap megjelölése, megnevezése. Napszakok összekapcsolása cselekvésekkel. Napszakok sorrendje, napszakok és tartózkodási hely megjelölése (állandó szimbólumok, megjelölés használata). Napirend összeállítása. Évszakok, időjárási jelenségek megnevezése segítséggel. Évszakok jellemzőinek megfigyeltetése. A négy évszak jellemzése. Nevük megtanítása, képről történő	Napi rendszerességgel az aktuális nap bejelölése naptárba, vagy egyéb helyre, a tegnap ... volt, holnap... lesz kifejezések használata segítséggel. Napszakok jelölése, megnevezése, képválogatás, cselekvések napszakhoz rendelése, (éjjel, nappal, reggel, délelőtt, délben, délután, este) napszakokhoz kapcsolódó étkezések. Séták és udvari játék alkalmával gyűjti az időjárással kapcsolatos ismereteket, megfigyeléseket. Télen a téli sportok, nyáron a fürdőzés emlékeit őrizve az iskolában képekről felidézi	Napok neve, napszakok megnevezése, napszakokhoz kötött étkezések megnevezése. évszakok, időjárás - tél, -tavasz, -nyár, -ősz - hideg, -meleg - sportok - napsütés, -szél	Ismerje a munkanap, pihenőnap fogalmát, a napszakok és étkezések megnevezését. Ismerje az évszakok jellemző jegyeit, sorolja fel, nevezze meg. Végezzen összehasonlításokat.	Játékra nevelés 3/4 Számolás-mérés 3/2 3/6

azonosítás. Mesék az évszakokról.	azokat, kiegészítve egyéb történetekkel. Képeket gyűjt, szortíroz. Téli-nyári ruhákat válogat, közös halmazba teszi a közties (is-is) ruhadarabokat vagy képeket.	- téli ruhák - nyári ruhák - szeles - viharos - hófehér - jég	Jelenjenek meg beszédében a mellékevek, határozószók, igék. Szerepjátékokban használja fel meglévő ismereteit. Tudjon társára figyelni, vele beszélgetni, segíteni munkáját. Kövesse és teljesítse a pedagógus kéréseit.	
6. Témakör: Élőlények		<i>Fejlesztendő kompetencia: Növények közötti azonosság és különbözőség észlelése.</i>		Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
<u>Növények</u> Virágok felismerése, egyeztetési gyakorlatok segítségével. Gyümölcsök, zöldségek megfigyelése, megnevezése, csoportosítása. Növények megfigyelése azonosságaik, különbözőségük, részeik vizsgálata. A pálmaház, fűvészkert, liget, erdő, parkok megtekintése.	Élő virágokat azonosít a képen láthatókkal. Megfigyeli az osztályban, folyosón, udvaron található virágokat, növényeket. Hajtásokat ültet, növényt locsol. Gyümölcsök felsorolását és képhez rendelését végzi. A vázában vizet cserél. Zöldségeket megnevez, ízüket felismeri.	élő, <i>műanyag</i> illat, íz, <i>zamat</i> , ízes édes-savanyú nagy-kicsi gömbölyű <i>hosszú</i> , <i>növekedés</i> , <i>hervadás</i> , elpusztul <i>kihajt</i> , <i>hajtás</i> , ág	Szeresse a természetet. Nevezzen meg néhány növényt, virágot, zöldséget kép alapján. Gondozzon növényeket. Érdeklődéssel figyelje a magyarázatokat, tudjon összehasonlítani, megkülönböztetni, főfogalom alá rendezni. Emlékezetből tudja felsorolni a látottakat.	Ábrázolás-alakítás 3/1 3/4 Ének-zene 3/1 3/2 Játékra nevelés 3/4 Tánc- és drámajáték 3/1 3/2
<u>Állatok</u> Baromfiudvar fogalma.	Oktatófilmen vagy vidéki látogatáson megnézi a baromfiudvart.	<i>baromfiudvar</i> - szárnyasok - <i>emlősök</i>		

Lakóinak felismerése, megnevezése. Jellemző külső tulajdonságaik megnevezése segítséggel, táplálékuk, lakhelyük megismerése. Mesék az állatokról. Állatkerti séta állatsimogatás. Háziállatok. Vadállatok. Kedvenceink.	Megismerkedik a haszonállatokkal, szárnyasokkal, emlősökkel. Megfigyeli a jellemzőiket, hangjukat, mozgásukat. Állatok és kicsinyeik. Lakóhelyük. Állatok etetése, táplálékuk megnevezése segítséggel.	- tollas - szőrös - nagy - kicsi - lakóhely - ól – istálló - tyúkól - gondozás - táplálék - mozgás - vad – szelíd, <i>hasznos</i>	Szeresse az állatokat, ismerje fel azokat, tudja megnevezni őket. Tudjon háziállatokat otthon segítséggel gondozni. Tudjon szerepjátékokban egyszerű mozgásokat és hangokat utánozni.	
7. Témakör: <i>Előkészület a felnőtt életre</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: Eligazodás vásárláskor.</i>		Óraszám: 13
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
<u>Üzlet, vásárlás</u> Közös vásárlás, áruféleségek megnevezése segítséggel. A környék különböző üzletei. Ruházati bolt. Cipőbolt. Papírbolt. Élelmiszerbolt. Pizzériák. Cukrászdák.	Séta alkalmával a különböző üzletek kirakatainak megfigyelése az áruféleségek felsorolása. Az üzletben köszönti az eladót, néhány árut kér, megköszön, fizet. Az áruk nézegetése, megnevezése, megmutatása, csoportosítása, főfogalom alá rendezése.	üzlet, élelmiszer, <i>papíráru</i> <i>cukrásztermék</i> ruhaüzlet-ruhanemű eladó – vásárló - <i>érdeklődő</i> kirakat, <i>kirakatrendező</i> <i>dekoráció</i> - díszítés édességek, húsfélék	Legyen érdeklődő a környezetében lévő üzletekkel kapcsolatban. Állapítsa meg a termékek, tulajdonságait. Emlékezetből tudjon néhány jellemző dolgát felsorolni a termékekből. Tudja megnevezni, vagy megmutatni mi hova tartozik.	Játékra nevelés 3/3 3/4 Számolás-mérés 3/6 Tánc- és drámajáték 3/3
<u>Foglalkozás</u> A tanuló tágabb környezetében előforduló különböző foglalkozású emberek	Köszön az iskola dolgozóinak. Érdeklődik munkájuk iránt	<i>foglalkozások</i> <i>szakma</i> , titkárnő	Egyre érdeklődőbb legyen a körülötte élő	

munkájának megismertetése, eszközeik bemutatása, csoportosítása. Az iskolán belül karbantartó, takarító, konyhás irodai dolgozók munkájának megismerése. Szerepjátékok.	Benéz a műhelybe, részfeladatokat megnéz, szerszámokat kipróbál. A környéken lévő asztalosműhely, cukrászda, varroda, üzletek, megtekintése. Egy-egy részfeladatot megfigyel, szerepjátékokkal rögzíti, hosszabb távon emlékezik rá.	<i>adminisztrátor gondnok, karbantartó varrónő, műhely iroda, feladat</i>	emberek dolgai iránt. Köszönjön, kérdezzen. Figyeljen türelemmel, ha a mesterember megmutat, vagy magyaráz valamit. Tudja elemi szinten egymáshoz rendelni a munkaeszközöket és a különböző foglalkozásokat.	
8. Témakör: Ünnepek		<i>Fejlesztendő kompetencia: Ünneplés megjelenés.</i>		Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Verstanulás. Az ünnepségeken való szereplés, alkalomhoz illő ruházat, viselkedés kialakítása, gyakorlása. Dalok tanulása. Ünnepi szokások gyakorlása. Családi, iskolai, társadalmi ünnepek. Az ünnepek hangulatának átérzése.	Készülődés az ünnepre. Verstanulás, énekek gyakorlása. Önálló feladat végrehajtása. Ajándék vagy jelkép készítése. Tanulótárs, tanár, szülő felköszöntése. Képekről az ünnepek felismerése, azonosítása szóban. Udvariassági szokások gyakorlása.	ünnep zászló <i>felvonulás</i> köszöntés öröm, <i>boldogság</i> <i>ajándékozás</i> , díszítés csomagolás	Készüljön szívesen és aktívan az ünneplésre. Rövid egyszerű dalt, verset tudjon az ünnephez kapcsolni. Hajtsa végre a közös feladatot pontosan, fegyelmezetten Ne zavarja viselkedésével az ünneplést. Figyelje meg az események szereplőit, kellékeit és tudja azokat visszaidézni, elmesélni, megmutatni.	Ábrázolás-alakítás $\frac{3}{4}$ Életvitel és gondozási ismeretek 3/3 Ének-zene 3/4 Játékra nevelés 3/3

Évfolyam: 4.

Cél:

Fejleszteni a fogalmi gondolkodást a környezet tér és időbeli foglmainak megismerésével.
Fejleszteni az aktív szókinccet készségszintre, metakommunikatív jelzésekkel kísérve.

Feladat:

Az artikuláció és a beszédszervek ügyesítése.
Egyszerű analóg mondatok alkotása, kérdésekre válasz adása mondatokban.

Elvárt teljesítmény:

Legyen egyre pontosabb az artikulációja.
Bővítse, és egyre pontosabban használja meglévő szókinccét a témakörök kapcsán.
Használja egyre biztosabban a beszéd közlő és kérdő funkcióját
Hiányos mondatokat tudjon kiegészíteni.
Tudjon főfogalmi csoportosításokat végezni tárgyi cselekvéses szinten.
A tanult tér- és időbeli fogalmakat tudja cselekedeteiben segítséggel használni.
Ismerje és mutassa meg testrészeit, érzékszerveit.
Használja egyre gyakrabban a viszonzyszavakat és a melléknévfokozást.
Hallgasson szívesen verseket, meséket, dalokat, és vegyen részt azok előadásában.

Értékelés: Folyamatos megfigyelése és szóbeli értékelése beszédének, kommunikatív megnyilvánulásainak az élethelyzetekben. Évenként P.A.C. felmérés.
Félévkor szóbeli értékelő tájékoztató. Év végén szöveges minősítés.

1. Témakör: Beszédfejlesztés, anyanyelv		<i>Fejlesztendő kompetencia: Az ajak és a nyelv akaratlagos mozgatása.</i>		Óraszám: 25
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Légző gyakorlatok..	Sok levegő beszívása, benntartása, hosszú, elnyújtott kilégzés (hangadással is).	Beszédszervek és a kapcsolódó fogalmak	Mimikát, gesztusokat jól utánozzon.	Ének-zene 4/1 4/3

Fújásgyakorlatok. Szívógyakorlatok. Ajakizom gyakorlatok. Nyelvgyakorlatok.	A tanult gyakorlatok önálló végzése, és újabb, nehezebb feladatok elsajátítása.	ismerete.	Jól használja a metakommunikációs jeleket.	Játékra nevelés 4/3 Mozgásnevelés 4/3 Tánc- és drámajáték 4/1
Hallási figyelem fejlesztése. Hangfejlesztés, hangleválasztás, hangoztatás. Játszadozás a beszéd és zenei hangokkal.	Egyre kisebb eltérésű hangpárok megkülönböztetése. Artikulációs mozgásokat utánoz, zöngét hangoztat, zenei hangokkal játszik.		Érzékelje a jól és hibásan ejtett hangok közötti eltérés.	
Gyűjtőfogalmak körének bővítése. Tárgymegnevezés. Főnevek toldalékai: helyhatározó és részeshatározó. Mondatbővítés kérdőszó segítségével, tárgy, melléknév, helyhatározó alkalmazásával. Tárgyak, személyek tulajdonságai. Igeragozás. Egyes és többes szám differenciálása, megfogalmazása. Ok-okozati összefüggések felismerése.	Tárgyak, képek sokaságával soralkotás. Mondatok bővítése hol? kinek, minek? kérdőszavak alapján. Melléknévvel a tárgy, vagy kép milyenségét megfigyeli, megnevezi. Jellemzők gyűjtése tárgyról, személyről. Gyakorlás szituatív helyzetben.	- tárgy - kép - sor - sok - kevés - <i>figyelem</i> - jó - rossz - kérdés, -ruha, -étel - gyümölcs - bútor	Ismerje a gyűjtőfogalmakat. Használja mondataiban a bővítményt. Tudjon képről néhány mondatot mondani.	
Mondókák, versek.	Témakörökhöz kapcsolódó szövegek tanulása.		Legyen egyre tartósabb a megtartó emlékezete	

2. Témakör: Társadalmi érintkezési formák		Fejlesztendő kompetencia: Idegenekkel szemben tartózkodás a túlzott testi kontaktus kerülése.		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Képek, diafilmek jelenetei alapján a látható események megfogalmazása. A válaszok és a valódi események összehasonlítása. Kívánságok kifejezése, helyes megfogalmazása. Mások kívánságainak meghallgatása, teljesítése. Téri tájékozódás és a saját élettér esetei. Távolságtartás játék és baráti kapcsolat esetén üzletben, utcán, nyilvános helyen. Kapcsolat első lépése:- ismerős gyermekkel, felnőttel, - ismeretlen gyermekkel, felnőttel, - újonnan megismert emberekkel. A köszönés formáinak (megtanulása és) gyakorlása. Beszélgetés közben egymás türelmes meghallgatása legyen természetes a mindennapi kommunikációjukban. Szabadidős tevékenységükben jelenjen meg a szabályjáték. Kis csoportban vegyen részt kulturális és sporteseményeken, ott viselkedjen megfelelő módon.	A képhez tartozó saját érzések megfogalmazása. A képen felismert érzelmek megnevezése. Szituációs helyzetekben a kívánságok realitásának megítélése. Helyes, helytelen kívánságok, visszautasítás megfogalmazása. Saját terület, mások területe a játék, tanulás stb. során. A távolságtartás fokozatai barát, családtag, vendég és ismeretlen esetében. Szituációs játékokban a tanultak alkalmazása. Az elkövetett hibák felismerése, javítása legyen természetes. Közös játék során szabályok betartása, viselje el a vereséget. Örüljön társai sikerének. Mozi, cirkusz és színházlátogatások alkalmával legyen érdeklő, ne zavarja társait és a többi	<i>A megjelenő új szavak és fogalmak tisztázása.</i> ismerős-ismeretlen, barát, vendég, <i>Szabadidő, szabály család, győzelem, vereség csend, figyelem előadás, szünet, taps tetszett, érdekes</i>	Feladat megértése és aktív közreműködés a végrehajtásban. Kapcsolatok reális megítélése. Köszönjön felszólítás nélkül megfelelő módon. Iskolán kívüli alkalmakon viselkedjen az elvárt módon. Fegyelmezze magát, tudjon sorba állni	Életvitel és gondozási ismeretek 5/3 5/4 5/3Játékra nevelés 4/3 4/4 Környezet és egészségvédelem 5/1 5/2 Tánc- és drámajáték 4/1 4/2

	nézőt.	unalmas szeretnék kimenni	ruhatárnál, pénztárnál.	
3. Témakör: <i>Testünk és személyes teendők</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: Felelősi teendő vállalása és ellátása.</i>		Óraszám: 25
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
<u>Testünk</u> Köröm, haj, szempilla megnevezése, ápolása. Az ápoláshoz használt eszközök megnevezése. Fodrász, kozmetikus, manikűrös műhelyének látogatása, munkájának és eszközeinek megfigyeltetése. <u>Öltözködés</u> Alsó- és felsőruházat csoportosítása képekkel és a valóságban. Kopott és új ruhák különbségei és hasonlóságai. Divatos és régimódi, fiú és lány ruhák válogatása. <u>Étkezés</u> Tízórai, uzsonna napszakhoz rendelése. Ételféleségek, eszközök, csoportosítása. Nyers és főtt ételek. A hetes, napos munkája.	Tisztasági felelős a tisztség vállalásával tanuló társai haját, körmét nap, mint nap megnézi, jelzi, mit tapasztal. Saját haját rendben tartja, megfésüli. Hajmosástól, szárítástól, fodrásztól nem fél. Körömfével tisztítja körmeit. Képről megállapítja a pozitív és negatív tulajdonságokat. Ismerje, nevezze meg a testrészek apróbb részleteit, illetve az azok ápolásához szükséges kellékeket, eszközöket. Nap, mint nap ismétli felsőruházata nevét. Elmeséli milyen sorrendben öltözött reggel. Tudatosan differenciálja az alsó-felső fogalmát. Megfigyeli a ruhák tulajdonságait. Babák öltöztetése. Papírbabák ruháinak összeválogatása. Nevezze meg önállóan a ruhák színeit, egyéb jellemzőit, tudja azt megfogalmazni. Segítséggel összegyűjti és előkészíti az étkezéshez szükséges kellékeket. Terít, elpakol. Az ételeket megnevezi. A hetes, illetve napos teendőinek megnevezése, feladatainak bemutatása. Az ünnepi étkezés jellemző kellékeit képek	- körömápolás - arcápolás - hajápolás - tiszta, - piszkos - ápolat - ápolatlan - egészséges - beteg - kezelés alsóruházat, felsőruházat kopott, új, divatos, elavult/, régimódi, felsőtest, alsótest felső végtag, alsóvégtag, sovány, kövér, szűk, bő,- nagy méret, kis méret, tízórai, uzsonna ételek, evőeszközök hetes, napos, feladat, terítés, leszedés, finom folyékony, illatos	Tudja megkülönböztetni az ápolat és ápolatlan haját. Látja a tiszta és piszkos közötti különbséget és tegyen meg minden tőle telhetőt saját és társai gondozott külsejéért. Vegye fel egyedül alsó és felső ruháit. Tudja megállapítani, és jelezze szüleinek, tanárainak, ha ruhája gombhiányos. Legyen igénye a szép iránt. Használjon időhatározókat és mellékneveket. Ismerje az étkezéseket megelőző előkészületek	Életvitel és gondozási ismeretek 4/3 Játékra nevelés 4/3 4/4

Ünnepi szokások kialakítása. Ünnepi étkezés, ünnepi ételek és meleg ételek.	alapján kiválogatja. Gyakorolja és tudatosan használja a konvencionális beszédformákat. „Jó étvágyat!” „Kérem szépen!” „Köszönöm szépen!”.	kemény, puha, éhség, szomjúság	sorrendiségét, kellékeit és azok megfelelő használatát. Váljék szokásává a tiszta, rendez étkezés, az elpakolás.	
4. Témakör: Tájékozódás térben		<i>Fejlesztendő kompetencia: Függőleges irányú tájékozódás.</i>		Óraszám: 25
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
<u>Helyhatározószók gyakorlása folyamatosan</u> <u>Iskola</u> A padlás, pince megismerése, funkciójának megnevezése irányítással. Falusi padlások, pincék megismerése a valóságban és olvasmányokból. Képek alapján az ismeretek elmélyítése. Raktárak. Az iskola környéke. <u>Lakás</u> A lakás további helyiségei, illetve a fő helyiségek alaposabb megfigyelése. Eszközök és azok funkciói. Háló, nappali, konyha, gyerekszobák, fürdő, kamra jellemzői. Mit hol találunk, mit csinálunk vele, milyen tulajdonságai vannak? <u>Utca, közlekedés</u>	Helyhatározó szót tartalmazó utasítások végrehajtása. Mozgás megadott irányba. Tanári irányítással padlás megtekintése, régi dolgok megfigyelése. Kosarak, ládák tapintása, tulajdonságainak megnevezése. Falusi padlás régiségeinek tisztogatása, pince eszközeinek megfigyelése, megnevezése. Képek alapján az emlékek felidézése, megnevezéssel, főfogalom alá rendeléssel. Maketten vagy képeken rendez be lakást, emlékezve ill. felhasználva saját lakóhelye példáját. Összeválogatja a helyiségek berendezési tárgyait, és a megfelelő helyre teszi azokat. A konyhai eszközöket szortírozza és eltesz a megfelelő helyre. Szituációs játékokban főzést, takarítást jelenít meg. Utcai séta alkalmával spontán megfigyelés.	alatt, alá, fölé, előtt, elé, után, utána, lent, fent, mögött, mögé. padlás, pince, <i>raktár</i> fent, lent, piszkos régi, új, magas hideg/ <i>hűvös</i> , <i>nedves</i> <i>hordó</i> , kosár, <i>prés</i> sötét, világos, Helyiségek, <i>eszközök főzőeszközök evőeszközök</i> sötétítés, világítás takarítás, <i>felújítás</i> pihenés, éjszaka, ágyazás, érkezés, indulás, bejárat, kijárat	Tudja mondataiban használni a bővítményeket. Ismerje a gyűjtőfogalmakat. Beszédkészségének megfelelően tudjon egy-két mondatot mondani. Érdeklődéssel figyelje a számára új dolgok bemutatását. Vegyen részt a felfedező munkában, képes legyen emlékezni, összehasonlítani. Tudja főfogalom alá rendezni az újonnan tanult fogalmakat.	Ének-zene 4/1 4/3 Játékra nevelés 4/4 Olvasás-írás 4/2 Tánc- és drámajáték 4/2 4/3

Megkülönböztető jelzések megismerése, felismerése. Közlekedési és utazási szabályok betartása. Balesetek megelőzésének feltételei. Mentő, tűzoltó, rendőrségi autók jellemzői. Sorompó, fénysorompó.	Szervezett látogatás formájában mentőállomás, tűzoltóság, rendőrség jellemzőinek megfigyelése. Emlékeztetből tanórán képek alapján azonosítja a látottakat. Főfogalmak alá rendezi, megnevezi a tanult eszközöket. Játékos formában alkalmazza, megjeleníti a látottakat.	helyre tesz, rendrendetlenség közlekedés szabályok, tilos átkelőhely megkülönböztető jelzés szíréna, tűzoltóság, rendőrség, mentők tűz, baleset.	Tudja az iskola utcájának nevét. Használjon mellékneveket, határozószókat. Kérdezzen, hangsúlyozzon.	
5. Témakör: Tájékozódás időben		<i>Fejlesztendő kompetencia: Időfogalmak, és a kapcsolódó cselekvések.</i>		Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Évszakok változásainak megfigyelése. A hét napjainak felsorolása. Hétvégi napok. (Hetirend tervezése.)	Az évszakok jellemzőit természetes módon, valamint képekről felismeri, megnevezi. Téli - nyári sportokat megnevez. A hét napjait jó sorrendiséggel felsorolja, saját életének eseményeit hozzárendeli. A hét napjainak sorolása, automatizálása. A hétvégi napok kiemelése, jelölése jellemző képpel. Heti program összeállítása képes formában egyszerű jelképekkel. Saját szakköri programjait tudja naphoz, napszakhoz rendelni. Képről a saját heti elfoglaltságát mutatja, elmondja.	Évszak, tavasz, nyár, ősz, tél, fürdőzés, napozás, síelés, szánkózás, havazás dér, jég, <i>tegnap</i> , ma, holnap, elmúlt, lesz, <i>munkanap</i> , <i>hétvége</i> , <i>pihenőnap</i> , <i>program nap</i> , <i>felkelő nap</i> , <i>lenyugvó nap</i>	Ismerje fel képekről biztonsággal az évszakokat, a jellemző képeket válassza ki, rendezze össze. Sorolja automatikusan a hét napjait, a hétvégi napokat kérdésre tudja kiválasztani. Érdeklődjön, tájékozódjon, gyakoroljon segítséggel naptáron is. Használja a ma, tegnap, holnap fogalmát. Meséljen napi élményeiről.	Játékra nevelés 4/3 4/4 Számolás-mérés4/2

Napszakok. Tegnap, ma, holnap fogalmának kialakítása. Képes órarend készítése. Képes napirend készítése. Reggel- dél – délután – este a kapcsolódó rutinszerű tevékenységekkel.	A napszakoknak megfelelő tevékenységeket ismer. Kérdésre válaszolva a napszakok és a napszakokhoz kapcsolódó eseményeket felsorolása.	reggel, dél, délután, este hét eleje, hét vége	Tudja elhelyezni a napszakokat illetően a különböző cselekvéseket, történéseket. Használjon beszédében ragokat, határozószavakat, igekötőket.	
6. Témakör: Élőlények		<i>Fejlesztendő kompetencia: Rácsodálkozás a természet szépségére.</i>		Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
<u>Növények</u> Növény részeinek bemutatása, megnevezése. Konyhakert fogalmának kialakítása. Konyhakerti növények felismerése, megnevezése. Zöldségfélék. Kertek, virágok. Virágoskert virágainak felismerése, megnevezése. Kertészkedés.	A növénycsoportok megfigyelése, tapintása, szaglása, ízlelése. Egy-egy növény részeire bontása, a részek megfigyelése, megnevezése. Konyhakert növényei, nevük, színük, ízük. Virágoskerti illatok, színek, formák. Képeken a tanultak alkalmazása. Csoportosítás, főfogalmak alá. Színt, formát. Egyeztet, megnevez.	<i>rész - egész</i> gyökér, szár, levél, virág, termés konyhakert zöldségfélék virágok, szín, forma íz, <i>illat</i> , <i>ehető</i> – nem <i>ehető</i>	Érdeklődéssel szemlélje a körülötte lévő élővilág létezését. Tudjon egyre hosszabban megfigyelni, összpontosítani. Értse a rész- egész viszonyát. Tudjon főfogalom alá rendezni. Fogalmazzon meg kérdéseket, kérdésre válaszoljon. Jelenjen meg beszédében az elemi	Ének-zene 4/1 4/3 Játékra nevelés 4/4
<u>Állatok</u> Háziállatok és kicsinyeik, megnevezése. Gazdasági udvar fogalmának kialakítása. Néhány erdei állat bemutatása.	Élő környezetben megfigyeli a legismertebb állatok jellemzőit, kicsinyeiket. Megnevezi őket. Összehasonlít, megkülönböztet.	<i>gazdasági udvar</i> háziállatok kölyök ellés, fialás, <i>vemhesség</i>		

Mesék az állatokról.	Tanórán könyvek, képek alapján felidézi a látottakat. Tulajdonságaik alapján főfogalom alá rendezi. Mesék dramatizálása során állathangok utánzása. Állatok mozgásának utánzása, tulajdonságaik megnevezése. Állatos versek, dalok tanulása.	nagy-kicsi szelíd, harapós karmolás, <i>dorombol</i> baromfi, szárnyasok, <i>emlősök</i> lassú-gyors - <i>fürge</i> veszélyes vad erős-gyenge	kíváncsiság. Fogalmazza meg gondolatait, élményeit mondatokban. Közléseiben a felkiáltó mondat, a hangsúlyos beszéd jelenjen meg. Bővítsék szókincsét a határozószók, igék.	
7. Témakör: Előkészület a felnőtt életre		<i>Fejlesztendő kompetencia: Vásárlás előtt szükségletek felmérése, fontos és nem fontos felismerése.</i>		Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
<u>Üzlet, vásárlás</u> Vásárlás önkiszolgáló boltban, viselkedési szabályok betartása. Az üzlet különböző pontjainak megfigyelése. Áruféleségek vásárlása, csoportosítása. Az áruk hasonlósága különbözősége. A fizetés módja. A csomagolás. Gyűjtőfogalmak kialakítása.	Szervezett közértlátogatás alkalmával önállóan összeválogatott árukat kosárba gyűjti, és a pénztárhoz viszi. Tanár kérésére megkeres bizonyos árucikkeket, megnevez, megmutat, tapint, tapasztal. Az emberi érintkezési formákat gyakorolja. Köszön, kér, megköszön. Szituációs játékokban megjeleníti a tanultakat.	<i>bevásárló központ</i> <i>nagyáruház,</i> <i>tejtermékek</i> zöldség-gyümölcs tésztafélék, húsfélék <i>vegyi áruk,</i> pékáruk konzervek, <i>papíráru,</i> italok, édességek	Ismerje és használja a napszakok szerinti üdvözlési módokat. Tudja megnevezni, megmutatni a látottakat. Ismerje fel a jellemző jegyeket, a megismert tárgyakkal, képekkel végezzen csoportosításokat. Szerepeljenek beszédében melléknevek, határozószók, igekötős igék.	Életvitel és gondozási ismeretek 4/2 Játékra nevelés 4/3 4/4

<u>Foglalkozások</u> Iparosok munkájának megismerése, eszközeik csoportosítása. Asztalos, villanyszerelő, kőműves, vízvezeték szerelő, TV-rádió szerelő, pék, cukrász, fodrász, szabó, orvos, nővér, gyógyszerész. Iparosok bemutatása élőben és képekről.	Tanári felügyelettel illedelmesen, az udvariassági szokásokat betartva megfigyeli a mesteremberek műhelyeit, eszközeit, munkamozdulatait. Kérdez, kér, megköszön, kipróbál. Megismerkedik a tárgyak tulajdonságaival és néhány munkafolyamat kezdő és végső állapotával.	<i>iparos, faanyag kábelek, zsinórok áram, veszélyes forró, éles, hosszú, rövid, nedves, száraz nehéz, könnyű megrendel, ráfizet, nyers, sült</i>	Tudjon kommunikálni a mesteremberekkel. Tudja egyeztetni képek alapján a látott dolgokat. Szerepjátékban tudja gesztusokkal kifejezni magát. Tudja a látott eszközök közül a legjellemzőbbeket megnevezni, megmutatni.	
8. Témakör: Ünnepek		<i>Fejlesztendő kompetencia: Emlékezet fejlesztése.</i>		Óraszám: 8
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Ünnepi szokások, a hozzájuk kapcsolódó versek dalok elmondása segítségével. Társadalmi, iskolai, családi ünnepek, névnapok további megünneplése. Közös ajándékkészítés. Terem dekorációjához díszek készítése, a felhasznált anyagok megnevezése, jellemzése.	Tanulótársaival közösen és egyénileg is verseket, énekeket tanul. Ünnepségen tevékenyen részt vesz. Kézimunkával hozzájárul a kellékek elkészítéséhez. Az ünnepekkel kapcsolatos fogalmakat gyakorolja, ismereteit csoportosítja. A különböző ünnepekhez tartozó eseményképeket összehasonlítja, megkülönbözteti.	- ünnep - névnap - születésnap - <i>fegyelmezett</i> - vidám - szomorú - <i>boldog</i> - <i>hatalmas</i> - <i>díszes</i> - ajándék - szeretet	Kapcsolódjon be egyre aktívabban egyénileg is az ünnepi készülődés folyamatába. Vállaljon rövid szereplést, feladatot a műsorból. ismerjen verset, dalt valamennyi ünnepről. Társait biztassa, együtt örüljön örömeiknek, sikereiknek. Képekről ismerje fel az ünnepeket. Nevezze meg, sorolja fel jellemzőiket.	Ábrázolás-alakítás 4/4 Ének-zene 4/2 Játékra nevelés 4/3

Évfolyam: 5.

Cél:

A jól artikulált beszédet kialakítani.
Spontán beszédben is bővített mondatokat használni.
Kapcsolatteremtő készséget és tájékozódó képességet fejleszteni közvetlen környezetében.

Feladat:

Kívánságainak szóbeli közlése, társaival jó kapcsolat kialakítása.

Elvárt teljesítmény:

Aktív szókincse bővüljön a tanult témakörökben.
Fejezze ki magát bővített mondatokkal.
Jelenjenek meg a hangulati elemek beszédében.
Jelenjenek meg melléknevek, határozószók, igekötők spontán beszédében.
Jelezze észrevételeit, szükségleteit, tudjon segítséget kérni, megköszönni.
Ismerjen fel és fogalmazzon meg tulajdonságokat.
Étkezésnél, kiránduláskor magatartása megfelelő legyen.
A témakörök fő fogalmait beszédében megfelelően használja.
Tudjon főfogalom alá rendezni az állat és növényvilág témakörökben különböző tulajdonságok alapján.
Használjon mondatbővítményeket és múlt időt.
Legyen tisztában a legfontosabb ünnepek jelentőségével.
Közös ünnepeken alkalmanként legyen közreműködő.
Ismerje legfontosabb személyi adatait. (név, cím)
Ismerje fel, mutassa meg érzékszerveit és tudja azok funkcióit.
Ismerje meg természeti kincseinket, néhányak ismerje hasznát, jelentőségét.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés és szóbeli értékelés élethelyzetekben, beszédében, kommunikatív megnyilvánulásokban. Évenként P.A.C. mérés. Félévkor szóbeli értékelő tájékoztató. Év végén szöveges minősítés.

1. Témakör: <i>Beszédfejlesztési gyakorlatok</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: Hallási megkülönböztető és reprodukciós képesség.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Beszédtechnikai gyakorlatok. Légző-, ajak-nyelvgyakorlatok. Hangfejlesztés. Beszédmotoros gyakorlatok. Artikuláció tisztítása, javítása. Hallási figyelem fejlesztése. Helyhatározók gyakorlása. Mondatbővítés kérdőszó segítségével. Hely-, idő-, cél- és eszközhatározó alkalmazásával. Igeköötők, módosító szerepük, hatásuk. Feltételes mód. Kívánság megfogalmazása. Tárgymegnevezés, mondatalkotás. Verbális emlékezet fejlesztése.	Az eddigiek gyakorlása. Erőteljes gyors és lassú légzés váltakozása. Gyertyaláng elfújása két hang összekapcsolásával (t-d). Folyadék felszívása szívószállal versenyszerűen Hangok kialakítása indirekt módon, utánnézéssel. Hang ciklizálása a ritmusos beszéd érdekében. Zöngés – zöngétlen, tiszta – hibás ejtés differenciálása. Szituatív és cselekvéses helyzetekben gyakorlás Cselekvések megfogalmazása, szituációkban. Kívánságok megfogalmazása a „szeretnék” igével. Környezeti tárgyak megnevezése egyre bővülő körrel. Mi ez?, Ki ez?, Miért?, Hogyan?, Ki?, Hová? kérdőszavakat használja a mondatalkotások során. A téri relációkat kezdje el beszédében használni.	lassú-gyors, magas hang-mély hang, hangos-halk énekhang-beszédhang, hol, hová, honnan, miért, mikor, ki, mivel kit, mit hangos, halk hosszú, rövid soralkotás, rámutatás	Legyen beszéde hangsúlyos, jó ritmusú, megfelelő hangerejű. Vegyen részt egyre élénkebben a kommunikációban. Kérdezzen, érdeklődjön a körülötte zajló eseményekről. Értse a határozószók jelentését utasítások végrehajtásakor. Rendezzen tárgyakat, képeket gyűjtőfogalom alá. Tudjon segítséggel	Ének-zene 5/1 5/3 Mozgásnevelés 5/3 Olvasás-írás 5/1 Tánc- és drámajáték 5/1

	A határozók tegyék nyitottabbá, gazdagabbá szókincsét, kommunikációját.		elmondani 4-5 verset, mondókát, éneket.	
2. Témakör: Társadalmi érintkezési formák		<i>Fejlesztendő kompetencia: Enyém, tied fogalmak mélyítése.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
A verbális és nonverbális kifejezőképesség fejlesztése. Konfliktushelyzetek felismerése, a megoldás keresése különböző példákon keresztül. Igényesség a ruházatban. Különböző alkalmaknak megfelelő ruházat kiválasztása és felkészülés. Nemek közötti kapcsolat. A másik nemmel szembeni viselkedésmódok összegyűjtése és megbeszélése. Előzékeny, udvarias magatartás kialakítása. Óvja saját és társai dolgait (ruhanemű, szemüveg stb.). Vállaljon és teljesítsen megbízásokat. Tanulja meg a kulturált étkezés szabályait. Viselkedjen és étkezzen feltűnés nélkül	Képekről nonverbális közlések leolvasása, megfogalmazása. Helyzetgyakorlatok. Pl.: elromlik valami az osztályban, valakinek elvész a kedvenc játéka, valakinek nem jut tízóra, mert valaki többet evett stb. A történetek megismerése és ismétlések után a történetek eljátszása, és megoldások keresése. Szituációs játék. Pl.: színházba megyünk, milyen legyen az öltözkünk? Orvosi vizsgálatra, kirándulásra hogyan készüljünk? Stb. Helyzetgyakorlatok, képek elemzése, saját tapasztalatok megbeszélése. Ajtónál a felnőttek és a lányok előre engedése. Leesett, ottfelejtett tárgyak megőrzése, elrakása. Teljesítsen kisebb - nagyobb megbízásokat. Nyilvános helyen kulturáltan étkezzen.	enyém tied tessék szabad	Értsen meg egyszerűbb helyzeteket, és reakciója legyen megfelelő. Tartsa rendben ruházatát, vegye észre, ha cserére szorul, cipőjét törölje le. Próbálja meg a mindennapi tevékenységében az előzékeny, udvarias viselkedést. Teljesítse pontosan a kapott megbízásokat. Étkezése legyen kulturált.	Életvitel és gondozási ismeretek 5/3 5/4 Környezet és egészségvédelem 5/1 5/2 Tánc- és drámajáték 5/1 5/2

(cukrászdában, gyorsétteremben). Az étel kiválasztása és elfogyasztása.				
3. Témakör: Testünk és személyes teendők		<i>Fejlesztendő kompetencia: Egészséges életmód ismérvei.</i>		
		Óraszám: 20		
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
<u>Testünk</u> Ízületek megnevezése (könyök, térd, boka), helye és funkciója. Egészségügyi ismeretek bővítése (fiú – lány közötti eltérés észrevétele). Testápolás. Fertőzések kivédése. Kórházi tartózkodás fontossága. Az ismertebb betegségek és jellemző tüneteik. A gyógyulás módja. Néhány kezelési mód és kellékeik.	Tanári segítséggel önmagán és társai testén megmutatja és megnevezi a váll, a könyök a térd, a csukló és a boka testrészeket. A testen tájékozódik téri fogalmakat gyakorolva. Az orvosi szobában megnézi a főbb kellékeket. Ismeri a testápolás módjait. Fertőző betegségeket megnevez, a tüneteiket felsorolja. A fertőzések elkerülésének, megelőzésének módjai.	test – <i>testrész, ízület</i> felül – alul jobb oldali – bal oldali <i>bedagadás</i> , fájdalom láz, betegség, <i>kezelés</i> orvosság, <i>kenőcs</i> , gyógyítás, <i>recept</i> <i>türelem</i>	Rendezze a megismert fogalmakat főfogalom alá és szókincsébe beépítve használja. Mutassa meg kérésre a megnevezett testrészt (ízületeket). Nevezzen meg gyakori betegségeket. Jelezze problémáit és kérjen segítséget. Tartsa be a kapott utasításokat a gyógyulás érdekében. Tudja a ruházatot szezónálisan csoportosítani, és azok minőségi jellemzőit saját szavaival elmondani. Sorolja fel saját ruházata színeit, egyéb jellemzőit. Vegye észre ruházatán a rendetlenséget.	Ábrázolás-alakítás 6/4 Életvitel és gondozási ismeretek 5/3 Környezet és egészségnevelés 6/2
<u>Öltözködés</u> Évszaknak és alkalomnak megfelelő ruházat kiválasztása irányítással. Mesék más népek szokásairól. Divatlapok nézegetése a színek formák megfigyelése. Alkalmakra megfelelő öltözködés kiválasztása.	Képek segítségével csoportosítja az évszaknak megfelelő ruházatot. Közös halmazokba rendezi a minden évszakhhoz tartozó darabokat. Újságokból, katalógusokból különlegességeket kivág, gyűjt, füzetbe rendez. Egyre önállóbban fogalmazza meg gondolatait melléknevek segítségével. Önállóan öltözik, vetkőzik.	<i>Évszak, megfelelő</i> <i>illő, divatos</i> <i>kellemes</i> , puha <i>kellemetlen</i> , kemény ősz, téli, tavaszi, nyári <i>garbó, zakó</i>		
<u>Étkezés</u> Konzervek, mirelitek, megismerése, felhasználása. (gyártási idő, szavatosság leolvasása, tárolása, felhasználása).	Közértben a többi áruféleség megfigyelése	<i>Konzerv, mirelit</i> felolvad, felmelegít fagyasztás, <i>tárolás</i> ,		

Az ételféleségek körében szerzett ismeretek bővítése. Salátafélék, különféle édességek. Az étkezés kulturált viselkedésformái. Egészséges táplálkozás.	mellett alaposabban tájékozódik a mirelit-árak és a konzervek pultjánál. Segítséggel megnevez különböző mirelit árukat, konzerveket. Elkészítési módjukról ismertetőt hallgat, és bemutatót néz meg. Beszámol ismereteiről emlékezetből és eseményképek segítségével.	szállítás, hűtőház, tartósítás, <i>tömörítés</i> , csomagolás, <i>ízléses</i> hideg, forralás, <i>félkész</i>	Nevezze meg az ételeket, áruféleségeket a csomagolás alapján.	
4. Témakör: Tájékozódás térben		<i>Fejlesztendő kompetencia: Elektromos készülékek biztonságos használata.</i>		Óraszám: 25
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
<u>Iskola</u> Műhelyek, raktárak, szakköri szobák, megismerése, funkciójuk megfigyelése. A műhelyek eszközeinek megfigyelése, kipróbálása, tulajdonságaik megfogalmazása. Az ott dolgozók nevének megtanulása és használata. Elemi szintű kommunikáció gyakorlása. <u>Lakás</u> Kézi és elektromos háztartási gépek megfigyelése, megismerése, megnevezése, balesetmentes használata segítséggel. Lakóházak típusai. Egyéb épületek a környéken. Jellemző jegyek megfigyelése. <u>Utca, közlekedés</u> Helyi és távolsági, valamint	Figyelmesen hallgatja és kéri a tanár, illetve szakember bemutatóját. Kérdez, megfogja és megfigyeli a számára új tárgyakat. Megfigyeli a helyiség jellemzőit, tanári segítséggel megfogalmazza a látottakat. Tornateremben, kerámia műhelyben, tanári szobában, irodában, raktárban, konyhában szerez új ismereteket. Ismereteit szavakban, mondatokban fogalmazza meg. Közvetlen környezetében lévő elektromos háztartási gépeket megfigyeli, segítséggel kipróbálja. Porszívó, robotgép, gyümölcscentrifuga, kávédaráló, turmix, kenyérszeletelő, mikrohullámú sütő, kenyérpíró működésének jellemzőit megfigyeli és megfogalmazza. A gépek és az ételféleségek összekapcsolása. (Mit, mivel, miért, hogyan?) Szervezett formában helyi és távolsági buszok	Műhely, raktár, szakkör agyzagolás, irodai munka, edzés, erősítés <i>tárolás</i> , javítás, szerelés <i>vezeték</i> , fűtés, gyúrás kenés, formázás, díszítés, rend kézi szerszámok elektromos áram konnektor, zsinór hangos halk, gyors lassú, veszélyes üres, tele keverés melegít, aprít <i>helyi - távolsági</i> kilométer, <i>útvonal</i> úti cél, vidék, közel,	Ne zavarja a műhelylátogatások során magatartásával a foglalkozást. Kérdezzen illedelmesen Használja óvatosan új eszközét. Tudjon később emlékezetből visszatérni a tanultakra. Rendezzen főfogalom alá. Gazdagítsa spontán beszédét. Bővítse mondatait melléknevek, viszonyszók használatával Tudjon segítséget kérni, ha szükséges. Ne hagyja félbe megkezdett munkáját.	Olvasás-írás 5/2 5/9 Számolás-mérés 5/2 Tánc- és drámajáték 5/1 5/2

a tömegközlekedés fogalmának kialakítása. Járművekkel kapcsolatos mesék, versek tanulása. Utak, sztrádák, sínek, alagutak, aluljárók felismerése, megnevezése, balesetmentes használata. Tágabb környezetükről térképet készítenek, azon tájékozódnak. Balesetmentes, figyelmes közlekedés.	állomásaira látogat. Megnézi a repülőteret. Megfigyeli a különbségeket (szín, felirat stb.). A hangosbemondó szavait értelmezi segítséggel. Térképen nézi meg segítséggel az útvonalat. A metróállomások, és a vasúti közlekedés jellemzőit összegyűjti. Hajókirándulás alkalmával a vízi közlekedésről szerez új ismereteket. Játékokban elevenítse fel élményeit, tapasztalatait.	messze, gyors hajóállomás, jegypénztár, kapitány <i>tömeg</i> , vészfék indulás, érkezés	Saját élményeit mondatokban fogalmazza meg. Találjon összefüggést a szituációk és a közlekedés fajtái között. Óvja szűkebb és tágabb környezetét. Ne zavarja viselkedésével a tanulmányi séták rendjét.	
5. Témakör: Tájékozódás időben		<i>Fejlesztendő kompetencia: Az idő észlelése (elmúlt, van, lesz).</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Jelek információjának megértése a tájékozódáshoz, a cselekvés irányításához, az idő alakításához. Évszakok, hónapok neveinek sorrendbe állítása, cselekvésekhez, napszakokhoz rendelése. Múlt jelen és a jövő történéseinek megfogalmazása. A valóság és a mese elemeinek szétválasztása.	Pl. a naptárban piros az ünnepek jelzése, az órarend piktogramjai az órák jelölésére. Tanári irányítással, képek segítségével az évszakok ismerveinek elmélyítése. A hónapok neveit versek, dalok segítségével automatizálja, eseményekhez rendeli.(születésnap, ünnepek) Naptár használata. Mikor lesz? Már elmúlt. stb. Régi korok meséiből, tárgyaiból segítséggel következtetéseket von le. Filmeiből látott jövőmotívumokat tanári segítséggel feldolgoz.	év, évszak hetek hónapok, napok kellemes <i>kellemetlen</i> rövid, hosszú múlt jelen <i>jövő</i> nyugalom	Felsorolja automatikusan, önállóan a hónapokat, évszakokat, napszakokat. Találjon kapcsolatot helyzetek, történések, és évszakok, hónapok, napszakok között. Válogassa ki a múltra, jelenre, jövőre jellemző tárgyakat, képeket.	Olvasás-írás 5/7 Számolás-mérés 5/2

Filmeken látott események időbeli elhelyezése (díszletek, jelmezek megbeszélése: régen milyen volt a közlekedés – lassabb, mint ma, stb.).	A sci fi tartalmazó képektől, történetektől nem fél. A valóságot a mesétől, a kitalált történetektől. elválasztja.	félelem	Tájékozódjon ügyesen már az ismétlődő évi események és azok dátumai között.	
Eseményképek rendezése: események előzményei, lezárása,	Képek időrendbe állítása. A látottak megfogalmazása viszonyszavak és időfogalmak használatával.			
6. Témakör: Élőlények		<i>Fejlesztendő kompetencia: Helyünk felismerése a táplálékláncban.</i>		Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Az élő környezet. <u>Növények</u> A növények hatása életünkre. (Jó levegő, vitamin, állatokat táplál, melyeket mi eszünk meg). A növények fejlődése, a fejlődés feltételei. A fa részeinek bemutatása. Zöldségek, gyümölcsök szedése, tárolása, tartósítása. Gabonafélék megismertetése felhasználása.	Élő és élettelen megbízható differenciálása. Képválogatás, csoportosítás főfogalmak alá. Természetben megfigyeli a fát, érinti, tapintja, megnevezi részeit. Filmen, vagy a természetben megfigyeli a zöldségek, gyümölcsök betakarítási módját, cselekvően részt vesz a munkálatokban. A fagyasztást, hűtést és tartósítást képekről vagy üzemplátogatás során megfigyeli. Filmről, képről, gyártási és felhasználási módjait is megismeri.	Lomb, szár, törzs, gyökér, levél zöldségek, leveles, gumós, bogyós egészséges, finom savanyú, keserű, édes, zamatos, hasznos <i>gabona</i> , malom- <i>őrlés</i> , <i>dagasztás</i> , tárolás,	Kapcsolódjon be tevékenyen a tanórákba. Tudjon egyre jobban tájékozódni az őt körülvevő természeti világban. Önállóan próbálja megfogalmazni a termények évszakhoz történő rendelését és analógiákat. Gyűjt, rendszerez, megfogalmaz.	Ábrázolás-alakítás 5/4 5/5 Életvitel és gondozási ismeretek 5/ 4 Ének-zene 5/1 5/3 Környezet és egészségvédelem 5/3
<u>Állatok</u> Háziállatok fogalmának bővítése. Hobbiállatok.	Séta vagy kirándulás alkalmával közelről ismerkedik az állatokkal. Megnevezi, megfogja őket.	Háziállat, <i>haszonállat</i> <i>rágcsáló</i> , <i>kártevő</i> szaporodás, gondozás	Mesélje, mutassa élményeit szívesen.	

Ház körül élő állatok csoportosítása (hasznos, káros). Mesék, dalok, versek az állatokról. A felsorolt állatok tápláléka, életmódja, haszna.	Eteti, itatja, gondozza őket ottléte alatt. Megnézi az állatokkal kapcsolatos tárgyak, eszközök sokaságát. Ház körüli állatokról, filmből, könyvből szerez ismereteket. Párhuzamot von háziállatok és élelmiszerek között. Meséket, verseket, dalokat tanul.	<i>feldolgozás, hasznosítás hobby, kedves, félénk, vad, sérülékeny szorgalmas, lusta gondoskodó</i>	Felsorol, összehasonlít. Használjon igekötős igéket. Emlékezzon, találjon analógiákat a régi és új ismeretek között. Fejezze ki gondolatait érthető mondatokkal.	
7. Témakör: <i>Előkészület a felnőtt életre</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: Társadalmi környezet megtapasztalása és ahhoz való alkalmazkodás.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
<u>Üzletek, vásárlás</u> Áruház látogatása, áruféleségek megnevezése, konvencionális kifejezések gyakorlása, irányítással. Piaclátogatás, vásári áruk, utcai árusok. A pénz értéke. A költekezés megelőzése, felesleges – szükséges mérlegelése.	Szervezett formában részt vesz üzletközpont megtekintésén. Az üzletközpont különböző részeit számba veszi. Hasonlóságokat és különbségeket keres a különböző helyek (áruház, piac, utcai árusok) között. Gondolatait megfogalmazza. Szerepjátékok.	<i>üzletközpont piac, butik trafik, folyosó emelet - földszint dekoráció árubőség fizetőeszköz udvariasság, figyelmesség, lopás</i>	Egyre több áruféleséget nevezzen meg, rendezze főfogalom alá önállóan is. Saját véleményét fejezze ki a látottakkal kapcsolatban. Tudjon szerepjátékban azonosulni vevővel és eladóval. Tartsa be üzletbe lépéskor a tanult udvariassági formákat, rendszabályokat. A látottakat önállóan tudja emlékezete alapján rendszerezni.	. Ábrázolás-alakítás 5/4 5/5 Életvitel és gondozási ismeretek 5/4 Olvasás-írás 5/7 Számolás-mérés 5/2 5/4 5/5 Tánc- és drámajáték 5/2
<u>Foglalkozások</u> További iparosok munkájának megismerése, eszközeik csoportosítása. TV-rádió szerelő, varrónő, ács, villanszerelő, hangszerjavító, cipész.	Szervezett formában látogatja meg a különböző szakmák képviselőit. Megfigyeli munkájukat és eszközeiket. Kipróbál, megtapasztal mozdulatokat. Kér, kérdez, megnevezi a látottakat. Képeken egyezteteti, és főfogalom alá rendezi a megismert fogalmakat, tárgyakat.	Szerelő, varroda <i>ácsmunka, villanszerelés javítás-készítés, talpalás, bőr, tégl kábel, áram háztető, gerenda magas, veszélyes nehéz-, könnyű munka.</i>		

Személyes adatait ismerje. Születési hely, idő. Az anya leánykori neve. Lakcím. Az anya tulajdonságainak megfigyeltetése, megfogalmazása. Élmények, érzelmi benyomások megfogalmazása.	Név, születési hely, idő automatizált megtanulása. Édesanyja nevét megtanulja. Édesanyja külső tulajdonságait segítséggel megfigyeli, megnevezi. (Születésnap, névnap számontartása, felköszöntés). Érzelmeket kifejezi szóban és gesztusaiban, mások érzelmi megnyilvánulásait észreveszi, és tiszteletben tartja.	Születés, kórház személyi adatok kövér, alacsony kedves, mérges szigorú szeretet harag, szomorúság	Tudja megmondani kérdésre saját nevét, születési helyét és idejét. Tudja édesanyja nevét (legalább keresztnévét). Kérdésre tudja kiválasztani édesanyja külső és belső tulajdonságait.	
8. Témakör: Ünnepek		<i>Fejlesztendő kompetencia: Érintettség.</i>		Óraszám: 8
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Nemzeti, társadalmi, családi ünnepekre készülődés, irányítással. Az ünnepek eredete, történetének ismertetése. Augusztus 20, Március 15. Nemzeti ünnep, Petőfi Sándor, Szent István, nevükhöz és az eseményekhez kapcsolódó történetek. Mikulás, ajándékozási szokás. Karácsony, Jézus születése	Az aktuális ünnepnek megfelelő kellékeket, ajándékokat készít segítséggel. Figyelmesen hallgatja a történeteket. Képeket gyűjt és rendszerez az ünnepekkel kapcsolatban. Verseket, dalokat tanul és előad csoportban vagy önállóan. Versenyeke, vetélkedőkre készül.	<i>nemzet</i> család <i>hazaszeretet</i> ünnepélyes Himnusz csend felvonulás király <i>megváltó</i> költő, <i>költemény</i>, előadás múzeum tűzijáték	Vegyen részt szívesen az ünnepi készülődésben. Vállaljon önálló feladatot. Himnusz hallgatása alatt álljon vigyázban. Verseket, dalokat örömmel mutasson be az iskolában és otthon. Örüljön társai sikereinek. Értelmezze helyesen az ünnepekkel kapcsolatos fogalmakat, tudja	Ábrázolás-alakítás 5/4 5/5 Életvitel és gondozási ismeretek 5/6 Ének-zene 5/2 Tánc- és drámajáték 5/2

			megfelelő eseményekhez kapcsolni azokat. tudjon játékosan utánozni néhány jellegzetes ünnepi eseményt.	

Évfolyam: 6.

Cél:

A szocializációs képességet fejleszteni.

Társas kapcsolatokat megfelelő verbális kíséréssel és megfogalmazni.

Feladat:

A személyes adatok ismerete.

Összehasonlítások, csoportosítások elvégzése.

A mondatalkotási képesség fejlesztése, bővítmények használata.

Beszélgetés folytatása környezetnek megfelelően.

Elvárt teljesítmény:

Tudja mondanivalóját kérdések segítségével bővített mondatokkal is megfogalmazni.

Legyen képes felhívó jellegű kommunikációs megnyilvánulásokra.

Tudjon együttműködni a helyes viselkedési és magatartási szabályok tudatos betartásában.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés és szóbeli értékelés élethelyzetekben, beszédében, kommunikatív megnyilvánulásokban. Évenként P.A.C. felmérés.
Félévkor szóbeli értékelő tájékoztató. Év végén szöveges minősítés.

1. Témakör: <i>Beszédfejlesztés anyanyelv</i>		Fejlesztendő kompetencia: <i>Kifejezőképesség.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Beszédmotoros gyakorlatok.	Artikulációs mozgásokat pontosan utánoz. A direkt hangfejlesztéssel kapcsolatos utasításokat megérti - kivitelez.	Pontos, mögé, fölé előre - hátra <i>szájtér</i> , légzés		Ének-zene 6/1 Olvasás-írás 6/1 Tánc- és drámajáték 6/1 6/2
Aktív és passzív szókincs bővítése, rokon értelmű szavakkal, ellentétpárokkal.	Képekkel egyeztetés, azonosítás.	arckifejezés, mimika, szomorú, vidám kíváncsi, mérges ritmus, gyors-lassú halk-hangos.	Aktivizálja szókincsét. Legyenek megnevezései egyre pontosabbak.	
Leírási, jellemzési gyakorlatok. (melléknevek)	Társak, szülők, mesei hősök stb. jellemzése szóban és képi megfogalmazásban (rajz, szobor stb.).		Találjon ki rajzaihoz magyarázatot, mesét.	
Tárgyak megnevezése, mondatalkotás mondatbővítés. Két állítmánnal mondatok alkotása. Felsorolás, összetett mondatok képzése „az, és” kötőszóval. Birtokos személyrag és birtokos rag alkalmazása.	Tárgyakat, képeket sorba rendez, megnevez. A viszonzyszavakat játékaiban, foglalkozásokon önállóan használja.		Használjon kérdő és felkiáltó mondatokat. Használjon múlt, jövő időt.	
A metakommunikáció játékos gyakorlása. A hangsúlyos beszéd gyakorlása. A ritmus és mozgás. Beszédrítmus- mozgás összekapcsolása. Telefonos beszélgetés gyorsan, tömören.	Érzelmi, hangulati elemeket utánoz, bemutat. Beszédét ritmikus gyakorlatokkal javítja. Mondókákat, dalokat mozgásosan megjelenít. Telefonon beszél barátaival, rokonaival.		Építsen beszédébe viszonzyszavakat, következtetéseket. Élményeit összefüggő mondatokkal fejezze ki. Tudjon telefonálni.	

2. Témakör: Társadalmi érintkezési formák		Fejlesztendő kompetencia: Megjelenítési képesség.		Óraszám: 25
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Kulturált viselkedés vendégségben és vendégek fogadásakor. A kialakult jó szokások további erősítése. Biztos eligazodás az iskolai és az otthoni környezetében. Feladatok vállalása. Személyi adatok. Szülők, társak, tanárok nevének, tulajdonságainak leírása. A családtagok tisztelete és szeretete. Az együttélés feltételeinek tudatosítása, pl. az önzés rossz tulajdonság, az alkalmazkodás fontossága, stb. Az iskola tanulóinak, dolgozóinak neve. Példaképek keresése környezetében, ismert hősökben, stb. Közüntézmények főfogalmának kialakítása. Csoportosítási gyakorlatok. Mozi, színház, művelődési ház, múzeum, rendelőintézet, kórház, gyógyszerár, posta, tűzoltóság, rendőrség, mentőállomás, repülőtér, az ott zajló tevékenységek megismerése.	Szerepjáték: vendégségben, vendégfogadásakor, Közös megbeszélés alapján vállaljon feladatot, a végzett munkáról számoljon be, hallgassa meg a bírálatot, fogadja el a kritikát. Hallgasson meg rövid történeteket, nézzen meg filmrészleteket, és a látottak alapján foglaljon állást, indokolja meg álláspontját, bátran vitatkozzon. Szervezett kirándulás alkalmával a közüntézmények meglátogatása. Az épületek jellegzetességei, az intézmények sajátosságairól benyomásokat szerez. Az egészségüggyel, közlekedéssel, ügyintézással, szórakozással stb. kapcsolatos intézményekről, ismereteit összegzi, rendezi, eszközeit, tárgyait megnevezi (belépőjegy, sorszám, beutaló stb.). Az adott intézmények funkciójáról összefüggően beszél.	viselkedés, bemutatkozás igazság – igazságos igazságtalan biztos – biztosan bizonytalan – talán vélemény, vita türelem – türelmes türelmetlen, udvarias <i>előzékeny</i>, rendszeret, <i>Közüntézmény</i>, előadás nézőtér, jegy, színészek <i>rendezvény</i>, <i>műsor</i>, betegellátás, recept <i>ambulancia</i>, riadó, <i>gyorssegély</i>, sziréna fogászat, szemészet laboratórium vizsgálat <i>menetrend</i>, <i>járat</i> külföld, útlevél személyi igazolvány rendőrség <i>igazoltatás</i>	Legyen udvarias a felnőttekkel és társaival szemben. Tudjon bemutatkozni megfelelő gesztusokkal, kéznyújtással. Tudja megszerezni eddigi tapasztalatai alapján az ismereteit. Különböző hivatkozásokhoz tudja rendelni az intézménytípusokat. Helyesen használja minden intézmény jellegzetes fogalmait. Jelenítse meg szerepjátékokban a foglalkozáshoz kapcsolódó tulajdonságokat. Alakuljon ki igénye a szabadidő kulturált eltöltésére. Szívesen térjen vissza a már látogatott helyekre, magatartása	Életvitel és gondozási ismeretek 6/4 Tánc- és drámajáték 6/1 6/2

			és kommunikációja legyen megfelelő.	
3. Témakör: <i>Testünk és személyes teendők</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: Saját test ismerete.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
<u>Testünk</u> Testrészek fogalmának kialakítása. Testrészek, érzékszervek. Fiú – lány eltérő fejlődése. Hasonló és eltérő testrészek. Tisztálkodás. Fiú és lány testápolásának, tisztálkodásának jellegzetességei (izzadság, testszag, stb.). Az egészségmegőrzés témakörében tanultak megfogalmazása és gyakorlása. Az egészséges táplálkozás alapelvei. A testmozgás/sport szerepe az egészségmegőrzésben.	Önmaguk, társaik vagy egy baba, egy maci testén egészen aprólékosan figyeli meg testük részeit. A jobb-bal, fent, lent és a többi viszonyzót önállóan használja. A testrészek érzékelő funkcióját megnevezi, bemutatja. A rendszeres és alapos tisztálkodási műveleteket rutinszerűen gyakorolja. Az egészséges táplálkozásról képeket gyűjt és étrendjét tudatosan e szerint állítja össze. Figyel testsúlyára. Sporttal kapcsolatos ismereteket szerez, és kedvenc sportot választ, amit rendszeresen gyakorol.	testhelyzet, <i>testtájak</i> különböző nemű <i>nemi jellegzetességek</i> érzékelés, tisztaság egészség, betegség táplálkozás, diéta egészséges táplálkozás étrend, napirend testnevelés <i>sportos életmód</i>	Tájékozódjon nagy biztonsággal saját testén vagy maketten. Értse a testtel kapcsolatos fogalmakat. Értse, és fogalmazza meg az ok-okozati összefüggéseket.	Ábrázolás-alakítás 6/4 Életvitel és gondozási ismeretek 6/3 Környezet és egészségnevelés 6/2
<u>Öltözködés</u> Ruhadarabok kiválasztása, csoportosítása különböző szempontok szerint. Divatlapok nézegetése, válogatás, vágás, ragasztás. Öltöztetés, vetkőztetés. Jelmeztervezés játékosan, segítséggel. A ruhanemű megkímélése, gondozása. A szekrények rendje.	Évszakok, színek, anyag szerinti ruhaválogatás. Divatos, régimódi szempont szerinti válogatás. Fiú, lány ruhák különválasztása. Felsőruházat, alsóruházat különválasztása. Saját ízlés szerinti válogatás újságokból, divatlapokból. Önálló „ruhagyűjtemény” készítése. Kiegészítők választása.	<i>anyagféleségek</i> puha – szúrós, divatos <i>ósvi, régimódi</i> fiús – lányos, ízlés gyűjtemény / <i>kollekció</i> / divatbemutató, jelmez, álarc <i>hagyományos</i> , ízléses-ízléstelen	Alakuljon saját ízlése, adjon annak hangot. Vigyázzon ruháira. Jelmezbálon szívesen vállaljon szereplést.	
<u>Étkezés</u> Hagyományos és ünnepi ételek. Főzési, sütési kellékek, alapanyagok	Képek alapján összeállít ünnepi és hagyományos menüt. Mennyiségi és minőségi különbségeket állapítson meg. Tankonyhán	ünnepi, könnyű, gyors egyszerű, bonyolult édességek,	Ismerje a menük sorrendiségét.	

előkészítő műveletek. Az ételekről, étkezésekről meglévő ismeretek rendszerezése.	készít névnap szendvicseket, salátákat, turmixokat. Megnevezi és használja a szükséges alapanyagokat, kellékeket. Megnevezi a munkaműveleteket, műveleti sorrendet.	savanyúság, főétel, előétel, turmix <i>pástétom, hosszadalmas</i> kellékek, tisztaság	Tudjon egyszerű terítési és főzési műveletet elvégezni, azokat szavakkal, mondatokkal magyarázni, indokolni.	
4. Témakör: Tájékozódás térben		<i>Fejlesztendő kompetencia: Önállósodás a közlekedésben.</i>		Óraszám: 25
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
<u>Iskola.</u> A tanterem makettjének elkészítése. Környező utcák nevezetességeinek megismerése. Alaprajz készítése az iskoláról, tájékozódás az alaprajzon. Környék iskolái. Néhány gimnázium, egyetem nevének említése. Környező iskolák megfigyelése, összehasonlítása a saját iskolával. <u>Lakás</u> A lakás helyiségei, berendezései, funkciói, azok rendeltetésszerű használata. A lakás megóvása, gondozása, díszítése. Lakóházak típusok szerinti csoportosítása. Képekről, diákról szép épületek megtekintése, a különlegességek megfigyeltetése, megfogalmazása. <u>Utca, Közlekedés</u> Járművek, színterek csoportosítása. A gyalogos közlekedés szabályainak betartása. Helyi, távolsági közlekedés.	Tanári segítséggel alaprajzot készít, melyre színekkel differenciáltan az osztályok helyét megjelöli. Megállapítja a valóságos és az elkészített makett különbségeit. Más általános iskolákat is látogat társaival. Filmen vagy könyvekben régi, híres iskolákat nézeget. Beszámol, mesél saját lakása jellemzőiről. Melyik szobában mit csinál. Melyik helyiségben milyen bútorok vannak. Fűtés, világítás, azok működését megfigyeli. Megkülönböztet családi házat, társasházat, lakótelepi panellakást. Képeken, diákon figyeli meg egyéb régi szép házak típusait, jellemzőit. Kulturált viselkedés színházban, múzeumban, az épület szépségeinek felfedezése. Megfigyeli, és szavakkal megfogalmazza a városi közlekedés színtereit, járműveinek nevét.	<i>Makett, tervrajz</i> alaprajz, emelt, földszint, pince, előtér díszítés, <i>gimnázium egyetem</i> ház, lakás, berendezés fűtés, világítás konvektor, radiátor vezetékek, izzók nappali, háló, magas nagy, emeletes, kertés <i>díszes,</i> egyszerű járművek, helyi közlekedés, jelzés Indulás, érkezés jegykezelés, állomás,	Vegyen részt tevékenyen a makett elkészítésében. Legyen önálló elképzelése a megvalósításról. Legyen magatartása megfelelő a séták, látogatások alkalmával. Tegyen összehasonlításokat, vegyen észre különbségeket, azt tudja közölni. Tudja melléknevek használatával a különböző sajátosságokat felsorolni. Legyen saját véleménye az épületekről.	Olvasás-írás 6/2 6/9 Számolás-mérés 6/2

Felkészülés az önálló közlekedésre. A legfontosabb szabályokat rendszeresen gyakorolja szóban és a gyakorlatban.	Differenciálja és megfogalmazza az út, sín, vezeték fogalmát. Séták alkalmával bővíti, elmélyíti ismereteit. Ismeri és betartja a gyalogos közlekedés szabályait. Szervezett látogatás során ismerkedik a hajó-, repülő-, vonat és autóbusz közlekedés jellemzőivel. Játékos módon ezeket megjeleníti, csoportosítja. Rendszeresen gyakorolja a helyes közlekedést párban és önállóan.	pályaudvar, repülőtér járatok, nemzetközi, helyi, <i>hangár, remíz karbantartás, önállóan körültekintően</i>	Vegyen részt megbízhatóan mindennapjain a közlekedésben. Igyekezzen élményeit rajzokkal is feldolgozni.	
5. Témakör: Tájékozódás időben		<i>Fejlesztendő kompetencia: Az idő múlásának érzékelése mérésrel (óra, naptár).</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Napok, hetek, hónapok, évszakok. Keltezés, dátum (évszám, hónap, nap). Tavaszi, nyári, őszi, téli hónapok. Szerepjátékokban évszakok megjelenítése. Szünet-nyaralás.	Megfigyeli az idő múlását. Megtanulja az aktuális évszámot, a hónapok nevét. Csoportokat alkot és jellemző képek alapján csoportosítja a különböző évszakokat, hónapokat. A hetek napjait számlálja, napszakokat megnevezi, sorrendiségét begyakorolja. Programjait, iskolai szakköreit naphoz köti. Nyári szünet hónapjait megtanulja. Szerepjátékokban évszakokat jelenít meg.	Korán, későn, tegnap, holnap, soká. hónap, nap, év <i>évszázad, évezred</i> tavasz, nyár, őszi, tél szeles, havas, ködös, hideg, jeges <i>szünidő, szorgalmi idő</i>	Igazodjon el az idő fogalmai között. Tudja az aktuális dátumot megmondani vagy tábláról leolvasni. Tudja sorolni naptárból a napokat kötve a dátumokhoz. Sorolja fel hetesi teendők között az ismert napi adatokat.	Olvasás-írás 6/7 Számolás-mérés 6/2
Éjszaka, nappal. Az óra, perc fogalmának megismerése.	Hagyományos- és digitális órákon az idő leolvasása. Egész óra, fél óra, perc és óra viszonya. Próbálja meg az óráról az aktuális időpontot leolvasni, tájékozódni, még hány perccig tart a	óra, perc, negyed óra,	Különítse el, nevezze meg a napszakokat. Segítséggel olvassa le az egész órát, használja a volt és lesz	

Az idő múlása, és az elmúlás kapcsolata. Az életút. Az élet végessége. Fiatal, öreg. Születés, halál fogalom említése.	tanóra stb. Emberi élet, növények élete, állatok élete témában adatgyűjtés. Korosztályokhoz kapcsolódó tevékenységek, jellegzetességek gyűjtése.	Életkor, születés, halál.	kifejezéseket az idő megállapításánál. Ismerjen az elmúlással kapcsolatos történeteket.	
6. Témakör: Élőlények		Fejlesztendő kompetencia: Élőlények megóvása, természetvédelem.		Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
<u>Növények</u> Szobanövények ápolása. Lombos, tűlevelű, lombhullató, örökzöld fa fogalmának kialakítása. Gyümölcsök, zöldségek, gabonafélék felhasználása, tárolása, tartósítása. Az eddig tanultak elmélyítése, rendszerezése. Földünkön élő változatos növényvilág. A növények létfontosságú tulajdonságai. (oxigéntermelés)	Környezetében lévő virágokat megnevezi, részeit felsorolja, gondozza azokat. Erdei sétán megfigyeli, tapintja a fák részeit. Összehasonlít, különbségeket állapít meg. Tanórán tapasztalatai, emlékei szerint főfogalom alá rendez, csoportosít. Fogalomhoz megfelelő képet rendel. Zöldségeket, gyümölcsöket, gabonaféléket megnevez, csoportosít.	szobanövények pálmafélék, kényes, igényes, elszárad, kivirul, lombos, tűlevelű, örökzöld, lombhullató, őserdő, sivatag, szezonális, zöldségfélék, fonnyadt, friss, ízes, zamatos, kenyérgabonák, aratás, őrlés	Ismerje és gondozza a környezetében lévő növényeket. Hosszan tudjon egy-egy dologra figyelni. Tegye fel kérdéseit bővített mondatokkal. Ismerje és sorolja fel a már tanult jellemzőket. Osztályozza, csoportosítsa a növények fajtáit.	Ábrázolás-alakítás 6/4 6/5 Ének-zene 6/1 6/3 Környezet és egészségvédelem 6/3
<u>Állatok</u> Vadon élő állatok, erdei, mezei, víziállatok, ragadozók. Csoportosítás kültakaró, táplálkozás, szaporodás élőhely szerint.	Állatkerti séta alkalmával megfigyeli az állatok tulajdonságait, nevüket megtanulja. Filmen, könyvekben azonosítja az élő állattal. Megtanulja élőhelyeiket, táplálkozási szokásaikat (világatlaszban az állatok élőhelyei, életviszonyai, tápláléklánc, stb.).	vadon-vad, mezei, erdei vízi állat, ragadozó kültakaró, szaporodás, élőhely, barlang, odú marcangolás, támadó,	Legyenek ismeretei az állatkert állatairól, ismerje fel könyvekből, filmen. Sorolja fel jellemző jegyeik tulajdonságaik	

Mesék az állatokról. Állatfarsang, jelmezkészítés, szerepjátékok, mesék dramatizálása. Más földrészek állatai.	Hozzárendel, differenciál, csoportosít.	félénk, gondozás veszélyes, szelíd, lassú, nyugodt, támadó	alapján. Végezzen csoportosításokat. Tudjon állatjelmezben tulajdonságokat megjeleníteni, hangokat utánozni. Számoljon be a kedvenc háziállatról.	
7. Témakör: <i>Előkészület a felnőtt életre</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: Tájékozottság a foglalkozásokról.</i>		Óraszám: 18
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
<u>Üzletek, vásárlás</u> Üzletekről, vásárlásról tanultak rendszerezése. Piacok, üzletközpontok, közértek, kiskereskedések hasonlósága, különbözősége. Rendszeres vásárlás gyakorlása az apróbb megbízatások teljesítésével. Az önállóság fokozatos növelésével: az áru kiválasztása, vásárlás, fizetés. Megfelel-e az áru minősége? (csere) <u>Foglalkozások</u> Iskola, üzletek intézmények dolgozói. Szolgáltatások egymáshoz rendelése, irányítással. Szülők, testvérek munkája,	Szervezett keretek között csoportjával ellátogat a különböző vásárló helyekre. Megfigyel, összehasonlít, tapint. Tanári kérés szerint vásárol, fizet. Gyakorolja a tanult kommunikációs formákat. Szerepjátékokban megjeleníti a tanultakat. Üzleteket, áruféleségeket rendszerez, csoportosít, minőségi kifogást megfogalmaz. Az iskolai dolgozók foglalkozásának megnevezése, feladataik megfigyelése. Mindennapi életében jelenlévő ügyintézők munkája, eszközeik. Orvos, asszisztens, titkárnő, jegyeladó,	áru, árucikk üzletközpont forgalom, tömeg <i>kínálat, pulrendszer</i> drága, olcsó, <i>luxus</i> <i>zsúfolt</i>, kényelmes friss, romlott udvarias, udvariatlan, nem megfelelő. hivatal, üzlet műhelyek, <i>szolgáltatás</i> <i>tisztviselő</i>, munkaidő pénztáros, kiszolgálás vezetés, gépelés	Tudja a tanultakat késztség szintjén a gyakorlatban alkalmazni. Vegyen részt türelemmel, érelklődéssel és megfelelő magatartással a látogatásokon. Szókincse, mondatai tükrözzék a beépült és rögzült ismereteket. Legyen saját véleménye a foglalkozásokról (jó, rossz, nehéz, könnyű).	Ábrázolás-alakítás 6/4 6/5 Olvasás-írás 6/7 Számolás-mérés 6/2 6/4 6/5 Tánc- és drámajáték 6/1 6/2

foglalkozása. Minden munkában van szépség és hasznosság. Mesealakok foglalkozása. Összehasonlítás jellemzők megfigyeltetése által.	buszvezető, cukrász. Eladók munkájának megfigyelése. Situációs játékokban a szerepek gyakorlása.	számlázás, feladat fizetés, fárasztó, könnyű	Önállóan tudjon kérni, megköszönni, elköszönni, kifogást megfogalmazni.	
8. Témakör: Ünnepek		<i>Fejlesztendő kompetencia: Mások ünneplésének elfogadása.</i>		Óraszám: 5
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Nemzeti, családi, egyházi, társadalmi ünnepek csoportosítása. Társak jeles ünnepeinek számontartása. Az ünnepekhez tartozó történetek ismertetése. Mesék, olvasmányok. Történelmi tárgyak megtekintése, múzeumlátogatások az ünnepekhez kapcsolódóan. (közeli emlékhelyek meglátogatása) Az ünnephez tartozó formai elemeket ismerje meg és tartsa be.	Az ünnepek megnevezését és eredetét sokféle helyről helyzetből hallgatja, nézi. (könyvek, mesék, múzeumok, tárgyak, emlékek) Felköszöntés, gratuláció. Megajándékozás. Tevékenyen részt vesz jelképek (zászlók, díszek) készítésében. Tanári segítséggel értelmezi a helyzeteket, tárgyakat.	ünnep <i>ajándék</i> <i>egyház, társadalom</i> nemzet történet király, papság kép, <i>jelkép</i> korona, szent <i>vallások, templom</i> szeretet, gyűlölet hangulat ünnepélyesség	Igazodjon el egyre biztosabban a különböző ünnepségek időpontja, jellege, eredeztetése tekintetében. Gazdagodjon az ünnepekkel kapcsolatos tárgyismerete, és a fogalmak használatával beszéde. Legyen megfelelő a magatartása, részvétele. Készüljön önálló feladattal az ünnepre. Működjön együtt társaival.	Ábrázolás-alakítás 6/4 6/5 Ének-zene 6/2 Tánc- és drámajáték 6/1 6/2

Kommunikáció

Évfolyam: 7 - 8.

Cél

- Felkészíteni a tanulókat a társadalmi együttélés normáira, kommunikációs kapcsolatokra, aktív együttműködésre, hogy szociális környezetükkel megértessék magukat, és ahhoz alkalmazkodni tudjanak.
- A társadalmi jelenségek között bizonyos szintű önállósággal tudjanak eligazodni a közvetített ismeretek birtokában.
- Rendszerezni és értelmezni a tömegkommunikációs eszközök által közvetített információkat.
- Megismertetni az elektronikus levelezés és kapcsolattartás formáit.

Feladat

- A beszéd alaki és tartalmi részének fejlesztése, a verbális kommunikáció kiépítése.
- A fogalmi készlet bővítése, ezzel együtt a beszédhez szükséges kognitív művelési szintek fejlesztése.
- A magatartás, viselkedés olyan mértékű szabályozása, amely a társadalmi jelenségek felismerésén és megértésén keresztül segíti az elfogadott viszonyulási formákat.
- Konvencionális viselkedési formák, alkalmazkodási és alkalmazási variációk kialakítása.
- A tömegkommunikációs eszközök által közvetített információk értelmezése segítséggel.

Elvárt teljesítmény

- Legyen képes verbális közlésre (organikus akadályozottság esetén nonverbálisra)
- Rendelkezzék az információk befogadásához, tárolásához és kezeléséhez szükséges kommunikációs készségekkel.
- Tudjon a tájékozódáshoz, probléma megoldáshoz, feladata elvégzéséhez segítséget kérni, elfogadni és hasznosítani.
- Hétköznapi helyzetekhez adekvát megnyilvánulással viszonyuljon.
- Ismerje és alkalmazza a társadalmi együttélés normáit.
- Viselkedése ne legyen feltűnő, legyen képes az interakciós fél érzelmeinek, gesztusainak igényének felfogására.

Értékelés: : Folyamatos szóbeli értékelés, évente állapotfelmérés P.A.C. mérőeszközzel. A félévi érdemjegy és az év végi osztályzat kiegészítése szóbeli tájékoztatással. Az értékelés a tanuló teljesítménye alapján a fogyatékosság mértékének és a fejlődés tendenciájának figyelembevételével történik. 1-5 érdemjeggyel és szöveges értékeléssel.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt órakeret

Évfolyamok	7.	8.
Heti óraszám	2	2
Éves óraszám	74	74

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	7.	8.
1. Beszédfejlesztés. Anyanyelv	24	10
2. Társas kapcsolatok (nem verbális kommunikáció, viselkedés, megjelenés, testbeszéd)	10	14
3. Mindennapi beszédhelyzetek (szociális és társadalmi szituációs gyakorlatok, konfliktuskezelési technikák)	10	20
4. Előkészület a felnőtt életre. Bünmegelőzés, áldozattá válás megelőzése	20	20
5. Médiaismeret	10	10

Évfolyam: 7.

Cél:

A beszédigényt és beszédkedvet fokozni.

Egyszerű, nyelvtanilag helyes szerkezetű, bővített mondatokat alkotni.

Önálló véleményt kialakítani ismert helyzetekben.

Hiányokat, összetartozásokat, ok-okozati viszonyokat felismerni megfogalmazni.

Feladat:

Az egyszerű, hétköznapi beszéd megértése.

A beszéd közlő-, kérő funkciójának egyre biztosabb használata.

A tömegkommunikációs eszközök által közvetített információk értelmezése és szelektálása segítséggel.

Elvárt teljesítmény:

Törekedjen a tiszta hangképzésre.

Tudjon képhez szöveget, szöveghez képet rendelni.

Értse az ábrák, szimbólumok, szituációk információit.

Sajátítsa el a szociális beilleszkedéshez szükséges készségeket, képességeket.

Önkifejezéséhez használja a verbális és nonverbális közlési formákat.

Ismerje a testbeszéd információközlő értékét, legyen képes válaszreakciókra.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés és szóbeli értékelés élethelyzetekben, kommunikatív megnyilvánulásokban. Évente P.A.C. felmérés. Félévkor szóbeli értékelő tájékoztató. Év végén szöveges minősítés.

1. Témakör: <i>Beszédfejlesztés. Anyanyelv.</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: A tartalomnak megfelelő hangerő és tempó.</i>		Óraszám: 24
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Artikulációs ügyesítés. Kiejtés javítása. A hang közvetítő szerepe: hanghordozás változtatása, a közlés tartalma közötti összefüggés.	Artikulációs gyakorlatok Különböző hangnemű beszéd azonos tartalommal (unott, érdeklődő, gúnyos, gyűlölködő stb.) hanghordozás és tartalom kapcsolata.	hanghordozás kiabálás, suttogás, súgás,	Tudjon suttogni, súgni.	Ének-zene 7/1 7/2 7/3 Olvasás-írás 7/7 7/8 7/9 Számítógépes ismeretek 7/1 7/3
Szókincs bővítése és pontosítása.	Képekről szógyűjtés, mondatalkotás adott szóval.	Nyelvtani	Szavak értelmezése szövegösszefüggésben.	
Nyelvtani ismeretek bővítése és			Analóg mondatok	

rendszerezése. <u>Hangtan</u> : hangok – magánhangzók (rövid, hosszú párok) <u>Szótan</u> : főnév (személyek és tárgyak nevei), ige (cselekvések megnevezése), melléknév (tulajdonságok), Határozószó (viszonyszavak). <u>Mondattan</u> : kijelentő mondat. Kérdő mondatok alkotása.	Magánhangzók rövid-hosszú párok. Tulajdonnevek (emberek neve, városok neve stb.) gyűjtése, helyesírása. Cselekvések megnevezése. Térbeli- és időbeli viszonyok meghatározása. Kijelentő mondatok átalakítása kérdővé. Válasz kérdése.	megnevezések.	alkotása.	
2. Témakör: Társas kapcsolatok (nem verbális kommunikáció, viselkedés, megjelenés, testbeszéd).		Fejlesztendő kompetencia: Együttműködési készség ismerős közegben.		Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Kapcsolat az osztályközösségben: - barát – haragos - felnőtt – tanuló Az átlagos érintkezés formái (udvariassági formulák). Kapcsolat az intézmény helyszíneivel: - tanárok, irodai dolgozók (ebédbefizetés, könyvtárhasználat, üzenet átadása stb.) - Karbantartók, konyhai dolgozók, portaszolgálat (segítség kérése, üzenet átadása, együtt dolgozás). A nemek közötti kapcsolat. A fiúkra és lányokra jellemző viselkedési	A helyes viselkedés és kommunikációs formulák elsajátítása és gyakorlása játékos szituációkban. Társakra jellemző belső tulajdonságok összegyűjtése, csoportosítás nemek szerint.	Barát, barátságos, ellenség, ellenfél, barátságtalan, elutasítás, elutasító.	Használja helyesen az elsajátított és begyakorolt udvariassági formulákat. Törekedjen nyílt, őszinte	Életvitel és gyakorlati ismeretek 7/3 7/4 7/5 Ének-zene 7/1 7/2 7/3 Olvasás-írás 7/7 7/8 7/9 Tánc- és drámajáték 7/1 7/2 Társadalmi ismeretek és gyakorlatok 7/1 7/4

módok szabadidőben és munkában. Arcmimika differenciált észlelése. Lelkiállapot kitalálása arckifejezésből, az esetleges okok feltárása. Szemmel, fejmozdulattal, mimikával, kézzel kifejezett utasítás közlésének és megértésének gyakorlása. Nonverbális kommunikáció és illemszabályok. Külső megjelenés eltérő helyzetekben. Képek, ábrák, szimbólumok, szituációk információinak megértése (postán, közintézményben). Reakció.	Grimaszok rögzítése, különböző arckifejezések megfigyelése tükör előtt. Egymás arckifejezésének utánzása. Megadott lelkiállapot megjelenítése arccal, testtel. Arckifejezés, testtartás elemzése fotó ill. videó felvételek alapján. Ápoltság, rendezettség, célnak megfelelő öltözk. (sporthoz, ünnepre, stb.). Tágabb környezetében adódó helyzetek, képek, ábrák stb. megértése (piktogramok, közlekedési táblák stb.).	Szigorú, ideges, gondterhelt, vidám, stb. Alkalom, ápoltság, rendezett, stb. Kezelési útmutatók ábrái, közlekedési táblák, stb.	kommunikációra.	
3. Témakör: Mindennapi beszédhelyzetek (szociális és társadalmi szituációs gyakorlatok, konfliktuskezelési technikák).		Fejlesztendő kompetencia: Konkrét helyzetekben tanult viselkedési módok alkalmazása.		Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
<u>Viselkedésmódok elemzése és megbeszélése.</u> Testtartás:(pl. Himnusz alatt) beszélgetés során (zsebre tett kéz, vállrángatás) Ülés: A leülés és felállás udvariassági rendje, az ülés módja (szétvetett lábak, zárt lábak, székről lecsúszva, asztalra felrakva stb.) Járás: a közlekedés módja csoporttal, párban, egyedül. Tekintet: iránya beszélgetés közben (szemkontaktus, bámulás stb.).	Helyzetgyakorlatok, látott esetek (fotó, videó) a témákkal összefüggésben.	Félszeg, tolakodó, bizalmaskodó, tisztelet,	Ismerje fel, és változtassa meg a rossz szokásokat. Tartsa tiszteletben és érzékelje a személyes tér határait.	Ének-zene 7/1 7/2 7/3 Olvasás-írás 7/7 7/8 7/9 Tánc- és drámajáték 7/1 7/2 Társadalmi ismeretek és gyakorlatok 7/1 7/3 7/4

Mimika: grimasz mások megnyilvánulása közben. Gesztikulálás: Távolságtartás: a beszélgetés távolsága ismert és ismeretlen személynél, átkiabálás az utcán, valakinek a feje felett) Érintés: Az érintés árnyalatai (kéz a combra, hátba ütés, fenekére csapás, csók arcra, homlokra, szájra stb.) Megszólítás – Köszönés – Bemutatkozás (korosztály – fiatalabb, idősebb, és nemek szerinti különbségek figyelembevétele).	A felsorolt helyzetekre rövid történetek eljátszása, a helyes és helytelen viselkedés elválasztása. Iskolai helyzetekben a viselkedésmódok gyakorlása.	A témák feldolgozása során felmerülő kifejezések és fogalmak.	Ítélje meg a látott helyzetek motivációját. A helyes és helytelen viselkedést nevezze meg, indokolja, és a gyakorlatban alkalmazza.	
4. Témakör: Előkészület a felnőtt életre. Bűnmegelőzés, áldozattá válás megelőzése.		Fejlesztendő kompetencia: Helyes – helytelen elkülönítése.		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Konfliktushelyzetek felismerése, megoldási módok kitalálása (pl.: A boltban vásárol, de nem elég a pénze az áru megvásárlására. Az utcán leszólítja valaki, hogy reagáljon? Húsvéti locsoláskor alkohollal kínálják, mit tegyen?). Aktuálisan előforduló konfliktushelyzetek megbeszélése.	Képek alapján adott szituációk felismerése, a probléma elemzése, megoldás keresése. A lehetséges megoldások eljátszása után a helyes megoldás kiválasztása, indoklása.		Értse meg a tárgyalt eseteket, erkölcsi érzéke működjön helyesen, vegye észre a helytelen viselkedést, indokolja a választott megoldást. Véleményalkotása legyen személyes.	Olvasás-írás 7/7 7/8 7/9 Tánc- és drámajáték 7/1 7/2 Társadalmi ismeretek és gyakorlatok 7/1 7/3 7/4

Gyermekkönyvek, filmek, ifjúsági filmek részleteiben megjelenő konfliktusok megoldása saját vélemény alapján, és a filmen.	Pl.: Ismert sorozatokból részletek, a Kockásfülű nyúl c. rajzfilm epizódjai, Frakk filmek, Magyar népmesék stb.	Irigység, füllentés, becsapás, lopás, stb.		
5. Témakör: Médiaismeret		<i>Fejlesztendő kompetencia: Eligazodás az ismert helyzetek jelzései között.</i>		Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Tömegkommunikációs műfajok és eszközök közötti tájékozódás. Írott kommunikáció: (szórólapok, műsorújság, reklám, időjárás-jelentés). Elektronikus (számítógép, TV, Videó, DVD, CD). Kisközösségi kommunikáció alapvető helyzetei, magatartásformái.	Műsorújság használata (időpont, műsor keresése). A kívánt eszköz kiválasztása, működtetése. Szerepjátékok: iskolai hírek, családi hírek, stb. Hang nélkül, csak mimika és testbeszéd alapján kitalálni a hírek tartalmát (szomorú, vidám, semleges hír: baleset bejelentése, sportsiker, időjárás-jelentés stb.)	A médiában használatos szófordulatok, kifejezések tartalma.	Egyszerűbb szókincsű írott anyagból a lényegét értse meg. Válassza ki, és figyelje kedvenc műsorát.	Olvasás-írás 7/7 7/8 7/9 Számítógépes ismeretek 7/1 7/3 Tánc- és drámajáték 7/1 7/2 Társadalmi ismeretek és gyakorlatok 7/1 7/3 7/4

Évfolyam: 8.

Cél:

A beszédigényt, beszédkedvet fokozni.

Kialakítani az igényes verbális kommunikációt.

Kommunikációs kifejezési formákat használni védett körülmények között, de ismeretlen szituációkban is.

Az átélt élményeket megfogalmazni a beszéd alaki és tartalmi eszközeinek felhasználásával.

Feladat:

Az egyszerű, hétköznapi beszéd megértése.
A beszéd közlő- kérő funkciójának egyre biztosabb használata.
Önmaguk, egy helyzet, szituációk jellemzési képessége.
Az azonnali elfogadás helyett igényesség és egészséges távolságtartás másokkal szemben.
A tömegkommunikációs eszközök által közvetített információk értelmezése segítséggel.

Elvárt teljesítmény:

Tudjon uralkodni az érzelmein.
Használja helyesen a megtanult nyelvtani formákat.
Fedezzen fel összefüggéseket, hiányokat, ok-okozati történéseket két cselekvés között, lássa előre a lehetséges következményeket.
Önmaga és mások viselkedésének megítélése igazságos és mértékletes legyen.
Tudjon tiltó mondatot fogalmazni.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés és szóbeli értékelés élethelyzetekben, kommunikatív megnyilvánulásokban. Évente P.A.C. felmérés. Félévkor szóbeli értékelő tájékoztató. Év végén szöveges minősítés.

1. Témakör: <i>Beszédfejlesztés. Anyanyelv.</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: A tanult ismeretek felidézési, alkalmazási képessége.</i>		Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
A magán és közéleti kommunikáció tipikus helyzetei, kifejezésmódjuk. Érthető beszédre törekvés. Nyelvtani ismeretek rendszerezése. Hangtan: Mássalhangzók: egyjegyű-kétjegyű, rövid-	Szókincs- és témavariációk eltérő helyzetekben. Élőben, és magnetofonról hallgatott beszédmodok értékelése: motyogás, halk, hangos, érthető beszéd, hadarás stb.	Magánélet, közélet körébe tartozó kifejezések. A gyakorolt nyelvtani formulákhoz kapcsolódó	Értékelje önmagát és környezetét reálisan.	Ének-zene 8/1 8/2 8/3 Olvasás-írás 8/7 8/8 8/9 Számítógépes ismeretek 8/1 8/3

hosszú.		egyszerűsített kifejezések.		
Szótan: Melléknevek fokozása. Alap- és középfok. Három változó jellemzése, a felsőfok gyakorlása. Igeragozás: egyes szám, többes szám. Személyes névmások, személyragok. Igeidők: jelen-, múlt- és jövőidő. A „fog” ige használata. Mondattan: Bővített, és összetett mondatok alkotása. Állító- és tagadó mondatok megfogalmazása.	Két tárgy, személy összehasonlítása. Három tárgy v. személy összehasonlítása. Igeidők használata egymás után, egymáshoz kapcsolva. A múlt, jelen és jövő összefüggéseinek felismerése. Képek segítségével, játékos szituációkban, párbeszédes formában is. A cselekvést értékelő kérdésre állító, a valóságnak nem megfelelő kérdésekre tagadó mondatok szerkesztése.			
2. Témakör: Társas kapcsolatok (nem verbális kommunikáció, viselkedés, megjelenés, testbeszéd).		<i>Fejlesztendő kompetencia: Együttműködési készség barátságos, befogadó közegben.</i>		Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Különböző társasági körök. Osztályközösség, iskolai barátok, az intézmény dolgozói, családtagok, gyermekek, fiatalok más intézményekből. Párkapcsolatok az iskolában. Diákszerelem.	Személyes tapasztalatok, saját kapcsolatok feltérképezése. A másik nemmel szembeni viselkedés alapszabályainak állandó megbeszélése. Elfogadható és nem megengedhető tényezők	Szeretet, szerelem.	Tudja, hogy mit lehet mások előtt és mit nem. (diákszerelem megnyilvánulásai)	Életvitel és gyakorlati ismeretek 8/3 8/4 8/5 Ének-zene 8/1 8/2 8/3 Olvasás-írás 8/7 8/8 8/9 Számítógépes ismeretek 8/2 8/3

A telefonálás illemszabályai.	elemzése egy kapcsolatban.	intimitás		Tánc- és drámajáték 8/1 8/2 Társadalmi ismeretek és gyakorlatok 8/1 8/4
Viselkedés kötött és kötetlen élethelyzetben (szabadidőben).	Köszönés, hangoskodás, öltözködés, tisztálkodás.			
3. Témakör: Mindennapi beszédhelyzetek (szociális és társadalmi szituációs gyakorlatok, konfliktuskezelési technikák).		Fejlesztendő kompetencia: A megtanult szokásrendszerek önálló alkalmazása.		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Viselkedési szokások megbeszélése, elemzése. Az alkalmazkodás, beilleszkedési szokások kidolgozása, begyakorlása. Köszönési módok megbeszélése. (kinek, mikor, hogyan). Integetés, mint köszönési forma. Kézfogás. Puszi. Bemutatkozás – bemutatás. Megszólítás (ismerős – idegen, fiatal – idős) Beszélgetés társaságban, véleményalkotás, tanácskérés, kérdés. Vendégségben. Vendég hívás, köszöntés, búcsúztatás, kínálás. Ajándék átadás és átvétel.	A már gyakorolt viselkedési szokások átismétlése, gyakorlása szituációkban. A helyzetek megbeszélése, a helytelen viselkedés javítása. A köszönés módja és a köszönő felek közötti viszony megbeszélése. Bemutatkozás módja – a felek közötti viszony szerinti változatok gyakorlása. Helyzetgyakorlatok.	A témák feldolgozása során felmerülő kifejezések és fogalmak tisztázása.	Az elsajátított viselkedésmódok szerint kulturált módon tartson kapcsolatot egyszerűbb helyzetekben.	Ének-zene 8/1 8/2 8/3 Olvasás-írás 8/78/8 8/9 Tánc- és drámajáték 8/1 8/2 Társadalmi ismeretek és gyakorlatok 8/1 8/3 8/4

Ajándék kiválasztásának szempontjai. Mozi, színház, koncert, táncos rendezvény látogatása. Felkérés táncra, elköszönés, udvarias visszautasítás.	Illő öltözet, ruhatár használata, jegy bemutatása, hely megkeresése, viselkedés előadás alatt (zörgés zacskóval, viselkedés idegen szomszédal).			
4. Témakör: <i>Előkészület a felnőtt életre. Bűnmegelőzés, áldozattá válás megelőzése.</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: Óvatosság kapcsolatok létesítése során.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Magán, és hivatalos jelleg elkülönítése. Ismerkedés: bizalom, bizalmatlanság. Hol, kivel közölhetem személyes adataimat? (önkormányzat, orvosi rendelő, rendőrség, iskola) Hol, mikor, kinek írom alá a nevemet? Segítségkérés – személyi segítő.	Választás, megkülönböztetés (kinek szóló információt hallasz?). Személyes adatok és iratok kezelésének módja. Szituációs gyakorlatok a személyes iratok használatára (személyi igazolvány, bérlet, diákigazolvány, bankkártya, lakcím, lakáskulcs). Előfordulható helyzetek a helyes és helytelen cselekvésre. Helyzetgyakorlatok. Probléma megfogalmazása.	Konkrét helyzetekben felmerülő kifejezések és fogalmak tisztázása.	Őszinte kapcsolatot alakítson ki az általa kiválasztott felnőttel. Gondjait ossza meg. Ismeretlen helyzetekben helyes viselkedési formát válasszon.	Olvasás-írás 8/7 8/8 8/9 Számítógépes ismeretek 8/1 8/3 Tánc- és drámajáték 8/1 82/ Társadalmi ismeretek és gyakorlatok 8/1 8/3 8/4

5. Témakör: Médiaismeret		Fejlesztendő kompetencia: Időbeosztás.		Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Könyvtárhasználat. A kívánt könyv, kiadvány megkeresése, kiválasztása. Írott kommunikáció áttekintése: szórólapok, reklámok, terméktájékoztatók, korosztálynak megfelelő újságok, folyóiratok áttekintése. Elektronikus hordozók használata (lejátszás, be-, kikapcsolás) Mindennapos, szokásos médiahasználat (rádió, TV). A műsorok kiválasztásának szempontjai (pl.: korosztályos ajánlás, időpont, családi időbeosztás, stb.). Véleményalkotás, vitakészség alakítása.	Cím, író szerinti keresés – az abc rend szerinti tájékozódás. A termékek áttekintése, téma keresése, az olvasottak rövid összefoglalása (pl.: hogyan ajánlanád társaidnak az adott cikket, mért érdekes az adott információ? stb.). Hangkazetta, CD, DVD, videó, számítógép működtetése önállóan felügyelettel. Műsorújságból kiválasztja a kívánt programot, az időpont megjegyzése, a látottak megbeszélése, kritika megfogalmazása (tetszett, nem, miért?).	olvasójegy, tagdíj, katalógus, kölcsönzési idő lejár, hír, tájékoztató, készlet erejéig érvényes, tartalomjegyzék, előfizetés, ingyenes lap, A használat során előforduló kifejezések és fogalmak.	Tudjon viselkedni a könyvtárban. A papíralapú termékeket helyesen, kímélően használja. Tudja: a könyv és folyóirat érték, kímélni kell! Baleset- és rongálásmentesen használja az eszközöket a megszabott keretek között. Törekedjen egyensúlyra a szabadidő eltöltése során. Törekedjen önkorlátozásra, igyekezzon alkalmazkodni.	Olvasás-írás 8/7 8/8 8/9 Számítógépes ismeretek 8/1 8/2 8/3 8/4 Tánc- és drámajáték 8/3 Társadalmi ismeretek és gyakorlatok 8/1 8/3 8/4

Olvasás – írás előkészítése

Évfolyam: 1-2.

Cél

- Az olvasás-írás elsajátításához szükséges alapkészségeket fejleszteni.
- Az érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, gondolkodási és kommunikációs készségeket fejleszteni.

Feladat

- A környezet iránti érdeklődés felkeltése, fenntartása.
- Egyszerű utasítások megértésének, követésének megalapozása.
- A harmonikus személyiségfejlődés feltételeinek megteremtése.
- A csoportba való beilleszkedés elősegítése, megfelelő motiválással az együttműködés biztosítása.
- A viselkedés elemi normáinak elfogadtatása, a feladatokhoz való pozitív hozzáállás, feladattudat kialakítása.
- Az írott és képes információk készítése és megértése iránti igény felkeltése.

Elvárt teljesítmény

- Tartsa be a viselkedés elemi normáit.
- Aktívan vegyen részt közös tevékenységekben, feladatokban.
- Fogadja el a felnőtt irányítását.
- Alakuljon ki elemi szintű feladattudata, motivációja mutasson pozitív tendenciát az alapkészségek fejlődésében.

Értékelés: Folyamatos értékelés a tevékenységek végzése során. Szöveges értékelés és minősítés a tanuló egyéni képességeinek, hozzáállásának, a fejlődési tendenciájának és a P.A.C. mérőeszközzel mért teljesítménynek figyelembevételével.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt órakeret

Évfolyam	1.	2.
Heti óraszám	2	2
Éves óraszám	74	74

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

• Témakör / Évfolyam	1.	2.
1. Beszédfejlesztés megalapozása	12	12
2. Térorientációs gyakorlatok	12	12
3. Vonalvezetési gyakorlatok, íráskészség megalapozása	12	12
4. Finommozgások fejlesztése	14	12
5. Szem-kéz koordináció fejlesztése	12	12
6. Emlékezet-, gondolkodás- és figyelemfejlesztés	12	14

Évfolyam: 1.

Cél:

Fejleszteni az olvasás-íráshoz szükséges alapkészségeket (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, gondolkodás, kifejezőkészség, finommotorika).

Feladatok:

A tantárgy elsajátításához szükséges alapkészségek kialakítása, a környezet iránt érdeklődés felkeltése.

Egyszerű utasítások megértésének, követésének kialakítása.

A harmonikus személyiségfejlődés feltételeinek megteremtése, a csoportba való beilleszkedés elősegítése.

Megfelelő motiválással az együttműködés biztosítása.

A közösségben való viselkedés alapvető normáinak elfogadtatása, a feladatokhoz való pozitív hozzáállás, feladattudat és feladattartás kialakítása.

Elvárt teljesítmény:

Elemi szinten illeszkedjen a csoportba, ismerje és nevezze meg társait és a vele foglalkozó felnőtteket.

Környezete iránt legyen érdeklődő, alakuljon ki alapvető kommunikációs készsége (közeledésre adekvát reakció, részvétel közös tevékenységben /passzív is/, elemi szükségletek, igények jelzése).

Az eszközök (kanál, pohár, játékszerek, írószerek) rendeltetését ismerje, azokat segítséggel használja.

A feladathelyzetet fogadja el, legyen együttműködő, motiválható.
Figyelmét képes legyen néhány percre a feladatra irányítani.

Értékelés: A szöveges értékelés szempontjai: a közösségbe való beilleszkedés, az alapvető viselkedési szabályok betartása, együttműködő készség, az egyéni adottságaihoz mért intellektuális teljesítmény, a fejlődésében mutatkozó tendencia és a P.A.C. mérőeszközzel mért teljesítmény

1. Témakör: <i>Beszédfejlesztés megalapozása</i>		Fejlesztendő kompetencia: <i>Hangképző szervek erősítése. Artikulációs ügyesítés.</i>		Óraszám: 12
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Beszédtechnika fejlesztése	Légző-gyakorlatok. Hangképző szervek használatának tudatosítása, gyakorlása. Hangok artikulálása, szájról olvasás, állathangok utánzása.	Fontosabb hangképző szervek nevei, kilégzés, belégzés.	Képes legyen szabályos légzésre, a levegő megfelelő beosztására. Alakuljon ki megfelelő utánzókézsége.	Beszédfejlesztés 1/1 Ének-zene 1/1 1/3 Mozgásnevelés 1/4
Hallásfigyelem fejlesztés	Hangforrások felismerése, differenciálása. Állathangok felismerése, utánzása, ismert dallamok felismerése.	<i>Némán, halkan, hangosan</i>	Különböztesse meg környezete alapvető hangjait, ismerje fel a hangforrások irányát. Spontán beszéd során használjon megfelelő hangerőt.	
• Ritmusfejlesztés	• Dalok, mondókák ritmuskíséréssel, nagymozgások két ütemben. Szavak letapsolása. Egyenletes ütés két „hangszeren” váltakozva.	• A mozgásokban részt vevő testrészek megnevezése • Lassú, gyors, egyenletes	• Képes legyen járás közben a megadott ritmust tartani. • Kétütemű gyakorlatot utánzással végezzen.	
• Szókincs-bővítés	• Környezet tárgyainak megnevezése, képolvasás, tevékenységek megnevezése,	• Kérdés, felelet,	• Ismerje	

Kommunikációs készségfejlesztés	játékos utasítások végrehajtása. • Versek, dalok szövegének értelmezése. Köszönés, megszólítás, Irányított közös játék társakkal Szerepjátékok	• ki? mi? hol? (miért? mikor?) kérdések értelmezése. Alapvető érintkezési formulák (<i>Rokon, barát, idegen</i>) Munka, játék	környezetének tárgyait, azok rendeltetését. • Rákérdezésre adekvát válaszokat adjon.	
2. Témakör: Térorientációs gyakorlatok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Nagymozgások normalizálása.</i>		Óraszám: 12
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Téri relációk felismerése, létrehozása. Relációs fogalmak. Irányok	Tárgyak helyének meghatározása. Egymáshoz viszonyítása. Cselekvések tárgyakkal. Tárgyak, tárgyképek egyeztetése, „megkeresése”. Térirányok nagymozgásokkal. Téri relációk felismerése síkban. (feladatlapon), Soralkotás tárgyakkal, képekkel, rajzzal.	Elöl, hátul, <i>középen, oda, vissza.</i> alatt, fölött, mellett, alá, fölé, mellé, ki, be, fel, le stb. Balra, jobbra, középen.	A relációs fogalmakat értse meg és alkalmazza helyesen a cselekvés során. A téri relációkat segítségével fogalmazza meg. A balról jobbra haladás váljon számára automatikussá a spontán soralkotásnál.	Beszédfejlesztés 1/4 1/5 Mozgásnevelés 1/1 Számolás-mérés előkészítése 1/2
3. Témakör: Vonalvezetési gyakorlat, íráskészség megalapozása.		<i>Fejlesztendő kompetencia: Formák biztos egyeztetése, megnevezése.</i>		Óraszám: 12
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Formák differenciálása, egyeztetése.	Tárgyak megfigyelése, összehasonlítása Tárgyak felismerése tapintás útján.	Kerek, <i>szögletes, Széles, keskeny,</i> rövid,	Különböztesse meg a környezet tárgyai közül	Ábrázolás-alakítás 1/1

Formák megfigyelése, körüljárása.	Egyenes és görbe vonal követése Kör, négyzet, háromszög körüljárása, körülrajzolása tenyérrel, ujjal.	hosszú. Egyszerű formák nevei, ugyanolyan.	a gömbölyű és szögletes tárgyakat. Alap-formákat egyeztessen, biztosan differenciáljon, ismerje fel azokat a környezet tárgyain. Segítséggel hozzon létre felismerhető formákat különböző eszközökkel.	1/4 Számolás-mérés előkészítése 1/1
Formák kirakása, átrajzolása.	Szögletes és kerek formák kirakása, átrajzolása homokba bottal, papírra ujjal, ecsettel, ceruzával.	Az összehasonlítás szavai.	Segítséggel hozzon létre felismerhető formákat különböző eszközökkel.	
Könyv, füzet használata.	Könyv lapozgatása. Előre-hátra lapozás. Képek keresése, füzet lapozása, sorok teleírása, kihagyása, szóköz.	A könyvben való tájékozódás szavai, üres sor, tele sor, ujjnyi köz, vastag vonal,	Tanszereit rendeltetésszerűen, kímélve használja, a vonalközt vegye figyelembe.	
4. Témakör: Finommozgások fejlesztése.		<i>Fejlesztendő kompetencia: Fogás erősségének és gyengeségének tudatos irányítása.</i>		Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Ujjak irányított mozgatása.	Kéz ujjai (mondókák), ujjak „számlálása”, „zongorázás”.	Ujjak nevei, <i>egyenes-, behajlított ujj.</i>	Képes legyen hüvelyk-, és mutatóujjának egyenkénti önálló mozgatására.	Játékra nevelés 1/2 Számolás-mérés előkészítése 1/3
Tevékenység apró tárgyakkal.	Gyöngy felszedése, Pöttyi játék használata, papír tépkedése, mozaik ragasztása, baba etetése, öltöztetése.	Kicsi, nagy, egy darab.	Tudjon tárgyakat két- illetve. három ujjal megfogni, edénybe belerakni, puha papírból kis darabokat lecsipkedni.	

Kéz izomzatának fejlesztése.	Gyurma, agyag gyúrása, nyomkodása, lapítása, gömbölyítése, pálcika beleszurkálása, drót hajlítása.	Kerek, lapos, egyenes, görbe, erősen, gyengén	Alakítson gyurmát megfelelő nyomatékkal, tenyérrel, ujjal és pálcikával.	
Ceruzafogás elsajátítása, gyakorlása.	Vonalak húzása megfelelő nyomatékkal és ceruzafogással.	Álló-, fekvő egyenes kör-, kapu- és csésze-vonal.	A zsírkkrétát, krétát, ceruzát helyesen fogja és tudatosan irányítja.	
Megfelelő nyomaték gyakorlása.	Színezés, spontán rajzolgatás.	Sötét, halvány.	Tudatosan alkalmazza az író- és rajzeszközök, ceruza megfelelő nyomatékát.	
5. Témakör: Szem-kéz koordináció fejlesztése.		<i>Fejlesztendő kompetencia: Egyszerű mozdulatok kitartó ismétlése.</i>		Óraszám: 12
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Célzott gurítás, dobás.	Labda dobása, autó gurítása egymásnak, „kapuba”, célba.	<i>Gurítás-dobás differenciálása, cél.</i>	Labdadobást, -gurítást célirányosan végezzen, tegyen kísérletet az elkapásra.	Ábrázolás-alakítás 1/2 Játékra nevelés 1/1 Mozgásnevelés 1/5
Építés kockával, dominóval	Kockák egymásra rakása, építés párhuzamosan, minta szerint Dominó élére állítása.	<i>Illesztés, igazítás, pontosság.</i>	Hozzon létre viszonylag pontos illesztéssel stabil építményt.	
Fűzés.	Fűzőtábla használata nagy gyöngyök fűzése hurkapálcára, drótra, spárgára, ritmikus sor két színnel.	<i>Gyöngy-sor, hosszabb, rövidebb, eleje, vége, közepe.</i>	Végezzen megfelelő mozdulatokkal néhány percig kitartó munkát.	

Határok betartása.	Mozaik kirakás, nyomdázás meghatározott helyre, rajzolás során keret tisztán hagyása, autó végigvezetése „úton”	Betöltés, kihagyás	Értse meg, és képességei szerint tartsa be a szabályt.	
Pontok összekötése	Pontok közé ceruza, pálcika beillesztése, pontok összekötése ujjal, ecsettel, ceruzával.	Kösd össze!	Értse meg, és kevés segítséggel végezze el a feladatot.	
6. Témakör: Emlékezet-, gondolkodás- és figyelemfejlesztés		<i>Fejlesztendő kompetencia: Egyszerű összefüggések felismerése</i>		Óraszám: 12
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Rövid szavak utánamondása.	Szavak felidézése, és ismételt mondása játékos formában.	Ugyanaz, még egyszer.	Képes legyen rövid szavakat utána mondani, ismételni, néhány percnyi szünet után felidézni.	Beszédfejlesztés 1/1 1/6 Ének-zene 1/1 1/3
Tárgyak megfigyelése, változás észlelése	Tárgyak sorából „mi tűnt el? Mi változott?”	Ugyanolyan, hasonló (részben ugyanolyan)	Változásokat észleljen, jelezzen.	
Összefüggések felismerése.	Eseményképek feldolgozása, egyszerű összefüggések felismerése.	Miért? Kérdésre adekvát válasz.	Egyszerű összefüggéseket ismerjen fel, jelzés szinten fogalmazzon meg.	
Csoportosítás.	Környezet tárgyainak, személyeinek csoportosítása (felnőtt-gyerek, fiú lány, „ennivaló- nem ennivaló” szinten). Színek szerinti válogatás.	Alapfogalmak körének bővítése (étel, ruhanemű, jármű stb.)	Halmazból egy-egy meghatározott tárgyat válasszon ki. Elütő tárgyakat képes legyen kétfelé válogatni (babaruhák-	

Mondókák együtt mondással.	Mondókák, versek, kiválasztása tartalom alapján, rákérdezéssel Tartalmuk elmondása.	Versek, mondókák szavainak értelmezése	kockák). Versek, mondókák értő elmondásába (együttmondással) kapcsolódjon be.	

Évfolyam: 2.

Cél:

Az olvasás-írás elsajátításához szükséges alapvető készségek elsajátítása, a közös munka feltételeinek kialakítása.

Feladatok:

Az együttműködés feltételeinek - társakkal és felnőttekkel jó kapcsolat kialakításának – megteremtése.

Logopédiai gyakorlatokkal a beszédszervek erősítése.

Az olvasás-írás szempontjából alapvető téri relációk (balról jobbra, fentről le) begyakorlása.

A megfelelő érdeklődés felkeltésével az örömteli feladatvégzés esélyének megteremtése.

Megfelelő nyomaték kialakítása.

Elvárt teljesítmény:

Legyen együttműködő a beszédszervi gyakorlatok végzése során.

Ismerje fel környezete hangjait, zörejeit, társai és a vele foglalkozó felnőttek hangját.

Vegyen részt irányított csoportos tevékenységben.

Törekedjen a feladatok elvégzésére, szabályok betartására.

Ismerje fel a soralkotás (két elemből álló) ritmusát, próbálja meg azt (segítséggel) utánozni.

Ismerkedjen az irányokkal: fentről le, balról jobbra, utánzással alkalmazza azokat.

Segítséggel alkalmazza – megnevezésre – a téri relációkat.

Alkalmazza a különböző íróeszközöket (segítséggel), gyakorolja a ceruzafogást.

Legyen képes a tanult verseket, dalokat, mondókákat társaival csoportosan elmondani.

Értékelés: A szóbeli értékelés szempontjai: a közösségbe való beilleszkedés, az irányíthatóság, együttműködő készség, a kommunikáció, valamint az eszközhasználat szintje a fogatékosság mértékének figyelembevételével, P.A.C. mérőeszkővel mért teljesítmény alapján

1. Témakör: Beszédfejlesztés megalapozása		<i>Fejlesztendő kompetencia: Ritmus megfigyelése és pontos visszaadása</i>			Óraszám: 12
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Beszédtechnika fejlesztése.	Légzéstechnika fejlesztése. Ajak- és nyelvgyakorlatok. Artikulációs gyakorlatok. Szavak ejtése, szótagolás.	<i>Kedélyállapot</i> kifejezésére szolgáló szavak.	Képes legyen a környezetre vonatkozó önálló megállapítások megtételére, interaktív kapcsolat kialakítására.	Beszédfejlesztés 2/1 Ének-zene 2/1 2/3 Mozgásnevelés 2/4	
Hallásfigyelem fejlesztése.	Hangok, hangforrások és azok irányának felismerése, differenciálása.	<i>Térirány-</i> meghatározások.	Környezete hangjait ismerje fel, differenciálja, jelezze.		
Ritmusfejlesztés	Szavak letapsolása, versek, dalok ritmus- és mozgással kísérve.	Versek, dalok szövegének értelmezése	3-4 hangból álló ritmust utánzással tapsoljon le.		
Szókincs-bővítés.	Új szavak ismétlése, alkalmazása párbeszédben.	Kérdés, válasz.	Szót tárggyal, képpel egyeztessen.		
2. Témakör: Térorientációs gyakorlatok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Eligazodás nagyobb ismert térben, helymeghatározás követése.</i>			Óraszám: 12
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Eligazodás nagyobb térben (tanterem).	Eldugott tárgyak keresése, helymeghatározások	<i>Irány-határozók</i> (bele, fölé, mögé stb.)	Szűkebb környezetben	Beszédfejlesztés 2/4	

Bal-jobb differenciálása.			megfelelően igazodjon el.	2/5
Relációs fogalmak.	Menetelés, utánzó tevékenységek bal, ill. jobb kézzel	Bal, jobb, középső, szemben, háttal.	Jelölés segítségével differenciálja a bal-jobb oldalt, irányt.	Mozgásnevelés 2/1
Eligazodás 2 dimenzióban (könyv, feladatlap)	Helyszínek bejárása, meghatározása. Soralkotás (állj mellé, mögé stb.)	Könnyen érzékelhető ellentét-párok (hideg-meleg, sötét-világos stb.) Felnőtt, gyerek, öreg, fiatal, férfi, nő képen és valóságban	Hely-meghatározásokat segítséggel végezzen.	Számolás-mérés előkészítése 2/2
Irányjelző nyilak ismerete és használata.	Relációs fogalmak megállapítása képen	Ki? Mi? Kérdőszó értelmezése Tárgyak, személyek megkülönböztetése	Képes legyen a könyv kíméletes használatára, előre, hátra egyesével lapozására. Rákérdezésre adjon egy-szavas adekvát választ („hol...?, mi van a...?“).	
3. Témakör: Vonalvezetési gyakorlatok, íráskészség megalapozása		<i>Fejlesztendő kompetencia: Biztos ceruza fogás.</i>		
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Irányok követése.	Vonal rajzolása le, fel, jobbra, balra.	<i>Ugyanúgy, ugyanarra, ugyanoda...</i>	Alakuljon ki igénye az instrukciók pontos követése iránt.	Ábrázolás-alakítás 2/4
Irányított vonal húzása.	Ábrák, pontok összekötése homokban, táblán, feladatlapon.	Kösd össze! <i>Kerüld ki!</i>	Értse meg a feladatot, akár többszörös próbálkozással törekedjen a helyes megoldásra.	

Átírás.	Egyenes, kör, csigavonal, egyszerű szögletes formák szabályos átírása, másolása áttetsző papírra.	Egyenes-, görbe- kör- és csigavonal.	Tudatosan alkalmazzon egyenes és görbe vonalakat.	
Helyes testtartás, ceruzafogás gyakorlása.	A folyamatos munka idejének fokozatos növelése.	Egyenes, görbe testtartás, közel, távol.	Az íráshoz szükséges körülményeket szokja meg, igényelje a megfelelő feltételeket.	
Határok betartásának gyakorlása.	Ábrák kiegészítése, egyszerű formák rajzolása meghatározott helyre, széles vonalközbe.	Helymeghatározások.	Vegye észre a hibákat, alakuljon ki benne, elkerülésük, javításuk igénye.	
4. Témakör: Finommozgások fejlesztése		<i>Fejlesztendő kompetencia: Ujjak ügyesítése.</i>		Óraszám: 12
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Érzékelési gyakorlatok tapintással.	Tárgyak felismerése, kiválasztása tapintással.	Sima, <i>érdes</i> , puha, kemény.	Ismerjen fel tapintással ismert tárgyakat.	Ábrázolás-alakítás 2/2 2/3 Játékra nevelés 2/1 2/2 2/3
Ujjak mozgatásának finomítása.	Játékos gyakorlatok „zongorázás”, kopogás, integetés.	Kopogás alul, felül, kívül, belül, elől, hátul.	Képes legyen ujjai egyenkénti, akaratlagos mozgatására.	
Kéz, ujjak erősítése.	Gyúrás, nyomkodás agyaggal, drót hajlítása.	Gömbölyű, lapos, hosszú, rövid, vastag, vékony.	Keményebb agyagot, vastagabb drótot igyekezzen megmunkálni.	
Eszközök, szerszámok fogása.	„Szerelés” fogóval, anyacsavarral stb.	Szerszámok nevei, baleset óvatosság.	A szerszámokat	

Mozdulatok utánzása.	Mozdulatok alapján mindennapi tevékenység felismerése, utánzása.	Dolgozik, játszik.	utánzással rendeltetésszerűen használja. Idézzon fel, utánozzon kételemes mozdulatsort megfigyelés után.	
5. Témakör: Szem-kéz koordináció fejlesztése.		<i>Fejlesztendő kompetencia: Kétujjas fogás kialakítása.</i>		Óraszám: 12
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Szemtorna.	Mozgó tárgy követése szemmel, tájékozódás egy szemmel.	<i>A helyváltoztatás szinonimái.</i>	Képes legyen tekintetét tudatosan irányítani, fixálni.	Mozgásnevelés 2/5 Számolás-mérés előkészítése 2/1 Játékra nevelés 2/4 Önkiszolgálás 2/1
Formák összehasonlítása.	Logikai játék, hasonló formák keresése, egyeztetés feladatlapon.	Méret, szín, forma, ugyanolyan, hasonló.	Fedezzen fel feltűnő hasonlóságot különböző tárgyakon.	
Formák illesztése.	Építés kockából, dominózás, puzzle.	Hosszában, <i>keresztben</i> , <i>fordítva</i> .	Viszonylag pontos illesztéssel, hiba észlelésével, javításával építsen különböző eszközökkel.	
Gombolás.	Baba- és saját ruha gombolása.	Ruhadarabok neve.	Kitartóan gyakorolja a nagyobb gombok begombolását, a próbálkozások során a sikertelenséget viselje el.	
Célba dobás, gurítás.	Célzás táblára, szék alá, kapuba, egymásnak,	Bele, mellé, <i>találat</i> ,	Indítson a cél	

	Nagy gyöngy fűzése.	alapszínek, sötét, világos, hosszabb rövidebb.	irányában, a becsült távolság befolyásolja a dobás erejét.	
6. Témakör: Emlékezet-, gondolkodás- és figyelemfejlesztés		<i>Fejlesztendő kompetencia: Verbális emlékezet.</i>		Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Szavak utánamondása.	Egyes szavak, képről alkotott mondatok azonnali és késleltetett utánamondása.	Képen látható cselekvések.	Vegyen részt közös ének- és versmondásban	Beszédfejlesztés 2/1 2/3 2/4 Ének-zene 2/1 2/3 Játékra nevelés 2/4
Versek, dalok mondókák tanulása.	Közösen mondott memoriterek csökkenő segítséggel.	Szöveg értelmezése, új szavak ismertetése, rögzítése.		
Figyelemfejlesztő játékok.	Mi tűnt el? Mi változott a tárgyhalmazban? Lefordított képek megtalálása, képes lottó, puzzle-k.	Játékok, bútorok, edények.	Érzékelje, jelezze egy-egy ismert tárgy hiányát, feltűnő változását.	
Tapasztalatszerzés az utcán.	Meghatározott szempontok szerinti megfigyelések. Összefüggések felismerése.	Közlekedéssel kapcsolatos kifejezések, fogalmak. Járművek, funkciójuk.	Képes legyen ismert tárgyakat ismert fogalmak alá rendelni.	
Képolvasás.	Tematikus kép szereplői, tevékenységük felidézése emlékezetből, kérdések segítségével.		Kérdések segítségével idézze fel, mondja el egy eseménykép tartalmát.	

Olvasás - írás

Évfolyam: 3-8.

Cél

- Felkelteni a környezet iránti érdeklődést, és az ismeretek megszerzésére irányuló spontán törekvést kialakítani.
- Az olvasás-írás elsajátításához szükséges készségeket és képességeket folyamatosan fejleszteni.
- Az analízis-szintetizáló készség fejlesztésével az értő olvasás képességét megszerezni.
- Az olvasás-írás technikájának alkalmazásával képes legyen az információkat elemi szinten megszerezni, átadni.
- Valamennyi betűtípust megismertetni (kicsi-nagy, nyomtatott-írott), a feliratokon, számítógépes billentyűkön történő biztos eligazodás érdekében.

Feladat

- Hallási- és látási-figyelem fejlesztése, hang- és betűfelismerés (a betűk egyeztetése kicsi-nagy, írott-nyomtatott) betűk olvasása, írása.
- Szavak másolása, analízisa, írása diktálás után.
- Szavak értelmezése, mondatok alkotása, kiegészítése, megfogalmazása, önálló írása.
- Személyes adatok ismerete, önálló írása, hivatalos iratok ismerete, űrlapok kitöltése segítségével.
- Olvasás és íráskészség felhasználása a szabadidős tevékenység során (újság lapozgatása, egyszerűbb rejtvény megfejtése).

Elvárt teljesítmény

- Képes legyen alapvető tájékozódásra térben és vízszintes síkban.
- Rendelkezzen a környezeti elvárásoknak megfelelő alapvető írásos kommunikációs készséggel.
- A betűk megismerésével, összeolvasás illetve szóképfelismerés segítségével képes legyen rövid szöveg önálló elolvasására, értelmezésére.
- Képes legyen az olvasás-írás készségét szabadidejében is alkalmazni pl.: információszerzésre, szórakozásra.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés, évente állapotfelmérés P.A.C. mérőeszközzel. A félévi érdemjegy és az év végi osztályzat kiegészítése szóbeli tájékoztatással. Az értékelés a tanuló teljesítménye alapján a fogyatékoság mértékének és a fejlődés tendenciájának figyelembe vételével történik. 1-5 érdemjeggyel és szöveges értékeléssel.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt órakeret

Évfolyam	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Heti óraszám	4	4	4	4	2	2
Éves óraszám	148	148	148	148	74	74

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1. Beszédfejlesztés	15	20	28	18	-	-
2. Térorientációs gyakorlatok	15	20	15	10	-	-
3. Finommozgások előkészítése íráshoz	16	-	-	-	-	-
4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése	20	-	-	-	-	-
5. Íráselemek tanítása	12	-	-	-	-	-
6. Betűtanítás	26	36	35	30	14	16
7. Olvasás	26	36	35	30	20	18
8. Írás	18	36	35	30	20	20
9. Értő olvasás	-	-	-	30	20	20

Évfolyam: 3.

Cél:

Az olvasás-íráshoz szükséges alapkészségeket (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, gondolkodás, kifejezőkészség) fejleszteni.

Feladatok:

A tantárgy elsajátításához szükséges alapkészségek kialakítása, a környezet iránti érdeklődés felkeltése.

Egyszerű utasítások megértésének, követésének kialakítása.

A harmonikus személyiségfejlődés feltételeinek megteremtése, a csoportba való beilleszkedés elősegítése.

Megfelelő motiválással az együttműködés biztosítása.

A közösségben való viselkedés alapvető normáinak elfogadtatása, a feladatokhoz való pozitív hozzáállás és a feladattudat kialakítása.

Elvárt teljesítmény:

Elemi szinten illeszkedjen a csoportba, ismerje társait és a vele foglalkozó felnőtteket nevezze meg.

Tartsa be a legfontosabb viselkedési szabályokat.

Érdeklődjön környezete iránt és alakuljon ki elemi szintű kommunikációs készsége (közeledésre adekvát reakció, részvétel közös tevékenységben /passzív is/, alapvető szükségletek, igények jelzése).

Az eszközöket (kanál, pohár, játékszerek, ceruza), azok rendeltetését alapvetően ismerje, egyre kevesebb segítséggel használja.

Legyen együttműködő, motiválható feladathelyzetben, figyelmét néhány percig képes legyen a feladatra irányítani.

Értékelés: A szóveges értékelés szempontjai: a közösségbe való beilleszkedés, az alapvető viselkedési szabályok betartása, együttműködő készség, az egyéni adottságaihoz mért intellektuális teljesítmény, a fejlődésében mutatkozó tendencia és a P.A.C. mérőeszközzel mért teljesítmény.

1. Témakör: Beszédfejlesztés		<i>Fejlesztendő kompetencia: Hangszintézis képessége.</i>		Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Beszédtechnika fejlesztése.	Logopédiai gyakorlatok.	<i>Különböző kedélyállapotok kifejezése.</i>	Törekedjen az érthető beszédre, figyelmeztetés után a	Beszédfejlesztés 3/1 Ének-zene 3/3

Hang kiemelése.	Szavak letapsolása, szótagolás, Kezdőhang és befejező hang leválasztása. Hangoztatás.	Hangok önálló ejtése. Zöngés hangok ejtésének kitapintása.	hibák javítására. Kezdőhang alapján szavakat differenciáljon.	
Ritmusfejlesztés.	Szótagolás, rövid és hosszú szótagok, szavak ritmusos tapsolása.	Hang, szó, mondat leegyszerűsített megkülönböztetése.	Beszéde váljék tudatosabbá, árnyaltabbá.	
Szókincsbővítés.	Versek mondókák dalszövegek értelmezéssel.	Új szavak értelmezése mondatalkotással.	Az új szavak épüljenek be szókincsébe.	
Irodalmi élmények.	Mesehallgatás, segítséggel visszamondás, dramatizálás.	<i>Rokon értelmű szavak.</i>	Rövid mesét végighallgatás után rákérdezésre felidézzen, visszamondjon.	
2. Témakör: Térorientációs gyakorlatok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Tér fogalmak használata (elöl - hátul, közel – távol).</i>		Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Lateralitás gyakorlása.	Bal-jobb megállapítása, jelölése.	Páros testrészek.	Emlékeztető segítségével képes legyen a bal-jobb oldal, illetve irány differenciálására.	Ábrázolás-alakítás 3/2 Számolás-mérés 3/2 Tánc- és drámajáték 3/1
Soralkotások.	Sorok átrendezése, új tagok beillesztése (gyerekek, játékok).	Sor eleje, vége, közepe, <i>utolsó előtti.</i>	A balról jobbra haladás rögzüljön: soralkotás alkalmával alkalmazza spontán módon is.	

Téri relációk gyakorlása.	Cselekvés alapján a kapott utasítás „megfejtése”	<i>Téri relációk fogalmai.</i>	A tanult téri relációkat a gyakorlatban megfelelően alkalmazza.	
Hely meghatározása eseményképen, rajzon.	Képolvasás, kép kiegészítése meghatározott helyeken (rajz, nyomda).	Téri relációk mondatba helyezése.	Használja helyesen a téri relációk kifejezéseit a spontán beszéd során is. <i>Javítása a hibás helymeghatározást.</i>	
3. Témakör: Finommozgások előkészítése íráshoz		<i>Fejlesztendő kompetencia: Kézdominancia megerősítése.</i>		Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Ujjgyakorlatok.	Zongorázás, kopogás, tevékenységek apró tárgyakkal, tépésmozaik készítés.	Tevékenység megfogalmazása (csipegetés, <i>sodrás</i> , <i>csavarás</i> ...).	Végezzen mindkét kézzel ügyesítő gyakorlatokat.	Ábrázolás-alakítás 3/2 3/3 3/4 Játékra nevelés 3/1 ¾
Írányok megkülönböztetése síkban.	Eseménykép figurái a középponthez, ill. egymáshoz viszonyítva.	<i>Fokozás alkalmazása (még feljebb, legszélén...).</i>	Értse meg, és kövesse az irányokra vonatkozó utasításokat.	
Vonalvezetési gyakorlatok.	Ceruzával haladás ábrák, párhuzamosok között.	Íráselemek, egyszerű alakzatok nevei.	Egyszerű ábrákat másoljon a tábláról.	
Íránymozgás.	„kockás” papíron kisebb-nagyobb négyzetek, lépcső rajzolása.	Kösd össze!, Karikázd be!, Húzd alá!, Húzd át! utasítások megértése.	Szabad kézzel felismerhető ábrát rajzoljon.	

Íráskészség megalapozása.	Színezés, határok betartása. Nyomaték változtatása.	Forma betöltése, kihagyása, <i>Színezés sötétre, halványra.</i>	Végezze a feladatokat. tudatos vonalvezetéssel, megfelelő ceruzafogással és nyomatékkal. Alakuljon ki az előnyben részesített oldal tudatos használata.	
4. Témakör: Szem-kéz koordinációjának fejlesztése		<i>Fejlesztendő kompetencia: Szemmel mozgó figura követése. Egy pontra fixálás.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Célba dobás.	Táblai ábrák célzása. babzsákkal, papírrepülővel.	<i>Cél, irány</i> , közelebb, távolabb, alsódobás, felsődobás.	Tudatosan próbálkozzon a megfelelő erővel, jó irányba való dobással.	Játékra nevelés 3/1 3/4 Mozgásnevelés 3/5 Számolás-mérés 3/2
Csomókötés.	Babaruhára, fűző-játékra, saját cipőre csomó kötése.	Vastag, vékony <i>zsinór</i> , <i>Laza</i> , szoros csomó	Képes legyen szimpla csomó kötésére, meghúzására. Segítséggel próbálgassa a masni- kötést.	
Építés	Építés önállóan és minta után. Építőelemek pontos illesztése.	Fal, kerítés, oszlop, torony, <i>vízszintes</i> , <i>függőleges</i> elhelyezés	Hozzon létre minta után stabil építményt különböző építőelemekből.	
Soralkotások.	Kártyák, dominó sorba rendezése vízszintes és	Sorok, oszlopok,		

Kép összeillesztése.	függőleges irányban. Szétvágott kép, mesekocka elemeinek összeillesztése.	szomszédok, következő Kép széle, kerete, <i>fejjel lefelé.</i>	Képes legyen helymeghatározás alapján a megfelelő elem kiválasztására. Illesszen össze két elemet önállóan, az esetleges hibákat észlelje, javítsa.	
5. Témakör: Íráselemek tanítása		<i>Fejlesztendő kompetencia: Vizuális nyom észlelése és követése.</i>		Óraszám: 12
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Álló, fekvő egyenes. Kör-, kapu- és csészevonal Hurok- és horogvonalak. Íráselemek írása sorközbe.	Ritmikus sor 3-4 elemből (II – II – II) Betűelemek felismerése ábrákban. Ábrák kiegészítése, betűelemekkel. Nyitott és zárt forma differenciálása. Hurok- és horog-vonal átírása, másolása. Rajz kiegészítése. Azonos írásjelek felismerése, jelölése, sor folytatása.	Egyenesekből kirakható jelek (+, -, relációs jel), kirakása, használata. <i>kezdőpont egyező irány, ellenkező irány fogalma.</i> Sorköz, határvonal, kisebb, nagyobb, befér, kilóg.	Differenciálja és megfelelően alkalmazza az álló, fekvő és ferde vonalakat. Rajzoljon felismerhetően egyszerű formákat, a sikertelen próbálkozások ne szegjék kedvét. Betűelemeket átírjon, differenciáljon, felismerhetően másoljon. Kövesse a helyes irányt írás során, a szó- és	Ábrázolás-alakítás 3/4 Játékra nevelés 3/4

Íráselemek írása vonalrendszerbe.	Ismerkedés a vonalrendszerrel, vastag vonal megállapítása, megkezdett sor folytatása.	Vonalrendszerbe írás fogalmi.	sorközüket tartsa be. Az íráselemek helyének figyelembevételével alkosson önállóan sort a vonalrendszerbe.	
6. Témakör: Betűtanítás (a, i, í, o, ó, m, l)		Fejlesztendő kompetencia: Időfogalom észlelése, rövid – hosszú biztos elkülönítése.		Óraszám: 26
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Hangkihallási gyakorlatok.	Játékos hallásfigyelem fejlesztő gyakorlatok. Hang kihallása szó elején, végén, közepén.	Hangosan, halkan, suttogva, <i>némán</i> . <i>Személyek, tárgyak meghatározása.</i> „Ki? Mi?” kérdések segítségével.	Ismerje fel egy-egy hang jelenlétét ill. hiányát erősen artikulált ismert szavakban. Legyen együttműködő, törekedjen a minél tisztább kiejtésre.	Beszédfejlesztés 3/1 Ének-zene 3/1 3/3 Játékra nevelés 3/4
Magánhangzók felismerése ajakállásról.	Szájról olvasás (nevek, ismert szavak), ajakállások utánzása.			
Kezdőhang leválasztása.	Szavak szótagolása, tapsolása. Kezdőhang kiemelése, önálló hangoztatása hosszan, röviden	Lassú, gyors tapsolás, <i>hosszú, rövid hangok</i>	Hangsúlyozott kezdőhang kihallása ismert szóból.	
Szógyűjtés.	Tematikus szógyűjtés. Szavak felismerése körülírás alapján.	Mondatalkotás a gyűjtött szavakkal.	Képes legyen különböző szempontok (tartalom, kezdőhang stb.) szerint szavak differenciálására.	
Hang-betű egyeztetés.	Ismert betű kiválasztása betűsorból, felismerése, hangoztatása nevekből, ismert szavakban.	Ismert szavak jelentésének magyarázata (mire való a...).	Tudjon betűhöz megfelelő hangot,	

			hanghoz betűt társítani.	
7. Témakör: Olvasás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Tanult hangok biztos felismerése, kihallása.</i>		Óraszám: 26
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Betűfelismerés.	Ismert betűk keresése könyvben, újságban, utcai feliratokon.	Ellentétes szópárok.	Ismerje fel a tanult betűt hallott és látott szóban.	Beszédfejlesztés 3/1 Ének-zene 3/1 3/3 Játékra nevelés 3/4
Két betű összeolvasása.	Szavak felismerése magánhangzók alapján.	Felismert szavak értelmezése.	Képes legyen a betűket megfelelő sorrendben kirakni, másolni.	
Szógyűjtés kezdő szótaggal.	Azonos kezdőhangú szavak közül a két azonos betűvel kezdődőek kiválasztása, elemzése. Azonos szótaggal kezdődő szavak kiválasztása, értelmezése.	Szavak alakja, jelentése, írása, kiejtése. <i>Mondat befejezése odaillő szóval.</i>	Vegyen részt aktívan a közös munkában.	
Tárgykép-szó egyeztetés ismert betűk alapján.	Szavak felismerése körülírás és kezdőhang alapján.		Egyeztessen szóképeket tárgyakkal, tárgyképekkel.	
Versek, mondókák tanulása.	Versek, mondókák közös elmondása, ismert hangok, betűk kiemelése.	Versek, mondókák új szavainak értelmezése.	Vegyen részt iskolai rendezvényen közös szereplésben.	

8. Témakör: Írás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Betűformák felismerése nagymotorika és finommotorika segítségével.</i>		Óraszám: 18
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Betűforma vázolása.	Betűalakítás padon, táblán, írólapon.	Írólap tartása, betű helye, mérete.	Helyezze a betűt az írás során megfelelő méretben a megfelelő helyre.	Ábrázolás-alakulás 3/4
Írás sorközbe távolság-tartással.	Betű átírása és írása egyesével.	<i>Hosszú, rövid hangok, jelölésük.</i>	Tartsa be a sorokat, sorközöket és a haladási irányt.	
Két betűs szavak átírása, másolása.	Átírás. Másolás előírásról, tábláról.	kezdőhang – első betű.	Megbízhatóan kapcsolja össze a megfelelő betűt és hangot.	
Írás, diktálás után.	Szógyűjtés azonos magánhangzókkal, a magánhangzók leírása.	<i>Szavak értelmezése; hasonló, különböző ellentétes értelmű szavak.</i>	2 betűs szót önállóan, annál hosszabb szót segítséggel írjon, másoljon.	

Évfolyam: 4.**Cél:**

A betűk növekvő számával egyre több értelmes szót leírni, a betűt, mint információs eszközt értelmezni.
Az írás- és olvasáskészséget folyamatosan fejleszteni.

Feladatok:

Betűk keresése, felismerése „semleges” területeken (utcán, újságban), szavak értelmezése.

A betűk felismerése, kiolvasása, másolása, betűformák alakítása, javítása.

Betű és hang kapcsolatának folyamatos gyakorlása.

Folyamatos logopédiai fejlesztés.

A tanult betűk felismerése, hangoztatása, új betűk tanítása, gyakorlása.

Az egész ismert betűkészlet állandó felszínen tartása.

Elvárt teljesítmény:

Ismerje fel a tanult betűket, és tőle telhetően tudja leírni.

Megadott kezdőbetűvel gyűjtsön szavakat.

Tudjon betűt, hangot írott és kimondott szavakban felismerni.

Differenciáljon szóképeket néhány tanult betű alapján.

Írja a betűket, szótagokat diktálás után.

Legyen képes szógyűjtésre tartalom, illetve alaki kritériumok alapján.

Értékelés: Az elbírálásnak tükröznie kell a tanuló elért eredményeit a térbeli tájékozódás, a tanult betűk felismerése, írása, szavak önálló olvasása, írása terén figyelembe véve a P.A.C. mérőeszkővel mért objektív eredményeket. Az értékelés 1-5-ig érdemjeggyel történik.

1. Témakör: Beszédfejlesztés		<i>Fejlesztendő kompetencia: Hangzódifferenciálási képesség.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Beszédtechnika további fejlesztése.	Logopédiai gyakorlatok.	Megszólítások, köszönések.	Vegye figyelembe az érintkezés szabályait.	Beszédfejlesztés 4/1 Ének-zene 4/3 Játékra nevelés 4/4 Tánc- és drámajáték 4/1
Hangok kiejtésének javítása.	Artikulációs gyakorlatok Hangok önálló ejtése hosszan, röviden.	<i>Megfelelő hangerő, megfelelő hanghordozás</i>	Észlelje a hibás ejtést, törekedjen javítására.	
Hangok meghallása szó elején, közben, végén.	Látott-hallott szavak analizálása, magánhangzók kiemelése.	Magánhangzó,	Értse meg a kimondott és leírt szó kapcsolatát.	

Ritmusfejlesztés.	Dalok, mondókák ritmuskísérettel.	<i>mássalhangzó.</i>	Vállaljon a csoport előtt önálló „fellépést” ismert dallal, verssel.	
Szókincs-bővítés.	Képes újság nézegetése, Személyes élmények felidézése.	Dalokban, mondókákban előforduló új kifejezések. mesék, igaz történetek, <i>pletykák.</i>	Mondja el kevés szóval élményeit.	
2. Témakör: Térorientációs gyakorlatok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Helyhatározás síkban és térben.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Lépegetés társasjáték-táblán.	Közös társasjáték, lépés bábuval.	Előre lép, hátra lép, még egyszer dob.	Legyen képes bábujaival megfelelő számú és irányú lépésre (kis segítséggel).	Játékra nevelés 4/4 4/5 Számolás-mérés 4/5
Játékos feladatok.	Tárgyak eldugása, megkeresése.	<i>Pontos helymeghatározások.</i>	Kövesse a megadott instrukciókat, társaival legyen türelmes.	
Képolvasás.	A kép szereplőinek helyzete, tulajdonságai emlékezetből.	Külső és belső tulajdonságok (Szógyűjtés „milyen a...?” kérdésre).	Adjon adekvát, egyszavas választ ki?, mit csinál? milyen? Stb. kérdésekre.	
Tájékozódási gyakorlat 3x3-as négyzethálón.	Adott sor és oszlop („emelet, lakás”) jelölése bábuval, rajzzal.	Alsó, felső, <i>jobb- és bal oldali</i> szomszédok.	Ismerje fel önállóan a felső, alsó, szélső és	

Ismerkedés a tanterem alaprajzával.	Saját-, társai- és berendezési tárgyak helyének bejelölése.	Térkép, irányok.	középső sorokat, oszlopokat. Ismerje fel az alaprajz és a valóság közti összefüggést.	
6. Témakör: Betűtanítás (e, v, u, ú, t, á, s, p)		Fejlesztendő kompetencia: Látási diszkrimináció.		Óraszám: 36
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Ismerkedés az új betűkkel.	Kezdőhang leválasztása, hang-betű egyeztetése.	Szó, szóköz.	Ismerje fel a tanult betűt és egyeztesse a megfelelő hanggal, amit hallott és látott a szóban.	Beszédfejlesztés 4/1 Játékra nevelés 4/4
A mondat.	Képolvasás, két-három szavas mondatok alkotása.	A „mondat” egyszerű meghatározása, Kezdőbetű, írásjel.	Alkosson mondatot kérdésre megadott szóval.	
Szó-kép egyeztetés.	Ismert betűk alapján szó felismerése, egyeztetése képpel.	Emberről jelölő szavak (válaszok „ki?” kérdésre).	Egyeztessen ismert szót képpel, képet szóval.	
Betű felismerése szövegben.	Aktuális betű keresése újságban, utcai feliratokon.	Újságcímek, utcai feliratok értelmezése.	Saját nevét ismerje fel, keressen benne ismerős hangot és betűt.	

7. Témakör: Olvasás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Az alkalmazott jelek, jelzések által közvetített utasítások betartása.</i>			Óraszám: 36
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Szó kirakása.	Megadott betűkből szó kirakása.	Betű, szótag, szó, mondat.	Önállóan rakjon ki 3 betűs szót (minta után vagy diktálásra).	Beszédfejlesztés 4/1 Játékra nevelés 4/4 4/6	
Szó analizálása.	Letakart szó kitalálása 1, 2, 3 felfedett betű alapján.	Hasonlóság, különbség konkrét példákon.	Tartsa be a betűk sorrendjét, a hibákat jelezze, segítséggel javítsa.		
Tárgy-kép-szó egyeztetése.	Kép alapján hiányos szó megfejtése, hiányzó betű pótlása.	Kösd össze!, Karikázd be!, Húzd alá! stb. utasítások.	Tudatosan alkalmazza a különböző jelöléseket.		
Tőmondatok olvasása.	Két szavas mondatok olvasása. Alanyok illetve állítmányok cseréje.	<i>Kérdőszavak, válaszok párosítása.</i>	Értse meg az önállóan olvasott rövid mondat tartalmát.		
Versek, mondókák tanulása.	Leírt versekben szavak keresése jelölése.	Versek értelmezése, sorok, <i>rímek</i> , tartalom.	Értelmesen, hangsúlyozva mondjon verset.		
8. Témakör: Írás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Rész – egész észlelése.</i>			Óraszám: 36
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Betűk írása sorközbe.	Betűk írása egyenként, szóközzel.	sor, vastag vonal,	Biztosan ismerje fel és		

Kétbetűs szavak írása.	Kétbetűs szavak gyűjtése, írása Szó kiegészítése igekötővel. <i>Igekötő alkalmazása szó jelentés-változásának megfigyelése.</i>	margó,	egyeztesse a betűket, hangokat. Szavak kiegészítése igekötővel. Pontosan fogalmazza meg mondanivalóját spontán beszédében segítséggel.	Játékra nevelés 4/4
Betűk, szótagok, szavak másolása.	Három betűs szavak keresése nyomtatott szövegben. Másolás. Szótaghalmazból megadott elemek másolása (csak a 3 betűsek, csak az m-mel kezdődőek stb.).	szó, szótag, egy szótagú szavak.	Pontosan, figyelmesen másoljon, az esetleges hibákat segítséggel javítsa.	
Betűk, kétbetűs szavak írása diktálásra	Két betűs szavak kirakása, betűk megfordítása a (le-el, be-eb, lé-él). Megadott kezdőbetűvel tematikus szógyűjtés.		Képes legyen önálló munkavégzésre (5-6 szó leírása), utána közös ellenőrzésre, javításra.	

Évfolyam: 5.

Cél:

Felkelteni az érdeklődést a környezetében található olvasnivalók iránt.

Az értő olvasást megalapozni, az összeolvasás technikáját fejleszteni, a tempót gyorsítani.

Az analízáló-szintetizáló készség fejlesztésével az önálló írást megalapozni.

Az írás külalakját állandóan javítani (általános rendezettség, sor, szóköz betartása, betű alakítása).

Feladatok:

Verbális kommunikáció folyamatos fejlesztése, mondatok megfogalmazása.

Szavak diktálás utáni írása, a mondatalkotás szabályainak betartása, rövid mondatok írása szavanként diktálással.

A 9 magánhangzó és 11 mássalhangzó betűkártyáival szavak önálló alkotása, leírása.

A hangok helyes kiejtésének folyamatos gyakorlása, a kiejtett hang és a megfelelő betű közötti kapcsolat állandó megerősítése.

Elvárt teljesítmény:

Ismerje fel, mondja ki a tanult betűket, alkosson szótagokat és írja le azokat diktálás után is.

Alakuljon ki alapvető íráskészsége.

Automatikusan alkalmazza az írás irányát és helyét a vonalközben.

Képes legyen szavak elemzésére, betűkártyával való kirakására, másolására, hiányzó betűk pótlására.

Értékelés: 1-5 érdemjeggyel, és szöveges értékeléssel, figyelembe véve a munkához való hozzáállást és a tanuló beszédszervi hátrányait. Évenként P.A.C. felmérés.

1. Témakör: Beszédfejlesztés		<i>Fejlesztendő kompetencia: Vizuális- és verbális emlékezet fejlesztése.</i>		Óraszám: 28
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Helyes artikuláció gyakorlása.	Logopédiai gyakorlatok.	Különböző kedélyállapotok megállapítása képről.	Törekedjen érthető beszédre, hibák spontán javítására.	Beszédfejlesztés 5/1 Ének-zene 5/1 Tánc- és drámajáték 5/3
Hanglejtés, hangerő, stílus.	Versek, mondókák hangsúlyozása.	Családi és nemzeti ünnepek.	Kapcsolódjon be egyéni és csoportos fellépésekbe az iskolai ünnepélyeken.	
Mondatalkotás megadott szóval.	Tematikus szógyűjtés, mondatalkotás adott szavakból.	régen, most, <i>majd</i> (igeidők használatának	Váljké beszéde tudatosabbá,	

Szókinszbővítés.	TV-nézés különböző nyelvű műsorok nézése, a látottak megbeszélése.	tudatosítása). országok, népek, magyar-nem magyar	tartalmilag pontosabbá. Alakuljon ki alapvető fogalma Magyarország és „külföld”, a magyar nyelv és idegen nyelv különbségéről.	
Szógyűjtés, mondatalkotás képről.	Eseményképhez történet kitalálása, majd elmondása közösen.	Családi, országos és helyi események.	Átélt eseményekről érthetően számoljon be.	
2. Témakör: Térorientációs gyakorlatok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Alak – háttér elkülönítése.</i>		Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Térbeli tájékozódás gyakorlása.	„Üzenetek” eljuttatása az iskola különböző részeire.	Le-fel, jobbra-balra (közlekedés az iskolán belül önállóan).	Teljesítse a személyére szabott feladatot.	Ábrázolás-alakítás 5/1 5/2 Beszédfejlesztés 5/4 Számolás-mérés 5/5 Tánc- és drámajáték 5/1
Téri helyzetek transzformálása síkra.	Tájékozódás az iskola alaprajzán. Útvonal együttes bejárása, berajzolása.	Különböző helyiségek, rendeltetésük, ott dolgozó felnőttek, munkájuk.	Fokozódjon önállósága, megbízhatósága, feladattudata.	
Puzzle kirakása.	Elem helyének megkeresése, forgatás, illesztés.	<i>türelem, kitartás</i> sorok, széle, közepe	Az ügyességének megfelelő játékot tudatosan (nem próbaszerencse alapon) rakja ki!	

Távolság becslése, ellenőrzése.	Tárgyak elhelyezése közelebb, távolabb.	Közel, távolabb, <i>innen, túl...</i>	Értse meg és alkalmazza az árnyaltabb hely-meghatározásokat.	
6. Témakör: Betűtanítás (ő, ő, c, é, k, ü, ű, f, b, z)		<i>Fejlesztendő kompetencia: Szóképzés, szűkítés, bővítés műveletei</i>		Óraszám: 35
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Új betű ismertetése.	Betű kiemelése szóból.	Szókincs-bővítés, szómagyarázat szükség szerint a betűkészlet növeléséből adódóan.	Ismerje fel, írja, és olvassa össze az új betűt a korábban tanultakkal.	Beszédfejlesztés 5/1
Szótagok, szavak kirakása.	Szavak kirakása közösen, minta után, diktálásra, önállóan.	kezdő szótag, végződés.	Képes legyen szavak analizálására, betűk kapcsolására, összeolvasására.	
Hiányzó betűk, szótagok pótlása.	Hiányzó betűk, szótagok felfedezése, pótlása. Szavak kiegészítése raggal, jellel. Szavak értelmének megváltoztatása 1-1 betű vagy szótag cseréjével.	Szavak tartalma, alakja. <i>Azonos alakú szavak, rokon értelmű szavak.</i>	Segítséggel munkáját ellenőrizze, hibáit fedezze fel, és megfelelően javítsa.	
Két szótagú szavak írása.	Szavak másolása, diktálás után írása, hibák észrevétele, javítása.	Szavak módosítása igekötővel.	Észlelje, és próbálja megfogalmazni a szavak jelentés-módosulásait.	
Nevek, mondatkezdő betűk jelölése.	Újságban, könyvben nagy betűk keresése.	<i>Szabály meghatározása (mit írának nagybetűvel?).</i>	Értse meg a tulajdonnevek és köznevek különbségét.	

Mondatvégi írásjel.	Írásjelek megfigyelése. Kérdő mondatok alkotása.	Mondat meghatározása, fajtái.	Tudatosan használja az írásjeleket írás és olvasás során	
7. Témakör: Olvasás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Szöveg szó szerinti megértése.</i>		Óraszám: 35
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Hangok és betűk egyeztetése. Szavak olvasása, szókép és tárgyak egyeztetése. Tőmondatok olvasása. Versek, mondókák tanulása.	Hangok alapján betűk kirakása. Szavak, tárgyak és képek egyeztetése. Kétszavas mondatok olvasása, alkotása, értelmezése. Hallás után tanult vers írott formájában betűk, szavak keresése.	Hang – betű. Kösd össze! Karikázd be! Utasítások. Szó, mondat, pont, nagybetű. Vers, mondóka, ének.	Rakjon ki, írjon le 3-4 betűs szót hallás után. Tudatosan alkalmazza a megfelelő jelöléseket. Tőmondatokat - szükség esetén segítséggel – olvasson. Önállóan mondjon el verseket, mondókákat.	Beszédfejlesztés 5/1 Tánc- és drámajáték 5/2
8. Témakör: Írás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Látási diszkrimináció, nagyság konstancia.</i>		Óraszám: 35
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Betűk írása sorközbe. Szavak másolása. Írás, diktálás után.	Önálló munka, önálló ellenőrzés. Meghatározott. szó keresése könyvből. Másolás, ellenőrzés, javítás. Mondat diktálása szavanként, visszaolvasása	Névelő fogalma, keresése leírt szövegben Szó jelentésének körülírása, rokon értelmű szavak	Mutasson fejlődést a figyelme önállóság és koncentrációkészség terén, a betűk írása során. Fokozódó önállósággal oldjon meg összetett feladatokat. Váljon rendezettebbé,	Olvasás-írás 5/1, 5/2

Rövid mondatok másolása.	mondatként. Másolás tábláról, megjelölt mondat másolása könyvből. Hiányos mondat kiegészítése szóban.	gyűjtése Mondat fajtái: . ? . ! <i>alkalmazásai, példamondatok alkotása.</i> Mondat szabályai. szóban, írásban.	tudatosabbá tevékenysége, munkája. Fokozódjék munkája során feladattudata, kitartása.

Évfolyam: 6.

Cél:

Beszédfejlesztés, szókincset folyamatosan bővíteni.

A kiejtést, beszédtempót és hanghordozást folyamatosan korrigálni.

A bővülő betűkészlettel egyre hosszabb szavakat, mondatokat írni, olvasni, értelmezni.

A kis- és nagy betűket ismerni, egyeztetni, megnevezni.

Feladatok:

Logopédiai és kommunikációs gyakorlatok, új betűk tanítása, hang-betűegyeztetések.

Szavak, rövid mondatok önálló írása, elemzése, kiegészítése, értelmének megváltoztatása.

A mondatalkotás szabályainak betartásával önálló feladatok megoldása (kérdés, válasz, kiegészítés).

Természetességre törekvés az írás és az olvasás alkalmazásában a mindennapi életben.

A hangok meghallásával, szóelemzéssel önálló írás gyakorlása egyre magasabb szinten.

Elvárt teljesítmény:

Ismerje fel a tanult betűket, rövid szavakat önállóan írjon le.

Olvasson ki önállóan szavakat, rövid mondatokat.

Alkosson rövid mondatokat és írja le azokat a mondatalkotás szabályainak betartásával.

Érdeklődjön a környezetében fellelhető írásos információk iránt.

Önállóan fogalmazzon meg és írjon le rövid mondatokat.

Értékelés: 1-5 érdemjeggyel és szöveges értékeléssel az olvasás-írás terén mutatott érdeklődés, önállóság és a képességeihez, a saját és a csoport teljesítményéhez mért egyéni fejlődés figyelembevételével és a P.A.C. mérőeszközzel mért objektív eredmények alapján.

1. Témakör: Beszédfejlesztés		<i>Fejlesztendő kompetencia: Tagolt beszéd.</i>			Óraszám: 18
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Beszédtechnika további fejlesztése. Személyi adatok gyakorlása. Mondat bővítése újabb és újabb bővítményekkel. Mondat befejezése, kiegészítése.	Légzőgyakorlatok. Szappanbuborék fújása. Teljes nevének, lakcímének másolása. Mondat bővítése újabb és újabb bővítményekkel. Mondat többféle befejezése.	<i>Levegő benntartása, beosztása.</i> Napló. Személyi adatok. <i>Kérdő névmások használata.</i> Kérdés és felelés, <i>társalgás szabályai.</i>	Beszéljen folyamatosan, nyugodtan, érthetően. Ismerje legfontosabb adatait. Fejezze ki pontosan mondanivalóját. Tartsa be a kérdés és felelés formai- és tartalmi követelményeit.	Beszédfejlesztés 6/1 Tánc- és drámajáték 6/1 6/2	
2. Témakör: Térorientációs gyakorlatok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Tájékozódás táblázatban</i>			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Játékos feladatok. Hely-meghatározások. Tájékozódás 4x4-es táblázatban.	Tűz-víz játék. Tárgy elrejtése, megtalálása. Egyszerű ábrák rajzolása a megfelelő helyre.	A megtalálás helyének pontos meghatározása. Csere, helycsere alkalmazása. Oszlopok, sorok számozása, önálló munka, önálló,	Fogalmazzon meg téri relációkat többféleképpen. Végezzen helymeghatározásokat különböző pontokhoz viszonyítva. Értse meg a szabályt, a „táblázatot” önállóan	Beszédfejlesztés 6/4 Tánc- és drámajáték 6/1	

Megfigyelések az utcán.	Térbeli helyzetek megfigyelése, megfogalmazása.	ellenőrzés. <i>Vízszintes és függőleges feliratok.</i>	töltse ki. Függőlegesen írt feliratot ismerjen fel, olvasson össze.	
6. Témakör: Betűtanítás (d, j, n, h, sz, r, g, ny)		<i>Fejlesztendő kompetencia: Kis- és nagybetűk differenciálása</i>		Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Új betű ismertetése.	Betű kiemelése, hangoztatása, írása, olvasása, kapcsolása.	Kétjegyű mássalhangzó.	Ismerje fel, és készség-szinten alkalmazza a tanult betűket.	Tánc- és drámajáték 6/1 6/2
Játék a betűkkel.	Anagramma kirakása (retek, teker keret stb.) valamennyi változat leírása emlékezetből.	Törd a fejed! Ki tud többet? –vetélkedő.	A gondolkodás, a Épüljön be az elfoglaltságai közé a fejtörők megoldása, szabadidős tevékenységként.	
Szótagok, szavak kirakása.	Szógyűjtés az új szavakkal, kirakásuk, másolásuk.		Fejlődjön kitartása, önfegyelme, feladattartása a gyakorlás során.	
Hiányzó betűk, szótagok pótlása.	Azonos szótaggal kezdődő szavak gyűjtése, értelmezése.	Hiány, pótlás, csere, kihagyás.	Legyen igényes munkájában, teljesítményében	
Nevek, mondatkezdő betűk jelölése.	Hiányzó betűk pótlása, beillesztése, betűk cseréje.	<i>Tulajdonnevek írásának szabályai.</i>	Érdeklődjön környezete iránt, tegyen önálló „felfedezéseket” a térképen!	
Mondatvégi írásjel:!	Nagybetűk keresése újságban, könyvben. Városok nevének gyűjtése a térképről.	Különböző érzelmek megfigyelése képen. „Miért?” (szomorú, sír,	Képes legyen konkrét kérdésre egyszavas adekvát választ adni.	
	Felkiáltójel alkalmazása, írása.			

		vidám, nevet stb.).		
7. Témakör: Olvasás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Olvasás, az írásjeleket figyelembe véve.</i>		Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Rövid mondatok olvasása, értelmezése. Eseményképek sorba rendezése, magyarázása. Tárgy - kép - szó egymáshoz rendelése. Összetett mondatok befejezése „pedig”, „de”, „mert”, kötőszavak után. Feliratok olvasása az utcán.	Kérdések feltevése egymásnak az olvasmánnyal kapcsolatban. Cselekvések megnevezése, időrendjük megállapítása. Egyeztetések a tanterem tárgyaival, tárgy- és szóképekkel. Hibás állítások javítása félmondatok értelmes összeillesztése. Ismert utcanevek, üzletek, középületek nevének olvasása.	Múlt-, jelen- és jövő-idejű cselekvések. Előbb, később. Hely, helyszín (Válaszok hol?” kérdésre, helymeghatározások szó-végződés (helyragok). <i>ok, előzmény, következmény.</i> <i>Középületek, funkciójuk nyitás-zárás időpontjai.</i>	Önállóan olvasson, értelmezzen rövid mondat. Összefüggő mondatokat alkosson képsorról. Képes legyen önálló munkára, reális önértékelésre. Ismerjen fel összefüggéseket, ok-okozati viszonyt. Ismerje fel a rendőrség, az orvosi rendelő épületét.	Beszédfejlesztés 6/1
8. Témakör: Írás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Írás eltérő vonalrendszerekben.</i>		Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Betűírás vonalrendszerbe.	Betűformák gyakorlása	Betűk, szavak, sorok távolsága.	Törekedjen rendezett füzetre, javuló	Beszédfejlesztés 6/1

Puzzle kirakása.	Elemek egyenkénti megfigyelése, beillesztése önállóan.	<i>Szabályos, szabálytalan formák.</i>	betűformákkal. legyen türelmes, kitartó feladatmegoldás során.	
Kezdőbetűk jelölése.	Mondat hangsúlyozása és megfelelő írásjel alkalmazása.	Mondat eleje, vége - jelölésének szabályai.	Képes legyen rövid szövegből egy-egy mondat kiemelésére, értelmezésére.	
Rövid mondatok másolása.	Könyvben bejelölt mondat kikeresése, másolása.	Se több, se kevesebb!	Pontosan kövesse az utasításokat. Másoljon hiba nélkül néhány mondatot.	
Rövid olvasmány olvasása, értelmezése.	Több mondatos olvasmány váltott olvasása.	Tartalom, szereplők.	Mondja el az olvasmány tartalmát kérdések segítségével.	
9. Témakör: Értő olvasás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Szöveg képhez rendelése.</i>		Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Rövid történet olvasása, értelmezése.	Történet olvasása, értelmezése mondatonként és egészében.	Rákérdezésre részletek felidézése. (Miért? Hogyan? Mikor? Stb.).	Értse meg, saját szavaival mondja el az események összefüggéseit.	Beszédfejlesztés 6/1, 6/4
Utcai feliratok, eligazító táblák.	Séta közben feliratok, plakátok, hirdetések olvasása.	<i>termékek, események, időpontok. olcsó, drága.</i>	A feliratokat kis segítséggel értelmezze.	Tánc- és drámajáték 6/1 6/2

Információk, hirdetések.	Árukatalógus nézegetése, olvasgatása termékek csoportosítása. Árak összehasonlítása.	főzési idő, forrás, keverés, lassú tűzön.	Hasonlítsa össze segítséggel az árufajták értékét.	
Ételreceptek.	Zacskós leves készítése a leírt útmutató alapján, a leírtak betartása.		Emeljen ki, nevezzen meg receptből alapanyagokat, mennyiségeket rákérdezésre.	

Évfolyam: 7.

Cél:

Az olvasás és írás minden területén az önállóságot fokozni.

Az olvasást, mint információs eszközt spontán módon felhasználni a gyakorlatban.

Önállóan eligazodni írásos anyagokban (telefonkönyv, tv-újság, naptár, feliratok stb.).

Feladatok:

A betűkészlet további növelése, a helyes meghallás, kiejtés és leírás folyamatos gyakorlása.

Rövid mondatok önálló olvasása, értelmezése.

Nyelvi játékok, rejtvények, személyre szabott feladatok elvégzése a tanulók értelmi szintjének megfelelően.

A kulturált kommunikáció minden formájának gyakorlása különböző élethelyzetekben.

A rendezett külalakú, olvasható írás tempójának folyamatos gyorsítása.

Elvárt teljesítmény:

Ismerje fel az összes betűt, rövid mondatokat olvasson ki, értelmezzen.

Önálló, adekvát választ adjon írásban, az írásban feltett kérdésekre.

Ismerjen fel, és megfelelően használja a különböző betűalakokat, írásmódokat, rövidítéseket, közismert idegen helyesírású szavakat.

Tartsa be a helyesírás elemi szabályait.

Értékelés: 1-5 érdemjeggyel a kommunikációs készség, a környezet felé irányuló érdeklődés, a szövegértés, és az íráskészség terén megmutatkozó jártasság és a P.A.C. mérőeszközzel mért objektív eredmények alapján.

6. Témakör: Betűtanítás (cs, gy, zs, ty, ly, x, y, w)		<i>Fejlesztendő kompetencia: Tiszta artikuláció.</i>			Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Új betű ismertetése, kapcsolása.	Betű leválasztása, hangoztatása, írásának gyakorlása. Összeolvasás.	Betűk helye a teljes ABC-ben.	Tudjon három nevet önállóan ABC sorrendbe rakni.	A számítástechnika és irodatechnika alapjai 7/1 7/3 Kommunikáció 7/1	
Hiányzó betűk pótlása.	Hiányzó kettős betűk szó elején, közepén, végén.	Különböző betűtípusok, írásmódok.	Képes legyen egyszerű szavak analizálására, betű hiányának érzékelésére, pótlására.		
Szavak kirakása, másolása.	Tematikus szógyűjtés az új betűkkel.	Szókincsbővítés különböző témákban.	Fedezze fel a hibát a rosszul kirakott szóban.		
Játék a betűkkel.	Szólánc (cipő/ősz/száj/játék/kanál stb.) leírása közösen.	Gyűjtőfogalmak, alárendelt fogalmak párosítása.	Írjon szavakat önállóan szókezdő kettős betűvel is.		
7. Témakör: Olvasás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Szövegű olvasás. Akusztiko-motoros hibák kerülése.</i>			Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Olvasmány olvasása tankönyvből.	Olvasmány folyamatos végigolvasása.	Írásjelek figyelembevétele, hangsúlyozás, kiejtés.	Gördülékenyen olvasson egyszerű szöveget.	A számítástechnika és irodatechnika alapjai	

Nehéz szavak elolvasása.	Hosszú, összetett, mássalhangzó-torlódásos és ismeretlen szavak olvasása, elemzése.	szótagolás, elemzés, összetett szó elemei, ismeretlen szavak magyarázata.	Pontosan olvassa ki hosszabb szó egészét.	7/3 Kommunikáció 7/1 7/5
Néma olvasás.	Szavak néma olvasása, megjegyzése. Felsorolásból meghatározott elemek hangos olvasása (pl. állatok közül csak a négylábúak).		Értse meg a feladatot, az olvasási tevékenység váljon számára megszokottá.	
Versek, énekek tanulása.	Versek, énekek olvasása megtanulása írott szövegből.	Vers, rím, ritmus.	Pontosan, értelmesen, hangsúlyozva adjon elő verseket, dalokat.	
8. Témakör: Írás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Rendezett külalak.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Betűírás füzetbe, vonalközbe.	Új betűk írása szóköz betartásával. Elhelyezésük segédvonal nélküli vonalközbe.	Betűméret-, típus.	Állandóan törekedjen betűformáinak és füzeté rendezett külalakjának javítására.	A számítástechnika és irodatechnika alapjai 7/3
Hosszú mássalhangzók.	Kettőzött mássalhangzós szavak gyűjtése, írása.	Kettőzött mássalhangzó, helyesírás, elválasztás.	Spontán helyesen írja le a kihangsúlyozott hosszú mássalhangzós szavakat	
Kettős betűk gyakorlása.	Meghatározott kettős betűt tartalmazó szavak	Új szavak magyarázata, mondatokba foglalása.	Írjon le önállóan egyben lediktált rövid	

Üdvözlőlap írása.	keresése, másolása hosszabb szövegből.	Üdvözlőlap szövege különböző alkalmakra.	mondatot	
zs és sz differenciálása.	Üdvözlőlapok nézegetése, saját üdvözlőlap tervezése.	<i>Idegen eredetű szavak.</i>	Önállóan írjon meg üdvözlőlapot kiválasztott minta alapján	
	Diktált szavak írása „zs” és „sz” oszlopba.		Biztosan alkalmazza a kettős betűket.	
9. Témakör: Értő olvasás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Szöveghű olvasás hangos és néma olvasással.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Rövid hírek, események olvasása újságból.	Olvasottak megbeszélése.	<i>ok, okozat, előzmény, következmény, eredmény.</i>	Önállóan olvasson, értelmezzen képaláírásokat.	A számítástechnika és irodatechnika alapjai 7/3 Kommunikáció 7/5
Hiányzó betűk pótlása szavakban.	Hiányos szavakba különböző betűk beillesztése.	Szavak értelmének megváltoztatása 1-1 betű cseréjével.	Értse meg a pontosság jelentőségét az olvasás és írása során.	
Igék keresése szövegben, igeidők értelmezése.	Igék átírása, átfogalmazása múlt-, jelen- és jövő időbe.	<i>Mondatok áttevése múlt-, jelen- és jövő időbe.</i>	Segítség nélkül írja le gondolatát, véleményét meghatározott témában.	
Feladatok írásban.	Írásbeli utasítások néma teljesítése.	Kérés, utasítás, parancs	Képes legyen az írást, mint kommunikációs eszközt értelmezni, alkalmazni.	

Évfolyam: 8.**Cél:**

Az érdeklődést, az ismeretek megszerzésére irányuló spontán törekvéseket kialakítani, elősegíteni.
 Az értő olvasás készségét megszerezni, továbbfejleszteni, spontán alkalmazni a mindennapi életben.
 Az olvasást és az írást, mint információs eszközt beépíteni a tanuló eszköztárába.
 Az íráskészséget spontán módon alkalmazni.

Feladatok:

Néma olvasás, szöveg értelmezése, tartalom megfogalmazása, lényeg kiemelése, elmondása.
 A kommunikációs készség fejlesztése a beszéd-készség, az írás és az olvasás terén.
 Szó- és betűrejtvények, szórakoztató feladatok, keresztrejtvény megfejtése.
 Írásban adott utasítások elvégzése.
 Írásbeli kérdésekre a válaszok önálló megfogalmazása, leírása.
 Önálló levélírás, űrlap kitöltése személyi adatokkal.

Elvárt teljesítmény:

Legyen képes a mindennapi életben adódó olvasási feladatok önálló megoldására.
 Önállóan írjon meg - értékelhető tartalommal –, néhány mondatos levelet.
 Tartsa be a helyesírás elemi szabályait, használja helyesen az írásjeleket, törekedjen a rendezett külalakra.
 Épüljön be a spontán módon az olvasás az eltöltött szabadidős-tevékenységek sorába.

Értékelés: Az egyéni adottságok figyelembevételével az értő olvasás, és az olvasható és értelmezhető önálló írás terén nyújtott teljesítmény, és a P.A.C. mérőeszközzel mért objektív eredmények alapján 1-5 érdemjeggyel.

6. Témakör: Betűtanítás (nagybetűk tanítása).		<i>Fejlesztendő kompetencia: Tulajdonnevek helyesírása.</i>		Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Nagybetűk ismertetése, egyeztetése kicsikkel.	Nagybetűk, írása vonalközbe.	Tulajdonnevek, köznevek.	Gyakrabban használt tulajdonneveket	A számítástechnika és

Nagybetűk gyakorlása.	Írás számítógépbe.	Fontosabb billentyűk.	spontán helyesen (nagybetűvel) írja. Használja a számítógépet fegyelmezetten, figyelmesen és kímélően.	irodatechnika alapjai 8/3 Kommunikáció 8/1
Tulajdonnevek írása, olvasása.	Város- személy- utca- és intézmény-nevek másolása térképről, telefonkönyvből.	tájegységek, <i>megye</i> , város, község, hegy, tó, folyó.	Találjon meg a térképen nagyobb, nevezetesebb helyeket kevés segítséggel	
Játék a betűkkel.	„szópóker”(4. betű:á, az 1.:k, a 2.:a, a3.:b, az 5.:t. stb.) közös fejtörő játék.	Törd a fejed! Rejtvények, találós kérdések.	Képes legyen 1-2 próbajáték után versenyben részt venni a szabályok megértésével, betartásával.	
7. Témakör: Olvasás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Rövid beszámoló az olvasottakról kérdések alapján.</i>		Óraszám: 18
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Mondatok olvasása, értelmezése.	Hiányos mondatok olvasása, befejezése kép alapján.	Kérdőszavak a hiányzó mondatrészekre.	Képes legyen kérdő mondat önálló megfogalmazására.	A számítástechnika és irodatechnika alapjai 8/3
Néma olvasás.	Némán elolvasott kérdésre hangos válasz.	Válasz alapján következtetés a kérdésre.	Vegyen részt aktívan közös feladatmegoldásban.	Kommunikáció 8/1 8/5

Tájékoztató szöveg olvasása.	Élelmiszerek csomagolásán olvasható szöveg elolvasása, értelmezése.	Friss, romlandó, <i>szavatossági idő</i> .	Az olvasott információt értse meg, a felhasználás során tudatosan alkalmazza.	
Eligazodás a gyermeklexikonban.	Ablak-zsiráf címszavainak olvasása, megbeszélése.	Miből készült? Mire való? (ismert tárgy címszó-szerű leírása).	Fogalmazzon meg önállóan kérdéseket.	
8. Témakör: Írás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Egyéni, olvasható, rendezett íráskép (nyomtatott vagy írott).</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Nagybetűk írása sorközbbe.	Kicsihez megfelelő nagybetű párosítása.	Mondat, cím, kezdőbetű.	Egyeztessen kis-és nagybetűket.	A számítástechnika és irodatechnika alapjai 8/3
Nevek másolása naptárból.	Kinek van névnapja... ? (dátumok alapján név keresése, másolása).	Naptár beosztása, tavaly, idén, jövőre.	Képes legyen eligazodni a naptárban és a megfelelő nevet helyesen leírni.	
Szó kiemelése nagybetűvel.	Plakát készítése, egyes szavak csupa nagybetűs írása.	<i>Lényeges-lényegtelen</i> esemény, időpont, színhely.	Tervezzon plakátot, ismerje fel és emelje ki (nagybetűkkel) a fontos információkat.	
Nagybetűs feliratok megfigyelése utcán.	Nagybetűs információs táblák készítése (KIJÁRAT, ZÁRVA, 8. CSOPORT, stb.).	Utcai feliratok, információk „megfejtése”.	Önállóan olvassa, értelmezze, alkalmazza az olvasott információt.	
Tulajdonnevek felismerése, nagybetűs írása.	Diktált szavak között illetve szövegben	Nagybetűvel írandó	A tulajdon neveket	

	tulajdonnév önálló felismerése, írása.	szavak köre.	spontán ismerje fel, írja nagybetűvel tollbamondás során.	
9. Témakör: Értő olvasás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Az olvasottak globális megértése.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Meseolvasás.	Mese közös olvasása, dramatizálása.	Szereplők, külső és <i>belső tulajdonságok</i>	Aktívan vegyen részt dramatizált mese egybefüggő eljátszásában.	A számítástechnika és irodatechnika alapjai 8/3 Kommunikáció 8/5
Újságolvasás.	Rövid híradások, értelmezésük.	Külföldi, belföldi hírek, közlemények. Az ország tájai.	Rövid híreket mondjon el néhány szóban.	
Tv híradó megnézése. Látottak visszakérdezése.	A hírek végighallgatása csendben. Felidézésének ellenőrzése, videóval.		Képes legyen a híreket és személyes élményeit összekapcsolni hasonló helyszínnel, eseményekkel, illetve körülmények felidézésével.	
Közkeletű idegen szavak elolvasása.	Idegen nyelvű műsorok nézése a TV-ben. Idegen szavak keresése, magyarázata (Pepsi Cola HBO, Corvin stb.).	Magyar, külföldi, anyanyelv, idegen nyelv.	Ismerjen fel, helyesen ejtsen ki közkeletű idegen szavakat.	

Olvasás - írás

Évfolyam: 3-8.

Cél

- Felkelteni a környezet iránti érdeklődést, és az ismeretek megszerzésére irányuló spontán törekvést kialakítani.
- Az olvasás-írás elsajátításához szükséges készségeket és képességeket folyamatosan fejleszteni.
- Az analízis-szintetizáló készség fejlesztésével az értő olvasás képességét megszerezni.
- Az olvasás-írás technikájának alkalmazásával képes legyen az információkat elemi szinten megszerezni, átadni.
- Valamennyi betűtípust megismertetni (kicsi-nagy, nyomtatott-írott), a feliratokon, számítógépes billentyűkön történő biztos eligazodás érdekében.

Feladat

- Hallási- és látási-figyelem fejlesztése, hang- és betűfelismerés (a betűk egyeztetése kicsi-nagy, írott-nyomtatott) betűk olvasása, írása.
- Szavak másolása, analízisa, írása diktálás után.
- Szavak értelmezése, mondatok alkotása, kiegészítése, megfogalmazása, önálló írása.
- Személyes adatok ismerete, önálló írása, hivatalos iratok ismerete, űrlapok kitöltése segítségével.
- Olvasás és íráskészség felhasználása a szabadidős tevékenység során (újság lapozgatása, egyszerűbb rejtvény megfejtése).

Elvárt teljesítmény

- Képes legyen alapvető tájékozódásra térben és vízszintes síkban.
- Rendelkezzon a környezeti elvárásoknak megfelelő alapvető írásos kommunikációs készséggel.
- A betűk megismerésével, összeolvasás illetve szóképfelismerés segítségével képes legyen rövid szöveg önálló elolvasására, értelmezésére.
- Képes legyen az olvasás-írás készségét szabadidejében is alkalmazni pl.: információszerzésre, szórakozásra.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés, évente állapotfelmérés P.A.C. mérőeszközzel. A félévi érdemjegy és az év végi osztályzat kiegészítése szóbeli tájékoztatással. Az értékelés a tanuló teljesítménye alapján a fogyatékoság mértékének és a fejlődés tendenciájának figyelembe vételével történik. 1-5 érdemjeggyel és szöveges értékeléssel.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt órakeret

Évfolyam	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Heti óraszám	4	4	4	4	2	2
Éves óraszám	148	148	148	148	74	74

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1. Beszédfejlesztés	15	20	28	18	-	-
2. Térorientációs gyakorlatok	15	20	15	10	-	-
3. Finommozgások előkészítése íráshoz	16	-	-	-	-	-
4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése	20	-	-	-	-	-
5. Íráselemek tanítása	12	-	-	-	-	-
6. Betűtanítás	26	36	35	30	14	16
7. Olvasás	26	36	35	30	20	18
8. Írás	18	36	35	30	20	20
9. Értő olvasás	-	-	-	30	20	20

Évfolyam: 3.

Cél:

Az olvasás-íráshoz szükséges alapkészségeket (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, gondolkodás, kifejezőkészség) fejleszteni.

Feladatok:

- A tantárgy elsajátításához szükséges alapkészségek kialakítása, a környezet iránti érdeklődés felkeltése.
- Egyszerű utasítások megértésének, követésének kialakítása.
- A harmonikus személyiségfejlődés feltételeinek megteremtése, a csoportba való beilleszkedés elősegítése.
- Megfelelő motiválással az együttműködés biztosítása.
- A közösségben való viselkedés alapvető normáinak elfogadtatása, a feladatokhoz való pozitív hozzáállás és a feladattudat kialakítása.

Elvárt teljesítmény:

- Elemi szinten illeszkedjen a csoportba, ismerje társait és a vele foglalkozó felnőtteket nevezze meg.
- Tartsa be a legfontosabb viselkedési szabályokat.
- Érdeklődjön környezete iránt és alakuljon ki elemi szintű kommunikációs készsége (közeledésre adekvát reakció, részvétel közös tevékenységben /passzív is/, alapvető szükségletek, igények jelzése).
- Az eszközöket (kanál, pohár, játékszerek, ceruza), azok rendeltetését alapvetően ismerje, egyre kevesebb segítséggel használja.
- Legyen együttműködő, motiválható feladathelyzetben, figyelmét néhány percre képes a feladatra irányítani.

Értékelés: A szóveges értékelés szempontjai: a közösségbe való beilleszkedés, az alapvető viselkedési szabályok betartása, együttműködő készség, az egyéni adottságaihoz mért intellektuális teljesítmény, a fejlődésében mutatkozó tendencia és a P.A.C. mérőeszközzel mért teljesítmény.

1. Témakör: <i>Beszédfejlesztés</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: Hangszintézis képessége.</i>		Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és <i>javasolt fogalmak</i>	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Beszédtechnika fejlesztése.	Logopédiai gyakorlatok.	<i>Különböző kedélyállapotok kifejezése.</i>	Törekedjen az érthető beszédre, figyelmeztetés után a hibák javítására.	Beszédfejlesztés 3/1 Ének-zene 3/3

Hang kiemelése.	Szavak letapsolása, szótagolás, Kezdőhang és befejező hang leválasztása. Hangoztatás.	Hangok önálló ejtése. Zöngés hangok ejtésének kitapintása.	Kezdőhang alapján szavakat differenciáljon.	
Ritmusfejlesztés.	Szótagolás, rövid és hosszú szótagok, szavak ritmikus tapsolása.	Hang, szó, mondat leegyszerűsített megkülönböztetése.	Beszéde váljék tudatosabbá, árnyaltabbá.	
Szókincsbővítés.	Versek mondókák dalszövegek értelmezéssel.	Új szavak értelmezése mondatalkotással.	Az új szavak épüljenek be szókincsébe.	
Irodalmi élmények.	Mesehallgatás, segítséggel visszamondás, dramatizálás.	<i>Rokon értelmű szavak.</i>	Rövid mesét végighallgatás után rákérdezésre felidézzen, visszamondjon.	
2. Témakör: Térorientációs gyakorlatok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Téri fogalmak használata (elől - hátul, közel – távol).</i>		Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Lateralitás gyakorlása.	Bal-jobb megállapítása, jelölése.	Páros testrészek.	Emlékeztető segítségével képes legyen a bal-jobb oldal, illetve irány differenciálására.	Ábrázolás-alakítás 3/2 Számolás-mérés 3/2 Tánc- és drámajáték 3/1
Soralkotások.	Sorok átrendezése, új tagok beillesztése (gyerekek, játékok).	Sor eleje, vége, közepe, <i>utolsó előtti.</i>	A balról jobbra haladás rögzüljön: soralkotás alkalmával alkalmazza spontán módon is.	

Téri relációk gyakorlása.	Cselekvés alapján a kapott utasítás „megfejtése”	<i>Téri relációk fogalmai.</i>	A tanult téri relációkat a gyakorlatban megfelelően alkalmazza.	
Hely meghatározása eseményképen, rajzon.	Képolvasás, kép kiegészítése meghatározott helyeken (rajz, nyomda).	Téri relációk mondatba helyezése.	Használja helyesen a téri relációk kifejezéseit a spontán beszéd során is. <i>Javítása a hibás helymeghatározást.</i>	
3. Témakör: Finommozgások előkészítése íráshoz		<i>Fejlesztendő kompetencia: Kézdominancia megerősítése.</i>		Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Ujjgyakorlatok.	Zongorázás, kopogás, tevékenységek apró tárgyakkal, tépésmozaik készítés.	Tevékenység megfogalmazása (csipegetés, <i>sodrás</i> , <i>csavarás</i> ...).	Végezzen mindkét kézzel ügyesítő gyakorlatokat.	Ábrázolás-alakítás 3/2 3/3 3/4 Játékra nevelés 3/1 ¾
Írányok megkülönböztetése síkban.	Eseménykép figurái a középponthoz, ill. egymáshoz viszonyítva.	<i>Fokozás alkalmazása (még feljebb, legszélén...).</i>	Értse meg, és kövesse az irányokra vonatkozó utasításokat.	
Vonalvezetési gyakorlatok.	Ceruzával haladás ábrák, párhuzamosok között.	Íráselemek, egyszerű alakzatok nevei.	Egyszerű ábrákat másoljon a tábláról.	
Íránymozgás.	„kockás” papíron kisebb-nagyobb négyzetek, lépcső rajzolása.	Kösd össze!, Karikázd be!, Húzd alá!, Húzd át! utasítások megértése.	Szabad kézzel felismerhető ábrát rajzoljon.	
Íráskészség megalapozása.		Forma betöltése,	Végezze a feladatokat.	

	Színezés, határok betartása. Nyomaték változtatása.	kihagyása, <i>Színezés sötétre, halványra.</i>	tudatos vonalvezetéssel, megfelelő ceruzafogással és nyomatékkal. Alakuljon ki az előnyben részesített oldal tudatos használata.	
4. Témakör: Szem-kéz koordinációjának fejlesztése		<i>Fejlesztendő kompetencia: Szemmel mozgó figura követése. Egy pontra fixálás.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Célba dobás.	Táblai ábrák célzása. babzsákkal, papírrepülővel.	<i>Cél, irány</i> , közelebb, távolabb, alsódobás, felsődobás.	Tudatosan próbálkozzon a megfelelő erővel, jó irányba való dobással.	Játékra nevelés 3/1 3/4 Mozgásnevelés 3/5 Számolás-mérés 3/2
Csomókötés.	Babaruhára, fűző-játékra, saját cipőre csomó kötése.	Vastag, vékony <i>zsinór</i> , <i>Laza</i> , szoros csomó	Képes legyen szimpla csomó kötésére, meghúzására. Segítséggel próbálgassa a masni- kötést.	
Építés	Építés önállóan és minta után. Építőelemek pontos illesztése.	Fal, kerítés, oszlop, torony, <i>vízszintes</i> , <i>függőleges</i> elhelyezés	Hozzon létre minta után stabil építményt különböző építőelemekből.	
Soralkotások.	Kártyák, dominó sorba rendezése vízszintes és függőleges irányban.	Sorok, oszlopok, szomszédok,	Képes legyen	

Kép összeillesztése.	Szétvágott kép, mesekocka elemeinek összeillesztése.	következő Kép széle, kerete, <i>fejjel lefelé.</i>	helymeghatározás alapján a megfelelő elem kiválasztására. Illesszen össze két elemet önállóan, az esetleges hibákat észlelje, javítsa.	
5. Témakör: Íráselemek tanítása		<i>Fejlesztendő kompetencia: Vizuális nyom észlelése és követése.</i>		Óraszám: 12
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Álló, fekvő egyenes. Kör-, kapu- és csészevonal Hurok- és horogvonalak. Íráselemek írása sorközbe.	Ritmikus sor 3-4 elemből (II – II – II) Betűelemek felismerése ábrákban. Ábrák kiegészítése, betűelemekkel. Nyitott és zárt forma differenciálása. Hurok- és horog-vonal átírása, másolása. Rajz kiegészítése. Azonos írásjelek felismerése, jelölése, sor folytatása.	Egyenesekből kirakható jelek (+, -, relációs jel), kirakása, használata. <i>kezdőpont</i> egyező irány, <i>ellenkező irány fogalma.</i> Sorköz, határvonal, kisebb, nagyobb, befér, kilóg.	Differenciálja és megfelelően alkalmazza az álló, fekvő és ferde vonalakat. Rajzoljon felismerhetően egyszerű formákat, a sikertelen próbálkozások ne szegjék kedvét. Betűelemeket átírjon, differenciáljon, felismerhetően másoljon. Kövesse a helyes irányt írás során, a szó- és	Ábrázolás-alakítás 3/4 Játékra nevelés 3/4

Íráselemek írása vonalrendszerbe.	Ismerkedés a vonalrendszerrel, vastag vonal megállapítása, megkezdett sor folytatása.	Vonalrendszerbe írás fogalmai.	sorközüket tartsa be. Az íráselemek helyének figyelembevételével alkosson önállóan sort a vonalrendszerbe.	
6. Témakör: Betűtanítás (a, i, í, o, ó, m, l)		<i>Fejlesztendő kompetencia: Időfogalom észlelése, rövid – hosszú biztos elkülönítése.</i>		Óraszám: 26
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Hangkihallási gyakorlatok.	Játékos hallásfigyelem fejlesztő gyakorlatok. Hang kihallása szó elején, végén, közepén.	Hangosan, halkan, suttogva, <i>némán</i> . <i>Személyek, tárgyak meghatározása.</i> „Ki? Mi?” kérdések segítségével.	Ismerje fel egy-egy hang jelenlétét ill. hiányát erősen artikulált ismert szavakban. Legyen együttműködő, törekedjen a minél tisztább kiejtésre.	Beszédfejlesztés 3/1 Ének-zene 3/1 3/3 Játékra nevelés 3/4
Magánhangzók felismerése ajakállásról.	Szájról olvasás (nevek, ismert szavak), ajakállások utánzása.		Hangsúlyozott kezdőhang kihallása ismert szóból.	
Kezdőhang leválasztása.	Szavak szótagolása, tapsolása. Kezdőhang kiemelése, önálló hangoztatása hosszan, röviden	Lassú, gyors tapsolás, <i>hosszú, rövid hangok</i>	Képes legyen különböző szempontok (tartalom, kezdőhang stb.) szerint szavak differenciálására.	
Szógyűjtés.	Tematikus szógyűjtés. Szavak felismerése körülírás alapján.	Mondatalkotás a gyűjtött szavakkal.	Tudjon betűhöz megfelelő hangot,	
Hang-betű egyeztetés.	Ismert betű kiválasztása betűsorból, felismerése, hangoztatása nevekben, ismert szavakban.	Ismert szavak jelentésének magyarázata (mire való a...).		

			hanghoz betűt társítani.	
7. Témakör: Olvasás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Tanult hangok biztos felismerése, kihallása.</i>		Óraszám: 26
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Betűfelismerés.	Ismert betűk keresése könyvben, újságban, utcai feliratokon.	Ellentétes szópárok.	Ismerje fel a tanult betűt hallott és látott szóban.	Beszédfejlesztés 3/1 Ének-zene 3/1 3/3 Játékra nevelés 3/4
Két betű összeolvasása.	Szavak felismerése magánhangzók alapján.	Felismert szavak értelmezése.	Képes legyen a betűket megfelelő sorrendben kirakni, másolni.	
Szógyűjtés kezdő szótaggal.	Azonos kezdőhangú szavak közül a két azonos betűvel kezdődőek kiválasztása, elemzése. Azonos szótaggal kezdődő szavak kiválasztása, értelmezése.	Szavak alakja, jelentése, írása, kiejtése. <i>Mondat befejezése odaillő szóval.</i>	Vegyen részt aktívan a közös munkában.	
Tárgykép-szó egyeztetés ismert betűk alapján.	Szavak felismerése körülírás és kezdőhang alapján.		Egyeztessen szóképeket tárgyakkal, tárgyképekkel.	
Versek, mondókák tanulása.	Versek, mondókák közös elmondása, ismert hangok, betűk kiemelése.	Versek, mondókák új szavainak értelmezése.	Vegyen részt iskolai rendezvényen közös szereplésben.	

8. Témakör: Írás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Betűformák felismerése nagymotorika és finommotorika segítségével.</i>		Óraszám: 18
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Betűforma vázolása.	Betűalakítás padon, táblán, írólapon.	Írólap tartása, betű helye, mérete.	Helyezze a betűt az írás során megfelelő méretben a megfelelő helyre.	Ábrázolás-alakulás 3/4
Írás sorközbe távolság-tartással.	Betű átírása és írása egyesével.	<i>Hosszú, rövid hangok, jelölésük.</i>	Tartsa be a sorokat, sorközöket és a haladási irányt.	
Két betűs szavak átírása, másolása.	Átírás. Másolás előírásról, tábláról.	kezdőhang – első betű.	Megbízhatóan kapcsolja össze a megfelelő betűt és hangot.	
Írás, diktálás után.	Szógyűjtés azonos magánhangzókkal, a magánhangzók leírása.	<i>Szavak értelmezése; hasonló, különböző ellentétes értelmű szavak.</i>	2 betűs szót önállóan, annál hosszabb szót segítséggel írjon, másoljon.	

Évfolyam: 4.**Cél:**

A betűk növekvő számával egyre több értelmes szót leírni, a betűt, mint információs eszközt értelmezni.
Az írás- és olvasáskészséget folyamatosan fejleszteni.

Feladatok:

Betűk keresése, felismerése „semleges” területeken (utcán, újságban), szavak értelmezése.

A betűk felismerése, kiolvasása, másolása, betűformák alakítása, javítása.

Betű és hang kapcsolatának folyamatos gyakorlása.

Folyamatos logopédiai fejlesztés.

A tanult betűk felismerése, hangoztatása, új betűk tanítása, gyakorlása.

Az egész ismert betűkészlet állandó felszínen tartása.

Elvárt teljesítmény:

Ismerje fel a tanult betűket, és tőle telhetően tudja leírni.

Megadott kezdőbetűvel gyűjtsön szavakat.

Tudjon betűt, hangot írott és kimondott szavakban felismerni.

Differenciáljon szóképeket néhány tanult betű alapján.

Írja a betűket, szótagokat diktálás után.

Legyen képes szógyűjtésre tartalom, illetve alaki kritériumok alapján.

Értékelés: Az elbírálásnak tükröznie kell a tanuló elért eredményeit a térbeli tájékozódás, a tanult betűk felismerése, írása, szavak önálló olvasása, írása terén figyelembe véve a P.A.C. mérőeszközzel mért objektív eredményeket. Az értékelés 1-5-ig érdemjeggyel történik.

1. Témakör: <i>Beszédfejlesztés</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: Hangzódifferenciálási képesség.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Beszédtechnika további fejlesztése.	Logopédiai gyakorlatok.	Megszólítások, köszönések.	Vegye figyelembe az érintkezés szabályait.	Beszédfejlesztés 4/1
Hangok kiejtésének javítása.	Artikulációs gyakorlatok Hangok önálló ejtése hosszán, röviden.	<i>Megfelelő hangerő, megfelelő hanghordozás</i>	Észlelje a hibás ejtést, törekedjen javítására.	Ének-zene 4/3
Hangok meghallása szó elején, közben,	Látott-hallott szavak analizálása,		Értse meg a kimondott	Játékra nevelés 4/4 Tánc- és drámajáték 4/1

végén.	magánhangzók kiemelése.	Magánhangzó, <i>mássalhangzó.</i>	és leírt szó kapcsolatát.	
Ritmusfejlesztés.	Dalok, mondókák ritmuskíséréssel.	Dalokban, mondókákban előforduló új kifejezések. mesék, igaz történetek, <i>pletykák.</i>	Vállaljon a csoport előtt önálló „fellépést” ismert dallal, verssel.	
Szókincs-bővítés.	Képes újság nézegetése, Személyes élmények felidézése.		Mondja el kevés szóval élményeit.	
2. Témakör: Térorientációs gyakorlatok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Helyhatározás síkban és térben.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Lépegetés társasjáték-táblán.	Közös társasjáték, lépés bábuval.	Előre lép, hátra lép, még egyszer dob.	Legyen képes bábujával megfelelő számú és irányú lépésre (kis segítséggel).	Játékra nevelés 4/4 4/5 Számolás-mérés 4/5
Játékos feladatok.	Tárgyak eldugása, megkeresése.	<i>Pontos helymeghatározások.</i>	Kövesse a megadott instrukciókat, társaival legyen türelmes.	
Képolvasás.	A kép szereplőinek helyzete, tulajdonságai emlékezetből.	Külső és belső tulajdonságok (Szógyűjtés „milyen a...?” kérdésre).	Adjon adekvát, egyszavas választ ki?, mit csinál? milyen? Stb. kérdésekre.	
Tájékozódási gyakorlat 3x3-as négyzethálón.	Adott sor és oszlop („emelet, lakás”) jelölése bábuval, rajzzal.	Alsó, felső, <i>jobb- és bal oldali</i> szomszédok.	Ismerje fel önállóan a	

Ismerkedés a tanterem alaprajzával.	Saját-, társai- és berendezési tárgyak helyének bejelölése.	Térkép, irányok.	felső, alsó, szélső és középső sorokat, oszlopokat. Ismerje fel az alaprajz és a valóság közti összefüggést.	
6. Témakör: Betűtanítás (e, v, u, ú, t, á, s, p)		<i>Fejlesztendő kompetencia: Látási diszkrimináció.</i>		Óraszám: 36
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Ismerkedés az új betűkkel.	Kezdőhang leválasztása, hang-betű egyeztetése.	Szó, szóköz.	Ismerje fel a tanult betűt és egyeztesse a megfelelő hanggal, amit hallott és látott a szóban.	Beszédfejlesztés 4/1 Játékra nevelés 4/4
A mondat.	Képolvasás, két-három szavas mondatok alkotása.	A „mondat” egyszerű meghatározása, Kezdőbetű, írásjel.	Alkosson mondatot kérdésre megadott szóval.	
Szó-kép egyeztetés.	Ismert betűk alapján szó felismerése, egyeztetése képpel.	Emberről jelölő szavak (válaszok „ki?” kérdésre).	Egyeztessen ismert szót képpel, képet szóval.	
Betű felismerése szövegben.	Aktuális betű keresése újságban, utcai feliratokon.	Újságcímek, utcai feliratok értelmezése.	Saját nevét ismerje fel, keressen benne ismerős hangot és betűt.	

7. Témakör: Olvasás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Az alkalmazott jelek, jelzések által közvetített utasítások betartása.</i>			Óraszám: 36
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Szó kirakása.	Megadott betűkből szó kirakása.	Betű, szótag, szó, mondat.	Önállóan rakjon ki 3 betűs szót (minta után vagy diktálásra).	Beszédfejlesztés 4/1 Játékra nevelés 4/4 4/6	
Szó analizálása.	Letakart szó kitalálása 1, 2, 3 felfedett betű alapján.	Hasonlóság, különbség konkrét példákon.	Tartsa be a betűk sorrendjét, a hibákat jelezze, segítséggel javítsa.		
Tárgy-kép-szó egyeztetése.	Kép alapján hiányos szó megfejtése, hiányzó betű pótlása.	Kösd össze!, Karikázd be!, Húzd alá! stb. utasítások.	Tudatosan alkalmazza a különböző jelöléseket.		
Tőmondatok olvasása.	Két szavas mondatok olvasása. Alanyok illetve állítmányok cseréje.	<i>Kérdőszavak, válaszok párosítása.</i>	Értse meg az önállóan olvasott rövid mondat tartalmát.		
Versek, mondókák tanulása.	Leírt versekben szavak keresése jelölése.	Versek értelmezése, sorok, <i>rímek</i> , tartalom.	Értelmesen, hangsúlyozva mondjon verset.		
8. Témakör: Írás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Rész – egész észlelése.</i>			Óraszám: 36
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Betűk írása sorközbe.	Betűk írása egyenként, szóközzel.	sor, vastag vonal, margó,	Biztosan ismerje fel és egyeztesse a betűket,	Játékra nevelés 4/4	

Kétbetűs szavak írása.	Kétbetűs szavak gyűjtése, írása Szó kiegészítése igekötővel. <i>Igekötő alkalmazása szó jelentés-változásának megfigyelése.</i>		hangokat. Szavak kiegészítése igekötővel. Pontosan fogalmazza meg mondanivalóját spontán beszédében segítséggel.	
Betűk, szótagok, szavak másolása.	Három betűs szavak keresése nyomtatott szövegben. Másolás. Szótaghalmazból megadott elemek másolása (csak a 3 betűsek, csak az m-mel kezdődők stb.).	szó, szótag, egy szótagú szavak.	Pontosan, figyelmesen másoljon, az esetleges hibákat segítséggel javítsa.	
Betűk, kétbetűs szavak írása diktálásra	Két betűs szavak kirakása, betűk megfordítása a (le-el, be-eb, lé-él). Megadott kezdőbetűvel tematikus szógyűjtés.		Képes legyen önálló munkavégzésre (5-6 szó leírása), utána közös ellenőrzésre, javításra.	

Évfolyam: 5.

Cél:

Felkelteni az érdeklődést a környezetében található olvasnivalók iránt.
Az értő olvasást megalapozni, az összeolvasás technikáját fejleszteni, a tempót gyorsítani.
Az analízis-szintetizáló készség fejlesztésével az önálló írást megalapozni.
Az írás külalakját állandóan javítani (általános rendezettség, sor, szóköz betartása, betű alakítása).

Feladatok:

Verbális kommunikáció folyamatos fejlesztése, mondatok megfogalmazása.

Szavak diktálás utáni írása, a mondatalkotás szabályainak betartása, rövid mondatok írása szavanként diktálással.

A 9 magánhangzó és 11 mássalhangzó betűkártyáival szavak önálló alkotása, leírása.

A hangok helyes kiejtésének folyamatos gyakorlása, a kiejtett hang és a megfelelő betű közötti kapcsolat állandó megerősítése.

Elvárt teljesítmény:

Ismerje fel, mondja ki a tanult betűket, alkosson szótagokat és írja le azokat diktálás után is.

Alakuljon ki alapvető íráskészsége.

Automatikusan alkalmazza az írás irányát és helyét a vonalközben.

Képes legyen szavak elemzésére, betűkártyával való kirakására, másolására, hiányzó betűk pótlására.

Értékelés: 1-5 érdemjeggyel, és szöveges értékeléssel, figyelembe véve a munkához való hozzáállást és a tanuló beszédszervi hátrányait. Évenként P.A.C. felmérés.

1. Témakör: Beszédfejlesztés		<i>Fejlesztendő kompetencia: Vizuális- és verbális emlékezet fejlesztése.</i>		Óraszám: 28
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Helyes artikuláció gyakorlása.	Logopédiai gyakorlatok.	Különböző kedélyállapotok megállapítása képről.	Törekedjen érthető beszédre, hibák spontán javítására.	Beszédfejlesztés 5/1 Ének-zene 5/1 Tánc- és drámajáték 5/3
Hanglejtés, hangerő, stílus.	Versek, mondókák hangsúlyozása.	Családi és nemzeti ünnepek.	Kapcsolódjon be egyéni és csoportos fellépésekbe az iskolai ünnepélyeken.	
Mondatalkotás megadott szóval.	Tematikus szógyűjtés, mondatalkotás adott szavakból.	régen, most, <i>majd</i> (igeidők használatának tudatosítása).	Váljék beszéde tudatosabbá, tartalmilag	

Szókinszbővítés.	TV-nézés különböző nyelvű műsorok nézése, a látottak megbeszélése.	országok, népek, magyar-nem magyar	pontosabbá. Alakuljon ki alapvető fogalma Magyarország és „külföld”, a magyar nyelv és idegen nyelv különbségéről.	
Szógyűjtés, mondatalkotás képről.	Eseményképhez történet kitalálása, majd elmondása közösen.	Családi, országos és helyi események.	Átélt eseményekről érthetően számoljon be.	
2. Témakör: Térorientációs gyakorlatok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Alak – háttér elkülönítése.</i>		Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Térbeli tájékozódás gyakorlása.	„Üzenetek” eljuttatása az iskola különböző részeire.	Le-fel, jobbra-balra (közlekedés az iskolán belül önállóan).	Teljesítse a személyére szabott feladatot.	Ábrázolás-alakítás 5/1 5/2 Beszédfejlesztés 5/4 Számolás-mérés 5/5 Tánc- és drámajáték 5/1
Téri helyzetek transzformálása síkra.	Tájékozódás az iskola alaprajzán. Útvonal együttes bejárása, berajzolása.	Különböző helyiségek, rendeltetésük, ott dolgozó felnőttek, munkájuk.	Fokozódjon önállósága, megbízhatósága, feladattudata.	
Puzzle kirakása.	Elem helyének megkeresése, forgatás, illesztés.	<i>tűrelem, kitartás</i> sorok, széle, közepe	Az ügyességének megfelelő játékot tudatosan (nem próbaszerencse alapon) rakja ki!	
Távolság becslése, ellenőrzése.	Tárgyak elhelyezése közelebb, távolabb.	Közel, távolabb, <i>innen, túl...</i>	Értse meg és	

			alkalmazza az árnyaltabb hely-meghatározásokat.	
6. Témakör: Betűtanítás (ő, ó, c, é, k, ü, ű, f, b, z)		<i>Fejlesztendő kompetencia: Szóképzés, szűkítés, bővítés műveletei</i>		Óraszám: 35
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Új betű ismertetése.	Betű kiemelése szóból.	Szókincs-bővítés, szómagyarázat szükség szerint a betűkészlet növeléséből adódóan.	Ismerje fel, írja, és olvassa össze az új betűt a korábban tanultakkal.	Beszédfejlesztés 5/1
Szótagok, szavak kirakása.	Szavak kirakása közösen, minta után, diktálásra, önállóan.	kezdő szótag, végződés.	Képes legyen szavak analizálására, betűk kapcsolására, összeolvasására.	
Hiányzó betűk, szótagok pótlása.	Hiányzó betűk, szótagok felfedezése, pótlása. Szavak kiegészítése raggal, jellel. Szavak értelmének megváltoztatása 1-1 betű vagy szótag cseréjével.	Szavak tartalma, alakja. <i>Azonos alakú szavak, rokon értelmű szavak.</i>	Segítséggel munkáját ellenőrizze, hibáit fedezze fel, és megfelelően javítsa.	
Két szótagú szavak írása.	Szavak másolása, diktálás után írása, hibák észrevétele, javítása.	Szavak módosítása igekötővel.	Észlelje, és próbálja megfogalmazni a szavak jelentés-módosulásait.	
Nevek, mondatkezdő betűk jelölése.	Újságban, könyvben nagy betűk keresése.	<i>Szabály meghatározása (mit írának nagybetűvel?).</i>	Értse meg a tulajdonnevek és köznevek különbségét.	
Mondatvégi írásjel.	Írásjelek megfigyelése.			

	Kérdő mondatok alkotása.	Mondat meghatározása, fajtái.	Tudatosan használja az írásjeleket írás és olvasás során	
7. Témakör: Olvasás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Szöveg szó szerinti megértése.</i>		Óraszám: 35
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Hangok és betűk egyeztetése. Szavak olvasása, szókép és tárgyak egyeztetése. Tőmondatok olvasása. Versek, mondókák tanulása.	Hangok alapján betűk kirakása. Szavak, tárgyak és képek egyeztetése. Kétszavas mondatok olvasása, alkotása, értelmezése. Hallás után tanult vers írott formájában betűk, szavak keresése.	Hang – betű. Kösd össze! Karikázd be! Utasítások. Szó, mondat, pont, nagybetű. Vers, mondóka, ének.	Rakjon ki, írjon le 3-4 betűs szót hallás után. Tudatosan alkalmazza a megfelelő jelöléseket. Tőmondatokat - szükség esetén segítséggel – olvasson. Önállóan mondjon el verseket, mondókákat.	Beszédfejlesztés 5/1 Tánc- és drámajáték 5/2
8. Témakör: Írás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Látási diszkrimináció, nagyság konstancia.</i>		Óraszám: 35
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Betűk írása sorközbe. Szavak másolása. Írás, diktálás után.	Önálló munka, önálló ellenőrzés. Meghatározott. szó keresése könyvből. Másolás, ellenőrzés, javítás. Mondat diktálása szavanként, visszaolvasása mondatként.	Névelő fogalma, keresése leírt szövegben Szó jelentésének körülírása, rokon értelmű szavak gyűjtése Mondat fajtái:	Mutasson fejlődést a figyelme önállóság és koncentrációkészség terén, a betűk írása során. Fokozódó önállósággal oldjon meg összetett feladatokat. Váljon rendezettebbé, tudatosabbá	Olvasás-írás 5/1, 5/2

Rövid mondatok másolása.	Másolás tábláról, megjelölt mondat másolása könyvből. Hiányos mondat kiegészítése szóban.	. ? . ! alkalmazásai, példamondatok alkotása. Mondat szabályai. szóban, írásban.	tevékenysége, munkája. Fokozódjék munkája során feladattudata, kitartása.

Évfolyam: 6.

Cél:

Beszédfejlesztés, szókincset folyamatosan bővíteni.

A kiejtést, beszédtempót és hanghordozást folyamatosan korrigálni.

A bővülő betűkészlettel egyre hosszabb szavakat, mondatokat írni, olvasni, értelmezni.

A kis-és nagy betűket ismerni, egyeztetni, megnevezni.

Feladatok:

Logopédiai és kommunikációs gyakorlatok, új betűk tanítása, hang-betűegyeztetések.

Szavak, rövid mondatok önálló írása, elemzése, kiegészítése, értelmének megváltoztatása.

A mondatalkotás szabályainak betartásával önálló feladatok megoldása (kérdés, válasz, kiegészítés).

Természetességre törekvés az írás és az olvasás alkalmazásában a mindennapi életben.

A hangok meghallásával, szóelemzéssel önálló írás gyakorlása egyre magasabb szinten.

Elvárt teljesítmény:

Ismerje fel a tanult betűket, rövid szavakat önállóan írjon le.

Olvasson ki önállóan szavakat, rövid mondatokat.

Alkosson rövid mondatokat és írja le azokat a mondatalkotás szabályainak betartásával.

Érdeklődjön a környezetében fellelhető írásos információk iránt.

Önállóan fogalmazzon meg és írjon le rövid mondatokat.

Értékelés: 1-5 érdemjeggyel és szöveges értékeléssel az olvasás-írás terén mutatott érdeklődés, önállóság és a képességeihez, a saját és a csoport teljesítményéhez mért egyéni fejlődés figyelembevételével és a P.A.C. mérőeszközzel mért objektív eredmények alapján.

1. Témakör: Beszédfejlesztés		<i>Fejlesztendő kompetencia: Tagolt beszéd.</i>		Óraszám: 18
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Beszédtechnika további fejlesztése. Személyi adatok gyakorlása. Mondat bővítése újabb és újabb bővítményekkel. Mondat befejezése, kiegészítése.	Légzőgyakorlatok. Szappanbuborék fújása. Teljes nevének, lakcímének másolása. Mondat bővítése újabb és újabb bővítményekkel. Mondat többféle befejezése.	<i>Levegő benntartása, beosztása.</i> Napló. Személyi adatok. <i>Kérdő névmások használata.</i> Kérdezés és felelés, <i>társalgás szabályai.</i>	Beszéljen folyamatosan, nyugodtan, érthetően. Ismerje legfontosabb adatait. Fejezze ki pontosan mondanivalóját. Tartsa be a kérdezés és felelés formai- és tartalmi követelményeit.	Beszédfejlesztés 6/1 Tánc- és drámajáték 6/1 6/2
2. Témakör: Térorientációs gyakorlatok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Tájékozódás táblázatban</i>		Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Játékos feladatok. Hely-meghatározások. Tájékozódás 4x4-es táblázatban.	Tűz-víz játék. Tárgy elrejtése, megtalálása. Egyszerű ábrák rajzolása a megfelelő helyre.	A megtalálás helyének pontos meghatározása. Csere, helycsere alkalmazása. Oszlopok, sorok számozása,	Fogalmazzon meg téri relációkat többféleképpen. Végezzen helymeghatározásokat különböző pontokhoz viszonyítva. Értse meg a szabályt, a	Beszédfejlesztés 6/4 Tánc- és drámajáték 6/1

Megfigyelések az utcán.	Térbeli helyzetek megfigyelése, megfogalmazása.	önálló munka, önálló, ellenőrzés. <i>Vízszintes és függőleges feliratok.</i>	„táblázatot” önállóan töltse ki. Függőlegesen írt feliratot ismerjen fel, olvasson össze.	
6. Témakör: Betűtanítás (d, j, n, h, sz, r, g, ny)		<i>Fejlesztendő kompetencia: Kis- és nagybetűk differenciálása</i>		Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Új betű ismertetése.	Betű kiemelése, hangoztatása, írása, olvasása, kapcsolása.	Kétjegyű mássalhangzó.	Ismerje fel, és készség-szinten alkalmazza a tanult betűket.	Tánc- és drámajáték 6/1 6/2
Játék a betűkkel.	Anagramma kirakása (retek, teker keret stb.) valamennyi változat leírása emlékezetből.	Törd a fejed! Ki tud többet? –vetélkedő.	A gondolkodás, a Épüljön be az elfoglaltságai közé a fejtörők megoldása, szabadidős tevékenységként.	
Szótagok, szavak kirakása.	Szógyűjtés az új szavakkal, kirakásuk, másolásuk. Azonos szótaggal kezdődő szavak gyűjtése, értelmezése.		Fejlődjön kitartása, önfegyelme, feladattartása a gyakorlás során.	
Hiányzó betűk, szótagok pótlása.	Hiányzó betűk pótlása, beillesztése, betűk cseréje.	Hiány, pótlás, csere, kihagyás.	Legyen igényes munkájában, teljesítményében	
Nevek, mondatkezdő betűk jelölése.	Nagybetűk keresése újságban, könyvben. Városok nevének gyűjtése a térképről.	<i>Tulajdonnevek írásának szabályai.</i>	Érdeklődjön környezete iránt, tegyen önálló „felfedezéseket” a térképen!	
Mondatvégi írásjel:!	Felkiáltójel alkalmazása, írása.	Különböző érzelmek megfigyelése képen.	Képes legyen konkrét kérdésre egyszavas	

		„Miért?” (szomorú, sír, vidám, nevet stb.).	adekvát választ adni.	
7. Témakör: Olvasás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Olvasás, az írásjeleket figyelembe véve.</i>		Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Rövid mondatok olvasása, értelmezése. Eseményképek sorba rendezése, magyarázása. Tárgy - kép - szó egymáshoz rendelése. Összetett mondatok befejezése „pedig”, „de”, „mert”, kötőszavak után. Feliratok olvasása az utcán.	Kérdések feltevése egymásnak az olvasmánnyal kapcsolatban. Cselekvések megnevezése, időrendjük megállapítása. Egyeztetések a tanterem tárgyaival, tárgy- és szóképekkel. Hibás állítások javítása félmondatok értelmes összeillesztése. Ismert utcanevek, üzletek, középületek nevének olvasása.	Múlt-, jelen- és jövő-idejű cselekvések. Előbb, később. Hely, helyszín (Válaszok hol?” kérdésre, helymeghatározások szó-végződéses (helyragok). <i>ok, előzmény, következmény.</i> <i>Középületek, funkciójuk nyitás-zárás időpontjai.</i>	Önállóan olvasson, értelmezzen rövid mondat. Összefüggő mondatokat alkosson képsorról. Képes legyen önálló munkára, reális önértékelésre. Ismerjen fel összefüggéseket, ok-okozati viszonyt. Ismerje fel a rendőrség, az orvosi rendelő épületét.	Beszédfejlesztés 6/1
8. Témakör: Írás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Írás eltérő vonalrendszerekben.</i>		Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Betűírás vonalrendszerbe.	Betűformák gyakorlása	Betűk, szavak, sorok	Törekedjen rendezett	

Puzzle kirakása.	Elemek egyenkénti megfigyelése, beillesztése önállóan.	távolsága.	fűzetre, javuló betűformákkal.	Beszédfejlesztés 6/1
Kezdőbetűk jelölése.	Mondat hangsúlyozása és megfelelő írásjel alkalmazása.	<i>Szabályos, szabálytalan formák.</i>	legyen türelmes, kitartó feladatmegoldás során.	
Rövid mondatok másolása.	Könyvben bejelölt mondat kikeresése, másolása.	Mondat eleje, vége - jelölésének szabályai.	Képes legyen rövid szövegből egy-egy mondat kiemelésére, értelmezésére.	
Rövid olvasmány olvasása, értelmezése.	Több mondatos olvasmány váltott olvasása.	Se több, se kevesebb!	Pontosan kövesse az utasításokat. Másoljon hiba nélkül néhány mondatot.	
		Tartalom, szereplők.	Mondja el az olvasmány tartalmát kérdések segítségével.	
9. Témakör: Értő olvasás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Szöveg képhez rendelése.</i>		Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvart és javasolt fogalmak	Elvart teljesítmény	Tananyag koncentráció
Rövid történet olvasása, értelmezése.	Történet olvasása, értelmezése mondatonként és egészében.	Rákérdezésre részletek felidézése. (Miért? Hogyan? Mikor? Stb.).	Értse meg, saját szavaival mondja el az események összefüggéseit.	Beszédfejlesztés 6/1, 6/4
Utcai feliratok, eligazító táblák.	Séta közben feliratok, plakátok, hirdetések olvasása.	<i>termékek, események, időpontok.</i>	A feliratokat kis segítséggel értelmezze.	Tánc- és drámajáték 6/1 6/2

Információk, hirdetések.	Árukatalógus nézegetése, olvasgatása termékek csoportosítása. Árak összehasonlítása.	olcsó, drága. főzési idő, forrás, keverés, lassú tűzön.	Hasonlítsa össze segítséggel az árufajták értékét.
Ételreceptek.	Zacskós leves készítése a leírt útmutató alapján, a leírtak betartása.		Emeljen ki, nevezzen meg receptből alapanyagokat, mennyiségeket rákérdezésre.

Évfolyam: 7.

Cél:

Az olvasás és írás minden területén az önállóságot fokozni.

Az olvasást, mint információs eszközt spontán módon felhasználni a gyakorlatban.

Önállóan eligazodni írásos anyagokban (telefonkönyv, tv-újság, naptár, feliratok stb.).

Feladatok:

A betűkészlet további növelése, a helyes meghallás, kiejtés és leírás folyamatos gyakorlása.

Rövid mondatok önálló olvasása, értelmezése.

Nyelvi játékok, rejtvények, személyre szabott feladatok elvégzése a tanulók értelmi szintjének megfelelően.

A kulturált kommunikáció minden formájának gyakorlása különböző élethelyzetekben.

A rendezett külalakú, olvasható írás tempójának folyamatos gyorsítása.

Elvárt teljesítmény:

Ismerje fel az összes betűt, rövid mondatokat olvasson ki, értelmezzen.

Önálló, adekvát választ adjon írásban, az írásban feltett kérdésekre.

Ismerjen fel, és megfelelően használja a különböző betűalakokat, írásmódokat, rövidítéseket, közismert idegen helyesírású szavakat.

Tartsa be a helyesírás elemi szabályait.

Értékelés: 1-5 érdemjeggyel a kommunikációs készség, a környezet felé irányuló érdeklődés, a szövegértés, és az íráskészség terén megmutatkozó jártasság és a P.A.C. mérőeszközzel mért objektív eredmények alapján.

6. Témakör: Betűtanítás (cs, gy, zs, ty, ly, x, y, w)		<i>Fejlesztendő kompetencia: Tiszta artikuláció.</i>			Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Új betű ismertetése, kapcsolása.	Betű leválasztása, hangoztatása, írásának gyakorlása. Összeolvasás.	Betűk helye a teljes ABC-ben.	Tudjon három nevet önállóan ABC sorrendbe rakni.	A számítástechnika és irodatechnika alapjai 7/1 7/3 Kommunikáció 7/1	
Hiányzó betűk pótlása.	Hiányzó kettős betűk szó elején, közepén, végén.	Különböző betűtípusok, írásmódok.	Képes legyen egyszerű szavak analizálására, betű hiányának érzékelésére, pótlására.		
Szavak kirakása, másolása.	Tematikus szógyűjtés az új betűkkel.	Szókincsbővítés különböző témákban.	Fedezze fel a hibát a rosszul kirakott szóban.		
Játék a betűkkel.	Szólánc (cipő/ősz/száj/játék/kanál stb.) leírása közösen.	Gyűjtőfogalmak, alárendelt fogalmak párosítása.	Írjon szavakat önállóan szókezdő kettős betűvel is.		
7. Témakör: Olvasás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Szövegű olvasás. Akusztiko-motoros hibák kerülése.</i>			Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Olvasmány olvasása tankönyvből.	Olvasmány folyamatos végigolvasása.	Írásjelek figyelembevétele, hangsúlyozás, kiejtés.	Gördülékenyen olvasson egyszerű szöveget.	A számítástechnika és irodatechnika alapjai	

Nehéz szavak elolvasása.	Hosszú, összetett, mássalhangzó-torlódásos és ismeretlen szavak olvasása, elemzése.	szótagolás, elemzés, összetett szó elemei, ismeretlen szavak magyarázata.	Pontosan olvassa ki hosszabb szó egészét.	7/3 Kommunikáció 7/1 7/5
Néma olvasás.	Szavak néma olvasása, megjegyzése. Felsorolásból meghatározott elemek hangos olvasása (pl. állatok közül csak a négylábúak).		Értse meg a feladatot, az olvasási tevékenység váljon számára megszokottá.	
Versek, énekek tanulása.	Versek, énekek olvasása megtanulása írott szövegből.	Vers, rím, ritmus.	Pontosan, értelmesen, hangsúlyozva adjon elő verseket, dalokat.	
8. Témakör: Írás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Rendezett külalak.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Betűírás füzetbe, vonalközbe.	Új betűk írása szóköz betartásával. Elhelyezésük segédvonal nélküli vonalközbe.	Betűméret-, típus.	Állandóan törekedjen betűformáinak és füzete rendezett külalakjának javítására.	A számítástechnika és irodatechnika alapjai 7/3
Hosszú mássalhangzók.	Kettőzött mássalhangzós szavak gyűjtése, írása.	Kettőzött mássalhangzó, helyesírás, elválasztás.	Spontán helyesen írja le a kihangsúlyozott hosszú mássalhangzós szavakat	
Kettős betűk gyakorlása.		Új szavak magyarázata,	Írjon le önállóan	

Üdvözlőlap írása.	Meghatározott kettős betűt tartalmazó szavak keresése, másolása hosszabb szövegből.	mondatokba foglalása.	egyben lediktált rövid mondatot	
zs és sz differenciálása.	Üdvözlőlapok nézegetése, saját üdvözlőlap tervezése.	Üdvözlőlap szövege különböző alkalmakra.	Önállóan írjon meg üdvözlőlapot kiválasztott minta alapján	
	Diktált szavak írása „zs” és „sz” oszlopba.	<i>Idegen eredetű szavak.</i>	Biztosan alkalmazza a kettős betűket.	
9. Témakör: Értő olvasás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Szöveghű olvasás hangos és néma olvasással.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Rövid hírek, események olvasása újságból.	Olvasottak megbeszélése.	<i>ok, okozat, előzmény, következmény, eredmény.</i>	Önállóan olvasson, értelmezzen képaláírásokat.	A számítástechnika és irodatechnika alapjai 7/3 Kommunikáció 7/5
Hiányzó betűk pótlása szavakban.	Hiányos szavakba különböző betűk beillesztése.	Szavak értelmének megváltoztatása 1-1 betű cseréjével.	Értse meg a pontosság jelentőségét az olvasás és írása során.	
Igék keresése szövegben, igeidők értelmezése.	Igék átírása, átfogalmazása múlt-, jelen- és jövő időbe.	<i>Mondatok áttevése múlt-, jelen- és jövő időbe.</i>	Segítség nélkül írja le gondolatát, véleményét meghatározott témában.	
Feladatok írásban.	Írásbeli utasítások néma teljesítése.	Kérés, utasítás, parancs	Képes legyen az írást, mint kommunikációs eszközt értelmezni, alkalmazni.	

Évfolyam: 8.**Cél:**

Az érdeklődést, az ismeretek megszerzésére irányuló spontán törekvéseket kialakítani, elősegíteni.
 Az értő olvasás készségét megszerezni, továbbfejleszteni, spontán alkalmazni a mindennapi életben.
 Az olvasást és az írást, mint információs eszközt beépíteni a tanuló eszköztárába.
 Az íráskészséget spontán módon alkalmazni.

Feladatok:

Néma olvasás, szöveg értelmezése, tartalom megfogalmazása, lényeg kiemelése, elmondása.
 A kommunikációs készség fejlesztése a beszéd-készség, az írás és az olvasás terén.
 Szó- és betűrejtvények, szórakoztató feladatok, keresztrejtvény megfejtése.
 Írásban adott utasítások elvégzése.
 Írásbeli kérdésekre a válaszok önálló megfogalmazása, leírása.
 Önálló levélírás, űrlap kitöltése személyi adatokkal.

Elvárt teljesítmény:

Legyen képes a mindennapi életben adódó olvasási feladatok önálló megoldására.
 Önállóan írjon meg - értékelhető tartalommal –, néhány mondatos levelet.
 Tartsa be a helyesírás elemi szabályait, használja helyesen az írásjeleket, törekedjen a rendezett külalakra.
 Épüljön be a spontán módon az olvasás az eltöltött szabadidős-tevékenységek sorába.

Értékelés: Az egyéni adottságok figyelembevételével az értő olvasás, és az olvasható és értelmezhető önálló írás terén nyújtott teljesítmény, és a P.A.C. mérőeszközzel mért objektív eredmények alapján 1-5 érdemjeggyel.

6. Témakör: Betűtanítás (nagybetűk tanítása).		<i>Fejlesztendő kompetencia: Tulajdonnevek helyesírása.</i>		Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Nagybetűk ismertetése, egyeztetése kicsikkel.	Nagybetűk, írása vonalközbe.	Tulajdonnevek, köznevek.	Gyakrabban használt tulajdonneveket	A számítástechnika és

Nagybetűk gyakorlása.	Írás számítógépbe.	Fontosabb billentyűk.	spontán helyesen (nagybetűvel) írja. Használja a számítógépet fegyelmezetten, figyelmesen és kímélően.	irodatechnika alapjai 8/3 Kommunikáció 8/1
Tulajdonnevek írása, olvasása.	Város- személy- utca- és intézmény-nevek másolása térképről, telefonkönyvből.	tájegységek, <i>megye</i> , város, község, hegy, tó, folyó.	Találjon meg a térképen nagyobb, nevezetesebb helyeket kevés segítséggel	
Játék a betűkkel.	„szópóker”(4. betű:á, az 1.:k, a 2.:a, a3.:b, az 5.:t. stb.) közös fejtörő játék.	Törd a fejed! Rejtvények, találós kérdések.	Képes legyen 1-2 próbajáték után versenyben részt venni a szabályok megértésével, betartásával.	
7. Témakör: Olvasás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Rövid beszámoló az olvasottakról kérdések alapján.</i>		Óraszám: 18
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Mondatok olvasása, értelmezése.	Hiányos mondatok olvasása, befejezése kép alapján.	Kérdőszavak a hiányzó mondatrészekre.	Képes legyen kérdő mondat önálló megfogalmazására.	A számítástechnika és irodatechnika alapjai 8/3
Néma olvasás.	Némán elolvasott kérdésre hangos válasz.	Válasz alapján következtetés a kérdésre.	Vegyen részt aktívan közös feladatmegoldásban.	Kommunikáció 8/1 8/5

Tájékoztató szöveg olvasása.	Élelmiszerek csomagolásán olvasható szöveg elolvasása, értelmezése.	Friss, romlandó, szavatossági idő.	Az olvasott információt értse meg, a felhasználás során tudatosan alkalmazza.	
Eligazodás a gyermeklexikonban.	Ablak-zsiráf címszavainak olvasása, megbeszélése.	Miből készült? Mire való? (ismert tárgy címszó-szerű leírása).	Fogalmazzon meg önállóan kérdéseket.	
8. Témakör: Írás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Egyéni, olvasható, rendezett íráskép (nyomtatott vagy írott).</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Nagybetűk írása sorközbbe.	Kicsihez megfelelő nagybetű párosítása.	Mondat, cím, kezdőbetű.	Egyeztessen kis-és nagybetűket.	A számítástechnika és irodatechnika alapjai 8/3
Nevek másolása naptárból.	Kinek van névnapja... ? (dátumok alapján név keresése, másolása).	Naptár beosztása, tavaly, idén, jövőre.	Képes legyen eligazodni a naptárban és a megfelelő nevet helyesen leírni.	
Szó kiemelése nagybetűvel.	Plakát készítése, egyes szavak csupa nagybetűs írása.	<i>Lényeges-lényegtelen</i> esemény, időpont, színhely.	Tervezzon plakátot, ismerje fel és emelje ki (nagybetűkkel) a fontos információkat.	
Nagybetűs feliratok megfigyelése utcán.	Nagybetűs információs táblák készítése (KIJÁRAT, ZÁRVA, 8. CSOPORT, stb.).	Utcai feliratok, információk „megfejtése”.	Önállóan olvassa, értelmezze, alkalmazza az olvasott információt.	

Tulajdonnevek felismerése, nagybetűs írása.	Diktált szavak között illetve szövegben tulajdonnév önálló felismerése, írása.	Nagybetűvel írandó szavak köre.	A tulajdon neveket spontán ismerje fel, írja nagybetűvel tollbamondás során.	
9. Témakör: Értő olvasás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Az olvasottak globális megértése.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Meseolvasás.	Mese közös olvasása, dramatizálása.	Szereplők, külső és belső tulajdonságok	Aktívan vegyen részt dramatizált mese egybefüggő eljátszásában.	A számítástechnika és irodatechnika alapjai 8/3 Kommunikáció 8/5
Újságolvasás.	Rövid híradások, értelmezésük.	Külföldi, belföldi hírek, közlemények. Az ország tájai.	Rövid híreket mondjon el néhány szóban.	
Tv híradó megnézése. Látottak visszakérdezése.	A hírek végighallgatása csendben. Felidézésének ellenőrzése, videóval.		Képes legyen a híreket és személyes élményeit összekapcsolni hasonló helyszínnel, eseményekkel, illetve körülmények felidézésével.	
Közkeletű idegen szavak elolvasása.	Idegen nyelvű műsorok nézése a TV-ben. Idegen szavak keresése, magyarázata (Pepsi Cola HBO, Corvin stb.).	Magyar, külföldi, anyanyelv, idegen nyelv.	Ismerjen fel, helyesen ejtsen ki közkeletű idegen szavakat.	

TÁRSADALMI KÖRNYEZET

Számolás-mérés előkészítése

Évfolyam: 1 -2.

Cél

- Fejlesztani a számolás és mérés elsajátításához szükséges alapkészségeket.
- Fejlesztani az érzékelést, észlelést, figyelmet, emlékezetet, gondolkodási készséget.
- A környezet megismerése során tudatos tevékenységet végezni.

Feladatok

- **A** környezet iránti érdeklődés felkeltése, fenntartása.
- Egyszerű utasítások megértésének, követésének megalapozása.
- A harmonikus személyiségfejlődés feltételeinek megteremtése.
- A csoportba való beilleszkedés elősegítése, megfelelő motiválással az együttműködés biztosítása.
- A viselkedés elemi normáinak elfogadása, a feladatokhoz való pozitív hozzáállás, feladattudat kialakítása

Elvárt teljesítmény

- Tartsa be a viselkedés elemi normáit.
- Aktívan vegyen részt a közös tevékenységekben, feladatokban.
- Fogadja el a felnőtt irányítást, az elvárásoknak igyekezzon megfelelni.
- Alakuljon ki elemi szintű feladattudata.
- Mutasson pozitív tendenciát az alapkészségek fejlődésében.

Értékelés: Folyamatos értékelés a tevékenységek végzése során. Szöveges értékelés és minősítés a tanuló egyéni képességeinek, hozzáállásának, a fejlődési tendenciájának és a P.A.C. mérőeszközzel mért teljesítménynek figyelembevételével.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt órakeret

Évfolyam	1.	2.
Heti óraszám	2	2
Éves óraszám	74	74

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	1.	2.
1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól	25	25
2. Tájékozódás térben és időben	25	25
3. Mennyiségek felismerése, viszonyítások	24	24

Évfolyam: 1.

Cél:

A számolás-méréshez szükséges alapkészségeket (érzékelés, észlelés, figyelem, gondolkodás) fejleszteni.
A közös munka feltételeit (az irányítás elfogadása, együttműködés tanárral, társakkal) megteremteni.

Feladat:

A tantárgy elsajátításához szükséges alapkészségek kialakítása, érdeklődés felkeltése.
Egyszerű utasítások megértésének, követésének kialakítása, a feladatokhoz való pozitív hozzáállás.
A csoportba való beilleszkedés elősegítése, a közösségben való viselkedés alapvető normáinak elfogadtatása.
Megfelelő motiválással az együttműködés biztosítása.

Elvárt teljesítmény:

Legyen együttműködő, érdeklődő, irányított csoportos tevékenységbe bevonható a foglalkozás során.

Ismerje fel az alapvető tér- és időbeli relációkat, és azokat (segítséggel) helyesen alkalmazza.

Ismerje meg a tárgyak alapvető mennyiségi és formai tulajdonságait.

Legyen képes (segítséggel) használni a megszerzett tapasztalatokat, ismereteket

Értékelés: Szóbeli értékelés az egyéni képességek figyelembevételével a hozzáállás, együttműködő készség és a P.A.C. mérőeszközzel mért teljesítmény alapján.

1. Témakör: <i>Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól</i>		Fejlesztendő kompetencia: <i>Különbségek érzékelése.</i>			Óraszám: 25
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Tárgyak kiterjedése	Tárgyak méretének megtapasztalása végigsimítás (szekrény), kézbe vétele (labda) tenyérben tartása (apróbb játéktárgy) segítségével Tapasztalatok szerzése hosszú és rövid, magas és alacsony stb. tulajdonságokat illetően	Minden tevékenység beszéddel kísérve nagy-kicsi hosszú-rövid <i>magas-alacsony</i>	Aktívan vegyen részt a foglalkozásokon.	Ábrázolás-alakítás 1/1 Játékra nevelés 1/1 ½ 1/4	
Formai tulajdonságaik	Hasonló tárgyak keresése válogatott készletből (könyv, autó, baba stb.) tárgyak felismerése, párosítása tárgyképekkel (kocka, labda, maci) Jellegzetes tárgyak kitapogatása zsákban Labda gurítása, kocka csúsztatása Vegyes halmazból minta alapján egy-egy tárgy kiválasztása	könyv, autó, baba, kocka, maci gurítsd! dob! kérem! tessék!	Fogadja el az irányítást közös tevékenység során.		
Érzékelési gyakorlatok		gyors, lassú,	Legyen együttműködő, kommunikatív a		

	Gyors és lassú járás, mozdulatok utánzása Kemény-puha, meleg-hideg tárgyak kitapintása, azonosítása igen – nem jelzése szóval, vagy fejmozdulattal	kemény, puha, hideg, meleg	foglalkozásokon.	
2. Témakör: Tájékozódás térben és időben		<i>Fejlesztendő kompetencia: Időbeli és térbeli változások érzékelése cselekvésekkel</i>		Óraszám: 25
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Térorientációs gyakorlatok	Tanterem, folyosó, előtér bejárása kézen fogva, beszéddel kísérvé (előre megyünk, befordulunk, megkerüljük a...) Járas, futás, mászás meghatározott irányba Átmászás padon, asztal alatt, asztalok között Hozd ide! Vidd oda! Tedd bele Mozdulatok utánzása beszéddel kísérvé (felemeljük, előre nyújtjuk, hátrateszük a kezünket Mondókák, dalok mozdulatokkal kísérvé Labda gurítása, dobása meghatározott irányba Ritmikus mondókák, dalok tapssal kísérvé Ritmikus dobolás lábbal, kézzel, „hangszerrel”	Erre, arra Ide, oda Előre, hátra, <i>oldalra</i> Felfelé, lefelé Lépés, ütés, taps Várj! Most! Majd! Kész!	Igyekezzen megfelelő irányítással, segítségnyújtással a feladatokat végrehajtani Aktívan vegyen részt, közös foglalkozásokon, figyeljen társaira is.	Beszédfejlesztés 1/4 1/5 Játékra nevelés 1/4 1/5 1/7 Mozgásnevelés 1/1 Olvasás-írás előkészítése 1/1
Időbeli tájékozódás	Jövő – jelen - múlt érzékeltetése cselekvésekkel (várat fogunk építeni, egymásra fogjuk rakni a kockákat. – várat építünk...- kész a vár, megépítettük . Éjszaka – nappal tevékenységek valóságban és	Éjszaka, nappal Reggeli, ebéd, vacsora	Tudjon várni az elkövetkező eredményre, felhívásra vegyen észre folyamatot.	

	képekkel illusztrálva. Reggeli, ebéd, vacsora,,a baba egy napja" (napirend)				
3. Témakör: Mennyiségek felismerése, viszonyítások		<i>Fejlesztendő kompetencia: Figyelem terjedelme.</i>			Óraszám: 24
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Cselekvések mennyiségekkel Halmazok létrehozása, megváltoztatása	Sok elemet tartalmazó halmazok érzékelése dobozban, ládában, kosárban, kiborítása, sok a földön, semmi a kosárban. Visszarakása után semmi a földön, sok a kosárban. Egyforma edényekben „sok”, „kevés” és „semmi” létrehozása, hangoztatás, együtt mondás, ismétlés, kiválasztás, átrakás, újra kiválasztás, hangoztatás sok, kevés, és semmi halmazok létrehozása különböző tárgyakkal, pohárban szörppel, telefirkált, majdnem üres és üres lappal stb. sok-kevés-semmi halmazok létrehozása segítséggel, majd önállóan „Tegyél bele sokat!,keveset!, Ne legyen benne semmi!” Egyenként csökkentve a halmazt sokból kevés lesz, majd semmi és fordítva negyedik edény beállításával a „nagyon sok”, a „legtöbb” halmaz létrehozása. Különböző halmazok létrehozása táblai firkával, papíron rajzzal, ujjfestéssel, nyomdázással.	Sok, kevés, semmi, Tegyél bele! Vegyél ki! Öntsd ki mindet! <i>Még, több Elég!</i> Válaszd ki! <i>Üres, teli Nagyon sok Legtöbb</i>	Képes legyen közös, egyirányú cselekvést végrehajtani tanárral, társakkal. Bemutatás, közös kezdés után a feladatot önállóan végezze. Firkáljon szívesen saját szintjén, a táblán, papíron Értse meg, tartsa be az egyszerű utasításokat Tudja irányítani figyelmét néhány percig a feladatra.	Ábrázolás-alakítás 1/4 Játékra nevelés 1/4 Olvasás-írás előkészítése 1/4	

Évfolyam: 2.**Cél:**

Megismerni a személyi- és tárgyi környezetet egyre alaposabban, a számolás-méréshez szükséges alapkészségek, az észlelés, figyelem, utánzókézség fejlesztésével.

Feladat:

A közösségbe való beilleszkedés, a csoportmunkában való aktív részvétel elősegítése.
A tárgyak alapvető méretbeli és formai tulajdonságainak bemutatása, megismertetése.
Alapvető mennyiségfogalom kialakítása, a különbségek, változások érzékeltetése.
Az irányított, tudatos cselekvés, feladattudat alapjainak lerakása.

Elvárt teljesítmény:

Legyen együttműködő, érdeklődő a foglalkozás során, a csoportos tevékenységben aktívan vegyen részt
Érzékelje a tárgyak alapvető formai tulajdonságait, szín, forma és méret szerint (segítséggel) differenciáljon.
Alkalmazza az alapvető tér-, időbeli és mennyiségi relációkat növekvő önállósággal.
Ne zavarja magatartásával az irányított, közös megismerő tevékenység során társait.

Értékelés: Szóbeli értékelés egyéni adottságok figyelembevételével a közösségbe való beilleszkedés, együttműködés. A közös munkában való aktív részvétel és a P.A.C mérőeszközzel mért teljesítmény alapján.

1. Témakör: <i>Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: Azonosságok (egyezőségek) érzékelése.</i>			Óraszám: 25
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Kicsi, kisebb nagy, nagyobb, ugyanakkora	Azonos jellegű tárgyakkól sor kirakása kicsi-nagyobb- legnagyobb; nagy-kisebb-legkisebb sor kirakása önállóan, kifejezések hangoztatása. Ugyanakkora keresése, összehasonlítása „Add oda x-nek a legkisebbet, a	kicsi-nagy <i>kisebb-nagyobb</i> <i>legkisebb-legnagyobb</i> <i>ugyanakkora</i>	Segítséggel differenciáljon 3 méret között	Ábrázolás-alakítás 2/2 Játékra nevelés 2/2 2/4 Olvasás-írás előkészítése 2/5	

Kerek, szögletes	legnagyobbat!” Táblai rajzon, képen legkisebb, legnagyobb kiválasztása. Sok kockából nagy várat építünk, kevésből kicsit. Stb.	kerek, szögletes	Irányítással válogasson szét kerek és szögletes tárgyakat	
Piros-kék-sárga zöld-fehér-fekete	Kerek- és szögletes tárgyak szétválogatása, megfigyelése, kézbe véve, a különbség érzékelése. (gurul, mert kerek, nem gurul, mert szögletes)	színek nevei	Különböztessen meg 3 színt.	
Érzékelési gyakorlatok	Színek megnevezése egyenként, hasonló színű tárgyak keresése, külön padokon gyűjtése „tedd a pirosak közé!. hozz ide egy kék ceruzát!” „Kin van piros póló, kék zokni” stb. Naponta más-más színnel firkálás, rajzolás, színezés Zsákból kicsi, nagy, szögletes, kerek tárgyak kiválasztása. Énekek, mondókák gyorsan és lassan, hangosan és halkán, piros jelzésre fölállni!, zöldre leülni! Nagymozgások utánpótlása egyidejűleg, utólag	gyors, lassú hangos, halk	Aktívan vegyen részt közös énekben, játékban.	
2. Témakör: Tájékozódás térben és időben		<i>Fejlesztendő kompetencia: Utasítás megértése, betartása.</i>		Óraszám: 25
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Térorientációs gyakorlatok: mellett, előtt, mögött, rá, alá	Soralkotás egymás mellett, egymás előtt (mögött)	sorban, mellett, előtt, mögött	Értse meg és végezze (segítséggel) a	Beszédfejlesztés 2/4 2/5

Időbeli tájékozódás	Add tovább a macit! „Cseréljen helyet x y-nal! Tedd a macit az asztal alá, a székre!” stb. „Utánozd a képet!”(maci az asztal alatt,) táblára rajzolt asztalnál a mágneses maci elhelyezése Ugyanaz feladatlapon, önállóan. Rajzolás csak a papírra rajzolt asztal alá! Tapsolás, kopogás lassan, gyorsan. Mondókák, dalok ritmuskísérettel. Ritmusra lépés. Mozgásos feladatok késleltetett indulással (feladat bemutatása, majd: várj! vigyázz, kész, rajt!-ra indulás.) Igeidők gyakorlása; reggeliztünk, átöltöztünk most játszunk, majd ebédelünk, hazamegyünk stb. iskolai napirend vázlatos összeállítása: reggeli után játék, utána ebéd, utána pihenés, utána játék, utána indulás haza	alatt, alá lassan, gyorsan egyszerre most, majd utána, előtte	sorbaállási- helycserés- és helyváltoztatásos feladatokat, Értse meg, és alkalmazkodjon a „várj! majd!, most!” vezényszavakhoz. Használja helyesen az igeidőket egyszerű, konkrét kérdésekre válaszolva.	Játékra nevelés 2/3 2/4 Mozgásfejlesztés 2/1 Olvasás-írás előkészítése 2/2
3. Témakör: Mennyiségek felismerése, viszonyítások		Fejlesztendő kompetencia: Relációs jelek ismerete, alkalmazása.		Óraszám: 24
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Cselekvések mennyiségekkel	Halmazok létrehozása különböző szempontok szerint (fajta, szín, méret stb.) nagyon különböző elemszámú halmazok összehasonlítása sok- kevés. A „sok” csökkentése részletekben, „már kevesebb...már csak kevés...elfogyott, már	sok, kevés <i>több, kevesebb, elfogyott</i>	Végezzen önálló, célirányos tevékenységet egyszerű feladatvégzés során.	Játékra nevelés 2/2 2/4 2/5

Mennyiségek összehasonlítása	nincs". Táblán 2 almafára sok alma rajzolása, egyikről az almák letörlése egyenként (egyre kevesebb) „melyik almán van több?...melyiken kevesebb?” Ismerkedés a relációs jellel (a kiskacsa jobbra- balra fordul, mindig a több felé) 3-3-nál leállunk, merre forduljon?” almák párosítása. (minden tevékenység magyarázattal kísérvél) ugyanannyi megállapítása, hangoztatása Tapsolj ugyanennyit (max.3-at) különálló két lapon almafára sok, illetve kevés alma rajzolása, a kettő összehasonlítása 2-2 számkép-kártyán több-kevesebb megállapítása, hangoztatása „emeld fel, amelyiken több van, tedd a padba, amelyiken kevesebb van, tedd a hátad mögé, amelyiken több van!” stb.	ugyanannyi	Jelenjenek meg a feladattudat csírái tevékenységei során. Legyen képes a többet, kevesebbet önállóan, ugyanennyit segítséggel felismerni, jelezni.	

Számolás – mérés
Évfolyam: 3 – 8.

Cél

- A környezet iránti érdeklődést felkelteni, az ismeretek megszerzésére irányuló spontán törekvést kialakítani.
- Alapvető térben- és időbeni tájékozódást kifejleszteni.
- Mennyiség- és számfogalmat kialakítani, alpműveleteket végeztetni fejben és írásban.
- A gondolkodási funkciókat fejleszteni, logikai összefüggések felismerése révén az ismereteket gyakorlatban alkalmazni.

Feladat

- Tér- és időbeli tájékozódás kialakítása, gyakorlása.
- Mennyiségfogalom, számfogalom kialakítása, mennyiségek, számjegyek felismerése, összehasonlítása, megváltoztatása, műveletek végzése.
- Szöveges feladatok értelmezése, a lépések felállítása, logikai összefüggések felismerése.
- Mérések különböző mértékegységekkel, fajtáik, léptékük, gyakorlati alkalmazásuk megismerése.
- A pénzzel kapcsolatos elemi ismeretek megszerzése, pénzürmék, bankjegyek felismerése, értékük, nagyságrendbeli különbségek felismerése, a mindennapi életben történő alkalmazásának gyakorlása segítségével.

Elvart teljesítmény

- Szerezze meg képességei szerint a megfelelő tér- és időbeli tájékozottságot, kompetenciát.
- Legyen képes mennyiségek becslésére, mérésére, összehasonlítására, alpműveletek elvégzésére, ellenőrzésére számok kiolvasására, értékük megállapítására.
- 100-as körben ismerje a pénzt, végezzen váltásokat segítségével.
- Vásároljon önállóan hozzávetőleg kiszámolt összeggel.
- Legyen tisztában különböző jövedelmek, áruk árának nagyságrendjével, végezzen összehasonlításokat, becsléseket segítségével.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés, évente állapotfelmérés P.A.C. mérőeszközzel. A félévi érdemjegy és az év végi osztályzat (1-5) kiegészítése szóbeli tájékoztatással.

Az értékelés a tanuló teljesítménye alapján a fogyasztékoság mértékének és a fejlődés tendenciájának figyelembevételével történik.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt óraterv

Évfolyam	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Heti óraszám	2	3	4	4	4	4
Éves óraszám	74	111	148	148	148	148

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól	20	25	15	8	-	-
2. Tájékozódás	20	30	15	20	20	20
3. Mennyiségek felismerése, viszonyítások mennyiségekkel végzett műveletek	24	30	58	50	58	58
4. Mértékegységek, méretek, pénz	-	-	30	40	40	30
5. Összefüggések felismerése	10	26	30	30	30	40

Évfolyam: 3.

Cél:

A számolás-méréshez szükséges alapkészségeket (érzékelés, észlelés, figyelem, gondolkodás) fejleszteni.
A közös munka feltételeit megteremteni (az irányítás elfogadása, együttműködés tanárral, társakkal).

Feladat:

A tantárgy elsajátításához szükséges alapkészségek kialakítása, érdeklődés felkeltése.
Egyszerű utasítások megértésének, követésének, a feladatokhoz való pozitív hozzáállásának kialakítása.
A csoportba való beilleszkedés elősegítése, a közösségben való viselkedés alapvető normáinak elfogadtatása.
Megfelelő motiválással az együttműködés biztosítása.

Elvárt teljesítmény:

A foglalkozás során legyen együttműködő, érdeklődő, irányított csoportos tevékenységbe bevonható.
Ismerje az alapvető tér- és időbeli relációkat, és azokat (segítséggel) helyesen alkalmazza.
Ismerje meg a tárgyak alapvető mennyiségi és formai tulajdonságait.
A megszerzett tapasztalatokat, ismereteket képes legyen (segítséggel) használni.

Értékelés: Szóbeli értékelés az egyéni képességek figyelembevételével a hozzáállás, együttműködő készség és a P.A.C.mérőeszközzel mért teljesítmény alapján.

1. Témakör: Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól		<i>Fejlesztendő kompetencia: Egyszerű síkidomok biztos felismerése</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Kicsi, nagy, ugyanakkora,	Tárgyak összehasonlítása, megkülönböztetése, tárgyképek válogatása, rendezése, párosítása.	kisebb, nagyobb, ugyanakkora	Végezzen megkülönböztetéseket méret alapján.	Ábrázolás-alakítás 3/2 3/3 Játékra nevelés 3/1 3/2 3/4
Rövid, hosszú Egyforma, hosszú	Megfigyelések, összehasonlítások, egyenlővé tétel kiegészítéssel, lerövidítéssel.	rövid, hosszú, rövidebb-hosszabb	Végezzen megkülönböztetéseket hosszúság alapján	
Vékony, vastag	Megfigyelések tárgyakon, (látás, tapintás) egyeztetés, sorba rakás.	vékonyabb, vastagabb, válogatás,, kiválasztás	Különbözőségeket észleljen, fogalmazzon meg (1-1 jellemző különbözősége esetén)	
Kerek, Szögletes, Kocka, gömb Tevékenységek Logikai játékkal	Válogatás tárgyak között, különböző formák összehasonlítása, tapintás, gurítás, egyeztetés tárgyképpel. Elemek válogatása különböző szempontok szerint. Formaegyeztetés, különbségek, egyezések megfogalmazása. Minta után egyszerű alakzatok kirakása előrajzolt sablonokba a megfelelő elem illesztése	gömb, gömbölyű, kerek, szögletes méret, szín, forma fogalma	Ismerjen fel hasonlóságot, azonosságot, különbözőséget. Találja meg 3 megadott jellemző alapján a megfelelő elemet	

2. Témakör: <i>Tájékozódás</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: Tájékozódás a napirendben.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Alatta, fölötté, előtté, melletté, mögötté	Játékos gyakorlatok, helyzetek létrehozása, megváltoztatása, egyéni feladatok a tanterem tárgyaival.	hely- és irány meghatározások (alá, elé, fölé stb.)	Ismerjen fel, és fogalmazzon meg játékos szituációban térbeli viszonyokat.	Beszédfejlesztés 3/4 3/5 Életvitel és gyakorlati ismeretek 3/3 Játékra nevelés 3/2 3/4 Olvasás-írás 3/2
Közel, távol, fokozatokkal	Nagymozgásos feladatok a szabadban, gurítás, dobás távolságának összehasonlítása.	<i>fokozatok távol, távolabb, legtávolabb</i> stb.	Értsen meg, és érthetően fogalmazzon meg	
Elöl, hátul, középen Eleje, közepe, vége	Soralkotás tanulókkal, játékokkal, változtatás utasítás szerint.	<i>előre, hátra, középre</i>	helymeghatározásokat. Fedezzen fel, jelezzen és javítson	
Volt, van, lesz	Fogalmak gyakorlása tárgyakon (könyv, kifli, gyöngysor jelölés feladatlapon. Spontán beszélgetés, élmények, tervek megfogalmazása múlt, jelen és jövő idejű igékkel	közép meghatározása <i>hosszában, széltében</i> <i>volt, van, lesz, most, majd</i>	feladatlapon különböző típusú „hibákat” Tudatosan használjon Helyes igeidőket spontán beszéde során.	
Napirend	Napi tevékenységek felsorolása segítséggel eseményképek helyes sorrendbe rakása	<i>napszakok</i> nevei		
Életkor fogalma	Tevékenységek elhelyezése időben (fogmosás, kézmosás, átöltözés stb.) Képek nézegetése (különböző életkorú szereplők) öregek, fiatalok, gyerekek a családban	<i>előtte, utána, közben</i> <i>nagyon régen, nagyon soká</i>	Helyesen, tudatosan alkalmazzon viszonyításokat. Értsen meg alapvető fogalmakat, tegyen fel spontán kérdéseket a beszélgetés során.	
Évszakok	Élmények felidézése képek segítségével különböző évszakokból.	időjárással kapcsolatos szavak, kifejezések		

	Évszakok váltakozásáról tabló készítése	(fagy, hőség, vihar, köd stb.)	Értse meg az évszakok körforgását, szóban és szimbólumokkal rendezze sorba.	
3. Témakör: Mennyiségek felismerése, viszonyítások, műveletek mennyiségekkel, számjegyek írása		Fejlesztendő kompetencia: A hozzáadás következménye.		Óraszám:24
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Sok, kevés, semmi	Halmazok létrehozása, tárgyak csoportosítása különböző szempontok szerint	sok, több, kevés, kevesebb, semmi, egyenlő	Figyelmesen, pontosan hajtja végre feladatait.	Játékra nevelés 3/4 3/5
Több, kevesebb, ugyanannyi	Relációs jelek alkalmazása, mennyiségek átalakítása, azonos halmazok létrehozása mechanikus számlálás ötös körben	„Tegyél hozzá!”, „Vegyél el!” „Tedd egyenlővé!”, 1 és egyes, 2 és kettes stb. különbsége	Értse meg a hozzáadás- elvétel, bővítés - csökkentés logikáját	
1, 2, 3 számjegy ismertetése, írása Mennyiségek létrehozása	Számlálási gyakorlatok, pótlás, hozzáadás, elvétel, tárgyakkal, feladatlapon, mennyiségek kirakása, számjegy hozzárendelése, vázolása, írása, gyakorlása.	növekvő, csökkenő sor, számkép, számjegy	Ismerje fel és felismerhetően írja a tanult számjegyeket.	
Mennyiség, számkép, számjegy egyeztetése	Számok gyakorlati alkalmazása, számlálás személyekkel, tárgyakkal, meghatározott számú cselekvés (taps, ugrás, lépés stb.) Mennyiségek kiegészítése tárgyakkal, rajzzal, számjegyek sorba rendezése, számjegyek keresése a környezetben. Önálló írásos feladatmegoldások 3-as körben	hármassor, kettes sor, ritmikus sor kettesével, párosával, hármassával, sorszámnevek	Képes legyen az 1 2 3 számjegy, számkép és mennyiség felismerésére, egyeztetésére. Önállóan alkalmazza ismereteit egyszerűbb feladatok megoldásakor.	

5. Témakör: Összefüggések felismerése		Fejlesztendő kompetencia: Egyszerű feladat emlékezetben tartása.		Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Figyelemfejlesztő gyakorlatok Emlékezetfejlesztő játékok	Soralkotás játékokkal, „mi tűnt el?”, „mi változott?” Melyik a „kakukktójs?” Tárgyak felismerése körülírás alapján Hasonló ábrákon különbségek felfedezése Különböző ábrákon azonos elemek felfedezése Meghatározott játék kitapogatása zsákban	különböző, hasonló, ugyanolyan	Tanúsítson igyekezetet, önállóságot, kitartó figyelmet a feladatok megoldása során.	Játékra nevelés 3/4 3/5 Tánc- és drámajáték 3/1 3/2
Ok-okozati összefüggések	Egyénre szabott összetett feladatok végrehajtása Cselekvések, késleltetett utánzása Képolvasás során megfigyelt kép utólagos felelevenítése Ellentét-párok gyűjtése (kicsi, sötét, hideg, stb.) Válaszok egyszerű „miért...?”, „mit csinálunk ha...?” kérdésekre Elmesélt történetben „hibák” felfedezése	hiba, hibátlan, sorrend hasonló-, ellentétes jelentésű szavak	Pontosan hajtson végre egyénre szabott (2-5 elemből álló) feladatot. Ismerjen fel, fogalmazzon meg egyszerű összefüggéseket.	
Növekvő, csökkenő számú halmazok	Mitől lesz több (kevesebb) gyerek az osztályban? víz a pohárban? pénz az erszényben?...stb.	sok, rengeteg, kevés, alig	Értse meg a növekedés és csökkenés fogalmát, spontán beszédében alkalmazza megfelelően.	

Évfolyam: 4.**Cél:**

Bővíteni a tárgyak kiterjedéséről, formai tulajdonságairól szerzett ismeretek.
 Az időfogalmak és az azzal kapcsolatos kifejezéseket bővíteni, helyesen használni.
 Kialakítani a balról jobbra haladási irány automatizmusát.
 Mennyiségeket megváltoztatni, (növelés, csökkentés) logikáját megérteni.

Feladat:

Tárgyak összehasonlítása különböző jellemzőik alapján (méret, szín, forma)
 A tárgyak formájára, helyére vonatkozó viszonzyszavak körének bővítése.
 Napirend összeállítása, az események egymásutániságának, időbeli sorrendjének érzékelése.
 Térorientációs gyakorlatok a teremben, iskolában és iskolán kívül.
 Számjegy-számkép-tárgykép azonosítások a számfogalom megerősítésére.

Elvárt teljesítmény:

Alakuljon ki biztos számfogalma, tárgyakat megbízhatóan számláljon meg 5-ös körben.
 Eseményképek segítségével állítson össze (értelmezéssel) napirendet.
 Alkosson sort különböző tárgyakkal (balról jobbra), jelölje a sor elejét, végét, közepét.
 Mennyiségi átalakításokat 5-ös körben önállóan végezzen.

Értékelés: Szóbeli értékelés és 1-5-ig érdemjeggyel a munkához való hozzáállás, a képességekhez mért eredmény, és a P.A.C. mérőeszközzel mért teljesítmény alapján.

1. Témakör: <i>Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: A négy alapszín biztos ismerete.</i>			Óraszám: 25
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Kicsi, nagy ugyanakkora	Tárgyak, képek egyeztetése, differenciálása, egyeztetése egyre kisebb különbségekkel	<i>méret-meghatározások</i> ici-picitől az óriási-ig	Legyen képes nagyság szerint önállóan differenciálni.	Ábrázolás-alakítás 4/2 4/3	

Rövid- hosszú egyenlő hosszú	Becslés, ellenőrzés a környezet tárgyait Pontok összekötése feladatlapon, gyöngyfűzés. Távolságok „lemérése” pálcikával	<i>viszonylagosság a tárgyak kiterjedésében, távolságában,</i>	Önállóan fogalmazza meg a méret alapján történő differenciálás eredményét	Játékra nevelés 4/4 4/5
Vékony, vastag egyenlő vastagságú	Megfigyelések tárgyakon (ceruza, ruha, fonál, fatörzs, cipőtalp stb.) differenciálás feladatlapon, ábrázolás rajzban, gyurmával	ellentét meghatározása ellentétes fogalmak	Ismerjen fel az ellentét- párokat, felismeréseit alkalmazza helyesen a beszéd során.	
Keskeny, széles egyenlő szélességű	Környezeti példák keresése (szalag, csík, út, keréknyom stb.) ábrázolás rajzzal, festéssel, vágással	hasonló és egyforma közti különbség	Épüljenek be szókincsébe a tanult kifejezések, fogalmak.	
Méret összetevői	Méret megállapítása különböző összetevők alapján. Rizs töltögetése különböző formájú edényekbe (hosszú, vékony, lapos, széles stb. edényekbe, dobozokba).	<i>mérés, méret</i>	Jellemezzen minél több adattal tárgyakat: pl.: rövid, vastag világossárga ceruza.	
2. Témakör: Tájékozódás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Tárgyak sorba rendezése. Térorientáció ismert helyszínen.</i>		Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Alá, fölé, mellé elé, mögé térben és vízszintes síkban	Cselekvések helyváltoztatással, tárgyakkal, utasítások követése, megfogalmazása, egymás hibáinak észlelése, javítása. Feladatlapon megadott helyek megjelölése kép kiegészítése rajzzal, beragasztott ábrával. Írányok gyakorlása nagymozgásokkal,	alá, fölé, elé, mögé, közé stb. <i>nyíl, irány</i> <i>balról jobbra, bal, jobb</i>	Alkalmazza helyesen a spontán beszédben a viszony-szavakat. Váljon automatikussá a különböző tevékenységek során a	Beszédfejlesztés 4/4 4/5 Életvitel és gyakorlati ismeretek 4/3 Játékra nevelés 4/3 4/4

Bal-jobb, balra-jobbra	teremben végzett cselekvésekkel, átültetése vízszintes síkba, feladatlapon meghatározott helyek megtalálása.	tükörkép	balról jobbra és fentről le irány.	4/5 Mozaiknevelés 4/1 Olvasás-írás 4/2
Helymeghatározások	Bal-jobb gyakorlása nagymozgásokkal, táblánál végzett feladatokkal, eligazodás feladatlapon nyíllal jelölt irányok megértése, betartása.	függőleges, vízszintes, sor, oszlop	Alkalmazza spontán soralkotás, és írás során a balról jobbra irányt.	
Múlt, jelen, jövő	Eligazodás 3x3-as négyzethálóban meghat. (bal felső, jobb középső stb.) hely megtalálása, ill. jelölt hely megnevezése.	tavaly, tavaly előtt	Értse meg, és megbízhatóan, alkalmazza a négy fő irányt.	
Napirend Napszakok	Irányjelző nyilak megfigyelése az utcán. Napi események közös felidézése, eseményképek önálló sorba rakása, egy-egy „eltűnt” kép megnevezése.	alatt, közben (időhatározói értelemben)	Képes legyen elhelyezni időben a rendszeres napi tevékenységeket.	
Hét napjai	Maci egy napja. Egész napi tevékenységek lejátszása, időpontok megnevezése.	hajnal, éjszaka, kora délután aktuális köszönések	Alkalmazza helyesen spontán beszédben a napszakok neveit.	
Évszakok, hónapok	Napok sorrendjének gyakorlása, munkanapok, pihenőnapok megnevezése, naptárban piros betűs napok keresése.	hétköznapi, munkanapi, pihenőnap ünnepnap hétvége, vakáció, tábor, időjárás	Határozza meg kis segítséggel az aktuális napot, a tegnapi és holnapi napot	
3. Témakör: Mennyiségek felismerése, viszonyítások mennyiségekkel végzett műveletek		Fejlesztendő kompetencia: A semmi és a nulla (0) fogalma.		Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Sok, kevés, semmi, több, kevesebb ugyanannyi	Összehasonlítás, viszonyítás, növelés, elvétel, becslés gyakorlása határozatlan halmazokkal: apró sütemény, draszt stb.	körülbelül, pontosan annyi	Képes legyen hozzávetőleg helyes becslésre,	Játékra nevelés 4/4 4/5

Számkör bővítés 5-ig	„igazságos” elosztása. Poharakba azonos mennyiségek töltése, tévesztések kiigazítása.		mennyiségek reális megítélésére.	
Műveletek 5-ös körben	Mechanikus számlálással halmazok létrehozása (5 elemig) Számképre meghatározott mennyiségű korong elhelyezése (hiány, felesleg jelzése, a megfelelő mennyiség megállapítása. Meghatározott mennyiség létrehozása elvétellel, hozzáadással. Számjegy írása, keresése, nyomtatványokban. Számjegy, számkép, mennyiség azonosítása.	<i>emelkedő sorrend szám-szomszédok</i>	Alakuljon ki számfogalma 5-ig	
0 fogalma, írása	5 bontása tárgyakkal, 5 ujjal, kétféle színezéssel, részbeni elrejtéssel, 5 létrehozása pótlással, hozzáadással.	<i>páros, páratlan számok</i>	Számláljon mennyiséget 5-ig mechanikusan.	
	0 fogalma, létrehozása tárgyakkal, cselekvésekkel illetve cselekvések hiányával.	<i>nulla, semmi, volt, nincs, fogy, elfogy, üres</i>	Értse meg a 0 fogalmát, építse be szókincsébe.	
5. Témakör: Összefüggések felismerése.		<i>Fejlesztendő kompetencia: Oszlop és sor fogalmának rögződése.</i>		Óraszám: 26
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Figyelemfejlesztő gyakorlatok	Felsorolásból (számsor, napok) kihagyott, illetve „becsempésztett” idegen elem észlelése, jelzése. Vegyes halmazban (játékok, képek) kisebb-nagyobb változtatások, hiányok észlelése.	<i>Gyűjtőfogalmak:</i> edények, írószerek, tisztaságszerek	Észlelje, jelezze a hibákat, hiányokat. Képes legyen főfogalom alá rendelni jól ismert környezeti	Játékra nevelés 4/4 4/5 Mozgásnevelés 4/1 Tánc- és drámajáték 4/1

	Vegyes halmaz elemeinek csoportosítása különböző szempontok szerint. Hasonló képek között kisebb eltérések észlelése. Memória-játék.		tárgyakat.	
Tevékenységek logikai játékkal	Elemek táblázatba helyezése színek (oszlopok) és formák (sorok) szerint. Gyorsasági verseny: a három jellemző közül (méret, szín <u>vagy</u> forma), <u>csak</u> a kért adat közlése.	oszlop, sor, <i>bal-, jobb-, felső- és alsó szomszéd</i>	Képes legyen elemeket a megfelelő oszlop és sor által kijelölt helyre helyezni.	
Gondolkodást fejlesztő gyakorlatok	Logikai hibák felfedezése rövid történetben, hibák megbeszélése, javítása Igen eltérő jellegű „villámkérdések”-re gyors egyszavas válaszok (milyen színű a fű? Hány lába van a gólyának? Miből isszuk a kávé? Stb.)	méret, szín, forma	Képes legyen gyorsan váltani a különböző témakörök között.	

Évfolyam: 5.

Cél:

Tárgyakat, síkidomokat differenciálni, összehasonlítani, különbségeket megfogalmazni.

Időfogalmakkal kapcsolatos kifejezéseket bővíteni.

Számkört bővíteni 10-ig.

Műveleti jeleket használni fokozódó önállósággal.

Mennyiségekkel végzett tevékenységek során a logikai összefüggéseket megérteni.

Feladatok:
Tárgyak, síkidomok összehasonlítása, a különbségek megfogalmazása.
Időfogalmak körének bővítése, használatának gyakorlása.
Mennyiségekkel végzett tudatos tevékenységek, megfogalmazásuk, példák felírása, számjegy-számkép-mennyiség azonosítása, számfogalom megerősítése.

Elvárt teljesítmény:
Alakuljon ki biztos számfogalma, megbízhatóan számláljon 10-es körben.
Eseményképeket (ötnél többet) rendezzen sorba, számozzon be, néhány szóval kommentáljon.
Biztosan igazodjon el sorok és oszlopok között.

Értékelés: Szóbeli értékeléssel kiegészített érdemjegy illetve osztályzat a munkához való hozzáállás, a képességekhez mért eredmény és a P.A.C. mérőeszközzel mért teljesítmény alapján.

1. Témakör: <i>Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól</i>		Fejlesztendő kompetencia: Mértani testek ismerete.		Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Formai tulajdonságok bővítése	Nagy-kicsi, vékony-vastag, lapos-mély-magas stb. fokozatai, összehasonlítások, párosítások, sorozatok létrehozása, különbségek érzékelhető ábrázolása rajzban, vágásban, gyurmázásban.	alap- közép- és felső-fokú melléknevek	Észleljen különbségeket, jellemezze megfelelő kifejezéssel a tárgyakat.	Ábrázolás-alakítás 5/4 5/5 Beszédfejlesztés 5/1
Síkidomok körének bővítése	Bonyolultabb formák egyeztetése, jellemzőik, felismerésük körülírás alapján.	szabályos, szabálytalan, félkör, körcikk, körív, csillag, kereszt	Másoljon minta után felismerhetően formákat	

Mértani testek körének bővítése	Felismerhető másolásuk, ábrában „rejtett” formák felfedezése. Kocka, gömb, téglatest, henger, kúp megfigyelése. Jellemzőik megfogalmazása. Felismerésük tapintással, hasonló formák keresése a környezetben	<i>kúp, henger, téglatest</i>	Ismerjen fel, differenciáljon, nevezzen meg tanult formákat.	
2 Témakör: Tájékozódás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Tárgyak helymeghatározása. A hónapok nevének biztos ismerete, évszakhoz tartozásuk, sorrendiségük.</i>		Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Tárgyak pontos helyének meghatározása	Helyzetek felismerése, létrehozása, egyeztetése megfogalmazása. Utasítások pontos követése, valós helyzet felismerése, ábrázolása síkban. Egyénre szabott feladatsorok önálló végrehajtása egymás teljesítményének ellenőrzése, javítása.	lenn, fenn, közel, távol stb. és fokozott alakjai	Pontosan, tudatosan hajtsa végre a feladatokat.	Beszédfejlesztés 5/4 5/5 Tánc- és drámajáték 5/1 5/2
Tájékozódás a tanterem alaprajzán	Tanterem bejárása, követése alaprajzon.	<i>alaprajz, felülnézet</i>	Értse meg az alaprajz lényegét, saját helyét találja meg a tanterem alaprajzán.	
Ismerkedés a térképpel	Berendezési tárgyak egyeztetése. Valóságos helyek jelölése alaprajzon és viszont. Megfigyelések az iskola környékének térképén séták alkalmával látottak felidézése. Környező utcák, terek megkeresése a térképen.	<i>térkép, méret, arány, kicsinyítés, nagyítás, irány</i>	Ismerje meg a térkép lényegét, funkcióját.	
Eligazodás a naptárban	Egy lapos naptáron hónapok megszámlálása. Hetek, napok sokaságának érzékelése. Évszakok bejelölése, hónapok besorolása. Napok változásában a 7-es ritmus megfigyelése.	<i>1 hét, 1 hónap, 1 év múlva 1 héttel ez előtt</i>	Ismerje a naptár funkcióját, beosztását,	
Életkor	Saját életkor, kisebb, nagyobb testvérek,	életkorok megnevezése	Ismerje saját életkorát.	

Óra	szülők nagyszülők életkora. Képen szereplők életkorának becslése. Óvodások, szakiskolások tevékenységének megfigyelése, összehasonlítása. Óra számlapjának tanulmányozása, kis- és nagy- mutató funkciója, járásának iránya. Fél-, negyed óra érzékeltetése, mutatók állásai különböző óraállások berajzolása „számlapra”. 1 nap=2x12 óra érzékelése reggeli, esti időpontok, digitális óra számlapjának jelzései.	újszülöttől idős korig <i>negyed óra, fél óra x perc múlva, x perccel múlt</i>	Adekvátan alkalmazza az életkorral kapcsolatos fogalmakat, kifejezéseket. Ismerje az óra járásának irányát. Biztosan különböztessen meg dél előtti és dél utáni időpontokat.	
3. Témakör: Mennyiségek felismerése, viszonyítások mennyiségekkel végzett műveletek.		<i>Fejlesztendő kompetencia: Számnevek és viszonzyszavak helyes használata.</i>		Óraszám: 58
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Mennyiségek meghatározása összehasonlítása Számkör bővítés 10-ig, számjegyek írása	Számlálás hozzáadással és elvétellel oda-vissza Mennyiségek összehasonlítása. Relációs jelek. Mennyiségek kisebbítése, növelése, bontása koronggal, áthelyezéssel, elrejtéssel. Mennyiségek növelése egyesével, tárgyakkal, korongokkal, feladatlapon. Számkép kirakása, számjegyek ismertetése egyeztetése számképpel. Mennyiséggel, számjegyek írása, sorba rakása, számegyenes készítése, beszámozása 10-ig. Műveleti jelek ismertetése, gyakorlása, összeadások, kivonások, pótlások, bontások.	<i>Növekedés, csökkenés</i> <i>Számjegy és mennyiség összefüggése</i>	Ismerje megbízhatóan a számsort, (0-10), értse meg a növelés és csökkentés folyamatát, eredményét. Megbízhatóan ismerje fel, és felismerhetően írja a számjegyeket.	Olvasás-írás 5/2

Műveletek	Műveletek végzése segédeszközökkel és fejben egyszerű szöveges feladatokkal (volt 3 cukrom, 1-et megettem, mennyi maradt?). A művelet megtervezésének, leírásának, kiszámolásának és az eredmény megfogalmazásának gyakorlása. Műveletek írása diktálás után.	<i>meg, + plusz ból, - mínusz összeg = egyenlő marad eredmény</i>	Végezzen el segédeszközökkel, irányítással, egyszerű műveleteket. Olvasson fel írásban elvégzett műveleteket.	
4. Témakör: Mértékegységek, méretek, pénz		<i>Fejlesztendő kompetencia: Az összefüggő fogalmak tudatosodása.</i>		Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Hosszúság mérése	Vonalzó beosztása, cm fogalma, mérések a környezet tárgyait. Meghatározott méretű vonalak rajzolása. Egyenes beosztása 2, 3 stb. cm-enként, hossz becslése, ellenőrzése. Méter - cm aránya. Becslés, mérés mérőszalaggal a teremben.	<i>méter, cm. Fél, másfél hosszúság, szélesség, mélység, magasság</i>	Értse meg a nagyságrendbeli különbséget m és cm között. Végezzen hozzávetőleg reális becslést 10 cm-en belül	Beszédfejlesztés 5/7 Életvitel és gondozási ismeretek 5/1 5/4 5/6 Olvasás-írás 5/7
Súly mérése	Kg fogalma, a kg-os csomagolású élelmiszerek súlyának érzékelése, feliratuk elolvasása, mérés hozzáadással (1, 2, 3, 4, 5 kg) dkg, g. a megemlítés szintjén. Nagyságrendi különbség érzékelése (liszt, fűszer, gyógyszer mérése). Vásárlás zöldségboltban, közértben. Árjegyzékben kg keresése. Saját súly mérése személynél, becslés,	<i>kiló, fél kiló, negyed kiló, kilogramm, deka, gramm</i>	Értse meg a dkg és kg közti nagyságrendbeli különbséget. Differenciáljon nehezebb, könnyebb súlyt (min. 1/2 kg-os különbség esetén).	

Pénz	összehasonlítás Pénzérték (5, 10 forintos) értéke, értékük egymáshoz viszonyítása, pénzérték váltása, meghatározott összeg kiszámolása 10-es körben	5 forintos, tízes. <i>Darabszám és érték fogalmának, viszonyának tisztázása</i>	Értse meg a pénzérték egymáshoz viszonyított értékét, a darabszám és az érték különbözőségét.	
5. Témakör: Összefüggések felismerése		<i>Fejlesztendő kompetencia: Direkt összefüggések felismerése.</i>		Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Gondolkodás-fejlesztés	Szétszórt számjegyek összekötése növekvő illetve csökkenő sorrendben. Körök kiegészítése kör alakú tárgyakká önálló ötletek alapján. 8, 9 és 10 négyzetből álló különböző formájú alakzatok méretének összehasonlítása, ellenőrzése.	<i>növekvő, csökkenő sorrend,</i>	• Végezze feladatait egyre nagyobb önállósággal.	Ábrázolás-alakítás 5/4 5/5 Olvasás-írás 5/2 Tánc- és drámajáték 5/1
Figyelem fejlesztő játékok	Rajzos és szóbeli „kakukktójtás” feladatok. Puzzle kirakása, lottószelvény 90 száma közül minden 3. 4., vagy x.szám jelölése. Társasjátékok dobókockával, dominózás.	<i>tő- és sorszámszavak fogalmának tisztázása</i>	Tudja figyelmét néhány percre koncentrálni a feladatra összpontosítani.	
Logikai feladatok	Ok-okozati összefüggések felismerése, megfogalmazása eseményképpel kapcsolatban. Mi történik, ha...(túl sokat eszel? nem kötöd	<i>véletlen szabály</i>	Ismerjen fel direkt összefüggéseket. Rávezetéssel állapítsa	

	be a cipőfűződet stb.) „Mit csinál a gép?” jellegű feladatok (minden számhoz hozzáad 2-t, vagy elvesz 1-et stb.), szabály megállapítása. Gondoltam egy számot...		meg a sorozat szabályát.	

Évfolyam: 6.

Cél:

Időfogalmakat bővíteni, kifejezéseket pontosítani.
Térbeli tájékozódást kiterjeszteni; alaprajz, térkép fogalmát megismertetni.
Műveleteket egyre önállóbban végezni, egyre kevesebb segédeszközzel.

Feladatok:

Időbeli fogalmak összehasonlítása, tájékozódás a naptárban.
Alaprajz, térkép használatának gyakorlása közvetlen tapasztalatok segítségével.
Elemi számolási feladatok gyakorlása.
Számjegyek pontos írása, feladatok önálló írása, műveleti jelek értelmezése, használata.
Szöveges feladatok felállításának logikájának megértése, gyakorlása.

Elvárt teljesítmény:

Az időbeli fogalmakat alkalmazza helyesen a spontán beszédben.
Ismerje fel Budapest és Magyarország térképét, az irányokat, égtájakat határozza meg.
Műveleteket önállóan végezzen 10-es körön belül.
Logikus gondolkodást igénylő feladatok iránt érdeklődő, pozitív hozzáállást mutasson.

Értékelés: 1-5 érdemjeggyel, illetve osztályzattal és szóbeli értékeléssel a tanuló képességeihez viszonyított eredmény, és a P.A.C. mérőeszközzel mért teljesítmény alapján.

1. Témakör: <i>Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól</i>		Fejlesztendő kompetencia: Soralkotások balról jobbra.		Óraszám: 8
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Méretek, arányok	Hibás rajzon aránytalanságok felfedezése, javítása. Ember rajzolása 3 méretben. Különböző méretű körök egymásra ragasztása csökkenő sorrendben.	<u>túl</u> sok, <u>túl</u> rövid stb.	Legyen figyelmes, érzékelje és fogalmazza meg aránytalanságokat munkavégzés során.	Ábrázolás-alakítás 6/4 6/5 Életvitel és gondozási ismeretek 6/6
Tevékenységek logikai játék elemeivel	Talpán és csúcsán álló háromszögekből ritmikus sor kirakása ragasztása, rajzolása. Elemek formájának és méretének megállapítása tapintással. Logikai játék sorozatban 1 + elem észlelése.	<i>oldalak, csúcsok, egyenes és görbe vonalak</i>	Legyenek pontosak megfigyelései, végezze önállóan feladatát.	
Különböző formák létrehozása	Négyzet alakú papírból egyre kisebb háromszögek, téglalapok hajtogatása minta után. Gyurmából kerek és szögletes formák alakítása, gyurmába lenyomatok készítése.	<i>lenyomat, az eredeti tárgy <u>fordítottja</u></i>	Végezze tudatosan, és pontosan, a méréseket, a formákat egyeztesse.	

2. Témakör: <i>Tájékozódás</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: Térirányok. Helymeghatározás.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Térirányok	Bal- jobb gyakorlása egymás mögött és egymással szemben. Tükrözés ábrázolása rajzban. Helymeghatározások 5x5-ös négyzethálón (ház) sorok (emelet) és oszlopok (lakás) alapján	bal, jobb, <i>tükörkép</i>	Különböztesse meg a bal és jobb irányt készség-szinten. Képes legyen oszlopok és sorok egyidejű figyelembevételére Figyelmesen közlekedjen az utcán, fedezze fel a tanult ismeretek gyakorlati előfordulását. Ismerje fel a hasonlóságot az alaprajz és a térkép között.	Ábrázolás-alakítás 6/5 Beszédfejlesztés 6/4 6/5 Mozgásnevelés 6/1 Olvasás-írás 6/2 Környezet és egészségvédelem 6/4
Térirányok megfigyelése az utcán	Megfigyelések az utcán jobbra, balra kanyarodás, haladási irány, jobbra tartás, innenső oldal, túloldal. A Duna, a budai és pesti oldal, az ismert főútvonalak „bejárása” a térképen. A Duna folyásiránya, jobb- és bal part, belváros, külső kerületek.	<i>emelet, földszint, sor, oszlop, középső, utolsó előtti innenső- és túloldal, haladási irány, külső, belső kerületek, főútvonalak, mellékutcák, terek</i>		
Ismerkedés Budapest térképével		<i>előbb, később, után, közben, alatt</i>		
Események időbeli sorrendje	Személyes élmény mozzanatainak időrendi sorrendbe állítása (vásárlás, kirándulás, orvosi vizsgálat stb.) hibás sorrend javítása, indoklása, eseménykép sorrendbe állítása.	<i>másodperc rövidítés ó. p. mp.</i>	Tartson élménybeszámolót 5-6 helyes sorrendben elmondott eseményről	
Az óra	Az óra számlapjának tanulmányozása. A kis- és nagymutató járása. Számok kiolvasása.. Az óramutatók állása egész órákor. Nevezetes időpontok (tanítás kezdete, reggeli, ebéd, szakkör stb.) beállítása az órán. Másodpercmutató megfigyelése, egy percre tartó cselekvés (kar felemelése).	nemzeti ünnepek családi ünnepek	Írja be helyesen a számokat a bepontosított számlapra. Ismerje fel az egész	
Naptár	Naptár beosztása, hónapok nevei, sorrendjük,			

	számozásuk. Születési dátumok, életkor, legidősebb, legfiatalabb a csoportban.	iskolai szünetek	órákat. Saját életkorát, születésnapját pontosan nevezze meg.	
3. Témakör: Mennyiségek felismerése, viszonyítások, mennyiségekkel végzett műveletek		<i>Fejlesztendő kompetencia: Számlálás egyesével 10-ig fejben oda-vissza. Páros- és páratlan számok megkülönböztetése.</i>		Óraszám: 50
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Mennyiségek meghatározása, átalakítása	Számlálás 10-es körben tárgyakon, ujjakon, számegyenesen, fejben oda-vissza egyesével, kettesével nagyszámú elemből 3, 4, stb. elemből álló részhalmazok létrehozása. 10 bontása segédeszközökkel és fejben. Összeadások, kivonások segédeszközzel és a nélkül. Feladatok írása diktálásra, önállóan.	<i>aláhúzás, bekarikázás, áthúzás, jelölés, javítás</i>	Egyre kevesebb segítséggel végezze el a feladatokat.	Beszédfejlesztés 6/7 Életvitel és gondozási ismeretek 6/4 6/6 Olvasás-írás 6/7
Páros és páratlan számok	Páros számok fogalma, halmaz felezése, harmadolása. Maradék fogalma	páros, páratlan, maradék	Ismerje fel a páros és páratlan mennyiségeket	
Sorszámnevek	Sorszámnevek jelölése. Feladatok sorszámnevek alkalmazásával tárgyakon (hozd ide az ötödiket!) és feladatlapon (karikázd be a 4.-et, húzd alá a 7.-et, sbt.)	előlről, hátulról, középről, két széléről	A sorszámneveket helyesen alkalmazza spontán tevékenysége során	

4. Témakör: Mértékegységek, mérések, pénz		Fejlesztendő kompetencia: Mértékegységek nagyságrendjének helyes megválasztása. Pénzérték felismerése, értékük viszonyítása.		Óraszám: 40
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Hosszmértékek bővítése	Mérések a teremben (cm) és a folyosón (m) becslés, ellenőrzés. Km fogalma, nagyságrendjének érzékelése (séta) Összeadások, kivonások hosszsmértékekkel.	hosszúság, magasság, távolság	• Legyen képes a mértékegységek nagyságrendjének helyes megválasztására, pontos mérésre (cm).	Beszédfejlesztés 6/7 Életvitel és gondozási ismeretek 6/1 6/4 6/6 Környezet és egészségvédelem 6/4 Olvasás-írás 6/7
Súlymérés, mértékegységek bővítése	gr, dkg, kg nagyságrendjének érzékelése élelmiszerek mérésével. Csomagolt áruk súlyának leolvasása, ellenőrzése	gr, dkg, kg. rövidítés súly, tömeg	Értse meg a nagyságrendbeli különbséget a mértékegységek között	
Térfogat mérése, mértékegységei	l, dl nagyságrendjének érzékelése. Élelmiszerek csomagolásán l, dl felirat értelmezése. Mérések folyadékokkal. Számolási feladatok különböző mértékegységekkel.	liter, deciliter, deci fél liter		
Hőmérséklet	Hőmérséklet fogalma, mérése, hőmérő működése, leolvasása.	0 fok, negatív hőmérséklet fagypont	Értelmezze a hallott meteorológiai jelentéseket.	
A pénz	Pénzérték felismerése, értékük viszonyítása. Számolási feladatok pénzérték felhasználásával. Szöveges feladatok	érme, bankjegy, érték	Képes legyen a számtani műveleteket a pénz területén alkalmazni.	

5. Témakör: Összefüggések felismerése		Fejlesztendő kompetencia: Önfegyelem sikeres illetve kudarcos feladatvégzés esetén.		Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Számok a mindennapi életben	Mértékegységek helyes használata és a hibás alkalmazás javítása. Vásárlás közértben, zöldségesnél különböző tevékenységek időtartamának becslése, ellenőrzése (ebéd, séta stb.).	különböző mértékegységek	Igazodjon el segítséggel a leggyakoribb mértékegységek használatában.	Ábrázolás-alakítás 6/4 6/5 Olvasás-írás 6/2 Tánc- és drámajáték 6/1
Megfigyelések az utcán	Házszámok növekedése, csökkenése, páros és páratlan oldal. Jelzőtáblák, útbaigazító jelzések kirakatnézés, árak, (akciós ár, negatív szám)	páros oldal, páratlan oldal <i>olcsó, drága, akció</i>	Érdeklődő hozzáállással, kérdések spontán megfogalmazásával tudatosan gyűjtsön információkat a séták során.	
Logikai játékok	Tetrisz elemekkel négyzet kitöltése ritmikus sor folytatása rajzban. Növekvő, csökkenő számsor folytatása. Egyszerű kérdésekre (ki? hol? mikor? miért?) egy szavas adekvát válaszok	<i>személy, helyszín, időpont és kérdőszavai</i>	Legyen képes viszonylag tartós figyelemkoncentrációra, kitartó feladatvégzésre.	
Figyelem fejlesztő játékok	Memória játék, puzzle, pótlások ritmikus sorban. Számsorban, egyénre szabott feladatsor végzése, ellenőrzése, javítása.	<i>oda illik, sorrend</i>	Megfelelő önfegyellemmel, toleranciával viszonyuljon társai sikereihez, saját (esetleges) kudarcaihoz.	

Évfolyam: 7.**Cél:**

Időbeli tájékozódást továbbfejleszteni, időegységeket megismerni, összehasonlítani (órától az évig).

Térbeli tájékozódást fokozni, önállóan eligazodni térképen.

Számkör bővítés 20-ig.

Többlépcsős műveleteket megértetni, felállítani és megérteni az összefüggéseket.

Szöveges feladatok során logikai összefüggéseket önállóan felismerni.

Feladatok:

Naptárban, újságban időpontok keresése, összehasonlítása.

Térképen ismert útvonalak, helyszínek megkeresése.

Műveletek végzése 10-es átlépéssel, helyi érték fogalmának megértése, gyakorlása.

Elvárt teljesítmény:

Keresse, ismerje fel, fogalmazza meg a logikai gondolkodás elvárható szintjén az összefüggéseket.

Spontán alkalmazza a gyakorlatban az idő- és térbeli tájékozódási készségét.

Egyre magasabb szinten, egyre nagyobb önállósággal oldjon meg elemi számolási feladatokat.

Értékelés: 1-5 érdemjeggyel illetve osztályzattal a képességekhez mért eredmény és a P.A.C. mérőeszközzel mért teljesítmény alapján.

2. Témakör: Tájékozódás		<i>Fejlesztendő kompetencia: A tudatos, tartós figyelem megalapozása.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Tájékozódás a közvetlen környezetben	Az iskolaépület leírása, (méret, szintek, ablakok, bejáratok) Táblára rajzolt vázlatba az emeleti helyiségek bejelölése. Az általunk használt helyiségek megközelítési útvonala. „Levelek” eljuttatása iskolán belül a megadott helyiségekbe.	<i>alagsor, földszint, emelet, padlás, jobbra, balra, szemben. Hátunk mögött, kanyar, előtér, aula</i>	Tudjon lényeges információkat megfigyelni, összegyűjteni és összefüggően elmondani.	Kommunikáció 7/5 Olvasás-írás 7/9 Számítástechnika 7/3 Társadalmi ismeretek és gyakorlatok 7/2 7/3

Ismerkedés tágabb környezetünkkel	Környező utcák, középületek, parkok, séták tapasztalatainak felidézése. Budapest térképének nézegetése, iskolánk, lakóhelyünk megkeresése. Az otthon és az iskola közti útvonal „bejárása”. Magyarország térképének tanulmányozása. A négy égtáj megnevezése, felírása, gyakorlása. Földgömb nézegetése, kisebb, nagyobb országok. Európa fogalma, határai. Magyarország elhelyezkedése. Könyvek nézegetése Magyarországról. Egy hetes időtartam (keddtől keddig, péntektől péntekig stb.).	tömegközlekedés autó, parkoló Budapest - vidék, határ	Ismerje fel Magyarország térképét nagyobb tájegységeit.	
Eligazodás a naptárban. A hét napjainak gyakorlása.	Az óra beosztása, a nap 24 órája, nappali és éjszakai időpontok. Eligazodás az óra számlapján. Fél, negyed, háromnegyed óra. A digitális órák számlapja. Óra, perc, másodperc. Délutáni időpontok átszámítása (14 óra = 2 óra...). Különböző időpontok beállítása játék órán. Időpontok berajzolása óra számlapjába. Égész órák önálló beállítása.	Magyarország, magyar zászló H-Hungária, magyar címe az időegységek nevei, időtartamuk Jövő hét, múlt hónap, tegnapelőtt, holnapután	Értse meg az időegységek különböző nagyságrendjét. Helyesen használja a megfelelő időegységeket a spontán beszédben.	
Az óra.		munkaidő üzletek nyitva tartása éjjel-nappal	Ismerje a napi tevékenységek időpontjait Ismerje fel az egész-, fél- és negyed órákat hagyományos órán, olvassa a digitális óra jelzését.	
3. Témakör: Mennyiségek felismerése, viszonyítások, mennyiségekkel végzett műveletek.		Fejlesztendő kompetencia: Az elvégzett műveletek ellenőrzése számológép használatával.		Óraszám: 58
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Műveletek gyakorlása	Összeadás, kivonás, pótlás, bontás 10-es	ismétlés, gyakorlás	Önállóan végezzen	

Számkör bővítése 20-ig	körben. Halmazok számlálása, bővítése egyesével. Számok leírása, összehasonlítása. Számjegy mennyiség egyeztetése, szám írása Számegyenés bővítése a 20-as számig.	számok nevei, <i>kétjegyű szám, helyi érték</i>	összeadást, kivonást. Érték szerint rakjon sorba számokat 20-as körben.	Életvitel és gondozási ismeretek 7/4 7/6 Olvasás-írás 7/9
Műveletek 20-as körben	Bontások, pótlások 10 és 20 között, 10 bontása korongokkal, újabb korongok hozzáadásával. 10 átlépése, 10 és 20 közötti mennyiségek létrehozása 9, 8, 7 stb. egyre kisebb tagokból kiindulva. Kivonások 10 átlépéssel tárgyak, korongok, számegyenés segítségével több tényezős összeadások egymás mellé és egymás alá írva. Azonos tagok összeadásai során szorzás megemlítése.	<i>összeg, maradék, kivonás, összeadás</i>	Végezzen műveleteket önállóan, segédeszközökkel kis hiba százalékkal	
Számológép használata	Ismerkedés a számológéppel, billentyűkkel, jelekkel. Számolás menete, eredmény leolvasása, nagyságrend becslése, ellenőrzés.	<i>számológép billentyűi körülbelül, becslés</i>	Ismerje a számológép funkcióját, használatának alapjait.	
4. Témakör: Mértékegységek, mérések, pénz		<i>Fejlesztendő kompetencia: Mérések végzése kis segítséggel. Az időpontok leolvasása az óráról.</i>		Óraszám: 40
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Hosszmértékek	Mérések mérőszalaggal, hozzáadás, levonás. Térbeli tárgyak 3 adatának lemérése. Meghatározott hosszúságok bejelölése. Km-es távolságok autóstérképen.	hosszúság, szélesség, <i>átmérő, kerület távolság, sebesség</i>	Tudjon a környezetében levő tárgyakon pontos mérést végezni.	Kommunikáció 7/5 Életvitel és gondozási

Ürmértékek	Mérések a tankonyhán, a recept adatainak lemerése.	liter, deciliter, <i>késhegynyi evőkanálnyi, kiskanálnyi</i>	Tartsa be pontosan az előírásokat.	ismeretek 7/1 7/4 7/6 Környezet és egészségvédelem 7/4 Társadalmi ismeretek 7/1 Olvasás-írás 7/9
Súlymértékek	Súly növekedésének, csökkenésének megfigyelése hozzáadáskor, elvételkor háztartási mérlegen.	különböző mennyiség-meghatározások	Megfelelő mennyiséget tudjon „kidekázni” hozzáadással, elvétellel, önállóan.	
A pénz	5, 10, 20 Ft-os pénzérték felismerése, értékük. Meghatározott összeg kiszámolása többféleképpen. Vásárlás, visszaadás tízesből, húszasból. Három pénzérték értékének összeadása, értékek összehasonlítása. Összegek leírása diktálás után. Egyszerű szöveges feladatok felállítása, megoldása, megválaszolása. Pénzérték lerajzolása, felismerése méret alapján.	forint, Ft. rövidítés +, -, <i>plusz, mínusz, összeg, maradék</i> , olcsó, drága	Hajtsa végre a feladatokat pontosan, minél kevesebb segítséggel.	
Az óra	Időpontok megállapítása, leírása, kiolvasása. Lapozgatás TV újságban dátumok, időpontok olvasása.	óra, perc, de, du., este	Kis segítséggel tájékozódjon az időpontok között	
5. Témakör: Összefüggések felismerése		<i>Fejlesztendő kompetencia: Egyszerű állítások, igazságok eldöntése.</i>		Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvart és javasolt fogalmak		Tananyag koncentráció
Figyelemfejlesztő gyakorlatok	„Lottószelvény” kitöltése (16 melletti, 13 alatti, 23 fölötti, stb. számokkal).	<i>munka – fizetés</i>	Legyen figyelmes, kitartó a munkavégzés	Ábrázolás-alakítás 7/4

Gondolkodást fejlesztő gyakorlatok	Négyzethálón leszámolható egyszerű ábra tükrözése oldalra és lefelé. Logikai hiba felfedezése történetben, rajzban Végrehajtás alapján következtetés az utasításra (mit súgtam a fülébe?) „Milyen szabály alapján válogattam szét a számokat?” (10-nél kisebb, illetve nagyobb, páros, illetve páratlan stb.) Pontszerzési verseny villámkérdésekkel váltott témákban	<i>szerencse – nyeremény tükrözés, bal-jobb oldal</i> <i>fejtörő, vetélkedő pontverseny, győztes</i>	során. Fedezze fel és fogalmazza meg a logikai hibákat. Gondolkodjon logikusan, rugalmasan a feladatok megoldása során.	7/5 Olvasás-írás 7/9 Számítástechnika 7/3 7/4 Tánc- és drámajáték 7/1
Szöveges feladatok	Hány napos a 3.-7.-ig tartó tábor? Milyen hosszú a 7-1/2 9-ig tartó film? Mennyibe került a harmadik csoki, ha a drágább 23, az olcsóbb 21 Ft. volt? Melyik út hosszabb: reggel otthonról az iskolába, vagy délután az iskolából haza? Két ceruzát vettem 20 Ft-ért az egyik 8 Ft-ba került, mennyi volt a másik? stb. Szöveg értelmezése, megfelelő művelet kiválasztása,	<i>időtartam olcsóbb – drágább irány, távolság</i>	Tudjon váltani a különböző típusú feladatok között. Képes legyen feladat önálló megértésére, megtervezésére, kiszámolására megválaszolására.	

Évfolyam: 8.

Cél:

Fokozódó önállósággal eligazodni a mindennapi élet idő- és térbeli viszonyai terén.

Számkört bővíteni 100-ig.

Méréseket, mérőeszközöket megfelelően használni a tevékenységek szintjén.

Önállóságot fokozni a szöveges feladatok végzése terén.

Elemi ismereteket elsajátítani a pénzről, értékéről, használatáról, elméletben és gyakorlatban.

Feladatok:

Gyakorlatok a tér- és időbeli összefüggésekkel kapcsolatban (időpontok, kor- és időtartam meghatározások).

Becslések, mérések, ellenőrzések a tanult mértékegységekkel.

Számolási feladatok 100-as körben, ellenőrzés, javítás önállóan.

Differenciált szöveges feladatok egyre magasabb szintű elvégzése, ellenőrzése, önálló javítása.

Elvárt teljesítmény:

Fokozódjon önállósága a tér- és időbeli viszonylatok felismerésében, megfogalmazásában.

Képes legyen logikus gondolkodásra a feladatok megtervezése, elvégzése során.

A tanult mértékegységeket alkalmazza a gyakorlás során önállóan, a gyakorlatban segítséggel.

Rendelkezzen elemi ismeretekkel, a pénzzel kapcsolatban: értékek összehasonlítása, nagyságrendbeli megkülönböztetése.

Használja (segítséggel) a pénzt a gyakorlatban.

Értékelés: 1-5 érdemjeggyel illetve osztályzattal a képességekhez mért eredmény és a munkához való hozzáállás, valamint a P.A.C. mérőeszközzel mért teljesítmény alapján.

2. Témakör: Tájékozódás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Tájékozódás alaprajzon, térképen és naptárban.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Irányok gyakorlása Tájékozódás az iskola területén A térkép	Útvonal „bejárása” táblán, majd önállóan kockás lapon (2 lépés előre, 3 jobbra, 1 fölfelé, stb.) Feladatlapon bal kéz –bal láb, bal fül stb. jelölése szemben és háttal álló emberen. Helyiségek megtalálása emelet és ajtószám alapján. Tanterem alaprajzának lerajzolása. Fénykép nézegetése különböző nagyításokban. Részletek összehasonlítása, arányok megfigyelése.	irányjelző szavak bal, jobb, <i>menetirány szerint</i> <i>tantermek, műhelyek</i> <i>irodák,</i> <i>kiszolgáló helyiségek</i> <i>méretarány, lépték</i> <i>égtájak, rövidítések, ÉK,</i> <i>DNy stb.</i>	Tudja az irányokat és a lépések számát együttesen figyelembe venni Képes legyen biztosan eligazodni, üzeneteket, küldeményeket megbízhatóan átadni az iskolán belül Ismerje fel Mo. és Bp. térképét.	Kommunikáció 8/5 Környezet és egészségvédelem 8/4 Olvasás-írás 8/9 Számítástechnika 8/3 Társadalmi ismeretek és gyakorlatok 8/2 8/3

Napirend	Földgömb, Magyarország, Bp. térkép méretének összehasonlítása. Arányok, lépték. Égtájak megnevezése.	munka, pihenés, szórakozás, <i>hobby</i>	Legyenek alapvető ismeretei az égtájakról	
Tájékozódás a naptárban	Távolságok mérése, összehasonlítása. Heti rendszerességgel ismétlődő különórák, szakkörök időpontjainak számontartása. Tájékozódás napon, órán belüli időegységekben.	1 órája, 1 óráig, <i>1 órán keresztül</i> <i>1 óra múlva</i>	Megbízhatóan tájékozódjon a mindennapi tevékenységek szintjén	
Óra	Időmérések, számítások, különböző tevékenységek mérése („két perced van a következő feladatra”)	egy hete, <i>két hónapja időbeli távolságok</i>	Nőjön önfegyelme, kitartása a feladatvégzés időtartamának növelésével	
Életkor	Időpontok átszámításának gyakorlása ($13.30=1/2\ 2$) Időegységek periodikus változásainak megértése. Saját- és környezetből ismert személyek életkora Beszélgetés emlékekről, jelenről, tervekről. Különböző életszakaszok nevei.	tanuló, dolgozó, nyugdíjas	Legyenek reális tervei, elképzelései a jövőre vonatkozóan.	
3. Témakör: Mennyiségek felismerése, viszonyítások, mennyiségekkel végzett műveletek		<i>Fejlesztendő kompetencia: A számjegyek és műveleti jelek írása, olvasása.</i>		Óraszám: 58
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Számkör bővítése 100-ig	10-et tartalmazó halmazok létrehozása, ezekből a halmazokból 10-enkénti bővítéssel 100 kirakása, a mennyiség érzékelése. Műveletek kerek tízesekkel, kétjegyű számok növelése, csökkentése 10-esekkel.	számjegyek nevei 10-es, <i>100-as helyi értéke</i>	Ismerjen fel, mondjon ki, diktálásra írjon le kétjegyű számokat, egymáshoz viszonyított értéküket állapítsa meg.	Életvitel és gondozási ismeretek 8/4 8/6 Olvasás-írás 8/9

Műveletek 100-as körben	1-100-ig táblázatban sorok, oszlopok értelmezése, összeadások, kivonások követése sor- és oszlop-szomszédok. Tízes átlépés. Az eddig tanult műveletek gyakorlása egyre magasabb számkörben. Helyi érték jelentése! Egy, két és háromjegyű számok egymás alá írása. Írásbeli összeadás menete, maradék fogalma. Tagok (szám-oszlop) növelése. Írásbeli kivonás menete. Szorzás, osztás fogalma, próbálgatása, szorzótábla.	Helyi érték, maradék	Adjon össze kétjegyű számokat tetszőleges segítséggel. Képes legyen írásbeli összeadásra (2 tag) írásbeli kivonásra (10-es átlépés nélkül).	
A számológép	Kétjegyű számok beütése, műveleti jelek használata. Négy alpművelet lényege, területei. Műveletek végzése, eredmények értelmezése.	szorzás, osztás	Végezze el számológépen a 4 alpműveletet, az eredményt ellenőrizze becsléssel.	
4. Témakör: Mértékegységek, mérések, pénz		Fejlesztendő kompetencia: A pénz értéke. Kisebb összegek kiszámolása.		Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Mérési gyakorlatok	Hosszúság, súly, térfogat becslése, mérése, növelése, csökkentése, összehasonlítása, váltása, műveletek mértékegységekkel. Receptekhez megadott mennyiségek kimérése.	Mértékegységek és használati területük.	Rendelkezzen alapvető jártassággal a tanult mértékegységek terén. Irányítással végezzen pontos mérést.	Kommunikáció 8/5 Életvitel és gondozási ismeretek 8/1 8/4 8/6 Környezet és

A pénz	Pénzérték felismerése, egymáshoz viszonyított értékük, váltásuk gyakorlása. Meghatározott összeg kirakása különböző érmékkel. Műveletek pénz-összegekkel, vásárlások eljátszása. Fizetés, visszaadás vásárlás. Közértben, áruk megfigyelése, leírása. Pénztárblokk alapján áruk egyeztetése. Áruházi katalógusok olvasgatása. Áruk leolvasása, összehasonlítása. Mit tudnál venni 20, 50, 100 Ft-ból?	vásárlás, árak, pénztárblokk, fizetés, visszajáró pénz vásár, <i>akció árleszállítás</i>	Számolja ki vásárlás eljátszásakor 20 Ft alatti, ill. 20 Ft-ból visszajáró összeget. Képes legyen az árakat nagyságrendileg differenciálni (200 Ft alatti, 1000 Ft feletti /4 jegyű/ összegek).	egészségvédelem 8/4 Társadalmi ismeretek 8/1 Olvasás-írás 8/9
Jövedelem	Papírpénzek felismerése, nagyságrendjük. Fizetés, nyugdíj, járadék, segély, rendszeres- és alkalmi jövedelem.	<i>különböző jövedelemforrások és fizetni valók</i>	Tanulja meg a pénz gondos megőrzését, megbecsülését.	
5. Témakör: Összefüggések felismerése		<i>Fejlesztendő kompetencia: Feladatmegoldás megtervezése logikai úton, az eredmény értelmezése.</i>		Óraszám: 40
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Figyelem fejlesztő játékok	Társasjátékok, vetélkedők, pontozásos versenyek. Melyik a könyv 6.o,12.sor 8.betűje? Memória-játék, puzzle. Gondoltam egy számot. Történetben hibák felfedezése (irreális időpont, mértékegység, életkor stb.) Ábra kiszámolása, másolása négyzethálón. Egybefüggő sziluett kirakása mértani	szabály, sorrend mértékegységek, mérőeszközök nevei létszám, mennyiség, méret, <i>időtartam</i>	Felnőtt irányítása nélkül tudjon közös játékban részt venni a szabályok betartásával, konfliktusok elkerülésével. Feladatát kitartóan	Ábrázolás-alakítás 8/4 8/5 Olvasás-írás 8/9 Számítástechnika 8/3 8/4 Tánc- és drámajáték 8/1

Szöveges feladatok	formákból 1 feladathoz több szituáció (12-ből 4 hazament, elolvadt, kiürült stb.) ill. 1 szituációhoz több feladat (hazament 12-ből 4, 5, 7 stb.) megfogalmazása. Több lépcsős feladatok megoldási terve, a lépések végrehajtása, rész-eredmények értelmezése. Az elvégzendő műveletek helyes megválasztása. Logikai következtetések (a pénzem felét félretettem, a másik feléből 18 és 22 Ft-ért vásároltam és 10 Ft-om maradt. Mennyi pénzem volt?	fogalmak megfogalmazása <i>részeredmények ellentétes műveletek (+,-)</i>	végezze, legyen igényes a teljesítményben. Képes legyen logikai úton eljutni a feladat megtervezéséhez, a számolás után az eredmény értelmezéséhez. Vonjon le egyszerű logikai következtetéseket.	

Játékra nevelés

Évfolyam: 1-4.

Cél

- A személyiséget kibontakoztatni, az alkalmazkodóképesség fejlődése pozitív érzelmi légkörű, játékos szituációkon keresztül.
- A játék folyamán környezetét, a tárgyakat, jelenségeket egyre jobban megismerni, társaival és a felnőttekkel kapcsolatot építeni, a kommunikációs készséget fejleszteni.
- A játéktárgyakat adekvátan használni. (vigyázzon rájuk és tartsa rendben azokat)
- Az osztályközösséghez való alkalmazkodást megtanulni, az osztályközösség szabályait elfogadni.
- A tantárgyak során kialakított készségeket és képességeket erősíteni és elmélyíteni.
- Fejlődési zavarait a legfontosabb tevékenységi forma: a játék segítségével igyekezzen leküzdeni.

Különböző játékfajták feladata

- **Gyakorló játék:** Az adott tárgyakból (pl. kockák, labda) való közvetlen tevékenységen keresztül ismerje meg a tárgyak rendeltetését, (pl. kockából építeni lehet) tulajdonságait. Ezek a tapasztalatok nagymértékben fejlesztik a szenzomotoros funkciókat.

Fajtái:

- Hang és beszéd játékos gyakorlása.
- Mozgást gyakorló játékok.
- Játékszerek, eszközök rakosgatása.
- Játék különböző anyagokkal.
- Az a játéktevékenység, amelyen keresztül különböző képességeit gyakorolja.

- **Konstruktív játék:** A manipulációs gyakorlójátékok spontán folytatása.

A szerepjáték egyik fajtája. Az egyik olyan játéktevékenységi forma, amelyben a gyermek a felnőttek szerepét, tevékenységét sajátos játékkörülmények között: általánosított formában, képzelete segítségével, felnőttek által használt tárgyak helyettesítésére szolgáló játékeszközökkel újra alkotja.

Feladata:

- a tárgyak használata közben tovább fejlődjenek érzékszervei
- minél pontosabban figyelje meg a környező világot, annál pontosabb a „konstruálás”, fontos feladat, a lehető legpontosabb megfigyeltetés
- képzelet fejlesztése
- gondolkodás fejlesztése
- manuális készség fejlesztése.

- **Szerepjáték:** A témát különböző életszakaszokban más, és más hordozza: első életszakasz: a cselekvés, később a tárgy, legkifejlettebb formájában pedig a szerep.

Feladata:

- a különböző élmények legösszetettebb formában való lejátszása
- képzelet fejlesztése
- közösségi kapcsolatok fejlődése /együtt-játékozás/
- megfigyelések pontosítása
- gondolkodás fejlesztése
- beszédkészség fejlesztése
- érzelmek egészséges elrendezése
- játékokkal való adekvát bánásmód
- esztétikai érzékek fejlesztése.

- **Didaktikus játék:**

Módszer az ismeretek, tapasztalatok bővítésére. Oktatási célok szolgálatába állíthatók. Sérült gyerek nevelését ellátó iskolában a didaktikus játék a különböző tantárgyak tanításában a játékosságot segíti elő /pl... számolás-mérés/ tárgyban páratlan-páros tanításánál játékos párosítások/

Feladata:

- a tárgyak egymással kapcsolatba hozása
- ismeretek pontosítása, bővítése
- gondolkodás fejlesztése
- térbeli elhelyezkedés megismertetése
- időfogalom fejlesztése
- szocializációs készség fejlesztése.

- **Spontán játék:**

Szabadon választott játékkal való játék szünetekben, délután.

Feladata:

- Ugyanaz, ami a többi játékfajtánál, mindent a gyerek határoz meg, ő kezdeményez, választ játékot stb.

- **Szabályjáték:**

Különböző szabályok betartásán alapuló játék. A szabály meghatározza játék kezdetét, befolyását, befejezését. Kifejezetten közösségi játékforma.

Feladata:

- figyelem fejlesztés
- fegyelmezettségre nevelés
- testi fejlesztés, nagy mozgások koordinálása
- szocializáció fejlődésének segítése
- értelmi fejlesztés (gondolkodás, figyelem, emlékezet)
- ismeretek, felidézések készsége (pl. Mi változott meg?).

- **Szabadban játszható játékok:**

Minden játékfajta játszható a szabadban.

Feladata:

- a külső környezet megismerése a játékon keresztül.

Elvárt teljesítmény

- Ismerkedjen játékon keresztül az anyagok, tárgyak alapvető tulajdonságaival.
- Figyeljen az akusztikus, vizuális, kinesztetikus ingerekre.
- Segítse a téri orientációs képesség alakulását, ismerje a sorrendiség alapjait.
- Tudjon fogni, emelni, letenni, összeilleszteni, dobni, gurítani, nyitni, csukni.
- Utánzással tudjon egyszerű játékos gyakorlatokat elvégezni. Legyen képes együtt játszani társaival, és egyszerű játékszabályok betartására.

Értékelés

Megfigyelés a módszer a következő szempontok szerint:

- Milyen játékfajtát játszik a gyerek:
 - megfelel-e a fejlettségének
 - megfelel-e a korának
 - megfelel-e értelmi képességének.
- Milyen a játék örömszínezete:
 - mennyire képes pozitív élményeit kinyilvánítani.
- Mennyire elmélyült a játéka:
- Közös játékban milyen a vezető és a vezetettek viszonya:
 - mennyire deklarált a hierarchia
 - ugyanaz-e a vezető általában
 - van-e, aki soha nem vezető.
- Milyen a szabálytartása az egyes gyerekeknek:
- Milyen a fantáziaszint az egyes gyerekek játékában.
- Milyen a gyerekek, illetve az egyes gyerek:
 - verbális képességei a játék közben
 - metakommunikációs képességei a játék közben.
- Milyen a szimbolizálás módja:
 - eszközzel szimbolizál-e
 - kommunikációval szimbolizál-e
 - teret, időt szimbolizál-e.
- Az egyes gyerekek – egyedül játszanak-e:
 - véletlen, hogy kivel játszanak
 - mindig ugyanazzal játszanak.
- Mennyire kezdeményező a gyerek, hoz-e ötletet, ha igen, milyen gyakorisággal:

- Napirendi körülmények mennyire befolyásolják – mikor a legfelszabadultabb:
- Milyen az indulatszint – mennyire nyugalmas, derűs, illetve zaklatott, ideges a gyerek játéka.:
- Milyen gyakori az egyes gyerekeknél a
negatív tartalmú játék, illetve az
agresszív játék:
- Képes-e kivárni társait, pl. a szabályjátékoknál:
- Milyen a különböző játékok közben az érdeklődése, ha jó, milyen az érdeklődés tartóssága:
- Didaktikus játékoknál van-e az egyes gyerekeknek feladattudata, illetve tartása, milyen az emlékezete, annak iránya és tartóssága:
- Konstruktív játékoknál milyen a képzelete, fantáziája, kreativitása:

A fenti megfigyelési szempontok alapján folyamatos szóbeli értékelés. Félévkor szóbeli tájékoztatás, év végén szöveges értékelés, minősítéssel. Évente P.A.C. felmérés (óvodások számára kidolgozott változat).

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt órakeret

Évfolyamok	1.	2.	3.	4.
Heti óraszám	2	2	2	2
Éves óraszám	74	74	74	74

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	1.	2.	3.	4.
1. Gyakorló játék	16	14	14	-
2. Konstruktív játék	6	10	10	-
3. Szerepjáték	6	10	10	10
4. Didaktikus játék	16	10	10	20

5. Szabályjáték	6	10	10	24
6. Spontán játék	8	10	10	10
7. Szabadban játszható játék	16	10	10	10

Évfolyam: 1.

Cél:

Kellő motivációval a játékban a játékszerek iránti érdeklődést felkelteni.

Feladat:

A tárgyak (játékeszközök) használata közben az érzékszervek intenzív fejlesztése.
Figyelem, képzelet, gondolkodás, manuális készség fejlesztése.

Elvárt teljesítmény:

Kapcsolódjon be egyszerű mozgásos, játékos tevékenységbe.
Legyen képes együttműködésre társaival
Adekvátan használjon játékszereket a gyakorló játékok szintjén.
Legyen képes együtt játszani társaival.
Egyszerű szabályokat értsen meg.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés az egyszerű mozgásformák elvégzésénél, a finommotorika, a megismerő tevékenységek végzésénél. Folyamatos szóbeli értékelés. Félévkor szóbeli tájékoztatás, év végén szöveges értékelés, minősítéssel. Évente P.A.C. felmérés.

1. Témakör: Gyakorló játék		<i>Fejlesztendő kompetencia: Ismerkedés testével, testmozgások megfigyelése és utánpótlása.</i>		Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Gyakorló játék	Hang forrásának megfigyelése.	Kiabálás, <i>suttogás</i> ,	Ismerje fel különböző	

Hallásfejlesztés.	Hangok gyakorlása pl. állathangok, harang, stb. utánzása, játékokkal való ismerkedéskor, autó hangjának utánzása tologatás közben.	hangos, halk, ének, beszéd. tolás, gurítás, húzás	tárgyak hangját, majd a hangot adó tárgyat mutassa meg. Kapcsolódjon be a játékos utánzó gyakorlatokba. Együttműködés, odafigyelés különböző járások közben a társakra. Tudja a labdát guríttatni, eldobni. Tudjon a földön kúszó-mászó gyakorlatokat végezni, alacsonyabb lejtőn fel – lemászni. Kapcsolódjon be kéz- és ujj játékokba. Játsszon rövidebb ideig elmélyülten kockákkal, Montessori-eszközökkel. Tudjon nagyobb gyöngyöt felfűzni bőrszalagra, damilra. (hüvelyk- és mutatóujj együttes mozgásának differenciáltsága).	Beszédfejlesztés 1/1 Ének-zene 1/1 1/3 Mozgásnevelés 1/1 1/2 Számolás-mérés előkészítése 1/1
Beszédfejlesztés. Artikulációs gyakorlatok.	Ajak, arc, nyelv játékok. Integetés gyakorlása mondókával.	Gurulás, kúszás, mászás, ugrás, <i>térdelés</i>		
Játékos utánzási gyakorlatok. Énekes, játékos mondókák megismerése utánzó mozgással. Kéz és ujj játékok. Játékos mozgásgyakorlatok. Húzások, labdagyakorlatok. Kúszás, mászás, ugrálás. Forgások, forgatások. Egyensúly gyakorlatok. Feltérdelés, felülés. Fel- lemászás. Lejtőn mászás. Páros lábon ugrálás játék közben.	Hintáztatás eleinte felnőtt térdén. Húzogatások, tologatások gördeszken pl. Csip-csip csóka, Ez elment vadászni stáb. Tárgyak rakosgatása. Kockák egymás mellé, egymásra rakása. Összefonódhat a szabadban játszható játékokkal, homok töltése egyik vödörből a másikba, kavicsok rakosgatása.	kocka homok <i>kavics</i> gyöngy		
Fogások – látás- fogás koordináció kialakítása.	Gyöngyfűzés szabadon, nagyobb méretű gyönggyel.	<i>fűzés</i> , golyó		

2. Témakör: Konstruktív játék, manipulációs gyakorlójáték.		Fejlesztendő kompetencia: Tárgyak megfogása, eleresztése, összeillesztése.		Óraszám: 6
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Építőközből egyszerű konstrukció készítése.	Fakocka rakosgatása, építkezés vízszintes irányban, – egyenes vonal végigrakása kockával a szőnyegen.	kocka	Foglalja el magát fakockával rövidebb ideig, elmélyülten rakosgasson eleinte vízszintes irányban.	Számolás-mérés előkészítése 1/1 1/3
Összeilleszthető síkidomok használata.	Összeilleszthető síkidomokból térbeli konstrukció építése 2-3 elem felhasználásával, pl.. repülő.		Összeilleszthető síkidomokból tudjon kisebb építményeket készíteni, használjon 2-3 elemet.	
Golyók, pálcák használata.	Golyók, és pálcák összeillesztése – pálcá 2 végére golyóillesztés.	golyó ház, vonat híd	Vegye észre, hogy a golyó és a pálcá összeilleszthető, illessze össze (1 pálcá, 2 golyó).	
Előre gyártott elemek használata.	Előre gyártott elemekből könnyebb építmények készítése, pl. híd.		Próbálgassa a játékszámokat, 2-3-ról tudja mire való.	
Játékszámok használata.	Játékszámok próbálgatása, pl.: kalapács, seprű, stáb..	kalapács, seprű	Lego, Duplo játékot illesszen össze	
Ismerkedés Lego-val, Duplo-val.	Lego, Duplo játékokból egyszerű összeillesztések			

3. Témakör: Szerepjáték		<i>Fejlesztendő kompetencia: Egyszerű metakommunikációs jelzések észlelése, értése és használata.</i>		Óraszám: 6
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Természeti és társadalmi környezet hatásainak eljátszása. (Családi élet eseményei Családtagok egymáshoz való viszonya Családtagok munkája). Gyerekhez közel álló felnőttek munkája, tevékenységei (környezethez kapcsolódik!). Váratlan események a környezetében, pl.: esküvő volt a családban, erre utaló szerepjáték játssza. Spontán bábozás.	Napi tevékenységek eljátszása, pl.: készülődés az iskolába, ebéd, stb. „papás-mamás” játék kezdetleges formájának eljátszása. Szülők munkájának, illetve otthoni tevékenységének eljátszása, pl.: orvos játék, szerelés, főzőcske, stb. környezet témakörhöz kapcsolódóan (is) Különböző szakmák eljátszása, pl.: eladó, fodrász, sofőr, postás. Kirákott, illetve barkácsolt bábokkal bábozás.	otthon iskola reggeli, ebéd, vacsora anya, apa 2-3 <i>foglalkozás</i> megnevezése, pl.: orvos, tanító, stb. • kanál pohár fésű autó baba telefon	Foglalja el magát szabadidőben a rendelkezésre álló eszközöket felhasználva. Játssza el a környezetében zajló eseményeket kezdetleges szinten. Foglalja el magát a meglévő, illetve a készített bábokkal.	Beszédfejlesztés 1/1 1/6 1/8 Önkiszolgálás 1/1 1/2 1/3
4. Témakör: Didaktikus játék		<i>Fejlesztendő kompetencia: Fogalom – tárgy – tárgykép asszociáció gyakorlása.</i>		Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
A megismerő tevékenység fejlesztését szolgáló didaktikai játékok. ÉRZÉKELÉST fejlesztő játékok: Tapintás fejlesztése.	Tapintás-párosítások tapintással, lekötött szemmel ízelelése, szaglása, majd megmutatása, melyik volt, amit értékelték. Saját hang felismerése magnóról. Zörgetéssel	Környezet tárgyból tanult ízek, szagok megnevezése játék	Kapcsolódjon be a didaktikai játékokba, kövesse azok szabályait.	Beszédfejlesztés 1/1 1/2 1/3 Olvasás-írás

Hallási figyelem, diszkrimináció fejlesztése. Ízlelés, szaglás fejlesztése. FIGYELEM, EMLÉKEZET fejlesztése: Figyelem tartósságának, terjedelmének fejlesztése. Tanulás tartósságának biztosítása. A gondolkodás fejlesztését szolgáló didaktikai játékok. ANALIZÁLÓ-SZINTETIZÁLÓ képesség. LOGIKAI MŰVELETEK játékos formái. IDŐFOGALOM fejlesztése. Beszédfejlesztő didaktikai játékok. BESZÉDMEGÉRTÉST fejlesztő játékok. Játékos ARTIKULÁCIÓS gyakorlatok. SZÓKINCS fejlesztés. Kultúrtechnikák tanításával kapcsolatos didaktikai játékok. SZÁMOLÁS-MÉRÉS elemei foglalkozáson alkalmazható didaktikai játékok. OLVASÁS-ÍRÁS elemei foglalkozáson alkalmazható didaktikai játékok.	egyforma dobozokban lévő tárgyak hangjainak differenciálása. Funkcionálisan összefüggő képek egyeztetése, hiányok pótlása. Rövid mesék képeinek sorba rendezése. 1 információt tartalmazó kérések végrehajtására utaló játékok játssza. Pár mondatos mese lejátszása instrukciók alapján. Kirákott tárgyakból 1 adott tárgy kiválasztása /szókincsbővítés/. Barkóba játék játssza. Játékos színegyeztetések. Párosítások, válogatások. Ritmikus sorok alkotása 2 elemből. Játékos összehasonlítások. Különböző vonalak, minták kilépegetése, kirakása játékokkal stáb.	közben. <i>Különböző környezetben lévő hangok megnevezése.</i> Alapvető formák megnevezése: kocka, tojás, tégl, stb. <i>A különböző foglalkozásokon tanult fogalmak felhasználása a didaktikai játékok során.</i> A számolás-mérés elemei, illetve olvasás-írás elemei foglalkozásokon tanult fogalmak felhasználása.	Differenciáljon 2-3 féle hangot a hang - differenciáló játék során. 2-3 formát egyeztetően feltűnőbb azonosságokat és különbségeket vegyen észre. 2 részből álló képet szedjen szét, később tudja összerakni. Rendezze sorba pár mondatos mese képeit. Hajtsa végre egy információt tartalmazó kérést. (több információt tartalmazó kérést) Válassza ki több tárgyból, képből a megnevezett. Egyeztetően színeket. Tudjon 2 elemből ritmikus sort alkotni.	előkészítése 1/2 1/6 Számolás-mérés előkészítése 1/1 1/2 1/3
5. Témakör: Szabályjáték		<i>Fejlesztendő kompetencia: A szabályok betartása segítségével.</i>		Óraszám: 6
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvart és javasolt fogalmak	Elvart teljesítmény	Tananyag koncentráció
Mozgásos szabályjáték.	Gyakorló és szerepjátékok játssza, amelyekben a műveletek mozzanatai	sor kör	Kapcsolódjon be, az egyszerűbb	Beszédfejlesztés 1/4 Mozgásfejlesztés 1/6

Értelemfejlesztő szabályjátékok.	megadott sorrendben követik egymást. Páros játékok játszása először felnőttel, majd egy társsal, pl.: Csip-csip csóka. Egyszerűbb csoportos mozdulatjátékok – körjátékok, párválasztók játszása, pl.: Nyuszi ül a fűben, Bújj-bújj zöld ág. Érzékelést fejlesztő játékok játszása, pl.: Szembekötős válogató versenyek 2-3 kitalálható tárggyal.	vonallal pár	szabályjátékokba és működjen együtt társaival. Ismerjen 3-4 körjátékot, pár választót.	Számolás-mérés előkészítése 1/3
	Megfigyelést fejlesztő játékok játszása, pl.: Mi változott meg? – játék 3 tárggyal. Figyelmet fejlesztő szabályjátékok 3 tárggyal - a figyelem tartósságának, terjedelmének növelése különböző játékok játszásával.		Tartsa be a szabályt egyszerűbb értelemfejlesztő szabályjátékokban, 5-10 percig leköthető legyen a játékkal.	
6.Témakör: Spontán játék		Fejlesztendő kompetencia: Közlésvágy kialakulása.		Óraszám: 8
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Spontán játék szabadon választott játéktárgyakkal és szabadon választott társakkal, segítségnyújtás mellett.	Szabad játék bármilyen önállóan választott játéktárggyal és társsal. A felkínált lehetőségek (a már megismert játéktárgyak szabadpolcos elhelyezésével) közül választás segítségével.	Elérhető játéktárgyak nevei.	Tudjon segítséggel választani a felkínált játéklehetőségek közül, játsszon adekvátan a játéktárgyakkal.	Ábrázolás-alakítás 1/3 1/4 Önkiszolgálás 1/4

7. Témakör: Szabadban játszható játékok		<i>Fejlesztendő kompetencia: A játékeszközök használatának megismerése.</i>		Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
A szabadtéri foglalkozási eszközök kipróbálása. Minden említett játékforma, ami a szabadban is játszható.	Hintázás segítséggel. Mászókázás segítséggel. Homokozóban építkezés, egyszerűbb, nagyobb formák megtöltése, kiborítása. Kavicsok rakosgatása. Csúszdázás segítséggel.	hinta mászóka homok „torta”, „süti”, „vár” kő	Foglalja el magát az udvaron, segítségnyújtás mellett ismerkedjen a szabadtéri játékokkal.	Ábrázolás-alakítás 1/1 Önkiszolgálás 1/4 Számolás-mérés előkészítése 1/1

Évfolyam: 2.

Cél:

A téri orientációs képességet és a környezetben való tájékozódást fejleszteni.
Hosszabb ideig foglalkozni egy-egy játékeszkőzzel, és rendeltetésszerűen játszani a játékokkal.

Feladat:

Aktívan és szívesen vegyen részt a mozgásos játékokban.
Játékos mozgásos gyakorlatokban próbálja az egyenletes lüktetés követése.
Segítséggel tájékozódás a játékok és játékszerek között.
Néhány játékszer adekvát használata.
Segítséggel a játékszerek csoportosítása.
Rövid mesék figyelmes meghallgatása után segítséggel, 2-3 képpel a történet követése.
Egyszerű szabályjátékokban a szabályok egyre pontosabb betartása.
Konstrukciós játékok összeillesztése.

Elvárt teljesítmény:

Jelenjenek meg a szerepjáték elemei önálló játékában.

Foglalkozzon kitartóan konstrukciós játékok elemeivel, próbáljon utánzással és önállóan alkotni.

Tudjon társaival hosszabb ideig játszani.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés az egyszerű mozgásformák elvégzésénél, a finommotorika, a megismerő tevékenységek végzésénél. Folyamatos szóbeli értékelés. Félévkor szóbeli tájékoztatás, év végén szöveges értékelés, minősítéssel. Évente P.A.C. felmérés.

1. Témakör: <i>Gyakorló játék</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: Különböző testrészek tudatos használata utánzással.</i>		Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Hang és beszéd játékos gyakorlása: hangforrások megfigyelése. Énekes, játékos mondókák mozgással kísérve, a szöveget egyéni szintnek megfelelően együtt mondja a pedagógussal. Mozgást gyakorló játékok. Nagymozgás fejlesztése.	Hangfelismerés, hallásfejlesztés kockákkal, csörgőkkel, haranggal a gyerek kelt hangot. Szappanbuborék fújás, pingpong-labda fújása, stb. Játékos utánzási gyakorlatok mondókák mutogatással kísérése képek alapján arckifejezések utánzása, illetve az arckifejezés megnevezése (pl.. szomorú, vidám, sír stb.). Hintázás játszótéren, udvaron. Különböző járások előre felrajzolt vonalon, kirakott tárgyak mentén. Közös játékok labdával. Egymásnak gurítás, átadás. Kúszások, mászások padon, vonalon. Meredekebb lejtőn négykézláb mászás, alacsonyabb lejtőn járás. Különböző egyensúlyozó gyakorlatok	Kocka, csörgő, üveg, doboz, labda Fújás, szívás, <i>Mosolyog, sír, nevet, szomorú</i> hintá dobás, gurítás, elkapás	Ismerje fel különböző tárgyak hangját bekötött szemmel, majd mutassa meg, illetve nevezze meg azokat. Kapcsolódjon be a játékos beszédgyakorlatokba. Kísérje mozgással a tanult mondókákat. Utánozzon arckifejezéseket, nevezzen meg 3-4 féle arckifejezést. Járja végig önállóan a felrajzolt, illetve kirakott vonalat. Működjön együtt,	Beszédfejlesztés 2/1 Ének-zene 2/1 2/3 Mozgásnevelés 2/2 2/6

Manipulációs, explorációs játékok. Kéz- és ujj játékok bővítése, mondóka együttmondása a pedagógussal.	habzsákokon járás, vékony vonalon járás, stb. Tárgyak rakosgatása kockákból: felfele építkezés, kezdetleges terv megvalósítása.	Torony	figyeljen társára a labdajátékokban. Tudjon padon kúszni, mászni. Lejtőn mászásnál, járásnál, egyensúlyozzon. Váljon rendezetté a két kéz együttműködése.	
2. Témakör: Konstruktív játékok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Húzó-, dugó-, csavaró-, toló mozdulatok tudatos alkalmazása.</i>		Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Építőközből konstrukció készítése.	Fakockából építés függőleges irányban is, előre megtervezett egyszerűbb konstrukció létrehozása, pl.: torony.	kocka	Építkezzen fakockával elmélyülten, 5-10 percig, hozzon létre előre megtervezett, könnyebben elkészíthető építményeket.	Ábrázolás-alakítás 2/2 Önkiszolgálás 2/4 Számolás-mérés előkészítése 2/1 2/2 2/3
Összeilleszthető síkidomok használata.	Építés összeilleszthető síkidomokból, majd a kialakult konstrukció megnevezése (utólag), pl.: golya.	torony vár híd vonat		
Golyók, pálcikák használata.	Kisebb térszerkezet építése golyókból, pálcikákból.	golyó	Legyen képes különböző építőjátékokkal elmélyülten elfoglalni magát. Az ismert eszközöket adekvát módon használja.	
Előre gyártott elemekből konstruálás.	Könnyebb elgondolások megvalósítása, pl.: Tüsből, illetve az építmény utólagos megnevezése.			
Játékszerszámok használata.	Tevékenykedés játékszerszámokkal a teremben és az udvaron.		Legyen képes kisebb elgondolásokat létrehozni, illetve a	

4. Témakör: <i>Didaktikus játék</i>		Fejlesztendő kompetencia: Közlés megértése, követése		Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
A megismerő tevékenység fejlesztését szolgáló didaktikai játékok. ÉRZÉKELEST fejlesztő játékok. Tapintás fejlesztése. Hallási figyelem, hallási diszkrimináció fejlesztése. Ízlelés, szaglás fejlesztése. FIGYELEM, EMLÉKEZET fejlesztése.– Akaratlagos, szelektív figyelmi funkciók játékos fejlesztése. Időbeli tájékozódás fejlesztése. A gondolkodás fejlesztését szolgáló didaktikai játékok. ANALIZÁLÓ-SZINTETIZÁLÓ képesség fejlesztése. LOGIKAI MŰVELETEK játékos formái. IDŐFOGALOM fejlesztése. BESZÉDFEJLESZTŐ didaktikai játékok. BESZÉDMEGÉRTÉST fejlesztő játékok. Játékos ARTIKULÁCIÓS gyakorlatok. SZÓKINCS bővítés. Kultúrtechnikák elsajátítása didaktikai játékokkal is. SZÁMOLÁS-MÉRÉS elemei foglalkozáson alkalmazható didaktikai játékok. OLVASÁS-ÍRÁS elemei foglalkozáson alkalmazható didaktikai játékok.	Zsákbamacska” játék játszása, a kitapintott tárgy utólagos megmutatása. Az akaratlagos figyelem, illetve szelektív figyelem fejlesztése: különböző szempontok szerint képek, tárgyak válogatása. „Mi tűnt el?” játék játszása. Különböző hiányok pótlása, pl.: testrészek, autó kereke, stb. Egyszerűbb szimmetriák felfedezése. Napirendi pontok eljátszása. Eseményképek sorba rendezése a képeken, pl.: lufit elkezdi fújni egy gyerek, nő a lufi, kidurran. 2 információt tartalmazó játékos kérések végrehajtása. Játékos instrukciók követése analógiás sorok kirakása – több dologból több egyforma kiválasztása, kép-tárgy egyeztetése, szín, forma egyeztetése. Mennyiségek játékos összehasonlítása, összemérése. Olvasás-írás elemeinek játékos egyeztetése.	Különböző játékok során használt tárgyak, ízek, szagok megnevezése. Környezetünkben lévő hangok körül néhány megnevezése. „Mi tűnt el?” játék során használt tárgyak, képek nevének megnevezése, testrészek megnevezése reggel, dél, este néhány szín megnevezése sok-kevés, kicsi- nagy. A számolás-mérés elemei, illetve olvasás-írás elemei foglalkozásokon elsajátított fogalmak.	Kapcsolódjon be a didaktikai játékokba, kövesse a szabályokat. 3-5 féle hangot differenciáljon a játékok során. Egyeztessen 3-5 formát, néhányat nevezzen is meg. Rakjon össze 3-4 részből álló képet. Pótoljon különböző hiányokat, pl.: arcon az érzékszerveket. Ismerje a főbb napirendi pontokat, 3-4 képből álló esemény sort rakjon össze. Ismerjen fel és nevezzen meg 2-3 szint. Alkosson 2-3 elemből ritmikus sort. Egyeztessen formákat.	Beszédfejlesztés 2/5 Olvasás-írás előkészítése 2/1 2/5 2/6 Számolás-mérés előkészítése 2/1 2/2 2/3

5. Témakör: Szabályjáték		Fejlesztendő kompetencia: Egyszerű szabályok felismerése és betartása.		Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Mozgásos szabályjátékok.	Páros játékok játssza egymással, irányítás mellett. Csoportos mozdulatjátékok játssza – mozgásnevelés tárgya, illetve énekóra keretében is. Különböző körjátékok, párválasztók játssza. Egyszerűbb labdajátékok játssza – célba dobások, adogatások.	pár kör sor vonal labda	Kapcsolódjon be a páros, illetve csoportos mozgásos játékokba, kövesse a szabályjátékokat, figyeljen társaira. Kövesse a szabályokat labdajátékokban is. Legyen képes 10-20 percig labdával kapcsolatos játékokban részt venni.	Mozgásfejlesztés 2/6 Számolás-mérés előkészítése 2/2 2/3
Értelemfejlesztő szabályjátékok.	Érzékelést fejlesztő játékok játssza – hallást, látást, tapintást, szaglást, ízlelést fejlesztő játékok. Megfigyelést fejlesztő játékok játssza, pl.: Mi változott meg? 5-6 tárggyal. Figyelmet fejlesztő szabályjátékok játssza, az akaratlagos, figyelmi funkciók kialakítása, fejlesztése.		Kövesse a szabályokat értelemfejlesztő szabályjátékokban, 10-20 percig leköthető legyen egy játékkal.	

6. Témakör: Spontán játék		<i>Fejlesztendő kompetencia: Társ keresése és elfogadása a játék során.</i>		Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Spontán játék szabadon választott játéktárgyakkal és szabadon választott társakkal, segítségnyújtás mellett.	Szabad játék bármilyen önállóan választott játéktárggyal és társsal. A felkínált lehetőségek (a már megismert játéktárgyak szabadpolcos elhelyezésével) közül válasszon segítséggel.	Elérhető játéktárgyak nevei.	Tudjon segítséggel választani a felkínált játéklehetőségek közül, játsszon adekvátan a játéktárgyakkal.	Ábrázolás-alakítás 2/3 Önkiszolgálás 2/4
7. Témakör: Szabadban játszható játékok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Figyelmes eszközhasználat, testi épség megőrzése.</i>		Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Játék a szabadtéri foglalkozási eszközökkel. Minden említett játékforma, ami a szabadban is játszható.	Hintázás. Mászókázás. Homokozóban „főzés”, illetve építkezés – forma megtöltése, kiborítása. Vár, gödör építése. Csúszdázás. Segítség mellett futó, és fogójátékok játszása.	hinta mászóka homok sár vár gödör csúszda fogó futás	Foglalja el magát a szabadban, találjon magának játékot. Figyeljen játék közben társaira (pl. homokozóban ne szórja a homokot, stb.). Futó és fogójátékokba kapcsolódjon be.	Ábrázolás-alakítás 2/1 Mozgásnevelés 2/6 Önkiszolgálás 2/4

Évfolyam: 3.

Cél:

Didaktikus játékok segítségével a kognitív funkciókat fejleszteni.
Az elemi konstrukciós játék során a finommotorikát fejleszteni.

Feladat:

A beszédkézség és a szókincs fejlesztése.
A képzelet és az esztétikai érzék fejlesztése.
A játékeszközök helyes használata, a rongálások elkerülése.

Elvárt teljesítmény:

Tartsa be az egyszerű játékszabályokat, engedje társait is játszani.
Használja a játékszereket megfelelően és növekvő időtartamban.
Segítséggel hozzon létre térbeli konstrukciókat.
Kövesse az egyenletes ritmust a mozgásos játékokban.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés az egyszerű mozgásformák elvégzésénél, a finommotorika, a megismerő tevékenységek végzésénél. Folyamatos szóbeli értékelés. Félévkor szóbeli tájékoztatás, év végén szöveges értékelés, minősítéssel. Évente P.A.C. felmérés.

1. Témakör: Gyakorló játék		Fejlesztendő kompetencia: Tanult ismeretek, tevékenységek végzése eltérő helyzetekben.		Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Hang és beszéd játékos gyakorlása. Hang forrásának megfigyelése, a tárgy megnevezése – hangfelismerő, emlékezet fejlesztő játék 6-8 tárggyal. Énekes játékos mondókák éneklése, mondása kísérel mutogatással (10-15 játékos	Hangfelismerés, hallásfejlesztés különböző tárgyakkal hang keltése, a hangot adó tárgy felismerése, megnevezése. Beszéd játékos gyakorlása. Korosztálynak megfelelő logopédiai játékok, artikulációs gyakorlatok végzése.	kocka csörgő harang labda	Ismerje fel és nevezzen meg különböző tárgyakat hangjuk alapján. Várja ki a sorát, figyeljen, kövesse az	Beszédfejlesztés 3/1 Ének-zene 3/1 3/3 Mozgásnevelés 3/5 Tánc-drámajáték 3/1 3/2

mondóka ismerete, éneklése, mozgással kísérvé). Játékos utánzó gyakorlatok: állatok mozgásának utánzása, arckifejezések utánzása.	Önálló hintázás felügyelet mellett. Magánhangzók, számok kilépése, felrajzolt ábrák végigmászása, stb. Kúszások, mászások padon, lejtőn megadott formában. Különböző egyensúlyozó gyakorlatok vonalon járás, ugrálás.	homok gyöngy, lánc	utasítást különböző játékok közben. Kapcsolódjon be a labdajátékokba, figyeljen társaira.	
Játékok labdával – közös játékok párban, illetve együtt, dobások, elkapások, célba dobások.		környezet foglalkozásokon megismert állatok nevei	Legyen fellelhető a funkcionális cselekvés a tárgyak használatában. Önállóan találjon ki tevékenységeket. Tárgyakat képes legyen helyettesíteni mással.	
Gyöngyfüzés megadott szempont alapján (2 szempont, később 3 szempont szerint).	Kéz- és ujj játékok továbbfejlesztett változatai. Mondókák önálló mondogatása.	hinta	Fogadjon el szabályokat, kövessen és alkosson újakat a tárgyakkal folytatott tevékenység közben. Mozgása legyen koordináltabb.	
Mozgást gyakorló játékok.		járás, lépés		
Manipulációs, explorációs játékok.	Tárgyak rakosgatása kockából, Lego-ból stb. képzelt terv alapján építés.	cél		
2. Témakör: Konstruktív játék		<i>Fejlesztendő kompetencia: Kevés segítséggel egyéni elgondolások megvalósítása.</i>		Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Építsen építőkockából.	Függőleges és vízszintes irányt váltogatva fakockából, előre elgondolt terv megvalósítása, pl.: vonat + híd.	kocka vonat híd ház torony magas	Építkezzen függőleges, illetve vízszintes irányban fakockából, 15-20- percig. Próbálkozzon előre elgondolt tervek	Ábrázolás-alakítás 3/2 Életvitel és gondozási ismeretek 3/2 Tánc-drámajáték 3/1
Összeilleszthető síkidomok használata.	Önálló építés a síkidomokból, az építményt esetlegesen használja fel a szerepjátékban, pl.:			

Golyók, pálcikák használata. Előre gyártott elemekből építés.	telefon. Térszerkezetek építése 8-10 golyó felhasználásával. Elképzeléseit valósítsa meg, és szerepjátékban használja fel azokat.	alacsony hosszú rövid golyó pálcika	megvalósításán. Könnyebb terveket valósítsa meg, amit készített, esetleg használja szerepjátékban.	
Játékszerszámok használata.	Aktív tevékenykedés a játékszerszámokkal teremben, illetve udvaron, pl.: locsolás.		Ismerjen 6-8 játékszerszámot, használja rendeltetésének megfelelően. Elmélyülten tevékenykedjen Lego-val, Duplo-val. Türelmesen illessze össze az elemeket, próbálja elgondolásait megvalósítani.	
Lego, Duplo használata.	Elgondolás alapján elmélyült konstruálás.			
3. Témakör: Szerepjáték		<i>Fejlesztendő kompetencia: Játékát kísérje beszéddel.</i>		Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Élmények eljátszása Családi élet eseményei. Családtagok egymáshoz való viszonya,. Munkájuk.	Napi programok eljátszása, időbeliség figyelembevételével. Játékbaba gondozása. Családi kapcsolatok eljátszása, pl.: anya, nagymama, testvér.	reggel-reggeli dél-ebéd este-vacsora testrészek néhány konyhai, illetve fürdőszobai eszköz neve	Alakuljon ki szerepjáték 3-4 gyerek között. Fogadják el egymás „szabályait”. Adja vissza a környezetében zajló eseményeket	Beszédfejlesztés 3/2 3/4 Tánc-drámajáték 3/1 3/2

Gyerekekhez közel álló felnőttek tevékenységei, munkái. Váratlan események felbukkanása a környezetében.	Különböző munkák eljátszása, pl. mosogatás, seprés, stb. Különböző foglalkozások eljátszása, pl. boltos, fodrász, orvos, stb.	néhány élelmiszer, gyümölcs, zöldség neve	játékában.	
Bábozás. Dramatizálás.	Többször hallott és látott mese bábozása, a szöveg hallgatása közben. 2-5 szereplős mesék dramatizálása.	tanult mesék új fogalmai	Bábokkal foglalja el magát, játsszon rövidebb eseménysorokat. Kapcsolódjon be a dramatizálásba, vállaljon neki megfelelő szerepet.	
4. Témakör: Didaktikus játék		Fejlesztendő kompetencia: Logikai és funkcionális összefüggések észrevétele.		Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
A megismerő tevékenység fejlesztése hallási figyelem, hallási diszkrimináció fejlesztése. Ízlelés, szaglás fejlesztése. FIGYELEM, EMLÉKEZET, MEGFIGYELÉS. Időbeli tájékozódás fejlesztése. A gondolkodás fejlesztését szolgáló didaktikai játékok. ANALIZÁLÓ-SZINTETIZÁLÓ képesség fejlesztése. LOGIKAI MŰVELETEK játékos formái. IDŐFOGALOM fejlesztése. BESZÉDFEJLESZTŐ DIDAKTIKAI JÁTÉKOK.	„Zsákbamacska” játék játszása, a kitapintott tárgy utólagos megnevezése. Magas-mély differenciálása. Halk-hangos differenciálása különböző játékok során. Tárgyak megfigyelése, pl.: kirakott tárgyak figyelése, majd letakarás után a megfigyelt tárgyak felsorolása. ÉRZÉKELÉST fejlesztő játékok – arcon érzékszervek, házon ablak. 5-6 képből álló eseménysor sorba rendezése, pl.: virág növekedése. 3 információt tartalmazó artikulációs	Megismert illatok, ízek, hangok megnevezése. „Mi tűnt el?” játék során használt tárgyak, képek megnevezése. Testrészek megnevezése, érzékszervek megnevezése. Napszakok:	Differenciáljon 6-8 féle hangot. Nevezze meg az alapszíneket. Ismerje testrészeit, érzékszerveit. Ismerje fel a napszakokat, képek alapján. 6-8 képből álló eseménysor képeit rakjon sorba. Alkosson 3 elemből ritmikus sorokat, (betűkből, számjegyekből is).	Beszédfejlesztés 3/1 3/5 Olvasás-írás előkészítése 3/1 3/5 3/6 Számolás-mérés előkészítése 3/1 3/2 3/3

BESZÉDMEGÉRTÉST fejlesztő játékok. Játékos ARTIKULÁCIÓS gyakorlatok. Játékos SZÓKINCS bővítés. Kultúrtechnikák tanításával kapcsolatos didaktikai játékok. SZÁMOLÁS-MÉRÉS elemei foglalkozáson alkalmazott didaktikai játékok. OLVASÁS-ÍRÁS elemei foglalkozáson alkalmazható didaktikai játékok. „Gondoltam valamire” játék. Különböző szín, forma, magánhangzó, számjegy egyeztetések, magánhangzók, számjegyek válogatása, játékkal kirakása, kilépése.	gyakorlatok játssza, pl.: különböző arckifejezések utánzása – sírás, nevetés, stb. Analógiás sorok kirakása – több tárgyból, illetve képből több hasonló kiválasztása. Azonos fogalom, eltérő ábra egyeztetése. Logikailag, funkcionálisan összefüggő képek egyeztetése.	reggel délelőtt dél délután este éjszaka. <i>Alapszínek</i> sok, kevés, <i>ugyanannyi</i> kicsi, nagy. „Gondoltam valamire” játék során szóba kerülő tárgyak, állatok nevei.	Ismerje a sok-kevés, kicsi-nagy fogalmakat és használja ezeket. A tanult formákat nevezze meg. Magánhangzókat, számjegyeket egyeztessen, lépje ki, rakja végig a játékok során. Kövesse a szabályokat a didaktikai játékok során.	
5. Témakör: <i>Szabályjáték</i>		Fejlesztendő kompetencia: Együttműködés és türelem.		Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Mozgásos szabályjátékok.	Csoportos mozdulatjátékok játssza, különböző körjátékokban, párválasztókban vegyen részt. Labdajátékok játssza – célba dobások: gurítás, dobás, egymásnak. Csoportos ügyességi játékok, pl.: kötélhúzás, kosárba dobás, futójátékok. Könnyebb versenyjátékok játssza – egyéni, illetve csoportos versengésekben való részvétel. Érzékelést fejlesztő játékok játssza.	pár sor kör vonal labda dobás gurítás futás	Kapcsolódjon be, aktívan vegyen részt a mozgásos szabályjátékokban. Kövesse a szabályokat, figyeljen társaira. Próbálja elviselni a vereséget is. Kövesse a szabályokat értelemfejlesztő	Mozgásnevelés 3/6 Tánc-drámajáték 3/1 3/2 3/3

Értelemfejlesztő szabályjátékok.	Megfigyelést fejlesztő játékok játssza, pl.: Mi változott meg? 6-8 tárggyal. Figyelmet fejlesztő játékok. Szelektív figyelmi funkciók fejlesztése, pl.: méret- és formaérzékelő játékok játssza bekötött szemmel. Társasjátékok játssza közösen, illetve egyszerűbbeket párban, pl.: színegyeztetésen alapuló lépegetés.		szabályjátékokban: 20-30 percig képes legyen odafigyelni egy-egy ilyen játék menetére. Türelmesen várja ki, amíg ő következik.	
6. Témakör: Spontán játék		<i>Fejlesztendő kompetencia: Elmélyült játék a választott eszközökkel.</i>		Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Spontán játék szabadon választott játékokkal és szabadon választott társakkal, segítségnyújtás mellett.	Szabad játék bármilyen önállóan választott játéktárggyal és társsal. A felkínált lehetőségek közül válasszon segítséggel (a már megismert játéktárgyak szabadpolcos elhelyezésével).	Elérhető játéktárgyak nevei.	Tudjon segítséggel választani a felkínált játéklehetőségek közül, játsszon adekvátan a játékokkal.	
7. Témakör: Szabadban játszható játékok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Kreativitás.</i>		Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Játék játszótéri eszközökön. Minden említett játékforma, ami a szabadban is játszható. Játék a természet kínálta játékokkal. Télen: hógolyózás, szánkózás, Hóember-építés.	Hintázás, mászókézés. Csúszdázás. Homokozóban építkezés, formatöltés-kiöntés, vár, gödör, alagút építése. Fára mászás. Kavicsokkal sorkirakás, válogatás. Futó- és fogójátékok játssza.	Hinta, mászóka, homok, víz sár, vár, gödör, alagút, fa, ág kavics, kő fogó, futás	Tartsa be a balesetvédelmi szabályokat játék közben.	Ábrázolás-alakítás 3/1

	Hógolyózás szánkózás segítségével.	hó hógolyó hóember szánkó		

Évfolyam: 4.

Cél:

Didaktikus játékok segítségével a kognitív funkciókat fejleszteni.
Az elemi konstrukciós játék során a finommotorikát fejleszteni.

Feladat:

A beszédképesség és a szókincs fejlesztése.
A játékeszközök helyes használata, és a rongálások elkerülése.
Kreativitás és az esztétikai érzék fejlesztése.
Szabályok felismerése és betartása.

Elvárt teljesítmény:

Tartsa be az egyszerű játékszabályokat, engedje társait is játszani.
Használja a játékszereket megfelelően és növekvő időtartamban.
Segítséggel hozzon létre térbeli konstrukciókat.
Kövesse az egyenletes ritmust a mozgásos játékokban.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés az egyszerű mozgásformák elvégzésénél, a finommotorika, a megismerő tevékenységek végzésénél. Folyamatos szóbeli értékelés. Félévkor szóbeli tájékoztatás, év végén szöveges értékelés, minősítéssel. Évente P.A.C. felmérés.

3. Témakör: Szerepjáték		Fejlesztendő kompetencia: Szerep és beszéd összhangja.		Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Élmények eljátszása Családi élet eseményei. Családtagok egymáshoz való viszonya,. Munkájuk. Gyerekekhez közel álló felnőttek tevékenységei, munkái. Váratlan események felbukkanása a környezetében. Bábozás. Dramatizálás.	Napi programok eljátszása, időbeliség figyelembevételével. Játék-baba gondozása. Családi kapcsolatok eljátszása, pl.: anya, nagy-mama, testvér. Különböző munkák eljátszása, pl. mosogatás, seprés, stb. Különböző foglalkozások eljátszása, pl. boltos, fodrász, orvos, stb. Többször hallott és látott mese bábozása, a szöveg hallgatása közben. 2-5 szereplős mesék dramatizálása.	reggel-reggeli dél-ebéd este-vacsora testrészek néhány konyhai, illetve fürdőszobai eszköz neve néhány élelmiszer, gyümölcs, zöldség neve <i>tanult mesék új fogalmai</i>	Alakuljon ki szerepjáték 3-4 gyerek között. Fogadják el egymás „szabályait”. Adja vissza a környezetében zajló eseményeket játékában. Bábokkal foglalja el magát, játsszon rövidebb eseménysorokat. Kapcsolódjon be a dramatizálásba, vállaljon neki megfelelő szerepet.	Beszédfejlesztés 4/1 4/4 4/5 Tánc-drámajáték 4/1 4/2

4. Témakör: <i>Didaktikus játék</i>		Fejlesztendő kompetencia: Egyre hosszabb ideig legyen képes elmélyülten játszani.		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
A megismerő tevékenység fejlesztése hallási figyelem, hallási diszkrimináció fejlesztése. Ízlelés, szaglás fejlesztése. FIGYELEM, EMLÉKEZET, és MEGFIGYELÉS Időbeli tájékozódás fejlesztése. A gondolkodás fejlesztését szolgáló didaktikai játékok. ANALIZÁLÓ-SZINTETIZÁLÓ képesség fejlesztése. LOGIKAI MŰVELETEK játékos formái. IDŐFOGALOM fejlesztése. Beszédfejlesztő didaktikai játékok. BESZÉDMEGÉRTÉST fejlesztő játékok. Játékos ARTIKULÁCIÓS gyakorlatok. Játékos SZÓKINCS bővítés. Kulturtechnikák tanításával kapcsolatos didaktikai játékok. SZÁMOLÁS-MÉRÉS elemei foglalkozáson alkalmazott didaktikai játékok. OLVASÁS-ÍRÁS elemei foglalkozáson alkalmazható didaktikai játékok. „Gondoltam valamire” játék. Különböző szín, forma, magánhangzó, számjegy	„Zsákbamacska” játék játssza, a kitapintott tárgy utólagos megnevezése. Magas-mély differenciálása. Halk-hangos differenciálása különböző játékok során. Kirakott tárgyak megfigyelése, majd letakarás után a megfigyelt tárgyak felsorolása. ÉRZÉKELÉST fejlesztő játékok – arcon érzékszervek, házon ablak, 5-6 képből álló eseménysor sorba rendezése, pl.: virág növekedése. 3 információt tartalmazó artikulációs gyakorlatok játssza, pl.: különböző arckifejezések utánzása – sírás, nevetés, stb. Analógiás sorok kirakása – több tárgyból, illetve képből több hasonló kiválasztása. Azonos fogalom, eltérő ábra egyeztetése. Logikailag, funkcionálisan összefüggő képek egyeztetése.	Megismert illatok, ízek, hangok megnevezése. „Mi tűnt el?” játék során használt tárgyak, képek megnevezése. Testrészek megnevezése érzékszervek megnevezése. Napszakok: reggel délelőtt dél délután este éjszaka. Alapszínek, sok, kevés, ugyanannyi kicsi, nagy. „Gondoltam valamire”	Differenciáljon 6-8 féle hangot. Nevezze meg az alapszíneket. Ismerje testrészeit, érzékszerveit. Ismerje a napszakokat, képek alapján. 6-8 képből álló eseménysor képeit rakjon sorba. Alkosson 3 elemből ritmikus sorokat, betűkből, számjegyekből is. Ismerje a sok-kevés, kicsi-nagy fogalmakat, használja ezeket. Tanult formákat nevezzen meg. Magánhangzókat, egyeztessen. Számjegyeket egyeztessen, lépje ki, rakja végig a játékok során. Ismerje a kerek és a	Ábrázolás-alakítás 4/2 Beszédfejlesztés 4/1 4/5 Olvasás-írás előkészítése 4/1 4/5 4/6 Számolás-mérés előkészítése 4/1 4/2 4/3

egyeztetések, magánhangzók, számjegyek válogatása, kirakása, kilépése.		játék során szóba kerülő tárgyak, állatok stb. nevei.	szögletes fogalmát. Kövesse a szabályokat a didaktikai játékok során.	
5. Témakör: Szabályjáték		<i>Fejlesztendő kompetencia: A szabályok betartása.</i>		Óraszám: 24
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Mozgásos szabályjátékok.	Csoportos mozdulatjátékok játssza, különböző körjátékokban, párválasztókban vegyen részt. Labdajátékok játssza – célba dobások: gurítás, dobás, egymásnak. Csoportos ügyességi játékok, pl.: kötélhúzás, kosárba dobás, futójátékok. Könnyebb versenyjátékok játssza – egyéni, illetve csoportos versengésekben való részvétel.	pár sor kör vonal labda dobás gurítás futás	Kapcsolódjon be, aktívan vegyen részt a mozgásos szabályjátékokban. Kövesse a szabályokat, figyeljen társaira. Próbálja elviselni a vereséget is. Kövesse a szabályokat értelemfejlesztő szabályjátékokban: 20-30 percig képes legyen odafigyelni egy-egy ilyen játék menetére.	Mozgásnevelés 4/6 Tánc-drámajáték 4/1 4/2 4/3
Értelemfejlesztő szabályjátékok.	Érzékelést fejlesztő játékok játssza. Megfigyelést fejlesztő játékok játssza, pl.: Mi változott meg? 6-8 tárggyal. Figyelmet fejlesztő játékok. Szelektív figyelmi funkciók fejlesztése, pl.: méret- és formaérzékelő játékok játssza bekötött szemmel. Társasjátékok játssza közösen, illetve egyszerűbbeket párban, pl.: színegyeztetésen alapuló lépegetés.		Türelmesen várja ki társait.	

6. Témakör: Spontán játék		<i>Fejlesztendő kompetencia: Az előforduló viták közös rendezése.</i>			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Spontán játék szabadon választott játéktárgyakkal és szabadon választott társakkal, segítségnyújtás mellett.	Szabad játék bármilyen önállóan választott játéktárggyal és társsal. A felkínált lehetőségek (a már megismert játéktárgyak szabadpolcos elhelyezésével) közül választás segítségével.	Elérhető játéktárgyak nevei.	Tudjon segítséggel választani a felkínált játéklehetőségek közül, játsszon adekvátan a játékokkal.	Ábrázolás-alakítás 4/2 4/3	
7. Témakör: Szabadban játszható játékok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Balesetek elkerülése.</i>			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Játék játszótéri eszközökkel. Minden említett játékforma, ami a szabadban is játszható. Játék a természet kínálta játékokkal.	Hintázás, mászókázás. Csúszdázás. Homokozóban építkezés, formatöltés-kiöntés, vár, gödör, alagút építése. Fára mászás. Kavicsokkal sorkirakás, válogatás. Futó-, fogójátékok játssza.	Hinta, mászóka, homok, víz sár, vár, gödör, alagút, fa, ág kavics, kő fogó, futás	Tartsa be a balesetvédelmi szabályokat játék közben.	Ábrázolás-alakítás 4/1	
Télen: hógolyózás, szánkózás, Hóember-építés.	Hógolyózás szánkózás segítségével.	Hó, hógolyó, hóember, Szánkó			

Társadalmi ismeretek és gyakorlatok

Évfolyam: 7-8.

Cél

- Ismereteket bővíteni, és a társadalmi környezetet jobban megismerni.
- Gyakorlati ismereteket szerezni, és a szűkebb és tágabb környezetet, valamint a társadalmi elvárásoknak megfelelő szociális készségeket elsajátítani.

Feladat

- A saját és az állampolgárok jogainak és kötelességeinek elemi szintű megismerése.
- Képességeinek teljesebb mértékű kibontakoztatása a teljes emberi élet eléréséért.

Elvárt teljesítmény

- Legyen képes arra, hogy egyszerű élethelyzetekben helyesen cselekedjen, egyszerű oksági összefüggéseket alkosson.
- Elemi szinten fejlődjön ki feladattudata, felelősségérzete.
- Ismerje fel a konfliktushelyzetet, a begyakorolt konfliktuskezelési minták segítsék a megoldásban.
- Segítséggel tudja használni a szolgáltató és közintézményeket.
- Alkalmazza megfelelően a tanult viselkedési és magatartási normákat, érintkezési formákat a mindennapi élethelyzetekben.
- Ismerje az alapvető közlekedési szabályokat, tartsa be azokat.
- Tudja saját és családtagjai személyi adatait.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés élethelyzetekben, tevékenységekben, szóbeli értékeléssel. Félévkor szóbeli tájékoztatás, év végén érdemjegy, szöveges értékeléssel. Évente P.A.C. felmérés

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt órakeret

Évfolyamok	7.	8.
Heti óraszám	3	3
Éves óraszám	111	111

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	7.	8.
1. Személyi adatok, önismeret, társas kapcsolatok	30	21
2. Lakóhelyismeret – Közlekedésre nevelés	40	20
3. Történelmi ismeretek – Társadalmi ünnepek	20	40
4. Felkészülés a felnőtt létre – Állampolgári ismeretek	21	30

Évfolyam: 7.

Cél:

Tudja alkalmazni a beszédfejlesztés tantárgy témakörein belül tanult ismereteket fokozódó önállósággal. Látókörét kibővíteni, hogy tágabb környezetét pontosabban megismerje.

Feladat:

A megszerzett ismeretek gyakorlatban történő alkalmazása az élet különböző színterein.

Elvárt teljesítmény:

Tudja legfontosabb személyi adatait, lakóhelye, iskolája címét.
 Bővítenek ismeretei a legfontosabb szolgáltató és közintézményekről.
 Ismerje a gyalogos közlekedés főbb szabályait, segítséggel használja a tömegközlekedési járműveket.
 Ismerje a legfontosabb ünnepeket, és azok jelentőségét.
 Legyenek ismeretei arról, hogyan töltheti hasznosan szabadidejét.
 Legyen együttműködő a helyes önismeret kialakításában.
 Legyen egyre valósabb az önmagáról alkotott képe.
 Legyen képes elemi szinten egyszerű következtetéseket levonni tevékenysége során.
 Legyenek ismeretei a térkép használatával kapcsolatban.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés élethelyzetekben, tevékenységekben, szóbeli értékeléssel. Félévkor szóbeli tájékoztatás, év végén érdemjegy, szöveges értékeléssel. Évente P.A.C. felmérés.

1.Témakör: Személyi adatok - Önismeret – Társas kapcsolatok		Fejlesztendő kompetencia: <i>Kontrollált viselkedés. Saját tulajdonságok tudatos alakítása, reális megítélése.</i>		Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Saját adatok, családtagok neve (apa, anya, testvérek, lakcím.). Családi munkamegosztás. Feladatom a családban. Szülők foglalkozása, munkahelye. A nemi szerepeknek megfelelő tevékenységek. Az iskola címe, a tanárok neve. Önismeret. Énkép. Milyen vagyok én? Tulajdonságok. Viselkedés, különböző élethelyzetekben, családi események (esküvő, születés, gyász, temetés) során. Vásárlás- önkontroll Szituációk, reakciók, az indulatok levezetése. Önfegyelem. Uralkodás a vágyak felett. (csak azt vegyél, amit elterveztél, és amire szükséged van!) Segítés másokon. Empátia. Viselkedés sorban állás közben. Viselkedés a családban	Naplóból névsor olvasása. Rajzolás (önarckép, családi kép). A szülők foglalkozására vonatkozó eszközök, képek stb. Napló, igazolványok megismerése, használata. (közlekedési bérlet, diákigazolvány). Megfigyelés, Beszélgetés, Képek, filmek megtekintése, tanulmányi séta Szituációs játék, eltérő szerepekben.	vezetéknev, keresztnev, <i>leánykori</i> név, foglalkozás, munkahely, lakcím önismeret, <i>önértékelés</i>, én, <i>énkép</i>, tulajdonság, esküvő, házasság, születés, gyász, temetés <i>önellenőrzés</i>, <i>önfegyelem</i>, <i>önbizalom</i>, <i>empátia</i>	Ismerje személyes adatait. Aktívan vegyen részt a család mindennapi tevékenységében. Tudjon külső és belső tulajdonságokat megnevezni és felismerni. Vegye észre, ha segíteni tud, tudjon segítséget kérni. Legyen tisztában az alapvető viselkedési szabályokkal,	A számítástechnika és irodatechnika alapjai 7/3 Ének-zene 7/1 7/3 Kommunikáció 7/2 Környezet és egészségsnevelés 7/2 Olvasás-írás 6/7 7/8 Tánc-drámajáték 7/1 7/2

- Osztályban, - Munkahelyen - Szórakozás közben. Általános társasági viselkedési szabályok.		<i>tolerancia</i>	figyelmeztetésre tudja azokat használni.	
2. Témakör: Lakóhelyismeret – Közlekedésre nevelés	Fejlesztendő kompetencia: Biztonságos közlekedés szűkebb környezetben. Mérlegelési és döntési képesség egyszerű közlekedési helyzetben.			Óraszám: 40
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
A szűkebb lakóhely jellemzői. Budapest – főváros. Falu – város – főváros jellemzői.	Beszélgetés, képek nézegetése. Összehasonlítás, képválogatás.	főváros, falu, város ország	Tudja megnevezni lakóhelyét. Ismerje a falu, város közötti különbséget.	A számítástechnika és irodatechnika alapjai 7/3 Ének-zene 7/1 7/3 Kommunikáció 7/3 Környezet és egészségnevelés 7/2 7/3 7/4 Számolás-mérés 7/2
Tágabb lakóhely: Magyarország jellemzői. Európa (országok nevei). Földrészek: Európa, Ázsia, Afrika, Amerika, Ausztrália. Felszíni formák – színük a térképen. Vizek, földalatti forrás, termálvíz.	Kép, térkép könyvek, albumok nézegetése. Más országok megnevezése, képek gyűjtése. Földgömb, térkép, képek használata. Hegy, völgy, domb, síkság kialakítása terepasztalon. Kirándulás, a felszíni formák megismerése a valóságban.	Külföld, országhatár, útlevél, <i>nyelvek, világűrész, földrész, óceán, szárazföld felszíni formák: hegy, völgy stb.</i> térkép színjelzései	Tudja hol található Európa. Tájékozódjon a földgömbön. Tudja a térkép színeit leolvasni, ismerje a térkép fontos jelzéseit (város, határ, úthálózat) Ismerje a jelentősebb folyókák nevét.	
Föld feletti vizek: patak, folyó, tó. Édes vizek – ivóvíz. Sós vizek – tenger, óceán.	A vizek jelölése a térképen. Képek folyókról, tengerről.	forrás, <i>termálvíz, gyógyvíz</i>		
A közlekedési szabályok átismétlése, kiegészítése. A közlekedési lámpák. A közlekedési rendőr. A közlekedési táblák. Közlekedési eszközök- (szárazföldi, vízi, légi) Jegyváltás.	Megfigyelés, beszélgetés, Szerepjáték, társasjáték használata. Rajzolás, színezés, Tanulmányi séta, szituációs játék. Csoporthozzás, válogatás. Könyvek, képek nézegetése, képgyűjtés folyóiratokból stb.	közlekedés zebra, gyalogos, átkelőhely, irányok közlekedési eszközök, jármű,	Ismerje a közlekedés elemi szabályait. Ismerje az irányokat. Rendszerezze ismereteit a járművekkel	

Veszélyforrás, balesetek.		jegy veszély, baleset	kapcsolatosan.	
3. Témakör: Történelmi ismeretek – Társadalmi ünnepek	Fejlesztendő kompetencia: Csatlakozás érzelmileg és külsőségeiben is az ünneplőkhöz.			Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Hazánk, Magyarország – magyarok vagyunk. Nemzeti jelképeink (zászló, címer, Himnusz, Szózat) A közösségi együttlét alkalmi: az ünnepek. Nemzeti – családi ünnepek. Képek a nemzeti ünnepekről, az ünnepek rövid összefoglalása. Nemzeti ünnepek: október 23. március 15. (történelmi helyszínei, Kossuth Lajos, Petőfi Sándor szerepe az eseményekben-) augusztus 20., május 1.	Dallamfelismerés, zászlók közül a magyar kiválasztása, címer megfigyelése, felismerése. Beszélgetés, képek nézegetése. Tárgyak, rajzok készítése az ünnepre. Ha lehetséges az ünnephez kapcsolódó helyszínek felkeresése (csaták helyszínei, híres szereplőkhöz kapcsolódó épületek, szobrok, Magyar Nemzeti Múzeum, stb.). Műsor összeállítása az ünneppel kapcsolatban. Versek, dalok tanulása.	nemzet, jelkép, címer, nemzeti zászló, <i>Zászlódísz, kokárda Szokások, hagyomány</i>	Ismerje fel a Himnusz és a Szózatot, tudja segítséggel elénekelni. Ismerje a magyar zászlót és címert. Tudja elmondani az ünnepeket, ismerje a nemzeti ünnep fogalmát. Készüljön az ünnepre és külső megjelenése is ahhoz igazodjon. Viselkedjen az ünnephez méltóan. Ismerje a hagyományokat, népszokásokat.	A számítástechnika és irodatechnika alapjai 7/3 Ábrázolás-alakítás 7/4 7/5 7/6 Ének-zene 7/1 7/3 Kommunikáció 7/5 Olvasás-írás 7/9 Tánc-drámajáték 7/1 7/2

4. Témakör: <i>Felkészülés a felnőtt létre – Állampolgári ismeretek</i>		Fejlesztendő kompetencia: A nemzethez tartozás érzésének erősödése.		Óraszám: 21
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
A család – tagjai. Munkamegosztás a családban. Viselkedés egymással. A szülők szerepe. A nagyszülők, rokonok. Tagjai vagyunk a társadalomnak is. Viselkedés idegenekkel: udvariasság, türelem, alkalmazkodás, önzetlenség. Társadalomra káros tevékenységek – hazugság, lopás, szembesülés a következményekkel. Ok – okozati összefüggések felismerése a törvények esetében. Törvények: írott szabályok. Alkotmány (mindenkire vonatkozik).	Beszélgetés, képek válogatása. Saját kép nézegetése kiskori, mostani, az idő múlása. Szerepjáték konfliktushelyzetek a családban. Pozitív és negatív tulajdonságok és tartalmuk. Rövid történetek megbeszélése, szituációs játékok. A közösség számára „törvénykönyv” összeállítása (pl. szabályok, köteleességek az osztály tanulói számára, stb.)	szülők, rokonok, szeretet <i>munkamegosztás, családfenntartó, munkahely, fizetés, segítség, vita, veszekedés, kibékülés, bocsánat</i> társadalom bűn, büntetés, hazugság, lopás, következmény törvény, törvénykönyv, alkotmány	Ismerje a családi viszonyokat. Tudjon különbséget tenni jó és rossz, helyes és helytelen között. Ítélje el a helytelen cselekedeteket.	Életvitel és gondozási ismeretek 7/4 7/5 Kommunikáció 7/4 Olvasás-írás 7/8 7/9

Évfolyam: 8.

Cél:

Fejleszteni a kifejezőkészséget és szókinccset.
Gazdagítani a szociális kapcsolatokat.

Feladat:

A megszerzett ismeretek gyakorlati alkalmazása.

Elvárt teljesítmény:

Biztosan tudja legfontosabb személyi adatait.
Segítséggel ismerje fel a szolgáltató és közintézményeket.
Ismerje szerepüket, szolgáltatásaikat, az ott dolgozók munkáját
Bővíljenek ismeretei a szárazföldi-, vízi- és légi közlekedésről.
Segítséggel tudja a menetjegyváltás helyét és módját.
Ismerje meg az ünnepeinkhez kapcsolódó szokásokat, és szerezzen tapasztalatokat a vendéglátás terén.
Szerezzen széleskörű ismereteket a konfliktuskezelési technikák körében, néhányat segítséggel alkalmazzon.
Váljon egyre biztosabbá énképe.
A megismert tulajdonságok figyelembe vételével alakuljon saját kapcsolatrendszere.
Tudja mi a munka, alakuljon pozitív irányba a munkához való viszonya.
Legyenek elemi ismeretei Magyarország földrajzáról.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés élethelyzetekben, tevékenységekben, szóbeli értékeléssel. Félévkor szóbeli tájékoztatás, év végén érdemjegy, szóveges értékeléssel. Évente P.A.C. felmérés.

1. Témakör: Személyi adatok - Önismeret – Társas kapcsolatok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Személyes dokumentumok fontosságának felismerése és körütekintő használata.</i>		Óraszám: 21
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Személyes adatok, az azonosítás módja,	Születési anyakönyvi kivonat, diákigazolvány,	<i>születési anyakönyvi</i>	Ismerje a közeli	A számítástechnika

igazolása. (pl. újjlenyomat)	személyi igazolvány nézegetése. Szituációs játékok az adatok gyakorlására.	<i>kivonat</i> személyi igazolvány, <i>személyes adatok,</i>	hozzátartozók adatait (nevek, címek). Tudja az iskola nevét, címét.	és irodatechnika alapjai 8/3 Ének-zene 8/1 8/3 Kommunikáció 8/2 8/3 Környezet és egészségnevelés 8/1 Olvasás-írás 8/7 8/8 8/9 Tánc-drámajáték 8/1 8/2
Mi jellemző rám? Önismeret, jellemzés, jó- és rossz tulajdonságok.	Beszélgetés, csoportosítás. Szituációs játék. Tulajdonságok megnevezése, csoportosítása, vélemények, észrevételek.	<i>jellemzés.</i> tulajdonság, <i>viselkedés,</i> <i>bírálat.</i> dicséret.	Ismerjen és soroljon fel jellemző tulajdonságokat.	
Családi kapcsolatok. Viták Iskolai kapcsolatok, osztálytársak, barátok. Szeretet, szerelem érzése. Helyes viselkedés – Érzelmi kapcsolatok férfi és nő között. Párkapcsolatok.	Képek, könyvek, filmek, (filmrészletek) megtekintése. Videó felvétel készítése helyzetgyakorlatokról, a felvételek megtekintése és megbeszélése.	szeretet, szerelem.	Ismerje a helyes viselkedés formáit, fordulatait. Tudja kezelni érzelmeit.	
Közlekedés, vásárlás közbeni kommunikáció, és viselkedés.	Tanulmányi séta, vásárlás közösen. Saját élményekről beszámoló, rajz készítése.		Egyre önállóbban, tudatosabban közlekedjen, vásároljon.	
2. Témakör: Lakóhelyismeret – Közlekedésre nevelés		<i>Fejlesztendő kompetencia: Tájékozódás domborzati térképen. Önálló közlekedés ismert útvonalon, váratlan helyzetben segítség kérése.</i>		Óraszám:20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Városunk – országunk. Tájékozódás a térképen. Szomszédos országok. Helyünk Európában és a világban. Földrajz és gazdaság összefüggése. Gazdasági tevékenységek jelzése a	Térkép használata, terepasztal használata, filmek megtekintése és megvitatása. Tanulmányi séta.	lakóhely, haza, <i>hazaszeretet,</i> gazdaság, gazdasági lehetőség, <i>jövedelem,</i> munka.	Találja meg a térképen lakóhelyét. Ismerje a térkép jelzéseit, tudja azt alkalmazni. Gondolatait tudja néhány mondatban elmondani.	A számítástechnika és irodatechnika alapjai 8/3 Ábrázolás-alakítás 8/7 Ének-zene 8/1 8/3 Kommunikáció 8/5

térképen. A közlekedési szabályok átisméltése, pontos ismerete. A kerékpárosokra vonatkozó szabályokat ismerje és gyakorolja a közlekedési parkban. Próbálkozzon az önálló közlekedéssel, egyre távolabbi ponttól. A tömegközlekedés feltételei, jegyváltás. A főbb közlekedési csomópontok ismerete.	Tanulmányi séta. Szituációs gyakorlatok. A szabályok biztos ismerete és gyakorlása. Térképen a szokásos közlekedési útvonalak áttekintése. Alternatív közlekedési lehetőségek. Mi a teendő, ha leáll a közlekedés valamilyen okból.	közlekedési szabály. közlekedési táblák, jelzőlámpák, kerékpár felszereltség, csomópont, végállomás, információ, forgalomirányító, talált tárgyak, Segítség kérése.	Ismerje a közlekedés legfontosabb szabályait. Legyen körültekintő. Ismerje a közlekedési csomópontok jellemzőit. Ismerje az útvonalat és járműveket, amikkel az iskolába jár.	Környezet és egészségnevelés 8/4 Olvasás-írás 8/7 Számolás-mérés 8/2
3. Témakör: Történelmi ismeretek – Társadalmi ünnepek		<i>Fejlesztendő kompetencia: A hazaszeretet és közösséghez tartozás élményének átélése. Mások ünnepeinek tiszteletben tartása.</i>		Óraszám:40
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvart és javasolt fogalmak	Elvart teljesítmény	Tananyag koncentráció
A magyar történelem áttekintése. Attila és a hunok. Honfoglalás (Árpád, hét vezér) Államalapítás Augusztus 20. István király jelentősége. A leghíresebb magyar királyok, királynők, csaták, háborúk, hősök. Kapcsolat a helyi nevezetességekkel, pl.: közeli történelmi helyszínek, várak, stb. A történelmi távlat érzékeltetése.	Mondák olvasása Attiláról, a honfoglalásról. Beszélgetés, képek nézegetése. Szituációs játék. Film megtekintése (Honfoglalás, István, a király stb.), a látottak megbeszélése. A koronázási jelképek megtekintése a Parlamentben. Kirándulás történelmi helyszínekre (pl. Visegrád, Székesfehérvár, stb.). Időszalag. Irodalmi művek, filmek, kapcsolódó részletei, képzőművészeti alkotások (pl.: Egri csillagok,	honfoglalás, monda, vezér haza, <i>nemzeti jelkép</i>,: zászló, címer, király, ezer év, uralkodás Az idő fogalmának kiterjesztése.	Ismerje az ünnepekhez kapcsolódó legfontosabb tudnivalókat. Tudja a helyes viselkedés szabályait. Ismerje és tisztelje a híres uralkodókat,	A számítástechnika és irodatechnika alapjai 8/3 Ábrázolás-alakítás 8/4 8/5 8/6 Ének-zene 8/1 8/2 8/3 8/4 Kommunikáció 8/5 Olvasás-írás 8/9 Tánc-drámajáték 8/1 8/2 8/3

Hazánk jelképei és ünnepei. Nemzeti ünnepek. Készülés az ünnepre: külsőségek, az ünnep tartalma. A Himnusz és Szózat ismerete.	Toldi, Regék Mátyás királyról rajzfilm, stb.) Vers és ének tanulása	Himnusz, Szózat	magyar hősokeet. Készüljön az ünnepekre.	
4. Témakör: Felkészülés a felnőtt létre – Állampolgári ismeretek		Fejlesztendő kompetencia: Állampolgári felelősségérzet kialakulása.		Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Pályaválasztás. Szakiskola. Tájékozódás a szakmák köréről. Az iskoláskor utáni tervek. Munka, munkahely. Viselkedés, elvárások a munkahelyeken. Az önálló közlekedés gyakorlása. A balesetek elkerülése. Kulturált megjelenés, ápoltság. A pénz szükségessége, beosztása. Állampolgárok vagyunk. Mire jogosít a személyi igazolvány? Tagjai vagyunk a társadalomnak is. Viselkedés idegenekkel: udvariasság, türelem, alkalmazkodás, önzetlenség.	Beszélgetés, szituációs játék, képek nézegetése, csoportosítása. Film megtekintése, megbeszélése, helyes, nem helyes felismerése. A pénz értékének tudatosítása. Személyi igazolvány nézegetése.	munkafegyelem, baleset, figyelem szakiskola, szakma, létfeltétel, táplálkozás, lakás, ruházatkodás, a pénz értéke, váltópénz, személyi igazolvány, állampolgár, sajátkező aláírás,	Értse meg mi a munkafegyelem. Tudjon fontossági sorrendet felállítani. Ismerje az általános balesetvédelmi szabályokat. Tudjon különbséget tenni fontos és nem fontos között. Ismerje és tartsa be az igazolvány használatának szabályait.	A számítástechnika és irodatechnika alapjai 8/2 8/3 Életvitel és gondozási ismeretek 8/3 8/4 Kommunikáció 8/4 8/5 Olvasás-írás 8/9 Számolás-mérés 8/4

Társadalomra káros tevékenységek – hazugság, lopás, szembesülés a következményekkel. Törvény, szabályok betartásának fontossága.	Írott és íratlan szabályok, iskolai szabályok, játékszabályok betartása, megszegése, következmények. (Példák saját élményekből, filmekből stb.)	Törvény, szabály, lgazságszolgáltatás, büntetés.	Tudja, hogy a szabályokat be kell tartani.	

ÉLETVITEL ÉS GYAKORLATI ISMERETEK

Önkiszolgálás Évfolyam: 1 – 2.

Cél

- Tevékenységeken keresztül elérni a részleges, vagy teljes vagy önállóságot önkiszolgálásában.
- Az egészséges életmód szokásait kialakítani.
- A rendszeretetet megalapozni.

Feladat

- Célrányos tevékenységek gyakorlásával elemi önellátási szokások (testápolás, étkezés, öltözködés, stb.) kialakítása, begyakorlása, alkalmazása.
- A tevékenységek rutinszerű elvégzése.

Elvárt teljesítmény

- Tudjon minimális segítséggel levetkőzni, felöltözni, ruházárakat kezelni.
- Tudja cipőjét irányítással befűzni.
- Tudja önállóan elvégezni a WC és mosdó használatával kapcsolatos teendőket.(személyi higiénia)
- Tudja az evőeszközöket (kanalat, villát) helyesen használni, kancsóból tölteni, szalvétát rendeltetésszerűen használni.
- Étkezése legyen kulturált, tiszta.
- Ismerje a foglalkozások eszközeit, tárgyait, azok használatát, helyét, és rendjét. Használat után tudja azokat önállóan helyükre tenni.

Értékelés: A tevékenységek végzése közben folyamatos szóbeli értékelés. Félévkor szóbeli tájékoztatás, év végén részletes írásbeli értékelés, minősítéssel.
 (Fejlődése egyenletes: önkiszolgálás irányítottan önálló. Fejlődése kielégítő: önkiszolgálása kevés segítséget igényel
 Fejlődése egyenetlen: önkiszolgálása változó segítségnyújtással valósul meg. Fejlődése lassú: önkiszolgálása sok segítséget igényel). Évente P.A.C. felmérés

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt órakeret

Évfolyamok	1.	2.
Heti óraszám	3	3
Éves óraszám	111	111

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakörök / Évfolyamok	1.	2.
1. Öltözködés	27	20
2. Személyi higiénia (testápolás)	27	36
3. Étkezés	30	35
4. Környezetrendezés, környezetmegóvás	27	20

Évfolyam: 1.

Cél:

Az iskoláskor előtti nevelési tapasztalatokra építve kialakítani és fejleszteni a tanuló kompetenciáját és alapvető szociális képességeit.
 Nagy mozgásokat célirányossá tenni a segítséggel végzendő önellátás érdekében.
 A rendszereteket megalapozni.

Feladat:

Célirányos tevékenységekkel, gyakorlással elemi önellátási szokások (testápolás, étkezés, öltözködés stb.) kialakítása, begyakorlása, alkalmazása.

Terápiás fejlesztések: Nagy mozgások, megfigyelőképességek, szem-, kézkoordináció, motoros képesség, laterális kialakítása, fejlesztése.

Testrészek fogalmának meghatározása, megnevezése.

Tér és időbeli fogalmak megnevezései.

A használati tárgyak, eszközök neveinek elsajátítása, felismerése.

Elvárt teljesítmény:

Legyen együttműködő öltözésnél, vetkőzésnél.

Jelezze szükségletét.

Segítséggel képes legyen WC használatára, mossa meg a kezét, az arcát, használjon zsebkendőt.

Tudjon kanállal enni, pohárból inni, szalvétát használni.

Játéktárgyait, eszközeit tartsa rendben.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés. Évente egyszer P.A.C. felmérés alapján állapotfelmérés. Félévkor és év végén szöveges minősítés és rövid értékelő tájékoztatás.

1. Témakör: Öltözködés		<i>Fejlesztendő kompetencia: Saját ruha felismerése.</i>		Óraszám: 27
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Vetkőzés.	Felsőruházat és alsóruházat levétele együttműködéssel. (cipő, csizma, sapka, sál, kesztyű, kabát, pulóver, nadrág stb.).	ruhadarabok neveinek megtanulása	Legyen együttműködő az öltözködés során.	Beszédfejlesztés 1/3 Játékra nevelés 1/3 Mozgásfejlesztés 1/1
Felöltözés.	Alsó-és felsőruházat felvétele együttműködéssel.	ruhadarabok csoportosítása:		
Ruházarak kezelése.	Gombolás, húzózárr, patent csat - használata segítséggel.	- alsó ruházat - felsőruházat - ruházarak		

2. Témakör: Testápolás / személyi higiénia /		<i>Fejlesztendő kompetencia: Kézmosás önállóan a szükséges esetekben.</i>			Óraszám: 27
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Segítséggel kézmosás, arcmosás. Mosakodás. WC használata. Fogápolás. Zsebkendő használata.	Kéz - és arcmosás megtanulása. Mosakodás begyakorlása kis segítséggel. Szükséglet jelzése, vetkőzés, öltözés, WC lehúzása, kézmosás. Tükör előtt a helyes fogmosás technikai begyakorlása. Orrfújás helyesen.	Piszkos - tiszta Tisztálkodási eszközök: szappan, törölköző, körömkéfe, vízcsap, mosdókagyló WC papír fogkefe, fogkrém zsebkendő	Tudja helyesen alkalmazni kis segítséggel a tisztálkodó eszközöket.	Beszédfejlesztés 1/3 Játékra nevelés 1/3 Mozgásfejlesztés 1/3	
3. Témakör: Étkezés		<i>Fejlesztendő kompetencia: Evőeszköz használata az étkezések során.</i>			Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Evőeszközök használata. A terítés. Felelősi teendők ellátása.	Kanál, tányér, pohár, szalvéta használatának megtanulása. Terítési sorrend alkalmazása: abrosz, tányér, pohár, kanál, szalvéta. Mit hova teszünk? (evőeszközöket, poharat stb.). Szalvéta helyes használata, kulturált étkezés betartása.	evőeszközök nevei a kulturált étkezéshez szükséges kifejezések használata: Jó étvágyat kívánok! Egészségetekre Kérem szépen.... Köszönöm szépen...	Ismerje fel, használja önállóan a megismert eszközöket.	Beszédfejlesztés 1/3 Játékra nevelés 1/3	

4. Témakör: Környezetrendezés - Környezetmegóvás		Fejlesztendő kompetencia: A hulladék önálló összeszedése és elhelyezése a hulladékgyűjtőben.		Óraszám: 27
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Játékok elővétele, elrakása.	Eszközök, játékok rendeltetésszerű használata.	játékok nevei	Tudjon segítséggel rendet rakni.	Ábrázolás-alakítás 1/2 1/3 Beszédfejlesztés 1/4 Játékra nevelés 1/6 1/7
Taneszközök használata.	Taneszközök épségének, tisztaságának megőrzése.	taneszközök nevei		
Polcok, szekrények használata.		könyvespolc, játékpól, tanulói asztal szekrény		
Rendrakás.	Rendrakás a foglalkozások végén, hulladék helyének megtalálása.	szemetesvödör /hulladékgyűjtő/, partvis, lapát	Tudja a szemetet a megfelelő helyre dobni.	

Évfolyam: 2.

Cél:

A szociális szokásrendszer kialakításával és alkalmazásával fejleszteni a tanuló praktikus képességeit, alkalmazkodni tudását, önkiszolgálási, önellátási és önállósági szintjét.

Kismozgásait célirányosan fejleszteni, ezzel lehetővé tenni az egyre önállóbb öltözést, tisztálkodást.

Feladat:

A személyi higiénia iránti igény kialakítása, a tanulók képzése az ehhez kapcsolódó eszközök alkalmazására.

Önellátási szokások jártassági szintjének kialakítása.

Terápiás fejlesztések: - kismozgások célirányos fejlesztése, - megfigyelőképeség fejlesztése, - célirányos lateralitás, - tájékozódási, tér- és időbeli alapfogalmak rögzítése- testrészek pontos megnevezése - öltözködési ismeretek elsajátítása - időjárásnak megfelelő öltözködés - tárgyak, eszközök pontos megnevezése, helyes használata.

Elvárt teljesítmény:

Tudjon kis segítséggel öltözni: nagy gombot, húzózárat, csatot használni.

Szükségletét kis segítséggel végezze el.

Irányítással tudjon arcot, fogat mosni, zsebkendőt használni.

Tudjon rendet rakni, vigyázni környezete tisztaságára.

Tájékozódjon közvetlen környezetében.

Használja az evőeszközöket rendeltetésszerűen, önállóan.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés. Évente egyszer P.A.C. felmérés alapján állapotfelmérés. Félévkor és év végén szöveges minősítés és rövid értékelő tájékoztatás.

1. Témakör: Öltözködés		<i>Fejlesztendő kompetencia: Rendezett, kulturált megjelenés igénye.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Alsó- és felsőruházat fel- és levétele.	Kis segítséggel az öltözködés begyakorlása, megtanulása.	ruhaneműk nevei: kabát, sapka, sál, kesztyű, cipő, nadrág, zokni, ing, blúz, pulóver stb.	Tanuljon meg kis segítséggel öltözni, vetkőzni.	Beszédfejlesztés 2/3 Játékra nevelés 2/3 Mozgásnevelés 2/1
Gombolás, húzózár felhúzása.	Nagy gombok gombolása cipzár, csat patent használata.			
Évszaknak megfelelő öltözködés.	Az évszaknak megfelelő ruhaneműk kiválasztása.	időjárás - évszakok: tél-hideg, nyár-meleg ruhaneműk: eső-esőkabát, hó-csizma	Válassza ki helyesen az időjárásnak megfelelő ruhadarabokat.	
Ruhák hajtogatása, fogas, vállfa használata.	Ruhák gondos elhelyezése fogason, vállfán, polcon.	vállfa, Fogas	Képességeihez mérten kapcsolódjon be felnőtt segítségével alapvető gondozási	

Lábbelik ápolása.	Cipő törlése, lábtörlő használata.	lábtörlő, cipőtisztítás, cipőtisztító kefe	munkába -	
2. Témakör: Testápolás / személyi higiénia /		<i>Fejlesztendő kompetencia: Megfelelő mennyiségű víz és tisztítószer használata tisztálkodás során.</i>		Óraszám: 36
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Mosakodás. Fogmosás. WC használata. Zsebkendő használat.	A ruha ujjának felhajtása, az arc, kéz megmosása, megtörlése, körömkefe használata. Fogkefe, fogkrém használata, vízcsap használata. WC helyes használata, WC papír rendeltetésszerű használata. Zsebkendőhasználat idejének felismerése.	tisztálkodási eszközök pontos nevei törölköző, szappan, szappantartó, körömkefe, víz, vízcsap, hideg víz, meleg víz	Irányítással tisztálkodjon önállóan. Tanulja meg a szárazra törölközést.	Beszédfejlesztés 2/3 Játékra nevelés 2/3
3. Témakör: Étkezés		<i>Fejlesztendő kompetencia: Mértéktartás étkezés során.(Mohóság és habzsolás kerülése)</i>		Óraszám: 35
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Étkezés kanállal, villával. Merőkanál használata. Terítés	Kézmosás étkezés előtt. Kulturált étkezés evőeszközökkel. Segítséggel leves szedése. Terítés tízóraihoz, ebédhez, uzsonnához.	kanál, villa pohár merőkanál szalvéta levesestál abrosz mélytányér, lapostányér, kistányér	Tanulja meg az evőeszközöket rendeltetésszerűen használni. Tartsa be a kulturált étkezés szabályait. Tudjon önállóan	Beszédfejlesztés 2/3 Játékra nevelés 2/3

Felelősi teendők ellátása.	Szükséges eszközök előkészítése a terítéshez, asztal leszedése.		étkezni. Ismerje az ételek neveit, tudja, mit mivel eszünk.	
4. Témakör: Környezetrendezés - Környezetmegóvás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Saját tárgyak megóvása és rendeltetésszerű használata.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Taneszközök, játékok elővétele, elrakása. Polcok, szekrények használata. Rendrakás. Virágápolás.	Játéktér rendberakása, a játékok eltevése. Foglalkozások után taneszközök elrakása Étkezések, foglalkozások befejezése után rendrakás, hulladék összegyűjtése. Virágöntözés.	játékok, taneszközök nevei osztályban található tárgya nevei <i>asztaltörlő</i> , partvis lapát szemetesvödör fogalmak: <i>hulladék</i> rendcsinálás locsoló kanna, öntözővíz,	Tudjon maga körül rendet tartani kis segítséggel, illetve irányítással. Ismerje az eszközök funkcióját (melyik eszközt mire használjuk).	Beszédfejlesztés 2/4 Játékra nevelés 2/7

Életvitel és gondozási ismeretek

Évfolyam: 3– 8.

Cél

- Kialakítani olyan ismereteket, szokásokat, készségeket és képességeket, amelyekkel a mindennapi életben előforduló egyszerű önellátó, konyhai, takarítási és gondozási feladatok elvégzésére kisebb irányítással képessé válik.
- Fejleszteni a tanuló manuális képességeit, finommotorikáját és mozgáskoordinációját, kialakítani az elemi munkavégző képességét.
- A tanult ismereteket egyre nagyobb önállósággal alkalmazni a belső késztetés, és az önkifejezés érdekében.

Feladat

- A textilek alapanyagaival, általános tulajdonságaival, valamint azok megmunkálhatóságával, kezelésével kapcsolatos általános tudnivalók megismerése.
- A varráshoz használatos cérnák, díszítőöltések, gyöngyfűzéshez használatos fonalak, eszközök, balesetvédelmi előírások megismerése.
- Az alkalmazandó technikák megismerése és elsajátítása.
- A konyhai műveletek során az egyszerű alapanyagok, azok tárolása, felhasználhatósága, a munkafolyamatok elvégzése, a szükséges eszközök, azok használata, valamint a tevékenységhez szükséges munkamenetet megismerése és gyakorlati alkalmazása.
- A takarítás, mosogatás eszközei, azok használata, mosogató- konyhai tisztítószeresek leggyakrabban használatos típusai, azok balesetmentes használata, mely a balesetvédelmi előírásoknak megfelel.
- A vásárlással kapcsolatos teendők gyakorlása, (az áruk megfelelő minőségének ellenőrzése, minőségi kifogások jelzése, teendők a kifogások felmerülése esetén) az árukon meglévő piktogramok ismerete, azok figyelembevétele vásárlás során, valamint az ide vonatkozó elemi viselkedési szokások.
- Fokozódó önállóság a közlekedésben, a szabályok elsajátítása és betartása.
- Önkiszolgálás - ruhagondozás terén, ismerje meg, gyakorolja és alkalmazza a textíliáknál tanult ismereteket, mosási, vasalási utasításokat /piktogramokat/.
- Minden területen a képességekhez igazodó, megfelelő gyakorlás biztosítsa, megerősítése, alkalmazása annak érdekében, hogy ezeket a tevékenységeket, be tudja építeni önálló életvitelébe, otthoni környezetébe.
- A megtanult munkafolyamatok gyakorlása és alkalmazása lehetővé váljon az e témát érintő tantárgyak oktató-nevelő tevékenysége során is.
- Az otthoni életben is tudja gyakorolni és alkalmazni ismereteit, hozzájárulva környezete gondozásához.

Elvárt teljesítmény

- Tudja a háztartási eszközöket balesetmentesen és egyre nagyobb önállósággal kezelni.
- Tudjon egyszerű ételeket (reggeli, uzsonna, tízórai), kevés segítséggel elkészíteni.
- Egyre nagyobb önállósággal legyen képes tevékenységei után környezetében rendet rakni.
- Legyen igénye önmaga és környezete tisztaságára.
- Legyen képes a takarítási és gondozási munkákhoz és az adott munkadarabok elkészítéséhez szükséges anyagok és eszközök egyre önállóbb kiválasztására.
- Tudja kívánságát közölni vásárlás során.
- Tudja ismereteit alkalmazni a különböző természetes anyagok megmunkálásakor.
- Felnőtt irányítással legyen képes munkadarabokat elkészíteni.
- Tevékenységei során a piktogramokat tudja eszközként használni.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés tevékenységek végzése közben. Félévkor tájékoztató értékelés arról, mely tevékenységekben mutat nagyobb önállóságot, illetve lemaradást. Év végén osztályzat kiegészítve rövid szöveges értékeléssel. Évente P.A.C. felmérés.

Balesetvédelem: Minden munkatevékenység során szükséges a balesetvédelemi, valamint a munkavédelmi szabályok ismerete és betartása.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt órakeret

Évfolyamok	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Heti óraszám	2	2	2	2	2	2
Éves óraszám	74	74	74	74	74	74

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1. Textilmunkák	20	30	19	20	20	18
2. Egyszerű háztartási munkák	20	20	15	24	10	14
3. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	34	24	10	10	8	10
4. Vásárlás - Fogyasztóvédelem	-	-	10	10	10	10
5. Piktogramok értelmezése	-	-	-	-	10	8
6. Anyagok alakítása	-	-	20	10	16	14

Évfolyam: 3.

Cél:

Az önkiszolgálási készségek kialakításával az egészséges életmódot megalapozni, az elemi munkakészség szokásait kialakítani.
A konyhai, takarítási, önkiszolgálási munkák művelti elemeinek megfigyeltetése után egyes részfolyamatok végzésére felkészíteni.

Feladat:

Olyan önkiszolgálási, önellátási képességek, valamint szociális motívumok kialakítása, amelyek képessé teszik magasabb szintű gondolkodási-, életviteli- és gyakorlati ismeretek befogadására.

A kulturált étkezés szabályainak betartása és a gyakorlottság szintjén való alkalmazása.

Az egyszerű háztartási munkák végzése (mosogatás, terítés, takarítás) folyamatosan növekedő önállósággal.

Terápiás fejlesztések:

- finommotorika fejlesztése
- koordinált, logikus gondolkodás, mozgás kialakítása, alkalmaztatása

- helyes tárgy- és eszközhasználat
- tér-és időbeli fogalmak megfelelő használata
- jobb, baloldal tudatosítása

Elvárt teljesítmény:

Tudjon önállóan levetkőzni, felöltözni és irányítás mellett cipőt fűzni.

Tudjon az évszaknak megfelelő ruházatot kiválasztani, legyen igényes az öltözködésben.

Fokozódó önállósággal végezzen gondozási tevékenységet.

Alkalmazza az evőeszközök helyes használatát.

Irányítással tartsa be a kulturált étkezés szokásrendjét.

Tudjon tájékozódni közvetlen környezetében.

Ismerje fel a mikrokörnyezetben található tárgyak foglalkozási eszközök helyét, tudja azokat önállóan a helyükre rakni.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés a tevékenységek végzése közben. Félévkor tájékoztató értékelés arról, mely tevékenységekben mutat nagyobb önállóságot, illetve lemaradást. Év végén osztályzat kiegészítve rövid szöveges értékeléssel. Évente P.A.C. felmérés.

1. Témakör: <i>Textilmunkák</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: Kézügyesség</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Anyagvizsgálat érzékszervi tapasztalatszerzés útján.	A textil tulajdonságainak megtapasztalása: nyírható, gyűrhető, rugalmas.	textil, Növényi - állati eredet. <i>szintetikus anyag.</i>	Ismerje meg az alapanyagokat és azok tulajdonságait.	Ábrázolás-alakítás 3/2
Textil felvágása, gombolyítása, szalagkötés.	Vágás, gombolyítás.	nyírhatóság gyűrhetőség, <i>rugalmasság.</i>		
Tű befűzése	Merkelőtű befűzése	vágás, gombolyítás,	Próbálkozzon tű befűzésével	

2. Témakör: Egyszerű háztartási munkák		<i>Fejlesztendő kompetencia: Étkezéshez terítés saját részre. Étkezés után rendrakás.</i>			Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Taneszközök, játékok elrakása. Közvetlen környezet tisztán tartása. A konyha berendezése, azok rendeltetése. Főzőedények, étkezési edények, evőeszközök megnevezése, helye a konyhában. Irányítással terítés, mosogatás, törölgetés, rendrakás. Konyha és terem egyszerű takarítása. Seprű, lapát használata, irányítással felmosás. Rendrakás.	Eszközök, játékok helye, ezek visszarakása. A berendezési tárgyak, konyhai eszközök nevének, helyének megtanulása. A terítés - rendrakás fázisainak megismerése. Az egyszerű seprési és felmosási művelet megismerése és gyakorlása. Hulladék helyének megtalálása. Étkezések, foglalkozások befejezésével rendrakás.	bútorok, fontosabb eszközök, főző, tálaló, terítési eszközök neve. tisztítószerek, takarítóeszközök neve eszközök, játékok nevei tisztá-piszkos, rend- <i>rendetlenség</i> <i>hulladék,</i> <i>rendeltetésszerű</i> <i>használat</i>	Ismerje fel a környezetében található tárgyak, eszközök helyét, azokat önállóan tudja a helyükre tenni. Ismerje a konyha berendezését, annak rendeltetését. Nevezze meg a használatos edényeket, evőeszközöket. Irányítással tudjon rendet rakni. Ismerje az egyszerű takarító eszközöket, azokat tudja irányítással használni.	Beszédfejlesztés 3/3, 3/4	
3. Témakör: Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők		<i>Fejlesztendő kompetencia: Rendszeresség a tisztálkodásban.</i>			Óraszám: 34
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Mosakodás. Fogápolás.	Önálló mosakodás.	piszkos- tiszta	Önállóan tudjon		

WC használat.	Fogmosás technikájának gyakorlása.	betegségmegelőzési tudnivalók:	mosdani.	Beszédfejlesztés 3/3, 3/4
Zsebkendő használat.	WC, WC papír önálló használata.	- kézmosás	Alakuljon ki a	
Vetkőzés. Felöltözés.	Zsebkendő használat szükségességének felismerése.	- fogápolás	testápolási szokások	
Ruhagondozás.	Alsó- és felsőruházat fel és levétele önállóan.	- zsebkendő használat, mosdó, WC	Rendszeressége iránti igény.	
Ruházarak kezelése	Vállfa, fogas használata.	tisztántartása		
felsőruházat, fehérnemű, lábbeli fogalmának alkalmazása	Ruhák hajtogatása, tépőzár használatának gyakorlása.	ruhadarabok megnevezései		
Fokozódó önállósággal saját ruházat felismerése, megnevezése, használata.		alkalomszerű használatuk		
Cipőápolás.	Felső-, alsó ruházat darabjainak megismerése.	<i>gyűrött</i> - nem gyűrött	Irányítással különböztesse meg a felsőruházatot az alsóneműtől, nevezze meg saját ruházatát.	
Teremgondozás.	Szemétszedés, táblatörlés, tanulóasztalok letörlése partvis, lapát használata.	poros- nem poros, rend- <i>rendetlenség</i> partvis, szemeteslapát, törölgető ruha (asztaltörlő)		
Növényápolás.	Virágöntözés.	táblatörlő szivacs Gondozáshoz: <i>tisztítószerek</i> , eszközök.	Végezzen el gondozási tevékenységeket kis segítséggel.	

Évfolyam: 4.

Cél:

A konyhai, takarítási, önkiszolgálási munkák műveleti elemeinek megfigyeltetése után egyes részfolyamatok végzésére felkészíteni. Kialakítani a varrás elemi szintű technikáját.

Feladat:

A különböző textilek tulajdonságainak megismerése, ezzel kapcsolatos egyszerű feladatok elvégzése irányítással (vágás, tűbe fűzés, csomózás, fonalgombolyítás).

Az egyszerű háztartási munkák végzése (mosogatás, terítés, takarítás) folyamatosan növekedő önállósággal.

Elvárt teljesítmény:

Segítséggel tudjon tűbe fűzni, textilt felvágni, gombolyítani.

Tudja megnevezni a konyha berendezését, edényeket, eszközöket.

Segítséggel próbálja meg a rendrakást.

Tudja megnevezni a takarítás eszközeit.

Tudja használni a tépőzárat önállóan, ismerje fel a ruházkodás alapvető darabjait.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés tevékenységek végzése közben. Félévkor tájékoztató értékelés arról, mely tevékenységekben mutat nagyobb önállóságot, illetve lemaradást. Év végén osztályzat, kiegészítve rövid szöveges értékeléssel. Évente P.A.C. felmérés.

1. Témakör: <i>Textilmunkák</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: Az érzékszervek összehangolt működése.</i>			Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Anyagvizsgálat érzékszervi tapasztalatszerzés útján: alapanyagok, azok tulajdonságai, felhasználhatóságuk. Tűbefűzés, anyag szálkihúzása, szálbehúzás, csomókötés. Előrajzolt tárgyi formák kivarrása, előöltések	A textil tulajdonságai: nyírható, gyűrhető, rugalmas. Tűbefűzés, csomózás gyakorlása. Előöltéssel varrás gyakorlása.	textil. növényi - állati eredet. <i>szintetikus anyag.</i> nyírhatóság gyűrhetőség, <i>rugalmasság.</i>	Ismerje meg az alapanyagokat és azok tulajdonságait. Tudjon kivarni kis	Ábrázolás-alakítás 4/2	

segítséggel. Textil felvágása, gombolyítása, szalagkötés.	Vágás, gombolyítás. Szálbehúzás technikájának megismerése.	befűzés, csomózás, előöltés, varrás, vágás, gombolyítás, <i>szálbehúzás</i> .	segítséggel előrajzolt tárgyi formát.	
2. Témakör: Egyszerű háztartási munkák		<i>Fejlesztendő kompetencia: Tájékozódás a konyhában.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
A konyha berendezése, azok rendeltetése. Főzőedények, étkezési edények, evőeszközök megnevezése, helye a konyhában. Írányítással terítés, mosogatás, törölgetés, rendrakás.	A berendezési tárgyak, konyhai eszközök nevének, helyének megtanulása. A terítés - rendrakás fázisainak megismerése.	Bútorok, fontosabb eszközök, főző, tálaló, terítési eszközök neve.	Ismerje a konyha berendezését, annak rendeltetését, nevezze meg a használatos edényeket, evőeszközöket. Írányítással tudjon rendet rakni. Ismerje az egyszerű takarítóeszközöket, azokat tudja irányítással használni.	Beszédfejlesztés 4/3, 4/4
Konyha és terem egyszerű takarítása. Seprű, lapát használata, irányítással felmosás.	Az egyszerű seprési és felmosási művelet megismerése és gyakorlása.	Tisztítószer, takarítóeszközök neve		
3 Témakör: Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők		<i>Fejlesztendő kompetencia: Felsőruházat önálló felvétele.</i>		Óraszám: 24
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Segítséggel cipőfűzés, cipőfűző kötése. Tépőzár használata önállóan.	Cipőfűzés, cipőkötés. Tépőzár használatának gyakorlása.	Ruházat: felső-, alsó ruházat, <i>öltözék kiegészítő</i> , Gondozáshoz <i>tisztítószer</i> , eszközök.	Segítséggel fűzzön cipőt. Írányítással különböztesse meg a felsőruházatot az alsóneműtől.	Beszédfejlesztés 4/3
Fokozódó önállósággal saját ruházat felismerése, megnevezése, használata. Ruhák hajtogatása, vállfa, fogas használata.	Felső-, alsó ruházat darabjainak megismerése, öltözés, vetkőzés, gyakorlása, ruhák hajtogatásának gyakorlása.			

Önállóan lábbelik, zoknik, kesztyűk párosítása.	Cipők, zoknik, kesztyűk párosításának gyakorlása.	páros,	Nevezze meg saját ruházatát. Párosítson önállóan cipőt, zoknit, kesztyűt..	

Évfolyam: 5.

Cél:

Elsajátítani újabb varrási technikákat.
Elvégezni a pszichomotoros funkciók célzott fejlesztésével 2-3 elemből álló műveletsort.
Kialakítani a pontosságot és rendszeretetet.

Feladat:

Egyszerű varrási fogások önálló elvégzése (gomb felvarrása), újabb öltéstechnikák elsajátítása.
Ruházat rendben tartása az esetleges hiányosságok megtalálása és javítása.
Bekapcsolódás a háztartási munkákba egyre nagyobb önállósággal, egyes részmunkák elvégzése önállóan.

Elvárt teljesítmény:

Ismerje fel a használatos anyagokat, eszközöket, segítséggel tudjon néhány munkafolyamatot elvégezni.
Segítséggel tudjon rendet tartani, teríteni, vegyen részt a mosogatásban, törölgetésben.
Próbálkozzon meg a kenyér megkenésével.
Segítséggel vegyen részt a takarítás egyes fázisaiban.
Segítséggel tudja használni a ruházati zárószerveket.
Ismerje néhány alapvető árucikk beszerzési helyét.
Tudjon segítséggel egyszerű ajándékot készíteni.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés tevékenységek végzése közben. Félévkor tájékoztató értékelés arról, mely tevékenységekben mutat nagyobb önállóságot, illetve lemaradást. Év végén osztályzat kiegészítve rövid szöveges értékeléssel. Évente P.A.C. felmérés.

1. Témakör: Textilmunkák		<i>Fejlesztendő kompetencia: Olló és tű biztonságos használata.</i>			Óraszám: 19
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Anyagvizsgálat érzékszervi tapasztalatszerzés útján: megmunkálhatóság. Irányítással textil felvágása, nyírása, segítséggel, gombolyítása. Fokozódó önállósággal szalagkötés, önállóan szálkihúzás. Önállóan előöltés gyakorlása. Segítséggel száröltés elsajátítása - tűbefűzés, csomózás differenciáltan. Ismerkedés a szegőöltéssel, pontvarrással.	Textilfélék alapanyaga, azok elemi szálainak megismerése. Vágás, gombolyítás, szalagkötés gyakorlása, szálbehúzás, varrási alapismeretek gyakorlása. Új öltésforma megismerése a tűbefűzés, csomózás gyakorlásával. Anyag és gomb kapcsolata, gombvarrási gyakorlatok.	szál, <i>szálirány</i>, <i>anyagnyúlás</i>. Vágás-gombolyítás, <i>előöltés, szálöltés, szegőöltés</i>, elvarrás.	Ismerje fel tapasztalatai alapján az anyag megmunkálhatóságát. Irányítással tudjon textilt felvágni, gombolyítani. Segítséggel gyakorolja a száröltést, önállóan gyakorolja a szálkihúzást és az előöltést.		
2. Témakör: Egyszerű háztartási munkák		<i>Fejlesztendő kompetencia: Saját részre kenyér megkenése.</i>			Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Önállóan konyhai eszközök helyrerakása, rendrakás. Irányítással terítés, mosogatás, törölgetés. Kenyerkenés.	A helyrerakás, terítés, mosogatás, törölgetés gyakorlása. A kenyérkenés módjának megtanulása.	A helyrerakás, terítés, mosogatás, törölgetésnél alkalmazott fogalmak. Kenyerkenés fogalma.	Tudjon önállóan rendet rakni, irányítással teríteni, mosogatni, törölgetni, kenyeret megkenni.	Beszédfejlesztés 5/3, 5/4	

3. Témakör: Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők		<i>Fejlesztendő kompetencia: Célszerű öltözék megválasztása.</i>			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
A ruházat évszaknak és időjárásnak megfelelő kiválasztása. Segítséggel ruhanemű kezelése húzózár használata. Irányítással cipőfűzés-kötés.	Ruházat adekvát kiválasztásának gyakorlása Húzózár használatának gyakorlása. Cipőfűzés, cipőkötés gyakorlása.	Eddigi fogalmak használata, gyakorlása. Ruházattal kapcsolatos fogalmak bővítése.	Tudja használni a húzózarat, csatoljon, patentoljon, kapcsoljon önállóan.	Beszédfejlesztés 5/3	
4. Témakör: Vásárlás - Fogyasztóvédelem		<i>Fejlesztendő kompetencia: Boltok, alapvető árucikkek ismerete.</i>			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Alapvető árucikkek beszerzési helyeinek ismerete. Különböző boltok, áruházak és piac látogatása.	Vásárlás céljának, menetének megismerése. Beszámoló a vásárlás folyamatáról, eredményéről.	Célzott vásárlás helye, ott kapható áruk neve. Vásárlási folyamatnál használt fogalmak. Közlekedéshez kapcsolódó fogalmak.	Tudja, hogy az alapvető árucikkeket mely üzletekben lehet beszerezni.	Beszédfejlesztés 5/7	
6. Témakör: Anyagok alakítása		<i>Fejlesztendő kompetencia: Minta után tárgyak készítése változatos anyagokból.</i>			Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Papírból, fonalból, textilből egyszerű		papír, fonal,	Tudjon egyszerű		

munkadarabok készítése.	A munkadarab kiválasztása alapján a technológiai folyamatok elvégzése segítséggel.	textilmunkák megmunkálása, elkészítése, során használt fogalmak kibővítése a felhasználhatóságot célzó fogalmakkal.	ajándékot, elemi kompozíciót létrehozni az alapanyagokból. (Sík tárgy).	Ábrázolás-alakítás 5/5
Ajándékok, elemi kompozíciók létrehozása.				

Évfolyam: 6.

Cél:

Segíteni a korábbi évfolyamokon elsajátított tevékenységek gyakorlásával a pszichomotoros funkciók érését, valamint az önálló munkavégző képesség kialakulását.

Fejleszteni az esztétikai érzéket, a pontosságot, a rendszeretetet.

Feladat:

A biztonságos eszközhasználat megalapozása a baleset megelőzése.

A háztartási munkák egyre önállóbb elvégzése.

Elvárt teljesítmény:

Ismerje az anyagokat, eszközöket, azok használatát, tudjon segítséggel egyszerű munkafolyamatokat elvégezni pl. gombolyítás.

Ismerje az eszközöket azok közül az egyszerűbbek használatát.

Segítséggel tudjon teríteni, mosogatni, törölgetni.

Segítséggel alkalmazza az eszközök használatát.

Tudja megnevezni az eszközöket, ismerje fel, melyiket mire lehet használni.

Tudjon segítséggel vásárolni egy tételt.

Ismerje az alapanyagokat, tudjon segítséggel egyszerű tárgyat készíteni térben.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés tevékenységek végzése közben. Félévkor tájékoztató értékelés arról, mely tevékenységekben mutat nagyobb önállóságot, illetve lemaradást. Év végén az osztályzat kiegészítve rövid szöveges értékeléssel. Évente P.A.C. felmérés.

1. Témakör: Textilmunkák		<i>Fejlesztendő kompetencia: Kitartó munkavégzés.</i>			Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Irányítással textil nyírása, összevarrása, textilcsík gombolyítása. Önállóan szalagkötés. Segítséggel száröltés gyakorlása, szegőöltések közül pelenkaöltés megtanulása. Varrások eldolgozása, csomókötés gyakorlása, előkészítése. Gombfelvarrás nehezebb esetei. A szövés előkészítése.	Eddigi tevékenységek folyamatos gyakorlása. Szegőöltések közül pelenkaöltés technikájának megismerése. Szövés anyagainak, eszközeinek megismerése.	Eddigi fogalmak folyamatos használatán túl új fogalmak: <i>pelenkaöltés,</i> Szövéssel kapcsolatos eszközök elnevezése.	Irányítással tudjon textilcsíkot összevarrni, gombolyítani. Tudja a szálöltést önállóan gyakorolni, alkalmazza a nehezebb gombvarrási technikát.		
2. Témakör: Egyszerű háztartási munkák		<i>Fejlesztendő kompetencia: Munkavégzés során együttműködés társakkal.</i>			Óraszám: 24
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Étkezések előkészítése segítséggel: Kenyérszeletelés, kenyérpirítás, konzervbontás.	Előkészítő folyamatok közül a kenyérszeletelés, kenyérpirítás konzervbontás megismerése. Tisztítási, hámozási folyamatok megismerése.	Előkészítéshez kapcsolódó fogalmak: tisztítás, <i>hámozás</i>, szeletelés, konzervnyitás, pirítás.	Önállóan tudjon teríteni, mosogatni, törölgetni, rendet rakni.	Beszédfejlesztés 6/3, 6/4	

A főzés jellegének megfelelő edények és eszközök kiválasztása. Gyümölcs és zöldségtisztítás. Segítséggel egyszerű, főzést nem igénylő ételek elkészítése.		Megfelelő eszközök és edények kiválogatásának gyakorlása. Egyszerű ételek elkészítésének megismerése, gyakorlása.	Egyszerű ételek nevei, az elkészítés folyamatában használt fogalmak az anyagokra eszközökre, technológiára vonatkozóan		
Önálló terítés, mosogatás, rendrakás.		Eddigiek alkalmazása: terítés, stb.. Eddigi tevékenységek gyakorlása.			
Seprű, lapát használata önállóan. Portörülés, felmosás, játékok lemosása, szőnyeg porszívózása önállóan. Ellenőrzés mellett tisztító és fertőtlenítőszer használata.		Porszívózás gyakorlása. Tisztító és fertőtlenítőszer adagolásának megismerése, használatának gyakorlása ellenőrzés mellett.	Fogalmak bővítése: tisztítószer, fertőtlenítőszer (néhány közismert és alkalmazott szer)	Önállóan használja a megismert eszközöket.	
3. Témakör: Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők		<i>Fejlesztendő kompetencia: Háztartási eszközök és gépek használata egyszerűbb esetekben.</i>			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység		Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Cipőfűzés önállóan. Cipőkötés irányítás mellett.	Cipőfűzés alkalmazása szükség szerint. Cipőkötés adódó alkalmanként irányítással.		Eddigi fogalmak használata.	Önállóan tudjon cipőt fűzni.	Beszédfejlesztés 6/3, 6/7
Mosás: gépi mosás eszközei, használata. Teregetés, ruhanemű hajtogatása. Egyszerű vasalás, vasaló használata.	Mosás megismerése, kézi-gépi mosás eszközei, azok használata.		Fogalombővítés: mosással, vasalással kapcsolatos fogalmak.	Ismerje fel és nevezze meg a mosás és vasalás eszközeit, ismerje azok használatát.	

4. Témakör: Vásárlás - Fogyasztóvédelem		<i>Fejlesztendő kompetencia: Érték és ár fogalma.</i>			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Felügyelet mellett alapvető, egyszerű árucikkek beszerzési helyének megismerése, egy tétel vásárlása. Fizetés módja.	Vásárlás folyamatának gyakorlása. Beszerzési helyek látogatása, a fizetés módjának gyakorlása.	Vásárlási folyamatnál és fizetésnél használatos fogalmak. Közlekedéshez, viselkedéshez kapcsolódó fogalmak folyamatos bővítése.	Tudjon egyféle árucikket vásárolni önállóan.	Ábrázolás-alakítás 6/5	
6. Témakör: Anyagok alakítása		<i>Fejlesztendő kompetencia: Tapasztalatszerzés az anyagok tulajdonságairól.</i>			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Papírból, fonalból és textiltől egyszerű tárgyak készítése irányítással. Különböző anyagok tulajdonságainak felfedezése (fa, kő, fém).	A munkadarab kiválasztása alapján történő technológiai folyamatok elvégzése irányítással. Adott anyagból készült tárgyak alkotások keresése.	Eddig használt fogalmak használata, kibővítése a munkadarab használhatóságára vonatkozóan. maradandó, bányá, emberi alkotás,	Készítsen egyszerű tárgyat a megadott alapanyagokból. (Térbeli tárgy: pl. összevarrt doboz) Adott anyagból készült tárgyak kiválasztása, csoportosítása.	Ábrázolás-alakítás 6/5	

Évfolyam: 7.

Cél:

Egyre magabiztosabban és gördülékenyebben tudjon munkát végezni.
Tudjon új technikákat megtanulni, és a munkát segítő munkaeszközök, háztartási- és konyhai kisgépek használatát megismerni.

Feladat:

Újabb varrási technikák és textilkezeléssel kapcsolatos munkafolyamatok megismerése (kefélés, mosás, folttisztítás, vasalás).
Vásárlásoknál több szempont mérlegelése és a célszerű választás gyakorlása (nézze meg a piktogramokat, árat, szavatosságot, minőséget).
Takarítási, mosási munkák végzéséhez szükséges tisztítószeres fajtáinak megismerése, és azok gazdaságos használata.

Elvárt teljesítmény:

Ismerje az alapvető munkafolyamatokat, néhányat segítséggel tudjon végezni.
Ismerje az edényeket, eszközöket, egyszerű konyhai gépeket.
Segítséggel vegyen részt a konyhai munkákban.
Megadott helyiségek takarításának részmunkáit tudja elvégezni segítséggel.
Ismerje az alapanyagokat, azok elemi tulajdonságait, ismerje a vasaló használatát.
Tudjon tájékozódni az üzletben, segítséggel tudjon egy tételt vásárolni.
Tudja, hol találhatók a piktogramok.
Ismerje az anyag megmunkálásának különböző módjait.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés tevékenységek végzése közben. Félévkor tájékoztató értékelés arról, mely tevékenységekben mutat nagyobb önállóságot, illetve lemaradást. Év végén osztályzat kiegészítve rövid szöveges értékeléssel. Évente P.A.C. mérés.

1. Témakör: <i>Textilmunkák</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: Egyes munkafolyamatok önálló végzése.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Önállóan textil nyírása, vágása csíkra, összevarrása, textilcsík gombolyítása, rojtozás.	Eddigi tevékenységek folyamatos gyakorlása, egyes esetekben alkalmazása önállóan.	Eddigi fogalmak használata.	Tudjon önállóan fonalat gombolyítani, tűbe	Ábrázolás-alakítás 7/5

Segítséggel láncöltés elsajátítása. Irányítással a tanult öltésformák gyakorlása. Önállóan tűbefűzés, csomókötés, varrások eldolgozása. Szövés előkészítése segítséggel: szövés kartonon, egyszerű rámán. Rossz harisnyák felvágása, összecsomózása, szőnyeghorgolás, önállóan fércelőöltés textilen.	Láncöltés technikájának megismerése. Szövés előkészítésének gyakorlása. Eddig elsajátított gyakorolt tevékenységek önálló alkalmazása.	Új fogalom: <i>láncöltés</i>, szövással kapcsolatos fogalmak bővítése.	fűzni, csomót kötni, varrást eldolgozni. Alkalmazza önállóan a fércelő öltést textilen.	
2. Témakör: Egyszerű háztartási munkák		<i>Fejlesztendő kompetencia: Helyes táplálkozási szokások megalapozása.</i>		Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Önállóan élelmiszerek szeletelése, nyersanyagok, főzőedények, eszközök, kiválasztása. Egyszerű étel elkészítése irányítással. Egyszerű konyhai gépek, eszközök használata. Önállóan az előző évfolyamokon gyakorolt tevékenységek alkalmazása.	Egyszerű kezelést igénylő konyhai gépek és azok használatának megismerése. Egyszerű étel elkészítési folyamata irányítással. Az eddigiek gyakorló alkalmazása önállóan. Takarítás, különböző helyiségekben (konyha, folyosó stb.).	Eddig használt fogalmak mellé belépnek az egyszerű kezelést igénylő gépek megnevezése, azok használatához szükséges fogalmak. Az eddig használt fogalmak differenciált használata a különböző helyiségekre vonatkoztatva.	Tudjon önállóan szeletelni kenyeret, felvágottat. Tudjon kiválasztani nyersanyagokat, eszközöket és edényeket. Megadott helyiséget önállóan takarítson.	Életvitel 7/4

3. Témakör: Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők		<i>Fejlesztendő kompetencia: Összefüggés az anyagok tulajdonságai és kezelése között.</i>		Óraszám: 8
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
A textilanyagok alapanyagainak és tulajdonságainak ismeretében különböző anyagok vasalása irányítás mellett /a ruházaton található piktogramok irányító jellegének felhasználásával/.	Különböző anyagok vasalásának gyakorlása irányítással.	A textilanyagok alapanyagainak tulajdonságaival, vasalásával kapcsolatos fogalmak.	Ismerje a textilanyagok alapanyagait és azok tulajdonságait, vasaljon irányítás mellett.	Életvitel 7/5
4. Témakör: Vásárlás - Fogyasztóvédelem		<i>Fejlesztendő kompetencia: Az ételek helyes tárolásának módja.</i>		Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Segítséggel alapanyagok vásárlása a konyhai munkához (néhány tétel).	Konyhai munkához szükséges alapanyagok megválasztása, azok beszerzése.	Az alapanyagok kiválasztásához szükséges fogalmak beszerzési források megnevezése. Vásárlással, fizetéssel kapcsolatos fogalmak, kiegészítve a közlekedés és a viselkedéskultúra ide vonatkozó fogalmaival. szavatosság, lejáratí idő,	Tudjon egyféle alapanyagot vásárolni önállóan, néhány tételt segítséggel.	Életvitel 7/1, 7/5
A termékek szavatosságának ellenőrzése.	A szavatosság időpontjának egyeztetése, a felírt dátum helyes értelmezése.		Tudja értelmezni a szavatossági idő jelölését.	

5. Témakör: Piktogramok értelmezése		<i>Fejlesztendő kompetencia: Képi emlékezet.</i>		Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Ismerkedés az élelmiszereken, tisztítószeren, ruhaneműk kezelési útmutatóján található jelekkel.	Jelek megismerése, értelmezése, egyeztetése.	Piktogramokkal és azok értelmezésével kapcsolatos fogalmak.	Ismerjen fel néhány piktogramot.	Életvitel 7/4
6. Témakör: Anyagok alakítása		<i>Fejlesztendő kompetencia: A megismert anyagokból esztétikus munkák készítése.</i>		Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Műanyagok környezetünkben. Bőr – műbőr tulajdonságai, felhasználása. Alakítás alufóliából. Papírmásé készítése. Üvegfestés. Gyöngyfűzés. Gyurmából, viaszból, agyagból formázás.	Egyszerű tárgyak készítése minta alapján.	Az anyag eredetére, előkészítésére, feldolgozására használt fogalmak, valamint a belőlük készíthető munkadarabok használhatóságával összefüggő fogalmakkal.	Tudjon készíteni a tanult technikákkal irányítás mellett egyszerű tárgyat.	Ábrázolás-alakítás 7/5

Évfolyam: 8.

Cél:

Felfedeztetni az alkotómunka örömét, a kreativitást fejleszteni új ötletek gazdagításával. Sikertelenség esetén a kudarcot elviselni, újra és újra próbálkozni az eredmények érdekében.

Feladat:

Kisebbségi segítséggel a korábban elsajátított technikák alkalmazása a komplex alkotó tevékenységben.

Balesetmentes és megbízható eszközhasználat elsajátítása.

A mindennapi háztartási munkák végzésénél kreativitás, figyelme terjedjen ki a piktogramok, használati utasítások, szakácskönyvek alkalmazására is.

Elvárt teljesítmény:

Ismerje fel a tanult textiltípusokat, a tanult öltésformák közül néhányat segítséggel tudjon alkalmazni.

Tudjon egyszerű gombot varrni.

Ismerje egy hideg vagy meleg étel elkészítési módját, vegyen részt a konyhai munkafolyamatok végzésében.

Vegyen részt az eddig tanult és begyakorolt munkatevékenységekben.

Tudja megkülönböztetni a fehér és tarka ruhát, ismerje a mosás, vasalás eszközeit.

Segítséggel tudjon néhány tételt kiválasztani a vásárlás során.

Ismerjen fel néhány egyszerű piktogramot.

A tanult technikák alapján elemi figura készítésében vegyen részt.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés tevékenységek végzése közben. Félévkor tájékoztató értékelés arról, mely tevékenységekben mutat nagyobb önállóságot, illetve lemaradást. Év végén osztályzat kiegészítve rövid szöveges értékeléssel. Évente P.A.C. felmérés.

1. Témakör: <i>Textilmunkák</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: Saját ízlésvilág megjelenése a munkadarabokon.</i>		Óraszám: 18
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Textiltípusok megkülönböztetése önállóan, szálkihúzás, fonás.	Eddigi tevékenységek önálló gyakorlása.	Eddig használt fogalmak.	Tudja megkülönböztetni a tanult textiltípusokat,	Ábrázolás-alakítás 8/5

Varrás: segítséggel lapos öltés elsajátítása. Tanult öltésformák alkalmazása önállóan, szegése kézzel.	Lapos öltés elsajátítása segítséggel.	Új fogalom: lapos öltés és annak alkalmazására vonatkozó fogalmak.	alkalmazza önállóan a tanult öltésformákat.	
Gombfelvarrás irányítással.			Tudjon két anyagot összevarrni, beszegni, valamint gombot varrni.	
Szőnyegszövés rámán.	Irányítással szőnyegszövés rámán.	Szövés fogalomkörének bővítése a <i>felhasználhatóság és díszítésre vonatkozóan</i> .		
2. Témakör: Egyszerű háztartási munkák		<i>Fejlesztendő kompetencia: Biztos eszközhasználat munkavégzés során.</i>		Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Segítséggel gyümölcsök konyhai feldolgozása (saláták). Felnőtt irányítása mellett - önállóságra törekvéssel konyhai, háztartási gépek használata. Önállóan egyszerű hideg és meleg ételek elkészítése. Terítés, tálalás, mosogatás, rendrakás.	Gyümölcssaláta elkészítése segítséggel, eddigi tevékenységek gyakorlása. Egy hideg és egy meleg étel elkészítése önállóan (melegítés, hűtés). Tízórai, uzsonna, reggeli készítés.	Eddigi fogalmak használata. Bővítés: gyümölcssaláták, ételek neve, elkészítéséhez szükséges fogalmak. <i>Receptek gyűjtése.</i>	Tudjon önállóan elkészíteni egy-egy hideg, illetve egyszerű meleg ételt. Tudja alkalmazni az eddigi munkafolyamatokat.	Életvitel 8/4 8/5
A nagytakarítás műveleteinek megismerése segítséggel alkalmazása. Önállóan az előző évfolyamokon gyakorolt tevékenységek alkalmazása.	Nagytakarítás műveleteinek gyakorlása, alkalmazása segítséggel. Eddig begyakorolt tevékenységek önálló alkalmazása.	Ide vonatkozó eszközök, munkafolyamatok, használt tisztítószerre vonatkozó fogalmak folyamatos bővítése.	Tudja önállóan alkalmazni az eddig tanult és gyakorolt munkatevékenységeket.	

3. Témakör: Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők		<i>Fejlesztendő kompetencia: Tervezés és mérlegelés munkavégzés során.</i>		Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Előző évfolyam anyaga alapján és a piktogramok értelmezése alapján ruhaválogatással. Mosás előkészítése, kézi és gépi mosás önállóan, szárítási és teregetési lehetőségek. Vasalás önállóan.	Ruhaválogatás alapján mosás előkészítése. Mosás-teregetés, vasalás fázisai önállóan.	A tanulói tevékenységhez szükséges fogalmak, azok folyamatos bővítése.	A piktogramok alapján tudjon ruhát válogatni, mosni, teregetni és vasalni segítséggel.	Életvitel 8/5
4. Témakör: Vásárlás - Fogyasztóvédelem		<i>Fejlesztendő kompetencia: Körültekintő vásárlás.</i>		Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Irányítással alapanyagok vásárlása a konyhai tevékenységhez. Saját célra ruha vásárlása (méret, minőség legyen megfelelő). A kezelési útmutató jelzéseinek értelmezése.	Tanulók által tervezett recept alapján készülő ételhez alapanyagok beszerzése (vásárlási-fizetési tevékenység), azok tárolási lehetőségének megismerése.	Eddigi fogalmak, azok bővítése az anyagok eltarthatóságát, tárolását illetően. Kezelési útmutató jelentése	Tudjon egyféle tételt vásárolni, irányítással, néhány tételt. Tudja kívánságát és kifogásait megfogalmazni. Találja meg a ruhák jelzéseit.	Életvitel 8/5

5. Témakör: Piktogramok értelmezése		<i>Fejlesztendő kompetencia: Ismeretek alkalmazása valós helyzetekben.</i>		Óraszám: 8
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Élelmiszereken, tisztítószeréken ruhaneműk kezelési útmutatóján található jelek megkeresése, megmutatása.	Megismert jelek megmutatása, értelmezése, egyeztetése, válogatása.	Piktogramok jelzéseivel, használati útmutatóival kapcsolatos fogalmak.	Ismerje fel a tanult piktogramokat.	Életvitel 8/4
6. Témakör: Anyagok alakítása		<i>Fejlesztendő kompetencia: Kreativitás és formakövetés.</i>		Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Természetes anyagok és műanyagok alakíthatósága és tulajdonságai. Tárgyak készítése különböző alkalmakra. (üvegfestés, gyöngyfűzés, papírmásé stb.) Agyzagolás segítségével különböző mértani formák, elemi figurák készítése (pl.: gyümölcsök).	Képek, plakátok, ajándéktárgyak készítése. Eddigiek alapján a megismert technológiai eljárások alkalmazásával elemi figurák készítése segítségével.	A megmunkálás során eddig használt fogalmak bővítése a felhasználhatóságra, és a díszítő elemként való használatra vonatkozóan.	Tudjon önállóan tárgyakat készíteni a megismert technikákkal.	Ábrázolás-alakítás 8/5

INFORMATIKA

Információs eszközök használata

Évfolyam: 7 - 8.

Cél

- Felkelteni az értelmileg akadályozott tanuló érdeklődését a számítógépek és az irodatechnikai eszközök iránt, bemutatni azok sokszínűségét, gyakorlati alkalmazhatóságát a tanulásban, a játékban és a szórakozásban.
- Ismerni a számítógép üzemeltetési rendjét, egészségügyi és balesetvédelmi szabályait.
- Használni az irodai munkában előforduló eszközöket.
- Önálló munkára nevelés és tehetséggondozás: a számítógép lehetőséget teremt az egyéni ütemű tanulásra, az utasítások pontos végrehajtására.

Feladat

- A számítógép részeinek, működésének megismerése.
- Grafikával, szöveggel kapcsolatos feladatok értelmezése, megoldása.
- Különböző típusú játékprogramok használatának elsajátítása egyéni szintekhez mért nehézségi fokon.
- Irodatechnikai készülékek működésének megismerése.

Elvárt teljesítmény

- Ismerje a számítógép tartozékainak és az irodatechnikai eszközök nevét.
- Legyen tisztában azzal, hogy mi mire használható.
- Tudja elemi szinten kezelni az egeret, a billentyűket, a telefont, a fénymásolót és a spirálozó gépet.
- A számítógéppel és programokkal kapcsolatos egyszerű szóbeli utasításokat értse meg és hajtsa végre.

Értékelés: Szöveges tájékoztató

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt órakeret

Évfolyamok	7.	8.
Heti óraszám	1	1
Éves óraszám	37	37

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	7.	8.
1. Számítógép-kezelés	13	15
2. Irodatechnikai készülékek	5	5
3. Dokumentumkészítés	4	2
4. Játékprogramok	15	15

Évfolyam: 7.

Cél:

Felkelteni az értelmileg akadályozott tanuló érdeklődését a számítógépek és az irodatechnikai eszközök iránt. Bemutatni azok sokszínűségét, gyakorlati alkalmazhatóságát a tanulásban, a játékban és a szórakozásban.

Feladat:

A számítógép részeinek, működésének megismerése.
Grafikával, szöveggel kapcsolatos feladatok értelmezése, megoldása.
Irodatechnikai készülékek megismerése.

Elvárt teljesítmény:

Ismerje a számítógép tartozékainak, és az irodatechnikai eszközök nevét.

Legyen tisztában azzal, hogy melyik eszköz mire használható.

Tudja elemi szinten kezelni az egeret, a billentyűket és a telefont.

Értékelés: Szöveges tájékoztató

1. Témakör: Számítógép-kezelés		<i>Fejlesztendő kompetencia: A számítógép balesetmentes használata</i>			Óraszám: 13
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Barátkozás a számítógéppel. Ismerkedés a monitorral, billentyűzettel, egérrel.	Alkotómunka megfelelő szoftverekkel. Megfigyelés, gyakorlás az eszközökkel.	Néhány, az alkalmazott programokhoz kapcsolódó fogalom (pl.: jel) monitor, billentyűzet, egér.	Tudja, hogy a számítógépet csak felnőtt jelenlétében működtetheti. Ismerje a számítógép tartozékait.	Kommunikáció 7/1 7/4 7/5	
2. Témakör: Irodatechnika		<i>Fejlesztendő kompetencia: Telefonhívás kezdeményezése és fogadása az udvariassági formák betartásával.</i>			Óraszám: 5
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Telefon működése és használata.	Telefonálás. Házi hívás, helyi hívás, mobil számhívása közötti különbség. Eltérő készülékek használata. A telefonálás anyagi	vonat, kocsik, foglalt jelzés, vonalas – mobil készülék, szolgáltató, percdíj, előfizetés, kártyás fizetés,	Használja adekvátan a telefont, (amennyiben lehet) mobil készüléket is.	Kommunikáció 7/5	

3. Témakör: Dokumentumkészítés		<i>Fejlesztendő kompetencia: Biztos tájékozódás a billentyűzeten.</i>		Óraszám: 4
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Oktatási célú programok használata.	A programoktól függően olvasás – írás vagy számolás.	betű szám	Próbálkozzon, segédkezzon abban, hogy a képernyőn változásokat idézzon elő.	Ábrázolás-alakítás 7/4 7/5 Kommunikáció 7/1 7/4 Olvasás-írás 7/8 7/9
4. Témakör: Játékprogramok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Koncentrált figyelem. Szem – kéz koordináció.</i>		Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Memória játék.	Képek, összekapcsolódó ábrák párosítása.	Valaminek a párja (összetartozik)	Értse meg a feladatot és próbálja azt végrehajtani.	Számolás-mérés 7/2 7/5

Évfolyam: 8.

Cél:

Megismerni a számítógép üzemeltetési rendjét, az egészségügyi és balesetvédelmi szabályokat.

Tudja használni a megismert, irodai munkában előforduló eszközöket.

Teremtsen lehetőséget a számítógép használatára, az egyéni ütemű tanulásra, az utasítások pontos végrehajtására.

Feladat:

A számítógép részeinek, működésének megismerése.

Grafikával, szöveggel kapcsolatos feladatok értelmezése, megoldása.

Különböző típusú játékprogramok használatának elsajátítása, egyéni szintekhez mért nehézségi fokon.

A megismert irodatechnikai készülékek működtetése.

Elvárt teljesítmény:

Ismerje a számítógép tartozékainak és a megismert irodatechnikai eszközök nevét.

Legyen tisztában azzal, hogy mi mire használható.

Tudja elemi szinten kezelni az egeret, billentyűket, a telefont, a fénymásolót.

A számítógéppel és programokkal kapcsolatos egyszerű szóbeli utasításokat értse meg és hajtsa végre.

Értékelés: Szöveges tájékoztató

1. Témakör: Számítógép-kezelés		<i>Fejlesztendő kompetencia: A szakszerű és biztonságos számítógép használat.</i>		Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
A számítógéppel való foglalkozások rendje, a legfontosabb biztonsági tudnivalók.	A számítógép kezelése, a programokkal való tevékenység megadott lehetőségek szerint.	billentyűzet egér monitor	Ismerje a számítógépes környezetben való viselkedés szabályait.	Kommunikáció 8/1 8/4 8/5
2. Témakör: Irodatechnika		<i>Fejlesztendő kompetencia: Az eszközök szabályos használata.</i>		Óraszám: 5
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Telefon, fax.	Telefonos szolgáltatások lekérése (pl. pontos idő, faxhang stb.).	Kézi-beszélő, telefonzsinór Fax	Ismerje meg a kulturált telefonálási szokásokat.	Kommunikáció 8/5
Fénymásoló.	A szakszerű használat elsajátítása. A másoló használata, saját munkáról másolat készítése.	fénymásolópapír, festék	Készítsen segítséggel fénymásolatot.	

3. Témakör: Dokumentumkészítés		<i>Fejlesztendő kompetencia: Eligazodás ismert programokban.</i>		Óraszám: 2
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Készségfejlesztő, didaktikai célú szoftverek.	Tanulás, gyakorlás (Egyénileg vagy választott társsal).	szóköz sorváltás	Vegyen részt aktívan a programok kezelésében.	Ábrázolás-alakítás 8/4 8/5 Kommunikáció8/1 8/4 Olvasás-írás 8/8 8/9
1. Témakör: Játékprogramok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Az ismert programok önálló használata. A számítógépes függőség megelőzése, a játékidő kontrollálása.</i>		Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Játék-, illetve tantárgyi alkalmazásokhoz kapcsolódó programok.	Gyakorlás tanári segítséggel.	képernyő, kép színek	Legyen képes az általa használt játékprogramot megnevezni.	Számolás-mérés 8/2 8/5

TERMÉSZETI KÖRNYEZET

Környezet és egészségvédelem

Évfolyam: 5-8.

Cél

- Bővíteni a tanuló meglévő ismereteit környezetünk élő és élettelen jelenségeiről.
- Igényt kialakítani a természetvédelemre.
- Kialakítani olyan alapvető egészségügyi ismereteket, készségeket és szokásokat, amelyek hozzájárulnak teste megismeréséhez, ápolásához, és az egészség védelméhez.
- Egészségügyi ismereteket bővíteni és olyan szokásokat, készségeket kialakítani, melyek segítségével az egészséges életmód és a tiszta környezete iránti igénye kifejlődik.

Feladat

- Saját testének, érzékszerveinek és azok működésének megismerése.
- Testének, ruházatának és környezetének tisztán tartásával kapcsolatos tevékenységek folyamatos gyakorlása.
- Az egészséges életmód feltételeinek megismerése és fontosságának tudatosítása.
- Az élőlények és környezetük kölcsönhatásainak megismerésén keresztül környezetkímélő és természetvédő szemlélet kialakítása.

Elvárt teljesítmény

- Legyen ismerete a környezetben található élőlényekről, élőhelyeikről, testfelépítésük legjellemzőbb tulajdonságairól.
- Legyen elemi ismerete a környezet hatásai és az élőlények életmódja közötti összefüggésekről.
- Tudja mi a környezetszennyezés.
- Legyen ismerete a környezetet károsító anyagok hatásairól.
- Utasítsa el a természetet romboló, szennyező magatartását.
- Tudjon egyszerű környezetmegóvó tevékenységet végezni.
- Ismerje fel, mutassa meg testrészeit, érzékszerveit, azok elemi funkcióit.
- Tudja testét ápolni, tisztán tartani, ruházatát gondozni.

- Legyen képes a tanult egészségvédő-óvó szokások alkalmazására.
- Ismerjen életkorának és értelmi fejlettségének megfelelően néhány elsősegély-nyújtási szabályt.
- Igényelje a mozgást, a szabad levegőn tartózkodást.
- Legyen elemi ismerete teste biológiai működéséről, hatásairól.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés élethelyzetekben, tanulásban. Szóbeli értékeléssel a pozitívumok folyamatos megerősítése. Egyszerű feladatlapok megoldása a szükséges segítségnyújtás mellett. Félévkor szóbeli tájékoztatás, év végén osztályzat, szöveges értékeléssel kiegészítve. Évente P.A.C. felmérés.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt órakeret

Évfolyamok	5.	6.	7.	8.
Heti óraszám	3	3	3	3
Éves óraszám	111	111	111	111

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyamok	5.	6.	7.	8.
1. Az emberi test	26	20	20	35
2. Egészségmegőrzés - Egészséges életmód	30	30	35	25
3. Élő természet - Élőlények és környezetük	35	40	35	20
4. Élettelen környezet – környezeti ártalmak	20	21	21	31

Évfolyam: 5.

Cél:
Törekedjen a környezet igényessé, széppé, tisztábbá formálni, gondozni.
Az egészséges életmód kialakítását elősegítő nevelést megalapozni.

Feladat:
Tájékozódás a természeti környezetben.
A közvetlen környezetben megtalálható élőlények és tulajdonságaik megismerése.
Az időjárás környezetre gyakorolt hatásainak megismerése, azok megfigyelése.
Az emberi testtel és érzékszervekkel kapcsolatos ismeretek megszerzése.
A balesetek megelőzéssel, és az orvosi ellátással kapcsolatos ismeretek bővítése.

Elvárt teljesítmény:
Ismerje fel, mutassa meg testrészeit, érzékszerveit, segítséggel tudja testét ápolni.
Öltözködésénél irányítással válassza ki az adott évszakra jellemző ruhadarabokat.
Szerezzen ismereteket a közvetlen környezetéből eredő veszélyforrásokról.
Segítséggel végezzen főfogalmi csoportosításokat az állat és növényvilág körében.
Segítséggel tartson rendet közvetlen környezetében.
Szívesen tartózkodjon, mozogjon a szabadban.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés élethelyzetekben, tanulásban. Szóbeli értékeléssel, a pozitívumok folyamatos megerősítése. Egyszerű feladatlapok megoldása a szükséges segítségnyújtás mellett. Félévkor szóbeli tájékoztatás, év végén osztályzat, szöveges értékeléssel kiegészítve. Évente P.A.C.felmérés.

1. Témakör: <i>Az emberi test</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: Testrészek megnevezése és megmutatása.</i>		Óraszám: 26
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Testrészek, érzékszervek megmutatása, megnevezése, funkciójuk. Az egészség fogalma, a betegségek tünetei.	Tükörképen ismerkedés saját testünkkel. Egymás testrészeinek megmutatása, megnevezése. Az érzékszervek funkcióinak tapasztalat	<i>A birtokos ragok használata.</i> Fő testrészek és szervek megnevezése.	Ismerje a testrészek nevét, funkcióját. Tudja megfogalmazni	Beszédfejlesztés 5/3 Tánc-dráma 5/1 5/2

Betegségek: megfázás.	közbeni megismerése (szembekötődsdi: hallás, szaglás, ízlelés, tapintás).		röviden panaszait, tartsa be az utasításokat.	
Fájdalom jelzése, a fájdalom helye. Gyógyszer elfogadása.	Szerepjáték: doktoros. A köhögés mérséklése, zsebkendő használata. Öltözködés jelentősége. Szerepjáték. Az orvosi rendelőben, gyógyszerertárban.	Fáj, hányinger, gyógyszer, diéta. Köptető, gyógyszer, borogatás, láz,	Csak felnőttől fogadjon el gyógyszert!	
2. Témakör: Egészségmegőrzés - Egészséges életmód		<i>Fejlesztendő kompetencia: Vészhelyzet felismerése, elkerülése.</i>		Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Az alapvető tisztálkodási eszközök, anyagok használatának megismerése. Az egészség fogalma, a betegségek tünetei. A mozgásszegény életmód veszélyeinek megismerése. A vitaminforrások megismerése. Az iskolában, az utcán és játék közben előforduló balesetek.	Eszközök, anyagok megnevezése, használatuk. Szerepjáték: doktoros Rövid frissítő és pihentető tornagyakorlatok végzése. Tanulmányi séta, megfigyelési szempontok szerint. A vitamint tartalmazó élelmiszerek megismerése. Megfelelő mennyiségű folyadék fogyasztásának szükségessége. Diafilmen, videón, képeken történetek, események megtekintése, megbeszélése.	tiszta – piszkos (a használt tisztálkodási eszközök és anyagok neve, funkciója), fáj, hányinger, gyógyszer, diéta testmozgás, <i>testedzés</i> , sportolás. vitamin, egészség <i>óvatosság</i> , <i>figyelmesség</i> , nézz körül!	Legyen önálló kézmosás és arcmosás alkalmával. Tudjon fogat mosni. Fogalmazza meg panaszát röviden. Végezzen rendszeresen önállóan mozgásos gyakorlatokat. Legyen figyelmes a játékban és a közlekedésben.	Beszédfejlesztés 5/3 Tánc-dráma 5/1 5/2
Az iskolások orvosi vizsgálata.	Aktív együttműködés a vizsgálatokon.	Lázmérő, sóhajtás, száj kitévése (miért?) <i>hallgató</i> , gyógyszer, Védőoltás	Kövesse az orvos utasításait.	
Az orvosi vizsgálatok helye az iskolában, funkciójuk.	Önálló közlekedés az iskolán belül az orvosi rendelőbe.			

3. Témakör: Élő természet – élőlények és környezetük		Fejlesztendő kompetencia: Élő – élettelen biztos elkülönítése.			Óraszám: 35
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Az élő természet nagy csoportjai: <u>növény</u> (gyümölcsök, konyhakerti növények), <u>állat</u> (házi állatok, erdei állatok), külső jellemzők, életmódjuk, táplálékuk, hasznuk, gondozásuk. <u>Ember</u> – lakóhelye, tápláléka, ruházata. Időjárás hatása növényekre, állatokra. Az emberi tevékenység szerepe a növények, állatok életében. Az ember alkalmazkodása az időjárás változásaihoz.	Tanulmányi séta (állatkert, falusi udvar, piac, városi utca). Képek összerakása, válogatása, csoportosítása. Évszakoknak, időjárásnak megfelelő ruházat, fűtés stb.	Élőlény, élettelen	Legyenek biztos ismeretei a téma körében. Növények, állatok felismerése, megnevezése.	Ábrázolás 5/5 Beszédfejlesztés 5/6	
4. Témakör: Élettelen környezet – Környezeti ártalmak		Fejlesztendő kompetencia: A víz és a levegő nélkülözhetetlen feltétele az életnek.			Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Ismerkedés az élet alapvető feltételeivel. Levegő, víz napfény összetevői, ártalmak. Fény, talaj.	Lehetőség szerint sokoldalú tapasztalatszerzés. Tudatos törekvés az értékek óvására. Tanulmányi séta, kísérletek.	levegő, láthatatlan gőz, pára jég, olvadás levegőszennyezés, káros, ártalmas, füst, bűz, szemet,	Ismerje fel és nevezze meg a halmazállapotokat.	Beszédfejlesztés 5/4 5/6 5/7	

A környezeti ártalom fogalmának bevezetése, megfigyelése (kipufogógáz, szemét, füst) Tiszta víz, levegő, napfény. Egészséges talaj, ismerkedés a talajfajtákkal.	Talajművelés, növény ültetése, virágládába, cserépbe.	kipufogógáz, <i>egészségre ártalmas anyag</i> talaj, termőtalaj, <i>táptalaj</i>	Ismerje fel a légszennyezés jellegzetes szagát. Törekedjen a tiszta környezet megtartására.	

Évfolyam: 6.

Cél:

Elsajátíttatni a helyes egészségügyi szokásokat.

Az egészséges és kulturált életmódra nevelés és a tiszta, rendezett környezet, a személyi higiénia iránti igényét kialakítani.

Feladat:

Saját teste és annak működésének megismerése.

A leggyakrabban előforduló betegségek tüneteinek és a gyógyulást elősegítő terápiák megismerése, az orvos és a gyógyszerek szerepének tudatosítása.

Összefüggés keresése a természeti környezet és az élőlények életmódja között.

Az élő és élettelen környezet megfigyelése alapján következtetések levonása, tapasztalatainak hasznosítása természet megóvása érdekében.

Elvárt teljesítmény:

Önállóan ismerje fel és mutassa meg testének részeit, legyen ismerete azok működéséről.

Legyen ismerete az egészséges életmódról, ismerje fel a környezetét károsító hatásokat. (szemét, füst)

Ismerje fel segítséggel, és jelezze, ha beteg.

Igyekezzen betartani az orvos utasításait.

Ismerjen néhány balesetvédelmi szabályt.

Tudjon tájékozódni környezete élővilágában, segítséggel ismerje fel a lehetőségeihez mérten, óvja azokat.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés élethelyzetekben, tanulásban. Szóbeli értékeléssel a pozitívumok folyamatos megerősítése. Egyszerű feladatlapok megoldása, a szükséges segítségnyújtás mellett. Félévkor szóbeli tájékoztatás, év végén osztályzat, szöveges értékeléssel kiegészítve. Évente P.A.C. felmérés.

1. Témakör: Az emberi test		<i>Fejlesztendő kompetencia: Az érzékszervekre káros hatások felismerése és megelőzése.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Meglévő ismeretek rendszerezése. Az érzékszervek funkciója, védelmük. Ismerkedés a segédeszközökkel. Betegségek körének bővítése. A gyomorrontás, influenza és a fertőző betegségek.	Képösszerakás, csoportosítás. Szem: Ne hajolj közel a könyvhöz! Fül: Zajártalom kerülése. A szemüveg használata, kezelése, tisztán tartása. A hallókészülék használata.	látás romlása hallás romlása <i>Diéta, gyomorrontás, hányinger, fertőző, fertőzés.</i>	Ismerje a testrészeket. Kímélje és óvja érzékszerveit. Vigyázzon saját és társai szemüvegére, hallókészülékére! Jelezze rossz közérzetét. Tartsa be az orvosi utasításokat.	Beszédfejlesztés 6/3
2. Témakör: Egészségmegőrzés - Egészséges életmód		<i>Fejlesztendő kompetencia: A jó közérzet feltételeinek megteremtése.</i>		Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
A test tisztán tartása. Hajápolás, hajvágás, a haj ellenőrzése (tetűirtás). Körömápolás. Rendszeres körömvágás, tisztítás, a körömrágás.	A megfelelő tisztálkodási szerek megnevezése, kiválasztása. Önálló mosdás, fogmosás, hajmosás. A testedzés elemeinek gyakorlása, rendszerességének bevezetése. A tavaszi és nyári napozás szabályai,	A használt szerek megnevezése. A különböző haj típusok mosószerei (száraz, zsíros) sampon, <i>balzsam</i>,	Váljon önállóbbá. Emelje az önállóság fokát. Használja a kondicionáló gépeket szakszerűen és	Beszédfejlesztés 6/3 Mozgásnevelés 6/1 6/3

A test edzése. Veszélyforrások (a Nap káros hatása).		rendszeresség, fokozatosság, időtartam, napozószeresek. Képek, filmek, könyvek nézegetése. A mentőláda tartalmának megismerése. A benne lévő eszközök és szerek használatának megismerése. Telefon használata (segítségkérés) Tanulmányi séta.	körömmolló, reszelő, vitamindús, tápláló, zsírszegény, rendszeres, diéta, naptej, napolaj, balzsam, óvatos, figyelmes segítőkész, veszélyes,	rendszeresen. Használja a napozószereseket és bőrápoló szereket önállóan szükség szerint. Legyen óvatos, figyeljen társaira.	
Sportolás, fürdőzés közben és a háztartásban történő balesetek megelőzése. Ismerkedés a mentőláda tartalmával. A felnőttek értesítésének módja baleset esetén.					
Orvosi rendelő funkciója.		Iskolaorvosi rendelő. Családi orvosi rendelő. Szakorvosi rendelő. Fogorvosi rendelő.	steril, géz, kötszer, sebhintőpor, ragtapasz, fertőtlenítés vizsgálat, lázmérés, vérvétel, vizeletvizsgálat, lelet, beutaló, fúró, fogtömés, fogkő, röntgen, foghúzás.	Használja a megfelelő módon a megismert eszközöket és szereket egyszerűbb esetekben. Tartsa be az udvariassági szabályokat, viselkedjen helyesen. Alakuljon ki az önfegyelme.	
3. Témakör: Élő természet – élőlények és környezetük			Fejlesztendő kompetencia: Környezetünk részei vagyunk.		Óraszám: 40
Tananyag	Tanulói tevékenység		Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Növények (gyümölcsfák, erdei fák – lombhullató, tűlevelű – a fák részei – szántóföldön termesztett növények /gabonafélék).	A tanult élőlények tulajdonságai szerint csoportosítás. Csoportosítások újabb szempontok szerint. Megfigyelések.		hasznos, káros, életfeltétel gyökér, törzs, korona, termés, pusztulás, szaporítás	Alkalmazza önállóan a megszerzett ismereteket. Győződjön meg kísérletek során, hogy a víz nélkülözhetetlen a	Ábrázolás 6/5 Beszédfejlesztés 6/6
Állatok, (ragadozók, növényevők, mindenevők)					

Az élőlények fejlődésének megfigyelése a környezetben. <u>Emberek</u> szerepe a növények, állatok életében. Megfigyelések végzése séta során. A környezet hatása az élőlényekre (szárazság, aszály, árvíz, szélsőséges időjárás).	A különböző időjárási (pl. fénytelenesség) hatása a különböző élőlényekre.	születés, növekedés, elmúlás áradás, katasztrófa	növények életéhez is. Tudjon időrendbe rendezni.	
4. Témakör: Élettelen környezet – környezeti ártalmak	Fejlesztendő kompetencia: A napfény nélkülözhetetlen az élethez, káros hatása kivédhető.			Óraszám: 21
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Tiszta víz, Levegő, Napfény. A tűz és víz, mint éltető elem. (öntözés, főzés, fűtés) Az élő és élettelen természet megfigyelése. Csapadékfajták megfigyelése (pára, köd, dér, zúzmara, harmat). Bővebben a víz, a harmat, a pára, a jég jellemzői, megfigyelése. A felszíni vizek (forrás, patak, folyó, tó, tenger).	A meglévő ismeretek alapján tudatos törekvés az értékek óvására. Tanulmányi séta, kísérletek. Képek, filmek nézegetése, a helyzet megértése (tűzvész, árvíz stb.). Élő és élettelen differenciálása. Az élet feltételei. Felismerés képekről. Megfigyelés, emlékek felidézése. Élmények, képek a magas Dunáról. Térkép, földgömb nézegetése, a víz jelzése (kék szín keresése).	<i>Egészségre ártalmas anyag.</i> árvíz, gát, menekülés, életveszély, csapadék, pára, Köd, dér zúzmara, harmat térkép, földgömb, atlasz, híd, mentés, menekülés	Ismerjen fel és fogalmazzon meg egyszerű összefüggéseket. Legyenek biztos ismeretei. Tudja a víz értékét, ismerje megjelenési formáit (halmazállapotát) és a felszíni vizek folyásait.	Beszédfejlesztés 6/4 6/6

Évfolyam: 7.

Cél:

A betegségeket megelőzni.
A balesetvédelem egyszerűbb szabályait ismerni.
A tanuló szocializációs szintjét fejleszteni.

Feladat:

Az egészség megőrzése, és megtartásának fontossága.
A helyes táplálkozás és az egészséges életmód megismerése.
Személyes higiénijában és öltözködésében az igényesség megjelenése.
A balesetvédelmi szabályok betartása a mindennapokban és váratlan események alkalmával.
Önálló telefonhasználat, segélykérés, adott helyzetekben.

Elvárt teljesítmény:

Legyen elemi ismerete teste biológiai működéséről.
Tudja ruházatát izlésesen kiválogatni, gondozni, tisztán tartani.
Fejlődjön a testi higiénia iránti igénye, igényelje a mozgást és a szabad levegőn való tartózkodást.
Legyen ismerete a helyes és helytelen táplálkozásról.
Ismerje fel és kerülje a balesetveszélyt, tudja azt elkerülni.
Életkorának és értelmi szintjének megfelelően tudjon segítséget kérni és nyújtani.
Legyen elemi ismerete a környezeti hatásokról és azok következményeiről, ismerje fel az élőlények és a környezetük kölcsönhatásait.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés élethelyzetekben, tanulásban, szóbeli értékeléssel. A pozitívumok folyamatos megerősítése. Egyszerű feladatlapok megoldása a szükséges segítségnyújtás mellett. Félévkor szóbeli tájékoztatás, év végén osztályzat, szöveges értékeléssel kiegészítve. Évente P.A.C. felmérés.

1. Témakör: Az emberi test		Fejlesztendő kompetencia: Az orvosi vizsgálatról való félelem leküzdése.		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Testrészek, érzékszervek, belső szervek, funkciójuk, védelmük.	Testrészek megnevezése, megmutatása. Könyvben és maketten a csontváz és belső szervek nézegetése, felismerése.	csontváz, izomzat, hasüreg, mellkas, bélrendszer	Ismerje biztosan saját testrészeit.	Kommunikáció 7/5

Segédeszközök védelme és fontossága.	Szemüveg, hallókészülék, lúdtalpbetét használata, tisztítása, tárolása.	Éles a látásom, homályosan látok. Nem hallom, most jól hallom.	Fogalmazza meg érzéseit, tapasztalatait.	
Betegség témakör bővítése: torokgyulladás középfülgyulladás bárányhimlő herpesz, bőrbetegségek.	Lázmérés, vérnyomásmérés. Saját tapasztalat alapján az említett betegségek tünetei és az alkalmazott terápia.	fekvőbeteg, láz, lázmérő, vérnyomásmérés, kórházi kezelés, <i>fertőzés, megelőzés, kiütés.</i>	Legyen együtt érző a betegekkel. Tudja, hogy a kapcsolattartás és látogatás fontos a hosszú betegség alatt.	
2. Témakör: Egészségmegőrzés - Egészséges életmód		<i>Fejlesztendő kompetencia: Az egészségre káros szokások kialakulásának tudatos kerülése.</i>		Óraszám: 35
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
A test tisztán tartása. A test edzése, a mozgáshiány ártalmait. Elhízás elkerülése. Fogyás. Ideális súly. Helyes, helytelen táplálkozás. Kerülendő élelmiszerek és üdítők.	Önálló mosdás, fürdés, hajmosás, hajszárítás. Rendszeres mozgás, testedzés. A súlyfelesleg káros hatásai.	<i>Súlyfelesleg, önfelegyelem,</i> Magasság és súly <i>helyes aránya.</i>	Legyen önálló. Ismerje az egészséges életmód fontosságát.	Információs eszközök használata 3/1 3/3 Kommunikáció 7/4
Veszélyforrások (dohányzás, szeszes italok, a napozás káros hatásai).	Egészségtelen, veszélyes. (válogatás, csoportosítás)		Ismerje és tartsa be a szabályokat.	
Iskolai, és háztartási balesetek. Utcai balesetek. Balesetek játék, fürdőzés, sportolás közben.	Eseményképek, filmek elemzése. Mi történt, miért történt, hogyan történt? Megelőzheted volna ha.	<i>Körütekintő, nyugodt, figyelmes</i>	Használja a telefont.	

Balesetek megelőzésének lehetőségei. Baleset esetén felnőtt értesítése, mentő hívása. A mentőláda szerepe. A gyógyszerek beszedése. Szakorvosi rendelő szerepe az egészségünk megóvásában. Az orvosi vizsgálatához szükséges dokumentáció. Mentők munkájának megismerése.	Az értesítés módja, szerepjáték, telefonálás gyakorlása. Gyakorlás, kisebb sebek ellátása. Gyógyszer, adagolás, recept. Tanulmányi séta rendelőben. Telefon használatának gyakorlása.	tárcsázás, foglalt, kicseng Vizsgálat, lázmérés Vérvétel, vizeletvizsgálat, Lelet, beutaló, Fúró, fogtömés, fogkő, röntgen, foghúzás, Személyes adat, igazolvány, TB kártya, Telefonszám	Tanuljon meg néhány fontos telefonszámot.	
3. Témakör: Élő természet – Élőlények és környezetük		<i>Fejlesztendő kompetencia: A gyógynövények és fűszerek hatása és alkalmazása</i>		Óraszám: 35
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Növények, állatok, emberek. Ismerkedés a gyógynövényekkel.(kamilla, hársvirág, csipkebogyó, kakukkfű) Megfigyelés: a környezet hatása az élőlényekre, összefüggések felfedezése. Tájvédelmi terület megtekintése. A védett növények és állatok fogalmának	Tápláléklánc összeállítása. Csoportosítás, válogatás. Gyógytea készítése, borogatás. Tájak és jellegzetes élőlények. (összefüggés az éghajlat és növény- állatvilág között) Tanulmányi kirándulás. Védett növény felismerése.	tápláléklánc, kamilla, hársfa, bodza, stb. táj védelem	Tájékozódjon a tanult ismeretek alapján kis segítséggel könyvekben. Tudjon gyógyteát készíteni szükség esetén.	Ábrázolás 7/4 Társadalmi ismeretek 7/2

megismerése.	Vigyázz környezeted élővilágára!			
A fűszernövények megismerése, használatuk.(köménymag, babér, majoránna, fokhagyma, bors, stb.)	A fűszernövények megismerése és kipróbálása az ételek készítésénél. Meglévő ismeretek, tapasztalatok élmények a fűszerekkel kapcsolatban (pl.: anyukám babérlevelet tesz a krumplifőzelékbe....stb.) Játékos felismerés bekötött szemmel, illat alapján.	bors, fahéj, szegfűszeg, vanília, kakaó, csokoládé	Ismerje fel a fűszereket illatukról.	
4. Témakör: Élettelen környezet – környezeti ártalmak		Fejlesztendő kompetencia: A tiszta környezet megteremtése és megóvása.		Óraszám: 21
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Az élő és élettelen természet megfigyelése. Csapadékfajták megfigyelése. A víz körforgása. A felszíni vízfolyások (forrás, patak, folyó, tó) A felszíni formák. (hegy, síkság) Összefüggés a felszíni és időjárási viszonyok és az élő természet feltételei között.	Csoportosítás. Térkép nézegetése. Térképjelek megismerése, Térkép színezése. Képek gyűjtése	híd térkép, földgömb, <i>atlasz</i> jelzés, síkság, hegy, folyó, tenger, óceán	Alkalmazza a tanult ismereteket. Ismerje a térképen alkalmazott legfontosabb színeket és jelzéseket.	Társadalmi ismeretek 7/2

Évfolyam: 8.

Cél:

A tanuló szocializációs szintjét fejleszteni.

Tudatosítani az egészséges életmód szokásrendszerét a mindennapokban.

Az egészséges életmódot veszélyeztető anyagokat, azok káros hatásait és a megelőzés módját megismertetni.

Feladat:

A jelenségek közötti összefüggések megfigyelése, következtetések levonása.

Saját vélemény megfogalmazása a felmerülő témákban.

A nemek közötti különbségek ismerete, a nemi szerepek megismerése.

A higiéniai szabályok, törvényszerűségek megismertetése és a tanuló szokásainak eszerinti alakítása.

Az egészséges környezet legfontosabb tényezőinek megismerése.

Elvárt teljesítmény:

Legyen elemi ismerete teste biológiai működéséről.

Tudja ruházatát kiválogatni, gondozni, tisztán tartani.

Fejlődjön a testi higiénia iránti igénye, igényelje a mozgást és a szabad levegőn való tartózkodást.

Legyen ismerete a helyes és a helytelen táplálkozásról.

Tudja, hogy betegség esetén hova kell fordulni, ismerje az egészségügyi intézmények funkcióját.

Ismerje fel a balesetveszélyt, tudja azt elkerülni, életkorának és értelmi szintjének megfelelően tudjon segítséget kérni és nyújtani.

Legyen elemi ismerete a növény- és állatvilágról, azok élőhelyeiről, hasznukról, kárukról.

Legyen elemi ismerete a környezeti hatásokról és azok következményeiről, ismerje fel az élőlények és a környezetük kölcsönhatásait.

Ismerkedjen meg a környezetszennyezés fogalmával, a környezetet károsító anyagokkal.

Ismerkedjen a természetvédelem fogalmával, ismerjen néhány védett növényt, állatot.

Fejlettségi szintjének megfelelően alakuljon ki környezetvédő szemlélete.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés élethelyzetekben, tanulásban, szóbeli értékeléssel. A pozitívumok folyamatos megerősítése. Egyszerű feladatlapok megoldása a szükséges segítségnyújtás mellett. Félévkor szóbeli tájékoztatás, év végén osztályzat, szöveges értékeléssel kiegészítve. Évente P.A.C. felmérés

1. Témakör: <i>Az emberi test</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: Segítség kérése szükséges esetekben.</i>		Óraszám: 35
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Testrészek. Érzékszervek, érzékelés, funkciójuk, védelmük, az önállóság fokozása. Segédeszközök védelme és fontossága. Betegség témakör bővítése: Tüdőgyulladás, mumpsz, vese betegségek májgyulladás stb. A betegségek megelőzéséhez szükséges védőoltások szükségessége. Az elsősegélynyújtás elemeinek gyakorlása szituációs helyzetgyakorlatokban. Az orvos vagy felnőtt értesítésének módja. Telefonálás gyakorlása. Az ügyeleti rendszer bemutatása, szükségessége	Tájékozódás saját és társai testén. Könyvben és maketten a csontváz és belső szervek nézegetése, felismerése, magyarázata.. Szemüveg, hallókészülék használata, tisztítása, tárolása. Saját tapasztalat alapján az említett betegségek tünetei. Szerepjáték. Telefonszám kikeresése. Telefonálás önállóan. Helyzetgyakorlatok, szerepjáték, Telefon használatának gyakorlása. Tanulmányi séta.	csontváz, <i>izomzat</i>, hasüreg, mellkas, bélrendszer éles a látásom, homályosan látok. fekvő beteg, láz, kórházi kezelés, fertőzés, megelőzés. Kiütés, hólyagos, tárcsázás, foglalt, kicseng, segítségkérés, segítségadás ijedtség, <i>kapkodás</i>, félelem <i>ügyelet</i>, orvosi ügyelet ügyeletos gyógyszerár	Legyenek biztos ismeretei saját testrészeiről, érzékszerveiről. Fogalmazza meg érzéseit, tapasztalatait. Legyen együtt érző a betegekkel. Tudja a látogatás és kapcsolattartás fontosságát hosszú betegség alatt. Alakuljon ki a helyzet-felismerési képesége. Törekedjen a kapkodás, pánik elkerülésére. Alakuljon ki a jó helyzet-felismerési képesége. Tudja kívánságait megfogalmazni.	Információs eszközök használata 8/2 Kommunikáció 8/4 8/5

2. Témakör: Egészségmegőrzés - Egészséges életmód		Fejlesztendő kompetencia: Serdülőkori változások elfogadása.		Óraszám: 25
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
A test tisztán tartása. A serdülőkori jellemzői. A test edzése, a mozgáshiány ártalmait. Elhízás elkerülése. Fogyás. Ideális súly. Helyes, helytelen táplálkozás. Kerülendő élelmiszerek és üdítők. Veszélyforrások (dohányzás, szeszes italok, AIDS, a napozás káros hatásai).	Önálló mosdás, fürdés, hajmosás, Hajszáritás, megfelelő sorrendben. Rendszeres mozgás, testedzés. A súlyfelesleg káros hatásai. Egészségtelen, veszélyes (válogatás, csoportosítás).	<i>Serdülés, nemi jellemzők, súlyfelesleg, önfegyelem.</i> Magasság és súly közötti helyes arány.	Legyen önállósága magas szintű.	Kommunikáció 8/5 Testnevelés 8/3, 8/4, 8/5
3. Témakör: Élő természet – Élőlények és környezetük		Fejlesztendő kompetencia: A sokféleség elfogadása.		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Növények, állatok, emberek. (földrészekén élő emberek bőrszín és arcforma alapján különböznek csak tőlünk) Megfigyelés: a környezet hatása az élőlényekre, összefüggések felfedezése. A föld tájainak növényei, állatai. Sarkvidék, hegyvidék, sivatag, őserdő, stb. Az ember szerepe az élő természet	Tápláléklánc összeállítása. Csoportosítás, válogatás. Tájak és jellegzetes élőlények. (összefüggés az éghajlat és növény- állatvilág között)	Bőrszín, arcberendezés,	Tájékozódjon a tanult ismeretek alapján kis segítséggel a térképen, és a könyvekben.	Információs eszközök használata 8/1 Társadalmi ismeretek 8/2

megóvásában.	Vigyázz környezeted élővilágára!			
4. Témakör: Élettelen környezet – környezeti ártalmak		Fejlesztendő kompetencia: Egyszerű összefüggések felismerése.		
		Óraszám: 31		
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Víz, levegő, talaj védelme. Élettelen anyagok érzékelhető tulajdonságainak megfigyelése (föld, víz, levegő, ásványok, fémek, fa) Változások megfigyelése (olvadás, oldódás, égés) A víz körforgása. (folyékony, szilárd, légnemű) A felszíni vízfolyások (forrás, patak, folyó, tó). A felszíni formák (hegy, tűzhányó, síkság). Tájékozódás a térképen. Ismerkedés Magyarország domborzati térképével.	Tanulmányi séta, kísérletek. Könyv és videó megtekintése.. Csoportosítás, térkép nézegetése. Térképjelek megismerése. Térkép színezése.	<i>környezeti ártalom, környezetvédelem,</i> térkép, földgömb, atlasz, tűzhányó, vulkán, földrengés.	Legyen elemi tájékozottsága saját területen. Tudjon beszámolni saját megfigyeléseiről. Legyen aktív kísérletek végzésekor. Alakuljon ki a rend és tisztaság iránti igénye.	Információs eszközök használata 8/1 Társadalmi ismeretek 8/2

MŰVÉSZETEK

Ének - zene Évfolyam: 1 – 8

Cél

- Játékos, felszabadult légkörben segíteni a harmonikus személyiségfejlődést, a félénkség, a szorongás, a gátlás leküzdését.
- Esztétikai érzéket fejleszteni, az érzelmi életet gazdagítani.
- A nemzeti öntudat kialakulását segíteni.
- Az együtténeklés örömeivel segíteni a foglalkozások jó hangulatának kialakulását.
- Az ének-zenével, mint közös nyelvvel segíteni összekapcsolni a sérült és ép embereket.

Feladat

- Az egyenletes lüktetés megérzése, átvétele.
- Mondókák, dalok, körjátékok megismerése.
- Gyakorlatok végzése a tempó, a dinamika figyelembevételével.
- Éneklés közösen és egyénileg.
- Mozgásos-táncos feladatok végzése.

Elvárt teljesítmény

- Tanuljon hallás után egyszerű népdalokat, gyermekdalokat.
- Alkalmazza játékos gyakorlatok során az egyszerű táncos, mozgásos, kifejezési formákat.
- Ismerjen hangszereket, azok megszólaltatását, hangját és elnevezését.
- Vegyen részt szereplésekben.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés és értékelés élethelyzetekben, bármilyen kommunikatív megnyilvánulásban, játékban. Félévkor rövid tájékoztatás, év végén szöveges minősítés és értékelő tájékoztató.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt órakeret

Évfolyamok	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Heti óraszám	2	2	2	2	2	2	2	2
Éves óraszám	74	74	74	74	74	74	74	74

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt órakeret

Témakörök	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1. Gyermekdalok - Népdalok	20	20	16	20	20	18	18	18
2. Ünnepkörök dalai	20	20	18	16	14	14	16	16
3. Ritmus és hallásfejlesztés	20	20	20	20	20	20	20	20
4. Zenehallgatás	14	14	20	18	20	22	20	20

Évfolyam: 1.

Cél:

Játékos, felszabadult légkör biztosításával segítséget nyújtani a harmonikus személyiség fejlődéséhez, a félénkség, a gátlás, a szorongás leküzdéséhez.

Feladat:

Néhány soros egyszerű dalok mozgással kísért előadása közösen.

Hallásfejlesztés.

Jól elkülöníthető zörejek, hangok felismerése, néhány hangszer hangjának megkülönböztetése.

Elvárt teljesítmény:

Együtműködéssel legyen bevonható a nevelő által kezdeményezett páros játékokba.

A páros játékok adjanak alkalmat a gyermekkel való kontaktus megteremtésére.

Tudjon néhány mondókát, gyermekdalt együtműködéssel elmondani, elénekelni.

Együtműködéssel, segítséggel érzékelje a mérő lüktetését járás közben.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés élethelyzetekben, bármilyen kommunikatív megnyilvánulásban, játékokban. Félévkor rövid tájékoztatás, év végén szöveges minősítés és értékelő tájékoztató.

1. Témakör: <i>Gyermekdalok - Népdalok</i>		Fejlesztendő kompetencia: <i>Testi kontaktus, vesztibuláris ingerek.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Altatók. Tenyérvjátékok. Simogatók. Ujj- játékok. Hintáztatók. Lovagoltatók.	Dallam dúdolásával, éneklésével baba ringatása. Mondóka, dal ütemére tapsolás, tenyér körkörös simogatása, csiklandozása. Mondókák ritmusára testrészek, tárgyak megérintése, simogatása. Egyszerűbb ujj-kiszámloló, mondókákra tenyér ökölbe szorítása, majd az ujjak egyenkénti, nyitása, csukása, rázása. Ritmusra test, törzs, láb hintáztatása jobbra, balra (Hinta, palinta, stb.) Rövid mondókákra lovaglás ritmusának érzékeltetése térden ülve.	alszik, ébren van kar, kéz, tenyér taps, tenyér, simogatás, csiklandozás fej, nyak, törzs, kéz, láb ujjak, ököl, jobb, bal, előre, hátra ló, lovaglás, ugrik, szalad, vágat	Szívesen hallgasson zenét. Próbálja meg leutánozni a mozgást, dúdolja a dallamot. Legyen együtműködő. Mutassa meg főbb testrészeit. Együtműködéssel	Beszédfejlesztés 1/1 1/2 1/3 Játékra nevelés 1/1 1/5 Mozgásnevelés 1/2

Sétáltatók.	Énekek, mondókák ütemére léptetés, egyenes vonalon, körben (Dombon törik a diót, stb.)	egyenes vonal, kör, guggolás, megáll, elindul	tudjon egyenes vonalon, körben iránytartással lépegetni. Örömmel vegyen részt a közös éneklésben.	
Dalok.	Néhány soros egyszerű dal, mozgással kísért előadása.			
Körjátékok.	Körjátékok játszása egyszerű szabályok betartásával (Ég a gyertya, ég., Lánc, lánc Eszterlánc stb.).	Kör, guggolás, <i>kapu</i> , <i>híd</i> , kézfogás, átbújás	Kapcsolódjon be a közös játékba.	
2. Témakör: Ünnepek dalai		<i>Fejlesztendő kompetencia: Dallam dúdolása, éneklése.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvart és javasolt fogalmak	Elvart teljesítmény	Tananyag koncentráció
Családi ünnepek dalai.	Születésnapra, karácsonyra, húsvétra, anyák napjára rövid dalok, versek tanulása.	születésnap, karácsony, húsvét, Anyák napja	Kapcsolódjon be a közös éneklésbe.	Beszédfejlesztés 1/8
3. Témakör: Ritmus- és hallásfejlesztés:		<i>Fejlesztendő kompetencia: Ritmust mozgással követ.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvart és javasolt fogalmak	Elvart teljesítmény	Tananyag koncentráció
Ritmikai és dinamikai gyakorlatok.	Mozgás közben ritmus tapsolása, hangok ritmizálása.	ritmus, taps, kopogás, dobbantás	Próbálja meg tapsolni a ritmust.	Beszédfejlesztés 1/1 1/2 Mozgásnevelés 1/1
Fékező és ingerlő gyakorlatok.	Dallamok, mondókák kíséretével gyorsító-lassító mozgások érzékelése.	dalok, mondókák	Utánozza a mozgásokat.	
Tempóérezkeltető gyakorlatok.	Gyors és lassú mozgás közötti különbség érzékelése.	gyors, lassú, halk, hangos	Ismerje fel a gyors és	

Hang- és hallásfejlesztés.	Állathangok megkülönböztetése egymástól. Jól elkülöníthető zörejek, hangok felismertetése. Ritmushangszerek felismerése.	dob, <i>triangulum</i> , cintányér	lassú mozgásokat. Legyen együttműködő.	
4. Témakör: Zenehallgatás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Énekhang és beszédhang elválása.</i>		Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Élőzene hallgatása (dallamok furulyán, gitáron, szintetizátoron stb.). Egyszerűbb szövegű és dallamú gyermekdalok többszöri eléneklése, Zenehallgatás hanghordozóról (rádió, magnetofon, DVD)	Egyszerű dallam hangszeres előadásának többszöri meghallgatása, közös dúdolása. Rövid dalok meghallgatása, közös dúdolgatása, éneklése. Tanult, ismert gyermekdalok meghallgatása. Kedvencek kívánság szerinti meghallgatása.	A dalokban előforduló kifejezések, fogalmak.	Kapcsolódjon be az éneklésbe. Tudjon néhány percre a zenére figyelni	Beszédfejlesztés 1/1, 1/3.

Évfolyam: 2.

Cél:

A nagymozgásokat fejleszteni, a ritmusérzékletet javítani.
A koordinált mozgást és az egyensúlyérzékletet fejleszteni.

Feladat:

A zenei élmény segítségével az emlékezet, a megfigyelő képesség fejlesztése.

Elvárt teljesítmény:

Érzékelje a mérő lüktetését.

Tudjon társaival is kontaktust teremteni játék közben.

Ismerjen 8 – 10 mondókát, verset, gyermekdalt, segítséggel elő tudjon adni.

Kísérlelje meg a dal ritmusát segítséggel tapsolni, kopogni.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés élethelyzetekben, bármilyen kommunikatív megnyilvánulásban, játékban. Félévkor rövid tájékoztatás, év végén szöveges minősítés és értékelő tájékoztató.

1. Témakör: <i>Gyermekdalok - Népdalok</i>		Fejlesztendő kompetencia: <i>Társak testi közelségének elfogadása.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
A tanult dalok, mondókák ismétlése, egyre bátrabb előadása.	Mondóka, dal ritmusára test, törzs, láb hintáztatása jobbra-balra, előre-hátra.		Mondóka, dal ritmusával hangolja össze mozgását segítséggel.	Beszédfejlesztés 2/1 Játékra nevelés 2/1
Sétáltatók.	Dalok, mondókák ritmusára léptetés sorban egyenes vonalon, körben, csigavonalon.	egyenes vonal, kör, guggolás, megáll, elindul	Segítséggel tudja a mozgást végrehajtani. Segítséggel tudjon sorban, egyenes vonalon, körben haladni, guggolni.	
Dalok.	Rövid dalok mozgással kísért előadása. (taps, kopogás)		Tudjon elénekelni 5-6 dalt.	
Felelgetős játékok.	Néhány rövid párbeszédű felelgetős játék megtanulása. „Volt nekem egy kecském”.	kérdez, válaszol	Segítséggel tudjon	

Körjátékok.	Körjátékok egyszerű szabályok betartásával. (Körben áll egy kislányka, Nyuszi ül a fűben, stb.)	kör, guggolás, kapu, híd, kézfogás, átbújás	rövid párbeszédet előadni.	
2. Témakör: Ünnepekörök dalai		<i>Fejlesztendő kompetencia: Egyszerű dallam felismerése.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Karácsonyra, Húsvétra, Anyák napjára dalok tanulása, közös előadásuk iskolai ünnepélyeken.	Születésnapra, karácsonyra, húsvétra, anyák napjára, pünkösdre rövid dalok tanulása.	születésnap, karácsony, húsvét, anyák napja, pünkösd értelmezése	Kapcsolódjon be a közös éneklésbe.	Beszédfejlesztés 2/8
3. Témakör: Ritmus- és hallásfejlesztés		<i>Fejlesztendő kompetencia: Az egyenletes löktetés érzékelése.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Ritmikai és dinamikai gyakorlatok.	Járás közben dobantás, tapsolás.	tapsolás, kopogás, dobantás		Játékra nevelés 2/1 2/5
Fékező és ingerlő gyakorlatok.	Dallamok, mondókák előadása közben gyorsító-lassító mozgások érzékelése.	karlendítés, ujjomozgatás	Utánozza a mozgást.	
Tempóérzékeltető gyakorlatok.	Játék közben mozgás gyorsaságának, lassúságának érzékelés.	tempó, ritmus, gyors, lassú	Játék eljátszása önálló tempótartással.	
Hang- és hallásfejlesztés.	Magasabb és mélyebb hangok közötti különbség érzékelése hangszerjátékok bemutatásával.	magas, mély, dob, cintányér, <i>triangulum</i>	Utánozza és ismerje fel a hangokat.	

4. Témakör: Zenehallgatás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Énekhang és beszédhang elválása.</i>		Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Élőzene hallgatása	Egyszerű dallam hangszeres előadásának többszöri meghallgatása, közös dúdolása. Rövid dalok meghallgatása, közös dúdolgatása, éneklése.	halk, gyors szomorú, vidám,	Hallgasson szívesen zenét.	Beszédfejlesztés 2/8
Zenehallgatás	Tanult, ismert gyermekdalok meghallgatása.			

Évfolyam: 3.

Cél:

A nagymozgásokat aktivizálni és a ritmusérzéket fejleszteni.
Egyszerű dallamot megjegyezni és társakkal együtt énekelni.

Feladat:

A zenei élmény segítségével az emlékezet, a megfigyelőképesség fejlesztése.
A hallási figyelem fejlesztése.

Elvárt teljesítmény:

Érzékelje és kövesse az egyenletes lüktetést.
Tudjon társaival is kontaktust teremteni játék közben.
Ismerjen 10 – 15 verset, gyermekdalt, segítséggel elő tudja adni.
Kísérlelje meg a dal ritmusát segítséggel tapsolni, kopogni.
Keltse fel a figyelmét a zene.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés élethelyzetekben, bármilyen kommunikatív megnyilvánulásban, játékban. Félévkor rövid tájékoztatás, év végén szöveges minősítés és értékelő tájékoztató.

1. Témakör: Gyermekdalok - Népdalok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Együttműködés.</i>			Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Dalok. A tanult dalok folyamatos ismétlése, új dalok tanulása. Körjátékok. Felelgetős játék.	Rövid dalok mozgással kísért előadása (Nyuszi fülét hegyezi, Cini-cini muzsika stb.). A dalok szövegének és dallamának egyre biztosabb elsajátítása, változatos ritmuskíséréssel (dob, csörgődob, ütőfa) Körjátékok tanulása (Elvesztettem zsebkendőmet, Koszorú, koszorú, Bújj, bújj zöldág, stb.) Néhány rövid párbeszédű felelgetős játék előadása (Gyertek haza ludaim, Fehér liliomszál stb.).	A dalokban található ismeretlen fogalmak kör, guggolás, kapu, híd, átbújás, kézfogás zsebkendő, koszorú,	Ismerjen 15-20 gyermekdalt. Vegyen részt az éneklésben. Vegyen aktívan részt a játékokban. Segítséggel tudjon rövid felelgetős játékot előadni	Beszédfejlesztés 3/1 Játékra nevelés 3/1 3/3 Mozgásnevelés 3/3 Tánc és drámajáték 3/3	
2. Témakör: Ünnepek dalai		<i>Fejlesztendő kompetencia: Érzelmi kapcsolat alakulása az ünnepkel.</i>			Óraszám: 18
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Családi ünnepek dalai.	Karácsonyra, húsvétra, anyák napjára, születésnapra, pünkösdre dalok tanulása, éneklése.	karácsony, húsvét, anyák napja, pünkösd, születésnap	Tudjon az adott ünnepnek megfelelő rövid dalt segítséggel énekelni.	Beszédfejlesztés 3/8	

3. Témakör: Ritmus- és hallásfejlesztés		<i>Fejlesztendő kompetencia: Társai és környezete hangjainak felismerése és megkülönböztetése.</i>			Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Ritmikai és dinamikai gyakorlatok.	Hangsúlykiemelés gyakorlása járás közben dobbantással, tapssal. Térformák kialakítása.	csigavonal, hullámvonal, lábütögetés	Érezze az egyenletes lüktetést.	Mozgásnevelés 3/1 3/3 Tánc és drámajáték 3/1 3/3	
Fékező és gyorsuló gyakorlatok.	Dallamok, mondókák kíséretével gyorsító-lassító mozgások érzékelése.	taps, koppantás, erős lépés, lábütögetés	Érezze az egyenletes lüktetés folyamatosságát.		
Tempóérzékeltető gyakorlatok.	Játék eljátszása önálló tempótartással.	<i>kivár, újraindít, tempót tart</i>	Tudjon önállóan dalt kezdeni és tempót tartani.		
Hang- és hallásfejlesztés.	Társak és felnőttek hangjának felismerése és elkülönítése magnóról. Ritmushangszerek megszólaltatása, felismerése.	gyerek, felnőtt, magas, mély	Tudja érzékelni a magasabb és mélyebb hangokat. kéz felemelésével és leengedésével.		
4. Témakör: Zenehallgatás.		<i>Fejlesztendő kompetencia: Utánzókézség.</i>			Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Évszakokhoz kötődő zenék hallgatása.	Már ismert dalok, dallamok az ünnephez kapcsolható hangszerelésben, speciális hangszerekkel előadva pl.: karácsonyi orgonamuzsika, harangjáték, stb.).	orgona, harangjáték,	Ismerje fel az adott ünnepnek megfelelő zenedarabot.	Beszédfejlesztés 3/8 Tánc-dráma 3/1	
Kedvenc zene megmutatása társaknak (DVD, kazetta, stb.).	Legyen türelmes és udvarias a közös zenehallgatás során.	türelem, sorra kerül, kedvenc, választás,			

Évfolyam: 4.

Cél:

A hallás, észlelés, figyelem, emlékezet képességeit fejleszteni.
Szeressen énekelni, zenét hallgatni.

Feladat:

A zenei élmény segítségével az emlékezet, az ének, a megfigyelőképesség fejlesztése.

Elvárt teljesítmény:

Érzékelje a mérő lüktetését.
Tudjon társaival is kontaktust teremteni játék közben.
Ismerjen 3-4 kiszámolót.
Irányítással vegyen részt körjátékokban, párbeszédben.
Kísérlelje meg a dal ritmusát együttműködéssel, segítséggel tapsolni, kopogni.
Ismerjen meg hangszereket, alakuljon ki a hangos, halk fogalma, és tudja differenciálni.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés élethelyzetekben, bármilyen kommunikatív megnyilvánulásban, játékokban. Félévkor rövid tájékoztatás, év végén szóveges minősítés és értékelő tájékoztató.

1. Témakör: <i>Gyermekdalok</i> - <i>Népdalok</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: Kifejező szövegmondás.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Dalok.	Évszakokról, ünnepekről, állatokról, virágokról szóló dalok tanulása.	A szövegben található ismeretlen szavak.	Tudjon 8-10 dalt irányítással előadni.	Beszédfejlesztés 4/1 Mozgásnevelés 4/1 4/3 Tánc és drámajáték 4/1 4/3
Körjátékok.	Körjátékok gyakorlása. A gazda rétre megy...,	ugrás, megtámasztás, utánzás	Tudja a dal szövegét mozgással összekötni.	
Felelgetős játék.	Hol jártál báránykám, Hogy a csibe, hogy..., Hová még te kis nyulacska?	kérdés, felelet	Tudjon szerepjátékot játszani	

Magyar népdalok.	Egyszerű dallamvezetésű rövid dalok ritmikus előadása.		együttműködéssel. Tudjon lá-lá-val énekelni.	
Táncok énekes kísérettel.	Rida jobbra-balra utánzással. Zárt rida: kis térdhajlítással előre. Keresztbe lépés és féltalpon oldalt lépés.	keresztbe, oldalt, jobbra, balra	Együttműködéssel utánozza a lépéseket.	
2. Témakör: Ünnepek dalai		<i>Fejlesztendő kompetencia: Ünnepek jelentésének tudatosodása.</i>		Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Ünnepek dalai.	Aktuális ünnepre rövid műsor készítése és előadása, közös- és egyéni szereplési lehetőségek.	műsor, várakozás, siker feladat, vállalás, Az ünnepekhez kapcsolható szókincs.	Tudjon a megfelelő ünnepeken énekelni társakkal és önállóan.	Beszédfejlesztés 4/8
Új szokások kialakítása a szűk közösség ünnepeihez (születésnapok, karácsony, anyák napja).	A születésnapok, névnapok számontartása, az ünneplés megszervezése.			
3. Témakör: Ritmus- és hallásfejlesztés.		<i>Fejlesztendő kompetencia: Ritmust visszaad tapssal, kopogással.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Ritmikai és dinamikai gyakorlatok.	Az egyenletes lüktetés és a ritmus összekapcsolása. Lassú-gyors járás kísérése tapssal, dobolással.	<i>dalritmus</i> egyforma, <i>egyenletes ritmus</i>	Legyen képes a mozgás és a dalritmus együttes megszólaltatására.	Mozgásnevelés 4/1 Játékra nevelés 4/1 Tánc és drámajáték 4/2
Fékező és gyorsító gyakorlatok. Tempóérzékeltető gyakorlatok.	Tempótartás játékos mozdulatokkal.	kivárás, újraindítás	Tudjon önállóan előtapsolni a csoportnak. Tudjon játékot	

Hang- és hallásfejlesztés.	Egymástól eltérő zörejek, hangok felismerése.	halk, hangos, <i>tompa</i> , éles, fa, fényes, csengő	elindítani tempó megadásával.	
Ritmushangszerek használata.	Ritmushangszerek megszólaltatása. Dob, cintányér, triangulum megszólaltatása. Hangfelismerési gyakorlatok bekötött szemmel hangszer hangjának felismerése.	fából, fémből készült hangszerek	Hangzás alapján tudjon hangszert felismerni. Ismerje fel a hangszerek hangjainak különbözőségét.	
4. Témakör: Zenehallgatás.		<i>Fejlesztendő kompetencia: Dallamfelismerés.</i>		Óraszám: 18
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Megzenésített gyerekversek hallgatása élő- és gépzenei előadásban.	Élő koncerten részvétel, az alkalom előtt az előadó eddigi produkciójának megismerése (kazetta, DVD), a legkedvesebb dalok megtanulása, közös éneklése.	Ütemezve éneklés dal, ritmus, zene, vers	Szokja meg a zene hallgatásához szükséges figyelmet és fegyelmet.	Beszédfejlesztés 4/1
A mindennapokban hallható zene közös hallgatása, elemzése.	A zenedarabokban szereplő hangszerek, és az előadó énekes felismerése, a darab hangulatának, dinamikájának megállapítása. Miért tetszik? kérdésre megpróbál válaszolni.		Törekedjen elsajátítani a kultúrált zenehallgatás szabályait.	

Évfolyam: 5.

Cél:

Dalok és dramatikus játékokon keresztül fejleszteni a térben való tájékozódását, erősíteni szabálytudatát.

Feladat:

A zenei élmény segítségével az emlékezet, az ének a megfigyelő képesség fejlesztése.

A hangos, halk fogalmának kialakulása, felismerése és differenciálása.

Szereplések vállalása.

Elvárt teljesítmény:

Érzékelje a mérő löktetését.

Tudjon társaival is kontaktust teremteni játék közben.

Ismerjen 3-4 kiszámolót.

Irányítással vegyen részt körjátékokban, párbeszédben.

Kísérlelje meg a dal ritmusát együttműködéssel, segítséggel tapsolni, kopogni.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés élethelyzetekben, bármilyen kommunikatív megnyilvánulásban, játékokban. Félévkor rövid tájékoztatás, év végén szöveges minősítés és értékelő tájékoztató.

1. Témakör: Gyermekdalok - Népdalok		Fejlesztendő kompetencia: Testmozgások pontos utánpótlása.		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Magyar népdalok.	Egyszerűbb dallamvezetésű, rövid népdalok előadása.	A népdalokban található ismeretlen szavak	Tudjon néhány népdalt elénekelni.	Beszédfejlesztés 5/1 Mozgásnevelés 5/1 5/3 Tánc-dráma 5/3
Magyar táncok.	Egylépéses csárdás: oldalt lépés + fél súllyal zárás, ismétlés ellenkező lábbal.	csárdás forgás,	Tudjon önállóan egyet balra, egyet jobbra lépni.	
Körjátékok.	Párválasztók, kifordulós körjátékok.		Szívesen játszon	

Felelgetős játék	(Beültettem kiskertemet., Ne nézz hátra, jön a farkas., Kecske van a kiskertben, stb.) Rövid szituációs gyakorlatok előadása. (pl. Egyszer egy királyfi,	kifordulás, befordulás, irányváltás, A szövegben található ismeretlen szavak	körjátékot. Vállaljon szerepet szituációs és felelgetős játékban.	
2. Témakör: Ünnepek dalai		<i>Fejlesztendő kompetencia: Aktivitás irányított helyzetben.</i>		Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Családi ünnepek dalai.	Karácsonyra, húsvétra, pünkösdre, anyák napjára, születésnapra dal, vers tanulása.	Hagyomány, szokás, ünneplés, megemlékezés	Tudjon az ünnepnek megfelelő dalt, verset kiválasztani, előadni.	Beszédfejlesztés 5/8 Tánc és drámajáték 5/2
Nemzeti ünnepek dalai.	Toborzó dalok megtanulása, a nemzeti himnusz dallamának megismerése.	<i>Katonadalok, megzenésített költemény</i>	Vegyen részt a közös ének tanulásában.	
3. Témakör: Ritmus- és hallásfejlesztés		<i>Fejlesztendő kompetencia: Az egyenletes lüktetés és a dal ritmusának megkülönböztetése.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Ritmikai és dinamikai gyakorlatok.	Egyenletes lüktetés ritmus összekapcsolása.	megfigyelés,	Tudjon ütemkezdő	Mozgásnevelés 5/2 5/3 Tánc-dráma 5/1, 5/3
Fékező és gyorsító gyakorlatok.	Kettes lüktetés érzékelése.	összehasonlítás, együtt	hangsúlyokat kiemelni.	
	Leülés-felállás, séta-futás váltakozása megadott jelre.	hangoztatás	Tudjon hangsúlyos és hangsúlytalan részeket mozgással kifejezni.	
Tempóérzékeltető gyakorlatok.	Önálló dalkezdés, tempótartás.	<i>hangsúlyos és hangsúlytalan lépés belép, megáll, tempót tart, magas és mély beszéd, emelkedő, süllyedő dallamvonal</i>	Tudjon megadott hangra dalt elkezdni és végigénekelni.	
Hang- és hallásfejlesztés.	Halk és hangos közti különbség. Magas és mély hang érzékelése. Belső hallás fejlesztése.		Különböztesse meg a halk, hangos, magas,	

Ritmushangszerek használata.	Egyszerű hangszerek ismerete, hangszíne, használata.	ütőhangszerek, fém, fa	mély beszédet. Ismerje fel, nevezze meg és használja az adott hangszereket.	
4. Témakör: Zenehallgatás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Megfelelő hangerő megválasztása</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Hangszeres és énekes élőzene hallgatása. Társak előadásának meghallgatása. Zene hallgatása hanghordozóról. A zene szerepe a pihenésben.	Megfigyelési szempontok a zenehallgatással kapcsolatban (hangmagasság, ritmus, hangerő stb.) (kórusművek, hangszeres darabok, szóló hangszerek, nagyzenekari művek részletei) Relaxációs zene hatásának megtapasztalása.	A szükséges zenei szakszavak, megnevezések (kórus, szóló, zenekar, karmester, stb.) kikapcsolódás, pihenés	Szívesen hallgasson zenét.	Tánc-dráma 5/3

Évfolyam: 6.

Cél:

Kibontakoztatni a tanuló harmonikus személyiségét és képességeit.
A zenehallgatás során esztétikai értékrendjét fejleszteni, élményeivel világképét tágítani.

Feladat:

A zenei élmény segítségével az emlékezet, az ének, a megfigyelő képesség fejlesztése.
Hangszerek megismertetése.
A hangos, halk felismerése és differenciálása.
Szereplés vállalása.

Elvárt teljesítmény:

Érzékelje a mérő lüktetését.

Tudjon társaival is kontaktust teremteni játék közben.

Ismerjen 3-4 kiszámolót.

Irányítással vegyen részt körjátékokban, párbeszédben.

Kísérlelje meg a dal ritmusát együttműködéssel, segítséggel tapsolni, kopogni.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés élethelyzetekben, bármilyen kommunikatív megnyilvánulásban, játékban. Félévkor rövid tájékoztatás, év végén szöveges minősítés és értékelő tájékoztató.

1. Témakör: Gyermekdalok - Népdalok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Kifejezően énekel.</i>			Óraszám: 18
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Magyar népdalok.	Egyszerű dallamvezetésű népdalok ritmikus előadása. Népdalcsokrok összeállítása témakörök szerint (pl. növények, időjárás, köszöntők, stb.) A dalok meghallgatása többféle előadásban, kedvenc kiválasztása, megtanulása.	<i>Motívum, ritmus, dallam</i>	Ismerjen legalább hat népdalt, és tudja elénekelni.	Beszédfejlesztés 6/1 Mozgásnevelés 6/1 6/3 Tánc-dráma 6/3	
Határainkon túli dalok, az eredet megnevezése (angol, orosz, lengyel stb.).	Egyszerű dalok megismerése, megtanulása.	különböző népek nevei			
2. Témakör: Ünnepekörök dalai		<i>Fejlesztendő kompetencia: Ünnepek jelentésének megélése.</i>			Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Családi ünnepek dalai.	Jeles napok, születésnap. Toborzó dalok előadása.	Karácsony, újév, vízkereszt, húsvét,	Tudjon a megfelelő ünnepnek megfelelő	Beszédfejlesztés 6/8 Tánc-dráma 6/2	

Nemzeti ünnepek dalai.	Himnusz, Szózat megismerése.	püünkösöd	dalt kiválasztani.	
		Március 15. Nemzeti ünnep (augusztus 20., október 23.), Himnusz, Szózat	Vegyen részt a közös ünneplésben, éneklésben.	
3. Témakör: Ritmus- és hallásfejlesztés		<i>Fejlesztendő kompetencia: Dallamot, szöveget ritmizál.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Ritmikai és dinamikai gyakorlatok.	Egyenletes lüktetés és ritmus összekapcsolása.	<i>kettes lüktetés, ütemhangsúly</i>	Tudjon pontos ritmussal, tempóval dalt elénekelni.	Mozgásnevelés 6/2 6/3 6/6 Tánc-dráma 6/1
Fékező és ingerlő gyakorlatok.	Hangerő szabályozása.	hangos, lágy, zümmögő éneklés	Tudja érzékeltetni a halk, hangos éneklést.	
Tempóérzékeltető gyakorlatok.	Dalok gyorsabban, lassabban történő eléneklése, hangszerjátékra tempó változtatása.	dallamok ritmusa, mérőütés ritmusa, kettes ütem erősítés, halkítás	Tudjon gyorsan, lassan hangszerkísérettel tempót tartani.	
Hang- és hallásfejlesztés.	Belső hallásfejlesztés, dallambújtatás.		Tudjon közösen énekelt dalt adott jelre hangosan vagy halkán folytatni.	
Ritmushangszerek használata.	Fúvós, húros, és ütőhangszerek megnevezése.	A hangszerek nevei.	Tudjon néhány hangszert megszólaltatni.	
4. Témakör: Zenehallgatás.		<i>Fejlesztendő kompetencia: A zene hangulatának átélése</i>		Óraszám: 22
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Gyermekkórus, felnőtt kórus meghallgatása.	A darabok előadóinak megnevezése (gyermekkórus, stb.)	<i>szólóének, kánon</i>	Ismerje fel a kórus szereplőit, hangszereit.	Tánc-dráma 6/2, 6/3

Hosszabb összefüggő zenedarab meghallgatása.	Gyerekeknek szóló musicalrészlet pl. Padlás, A muzsika hangjai stb. hallgatása, dúdolása, egyes részletek megtanulása.			
Részvétel zenés koncerten.	Aktív figyelem, részvétel.	<i>közönség, figyelmes hallgatás, taps,</i>	Hallgasson érdeklődően zenét.	
A zene pihentető hatásának megtapasztalása.	Relaxáció.			

Évfolyam: 7.

Cél:

Versek, népdalok, népi játékok megismerésével segíteni a nemzeti identitás kialakulását.
Kibontakoztatni a tanuló harmonikus személyiségét és képességét.
A zenehallgatás során fejlesztetni esztétikai értékrendjét.

Feladat:

A zenei élmény segítségével az emlékezet, az ének a megfigyelő képesség fejlesztése.
Hangszerek megismerése.
A hangos, halk fogalmának kialakítása és differenciálása.
Előadása legyen egyre bátrabb, vállaljon szívesen szereplést.
A Himnusz és Szózat megismerése és a helyes viselkedés kialakítása elhangzásuk során.

Elvárt teljesítmény:

Irányítás mellett huzamosabb ideig hallgasson értelmi képességének megfelelő zenét.
Irányítás mellett tudjon egyszerű ritmust utánozni hangszeres kísérettel.
Segítséggel tudjon énekelni 8-10 egyszerű népdalt, tudjon eljátszani 1-2 gyermektáncot.
Ismerje a Himnuszt és Szózatot, viselkedjen megfelelően elhangzásakor.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés élethelyzetekben, bármilyen kommunikatív megnyilvánulásban, játékban. Félévkor rövid tájékoztatás, év végén szöveges minősítés és értékelő tájékoztató.

1. Témakör: Gyermekdalok - Népdalok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Verbális memória</i>			Óraszám: 18
Tananyag	Tanulói tevékenység		Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Magyar népdalok.	Egyszerű dallamvezetésű népdalok ritmikai előadása. Népdalcsokrok összeállítása, előadása közösen és egyénileg.		<i>párosító, vidám, tréfálkozó</i>	Ismerjen és tudjon elénekelni legalább 10 népdalt.	Kommunikáció 7/1 7/2 Tánc-dráma 7/3 Társadalmi ismeretek 7/3 7/4
Más népek dalai.	Ismerje meg és énekelje más népek dalait.		oldalt lépés, mellé lépés <i>francia, olasz, lengyel, román</i>	Ismerjen más népek dalaiból egy-egy jellegzetes népdalt.	
2. Témakör: Ünnepek dalai		<i>Fejlesztendő kompetencia: Szokások átvétele.</i>			Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység		Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Családi ünnepek dalai.	Jeles napok dalai, születésnap, névnapi köszöntők.		szokások, vers, dal	Tudjon megfelelő dalt énekelni az ünnepek alkalmából.	Kommunikáció 7/5 Tánc-dráma 7/2
Ballagási dalok	Felkészülés a ballagásra.		ballagás, búcsú, ünnepelt,		
Nemzeti ünnepek dalai.	Toborzó dalok. Erkel Ferenc: Himnusz, Egressy Béni: Szózat megtanulása.		<i>egynemű kar, vegyes kar, férfi kar,</i>	Vegyen részt a közös éneklésben.	

3. Témakör: Ritmus- és hallásfejlesztés		<i>Fejlesztendő kompetencia: Hangszerek felismerése, megszólaltatása.</i>			Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. Fékező és ingerlő gyakorlatok. Tempóérzékeltető gyakorlatok. Hang- és hallásfejlesztés. Ismerkedés hangszerekkel. Ismerkedés az emberi hang sajátosságaival.	Kotta olvasása ritmusképlettel. Hangerő szabályozása. Fokozatos halkítás, erősítés időtartama. Hangszerek egymás utáni belépése. Hangszín, hangerő, belső hallás fejlesztése. Fafúvós, rézfúvós, vonós hangszerek hangjának felismerése. Az énekhangok jellegzetességeivel kapcsolatos megfigyelések, saját hang tudatos megfigyelése.	<i>kopogós, tá-ti-ti ritmus</i> <i>hangmagasság, halk, hangos</i> <i>belépés, megállás</i> <i>fa, cserép, üveg, fém</i> <i>dallambújtatás, kezdés, befejezés</i> <i>fuvola, oboa, klarinét</i> <i>trombita, kürt, harsona, hegedű, brácsa, gordonka</i> <i>Szólamok, szoprán, alt, gége, hangszalagok, rekedtség,</i>	Tudjon hallás után énekelni, kétkezes kopogóst előadni. Tudjon egy dallamon belül hangerőt szabályozni. Tudjon hangszerrel erősíteni, halkítani. Alakuljon ki a belső hallása. Ismerje fel a különböző hangszerek hangjait. Ismerje fel megszólaltatás után a hangszereket. Ismerje fel a szólamokat.	Tánc-dráma 7/1	
4. Témakör: Zenehallgatás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Metakommunikáció társakkal.</i>			Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Klasszikus művek részleteinek meghallgatása Szórakoztató zenei felvételek hallgatása (műdal, tánczene, discó zene, rock zene)	Megfigyelési szempontok alapján néhány mű meghallgatása, egyes részletek megtanulása (pl.: Kodály: Esti dal meghallgatása gyermekkari feldolgozásban, Mozart: Varázsfuvola, stb.) • Türelem, egymás kedvencének meghallgatása, tiszteletben tartása.	<i>Zeneszerző, opera,</i> <i>Beat, rock, discó,</i>	Hallgasson figyelmesen, érdeklődően zenét, a többször hallott részleteket ismerje fel.	Tánc-dráma 7/3	

Évfolyam: 8.

Cél:

Előadói képességeit fejleszteni.
 Zenei élményeivel világképét alakítani.
 Hallását, ének-zenei készségeit fejleszteni.
 A nemzeti identitást erősíteni.
 A zenehallgatás során zenei ízlését fejleszteni.

Feladat:

Zenei ízlésének alakítása, legyen kedvenc zeneszáma.
 Hangszerek felismerése, a hangos, halk fogalmának kialakulása, differenciálása.
 Előadása legyen egyre bátrabb, vállaljon szívesen szereplést.
 A Himnusz és a Szózat ismerete, és az elhangzásukkor illő viselkedés elsajátítása.

Elvárt teljesítmény:

Irányítás mellett huzamosabb ideig hallgasson értelmi képességének megfelelő zenét.
 Irányítás mellett tudjon egyszerű ritmust utánozni hangszeres kísérettel.
 Segítséggel tudjon énekelni 8-10 egyszerű népdalt, műdalt.
 Ismerje a Himnuszt és a Szózatot, és azok jelentőségét.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés élethelyzetekben, bármilyen kommunikatív megnyilvánulásban, játékban. Félévkor rövid tájékoztatás, év végén szöveges minősítés és értékelő tájékoztató.

1 Témakör: <i>Gyermekdalok - Népdalok</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: Szövegek megértése.</i>		Óraszám: 18
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Magyar népdalok.	Ütempáros dallamok, gyermekjáték és népszokás dallamai.	emelkedő, ereszkedő dallamvonal, kötetlen,	Tudjon önállóan népdalokat énekelni.	Kommunikáció 8/2 8/3 Tánc-dráma 8/3

Más népek dalai.	Ismerkedjen meg más népek dalaival.	kötött ritmus <i>cseh, román, palóc, francia, kánon</i>	Tudjon énekelni más népek dalaiból egyet-egyet.	Társadalmi ismeretek 8/1 8/2
Múdalok (pl: Pál, Kata, Péter jó reggelt, Ég a város, ég a ház is, Künn az ágon újra szól a víg kakukkmadár, - kánonok, stb.)	Kánonok, közismert dalok éneklése közösen, egyénileg, változatos hangszerkísérettel.			
2 Témakör: Ünnepek dalai		<i>Fejlesztendő kompetencia: Aktualitás.</i>		Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Családi ünnepek dalai.	Jeles napok dalainak ismerete. Családi élet ünnepeihez kapcsolódó dalok tanulása.	Karácsony, húsvét, pünkösd, anyák napja, születésnap, <i>keresztelő, lakodalom</i>	Ismerjen az ünnepeknek megfelelő dalokat, verseket.	Kommunikáció 8/1 8/3 Tánc-dráma 8/2 Társadalmi ismeretek 8/3
Ballagási dalok	Az ünnepélyes ballagásra előkészületek, közismert, elfogadott dalok megtanulása, éneklése menet közben.	ballagás, búcsú, megható,	Érezze át az ünnepélyes alkalmakat.	
Nemzeti ünnepek és az ezekhez kapcsolódó zeneművek megismerése, egyes darabok megtanulása. Az ünnepekre tanult ének- és zenedarabok ismétlése.	Tolcsvai: Talpra magyar, Szörényi-Bródy:István a király, stb. A tanultak számbavétele, csoportosításuk ünnepek, ritmusuk, hangulatuk, hangfekvésük, személyes, érzelmi okokból, stb.	<i>Nemzeti érzés, magyarság, ünnep</i> Kedvenc felejtés, emlék,	Érezze át az ünnep jelentőségét.	
3 Témakör: Ritmus- és hallásfejlesztés		<i>Fejlesztendő kompetencia: Pontosság a közös zenélésben.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Ritmikai és dinamikai gyakorlatok.	Magas és mély hang utánéneklése.	<i>ritmusképlet, alkalmazás, kirakás</i>	Hangmagasság-különbségek észlelése.	Tánc-dráma 8/1
Fékező és ingerlő gyakorlatok.	Tá-ti-ti grafikus lejegyzése. Serkentő, nyugtató hatású zene hallgatása.	<i>koronggal kotta,</i>	Tudjon ritmusképletet lejegyezni és	

Tempóérezékeltető gyakorlatok.	Tempókülönbség kifejezése.	<i>kottavonal, ritmus feszített ritmus, lassú tempó</i>	visszaolvasni. Vegyen észre különbséget a lassú és gyors zene között. Ismerje fel a hangszereket és szóltassa meg.	
Hang- és hallásfejlesztés.	Dallambújtatás. Daltöredékből dal felismerése.			
Ritmushangszerek használata.	Falusi emberek által készített hangszerek (köcsögduda, doromb, furulya, stb.)	<i>nádsíp, furulya, duda furulya dallam, doromb, Lassú ének, gyors</i>	Vegye észre az ének és a hangszer közötti váltogatást.	
4 Témakör: Zenehallgatás		<i>Fejlesztendő kompetencia: A zenei ízlés formálása</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Klasszikus zenedarabok hallgatása hanghordozóról, esetleg koncerten.	Zenedarabok kiválasztása, a már hallottak felismerése. Kedvencek többszöri meghallgatása.	Részlet, teljes mű,	Kellő figyelemmel hallgasson zenét.	Tánc-dráma 8/3
Ismert, népszerű darabok hallgatása.	A tanulmányok során megismert darabok többszöri meghallgatása, ismertebb részletek közös dúdolása, éneklése.		Hallás után ismerje fel a dalokat és énekelje el.	

Ábrázolás - alakítás

Évfolyam: 1 - 8.

Cél

- Az alkotóképességet megalapozni a különböző ábrázoló- alakító tevékenységekben rejlő funkcióöröm motivációs hátterével.
- A kreatív önkifejezés igényét kialakítani a vizuális művészetek eszköztárának felhasználásával.
- A felfedezés, a siker örömeivel a tanuló pozitív énképét alakítani, önismeretét fejleszteni.
- A tantárgy szemléletformáló hatása által a tanuló esztétikai érzékét fejleszteni.

Feladat

- Figyelem, feladattudat, észlelés és finommotorika fejlesztése.
- Tantárgy-specifikus jártasságok, készségek fejlesztése.
- Tantárgyi ismeretek bővítése, ismerkedés műalkotásokkal.

Elvárt teljesítmény

- A tanuló képességeihez mérten igyekezzon elsajátítani a különböző ábrázoló- alakító technikákat.
- A környezet vizuális és taktilis tulajdonságainak megfigyelése.
- Az ábrázolás- alakítás eszközeinek és anyagainak megismerése, használata.
- Tantárgy-specifikus jártasságok, készségek elsajátítása.
- Képzőművészeti és népművészeti alkotások megtekintése.

Fejlesztési (terápiás) feladat

Készségek:

Koordinált mozgáskészség (szem-kéz koordináció), és alakítási készségek fejlesztése.

Képességek, attitűdök:

Formaalkotási képességek, kompozíciós képesség.

Vizuális ritmus képzése, tárgykészítés képessége.

Képzeteket felidéző ábrázolási képesség.
Képolvasás, képi közlés képessége.
Plasztikus formaalakítás. Finommozgás fejlesztése.

Pszichikus funkció:

Vizuális, taktikus percepció. Figyelemfejlesztés.
Érzelmi fejlesztés: motiváció, örömezés keltése alkotó tevékenység révén.
Emlékezet, alkotó képzelet, forma- és térészlelés, gondolkodás fejlesztése.

Gondolkodási műveletek:

Megkülönböztetés, azonosítás, összehasonlítás.
Variálás, kombinálás. Analízis-szintézis.
Asszociáció, általánosítás, absztrakció, következtetés, ítéletalkotás.

Gondolkodás fajták:

Perceptív, cselekvéses, analógiás, asszociatív, algoritmikus, kreatív, logikus.

Értékelés: A tanulók teljesítményét mindig önmagukhoz viszonyítva értékeljük. Elsődleges szempont az alkotótevékenységhez fűződő viszony. A tanulók értékelésénél leginkább a feladat végrehajtására irányuló törekvést, a figyelem tartósságát és a kreatív megnyilvánulások gyakoriságát tartjuk szem előtt. A visuomotoros- koordináció fejlődése meghatározza az alkotóképesség fejlődését, ezért kövessük figyelemmel a P.A.C.-teszt segítségével.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt órakeret

Évfolyamok	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Heti óraszám	3	3	2	2	2	2	3	3
Éves óraszám	111	111	74	74	74	74	111	111

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1. Formázás különböző anyagokból	35	35	24	24	-	-	-	-
2. Építés	35	30	15	15	-	-	-	-
3. Papír formálása, alakítása	21	26	15	15	-	-	-	-
4. Vizuális ábrázolás	20	20	20	20	34	34	40	40
5. Komplex alakító tevékenység	-	-	-	-	40	40	40	40
6. Népünk művészete	-	-	-	-	-	-	15	15
7. Elemi ismeretek művészeti alkotásokról	-	-	-	-	-	-	16	16

Évfolyam: 1.

Cél:

Az alkotóképességet megalapozni a különböző ábrázoló - alakító tevékenységekben rejlő funkcióöröm motivációs hátterével.

Feladat:

Figyelem, feladattudat, észlelés és finommotorika fejlesztése.

Kooperabilitás fejlesztése.

A tantárgyhoz, tananyaghoz kapcsolódó eszközök használatának megismerése.

Tapasztalatgyűjtés vizuális és taktilis ingerek alapján.

Elvárt teljesítmény:

A tanuló igyekezzon együttműködéssel tevékenykedni.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés, félévenként szóbeli tájékoztatás, tanév végén írásbeli tájékoztatás minősítéssel. P.A.C. felmérés.

1. Témakör: <i>Formázások különböző anyagokból</i>		Fejlesztendő kompetencia: Közvetlen tapasztalat eltérő tulajdonságokról.		Óraszám: 35
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Anyagvizsgálat	A tanuló környezetében található tárgyak megfigyeltetése manipulációval.	A tárgyak felületének és szilárdságának tapintással megfigyelhető tulajdonságaira vonatkoztatva Pl.:kemény-puha, sima <i>érdes</i> . Eszközök megnevezése (pl.: vödör, lapát). Cselekvés megnevezése, pl.: beletesz, kiönt.	Manipuláljon együttműködéssel, különböző tárgyakkal, figyelje meg jellegzetességeiket.	Olvasás-írás előkészítése 1/4 1/5 Önkiszolgálás 1/2 1/4
Homok formázása.	Vízhordás, sárkészítés. Edények megtöltése, kiöntése. Dombkészítés, gödörásás. Taposás, nyomhagyás.		Együttműködéssel próbálja meg végrehajtani a tevékenységet.	
Hó formázása.	Hógolyó, hóbucka készítése.	Hó megnevezése. Tulajdonságai: hideg, vizes.		
Gyurmázás (plasztilin, só-liszt gyurma, agyag).	Gyúrás, puhítás. Gömbölyítés, lapítás, hengerítés, mélyítés,	<i>Tevékenység megnevezése.</i>	Együttműködéssel igyekezzon a	

	kicsípés. Új formák képzése a felsorolt módon, különböző nagyságban.	Elkészült tárgyak megnevezése, pl.: alma, palacsinta, hurka, stb.	különböző formák kialakításához szükséges mozgásokat végrehajtani.	
2. Témakör: Építés		<i>Fejlesztendő kompetencia: Megfogás, elengedés.</i>		Óraszám: 35
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Kirakás	Különböző tárgyak egymás mellé helyezésével új formák létrehozása. Előrajzolt formák kirakása pálcikával, terményekkel. Toronyépítés kockából.	A kirakáshoz felhasznált tárgyak megnevezése. Cselekvés megnevezése. <i>Alá, fölé, mellé.</i> Gyöngy, pálcika, fűzés.	Legyen képes segítséggel tárgyakat csoportosítani.	Játékra nevelés 1/1 1/2 Olvasás-írás előkészítése 1/3 1/4 Számolás-mérés előkészítése 1/1
Fűzés	Nagyméretű gyöngyök felfűzése pálcikára rendszer nélkül.		Segítséggel hajtsa végre a tevékenységet.	
Nyomótechnikák	Nyomhagyás agyagban, gyurmában különböző tárgyak segítségével. Nyomdázás.	Eszközök megnevezése, cselekvés megnevezése. (belenyom) tesz, nyom, szúr		
Szűrőjátékok	Gyöngymozaik rendszer nélküli kirakása.			
3. Témakör: Papír formálása, alakítása		<i>Fejlesztendő kompetencia: Egy kézzel markolás, csippentő fogás.</i>		Óraszám: 21
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Gyűrész-simítás	Különböző papírfélékből labda gyűrése. Az összegyűrt papír kisimítása	Anyag, tevékenység és elkészített tárgy megnevezése.(papír, gyűr, labda). Anyag,		Játékra nevelés 1/1 Olvasás-írás előkészítése 1/4
Tépés	Szabálytalan formák tépése, csíktépés.			

Hajtogatás	Egyszerű ráhajítás élképzéssel.(könyv, újság lapozás, pillangószárny hajítás)	tevékenység. A tépett papírdarabkák formájának utólagos megnevezése hasonlóság alapján. Anyag, tevékenység (papír, könyv, füzet, hajt).	Segítséggel hajtsa végre az aktuális feladatokat..	
4. Témakör: Vizuális ábrázolás		<i>Fejlesztendő kompetencia: „Nyomhagyás” kézzel.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Festés	Festékes kéz-, és ujjnyom hagyás. Nagy, sima felületek vízfestékkel történő betöltése szivaccsal, vastag ecsettel.	Eszközök megnevezése (szivacs, ecset) Tevékenység megnevezése. (törlés, kenés, festés) főbb színek.	Segítséggel végre tudja hajtani a kívánt mozgást. Papírhátárt igyekezzen betartani. Az ecsetet megfelelően használja. Differenciálja a színeket.	Olvasás-írás előkészítése 1/4 1/5
Rajzolás	Álló, fekvő egyenesek, egyszerű formák, kör, hullámvonal rajzolása pálcikával homokba krétával aszfalton és táblán. Zsírkrétával csomagolópapírra, vastag ceruzával rajzlapra. Szabadfirkák, átrajzolás, rárajzolás, körülrajzolás. Egyszerű formák színezése	Eszközök megnevezése. vonal, egyenes, kör. főbb színek.	Segítséggel tudja végrehajtani a tevékenységhez szükséges mozgást. Megfelelően használja rajzolás eszközeit. Színezésnél igyekezzen a vonalhatárt betartani.	

Évfolyam: 2.

Cél:

Az alkotóképességet megalapozni a különböző ábrázoló- alakító tevékenységekben rejlő funkcióöröm motivációs hátterével.

Feladat:

Figyelem, feladattudat, észlelés és finommotorika fejlesztése.

Vizuális és taktilis ingerek alapján tapasztalatgyűjtés.

A tantárgyhoz, tananyaghoz kapcsolódó eszközök használatának megismerése.

Egyszerű vizuális jelek megértése és alkalmazása.

Kooperabilitás fejlesztése.

Elvárt teljesítmény:

A tanulók igyekezzenek együttműködéssel tevékenykedni.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés, félévenként szóbeli tájékoztatás, tanév végén írásbeli tájékoztatás minősítéssel. P.A.C. felmérés.

1. Témakör: <i>Formázások különböző anyagokból</i>		Fejlesztendő kompetencia: Közvetlen tapasztalat az anyagok tulajdonságairól.		Óraszám: 35
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Anyagvizsgálat	A tanuló környezetében található tárgyak tulajdonságainak megfigyeltetése manipulációval.	A megfigyelt tárgyak megnevezése. Felületi jellemzők, szilárdság, hőmérséklet alapján: puha, kemény, sima, szúrós, hideg, meleg...	Együttműködéssel manipuláljon különböző tárgyakkal, tulajdonságaikat figyelje meg.	Olvasás-írás előkészítése 2/4 2/5 Önkiszolgálás 2/2 2/4
Homok formázása	Dombkészítés, gödörásás kézzel, lapáttal. Formázás nedves homokból (labda, gombóc...)	Eszközök	Együttműködéssel	

Hó formázása	Homokozó-formák használata	megnevezése. Térbeli tulajdonság alapján: domb, gödör, forma alapján: gombóc, kocka Anyag tulajdonságai: fehér, hideg Hóember részei (feje, orra, szája, szeme, keze, kalapja, stb.) Tevékenység megnevezése.	hajtsa végre a tevékenységhez szükséges cselekvéssort. Eszközöket válassza ki, és megfelelően használja.	
Gyurmázás	Gyúrás, puhítás, gömbölyítés, lapítás, hengerítés, mélyítés. Új formák képzése különböző méretben. (golyó, hurka, tányér, csiga, stb.)	Formák megnevezése hasonlóság alapján. (labda, alma, kígyó, hurka, tányér, stb.) Kicsi-nagy megkülönböztetése. Anyag tulajdonságai: fehér, folyik, <i>folyékony</i> , <i>száraz</i> , Tevékenység: keverés, öntés, kiborítás	Együttműködéssel hajtsa végre a tevékenységet. Együttműködéssel alakítson ki különböző formákat.	
Gipszmunka	Benyomkodott agyagba, öntőformába folyékony gipsz öntése. Száradás után kiborítása.		Együttműködéssel végezze a tevékenységet.	
2. Témakör: Építés		<i>Fejlesztendő kompetencia: Formafelismerés, formaillesztés.</i>		Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Kirakás	Válogatás: forma, szín, nagyság szerint. Építőkockák egymásra és egymás mellé helyezésével különböző térbeli alakzatok létrehozása (torony, kapu, alagút, híd) Tagoltabb forma kirakása előrajzolás után.	A kirakáshoz felhasznált tárgyak megnevezése. <i>Fölé, alá, mellé, felett, alatt, mellett.</i>	Képes legyen megadott tulajdonságok alapján (szín, forma, nagyság) tárgyakat	Játékra nevelés 2/1 2/4 Olvasás-írás előkészítése 2/3 2/4 2/5

Fűzés	Forma kitöltése különböző anyagokkal.	Tevékenység megnevezése: épít, tesz, rak, vesz.	csoportosítani segítséggel.	Számolás-mérés előkészítése 2/1
Nyomótechnikák	Gyöngyfűzés kicsi-nagy váltogatással, 2 szín váltogatásával.	Gyöngy, sor, kicsi, nagy. Színek. egyik, másik	Segítséggel próbálja meg ritmikusan váltogatni a gyöngyöket.	
Szűrőjátékok	Pecsételéssel, nyomdázással ritmikus sor képzése: formák, kör négyzet) színek (2 szín), vagy nagyság váltogatásával.	Sor kicsi-nagy színek, pl.: piros-kék egyik-másik	Segítséggel próbáljon ritmikus sort képezni.	
	Sorképzés és formaképzés azonos színű elemekből. Ritmikus sor képzése két szín váltogatásával. (gyöngymozaik, pöttyi)	Sor kicsi-nagy színek, pl.: piros-kék egyik-másik	Segítséggel próbáljon ritmikus sort képezni.	
3. Témakör: Papír formálása, alakítása		<i>Fejlesztendő kompetencia: Olló nyitása, csukása három ujjal.</i>		Óraszám: 26
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Gyűrés-simítás	Különböző papírfajták gyűrése, simítása. (labdák, gyümölcsök, hópehely stb..)	Tevékenység megnevezése. A papírfélék jellegzetes tulajdonságai: puha, kemény. A felhasznált papír színe. Elkészült tárgy, pl.:	Segítséggel alakítsa ki és nevezze meg a különböző tárgyakat. Segítséggel hajtsa végre a tevékenységet.	Játékra nevelés 1/1 Olvasás-írás előkészítése 1/4 Önkiszolgálás 2/4

Tépés	Csíktépés, papír-„csipetelés”	labda, alma <i>Csík, csipet témától függő elnevezése: eső, hó, stb.</i>	Segítséggel igyekezzon a pontos illesztésre.	
Hajtogatás	Egyszerű ráhajítás, átlóshajítás, élképzéssel.	Tevékenység: hajítás, hajtogatás	Együttműködéssel használja az ollót.	
Nyírás	Szabálytalan formák nyírása. Csíkvágás	Eszköz: olló Tevékenység: nyírás, vágás		
Ragasztás	A felsorolt módon kialakított papírdarabok egymás mellé helyezése ragasztás felületen	<i>ragasztó, ragasztás</i>	Segítséggel egymás mellé helyezze kívánt módon a papírdarabkákat.	
4. Témakör: Vizuális ábrázolás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Formakitöltés.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Festés	Nagy formák festése színes foltokkal. Előrajzolt formák kitöltése egy színnel, majd két színt használva. Színhasználat szabadon, majd kijelölt színekkel.	Eszközök: ecset, tál. Főbb színek: piros, kék, sárga, zöld	Segítséggel használni tudja a festés eszközeit. Megnevezésre felismerje a főbb színeket	Olvasás-írás előkészítése 2/4 2/5 Önkiszolgálás 2/2 2/4
Rajzolás	Vízszintes, függőleges vonalvezetés. Körökből és vonalakból különböző	Egyenes, kör és ezekből képzett egyszerű figurák felismerése,	Tudja segítséggel használni a rajzolás eszközeit.	

	állatfigurák, virág, ember ábrázolása, átrajzolás, rárajzolás, körülrajzolás beiktatásával. Homokrajz, aszfalrajz krétával. Zsírkréta papíron. Ceruzafogás gyakorlása.	<i>megnevezése.</i> A rajzolás eszközei.	Próbáljon meg egyszerű ember, állat, növény-ábrázolásokat létrehozni.	

Évfolyam: 3.

Cél:

Az alkotóképességet megalapozni a különböző ábrázoló- alakító tevékenységekben rejlő funkcióöröm motivációs hátterével. Kialakítani a kreatív önkifejezés igényét a vizuális művészetek eszköztárának felhasználásával.

Feladat:

Figyelem, feladattudat, észlelés és finommotorika fejlesztése.
A környezet látható és tapintható tulajdonságainak megfigyeltetése, tapasztalatgyűjtés.
A tantárgyhoz, tananyaghoz kapcsolódó eszközök megismerése és használata növekvő önállósággal.
Tantárgy-specifikus ismeretek, jártasságok elsajátítása.

Elvárt teljesítmény:

A tanuló képességeihez mérten igyekezzon elsajátítani a különböző ábrázoló- alakító technikákat.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés, félévenként szóbeli tájékoztatás, tanév végén írásbeli tájékoztatás minősítéssel. P.A.C. felmérés.

1. Témakör: <i>Formázások különböző anyagokból</i>		Fejlesztendő kompetencia: Gömbölyítés, lapítás.		Óraszám: 24
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Anyagvizsgálat érzékszervi tapasztalás útján	A tanuló környezetében található tárgyak tulajdonságainak megfigyelése manipuláció útján. Természeti képződmények megfigyeltetése séta alkalmával.	A természetben, és mesterséges környezetben található tárgyak formájának hasonlóságát kiemelve: gesztenye, labda: gömbölyű, faág, ceruza:	Figyelje meg segítséggel a természetes és mesterséges formák hasonlóságait.	Életvitel 3/3 Olvasás-írás előkészítése 3/4 3/5
Homok formázása	Vizes homokból formák készítése homokozó formák felhasználásával. Homokvár készítése	hosszúkás, stb. Homokozó eszközök és kialakított formák megnevezése. Tevékenységek: ás, szór, önt, stb.	Segítséggel végezze a tevékenységet.	
Hó formázása	Hógolyó, hóember készítése.	A hóemberen megfigyelhető testrészek.	Segítséggel egyszerű emberalakot készítsen.	
Gyurmázás (plasztilin, só-liszt gyurma, agyag formázása)	Gyúrás, puhítás, gömbölyítés, lapítás, hengerítés, mélyítés. Kúpos nyújtás. Elemek egymáshoz illesztése, emberalak.	Alakítás módjának megnevezése: gyúr, lapít, gömbölyít, stb. fő testrészek,	Segítséggel végezze a tevékenységet.	
Gipszmunka	Benyomkodott agyagba, és különböző gipszformákba gipsz öntése. Száradás után kiborítás.	Tevékenység: kever, önt, borít. Anyagtulajdonságok:		

		folyik-szárad-kemény folyékony,		
2. Témakör: Építés		<i>Fejlesztendő kompetencia: Összehangolt manipuláció két kézzel.</i>		Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Kirakás	Válogatás: forma, szín, nagyság szerint. Építőelemek egymás mellé, és egymásra helyezésével különböző térbeli alakzatok létrehozása (ház). Előrajzolt forma kirakása, kitöltése különböző anyagokkal. Pálcikák fektetése színváltogatással, formaképzéssel.	Főbb színek. Egyszerű formák: (kocka, gömb, tégl) kicsi-nagy Színek, formák, nagyság fogalmai. Elkészítendő tárgyak megnevezése, ékszerek megnevezése.	Építsen irányítással kockából tornyot, házat. Vonalhatárt tartva tölts ki az előrajzolt formát	Életvitel 3/1 Játékra nevelés 3/1 3/4 Olvasás-írás 3/3 3/4 3/5 Számolás-mérés 3/1
Fűzés	Gyöngyök felfűzése Válogatás forma, szín, nagyság szerint. Két, majd három tényező együttes felhasználásával karkötő, nyaklánc készítése.	Tevékenység megnevezése.	Irányítással ritmikus sor képzése.	
Nyomótechnikák	Pecsételés, nyomdázás során ritmikus sor képzése forma, szín, vagy nagyság válogatásával. 2, majd 3 változó tényezővel. Így agyagkép, csomagolópapír készítése.	Színek, formák, nagyság fogalmai. Elkészítendő tárgyak megnevezése. Tevékenység megnevezése.	Irányítással ritmikus sor képzése.	
Szűrőjátékok	Sor- és formaképzés a játék elemeiből. Ritmikus sor képzése 2, majd 3 változó elemmel.	Színek, formák, nagyság fogalmai. Elkészítendő tárgyak	Irányítással ritmikus sor	

	Alapformák kirakásával labda, virág, házikó, stb. kirakása.	megnevezése. Tevékenység megnevezése. <i>változó, váltakozó</i>	képzése.	
3. Témakör: Papír formálása, alakítása		<i>Fejlesztendő kompetencia: Eltérő tulajdonságú anyagokhoz kapcsolódó manipuláció.</i>		Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Gyűrés-simítás	Különböző papírfajták gyűrése, simítása különböző méretben.	Papírfajták tulajdonságai, elkészített tárgy, és tevékenység megnevezése.	Írányítással végezze a tevékenységet.	Életvitel 3/3 Játékra nevelés 3/1 Olvasás-írás előkészítése 3/4
Tépés	Előrajzolt formák tépése különböző méretben.	Nagyságra, formára vonatkozó fogalmak: csík, kör, kisebb, nagyobb, stb.. <i>differenciáltabb formák</i>	Segítséggel tépjen egyszerű formákat.	
Hajtogatás	Felező- és átlóshajtás gyakorlása, él képzése.		Segítséggel, pontos illesztéssel hajtson.	
Nyírás	Alapformák kivágása különböző méretben, és színben.	Alapformák megnevezése. Kisebb, nagyobb. Eszköz, tevékenység megnevezése.	Segítséggel vágjon ki egyszerű formákat.	
Ragasztás	A fenti technikákkal kialakított elemek illesztése, rögzítése. Ember, állat, növény ábrázolása.	Eszköz, tevékenység megnevezése. Ember, állat, növény részei.	Segítséggel illeszse a papírkép elemeit.	

4. Témakör: <i>Vizuális ábrázolás</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: Papírhatar betartása.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvart és javasolt fogalmak	Elvart teljesítmény	Tananyag koncentráció
Festés	Csökkenő nagyságú felületen különböző irányú egyenesek, körök festése. Egyenesek és körök segítségével egyszerű ábrázolások: ember, állat, növény. Ezek kifestése kijelölt színekkel. Festési gyakorlatok beiktatása tetszőleges színhasználattal fröcskölés, mázolás. Csomagolópapíron – közös munka. Beszélgetés az így készült képről.	Egyenesek irányára vonatkoztatva: álló, fekvő, egyszerű figurák megnevezése. Színek felismerése, megnevezése. Eszközök megnevezése. <i>A festék felvitelének módjára vonatkozó fogalmak. (fröcskölés, kenés, vagy mázolás, csorgatás, stb.)</i>	Használja segítséggel megfelelően a festés eszközeit. Képes legyen körök és egyenesek segítségével különböző élőlények, és tárgyak ábrázolására és megnevezésére. Kifestésnél igyekezzon a vonalhatár betartására. Próbáljon együttműködni közös alkotás elkészítésénél.	Életvitel 3/3 Olvasás-írás előkészítése 3/4 3/5 Számolás-mérés 3/1 3/5
Rajzolás	Álló, fekvő egyenes, kör, félkör, hullámvonal csökkenő nagyságú felületen. Egyenesekből és körökből állatok, emberek, növények, tárgyak rajzolása, színezése.	Pont, vonal, egyenes, hullámvonal megnevezése. Egyenesek iránya szerint (fekvő, álló) alapformák megnevezése (kör, háromszög, négyzet). Ezekből képzett figurák (ember, virág, ház, stb.) megnevezése. Eszközök	Segítséggel képes legyen megfelelő ceruzafogással egyenesek és körök rajzolására, ezáltal egyszerű figurák kialakítására. Színezésnél a vonalhatárt tartsa be.	

		megnevezése. Színek megnevezése.		

Évfolyam: 4.

Cél:

Az alkotóképességet fejleszteni a különböző ábrázoló- alakító tevékenységekben rejlő funkcióöröm motivációs hátterével.
A kreatív önkifejezés igényét kialakítani a vizuális művészetek eszköztárának felhasználásával.

Feladat:

Figyelem, feladattudat, észlelés és finommotorika fejlesztése.
A környezet látható és tapintható tulajdonságainak megfigyelése, tapasztalatok gyűjtése.
A tantárgyhoz, tananyaghoz kapcsolódó eszközök megismerése és használata növekvő önállósággal.
Tantárgy-specifikus ismeretek, jártasságok elsajátítása.

Elvárt teljesítmény:

A tanuló képességeihez mérten igyekezzon elsajátítani a különböző ábrázoló- alakító technikákat.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés, félévenként szóbeli tájékoztatás, tanév végén írásbeli tájékoztatás minősítéssel. P.A.C. felmérés.

1. Témakör: <i>Formázások különböző anyagokból</i>		Fejlesztendő kompetencia: <i>Egyszerű természeti formák reprodukálása.</i>		Óraszám: 24
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Anyagvizsgálat érzékszervi tapasztalás útján	A természetes és mesterséges környezet tárgyainak összehasonlítása. Felület, szilárdság, forma, méret alapján.	Felületre (sima-érdes), szilárdságra (kemény-puha), formára (kerek, hosszúkás), méretre (kicsi, nagy) vonatkozó	Irányítással hasonlítsa össze a természetes, és mesterséges tárgyakat.	Játékra nevelés 4/7 Olvasás-írás előkészítése 4/4 4/5

Homok formázása	Homokvár építése. Homokozó formák használata.	fogalmak. Tevékenység: hoz, visz, tesz, önt, borít, szór, ás, stb. <i>Építmény részei:</i> fal, ablak, ajtó	Irányítással építsen homokvárat.	
Hó formázása	Hóember készítése.	Emberi testrészek Ember, állat, növény részei.	Irányítással építsen hóembert.	
Gyurmázás (plasztilin, só-liszt gyurma, agyag formázása)	Alapelemek összeillesztésével emberalak készítés. Állatalakok ábrázolása jellegzetes jegyeik alapján. Gyümölcsöstál készítése.	Tevékenység, <i>anyagtulajdonság</i> , elkészült munka jellegzetességei.	Irányítással jellemző jegyeik alapján felismerhető ember, állat, növényábrázolásokat készítsen.	
Gipszmunka	Bekarcolt, benyomkodott agyaglapra gipsz öntése. Száradás után agyag eltávolítása.		Irányítással végezze a tevékenységet.	
2. Témakör: Építés		<i>Fejlesztendő kompetencia: Adott helyre rakodás.</i>		Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Kirakás	Egymásba helyezhető építőelemek használatával különböző térbeli építmények létrehozása. (Babaváros építés) Előrajzolt forma kitöltése különböző színű	Építmények megnevezése (ház, garázs, híd, stb.) <i>építmények részei</i> , Térbeli relációk (alá,	Önállóan építsen különféle építőjátékokból tagolt építményeket.	Életvitel 4/3 Játékra nevelés 4/4 Olvasás-írás 4/3 4/4 4/5

Fűzés	anyagokkal. Gyöngyfűzés alak, szín, nagyság variálásával.	mellék, fölé, stb.)		Számolás-mérés 4/1
Nyomótechnikák	Pecsételés, nyomdázás, forma, szín, nagyság váltogatásával. Szabad kompozíció, pl.: agyagkép.	Forma, szín, nagyság	Önállóan tudjon ritmikus sort képezni.	
Szűrőjátékok	Sor, és formaképzés a játék elemeiből. Ritmikus sor képzése.			
3. Témakör: Papír formálása, alakítása		<i>Fejlesztendő kompetencia: Adott forma nyírása, tépése.</i>		
		Óraszám: 15		
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Gyűrés-simítás	Különböző papírfajták gyűrése, és kisimítása (labda, golyó, hópihe, virágszirom)	Papírfajták tulajdonságai, elkészített tárgy, és tevékenység megnevezése.	Irányítással végezze a tevékenységet.	Életvitel és gondozási ismeretek 4/1
Tépés	Csíktépés. Egyszerű előrajzolt formák tépése. Megközelítőleg egyforma nagyságú papír darabkák kicsipkedése mozaikkészítés céljából.	Nagyságra, formára vonatkozó fogalmak. Tevékenység megnevezése. Kisebb, nagyobb, egyforma.	Önállóan tépjen megközelítőleg egyforma nagyságú papírdarabkákat.	Játékra nevelés 4/1 Olvasás-írás 4/4 Számolás-mérés 4/1
Hajtogatás	Felező, átlóshajítás gyakorlása. Harmonika hajítás.	Elkészítendő tárgy megnevezése (csákó, hajó, stb.)	Irányítással végezze a tevékenységet.	

Nyírás	Alapformák kivágása különböző méretben. Papírkép készítés céljából	Írányok, térbeli relációk. Tevékenység megnevezése. Formára, méretre vonatkozó fogalmak. Eszköz, tevékenység megnevezése. Kisebb, nagyobb, egyforma. Eszköz, tevékenység megnevezése. <i>Illesztéssel kapcsolatos fogalmak.</i>	Önállóan, vagy segítséggel vágjon ki egyszerű formákat.	
Ragasztás	A fent említett technikákkal kialakított elemek illesztése, és rögzítése. (tépett-gyúrt mozaik gyümölcs, tépett, vágott alapformákból figurák kialakítása)		Önállóan, vagy segítséggel illessze a papírkép elemeit.	
4. Témakör: Vizuális ábrázolás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Biztos színismeret és színhasználat.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Festés	Körökből, egyenesekből ember, állat, növényábrázolások megfelelő színhasználattal. Egyszerű figurális kompozíció készítése megadott témában. (ősz erdő, téli táj, virágos rét, család, stb..) Szabad festési gyakorlatok tetszőleges színhasználattal csomagolópapíron – közös munka.	Ábrázolt élőlények, tárgyak megnevezése, <i>részeik megnevezése.</i> Színek.	Segítséggel képes legyen a különböző élőlények, és tárgyak jellemző tulajdonságai alapján rájuk emlékeztető vizuális leképezésére alapformákból, egyenesekből. Együttműködjön közös alkotásnál.	Beszédfejlesztés 4/3 4/4 4/5 4/6 4/8 Számolás-mérés 4/1 4/5
Rajzolás	Ember, állat, növény, tárgy rajzolása, színezés. A figurák kompozícióba illesztése. (pl.: meseillusztráció,	Ábrázolt élőlények, tárgyak megnevezése, <i>részeik megnevezése.</i>	Segítséggel törekedjen különböző élőlények, és tárgyak jellemző	

	családrajz tájkép) színezés.	Színek.	tulajdonságai alapján rájuk emlékeztető vizuális leképezése. Színezésnél igyekezzen vonalhatárt tartani.	

Évfolyam: 5.

Cél:

Az alkotó- és befogadóképességet fejleszteni.
A kreatív önkifejezés igényét kialakítani a vizuális művészetek eszköztárának felhasználásával.
A felfedezés, a siker örömeivel a tanuló pozitív énképét kialakítani, önismeretét fejleszteni.
A tantárgy szemléletformáló hatása által a tanuló esztétikai érzékét fejleszteni.

Feladat:

Tárgyak, élőlények, jelenségek alapos megfigyelése.
A tantárgyhoz, tananyaghoz kapcsolódó eszközök megismerése és használata növekvő önállósággal.
Tantárgy-specifikus ismeretek, jártasságok elsajátítása.
Az önálló alkotótevékenység iránti igény kialakítása.

Elvárt teljesítmény:

A tanuló képességeihez mérten igyekezzen elsajátítani a különböző ábrázoló- alakító technikákat.
Törekedjen az ábrázolás- alakítás eszközeinek és anyagainak adekvát használatára.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés, félévenként szóbeli tájékoztatás. Tanév végén írásbeli tájékoztatás minősítéssel. P.A.C. felmérés.

4. Témakör: Vizuális ábrázolás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Eszközhasználat kellő nyomatékkal.</i>			Óraszám: 34
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Festés	Élőlények ábrázolásának gyakorlása, pontosítása jellemző jegyeik kiemelésével. Vízszintes és függőleges vonalvezetés összekapcsolásának gyakorlása csökkenő felületen. Szabad festési gyakorlatok.	Egyenesek iránya. testrészek <i>Ábrázolt tárgyak részei.</i> Színek	Irányítással pontosan kapcsolja össze a vízszintes és függőleges egyeneseket. A különböző élőlények rajza jellemző jegyeik alapján felismerhető legyen.	Beszédfejlesztés 5/3 5/4 5/5 5/6 5/8 Életvitel és gondozási ismeretek 5/6	
Rajzolás-színezés	Szögletes formák megjelenése – vízszintes és függőleges vonalvezetés pontos összekapcsolása. (pl.: ház, szánkó) Ember, állat és növényábrázolások gyakorlása. Rajzok természetű színezése.	Egyenesek iránya. Testrészek Lerajzolt tárgyak részei. Színek	Irányítással pontosan összekapcsolja a vízszintes és függőleges egyeneseket. A különböző élőlények rajza jellemző jegyeik alapján felismerhető legyen.		
5. Témakör: Komplex alakító tevékenység		<i>Fejlesztendő kompetencia: Funkcionális tárgy készítése.</i>			Óraszám: 40
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Tárgyak (játékok, képek) készítése jellemző jegyeik	Papírfűzés, szimmetrikus vágások. Színes papír kompozíció.	Eszközök, anyagok megnevezése.	Próbáljon meg egyszerű tárgyakat	Beszédfejlesztés 5/8	

alapján)	Gyufásdobozból játékok, bútorok készítése. Műanyag flakonból játéktárgyak készítése. Mozaikkép készítés különböző anyagokból. Tálak, tányérok, vázák készítése agyagból. Só-liszt gyurma ékszerek készítése. Egyszerű ünnepi dekorációk különböző anyagokból. (karton: Mikulás csizma, Színes papír: nemzeti zászló, fonal, papír: farsangi álarc, Krepp-papír: kokárda)	Elkészítés <i>részfolyamatainak</i> megnevezése. Az anyag tulajdonságaira vonatkozó fogalmak. Az elkészült tárgy megnevezése és <i>funkciójára vonatkozó</i> <i>fogalmak.</i>	készíteni együttműködéssel.	Életvitel és gondozási ismeretek 5/6

Évfolyam: 6.

Cél:

Az alkotó- és befogadóképességet fejleszteni.
A kreatív önkifejezés igényét kialakítani a vizuális művészetek eszköztárának felhasználásával.
A felfedezés, a siker örömeivel a tanuló pozitív énképét kialakítani, önismeretét fejleszteni.
A tantárgy szemléletformáló hatása által a tanuló esztétikai érzékét fejleszteni.

Feladat:

A környezet megfigyelésén, megismerésén keresztül a vizuális jelek megértése és kreatív használata.
A tantárgyhoz, tananyaghoz kapcsolódó eszközök megismerése és használata növekvő önállósággal.
Tantárgy-specifikus ismeretek, jártasságok elsajátítása.
Az önálló alkotótevékenység iránti igény kialakítása.

Elvárt teljesítmény:

A tanuló képességeihez mérten igyekezzon elsajátítani a különböző ábrázoló- alakító technikákat.
Törekedjen az ábrázolás- alakítás eszközeinek és anyagainak adekvát használatára.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés, félévenként szóbeli tájékoztatás. Tanév végén írásbeli tájékoztatás minősítéssel. P.A.C. felmérés.

4. Témakör: Vizuális ábrázolás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Választott technika tökéletesítése.</i>			Óraszám: 34
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Festés	Természeti környezetünk ábrázolása a színek kifejezőerejének hangsúlyozásával. (ősz: levélhullás, eső tél: havazás, stb.) Szabad festési gyakorlatok különböző festékviteli módok, egyéni és közös munka.	Évszakok, <i>természeti jelenségek</i> , színek, hangulatok.	Használja irányítással megfelelően a színeket.	Beszédfejlesztés 6/3 6/4 6/5 6/6 6/8 Életvitel és gondozási ismeretek 6/6	
Rajzolás-színezés	Ember és állatábrázolások gyakorlása. Fej, test, végtagok feltüntetése. Iránykülönbségek érzékeltetése. Virágok ábrázolása sematikusan. Színezés, különböző technikákkal. Tematikus ábrázolások gyakorlása.	Élőlények testrészeinek megnevezése. Térbeli elrendeződésre vonatkozó fogalmak.	Próbáljon irányítással tematikus ábrát készíteni.		
5. Témakör: Komplex alakító tevékenységek		<i>Fejlesztendő kompetencia: Aktualításra figyelés a tárgyak készítésekor.</i>			Óraszám: 40
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Tárgyak (játékok, képek) készítése jellemző jegyeik alapján	Természeti anyagok felhasználásával (levelek, ágak, termények, stb.) kompozíció készítése ragasztással. Papírfüzér készítés. Színes papír kompozíció. Krumpli nyomda készítése és felhasználása dekorációs célra (csomagolópapír, díszszalvéta). Tojásdíszítés	Eszközök, anyagok megnevezése. <i>Elkészítés részfolyamatainak megnevezése.</i> Az anyag	Együttműködéssel készítsen egyszerű tárgyakat.	Beszédfejlesztés 6/8 Életvitel és gondozási ismeretek 6/6	

	különböző technikával. Agyag és só-liszt edények készítése, díszítése különböző technikákkal. (Pecsételés, karcolás rátett díszítés, festés.) Agyagbaba készítés. Agyagállatok készítése.	tulajdonságaira vonatkozó fogalmak. Az elkészült tárgy megnevezése és funkciójára vonatkozó fogalmak.		

Évfolyam: 7.

Cél:

Az alkotó- és befogadóképességet fejleszteni.
A kreatív önkifejezés igényét kialakítani a vizuális művészetek eszköztárának felhasználásával.
A felfedezés, a siker örömeivel a tanuló pozitív énképét kialakítani, önismeretét fejleszteni.
A tantárgy szemléletformáló hatása által a tanuló esztétikai érzékét fejleszteni.

Feladat:

A környezet megfigyelésén, megismerésén keresztül a vizuális jelek megértése és kreatív használata.
A tantárgyhoz, tananyaghoz kapcsolódó eszközök megismerése és használata növekvő önállósággal.
Tantárgy-specifikus készségek fejlesztése.
Az önálló alkotótevékenység iránti igény kialakítása.

Elvárt teljesítmény:

A tanuló képességeihez mérten igyekezzon elsajátítani a különböző ábrázoló- alakító technikákat.
Törekedjen az ábrázolás- alakítás eszközeinek és anyagainak adekvát használatára.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés, félévenként szóbeli tájékoztatás. Tanév végén írásbeli tájékoztatás minősítéssel. P.A.C. felmérés.

4. Témakör: Vizuális ábrázolás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Élmények megjelenítése.</i>			Óraszám: 40
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Festés	Természeti képződmények és jelenségek ábrázolása. Színek kifejezőerejének hangsúlyozása. Színek tanulmányozása hangulat és érzelmek kifejező szempontból. Szabad festési gyakorlatok egyéni és közös munka.	Természeti jelenségekkel kapcsolatos fogalmak bővítése. <i>Érzelmekkel, hangulatokkal kapcsolatos fogalmak körének bővítése.</i> A tárgyi környezet elemeinek megnevezése.	Fedezze fel irányítással az összefüggést a színek és érzelmek között.	Életvitel és gondozási ismeretek 7/6 Környezet és egészségvédelem 7/1 7/3	
Rajzolás-színezés	Környezetünk tárgyainak lerajzolása, színezése. Egy-egy élmény megörökítése emberalakkal, tárgyakkal megfelelő térbeli elrendezéssel. Élőlények differenciáltabb ábrázolása.	<i>Élőlények testfelépítésével kapcsolatos fogalmak körének bővítése.</i>	Próbálja meg irányítással saját élményeit rajzos formában megjeleníteni.		
5. Témakör: Komplex alakító tevékenységek		<i>Fejlesztendő kompetencia: Tervezés és megvalósítás.</i>			Óraszám: 40
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Komplex alakító tevékenységek	Száritott növények festése mártással, csokorrendezés.	Anyagok, eszközök. Elkészítendő tárgy.	Irányítással készítsen egyszerű tárgyakat.	Életvitel és gondozási	

	Gyümölcsnyomda (félbevágott alma, körte, textilfestékekbe mártva.) Díspárna-varrás, kitömés festett textíliából. Agyagedények készítése, festése. Só-liszt fali díszek évszakra jellemző motívumokkal és színekkel. Farsangi álarc készítése, díszítése. Préselt virág kompozíció.	Elkészítés <i>részfolyamatai.</i> Évszakok jellemzői. <i>Ünnepi jellegzetességek.</i>		ismeretek 7/6 Társadalmi ismeretek 7/3	
6. Témakör: Népünk művészete		<i>Fejlesztendő kompetencia: Régi korok életének megismerése tárgyain keresztül.</i>			Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Népművészeti alkotások szemlélése	Helyi tájházak, néprajzi gyűjtemények megtekintése (pl. Néprajzi Múzeum - Budapest, Szabadtéri Néprajzi Múzeum - Szentendre) Néprajzi, népművészeti albumok szemlélése.	Hímzés, faragás, szövés, fazekasság	Irányítással ismerkedjen meg néhány népművészeti alkotással.	Életvitel és gondozási ismeretek 7/1 7/6 Társadalmi ismeretek 7/2	
7. Témakör: Elemi ismeretek művészeti alkotásokról		<i>Fejlesztendő kompetencia: Posztterek közül kedvenc kiválasztása és felrakása a környezet szépítésére.</i>			Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Művészeti alkotások szemlélése	Múzeumlátogatás művészeti kiadványok, albumok nézegetése, beszélgetés az alkotásokról.	Festészet, szobrászat. Egyszerű esztétikai fogalmak.	Irányítással nézegessen művészeti alkotásokat.	Kommunikáció 7/5 Számítógépes ismeretek 7/3 7/4	

Évfolyam: 8.

Cél:

Az alkotó- és befogadóképességet fejleszteni.
A kreatív önkifejezés igényét kialakítani a vizuális művészetek eszköztárának felhasználásával.
A felfedezés, a siker örömeivel a tanuló pozitív énképét kialakítani, önismeretét fejleszteni.
A tantárgy szemléletformáló hatása által esztétikai érzékét fejleszteni.

Feladat:

A környezet megfigyelésén, megismerésén keresztül a vizuális jelek megértése és kreatív használata..
A tantárgyhoz, tananyaghoz kapcsolódó eszközök megismerése és használata növekvő önállósággal.
Tantárgy-specifikus készségek fejlesztése.
Az önálló alkotótevékenység iránti igény kialakítása.

Elvárt teljesítmény:

A tanuló képességeihez mérten igyekezzon elsajátítani a különböző ábrázoló- alakító technikákat.
Törekedjen az ábrázolás- alakítás eszközeinek és anyagainak adekvát használatára.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés, félévenként szóbeli tájékoztatás. Tanév végén írásbeli tájékoztatás minősítéssel. P.A.C. felmérés.

4. Témakör: <i>Vizuális ábrázolás</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: Természetábrázolás.</i>		Óraszám: 40
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Festés	Természeti képződmények, jelenségek ábrázolása. Jelentős események (pl.: ünnepek), Személyes élmények (család, hétvégi program) megörökítése. Szabad festési gyakorlatok. Színkeverés: piros-kék, piros-sárga, kék-sárga. Az élővilág és tárgyi környezet elemeinek	Természeti környezettel kapcsolatos <i>fogalmak körének bővítése.</i> Ünnepi szimbólumok.	Végezze el a feladatokat növekvő önállósággal.	Életvitel és gondozási ismeretek 8/6 Környezet és egészségvédelem 8/1 8/3

Rajzolás-színezés	differentiáltabb ábrázolása tematikusan élmények alapján, többféle technikával.	Természeti és tárgyi környezettel kapcsolatos fogalmak körének fokozatos bővítése.	Növekvő önállósággal végezze el a feladatokat.	
5. Témakör: Komplex alakító tevékenységek		<i>Fejlesztendő kompetencia: Kreatív anyagválasztás.</i>		Óraszám: 40
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Anyagvizsgálat Tárgyak (játékok, képek) készítése	Anyagok válogatása anyagfajták és használhatóság szerint. Őszi falevél kompozíció. Gesztenyebábok. Terménymozaik. Agyagedények készítése. Babaház készítés kartondobozból. Bababútor különböző dobozokból. Fonalbábu készítés. Ujjbáb pingpong labdából.	Az anyagok tulajdonságaira vonatkozó <i>fogalmak</i> körének bővítése. Anyagok, <i>részfolyamatok</i> , elkészült tárgy és rendeltetése.	Irányítással ismerje fel és válogassa szét a különböző anyagfajtákat. Irányítással készítsen egyszerű tárgyakat.	Életvitel és gondozási ismeretek 8/6
6. Témakör: Népünk művészete		<i>Fejlesztendő kompetencia: Lakókörnyezetében fellelhető népművészeti alkotások keresése.</i>		Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Népművészeti alkotások szemlélése	Látogatás népművészeti gyűjtemények helyszínén. Helyi tájházak, néprajzi gyűjtemények megtekintése (pl. Néprajzi Múzeum - Budapest, Szabadtéri Néprajzi Múzeum - Szentendre).	Hímzés, faragás, fazekasság, szövés, fonás, mézesbáb. Népi mestersegek megnevezése, <i>alapanyagai</i> .	Irányítással szemléljen népművészeti alkotásokat.	Kommunikáció 8/5 Életvitel és gondozási ismeretek 8/1 8/6 Társadalmi ismeretek 8/2

7. Témakör: <i>Elemi ismeretek művészeti alkotásokról</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: Művészeti alkotások közül kedvenc kiválasztása indoklással.</i>		Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Művészeti alkotások szemlélése	Múzeumlátogatás, képzőművészeti albumok nézegetése, beszélgetés az alkotásokról.	Festészet, szobrászat, építészet <i>jellegzetességei.</i>	Irányítással szemléljen művészeti alkotásokat.	Kommunikáció 8/5 Számítógépes ismeretek 8/3 8/4

Tánc- és drámajáték Évfolyam: 3-8.

Cél

- Kibontakoztatni együttműködő képességét az önfegyelemre, fegyelmezett viselkedésre nevelés közben.
- Fejlesztani esztétikai érzékét, gazdagítani érzelmeit.
- Olyan élményeket nyújtani, melyek a személyiség egészére fejlesztő hatásúak.
- Mozi-, színház-, koncert-, cirkusz előadásokat megtekinteni, a kulturált viselkedési szokásokat elsajátítani, az élményeket társakkal megosztani és feldolgozni.
- Segíteni a sérült és ép emberek közötti kapcsolat kiépítését.

Feladat

- Kommunikációs fejlesztés (verbális és nonverbális készségek, és a testbeszéd értelmezése).
- Illusztrációk (filmrészletek, képek, szövegek) segítségével viselkedési formák megismerése, a pozitív viselkedés segítése, a negatív viselkedés kezelése.
- Szituációs gyakorlatok segítségével hétköznapi helyzetek gyakorlása.
- Társas készségek fejlesztése.
- Versek, dalok, rövid szöveg szöveghű felelevenítése, koreográfiák emlékezetben tartása és előadása egyénileg, és társakkal, kisebb és nagyobb közönség előtt.
- Az egyéni- és csoportos előadások dokumentálásával a fejlődés nyomon követése, kép- és hangfelvétel készítésével.

Elvárt teljesítmény:

- Ismerje meg saját testét, mozgásproblémáit, ha van, segítséggel igyekezzen korrigálni.
- Tudjon eligazodni valós helyzetekben szituációs gyakorlatok, minták alapján.
- Tanuljon meg verseket, dramatizált meséket, történeteket, vegyen részt azok előadásaiban, az előadások előkészítésében.
- Érzelmi azonosulás, ráhangolódás az ünnepekhez, a hagyományokhoz, a kapcsolódó szokásokhoz, a lakóhelyhez, a szülőföldhöz, és a hazához.
- Rendszeresen tekintsen meg különböző műfajú színházi előadásokat.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés. Félévkor szóbeli tájékoztatás, év végén szöveges értékelés. Az értékelés jellemzi a gyermekek önállóságát a feladatok elvégzésében, a tanult dalok ismeretét, a mozgásos feladatok elvégzésének kivitelezését, mozgáskoordináltságuk mértékét.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt órakeret

Évfolyamok	3	4.	5.	6.	7.	8.
Heti óraszám	1	1	1	1	1	1
Éves óraszám	37	37	37	37	37	37

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1. Szituációs gyakorlatok	12	12	12	8	9	9
2. Drámajáték	13	13	13	14	16	8
3. Tánc	12	12	12	15	12	20

Évfolyam: 3.

Cél:

Törekedni a beszéd érthetőségére, alaki tisztaságára.
 Elsajátítani egyszerűbb zenés-mozgásos gyakorlatokat.
 Feltárni a testtartási és mozgási anomáliákat, javító gyakorlatokat végezni.

Feladat:

Vers, mondóka, ének tanulása.
 A mozgás és a zene összehangolása (stilizált mozgások).
 Komplex kommunikációfejlesztés a drámapedagógia eszközeivel.

Elvárt teljesítmény:

Egyszerűbb, ritmusos mozgásokat tudjon utánzással elvégezni.
 Ismerje meg saját testét, mozgásproblémáit segítséggel igyekezzon korrigálni.
 Tudjon részt venni játékos improvizációkban.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés. Félévkor szóbeli tájékoztatás, év végén szöveges értékelés

1. Témakör. <i>Szituációs gyakorlatok</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: Érintéssel járó játékok.</i>		Óraszám: 12
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Szituációs játékok. Ismerkedő, kapcsolatteremtő játékok.	A gyermekek a legalapvetőbb információkat közlik magukról.	Név, cím <i>születési idő</i>	Tudjon alapvető adatokat közölni magáról.	Ének-zene 3/1 3/3 Játékra nevelés 3/1
Ritmusfejlesztés. Kiszámoló	Ritmus megfigyelése. Hangsúlyozott ritmussal kiszámoló mondókák mondogatása.	Ritmus, egyenletes lüktetés.	Adja vissza a ritmust tapssal, stb.	
Dalok gesztusokkal kísérvé.	Ti csak esztek..., Katalinka...	A dalok szövegeiben	Tanuljon új dalokat.	

Zenehallgatás.	Esik az eső..., Én kis kertem..., stb. Zenére spontán mozgás tetszés szerint (pl.: a Kalácsa együttes felvételei.)	előforduló új szavak. Zenekar, zenész.	Ismerjék fel a többször hallott zenedarabokat.	
2. Témakör: Drámajáték		<i>Fejlesztendő kompetencia: Mozgásutánpótlás szereppel.</i>		Óraszám: 13
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Beszédképesség fejlesztő játékok, és egyszerűbb mozgással kísért mondókák	A gyerekek felelgetős énekeket tanulnak: pl. Hol jártál...? Hogy a csibe, hogy? stb.	A mondóka szavai.	Adjon elő önállóan mondókat.	Beszédfejlesztés 3/1 3/3 Ének-zene 3/1
Mozgáskoordinációs játékok.	Lépkedjünk úgy, mint az óriások, törpék, nyulak, békák, gólyák, stb.	óriás, törpe, nyúl, béka, gólya	Hajtson végre mozgáskoordinációs feladatokat.	Játékra nevelés 3/1 3/3 Mozgásnevelés 3/3
3. Témakör: Tánc		<i>Fejlesztendő kompetencia: Mozgásminták, mozgássorok másolása.</i>		Óraszám: 12
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
A testséma megtanulása. (Alexander módszer elemeit felhasználva).	A test megfigyelése.	A testrészek: fej, nyak, váll, kar, stb.	Utasításra vegyen fel helyes testhelyzetet.	
Testhelyzetek. Rendgyakorlatok.	A testhelyzetek gyakorlása. Rendgyakorlatok gyakorlása. Utasításra feladat végrehajtása.	Testhelyzetek: ülés, állás, járás, futás, sorakozás, vigyázzállás, köralakítás.	Tanulja meg a rendgyakorlatokat.	Beszédfejlesztés 3/1 3/3 Ének-zene 3/1
Utánzó mozgások.	Utánzó mozgások pontos visszaadása. Koordinációs, egyensúlygyakorlatok.	óriás, törpe, gólya, kutya cica, mackó	Tanulja meg az utánzó mozgásokat.	Játékra nevelés 3/1 Mozgásnevelés 3/1
Táncos gyermekjátékok.	A játék mozdulatainak, szövegének elsajátítása, eljátszása egyre nagyobb aktivitással. Pl. Ég a gyertya, Körben áll egy kislányka, Hopp Juliska, hopp Mariska..., stb.	ritmus, zene, tánc.	Sajátítsa el egyszerűbb lépéseket.	

Évfolyam: 4.

Cél:

Rövid szöveget, párbeszédet értelmezni, előadni.
Elsajátítani egyszerűbb zenés-mozgásos gyakorlatokat, táncokat.
Feltárni a tanulók testtartási, mozgási anomáliáit, és javító gyakorlatokat végeztetni.

Feladat:

Komplex mozgás és kommunikációs fejlesztés megvalósítása.
Tantárgyak keretein belül tanult ismeretek bővítése a mozgás és a zene összehangolása.
A drámapedagógia alapvető elemeinek alkalmazása.

Elvárt teljesítmény:

Egyszerűbb, ritmusos mozgásokat tudjon elvégezni.
Ismerje meg saját testét, mozgásproblémáit segítséggel igyekezzon korrigálni.
Vegyen részt csoporton belüli szereplésekben.
Tudjon részt venni játék improvizációkban.
Kapcsolódjon be a közös munkába.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés. Félévkor szóbeli tájékoztatás, év végén szöveges értékelés

1. Témakör. Szituációs gyakorlatok		Fejlesztendő kompetencia: Zaj – zene – hangerő fogalmak tisztázása.		Óraszám: 12
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Szituációs játékok. Ismerkedő, kapcsolatteremtő játékok. Bizalomjáték.	A gyermekek a legalapvetőbb információkat közlik magukról. Bekötött szemmel társak felismerése hang, tapintás alapján.	név, cím születési idő elváltoztatott hang,	Tudjon alapvető adatokat közölni magáról. Legyen aktív közreműködő.	Beszédfejlesztés 4/1 4/8 Ének-zene 4/1 4/2 4/3 Játékra nevelés 4/1
Szerepjáték (pl.: várjuk a Mikulást, vagy én	Jelmezek, kellékek segítségével foglalkozások,	jelmez, kellék, képzelet,		

vagyok a Mikulás helyzetek eljátszása, ismert mesehősök és rövid meserészletek).	mesehősök, állatok megjelenítése.			
2. Témakör: Drámajáték		<i>Fejlesztendő kompetencia: Szereplési vágy.</i>		
		Óraszám: 13		
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Beszédkésztség fejlesztő játékok.	Egyszerűbb mondókák elmondása utasítások szerint (suttogva, hangosan, lassan, gyorsan, stb.)	A mondóka szavai	Adjon elő önállóan mondókákat.	Beszédfejlesztés 4/1 4/3
Mozgáskoordinációs játékok.	A gyerekek felelgetős énekeket tanulnak: pl: Hol jártál...?Én elmentem a vásárba fél pénzen... Lépkedjünk úgy, mint az óriások, - törpék, - nyulak, - békák, - gólyák, stb.	óriás, törpe, nyúl, béka, gólya,	Hajtson végre mozgáskoordinációs feladatokat.	Ének-zene 4/1 Játékra nevelés 4/1 4/3 Mozgásnevelés 4/3
Felelgetős (dramatizált) játékok.	Hogy a csibe., Hova mégy te.,	kérdés, felelet,	Tudjon szerepjátékot játszani együttműködéssel.	
Mese dramatizálása	Választott több szereplős mese eljátszása jelmez, kellék, díszlet, bábok stb. készítésével együtt. (pl.: Kismalac és a farkas, A kiskakas gyémánt félkrajcárja, stb.)	Az előadással kapcsolatos kifejezések, az aktuális szöveg ismeretlen szavai, fogalmai.	Vállaljon feladatot.	
3. Témakör: Tánc		<i>Fejlesztendő kompetencia: Mászás keresztezett karral-lábbal.</i>		
		Óraszám: 12		
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
A testséma megtanulása. (Alexander módszer). Testhelyzetek. Gimnasztikai gyakorlatok.	A test megfigyelése. A testhelyzetek gyakorlása. Kartartások. Állások. Ülések. Fekvések. Kéz- és lábtámaszok.	testrészek: fej, -nyak, -váll, -kar, stb testhelyzetek: ülés, állás, járás, -futás. nyújtott ülés törökülés, térdelés, hanyatt-, és	Nevezze meg a test részeit. Utasításra vegyen fel helyes testhelyzetet. Végezze el pontosan a gimnasztikai	Beszédfejlesztés 4/1 4/3 Ének-zene 4/1 4/3 Játékra nevelés 4/1 Mozgásnevelés 4/1 4/3

Rendgyakorlatok. Légző gyakorlatok.	Rendgyakorlatok gyakorlása. Utasításra feladat végrehajtása. A helyes légzés gyakorlása. A légzőszervek megismerése.	hason fekvés, támasz. sorakozás, vigyázzállás köralakítás, futás tüdő, has, levegő belégzés, kilégzés	gyakorlatokat. Tanulja meg a rendgyakorlatokat. Figyelje meg és gyakorolja a helyes légzést.	
Utánzó mozgások.	Utánzó mozgások pontos visszaadása. Koordinációs, egyensúlygyakorlatok.	óriás, törpe, gólya, kutya cica, mackó	Tanulja meg az utánzó mozgásokat.	
Énekes-táncos körjátékok	Fehér liliomszál, Most viszik, most viszik., Kecske van a kiskertben..., A gazda rétre megy.,	A szabályokkal kapcsolatos fogalmak értelmezése.	Tudja a dal szövegét mozgással összekötni.	
Egyszerű tánclépések	Rida jobbra-balra utánzással. Zárt rida: kis térdhajlítással előre. Keresztbe lépés és féltalpon oldalt lépés.	keresztbe, oldalt, jobbra, balra,	Együttműködéssel utánozza a lépéseket.	

Évfolyam: 5.

Cél:

A szép mozgás iránti igényt felkelteni.

Drámajátékokat tanulni, és előadni.

Ismerkedni az ünnepekkel, és saját műsorral hozzájárulni az ünnepléshez.

Feladat:

Érzékelő-, ritmus- és fantáziagyakorlatok végzése.

Mozgással egybekötött beszéd és ritmusgyakorlatok végzése önállóan.

A koncentráció intenzitásának fokozatos növelése.

Közönség előtti szereplés.

Elvárt teljesítmény:

Önként, aktívan vegyen részt a készségfejlesztő gyakorlatokban, közös tánc- és szituációs játéokban.
Legyen képes kapcsolatot tartani társaival.
Vegye észre a metakommunikáció jelzéseit.
Egyszerű utasításokat hajtson végre.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés. Félévkor szóbeli tájékoztatás, év végén szöveges értékelés.

1. Témakör: <i>Szituációs gyakorlatok</i>		Fejlesztendő kompetencia: <i>Hangerő, illetve tempó váltogatása adott jelre.</i>			Óraszám: 12
Tananyag	Tanulói tevékenység		Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Utánzó mozgások. Tükör játék. Mozgáskoordinációs játékok. Ügyességi játékok (érzékelő gyakorlatok). Szituációs játékok, egyszerű helyzetek megjelenítése pl.: fáj a torkom, nem tudok beszélni, de éhes vagyok, álmos vagyok stb.: hogy tudom megmutatni hang nélkül?).	Pontos utánzó mozgások végzése, szerepcserével (pl. tükör előtt végzett cselekvések imitálása – fésülködés, fogmosás,- társ gesztusainak, mimikájának utánzása) Szembekötödsdi. Érzékelő játékok sötétben (tájékozódás hang, illat, tapintás segítségével). Hol ketyeg? Babkeresés. Csöndben add tovább. Helyzetek elemzése, a megvalósítás értelmezése, bírálata, ki oldotta meg legjobban a feladatot?		utánzás, lehajolás nyújtózkodás, érintés puha, kemény, ragadós, sima, <i>érdes, illatos, hangos-közei, halk-távoli,</i> ketyegés, nesz, helycsere Az adott helyzet szavai.	Ügyeljen a pontosságra Tudjon tájékozódni ismert térben. Tudjon egyszerű szavakkal helyzeteket elemezni.	Beszédfejlesztés 5/1 5/8 Ének-zene 5/2 5/3 5/4 Mozgásnevelés 5/1 5/3
2. Témakör: <i>Dramajáték</i>		Fejlesztendő kompetencia: <i>Egymás meghallgatása.</i>			Óraszám: 13
Tananyag	Tanulói tevékenység		Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Beszédképesség – kommunikáció fejlesztése.	Saját egyszerű élmények elmondása,		Az élményekkel	Tudjon a maga szintjén	Beszédfejlesztés 5/1

Készségfejlesztő gyakorlatok. Dramatikus improvizációk. Ünnepkörökkel (Mikulás, Karácsony, Farsang, Húsvét) kapcsolatos népszokások, szertartásjátékok egyszerűsített elemeinek megjelenítése. Az ünnepek lényege. Az ünneplés módja.	megjelenítése. Helyzetek elemzése. Mozgáselemek megtanulása. Mikulásvárás, Betlehemezés, farsangi jelmez-, álarckészítés, téltemetés, húsvéti locsolkodás, hímes tojás készítése, átadása. Az ünnepekkel kapcsolatos dalok, versek, szokások, viselkedés megbeszélése, megélése.	összefüggő új szavak. forgás, lépés, lendítés Mikulás, Télapó, Karácsony – Jézus, Farsang, bál, Húsvét, nyúl, tojás, és ami a szokásokkal összefügg	információkat közölni. Tudjon különbséget tenni az ünnepek között.	5/8 Ének-zene 5/1 5/3 Mozgásnevelés 5/1 5/3
3. Témakör: Tánc		<i>Fejlesztendő kompetencia: Zene és mozgás összehangolása.</i>		Óraszám: 12
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Tánc-improvizáció. Mozgás zenére. Néptáncok egyszerű lépései. Pl.: Egy lépéses csárdás: oldalt lépés + fél súllyal zárás, ismétlés ellenkező lábbal. Táncos, énekes gyermekjátékok. Aerobik.	Tánc zenére. Önálló ötletek bemutatása. Egyszerű tánclemek kombinációja. A tanult lépések gyakorlása különböző zenére, énekkísérettel. A gyermekjátékok megfigyelése, utánzása. Pl.: Itthon vagy-e hidas-mester? Most viszik, most viszik Danikáné lányát., Tüzet vittem, elejtettem..., Gyertek haza ludaim.. Koncentrációs gyakorlatok.	utánzás, egyedül lépés, forgás kettőt jobbra, kettőt balra guggolás, ugrás, forgás A gyermekjátékokban előforduló fogalmak, és a szabályok tisztázása. törzs, láb, kar, fej	Segítség nélkül mutassa be a tanultakat. A tanult táncleéseket önállóan mutassa be. Tudjon együtt énekelni, táncolni társaival. Figyeljen, hogy mozgása összhangban legyen a zenével.	Ének-zene 5/1 5/3 Mozgásnevelés 5/2 5/3 5/6

Évfolyam: 6.

Cél:

A gyermek és a művészet kapcsolatát megalapozni.

Fejlesztani az érzékszervi, mozgáskoordinációs, pszichikus, fiziológiai képességeket egyéni sajátosságokhoz igazodva.

A játék-, mozgás-, ritmus- és társas együttlétet, a szereplési vágyat kielégíteni.

Feladat:

A fejlesztési és terápiás követelmények megvalósítása:

Zenei képesség fejlesztése.

Mozgáskultúra fejlesztése.

Dramatikus képesség fejlesztése.

Az aktivitás fejlesztése, aktív részvétel a játékokban.

Beszédgyakorlatok végzése.

Koncentráció és lazítás.

Elvárt teljesítmény:

Végezze egyre biztosabban a beszédgyakorlatokat.

Adjon elő egyszerűbb mozdulatokat, táncokat.

Vegyen részt a közös munkában.

Játsszon szituációs játékokat.

Legyen képes szóbeli, és gesztusok általi kommunikációra.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés. Félévkor szóbeli tájékoztatás, év végén szóveges értékelés.

1. Témakör: <i>Szituációs gyakorlatok</i>		<i>Fejlesztendő kompetencia: Egymásra figyelés</i>		Óraszám: 8
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Beszédritmus- és tempót érzékeltető gyakorlatok.	Ritmusfejlesztés adott jelre. A ritmus és a szöveg egymásra hatása.	mérőütés, ritmustaps, hadarás, nyújtás,	Értse meg, és hajtsa végre a feladatokat.	Beszédfejlesztés 6/1 6/8

Érzékelésfejlesztő gyakorlatok. Szituációs játékok. Egyszerű hétköznapi helyzetek eljátszása. Beszédkészség, kommunikáció fejlesztése.	Színek-árnyalatok (színcápa), színek, hangulatok Páros gyakorlatok, megbeszélte helyzetek, egyéni megoldások: moziban, boltban, közlekedési eszközökön, otthon, az osztályban (a látottak megbeszélése, értékelése). Saját élmények elmondása.	szomorúság, vidámság, Helyzetekkel kapcsolatos új szavak: jegy, ülés, jegyszedő, sor, vászon. A felmerülő új fogalmak tisztázása.	Tudja előadni a vele történeteket érthetően, tudjon indokolni.	Ének-zene 6/1 6/3 Mozgásnevelés 6/1 6/3
2. Témakör: Drámajáték		<i>Fejlesztendő kompetencia: Törekvés a helyes testtartás kialakítására.</i>		Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Készségfejlesztő gyakorlatok. Emlékezet-, fantázia-fejlesztő játékok rendszeres eljátszása, fejlesztése. Jeles ünnepek, és a kapcsolódó szokások, szertartásjátékok továbbfejlesztése, bővítése. Kiválasztott mese előadása.	Helyzetek elemzése. Mozgáselemek megtanulása. Pl.: Holnap, ha hozzád indulok...és Ha majd megérkezem hozzád... játékok játszása. Utánzás. A történetek ismerete. Az ünnepekre műsorokkal készülés, ünnepélyeken előadása. Szereposztás, díszlet, jelmez, maszk, báb készítése. A kész előadás bemutatása közönség előtt. A tanulságok levonása, a bírálat megszívlelése.	képzeld el, emlékezz rá, újév, vízkereszt, siker, kudarc, bírálat, próba, előadás, közönség, közreműködés,	Alakuljon ki rendszeresség a munka során. Vegyen részt közös produkcióban.	Mozgásnevelés 6/2 6/3 6/6
3. Témakör: Tánc		<i>Fejlesztendő kompetencia: Keresztezett kézfogással együtt mozgás társakkal.</i>		Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Helyes testtartási gyakorlatok. (Alexander – módszer).	Helyes testtartás: ülve, állva, séta közben, futás közben.		Hajtsa végre pontosan a feladatokat.	Beszédfelkészítés 6/1 6/8

Népi játékok. Néptánc. Kétlépéses csárdás megtanulása	Egyszerű tánclépések megtanulása, variálása. Tánc énekes és hangszeres zenére. Táncelemek egyszerűbb kombinációja.	táncos, táncosnő lépés, forgás, pörgés oldalt lépés, mellé lépés	Vegyen részt közös táncban. Élje át a tánc örömét.	Ének-zene 6/1 6/3 Mozgásnevelés 6/1 6/3
Táncos feladatok zenére. Improvizáció.	A tánc megfigyelése, eltáncolása. Mozgáselemek megtanulása.	jobb, bal dobbant, koppant fordul, ugrik szabad, nincs kedvem táncolni,	Vállaljon fellépést, szereplést a tanultak alapján. Legyen igénye a kultúrált szórakozásra.	
Ismertebb társastánc egyszerűbb lépései (pl.: keringő).	Iskolai táncos rendezvényekre felkészülés az udvariassági szokások gyakorlásával (felkérés, viselkedés tánc közben).			
Aerobik.	Táncos gimnasztika.	<i>combgyakorlatok</i> <i>hasizomgyakorlatok</i> <i>hátizom gyakorlatok</i>	A feladatot pontosan hajtsa végre.	

Évfolyam: 7.

Cél:

Megismerni táncokon, irodalmi alkotásokon keresztül a világot, segítséggel tudjon eligazodni abban.
Kommunikációs helyzeteket gyakorolni.

Feladat:

Beszédkésztség fejlesztése.
Mozgáskésztség fejlesztése.
Táncok tanulása.
Az ünnepek értelmezése.

Elvárt teljesítmény:

Vegyen részt önként a csoportos produkciókban.
Legyen képes az együttműködésre, szabályok betartására.
Tudjon eligazodni a valós helyzetekben szituációs gyakorlatok, minták alapján.

Tudjon eltáncolni tanult egyszerűbb táncokat.
 Tudjon eljátszani ismertebb helyzeteket.
 Vegyen részt előadásokon, ahol felléphet a megtanult táncokkal, előadásokkal.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés. Félévkor szóbeli tájékoztatás, év végén szöveges értékelés.

1. Témakör: <i>Szituációs gyakorlatok</i>		Fejlesztendő kompetencia: <i>Érzelmek megjelenítése arckifejezéssel.</i>		Óraszám: 9
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Tempóérzékelő gyakorlatok.	Dalok, szövegek ritmusának visszaadása. Ütőhangszerek használata. (érzelmek megjelenítése ritmussal pl.: félek, menekülök, jól érzem magam,)	ti-ti, tá gyors – lassú	Kísérjen egyszerű dalokat, szövegeket hangszerrel.	Ének-zene 7/1 7/2 7/3 7/4 Kommunikáció 7/1 7/2 7/5
Szituációs játékok.	Kapcsolatteremtő játékok. Szemkontaktus. Kitalálós játék: Mit nézek? (fixált pont megtalálása). Egyszerűbb kérések, vélemények közlése hang nélkül, csak mimikával, gesztussal (találd ki, mit nézek, milyen a kedvem, stb.).	nézés, látás,	Fejezze ki érzelmeit mozgással és mimikával.	Társadalmi ismeretek és gyakorlatok 7/3 7/4 Testnevelés 7/1 7/2
Viselkedés és reagálás egyszerűbb, és rendkívüli helyzetekben.	Rövid filmrészletek megtekintése, megbeszélése, lezárása saját elképzelés szerint. Történetmesélés befejezés nélkül, a befejezés közös megtalálása, indoklása (idegenek megszólítanak, elvesztettem valamit vásárlás közben, szeretnék megismerkedni valakivel, stb.)	A felmerülő helyzeteknek megfelelően.	Más tárgyakban felmerülő ismeretek és témák alapján helyzetek „kitalálása, megoldása”.	

2. Témakör: Drámajáték		<i>Fejlesztendő kompetencia: Érzelmek kifejezése mozgással.</i>		Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Mozgáskoordinációs játékok. Érzelmek és tulajdonságok megjelenítése mozgással (öreg, fáradt, jókedvű, bátor, stb.) Beszédkészség fejlesztő gyakorlatok.	A tulajdonságok, helyzetek szóbeli megbeszélése alapján megjelenítés mozgással, valamint mozgásból, helyzetekből következtetés tulajdonságokra. Nyelvtörők, mondókák előadása, egymás meghallgatása, bírálata, hibák javítása (pl.: Az ipafai papnak...Mit sütsz...Hátamon a zsákom..)	fordítva <i>ellenkező irányba</i> megkerülni. érthető közel és távolabb is, hibás, nyelvtörő,	Törekedjen a szép, harmonikus mozgásra. Adja elő a tanult mondókákat a képességeihez mérten a legtisztábban.	Ének-zene 7/1 7/2 7/3 7/4 Testnevelés 7/1 7/2
Adott ünnepre néhány perces műsorszám készítése, és előadása.	Műsorválasztás, szereposztás, próbafolyamat, díszlet-, jelmezkészítés egyre nagyobb önállósággal.	A felmerülő fogalmak tisztázása.	Szükséges koncentráció, egymásra figyelés a sikeres produkció érdekében.	
Célzott közönségnek (pl.: az óvodásoknak, szülőknek) előadás készítése és bemutatása.	Darabválasztás, szereposztás, próbafolyamat, díszlet-, jelmezkészítés egyre nagyobb önállósággal (különös tekintettel a célközönségre).	érthető, egyszerű-bonyolult, sikeres, meglepetés,		
3. Témakör: Tánc		<i>Fejlesztendő kompetencia: Kapcsolatteremtés és elutasítás kulturált formája.</i>		Óraszám: 12
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Helyes testtartás (Alexander – módszer).	A helyes testtartás bemutatása, gyakorlása.	belégzés, kilégzés, hátrahúzás, <i>egyensúly</i> irány, <i>stop</i>	Törekedjen a harmonikus mozgásra.	Ének-zene 7/1 7/2 7/3 7/4 Kommunikáció 7/1 7/2 7/5

Improvizáció zenére.	Megadott zenére tánc önállóan és választott társsal (klasszikus zene, kortárs modern zene, eltérő ritmusban).	lassú – gyors magas – alacsony nyújtózás – guggolás forgás	Fejlődjön ki önértékelése, önérzékelése. Alakuljon ki önkifejezési képessége.	Társadalmi ismeretek és gyakorlatok 7/3 7/4 Testnevelés 7/1 7/2
Koreográfia megtanulása ismert zenés darab részleteire. Előadása közönség előtt.	A lépések és lépéskombinációk megtanulása, kigyakorlása és előadása (pl. Macskák, Dzsungel könyve, stb.)	pontos megfigyelés, partner, szóló táncos, kitartás, kritika, sértődés, gúnyolás,	Fogalmazza meg kérdéseit, véleményét.	
Zenés-táncos színházi előadás megtekintése (felvételtől, élőben)	Felkészülés az eseményre: a darab megismerése, közlekedés, megjelenés, ruházat megtervezése, illemszabályok felelevenítése.	jegy, ülőhely, csend, taps, zavaró, tetszett – nem tetszett,		
Aerobik.	Törzsgyakorlatok.	törzsfordítás hajlás – nyújtás	Törekedjen a mozgás szép kivitelezésére.	

Évfolyam: 8.

Cél:

Fejleszteni a mozgáskészséget, a mozgásigényt kielégíteni. (A kóros mozgásformákat enyhíteni.)
Az értelmi tevékenységet fejleszteni.

Feladat:

Mozgáskészség fejlesztése.
Kommunikáció és improvizációs készség fejlesztése.

Elvárt teljesítmény:

Adja elő önállóan az egyszerűbb gyakorlatokat, verseket, mondókákat, táncokat.
Segítséggel adja elő a bonyolultabb, vagy egyénileg változóan nehezebb feladatokat.
Kísérje végig figyelemmel a színházi előadásokat, mozifilmeket.
Törekedjen a helyes mozgásra a különböző élethelyzetekben és tánc közben.
Tanulja meg és reprodukálja a tanult verseket, mondókákat, szituációs játékokat, történeteket képességeihez mérten.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés. Félévkor szóbeli tájékoztatás, év végén szöveges értékelés.

1. Témakör: Szituációs gyakorlatok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Alkalomnak megfelelő dalválasztás.</i>			Óraszám: 9
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Érzékelést fejlesztő játékok. Szituációs játékok. Hangszerek használata az érzelmek megjelenítésére.	Ízek felismerése kóstolással. Az ízek (ételek) kapcsolódása a hangulattal (pl.: szomorúság enyhítésére édesség fogyasztása, egyéni megfigyelések megtárgyalása). A szituáció eljátszása: Vásárlás, nyaralás. Az orvosnál. Közlekedés. Az eddig tanult hangszerek: Cintányér, ritmusfa, csengő, síp. Új hangszer: xilofon.	édes, sós keserű, savanyú A helyzetek fogalmai: pénz, áru, eladó, pénztár csomagolás, pihenés, víz, úszás váróterem, vizsgáló, gyógyszer, injekció, kötés, ragtapasz metró, villamos, busz, jegy, bérlet, ellenőr Magas – mély Vastag – vékony Kicsi – nagy	Igazodjon el a különböző helyzetekben. Különböztessen meg érzelmeket és hangulatokat. A hangszerek segítségével tudja az ismert dalok, zenék ritmusát kísérni.	Ének-zene 8/1 8/2 Kommunikáció 8/1 8/2 8/5 Társadalmi ismeretek és gyakorlatok 8/3 8/4 Testnevelés 8/1 8/2	
2. Témakör: Drámajáték		<i>Fejlesztendő kompetencia: Készülés hosszabb ideig a szereplésre.</i>			Óraszám: 8
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Beszédkésztség fejlesztő gyakorlatok.	Ritmikus szövegek memorizálása, előadása változatos ritmusban, hangszínnel, gesztussal.	előjátzás, utánpótlás, eltérő, ellentétes,	Beszéde, gesztusai legyenek kifejezőek.	Ének-zene 8/1 8/2 8/3 8/4	

Ünnepeink. Ünnepi műsorok készítése, előadása (öntevékenység, egyéni ötletek, kívánságok előtérbe helyezése). Választott (irodalmi, történelmi) jelenet előadása nagyobb közönség előtt (kulturális verseny, iskolai ünnepély stb.). Színházi előadás megtekintése (felvételtől, élőben)	A szöveg és előadás egymásra hatása. A hagyományos ünnepeken kívül: Október 23. Halottak napja megismerése. Ballagás, búcsú az iskolától, tanároktól, társaktól, a közös emlékek, élmények felelevenítése. Több lehetőség közül megfelelő kiválasztása, szereposztás, jelmez, díszlet elkészítése, próba és előadás (plakát, meghívó készítése). Az előadás rögzítése, közös megtekintése, értékelése bírálata (kritika elfogadása, elutasítása). Felkészülés az eseményre: a darab megismerése, közlekedés, megjelenés, ruházat megtervezése, illemszabályok felelevenítése.	katonák, béke, gyász, temető, sírhely, nyugszik búcsú, közös emlék, ballagás, családi esemény, szomorúság, felejtés, hála, meghívó, plakát, kritika, sértődés, őszinteség, szereplő, tulajdonságai, ellenszenves, taszító, szimpatikus, vonzó, példakép, tetszésnyilvánítás,	Rendszerezze saját tapasztalatait az ünnepekkel kapcsolatban. Legyen képességeinek megfelelően aktív. Indokolja meg véleményét, tudjon érvelni, vitatkozni. (pl.: szép volt a ruhája, nem volt hazudós, stb.)	Informatika 8/2 8/3 Kommunikáció 8/ Testnevelés 8/1 8/2
3. Témakör: Tánc		<i>Fejlesztendő kompetencia: A test kondicionálása.</i>		Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Helyes testtartás. (Alexander – módszer).	Helyes testtartás alaphelyzetben. A gerinc pihentetése.	Fej, görnyedt Egyenes, púpos, egyforma	Hajtsa végre segítséggel a gyakorlatokat.	Ének-zene 8/1 8/3 8/4 Kommunikáció 8/1 8/2 8/5
Tánc, improvizáció zenére.	Improvizáció az eddig megismert és új számokra.	Bánat Öröm	Fejezze ki érzelmeit mozgással.	Társadalmi ismeretek és gyakorlatok 8/3 8/4 Testnevelés 8/1 8/2
Koreográfia megtanulása ismert zenés darab	Könnyűzene (pl.: Hevia).			

részleteire. Előadása közönség előtt.	A lépések és lépéskombinációk megtanulása, kigyakorlása és előadása (pl. Macskák, Dzsungel könyve, stb.)			
Aerobik.	A gimnasztika elemeinek ötvözése zenével. Zenés torna bemutatása. Fej – kar gyakorlatok.	Emel – leenged ritmusra <i>Hajlít – feszít</i> Egyvonalban előre – hátra Forgás	Hajtsa végre a gyakorlatot szabályosan. Koncentráljon a zenére.	

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

Mozgásnevelés

Évfolyam: 1 – 6.

Cél

- Kialakítani olyan ismereteket, jártasságokat, készségeket, képességeket, amely a későbbi mozgásos cselekvési biztonságukat, rendszeres fizikai aktivitásukat megalapozza, motorikus képességeiket hatékonyan fejleszti.
- Sajátos módszereivel, versenyekkel, mozgásos játékokkal segíteni mozgásvágyuk fenntartását a későbbi évekre, valamint kötődést jelentő élményeket nyújtani.
- A megtanult, begyakorolt testhelyzetek, gimnasztikai gyakorlatok, elemi mozgássorok reprodukálását segíteni.
- A mozgáskedvet felkelteni.
- Az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai, szociális képességek kialakítását, a tanulók társadalmi mobilizációját elősegíteni.
- Elősegíteni a tanulók társadalmi mobilizációját az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai, szociális képességek kialakításával.

Feladat

- A gimnasztikai alapformájú gyakorlatok rögzítése.
- Alapmozgások (futás, ugrás, dobás) gyakoroltatása.
- Térbeli irányok, viszonyfogalmak használata.

- Ciklikus mozgássorok elsajátítása.
- A tornaszerek adekvát, egyre önállóbb használata.
- Mozgásos emlékezet fejlesztése.
- Testi fejlődés zavarának korrekciója a helyi lehetőségekhez igazodó terápiás eljárások alkalmazásával.

Elvárt teljesítmény

- Tudjon mozdulatsort folyamatosan végezni.
- Tudjon saját testéhez viszonyítva tájékozódni.
- Ismerje az általa használt tornaszerek nevét.
- Aktívan kapcsolódjon be a versenyjátékokba.
- Tudjon csapatához alkalmazkodni, törekedjen a játékszabályok betartására.
- Mozgását tudja összerendezni és irányítani, ügyeljen a helyes testtartásra.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés és szóbeli értékelés a koordinált mozgásformák kivitelezésében, az emlékezet, a feladatmegértés terén, az akaratlagosan kivitelezett feladatokban. Félévkor tájékoztatás. Év végén szöveges minősítés, értékelő tájékoztatással. Évente P.A.C. felmérés

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt órakeret

Évfolyamok	1.	2.	3.	4.	5.	6.
Heti óraszám	4	4	3	3	3	3
Éves óraszám	148	148	111	111	111	111

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	1.	2.	3.	4.	5.	6.
1. Rendgyakorlatok téri tájékozódás	31	30	21	21	21	21
2. Alapmozgások	28	23	18	29	25	18

Témakör / Évfolyam	1.	2.	3.	4.	5.	6.
3. Alapvető testhelyzetek, szabad és kéziszer gyakorlatok	36	24	30	26	30	26
4. Légző gyakorlatok	11	11	-	-	-	-
5. Dobások, labdás gyakorlatok	28	40	22	21	21	21
6. Játékos versenyek	14	20	20	14	14	25

Évfolyam: 1

Cél:

Mozgáskultúráját kialakítani, mozgás-összerendezettségét javítani.
 A játékot az örömforrás, a kapcsolatteremtés eszközévé tenni.
 A mozgást a motorikus fejletlenségek, a testtartási rendellenességek korrekciójának eszközévé tenni.
 Az ügyességet, gyorsaságot, edzettséget fejleszteni.
 A pozitív személyiségjegyeket erősíteni (akarat, kitartás).

Feladat:

A gyermek természetes mozgásainak fejlesztése.
 Az alapmozgások gyakorolása (csúszás, kúszás, mászás, járás, futás).
 Az egyszerű szabályok betartása.
 A tér és időbeli képzetek alapjainak lerakása, a feladattudat kezdeti kialakítása.

Elvárt teljesítmény:

Tudjon egyhelyben állni.
 Tudjon ülésben és állásban egyszerű gyakorlatokat végezni.
 Tudjon kúszni, mászni.
 Tanúsítson együttműködési készséget a közös foglalkozásokon.
 Kapcsolódjon be egyszerű mozgásos tevékenységekbe.
 Tanuljon meg együtt játszani társaival.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés és szóbeli értékelés a koordinált mozgásformák kivitelezésében, az emlékezet, a feladatmegértés terén, az akaratlagosan kivitelezett feladatokban. Félévkor tájékoztatás. Év végén szöveges minősítés, értékelő tájékoztatással. Évente P.A.C. felmérés.

1. Témakör: Rendgyakorlatok, téri tájékozódás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Egyenes testtartású önálló járás.</i>			Óraszám: 31
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Alakzatok.	Segítséggel álljanak körbe, oszlopba, vonalba sík talajon.	kör, <i>oszlop</i> , vonal fogalmának tisztázása	Tudjon segítséggel körbe állni, járni és oszlopba, vonalba sorakozni.	Számolás-mérés előkészítése 1/2 Olvasás-írás előkészítése 1/2	
Térbeli tájékozódás.	Az előtte, mellette, mögötte utasítások alkalmazása.		Kapcsolódjon be egyszerű mozgásos tevékenységekbe.		
Helyzetgyakorlatok.	Futás, kúszás, mászás, csúszás, gurulás.	járas, futás, kúszás bemutatása			
2. Témakör: Alapmozgások		<i>Fejlesztendő kompetencia: Az egymásmellettiesség, szomszédság fogalmának ismerete, alkalmazása.</i>			Óraszám: 28
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Lépcsőn járás.	Segítséggel. Kapaszkodás nélkül. Lépcsőn járás utánlépéssel.	fent lent	Tudjon lépcsőn segítség és kapaszkodás nélkül járni.	Ének-zene 1/6 Játékra nevelés 1/1	
Járások.	Talpon, sarkon, lábujjhegyen járás ütemtartás nélkül.	láb, talp, <i>sarok</i>			
Szökdelés.	Szökdelés páros lábon.				
Függeszkedés.	Függeszkedés bordásfalán.		Tudjon irányítással,		

Futás.	Irányítással: futkározás.		futkározni.	
3. Témakör: Alapvető testhelyzetek, szabad és kéziszer gyakorlatok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Tájékozódás a saját testen és a tükörképen.</i>		Óraszám: 36
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Statikus helyzetek. Testrészek. Páros gyakorlatok.	Segítséggel statikus helyzetek felvétele utánzás alapján, ülés, állás, fekvés, guggolás. Testkép: fej, törzs, végtagok. Testrészek mozgatása utánzás alapján. Harangozás, fűrészelés.	ülni, állni, feküdni hanyatt, hason, mondókák: húzz, koma	Vegyen részt különféle mozgásszituációkban. Végezzen utánzással különböző gyakorlatokat.	Beszédfejlesztés 1/3 Játékra nevelés 1/1
4. Témakör: Légző gyakorlatok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Száj nyitása, zárása a légzéstől függetlenül.</i>		Óraszám: 11
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Álló helyzetben ki-be légzés.	Utánzással ki-be légzéskor karok fel-leengedése.	ki, -befújni, szívni, száj nyitva, csukva	Végezzen utánzással gyakorlatokat.	Beszédfejlesztés 1/1
5. Témakör: Dobások, labdás gyakorlatok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Dobás – elkapás, fogás – elengedés.</i>		Óraszám: 28
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Labdagyakorlatok.	Segítséggel labda elkapása, dobása, forgatása.	gömbölyű, gurul	Segítséggel tudja a labdát dobni, elkapni,	Játékra nevelés 1/1

	Ülő helyzetben gurítás, dobás megadott irányban.		gurítani.	
6. Témakör: Játékos versenyek		<i>Fejlesztendő kompetencia: Aktivitás.</i>		Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Gyakorló játékok.	Ugrálás kötélén. Hintázás.		Játsszon irányítással egyszerű szabályjátékokat.	Játékra nevelés 1/1 1/5
Szabályjátékok.	Akadályversenyek, székfoglaló.	verseny		
Versenyeik.	Sorversenyek: kötélhúzás.	ki a győztes?		

Évfolyam: 2.

Cél:

Az értelmileg akadályozott kisgyermek mozgáskultúráját kialakítani, mozgás összerendezettségét javítani.
A játékot az örömforrás, a kapcsolatteremtés eszközévé tenni.
A mozgást a testtartási hibák, motorikus fejletlenségek, testtartási rendellenességek korrekciójának eszközévé tenni.
Az ügyességet, gyorsaságot, edzettséget fejleszteni.
A pozitív személyiségjegyeket erősíteni. (akarat, kitartás).

Feladat:

A gyermek természetes mozgásainak fejlesztése.
Az alapmozgások gyakorolása (csúszás, kúszás, mászás, járás, futás).
Az egyszerű szabályok betartása.
A tér és időbeli képzetek alapjainak lerakása, a feladattudat kezdeti kialakítása.

Elvárt teljesítmény:

Tudjon egyhelyben állni.

Tudjon ülésben és állásban egyszerű gyakorlatokat végezni.

Tudjon kúszni, mászni.

Tanúsítson együttműködési hajlamot a közös foglalkozásokon.

Kapcsolódjon be egyszerű mozgásos tevékenységekbe.

Tanuljon meg együtt játszani társaival.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés és szóbeli értékelés a koordinált mozgásformák kivitelezésében, az emlékezet, a feladatmegértés terén, az akaratlagosan kivitelezett feladatokban. Félévkor tájékoztatás. Év végén szöveges minősítés, értékelő tájékoztatással. Évente P.A.C. felmérés.

1. Témakör: Rendgyakorlatok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Haladási irány, menetirány fogalmának ismerete.</i>			Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Térbeli tájékozódás.	Segítséggel mögötte, eleje, vége fogalmak használata, a fogalmak bővítése: fent, lent.	elöl hátról fent lent <i>előtte</i> <i>alatta</i> írás	Írással tudjon egyszerű cselekvéseket végrehajtani.	Olvasás-írás előkészítése 2/2 Számolás-mérés előkészítése 2/2	
Egyszerű utasítások végrehajtása.	Írással: menj az ablakhoz, ülj le a padra utasítások végrehajtása.				
2. Témakör: Alapmozgások		<i>Fejlesztendő kompetencia: Helyes testtartás.</i>			Óraszám: 23
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Statikus helyzetek.				Ének-zene 2/6	
Járás.	Járás zenére, egyensúlyozó járás padon.	tornaszerek neve: <i>bordásfal</i>	Kapcsolódjon be az egyszerű mozgásos	Játékra nevelés 2/1	

Gurulás.	Gurulás.	pad zsámoly	tevékenységekbe.	
Kúszás.	Akadály alatt kúszás.			
Függeszkedés.	Bordásfalon lógás.			
Szökdelés.	Karikába ki-be ugrálás. Zsámolyról fel-leszökdelés.			
3. Témakör: Alapvető testhelyzetek, szabad és kéziszer gyakorlatok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Téri orientáció.</i>		Óraszám: 24
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Statikus helyzetek.	Irányítással: fekvések, ülések, állások utánzása. Testkép: fej, has, láb, kéz. Fej: szem, fül, orr, száj.	testrészek, érzékszervek megmutatása, megnevezése	Legyen képes saját és társának testrészeit megmutatni, megnevezni.	Beszédfejlesztés 2/3
4. Témakör: Légző gyakorlatok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Légzés szabályozása.</i>		Óraszám: 11
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Ki-be légzés.	Különböző testhelyzetek. Fújások ki-be légzéskor. Fel-leemelések.	<i>fújni, szívni</i>	Gyakorolja a helyes légzést.	Beszédfejlesztés 2/1

5. Témakör: Dobások, labdás gyakorlatok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Labda dobása cél felé.</i>			Óraszám: 40
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Labdagyakorlatok.	Irányítással: labda gurítás, ütögetés, elkapás. Egy-két kezes alsó dobás meghatározott irányba.	gömbölyű <i>pattog</i> pöttyös	Legyen képes labdát dobni, gurítani, birtokba venni.	Játékra nevelés 2/1	
Páros gyakorlatok.	Labdagurítás egymásnak.				
6. Témakör: Játékos versenyek		<i>Fejlesztendő kompetencia: Figyelmeztetésre a szabály megtartása.</i>			Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Gyakorló játékok.	Hintázás, ki-be pakolás, építés.	ki, be magas alacsony	Ismerjen fel egyszerű szabályokat, lehetőség szerint kapcsolódjon be a játékba.	Játékra nevelés 2/5	
Szabályjátékok.	Tűz-víz játékok.				
Sorverseny.	Pad-karika-sorverseny.				

Évfolyam: 3.

Cél:

A mindennapi élethez szükséges összerendezett mozgáskészségeket kialakítani.
Az ügyességet, állóképességet, gyorsaságot, bátorságot, edzettséget fejleszteni.
A tanulók érdeklődését felkelteni a saját és társai mozgása iránt.

Feladat:

Mozgáskészség fejlesztése.

Mozgászavarok csökkentése, javítása.

Mozgásigény kielégítése.

Az alapmozgások fejlesztése: csúszás, mászás, ugrás, dobás.

Egyszerű szabályok betartása.

A tér és időbeli képzetek alapjainak lerakása, a feladattudat kezdeti kialakítása.

Elvárt teljesítmény:

Segítséggel tájékozódjon alapvető téri helyzetben.

Értsen meg egyszerű utasításokat.

Tudjon szóbeli utasításra utánnézéssel egyszerű alapmozgásokat, elemi szabadgyakorlatokat végrehajtani.

Egyszerű mozgásos tevékenységekbe kapcsolódjon be.

Tudja adott jelre mozgását elindítani, megállítani.

Tudjon labdát dobni, elkapni.

Értékelés:

Folyamatos megfigyelés és szóbeli értékelés a koordinált mozgásformák kivitelezésében, az emlékezet, a feladatmegértés terén, az akaratlagosan kivitelezett feladatokban.

Félévkor tájékoztatás. Év végén szóveges minősítés, értékelő tájékoztatással. Évente P.A.C. felmérés.

1. Témakör: Rendgyakorlatok téri tájékozódás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Kontrollált és egyenletes haladás.</i>		Óraszám: 21
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Tornasor kialakítása.	Segítséggel sorakozó magasság alapján. Hol a helyem a tornasorban? Ki mellett álltam?	alacsony magas <i>jobb-bal</i>	Segítséggel alkalmazza a térbeli irányokat.	Olvasás-írás 3/2 Számolás-mérés 3/2 Tánc- és drámajáték 3/2
Testfordulatok.	Fordulás jelre: jobbra-balra.			
Térérzékelés.	Rövid utasítások végrehajtása.			

Egyszerű alakzatok kialakítása.				
2. Témakör: Alapmozgások		<i>Fejlesztendő kompetencia: Egyensúly statikus és mozgásos helyzetben.</i>		Óraszám: 18
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Egyensúlyozó gyakorlatok. Gurulás. Statikus helyzetek. Lépcsőn járás.	Segítséggel járás tornapadon, lépcsőn. Járas külső-belső talp-élen. Gurulás. Törökülés, nyújtott ülés. Lefelé járás lépcsőn folyamatosan utánlépéssel.	pad <i>billeg, egyensúly</i>	Tudjon a lépcsőn lefelé kapaszkodással, felfelé utánlépéssel járni.	Tánc- és drámajáték 3/2
3. Témakör: Alapvető testhelyzetek, légző, szabad és kéziszor gyakorlatok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Fent, lent és közepén helyzetek rögzítése.</i>		Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Szabadgyakorlatok. Mozgáskontroll. Hasi légzés.	Segítséggel: testrészek mozgatása, ütemre fej, kar, láb, törzs. Tükör előtt végzett gyakorlatok: döntések, hajlítások, kar- és lábemelések. Ki-be légzés körmozgással ülésben, állásban.	<i>Testséma</i> légzés	Tudjon két elemből álló mozdulatsort bemutatás után visszaadni. Tudja a levegővételt és kifújást jelre végrehajtani.	Tánc- és drámajáték 3/2

5. Témakör: Dobások: labdás gyakorlatok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Képesség a labda megfelelően pontos szögben való dobására.</i>			Óraszám: 22
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Alsó, felső dobás.	Segítséggel: egy és kétkezes alsó és felső dobás társnak, megadott célba, levegőbe.	alul felül	Tudjon labdát fogni, elkapni, célba dobni.	Játékra nevelés 3/1	
Páros labdagurítás.	Labdagurítás társnak ülő és álló helyzetben.				
6. Témakör: Játékos versenyek		<i>Fejlesztendő kompetencia: Képesség a szökdelésre.</i>			Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Alapmozgások alkalmazása.	Irányítással: járások, mászások, kúszások, ugrások.		Ismerjen fel és tartson be egyszerű szabályokat.	Játékra nevelés 3/5 3/7	
Szabályjátékok. Versenyjátékok.	Bújócska, fogócska, kötélhúzás, versenyfutás.	cél, célbaérés győztes		Tánc- és drámajáték 3/1 3/2	

Évfolyam: 4.

Cél:

A mindennapi élethez szükséges összerendezett mozgáskészségeket kialakítani.
Az ügyességet, állóképességet, gyorsaságot, bátorságot, edzettséget fejleszteni.
A tanulók érdeklődését felkelteni a saját és társai mozgása iránt.

Feladat:

Mozgáskészség fejlesztése.
Mozgászavarok csökkentése, javítása.
Mozgásigény kielégítése.

Az alapmozgások fejlesztése: csúszás, mászás, ugrás, dobás.
Egyszerű szabályok betartása.
A tér és időbeli képzetek alapjainak lerakása, a feladattudat kezdeti kialakulása.

Elvárt teljesítmény:

Segítséggel tájékozódjon alapvető téri helyzetben.
Értsen meg egyszerű utasításokat.
Tudjon szóbeli utasításra utánnézéssel egyszerű alapmozgásokat, elemi szabadgyakorlatokat végrehajtani.
Egyszerű mozgásos tevékenységekbe kapcsolódjon be.
Tudja adott jelre mozgását elindítani, megállítani.
Tudjon labdát dobni, elkapni.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés és szóbeli értékelés a koordinált mozgásformák kivitelezésében, az emlékezet, a feladatmegértés terén, az akaratlagosan kivitelezett feladatokban. Félévkor tájékoztatás. Év végén szóveges minősítés, értékelő tájékoztatással. Évente P.A.C. felmérés.

1. Témakör: Rendgyakorlatok, téri tájékozódás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Járás oszlopban egyenletes ritmusra.</i>		Óraszám: 21
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Sorakozó.	Segítséggel: sorakozás magasság szerint: oszlop, vonal.	oszlop vonat alacsony magas kicsi, nagy	Tudjon együtt szaladni társaival.	Olvasás-írás 4/2 Számolás-mérés 4/2
Testfordulatok.	Megadott irányba ugrás sípjelre, vezényszóra előre, hátra. Járás ütemezéssel, tapssal énekszóra, mondókára.		Helyesen használja az irányokat.	
Irányok alkalmazása.	Jobb, bal fordulatok végzése.	<i>jobb, bal</i>		

2. Témakör: Alapmozgások		Fejlesztendő kompetencia: Kúszáshoz, mászáshoz szükséges mozdulatok összehangolása.		Óraszám: 29
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Statikus helyzetek. Járások. Függeszkedés. Gurulás. Kúszás, mászás, szökdelés.	Segítséggel: kéz és lábtámaszok. Járás magas térdemeléssel. Járás emelkedőn, lejtőn, előre hátra, lépcsőn járás folyamatosan, egyensúlyozó járás padon, tárgyak átlépése. Bordásfalon (térdfelhúzással). Guruló átfordulás előre, guggolásba érkezés. Kúszás-mászás akadályok alatt. Folyamatosan szökdelés előre hátra.	előre hátra <i>emelkedő, lejtő</i>	Tudjon járás közben tárgyakat átlépni. Ismerje fel az egyes járásmódokat, egyszerű alapmozgásokat, bemutatás alapján tudja reprodukálni.	Tánc- és drámajáték 4/2
3. Témakör: Alapvető testhelyzetek, légző, szabad és kézíszer gyakorlatok		Fejlesztendő kompetencia: Ütemtartás társakkal.		Óraszám: 26
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Testrészekkel végezhető gyakorlatok. Ki-be légzés összhangja Fúvógyakorlatok.	Segítséggel szabad és kézíszer gyakorlatok. Két egyszerű mozgáselem összekapcsolása: ugrás terpeszbe, taps fej fölött. Segítséggel ülés, állás, járás közben végzett légző gyakorlatok. Önállóan: pingpong labda fújása. Pihefújás versenyszerűen.	<i>ütem egyenletes lüktetés fújni szívni</i>	Tudjon két elemből álló mozdulatsort bemutatás után visszaadni. Törekedjen a helyes légzésre.	Beszédfejlesztés 4/1

5. Témakör: Dobások labdás gyakorlaton		<i>Fejlesztendő kompetencia: Labda dobása két kézzel.</i>		Óraszám: 21
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Labdagyakorlatok.	Segítséggel labdapattogtatás, labda elkapás.		Tudja a labdát kezelni.	Játékra nevelés 4/5 4/7
Labdadobás.	Labda célba dobása. Egykezes alsó és felső dobás. Álló labda elrúgása.	cél alsó dobás felső dobás		
6. Témakör: Játékos versenyek		<i>Fejlesztendő kompetencia: Együttműködés</i>		Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Versenyjátékok.	Labdával végezhető váltóversenyek. Futóversenyek. Sorváltó békaugrással. Sorverseny talicskázással.	Sorverseny	Tudják az egyszerű játékszabályokat betartani.	Ének-zene 4/2 Játékra nevelés 4/5 Tánc- és drámajáték 4/2
Fogójátékok.	Karikafogó. Sapkafogó. Kutyafogó.	fogócska, fogó		
Mozgásos népi játékok.	Bújj bújj itt, megyek.. Lipem-lopom..., Héja, héja...			

Évfolyam: 5.

Cél:

Mozgást megszerettetni.
Mozgásigényt kielégíteni.
Túlmozgásos vagy mozgásszegény állapotot megszüntetni.
Állóképességet fokozni.
Közösségi szellemet kialakítani.
A félénkséget, szorongást leküzdeni.
A magabiztosságot fejleszteni.

Feladat:

Egyszerű testhelyzetek leutánozása, kar-, lábtartások.
Egyszerű lépéskombinációk elvégzése.
Labda dobása,-alsó, -felső, -kétkezes dobás.
Ütemtartás (dob, síp, egyéb hangszer).
Négyütemű kar, láb, törzsgyakorlatok bemutatás utáni végrehajtása segítséggel.

Elvárt teljesítmény:

Tartson be egyszerű szabályokat.
Ismerje fel és reprodukálja az egyszerű alapmozgásokat, járásmódokat.
Utánozza a legegyszerűbb testhelyzeteket.
Tudjon két elemből álló mozdulatsort bemutatás után visszaadni.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés és szóbeli értékelés az emlékezet, feladatmegértés terén, a célszerűen, akaratlagosan kivitelezett feladatokban. Félévkor tájékoztatás. Év végén szöveges minősítés, értékelő tájékoztatással. Évente P.A.C. felmérés.

1. Témakör: Rendgyakorlatok, téri tájékozódás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Sorakozás nagyság szerint. Járásgyakorlatok egyszerű lépéskombinációval.</i>		Óraszám: 21
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Sorakozások.	Segítséggel: egyes, kettes oszlop és vonal kialakítása, nyitódás kartávolságra, záródás, sorakozó magasság szerint elhelyezkedés szóbeli utasításra.	nyit zár <i>kartávolság</i>	Tudjon nagyság szerint sorakozni.	Számolás-mérés 5/2
Testfordulatok.	Testfordulatok vezényszóra.		Tudja az utasítást végrehajtani.	
2. Témakör: Alapmozgások		<i>Fejlesztendő kompetencia: Testrészek izomerősítése.</i>		Óraszám: 25
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Támaszok.	Térdelő támasz.	rák pók		Tánc- és drámajáték 5/2
Járások.	Fekvőtámasz. Rákjárás. Pókjárás.			
Szökdelések.	Előre, hátra, akadályon átszökdelés.	ütem taps ritmus	Tudjon utánzással különféle gyakorlatokat végezni.	
Gurulások.	Nyújtott ülésből guruló átfordulás hátra, oldalra gurulás.			
Járások.	Irányítással: járás ütemezéssel, tapssal, énekel, zenével.			
Mászások.	Bordásfalra fel-lemászás.			

Függeszkedés.	Függeszkedés bordásfalón: térdfelhúzással, lábemelgetéssel.			
Gurulás.	Önállóan: járás közben akadályok átlépése, guggoló átfordulás előre.			
3. Témakör: Alapvető testhelyzetek, légző, szabad és kéziszer gyakorlatok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Ritmusváltás jelre.</i>		
		Óraszám: 30		
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Kéziszer gyakorlatok.	Irányítással: labdával, babzsákkal, bottal, szalaggal két ütemre végezhető gyakorlatok.	<i>Kézi szerek neve, funkciója.</i>	Tudja a gimnasztikai gyakorlatokat leutánozni.	Ének-zene 5/2 Tánc- és drámajáték 5/1 5/2
Szabadgyakorlatok.	Zenére két mozgáselem összekapcsolása: -karkörzés, karhúzás -karfordulatok: oldalsó, mellső, magas.			
Légzéstechnika.	Irányítással levegővétel, benntartás, kifújás ütemezéssel. Hasi légzés, mellkasi légzés.	<i>tüdő</i> ki-be légzés	Törekedjen a helyes légzésre.	
Versenyszerkezetek.	Önállóan: léggömbfújás, pingponglabda fújás.			
5. Témakör: Dobások, labdás gyakorlatok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Labda földhöz ütügetése és elkapása.</i>		
		Óraszám: 21		
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Labdagyakorlatok.	Önállóan: labdapattogatás, egykezes alsó és felső dobás. Nagylabda dobás, elkapás. Labda elkapása járás közben, célba dobás mozgó társra (kidobás). Páros labdagyakorlatok.	gurul cél	Tudjon egykezes alsó és felső dobással célba dobni.	

6. Témakör: Játékos versenyek		<i>Fejlesztendő kompetencia: Alacsony eszközök átugrása.</i>		Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Küzdőjátékok elemeinek alkalmazása.	Irányítással: sor-, futó-, váltóversenyek. Mozgásos népi játékok (Héjja, héjja..). Társsal végezhető versenyek: talicskázás, labdaviadal. Békaugrás akadály megkerülésével.	<i>játékszabályok</i>	Tudjon csapatához alkalmazkodni, örüljön mások sikerének.	Tánc- és drámajáték 5/1 5/2

Évfolyam: 6.

Cél:

Mozgást megszerettetni.
Mozgásigényt felkelteni és kielégíteni.
Túlmozgásos vagy mozgásszegény állapotot megszüntetni.
Állóképességet fokozni.
Közösségi szellemet kialakítani.
A félénkséget, szorongást leküzdeni.
A magabiztosságot fejleszteni.

Feladat:

Egyszerű testhelyzetek leutánozása, kar, lábtartások.
Egyszerű lépéskombinációk elvégzése.
Labdadobás, alsó, felső, kétkezes dobás.
Ütemtartás (dob, síp, egyéb hangszer).
Négyütemű kar-, láb-, törzsgyakorlatok bemutatás utáni végrehajtása segítséggel.

Elvárt teljesítmény:

Tartson be egyszerű szabályokat.

Ismerje fel és reprodukálja az egyszerű alapmozgásokat, járásmódokat.

Utánozza a legegyszerűbb testhelyzeteket.

Tudjon két elemből álló mozdulatsort bemutatás után visszaadni.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés és szóbeli értékelés az emlékezet, feladatmegértés terén, a célszerűen, akaratlagosan kivitelezett feladatokban. Félévkor tájékoztatás. Év végén szóveges minősítés, értékelő tájékoztatással. Évente P.A.C. felmérés.

1. Témakör: Rendgyakorlatok, téri tájékozódás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Kétütemű gyakorlatok végzése.</i>			Óraszám: 21
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Térérzékelés.	Segítséggel: a térben való elhelyezkedés szóbeli utasításra, bordásfal mellé, szekrény elé, zsámolyra. Sorakozó magasság szerint sípszóra, nyitódás, záródás, kartávolság.	tornaszekrény nyit zár <i>kartávolság</i>	Tudjon vezényszóra különböző sorakozási gyakorlatokat elvégezni.	Számolás-mérés 6/2	
Testfordulatok.	Testfordulatok vezényszóra.				
2. Témakör: Alapmozgások		<i>Fejlesztendő kompetencia: Alapmozgások helyes testtartással. Tornaszerek bátor használata.</i>			Óraszám: 18
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Járás.	Segítséggel: egyensúlyozó járás megfordított padon. Lépés ritmusának változtatása. Lépcsőn járás, kapaszkodás nélkül.			Tánc- és drámajáték 6/2	
Mászás.	Bordásfalra felmászás fok kihagyással.		Segítséggel tudjon		

Távolugrás.	Függeszkedés térdemeléssel.		bordásfalon függeszkedni.	
Gurulás.	Helyből távolugrás.			
	Guruló átfordulás ülésből hátra.	nyújtott ülés		
3. Témakör: Alapvető testhelyzetek, légző, szabad és kéziszer gyakorlatok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Irányítással tempóváltás.</i>		Óraszám: 26
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Összetett gyakorlatok. Testhelyzetek. Légzéstechnika. Szabad és kéziszer gyakorlatok.	Segítséggel: négyütemű kar, törzs lábgyakorlatok végzése. Szóbeli utasításra kar és lábtartások. Segítséggel: levegővétel, kifújás ütemezéssel, számlálással. Levegő benntartása. Önállóan: kétütemű szabad és kéziszer gyakorlatok. Szabadgyakorlatok zenére.	<i>négy ütem</i> számlálás: 1, 2, 3, 4, 5	Segítséggel, utánzással hajtson végre négyütemű gyakorlatokat. Gyakorolja a helyes légzéstechnikát.	Ének-zene 6/2 Tánc- és drámajáték 6/1 6/2
5. Témakör: Dobások labdás gyakorlatok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Labda ütügetése hosszabb ideig.</i>		Óraszám: 21
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Labdagyakorlatok.	Önállóan: labdavezetés folyamatosan, célba dobás, kosárra dobás, mozgó labda elrúgása.	kosárlabda	Tudjon egykezes alsó- és felső dobással célba dobni.	

6. Témakör: Játékos versenyek		<i>Fejlesztendő kompetencia: Az együttes játék élményének átélése.</i>		Óraszám: 25
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Versenyjátékok.	Váltóversenyek: futás labdahordással, labdaadogató. Fogójátékok: • kutyafogó • sóbálvány. Ügyességi játékok: babzsák fogyasztó tolvajlépés.	szabályok váltóverseny	Alakuljon ki a versenyszellem.	Tánc- és drámajáték 6/2

Testnevelés Évfolyam: 7 -8.

Cél

- A rendszeres mozgás, testedzés, és az egészséges életmód iránti igényt kialakítani.
- Az egészséges testi fejlődést biztosítani.
- A mozgásnevelés tantárgy tanítása során kialakított és begyakorolt mozgáselemeket rögzíteni.
- A sportjátékokhoz szükséges elemi és tájékozódási képességet /figyelem/ fejleszteni.
- Az ügyességet, erőt, állóképességet, kitartást, edzettséget, bátorságot, akaratot fejleszteni.
- Sportversenyek elemeit elsajátítani.

Feladat

- A sportjátékok alapvető játékelemeinek megismerése.
- Gimnasztikai alapformájú gyakorlatok rögzítése.
- Térbeli irányok, viszonyfogalmak használata.
- Alapmozgások gyakorlása.
- Testi fejlődés zavarainak korrekciója.
- Labda-biztonság növelése.
- Növekvő elem és ütemszámú mozgássorok elsajátítása.
- Felkészülés iskolai sportversenyekre.

Elvárt teljesítmény

- Irányítással végezzen összetett utánzó gyakorlatokat, törekedjen az ütemtartásra.
- Próbálkozzon hosszabb labdavezetéssel.
- Tudjon alsó és felső dobással célba dobni.
- Végezzen izomerősítő gyakorlatokat mind hosszabb időtartamban.
- Ismerje az általa használt tornaszerek nevét, azok balesetmentes használatát.
- Aktívan kapcsolódjon be a versenyjátékokba, tudjon csapatához alkalmazkodni.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés és szóbeli értékelés a versenyzésekben, sportjátékokban, a szocializáció terén a küzdés és kitartás képességének kialakulásában.

Félévkor szóbeli tájékoztatás. Év végén minősítés osztályzattal, kiegészítve részletes írásbeli tájékoztatással.

Évenként P.A.C. felmérés.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt órakeret

Évfolyamok	7.	8.
Heti óraszám	3	3
Éves óraszám	111	111

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	7.	8.
1. Rendgyakorlat téri tájékozódás	22	22
2. Gimnasztikai gyakorlatok	19	19
3. Képességfejlesztő gyakorlatok játékos feladatok	27	27
4. Labdás gyakorlatok	22	22
5. Sportjátékok elemei	21	21

Évfolyam: 7.

Cél:

A rendszeres mozgás, testedzés, és az egészséges életmód iránti igényt kialakítani.
 Az egészséges testi fejlődést biztosítani.
 A mozgásnevelés tantárgy tanítása során kialakított és begyakorolt mozgáselemeket rögzíteni.
 A sportjátékokhoz szükséges elemi és tájékozódási képességet /figyelem/ fejleszteni.
 Ügyességet, erőt, állóképességet, kitartást, edzettséget, bátorságot, akaratot fejleszteni.
 Sportversenyek elemeit elsajátítani.

Feladat:

A sportjátékok alapvető játékelemeinek megismerése, felkészülés iskolai sportversenyekre.
 Ritmus és sorrend megtartása mozgásos feladatokban.
 Gimnasztikai alapformájú gyakorlatok rögzítése.
 Térbeli irányok viszonyfogalmak használata.
 Alapmozgások gyakorlása.
 Testi fejlődés zavarainak korrekciója.
 Labda- biztonság növelése.
 Növekvő elem és ütemszámú mozgássorok elsajátítása.

Elvárt teljesítmény:

Végezzen irányítással összetett utánzó gyakorlatokat, törekedjen az ütemtartásra.
Próbálkozzon hosszabb labdavezetéssel.
Tudjon alsó és felső dobással célba dobni.
Végezze mind hosszabb időtartamban az izomerősítő gyakorlatokat.
Ismerje az általa használt tornaszerek nevét, azok balesetmentes használatát.
Kapcsolódjon be aktívan a versenyjátékokba, tudjon csapatához alkalmazkodni.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés és szóbeli értékelés a versenyezésekben, sportjátékokban, a szocializáció terén a küzdés, kitartás képességének kialakulásában. Félévkor szóbeli tájékoztatás. Év végén minősítés osztályzattal, kiegészítve részletes írásbeli tájékoztatással.
Évenként P.A.C. felmérés.

1. Témakör: Rendgyakorlatok, téri tájékozódás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Egyre pontosabb, fegyelmezettebb gyakorlatvégzés.</i>			Óraszám: 22
Tananyag	Tanulói tevékenység		Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Sorakozás. Menetelés. Testfordulatok.	Segítséggel: sorakozó magasság szerint, járás egysoros, kétsoros, háromsoros oszlopban. Nyitódás, záródás, helyben járás, jelre elindulás, megállás, járás lábujjhegyen. Sarkon jobbra, balra fordulatok vezényszóra.		nyit zár jobb bal	Tudjon önállóan sorakozni, ismerje az irányokat. Tartsa be az adott ritmust.	Ének-zene 7/1
2. Témakör: Gimnasztikai gyakorlatok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Törekvés az ütemtartásra.</i>			Óraszám: 19
Tananyag	Tanulói tevékenység		Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Mozgáselemek összekapcsolása.	Begyakorolt mozgáselemek összekapcsolása. Helyben futás magas térdemeléssel, terpeszállás, törzshajlítás, bokaérintés.		négy ütem	Értsen meg egyszerű utasításokat. Tartsa meg a feladatokat	Tánc- és drámajáték 7/3

Kéziszer és szabadgyakorlatok.	Szalag, babzsák, labda, súlyzó használata. Négyütemű gyakorlatok.		sorrendjét. Használja megfelelően a kézi szereket.	
3. Témakör: Képességfejlesztő gyakorlatok, játékos feladatok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Izomerősítő gyakorlatok végzése hosszabb ideig.</i>		Óraszám: 27
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Guggolás. Kúszás. Függeszkedés. Távolugrás. Guruló átfordulás. Állórajt.	Segítséggel: guggoló járás. Kúszás padok között. Bordásfal gyakorlatok. Egy lábról elrugaskodás, távolugrás nekifutásból. Sorozatban guruló átfordulások. Álló rajtból-versenyfutás.	<i>sorozat állórajt</i>	Értse meg a szóbeli utasításokat.	
4. Témakör: Labdás gyakorlatok		<i>Fejlesztendő kompetencia: Pontos labdaütögetés.</i>		Óraszám: 22
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Kislabda-dobás előkészítése. Átadások. Labdavezetés.	Kislabda dobása álló helyzetből. Célba dobás. Egykezes, kétkezes mellső átadások, különböző feladathelyzetekben. Váltott kézzel járás közben akadályok megkerülése, labdavezetések.	<i>váltott kéz</i>	Értse meg, és tartsa be a szabályokat. Tudjon 2-3 pattogtatást végezni.	

5. Témakör: Sportjátékok elemei		<i>Fejlesztendő kompetencia: Igény kialakulása a rendszeres mozgásra.</i>		Óraszám: 21
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Kosárlabda.	Segítséggel: alapállás-megindulás-megállás, labdavezetés kosárra dobás, védekezés, kapura lövés.	<i>kosárpalánk</i> kapu gól <i>szerva</i>	Igyekezzen betartani a sportjátékok elemi szabályait. Aktívan vegyen részt csapatjátékban.	Kommunikáció 7/2, 7/5
Pingpong.	Pingpongozás, átütés, szerválás.			
Tollaslabda.	Szivacslabda ütögetése.			

Évfolyam: 8.

Cél:

A rendszeres mozgás, testedzés, és az egészséges életmód iránti igényt kialakítani.
 Az egészséges testi fejlődést biztosítani.
 A mozgásnevelés tantárgy tanítása során kialakított és begyakorolt mozgáselemeket rögzíteni.
 A sportjátékokhoz szükséges elemi és tájékozódási képességet /figyelem/ fejleszteni.
 Ügyességet, erőt, állóképességet, kitartást, edzettséget, bátorságot, akaratot fejleszteni.

Feladat:

A sportjátékok alapvető játékelemeinek megismerése.
 Gimnasztikai alapformájú gyakorlatok rögzítése.
 Térbeli irányok viszonyfogalmak használata.
 Alapmozgások gyakorlása.
 Testi fejlődés zavarainak korrekciója.
 Labda- biztonság növelése.
 Növekvő elem és ütemszámú mozgássorok elsajátítása.

Elvárt teljesítmény:

Irányítással végezzen összetett utánzó gyakorlatokat, törekedjen az ütemtartásra.

Próbálkozzon hosszabb labdavezetéssel.

Tudjon alsó és felső dobással célba dobni.

Mind hosszabb időtartamban végezze az izomerősítő gyakorlatokat.

Ismerje az általa használt tornaszerek nevét, azok balesetmentes használatát.

Kapcsolódjon be aktívan a versenyjátékokba, tudjon csapatához alkalmazkodni.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés és szóbeli értékelés a versenyzésekben, sportjátékokban, a szocializáció terén a küzdés, kitartás képességének kialakulásában. Félévkor szóbeli tájékoztatás. Év végén minősítés osztályzattal, kiegészítve részletes írásbeli tájékoztatással. Évenként P.A.C. felmérés.

1. Témakör: Rendgyakorlatok, téri tájékozódás		<i>Fejlesztendő kompetencia: Egyenletes és kétütemű ritmus követése.</i>			Óraszám: 22
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Járások.	Irányítással: menetelés helyben járással, igazodás, sorbontás, jobb, baloldal érzékelése.	jobb bal	Törekedjen a gyakorlatok egyre pontosabb végrehajtására.	Ének-zene 8/6 Tánc- és drámajáték 8/1	
Sorakozó.	Magasság szerint sorakozó, jelentés vezényszavak.	magas, alacsony			
2. Témakör: Gimnasztikai alapformák		<i>Fejlesztendő kompetencia: Vezényszavak ismerete és követése</i>			Óraszám: 19
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció	
Két-három mozgáselem összekapcsolása.	Négy ütemre végzett gyakorlatok pl. alapállás, ugrás terpeszbe, kar- oldalsó középtartásba, taps fej fölött, vissza alapállásba, mellső középtartás, oldalsó középtartás, terpesz.	terpeszállás oldalsó középtartás mellső középtartás magas tartás	Tudja huzamosabb ideig az alapgyakorlatokat végezni.	Ének-zene 8/1 8/3 Tánc- és drámajáték 8/2	
Szakkifejezések alkalmazása.					

5. Témakör: Sportjátékok elemei		<i>Fejlesztendő kompetencia: Ismerkedés a sportjátékok szabályaival.</i>		Óraszám: 21
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény	Tananyag koncentráció
Kosárlabda.	Irányítással: alapállás, megindulás, megállás labdavezetés, átadás kosárra dobás.	<i>kétkezes mellső átadás</i>	Tartsa be minél pontosabban a szabályokat.	Kommunikáció 7/2, 7/5
Labdarúgás.	Kapura lövés.			
Tollaslabda.	Szivacslabda ütögetése.			
Pingpong.	Pingpongozás, átütés az asztal másik oldalára.	<i>szerválás</i>		

Kerettanterv a készségfejlesztő speciális szakiskolák számára

Szakiskolai előkészítés: 9-10. évfolyam

Szakképzési évfolyamok: 1/11-2/12. évfolyam

Szakmai tantárgyi program 1.: „Egyszerű munkafolyamatok elsajátítása”

Szakmai tantárgyi program 2.: „Önálló életkezdesre felkészítés”

A szakiskolába kerülés előzményei, feltételei:

A Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság javaslata alapján (8 általános iskolai évfolyam elvégzése után) kerül az értelmileg akadályozott tanuló középfokú oktatásba.

A 9-10. évfolyam kerettanterve az értelmileg akadályozott tanulót oktató-nevelő általános iskolai kerettanterv koncepcionális és tartalmi folytatása. A 9-10. évfolyamot a szakképzés előkészítése, az általános műveltségi és praktikus ismereteket közvetítő tartalmán túl, súlypontosan veszi figyelembe a szakképzési évfolyamokra való felkészítést.

Az a fiatal, aki eredményesen befejezte a 10. évfolyamot, tanulmányait a szakiskola szakképzési évfolyamain folytatja.

A kerettanterv két szakmai tantárgyi program tananyagát tartalmazza:

Szakmai tantárgyi program 1: - Egyszerű munkafolyamat elsajátítása 1/11-2/12. évfolyam,

szakmai tantárgyi programok: agyagtárgy-készítő (heti 8 óra)

szövött tárgy-készítő (heti 8 óra)

irodatechnikai eszközök használata (heti 4 óra)

Szakmai tantárgyi program 2: - Önálló életkezdesre felkészítés 1/11-2/12. évfolyam

szakmai tantárgyi programok: háztartástan-életvitel (heti 8 óra)

mézeskalács-sütő (heti 8 óra)

habilitációs célú munkavégzés (heti 4 óra)

A szakmai tantárgyak tanítása mellett, megváltozott arányban folytatódik a műveltségi és gyakorlati ismereteket közvetítő képzés.

A kerettanterv két szakképzési programot tartalmaz 4 fő gyakorlati tantárggyal (heti 8-8 óra) és 2 gyakorlati tantárggyal (heti 4-4 óra), melyek az intézmény lehetőségei és igényei szerint átcsoportosíthatóak vagy más programmal helyettesíthetők.

A szakképzés célja:

Felkészíteni a sikeres társadalmi integrációra.
A szakmai modulok gyakorlati tartalmát megtanítani.

A szakképzés feladata:

- A tanuló felkészítése felnőttkori lehetőségeire. (Értelmi fogyatékosok Napközi Otthonaiban, második munkapiacon történő elhelyezkedés, esetleg integrált munkavégzés)
- Az értelmileg akadályozott fiatal felnőtt oktatása-nevelése-képzése:
 - a legáltalánosabb élethelyzetekben történő eligazodásra, helyes cselekvésre,
 - a szükséges segítség igénylésére és elfogadására,
 - társas kapcsolatok kialakítására és fenntartására,
 - egyszerű munkavégzésben siker elérésére,
 - reális vágyak és célok kitűzésére.

Ezeket a feladatokat a következő alapelvek alkalmazásával kell teljesíteni:

- A tanulási képesség sajátossága állandó, ezért a speciális nevelés során, az egyéni bánásmód és egyéni haladás elvét szükséges alkalmazni.
- Elsősorban gyakorlati ismereteket kell oktatni
- A kommunikációs és szociális képességeket folyamatosan fejleszteni kell.

A tantárgyi rendszer kialakítása, a szakképzés céljának történő megfelelés:

Az értelmileg akadályozott tanulók oktatásának kerettanterve (továbbiakban: Kerettanterv) olyan ajánlásokat tartalmaz, amelyek segítségével az iskolák a törvényben meghatározottaknak megfelelően és annak szellemében módosíthatják helyi kerettanterveiket.

A Nemzeti Alaptantervben megfogalmazott műveltségi anyagot közvetlenül nem lehetséges átvenni a készségfejlesztő speciális szakiskola kerettantervébe, de a „kiemelt fejlesztési feladatokkal”, a megnevezett kulcskompetenciákkal, valamint az Irányelvekben meghatározott fejlesztési területek százalékos arányaival kerettantervünk korrelál, természetszerűen tartalmi változtatásokkal és főleg egyszerűsítésekkel.

A 9. és 10. évfolyamon a Szakmai előkészítő ismeretek és az Életvitel és gondozási ismeretek elnevezésű tantárgyakban szakmai előkészítés, szakmai alapozó oktatás történik. Ezen a két évfolyamon a tanított ismeretek és gyakorlatok teljes kontinuitást jelentenek az általános iskolai kerettantervvel. A közismereti elméleti órák praktikus ismereteket közvetítenek, szükség szerint cselekvésbe ágyazottan. A szakmai gyakorlati órák mellett elméleti tanórák nem jelennek meg a kerettantervben. Az egyszerű szakmai elméleti ismereteket gyakorlat közben folyamatos ismétléssel kell elsajátítani.

A gyakorlati tantárgyak a tanított szakmai tantárgyakat jelentik.

Az irodatechnikai eszközök használata és a Habilitációs célú munkavégzés tantárgy keretében valós munkahelyen végzett Munkahelyi Gyakorlat Program megalapozza a későbbi munkavégzés sikerességét.

Összefüggő szakmai tantárgyi gyakorlat:

Az összefüggő gyakorlat célja annak bemutatása, hogy a tanuló az elsajátított szakmai tantárgyi ismereteket az önállóság és minőség milyen fokán érte el. Sajátos nevelési igénye miatt az értelmileg akadályozott tanuló az összefüggő gyakorlatot a szakképzés első évfolyamának végén még nem minden esetben képes teljesíteni. Az elsajátítás mértéke a képzés befejezésére lesz olyan mértékű, amely lehetővé teszi felügyelet mellett a viszonylag önálló munkavégzést.

Az értelmileg akadályozott szakiskolai tanuló OKJ-s vizsgát nem tesz, ezért a második szakképzési évfolyam végén, a mindenkori tanév rendje szerinti utolsó tanítási naptól a tanév utolsó tanítási napjáig célszerű a gyakorlatot megszervezni.

A gyakorlat idején folyamatosan 6 hétig, összefüggően legalább napi 4 órában törekedni kell a minél önállóbb munkavégzésre.

Szakmai tantárgyi vizsga bonyolítása:

A legalább 2 tanéves képzés és az összefüggő gyakorlat teljesítése után a tanulók az elsajátított ismeretekből és gyakorlatokból szakmai tantárgyi vizsgát tesznek.

A képzőhely által a szakmai tantárgy tananyagából összeállított vizsga elemei:

- Elkészült tanulói munka bemutatása (lehet fényképpel dokumentált)
- Balesetvédelmi ismeretek
- Gyakorlati ismeretek alkalmazása, bemutatás
- Egyszerű elméleti ismeretek

Szakmai tantárgyi versenyek:

A szakmai tantárgyi versenyek megrendezésének legfőbb célja a tanulói motiváció megerősítése és a szülői elvárások kielégítése. Hasznos a gyakorlati ismeretek bemutatása versenyszerűen a képző intézmény belső és több intézmény közötti külső versenyeken.

Lehetőség szerint hivatalos, regionális vagy országos versenyen is kell indítani a tehetséges tanulókat.

Elvárt teljesítmény:

A szakiskolai képzés végére az általánosan elvárt teljesítmények a következők:

1. A tanuló képességeihez mérten sajátítsa el a tanult szakmákat.
2. Legyen képes egyéni szükségleteihez mért differenciált támogatással viszonylag önálló életet élni (napközbeni foglalkoztatással illetve védőmunkahelyi, vagy részmunkaidőben integrált munkában).
3. Legyen képes egyszerű, betanítást igénylő munkákat ellátni. Jusson el az önkiszolgálás minél magasabb fokára, lakhatási lehetőségének függvényében lakóközösségébe, lakókörnyezetébe történő integrálódásra.
4. Legyen igénye és képessége kapcsolatok létesítésére és fenntartására, a kulturális értékek befogadására, egészséges életmódra, környezete megóvására.

Kiemelt kompetenciák és fejlesztési feladatok:

A szakmai gyakorlati képzés fő célja a tanulók szakmai munkavégzési kompetenciáinak kialakítása, a szakma gyakorlati tevékenységeinek elsajátítása.

A közismereti tantárgyak témaköreinél a fő kompetenciák szerepelnek, amelyek a témakör feldolgozásakor kerülnek kialakításra vagy nélkülözhetetlenek a tananyag elsajátításához.

Értékelés:

Az értékelés célja a tanuló folyamatos motiválása. Ennek érdekében az értékelés alapjának tekintjük a tanuló önmagához képest történő fejlődésének a mértékét.

Az értékelés tárgya:

A tantárgyi ismeretek elsajátításának mértéke, az ismeretek alkalmazásának foka, és a munkához, feladatvégzéshez való hozzáállás, az elkészített munkadarab minősége.

Értékelés formái:

A pozitív személyiségfejlődés érdekében a szakképzésben szerepet kapnak a motiváló hatású értékelési formák: szóbeli, (dicséret, figyelemztetés, kedves programon való részvétellel történő jutalmazás, stb.) és írásbeli, illetve az érdemjeggyel történő értékelés.

1. Félévkor szóveges írásbeli értékelés, tájékoztatásul a szülőknek, a tanuló fejlődésének mérése a P.A.C. I. és a P.A.C. II mérőeszközzel, melynek kompetenciaterületei a féléves szóveges értékelés területei.
2. Év végén osztályzattal, a tantárgyak elvárt teljesítményszintjének elsajátítási mértékét tükrözően.
3. A havonkénti vagy hetenkénti érdemjeggyel történő értékelés lehetősége a csoportban tanítóknak szabad választása.

Szakmai végzettség:

A készségfejlesztő speciális szakiskola befejezésekor a tanulók a BIZONYÍTVÁNY (A.Tü.330r.sz.) mellé KÉSZSÉGFEJLESZTŐ SPECIÁLIS SZAKISKOLAI VIZSGA BIZONYÍTVÁNY-t (A.Tü.331.r.sz.) is kapnak.

A Bizonyítványban szerepel: tanuló adatai

képzőhely azonosító adatai
képzési területek, elsajátított tevékenységek
minősítés

A tantárgyi rendszer és az egészségfejlesztés, fogyasztóvédelem, környezetvédelem kapcsolata:

Az egészségfejlesztéshez tartozó feladatok, mint a betegségmegelőzés, gyógykezelés, egészséget károsító hatások, káros szenvedélyek kivédése, lelki problémák megelőzése, baleset-megelőzés tanítása - kötelező tananyag a 9. 10. évfolyamon a következő tantárgyak témaköreiként: Környezet és egészségvédelem, Társadalmi ismeretek és gyakorlatok.

A szakképzési évfolyamokon a Társadalmi ismeretek és gyakorlatok, az Életvitel és gondozási ismeretek és a Háztartási ismeretek, az Életvitel és gondozási ismeretek, a Rehabilitációs célú munkavégzés, a Munkavállalói ismeretek és gyakorlatok tantárgyban. Valamennyi évfolyamon, minden tanórán kívüli iskolai tevékenység során oktatási-nevelési feladat a helyes életmód és szokások kialakítása, a mozgás igénylése és szeretete.

A mindennapos testedzés feladatát a heti 3 tornaórán felül a rehabilitációs-rehabilitációs órakeretből illetve a napközis foglalkozások időkeretéből lehet megvalósítani.

A fogyasztóvédelemmel kapcsolatos feladatok a Szakmai előkészítő ismeretek tantárgyban és az egészségfejlesztésnél leírt tantárgyak témaköreiben (elsősorban ezeknek a gyakorlati részében: vásárlás, tankonyha, üzletek felkeresése stb.) jelenik meg.

A környezetre vonatkozó ismeretek és a környezetvédelem a Környezet és egészségvédelem és a Társadalmi ismeretek és gyakorlatok tantárgyakban kerülnek oktatásra, a gyakorlatban pedig a szűkebb intézményi környezet megóvására, szépítésére történő következetes nevelésében és elvárásokban.

Tankönyvek és taneszközök kiválasztásának szempontjai:

Az évenként megjelenő tankönyvkínálatból a választás szempontjai:

- A speciális igényű tanulók számára olyan tankönyveket, feladatlapokat, füzeteket és egyéb szemléltető eszközt szükséges választani, melyek a figyelem, és érzékelés zavarait részben kompenzálják.
- Kivitelezésük szépsége, minősége hatékony eszköze a motivációnak.
- Tartalmuk, megfogalmazásuk illeszkedjen a tanulók értelmi és érzelmi sajátosságához.
- A pedagógus kreativitását, szakmai tudását magukba foglaló saját készítésű szemléltető eszközök, feladatlapok nélkülözhetetlenek a képzés sikeréhez.

A képzési feladatok kivitelezésének feltételei:

A Köznevelési törvényben előírt és a mindenkori taneszközyegyzékben meglévő, a tanulók speciális igényeiknek is megfelelő személyi és tárgyi erőforrásokkal kell rendelkezni a szakképzést megvalósító intézménynek.

Útmutató a kerettanterv felhasználóinak az értelmileg akadályozott tanuló speciális intézményben történő képzése esetén

A tantárgyaknál táblázatba foglalva szerepel a témakör, a tananyag, a tanulói tevékenység, az elvárt és javasolt fogalmak, a fejlesztendő kompetenciák, kerettantervi koncentrációs kívánalmak és az elvárt teljesítmény.

Az elvárt és javasolt fogalmak rendszere csupán ajánlás, szükséges a tanulócsoporthoz sajátosságait és az egyéni eltéréseket figyelembe vevő fogalomlista összeállítása.

Az elvárt teljesítményeknél, ahol szerepelnek a következő kiegészítések: önállóan, irányítással, segítséggel, ott a fokozatos elsajátítás, vagy a tanulói képességek differenciáltsága hangsúlyos.

Útmutató a kerettanterv felhasználóinak értelmileg akadályozott tanuló integráltan történő képzéséhez

Készségfejlesztő speciális szakiskolánál lényegesen több speciális szakiskola működik az országban. Ezekben megfelelő feltételek biztosítása esetén a jó gyakorlati képességgel rendelkező értelmileg akadályozott tanuló integrált oktatása-nevelése megvalósítható.

- Alapfeltétel, a fogadó közeg (speciális szakiskola tanulói és gyakorlati oktatói) elfogadó, megértő, segítő hozzáállásának kialakítása illetve a nevelés eszközeivel történő biztosítása.
- Fontos az értelmileg akadályozott fiatal számára az egyéni sajátosságokat is figyelembe vevő, speciális tanmenet készítése, amelyhez orientációként használható az alábbi kerettanterv több eleme:

1. Az Anyanyelv, Számolás-mérés, Társadalmi ismeretek és gyakorlatok, Életvitel és gondozási ismeretek, Testnevelés, Információs eszközök használata elnevezésű tantárgyak tananyagának átvétele és integrálása az intézmény helyi tantervében szereplő tantárgyakba.
2. A jelen kerettantervben a célok és az elvárt teljesítmények az értelmileg akadályozott tanulók képességeihez igazodnak, vagyis reális célok és elvárások, ezért átvehetők.
3. Az integrált képzésben résztvevő tanuló értékelésénél a tantárgyban elért eredmény megállapításakor egyaránt figyelembe kell venni a tantárgy elsajátításának mértékét és a tanuló önmagához képest elért eredményességét. A fejlődés mérésére átvehető a P.A.C. II. mérőeszköz.

- Személyi feltételként szükséges a megfelelő diplomával (szakkal) rendelkező gyógypedagógus alkalmazása, aki egyéni foglalkozás (fejlesztés illetve korrekció) keretében, a szükséges módszerek ismeretével, a rendelkezésre álló többlet idővel biztosítani tudja a képzés sikerét.

Anyanyelv és kommunikáció

KERETTANTERV

Készségfejlesztő Speciális Szakiskola

Szakiskola előkészítés 9-10. évfolyam

TARTALOM

Anyanyelv és kommunikáció

Kommunikáció

Társadalmi környezet

Számolás-mérés

Társadalmi ismeretek és gyakorlatok

Természeti környezet

Környezet és egészségvédelem

Életvitel és gyakorlati ismeretek

Életvitel és gondozási ismeretek

Informatika

Információs eszközök használata

Művészetek

Ábrázolás – alakítás

Ének – zene

Tánc - dráma

Testi nevelés

Testnevelés

Szakmai tantárgy

Szakmai előkészítő ismeretek

Készségfejlesztő speciális szakiskolai óraterv			
		Megszilárdító szakasz	
Fejlesztési terület	Tantárgy	9.	10.
Anyanyelv és kommunikáció	Kommunikáció	4	4
Társadalmi környezet	Számolás - mérés	3	3
	Társadalmi ismeretek és gyakorlatok	3	3
Természeti környezet	Környezet és egészségvédelem	3	3
Életvitel és gyakorlati ismeretek	Életvitel és gondozási ismeretek	4	4
Informatika	Információs eszközök használata	2	2
Művészetek	Ábrázolás-alakítás	2+1☐	2+1☐
	Ének-zene	1	1
	Tánc-dráma	1	1
Testi nevelés	Testnevelés	2	2
Szakmai tantárgy	Szakmai előkészítő ismeretek	2	2
Tanóra összesen		28	28

☐ Habitációs órakeretből szabadon átcsoportosítható

Kommunikáció
Szakiskolai előkészítés 9 -10.

Cél

- Kompenzálni az értelmi akadályozottságból adódó nyelvi fejlődési zavart, fejleszteni a meglévő nyelvi képességeket, készségeket.
- Megközelíteni a köznyelvi beszédet, az olvasás-írást eszközként használni, a hétköznapi kommunikációban a kommunikációs helyzet körülményeinek megfelelő beszédstílust elérni.

Feladat

- A tanuló képességeihez mérten elsajátított olvasás-írás, valamint a megtanult ismeretek praktikus feladatok megoldásával történő gyakorlása.

Elvárt teljesítmények

- Közelítse meg a mindennapi társas érintkezésben a kommunikációs normákat.
- Tudjon a különböző beszédhelyzetekhez alkalmazkodni.
- Legyen képes egyszerű, rövid szövegek összefoglalására.
- Tudjon hangos és néma olvasással, viszonylagos folyamatossággal olvasni, az olvasottak megértését bizonyítani.
- Írása tiszta és olvasható legyen.
- Másolás, tollbamondás, önálló írás során képességeinek megfelelő írásmódot használjon.
- Egyszerű nyomtatványokat segítséggel tudjon kitölteni.
- Legyen a képességeinek megfelelő szóbeli és írásbeli kifejezőkészsége.
- Ismerje meg a tömegkommunikáció néhány megjelenési formáját.
- Tudjon képességeinek megfelelően értelmezni és véleményt alkotni a kapott információkról.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással, évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt óraszámok

Évfolyam	9.	10.
Heti óraszám	4	4
Éves óraszám	148	148

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolym	9.	10.
1. Anyanyelv. Beszédfejlesztés.	38	30
2. Társas kapcsolatok. Konfliktuskezelési technikák.	40	48
3. Olvasás - Írás	40	40
4. Médiaismeret. Nem verbális információ értelmezése.	30	30

9. Évfolym

Cél:

Eszközként alkalmazni az olvasás-írást a különféle élethelyzetekben.

Fejlesztteni a kommunikációs képességet.

Megismerni a tömegkommunikáció néhány jellegzetes formáját.

Felhasználni a kultúrtechnikában szerzett ismereteket az információszerzés terén és a megszerzett ismereteket egyre inkább önállóan hasznosítani.

Feladatok:

Az egyéni képességek és az egyéni fejlettségi szintek figyelembevételével, a megtanult ismeretek praktikus feladatok megoldásával történő gyakorlása.

A megszerzett ismeretek segítségével a környezetben való eligazodás és beilleszkedés, az önálló döntések és a segítségkérés szükségességének felmérése, lehetőségeinek alkalmazása.

Az olvasás- és íráskészség folyamatos fejlesztése.

Az olvasás és írás - mint információszerzés és átadás-, megjelenése természetes módon a mindennapi tevékenységek során.

Elvárt teljesítmény:

Fejlődjön fogalmi gondolkodása, analízáló-szintetizáló-, akarat-, belátási-, és döntésképesége.

Legyen képes beszédének formai és alaki összehangolására.

Rövid szövegről tudjon beszámolni szóban és írásban.

A kommunikációs helyzetekben tartsa be a normákat, illemszabályokat.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással. Évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

1. Témakör: Anyanyelv. Beszédfejlesztés. Fejlesztendő kompetencia: Érthető, tagolt beszéd.			Óraszám: 38
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Beszédtechnika javítása.	Artikulációs gyakorlatok, a kiejtés javítása.		
Nyelvi kifejezésformák használata az olvasás, írás, beszéd során.	A tanult nyelvtani kifejezések, fordulatok alkalmazása. Nyelvtani fogalmakról tanultak elmélyítése (szó, mondat, hang, betű, mondatfajták egyes és többes szám, jelen és múlt idő).	Aktuális nyelvtani fogalmak és szabályok.	Tudjon folyamatosan, megfelelő szókinccsel beszélni.
Szókincsfejlesztés.	Szógyűjtés adott hanggal, szótaggal, szóvégi hanggal. Azonos alakú, többjelentésű szavak. Szinonim fogalmak, ellentétpárok. Szavak gyűjtése szófajok szerint.	Felmerülő fogalmak tisztázása, értelmezése.	Beszéd színesítése rokon értelmű szavakkal.
Meglévő ismeretek bővítése különböző témakörökben az olvasás segítségével. Egészségügyi ismeretek, háztartási ismeretek, stb.	Egészségmegőrzés, káros szenvedélyek kialakulásának megelőzése. Ételreceptek. Tisztítószeres, élelmiszerek háztartási gépek használati utasítása.	Felmerülő ismeretlen fogalmak.	Az ismeretek és az önállóság fokának bővülése.
Szabadidő tervezése (aktív pihenés).	Prospektusok, közlekedési fogalmak, menetrend.	Időpont, időtartam, késés, pontosság,	Feltűnés nélkül viselkedjen nyilvános helyen.
Tapasztalatszerzés a településen (utcán). Budapest térképe.	Séta, nevezetességek, kirakat nézése. Budapest térképének tanulmányozása, ismerős helyek keresése.	szükséges holmik, <i>luxus</i> -cikkek nevezetes helyek (Vár, Parlament stb.)	Ismerkedjen saját lakóhelyével. Ismerje fel a nevezetes épületeket és ismerje azok funkcióit.
Az iskola környékéről térkép készítése.	Helyek bejárása, saját útvonal megrajzolása.	útkereszteződés, mellékutca, járdaszívet, egyirányú utca főút,	Igazodjon el a környező utcák térképén.
Lakás alaprajza, helyiségek. Használati tárgyak helye a lakásban.	Berendezés megfigyelése különböző látószögekből. Tárgyak csoportosítása, funkciójuk.	vizes helyiségek, lakószobák, mellékhelyiségek Szerszámok, eszközök, háztartási gépek, dísztárgyak.	Írja és rajzolja le saját lakását segítséggel Tárgyak ésszerű elrendezése a lakásban.

2. Témakör: Társas kapcsolatok. Konfliktuskezelési technikák. Fejlesztendő kompetencia: Saját cselekedet helyes megítélése.			Óraszám: 40
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
A társadalmi együttélésre jellemző kifejezések és szólások (közmondások) megértése.	Milyen ember, -akinek a szeme sem áll jól, - lógatja az orrát, -vigyorog, mint a vadalma stb. (további példák gyűjtése, értelmezése).	Az előforduló szavak, kifejezések értelmezése.	Legyen képes saját és mások viselkedését helyesen megítélni.
Telefonálás.	A telefonbeszélgetés gyakorlása mesterségesen kialakított, és valós helyzetekben (tárcsázás, üdvözlés, beszélgetés ismerőssel). Tájékozódás a telefonkönyvben.	nyilvános telefon, telefonkártya, telefonszám, mobil telefon, előfizetés, a beszélgetés díja, takarékoság,	Röviden, lényegre törően, jól artikuláltnan telefonáljon.
Kapcsolatteremtési módok különböző szituációban (példák gyűjtése a mindennapok eseményeiből).	Helyzetgyakorlatok pl. buszon maradt a táskád, a busz elmegy, levél, csomag feladása a postán, gyógyszer vásárlása, rendőrségi igazoltatás, rendkívüli közlekedési változásokor segítség kérése az utazási cél eléréséhez, stb.).	A már tanult udvariassági formák gyakorlása, és bővítésük újabakkal.	Jó helyzetfelismerés, és a tanultak önálló alkalmazása.
Viselkedési helyzetek megoldása (példák gyűjtése és a megoldási javaslatok megbeszélése).	Helyzetgyakorlatok pl. valaki elvesz a táskából valamit, valaki helytelenül bánik a háziállatával, falra firkálást lát, kicsik játékát zavarják, késik a megbeszélt helyszínről, le kíván szállni járműről, de áll valaki az ajtóban, rosszindulatú megjegyzést tesznek jelenlétében valakire, hogyan reagáljon? stb.	Megbeszélt helyzetek helyes megoldásához szükséges formulák.	Jó helyzetfelismerés, és a tanultak önálló alkalmazása.
Szabadidőben végzett tevékenységek viselkedési szabályai.	Helyzetgyakorlatok pl.: utazásnál, vásárlásnál ki viszi a csomagot? ha nincs elég hely, ki üljön le? autóban ki hova üljön? stb.	(pl. térjen ki a konfliktusok elől, ne válaszoljon stb.)	
Illemszabályok nyaraláskor.	Pl.: öltözködés, tisztálkodás, köszönés, hangoskodás, alkalmazkodás, milyen közös programot szervezzenek, stb.		A felnőtt felügyelet időleges megszüntetési körének bővülése.

3. Témakör: <i>Olvasás - Írás</i> Fejlesztendő kompetencia: A nagybetűk helyes használata mondatkezdéskor, és mondaton belül.			Óraszám: 40
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Olvasás gyakorlása. Írás gyakorlása. Személyi adatok. Kérdőív kitöltése. Tesztlap kitöltése. Napirend leírása. Levél, üdvözlőlap írása. Önellenőrzés. Hibák megtalálása és javítása. Az írás külalakja, rendezettsége. Rövid novella, vers, mese, olvasása. Petőfi: János Vitéz. A mű feldolgozásai (színházi, rajzfilm). Szabadon választott irodalmi mű közös feldolgozása.	Hangos, váltó olvasás. Olvasási tempó változtatása (lassú, gyors). Elemi szövegelemzés (élethelyzetek, érzelmek, emberi kapcsolatok felismerése, megértése). Másolás, írás, diktálás után. Űrlap kitöltése személyi adatokkal. Személyére vonatkozó kérdések elolvasása, helyes válasz 1-1 szóban. Általános tájékozottságra irányuló kérdésekre helyes válasz kiválasztása, jelölése. Megadott időpontokhoz tevékenységek írása. Levél közös megfogalmazása hiányzó osztálytársnak. Rövidebb szöveg áttekintése. Saját munka összehasonlítása a társakéval. Mese, történet folytatása, végvariációk alkotása adott történetből. Az olvasottak kiegészítése saját tapasztalatokkal. Dramatizálás. A tartalom meghallgatása, szemelvények (1-1 versszak) önálló olvasása, megtanulása. (A tanulók képességei szerint választott hosszabb irodalmi alkotás).	Olvasási technikával kapcsolatos kifejezések. betűforma, sorköz, szóköz, kihagyás, igazolvány, <i>személyi szám</i>, állampolgárság, <i>aláírás felelőssége</i> lakcím, kerület, irányítószám, bélyeg életkor, kedvenc étel, legjobb barát, különböző témakörök. legkedvesebb időtöltés, munka, pihenés, szórakozás, elfoglaltság, jókívánság, elköszönés, dátum Ismeretlen fogalmak értelmezése. <i>régi és népies kifejezések</i>	Az olvasási technika fokozatos javulása, kifejező olvasás. Az olvasottak rövid összefoglalása. Esztétikai szempontok érvényesülése. Tudjon az űrlap kérdéseire megfelelő válaszokat beírni. Törekedjen a feladat önálló megoldására. A feladat és a kérdések megértése, a helyes válasz jelölése (utasítás szerint x vagy aláhúzás). Tudja az időpontokhoz a megfelelő tevékenységet hozzárendelni. Tudjon borítékot megcímezni önállóan vagy segítséggel. Egyszerű hibák megtalálása, javítása. Rendezett külalak, olvasható írás. Az olvasott szöveg megértése, a tartalom rövid összefoglalása, a tanulság levonása, megértése. A szereplőket önállóan jellemezze, a történetet kérdések segítségével tudja elmondani.

4. Témakör: Médiaismeret. Nem verbális információ értelmezése.			Óraszám: 30
Fejlesztendő kompetencia: Piktogramok és írott utasítások megértése és követése.			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Tv, Videó, DVD-nézés (Ifjúsági filmek, Filmsorozatok epizódjai) TV-műsor átnézése, állandó műsorok időpontja. Kapcsolat a könyvvel. Képregény, szimbólumok. Történelmi regék, mondák. Szólások, kifejezések, közmondások értelmezése. Könyv, folyóirat, újság, lexikon különbsége. Újságolvasás. Játék a betűkkel. Játékos feladatok írásban. Ételreceptek, használati utasítások olvasása szükség szerint. Közlekedési táblák gyalogosokra vonatkozó jelzései. Tágabb környezetben használatos piktogramok megtalálása és értelmezése (pl. mosdó, lift közintézményekben, kezelési utasítások, stb.).	Audiovizuális eszközök szakszerű használata (bekapcsolás, hangerő szabályozása stb.). Fim(részlet) megnézése, megbeszélése. Tv-újság olvasgatása, adott műsorok keresése időpont és cím alapján. Könyv vásárlása, megbecsülése, saját könyv, kölcsönzés. Olvasmányok közös olvasása, megtárgyalása. Gyűjtés, értelmezés. Programfüzet átnézése. Keresztrejtvény közös megfejtése. Levélben kapott feladat néma elolvasása, elvégzése. Vásárlási lista összeállítása recept alapján. Eszközök használata a használati utasítás szerint. Tanulmányi séta során táblák gyűjtése, jelentése. Piktogramok gyűjtése, értelmezése (ki talál többet, mit jelent?). Versenyek, játékok.	mesebeli lények (kitalált lények), tv-csatornák, játék- és ismeretterjesztő filmek, vetélkedők, valóság, fantázia, Felmerülő ismeretlen fogalmak tisztázása. régi korok, történelmünk nagyjai mozi, színház, koncert, néző múzeumok, szabadtéri programok, meghatározások, szó kiegészítése, folytatása, <i>rokon értelmű szavak</i> címzett, Ismeretlen fogalmak tisztázása. Legfontosabb táblák jelentése. Piktogramok és jelentésük. (veszélyt jelző piktogramok, színek, rövid feliratok).	Történet megértése, erkölcsi ítéletalkotás. Tudjon eligazodni a tv-újságban és a műsorok között. Könyvek rendeltetésszerű, kíméletes használata. Legyenek elemi ismeretei a történelmi korokról. Néhány közmondás, szólás adekvát használata. Tudjon reálisan programot tervezni és egyeztetni. Egyszerűbb keresztrejtvényt oldjon meg. Egyszerűbb szövegek önálló elolvasása és értelmezése. Táblák és jelentésük biztos ismerete. A piktogramok fontos információt tartalmaznak, ezeket ismerni kell, és betartásuk kötelező.

Évfolyam: 10.**Cél:**

Eszközként alkalmazni az olvasás-írást a különféle élethelyzetek megoldásában.

Fejlesztani a kommunikációs képességet.

Megismerni a tömegkommunikáció néhány jellegzetes formáit.

Felhasználni a kulturtechnikákban szerzett ismereteit az információszerzés terén, és a megszerzett ismereteket egyre önállóbban hasznosítani (pl. internetes böngészés tanári segítséggel).

Feladatok:

Az egyéni képességek és egyéni szintek figyelembevételével: a megtanult ismeretek praktikus feladatok megoldásával történő gyakorlása.

Az olvasás- és íráskészség folyamatos fejlesztése.

A megszerzett ismeretek segítségével a környezetben való eligazodás, az önálló döntések és a segítség kérés lehetőségeinek alkalmazása.

Az olvasás és írás - mint információszerzés és átadás-, megjelenése természetes módon a mindennapi tevékenységek során.

Elvárt teljesítmény:

Fejlődjön fogalmi gondolkodása, analizáló-szintetizáló, akarat, belátási, döntési képessége.

Legyen képes beszédének formai és alaki összehangolására.

Tudjon rövid szövegről beszámolni szóban és írásban.

A kommunikációs helyzetekben tartsa be a normákat, illemszabályokat.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással, évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

1. Témakör: <i>Anyanyelv. Beszédfejlesztés.</i> Fejlesztendő kompetencia: Gondolatok, érzések szóbeli kifejezése.			Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Beszédtechnika javítása.	Artikulációs gyakorlatok, kiejtés javítása.	Aktuális nyelvtani fogalmak és szabályok.	Tudjon folyamatosan, megfelelő szókinccsel beszélni.
Nyelvi kifejezésformák használata az olvasás, írás, beszéd során.	A tanult nyelvtani kifejezések, fordulatok alkalmazása.		
	A nyelvtani fogalmakról tanultak elmélyítése (szó, mondat, hang, betű, mondatfajták, egyes és többes szám, jelen és múlt idő, igezőkötők, toldalékok megtalálása).		
Szókincsfejlesztés.	Szógyűjtés adott hanggal, szótaggal, szóvégi hanggal.	Felmerülő fogalmak tisztázása, értelmezése.	Beszéd színesítése rokon értelmű szavakkal.
	Azonos alakú, többjelentésű szavak.		
	Szinonim fogalmak, ellentétpárok.		
	Szavak gyűjtése szófajok szerint.		
Meglévő ismeretek bővítése különböző témakörökben az olvasás segítségével. Társalgás változatos témákról.	A szövegértés folyamatos ellenőrzése.	Felmerülő ismeretlen fogalmak.	Az ismeretek és az önállóság fokának bővülése.
Egészségügyi ismeretek	Egészségmegőrzés, káros szenvedélyek kialakulásának megelőzése.		
Háztartási ismeretek.	Ételreceptek. Tisztítószeres, élelmiszerek, háztartási gépek használati utasítása.		Kapcsolódjon be a társalgásba, bátran mondja el véleményét.
Szabadidő. Hobby.	Virágápolás, útikönyv, műsorújság, menetrend.		
Családi események, ünnepek.	Ünneplések megtervezése. Ajándékozás (kinek mit, anyagi lehetőségeket figyelembe venni).		
Munkavédelmi ismeretek.	Balesetvédelmi szabályok, előírások.		Az előírásokat ismerje meg, és annak megfelelően végezze munkáját.

2. Témakör: Társas kapcsolatok. Konfliktuskezelési technikák. Fejlesztendő kompetencia: Beilleszkedés és alkalmazkodás kisebb és nagyobb közösségekben.			Óraszám: 48
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
A társadalmi együttélésre jellemző kifejezések és szólások megértése (rövid történetekkel illusztrálva a szólásokat, közmondásokat). Mindennapos élethelyzetek, viselkedési szokások feldolgozása Különböző társadalmi szerepek elfogadása, összehasonlítása. A korlátozottság elfogadása, saját lehetőségek felmérése, vágyak megtervezése, függés előnyei. Beszélgetés és helyzetgyakorlatok különböző témákról, különböző személyekkel. Munkahelyi viselkedési szokások és problémás szituációk megbeszélése. Párkapcsolatok. Az együttélés szabályai.	Milyen a viszony, ha –együtt vannak sülvé-főve, -eltávolodtak egymástól, -távol kerültek egymástól. Mit jelent –lóg a nyakán, - kellemetlenül érintette az eset, -megrázó élmény stb. A környezet hierarchikus felépítésének megtanulása, különböző viszonyulási módok gyakorlása, alkalmazása. (főnök, beosztott) Önmaguk elhelyezése a rendszerben, alá – fölérendeltség megértése, elfogadása. Irányított beszélgetés (segítségkérés lehetősége, biztonság, stb.). (Késve érkezés a munkahelyre, nincs kedve dolgozni menni, a rábízott feladatot nehézsége miatt nem tudja megoldani, elrontotta a munkadarabot, kigúnyolja munkatársa, beteg, szabadságra megy, nem talál valamit, megkapja a fizetését és társai inni, szerencsejátékozni hívják, otthon lakik, kell-e hazaadnia a fizetéséből, stb.). Milyen az igazi barát, mi engedhető meg az iskolában, mikor van a testi szerelem ideje, partnercserék, betegségek, védekezés, házasság, stb. A hazajárás ideje, munkamegosztás otthon, egyedüllét szükségessége, annak közlési módja.	Az előforduló szavak, kifejezések értelmezése. A tárgyalt helyzetek átlátása, megértése, szükséges fogalmak tisztázása. családtag, munkatárs, alkalmazott, teljesítmény, önzetlenség, hűség, ragaszkodás, érettség, felelőtlenség, házi rend, napi rend, kötelességtudó, megbízható	Legyen képes saját és mások viselkedését helyesen megítélni. Az önértékelés és helyzetfelismerés folyamatos erősödése. Vélemény megfogalmazása, megvédése és vállalása. Kapcsolataiban legyen megbízható és őszinte.

3. Témakör: <i>Olvasás - Írás</i> Fejlesztendő kompetencia: A leírtak valóságtartamának súlya és vállalása.			Óraszám: 40
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Olvasás gyakorlása.	Hangos olvasás megfelelő intonációval, kifejezően. Néma olvasás. Beszámolás az olvasottakról. Egymás kézírásának olvasása.		Tudjon egyszerű, tagolt szöveget olvasni, az olvasottakat röviden összefoglalni, értelmezni.
Újságolvasás.	Kereső olvasás (adatok, témák, ismeretek). Hírek az ország különböző tájairól.	megye, város, község, falu, tanya, országhatár	Ismerje a térképolvasást, a nagyvárosokat tudja betájolni.
Mondat értelmezése.	Egybeírt mondat szavakra bontása.	mondat, szóköz, írásjelek	Tudja a mondatot kijavítani és helyesen leírni.
Írás tempójának fokozása.	Szavak írása másolással, tollbamondással időre.	perc, másodperc, idő, gyorsaság, külalak, betűformák, lényeges és lényegtelen hibák	Törekedjen a pontos és tempós munkára.
Önálló fogalmazás írása.	Különböző mondatok másolása, egymás írásának elolvasása, értékelése.	Napló, beszámoló, e-mail, sms,	Fogalmazzon meg néhány mondatot valós eseményekkel.
Képeslap önálló megírása, megcímzése. Keltezés értelmezése és helyes leírása.	Egy nap eseményeinek önálló leírása néhány mondatban.	Rövid üdvözlés küldése osztálytársnak (rövid e-mail küldése-fogadása segítségével). Időrendbe állítás keltezés alapján.	Tudja a feladatot önállóan megoldani a lap vásárlásától a feladásig.
Hallott szövegből szavak gyűjtése, írása.	Ételrecept felolvasása, hozzávalók kigyűjtése a szöveg alapján.	megszólítás, tartalom, aláírás, címzés, bélyeg, postaláda, feladás, főzés, sütés, párolás,	Tudjon csoportosítani és azokat leírni.
Az olvasás igényének kialakítása.	Szabadidő kulturált eltöltése, a könyvtár használata (könyvtáros segítségének igénybevétele).	Saját könyv, kölcsönzés, határidő, könyvtári kölcsönzőjegy.	Váljon rendszeres igényévé az olvasás.

4. Témakör: Médiaismeret. Nem verbális információ értelmezése. Fejlesztendő kompetencia: A vágyak és lehetőségek közötti különbség érzékelése.			Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Hiányos mondatok kiegészítése. Szólások, közmondások, szlogenek, reklámszövegek értelmezése. A gyermekek élete a különböző korokban (pl.: Kincskereső kisködmön, Pál utcai fiúk, ill. napjainkban játszódó novellák, ill. filmrészletek. Klasszikus költőink verseinek hallgatása, olvasása. (rövidebb részletek megtanulása). Himnusz. Szózat. Nemzeti dal. Tv-nézés. A valóság és a médiában ábrázolt helyzetek elkülönítése. Érzelmek megértése nem verbális jelzésekből, az érzelmek megfogalmazása és összevont vállalása	Hosszabb, bővített mondatba megfelelő állítmány kiválasztása, beírása. A szövegek értelmezése, átfogalmazása, történetbe foglalása. Szemelvények, történetek olvasása, meghallgatása, megnézése felvételtől. Versek hallgatása. A füstbe ment terv című vers közös elolvasása. A teljes művek végighallgatása, az 1. szakasz pontos megtanulása, éneklése. Teletextről műsor kiválasztása, megkeresése. Hihető-hihetetlen elkülönítése, a filmekben látottakat nem lehet a valóságban megtenni, példák gyűjtése, csoportosítása (az utánpótlás veszélyeinek tudatosítása). Arckifejezések, gesztusok értelmezése, következtetések, reakciók (képek, mozgóképek értelmezése, saját viselkedés elemzése pl. videofelvétel, fotó alapján), helyes, helytelen differenciálása.	rokon értelmű szavak, múlt-, jelen- és jövő idő, ismeretlen szavak magyarázata, irigy, jószívű, segítőkész vers, rím, ritmus, ismeretlen kifejezések magyarázata A versek szavainak értelmezése, megbeszélése. a teletext címszavai	A megfelelő szavakat önállóan találja meg és írja be. Analóg feladatok megoldása. Legyen képes a cselekedetek erkölcsi megítélésére. Érzelmileg hangolódjon rá a versekre. Értse meg a Himnusz és a Szózat jelentőségét, tudja pontosan elmondani és énekelni. Igazodjon el a teletext információi között. Legyen képes a saját véleményét udvariasan megfogalmazni. (Az őszinteség és az udvariasság szükségessége egyedi helyzetekben).

Számolás-mérés
Szakiskolai előkészítés 9 - 10.

Cél

- Segíteni a fogalmi gondolkodás fejlődését.
- Megszerezni a műveletek gyakorlása révén azokat az ismereteket és képességeket, melyekre a gyakorlati életben szükség van.
- Felkészíteni a számolási, mérési ismeretek oktatásával a készségfejlesztő speciális szakiskolai képzésre.

Feladat

- A szakma tanításánál szükséges számolási - mérési területek súlypontos fejlesztése.

Elvárt teljesítmény

- Képességeinek megfelelő mértékben alakuljon ki időbeli tájékozódása.
- Képességének megfelelő mértékben tudja használni mérési ismereteit, különös tekintettel a hosszúság és tömeg mérésére.
- Képességeinek megfelelő mértékben végezzen elemi műveleteket fejben és számológépen.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szóbeli tájékoztatással, évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt óraszámok

Évfolyam	9.	10.
Heti óraszám	3	3
Éves óraszám	111	111

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / évfolyam	9.	10.
1. Térbeli és időbeli tájékozódás	31	31
2. Műveletek	40	40
3. Mértékegységek, mérés, pénz	40	40

Szakiskolai előkészítés 9.

Cél:

Alkalmassá tenni a tanulókat a készségfejlesztő speciális szakiskolában történő eredményes tanulásra.

Feladatok:

A készségfejlesztő speciális szakiskolában szükséges számolási, mérési tudás minél jobb kialakítása.

A térbeli, időbeli tájékozódás fejlesztése.

Elemi pénzhasználat elsajátíttatása.

Elvárt teljesítmény:

Képességeinek megfelelő mértékben végezzen műveleteket, fejlődjön becslési, önellenőrzési képessége.

Hosszúság és tömegmérést minél gyakorlottabban végezzen.

Ismerje az otthon és az iskola közötti útvonalat, intézményen belül önállóan közlekedjen.

Ismerje meg a digitális kijelzésű órát, képességének megfelelő mértékben használjon műsorújságot.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással, évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

1. Témakör: <i>Térbeli és időbeli tájékozódás</i> Fejlesztendő kompetencia: A rendelkezésre álló idő beosztása.			Óraszám: 31
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Tájékozódás az iskola területén	Az iskola minden helyiségének, dolgozójának, azok munkájuknak, munkahelyeiknek megismerése, lehetőség szerint felkeresése, az ott kapott megbízatások önálló teljesítése.	helyiségek, munkakörök	Mozogjon otthonosan és felelősségteljesen az iskola területén.
Tájékozódás az iskola környékén	Az iskola címének elmondása, leírása. Környező utcák bejárása, utcanevek. A környék tömegközlekedési eszközei. Az otthon-iskola útvonal ismerete, elmondása, megmutatása a térképen.	település, megye, kerület, utca, házszám, középületek, lakóépületek, közterületek	Ismerje az otthon - iskola útvonalát, igazodjon el a környező utcákban.
Alapvető földrajzi ismeretek	A földgömb. Magyarország és Budapest térképének tanulmányozása, piktogramok, színjelzések értelmezése. Híradások, események helyszínének megkeresése. Albumok nézegetése a Föld különböző tájairól. Lapozgatás, oldalszámok sorrendje meghatározott oldalak fellapozása.	égtájak, földrészek, országok természeti képződmények	Legyen alapvető térképismerete (pl.: égtájak, földrészek és néhány ország megmutatása)
Idő. Az óra	Időegységek, időtartamok becslése, mérése, időpontok fontossága (nyitva tartások, menetrend, TV-műsor stb.) Digitális és hagyományos óra jelzéseinek egyeztetése	Időpontok meghatározása többféle módon. (fél 8, 7.30, 19.30) másodperc, stopperóra,	Határozzon meg pontosan időpontot kétféle óra alapján.
Napirend, heti beosztás	Napi tevékenységek időtartamai. Napirend készítése a tevékenységekre fordított időtartamokkal (összesen 24 óra)	munkaidő, szabadidő szabadidős tevékenységek	Tudja az időt jól kihasználni, és hasznosan eltölteni.
Év, évszakok, hónapok	Egy éves időtartam érzékelése (tavalý ilyenkortól mostanáig). Naptári év, tanév meghatározása évszakok periodikus váltakozása. Születési év és jelen év különbségéből az életkor kiszámítása. Beszélgetés régi korokról. Régi épületek, bútorok, ruhák, szerszámok megfigyelése. Közeli múzeumok, antikváriumok látogatása. Történelmi évszámok, értelmezésük.	1 évvel ezelőtt, 1 év óta 1 év múlva stb. kifejezések értelmezése. régi, ócska, antik, műemlék, időszak,	Tájékozódjon tágabb időhatárokon belül.
Történelmi időszakok			Érdeklődjön a történelmi események, személyek iránt.

2. Témakör: Műveletek Fejlesztendő kompetencia: Számológép használat.			Óraszám: 40
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Műveletek 100-as körben	A tanult műveletek végzése. Saját színvonalukon önálló számolás, közös ellenőrzés, önálló javítás. Helyérték gyakorlása, számjegyek egymás alá írása, nagyságrendek megállapítása.	egyesek, tízesek, százask helye, maradék hozzáadása	Becsülje meg, számítsa ki és ellenőrizze a műveletek eredményét.
Számkör bővítés	Nagy számok kiolvasása, nagyságrendjük érzékelése. Árak nézegetése árjegyzékekben a „túró rúdítól az Audiig”. Számok olvasása, nagyságrendek összehasonlítása. Alaki- és helyi érték differenciálása. Telefonszám lejegyzése, elolvasása.	számok nevei tízezertől olcsó, drága, akció, leértékelés	Egyéni képességek szerint olvassa el a számokat és különböztesse meg reálisan a nagyságrendjüket.
Számológép használata	Szorzás, osztás fogalma, előfordulása a mindennapi életben. Szorzás a számológéppel, ellenőrzése összeadásokkal, osztással. Az ellentétes műveletek fogalma.	sorrend, ellenőrzés becslés, kitörlés, javítás	Üsse be pontosan a feladatokat, az eredményt ellenőrizze becsléssel.
Szöveges példák	Szöveges feladatok megbeszélése, szükséges műveletek megállapítása, elvégzése, ellenőrzése.	kérdés tisztázása, megválaszolása szóban	Tudja a feladatot logikusan átgondolni és a megfelelő művelet kiválasztani.

3. Témakör: <i>Mértékegységek, mérések, a pénz</i> Fejlesztendő kompetencia: A pontosság.			Óraszám: 40
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Mérési gyakorlatok	Különböző típusú mérésekhez megfelelő eszköz kiválasztása, mértékegység meghatározása. Mérőeszközök helyes használata. Mennyiségek növelése, csökkentése, értékek önálló megállapítása. Leírása.	személy- és konyhai mérleg, mérőszalag, vonalzó	Válassza ki a megfelelő mérőeszközt és mérjen pontosan.
A pénz	Papírpénzek, érmék megnevezése, értékük összehasonlítása. Összegek kiszámolása, váltások. Különböző jövedelemforrások számbavétele. Jövedelmek, megélhetési költségek, „rezszi”, villany-, gáz-, telefon-, ebéd-befizetés, BKV- bérlet nagyságrendje, összehasonlítása. Üzletekben, katalógusokban árak megfigyelése. Vásárlások. Hirdetésekből, plakátokon összegek keresése. Különböző szolgáltatások árai.	bank, bankkártya, csekk, készpénz jövedelem, adósság, hitel kölcsön, részletfizetés takarékoság	Érezze a pénz fontosságát (becsülje meg) és vigyázzon rá. Tudja differenciálni a szükséges és a luxuscikkeket.

Szakiskolai előkészítés 10.

Cél:

Alkalmassá tenni a tanulókat a készségfejlesztő speciális szakiskolában történő eredményes tanulásra.

Feladatok:

A készségfejlesztő speciális szakiskolában szükséges számolási, mérési tudás minél jobb kialakítása.

A térbeli, időbeli tájékozódás fejlesztése.

Elemi pénzhasználat elsajátítása.

Elvárt teljesítmény:

Képességeinek megfelelő mértékben végezzen műveleteket, fejlődjön becslési, önellenőrzési képessége.

Egyre gyakorlottabban végezze a hosszúság és a tömeg mérését

Ismerje az otthon és az iskola útvonalát, intézményen belül önállóan közlekedjen.

Ismerje meg a digitális kijelzésű órát, képességeinek megfelelő mértékben használjon műsorújságot.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással, évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

1. Témakör: Térbeli és időbeli tájékozódás. Fejlesztendő kompetencia: Eligazodás az időpontok között (dátumok).			Óraszám: 31
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Tájékozódás az otthon és az iskola környékén.	Lakóhely, iskola megmutatása a térképen. (Budapest térképén). Járművek, útvonalak tanulmányozása térképen, (BKV térképen), egyes útvonalak bejárása, felidézése a térképen. Saját lakcím leírása, bejelölése a térképen, egymás „meglátogatása” (útvonal meghatározása). Égtájak nevei, értelmezésük (Budapesttől északra stb.) Távolságok becslése, lemérése, átszámítása. Autóutak, vasútvonalak „bejárása”. Piktogramok értelmezése.	tömegközlekedés, BKV, átszállás, közlekedési csomópont	Tudjon eligazodni az iskola és otthona környékén.
Magyarország térképe		távolsági és tömegközlekedési eszközök	Tudjon eligazodni Magyarország térképén.
Alapvető földrajzi ismeretek	Látogatás a Planetáriumban, csillagok, bolygók a Nap, a Föld fogalma, a földgömb tanulmányozása, tengerek, óceánok, földrészek helyének meghatározása. Albumok, képes újságok lapozgatása, helyszínek megkeresése Időegységek a másodperctől az évszázadig.	Északi sark, Déli sark, Egyenlítő, földrészek, országok nevei	Értelmezze helyesen a mindennapi életben használt földrajzi kifejezéseket. Használja helyesen a tanultakat a spontán beszédben.
Időegységek	Eseményekhez megfelelő időegység megválasztása, időegységek adekvát használata. Jelenlegi időpont helyes megállapítása. Időtartamok kiszámítása a kezdési és befejezési időpontból.	időegységek nevei időtartam	Számítsa ki a szünidő hosszát (utolsó és első tanítási nap alapján)

Időegységek a naptól az évig	Téli és nyári időszámítás. Az év felosztása egy oldalas naptárban nap, hét, hónap, évszak év váltása minden variációban tevékenységek időtartamának meghatározása (mennyi ideig tart az iskolaév, a tavaszi szünet, az ebéd, egy mondat leírása, egy fogmosás, stb.).	tanév, naptári év, <i>évad, szezon</i> , tanítási szünet, szünidő	Értse meg az időbeliség, az időtartamok közti nagyságrendbeli különbségeket.
Ismerkedés régmúlt korokkal	Lakóhely történetével kapcsolatos történetek, helyszínek, múzeumok látogatása, feliratok, magyarázatok olvasása, értelmezése, hasonló témájú albumok, könyvek lapozgatása, megbeszélése.	honfoglalás, király, szabadságharc, háborúk	Érdeklődjön a történelmi események, személyek iránt.

2. Témakör: <i>Műveletek</i> Fejlesztendő kompetencia: Összeadás alkalmazása a mindennapi életben.			Óraszám: 40
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Műveletek 100-as körben	A tanult műveletek végzése egyre nagyobb önállósággal egy és kétjegyű számokkal. Összetett, több műveletet tartalmazó feladatok végzése. Tagok felcserélése összeadásnál. Összeadás és kivonás – ellentétes műveletek összefüggéseinek felismerése.	plusz és mínusz jelentése a számolásnál és a mindennapi életben.	Ismerje fel az ellentétes műveletek összefüggéseit.
Számkör bővítése	Nagy számok kiolvasása, ezres, 10-és 100 ezres számjegyeinek megszámlálása, nagyságrendjük megállapítása, teljes számok elolvasása. Helyértékek megállapítása. 0-t tartalmazó számok kiolvasása, 1, 2, 3, és négyjegyű számok elolvasása, írása diktálás után.	tízezer, százezer, millió szám, számjegy sorszám fogalmak különbsége.	Ismerje fel a számok nagyságrendjét, alaki, -és helyi értékek különbségét értse meg.
Számológép használata	Számok, műveleti jelek hibátlan beütése, az eredmény ellenőrzése fordított művelettel.	számológép-számítógép különbsége	Alkalmazza megbízhatóan a számológépet.

Szöveges feladatok	Több művelettel végezhető szöveges feladatok megértése, tervezés, műveletek elvégzése, válasz megfogalmazása szóban.	tervezés, végrehajtás, válasz megfogalmazása.	Tervezze meg a feladat megoldását, és számolja ki helyesen a feladatot. Próbálja helyesen megfogalmazni a szöveges feladatban feltett kérdésre a választ.

3. Témakör: <i>Mértékegységek, mérések, a pénz</i> Fejlesztendő kompetencia: Felelős pénzhasználat.			Óraszám: 40
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Mérési gyakorlatok	Mérőeszközök használatának megfigyelése különböző üzletekben. Egymás testmagasságának mérése, összehasonlítása. Egymás testsúlyának becslése, mérése. Adatok feljegyzése. Mérések megismétlése fél év után, változás kiszámolása. Súly- és térfogat-mérések a tankonyhán. A napi gyakorlatban használt mennyiségekkel kapcsolatos fogalmak megismerése (pl. csipetnyi só, csepp ecet, borsónyi, diónyi, morzsányi, ujjnyi, hajszálvékony, stb.) Hosszúságmérés a szövéssel kapcsolatos nagyságrendben. Mért adatok összehasonlítása, szemmérték ellenőrzése méréssel, optikai „csalódások” ellenőrzése (egyenlő, pedig eltérőnek látszik stb.)	több, kevesebb, pontosan annyi nőtt, hizott, fogyott	Válassza ki és alkalmazza helyesen a mérőeszközt.
A pénz	Papírpénzek, pénzérték felismerése, értékük. „Mit vehetnél ennyi pénzből?” becslés, javítás. Hasonló áruk keresése több katalógusban. „Melyik olcsóbb?” Árak és mennyiségek összefüggése. Akciós árak, az eredeti és a leszállított ár különbségének kiszámítása. Termékek árainak becslése, ellenőrzése „mennyit tévedtél?” Pénz beosztása. Szükséges és szükségtelen áruk. Számlák befizetésének, pénz feladásának megfigyelése.	papírpénzek felismerése, címletükről és színükről megtakarítás, bank, posta, csekk, bankkártya, ellenőrző szelvény	Tudja a pénz gondos kezelését, megőrzését, felelősségteljesen gondolkodjon a pénzzel kapcsolatban.

**Társadalmi ismeretek és gyakorlatok
Szakiskolai előkészítés 9-10.**

Cél

- Rendelkezni a sikeres társadalmi beilleszkedéshez megfelelő ismeretekkel és gyakorlati tapasztalatokkal a szakiskolai oktatás megkezdéséhez.
- Megfelelni a társadalom elvárásainak, normáinak, és annak, hogy szükségesnek érezze ezek betartását.
- Olyan ismereteket közvetíteni, hogy ne érezze idegennek az őt körülvevő világot, kapcsolatokat tudjon létesíteni, tudjon segítségért folyamodni, konfliktust kezelni.
- Tudjon védekezni a lehetséges veszélyekkel szemben és próbálja elkerülni azokat.

Feladat

- A társadalmi integrációt biztosító ismeretek és gyakorlati tapasztalatok elsajátítása a tantárgy témaköreiben meglévő tartalmaknak megfelelően.

Elvárt teljesítmény

- Személyes adatait ismerje, és használja megfelelően.
- Rendelkezzen általános földrajzi, honismereti, kulturális ismeretekkel.
- Közlekedésben, napi élelmiszervásárlásban szerezzen jártasságot.
- Ismerje a közintézményeket, azok szolgáltatásait, tudjon kihez és hova forduljon segítségért, ismerjen segítségnyújtó szervezeteket.
- Legyen ismerete a biztonságos szexuális életéről.
- A hétköznapi és ünnepek természetét, lelkiségét értse meg, vegye ki részét a feladatokból és az ünneplésből.
- Legyen igénye az egészséges életmódra, a szabadidő eltöltéséhez rendelkezzen megfelelő ismeretekkel és gyakorlattal, ne unatkozzon.
- Igényeinek megfelelő közösségekhez tartozzon, és aktívan vegyen részt a programokban (ÉNO, munkahely, klub, gyülekezet).
- Baráti, munkatársi, párkapcsolataiban viselkedjen megfelelően, legyen közösségi ember.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással, évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt órakeret

Évfolyamok	9.	10.
Heti óraszám	3	3
Éves óraszám	111	111

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	9.	10.
1. Személyi adatok, önismeret, társas kapcsolatok	30	21
2. Lakóhelyismeret – Közlekedésre nevelés	40	20
3. Történelmi ismeretek – Társadalmi ünnepek	20	40
4. Felkészülés a felnőtt létre – Állampolgári ismeretek	21	30

Szakiskolai előkészítés 9.

Cél:

Bővíteni azokat az ismereteket és biztosítani azokat a gyakorlatokat, melyek a társadalomba történő beilleszkedést segítik.

Tanult képességeinek függvényében felkészülni a felnőtt életre.

Reális elképzeléseket, vágyakat kialakítani a jövőt illetően, és ezekhez biztosítani a megfelelő tudást, gyakorlati kompetenciát.

Feladat:

A megadott témakörökben egyéni haladás biztosítása.

Minél több látogatás szervezése szolgáltató- és közintézményekbe.

Segítő szervezetek meglátogatása.

Helyzetgyakorlatokban, szituációs játékokban, a viselkedéskultúra és önismeret megtanítása, kialakítása.

Elvárt teljesítmény:

Ismerje és tanulja meg a fontosabb személyi adatokat.

Kulturált közlekedés és viselkedés.

Vásárláskor legalább hasznos közreműködés.

Reális elképzelés jövőbeni életéről, lehetőségeiről.

Tudjon segítséget kérni.

Találjon elfoglaltságot magának, és ne unatkozzon.

Ismerje és készüljön az ünnepekre.

Vegye ki részét a környezetében előforduló munkában.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással, évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

1. Témakör: Személyi adatok - Önismeret – Társas kapcsolatok Fejlesztendő kompetencia: Személyes dokumentumok fontosságának felismerése és körültekintő használata.			Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Személyes adatok, az azonosítás módja, igazolása (pl. ujjlenyomat). A személyi adatok körének folyamatos, bővítése, gyakorlása. Rokonsági fokok megismerése.	Születési anyakönyvi kivonat, diákigazolvány, személyi igazolvány nézegetése. Szituációs játékok az adatok gyakorlására. Másolás, írás, adatlapokkal való ismerkedés, memorizálás. Irányított, beszélgetés, rajzolás.	<i>Születési anyakönyvi kivonat, Személyi igazolvány, személyes adatok, családi és utónév, állampolgárság, személyi igazolvány száma, telefonszám, TAJ kártya</i>	Tanulja meg, és írja le vagy másolja le nevét, legfontosabb személyi adatait. Ismerje a közeli hozzátartozók adatait (nevek, címek). Tudja az iskola nevét, címét.
Mi jellemző rám? Önismeret, jellemzés, jó- és rossz tulajdonságok. Családi kapcsolatok. Viták. Iskolai kapcsolatok, osztálytársak, barátok.	Beszélgetés, csoportosítás. Szituációs játék. Képek, könyvek, videofilmek megtekintése. Felvétel készítése helyzetgyakorlatokról, a felvételek megtekintése és megbeszélése.	<i>Jellemzés. Tulajdonság, Viselkedés, Bírálat. Dicséret.</i>	Ismerje fel a jó és a rossz tulajdonságokat. Ismerje a helyes viselkedés formáit, fordulatait.
Szeretet, szerelem érzése. Helyes viselkedés: – Érzelmi kapcsolatok férfi és nő között. Párkapcsolatok.		Szeretet, szerelem.	Tudja kezelni az érzelmeit.
Közlekedés és vásárlás közbeni kommunikáció, és viselkedés. Udvariassági formák ismerete és használata.	Szituációs játékok. Tanulmányi séta. Tankönyvhasználat, feladatlapok kitöltése.	bolt, szaküzlet, bevásárlóközpont, áruház, forgalomban lévő pénzek,	Ismerje és használja az udvariassági formákat.
A napi fogyasztásban fellelhető áru, szaküzlethez történő hozzárendelése. Bevásárlóközpont megismerése.	Segítséggel vásárlás gyakorlása.	<i>élelmiszer árak, ruházati cikkek ára, műszaki cikkek ára, kocsi, lakás ára és a fizetés viszonya</i>	Segítséggel merjen vásárolni.

2. Témakör: Lakóhelyismeret – Közlekedésre nevelés Fejlesztendő kompetencia: Figyelmes, körültekintő közlekedés.			Óraszám: 40
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
A főváros és lakóhelye nevezetességeinek, földrajzi jellemzőinek, élővilágának megismerése, térképismeret kialakítása, fejlesztése. Magyarországról tanult földrajzi ismeretek összefoglalása, rendszerezése (felszíni formák, ipari- és mezőgazdasági termelés, nevezetességek, megyék, városok, környező országok, Európai Unió, stb.) A különféle közlekedési eszközökön az utazás feltételeinek megismerése, az utazás megvalósítása segítségével. Az utazással kapcsolatos piktogramok megismerése. A közlekedés szereplőinek felelőssége. A gyalogos közlekedés szabályainak pontos ismerete és betartása. A járművek vezetéséhez szükséges feltételek ismerete és betartása (jogosítvány, és képzettség nélkül nem vezethet járművet)! Kerékpározás közben is a közlekedési szabályokat kell követni.	Idegenforgalmi kiadványok, fotóalbumok, nézegetése, atlasz, feladatlap, tankönyvhasználat. Munka homokasztalon vagy színes gyurmával. Tanulmányi kirándulás (a tágabb lakókörnyezet megismerése). Térkép használata, terepasztal használata, filmek megtekintése és megvitatása. Prospektusok, szórólapok, plakátok gyűjtése, tablók készítése. Tankönyvhasználat, feladatlapok kitöltése, utazás különféle járműveken. Tanulmányi séta. Szituációs gyakorlatok. A szabályok biztos ismerete és gyakorlása. Térképen a szokásos közlekedési útvonalak áttekintése. Mi a teendő, ha leáll a közlekedés valamilyen okból? Alternatív közlekedési lehetőségek.	ország, haza, főváros, nagyváros, lakóhely, <i>domborzati, gazdasági, utca térkép</i>, nevezetesség, turista, <i>idegenforgalom, külföld, belföld, nemzeti büszkeség</i> Európai Unió (zászló, Himnusz), uniós jogok (munkavállalás, utazás, stb.) Közlekedési szabály. Segítség kérése. érvényes jegy, érvényes bérlet, megálló, állomások, pályaudvarok, információ, piktogramok	Értse a domborzati térkép szín és jelrendszerét. Honismeretében fejlődjön, legyen minél több konkrét ismerete. Találja meg a térképen lakóhelyét. Ismerjen budapesti nevezetességeket. Gondolatait tudja néhány mondatban elmondani. Tartsa be a viselkedési normát. Értse a piktogramokat, ismerje meg a megállót, állomást jelentő táblát. Ismerje a közlekedés legfontosabb szabályait. Ismerje a közlekedési csomópontok jellemzőit. Ismerje az útvonalat és járműveket, amikkel az iskolába jár.

3. Témakör: <i>Történelmi ismeretek – Társadalmi ünnepek</i> Fejlesztendő kompetencia: Az ünnepek ismétlődése.			Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
A tanult történelmi ismeretek felszínen tartása (történelmi korok régmúlttól napjainkig). Tájékozódás az időszalagon.	Képválogatás adott eseményekkel kapcsolatban, történelmi személyek felismerése tetteik, tulajdonságaik alapján stb. Könyvek, feladatlapok használata. Irányított beszélgetés.	<i>történelem, nemzet, haza, vallás, összetartozás emlékezet, hagyomány</i>	Legyen tájékozott a régmúlt, és a jelen eseményeiben.
Napjainkban lezajló társadalmi események figyelemmel kísérése (választások: képviselők –országgyűlési-, önkormányzati-, európai parlamenti stb.).	Plakátok, szórólapok, képes riportok, stb. Az érintett személyek felismerése, megnevezése. Néhány országosan ismert vezető nevének, funkciójának ismerete.	politikai berendezkedéssel kapcsolatos fogalmak (parlamentáris demokrácia, nemzeti jelképeink, stb.).	Tájékozódjon a körülötte zajló politikai eseményekről.
Ünnepek csoportosítása. Szokások, normák. (Pl.: öltözködés, terítés), történelmi-, naptárismeret.	Aktív részvétel ünnepeken (műsor készítése, szerep vállalása, dekoráció készítése, stb.).	egyházi, nemzeti, állami, családi, társadalmi, ünnepek,	Külsőségében és tartalmában ismerje ünnepeinket, legyen lelkes, készüljön ezekre.

4. Témakör: <i>Felkészülés a felnőtt létre – Állampolgári ismeretek</i> Fejlesztendő kompetencia: „Felnöttség” felelősségének megélése. Jogok, feladatok, kötelességek.			Óraszám: 21
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Az iskoláskor utáni tervek. Munka, munkahely. Viselkedés, elvárások a munkahelyeken. Az önálló közlekedés gyakorlása. A balesetek elkerülése. Kulturált megjelenés, ápoltság.	Beszélgetés, szituációs játék, képek nézegetése, csoportosítása. Videofilm megtekintése, megbeszélése, helyes, nem helyes felismerése.	<i>Munkafegyelem, baleset, figyelem</i> <i>létfeltétel, táplálkozás, lakás, ruházzkodás,</i>	Értse meg mi a munkafegyelem. Ismerje az általános balesetvédelmi szabályokat.

A pénz szükségessége, beosztása. Viselkedés idegenekkel: udvariasság, türelem, alkalmazkodás, önzetlenség. Társadalomra káros tevékenységek – hazugság, lopás, szembesülés a következményekkel. Törvény, szabályok betartásának fontossága. Állampolgárok vagyunk. Állampolgári jogok és kötelességek megismerése, rendszerezése. Egyszerűbb összefüggések felismertetése. Mire jogosít a személyi igazolvány (útlevél)? Tagjai vagyunk a társadalomnak.	A pénz értékének tudatosítása. Szituációs gyakorlatok. A kíváncsi tulajdonságok tudatos kialakítása, fejlesztése. Írott és íratlan szabályok, iskolai szabályok, játékszabályok betartása, megszegése, következmények. (Példák saját élményekből, filmekből stb.) Kapcsolódó újságcikkek elolvasása, értelmezése, választójog, titkosság értelmezése, gyakorlati megvalósítás, szerepjáték. Személyi igazolvány, útlevél nézegetése, összehasonlítása.	a pénz értéke, Törvény, szabály, Igazságszolgáltatás, büntetés. Saját érdek, választó, képviselő, képviselő. személyi igazolvány, határátlépés, állampolgár, sajátkezü aláírás,	Tudjon fontossági sorrendet felállítani. Tudjon különbséget tenni jó és rossz között. Tudja, hogy a szabályokat be kell tartani. Ismerje állampolgári jogainak és kötelességeinek néhány területét. Ismerje és tartsa be az igazolvány használatának szabályait.

Szakiskolai előkészítés 10.

Cél:

Bővíteni azokat az ismereteket és biztosítani azokat a gyakorlatokat, melyek a társadalomba történő beilleszkedést segítik.

A tanulót képességeinek függvényében felkészíteni a felnőtt életre.

Kialakítani reális elképzeléseket, vágyakat, jövőjét illetően és ezekhez biztosítani a megfelelő tudást, gyakorlati kompetenciát

Feladat:

A megadott témakörökben képességeinek megfelelő egyéni haladás biztosítása.

Minél több látogatás szervezése szolgáltató és közintézményekben.

Célszervezetek és egyéb védő munkahelyek, ÉNO-k felkeresése.

Helyzetgyakorlatokban, szituációs játékokban a viselkedéskultúra és önismeret elsajátítása.

Elvárt teljesítmény:

Ismerje fel és tanulja meg a fontosabb személyi adatait.
 Kulturált közlekedés és viselkedés.
 Vásárláskor aktív közreműködés.
 Reális elképzelés a jövőbeni életéről, lehetőségeiről.
 Tudjon segítséget kérni.
 Találjon elfoglaltságot magának, és ne unatkozzon.
 Ismerje és készüljön az ünnepekre.
 Vegye ki részét a környezetében előforduló munkában.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással, évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

1. Témakör: Személyi adatok, önismeret, társas kapcsolatok. Fejlesztendő kompetencia: Öszintesség a kapcsolatokban.			Óraszám: 21
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Családi viszonyok, rokonsági kapcsolatok.	Családfa készítése.	Rokon – ismerős, családfa,	Tudja, hogy a személyes adatok kiadása, és az aláírás felelősséggel jár.
Nyomtatványok, adatlapok kitöltése személyi adatokkal, aláírással.	Űrlapok kitöltése, aláírás megfelelő nagyságú betűkkel (pl. útlevél igényléséhez stb.)	<i>állampolgárság, személyi igazolvány száma, telefonszám, TAJ kártya, adószám, Ujjlenyomatvétele, rendőrség, Vérvizsgálat, titkolás – beismerés,</i>	
Mi jellemző rám? Külső megjelenés, ujjlenyomat, hangszín, pl. a vérből megállapítható azonosság DNS.	A tulajdonságok csoportosítása különböző szempontok szerint (pl. megváltoztatható tulajdonság: hajszín, állandó, csak egy emberre jellemző tulajdonság: ujjlenyomat, stb.).		
Önismeret, jellemzés, jó- és rossz tulajdonságok. Az „ÉN” kapcsolódása: szoros és felszínes kapcsolatok közötti különbségek észrevétele, a kapcsolatok kétoldalúak, a partner szándékától is függnék.	Önbírálat, mások bírálata, a kritika elfogadása, vélemény megvédése szituációs gyakorlatok a témával kapcsolatban (pl. rendezetlen külsővel jelentél meg az iskolai ünnepélyen, a kulturált étkezés szabályait nem vetted figyelembe az osztálykiránduláson, stb.)	Illik – nem illik, Bocsánatkérés, megbocsátás	Tudja magát és társait jellemezni.
A családi kapcsolatok egész életre szólóak.	Szülők, nagyszülők tisztelete miben nyilvánulhat meg?	Tiszteletlenség,	Tudja felsorolni és megnevezni kapcsolatait, vonzalmait és nevezze meg azok típusát.
Viták, érdekek, ellentétek megoldása békés úton, ha kell segítséget is lehet kérni.		Vita, veszekedés, gyűlölet, tettelegesség,	

Iskolai, munkahelyi, lakóhelyi kapcsolatok. Beilleszkedés, alkalmazkodás, egymás tisztelete és segítése.	Helyzetgyakorlatok. Alkalmazható kommunikációs formák.		
Szeretet, szerelem érzése. Helyes viselkedés – Érzelmi kapcsolatok férfi és nő között. Párkapcsolatok. Házasság. Családi felelősség, kötöttség.	Filmrészletek irodalmi szemelvények a témával kapcsolatban. Te mit tennél? Azonosulás a szereplővel, ítéletalkotás, helyes, helytelen felismerése. Helyzetgyakorlatok.	Elfogadás, elutasítás. Udvarlás, szakítás, visszautasítás, viszonzatlan érzelmek, Törvényes, tartós, futó kapcsolat, következmények vállalása	Tudja megfogalmazni a kapcsolatokra vonatkozó igényét. Viselkedjen felelősséggel.

2. Témakör: <i>Lakóhelyismeret – Közlekedésre nevelés</i> Fejlesztendő kompetencia: Körültekintő közlekedés.			Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Lakóhelye nevezetességeinek, földrajzi jellemzőinek, élővilágának megismerése. Térképismeret kialakítása, fejlesztése.	Különböző léptékű térképeken tájékozódás, adott helyszín megkeresése, meghatározása. Képek válogatása, csoportosítása (pl. épületek funkciója, kora, stb. szerint).	Kicsinyítés, helymeghatározás, tájékozódás,	Egyszerűbb térképen tájékozódjon kis segítséggel.
A különféle közlekedési eszközökön az utazás feltételeinek megismerése, az utazás megvalósítása segítséggel. (menetrend, tájékoztató)	Közlekedés fokozott önállósággal, az utazások megtervezése, a szükséges eszközök, előkészítése, ellenőrzése indulás előtt (pl. igazolvány, pénz, bérlet, lakáskulcs, útravaló, stb.).	Körültekintés, megfontoltság, menetrend, menetidő, késés, útravaló, poggyász, helyjegy,	Személyes tárgyait, (poggyászt) tartsa számon, és vigye magával az utazáshoz szükséges iratait.
Az utazással kapcsolatos piktogramok megismerése. A közlekedés szereplőinek felelőssége.	Közlekedési táblák, jelzések ismerete. Helyzetgyakorlatok, filmek megtekintése, a szituációk megbeszélése.	Jelzőtábla, KRESZ, kötelező betartani, büntetés, Felelőtlen – felelős,	Ismerje fel, és vegye figyelembe a közlekedéséhez szükséges jelzéseket.
A gyalogos közlekedés szabályainak pontos ismerete és betartása.	Tanulmányi séta. Önálló közlekedés adott helyre, adott helyről.	Közlekedési táblák, tájékoztató táblák felismerése, megnevezése.	
A járművek vezetéséhez szükséges feltételek ismerete és betartása (jogosítvány, és képzettség nélkül nem vezethet járművet)!	Balesetek megelőzése, szabályok betartása, ill. felelőtlen közlekedés következményeivel kapcsolatos film megtekintése és megbeszélése.	Szabályos – szabálytalan, szabálysértés, büntetés,	Tudás, és engedély nélkül ne vezessen járművet.

Kerékpározás közben is a közlekedési szabályokat kell követni.	Kerékpáros közlekedés a „KRESZ” parkban, ill. gyér forgalmú utcán.	A kerékpárral, kerékpározással kapcsolatos megnevezések, fogalmak.	Tanulja meg, és alkalmazza a kerékpáros közlekedés szabályait.

3.Témakör: <i>Történelmi ismeretek – Társadalmi ünnepek</i>			Óraszám: 40
Fejlesztendő kompetencia: Régi korok embereinek tisztelete és emléküik ápolása.			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
A tanult történelmi ismeretek felszínen tartása (történelmi korok régmúlttól napjainkig). Tájékozódás az időszalagon. A történelmi korokhoz kapcsolható helyszínek, épületek megismerése, az eseményhez kapcsolható személyek, népcsoportok megnevezése. (pl. Piramisok – fáraók - egyiptomi kultúra, Róma – pápaság – kereszténység – templomok, szobrok, képek, ünnepek, Hősök tere – szobrok, a magyarság híres vezérei, királyai, a kapcsolódó események stb. Parlament – az országgyűlés tagjainak munkája, választása, az ország működése, törvényhozás, stb.) Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeumban a közlekedési eszközök fejlődése, változása (esetleg utazás „nosztalgia járművön”). Közeli múzeum, skanzen meglátogatása (felkészülés a látnivalókról, melyik korban készült pl. épület, milyen munkát végeztek az ott élő emberek, milyen volt a ruházatuk stb.)	Képválogatás adott eseményekkel kapcsolatban, történelmi személyek felismerése tetteik, tulajdonságaik alapján stb. Könyvek, feladatlapok használata. Irányított beszélgetés. Történelmi eseményekről, személyekről filmrészletek, filmek, leírások megismerése, a kapcsolódó ismeretek rendszerezése, összefoglalása. Az ipar, közlekedés régi eszközeiről képek, rajzok gyűjtése, tabló készítése. Albumok, szórólapok, képek, internetről gyűjtött anyag. Tanulmányi kirándulás.	<i>történelem, nemzet, haza, vallás, összetartozás emlékezet, hagyomány</i> politikai berendezkedéssel kapcsolatos fogalmak: (alkotmány, parlamentáris demokrácia, stb.) Feltaláló, kísérlet, elavult, A felmerülő fogalmak és tárgyak megnevezése.	A tanult történelmi események és személyek ismerete. Segítséggel vegye észre a környezetében lévő tárgyak, eszközök körében is a változást.

Ünnepek csoportosítása. Szokások normák. (Pl.: öltözködés, terítés), történelmi-, naptárismeret.	Aktív részvétel ünnepeken (műsor készítése, szerep vállalása, dekoráció készítése, az elkészült műsor, szereplés rögzítése, a felvétel megtekintése és véleményezése, hibák és a jól sikerült részek bírálata, stb.).	egyházi, nemzeti, állami, családi, társadalmi, ünnepek,	Ismerje az ünnepek tatalmát és jelentőségét. Külsőségeiben és tartalmában is tudjon ünnepelni.

4. Témakör: <i>Felkészülés a felnőtt létre – Állampolgári ismeretek</i> Fejlesztendő kompetencia: Célorientáltság.			Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Önismeret. A pályaválasztáshoz szükséges képességek feltérképezése. Saját teljesítőképeség felmérése, becslése. A lehetőségek megismerése. Hol tanulhatja meg a szükséges ismereteket, képességeket? Tudatosság a későbbi szakmaválasztás érdekében pl. szükséges kompetenciák kiemelt fejlesztése. A fizikai és egészségi állapot tudatos fejlesztése, karbantartása. Munkaalkalmasság. Napirend a feladatok rendszerezésével. Terveim (rövidtávú és hosszabb távú, vágyak és lehetőségek).	Különböző munkakörökhöz szükséges tulajdonságok számbavétele. Képességlista készítése a számba jövő munkakörökről (pl. a takarító: pontos, kitartó, megbízható, rendszerető, stb.) Különböző munkahelyek megismerésére tanulmányi séták (pl. boltok, raktárak, konyhák, műhelyek stb. megtekintése) Megcélzott szakma szerinti képességek intenzívebb fejlesztése (pl.: tevékenység egyre hosszabb ideig, rendszeresség fejlesztése, megtartó emlékezet fejlesztése, utasítások megjegyzése, végrehajtása, stb.) Egészségmegőrzés, kondicionálás lehetőségei. (életmód, életvezetés stb.) Saját napirend összeállítása. A tervezett élet előnyeinek tudatosítása. (A mai napra tervezett feladatok és tevékenységek az e havi, ez évi, későbbi terve végiggondolása tervezése. Reális és irreális tervekkel szembesülés, a vágyak és a lehetőségek tudatosítása.)	Tájékozódás, tapasztalatszerzés, próbálgatás, tanács, tanácsadó.	Reális önismeret és helyzetértelmezés. Erőfeszítés a kívánt cél elérése érdekében.

Önérvényesítés. Jogok és kötelességek ismerete.	A jogok és kötelességek áttekintése, felsorolása, és a következmények tudatosítása.		Törekvés a jog- és kötelesség szerinti életvezetésre.

**Környezet és egészségvédelem
Szakiskolai előkészítés 9-10.**

Cél

- Bővíteni és elmélyíteni a természeti környezetről és egészségügyi ismeretekről meglévő korábbi ismereteket.
- Jártasságokat, készségeket, képességeket kialakítani, melyek hozzásegítenek az egészséges életmód éléséhez.
- A környezetvédelmet oly módon elsajátítani, hogy a környezet megóvása váljon szokássá.
- Szélesebb körű ismeretet nyújtani, hogy ezek segítsenek az ismeretlentől való félelem, valamint a kompetencia hiányból eredő szorongástól való megszabadulásban.

Feladat

- A világról, természetről meglévő ismeretek bővítése.
- A környezet és az egészséges életmód iránti felelősség kialakítása.

Elvárt teljesítmény

- Egyéni képességekhez mérten ismerje meg testét, vegye észre szervezete betegségeire utaló jelzéseit, tudja, hogy mi a teendője betegség esetén, vagy kitől kérjenek segítséget, ismerje a betegség lefolyása alatti, a gyors gyógyulást elősegítő tennivalókat.
- Ismerje az egészségügy intézményrendszerét.
- Egyéni igényeiknek megfelelő mértékben, ismerje meg a nemiséghez tartozó természetes folyamatokat, szerezzon elméleti ismereteket a szexuális életről.
- Legyenek ismeretei a természet erőiről, az ember és környezete viszonyáról, a környezetvédelemről.
- Legyen konkrét tudása arról, hogy mit tehet környezetének, és annak tisztaságának megóvása érdekében.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással, évente P.A.C. mérőeszközös mérés.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt órakeret

Évfolyamok	9.	10.
Heti óraszám	3	3
Éves óraszám	111	111

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyamok	9.	10.
1. Az emberi test	35	20
2. Egészségmegőrzés - Egészséges életmód	25	40
3. Élő természet - Élőlények és környezetük	20	30
4. Élettelen környezet – környezeti ártalmak	31	21

Szakiskolai előkészítés 9.

Cél:

Rendezetté tenni és bővíteni a természeti környezetről és az egészségügyről meglévő ismereteket.

Alkalmassá tenni a környezetről szóló információk egyéni képességhez mérten történő megértésére.

Megérteni saját teste, szervezete jelzéseit.

Igényét kialakítani, és szokásává tenni a környezettel való törődést és az egészséges életmódot.

Feladat:

Az ismeretek bővítése a természeti környezetről, összefüggésben az ember és környezete viszonyával.

Az emberi testről, betegségmegelőzésről, életmódról, baleset, betegség esetén szükséges tennivalókról meglévő ismeretek bővítése.

Konkrét ismeretek elsajátítása a lehetséges, aktív környezetvédelemhez.

Felkészítés a fiatal felnőttek életére, az ehhez tartozó lelki és testi jelenségek, a szexuális ismeretek igényhez mérten történő biztosítása.

A természet erőinek és az ember lehetőségeinek megismerése.

Elvárt teljesítmény:

Egyéni szintjéhez mérten legyenek önálló egészségügyi ismeretei, azokat szükség esetén tudja alkalmazni, ha szükséges tudjon segítséget kérni.

Vegye észre teste betegsége utaló jelzéseit, forduljon orvoshoz, vagy kérjenek segítséget.

Ismerje a nemek közti különbségeket, vonzalmait illő módon fejezze ki.

Legyen igénye az egészséges életmódra, a környezetével való törődésre.

Legyen fogalma az ember környezet alakító tevékenységéről, a környezetvédelemről.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatás, P.A.C. mérőeszközös méréssel.

1. Témakör: <i>Az emberi test</i> Fejlesztendő kompetencia: Reális testkép.			Óraszám: 35
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Testrészeink	Három fő testrész megnevezése, bemutatása. A csontváz, izom, tüdő, szív, gyomor felismerése.	fej, törzs, végtagok, tüdő, szív, gyomor, belek, végbél	Ismerje fel magán a testrészeket, segítséggel tudja a tanult belső szerveket.
Testünk vázrendszere A gerinc	Csontvázon a koponya, gerincoszlop, bordák, és végtagcsontok bemutatása. A gerinc megkeresése a csontvázon, egy csigolya megmutatása külön.	koponya, gerincoszlop, <i>arkoponya</i> , gerinc, csigolya, <i>agykoponya</i> borda,	Tudja kérdésre kiválasztani és megnevezni a kért cson- tot. (csigolya)
Testünk izomrendszere	A 8. csoportban tanult főbb izmok megmutatása először szemléltetőeszközön, majd saját magán.	végtagcsontok izom	Mutassa meg magán a főbb izmokat.
Belső szerveink A szív	A szív helyének bemutatása magán, pulzusmérés, a vérnyomásmérő bemutatása.	szív, vérkeringés, <i>alacsony</i> -és <i>magas vérnyomás</i>	Mutassa meg magán a szívét, ismerje fel a vérnyomásmérőt.
A tüdő	A tüdő helyének megmutatása, beszélgetés a levegő útajáról (a dohányzás káros hatása!).	tüdő, légzés	Tudja, hogy a tüdő a mellkasban foglal helyet.
Az emésztőrendszer	Beszélgetés a táplálék útjáról és az emésztésről.	táplálkozás, <i>emésztés</i>	Tudja segítséggel feleleveníteni a táplálék útját.
A kiválasztás	A vesék és a húgyhólyag bemutatása szemléltető figurán (ábrán).	vesék, húgyhólyag, vizelet, <i>méregtelenítés</i>	<i>méregtelenítés</i>
Az agy a gondolkodás szerve	Az agy helyének megbeszélése a koponyában, beszélgetés az agyról (gondolkodás szerve).	agy	Tudja, hogy az agy a koponyában van.

Érzékszerveink és védelmük	Beszélgetés az 5 érzékszervről és azok védelméről. Játékos gyakorlatok a fül, ill. szem kiiktatásával.	Szem (látás), szemüveg, fül (hallás), hallókészülék, orr (szaglás) veszélyhelyzetek (füst)	Nevezze meg és mutassa meg érzékszerveit, tudja, hogy ezeket védeni kell.

2. Témakör: <i>Egészségmegőrzés - Egészséges életmód</i> Fejlesztendő kompetencia: Serdülőkori változások elfogadása.			Óraszám: 25
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvart és javasolt fogalmak	Elvart teljesítmény
A fertőző betegségek tünetei, megelőzés, kezelés, gyógyítás. Serdülőkori változások: Nemek közti különbségek. Lányok (havi ciklus), fiúk (nemi érése). Lelki változások. Testápolás Testi higiénia (pattanásos bőr, hajzsírosodás) Fog és szájápolás. Hajápolás. Körömápolás- a körömvágás veszélyei. Táplálkozási szokások. Küzdjünk az elhízás ellen diétával és testmozgással. Káros szenvedélyek.	Beszélgetés az eddig tanult fertőző betegségekről s azok tüneteiről (láz, kiütés, hányás). Beszélgetés: - a női és férfi test különbségéről, - női nem, hímnem (a nemek közötti eltérések) hormonális változások. - a felnőtt kor,- testünk változásai. Fényképek válogatása adott szempontok szerint. Beszélgetés az érzékenységről, sértődékenységről, hirtelen támadt haragról. Szerepjáték. Látogatás illatszerboltban, fodrásznál, kozmetikai szalonban. Serdülőkori, kamaszkori tisztálkodási szokások felsorolása. Testápoló szerek felismerése, kiválasztása. Bőrünk, hajunk megfigyelése, figyelemfelhívás az ápolásra. Az ápolat külső feltétele az ápolat fogazat, a frissen mosott, szépen megfésült haj. Az eddig tanultak átismétlése, étrend készítése. Az elhízás elleni gyógymódok felsorolása. Beszélgetés a dohányzás, alkohol, kábítószer hatásairól és azok következményeiről.	fertőzés, tünet védőoltás, menstruáció (és a témával kapcsolatos fogalmak), tisztálkodás, kozmetikumok, pattanás, bőrápolás, arcszesz, sampon fogkefe (krém), sampon, fodrász, fésű, kefe olló, körömmolló, reszelő, étrend, zsírszegény táplálkozás, édesség, elhízás, konditerem, testmozgás, <i>diéta</i> dohányzás, alkoholfogyasztás kábitószer,	Tudja, hogy a fertőző betegségek bizonyos tünetekkel járhatnak. Tudja, hogy a testi tulajdonságok változása természetes dolog. Tudja, hogy a menstruáció természetes folyamat és ilyenkor még nagyobb gondot kell fordítani a tisztálkodásra. Ismerje fel a legszükségesebb kozmetikumokat és tanulja meg helyesen használni azokat. Vegye észre, ha rendezetlen a körme és kérjen segítséget körme levágásához. Tudja, hogy a jó étrend a „mindenből egy keveset” elven alapul.

Gyógyszerek hatása. A túlzott gyógyszerfogyasztás hátrányai. A gyógyszerek megfelelő tárolása (szavatosság, zárható tárlóhely).	Séta gyógyszertárban, gyógynövényüzletben. Plakátok, szórólapok, tájékoztató füzetek.	gyógyszer, recept, gyógyszertár, patika	Tudja, hogy a szenvedélybetegség nemcsak saját magukat a betegeket, hanem a környezetét is tönkreteszi. Tudja, hogy a gyógyszereket az előírásnak megfelelően kell tárolni és bevenni

3. Témakör: <i>Élő természet – Élőlények és környezetük</i> Fejlesztendő kompetencia: A sokféleség, a másság elfogadása.			Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Növények, állatok, emberek. (földrészeken élő emberek bőrszín és arcforma alapján különböznek csak tőlünk) Megfigyelés: a környezet hatása az élőlényekre, összefüggések felfedezése. Szárazföldi-, vízi életmód (édesvízi – sósvízi) növények és állatok legfontosabb jellemzői az életmód alapján. A föld tájainak növényei, állatai. Sarkvidék, hegyvidék, sivatag, őserdő, stb.	Fotóalbumok, videók, TV műsorok megtekintése megfigyelési szempontok adásával a tapasztalatok megbeszélése. Csoportosítás, rendszerezés, következtetés pl. szárazföldi: tüdővel lélegzik, vízi: kopolyúval lélegzik, a tápláléknak megfelelő fogazat, csőr alakult ki, a táplálékszerzéshez szükséges alkat pl. zsiráfnak hosszú a nyaka, magasról kell a táplálékot legelni, vízi állatok bőre síkos, hogy az úszás könnyebb legyen stb. Tájak és jellegzetes élőlények. (összefüggés az éghajlat és növény- állatvilág között) Tápláléklánc összeállítása. Csoportosítás, válogatás.	Bőrszín, arcberendezés, A felmerülő új fogalmak és megnevezések.	Tájékozódjon a tanult ismeretek alapján kis segítséggel a térképen, ill. könyvekben. Vonjon le segítséggel következtetéseket a növények, ill. állatok életmódja alapján. Legyen tájékozott a növények és állatok élőhelyei, táplálkozása, haszna körében.

Az ember szerepe az élő természet megóvásában.	Tanulmányi séta és kirándulás a szűkebb lakóhely, ill. az ország eltérő adottságú tájain (pl. hegyvidék, síkság, ipari, ill. mezőgazdasági területek). A tapasztalatok rendszerezése. Képek készítése, ill. gyűjtése adott témákra, az élmények megjelenítése (rajzok, festmények, tablók).		Lehetőségei szerint vigyázzon környezete élővilágára.

4. Témakör: <i>Élettelen környezet – környezeti ártalmak</i> Fejlesztendő kompetencia: Egyszerű összefüggések felismerése.			Óraszám: 31
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
A természet erői – víz	Beszélgetés a víz körforgásáról és a víz tisztító erejéről.	víz, árvíz,	Tudja, hogy a víz fontos elem, de az áradás tisztító hatású.
A természet erői – szél	Beszélgetés a szellő-szél-orkán-szélvész különbségeiről	szellő, szél, <i>orkán</i> , szélvész, hurrikán	Tudja, hogy a szélnek különböző fokozatai vannak.
A természet erői – földrengés	Beszélgetés a természeti katasztrófákról, a földrengés lényegének alapszintű bemutatása	katasztrófa, <i>földrengésjelző</i> , földrengés	Tudja, hogy vannak a világnak olyan pontjai, ahol gyakoriak a földrengések, vulkánok.
A természet erői – vulkánok	Egy tűzhányó bemutatása képről, elemi szintű magyarázattal kísérve.	vulkán, láva, tűzhányó	
Tiszta környezetünk. Szelektív hulladék. Hulladék újrahasznosítás.	Tankönyvi ábrák feldolgozása. Beszélgetés a szelektív hulladékgyűjtés fontosságáról. Hulladékok csoportosítása. Néhány példa említése az újra felhasznált hulladék feldolgozására.	környezetvédelem	Vigyázzon a tisztaságra, tanulja meg környezetének védelmét, szépítését. Tudjon a szelektív hulladékgyűjtés szabályairól.

Tiszta víz (A szennyezett víz fogyasztásának veszélyessége).	Tankönyvi ábrák segítségével a tiszta víz kritériumainak megállapítása.	tiszta (íható) víz, ásványvíz, esővíz, <i>ipari víz, szennyvíz</i>	Tanulja meg felismerni az ivóvíz és a nem ivóvizet jelző feliratokat.
Tiszta levegő	Tankönyvi ábrák segítségével a tiszta levegő ismérveinek felsorolása.	tiszta levegő, friss és használt levegő, szellőztetés, <i>légt Kondicionálás</i>	Vegye észre az elhasznált levegőt és tanuljon meg szellőztetni.

Szakiskolai előkészítés 10.

Cél:

Rendszerezni és bővíteni a természeti környezetről és az egészségügyről meglévő ismereteket.

Segíteni a környezetről szóló információk egyéni képességhez mért megértését.

Kialakítani az igényt a rendezett környezetre, és az egészséges életmódra.

Feladat:

A természeti környezetről meglévő ismeretek bővítése, összefüggésben ember és környezete viszonyával.

A meglévő ismeretek bővítése az emberi testről, betegségmegelőzésről, az egészséges életmódról, a baleset és betegség esetén szükséges tennivalókról.

Konkrét ismeretek nyújtása, a számára lehetséges aktív környezetvédelemhez, takarékosághoz.

A fiatal felnőttek életére való felkészülés, és az ehhez tartozó lelki és testi jelenségek, szexuális ismeretek igényhez mért biztosítása.

Elvárt teljesítmény:

Egyéni szintjéhez mérten legyenek önálló egészségügyi ismeretei, szükség esetén azokat alkalmazza, vagy tudjon segítséget kérni.

Vegye észre teste betegsége utaló jelzéseit, forduljon orvoshoz, vagy kérjen segítséget.

Ismerje meg a nemek közti különbségeket, vonzalmait illő módon fejezze ki.

Legyen igénye az egészséges életmódra, a környezetével való törődésre.

Legyen fogalma az ember környezet alakító tevékenységéről, a környezetvédelemről.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással, P.A.C. mérőeszközös méréssel.

1. Témakör: Az emberi test. Fejlesztendő kompetencia: Empátia.			Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Az emberi test változásai az idő múlásával (méhen belüli élet a születésig, életkorszakok szerinti változások újszülött, csecsemő, kisgyermek, kamaszkor, fiatal felnőtt, ...időskor) Betegségek (gyermekkori fertőző betegségek, szervi betegségek pl. vérnyomás, gyomorbetegség, cukorbetegség stb.) Orvosi ellátás rendszere. Körzeti – szakorvosi – kórházi betegellátás. Gyógyszerek szerepe. A gyógyszerek haszna és veszélyei. Az öngyógyszerezés elkerülése. Gyógyszerek tárolása. Balesetvédelem – balesetek elkerülése – teendők balesetek esetén. Elsősegélynyújtás. Sebkitőzés. Orvosi ügyelet, mentőkocsi. Veszélyes helyzetek elkerülése. Biztonságos sportolás és munka.	Képek és makettek a fejlődési folyamatról, a magzati lét megvitatása, az élet fontosságának megértése. A különböző életkori szakaszok jellemzői, a sebezhetőség, és segítségre szorulás hangsúlyozása pl.: csecsemő tehetetlen, táplálásra, állandó törődésre szorul, iskoláskor tanulás, edzett test, fokozódó terhelés, felnőttkor: munkabírás, gondoskodás a családról és önmagáról, öregkor ellátást, törődést igényel stb. A tanult ismeretek rendszerezése. Könyvek, szórólapok a betegségekről. Tünetek megbeszélése, emlékek felidézése saját betegségről. Orvosi rendelőiben tanulmányi séta, eszközök megtekintése, kipróbálása (vérnyomásmérés, vércukor vizsgálat, tüdőszűrés, stb.) A gyógyszerek szedéséről pontos ismeretek a használati- és orvosi utasítások megtartásának fontossága. Munkahelyi, játszótéri, háztartási és közlekedési balesetek bemutatása, példák saját tapasztalatból, ill. filmek. Szerepjáték (baleset, telefonálás, teendők baleset esetén).	Magzat, magzatvíz, embrió, újszülött, csecsemő, fogalmak és a felmerülő megnevezések. Betegségek megnevezése, terápiák megnevezése. Orvosi vizsgálattal kapcsolatos fogalmak, eszközök, eljárások megnevezése. Gyógyszerezéssel kapcsolatos megnevezések és fogalmak (kapszula, kúp, tabletta, injekció, mérgező, veszélyes, adagolás stb.) Vérzéscsillapítás, elsősegély, veszélyes – veszélytelen – biztonságos.	Az állandó változás tudomásul vétele. A szükséges odafordulás, segítségnyújtás természetes és kötelességünk. A betegséggel szembeni félelem leküzdése. Az orvosi beavatkozással szembeni félelem leküzdése. Bizalommal forduljon orvosához. A gyógyszereket csak az orvosi és gyógyszerészi utasításnak megfelelően szabad bevenni (mennyiségi és időbeli utasítások). Ismerje a balesetveszélyes helyzeteket, és tudatosan kerülje azokat.

2. Témakör: Egészségmegőrzés – Egészséges életmód Fejlesztendő kompetencia: Az egészséges táplálkozás elősegíti a testi egészséget.			Óraszám: 40
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
A táplálkozás és a mozgáskultúra hatása az egészségre. Táplálkozás - zöldség és gyümölcsfogyasztás Táplálkozás - tejtermékek. Táplálkozás - húsfogyasztás. Táplálkozás - édességek. Elhízás – diéta. Testedzés. Élelmiszerekben lévő tartósítószer. Egészségünkre veszélyes anyagok.	Külső megjelenés szerint (ideális alkat, kövér, beteg, sovány) életmód szerint (kirándul, sportol, heverészik stb.) képek válogatása, csoportosítása Látogatás csarnokban, piacon. Gyümölcs, zöldség csoportosítása a vitamin, hasznos tápanyagtartalom és felhasználási módok alapján. Tejtermékek felismerése és megnevezése gyakorlatban az árusító helyen. Felhasználási módok, a fogyasztás előnyei, a termékekben lévő pozitív tartalom miatt. Húsáruk felsorolása (miből készül, húsfeldolgozás, konyhai elkészítés). A különböző húsféleségekre jellemző tulajdonságok (csirkehús – könnyű, nem hizlal, zsíros sertéshús – vigyázni kell, mert túlzott fogyasztása káros az egészségre stb.) csoportosítása. Szavatosság, elkészítési módok. Kedvenc ételek. Beszélgetés az édességek fajtáiról, előnyeikről, hátrányaikról. (fogszuvasodás, hízás stb.) Beszélgetés az elhízásról, gyomorrontásról. Beszélgetés a tartósítószerrel, mint veszélyforrásról. Tartósítószer-allergia. Beszélgetés az alkohollal, dohányzásról, túlzott gyógyszerfogyasztásról, kábítószerekről.	zöldség-gyümölcs, piac, csarnok, zöldséges, főzelék, nyers, párolt, sült, főzött, vitamin tej, túró, vaj, kefir, joghurt, margarin, friss tej, tartós tej hús, felvágott, nyers főtt, sült, <i>füstölt</i> , friss hús, tartósítás, szavatosság, romlott, cukor, csokoládé, sütemény, torta, fagylalt stb. elhízás, <i>cukorbetegség</i> , örömforrás, mértékletesség, étvágy, étvágytalanság, diéta, <i>hízásra való hajlam</i> , helyes táplálkozás, megelőzés tartósítószer, konzerv allergia, <i>természetes tartósító anyagok</i> , <i>természetes konzerválás</i>	Jellemezze magát és csoporttársait testalkat szempontjából, foglalja össze táplálkozással kapcsolatos teendőit. Ismerje az egészséges ételeket. Irányítással állítson össze a korosztályának megfelelő, tápláló, egészséges heti étrendet (reggeli, ebéd, vacsora). Tudja, hogy vannak szervezetünkre veszélyes anyagok, ezek fogyasztását kerülje.

3. Témakör: Élő természet – élőlények és környezetük Fejlesztendő kompetencia: Az élő természet védelemre szorul.			Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Az élő természetről tanult ismeretek rendszerezése. Összefüggések felismerése, következtetések levonása. A környezet és az élőlények egymásra gyakorolt hatása. Tápláléklánc. Az ember környezetre gyakorolt hatása. Környezetvédelem. Védett környezet. Nemzeti parkok. Környezetvédő programok. Növények és állatok tartásának szabályai.	Adott szempontok szerinti csoportosítások, képrendeázések, tablók készítése. Feladatlapok megoldása. Albumok, térképek, filmek megtekintése, a látottak megbeszélése, következtetések levonása. Anyaggyűjtés, beszélgetés. Képes „tápláléklánc” összeállítása. Tanulmányi kirándulás az állatkertbe, a botanikus kertbe, a vadas parkba. Tanulmányi séták (állatkert, erdő, park, kertészet, állatkereskedés stb.). Képes albumok, prospektusok, Rajzok, festmények és egyéb alkotás élmények alapján. Rajzos és írásos „élménybeszámoló” készítése. Személyes beszámoló a házi kedvencek tartásáról.	Növényevő, húsevő, hasznos, kártevő, mérgező, Tápláléklánc Nemzeti park, állatvédelem, Állatorvos, felelősség, veszély, védőoltás,	Legyenek ismeretei a természet sokszínűségéről. Óvja a természetet, a növényeket és az állatvilágot. Változatos táplálkozás szükségességének megértése. Érezzen felelősséget a gondozására bízott növényekért és állatokért.

4. Témakör: Élettelen környezet – környezeti ártalmak Fejlesztendő kompetencia: Személyes felelősség a környezetért.			Óraszám: 21
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
A víz A tűz. Természeti katasztrófák. Küzdelem a természet erői ellen. Tiszta víz (ivóvíz – szennyezett víz). Tiszta levegő (légszennyezők – megelőzés). Tiszta környezetünk. Szelektív hulladékgyűjtés-veszélyes hulladékok. Hulladék újrahasznosítás.	Beszélgetés képek alapján a víz szerepéről, veszélyeiről életünkben. (Körforgás- rajzos feladatlap kitöltése). Felolvasás vagy beszélgetés kapcsán a tűz kultúrtörténeti vonatkozásainak meghallgatása. Tankönyv képeinek értelmezése. Beszélgetés a természeti és az ember által okozott katasztrófákról. A tankönyv képeinek értelmezése. Biztonsági intézkedések a természeti katasztrófák elkerülése érdekében. Beszélgetés, tábló készítése a víz, a levegő tisztán tartásáról, a szennyezés káros hatásairól. Beszélgetés a környezetünk tisztábbá tételéről. Gyakorlati megfigyelés az iskolában. Szemétszedés. Példák ismertetése az újra felhasznált hulladék feldolgozására. Képek, termékek gyűjtése.	víz, mezőgazdaság, aszály, öntözés, árvíz, hóolvadás, jégeső. tűz, ősemlék, kemence, kályha, táborny, tűzvész, tűzoltás, tűzvédelem, karácsonyfa tűz, elektromos tűz. Természeti katasztrófák: földrengés, árvíz, <i>tornádó</i>, <i>tájfúv</i>, lavina, erdőtüz, <i>ciklon</i>, szélvihar, villámcsapás, aszály, éhínség Ember által okozott: vegyi katasztrófa, atom katasztrófa, tűzvészek, természeti katasztrófák, óvintézkedések. Tiszta (íható) víz, szennyvíz, esővíz, locsolásra alkalmas víz. Tiszta levegő, légszennyeződés, gőz, gáz, pára, szellőztetés. Környezetvédelem, zöldek, <i>aktivisták</i>, tüntetés. Hulladékok csoportosítása, hulladék újrahasznosítása, papír-, fém-, műanyag-, stb. alapú hulladékok.	Alapszinten ismerje a víz szerepét a háztartásokban és az élet egyéb területein. Tudja elmondani a víz éltető és romboló hatásait. Tudja elmondani, hogy milyen szabályokat kell betartani a háztartásban keletkező tűz megelőzésére. Tudja, hogy vannak elemi csapások, amikkel szemben tehetetlen az ember és vannak olyanok, aminek saját maga az okozója. Ismerje az íható és nem íható vízre vonatkozó feliratokat, ábrázolásokat. Tanuljon meg szellőztetni. Ismerjen levegőzésre alkalmas helyeket lakóhelyén ill. a közelben lévő kirándulóhelyeket. Tanuljon meg tisztaságot, rendet tartani. Tudjon a szelektív hulladékgyűjtésről és annak fontosságáról.

**Életvitel és gondozási ismeretek
Szakiskolai előkészítés 9 - 10.**

Cél

- Kialakítani olyan ismereteket és szokásokat, készségeket és képességeket, amelyekkel a mindennapi életben előforduló egyszerű önellátó, konyhai, takarítási és gondozási feladatok elvégzésére kisebb irányítással képessé válik.
- Manuális képességeinek, finommotorikájának és mozgáskoordinációjának fejlesztésével segíteni az elemi munkavégző képesség kialakulását.
- Növelni a belső késztetést az önkifejezésre, a tanult ismeretek egyre nagyobb önállósággal való alkalmazására.
- Rögzíteni olyan szociális motívumokat, képességeket és szokásrendszereket, amelyek viselkedésében, magatartásában mérhetőek.

Feladat

- A meglévő praktikus ismeretek bővítése és fejlesztése.

Elvárt teljesítmény

- Sajátítsa el képességeinek mértékében az önkiszolgálást, és szerezzen minél több háztartási ismeretet.
- Tanulja meg a szocializált viselkedést, tartsa szükségesnek a szabályok, normák betartását.
- Betegség esetén önmagának és a környezetében élőknek is elemi szinten tudjon segíteni.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással, évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt óraszámok

Évfolyamok	9.	10.
Heti óraszám	4	4
Éves óraszám	148	148

A tantárgy feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	9.	10.
1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők.	40	20
2. Háztartás	50	55
3. Gondozási feladatok.	25	28
4. Vásárlás – Fogyasztóvédelem.	18	30
5. Piktogramok értelmezése	15	15

Szakiskolai előkészítés 9.

Cél:

Folyamatosan továbbfejleszteni az alapfokú képzés során kialakított kognitív, motoros, és érzelmi funkciókat.
Szocializáltság szintjét növelni a megtanított életviteli és gondozási fogalmak, ismeretek és technikák rögzítésével az általános képességek, gyakorlati alkalmazásával
A társadalmi és természeti környezethez való többreút kapcsolódás alapján az alkalmazkodó-képességet javítani.
Rögzíteni a szociális motívumokat, képességeket és szokásrendszereket, melyek attitűdjében mérhetőek.
Az alkalmazkodó képességet javítani a társadalmi és természeti környezethez való többreút kapcsolódás alapján.

Feladat:

A munka és az eszközfogások kialakításán túl a kognitív folyamatok kibontakozása.
A korábbi ismeretek szinten tartása mellett a praktikus tevékenységek végzése, életviteli és gyakorlati ismeretek elsajátítása.
Igény kialakítása a hasznos, fejlettségének megfelelő szabadidőprogramokra.

Elvárt teljesítmény:

Minden eddig tanult munkafolyamatban tudjon részt venni elemi szinten.
Tudjon részt venni az eddig tanult konyhai folyamatokban.
Tudjon részt venni minden eddig megismert munkafolyamatban.
Ismerje az eszközöket, gépeket, tudjon részt venni minden munkafolyamatban.
Egyéni szint alapján tudjon részt venni a vásárlásban és a beszerzett anyagok tárolásában.
Ismerje a piktogramok alkalmazásának jelentőségét.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatás, évente P.A.C. mérőeszközös mérés.

1. Témakör: Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők. Fejlesztendő kompetenciák: Rendszeresség.			Óraszám: 40
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Önkiszolgálás. Testünk ápolása	Beszélgetés az ápoltságról az eddig tanultak alapján (fürdőszobai berendezések és tisztálkodási szerek rendeltetésszerű használata). Hajápolás, kéz- és lábápolás.	fogkefe, fogmosás, sampon, szappan, körömvágó olló, fésű, kefe stb. Borotválkozó eszközök.	Tudja, hogy testét ápolnia kell. Egyszerű esetben legyen képes önmagát ellátni.
Öltözködés. Ruhaválogatás az évszaknak megfelelően. Divat. A divat változásai. Jó megjelenés, ápoltság.	A ruhadarabok csoportosítása és felsorolása megadott szempontok alapján. Beszélgetés a divatról. Milyen divatos ruhadarabok alkotják a mai fiatalok ruhátárát. Beszélgetés a divat változásairól. Régi és mai fényképek nézegetése, az ott látott alakok öltözetének megbeszélése. Beszélgetés a jó megjelenésű, jól öltözött emberről. Sminkelés.	fehérmű, felsőruházat, alsónemű, strandruha stb. divat, modell, divattervező, <i>márka</i> korosztályok, korszakok smink és ápoltság, borotválkozás, gomb, tű, cérna, olló	Tudjon ruhát hajtogatni. Alakuljon ki reális, megvalósítható igény az öltözködéssel kapcsolatban. Fejlődjön kultúrtörténeti ismerete. Tudja, hogy az ápolt, jó megjelenésért mit kell tennie.
Saját ruhanemű gondozása, ruhajavítás.	Kiseb javítások elvégzése (pl. gombfelvarrás, fércelés, tűbefűzés, szegőöltés stb.)		
Irányítással a mosás előkészítése, mosóporok hatása, öblítés fázisai. (zokni, zsebkendő, fehérmű stb.).	Fehérmű, zokni, zsebkendő kézi mosása	áztatás, mosás, öblítés, teregetés	Tudja irányítással előkészíteni a mosást, ismerje a mosószerek hatásait, az öblítés fázisait.
Személyes környezete gondozása. Irányítással a terem, konyha, műhely kitakarítása a nagytakarítás műveleteinek alkalmazásával. Eszközhasználat.	Eddig tanult tevékenységek alapján a különböző helyiségek nagytakarításához szükséges munkafolyamatok gyakorlása. Alkalmazása.	Az eddig használt fogalmak bővítése a nagytakarításra vonatkozóan.	Tudja alkalmazni a nagytakarítás műveleteit.

2. Témakör: Háztartás Fejlesztendő kompetenciák: Baleset elkerülése.			Óraszám: 50
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Konyhai munkák: Balesetvédelmi ismeretek, és a balesetek megelőzése. A konyha berendezése, a berendezések funkciója, rendeltetésszerű használata. Irányítással a megfelelő eszközök, konyhai gépek kiválasztása. Egyszerű ételek, saláták, édességek, sütemények készítése. Fokozódó önállósággal konyhai gépek használata. Mikrohullámú készülék használata, ételmelegítés. A konyha tisztántartása, az élelmiszerek higiénikus kezelése. Fürdőszoba és toalett tisztántartása és rendeltetésszerű használata. Háztartási munkák: Mosogatás. Mosás. Szárítás.(nagyobb terjedelmű, eltérő tulajdonságú ruhanemű) Vasalás. Ruhanemű tárolásának módja (védelem a portól, kártevőktől – ruhamoly -)	A balesetek elkerülésének fontossága. Eddigi tevékenységek gyakorlása, szükség szerinti elemi alkalmazása. Ismerkedés a tűzhellyel, mosogatóval, hűtőszekrénnel, mikro-hullámú sütővel. Tárolás a konyhában (élelmiszer alapanyagok, edények, stb.) Tevékenység során eddig tanult gépek használata fokozott önállósággal (turmixgép, kenyérpírító, habverő, hámozó kés, stb.). A tisztaság fontossága, tisztítószer használatainak szabályai (maró anyagok!! Fertőtlenítő szerek). Egyszerűbb munkafolyamatok elvégzése, a biztonságos munkavégzés (mosáshoz ruhák szétválogatása, kézi- és gépi mosás, teregetés, hajtogatás, vasalás, stb.). Képek, prospektusok, használati utasítás	Eddigi fogalmak használata, bővítése: Szakácskönyv, hozzávalók, mértékek, mérőeszközök. maró anyag, fertőtlenítés, hőfok, éget, perzsel, gőzölés, kártevő, vegyszer,	Ismerje a baleset-megelőzésszabályait. Tudja kiválasztani a megfelelő eszközöket és gépeket. Önállóan terítsen, mosogasson, törölgessen, rakjon rendet, ismerje a mikrohullámú készülék funkcióját. Kitartó munkavégzés. Kímélje, óvja a ruhaneműit.

3. Témakör: Gondozási feladatok			Óraszám: 25
Fejlesztendő kompetenciák: Magabiztosság.			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvart és javasolt fogalmak	Elvart teljesítmény
Betegápolás	Beszélgetés, filmek megtekintése. Szituációs gyakorlat	lázcsillapítás, folyadékpótlás, nyugalom, egészséges napirend, alvás, pihenés, munka, sport	Legyen képes családjában beteget ápolni könnyebb betegség esetén. Mondjon el cselekvéssorokat, melyek a betegápolásnál előfordulnak.
Teendők hirtelen rosszullet esetén (hányás, ájulás, vérzés, epilepsziás roham)	Beszélgetés, filmek megtekintése. Szituációs gyakorlat	ájulás, görcs, roham	Ismerje az elemi segítségnyújtás módjait.
Teendők baleset esetén.	Segítség kérése, telefonálás, szituációs gyakorlatok.	segélykérés, telefonálás,	
Az egészségügyi ellátórendszer megismerése. A betegellátás és egészségmegőrzés körüli teendők számbavétele.	Orvosi rendelők, vizsgálatok, szűrések céljának tudatosítása, az egészség megőrzése is állandó odafigyelést igényel (vércukormérés, tüdőszűrés, stb.).		Küzdje le félelmét.

4. Témakör: Vásárlás - Fogyasztóvédelem			Óraszám: 18
Fejlesztendő kompetenciák: Megfontolt vásárlás.			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvart és javasolt fogalmak	Elvart teljesítmény
A konyhai tevékenységekhez szükséges árak megvásárlása, fokozódó önállósággal. Viselkedési formák alkalmazása, közlekedés.	Ismert üzletben egyéni vásárlás megbeszélés alapján lehetőleg önállóan (bevásárló lista, költségvetés). Tárolás hűtőszekrényben (romlandó, eltartható).	A vásárlással, fizetéssel, viselkedéssel, közlekedéssel kapcsolatos fogalmak további bővítése. Tárolási fogalmak bővítése.	Egyéni szint alapján tudjon egy, vagy néhány dolgot önállóan vásárolni.
Vásárlás közben figyelembe veendő szempontok. Szavatosság az árucikkeken, eltarthatóság módja.	Jelzések megkeresése és értelmezése.	Szavatosság, dátum, jelzés,	

5. Témakör: <i>Piktogramok értelmezése</i> Fejlesztendő kompetenciák: Körültekintés, megfontoltság.			Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Élelmiszereken található jelek.	Értelmezés, alkalmazás, gyűjtés.	mélyhűtött élelmiszer, levespor, ételízesítők, konzerv, stb. csomagolóanyag.	Önálló feladatvégzés, egyszerű rajzos feladatlap megoldása.
Tisztítószereken található jelek.	Értelmezés, magyarázat, csoportosítás.	fém, üveg, kerámia, tűzhely, veszélyes, maró anyag, stb.	Tudjon megfelelően csoportosítani.

Szakiskolai előkészítés 10.

Cél:

Fejleszteni az alapfokú képzés során kialakult kognitív, motoros és érzelmi funkciókat.
Az elsajátított életviteli és gondozási fogalmakat, ismereteket és technikákat rögzíteni az általános képességek gyakorlati alkalmazásával.
A szocializáltság szintjét növelni.
A társadalmi és természeti környezethez való többreüt kapcsolódás alapján az azokhoz való alkalmazkodóképességet javítani.
Rögzíteni olyan szociális motívumokat, képességeket és szokásrendszereket, melyek a tanulók attitűdjében mérhetőek.
Az alkalmazkodó képességet javítani a társadalmi és természeti környezethez való többreüt kapcsolódás alapján.

Feladat:

A munka- és eszközfogások kialakítása és a kognitív folyamatok kibontakoztatása.
A korábbi ismeretek szinten tartása mellett praktikus tevékenységek végzése, életviteli és gyakorlati ismeretek elsajátítása.
Igény kialakítása a hasznos, fejlettségének megfelelő szabadidőprogramokra.
Olyan képesség kialakítása, mely az iskoláskor utáni életben az önállóságot és döntésképeséget segítik.

Elvárt teljesítmény:

Tudjon részt venni minden eddig megismert munkafolyamatban.
Használja szakszerűen a megismert eszközöket, háztartási gépeket.
Egyéni szint alapján tudjon részt venni a vásárlásban és a beszerzett anyagok tárolásában.
Ismerje a piktogramok alkalmazásának jelentőségét.
Ismerjen olyan kézműves tevékenységet, amivel szabadidejét hasznosan tölti, környezetét szépíti.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatás, évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

1. Témakör: Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők. Fejlesztendő kompetenciák: A korosztálynak és alkalomnak megfelelő megjelenés.			Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Önkiszolgálás. Testápolás.	Beszélgetés az ápoltságról az eddig tanultak alapján.(fürdőszobai berendezések és tisztálkodási szerek rendeltetésszerű használata) hajápolás, kéz- és lábápolás.	fogkefe, szájszag, fogmosás, testszag, dezodorálás, sampon, szappan, körömvágó olló, fésű, kefe stb. Borotválkozó eszközök.	Tudja, hogy testét ápolnia kell. Egyszerű esetben legyen képes önmagát ellátni.
Öltözködés. Ruhaválogatás az időjárásnak- és alkalomnak megfelelően.	A ruhadarabok csoportosítása és felsorolása megadott szempontok alapján.	fehérenemű, felsőruházat, alsónemű, strandruha stb.	Tudjon ruhát hajtogatni. Alakuljon ki reális, megvalósítható igény az öltözködéssel kapcsolatban.
Divat. A divat változásai. Jó megjelenés, ápoltság.	Beszélgetés a divatról. Milyen divatos ruhadarabok alkotják a mai fiatalok ruhatárát. Beszélgetés a divat változásairól. Szerepjáték – „Divatbemutató” Régi és mai fényképek nézegetése, az ott látott alakok öltözetének megbeszélése. Beszélgetés a jó megjelenésű, jól öltözött emberről. Sminkelés.	divat, modell, divattervező, <i>márka</i> korosztályok, korszakok smink és ápoltság, borotválkozás	Fejlődjön kultúrtörténeti ismerete. Tudja, hogy az ápoltság, jó megjelenésért mit kell tennie.

2. Témakör: Háztartás. Fejlesztendő kompetenciák: Az alkotás öröme.			Óraszám: 55
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Balesetvédelmi ismeretek, és a balesetek megelőzése.	Képek gyűjtése, csoportosítása.	Megelőzés, elkerülés, óvatosság.	Ismerje és tartsa be a balesetvédelmi szabályokat.
<u>Konyhai munkák.</u> <u>Egyszerűbb ételek elkészítése.</u>	A tanult tevékenységek gyakorlása egyre nagyobb önállósággal.	Szakácskönyvben megtalálható kifejezések.	Kitartó munkavégzés.
<u>Takarítási munkák.</u> A tanterem, a konyha, a lakás helyiségeinek takarítása. Takarítóeszközök és tisztítószer megismerése, használatának szabályai (porszívó, takarítógépek, felmosó eszközök, ablaktisztító eszközök, létra használata).	A takarítás menete, különböző helyiségek eltérő takarítása. Tisztítószer használatának módja, az alkalmazás szabályai.	Takarítással kapcsolatos szakkifejezések, eszközök, tisztítószer, szakszerű használat.	
<u>Textilmunkák.</u> Varrás, hímzés, díszítő eljárások pl. gyöngyfűzés, kötés, horgolás megismerése. Kisebb javítások elvégzése (pl. gombfelvarrás, fércelés, tűbefűzés, szegőöltés stb.)	Különböző kézimunka megismerése, alapöltések, egyszerű munkafolyamatok megismerése, gyakorlása, kisebb darabok elkészítése.	A kézműves tevékenységekkel kapcsolatos eszközök, tevékenységek megnevezése (fonalvastagság, kötőtű, stb.).	Szabadidejét töltsé hasznosan, örüljön az elkészült munkadarabnak.
Dekoráció, alkalmi csomagolás, ünnepi készülődés a személyes megjelenésben és a környezetben.	Az alkalomnak megfelelő eszközök és anyagok változatos alkalmazása (farsangi, karácsonyi, iskolai rendezvény, születésnapi, anyák napi ünneplés, vendéglátás, stb.).	rendkívüli, ünnepi, alkalmi, meghitt	

3. Témakör: Gondozási feladatok Fejlesztendő kompetenciák: Empátia képesség.			Óraszám: 28
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Csecsemőápolás (fokozott figyelem, az utasítások betartása). Idősgondozás. Beteglátogatás a kórházban, betegszobában.	Beszélgetés, filmek megtekintése. Szituációs gyakorlat (viselkedés orvosi vizsgálat, és kórházi látogatás során, látogatás idősek otthonában, ajándékozás, kedveskedés a gondozottaknak, stb.)	lázcsillapítás, folyadékpótlás, nyugalom, egészséges napirend, alvás, pihenés, munka, sport orvosi utasítás, látogatás, ápolás rászorultság,	A csecsemők ápolása, gondozása megtanulható.
Teendők hirtelen rosszullét esetén (hányás, ájulás, vérzés, epilepsziás roham) Teendők baleset esetén.	Beszélgetés, filmek megtekintése. Szituációs gyakorlat Segítség kérése, telefonálás, szituációs gyakorlatok.	ájulás, <i>görcs, roham</i> <i>segélykérés, telefonálás,</i>	Ismerje az elemi segítségnyújtás módjait.

4. Témakör: Vásárlás - Fogyasztóvédelem Fejlesztendő kompetenciák: Kultúrált vásárlás.			Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Eltérő árucikkek vásárlása. A vásárlás megtervezése, üzlet kiválasztása. Viselkedési formák alkalmazása, közlekedés.	Cipő, ruhanemű vásárlása (bevásárló lista, költségvetés, méret, célszerű szín, anyag kiválasztása). Szerepjáték. Ruhanemű, cipő, ajándék vásárlása. Csomagolás.	A vásárlással, fizetéssel, viselkedéssel, közlekedéssel kapcsolatos fogalmak további bővítése.	Egyéni szint alapján tudjon egy, vagy néhány dolgot önállóan vásárolni.
Tanulmányi séta, vásárlás, különböző típusú üzletekben (csarnok, piac, kisebb- és nagyobb bevásárló helyek, raktáráruházak), prospektusok, szórólapok árai és a valóságos árukon lévő tájékoztatók.	Jelzések megkeresése és értelmezése. Eligazodás árucsoportok között, csoportosítás, válogatás. Áruk megkeresése és a megfelelő kiválasztása a meglévő kínálatból valós helyzetben. A vásárolt termékek praktikus, előrelátó szállítása.	pláza, raktár, éjjel-nappal nyitva, nyitva tartás, pénztár, polc, gondola, reklám, plakát, ár, számla, visszajáró, szatyor, nehezebb-könnyebb,	Figyelmesen vegyen részt a vásárlásban.

5. Témakör: Piktogramok értelmezése. Fejlesztendő kompetenciák: Lényeges és lényegtelen megkülönböztetése.			Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Ruhaneműkön található jelzések. Tartós fogyasztási cikkeken található jelzések értelmezése (pl. szállítás módja, üzembe helyezés, stb.) A környezetben megtalálható rajzos utasítások és rövid feliratok értelmezése (utcai tájékoztató jelzések, postai, kórházi, gyógyszerári, játszótéri, különböző. munkahelyi, szórakozóhelyekhez kapcsolódó, stb.).	Értelmezés, alkalmazás, gyűjtés. Tanulmányi séta során eltérő árucikkeken lévő jelzések megfigyelése, ismerős jelzések keresése, értelmezése. Értelmezés, magyarázat, csoportosítás. Tanulmányi séta során „talált” jelzések értelmezése. Megadott jelzés megkeresése ismeretlen környezetben.	Összetétel, alapanyag. Természetes szál, műszál, kártevők, védelem, vegyszeres tisztítás. csomagolás, törékeny, üzembe helyezés, állítva szállítható, stb. Felirat, tábla, címke, jelzés. Tilos, javasolt, szabályos használat, büntetés.	Ismerje fel a jelzéseket, ill. az azokban rejlő utasításokat. Tudjon megfelelően csoportosítani. Vegyen figyelembe minél több ismert jelzést, és ha ismeretlen jelzéssel találkozik, kérdezzen rá annak jelentésére.

Információs eszközök használata Szakiskolai előkészítés 9 -10.

Cél

- Megismerni alapszinten a számítástechnikai és az irodatechnikai eszközöket, elérni, hogy jártasságot szerezzen azok kezelésében.
- Elsajátítani az eszközök gyakorlati alkalmazását, elérni, hogy bátran használja azokat a mindennapi életben való eligazodásban, a kommunikációban.

Feladat

- A számítástechnikai és az irodatechnikai eszközök részeinek, működésének alapszintű megismertetése.
- A számítástechnikai és irodatechnikai eszközökkel kapcsolatos feladatok értelmezése és végrehajtása.
- Különböző típusú, de ugyanazon célt szolgáló eszközök biztonságos beazonosítása és megfelelő használata.

Elvárt teljesítmény

- Tartsa be az eszközök használatakor a biztonsági előírásokat.
- Ismerje fel a különböző számítástechnikai és irodatechnikai eszközöket.

- Tudja megmondani, hogy melyik eszközt mikor és hogyan kell használni.
- Alapszinten egyszerű feladatokat minden eszközzel végre tudjon hajtani.
- Ismereteit alkalmazza szabadidejének hasznos eltöltésére.

Értékelés: Szöveges tájékoztató

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt órakeret

Évfolyamok	9.	10.
Heti óraszám	2	2
Éves óraszám	74	74

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	9.	10.
1. Számítógép-kezelés	26	26
2. Irodatechnikai készülékek	14	14
3. Dokumentumkészítés	8	8
4. Játékprogramok	26	26

Szakiskolai előkészítés 9.

Cél:

Megismerni a számítógépes és az irodatechnikai környezetet, a számítógép és az irodatechnikai eszközök üzemeltetési rendjét, egészségügyi és balesetvédelmi szabályait. Megtanulni a számítógépek és az irodatechnikai eszközök gyakorlati alkalmazhatóságát a tanulásban, a játékban és a szabadidő eltöltésében. Elérni, hogy a megszerzett ismereteket képes legyen felhasználni a hétköznapi életben.

Feladat:

A számítástechnikai és az irodatechnikai eszközök részeinek, működésének alapszintű megismerése.

A megismert eszközök szakszerű és biztonságos használatában kellő jártasság megszerzése, a kapcsolatos feladatok értelmezése és teljesítése.

Elvárt teljesítmény:

Ismerje fel a különböző számítástechnikai és irodatechnikai eszközöket és tartozékait.

Tudja megmondani, hogy melyik eszközt mikor és hogyan kell használni.

Tartsa be az eszközök használatakor a biztonsági előírásokat.

Alapszinten tudja kezelni a számítógépet, a telefont, a faxot, a fénymásolót, a magnót és a lemezjátszót.

Értékelés: Szöveges tájékoztató.

1. Témakör: Számítógép-kezelés			Óraszám: 26
Fejlesztendő kompetenciák: Tájékozódás a billentyűzeten.			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Gyermeki szerkesztőprogramok. Vonalhúzás az egér segítségével.	A betűk és számok helyének megkeresése, és egyre biztosabb tájékozódás a billentyűzeten. Ügyeskedés az egérrel és a billentyűkkel.	betű, szám, vonal, képernyő A számítógépen lévő rövidítések, feliratok, és azok értelmezése.	Fokozódó önállósággal kezelje a számítógépet.

2. Témakör: Irodatechnika			Óraszám: 14
Fejlesztendő kompetenciák: Biztos készülékhasználat.			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Kazettás magnetofon és lemezjátszó működési elve és használata.	Magnetofonszalag elhelyezése a készülékben, indítás-megállítás, előre-hátratekerés (a készüléken található jelzések megismerése). Lemezátszón hanglemezek cseréje. A kazetta és a lemez megfelelő tárolása.	magnószalag, hanglemez, <i>elektromos hálózat</i> , elem, halk – hangos tárolás, hőérzékeny, porvédelem, tisztítás, karcolás,	Tudja a magnót ki- és bekapcsolni. Vigyázzon a hanglemezre, mert sérülékeny.
CD és DVD lejátszó használata segítségével. (CD a számítógépen.)	CD (DVD) lejátszóba lemez behelyezése, kivétel a lejátszóból, tokba helyezés, a tárolás módja.	CD (DVD) szabályos működés, érzékeny a hőre, karcolásra,	Vigyázzon a CD-re, (DVD) mert sérülékeny.

3. Témakör: Dokumentumkészítés Fejlesztendő kompetenciák: Próbálkozás.			Óraszám: 8
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Egyéni alkotás készítése. Színválasztás, színezés, törlés, tiszta lap kérése.	Rövid nevek, szavak bepötyögése a billentyűzeten. Képes- rajzos-szöveges alkotások készítése előre megbeszélt témában.	betű- és számbillentyű	Mutasson érdeklődést, legyenek ötletei a rajzkészítésben.
4. Témakör: Játékprogramok Fejlesztendő kompetenciák: Biztos téri ismeretek.			Óraszám: 26
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Labirintus játék, mászkálós játék.	Navigálás az egérrel és 2 billentyűvel. Változatos játékok használata.	irányok (fel, le, jobbra, balra) A megismert játék elnevezése, a játszáshoz szükséges fogalmak ismerete.	Legyen képes megfelelő elmozdulásokat előidézni a képernyőn.

Szakiskolai előkészítés 10.

Cél:

Megismerni a számítógép és az irodatechnikai eszközök üzemeltetési rendjét, egészségügyi és balesetvédelmi szabályait.

Megtanulni a számítógépek és az irodatechnikai eszközök gyakorlati alkalmazhatóságát a tanulásban, a játékban és a szabadidő eltöltésében.

Elérni, hogy a megszerzett ismereteket képes legyen felhasználni a hétköznapi életben, tudjon a számítógéppel interaktív kapcsolatot tartani és segítséggel oktatási célú programokkal tevékenykedni.

Bővíteni ismeretét a fénymásoló, a nyomtató és a digitális fényképezőgép megismerésével.

Feladat:

A számítástechnikai és a már megismert irodatechnikai eszközök részeinek, működésének alapszintű megismerése, a velük kapcsolatos feladatok értelmezése és teljesítése.

A megismert eszközök szakszerű és biztonságos használatának gyakorlása annak érdekében, hogy jártasságot szerezzen azok használatában.

Elvárt teljesítmény:

Tartsa be az eszközök használatakor a biztonsági előírásokat.

Ismerje fel a különböző számítástechnikai és irodatechnikai eszközök tartozékait.

Tudja megmondani, hogy melyik eszközt mikor és hogyan kell használni.

Alapszinten tudja kezelni a számítógépet, a telefont, a faxot, a fénymásolót, a magnetofont, a lemezjátszót, a CD-DVD lejátszót és a (digitális) fényképezőgépet.

Értékelés: Szöveges tájékoztató.

1. Témakör: Számítógép-kezelés Fejlesztendő kompetenciák: Vizualitás.			Óraszám: 26
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Az előző években használt oktatási célú szoftverek elmélyültebb megismerése.	A billentyűzet egyre önállóbb használata. Az egér használatának gyakorlása: vonalhúzás, kattintások.	egér, billentyű, kattintás	Ismerjen egy-két jellegzetes jelet, ami a számítógép képernyőjén megjelenik.
2. Témakör: Irodatechnika Fejlesztendő kompetenciák: Biztos fogás.			Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
CD-lejátszó kezelése.	CD-lemezek kiválasztása, lejátszása.	CD-lemez, kiad, betesz	A CD-lemezt a szélénél fogja meg.
Hagyományos fényképezőgép használata. (digitális fényképezés)	Fényképkészítés gyakorlása természetes fényben és vakuval.	film, filmbefűzés, vaku	Legyen képes a fényképezőgép keresőjét és exponáló-gombját használni.
Fénymásolás segítségével.	Másolás a készülék (önálló) beállítása nélkül.	másolás, fényérzékeny, átállítás, nagyítás, kicsinyítés,	A fénymásolás figyelemmel kísérése, a papírtöltés és az elkészült munka észlelése.
Nyomtatás.	A nyomtató előkészítése a nyomtatáshoz (papírmennyiség ellenőrzése)	nyomtatás, papírtöltés, üzemmód, egyoldalas, kétoldalas	Kísérje figyelemmel a nyomtatást.

3. Témakör: Dokumentumkészítés Fejlesztendő kompetenciák: Egyéni megoldások keresése.			Óraszám: 8
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Egyéni alkotások készítése egyszerű rajzprogrammal, nagyméretű betűkkel dolgozó szövegyíró programmal.	Egyszerű rajzok, ábrák, szövegrészletek alkotása a számítógéppel. Színezés gyakorlása.	rajzlap, vonal, ecset, színek, pontos másolás,	A tanuló legyen képes segítséggel egy egyszerű számítógépes rajzot készíteni. Legyenek ötletei, tervei újabb alkotások készítésére.
4. Témakör: Játékprogramok Fejlesztendő kompetenciák: Türelem.			Óraszám: 26
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Képek kiegészítése.	Hiányzó részletek pótlása, megfelelő helyre igazítása.	rész, egész	A játék végén tudja újraindítani a játékprogramot.

Ábrázolás-alakítás
Szakiskolai előkészítés 9 -10.

Cél

- A kreatív önkifejezés igényét kialakítani és ápolni a vizuális művészetek eszköztárának felhasználásával.
- Az érdeklődést felkelteni a különböző művészeti ágak és műalkotások iránt.
- Elősegíteni sikerélmény biztosításával a feszültség-feldolgozás folyamatát, és a pozitív önértékelés kialakulását.

Feladat

- Az alkotóképesség kialakulását és ápolását szolgáló képesség- és készségfejlesztés.
- A csoportos együttműködés élményével a kooperabilitás fejlesztése.
- A vizuális kommunikáció, a vizuális jelek ismeretének és használatának fejlesztése.

Elvárt teljesítmény

- Képességeihez mértén igyekezzon elsajátítani a különböző ábrázoló- alakító technikákat.
- Növekvő önállósággal alkalmazza ismereteit, jártasságait.
- Csoportmunkában társaival együttműködve tevékenykedjen.
- Ismerjen fel és alkalmazzon egyszerű vizuális jeleket.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés. Tanév végén érdemjeggyel, évente P.A.C. mérőeszközös mérés.

Terápiás fejlesztés**Készségek:**

Koordinált mozgáskészség (szem-kéz koordináció), és alakítási készségek fejlesztése.

Képességek, attitűdök:

Formaalkotási képességek, kompozíciós képesség.

Vizuális ritmus képzése, tárgykészítés képessége.

Képzeteket felidéző ábrázolási képesség.

Képolvasás, képi közlés képessége.

Plasztikus formaalakítás.

Finommozgás fejlesztése.

Pszichikus funkció:

Vizuális, taktikus percepció.

Figyelemfejlesztés.

Érzelmi fejlesztés: motiváció, örömrzés keltése alkotó tevékenység révén.

Emlékezet, alkotó képzelet, forma- és térészlelés, gondolkodás fejlesztése.

Gondolkodási műveletek:

Megkülönböztetés, azonosítás, összehasonlítás.

Variálás, kombinálás. Analízis-szintézis.

Asszociáció, általánosítás, absztrakció, következtetés, ítéletalkotás.

Gondolkodás fajták:

Perceptív, cselekvéses, analógiás, asszociatív, algoritmikus, kreatív, logikus

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt óraszámok

Évfolyamok	9.	10.
Heti óraszám	3	3
Éves óraszám	111	111

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	9.	10.
1. Vizuális ábrázolás	37	37
2. Komplex alakító tevékenységek	37	37
3. Népzene művészete	24	24
4. Elemi ismeretek művészeti alkotásokról	13	13

Szakiskolai előkészítés 9.

Cél:

Önkifejezés igényét kialakítani és ápolni, a vizuális művészetek eszköztárának felhasználásával.
Érdeklődést felkelteni különböző művészeti ágak és műalkotások iránt.
Sikerélmény biztosításával a pozitív önértékelést elősegíteni.

Feladat:

Az általános iskolai fejlesztés során szerzett tantárgyi ismeretek bővítése.
Figyelem, feladattudat, észlelés és finommotorika fejlesztése.
A tantárgyspecifikus jártasságok, készségek fejlesztése.
Ismerkedés műalkotásokkal.
Kreativitás fejlesztése.

Elvárt teljesítmény:

Képességeihez mérten igyekezzen elsajátítani a különböző ábrázoló- alakító technikákat.

Törekedjen adekvát eszközhasználatra.

Ismerje meg az egyszerű vizuális jeleket.

Csoportmunkában, munkamegosztásban vegyen részt.

Értékelés: Folyamatos szóbeli, tanév végén érdemjeggyel, évente P.A.C. mérőeszközös mérés.

1. Témakör: Vizuális ábrázolás			Óraszám: 37
Fejlesztendő kompetencia: Saját alkotás létrehozásának öröme.			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Festés	A színkeverés (kék-sárga, piros-sárga, kék-piros). A komplementer színek egymásra gyakorolt hatásának megfigyelése alkotásokon. Saját élmények megörökítése színek hangulati kifejezőerejének alkalmazásával. Ünnepi dekoráció készítése (közös munka)	Színek. <i>Színek egymásra gyakorolt hatásával kapcsolatos fogalmak, pl.: derítés, tompítás, kiemelés, stb.</i> Ünnepek szimbólumainak ismerete. (pl.: Mikulás-csizma, Március 15. kokárda, stb.)	Önállóan használja a festés eszközeit. Segítséggel megfigyelje a színek egymásra gyakorolt hatását. Irányítással igyekezzen a színkeverés alapjainak elsajátítására. Működjön együtt közös tevékenységben.
Rajzolás-színezés	Illusztráció készítése különböző irodalmi alkotásokhoz (vers, mese). Saját élmény (pl.: hétvége) megörökítése. Közös élmények (pl.: tábor, kirándulás) megörökítése – csoportmunka.	Az illusztrált mű, vagy esemény témája alapján.	Önállóan használja a rajzolás eszközeit. Illusztráció készítésénél megfigyelhető legyen a szöveg és kép közötti összefüggés. Törekedjen saját élményeinek felismerhető megörökítésére. Közös tevékenységben együttműködjön.

2. Témakör: Komplex alakító tevékenységek Fejlesztendő kompetencia: Esztétikai igény fejlődése.			Óraszám: 37
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Anyagvizsgálat	Anyagok válogatása anyagfajták és használhatóság szerint.	Természetes anyagok (<i>természetben megtalálható formában és feldolgozott állapotban</i> , pl.: kéreg, termés, papír, léc). Mesterséges anyagok (műanyagok).	Irányítással ismerje fel a különböző anyagfajtaikat. Nevezze meg jellemző tulajdonságaikat.
Tárgyak (játékok, képek) készítése	Terménybáb készítés. Kéreg-termény kompozíció. Marionett baba készítése (agyagfej és végtagok, textil test). Agyagtálak, poharak készítése, díszítése. Fonalkompozíció ragasztással. Különböző műanyag flakonokból babaház, madáretető, stb. kialakítása kivágással. Gombmozaik készítés. Só-liszt plakettek készítése, festése, kisütése. Ünnepi papírdékoráció.	Az elkészítés részfolyamataival kapcsolatos fogalmak. Az elkészített tárgy megnevezése, funkciója.	Irányítással igyekezzen elkészíteni a különböző tárgyakat.

3. Témakör: Népművészet Fejlesztendő kompetencia: Népművészeti alkotások felismerése.			Óraszám: 24
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Népművészeti alkotások szemlélése	Népművészeti albumok és gyűjtemények megtekintése. Alkotók megfigyelése munka közben.	Hímzés, faragás, fazekasság, szövés, fonás, mézeskalács, bőrmívesség.	Irányítással szemléljen népművészeti alkotásokat.
Ismerkedés népszokásainkkal. A népművészetben lévő változatosság, sokszínűség (kor, szín, korosztály, anyag, technika) megfigyelése.	Nevezetes ünnepek (viselet). Különleges magyar szokások. Régi falusi hétköznapiak, munkavégzéssel kapcsolatos eszközök, ünnepi alkalmak során használt öltözék, tárgyak (pl. pásztorbot, furulya, szövőszék, fonások, stb.) gyűjtése, néprajzi tárgyú albumok, filmek megnézése. Látogatás közeli tájházakban, néprajzi gyűjteményekben.	<i>Néphagyományokhoz kapcsolódó fogalmak.</i>	Irányítással ismerkedjen meg népszokásainkkal.

4. Témakör: Elemi ismeretek művészeti alkotásokról Fejlesztendő kompetencia: Színek és érzelmek közötti kapcsolat.			Óraszám: 13
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Művészeti alkotások szemlélése	Múzeumlátogatás. Albumok, kiadványok szemlélése. Lehetőség szerint: művészek megfigyelése alkotás közben.	Egyszerű esztétikai fogalmak. <i>Művészeti tevékenységekhez kapcsolódó fogalmak.</i>	Irányítással szemléljen művészeti alkotásokat.

Szakiskolai előkészítés 10.

Cél:

Önkifejezés igényét kialakítani és ápolni.

Érdeklődést felkelteni különböző művészeti ágak és műalkotások iránt.

Sikerélmény biztosításával a pozitív önértékelést elősegíteni.

Feladat:

Az általános iskolai fejlesztés során szerzett tantárgyi ismeretek bővítése.
 Figyelem, feladattudat, észlelés és finommotorika fejlesztése.
 A tantárgyspecifikus jártasságok, készségek fejlesztése.
 Ismerkedés műalkotásokkal.
 Kreativitás fejlesztése.

Elvárt teljesítmény:

Igyekezzen képességeihez mérten elsajátítani a különböző ábrázoló- alakító technikákat.
 Törekedjen adekvát eszközhasználatra.
 Ismerje meg az egyszerű vizuális jeleket.
 Csoportmunkában, munkamegosztásban vegyen részt.

Értékelés: Folyamatos szóbeli, tanév végén érdemjeggyel, évente P.A.C. mérőeszközös mérés.

1. Témakör: Vizuális ábrázolás			Óraszám: 37
Fejlesztendő kompetencia: Érzelmek megjelenése az alkotásokban.			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Festés	Festés zenére. Szabadon – a hangok és színek kifejezőerejének hangsúlyozásával. (Nagyméretű papíron) Ünnepi dekoráció közös elkészítése. Saját élmények megörökítése.	Színek, <i>tónusok</i> . Érzések, érzelmek, hangulatok. Ritmus, hangerő, hangmagasság. Ünnepek szimbólumai.	Önállóan használja a festés eszközeit. Képes legyen élményeit vizuálisan adekvát színhasználattal megörökíteni. Közös tevékenységben együttműködni.
Rajzolás	A látható valóság rajzolásának tökéletesítése, rajzolás modell után: -gyümölcsök, virágok, -tájábrázolások, -portré (fej), -emberalak, -mozdulatok pontos megfigyelése és lerajzolása Illusztrációkészítés irodalmi alkotásokhoz.	Az ábrázolandó élőlények, tárgyak, stb.. részeinek megnevezése. <i>Arányokkal kapcsolatos fogalmak.</i> <i>Térbeli elrendezéssel kapcsolatos fogalmak.</i>	Önállóan használja a rajzolás eszközeit. Megfigyeléseit igyekezzen visszaadni rajzos formában. Törekedjen a valósághű ábrázolásra. Illusztrációkészítésnél megfigyelhető legyen a szöveg, és a kép közötti összefüggés.

2. Témakör: <i>Komplex alakító tevékenységek</i> Fejlesztendő kompetencia: Önálló alkotás.			Óraszám: 37
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Anyagvizsgálat	Anyagok válogatása anyagfajták és használhatóság szerint.	A különböző anyagfajták megnevezése. Jellemző tulajdonságaikra vonatkozó fogalmak. (üveg, fa, fém, műanyag, textil, stb.) <i>Gyakori felhasználási területeik.</i>	Irányítással ismerje fel a különböző anyagfajtákat. Ismerje jellemző tulajdonságaikat.
Tárgyak készítése	Szárított növény festése mártással, ebből ikebana készítés háncs, kéreg felhasználásával (asztaldísz, kép). Ünnepi asztaldekoráció készítés: gyertyatartó, váza, szalvétatartó agyagból. Díszszalvéta pecsételéssel, nyomdázással. Díszterítő festés sablonnal, vagy nyomómintával. Edényalátét készítés: festett csempe. Poháralátét készítés, vágás, ragasztás, vagy festés. Papírhajtogatás: díszboríték Papírkompozíció: üdvözlő kártya	Az elkészítés részfolyamataival kapcsolatos fogalmak. Az elkészített tárgy megnevezése, funkciója.	Irányítással készítse el a különböző tárgyakat.

3. Témakör: Népművészet Fejlesztendő kompetencia: A hagyományok megismerése.			Óraszám: 24
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Népművészeti alkotások szemlélése	Népművészeti gyűjtemények és albumok megtekintése. Alkotók megfigyelése munka közben. (Alkalomhoz kötődött kirakodó vásár meglátogatása, élmények megbeszélése.)	Hímzés, faragás, fazekasság, szövés, fonás, mézeskalács, bőrmívesség.	Irányítással szemléljen népművészeti alkotásokat.
Ismerkedés népszokásainkkal (szüreti bál, aratással kapcsolatos szokások, vásárok, esküvők, stb.).	Nevezetes ünnepek „Jeles napok” jellegzetes magyar népszokásokkal kapcsolatos tárgyak, ábrázolások gyűjtése, készítése.	<i>Népszokásainkkal kapcsolatos fogalmak.</i>	Irányítással ismerkedjen meg népszokásainkkal.
4. Témakör: Elemi ismeretek művészeti alkotásokról Fejlesztendő kompetencia: A művek mondanivalójának megkeresése.			Óraszám: 13
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Művészeti alkotások megtekintése. Az ábrázolt személyek, események, érzelmek „felfedezése” a művekben.	Múzeumlátogatás. Albumok, kiadványok szemlélése. Művészek megfigyelése alkotás közben (pl.: műterem-látogatás, helyi és utcai művészek megfigyelése munka közben stb.).	Egyszerű esztétikai fogalmak. <i>Művészeti tevékenységekhez kapcsolódó fogalmak (festő, grafikus, szobrász, dombormű, stb.).</i>	Irányítással szemléljen művészeti alkotásokat.

Ének – Zene
Szakiskolai előkészítés 9 -10.

Cél

- Esztétikai érzékét, érzelemvilágát gazdagítani zenei élmények segítségével.
- Motivációt fenntartani a sokszínű zenei élmények befogadására, rendezvényeken való aktív szereplésre, részvételre, az örömteli közös éneklésre.

Feladat

- Az eddig elsajátított zenei ismeretek gyakorlati használata, továbbfejlesztése, bővítése.
- Zenei képességek fejlesztése: ritmikai biztonság, dinamikai alapok, adottságokhoz igazodó intonációs pontosság kialakítása.
- A hangszerek világában való tájékozódás, néhány hangszer megszólaltatásának módja.

Elvart teljesítmény

- Vegyen részt a közös éneklésben, daltanulásban, az iskolai rendezvények, ünnepségek zenei programjaiban.
- Tudjon képességeihez mértén minél több éneket, dalt elénekelni, eldúdolni, felismerni.
- Tudjon ritmushangszereket megszólaltatni.
- Hangzás alapján ismerje fel a leggyakoribb hangszereket.
- Hallgasson figyelemmel zenét.
- Legyenek kedvenc dalai, dallamai, zeneszerzői.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatás.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt óraszámok

Évfolyamok	9.	10.
Heti óraszám	1	1
Éves óraszám	37	37

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	9.	10.
1. Népdalok - Ünnepekörök dalai	19	8
2. Ritmus- és hallásfejlesztés	10	15
4. Zenehallgatás	8	14

Szakiskolai előkészítés 9.

Cél:

A közös zenélés, éneklés és zenehallgatás élményét biztosítani, harmonizálni személyiségének fejlődését.

Feladat:

Ének-zenei ismeretek növelése (dalkincs bővítése, zeneművek megismerése).

Hallás és ritmusérzék fejlesztése.

Táncstudás fejlesztése.

Közös zenélés.

Elvárt teljesítmény:

Képességeihez mérten legyen dalkincse.

Helyesen társítsa a dalokat az ünnepekhez.

Tudjon lassú és gyors között különbséget tenni, tempót tartani.

Alakuljon ki kultúrája a zenehallgatáshoz.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással.

1. Témakör: <i>Népdalok - Ünnepekörök dalai</i> Fejlesztendő kompetencia: Biztos szövegtudás.			Óraszám: 19
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Magyar dalok.	Dalok tanulása	Az adott dalban található ismeretlen szavak, szófordulatok.	Legyen együttműködő a daltanulásban.
Magyar táncok.	Kétlépéses csárdás, galopp táncolása.	csárdás, galopp,	Vegyen részt a táncban, utánozza a lépéseket.
Más népek dalai.	Daltanulás: ismerkedés más népek dalaival.	nép, ország, nemzet, nyelv, <i>cseh, szlovák, angol, francia, orosz, ír, német, lengyel.</i>	Tudjon a megfelelő ünnepen dalt előadni.
Családi, egyházi, társadalmi ünnepek dalai.	Jeles ünnepekről dalok tanulása.	Karácsony, Újév, Húsvét, Pünkösd, Anyák napja, születésnap, névnap, évfordulók.	Ismerje fel és énekelje a Himnuszt és a Szózatot.
Nemzeti ünnepeink dalai.	Nemzeti ünnepeinkről megemlékezés, toborzók Himnusz, Szózat éneklése.	Március 15. Petőfi Sándor, Kossuth Lajos, nemzeti színű szalag, kokárda, Magyarság, ünnep, Himnusz, Szózat. <i>Történelmi eseményekkel kapcsolatos fogalmak.</i>	Érezze az ünnep jelentőségét.

2. Témakör: <i>Ritmus- és hallásfejlesztés</i>			Óraszám: 10
Fejlesztendő kompetencia: Ritmushangszerek használata éneklés közben.			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Ritmikai és dinamikai gyakorlatok.	A szép éneklés gyakorlása a dinamikai változások figyelembevételével.	Halkan, erősen, közép erősen, nagyon erősen.	Tudjon dalokat a tempó és dinamika pontos visszaadásával énekelni
Tempóérezkeltető gyakorlatok.	Szöveg, dallam, ritmus egységének érzékeltetése.	Szöveg, dallam, ritmus	tudják a dalokat pontos ritmusban,
Hang- és hallásfejlesztés.	Hangmagasság differenciálása.	hangszín, hangerő, <i>skálázás</i> .	helyes dallammal, érthető szöveggel énekelni.
Ritmushangszerek használata.	Ritmushangszerek megszólaltatása, megnevezése.	Cintányér, dobok, triangulum, csörgődob. Maracas, agogo, bongó. érintés, bújás, bot, kendő	Vegye észre a dalokban a hangmagasság különbségeket.
Táncok.	Egyszerű táncok előadása, ének, lépés ritmusának összehangolása.	körtánc, pörgés, forgás, kifordulás, guggolás	Ismerje és használja a ritmushangszereket.
			Vegyen részt a közös táncban, érezze a ritmust.

3. Témakör: <i>Zenehallgatás</i>			Óraszám: 8
Fejlesztendő kompetencia: Alkalomnak megfelelő zene választása.			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Népdal.	Népdalok hallgatása, csokorba gyűjtése.	Dalban szereplő népies kifejezések magyarázata.	Hallgasson figyelmesen zenét.
Műdal.	(dalok felismerése dallamuk alapján) Műdal hallgatása. (ismert előadó hangjának felismerése, kedvenc dalok megtanulása, együtténeklés az előadóval)	<i>A dalban szereplő ismeretlen szavak, szófordulatok.</i>	
Tánczene hallgatása más-más feldolgozásban.	Táncdal hallgatása.	táncdal, tánczenekar, szólóének	
Dallamok, feldolgozások, komolyzenei részletek meghallgatása.	Dallamok meghallgatása, feldolgozások összehasonlítása.	dallam, <i>feldolgozás</i> , részlet	

Szakiskolai előkészítés 10.**Cél:**

A közös zenélés, éneklés és zenehallgatás élményét biztosítani.
Személyiségét fejleszteni, harmonizálni.

Feladat:

Ének-zenei ismeretek bővítése (dalkincs bővítése, zeneművek megismerése).
Hallás és ritmusérzék fejlesztése.
Táncstudás fejlesztése.
Közös zenélés.

Elvárt teljesítmény:

Képességeihez mértén bővüljön dalkincse.
Helyesen társítsa a dalokat az ünnepekhez.
Tudjon lassú és gyors között különbséget tenni, tempót tartani.
Alakuljon ki kultúrája a zenehallgatáshoz.
Ismerjen fel hallás után klasszikus zeneműveket, jellemző részleteiről.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással.

1. Témakör: Népdalok - Ünnepekörök dalai Fejlesztendő kompetencia: Biztos szöveg és dallamtudás.			Óraszám: 8
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Magyar dalok.	Dalok tanulása.	A dalban található ismeretlen szavak, szófordulatok.	Legyen együttműködő a daltanulásban.
Más népek dalai.	Daltanulás.	nép, ország, nemzet, nyelv, cseh, angol, francia, orosz, ír, német, lengyel	
Családi, egyházi, társadalmi ünnepek dalai.	Jeles ünnepekről dalok megtanulása.	Karácsony, Újév, Húsvét, Pünkösd, Anyák napja, születésnap, névnap, évfordulók	Tudjon a megfelelő ünnepen dalt előadni.
Nemzeti ünnepek dalai.	Nemzeti ünnepekről megemlékezés, Himnusz, Szózat, toborzók éneklése.	Március 15. Petőfi Sándor, nemzeti színű szalag, kokárda, Október 23. Magyarság, ünnep, Himnusz, Szózat, megzenésített költemények, stb.	Ismerje Nemzeti ünnepeinket, ismerje fel és énekelje a Himnuszt, a Szózatot, a toborzó dalokat, érezze az ünnep jelentőségét

2. Témakör: <i>Ritmus-és hallásfejlesztés</i> Fejlesztendő kompetencia: Megosztott figyelem.			Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Ritmikai és dinamikai gyakorlatok.	Ritmus alapján dal felismerése.		Tudjon képességeihez mérten pontosan, szépen énekelni.
Tempóérzékeltető gyakorlatok.	Dallam és tempó követése.	halk, lágy, zümmögő, hangos, élénken, lassan, gyorsan	Tudjon dallamosan, helyes ritmusban énekelni.
Ritmushangszerek használata.	Ritmushangszerek megszólaltatása, megkülönböztetése.	cintányér, dobok, triangulum, <i>maracas, agogo, bongó</i>	Kísérje az ismert dalok dallamát ritmushangszerrel.
Hang-és hallásfejlesztés.	Dalok összekapcsolása dal, szöveg, zene, ritmus szerint.		Tudjon pontosan, szépen átélten, kifejezően énekelni.
Táncok eltérő zenére.	Diszkó tánc, régi korok táncai pl. keringő, csárdás stb.		Vegyen részt a táncban, utánozza a lépéseket.

3. Témakör: <i>Zenehallgatás</i> Fejlesztendő kompetencia: Zene és képzelet összekapcsolása.			Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Közismert komolyzenei részletek meghallgatása. (pl. Egy kiállítás képei. Örömda. Passió. Péter és a farkas stb.)	A zene hatásának megbeszélése: Te mire gondoltál? Miről szól ez a zenedarab? (szomorú, vidám? ünnepélyes?) Milyen hangszereket hallasz? Hány zenész muzsikál szerinted?	énekes, <i>énekszóló</i> , <i>hangszerkíséret</i> vonósnégyes, karmester, szimfónia, hangszerek nevei, zeneszerzők, előadók, szólóamok	Ismerje fel a már tanult dallamokat.
Tánczene hallgatása Dallamok, dallamrészletek felismerése	Tánczene hallgatása különböző feldolgozásban. Dalok, dallamok hallgatása.	ritmus, tánc, hangzás, szólóének, magasabb, mélyebb <i>dallamjárás</i>	Ismerje fel a különböző feldolgozásokban az azonosságot.
Zenés darabok megismerése (Macskák, A dzsungel könyve, István a király, János vitéz stb.)	A darabok megtekintése, történetének megismerése, szereplők, jellemző dallamok a műből. Dalrészletek és darabok, ill. szereplők csoportosítása.	A darabok témájával kapcsolatos fogalmak és megnevezések.	Ismerje fel a dallamrészleteket.

Tánc - dráma
Szakiskolai előkészítés 9 - 10.

Cél

- Komplex zenei, mozgásos, dramatikus eszközökkel a tanuló emocionális és kognitív funkcióit kibontakoztatni.
- Az önkifejezést, pozitív önértékelést elősegíteni sikerélményt nyújtani szereplések által.

Feladat

- Észlelés, figyelem, gondolkodás fejlesztése.
- Általános mozgásállapot, zenei képességek fejlesztése.
- Tantárgy specifikus ismeretek bővítése.
- A különböző élethelyzeteket reprodukáló dramatikus képességek fejlesztése.

Elvárt teljesítmény

- Fejlődjön mozgáskultúrája és váljon harmonikusabbá személyisége.
- Alakuljon ki közösségi érzése, felelőssége a csoportért, produkcióért.
- A tanuló képességeihez mértén, szerezzen ismereteket és élje át a hazai és az európai kultúra múltját, jelenét.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés. Tanév végén érdemjeggyel. P.A.C. mérőeszközzel.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt óraszámok

Évfolyamok	9.	10.
Heti óraszám	1	1
Éves óraszám	37	37

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	9.	10.
1. Szituációs gyakorlatok	15	13
2. Drámajáték	13	15
3. Tánc	9	9

Szakiskolai előkészítés 9.

Célok:

Komplex zenei, mozgásos, dramatikus eszközökkel a tanuló emocionális és kognitív funkcióit kibontakoztatni. Elősegíteni az önkifejezést, a pozitív önértékelést, sikerélményt nyújtó szereplésekkel.

Feladatok:

Általános mozgásállapot, zenei képességek fejlesztése.

Tantárgy specifikus ismeretek bővítése.

A különböző élethelyzeteket reprodukáló dramatikus képességek fejlesztése.

Elvárt teljesítmény:

A tanuló tudjon eligazodni valós helyzetekben szituációs gyakorlatok, minták alapján.

Ügyeljen mozgására.

Vegye észre és értékelje, ami szép és esztétikus.

Önismerete, kapcsolatai épüljenek.

Vegyen részt önként csoportos produkcióban, legyen képes az együttműködésre, szabályok betartására.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés. Tanév végén érdemjeggyel. Évente P.A.C. mérőeszközzel.

1. Témakör: <i>Szituációs gyakorlatok</i> Fejlesztendő kompetencia: Vélemény kialakítása, megfogalmazása és vállalása.			Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Szituációs játékok	Szituációk eljátszása: - Otthon, - Étterem, - Szórakozás.	Helyiségek nevei, tárgyak a lakásban, tárgyak az étteremben. <i>A szórakozóhelyekhez kapcsolódó fogalmak.</i>	Eligazodás és megfelelő viselkedés a különböző helyzetekben.
Beszédkésztség fejlesztő gyakorlatok	Találkozás, bemutatkozás, köszönés gyakorlása. Telefonálás Segítség, információ kérése idegentől.	Név Napszaknak megfelelő köszönések. Érdeklődés a másik ember iránt: „Hogy vagy?” „Mit csinálsz?” <i>Ritkábban előforduló fordulatok:</i>	Tudjon magáról alapvető információkat közölni, számára fontos információt (eligazítást) kérni.

Helyes testtartás (Alexander – módszer)	A helyes testtartás mindennapi élethelyzetekben. A gerincpihentető gyakorlat elsajátítása	pl. „Adjon Isten!” Tudna nekem segíteni a felszállásnál? Meg tudná mondani melyik megállónál kell leszállnom a ... utcához? Stb.	A gyakorlatok segítséggel történő elvégzése.
Ünnepeink	Készülődés az ünnepekre. (közösségi és személyes átélés, aktív részvétel)	névnap, születésnap, virág, torta, ajándék, ünnepi asztal, ünnepi öltözet.	Értse meg az ünnepek személyes jellegét.
Mozi látogatás Színházlátogatás Múzeumlátogatás	A tananyaghoz kapcsolódó előadás, film, DVD megtekintése, a látottak megbeszélése, esetleg egy-egy részlet többszöri megtekintése (videó, DVD) értelmezése, vita, egyéni vélemény megfogalmazása.	A látottakkal kapcsolatban felmerülő fogalmak. A látottak közös értelmezése.	Tudjon elmerülni az események szemlélésében.

2. Témakör: <i>Drámajáték</i> Fejlesztendő kompetencia: Közös élmény keresése.			Óraszám: 13
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Népszokások, szertartásjátékok megismerése, eljátszása.	Betlehemezés, Farsangi népszokások, (Busójárás) Passió játék, Húsvéti, Pünkösdi népszokások, a regölés megismerése.	Az ünnep lényegét érintő fogalmak. <i>Népies kifejezések köznyelvi értelmezés, párválasztás, jókívánság, regölés</i>	Érezze a hétköznapi és az ünnepek változását. Regölő rigmusok. A regölés megtanulása.
Tananyaghoz kapcsolódó, ill. szabadon választott előadás létrehozása.	A darab kiválasztása, megbeszélése, szereplőválogatás, jelmez, díszlet megtervezése. Az előadás bemutatása, videofelvétele, a látottak megbeszélése, a teljesítmények értékelése. (kritika megfogalmazása)	A munka közben felmerülő fogalmak, megnevezések.	Aktív hozzájárulás a közös teljesítményhez.

3. Témakör: <i>Tánc</i> Fejlesztendő kompetencia: Mozgás ritmusra.			Óraszám: 9
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Tánc és improvizáció zenére.	Musical-ek meghallgatása: pl. Hair, Macskák, stb. Koreográfiák megtanulása, egyéni és csoportos előadása. Ütő együttes alakítása, közös zenélés.	lendület, pihenés, lassú -gyors, fönt – lent, ugrik – megáll	Tanulja meg a táncokat, és tudja előadni. Önálló mozgásokat, táncot adjon elő zenére.
Aerobik	Csípő – láb gyakorlatok megtanulása.	fordít, emel, hajlít, nyújt, rúg	Koncentráljon a zenére. Hajtsa végre a gyakorlatokat.

Szakiskolai előkészítés 10.

Célok:

Komplex zenei, mozgásos, dramatikus eszközökkel a tanuló emocionális és kognitív funkcióinak kibontakoztatása.
Az önkifejezés, pozitív önértékelés elősegítése sikerélményt nyújtó szereplések által.

Feladat:

Általános mozgásállapot, zenei képességek fejlesztése.
Tantárgy specifikus ismeretek bővítése.
A különböző élethelyzeteket reprodukáló dramatikus képességek fejlesztése.

Elvárt teljesítmény:

A tanuló tudjon eligazodni valós helyzetekben szituációs gyakorlatok, minták alapján.
Ügyeljen mozgására.
Vegye észre és értékelje, ami szép és esztétikus.
Önismerte, kapcsolatai épüljenek.
Vegyen részt önként csoportos produkcióban, legyen képes az együttműködésre, szabályok betartására.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés. Tanév végén érdemjeggyel. Évente P.A.C. mérőeszkővel.

1. Témakör: Szituációs gyakorlatok Fejlesztendő kompetencia: Önbizalom erősödése.			Óraszám:13
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Szituációs játékok (konfliktusok megoldására, ismerkedésre, érzelmek kezelésére, agresszió leküzdésére).	A szituációk eljátszása: -családban, iskolában, munkahelyen—barátság kialakulása, megszűnése, ennek kezelése.	hűség, bizalom, segítség, szeretet, házimunka, munkaidő, dolgozni, <i>pontosság, megbízhatóság, kitartás</i>	Tudja, hogy mit jelent a barátság. Tudja, hogy milyen íratlan szabályok érvényesülnek a családban. Tudja, hogyan kell viselkedni a munkahelyen.
Beszédképesség fejlesztő gyakorlatok	Párbeszédés helyzetek a hétköznapiakból. Képek alapján, olvasott történetek befejezése saját elképzelés szerint.	A párbeszédokban felbukkanó új szavak. Új <i>szinonimák</i> a mozgásra: lépés – csoszogás,	Hétköznapi helyzetekben találja fel magát.
Helyes testtartás (Alexander–módszer)	Az eddig tanultak alkalmazása.	járás – ballagás,	Szabaduljon meg a feszültségtől. Pozitív élményeket éljen át mozgás közben.
Mozi látogatás Színházlátogatás Múzeumlátogatás	A tananyaghoz kapcsolódó előadás, film, megtekintése, a látottak megbeszélése, esetleg egy- egy részlet többszöri megtekintése (videó, DVD) értelmezése, vita, egyéni vélemény megfogalmazása.	A látottakkal kapcsolatban felmerülő fogalmak. A látottak közös értelmezése.	Tudjon elmerülni az események szemlélésében.

2. Témakör: Drámajáték Fejlesztendő kompetencia: Improvizációs készség.			Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Népszokások, szertartásjátékok megismerése, eljátszása.	Betlehemezés, Farsangi népszokások, (Busójárás) Passió játék, Húsvéti, Pünkösdi népszokások, a regölés megismerése.	Az ünnep lényegét érintő fogalmak. <i>Népies kifejezések köznyelvi értelmezése.</i> párválasztás, jókívánság, regölés	Érezze a hétköznapi és az ünnepek változását. Regölő rigmusok. A regölés megtanulása.
Tananyaghoz kapcsolódó, ill. szabadon választott előadás létrehozása.	A darab kiválasztása, megbeszélése, szereplőválogatás, jelmez, díszlet megtervezése. Az előadás bemutatása, videofelvétele, a látottak megbeszélése, a teljesítmények értékelése. (kritika megfogalmazása)	A munka közben felmerülő fogalmak, megnevezések.	Aktív hozzájárulás a közös teljesítményhez. Őszinte vélemény elmondása, a bírálat elfogadása sértődés nélkül.

3. Témakör: Tánc Fejlesztendő kompetencia: Illő viselkedés tánc közben.			Óraszám: 9
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Tánc és improvizáció zenére.	Koreográfiák megtanulása, egyéni és csoportos előadása. Ütő együttes alakítása, közös zenélés.	lendület, pihenés, lassú -gyors, fönt – lent, ugrik – megáll	Tanulja meg a táncokat, és tudja előadni. Önálló mozgásokat, táncot adjon elő zenére.
Aerobik. Hastánc.	Csípő – láb gyakorlatok megtanulása. Tanult gyakorlatok végzése hosszabb ideig, egyre kevesebb hibával.	fordít, emel, hajlít, nyújt, rúg	Koncentráljon a zenére. Hajtsa végre a gyakorlatokat.

Testnevelés
Szakiskolai előkészítés 9 - 10.

Cél:

- A rendszeres mozgás, testedzés, az egészséges életmód iránti igényt kialakítani.
- Az egészséges testi fejlődést biztosítani.
- Azon ismereteit, jártasságait, képességeit kialakítani, fejleszteni, melyek a későbbi mozgásos cselekvési biztonságát, rendszeres fizikai aktivitását megalapozzák.

Feladat:

- A fizikai képességek, testi adottságok, állóképesség és a mozgásharmonizáció fejlesztése.
- A mozgásnevelés tantárgy tanítása során kialakított és begyakorolt mozgáselemek rögzítése.

Elvárt teljesítmény:

- Irányítással végezzen összetett utánzó gyakorlatokat, törekedjen az ütemtartásra.
- Próbálkozzon mind hosszabb labdavezetéssel.
- Tudjon alsó és felső dobással célba dobni.
- Mind hosszabb időtartamban végezze az izomerősítő gyakorlatokat.
- Állóképessége növekedjen.
- Ismerje az általa használt tornaszerek nevét, azok balesetmentes használatát.
- Aktívan kapcsolódjon be a versenyjátékokba, tudjon csapatához alkalmazkodni.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés és szóbeli értékelés a versenyezésekben, sportjátékokban, a szocializáció terén a küzdés, kitartás képességének kialakulásában. Félévkor szóbeli tájékoztatás. Év végén minősítés osztályzattal, kiegészítve részletes írásbeli tájékoztatással Évenként P.A.C. felmérés.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt óraszámok

Évfolyamok	9.	10.
Heti óraszám	2	2
Éves óraszám	74	74

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	9.	10.
1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	14	14
2. Gimnasztikai gyakorlatok	14	14
3. Képességfejlesztő gyakorlatok, játékos feladatok	16	16
4. Labdás gyakorlatok	14	14
5. Sportjátékok elemei	16	16

Szakiskolai előkészítés 9.

Célok:

A rendszeres mozgás, testedzés, az egészséges életmód iránti igényt kialakítani.
Az egészséges testi fejlődést biztosítani.

Feladat:

A sportjátékokhoz szükséges elemi tájékozódási képesség fejlesztése.
Ügyesség, erő, állóképesség, kitartás, edzettség, bátorság, akarat fejlesztése.
Sportjátékok alapvető játékelemek megismertetése.
Gimnasztikai alapformájú gyakorlatok rögzítése.
Térbeli irányok, viszonyfogalmak használata.
Alapmozgások gyakorlása.
Labda biztonságos követése.
Növekvő elem és ütemszám ciklikus mozgássorok elsajátítása.

Elvárt teljesítmény:

Saját testéhez képest tudjon a térben tájékozódni.
Egyre hosszabb időtartamban végezzen izomerősítő gyakorlatokat.
Figyeljen a helyes testtartásra.
Törekedjen mozgásának ütemét, dinamikáját szabályozni.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szóveges tájékoztatás, évente P.A.C. mérőeszközös mérés. Az értékelésnél a önmagához mért fejlődésváltozásokat kell alapul venni.

1. Témakör: <i>Rendgyakorlatok, téri tájékozódás</i>			Óraszám: 14
Fejlesztendő kompetencia: Egymáshoz való alkalmazkodóképesség fejlődése.			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Sorakozás Menetelés Testfordulatok	Segítséggel: sorakozó magasság szerint, járás egysoros, kétsoros, háromsoros oszlopban nyitódás, záródás, helybenjárás, jelre elindulás, megállás, járás lábujjhegyen, sarkon jobbra, balra fordulatok vezényszóra.	nyit zár jobb bal	Tudjon önállóan sorakozni, ismerje az irányokat.
2. Témakör: <i>Gimnasztikai gyakorlatok</i>			Óraszám: 14
Fejlesztendő kompetencia: Biztos mozgáskoordináció.			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Mozgáselemek összekapcsolása Kéziszer és szabadgyakorlatok	Begyakorolt mozgáselemek összekapcsolása, helyben futás magas térdemelés, terpeszállás törzshajlítás, bokaérintés. Szalag, babzsák, labda, súlyzó négyütemű gyakorlatok.	<i>négyütemű</i> gyakorlat kéziszerek megnevezése	Egyszerű utasításokat értse meg. Kéziszerek megfelelő használata.

3. Témakör: Képességfejlesztő gyakorlatok, játékos feladatok Fejlesztendő kompetencia: Erőnlét fejlesztése.			Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Guggolás Kúszás Függeszkedés Távolugrás Guruló átfordulás Álló rajt	Segítséggel: guggoló járás, kúszás padok között, bordásfal gyakorlatok, egy lábról elrugaskodás távolugrás nekifutásból, sorozatban guruló átfordulások, álló rajtból-versenyfutás.	gyakorlatok megnevezése <i>sorozat</i> <i>állórajt</i>	Szóbeli utasítások megértése.
4. Témakör: Labdás gyakorlatok Fejlesztendő kompetencia: Önzetlen játék.			Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Kislabda dobás Átadások Labdavezetés	Kislabda dobás álló helyzetből, Célba dobás egykezes, kétkezes mellső átadások, különböző feladathelyzetekben, váltott kézzel járás körben akadályok megkerülése, labdavezetések,	gyakorlatok megnevezése <i>váltott kéz</i>	Szabályok megértése, betartása.
5. Témakör: Sportjátékok elemei Fejlesztendő kompetencia: Szabálykövetés.			Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Kosárlabda Pingpong Labdarúgás Tollaslabda	Segítséggel: alapállás-megindulás-megállás, labdavezetés kosárra dobás, védekezés, pingpongozás, átütés, szerválás, kapura lövés, szivacslabda ütögetés	sportágak megnevezése, <i>kosárpálánk</i> , kosár, kosárlabda, <i>szerva</i> , kapu, gól	Igyekezzen betartani a sportjátékok elemi szabályait.

Évfolyam: Szakiskolai előkészítés 10.**Cél:**

A rendszeres mozgás, testedzés, az egészséges életmód iránti igényt kialakítani.
A tanulók egészséges testi fejlődését biztosítani.

Feladat:

Fizikai képességek és testi adottságok fejlesztése.
Sportjátékok alapvető játékelemek megismertetése.
Gimnasztikai alapformájú gyakorlatok rögzítése.
Térbeli irányok, viszonyfogalmak használata.
Alapmozgások gyakorlása.
Labda biztonságos követése (labdavezetési mozdulatok megtanulása).
Növekvő elem és ütemszám ciklikus mozgássorok elsajátítása.

Elvárt teljesítmény:

Saját testéhez képest tudjon a térben tájékozódni.
Egyre hosszabb időtartamban végezzen izomerősítő gyakorlatokat.
Figyeljen a helyes testtartásra.
Törekedjen mozgásának ütemét, dinamikáját szabályozni.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges értékelés, évente P.A.C. mérőeszközös mérés. Az önmagához mért fejlődésváltozásokat kell alapul venni.

1. Témakör: Rendgyakorlatok, téri tájékozódás			Óraszám: 14
Fejlesztendő kompetencia: Az együttmozgás élménye.			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Járások	Irányítással: menetelés helybenjárással, igazodás, sorbontás jobb, bal oldal érzékelése,	jobb, bal, igazodás, sorbontás,	Törekedjen a gyakorlatok egyre pontosabb végrehajtására.
Sorakozó	magasság szerint sorakozó, jelentés vezényszavak megértése.	magas, alacsony	

2. Témakör: <i>Gimnasztikai gyakorlatok</i> Fejlesztendő kompetencia: Utasítás pontos végrehajtása.			Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Két-három mozgáselem összekapcsolása Szakkifejezések alkalmazása	Négy ütemre végzett gyakorlatok: pl. alapállás, ugrás terpeszbe, kar oldalsó középtartásba, taps fej fölött, vissza alapállásba, mellső középtartásba, oldalsó középtartásba, terpesz	<i>négyütemű gyakorlat</i> , terpeszállás, oldalsó középtartás, mellső középtartás, magastartás	Az alapgyakorlatokat huzamosabb ideig tudják végezni.

3. Témakör: <i>Képességfejlesztő gyakorlatok</i> Fejlesztendő kompetencia: Mozgás összerendezettség.			Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Távolugrás Függeszkedés Gurulóátfordulás Kúszás Mászás Futás Egyensúlyozó járás	Segítséggel: helyben rugózásból elrugaskodás, kötélen vagy bordásfalon, háttal sorozatban guruló átfordulás, hátra. Írányítással: kúszás akadályok között, mászás akadályon át, 30-60 m-es versenyfutás állójárból, pad merevítőjén egyensúlyozás.	tevékenységek megnevezése méter	Egyre hosszabb ideig működjön együtt a tartásjavító és izomerősítő gyakorlatokban.

4. Témakör: <i>Labdás gyakorlatok</i> Fejlesztendő kompetencia: Céltudatosság.			Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Kislabdadobás Labdavezetés	Írányítással: dobóterpeszből kidobás, Célba dobás, alsó felső dobás lassú futás közben labdavezetés az ügyesebb kézzel.	<i>dobóterpesz</i> , labdavezetés	Egyre biztosabban tudjon labdát vezetni.

5. Témakör: <i>Sportjátékok elemei</i> Fejlesztendő kompetencia: Csapatszellem erősödése.			Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és <i>javasolt</i> fogalmak	Elvárt teljesítmény
Kosárlabda Labdarúgás Tollaslabda Pingpong	Irányítással: alapállás, megindulás, megállás, labdavezetés, átadás, kosárra dobás, kapura lövés, szivacslabda ütögetés, Pingpongozás, átütés az asztal másik oldalára.	tevékenységek megnevezése, <i>kétkézes mellső átadás,</i> szerválás	A szabályok minél pontosabb betartása.

Szakmai előkészítő ismeretek
Szakiskolai előkészítés 9-10.

Cél

- Hozzásegíteni a várható jövője szempontjából reális elképzelések kialakításához.
- Olyan feladat- és munkavégzéshez szükséges képességeket, tulajdonságokat erősíteni, melyeket a szakképzésen, vagy az intézmény elhagyása után leginkább tud hasznosítani.
- Figyelmét, érdeklődését az elsajátítandó szakmákra irányítani, ezekhez az eddig tanult ismereteket megszerezni.
- A gyakorlati tevékenységekben javítani a feladatvégzés minőségét, a feladatvégzés közbeni kitartást, munkatempót.

Feladat

- A szakma tanulását segítő praktikus és szociális képességek megszerezése, bővítése, a gyakorlati tevékenységek folyamatos gyakoroltatása.

Elvárt teljesítmény

- Igazodjon el szűkebb és tágabb környezetében, kövesse a társadalmilag elvárt normákat.
- Tegyen szert elfogadható viselkedési kultúrára, önismeretre, általános ismeretekre.
- Alakuljon ki a feladattudata, a munkavégzéshez szükséges pozitív hozzáállása, a közös munkavégzésre való képessége.
- Tegyen szert jártasságra azokban a tevékenységekben, melyek a szakmatanuláshoz szükségesek.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szóveges tájékoztatással. Évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt óraszámok

Évfolyamok	9.	10.
Heti óraszám	2	2
Éves óraszám	74	74

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	9.	10.
1. A munka világa, pályaválasztás	10	10
2. Tájékozódás a munkavégzés területeiről.	44	44
3. Fiatal felnőttek életvezetése. Munkatársi kapcsolatai.	20	20

Szakiskolai előkészítés 9.

Cél:

Az alapfokú képzés során kialakított kognitív, motoros és érzelmi funkciókat továbbfejleszteni.

Motiválni a következő évek szakmatanulására, megértetni, hogy a felnőtté válás folyamatában sikeressége, megelégedettsége, függ szorgalmas munkájától.

Fejleszteni a manuális tevékenységekben az eszközhasználatot, a feladatok végrehajtásában az igényességet.

Bővíteni és mélyíteni környezetéről a tárgyi és fogalmi ismereteit.

Feladat:

Együttműködési, szociális készség, énkép, önismeret fejlesztése.

A verbális kommunikáció, az információ szerző- és továbbító képesség fejlesztése.

Az eszközhasználat színvonalának emelése.

A szakmatanulás szempontjából lényeges folyadék, tömeg, hosszúságmérés tökéletesítése.

A környező tárgyi, természeti világ és az emberek közötti kapcsolatok rendszerezett ismeretének kialakítása.

Elvárt teljesítmény:

Alakuljon ki az órát és a társakat nem zavaró viselkedése, motivált feladatvégzése.

Tegyen szert tehetsége függvényében anyag és eszközismeretre, a gyakorlati alkalmazásban való jártasságra.

Váljon alkalmassá társaival a közös tevékenységre, feladatvégzésre.

Ismerje fel azokat a személyeket, akikben megbízhat, tudjon segítséget kérni.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással. Évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

1. Témakör: A munka világa, pályaválasztás. Fejlesztendő kompetencia: Kitartó munkavégzés.			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
A tanulás és munka közötti hasonlóság és különbség.	Felnőttek és tanulók hétköznapijainak feldolgozása, beszélgetés, szerepjáték keretében.	hétköznapi, munkanapi, munkaszüneti nap, ünnepnap fizetés, munkabér, bevétel, jövedelem, kiadás jutalom, oklevél, kitüntetés, bizonyítvány	Értse meg, hogy a feladat és a munkavégzés természetes és fontos örömforrás, az életkor növekedésével a felnőtté válás során.
Az érdemjegy, bizonyítvány és fizetés értelme, jelentése.		minőség, mennyiség	
A feladatvégzés, a munkatevékenység idejének növelése.	Valamilyen, a csoportnak és a jövőbeni szakmatanulásnak megfelelő gyakorlati tevékenység, pl. szövés, gyöngyfűzés, kézimunka, stb.	tempó hibás, hibátlan gondos, összecsapott sikeres, sikertelen, hanyag, lelkiismeretes	Javuljon a feladat - munkavégzés minősége, idejének hossza, tempója az egyéni képességeknek megfelelő mértékben.
A feladat, munka, minőségének javítása.	Önértékelő feladatlapok kitöltése, megbeszélése.		Legyen a munkavégzésben sikerélménye.

2. Témakör: <i>Tájékozódás a munkavégzés területeiről.</i> Fejlesztendő kompetencia: A munkavégzés felelőssége.			Óraszám: 44
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Eszközhasználat, kezűgyesség fejlesztése, kisebb darabok elkészítése egyre nagyobb önállósággal (gyöngyfűzés, varrás, kötés, stb.). Az intézményben meglévő munkahelyek, tevékenységek feltérképezése. A számba vett munkahelyeken rövidebb idő eltöltése, irányítással, aktív munkával. (karbantartókkal, kerti munkával, konyhai feladatokkal /terítés, leszedés, óvodában egyéni foglalkozás a kicsikkel, fénymásolás, iratrendezés, iratmegsemmisítés stb.) A tapasztalatokról szóbeli beszámoló a társaknak. Közvetlen környezetében lévő felnőttek munkájának feltérképezése. A kapott foglalkozások rendszerezése a szükséges képességek szerint. (pl. jó kezűgyességre van szükség, gyorsaságot igényel stb.) Mi szeretnék lenni? Milyen munkát szeretnék végezni?	Több- kevesebb segítséggel önállóan végezze a feladatot. Tanulmányi séta az intézményben. Az ott dolgozó felnőttek munkájának megismerése. Kérdések alapján adatgyűjtés (mi a feladata, milyen eszközöket használ, milyen képességekre van szüksége munkájához?). Az intézményben lévő munkahelyeken adott idő eltöltése aktív munkával. (Lehetőség szerint erőfeszítést igénylő, tényleges munkát végezzen a tanuló.) A feladat rövid ismertetése, milyen feladatot tudott végezni, milyen eszközöket használhatott, hogy érezte magát a munkavégzés közben. Saját környezetből adatgyűjtés, rövid ismertetés elmondása. Foglalkozások és képességek egymás mellé rendelése.	Az elvégzett munkafolyamatok és eszközök megnevezése. A felmerülő ismeretlen kifejezések, fogalmak tisztázása. A felmerülő ismeretlen fogalmak és kifejezések megismerése.	Kitartó, elfogadható munka végzése Készüljön a feladatra, és aktívan vegyen részt a gyűjtőmunkában. Megfogalmazása legyen jól érthető, lényegre törő, és reális képet adjon munkájáról. A kapott feladatot határidőre készítse el, és jól kommunikálja. Alakuljon önismerete.

3. Témakör: <i>Fiatal felnőttek életvezetése, munkatársi kapcsolatai.</i> Fejlesztendő kompetencia: Beilleszkedés a közösségbe.			Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Munkaalkalmasság. A munkavégzés feltételei. A munkavállaláshoz szükséges feltételek számbavétele: alkalmasság, életkor, egészségi állapot, erőnlét, szükséges okmányok (bizonyítvány, személyi igazolvány, TAJ kártya, adókártya). Munkaszerződés, bér, utasítások elfogadása. Alá- és fölérendeltség a munkahelyen. Munkahelyi kötelességek. Jogok a munkahelyen. A munkahelyi beilleszkedéshez fontos tulajdonságok megnevezése. Munkatársak elfogadása, alkalmazkodás egymáshoz. Baráti viszony – kollegiális viszony, szerelmi viszony.	Munkatevékenységek gyűjtése, csoportosítása képes elvégezni, nem képes elvégezni Okmányok megismerése. Szerepjáték: munkahely keresése, új munkatárs befogadása, beilleszkedés idegen közegben (viselkedés, öltözködés). Beosztott – vezető számára meglévő Kötelességek és jogok széles körű megismerése. Segítőkész, hanyag, szorgalmas, tiszteletlen, nagyhangú, pontos stb.. a hasznos és kerülendő tulajdonságok kiválasztása, megnevezése. A kapcsolatok tartalmának megvitatása.	Képes vagyok rá, ill. nem tudom Kötelező, kötelesség fogalmak tisztázása. Jog, jogosult, jogszerű fogalmak tisztázása. TAJ kártya – szám, Adó kártya – szám, A tulajdonságok tartalmának tisztázása.	Ismerje meg képességeit. Tudjon a jó és rossz tulajdonságok között dönteni.

Szakiskolai előkészítés 10.

Cél:

Az eddig tanultakat bővíteni, elmélyíteni és rendszerezni.

Motiválni a következő évek szakmatanulását, és megértetni, hogy a felnőtté válás folyamatában a sikeresség, megelégedettség, függ a szorgalmas munkától.

Fejlesztetni a manuális tevékenységekben az eszközhasználatot, a feladatok végrehajtásában az igényességet.

Bővíteni környezetéről tárgyi és fogalmi ismereteit.

Feladat:

Együttműködési, szociális készség, énkép, önismeret fejlesztése.
 A verbális kommunikáció és az információszerző és -továbbító képesség fejlesztése.
 Az eszközhasználat színvonalának emelése.
 A szakmatanulás szempontjából lényeges folyadék-, tömeg-, és hosszúságmérés biztos ismerete.
 A környező tárgyi-, természeti világ, és az emberek közötti kapcsolatok rendszerezett ismeretének kialakítása.

Elvárt teljesítmény:

Alakuljon ki a foglalkozást és a társakat nem zavaró viselkedése, a motivált feladatvégzés.
 Tegyen szert tehetsége függvényében anyag és eszközismeretre, a gyakorlati alkalmazásban jártasságra.
 Váljon alkalmassá társaival közös tevékenységre, feladatvégzésre.
 Ismerje fel azokat a személyeket, akikben megbízhat, tudjon segítséget kérni.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges értékéléssel. Évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

1. Témakör: Tanulás, tehetség, pályaválasztás, a munka világa.			Óraszám: 10
Fejlesztendő kompetencia: A munkavégzés örömeinek átélése.			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Tanulás és munka, képességek és pályaválasztás közötti összefüggés. Tehetség, lehetőség, szorgalom, kitartás kérdése. Önismeret. Az egyes foglalkozáshoz szükséges tulajdonságok számbavétele, hiányok regisztrálása, célkitűzés.	Tankönyv leckéinek feldolgozása, kérdés, felelet típusú beszélgetés keretében. A meglévő és hiányzó tulajdonságok listázása egyes szakmák szerint (pl.: kézügyesség, pontosság, kitartás, felületesség, rossz látás, stb.) Családról hozott fényképek nézegetése és beszélgetés a családtagok feladatairól. „Amerikából jöttem” pantomim játék alkalmazása.	figyelem, pontosság, igényesség, szorgalom, kitartás siker, hibázás, <i>tökéletlenség</i> egyéni különbségek, adottságok Alkalmasság, fejlődés,	Értse meg, hogy jó dolog szorgalmasnak, törekvőnek lenni, mindenki jó valamiben, nem baj, ha valamire nem vagyunk képesek. Akarjon javítani hiányosságain.
Nemek közötti fizikai és életfeladatbeli különbségek viszonya a pályaválasztáshoz.		nemekre jellemző feladatok, foglalkozások, életfeladatok	Rendezetten lássa a munka világát. Ismerje, és mondja el a leggyakoribb foglalkozásokban magát a végzett tevékenységet. (ki mit csinál)
A munka nehézsége és öröme. A munka és munkabér. A munka és pihenés harmonikus egysége.	Fizetés, pihenés, kikapcsolódás. Aktív pihenés.	kifáradás, pihenés, nyugalom, önálló, Elfoglaltság, segítség, Megelégedettség.	Értse meg, hogy szükségük van pihenésre szüleinek is. Önállóan foglalja el magát.

2. Témakör: <i>Tájékozódás a szűkebb- és tágabb körben meglévő munkavégzés területeiről.</i>			Óraszám: 44
Fejlesztendő kompetencia: Érdeklődés, nyitottság.			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Munkahelyek, foglalkozások számbavétele, rendszerezése. Tanulmányi kirándulások különböző munkahelyek megtekintésére. (pl. kertészet, üzlet, raktár, műhely, stb.) Látogatás és munkavégzés az intézmény gyakorlóhelyein, tanműhelyeiben. A végzett munkához szükséges készségek számbavétele, egyéni alkalmasság mérlegelése. Prezentációk, fotók, beszélgetések a különböző munkahelyekről, foglalkozásokról. Az intézményben folyó munkavállalói program megismerése, a program résztvevőivel beszélgetés.	Tablók készítése a munkahelyekről, foglalkozásokról. Tanulmányi sétán tapasztaltak megfogalmazása. A látottak megfigyelése, alkalmanként aktív bekapcsolódás a munkavégzésbe. Önértékelés. Összehasonlítás, mérlegelés. Kérdések megfogalmazása.	Felmerülő fogalmak tisztázása. Teljesítmény, kitartás, következmény, stb. <i>A megismert fogalmak tisztázása.</i>	A tapasztaltakat fogalmazza meg, és hosszabb ideig emlékezzen rá. Alakuljon ki pozitív képe a munkáról. Tudatosan készüljön a felnőtt lételre, és a munkavállalásra.

3. Témakör: <i>Fiatal felnőttek életvezetése, munkatársi kapcsolatai.</i> Fejlesztendő kompetencia: Vágyak és a lehetőségek közelítése.			Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Kamaszok és fiatal felnőttek közötti életviteli eltérések: Fizikai szempontból, kötelezettségek, szórakozás kapcsolatok mélysége terén. Kamaszok és fiatal felnőttek érzelmi világa és személyisége közötti eltérések. Út a felelős gondolkodásig, a jövőbeni életfeladat függvényében. Kamaszok és felnőttek irreális és reális vágyai és céljai. Képességbeli korlátok felismerése elfogadása.	Tankönyv leckéinek feldolgozása. Kérdés-felelet típusú beszélgetés súlypontos alkalmazásával Drámapedagógiai módszer alkalmazása: apró történetek, életszerű szituációk eljátszása. (szerepjátékok) Képes folyóiratok, áru katalógusok stb. nézegetése közben csoportos beszélgetés.	testi fejlettség, fizikai erőnlét, egészséges életmód, tanulás, munka, szabadidő, kapcsolatok, kötődések váltakozása, tartóssága egoizmus kérdése jól-, rosszul esik én és a másik sértődés, megbocsátás összeveszés, kibékülés egymás szabadsága. Önismeret. A megvalósítható cél és a sikerélmény összefüggése. Emberek szerethetősége nem függ gazdagságuktól, tehetségüktől.	Értse meg a tananyagot. Élvezze, vegyen aktívan részt a szerepjátékokban. Legyen véleménye, helyes és helytelen viselkedésről. Fejlődjön önismerete, fogadja el önmagát és társait gyengeségeivel együtt.
A rokoni, baráti, szerelmi, munkatársi kapcsolatok, jellemzői. Normák, elvárások, életkori különbségek a fenti kapcsolatokban. Saját reális elvárások, vágyak megvalósulásához szükséges aktív tevékenységek rendszerezése.	Sorolja fel és csoportosítsa azokat az embereket, akiket jól ismer, a hozzájuk fűződő kapcsolata alapján. Képek gyűjtése, ragasztása, megbeszélése. Ismerkedés gyakorlása. (szerepjáték)	rokonság barátság, szerelem munkatárs, (kolléga) osztálytárs, osztályközösség, társaság, szurkolók, rajongók társasági ember, magányos ember, buli, ismerkedés színterei rokonszenv, ellenszenv idegen különféle csábításai bizalom	Értse meg, és tudja megfogalmazni a különféle kapcsolatokban a legfontosabb társadalmi elvárásokat, normákat. Rögzüljön, hogy rokonai között kell egy bizalmasának lenni, akinek elmondja titkait, félelmeit, akinek kikéri tanácsát.

KERETTANTERV

„Egyszerű munkafolyamatok elsajátítása” szakmai tantárgyi program

TARTALOM

Szakmai gyakorlati program

Szövött-tárgy készítő

Agyagtárgy-készítő

Irodatechnikai eszközök használata

Munkavállalói ismeretek

Anyanyelv és kommunikáció

Kommunikáció

Társadalmi környezet

Számolás-mérés

Osztályfőnöki óra

Életvitel és gyakorlati ismeretek

Életvitel és gondozási ismeretek

Művészetek

Ének – zene

Tánc - dráma

Testi nevelés

Testnevelés

Készségfejlesztő speciális szakiskolai óraterv			
		Szakképesítés megszerzésére felkészítő szakasz	
		Egyszerű munkafolyamatok elsajátítása	
Fejlesztési terület	Tantárgy	1/11.	2/12.
Szakmai gyakorlati program	Szövött-tárgy készítő	8	8
	Agyagtárgy-készítő	8	8
	Irodatechnikai eszközök használata	4	4
	Munkavállalói ismeretek	2	2
Anyanyelv és kommunikáció	Kommunikáció	1	1
Társadalmi környezet	Számolás - mérés	1	1
	Osztályfőnöki óra	1	1
Életvitel és gyakorlati ismeretek	Életvitel és gondozási ismeretek	2	2
Művészetek	Ének-zene	1	1
	Tánc-dráma	1	1
Testi nevelés	Testnevelés	2	2
Kötelező óraszám összesen 52§(3)		31	31

Szövött-tárgy készítő szakmai tantárgyi program
Szakképzés 1/11 – 2/12.

Cél

- Alkalmassá válni, és mint betanított munkás közreműködni a szőnyeg és egyéb használati termékek (terítő, tarisznya, párna) előállításában.

Feladat

- A képességek függvényében aminél teljesebb elsajátítása.

Elvárt teljesítmény

- Anyagismeret: ismernie és tudnia kell:
 - rendszerezni a textilipari nyersanyagok fajtáit, megkülönböztetni eredetüket
 - az állati és a növényi szálak anyagok tulajdonságait, előállítási módjukat, és felhasználási területüket
 - a fonalkészítés legfontosabb műveleteit
 - alapvető színezési eljárásokat, a festőnövények és a pácolás jelentőségét, a természetes gyapjufestési eljárásokat.
- Szövött-tárgy készítő szakmai ismereténél: ismernie kell:
 - a kézi szövés hagyományos módjait, technikáit
 - szövéstörténeti alapismereteket
 - különböző fonási, felvetési, szövési technikákat
 - a fonal-előkészítés műveletét
 - a szövőszék fajtáit: szádfa; karmantyúfa; szövőkeret: váltó nélküli, váltós, asztali váltós, állókeret; szövőszékek; parasztszövőszékek
 - a szövőszék szerkezeti felépítését
 - a tartozékokat
 - a mintázásban résztvevő szerkezeteket és a mintázás lehetőségeit
 - alapkötések fajtáit, jellemzőit (alapszinten)
 - a legegyszerűbb szőnyegszövési technikákat
 - tervezésben: alapvető tervezési ismereteket
 - a szőnyegtervezés legegyszerűbb, legalapvetőbb szempontjait
 - a tervezett szőnyeg rajzi technikáit, formáit a legegyszerűbb módon
 - szín és színek kompozíciós ismereteket
- Esztétika, néprajzi, népművészeti alapismeretek tanulása során tudnia kell:
 - az esztétika fogalmát, jelentőségét a szőnyegszövésben
 - néprajzi motívumok ismeretét
 - alapvető népművészeti ismereteket
 - különböző tájak, korok jellegzetes mintakincseit
- Gyakorlati követelményeknél ismernie és tudnia kell
 - különböző fonásmódokat
 - kettes fonás
 - hármass fonás
 - négyes fonás
 - körmönfonás

- különböző szövési módokat
 - szádfára való szövést
 - széklábra való szövést
 - karmantyúfára (baba) való szövést
 - szövőkereten való szövést (asztali)
 - nagy szövőszéken való szövést (álló, billenő, parasztszövőszék)
 - kiválasztani a kézi szövésű szőnyegek előállításához szükséges fonalfajtákat
 - kiszolgálni a kézi szövőszéket, és alkalmazni a szükséges eszközöket
 - szakszerűen elvégezni a szükséges fonal és szövő előkészítő műveleteket
 - különböző szövésminták ismerete (sima, csíkos, létrás, rozmaring, szedetttes)
 - sima, csíkos, szedetttes szövés elsajátítása
 - mintázási lehetőséget kihasználva változatos termékek kivitelezése, szővéstermékek létrehozása: terítő, tarisznya, falvédő, párna, szőnyeg
 - megfelelő technika kiválasztása a tervek elkészítése után
 - munkafolyamatok helyes sorrendjének kialakítása
 - a szövőszék szakszerű működtetése
 - a befejező műveletek szakszerű elvégzése
 - a szövött anyag hibáinak megelőzése, ezek felismerése, szükség esetén kijavítása
 - a különféle szövési műveletek elvégzésére, a tervekben előírt méretek megfelelő arányú minták betartása.
- Elsősegélynyújtás alapismeretek:
 - szúrás, vágás kezelése
 - kéziszerszám okozta sérülés kezelése
 - mentőláda ismerete, helyes használata

Értékelés

Beszámol szóbeli feleletben elméleti tudásáról egy-egy nagyobb egység, témakör befejezésekor:

Elvárt a szövés során leggyakrabban alkalmazott nyersanyagok, fonalféleségek szóbeli összefoglalása, a fonal szakszerű megnevezése tapintás útján, (pl. gyapjú) a fonalgűjteményből történik.

Szakmai ismereteknél elvárt az alapfogalmak egyszerű, tömör megfogalmazása.

Külön értékelni kell a tanuló önálló gondolkodását, kezdeményezését a tanult ismeretek gyakorlati alkalmazására.

Gyakorlati munkájának értékelési alapjai az elkészített konkrét munkadarabok (terítő, tarisznya, párna, szőnyeg) minősége, a kivitelezés színvonala.

Önállóan értékelendő egy-egy konkrét részfolyamat.

Egyes munkafázis, hiányosságai, hibái esetén szóbeli és gyakorlati korrigálás történik.

A folyamatos szóbeli értékelés tartalmazza a gyakorlati munka megítélését, az elismerés, dicséret hangoztatása ösztönzőleg hat.

Amennyiben a munkadarabokból többet készít, ezt feltétlenül értékelni kell.

A néprajzi és népművészeti ismeret témaköréből célszerű a rendszeres szóbeli feleltetés, valamint a tanulak ellenőrzése múzeumi és kiállítási anyagok megtekintése során.

A szakmát eredményesen elsajátító tanuló számára ajánlott részvétele (saját kategóriájában) versenyeken, kiállításokon.

Vizsga

Tudásáról szóbeli vizsgán ad számot bizottság előtt az elvárt teljesítmény címen a fent felsorolt témák közül néhányról, amit a vizsga során húz ki.

Gyakorlati vizsgán be kell mutatni egy készterméket, amelyet ő tart a legjobbnak munkái közül, egy elkezdett munkadarabon pedig folytatja a munkát, bemutatva szakmai ismereteit.

A képzésről kiadott bizonyítvány

A Készségfejlesztő Speciális Szakiskola befejezésekor a Bizonyítvány mellé a tanuló Vizsga Bizonyítványt kap.

A Vizsga Bizonyítvány elemei

- a tanuló azonosító adatai,
- a képző intézmény azonosító adatai, illetve az a tény, hogy a tanuló ismereteit a készségfejlesztő speciális szakiskolában szerezte,
- a képzési szakterület, a képzési idő és a képzés engedélyezésének száma.

A Vizsga Bizonyítvány minősítése

- kiválóan megfelelt
- jól megfelelt
- megfelelt
- a képzésben részt vett.

A szövött-tárgy készítő szakmai tantárgyi programi program oktatásának tárgyi feltételei

A létszámnak megfelelően felszerelt világos, jól szellőztethető, tágas tanműhely szükséges, a tanulók testméretének megfelelő, ergonomiai szempontoknak is megfelelő kényelmes székekkel felszerelve.

Eszközigény:

- Szövőkeretek, szövőállványok, szövőszék, tartozékok, vetélő, leverő villa
- Ollók (balkezes szükség szerint)
- Felvetőfonalak
- Szövőfonalak
- Maradék fonalak, varrócérna
- Kartonok

- Színes kivágó papírok
- Zsírkréta készlet
- Ragasztó, vonalzó
- Nagyító lencse, tű, mérőszalag
- Műszaki rajzlapok

Szemléltető eszközök

- Textilminta gyűjtemény, fonalgűjtemény
- Különféle összetételű anyagvágatok
- Oktatótáblák
- Szakkönyvek, tankönyvek, szaklapok
- Szőnyegfotók
- Diafilmek
- DVD

Audiovizuális eszközök

- Diavetítő
- DVD lejátszó
- Magnetofon vagy CD-lejátszó

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt óraszámok

Évfolyamok	1/11.	2/12.
Heti óraszám	8	8
Éves óraszám	296	296

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	1/11.	2/12.
1. Anyagismeret	24	10
2. Szakmai ismeret	30	30
3. Tervezés	10	14
4. Népművészeti alapismeretek	10	-
5. Esztétika, néprajz	-	20
6. Szakmai gyakorlat	222	222

Szakképzés 1/11.

Cél:

A szakmai elméleti ismeretek elsajátításában olyan ismeretanyagot nyújtani, és megtanítani, amelyek nélkülözhetetlenek a szövés gyakorlati munkafolyamatai során, az adott feladatok közvetlen elvégzéséhez.

Az átfogó elméleti szakismereteket olyan szinten megismertetni, amelyek alapot jelentenek a különböző karakterű, funkciójú és szövéstechnikájú darabok gyakorlati megoldásaihoz.

Feladat:

A tanuló egyéni képességeihez mérten a szövött-tárgy készítő szakma minél teljesebb elméleti és gyakorlati megismerése.

Az előírt szakmai követelmények megfelelő gyakorlati alkalmazása.

Korszerű szakmai alapműveltség és hasznosítható szaktudás elsajátítása és megalapozása, ami az életvitelét jobbá teszi, és a szabadidő hasznos eltöltését támogatja.

Szakmaszeretetre, hivatástudatra, és minél nagyobb önállóságra nevelés.

Esztétikai érzék és a népművészet iránti érdeklődésének fejlesztése.

Követelmény:

Ismerje fel a szövésben szükséges nyersanyagfajtákat, az anyag színeit, milyenségét.

Ismerje a fonásmódokat.

Ismerje meg a szövőszékek fajtáit, a szövőszék részeit, működésüket és a felvetés módját.

Ismerje és alkalmazza a szövésmintákat.

Tudjon harmonikus szín és minta-változatokat készíteni.

Tanuljon meg önállóan szőni, használati termékeket készíteni.

Ismerje meg a szövésterméket, és annak alkalmazási módját.

Sajátítsa el az alapvető népművészeti ismereteket.

Legyen tudatában az alapvető higiéniai és balesetvédelmi előírásoknak.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással. A szakma tanulásáról Vizsga Bizonyítványt az oktató intézmény ad. Szakmai tantárgyi vizsgát az arra alkalmasak a kijelölt helyen tehetnek.

1. Témakör: <i>Anyagismeret</i>			Óraszám: 24
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és <i>javasolt</i> fogalmak	Elvárt teljesítmény
Anyagismeret Szálas anyagok csoportosítása	Fonalgyűjtemény megtekintése. Ismerkedés a textilipari alapanyagokkal Kereskedelmi forgalomban lévő fonalak megismerése. Vásárlás egy fonalüzletben. Motring, gombolyag szétválogatása. Gombolyítás gyakorlása. Szálas anyagok felismerése égetési próbával.	Szálas anyagok csoportosítása: 1. Természetes szálas anyagok: állati eredetűek, növényi eredetűek 2. Mesterséges szálas anyagok. A természetes szálas anyagok felhasználási módjai. A fonalgyártás műveletei, sodrás.	Tudjon megfigyelni, összehasonlítani, csoportosítani. Ismerje a természetes szálas anyagokat. Ismerje az állati és növényi eredetű fonalak tulajdonságait, felhasználási módjait. Tudja a motringot a gombolyagtól megkülönböztetni. Tudjon gombolyítani.
Festőnövények Természetes eredetű fonalak kikészítési eljárásai, színezése	Festőnövények gyűjtése. Sárgítás pongyola-pitypanggal. Sárgítás hagymahéjjal. Barnítás diófalevéllal. Csoportosítás, rendezés	festőnövények színezés, festhetőség, régi festési módok <i>pác szerepe</i> A festés eszközei és mennyiségei.	Ismerje fel és gyűjtse az alapvető festőnövényeket. Tudjon természetes eredetű fonalakat segítséggel festeni (sárgítás).

2. Témakör: <i>ti ismeret</i>			Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Fonás története és eszközeinek fejlődése	Fonás eszközeinek megismerése, időrendi sorrendje. Néprajzi Múzeum megtekintése. Skanzen megtekintése.	A fonás ősi eszközei: <i>guzsaly, gyalogorsó, szárnyas orsó</i> , működési elvük. Élet a fonóban. Kész fonal mérése (<i>motolla</i>). A fonás tárgyi örökségei. Fonás a hagyományok tükrében.	Ismerje a fonás eszközeit. Ismerje meg a régebbi korok életmódját, hagyományait, népszokásait (Élet a fonóban.)
Szövés előkészítése	A szövés előkészítő műveleteinek bemutatása: láncfonal, vetülékfonal, vetőfa, szövőkeret (közepes, váltós) felvetése segítséggel. Tervkészítés: megfelelő mintaelem kiválasztása: egyszerűbb csíkminták, sorminták lemérése papírra, megfelelő két színnel való kiszínezése.	Szövés előkészítő műveletei. A felvetés technikája, "a felvetőfonal". A tervkészítés módja. Anyagkiválasztás: szín-mennyiség-minőség szerint. Sorminták fajtái. Csíkos vászonszövés.	Ismerje meg a szövéshez szükséges eszközöket Tudja a funkciónak megfelelő anyagokat kiválasztani.
Szövés eszközei	Megfigyelés: álló szövőkeret felvetésének bemutatása, keret részeinek bemutatása, tanulmányozása.	szövőkeret, szövőszék <u>Szövőkeret</u> részei: hengerek, nyüstfa, fémvetelő pálca, talp, tartókeret. Szövéshez használt kézi eszközök: vetélők, leverő villa, láncfonal, vetülékfonal, kötés, kötéspont, minta.	Ismerje a szövéshez szükséges eszközöket.
Szövéssel kapcsolatos alapfogalmak			Ismerje a szövés egyszerű alapfogalmait.

3. Témakör: Tervezés			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Színek Színelmélet	Színek csoportosítása: - alapszínek - kevert színek. Füzetbe színkeverés temperával. Papírragasztás a színskála szerint. Színkontraszt készítése festékkel. Játék a színekkel festéssel, színezéssel. Kompozíció készítése hideg színekkel, majd meleg színekkel. Terítő tervezése meleg színekkel (papírvágás, ragasztás). Terítő tervezése hideg színekkel (festéssel).	szín alap és mintázó színek színkeverés színkör színkontraszt színek tónusai: - hideg színek - meleg színek A színek hangulati szerepe, térhatása. Színárnyalatok, tónusok egymáshoz való viszonya, színvariációk.	Tudja a színeket csoportosítani alap- és kevert színek szerint. Ismerje a színek tónusait - meleg színek - hideg színek. Tudjon kevert színeket előállítani festékkel: narancs- zöld - lila – barna. Tudjon terítőt tervezni: - meleg színekkel - hideg színekkel (papírmunka).

4. Témakör: Népművészeti alapismeretek			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
„Népszokások”		Népszokások néhány jellemző motívumának megismertetése: népi játékok, népviselet, népdalok.	Ismerje az egyes népszokások jellemzőit (pl. Farsangolás).
Népi kismesterségek	„Népművészet” könyv nézegetése. „Népi kismesterségek” diafilmek megtekintése.	Népi kismesterségek: népi faragóművészet, bőrmunka, hímzés, a csipke, a mézesbábosság, a hímestojás, a fonás, szövés.	Ismerje meg a népi kismesterségek jellemző vonásait.
Népművészeti alapismeretek	Népművészeti könyvek megtekintése. „A népszokások”- diafilmvetítés.	Népszokások jellemző momentumainak megismerése: Húsvéti népszokások, Farsangi népszokások, Karácsonyi népszokások.	Ismerje meg a legjellemzőbb, legismertebb népszokásokat (pl. húsvétkor a tojásfestés).

6. Témakör: Szakmai gyakorlat			Óraszám: 222
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Fonás műveletei és eszközei	A fonás előkészítése - elrendezése. Sodrás, fonás: körmönfonás, kötelsodrás. Zsinórkészítés szarvacskával, macskafarokfán. Szövés széklábán, szádfán, karmantyún.	Fonás 2, 3 szállal, sodrás. körmönfonás <i>folyton folyvás szedés</i> A szövés kezdetei.	Tudjon 2 szállal sodorni, 3 szállal fonni, két szállal körmönfonni (hajpánt), hét szállal körmönfonni (öv), zsinórt készíteni szarvacskával, szőni szádfán, szalagot szőni karmantyúbabát készíteni.
Kézi szövés Vetülék nélküli szövés Szövés egyszerű eszközökkel	A felvetés és a csomózási technikák gyakorlása.	Láncfonal, vetülékfonal tulajdonságai. <i>Kettős csomó, halászcsmó, takácscsomó bemutatása.</i>	Ismerje a láncfonalat és a vetülékfonalat.
Szövés előkészítő műveletei	Szövés helyes elkezdése, előszövés. Egyenletes, spontán szövés, tömörítés, feszítés, váltás kis kereten. Szövés alapkötése. Vetülék felületű szövés.	Munkavédelmi ismeretek: szövés eszközei, szövőkeret részei, szövés közben használt eszközök: leverő villa, vetélő szerepe. Szövés alapkötései: <i>vászon, sávol, atlasz, leverővilla, vetőfa.</i>	Ismerje a szövés eszközeit.
Szövés vakkereten	Terítő szövése vászonkötéssel. Szövés befejezésének megismerése.		Tudja az egyenletes spontán szövést váltós kis kereten. Tudja a széleket helyesen eldolgozni.
Terítő szövése Futó	Szövés, kapuvonal helyes tartásával. Szövés 2 színnel, 2 vetélővel. Szélek párhuzamos és egyenletes tartása. Szélek eldolgozása, összevarrása, zsinórkészítés eldolgozása fonással, összevarrás, Zsinór készítése.	A kezdő és a végszálak helyes behúzása. Szövés befejező műveletei. Felvető befejezése: <i>makramé, fonás, sodrás</i>	Tudjon terítőt szőni spontán szövessel, terítőt levágni, eldolgozni, egyszerű csíkos ritmusú tarisznyát szőni, egyedi tervezéssel, szőni és mintázni 2 színű fonallal, 2 vetélő bottal, tarisznyát összevarni: körmönfonással (2 szál), zsinórt készíteni.

Szakképzés 2/12.

Cél:

A szakmai elméleti ismeretek elsajátításában olyan ismeretanyagot nyújtani, megtanítani, amelyek nélkülözhetetlenek a szövés gyakorlati munkafolyamatai során, az adott feladatok közvetlen elvégzéséhez.

Az átfogó elméleti szakismereteket olyan szinten megismertetni, amelyek alapot jelentenek a különböző karakterű, funkciójú és szövéstechnikájú tárgyak gyakorlati megoldásaihoz.

Feladat:

A tanuló egyéni képességeihez mérten a szövött-tárgy készítő szakma minél teljesebb elméleti és gyakorlati megismertetése.

Az előírt szakmai követelmények megfelelő gyakorlat alkalmazása.

Korszerű szakmai alapképesség és hasznosítható szaktudás elsajátítása és megalapozása, ami az életvitelüket jobbra teszi és szabadidejük hasznos eltöltését növeli.

Szakmaszeretetre, hivatástudatra, és minél nagyobb önállóságra nevelés.

Estétikai érzékének és a népművészet iránti érdeklődésének fejlesztése.

Követelmény:

Ismerje fel a szövésben szükséges nyersanyagfajtákat, az anyag színeit, milyenségét.

Ismerje a fonásmódokat.

Ismerje meg a szövőszékek fajtáit, a szövőszék részeit, működésüket és a felvetés módját.

Ismerje és alkalmazza a szövésmintákat.

Tudjon harmonikus szín- és mintaváltozatokat készíteni.

Tanuljon meg önállóan szőni, használati termékeket készíteni.

Ismerje meg a szövésterméket, és annak alkalmazási módját.

Sajátítsa el az alapvető népművészeti ismereteket.

Legyen tudatában az alapvető higiéniai és balesetvédelmi előírásoknak.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással. Vizsga Bizonyítványt a szakma tanulásáról az oktató intézmény ad.

Szakmai tantárgyi vizsgát az arra alkalmasak a kijelölt helyen tehetnek.

1. Témakör: <i>Anyagismeret</i>			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és <i>javasolt</i> fogalmak	Elvárt teljesítmény
Anyagismeret	Fonal nagyüzemi előállításának megtekintése. Szálas anyagok felismerése égetési próbával az eddig tanultak alapján. Szálas anyagok tulajdonsága és csoportosítása (ismétlés). Elemi szál hosszúságának vizsgálata nagyítón keresztül.	Fonalak viselkedése hő hatására (<i>égetés</i>). Fonalak nedvszívó tulajdonsága. elemi szál, hosszúság	Ismerje a természetes szálas anyagokat. Ismerje fel a fonalakat: - gyapjú - pamut - kender - műszál

2. Témakör: <i>Szakmai ismeret</i>			Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és <i>javasolt</i> fogalmak	Elvárt teljesítmény
Szövéstörténeti áttekintés Fonás és szövés története	„Szövéstörténet” videofilm megtekintése. „Népművészet” diafilm megtekintése.	Fonás, szövés története az őskortól. <i>Legősibb szövött textíliák eredete.</i> Fonás, szövés kialakulásának folyamata, <i>kezdetleges eszközök tárgyi örökségei</i> Eredetiség a hagyomány tükrében. Szövés közben használt eszközök korszerűsödése. A megszőtt anyagok felhasználási lehetőségei.	Ismerje a fonás és a szövés rövid történetét. Ismerje meg az ősi eszközöket: rokka, orsó, agyagsúlyok. Ismerje a vízszintes szövőszék szerepét.
A szövés történeti áttekintése (ismétlés)	Népművészeti munkafüzet nézegetése.	Fonás, szövés története az őskortól. <i>Legősibb szövött textíliák eredete.</i>	

Szövés története Magyarországon és a Kárpát-medencében	Nemezelés: - anyaga és eszközei - nemeztárgyak: baba, labda.	Fonás, szövés kialakulásának folyamata, <i>kezdetleges eszközök tárgyi örökségek</i> Eredetiség a hagyomány tükrében. Szövés közben használt eszközök korszerűsödése. A megszótt anyagok felhasználási lehetőségei. <i>A Honfoglalás kora.</i> „hun lányok nemezelése” Nemezelés technikája.	Tudjon nemezlabdát, nemezbabát, Nemezterítőt készíteni.

3. Témakör: <i>Tervezés</i>			Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és <i>javasolt</i> fogalmak	Elvárt teljesítmény
Tervezés	Mérőeszközök csoportosítása, használata. Irányok adekvát alkalmazása. Ritmusok: folyamatos, zárt. Szimmetrikus kompozíciók tervezése. Kompozíciók belüli arányok. Térkitöltés. Mintaelemek alkalmazása.	A „cm” helyes használata mérőszalag segítségével. csíkritmus - páros csíkritmus - páratlan csíkritmus	Tudja a mérőszalagot használni (1 cm, 5 cm, 10 cm). Tudjon páros csíkritmusban és páratlan csíkritmusban tervezni.

5. Témakör: <i>Esztétika, néprajz</i>			Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Esztétika, néprajz	Szakmai kirándulások, múzeumlátogatások a népi kultúra tükrében.	„Művészet és mesterség”- díszítés és hagyomány. Kézművesség jelentősége és szerepe a jelen korban. Ünnepekörökhöz, népszokásokhoz kapcsolódó tárgyak. Magyarország ünnepi hagyományai, népszokásai, jellemző évfordulói. Ünnepekkel kapcsolatos tárgykultúra.	Ismerjen néhány magyarországi hagyományt és népszokást
Népi szövés a Kárpát-medencében Népi hagyományok	„Szöttes gyűjtemény” megismerése, csoportosítása. Térkép használata. „Népi szöttések”- diafilm nézése.	Népcsoportok jellemző díszítő elemei. <i>Szöttések karaktere.</i> Motívumok elemzése. <i>Székely festékes szőnyegek.</i> <i>Moldvai csángó, széki, palóc, sárközi, mezőszegi, kalotaszegi, sokác szöttések.</i> <i>szöttes motívumok</i> Hagyományörzés jelentősége.	Ismerje fel a székely festékes szőnyeget és motívumait. Ismerje a mintaelemeket: virág, hal, grádics, fésűfog.

6. Témakör: Szakmai gyakorlat			Óraszám: 222
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Párna szövése adott terv szerint Geometrikus minták kialakítása különböző kötésmódokkal	Lánc és vetülékfonalak előkészítése, kiválasztása, felvetés segítségével. Kötésmódok bemutatása: - likatos (torontáli), egy szálon forduló, két szál közti (svéd). Szövés, szélek eldolgozása, szövés levágása, eldolgozása csomózással. Szövött anyag oldalainak összevarrása. Párna kitömése, eldolgozása.	Szövés előkészítő műveleteinek helyes sorrendje. Szövőeszközök megfelelő használata. Balesetvédelem. Elsősegély nyújtási ismeretek. Mentőláda használata. Párna összeillesztése, összeállítása. Kivitelezés színvonala.	Tudjon megadott terv szerint párnát szöni: „csíkos szövés” - likatos - egy szálon forduló.
Szőnyegszövés egyszerű csíkmintával	Alapanyagok kiválasztása. Szükséges fonalmennyiség kiszámítása. Színek meghatározása, mintaterv Szövés: előszövés, vetélő helyes használata, kötésmódok megbeszélése csíkritmusok: egyenletes, páros, hármas csoportos ritmusok egyenletes szövés, szélek párhuzamos és egyenletes tartása eldolgozása, befejezése szőnyeg levágása, eldolgozása, tisztázása.	Alapkötések: vászon, sávoly, atlasz szedettes, „borzas” szövése. likatos, egyszálon fordulás technikák leverő villa kezdő és végszálak Gyapjú szőnyegek kezelése, balesetvédelem szőnyeghibák,	Legyen képes az alapanyagok kiválasztására: szín, mennyiség, minőség szerint. Ismerje a kötésmódokat. Ismerje a csíkritmus szerepének a fontosságát a tervekészítésben. Értse meg és gyakorolja a szedettes technikát.
Szövőszékek, szövő eszközök karbantartása		Szőnyegek kezelése, karbantartása. Balesetvédelem	Készítsen szőnyeget egyszerű csíkmintával.

Agyagtárgy-készítő szakmai program Szakképzés 1/11. – 2/12.

Cél:

- Az agyagtárgy-készítő szakmai képzés célja, hogy a tanuló alkalmassá váljon használati termékek (háztartási- és dísz tárgyak) előállítására, és mint betanított munkás ebben közreműködjön.

Feladat:

- A képességek függvényében a szakma minél teljesebb megtanítása.

Elvárt teljesítmény:

- Anyagismeret: a tanulónak ismernie és tudnia kell:
 - az agyag bányászatának módját és az anyag előkészítését
 - a munka során használt eszközök, szerszámok megnevezését, funkcióját
 - a kerámiakészítés fázisait
 - az edényformákat és azok funkcióit
 - az alapvető színező anyagokat és eljárásokat
- Az agyagtárgy-készítő szakmai ismereténél: a tanulónak ismernie kell:
 - a hagyományos tárgykészítés módjait, technikáit
 - kerámiatörténeti alapismereteket
 - az agyag-előkészítés műveletét
 - különböző alakítási technikákat
 - a mintázásban használt eszközöket, eljárásokat, és a mintázás lehetőségeit
 - tervezésben: alapvető tervezési ismereteket (anyag- és eszközszükséglet)
 - forma- és színekompозиációs ismereteket
- Esztétika, néprajzi, népművészeti alapismeretek tanulása során a tanulónak tudnia kell:
 - az esztétika fogalmát, jelentőségét a tárgykészítésben
 - néprajzi motívumok ismeretét
 - alapvető népművészeti ismereteket
 - különböző tájak, korok jellegzetes forma- és mintakincseit

- Gyakorlati követelményeknél a tanulónak ismernie és tudnia kell
 - különböző formaalakító eljárásokat
 - lapedény készítés
 - applikált edénykészítés
 - formába préselt edénykészítés
 - marokedény készítés
 - korongolt edénykészítés
 - szakszerűen elvégezni a szükséges előkészítő műveleteket
 - különböző díszítési eljárások elsajátítása
 - mintázási lehetőséget kihasználva változatos, egyedi termékek kivitelezése
 - megfelelő technika kiválasztása a tervek elkészítése után
 - munkafolyamatok helyes sorrendjének kialakítása
 - a befejező műveletek szakszerű elvégzése
 - az elkészített tárgyban keletkezett hibák felismerése, szükség esetén kijavítása
 - a használt vegyi anyagok szakszerű, egészségkímélő kezelése
 - a kemence használata során szakszerű és óvatos munkavégzés
- Munkavédelmi alapismeretek:
 - védőfelszerelések, munkaruházat ismerete
 - a műhely tisztántartásának, portalanításának biztosítása
 - a balesetveszélyes hulladékok szakszerű eltávolítása
- Elsősegélynyújtás alapismeretek:
 - szúrás, vágás, égés kezelése
 - kéziszerszám okozta sérülés kezelése
 - mentőláda ismerete, helyes használata

Értékelés:

Szóbeli feleletben számolnak be elméleti tudásukról egy-egy nagyobb egység, témakör befejezésekor.

Elvárt a munka során leggyakrabban alkalmazott nyersanyagok, szóbeli összefoglalása szakszerű megnevezése

Szakmai ismereteknél elvárt az alapfogalmak egyszerű, tömör megfogalmazása.

Külön értékelni kell a tanuló önálló gondolkodását, kezdeményezését a tanult ismeretek gyakorlati alkalmazására.

Gyakorlati munkájának értékelési alapjai az elkészített konkrét munkadarabok (tányér, bögre, sütőforma, virágcserep, kaspó, korsó, váza stb.) minősége, a kivitelezés színvonala.

Önállóan értékelendő egy-egy konkrét részfolyamat.

Egyes munkafázis, hiányosságai, hibái esetén szóbeli és gyakorlati korrigálás történik.

A folyamatos szóbeli értékelés tartalmazza a gyakorlati munka megítélését, az elismerés, dicséret hangoztatása ösztönzőleg hat.

Amennyiben a tanuló a munkadarabokból többet készít, ezt feltétlenül értékelni kell.

A néprajzi és népművészeti ismeret témaköréből célszerű a rendszeres szóbeli feleltetés, valamint a tanultak ellenőrzése múzeumi és kiállítási anyagok megtekintése során.

A szakmát eredményesen elsajátító tanuló számára ajánlott részvétele (saját kategóriájában) versenyeken, kiállításokon.

Vizsga

Tudásáról szóbeli vizsgán ad számot bizottság előtt az elvárt teljesítmény címen a fent felsorolt témák közül néhányról, amit a vizsga során húz ki.

Gyakorlati vizsgán be kell mutatni egy készterméket, amelyet ő tart a legjobbnak munkái közül, egy elkezdett munkadarabon pedig folytatja a munkát, bemutatva szakmai ismereteit.

A képzésről kiadott bizonyítvány

A Készségfejlesztő Speciális Szakiskola befejezésekor a Bizonyítvány mellé a tanuló Vizsga Bizonyítványt kap.

A Tanúsítványt az intézmény a szakmai sajátosságainak tükrében készíti el.

A Vizsga Bizonyítvány elemei

- a tanuló azonosító adatai,
- a képző intézmény azonosító adatai, illetve az a tény, hogy a tanuló ismereteit a készségfejlesztő speciális szakiskolában szerezte,
- a képzési szakterület, a képzési idő és a képzés engedélyezésének száma.

A Vizsga Bizonyítvány minősítése

- kiválóan megfelelt
- jól megfelelt
- megfelelt
- a képzésben részt vett.

Az agyagtárgy-készítő szakmai tantárgyi program oktatásának tárgyi feltételei:

A szakmai képzéshez három, a funkció szerint elkülönített helyiség szükséges: műhely, raktár, kemencetér.

A létszámnak megfelelően felszerelt világos, jól szellőztethető, tágas tanműhely szükséges, a tanulók testméretének megfelelő, ergonomiai szempontoknak is megfelelő kényelmes székekkel, munkaasztalokkal felszerelve.

Eszközigény:

- Lakkozatlan felületű agyagbegyúró asztal
- Elektromos kemence és tartozékai (polcok, állványok)
- Fazekaskorong, asztali korongok
- Mintázófák, gyűrűk, fakések
- Vágódrótok
- Rajztáblák, gyúródeszkák, sodrófák
- Különböző méretű műanyag tálak, tölcsérek, fedeles vödrök, tároló dobozok
- Fakanalak, merőkanalak, szűrők, sziták
- Ecsetek különböző méretben
- Fazekas agyag, samottos agyag (finom és durvaszemcséjű)
- Engóbok (földfesték), mázak, szintestek
- Máazó, égető fogók
- Védőruházat – hőálló kesztyűk, gumikesztyűk, maszk
- Tisztálkodó- és takarítóeszközök

Szemléltető eszközök

- A népi fazekasság, a kerámia ipar és kerámiaművészet bemutatására albumok.
- A tananyagban szereplő technikákkal készült tárgyak (az alkotás fázisainak bemutatására)
- Szakkönyvek, tankönyvek, szaklapok
- Fényképezőgép, filmfelvevő, fotók

Audiovizuális eszközök

- Magnetofon vagy CD-lejátszó, CD (pl.: "Relaxációs zene")
- Diavetítő, diafilmek
- DVD lejátszó, DVD (pl. Fazekasfilm)

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt óraszámok

Évfolyamok	1/11.	2/12.
Heti óraszám	8	8
Éves óraszám	296	296

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	1/11.	2/12.
1.Tárgyalkotó eljárások	111	111
2.Díszítő eljárások	111	111
3.Anyag- és eszközismeret	32	32
4. Művészeti alapismeretek	32	32
5. Munkavédelem	10	10

Szakképzés 1/11.

Cél:

Az agyagtárgy-készítés alapvető technikáinak készség szintű elsajátításával megvalósuló, társadalmilag elfogadott esztétikai értéket hordozó, művészeti, tárgyalkotó tevékenység.

Kialakítani a produktív munkavégzést megalapozó személyes, szociális és szakmai kompetenciákat.

Kialakítani és ápolni a kreatív önkifejezés igényét.

Elősegíteni az alkotótevékenység során szerzett én-kompetencia élmény általi a pozitív önértékelést, valamint az alkotásban rejlő elaborációs lehetőségek által az érzelem és feszültség feldolgozás támogatása.

A művészetek, különösen a kerámiakészítés és a népművészet iránti érdeklődést felkelteni, és az ismereteket bővíteni.

Feladat:

A szakmai ismeretek bővítése, a művészeti alkotó- és befogadóképesség fejlesztése.

Önszabályozási, együttműködési és alkalmazkodási stratégiák fejlesztése.

Az önkifejezési törekvések támogatása, motiváció felkeltése az önálló alkotótevékenység iránt.

Szakmaspecifikus jártasságok, készségek fejlesztése.

Gondolkodási műveletek, forma- és térészlelés, figyelem, emlékezet, tervezés, rugalmasság, alkotó képzelet fejlesztése

Elvárt teljesítmény:

A tanuló képességeihez mérten igyekezzon elsajátítani a kerámiakészítés alapvető technikai fogásait és elméleti ismereteit.

Törekedjen a forma – funkció és egyéni elképzelései összhangjának megjelenítésére az elkészítendő tárgyakban.

Adekvát alapanyag- és eszközhasználatra törekedjen.

A munka- és balesetvédelmi szabályokat ismerje és tartsa be.

A munkavégzés során produktív együttműködésre törekedjen.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatás.

1. Témakör: Tárgyalkotó eljárások			Óraszám: 111
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Lapedények	Az agyag előkészítése begyúrása. Különböző formájú, funkciójú lapedények készítése, pl.: tálak, tányérok, lapvázák, dobozok. Az agyag nyújtása, méretre vágása, a darabok összeillesztése agyagpépes rögzítéssel.	Eszköz, anyag, technika megnevezése. Az elkészített tárgy megnevezése és funkciója. Az elkészítés részfolyamatával kapcsolatos fogalmak.	Irányítással tervezze meg a munkafolyamatot és válassza ki a szükséges alapanyagokat, eszközöket. Irányítással készítse el a különböző tárgyakat. Közös tevékenységben együttműködjön, ha szükséges, kérjen segítséget.
Apró elemekből applikált edények	Golyó gyúrása, agyaggyöngyök készítése. Golyós préseléssel különböző formájú, funkciójú tárgyak készítése. Építés golyókból agyagpépes rögzítéssel. Agyaghurka sodrása, felrakása, különböző formájú, funkciójú tárgyak készítése. Csigás elemek készítése, felrakása, különböző formájú, funkciójú tárgyak készítése. Kombinált elemekből épített tárgyak.	Eszköz, anyag, technika megnevezése. Az elkészített tárgy megnevezése és funkciója. Az elkészítés részfolyamatával kapcsolatos fogalmak.	Szabályos forgástest, fennálló edény készítése. Tál készítése kinyújtott agyaglapból, formába préselve, rátett, domború díszítéssel. Irányítással tervezze meg a munkafolyamatot és válassza ki a szükséges alapanyagokat, eszközöket. Irányítással készítse el a különböző tárgyakat. Közös tevékenységben együttműködjön, ha szükséges, kérjen segítséget.

Figurális kerámia	A tanult technikák szabadon választott kombinációjával készített agyagplasztikák, agyagbábok, állatfigurák, emberalakok, népi gyermekjátékok, ékszerek készítése.	Eszköz, anyag, technika megnevezése. Az elkészített tárgy megnevezése és funkciója. Az elkészítés részfolyamatával kapcsolatos fogalmak.	Az agyag alakításának lehetőségeit vegye figyelembe önálló elképzelései megvalósításánál.
Korongozás gyakorlása	A megfelelő agyagtípus kiválasztása és előkészítése – méretezése, begyúrása, levegőtlenítése. Kéz és lábmunka koordinációjának gyakorlása. Az agyag rögzítése és középre helyezése segítséggel. Hengerkorongolás gyakorlása, benyomás, felhúzás próbálgatása.	Eszköz, anyag, technika megnevezése. Az elkészített tárgy megnevezése és funkciója. Az elkészítés részfolyamatával kapcsolatos fogalmak.	Próbálkozzon a korongozással.
Agyagtárgyak szárítása, előkészítése égetéshez	Szivacsolás, simítás, sorja eltávolítás. Tárgyak megjelölése névjeggyel, monogrammal. A tárgyak elhelyezése megfelelő távolságra a deformálódás elkerülése érdekében. Szivacsolás zsengelés előtt. Portalanítás mázazás előtt.	Eszköz, anyag, technika megnevezése. Az elkészítés részfolyamatával kapcsolatos fogalmak.	Irányítással végezze el a munkafolyamatot.

2. Témakör: <i>Díszítő eljárások</i>			Óraszám: 111
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Nyers, puha agyagon alkalmazható díszítő eljárások első égetés előtti díszítő eljárások	Pecsételés apró tárgyakkal, természetes anyagokkal. Agyagtárgyak díszítése karcolással, vájással. Agyagtárgyak díszítése rátett, domborműves technikával Textíliák, érdes felületű anyagok agyagra préselése. Áttört díszítés szaggatóformával és szabad kézzel.	A díszítő eljárás és a szükséges eszközök elnevezése.	Az agyag halmazállapotának, lágyságának megfelelő díszítő technika kiválasztása. A díszítő technika megfelelő alkalmazása-eszközzválasztás, nyomaték, stb.

Nyers, száraz agyagon alkalmazható díszítő eljárások	A kész agyagtárgyak díszítése kavicsolással és földfestékekkel.	A díszítő eljárás és a szükséges eszközök elnevezése.	Az agyag halmazállapotának, lágyságának megfelelő díszítő technika kiválasztása. A díszítő technika megfelelő alkalmazása-eszközválasztás, festékek kikeverése és felhordása megfelelő vastagságban irányítással.
Égetett agyagtárgyakon alkalmazható díszítő eljárások	Az égetett agyagtárgyak díszítése mázazása különböző módszerekkel-ecsettel, mártással, csorgatással.	A díszítő eljárás és a szükséges eszközök elnevezése.	Az agyag halmazállapotának, lágyságának megfelelő díszítő technika kiválasztása. A díszítő technika megfelelő alkalmazása-eszközválasztás, mázak kikeverése és felhordása megfelelő vastagságban irányítással.

3. Témakör: <i>Anyag- és eszközismeret</i>			Óraszám: 32
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Agyagtípusok	A különböző agyagtípusok tulajdonságainak megtapasztalása. Felhasználási területek, hasonlóságok, különbségek. Agyag tárolása védelem a kiszáradástól. Az agyag megmunkálása során bekövetkező halmazállapot változások megtapasztalása. Az agyag alakíthatóságának határai.	Agyagtípusok elnevezése, pl: fazekas, samott, porcelán...	Legyenek ismeretei a különböző agyagtípusok tulajdonságairól, felhasználási területeiről.
Eszközök	Ismerkedés az alakítás, mintázás, díszítés, korongozás, égetés eszközeivel, funkcióikkal, rendeltetésszerű használatukkal, tárolásuk, ápolásuk módjával.	Az eszközök elnevezése, pl.: mintázófa, spatula, szobrászgyűrű, metsződrót...	Néhány gyakran alkalmazott eszköz neve, adekvát használata, tisztán tartása.
Engóbok, mázak	A földfestékek és mázak alapvető tulajdonságainak, használati lehetőségeinek megtapasztalása. Felhordási lehetőségek kipróbálása.	Elnevezések, mázazáshoz szükséges eszközök elnevezése.	Engóbok, mázak kikeverése, megfelelő felhordása az agyagtárgyakra irányítással.

4. Témakör. Művészeti alapismeretek			Óraszám: 32
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Betekintés különböző korok és kultúrák tárgykötő és emberábrázoló művészetébe	Múzeumlátogatás, nevezetes épületek megtekintése. Művészeti albumok, kiadványok szemléltetése. Különböző művészeti ágak jellemző alapanyagainak, munkaeszközeinek és technikáinak megfigyelése. Lehetőség szerint: alkotók megfigyelése munka közben.	Művészeti tevékenységek és egyszerű esztétikai fogalmak. <i>Neves alkotók, jellegzetes alkotások-festészet, szobrászat, grafika, építészet...</i>	Műalkotások differenciálása művészeti ágak szerint. Irányítással szemléljen művészeti alkotásokat.
Népünk művészete	Tájházak, alkotóházak, múzeumok látogatása. Alkotók megfigyelése munka közben. Albumok, kiadványok, filmek nézegetése. Ismerkedés népszokásainkkal, az ünnepekhez kapcsolódó hagyományokkal, tárgyakkal.	Népi kismesterségek: <i>népi faragóművészet, bőrművesség, hímzés, a csipke, a mézesbábosság, a hímestojás, a fonás, szövés, fazekasság.</i> Népszokások jellemző momentumainak megismerése: Húsvéti népszokások, Farsangi népszokások, Karácsonyi népszokások.	Ismerje meg a népi kismesterségek jellemző vonásait és néhány népszokást.
Különböző népek kerámiái	Művészeti albumok, kiadványok szemléltetése. A kerámia felhasználási területei-épületkerámia, stb. Tájegységekre jellemző díszítő motívumok rajzolása, alkalmazása agyagtárgyakon	Díszítőmotívumok, tájegységek elnevezése.	Ismerkedjen a különböző népek kerámiáival, felhasználási területeivel. Irányítással alkalmazzon néhány jellegzetes díszítő motívumot.

5. Témakör: <i>Munkavédelem</i>			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
A biztonságos munkavégzéshez elengedhetetlen balesetvédelmi szabályok megismerése.	Az agyag, festékek, mázak biztonságos használatának alapvető szabályai (pl.: por keletkezésének megakadályozása festékkeverés közben, festék, máz és agyagpor belélegzésének elkerülése). A balesetek megelőzéséhez szükséges tennivalók (pl. kiömlött víz, festék azonnali eltávolítása, agyagtömbök mozgatása, törött, repedt kerámia kezelése, érintésvédelem). Munkaruha viselésének szükségessége A kemence veszélyei. Foglalkozások utáni kézápolás.	A felmerülő fogalmakhoz Kapcsolódó ismeretek.	Munka- és balesetvédelmi szabályok ismerete és betartása. Segítségkérés módjainak ismerete.

Szakképzés 2/12.

Cél:

A kerámiakészítés alapvető technikáinak készségszintű elsajátításával megvalósuló, társadalmilag elfogadott esztétikai értéket hordozó, művészeti, tárgykultúrát

tevékenység.

A produktív munkavégzést megalapozó személyes, szociális és szakmai kompetenciák kialakítása.

A kreatív önkifejezés igényének kialakítása és ápolása.

Az alkotótevékenység során szerzett én-kompetencia élmény által a pozitív önértékelés elősegítése, az alkotásban rejlő elaborációs lehetőségek által az érzelem és

feszültség feldolgozásának támogatása.

A művészetek, különösen a kerámiakészítés és a népművészet iránti érdeklődés felkeltése, az ismeretek bővítése.

Feladat:

A szakmai ismeretek bővítése, a művészeti alkotó- és befogadóképesség fejlesztése.

Önszabályozási, együttműködési és alkalmazkodási stratégiák fejlesztése.

Az önkifejezési törekvések támogatása, motiváció felkeltése az önálló alkotótevékenység iránt.

Szakmaspecifikus jártasságok, készségek fejlesztése.

Gondolkodási műveletek, forma- és térszéllelés, figyelem, emlékezet, tervezés, rugalmasság, alkotó képzelet fejlesztése.

Elvárt teljesítmény

A tanuló képességeihez mérten igyekezzon elsajátítani a kerámiakészítés alapvető technikai fogásait és elméleti ismereteit.

Törekedjen a forma – funkció és egyéni elképzelései összhangjának megjelenítésére az elkészítendő tárgyakban.

Adekvát alapanyag- és eszközhasználatra törekedjen.

A munka- és balesetvédelmi szabályokat ismerje és tartsa be.

A munkavégzés során produktív együttműködésre törekedjen.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással.

1. Témakör: <i>Tárgyalkotó eljárások</i>			Óraszám: 111
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Apró elemekből, agyaglapokból applikált edények.	Agyagtárgyak készítése a tanult elemek és eljárások különféle kombinációjával: Hasas, szűkülő nyakú edények készítése, építése golyókból, agyaghurkából, szalagokból, csigás elemekből, ezek variációiból agyagpépes rögzítéssel, különféle formába préselt edények.	Eszköz, anyag, technika megnevezése. Az elkészített tárgy megnevezése és funkciója. Az elkészítés részfolyamatával kapcsolatos fogalmak.	Bögre és kistányér készítése szabadon választott díszítéssel. Szűkülő nyakú fülezett edény készítése. Próbálja önállóan megtervezni a munkafolyamatot és válassza ki a szükséges alapanyagokat, eszközöket. Növekvő önállósággal készítse el a különböző tárgyakat. Közös tevékenységben együttműködjön, ha szükséges, kérjen segítséget.
Figurális kerámia.	A tanult technikák szabadon választott kombinációjával készített agyagplasztikák, agyagbábok, állatfigurák, emberalakok, népi gyermekjátékok, ékszerek készítése.	Eszköz, anyag, technika megnevezése. Az elkészített tárgy megnevezése és funkciója. Az elkészítés részfolyamatával kapcsolatos fogalmak.	Az agyag alakításának lehetőségeit vegye figyelembe önálló elképzelései megvalósításánál.
Korongozás gyakorlása.	A megfelelő agyagtípus kiválasztása és előkészítése – méretezése, begyúrása, levegőtlenítése. Kéz és lábmunka koordinációjának gyakorlása. Az agyag rögzítése és középre helyezése segítséggel.	<i>Eszköz, anyag, technika megnevezése. Az elkészített tárgy megnevezése és funkciója. Az elkészítés részfolyamatával kapcsolatos fogalmak.</i>	Próbálkozzon a korongozással.

	Hengerkorongolás gyakorlása, benyomás, felhúzás próbálgatása.		
Agyagtárgyak szárítása, előkészítése égetéshez.	Szivacsolás, simítás, sorja eltávolítás. Tárgyak megjelölése névjeggyel, monogrammal. A tárgyak elhelyezése megfelelő távolságra a deformálódás elkerülése érdekében. Szivacsolás zsengelés előtt. Portalanítás mázazás előtt.	Eszköz, anyag, technika megnevezése. Az elkészítés részfolyamatával kapcsolatos fogalmak.	Irányítással végezze el a munkafolyamatot.

2. Témakör: <i>Díszítő eljárások</i>			Óraszám: 111
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Nyers, puha agyagon alkalmazható díszítő eljárások	Pecsételés apró tárgyakkal, természetes anyagokkal. Agyagtárgyak díszítése karcolással, vájással. Agyagtárgyak díszítése rátett, domborműves technikával. Textíliák, érdes felületű anyagok agyagra préselése. Áttört díszítés szaggatóformával és szabad kézzel. Agyagintarzia készítése.	A díszítő eljárás és a szükséges eszközök elnevezése.	Az agyag halmazállapotának, lágyságának megfelelő díszítő technika kiválasztása. A díszítő technika megfelelő alkalmazása-eszközválasztás, nyomaték, stb.
Nyers, száraz agyagon alkalmazható díszítő eljárások	A kész agyagtárgyak díszítése kavicsolással és földfestékekkel.	A díszítő eljárás és a szükséges eszközök elnevezése.	Az agyag halmazállapotának, lágyságának megfelelő díszítő technika kiválasztása. A díszítő technika megfelelő alkalmazása-eszközválasztás, festékek kikeverése és felhordása megfelelő vastagságban irányítással.
Égetett agyagtárgyakon alkalmazható díszítő eljárások	Az égetett agyagtárgyak díszítése mázazása különböző módszerekkel-ecsettel, mártással, csorgatással, sablonnal, stb.	A díszítő eljárás és a szükséges eszközök elnevezése.	Az agyag halmazállapotának, lágyságának megfelelő díszítő technika kiválasztása. A díszítő technika megfelelő alkalmazása-eszközválasztás, mázak kikeverése és felhordása megfelelő vastagságban irányítással.

3. Témakör: <i>Anyag- és eszközismeret</i>			Óraszám: 32
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Agyagtípusok	A különböző agyagtípusok tulajdonságainak megtapasztalása. Felhasználási területek, hasonlóságok, különbségek. Agyag tárolása-védelem a kiszáradástól. Az agyag megmunkálása során bekövetkező halmazállapot változások megtapasztalása. Az agyag alakíthatóságának határai.	Agyagtípusok elnevezése, pl.: <i>fazekas, samott, porcelán...</i>	Legyenek ismeretei a különböző agyagtípusok tulajdonságairól, felhasználási területeiről.
Eszközök	Ismerkedés az alakítás, mintázás, díszítés, korongozás, égetés eszközeivel, funkcióikkal, rendeltetészerű használatukkal, tárolásuk, ápolásuk módjával.	Az eszközök elnevezése, pl.: <i>mintázófa, spatula, szobrászgyűrű, metsződrót...</i>	Néhány gyakran alkalmazott eszköz neve, adekvát használata, tisztántartása.
Engóbok, mázak	A földfestékek és mázak alapvető tulajdonságainak, használati lehetőségeinek megtapasztalása. Felhordási lehetőségek kipróbálása.	Elnevezések, mázazáshoz szükséges eszközök elnevezése.	Engóbok, mázak kikeverése, megfelelő felhordása az agyagtárgyakra irányítással.

4. Témakör. Művészeti alapismeretek			Óraszám: 32
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Betekintés különböző korok és kultúrák tárgykötő és emberábrázoló művészetébe	Múzeumlátogatás, nevezetes épületek megtekintése. Művészeti albumok, kiadványok szemléltetése. Különböző művészeti ágak jellemző alapanyagainak, munkaeszközeinek és technikáinak megfigyelése. Lehetőség szerint: alkotók megfigyelése munka közben.	Művészeti tevékenységek és egyszerű esztétikai fogalmak. <i>Neves alkotók, jellegzetes alkotások-festészet, szobrászat, grafika, építészet...</i>	Műalkotások differenciálása művészeti ágak szerint. Irányítással szemléltetjen művészeti alkotásokat.
Népünk művészete	Tájházak, alkotóházak, múzeumok látogatása. Alkotók megfigyelése munka közben. Albumok, kiadványok, filmek nézegetése. Ismerkedés népszokásainkkal, az ünnepekhez kapcsolódó hagyományokkal, tárgyakkal.	Népi kismesterségek: népi faragóművészet, bőrmívesség, hímzés, a csipke, a mézesbábosság, a hímes tojás, a fonás, szövés, fazekasság. Népi mesterségek jellemző alapanyagai.	Ismerje meg a népi kismesterségek jellemző vonásait és néhány népszokást. Differenciálja a népművészet tárgykultúráját anyag és funkció szerint.
Különböző népek kerámiái	Művészeti albumok, kiadványok szemléltetése. A kerámiakészítés története, felhasználási területei-épületkerámia, stb. Ismerkedés különböző jellegzetes kerámiákkal, forma-funkció kapcsolatával. Tájegységekre jellemző díszítő motívumok rajzolása, alkalmazása agyagtárgyakon.	<i>Díszítőmotívumok, tájegységek elnevezése.</i>	Ismerkedjen a különböző népek kerámiáival, felhasználási területeivel. Növekvő önállósággal alkalmazzon néhány jellegzetes díszítő motívumot.

5. Témakör: <i>Munkavédelem</i>			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
A biztonságos munkavégzéshez elengedhetetlen balesetvédelmi szabályok megismerése	Az agyag, festékek, mázak biztonságos használatának alapvető szabályai (pl.: por keletkezésének megakadályozása festékkeverés közben, festék, máz és agyagpor belélegzésének elkerülése) A balesetek megelőzéséhez szükséges tennivalók (pl. kiömlött víz, festék azonnali eltávolítása, agyagtömbök mozgatása, törött, repedt kerámia kezelése, érintésvédelem) Munkaruha viselésének szükségessége A kemence veszélyei. Foglalkozások utáni kézápolás	Munka- és balesetvédelmi szabályok ismerete és betartása. Segítségkérés módjainak ismerete.	Munka- és balesetvédelmi szabályok ismerete és betartása. Segítségkérés módjainak ismerete.

Irodatechnikai eszközök használata szakmai program Szakképzés 1/11. – 2/12.

Cél

- A megszerzett ismereteket legyen képes alkalmazni munkavégzéskor és a hétköznapi életben.
- Megismertetni a számítógép és az irodatechnikai eszközök üzemeltetési rendjét, egészségügyi és balesetvédelmi szabályait.
- Elérni, hogy ismerje a számítógépek és az irodatechnikai eszközök gyakorlati alkalmazhatóságát a tanulásban, a játékban és a szabadidő eltöltésében.

Feladat:

- A számítástechnikai és a már megismert irodatechnikai eszközök működésének alapszintű megismertetése, a velük kapcsolatos feladatok megértése és teljesítése.
- A megismert eszközök szakszerű és biztonságos gyakoroltatásával szerezzen jártasságot azok használatában.

Elvárt teljesítmény

- A számítógépes munkavégzés során tartsa be a baleset- és egészségvédelmi szabályokat.
- Váljon egyre magabiztosabbá a számítógép használatában.
- Ismerje fel a perifériákat, tudja, melyik eszköz mire való.
- Legyen képes egyszerű szöveg bevitelére, a tanult szövegszerkesztő programmal elemi formázási műveletek elvégzésére.
- Tudja a munkát elmenteni, tudja az elmentett dokumentumokat előhívni, tudjon másolást, törlést végezni.
- Tudja a kívánt dokumentumot az alapértelmezett nyomtatóval kinyomtatni.
- Ismerje fel a hibahelyzeteket (kifogyott a papír, a festék), vegyen részt azok elhárításában.
- Tudjon a számítógépes rajzoló eszközökkel egyszerű ábrákat rajzolni, színezni.
- Tartsa be a megismert számítógépes játékok szabályait, vegyen részt oktatóprogramok használatában.
- Kis segítséggel tudja az internetet használni ismeretszerzésre, kommunikációra.
- Legyen tisztában az internethasználat legfontosabb adatvédelmi szabályaival.
- Legyen képes internetről szöveget, képet elmenteni, és azzal további műveleteket végezni.
- Ismerje fel a különböző irodatechnikai eszközök tartozékait, tudja megmondani, hogy melyik eszközt mikor és hogyan kell használni.
- Tartsa be az irodatechnikai eszközök használatakor a biztonsági előírásokat.
- Alapszinten tudja kezelni a megismert eszközöket (a számítógépet, a telefont, a faxot, a fénymásolót, a spirálozót, a fóliázót, az iratmegsemmisítőt, a magnetofont, a lemezjátszót, a CD-lejátszót, a fényképezőgépet, a DVD lejátszót, stb.).

Értékelés:

Elméleti tudásukról egy-egy nagyobb egység, témakör befejezésekor szóbeli feleletben számolnak be.

Elvárt a munka során leggyakrabban alkalmazott tevékenységek, szóbeli összefoglalása szakszerű megnevezése

Külön értékelni kell a tanuló önálló gondolkodását, kezdeményezését a tanult ismeretek gyakorlati alkalmazására.

Gyakorlati munkájának értékelési alapjai az elkészített konkrét feladatok (pl.: faxküldés-fogadás, adott mennyiségű fénymásolat készítése, spirálozás esztétikailag is igényes elkészítése, számítógépes dokumentum (meghívó, plakát) színvonalas elkészítése nyomtatással, esetleg laminálással, kért tartalom megtalálása, kinyomtatása az internetről pl.: keresett színházi előadás időpontja, moziműsor, menetrend stb.) elvégzésének gyorsasága, pontossága, a kivitelezés színvonala.

Önállóan értékelendő egy-egy konkrét részfolyamat.

Egyes munkafázis hiányosságai, hibái esetén szóbeli és gyakorlati korrigálás történik.

A folyamatos szóbeli értékelés tartalmazza a gyakorlati munka megítélését, az elismerés, a dicséret ösztönzőleg hat.

Amennyiben a tanuló a feladatot kreatívan, egyéni megoldásokkal bővíti, ezt feltétlenül értékelni kell.

Az irodatechnikai tevékenységek végzése közben felmerülő, a környezetet rendben tartó, részletekre figyelő munkavégzést a folyamatos pozitív visszajelzésekkel ösztönözni, támogatni kell (a munka végén a környezet kitakarítása, szelektív hulladékkezelés, eszközök folyamatos rendben tartása, használaton kívül betakarása, stb.).

A szakmát eredményesen elsajátító tanuló számára ajánlott versenyeken, kiállításokon történő részvétel (saját kategóriájában).

Vizsga

Tudásáról szóbeli vizsgán ad számot bizottság előtt, az elvárt teljesítmény címen feljebb felsorolt témák közül néhányról, amit a vizsga során húz ki. Gyakorlati vizsgán be kell mutatni egy több fázisban elkészített munkadarabot, amelyet ő tart a legjobbnak munkái közül, egy elkezdett munkadarabon pedig folytatja a munkát, bemutatva szakmai ismereteit (pl.: digitális fényképerőgéppel készített fénykép kinyomtatása, meghívó kinyomtatása, adott számú fénymásolat elkészítése, az anyag hőkötése, spirálozás, a hozzávalók önálló kiválasztásával, stb.).

A képzésről kiadott bizonyítvány

A Készségfejlesztő Speciális Szakiskola befejezésekor a Bizonyítvány mellé a tanuló Vizsga Bizonyítványt kap.

A Tanúsítványt az intézmény a szakmai sajátosságainak tükrében készíti el.

A Vizsga Bizonyítvány elemei

- a tanuló azonosító adatai,
- a képző intézmény azonosító adatai, illetve az a tény, hogy a tanuló ismereteit a készségfejlesztő speciális szakiskolában szerezte,
- a képzési szakterület, a képzési idő és a képzés engedélyezésének száma.

A Vizsga Bizonyítvány minősítése

- kiválóan megfelelt
- jól megfelelt
- megfelelt
- a képzésben részt vett.

Az irodatechnikai eszközök használata szakmai program oktatásának tárgyi feltételei

A létszámnak megfelelően felszerelt világos, jól szellőztethető, tágas számítógépterem, a tanulók testméretének megfelelő, ergonómiai szempontoknak is megfelelő kényelmes asztalokkal és székekkel felszerelve. Minden tanuló külön gép előtt dolgozhasson.

Taniroda

Felszerelve az irodai munkát segítő anyagokkal, készülékekkel, a megfelelő irodabútorral.

Eszközigény:

- Személyi számítógép

A számítógép rendelkezzen:

- ✓ színes monitorral,
- ✓ magyar billentyűzettel
- ✓ egérrel
- ✓ CD- DVD (floppy) meghajtóval,
- ✓ lehetőség szerint legyen hálózatra kötve,

- ✓ legyen internet elérési lehetőség,
- ✓ legyen nyomtató, illetve hálózati nyomtató használatának lehetősége
- ✓ hangkártya, hangszóró, fejhallgató

A munkához elengedhetetlen a jogtisztta (vagy szabad) szoftverek használata.

A gépek teljesítménye biztosítsa az alábbi programrendszerek zavartalan futtatását:

- ✓ operációs rendszer: Windows vagy Linux
- ✓ szövegszerkesztési munkához: Microsoft Office vagy vele kompatibilis bármilyen irodai programcsomag
- ✓ egyszerű játékprogramok
- ✓ oktatóprogramok

- Irodatechnikai eszközök:

telefon (vezetékes, mobil) fax
 nyomtató, fénymásoló, szkennер
 iratmegsemmisítő
 lamináló, spirálozó
 digitális fényképezőgép, web kamera

Szemléltető eszközök

- Interaktív tábla
- magnetofon, CD, DVD lejátszó

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt órakeret

Évfolyamok	1/11.	2/12.
Heti óraszám	4	4
Éves óraszám	148	148

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	1/11.	2/12.
1. Számítógép-kezelés	37	37
2. Irodatechnikai készülékek alkalmazása	40	40
3. Dokumentumkészítés	40	40
4. Játékprogramok	13	13
5. Internethasználat	18	18

1. Témakör: Számítógép-kezelés Fejlesztendő kompetencia: Precizitás.			Óraszám: 37
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Üzembe helyezés, kikapcsolás, Perifériák és funkciójuk. Az asztal elemei (ikonok, tálca, dátum) Egy írásprogram megismerése, használat a segítségével. Egy rajzolóprogram alapvető funkcióinak megismerése, kipróbálása.	Be- és kikapcsolás, monitor beállítása, átállítása. Írás betűtípus, betűméret megválasztásával. Alkotás a számítógéppel, a billentyűzet és az egér kezelésével.	A szükséges szakkifejezések tartalma. Háttérkép, képernyőkímélő, képfelbontás, képpontok fogalma, ikon, tálca, Néhány speciális billentyű neve, ha a programkezeléshez szükséges.	A tanultak alkalmazása segítségével.

2. Témakör: Irodatechnikai készülékek alkalmazása. Fejlesztendő kompetencia: Áttekintő képesség.			Óraszám: 40
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Telefon, mobil telefon, üzenetrögzítő, fax alkalmazási területei és használata.	A készülékek üzembe helyezése, használata. A különböző telefonkészülék előnyei, hátránya, az eltérések, hasonlóságok számbavétele, a készülékek takarékos használata.	Hívás fogadása, hívás kezdeményezése, faxolással, mobil telefonnal kapcsolatos tevékenységek szakszavai.	Segítséggel tudja használni a készülékeket, ismerjen udvariassági formulákat a beszélgetések lebonyolításához.
Fénymásoló használata. A gép fő részei. A papír tulajdonságai (méret, tulajdonság, szín, stb.).	A gép üzembe helyezése, a papírkészlet és a beállítás ellenőrzése, a másolandó lap behelyezése, az elkészült lapok rendezése.	A használatlaltal kapcsolatos fogalmak és tevékenységek megnevezése tartalmának pontosítása.	Egyszerűbb munkafolyamatot tudjon önállóan végezni.
Iratmegsemmisítő. A készülék működtetésének elvei, szabályai.	A készülék üzembe helyezése, a keletkezett hulladék megfelelő elhelyezése, a munkaterület rendben tartása. Szelektív hulladékgyűjtés.	Fontos, lényeges, titkos, hulladék, tilos.	Irányítással dolgozzon.
Laminálás. A készülék működtetésének elvei, szabályai.	Papír válogatása különböző szempontok szerint (vastagság, méret, szín). A készülék üzembe helyezése. A felhasznált anyagok megismerése, a laminálás szakszerű elvégzése.	Laminálás, anyag vastagsága, pontosság	Segítséggel használja a készüléket.
DVD készülék (videó) működtetése, a kezelőgombok alapszintű megismerése.	DVD lemez, (videokazetta) megfelelő behelyezése, lejátszása. TV-ből felvétel készítése.	előre- hátra tekerni, pause, távirányító	Ismerje meg a DVD, (videokazetta) részeit. Ismerje fel a lejátszó kezelőgombjainak a jeleit.

3. Témakör: Dokumentumkészítés Fejlesztendő kompetencia:			Óraszám: 40
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Dokumentum létesítése. (a dokumentum elemeinek biztos ismerete – karakter, bekezdés, az enterszerepe)	Dokumentum készítése, elnevezése, mentése.	Megnyitás, bezárás, belépés, kilépés, mentés.	Segítséggel készítsen dokumentumot, nevezze el és mentse el a megfelelő módon.
Saját könyvtár fogalma, használata (a feladat elvégzés fokozott segítséggel, állandó irányítással teljesíthető). Mappakezelés, saját mappa létrehozása, fájlnev adása. Szövegszerkesztés. Oldalbeállítás, karakterformázás.	Könyvtár létesítése, megnevezése, ki-, belépés, megnyitás, mentés, bezárás.	Könyvtár fogalma, dokumentumok és a könyvtár viszonyának tudatosítása. Mappa, fájl, elnevezés.	Segítséggel használja a könyvtárat, néhány cím között tudjon eligazodni.
WordArt használata (Alakzatok: kitöltés színnel, formázás) ClipArt (beszúrás, átméretezés) Paint rajzolóprogram használata.	Szöveg beírása, méretének változtatása, aláhúzás, betűméret változtatása, stb.	Oldal, karakter, kijelölés, betűszín, méret, színek, vonalvastagság, kurzor	Segítséggel hozzon létre mappát, elkészített munkáit abban tárolja. Segítséggel készítsen rajzot a számítógéppel.
	Rajzkészítés megadott témában. Rövid szövegek írása a rajzlapra vagy üres képernyő oldalra.		

4. Témakör: Játékprogramok Fejlesztendő kompetencia: Motiválhatóság.			Óraszám: 13
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
3-4 több billentyűvel irányítható játékok használata.	Billentyűkombinációkkal előidézett változások alkalmazása a játékokban.	gyorsan, egyszerre, egymás után	Tudjon több lépésből álló feladatsorokat végrehajtani.
Készségfejlesztő játékok játssza. (GCompris) Kamerával játszható játék.	Játék egyre nagyobb önállósággal.	Kamera	Segítséggel játsszon az új játékkal, az ismert játékokat tudja önállóan behívni és játszani.

5. Témakör: Internethasználat Fejlesztendő kompetencia: Megbízhatóság.			Óraszám: 18
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Kapcsolódás az internetre. Az internet használat veszélyei - vírusfertőzés - nem megfelelő tartalom nézegetése.	Kapcsolódás, kapcsolat bontása. Adott tartalmak megkeresése, értelmezése, adatok kigyűjtése, képek nézegetése, stb.	Internet, vírus, káros oldalak,	Tudjon több lépésből álló feladatsorokat végrehajtani. Tartása magát a korlátozott használat szabályához.
Levelezés segítséggel.	Levél írása, elküldése, megválaszolása (levelezési formulák begyakorlása, megszólítás, elköszönés, dátum stb., hivatalos, baráti közötti differencia tudatosítása).	e-mail, - cím, - jelszó, belépés, elküldés, válasz,	Segítséggel egyszerű levél (üzenet) megírása, elküldése, válasz értelmezése.

Évfolyam: Szakképzés 2/12.

Cél:

Megismertetni a számítógép és az irodatechnikai eszközök üzemeltetési rendjét, egészségügyi és balesetvédelmi szabályait és a számítógépek és az irodatechnikai eszközök gyakorlati alkalmazhatóságát a tanulásban, a játékban és a szabadidő eltöltésében.

Elérni, hogy a megszerzett ismereteket legyen képes felhasználni munka során és a hétköznapi életben.

Tudatosítani, hogy a mindennapjainkban használt tárgyaknál nagyobb értékekkel találkozunk.

Megismertetni a zene, a fénykép és a videó hagyományos és informatikai rögzítésnek módjait és eszközeit.

Feladat:

A számítástechnikai és a már megismert irodatechnikai eszközök részeinek, működésének alapszintű megismerése, a velük kapcsolatos feladatok értelmezése és teljesítése.

A különböző megismert eszközök alkalmazásának szakszerű és biztonságos gyakoroltatásával jártasság kialakítása azok használatában.

Elvárt teljesítmény:

Ismerje fel a különböző számítástechnikai és irodatechnikai eszközök tartozékait.

Tudja megmondani és bemutatni, hogy melyik eszközt mikor és hogyan kell használni.

Tartsa be az eszközök használatakor a biztonsági előírásokat.

Alapszinten tudja kezelni a számítógépet, a telefont, a faxot, a fénymásológépet, a magnót, a lemezjátszót, a CD-lejátszót, a fényképezőgépet, videó lejátszót, digitális fényképezőgépet, az internetet és a webkamerát.

Értékelés: Szöveges tájékoztató.

1. Témakör: Számítógép-kezelés			Óraszám: 37
Fejlesztendő kompetencia: Emlékezőképesség (ismeretmegőrzés)			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
A billentyűzet kezelése egyre nagyobb biztonsággal. A munkák elmentése és behívása (a pedagógus segítségével).	Szöveg és ábra készítése a feladatnak megfelelően egyre kevesebb segítséggel. A több tanórán készült alkotás elmentésének és későbbi beolvasásának megfigyelése.	betűk, számok, írásjelek a billentyűzeten,	A tanuló lássa meg a számítógéppel történő szöveg- és rajzalkotás előnyét és esetleges hátrányát.
A munkához szükséges tevékenységek megtanulása és egyre biztosabb elvégzése: Igazítás (sorkizárás, behúzás, stb.)	Az eszközök szakszerű működtetése.	sorkizárás, sor behúzása, középre zárás,	
Dokumentum kinyomtatása.	A példányszám beállításával a nyomtatás elindítása.	példányszám,	
Multimédiás eszközök használata segítséggel (CD, hangszóró, stb.) Képnéző program használata.	Képek nézegetése, adott téma megkeresése stb.		Segítséggel működtesse a kívánt eszközöket. Segítséggel használja a programot.

2.Témakör: Irodatechnikai készülékek alkalmazása. Fejlesztendő kompetencia: Hibaelhárítás.			Óraszám: 40
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Nyomtató használata (papír behelyezése, bekapcsolás, patron ellenőrzése, a készülék jelzéseinek értelmezése).	Papír behelyezése, üzembe helyezés, a kész munka rendszerezése. Szöveg, ábra, kép nyomtatása.	Nyomtatás, patron,	Irányítással tudja kezelni a készüléket.
Szkenner használata (bekapcsolás, kijelölés, mentés).	A készülék üzembe helyezése, rövid szöveg másolása.	kijelölés, szkennel,	Segítséggel használja a készüléket.
Spirálozás. A szükséges kellékek kiválasztása adott szempontnak megfelelően (fedő lapok színe, spirálok vastagsága, színe)	A készülék üzembe helyezése, a szükséges anyagok kiválasztása, spirálozás.	előlap, hátlap, vastagság,	Irányítással tudja kezelni a készüléket.
Digitális fényképezőgép megismerése, kezelése.	A fényképezőgép működésbe helyezése, a kép beállítása, exponálása. A kész képek betöltése, mentése, nagyítása, kicsinyítése, kinyomtatása.	memóriakártya, élesség, fény, világos-sötét,	Olyan fényképet készítsen, amin nagyjából az van, amit szeretnénk.
Web-kamera használata.	Gyakorlatok Web-kamerával. Üzembe helyezés, Alkalmazás játékprogram használatakor, ill. hálózaton keresztül történő kapcsolatfelvétel során.	kamera, felvétel,	Térbeli viszonyok átlátása az elkészült felvételen.
Az előző tanévben használt készülékek használata nagyobb önállósággal.	Munkavégzés adott készülékkel. Feladathoz megfelelő készülék és tevékenység választása.		A munkafolyamatok jó színvonalú végzése egyre kevesebb segítséggel.
Az irodai munka során felmerülő kapcsolódó tevékenységek végzése (pl. gémkapcsok, tűzőgép, kapocskiszedő dosszié, bélyegző használata).	Az utasításnak megfelelő feladatok elvégzése, eszköz kiválasztása, feladat szakszerű elvégzése.	gémkapocs, tűzőgép, bélyegző, cégbélyegző, dátumbélyegző, irattartó fólia, dosszié,	Utasításnak megfelelően végezze el a feladatot.

3. Témakör: Dokumentumkészítés Fejlesztendő kompetencia: Áttekintő képesség.			Óraszám: 40
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Rajz és szöveg együttes kezelése. Egyszerű dokumentum készítése. Fokozott segítséggel dokumentum készítése adott céllal (önéletrajz, baráti levél, hivatalos levél, űrlap kitöltése, tesztlap kitöltése).	Számítógépes dokumentum készítése segítséggel (pl. néhány szavas meghívó, név és osztály felirata, stb.). Adott szöveg bemásolása, módosítása, hibakeresés, ellenőrzés	szöveg, ábra, kurzor, a dokumentum neve, elnevezés Önéletrajz, személyes adat, tesztlap, űrlap, stb.	Figyelje meg, hogy alkotása "megőrizhető": elmenthető és újra előhívható. Segítséggel ismétljen meg adott feladatot.
4. Témakör: Játékprogramok Fejlesztendő kompetencia: Figyelemmegosztás.			Óraszám: 13
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Autóversenyző játékok. Játék társsal hálózaton keresztül.	Egyénileg, esetleg párosan végigvezetni egy autót a versenypályán. Választott társsal verseny, különböző játékokkal.	gyorsan, lassan, előzés hálózat, szabály, nyertes, vesztes	Gyakorlottan kezelje a billentyűzetet és az egeret.
5. Témakör: Internethasználat Fejlesztendő kompetencia: Kezdeményezőkétség.			Óraszám: 18
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Informálódás az internet segítségével (menetrend, időjárás, mozi műsor, stb.) Néhány internet oldal megismerése (kereső program megismerése).	Adott internet oldalak keresése, a megszerzett információ megértése és elmondása (esetleg kinyomtatása segítséggel) Az ismert oldalak használata.	Menetrenddel kapcsolatos fogalmak, időpontok megfelelő értelmezése.	Segítséggel szerezze mag a kívánt információt, és azt adja tovább pontosan.

Munkavállalói ismeretek Szakképzés 1/11. -2/12.

Cél

- Megismertetni a munkába állással kapcsolatos jogokat és kötelességeket.
- Megismertetni a dolgozói, alkalmazotti státussal együtt járó jogi terminusokat.
- Fejleszteni a verbális kommunikációt és az információszerző képességet.

Feladat

- Munkaviszonnal kapcsolatos kifejezések és tartalmak megismerése.
- Az iskolai és munkahelyi elvárások közötti különbségekhez való alkalmazkodás.
- Az elvégzendő munka folyamatos megújításának képessége.
- Balesetvédelmi oktatás ismereteinek betartása.
- Balesetveszély elkerülése.
- Munkarend, munkahelyi hierarchia megismertetése.
- A munkabér és a végzett munka összefüggéseinek tudatosítása.

Elvárt teljesítmény

- Legyen tisztában a munkaviszony fontosságával.
- Ismerje saját adottságait, ismerje a számára elérhető munkalehetőségeket.
- Fogadja el és tartsa be a munkahelyi szabályokat és szokásokat.
- Kulturált munkahelyi viselkedés:
- Értelmezze helyesen a munkatársi kapcsolatokat (alá és fölérendeltség).

Értékelés:Év végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztató, évente P.A.C. mérőeszközös mérés.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt óraszámok

Évfolyamok	1/11.	2/12.
Heti óraszám	2	2
Éves óraszám	74	74

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret.

Témakör / Évfolyam	1/11.	2/12.
1. A munka világa.	20	20
2. Munkahely. – Munkavégzés.	20	24
3. Életvezetés.	34	30

Szakképzés 1/11.

Cél:

Megismertetni a munkába állással kapcsolatos jogokat és kötelességeket.
Fejleszteni a verbális kommunikációt és információszerző képességet.

Feladat:

A koncentráció, a kitartás, a figyelem, a céltudat, a munkavégzés fontosságának tudatosítása.
A verbális kommunikáció és az információszerző képesség fejlesztése.
A munkahelyi kapcsolatok megismerése és a helyi szokások betartása.

Elvárt teljesítmény:

Legyen tisztában a munka és munkaviszony fontosságával.
Értelmezze helyesen a munkatársi kapcsolatokat (alá és fölérendeltség).
Értelmezze megfelelően a kommunikációs hatásokat.

Értékelés:Év végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztató, évente P.A.C. mérőeszközös mérés.

1. Témakör: A munka világa. Fejlesztendő kompetencia: Segítségkérés.			Óraszám: 20
Tananyag	Elméleti feldolgozás	Gyakorlati alkalmazás	
<i>Munkahelykeresés.</i> Lakóhelyhez közeli munkahelyek feltérképezése. <i>Munkával kapcsolatos jogi ismeretek</i> Munkaviszony létesítése, fenntartása, megszüntetése. Munkanélküliség.	Igények és lehetőségek összehangolás munkahelyválasztásnál Munkaszerződés, próbaidő, kinevezés, szabadság, munkaidő, étkezési utalvány, munkaruha. Kollektív szerződés. Érdekvédelmi szervezetek.	Látogatás munkaügyi központnál. Apróhirdetés olvasása és feladása. Szituációs játék (bemutakozás –vezetőnek, kollégának, idősebbeknek, korosztályhoz tartozónak, stb.) Külső megjelenés különböző helyzetekben (munkahelyi bemutatkozáshoz, munkavégzéshez). Látogatás érdekvédelmi szervezeteknél.	
<i>Személyhez kapcsolódó okmányok</i> Személyi adatok, személyi iratok. Hivatalos ügyintézés.	Születési anyakönyvi kivonat, személyi igazolvány, lakcímgigazoló kártya, TB kártya, adókártya, nyugdíjpénztár, bizonyítvány. Bankkártya, kód, bankszámlaszám, számlakivonat.	Önéletrajz írása. Űrlapok kitöltés Dokumentumok kezelése (megóvás a sérüléstől, pótlás). Helyszíni ügyintézés: Önkormányzat, rendőrség, APEH, Bank, stb. Aláírási jog fontossága.	
2. Témakör: Munkahely – Munkavégzés. Fejlesztendő kompetencia: A jelentőség átértékelése.			Óraszám: 20
Tananyag	Elméleti feldolgozás	Gyakorlati alkalmazás	
Munkába járás megszervezése, kellő idő biztosítása az utazásra – a késés elkerülése. Felkészülés váratlan helyzetekre. <i>Munkavégzéshez kapcsolódó ismeretek</i> Munkaidő, teljesítmény. Munkakör.	Közlekedési eszközök, szabályok, útvonalak. Segítségkérés, pihenés. Munkaidő betartása. Szabályok. Munkaidő betartása, késés, túlóra, jelenléti ív, betegállomány. Teljesítmény értékelése. Munkavezető, munkatárs.	Szituációs helyzetgyakorlatok. Alternatív közlekedési útvonalak megismerése. Pánik elkerülése. Segítségkérés gépjárművezetőtől, utastársaktól. Szituációs játékok. Űrlapok kitöltése. Megjelenés rendezett külsővel a munkahelyen.	

3. Témakör: Életvezetés. Fejlesztendő kompetencia: Beilleszkedés az új közösségbe.		Óraszám: 34
Tananyag	Elméleti feldolgozás	Gyakorlati alkalmazás
<i>Munkahelyi beilleszkedés</i> Munkahelyi viselkedés. Konfliktuskezelés. Teherbíró képesség.	Konkrét teendők napi munkába lépéskor, pontos megjelenés, ruhaváltás, munkaidő megfelelő kihasználása, munkatársi kapcsolatok, feladatkerés, teljesítmény ellenőrzésének kérése. Munkaszünet tartalmas kitöltése. Távozás előtt rendrakás.	Szituációs gyakorlatok. Úrlapkitöltés. Önkiszolgálás szintjének teljes önállósítása. Kritikai érzék fejlesztése. Takarékoskodás az energiával.
<i>Munkabér beosztása</i> Kiadások és bevételek közötti összefüggés.	Bevételek összesítése, várható kiadások, költségvetés. Lakhatás, háztartás, ruházat, közlekedés. Hitelfelvétel, hiteltörlesztés, takarékoskodás.	Havi munkabér próbabeosztása. Felesleges és szükséges kiadások tudatosítása. Banki műveletek végzése, bankkártya automata használata, csekk kitöltése, feladása.

Szakképzés 2/12.

Cél:

Megismertetni a munkába álláshoz köthető jogokat és kötelességeket.
Megismertetni a dolgozói, alkalmazotti státusszal együtt járó jogi terminusokat.
Fejlesztetni a verbális kommunikációt és az információszerző képességet.

Feladat:

A koncentráció, a kitartás, a figyelem, a céltudat, a munkavégzés fontosságának tudatosítása.
A verbális kommunikáció és az információszerző képesség fejlesztése.
A munkahelyi kapcsolatok megismerése és a helyi szokások betartása.
Munkarend, munkahelyi hierarchia megismertetése.

Balesetveszély elkerülése, balesetvédelmi oktatás ismereteinek betartása.
Munkabér és a végzett munka összefüggéseinek tudatosítása.
Az elsajátított ismeretek folyamatos megújítására való képesség fejlesztése.

Elvárt teljesítmény:

Legyen tisztában a munka és munkaviszony fontosságával.
Ismerje a számára elérhető munkalehetőségeket.
Fogadja el és tartsa be a munkahelyi szabályokat.
Megfelelő kommunikációs képesség a munkatársi kapcsolatok helyes értelmezésére (alá és fölérendeltség).

Értékelés: Év végén érdemjeggyel, félévente szóveges tájékoztató, évente P.A.C. mérőeszközös mérés.

1. Témakör: A munka világa. Fejlesztendő kompetencia: Segítségkérés.		Óraszám: 20
Tananyag	Elméleti feldolgozás	Gyakorlati alkalmazás
<i>Munkahelykeresés.</i> Lakóhelyhez közeli munkahelyek feltérképezése. <i>Munkával kapcsolatos jogi ismeretek</i> Munkaviszony létesítése, fenntartása, megszüntetése. Munkanélküliség. <i>Személyhez kapcsolódó okmányok</i> Személyi adatok, személyi iratok. Hivatalos ügyintézés.	Igények és lehetőségek összehangolása munkahelyválasztásnál. Munkaszerződés, próbaidő, kinevezés, szabadság, munkaidő, étkezési utalvány, munkaruha. Kollektív szerződés. Érdekvédelmi szervezetek. Születési anyakönyvi kivonat, személyi igazolvány, lakcímgazdoló kártya, TB kártya, adókártya, nyugdíjpénztár, bizonyítvány. Bankkártya, kód, bankszámlaszám, számlakivonat.	Látogatás munkaügyi központnál. Apróhirdetés olvasása és feladása. Szituációs játék (bemutakozás –vezetőnek, kollégának, idősebbeknek, korosztályhoz tartozónak, stb.) Külső megjelenés különböző helyzetekben (munkahelyi bemutatkozáshoz, munkavégzéshez). Látogatás érdekvédelmi szervezeteknél. Önéletrajz írása. Űrlapok kitöltés Dokumentumok kezelése (megóvás a sérüléstől, pótlás). Helyszíni ügyintézés: Önkormányzat, rendőrség, APEH, Bank, stb. Aláírási jog fontossága.

2. Témakör: Munkahely – Munkavégzés. Fejlesztendő kompetencia: Munkahelyi szokások megismerése.			Óraszám: 24
Tananyag	Elméleti feldolgozás	Gyakorlati alkalmazás	
Munkába járás megszervezése, kellő idő biztosítása az utazásra – a késés elkerülése. Felkészülés váratlan helyzetekre. <i>Munkavégzéshez kapcsolódó ismeretek</i> Munkaidő, teljesítmény. Munkakör.	Közlekedési eszközök, szabályok, útvonalak. Segítségkérés, pihenés. Munkaidő betartása. Szabályok. Munkaidő betartása, késés, túlóra, jelenléti ív, betegállomány. Teljesítmény értékelése. Munkavezető, munkatárs.	Szituációs helyzetgyakorlatok. Alternatív közlekedési útvonalak megismerése. Pánik elkerülése. Segítségkérés gépjárművezetőtől, utastársaktól. Szituációs játékok. Űrlapok kitöltése. Ápoltskülsővel való megjelenés a munkahelyen.	
3. Témakör: Életvezetés. Fejlesztendő kompetencia: Pénz beosztása.			Óraszám: 30
Tananyag	Elméleti feldolgozás	Gyakorlati alkalmazás	
<i>Munkahelyi beilleszkedés</i> Munkahelyi viselkedés. Konfliktuskezelés. Teherbíró képesség.	Konkrét teendők napi munkába lépéskor, pontos megjelenés, ruhaváltás, munkaidő megfelelő kihasználása, munkatársi kapcsolatok, feladatkerés, teljesítmény ellenőrzésének kérése. Munkaszünet tartalmas kitöltése. Távozás előtt rendrakás.	Szituációs gyakorlatok. Űrlapkitöltés. Önkiszolgálás szintjének teljes önállósítása. Kritikai érzék fejlesztése. Takarékoskodás az energiával.	
<i>Munkabér beosztása</i> Kiadások és bevételek közötti összefüggés.	Bevételek összesítés, várható kiadások, költségvetés. Lakhatás, háztartás, ruházat, közlekedés. Hitelfelvétel, hiteltörlesztés, takarékoskodás.	Havi munkabér próbabeosztása. Felesleges és szükséges kiadások tudatosítása. Banki műveletek végzése, bankkártya automata használata, csekk kitöltése, feladása.	

Kommunikáció Szakképzés 1/11. - 2/12.

Cél

- Kompenzálni az értelmi akadályozottságból adódó nyelvi fejlődési zavart, fejleszteni a meglévő nyelvi képességeket, készségeket.
- Megközelíteni a köznyelvi beszédet, az olvasás-írást eszközként használni.
- Elérni a hétköznapi kommunikációban a kommunikációs helyzet körülményeinek megfelelő beszédstílust.

Feladat

- A képességekhez mérten elsajátított olvasás-írás, valamint a megtanult ismeretek gyakorlása praktikus feladatok megoldásával.

Elvárt teljesítmény

- Közelítse meg a mindennapi társas érintkezésben a kommunikációs normákat.
- Tudjon a különböző beszédhelyzetekhez alkalmazkodni.
- Legyen képes egyszerű, rövid szövegek összefoglalására.
- Tudjon hangos és néma olvasással, viszonylagos folyamatossággal olvasni, az olvasottak megértését bizonyítani.
- Legyen írása tiszta és olvasható.
- Használjon másolás, tollbamondás, önálló írás során képességeinek megfelelő írásmódot.
- Tudjon segítséggel kitölteni egyszerű nyomtatványokat.
- Legyen a képességeinek megfelelő szóbeli és írásbeli kifejezőkészsége.
- Ismerje meg a tömegkommunikáció néhány megjelenési formáját.
- Tudjon képességeinek megfelelően értelmezni és véleményt alkotni a kapott információkról.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással, évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt óraszámok

Évfolyamok	1/11.	2/12.
Heti óraszám	1	1
Éves óraszám	37	37

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	1/11.	2/12.
1. Anyanyelv. Beszédfejlesztés	12	12
2. Olvasás – Írás gyakorlása	15	15
3. Médiaismeret. Nem verbális információk értelmezése	10	10

Szakképzés: 1/11.

Cél:

Betartani a felnőttekhez illő viselkedési normákat.

Elvégezni pontosan, felelősségteljesen a feladatokat.

Fejlesztani a beszéd- és szövegértést a külvilággal való kapcsolatok javítása érdekében.

Magasabb szintre emelni az önkifejezés képességét.

Elmélyíteni a környezetben való tájékozódást gyakorlati feladatok megoldásával, szükség esetén segítséget kérni a megfelelő személytől.

Feladatok:

Figyelemfelkeltés a környezetből származó feldolgozható információk felismerésére.

A társas nyelvi magatartás megtanítása.

A megszerzett ismeretek gyakorlása az egyéni képességek és készségek figyelembevételével.

A szándék és akarat megnyilvánulásoknak megfelelő kommunikálásra való képesség kialakítása.

Elvárt teljesítmény:

Tudjon a különféle élethelyzeteknek megfelelően kommunikálni.

Fejlessze tovább a nyelvi ismereteit.

Sajátítsa el a társalgási stílust (udvariasság, tolerancia és határai).

Ismerje a napi aktuális eseményeket, arról tudjon beszámolni és véleményt alkotni a média alapján (következtetés, ítéletalkotás).

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással. Évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

1. Témakör: Anyanyelv. Beszédfejlesztés Fejlesztendő kompetencia: Bátor kommunikáció.			Óraszám: 12
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Beszédgyakorlatok (hangsúly, mondat és szövegfonetika). Kommunikáció: mindennapi társas érintkezés, kulturált vita, konfliktushelyzetek megoldása. Mondatalkotás képek segítségével, megadott szavakkal.	Beszélgetés, felolvasás, művek előadása. Játékok, szituációs gyakorlatok, beszélgetés, dramatizálás. Szókincsbővítés, csoportosítás, beszélgetés.	<i>hangsúly, monoton beszéd, artikuláció, szerző, vers, próza</i> az adott szituációhoz kapcsolódó fogalmak szó, mondatfajták, mondat	Nyelvi fejlettségének megfelelően tudjon verset, prózát mondani. A helyzeteknek megfelelően tudja alkalmazni az illemszabályokat. Legyen képes más véleményét elfogadni. Tudjon összefüggően mondatot alkotni.
2. Témakör: Olvasás - Írás gyakorlása Fejlesztendő kompetencia: Ismeretszerzés egyre önállóbban.			Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Olvasástechnika és az olvasásértés fejlesztése. Írásgyakorlás. Ismeretterjesztő és szépirodalmi művek olvasása. (pl.: történelmi regék, mondák, novellák, földrajzi ismertető, stb.)	Újságolvasás, programfüzet átnézése. Szókereső. Mondatban elrejtett szavak felismerése, szótagolás segítségével. Olvasás, megfigyelés, gondolkodás, írás Másolás. Írás, diktálás után. Nyomtatvány kitöltése. Olvasás, írás, közös értelmezés. Olvasmányok közös olvasása, megtagyargalása.	mozi, színház, koncert, múzeumok az adott mondat szavai betűforma, sorköz, szóköz, kihagyás, javítás lakcím, név, aláírás <i>régi korok, történelmünk nagyjai</i>	Tudjon reálisan programokat tervezni. Legyen képes az önálló gondolkodásra és következtetésre. Vegye figyelembe az esztétikai szempontokat. Tudjon segítséggel nyomtatványt kitölteni. Legyenek elemi ismeretei a történelmi korokról, más égtájon, országban zajló életről, stb.

3. Témakör: Médiaismeret. Nem verbális információk értelmezése Fejlesztendő kompetencia: Eligazodás a média műsoraiban.			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
TV, rádióműsor átnézése, állandó műsorok időpontja. Műsorrészletek kiválasztása, megnézése többször, a látottak megbeszélése (formai és tartalmi szempontból). Piktogramok. Logók. A közlekedés jelei. Tájékoztató jelek a Postán, Bankban.	TV újság olvasása, adott műsorok keresése időpont és cím alapján. Hírek készítése az osztály életével kapcsolatban, hírolvasás, kvízzjátékok kérdéseinek összeállítása, játék, verseny. Reklámok Felismerés, azonosítás, megfigyelés, gyűjtés. Séta, megfigyelés, beszélgetés, gyűjtés. Levél, telefonszámla feladása. Tanulmányi séta a bankban, pénzügyi szolgáltatások áttekintése, biztonság fontossága, kód fogalma.	TV csatornák, játék-és ismeretterjesztő filmek, vetélkedők, rádió piktogram, logó KRESZ táblák, veszély számlák, pénz, befizető ablakok, postai jelek Kód, bankkártya, automata, bankjegyek címletei	Tudjon eligazodni a TV újságban és válogatni a műsorok között. Ismerje fel a köznapieket és értelmezze azokat. Ismerje a KRESZ táblákat és a balesetveszély elkerülésének lehetőségeit. Legyen képes a feladat önálló, vagy segítséggel való megoldására. Értse meg a kód jelentőségét, és tudja kezelni.

Szakképzés: 2/12.

Cél:

Betartani a felnőttekhez illő viselkedési normákat.

Elvégezni pontosan, felelősségteljesen a feladatokat.

Fejlesztani a beszéd- és szövegértést a külvilággal való kapcsolat alakítása érdekében.

Magasabb szintre emelni az önkifejezés képességét.

Elmélyíteni a környezetben való tájékozódást a gyakorlati feladatok megoldásával, szükség esetén segítséget kérni a megfelelő személytől.

Feladatok:

Figyelem felkeltése, a környezetből származó feldolgozható információk felismerésére.
 A társas nyelvi magatartás elsajátítása.
 A megszerzett ismeretek gyakorlása az egyéni képességek és készségek figyelembevételével.
 A szándék és akarati megnyilvánulásoknak megfelelő kommunikálásra való képesség kialakítása.

Elvárt teljesítmény:

Tudjon a különféle élethelyzeteknek megfelelően kommunikálni.
 Fejlessze tovább nyelvi ismereteit.
 Sajátítsa el a társalgási stílust (udvariasság, tolerancia és határai).
 Ismerje a napi aktuális eseményeket, arról tudjon beszámolni, véleményt alkotni a média segítségével szerzett ismeretek alapján (következtetés, ítéletalkotás).

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással. Évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

1. Témakör: <i>Anyanyelv. Beszédfejlesztés</i>			Óraszám: 12
Fejlesztendő kompetencia: Közösségi tulajdon fogalmának ismerete.			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Spontán beszélgetés.	Iskolai, otthoni történetek elbeszélése, megvitatása.		Kapcsolódjon be a társalgásba.
Gondolataink, érzelmeink kifejezése dramatikus gyakorlatokban. Barkochba-játék.	Szókincsbővítés, helyzetgyakorlatok.	gondolat, érzelmek	Fejlődő empátiás képesség.
	Játék, megfelelő kérdések, válaszok és következtetések.	tárgy, személy, fogalom, méret, szín	Tudjon gondolkodni, következtetni, és megfelelő kérdést feltenni.
Könyvtárhasználat.	Kölcsönzés.	könyvtár, olvasójegy, kölcsönzés	Ismerje a kulturált viselkedés szabályait.

2. Témakör: <i>Olvasás-írás gyakorlása</i> Fejlesztendő kompetencia: Olvasható, pontos írás.			Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Olvasástechnika fejlesztése, az írásjeleknek megfelelő hangsúlyozás.	Hangos és néma olvasás.	hangszín, hangsúly, szünettartás	A tartalomnak megfelelő hangsúllyal tudjon olvasni.
Versek hangulatának megfigyeltetése (Szabó Lőrinc, Arany János, stb.).	Verstanulás és mondás.	hangszín, testbeszéd	Tudjon verset mondani. A vers hangulatát tudja átérezni.
Órarend leírása.	Az adott időponthoz tevékenység írása.	tanulás, pihenés, szakkör, elfoglaltság	Tudja az időpontokhoz a megfelelő tevékenységet hozzárendelni.
Törd a fejed! Adott meghatározásból fogalom, élőlény vagy tárgy megnevezése.	Olvasás, gondolkodás, írás, magyarázat.	Az adott találós kérdések szavai.	Próbálkozzon a helyes megoldás megtalálásával.

3. Témakör: <i>Médiaismeret. Nem verbális információk értelmezése.</i> Fejlesztendő kompetencia: Eligazodás a környezet jelzései között.			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Filmnézés.	Moziban, élmények megbeszélése.	mozi, film, rendező, színészek	Tudja a film történetét elmesélni és véleményezni.
Rádióműsor kiválasztása (vers, mese, riport).	Meghallgatása, tartalmának megbeszélése. Riporter játék (kérdés, felelet adott témakörben).	vers, mese, szavalás, prózamondás	A tartalomnak megfelelően tudjon érzelmileg ráhangolódni a kiválasztott műsorra.
Információt adó jellegzetes műsorok: időjárás-jelentés, közlekedési hírek.	A műsor meghallgatása, beszámolás, véleményezés.	időjárás, csúszós út, vihar, szél, közlekedési dugó, baleset, terelő út	Tudja a megfelelő csatornát kiválasztani és véleményt alkotni a hallottakról.
Az adott település térképe. Budapest közlekedési térképe. A Metróvonalak megkeresése.	Térkép nézegetése, olvasás, keresés, megnevezés.	saját település, főváros, helyi közlekedés, távolsági közlekedés, metró, közlekedés, csomópont	Ismerje és nevezze meg a helyi közlekedési lehetőségeket (metróvonalakat, és ismerje tömegközlekedési funkciójukat).

A környezetünkben fellelhető szimbolikus ábrázolások (zászlók, Európai Unió).	Megfigyelés, gyűjtés, magyarázat.	béke, Európai Unió, zászlók	Ismerjen fel és magyarázzon meg néhány szimbólumot.
Közüntézményekben található jelzések, feliratok felismerése, értelmezése. Tanulmányok során használatos jelek, jelzések értelmezése és követése.	Tanulmányi séta, adatgyűjtés, Munkafüzetek, tankönyvek jelzései.	Aktuális fogalmak.	Ismerjen fel és értelmezzen néhány gyakrabban használt jelzést, feliratot.

Számolás-mérés Szakképzés 1/11. -2/12.

Cél

- Segíteni a fogalmi gondolkodás fejlődését a műveletek gyakorlása révén, és azon az ismereteket és képességeket elsajátítani, amelyekre a gyakorlati életben szüksége van.
- Felkészíteni a számolási, mérési ismeretekkel a készségfejlesztő speciális szakiskolai képzésre.

Feladat

- A szakma tanításánál szükséges számolási - mérési területek súlypontos fejlesztése.

Elvárt teljesítmény

- Alakuljon ki képességeinek megfelelő mértékben időbeli tájékozódása.
- Tudja használni képességének megfelelő mértékben mérési ismereteit, különös tekintettel a hosszúság és tömeg mérésére.
- Végezzen képességeinek megfelelő mértékben elemi műveleteket fejben és számológépen.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szóbeli tájékoztatással, évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt óraszámok

Évfolyam	1/11.	2/12.
Heti óraszám	1	1
Éves óraszám	37	37

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / évfolyam	1/11.	2/12.
1. Térbeli és időbeli tájékozódás	10	10
2. Műveletek	13	15
3. Mértékegységek, méretek, pénz	14	12

Szakképzés 1/11.

Cél:

Elérni, hogy legyen gyakorlati kompetenciája a hétköznapi időbeli, térbeli tájékozódásban, vásárlásban és a jövedelem segítséggel történő beosztásában. Végezzen egyszerű számtani műveleteket fejben és számológép segítségével.

Feladat:

Térbeli, időbeli tájékozódás fejlesztése, naptárismeret, naptárhasználat kialakítása.
Képességeinek mértékében a százasokkal, ezresekkel, tízezresekkel történő egyszerű műveletek elvégzése.
Mérések, mérőeszközök, mértékegységek körének biztos ismerete, gyakorlása, fejlesztése.

Elvárt teljesítmény:

Tájékozódjon környezetében önállóan.
Képes legyen napját megtervezni, időbeosztást készíteni.
Értsen a pénzhasználatához képességeinek mértékében.
Tudjon, hosszúságot, tömeget mérni, olvassa le és értelmezze a hőmérő (lázmérő) értékeit.

Értékelés:Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással, évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

1. Témakör: <i>Térbeli és időbeli tájékozódás</i> Fejlesztendő kompetencia: Naptárhasználat.			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Tájékozódás közvetlen környezetben. Lakóhelyismeret (saját lakóhely, iskola székhelye és a főváros)	Beszélgetés a munkahelyről. Személyek, helyiségek, berendezési tárgyak, funkciójuk. Munkahely címe, megközelítési útvonalának felidézése. Saját települése, bővebb környezetének térképe, nevezetes épületei. Budapest térképének tanulmányozása. Nevezetes helyek (Parlament, Gellérthegy, Állatkert, Fővárosi Nagycirkusz stb.) megkeresése.	munkahely, munkaidő, munkavédelem nevezetes épületek nevei, funkciójuk	Alakuljon ki pozitív hozzáállása munkához, munkahelyhez. Ismerje fel Budapest nevezetességeit és nevezze meg.
Alapvető földrajzi ismerek	Természeti tájak, földrajzi képződmények megfigyelése videón, albumokban (sivatag, őserdő, tenger, stb.) Magyarország tájegységei, megyéinek, nagyobb városainak bemutatása a térképen. Újságcikkek, híradások helyszíneinek megkeresése.	mélység, magasság, sík-, domb- és hegyvidék	Nevezze meg a földrajzi képződményeket (hegy, völgy, folyó, tó, tenger stb.)
Az óra (hagyományos és digitális készülékek)	Időpontok keresése különböző kiadványokban Kezds, nyitva tartás, menetrend stb. Időpontok beállítása játék órán, felírása többféleképpen	korán, későn, időben	Értse meg a megadott időpontok jelentőségét.
Napirend, heti beosztás Év, évszakok, hónapok	Beszélgetés a munkaidő, túlóra, szabadság, betegállomány, munkanélküli segély, nyugdíj időbeli vonatkozásairól. Az élet különböző szakaszainak időtartama években újszülött kortól nyugdíjas-korig.	munkaviszonnyal kapcsolatos fogalmak csecsemő- gyerek- ifjú- stb. életkorok fogalma király, uralkodó, köztársaság, parlament	Gondolkodjon felelősségteljesen a munkáról, munkahelyről. Becsülje reálisan az életkorokat és alkalmazzon megfelelő kifejezéseket. Ismerjen alapvető fogalmakat a régi és mai társadalmi berendezkedéstől.
Történelmi időszakok	Mondák, regék, olvasása, megbeszélése, magyarázata illusztrációkkal.		

2. Témakör: <i>Műveletek</i> Fejlesztendő kompetencia: Rövid szöveg megértése hallás után.			Óraszám: 13
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Műveletek gyakorlása.	Tanult műveletek gyakorlása, az önállóság fokozásával, a hibaszázalék csökkentésével. Azonos tagok összeadásából kiindulva a szorzás műveletének értelmezése. A szorzás jele. Szorzás egyjegyű szorzóval írásban. Szorzás alkalmazása a mindennapi életben. Szorzás számológéppel. Szorzás-osztás összefüggése. Szorzótábla kifüggesztése, tanulmányozása.	szorzás, x-szeres összeg	Végezzen műveleteket egyre nagyobb önállósággal, pontossággal.
Számok a környezetben.	Utcán, médiában stb. előforduló legkülönbözőbb számok értelmezése (árak, statisztikai adatok, sporteredmények stb.).	statisztikai adatok, felmérések	Értelmezze megfelelően a számokat, adatokat, legyenek spontán kérdésfelvetései.
Szöveges feladatok.	Szöveges feladatok logikai felállítása önállóan. (Milyen messze van a Balaton, ha Budapest - Érd távolsága 22km, Érd-Székesfehérvár 46 km, Székesfehérvár Balaton 32km, Négy gyerekes anya minden gyerekének vesz egy kiflit 15 Ft-ért, és egy pohár kakaót 25 Ft-ért. Mennyit költött? stb.).	eredmény, teljesítmény összeg, szorzás, részeredmény, végeredmény	Értse meg az összefüggéseket (logikus gondolkodás).

3. Témakör: <i>Mértékegységek, méretek, pénz</i> Fejlesztendő kompetencia: A mérőeszközök rutinos használata.			Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Mérési gyakorlatok.	Mérések, becslések, összehasonlítások a környezetben. Mértékegységek fajtájának, nagyságrendjének helyes megválasztása. Pontos mérés, mennyiségek megváltoztatása. Mindennapi gyakorlatban előforduló mérések, mérőeszközök. Az eszközök helye a lakásban (munkahelyen), az eszközök tisztántartása.	Különböző mérőeszközök: patikamérleg, méterrúd, mérőszalag, mérőedény	Tájékozódjon biztosan a mértékegységek terén.
A pénz.	Bankjegyek, pénzérték felismerése, váltása oda-vissza, árák becslése, ellenőrzése, tévedések javítása, összegek kiszámolása.	Banki- és postai szolgáltatások: betét, kivét, átutalás, bankkártya, kód, titkosság, bizalom.	Pénzügyeit kezelje körültekintően Fogadjon el szülői, tanári segítséget.
Jövedelem beosztása (havi kiadások megtervezése).	„Mire telik...?” A kiadások számbavétele. Fontos és lényegtelen közötti különbségtétel (rezsi, utazási költség, étkezési költségek – felesleges édesség, dohányzás stb.) mennyi a megtakarítás. Takarékosság fajtái, kölcsön kérése (vigyázzon, az eladósodás veszélyes!) Árjegyzékek nézegetése, árák összehasonlítása. Áruk sorba rakása érték szerint. Azonos rendeltetésű termékek árainak összehasonlítása olcsóbb- drágább. Az árák összefüggése mennyiséggel, minőséggel.	rendszeres kiadás (rezsi), takarékoság, kölcsön, betét, adós, kamat,	Ítéld meg reálisan az árakat, és közelítse igényeit a lehetőségeihez.

Szakképzés 2/12.

Cél:

Elérni, hogy legyen gyakorlati kompetenciája a hétköznapi időbeli, térbeli tájékozódásban, vásárlásban és a jövedelem segítséggel történő beosztásában. Egyszerű számtani műveleteket elvégezni fejben és számológép segítségével.

Feladat:

Térbeli, időbeli tájékozódás fejlesztése, naptárismeret, naptárhasználat kialakítása.
Egyszerű műveletek elvégzése képességeinek mértékében százassal, ezresekkel, tízezekekkel.
Mérések gyakorlása, fejlesztése.

Elvárt teljesítmény:

Tájékozódjon önállóan környezetében.
Képes legyen napi programját megtervezni, időbeosztást készíteni.
Értsen képességeinek mértékében a pénzhasználatot.
Tudjon, hosszúságot, tömeget minél pontosabban mérni, olvassa le és értelmezze a hőmérő és lázmérő értékeit.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással, P.A.C. mérőeszközös méréssel.

1. Témakör: <i>Térbeli és időbeli tájékozódás</i> Fejlesztendő kompetencia: Otthonosság érzése.			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Tájékozódás a közvetlen környezetben. Lakóhelyismeret.	Az iskola helyiségei, funkciójuk. Az iskola alaprajzába a megfelelő helyiségek nevének beírása szintenként. A tanterem méretarányos alaprajza, berendezési tárgyak lemerése, arányos berajzolása. Saját és környező településekkel és a fővárossal kapcsolatos ismeretek (képek, térképek gyűjtése, tábló készítése) Közlekedési lehetőségek számbavétele (busz, vasút, kerékpáros). Megálló, állomások, nevének feljegyzése, megkeresése a térképen. Utazás metró végállomástól végállomásig.	méretarány 1:100 (1 méter = 1 cm) célállomás, megálló, biztonsági sáv, balesetveszély, végállomás,	Értse meg az arány fogalmát. Észlelje, javítsa az aránytalanságokat. Ismerje fel a térkép és a valóság összefüggéseit.

Alapvető földrajzi ismeretek.	Világtérkép tanulmányozása. Különböző országok nevének kiolvasása. Beszélgetés idegen országok lakóiról, nyelvéről, szokásairól, öltözetéről, az Európai Unióról.	idegen szavak írása, „olvasása”	Legyen alapvető földrajzi jártassága, érdeklődő hozzáállása.
Az óra.	Különböző időtartamok kiszámítása a kezdés és befejezés időpontja alapján. Megfelelő időegység kiválasztása a fogmosás, nyári tábor, tornaóra stb. időtartamának kifejezéséhez digitális és hagyományos óra átszámítása.	különböző időegységek	Használja helyesen a különböző időegységeket a spontán beszédben.
Napirend, heti beosztás.	Hosszabb távú feladatok (felkészülés ünnepélyre, versenyre, kiállításra) Heti rendszerességgel végzett tevékenységek számontartása.	határidő, felkészülési idő, próba, főpróba	Alakuljon ki kompetenciája a környezetében zajló eseményekben.
Év, évszakok, hónapok.	Hónapok hosszának érzékeltetése (napok, hetek). Havi rendszerességgel ismétlődő események számontartása (fizetés, nyugdíj, ebéd-befizetés, BKV-bérlet).	rendszeres és alkalmi juttatások és kötelezettségek	Alakuljon ki felelősségtudat, odafigyelés a környezetre.
Történelmi időszakok.	Beszélgetés a bankjegyeken szereplő történelmi személyekről, korukról.	király, fejedelem politikus, miniszter	Becsülje történelmünk nagy alakjait.

2. Témakör: Műveletek Fejlesztendő kompetencia: Biztos tájékozódás sorszámok segítségével.			Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Műveletek gyakorlása.	Összeg „elköltése” egyenkénti kivonásokkal, ill. az áruk értékének összeadásával, majd együttes kivonásával. A logikai összefüggés felismerése. Azonos áruk értékének összeszorozása. Számsor alkotása kettesével, hármasával stb. Oda- és visszafelé.	Ugyanazon feladat kétféle megoldása.	Ismerje fel a logikai összefüggéseket.

Számok a környezetben.	Sorszámnevek, könyv oldalai, mozi széksorai stb. Telefonkönyv használata, telefonszámok pontos feljegyzése, eltérő telefonálási gyakorlat vonalas ill. mobiltelefon esetében.	Telefonkönyv adatai, telefonszámok kiolvasása különböző csoportosításokban. Különböző kifejezések a mennyiségek megváltoztatására.	Kezelje megbízhatóan a telefont.
Szöveges feladatok.	Gondoltam egy számot láncszámolási feladatok fejben. Egyszerű számolási feladatok különböző megfogalmazásokban (a felét megettem, egy elgurult, kaptam hozzá ugyanannyit, hármat elajándékoztam) Szöveges feladatok önálló felállítása, megoldása magyarázat nélkül		Értse meg a feladatokat, válassza ki a megfelelő műveleteket.
Törtékkel kapcsolatos fogalmak és kifejezések.	Különböző anyagok esetében az egész és tört gyakorlása. (fél alma, fél pohár víz, negyed év, másfél kiló, fél csirke stb.)	Egész, fél, negyed, másfél, tized, stb.	Értsen meg „egyszerű” tört kifejezéseket.

3. Témakör: <i>Mértékegységek, méretek, a pénz</i> Fejlesztendő kompetencia: A pénznemek biztos felismerése.			Óraszám: 12
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Mérési gyakorlatok.	Mérések önállóan, mérőeszközök megválasztása, használata, mértékegységek alkalmazása, váltása. Egyszerű mértani formák rajzolása megadott méretben. Mérések a tankonyhán. Mennyiségek becslése, mérése szakácskönyv szerint.	átló, átmérő	Próbálja meg figyelemét megosztani. Végezze pontosan a munkát.
A pénz.	Bankjegyek, pénzürmék váltása oda-vissza. Jövedelmek, levonások, adó, fizetnivalók, banki elszámolások tanulmányozása valódi csekkékből, papírokból. Az összegek nagyságrendjének megállapítása, összehasonlítása. Vásárlások, üzlet-látogatások, árak megfigyelése, összehasonlítása. A különböző országokban különböző pénznemeket használnak. A pénznemek átváltása (valuta átváltása, hamis pénz, átváltást csak legálisan, hivatalos helyen intézzén).	Kifejezések értelmezése hivatalos papírokon. Valuta, euró, dollár stb. pénznemek és rövidítései, piktogramja.	Becsülje meg a pénzt, legyen takarékos, beosztó, ítélje meg reálisan az áruk értékét. Tudja, hogy léteznek más pénznemek, és ezek egymáshoz való viszonya eltérő.

Osztályfőnöki óra Szakképzés 1/11. – 2/12.

Cél

- Kialakítani és működtetni a közösséget.
- Kompenzálni az értelmi akadályozottságból adódó szociális hátrányokat, beilleszkedési zavarokat.
- Kialakítani olyan helyzetfelismerő készségeket, melyekkel az áldozattá válást elkerülhetik, és a bűnmegelőzést segítik.

Feladat

- A közösséghez tartozás élményének megtapasztalása, és az igény kialakítása a harmonikus társas kapcsolatok ápolására.
- A mindennapi élethelyzetek kezeléséhez konfliktuskezelési technikák elsajátítása és gyakorlása.
- Az agresszió felismerése, kerülése és kezelése.

Elvárt teljesítmények

- Közelítse meg a mindennapi társas érintkezésben a kommunikációs normákat.
- Tudjon képességeinek megfelelően értelmezni és véleményt alkotni.
- Legyen reális önismertete.
- Önfegyelme, konfliktuskezelése erősödjön.

Értékelés: Szöveges tájékoztatással, évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt óraszámok

Évfolyamok	1/11.	2/12.
Heti óraszám	1	1
Éves óraszám	37	37

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	1/11.	2/12.
1. Aktuális témák	12	12
2. Előkészület a felnőtt életre. Bűnmegelőzés, áldozattá válás megelőzése.	15	15
3. Egyszerű élethelyzetek és az agresszió kezelése.	10	10

Szakképzés: 1/11.

Cél:

Betartani a felnőttekre vonatkozó viselkedési normákat.

Az adódó feladatokat pontosan, felelősségteljesen elvégezni.

Magasabb szintre emelni az önkifejezés képességét (szóban és írásban is).

Elmélyíteni a környezetben való tájékozódást gyakorlati feladatok megoldásával, szükség esetén segítséget kérni a megfelelő személytől (élőszóban és telefonon is).

Feladat:

Figyelemfelkeltés a környezetből származó feldolgozható információk felismerésére.

A megszerzett ismeretek, és a társas nyelvi magatartás gyakorlása az egyéni képességek és készségek figyelembevételével.

Érzelmeinek és gondolatainak kifejezése érthető, udvarias formában.

A társadalmi normák megismertetése, a deviáns viselkedés, és az antiszociális magatartási formák kerülése, a konfliktustűrés, és konfliktuskezelés gyakorlása, különös tekintettel az agresszivitásra.

Az egészséges erkölcsi érzék kialakulásának segítése.

A káros szokások kialakulásának megelőzése - a bűnelkövetés és áldozattá válás elkerülése.

Elvárt teljesítmény:

Tudjon a különféle élethelyzeteknek megfelelően kommunikálni, fejlessze tovább nyelvi ismereteit.

Alakuljon az egészséges erkölcsi érzéke, tudatosuljon benne egyéni felelőssége a tetteiért, annak következményeivel legyen tisztában.

Sajátítsa el a társalgási stílust (udvariasság, tolerancia és határai).

Ismerje a napi aktuális eseményeket, tudjon arról beszámolni és véleményt alkotni a média alapján (következtetés, ítéletalkotás).

Értékelés: Félévente szöveges tájékoztatás. Évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

1. Témakör: Aktuális témák. Fejlesztendő kompetencia: Előrelátás.			Óraszám: 12
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
A közösség életében adódó aktuális, váratlan, szokatlan események megbeszélése, eltérő megoldások ütköztetése.	Probléma megfogalmazása, véleményalkotás, vita (program választása, viselkedési, öltözködési, igazmondási konfliktusok). Egységes álláspont megfogalmazása.	Az adott témával kapcsolatban felmerülő fogalmak tisztázása.	Röviden fogalmazza meg véleményét, és bátran vállalja azt. Társaival legyen toleráns és rugalmasan tudjon változtatni álláspontján (közös megegyezés).
Felkészülés a közösség alkalmaira (ünnepek, külső programok, stb.).	Tervek készítése (naptáron bejelölni az alkalmakat), jelmez készítése, öltözködési megválasztása, a közös élmények megbeszélése, az esetleg elkészült fotók, filmfelvételek közös megtekintése, elemzése.	A felmerülő fogalmak megismerése és tisztázása.	Tudjon reálisan programokat tervezni. Aktívan vegyen részt a közös eseményeken.

2. Témakör: Előkészület a felnőtt életre. Bűnmegelőzés, áldozattá válás megelőzése. Fejlesztendő kompetencia: Szabálytudat.			Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
A felnőtt lét előnyei, hátránya. Kötelességek. Időbeosztás. Napi rutin tudatos alakítása az egyéni lehetőségeknek megfelelően. A felnőtt élettel kapcsolatos élethelyzetek számbavétele: Lakás (lakásfenntartás költségei, takarékoság, Személyes higiénia, öltözködés, kulturált megjelenés, egészséges étkezési szokások, lakás tisztántartása, bezárása, idegenekkel távolságtartás, az intim szféra tiszteletben tartása,	Újságcikkekben, napi híradóban, magazinműsorban olvasott, hallott, látott esetek megbeszélése, saját ítélet megfogalmazása. Egyéni tapasztalatok, vélemények gyűjtése, megvitatása. Lakásfenntartással kapcsolatos számlák gyűjtése A takarékoskodás lehetőségeinek megbeszélése. Személyes higiénia napi rutinja, heti teendők (pl. hajmosás), havi (pl. hajvágás), számbavétele, tudatosítása.	Kötelesség, mulasztás, tévedés, hiba kijavítása, elnézés kérése. Számla, átutalás, fedezet, takarékoskodás, Ápoltság, taszító, vonzó, sminkelés, káros szokás, egészségmegőrzés.	Legyen képes az önálló gondolkodásra és következtetésre. Legyenek pénzügyi ismeretei. Megjelenése legyen mindig ápolts és a helyzetnek megfelelő.

Munkavállalás, munkahely (munkavégzéssel kapcsolatos teendők, alkalmazkodás, fegyelem fontossága, fizetés beosztása, banki szolgáltatások körültekintő igénybe vétele!!).	Lakás tisztántartása, rendje (napi, heti, havi teendők), és biztonsága (bezárása, idegenek távoltartása), szomszédokkal szembeni viselkedés, egymás segítése. Helyzetgyakorlatok, tanulmányi séta bankban, számlanyitáshoz szükséges adatok és a kapcsolatos teendők és veszélyek. A pénz kezelésének fontossága, a könnyelműség kerülése.	Bank, folyószámla, titkos, kód, bankkártya, kölcsön, kamat, határidő, kezes, stb.	
Pihenés, szórakozás, szabadság (kulturált időtöltés, megfelelő társaság kiválasztása, káros szenvedélyek kerülése).	A pihenés formái: kirándulás, testedzés, sport, tánc, kézműves tevékenység, stb. egyedül, családdal, társaságban. Egészséget károsító szokások számbavétele, prospektusok gyűjtése, szituációs gyakorlatok a visszautasítás gyakorlása.	Mértékletes, túlzó, lustaság, jóleső fáradtság, Káros, kerülendő, szenvedély, rossz szokás, visszautasítás, passzív dohányzás,	Ismerje az egészséges életmóddal kapcsolatos tudnivalókat, legyen aktív a megvalósításban. Legyen tisztában a káros szokások következményeivel és utasítsa el őket.

3. Témakör: Egyszerű élethelyzetek, és az agresszió kezelése. Fejlesztendő kompetencia: Önuralom. Az ösztönök, indulatok, érzések kezelése.			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Ismerkedés A barátság ápolása, megbecsülése. A barátság megszakadása, elmúlása. Mi segít a kapcsolatban, és mi gátol? Őszinteség, „álarok”. (közös és eltérő érdekek, alárendeltség, egyenrangúság)	Szituációs gyakorlatok. Ismerkedés változatos helyszíneken (iskolában, utcán, munkahelyen, szórakozóhelyen stb.) Egyéni élmények, tapasztalatok, rövid szemelvények olvasása és megbeszélése. Példák gyűjtése a segítő és a gátló tényezőkről. Próbatételek, fordulópontok.	Óvatosság, bizalom, bizalmatlanság, titok, titkolózás. Szomorúság, bánat, hiányérzet, fájdalom, csalódás, félelem. Elégedettség, boldogság, szorongás, elégedetlenség, agresszió. Őszinteség – árulkodás, titoktartás.	Legyen óvatos az idegenekkel. Barátság ápolása során legyen őszinte és őszintelen, vegye tudomásul, ha a kölcsönösség megszűnik.

Harag – a harag kimutatása. Düh, düh kezelése.	Szituációs gyakorlatok, egyszerű helyzetek eljátszása és megbeszélése. Számolj 10-ig, mielőtt válaszolsz, vegyél mély levegőt, stb. Változatos helyzetek bemutatása a kérések és válaszok illusztrálására (szituációs gyakorlatok).	Düh, dühöngés, önbíráskodás, verekedés, tettlegesség, Kötelesség. Engedelmesség. Segítségnyújtás.	Tudjon uralkodni indulatain.
Önfegyelem: képesség a kitűzött cél megvalósítására. Önuralom: saját indulat, szenvedély megfékezése. Önbíráskodás.	Példák gyűjtése (Nem tanulta meg a leckét, játszott helyette, mert a barátai hívták. Csúfolták, piszkálták, rosszul esett, de nem verekedett, stb.).		Önfegyelem és önuralom fejlesztése.
Kérés (te kérsz: szívesség kérés, segítségkérés, bocsánatkérés, tőled kérnek valamit)	Helyzetgyakorlatok.	Szívesség, megbánás, bocsánat, megbocsátás,	Udvarias kérés és a kérés teljesítésének formái.

Szakképzés: 2/12.

Cél:

Betartani a felnőttekre vonatkozó viselkedési normákat.

Pontosan, felelősségteljesen elvégezni a feladatokat.

Fejleszteni a beszéd- és szövegértést a külvilággal való kapcsolatok javítása érdekében.

Magasabb szintre emelni az önkifejezés képességét.

Elmélyíteni a környezetben való tájékozódást gyakorlati feladatok megoldásával, szükség esetén segítséget kérni a megfelelő személytől.

Feladat:

Figyelemfelkeltés a környezetből származó feldolgozható információk felismerésére.

A társas nyelvi magatartás elsajátítása.

A megszerzett ismeretek gyakorlása az egyéni képességek és készségek figyelembevételével.

A szándék, és akarat megnyilvánulásoknak megfelelő kommunikálásra való képesség kialakítása.

Elvárt teljesítmény:

Tudjon a különféle élethelyzeteknek megfelelően kommunikálni.

Fejlessze tovább a nyelvi ismereteit.

Sajátítsa el a társalgási stílust (udvariasság, tolerancia és határai).

Ismerje a napi aktuális eseményeket, arról tudjon beszámolni, véleményt alkotni a média alapján (következtetés, ítéletalkotás).

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással. Évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

1. Témakör: <i>Aktuális témák.</i> Fejlesztendő kompetencia: A hagyományok továbbadása.			Óraszám: 12
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
A közösség életében adódó aktuális, váratlan, szokatlan események megbeszélése, eltérő megoldások ütköztetése.	Probléma megfogalmazása, véleményalkotás, vita. (program választása, viselkedési, öltözködési, igazmondási konfliktusok). Egységes álláspont megfogalmazása.	Az adott témával kapcsolatban felmerülő fogalmak tisztázása.	Fogalmazza meg röviden véleményét, és bátran vállalja azt. Legyen társaival toleráns és rugalmasan tudjon változtatni az álláspontján (közös megegyezés).
Felkészülés a közösség alkalmaira (ünnepek, külső programok, stb.).	Tervek készítése (naptáron bejelölni az alkalmakat), jelmez készítése, öltözk megválasztása, a közös élmények megbeszélése, az esetleg elkészült fotók, videofelvételek közös megtekintése, a látottak megbeszélése.	A felmerülő fogalmak megismerése és tisztázása.	Tudjon reálisan programokat tervezni. Aktívan vegyen részt a közös eseményeken.

2. Témakör: <i>Előkészület a felnőtt életre. Bűnmegelőzés, áldozattá válás megelőzése.</i> Fejlesztendő kompetencia: Helyes értékválasztás.			Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Erkölcsei érzék fejlesztése. Norma, normakövetés. (példakép) Közvélemény.	Értékek számbavétele (pl.: béke, igazságosság, barátság, szeretet, szerelem, boldogság, szépség, stb.), a kapcsolódó norma (mérce, követelmény) megvitatása.	A felmerülő fogalmak tisztázása.	Tudjon különbséget tenni a jó és rossz között.
Helyes - helytelen (viselkedési szokások kialakulása, szenvedélyek kialakulása – dohányzás, italozás, játékfüggőség, kábítószer fogyasztás) Lopás (enyveskeztetés), kölcsön kérése, visszaadása. jó – rossz, őszinteség – hazugság fogalompárok tisztázása. Árulkodás.	A helyes- és helytelen viselkedés felsorolása, megtárgyalása (a káros szokások rombolják az egészséget, az anyagi feltételei is csak bűnelkövetés útján biztosíthatóak!). Rövid történetek alapján a tulajdonság megnevezése, példák gyűjtése, szituációs gyakorlatok. (pl. Kiskutyát találsz, befogadod, megszereted, a gazdája keresi, hogyan cselekszel? Csak te láttad, mikor a barátod kárt okozott, kérdésekre megmond-e az igazat? Stb.)	A tárgyalt fogalmak megbeszélése.	Ismerje az egészségkárosító szokások káros következményeit. A tulajdon sérthetetlen. Csak engedéllyel lehet bármit elvenni.
Bocsánatkérés – megbocsátás.			Tudjon különbséget tenni az árulkodás és az igazság elmondása között. (pl. a tények megállapításánál fontos az igazság elmondása!)
Siker, kudarc, feladatvállalás.	Versenyek eredményei, sporteredmények. Képek alapján véleményalkotás, rokonszerv, ellenszenv külső jegyek alapján. Szavak és tettek között különbséget kell tudni tenni!	Kitartás, akaraterő, kudarc, Előítélet = hamis vélemény, felületesen ismer, jól ismer.	Kitartás feladatvégzés közben. Körültekintő véleményalkotás.
Véleményalkotás. (ismeretek alapján) előítélet (beskatulyázás) Téves vélemény következményei: megalapozatlan bizalom káros következményei: becsapottság, kihasználás, megkárosítás, rossz hatások, stb.			

3. Témakör: <i>Egyszerű élethelyzetek és az agresszió kezelése.</i> Fejlesztendő kompetencia: Vitakultúra.			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Vita. Kritika – kritizálás. Bántó megjegyzések, reagálás bántó megjegyzésekre. Bántó kritika, segítő kritika felismerése, és a bántó kritika tompítása. Agresszív viselkedés – reagálás agresszióra. Tettlegesség, szóbeli bántás érzelmi zsarolás (ismerőssel, idegennel szemben). A viták rendezése szóban, külső segítséggel, ha kell. A személyes jogok tudatosítása. (igények megnevezése, egyenlő elbánás, magánélet, álláspont megváltoztatása, kérdéseket feltenni, stb.) Hogyan mondj nemet? Mérlegelés, kérés elutasítása udvarias formában.	Vitafórum a közösséget érintő témáról, (pl. hova menjünk kirándulni, melyik filmet nézzük meg közösen, milyen jelmezt készítsünk farsangra stb.) érvek, ellenérvek, közös álláspont, indoklás, a határozat elfogadása. Képeken ismeretlenek öltözködésének, hajviseletének kritizálása. Udvarias- és udvariatlan (bántó) kritika. Egy vállalkozó osztálytárs kritizálása, az érintett beszámoló a kritika nyomán keletkezett érzéseiről (mit éreztél, rosszul esett, igaznak érezted stb.), újabb vállalkozó kritizálása. Helyzetgyakorlatok, videofilmelek részletei agresszivitás felismerésére és kezelésére. (passzív agresszió: nem nyíltan támad, nem tud védekezni, a tapintatlanság is agresszió! Személyes jogok és mások jogainak egymás mellé állítása. Szituációs gyakorlatok egyszerű kérések elutasítása: pl.: add kölcsön a könyvedet, segíts felemelni nehéz tárgyat, nehéz kérések elutasítása: itallal, kábítószerrel kínálnak, pénzt kérnek, aláírást kérnek, stb.	Álláspont, szavazás, érvelés, többség akarata Kritika, bántás, gúnyolódás, hízélgés, őszinteség, hazugság, Felmerülő helyzetek és fogalmak megbeszélése. Személyes jog, visszautasítás, mások jogai, egyeztetés, fontossági sorrend, Felmerülő fogalmak megbeszélése.	Fejlessze kompromisszumkészségét. Viselje el a kritikát. Fogalmazzon meg kritikát. Utasítsa el az agresszív viselkedést. A nézeteltérést minél előbb kulturáltan rendezze. Legyen tisztában jogaival, és tartsa tiszteletben mások jogait is. Mérlegelés után nyugodtan elutasítható a nem teljesíthető kérés.

Életvitel és gondozási ismeretek Szakképzés 1/11. – 2/12.

Cél

- Kialakítani olyan ismereteket és szokásokat, készségeket és képességeket, amelyekkel a mindennapi életben előforduló egyszerű önellátó, konyhai, takarítási és gondozási feladatok elvégzésére kisebb irányítással képessé válik.
- Segíteni az elemi munkavégző képesség kialakulását, a manuális képességek, a finommotorika és mozgáskoordináció fejlesztésével.
- Növelni a belső késztetést az önkifejezésre, a tanult ismeretek egyre nagyobb önállósággal való alkalmazására.
- Rögzíteni olyan szociális motívumokat, képességeket és szokásrendszereket, amelyek viselkedésében, magatartásában mérhetőek.

Feladat

- A meglévő praktikus ismeretek bővítése és fejlesztése.

Elvárt teljesítmény

- Sajátítsa el képességeinek mértékében az önkiszolgálást, és minél több háztartási ismeretet.
- Tanulja meg a szocializált viselkedést, a szabályok, normák betartását.
- Tudjon segíteni betegség esetén önmagának és a környezetében élőknek is elemi szinten.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szóveges tájékoztatással, évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt óraszámok

Évfolyamok	1/11.	2/12.
Heti óraszám	2	2
Éves óraszám	74	74

A tantárgy feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	1/11.	2/12.
1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők.	20	24
2. Háztartás.	30	30
3. Vásárlás – Fogasztóvédelem.	14	10
4. Piktogramok értelmezése	10	10

Szakképzés 1/11.

Cél:

Továbbfejleszteni a kialakított kognitív, motoros és érzelmi funkciókat

Növelni az életviteli és gondozási ismeretek rögzítésével és az általános képességek gyakorlati alkalmazásával szocializáltsági szintjét.

Fejleszteni a szocializációs, és kapcsolatteremtő képességet.

Feladat:

A megszerzett ismeretek gyakorlásával az önállóság elérése az életviteli, gondozási, háztartási tevékenységekben.

Olyan jellemvonások kialakítása, megerősítése és rögzítése, mint a pontosság, a rendszeret, és az embertársak megbecsülése.

A megszerzett és begyakorolt ismeretek alkalmazása (takarítás, rendrakás).

Saját és mások betegségének felismerésére és képesség a segítségnyújtásra.

Elvárt teljesítmény:

Tartsa be a viselkedési normákat.

Legyen képes a betegápolással kapcsolatos alapvető segítségnyújtásra, gondozásra.

Alakuljon ki a ház körüli teendőkben való részvételhez szükséges képessége és feladattudata.

Ismerje fel a pénz szerepét, legyenek beszerzési ismeretei.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szóveges tájékoztatás, évenként P.A.C. mérőeszközös mérés.

1. Témakör: Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők. Fejlesztendő kompetenciák: Igényesség.			Óraszám: 20
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Önkiszolgálás. Tisztálkodás, testápolás. (Fodrász, kozmetikus, pedikűrös, borbély igénybevétele, ha szükséges. A szolgáltatás igénybevételének módja, tanács kérése, stb.)	Eszközök és anyagok számbavétele (fürdőszobai berendezések rendeltetésszerű használata, megfelelő tisztálkodó szerek kiválasztási szempontjai /ár, minőség/, borotválkozás, dezodorálás, hajápolás, kéz- és lábápolás. Sminkelés, alkalmi frizura készítése különleges alkalmakra. Tevékenységek gyakorlása.	Tisztálkodó szerek, testápolás, sminkelés, diszkrét külső, ápolt megjelenés, bőrtípus jellege, hajápolás, fodrász, fizura, zsíros haj, korpás haj, manikűr, pedikűr, az alkalmazott eszközök és eljárások megnevezése.	Egyszerű esetben legyen képes önmagát ellátni, legyen képes önálló feladatmegoldásra.
Öltözködés. A személyiségnek megfelelő öltözködési stílus kialakítása. Divatos és célszerű öltözködés. Saját ruhanemű gondozása, ruhajavítás.	Divatlapok, katalógusok nézegetése, „divatbemutató”, ruhadarabok felpróbálása, színek összeválogatása. A ruházat állapota legyen tiszta, vasalt, gombok, húzózárok legyenek rendben. Fehérnemű, zokni, zsebkendő kézi mosása, gombvarrás.	Divatos, előnyös, előnytelen, évszaknak megfelelő öltözködés, harmonikus színösszeállítás. áztatás, mosás, öblítés, teregetés, gomb, tű, cérna, olló	Öltözete legyen célszerű és ízléses.
Saját ruhanemű és személyes tárgyak helye a lakásban, iskolában, munkahelyen.	A személyes tárgyak állandó helye, praktikus elhelyezés, intimitás, saját tulajdon (fényképek, levelek, napló, ékszerek, csecsebecsék, hivatalos iratok, gyógyszerek, pénz).	magánügy, saját tulajdon, rendszeretet,	Legyen igényes környezetére.

2. Témakör: Háztartás Fejlesztendő kompetenciák: Baráti kapcsolatok ápolása.			Óraszám: 30.
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Személyes környezetének gondozása. Tanterem, munkaterület, otthoni helyiségek. Tágabb környezet kímélése, gondozása: játszótér, parkoló, udvar, kert, erkélyláda stb. szép, tiszta környezet. Szemetelés elkerülése, szelektív hulladékgyűjtés, parkok megkímélése.	rendrakás, takarítás Lakóhely szépítése. Szelektív hulladékgyűjtés, a lerakóhelyek ismerete és rendszeres használata.	tanulóhely, osztályterem, munkaterület, lakás, lakrész, park, virágok, növények, parkolóhely, tisztaság, hulladékgyűjtő, szelektív hulladékgyűjtés,	Közvetlen környezetének önálló rendben tartása.
Étkezési kultúra (terítés, tálalás). Alkalmi- és általános alkalmakra. Vendégvárás: (lakás előkészítése, kínálás, italok, ételek megfelelő mennyiségben, nem túlzott mértékben. A vendégek szórakoztatása (a lakók figyelembe vétele).	Terítési gyakorlat különböző ünnepi- és általános alkalomra. Étkezés közbeni udvariassági gesztusok és kommunikáció Vendéglista készítése: kit hívnál meg a születésnapodra, karácsonyra stb. Milyen programmal készülnél a vendégek szórakoztatására (zene, társasjáték, DVD, stb.)?	figyelmesség, udvariasság Meghívó, udvariasság, csendháborítás, figyelmesség,	Legyen környezettudatos, használja a szelektív hulladékgyűjtő helyeket. Legyen képes önmagát és másokat is kiszolgálni egyszerűbb esetekben.
Vendégségbe menni. (öltözék, pontosság, figyelmesség, virág, kis ajándék a házigazdának, a látogatás tartama).	Házigazda szerep, vendég szerep kipróbálása. Udvariasság gyakorlása. Hangoskodás kerülése.	Bejelentkezés, a meghívás elfogadása, lemondása indokkal, megbántás,	Ápoljon baráti kapcsolatokat.
Betegápolás Teendők hirtelen rosszullet esetén (hányás, ájulás, vérzés, epilepsziás roham).	Szituációs gyakorlat Cselekvéssorokat, melyek a betegápolásnál előfordulnak.	lázcsillapítás, folyadékpótlás, nyugalom, ájulás, <i>görcs, roham</i>,	Ismerje az elemi segélynyújtás módjait.

3. Témakör: <i>Vásárlás - Fogyasztóvédelem</i> Fejlesztendő kompetenciák: Előrelátás.			Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és <i>javasolt</i> fogalmak	Elvárt teljesítmény
Vásárlás megtervezése. Szükséges árucikkek, mennyiségek (tároló kapacitás felmérése), rendelkezésre álló pénz összege (árak)	Mire van szükség a reggelihez? Romlandó – tartós élelmiszerek, szavatosság figyelembevétele. Mire van szükség a takarításnál? Feladat és szükséglet összehasonlítása, többcélú szerek, kiserelés, mennyi elég, melyik az olcsóbb megoldás, tárolás (veszélyes szerek élelmiszertől elkülönítve tárolandók!). Mi legyen a személyes tisztálkodáshoz? Mosdószerek, dezodor, hajsampon, borotvaszerek, sminkeléshez stb. (árak, márkák, egyéni érzékenység – allergia!-figyelembevétele).	Tartós – romlandó élelmiszer, hűtést igényel, romlandó, szárad, Tisztítószerek, funkciók során felmerülő fogalmak, baleset-megelőzés, veszélyes, maró anyag, Allergia, használati utasítások kifejezései, adagolással kapcsolatos fogalmak	Tervezze meg vásárlásait a szükséglet és az anyagi lehetőségek alapján. Használatba vétel előtt alaposan ismerkedjen meg a tisztítószerek balesetmentes és rendeltetésszerű használatával. A reklámok ne befolyásolják vásárlási szokásait és az ésszerűséget.
A vásárlás lebonyolítása, az árucikkek megvizsgálása áruk, minőségük, tartósságuk stb. alapján. Az árucikk blokkjának megőrzése, jótállási jegy, garancialevél, az áruk cseréje, ha szükséges.	Melyiket érdemesebb megvásárolni tartós fogyasztási cikkek esetén (katalógusokban lévő áruk összehasonlítása különböző szempontok alapján (pl. teljesítmény, fogyasztás, garanciális idő hossza, stb.)? Cipő, ruhanemű vásárlása szerepjáték, üzletek, bevásárlóközpontok meglátogatása, próba, kiválasztás, vásárlás.	Tartós fogyasztási cikk, szavatosság, garancia, szerviz, csere, próbafülke, próba,	Vásárlásait tervezze meg körültekintően. Legyenek reális igényei.

4. Témakör: Piktogramok értelmezése Fejlesztendő kompetenciák: Döntésképeség.			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Élelmiszereken található jelek	Értelmezés, alkalmazás, gyűjtés, egyszerűbb élelmiszer elkészítése a jelzések, ill. a használati utasítás alapján (puding, levespor, stb.).	Levespor, tasak, használati utasítás, a felmerülő ismeretlen fogalmak.	Önálló feladatvégzés, egyszerű rajzos feladatlap megoldása.
Tisztítószereken található jelek	Értelmezés, magyarázat, csoportosítás (le mosók, ablaktisztító, cipőkrém, kozmetikai szerek, napozószerek, stb.) dobozain található jelek, szövegek értelmezése, különös tekintettel a veszélyességre.	fém, üveg, kerámia, tűzhely stb. maró hatású, hőfok, belélegzés,	Tudjon az utasításnak megfelelően adott szerezket biztonságosan használni.

Szakképzés 2/12.

Cél:

Továbbfejleszteni a kialakított kognitív, motoros és érzelmi funkciókat

A szocializáltság szintjét növelni az életviteli és gondozási ismeretek rögzítésével és az általános képességek gyakorlati alkalmazásával.

Fejlesztteni a szocializációs és kapcsolatteremtő képességet.

Feladat:

A megszerzett ismeretek gyakorlása.

Olyan jellemvonások megerősítése, rögzítése, mint a pontosság, a rendszeret, az embertársak megbecsülése.

A megszerzett ismeretek alkalmazása, folyamatos gyakorlása, annak érdekében, hogy képes legyen saját, lakó- és munkakörnyezete rendben tartására.

Saját, és mások betegségének felismerése és segítségnyújtás.

Reális elképzelések kialakítása saját jövőjével kapcsolatban.

Elvárt teljesítmény:

Tartsa be a viselkedési normákat.

Tudjon beteget ápolni, vagy csecsemőt, kisgyereket gondozni segítséggel illetve irányítással.

Segítsen a lakásban, és a ház körül.

Tudjon képességeinek megfelelő mértékben (önállóan, irányítással, segítséggel) vásárolni, vásárlást megtervezni.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatás, évenként P.A.C. mérőeszközös mérés.

1. Témakör: Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők. Fejlesztendő kompetenciák: Kulturált szabadidő eltöltés.			Óraszám: 24
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Önkiszolgálás. Tisztálkodás, testápolás.	Eszközök és anyagok számbavétele (fürdőszobai berendezések rendeltetésszerű használata, megfelelő tisztálkodó szerek kiválasztási szempontjai /ár, minőség/, hajápolás, kéz- és lábápolás). Tevékenységek gyakorlása.	tisztálkodó szerek, testápolás, sminkelés, diszkrét külső, ápolt megjelenés, bőrtípus jellege, hajápolás, fodrász, fizura, zsíros haj, korpás haj, manikűr, pedikűr, az alkalmazott eszközök és eljárások megnevezése.	Egyszerű esetben legyen képes önmagát ellátni, legyen képes önálló feladatmegoldásra.
Öltözködés. A személyiségnek megfelelő öltözködési stílus kialakítása. Divatos és célszerű öltözködés. Saját ruhanemű gondozása, ruhajavítás.	Divatlapok, katalógusok nézegetése, „divatbemutató”, ruhadarabok felp próbálása, színek összeválogatása.	divatos, előnyös, előnytelen, évszaknak megfelelő öltözködés, harmonikus színösszeállítás.	Öltözete legyen célszerű és ízléses.
Baráti találkozó, randevú, közös program lebonyolítása. Öltözködés, viselkedés, pontos megérkezés és hazaindulás.	Beszélgetés, tervekészítés, szerepjáték, élménybeszámoló (program megszervezése: kivel, mikor, hol lesz a program? Mozi, sportolás, kirándulás, vendégség stb.)	műsorfüzet, kezdés, jegyár, hangoskodás, rendelés, fizetés,	Viselkedése ne legyen kirívó.

2. Témakör: Háztartás Fejlesztendő kompetenciák: Szervezőképesség.			Óraszám: 30.
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Személyes környezete gondozása. Tanterem, munkaterület, otthoni helyiségek. Tágabb környezet kímélése, gondozása: játszótér, parkoló, udvar, kert, erkélyláda stb. szép, tiszta környezet. Szemetelés elkerülése, szelektív hulladékgyűjtés, parkok megkímélése. Étkezési kultúra (terítés, tálalás). Alkalmi- és általános alkalmakra. Vendégvárás: Vendéglátás: lakásban – szabad téren (kertben, parkban), (lakás előkészítése, kínálás, italok, ételek megfelelő mennyiségben, nem túlzott mértékben). A vendégek szórakoztatása, a lakók figyelembe vétele. Vendégségbe menni. (öltözék, pontosság, figyelmesség, virág, kis ajándék a házigazdának, a látogatás tartama. Betegápolás. Teendők hirtelen rosszul esetén (hányás, ájulás, vérzés, epilepsziás roham) Gyógyszerek tárolása és használata.	rendrakás, takarítás Park takarítása, növényápolás, virágültetés, locsolás. A növények fejlődésének megfigyelése. Szelektív hulladékgyűjtés (hulladékkezelés pl. műanyag palackok zsugorítása, stb.). Terítés, különböző ünnepi- és általános alkalomra. Étkezés közbeni udvariassági gesztusok és kommunikáció. Vendéglista készítése: kit hívnál meg a születésnapodra, karácsonyra stb. Milyen programmal készülnél a vendégek szórakoztatására (zene, társasjáték, DVD, stb.)? Házigazda szerep, vendégszerep kipróbálása. Udvariasság gyakorlása. Hangoskodás kerülése. Szituációs gyakorlat. Cselekvéssorokat, melyek a betegápolásnál előfordulnak. A háztartásban szükséges gyógyszerek (lázcsillapító, görcsoldó, sebfertőtlenítő, kötszer, sebtapaszt), gyógyszerek adagolása, stb.)	tanulóhely, osztályterem, munkaterület, lakás, lakrész, park, virágok, növények, parkolóhely, tisztaság, hulladékgyűjtő, szelektív hulladékgyűjtés, figyelmesség, udvariasság Meghívó, udvariasság, csendháborítás, figyelmesség, Bejelentkezés, a meghívás elfogadása, lemondása indokkal, megbántás, lázcsillapítás, folyadékpótlás, nyugalom, ájulás, <i>görcs</i>, <i>roham</i>, elzárni, biztonságos tárolás, adagolás, pontosság, tárolási módok (hűtőben, szobahőmérsékleten, sötétben, stb.)	Közvetlen környezetének önálló rendben tartása. Legyen képes önmagát és másokat is kiszolgálni egyszerűbb esetekben. Ápoljon baráti kapcsolatokat. Ismerje az elemi segítségnyújtás módjait Tudja, hogy a gyógyszereket balesetmentes, biztonságos, az előírásnak megfelelő hőfokú helyen kell tárolni.

3. Témakör: <i>Vásárlás - Fogyasztóvédelem</i> Fejlesztendő kompetenciák:			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Vásárlás megtervezése. Szükséges árucikkek, mennyiségek (tároló kapacitás felmérése), rendelkezésre álló pénz összege (árak)	Mire van szükség a reggelihez? Romlandó – tartós élelmiszerek, szavatosság figyelembevétele. Mire van szükség a takarításnál? Feladat és szükséglet összehasonlítása, többcélú szerek, kiszerek, mennyi elég, melyik az olcsóbb megoldás, tárolás (veszélyes szerek élelmiszertől elkülönítve tárolandók!). Mi legyen a személyes tisztálkodáshoz? Mosdószerek, dezodor, hajsampon, borotvaszerek, sminkeléshez stb. (árak, márkák, egyéni érzékenység – allergia!-figyelembevétele).	Tartós – romlandó élelmiszer, hűtést igényel, romlandó, szárad, penész Tisztítószer, funkciók során felmerülő fogalmak, baleset megelőzés, veszélyes, maró anyag, Allergia, használati utasítások kifejezései, adagolással kapcsolatos fogalmak	Tervezze meg vásárlásait a szükséglet és az anyagi lehetőségek alapján. Használatbavétel előtt alaposan ismerkedjen meg a tisztítószerek balesetmentes és rendeltetésszerű használatával. A reklámok ne befolyásolják vásárlási szokásait és az ésszerűséget.
A vásárlás lebonyolítása, az árucikkek megvizsgálása áruk, minőségük, tartósságuk stb. alapján. Az árucikk blokkjának megőrzése, jótállási jegy, garancialevél, az áruk cseréje, ha szükséges.	Melyiket érdemesebb megvásárolni tartós fogyasztási cikkek esetén (katalógusokban lévő áruk összehasonlítása különböző szempontok alapján (pl. teljesítmény, fogyasztás, garanciális idő hossza, stb.)? Cipő, ruhanemű vásárlása szerepjáték, üzletek, bevásárlóközpontok meglátogatása, próba, kiválasztás, vásárlás.	Tartós fogyasztási cikk, szavatosság, garancia, szerviz, csere, próbafülke, próba, visszaváltás,	Vásárlásait tervezze meg körültekintően. Legyenek reális igényei.

4. Témakör: Piktogramok értelmezése Fejlesztendő kompetenciák: Ismeretek alkalmazása.			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Konyhai gépek és szórakoztató elektronikai eszközök kezelési útmutatóján található jelek értelmezése és alkalmazása irányítással. Tiltást (veszélyt) és tájékoztatást jelző ábrák felismerés, csoportosítása.	A felismert és értelmezett piktogramok kiválasztása, egyeztetése, csoportosítása. Tűzhelyen, mosógépen, vasalón, hajszárítón stb. található ábrák, feliratok értelmezése, az ismeretek alkalmazása (mosógép beállítása adott feladat elvégzéséhez, tűzhelyen a megfelelő hőfok, stb.).	Eddigi fogalmak, ritkábban használt egyedi piktogramok.	Segítséggel tudja értelmezni a piktogramokat.

Ének – Zene

Szakképzés 1/11. – 2/12.

Cél

- Gazdagítani az esztétikai érzéket, érzelemvilágot a zenei élmények segítségével.
- Befogadni a sokszínű zenei élményt, rendezvényeken aktívan szerepelni, részt venni örömteli közös éneklésben.

Feladat

- Az eddig elsajátított zenei ismeretek gyakorlati használata, továbbfejlesztése, bővítése.
- Zenei képességek fejlesztése: ritmikai biztonság, dinamikai alapok, adottságokhoz igazodó intonációs pontosság kialakítása.
- A hangszerek világában való tájékozódás, megszólaltatásuk módjai.

Elvárt teljesítmény

- Vegyen részt a közös éneklésben, daltanulásban, az iskolai rendezvények, ünnepségek zenei programjaiban.
- Tudjon képességeihez mértén minél több éneket, dalt elénekelni, eldúdolni, felismerni.
- Tudjon ritmushangszereket megszólaltatni.

- Ismerje fel hangzás alapján a leggyakoribb hangszereket.
- Hallgasson figyelemmel zenét.
- Legyenek kedvenc dalai, dallamai, zeneszerzői.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatás.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt óraszámok

Évfolyamok	1/11.	2/12.
Heti óraszám	1	1
Éves óraszám	37	37

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	1/11.	2/12.
1. Népdalok - Ünnepekörök dalai	19	8
2. Ritmus- és hallásfejlesztés	10	15
3. Zenehallgatás	8	14

Szakképzés 1/11.

Cél:

Szeretni és a gyakorlatban alkalmazni a megfelelő élethelyzetben a közös éneklést és zenélést.
Kulturáltan viselkedni zenehallgatás alatt.

Feladat:

Ének-zenei ismeretek fejlesztése (dalkincs bővítése, zeneművek megismerése).

Hallás és ritmusérzék fejlesztése.

Közös zenélés.

Elvárt teljesítmény:

Bővüljön tovább képességeihez mérten dalkincse.

Társítsa helyesen a dalokat az ünnepekhez.

Tudjon egyszerű ritmusokat visszaadni.

Alakuljon ki kultúrája a zenehallgatáshoz.

Ismerjen fel klasszikus zeneműveket jellemző részleteiről.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással.

Évfolyam: 1/11.

1. Témakör: Népdalok - Ünnepekörök dalai			Óraszám: 19
Fejlesztendő kompetencia: Felszabadult éneklés.			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Magyar dalok.	Dalok tanulása	Az adott dalban található ismeretlen szavak, szófordulatok.	Legyen együttműködő a daltanulásban.
Magyar táncok.	Kétlépéses csárdás, galopp táncolása.	csárdás, galopp,	Vegyen részt a táncban, utánozza a lépéseket.
Más népek dalai és táncai.	Daltanulás: ismerkedés más népek dalaival.	nép, ország, nemzet, nyelv, <i>cseh, szlovák, angol, francia, orosz, ír, német, lengyel.</i>	
Családi, egyházi, társadalmi ünnepek dalai.	Jeles ünnepekről dalok tanulása.	Karácsony, Újév, Húsvét, Pünkösd, Anyák napja, születésnap, névnap, évfordulók.	Tudjon a megfelelő ünnepen dalt előadni.
Nemzeti ünnepeink dalai.	Nemzeti ünnepeinkről megemlékezés, toborzók, Himnusz, Szózat éneklése.	Március 15. Petőfi Sándor, Kossuth Lajos, nemzeti színű szalag, kokárda, Magyarság, ünnep, Himnusz, Szózat. <i>Történelmi eseményekkel kapcsolatos fogalmak.</i>	Ismerje fel és énekelje a Himnuszt és a Szózatot. Érezze az ünnep jelentőségét.

2. Témakör: <i>Ritmus- és hallásfejlesztés</i> Fejlesztendő kompetencia: Utánzás.			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. Tempóérezkeltető gyakorlatok. Hang- és hallásfejlesztés. Ritmushangszerek használata. Táncok.	A szép éneklés gyakorlása a dinamikai változások figyelembevételével. Szöveg, dallam, ritmus egységének érzékeltetése. Hangmagasság differenciálása. Ritmushangszerek megszólaltatása, megnevezése. Egyszerű táncok előadása, ének, lépés ritmusának összehangolása.	Halkan, erősen, közép erősen, nagyon erősen. Szöveg, dallam, ritmus hangszín, hangerő, <i>skálázás</i> . Cintányér, dobok, triangulum, csörgődob. Maracas, agogo, bongó. érintés, bújás, bot, kendő körtánc, pörgés, forgás, kifordulás, guggolás	Tudja a dalokat pontos ritmusban, helyes dallammal, érthető szöveggel énekelni. Vegye észre a dalokban a hangmagasságbeli különbségeket. Ismerje és használja a ritmushangszereket. Vegyen részt a közös táncban, érezze a ritmust.

3. Témakör: <i>Zenehallgatás</i> Fejlesztendő kompetencia: Koncentrált figyelem.			Óraszám: 8
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Népdal. Műdal. Tánczene hallgatása más-más feldolgozásban. Dallamok, feldolgozások, komolyzenei részletek meghallgatása.	Népdalok hallgatása, csokorba gyűjtése. (dalok felismerése dallamuk alapján) Műdal hallgatása. (ismert előadó hangjának felismerése, kedvenc dalok megtanulása, együtténeklés az előadóval) Táncdal hallgatása. Dallamok meghallgatása, feldolgozások összehasonlítása.	Dalban szereplő népies kifejezések magyarázata. <i>A dalban szereplő ismeretlen szavak, szófordulatok.</i> táncdal, tánczenekar, szólóének dallam, <i>feldolgozás</i> , részlet	Hallgasson figyelmesen zenét.

Szakképzés 2/12.**Cél:**

Szeretni és a gyakorlatban alkalmazni a megfelelő élethelyzetben a közös éneklést és zenélést.
 Kulturáltan viselkedni zenehallgatás alatt.
 Képessé tenni a klasszikus zene befogadására.

Feladat:

Ének-zenei ismeretek fejlesztése (dalkincs bővítése, zeneművek megismerése).
 Hallás és ritmusérzék fejlesztése.
 Táncstudás fejlesztése.
 Közös zenélés.

Elvárt teljesítmény:

Legyen képességeihez mérten bő a dalkincse.
 Társítsa helyesen a dalokat az ünnepekhez.
 Tudjon egyszerű ritmusokat visszatapsolni.
 Alakuljon ki kultúrája a zenehallgatáshoz.
 Ismerje fel a hangszereket, jellemző részleteiről a klasszikus zeneműveket.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással.

1. Témakör: <i>Népdalok - Ünnepekörök dalai</i>			Óraszám: 8
Fejlesztendő kompetencia: Biztos szövegtudás, bátor éneklés.			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Magyar dalok.	Dalok tanulása.	A dalban található ismeretlen szavak, szófordulatok.	Legyen együttműködő a daltanulásban.
Más népek dalai.	Daltanulás.	nép, ország, nemzet, nyelv, <i>cseh, angol, francia, orosz, ír, német, lengyel</i>	
Családi, egyházi, társadalmi ünnepek dalai.	Jeles ünnepekről dalok megtanulása.	Karácsony, Újév, Húsvét, Pünkösd, Anyák napja, születésnap, névnap, évfordulók	Tudjon a megfelelő ünnepen dalt előadni.

Nemzeti ünnepek dalai. Részletek nemzeti operákból (pl. Bánk bán, Hunyadi László stb.)	Nemzeti ünnepekről megemlékezés, Opera részlet, ária, kórusrészlet megtekintése felvételről, a művek története, történelmi háttére.	megzenésített költemény, opera részlet, jelmez, díszlet, szereplő,	

2. Témakör: Rítmus-és hallásfejlesztés Fejlesztendő kompetencia: Dinamizmus.			Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Ritmikai és dinamikai gyakorlatok.	Rítmus alapján dal felismerése.		Tudjon képességeihez mérten pontosan, szépen énekelni.
Tempóérzékeltető gyakorlatok.	Dallam és tempó követése.	halk, lágy, zümmögő, hangos, élénken, lassan, gyorsan	Tudjon dallamosan, helyes ritmusban énekelni.
Ritmushangszerek használata.	Ritmushangszerek megszólaltatása, megkülönböztetése.	cintányér, dobok, triangulum, maracas, agogo, bongó	Kísérje az ismert dalok dallamát ritmushangszerrel.
Hang-és hallásfejlesztés.	Dalok összekapcsolása dal, szöveg, zene, ritmus szerint.		Tudjon pontosan, szépen átélten, kifejezően énekelni.
Táncok eltérő zenére.	Diszkó tánc, régi korok táncai pl. keringő, csárdás stb.		Vegyen részt a táncban, utánozza a lépéseket.

3. Témakör: Zenehallgatás Fejlesztendő kompetencia: Zene és képzelet összekapcsolása.			Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Közismert komolyzenei részletek meghallgatása. (pl. Egy kiállítás képei. Örömda. Passió. Péter és a farkas stb.)	A zene hatásának megbeszélése, Te mire gondoltál? Miről szól ez a zenedarab? (szomorú, vidám? ünnepélyes?) Milyen hangszereket hallasz? Hány zenész muzsikál szerinted?	énekes, énekszólam, hangszerkíséret vonósnégyes, karmester, szimfónia, hangszerek nevei, zeneszerzők, előadók, szólamok	Ismerje fel a már tanult dallamokat.

Tánczene hallgatása Dallamok, dallamrészletek felismerése	Tánczene hallgatása különböző feldolgozásban. Dalok, dallamok hallgatása.	ritmus, tánc, hangzás, szólóének, magasabb, mélyebb <i>dallamjárás</i>	Ismerje fel a különböző feldolgozásokban az azonosságot.
Zenés darabok megismerése (Macskák, A padlás, István a király, János vitéz stb.)	A darabok megtekintése, történetének megismerése, szereplők, jellemző dallamok a műből. Dalrészletek és darabok, ill. szereplők csoportosítása.	A darabok témájával kapcsolatos fogalmak és megnevezések.	Ismerje fel a dallamrészleteket.

Tánc- dráma Szakképzés 1/11.- 2/12.

Cél

- Kibontakoztatni komplex zenei, mozgásos, dramatikus eszközökkel az emocionális és kognitív funkciókat.
- Elősegíteni az önkifejezést, a pozitív önértékelést, sikerélményt nyújtó szereplésekkel.

Feladat

- Észlelés, figyelem, gondolkodás fejlesztése.
- Általános mozgásállapot, és zenei képességek fejlesztése.
- Tantárgy specifikus ismeretek bővítése.
- A különböző élethelyzeteket reprodukáló dramatikus képességek fejlesztése.

Elvárt teljesítmény

- Fejlődjön mozgáskultúrája és váljon harmonikusabbá személyisége.
- Alakuljon ki közösségi érzése, felelőssége a csoportért, a produkcióért.
- Szerezzen ismereteket és élje át képességeihez mértén, a hazai és az európai kultúra múltját, jelenét.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés. Tanév végén érdemjeggyel. P.A.C. mérőeszközzel.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt óraszámok

Évfolyamok	1/11.	2/12.
Heti óraszám	1	1
Éves óraszám	37	37

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	1/11.	2/12.
1. Szituációs gyakorlatok	15	12
2. Drámajáték	13	16
3. Tánc	9	9

Szakképzés 1/11.

Cél:

Emocionális és kognitív funkciókat kibontakoztatni komplex zenei, mozgásos, dramatikus eszközökkel.
Elősegíteni az önkifejezést, a pozitív önértékelést, sikerélményt nyújtó szereplések által.

Feladat:

Általános mozgásállapot, zenei képességek fejlesztése.
Tantárgy specifikus ismeretek bővítése.
A különböző élethelyzeteket reprodukáló dramatikus képességek fejlesztése.

Elvárt teljesítmény:

Tudjon eligazodni valós helyzetekben szituációs gyakorlatok, minták alapján.

Ügyeljen mozgására.

Vegye észre és értékelje, ami szép és esztétikus.

Épüljenek kapcsolatai, fejlődjön önismerete.

Vegyen részt önként csoportos produkcióban, legyen képes az együttműködésre, szabályok betartására.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés. Tanév végén érdemjeggyel. Évente P.A.C. mérőeszközzel.

1. Témakör: <i>Szituációs gyakorlatok</i>			Óraszám: 15
Fejlesztendő kompetencia: Vélemény kialakítása, megfogalmazása és vállalása.			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Szituációs játékok	Szituációk eljátszása: - Iskola - Munkahely - Szórakozás.	Helyiségek nevei, tárgyak a munkahelyen és a lakásban <i>A szórakozóhelyekhez kapcsolódó fogalmak.</i>	Eligazodás és megfelelő viselkedés a különböző helyzetekben.
Beszédkésztség fejlesztő gyakorlatok	Találkozás, bemutatkozás, köszönés gyakorlása. Telefonálás. Segítség, információ kérése idegentől.	Név Napszaknak megfelelő köszönések. Érdeklődés a másik ember iránt: „Hogy vagy?” „Mit csinálsz?” <i>Ritkábban előforduló fordulatok:</i> <i>pl. „Adjon Isten!”</i> Tudna nekem segíteni a felszállásnál? Meg tudná mondani melyik megállóban kell leszállnom a ... utcához? Stb.	Tudjon magáról alapvető információkat közölni, számára fontos információt (eligazítást) kérni. (Idegeneknek mit mondhat el és mit nem).
Helyes testtartás (Alexander – módszer)	A helyes testtartás mindennapi élethelyzetekben. A gerincpihentető gyakorlat elsajátítása	jobbra – balra, középre, oldalt, kívül – belül.	A gyakorlatok segítségével történő elvégzése.
Ünnepeink	Készülődés az ünnepekre. (közösségi és személyes átélés, aktív részvétel)	névnap, születésnap, virág, torta, ajándék, ünnepi asztal, ünnepi öltözet.	Értse meg az ünnepek személyes jellegét.

Mozi látogatás Színházlátogatás Múzeumlátogatás	A tananyaghoz kapcsolódó előadás, film, videó megtekintése, a látottak megbeszélése, esetleg egy-egy részlet többszöri megtekintése (videó, DVD) értelmezése, vita, egyéni vélemény megfogalmazása.	A látottakkal kapcsolatban felmerülő fogalmak. A látottak közös értelmezése.	Tudjon elmerülni az események szemlélésében.

2. Témakör: <i>Drámajáték</i> Fejlesztendő kompetencia: Szerep átlélése.			Óraszám: 13
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Ünnepkörhöz, ill. iskolai (kulturális versenyen, osztálykeretben) rendezvényen bemutatott „produkció” (népszokások, szertartásjátékok megismerése, eljátszása).	Darab keresése, előadása. (Betlehemezés, Farsangi népszokások, Busójárás Passió játék, Húsvéti, Pünkösdi népszokások, a regölés megismerése) Felvétel készítése a produkcióról, a látottak megbírálása, értékelése.	Az ünnep lényegét érintő fogalmak. <i>Népies kifejezések köznyelvi értelmezés, párválasztás, jókívánság, regölés</i>	Érezze a hétköznapi és az ünnepek váltakozását. Vegyen aktívan részt produkció elkészítésében, a számára megfelelő területen.
Tananyaghoz kapcsolódó, ill. szabadon választott előadás létrehozása.	A darab kiválasztása, megbeszélése, szereplőválogatás, jelmez, díszlet megtervezése. Az előadás bemutatása, filmfelvétele, a látottak megbeszélése, a teljesítmények értékelése (kritika megfogalmazása).	A munka közben felmerülő fogalmak, megnevezések.	Aktív hozzájárulás a közös teljesítményhez.

3. Témakör: <i>Tánc</i> Fejlesztendő kompetencia: Mozdás ritmusra.			Óraszám: 9
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Tánc és improvizáció zenére.	Zenés, táncos előadások meghallgatása: Koreográfiák megtanulása, egyéni és csoportos előadása. Ütő együttes alakítása, közös zenélés.	lendület, pihenés, lassú - gyors, fönt – lent, ugrik – megáll	Tanulja meg a táncokat, és tudja előadni. Önálló mozgásokat, táncot adjon elő zenére.
Aerobik, „hastánc”, társas tánc, koreográfia szabadon választott zenére.	Csípő – láb gyakorlatok megtanulása. Jelmez megtervezése, előkészítése, megfelelő kiválasztása.	fordít, emel, hajlít, nyújt, rúg jelmez, kifejező, ízléses, célszerű	Koncentráljon a zenére. Hajtsa végre a gyakorlatokat.

Szakképzés 2/12.

Cél:

Emocionális és kognitív funkciókat kibontakoztatni komplex zenei, mozgásos, dramatikus eszközökkel.
Elősegíteni az önkifejezést, a pozitív önértékelést, sikerélményt nyújtó szereplések által.

Feladat:

Általános mozgásállapot, és zenei képességek fejlesztése.
Tantárgy specifikus ismeretek bővítése.
A különböző élethelyzeteket reprodukáló dramatikus képességek fejlesztése.

Elvárt teljesítmény:

Tudjon eligazodni valós helyzetekben szituációs gyakorlatok, minták alapján.
Ügyeljen mozgására.
Vegye észre és értékelje, ami szép és esztétikus.
Épüljenek kapcsolatai, fejlődjön önismerete.
Vegyen részt önként csoportos produkcióban, legyen képes az együttműködésre, a szabályok betartására.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés. Tanév végén érdemjeggyel. Évente P.A.C. mérőeszközzel.

1. Témakör: Szituációs gyakorlatok Fejlesztendő kompetencia: Érzéseit tudja közölni és megmutatni is.			Óraszám: 12
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Szituációs játékok (konfliktusok megoldására, ismerkedésre, érzelmek kezelésére, agresszió leküzdésére).	A szituációk eljátszása: - családban, - iskolában, - munkahelyen - barátság kialakulása, megszűnése, ennek kezelése.	hűség, bizalom, segítség, szeretet, házimunka, munkaidő, dolgozni, <i>pontosság, megbízhatóság, kitartás</i>	Tudja, hogy mit jelent a barátság. Tudja, hogy milyen íratlan szabályok érvényesülnek a családban. Tudja, hogy hogyan kell viselkedni a munkahelyen.
Beszédkésztség-fejlesztő gyakorlatok	Párbeszédhelyzetek a hétköznapi életből. Képek alapján, olvasott történetek befejezése saját elképzelés szerint.	A párbeszédhelyzetekben felbukkanó új szavak.	Találja fel magát hétköznapi helyzetekben.
Helyes testtartás (Alexander-módszer)	Az eddig tanultak alkalmazása.	Új szinonimák a mozgásra: lépés – csoszogás, járás – ballagás,	Szabaduljon meg a feszültségtől. Pozitív élményeket éljen át mozgás közben.
Mozi látogatás Színházlátogatás Múzeumlátogatás	A tananyaghoz kapcsolódó előadás, film, megtekintése, a látottak megbeszélése, esetleg egy-egy részlet többszöri megtekintése (videó, DVD) értelmezése, vita, egyéni vélemény megfogalmazása.	A látottakkal kapcsolatban felmerülő fogalmak. A látottak közös értelmezése.	Tudjon elmerülni az események szemlélésében.

2. Témakör: <i>Drámajáték</i> Fejlesztendő kompetencia: Sikerorientáltság.			Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Tananyaghoz kapcsolódó, ill. szabadon választott előadás létrehozása.	A darab kiválasztása, megbeszélése, szereplőválogatás, jelmez, díszlet megtervezése. Az előadás bemutatása, DVD felvétele, a látottak megbeszélése, a teljesítmények értékelése (kritika megfogalmazása).	A munka közben felmerülő fogalmak, megnevezések.	Aktív hozzájárulás a közös teljesítményhez.

3. Témakör: <i>Tánc</i> Fejlesztendő kompetencia: Összhang a csoport tagjaival.			Óraszám: 9
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Tánc és improvizáció zenére.	Koreográfiák megtanulása, egyéni és csoportos előadása. Ütő együttes alakítása, közös zenélés.	lendület, pihenés, lassú -gyors, fönt – lent, ugrik – megáll	Tanulja meg a táncokat, és tudja előadni. Adjon elő önálló mozgásokat, táncot zenére.
Aerobik. Hastánc.	Csípő – láb gyakorlatok megtanulása. Tanult gyakorlatok végzése hosszabb ideig, egyre kevesebb hibával.	fordít, emel, hajlít, nyújt, rúg	Koncentráljon a zenére. Hajtsa végre a gyakorlatokat.

Testnevelés Szakképzés 1/11 -2/12.

Cél

- Kialakítani a rendszeres mozgást, testedzést, és az egészséges életmód iránti igényt.
- Biztosítani az egészséges testi fejlődést.
- Kialakítani jártasságait, képességeit, a későbbi rendszeres mozgásos cselekvési biztonságát, fejleszteni azon ismereteit, melyek fizikai aktivitását megalapozzák.

Feladat

- A fizikai képességek, testi adottságok, állóképesség és a mozgásharmonizáció fejlesztése.
- A kialakított és begyakorolt mozgáselemek rögzítése.

Elvárt teljesítmény

- Végezzen irányítással összetett utánzó gyakorlatokat, törekedjen az ütemtartásra.
- Próbálkozzon mind hosszabb labdavezetéssel.
- Tudjon alsó és felső dobással célba dobni.
- Végezze mind hosszabb időtartamban az izomerősítő gyakorlatokat.
- Ismerje az általa használt tornaszerek nevét, azok balesetmentes használatát.
- Kapcsolódjon be aktívan a versenyjátékokba, tudjon csapatához alkalmazkodni.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés és szóbeli értékelés a versenyezésekben, sportjátékokban, a szocializáció terén a küzdés, kitartás képességének kialakulásában. Félévkor szóbeli tájékoztatás.

Év végén minősítés osztályzattal, kiegészítve részletes írásbeli tájékoztatással.

Évenként P.A.C. felmérés.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt óraszámok

Évfolyamok	1/11.	2/12.
Heti óraszám	2	2
Éves óraszám	74	74

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	1/11.	2/12.
1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	14	14
2. Gimnasztikai gyakorlatok	14	14
3. Képességfejlesztő gyakorlatok, játékos feladatok	16	16
4. Labdás gyakorlatok	14	14
5. Sportjátékok elemei	16	16

Szakképzés 1/11.

Cél:

Kialakítani a rendszeres mozgást, testedzést, az egészséges életmód iránti igényt.
Biztosítani az egészséges testi fejlődést.

Feladat:

Egyszerű mozgássorok reprodukálása.
Ügyesség, bátorság, akarat fejlesztése.
Fizikai képességek, testi adottságok fejlesztése.
Sportjátékokhoz szükséges tájékozódási képesség, téri orientáció fejlesztése.
Lateralitás rögzítése.
Tornaszerek egyre önállóbb, adekvát használatának fejlesztése.

Elvárt teljesítmény:

Végezzen utánzó gyakorlatokat irányítással.
Tudjon a térben tájékozódni saját testéhez képest.
Próbálkozzon minél hosszabb idejű labdavezetéssel.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatás, évente P.A.C. mérőeszközös mérés.
Az értékelésnél a saját magához mért fejlődésváltozásokat kell alapul venni.

1. Témakör: Rendgyakorlatok			Óraszám: 14
Fejlesztendő kompetencia: Irányok biztos ismerete.			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Sorakozás	Önállóan: sorakozás magasság szerint, járás lábujjhegyen sorban.	jobb, bal	Tudjon önállóan magasság szerint sorba állni, ismerje az irányokat.
Testfordulatok	Elindulás megállás jobbra-balra, fordulatok vezényszóra, ütemtartás,		
Menetelés	Irányítással: menetelés kétsoros, háromsoros oszlopban.		

2. Témakör: Gimnasztikai gyakorlatok			Óraszám: 14
Fejlesztendő kompetencia: Bemelegítés végzése önállóan.			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Kézi szer- és szabadgyakorlatok	Szalag, babzsák gyakorlat négy ütemre,	Kézi szerek és tevékenységek megnevezése.	Az eszközök, kézi szerek rendeltetésszerű használata, utasítások megértése.
Mozgáselemek összekapcsolása	helybennfutás magas térdemeléssel, terpeszállás törzshajlítás bokaérintés, súlyzó- és labdagyakorlat.		

3. Témakör: Képességfejlesztő gyakorlat játékos feladatok Fejlesztendő kompetencia: Izomerő.			Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Függeszkedés Távolugrás Magasugrás Súlypontemelkedés Gurulóátfordulás Álló rajt	Bordásfalgyakorlatok, egy lábról elrugaskodás, megkötés nélkül és átlépő technikával, bukfenc előre-hátra versenyfutás.	közel, távol sorozat perc, másodperc, állórajt	Szóbeli utasítások megértése.
4. Témakör: Labdás gyakorlatok Fejlesztendő kompetencia: Pontos célzás.			Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Kislabda dobás célba Labdadobás, elkapás-átadás Labdavezetés	Álló helyzetből célba dobás, egykezes, kétkezes mellő átadás, Labdavezetés váltott kézzel járás közben, akadályok kerülgetésével, szlalompályán.	váltott kéz, <i>szlalom</i>	Szabályok megértése, szabályok betartása.
5. Témakör: Sportjátékok elemei Fejlesztendő kompetencia: Szabálykövetés.			Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Kosárlabda Labdarúgás Pingpong Tollaslabda	Alapállás, elindulás, megállás, labdavezetés, kosárra dobás, ziccer védekezés, kapura lövés, átütés, szerválás, háló fölött ütögetés.	Kosárpalánk, <i>ziccer</i> , kapu, gól, les, szöglet, bedobás, szabadrúgás, <i>szerva</i> , adogatás	A sportjátékok elemi szabályainak betartása.

Szakképzés 2/12.

Cél:

Kialakítani a rendszeres mozgás, testedzés, és az egészséges életmód iránti igényt.
Biztosítani az egészséges testi fejlődést.

Feladat:

Egyszerű mozgássorok reprodukálása.
Ügyesség, bátorság, akarat fejlesztése.
Fizikai képességek, testi adottságok fejlesztése.
Sportjátékokhoz szükséges tájékozódási képesség, téri orientáció fejlesztése.
Lateralitás rögzítése.
Tornaszerek egyre önállóbb, adekvát használatának fejlesztése.

Elvárt teljesítmény:

Végezzen utánozó gyakorlatokat irányítással.
Tudjon a térben tájékozódni saját testéhez képest.
Próbálkozzon minél hosszabb idejű labdavezetéssel.
Élje át a sikert őszinte örömmel.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szóveges tájékoztatás, évente P.A.C. mérőeszközös mérés. Az értékelésnél a saját magához mért fejlődésváltozásokat kell alapul venni.

1. Témakör: <i>Rendgyakorlatok, téri tájékozódás</i> Fejlesztendő kompetencia: Biztos tájékozódás.			Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Sorakozás	Tornasorba nagyság szerint.		Önfegyelem, térbeli tájékozódás, kéz láb helyes koordinációja.
Alapállás	alapállás, pihenj, állj!	jobb, bal	
Járások. Testfordulatok	helyben járással jobbra, balra, három, négyes oszlopban, hosszú, rövid léptek,	oszlop hosszú, rövid <i>akadályfutás</i>	

Futások	Futás akadályokon át, szerek felett, futás párokban, átfutás kötél alatt,		
Szökdelések	Szökdelések egy-egy váltott, páros lábon, helyben.		

2. Témakör: <i>Gimnasztikai gyakorlatok</i> Fejlesztendő kompetencia: Összhang.			Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Kéziszer-gyakorlatok	1-2-4-ütemű, utánzással végrehajtható gyakorlatok.	ütemek	Megfelelő eszközhasználat.
Szer nélküli gyakorlatok	A legjellegzetesebb testhelyzetek elsajátítása.		

3. Témakör: <i>Képességfejlesztő gyakorlatok, játékos feladatok</i> Fejlesztendő kompetencia: Balesetvédelem.			Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Szökdelések	Vonal közé érkező, helyben továbbhaladva, taps ritmusát követve,	tevékenységek megnevezése	Érezze a ritmust.
Ugrások	helyből ugrás, távolugrás, magasugrás, átbújás, kerülés,	közel-távol alacsony-magas	A feladatot értése meg, és tartása be.
Futás, kúszások, mászások	átfutás lehelyezett tárgyak felett (bot) futás irányváltoztatásokkal.	gyors-hosszú	

4. Témakör: <i>Labdás gyakorlatok</i> Fejlesztendő kompetencia: Ügyesség.			Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Labdavezetés	Jobb-bal kézzel helyben és továbbhaladással labdavezetés.	mellső átadás	Ismerje a térbeli viszonyokat.
Átadás	Labda átadás és görgetés társnak és vissza, kétkezes mellső átadó, egy kézzel test körül felemelt lábak alatt.		Tanulmányozza, és ismerje a labda viselkedését.
Görgetés			
Gurítás	Labda gurítás társhoz és vissza saját eldobott labda elfogása utána futással.		

5. Témakör: <i>Sportjátékok elemei</i> Fejlesztendő kompetencia: Versenyszellem.			Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Labdarúgás	Labdavezetés lábbal, kapura lövés, rúgás falra, visszapattanó labda megállítása.	kapu, gól,	Sajátítása el az alapvető sportjátékok elemeit.
Kosárlabda	Kosárra dobás, álló helyzetből, földobott labda elkapása, védekezés-támadás.	kosárpalánk,	
Pingpong	Adogatás-szerva, a pingponglabda és a tollaslabda levegőben tartása ütögetéssel.	szerva	

KERETTANTERV

„Önálló életkezdésre felkészítés” szakmai tantárgyi program

TARTALOM

Szakmai gyakorlati program

Háztartástan-életvitel

Mézeskalács-sütő

Habilitációs célú munkavégzés

Anyanyelv és kommunikáció

Kommunikáció

Társadalmi környezet

Számolás-mérés

Társadalmi ismeretek és gyakorlatok

Osztályfőnöki óra

Informatika

Információs eszközök használata

Művészetek

Ábrázolás - alakítás

Ének – zene

Tánc - dráma

Testi nevelés

Testnevelés

Készségfejlesztő speciális szakiskolai óraterv			
		Szakképesítés megszerzésére felkészítő szakasz	
		Önálló életkezdésre felkészítés	
Fejlesztési terület	Tantárgy	1/11.	2/12.
Szakmai gyakorlati program	Háztartástan-életvitel	8	8
	Mézeskalács-sütő	8	8
	Habilitációs célú munkavégzés	4	4
Anyanyelv és kommunikáció	Kommunikáció	1	1
Társadalmi környezet	Számolás - mérés	1	1
	Társadalmi ismeretek és gyakorlatok	1	1
	Osztályfőnöki óra	1	1
Informatika	Információs eszközök használata	1	1
Művészetek	Ábrázolás-alakítás	2	2
	Ének-zene	1	1
	Tánc-dráma	1	1
Testi nevelés	Testnevelés	2	2
Kötelező óraszám összesen 52§(3)		31	31

Háztartástan – életvitel

Évfolyam: Szakképzés 1/11 – 2/12.

Cél

- Növelni a munkavégző és szociális képességek gyakorlásával a fiatalok esélyegyenlőségét a társadalmi élet minden területén.

Feladat

- Képességei függvényében a háztartási munkák minél önállóbb ellátása.

Elvárt teljesítmény

- Legyen önálló képességeihez mérten az életviteli és háztartási tevékenységekben.
- Tartsa rendbe folyamatosan saját lakó és munkakörnyezetét.
- Tudjon házi, ház körüli munkákat elvégezni.
- Tudjon vásárolni.
- Készítsen el egyszerű ételeket.
- Végezze balesetmentesen feladatait.

Értékelés: Szóbeli feleletben számol be elméleti tudásáról egy-egy nagyobb egység, témakör befejezésekor.

Elvárt a munka során leggyakrabban alkalmazott nyersanyagok, szóbeli összefoglalása, szakszerű megnevezése

Szakmai ismeretknél elvárt az alapfogalmak egyszerű, tömör megfogalmazása.

Külön értékelni kell az önálló gondolkodást, kezdeményezést a tanult ismeretek gyakorlati alkalmazására.

A gyakorlati munka értékelési alapja az elkészített konkrét feladatok (vásárlás, terítés, főzés, vasalás, mosás, takarítási feladat stb.) minősége, a kivitelezés színvonala.

Önállóan értékelendő egy-egy konkrét részfolyamat. Egyes munkafázis, hiányosságai, hibái esetén szóbeli és gyakorlati korrigálás történik.

A folyamatos szóbeli értékelés tartalmazza a gyakorlati munka megítélését. Az elismerés, a folyamatos dicséret hangoztatása ösztönzőleg hat.

Amennyiben a megadott feladatnál többet végez, ezt feltétlenül értékelni kell.

A szakmát eredményesen elsajátító tanuló számára ajánlott részvétele (saját kategóriájában) versenyeken, kiállításokon.

Vizsga

A tanulmányi idő vizsgával zárul.

Tudásáról szóbeli vizsgán ad számot bizottság előtt, az elvárt teljesítmény címen feljebb felsorolt témák közül néhányról, amit a vizsga során húz ki.

Gyakorlati vizsgán be kell mutatni egy tevékenységet, amelyet ő szeret végezni legjobban a munkák közül, egy elkezdett tevékenységet pedig folytat, bemutatva szakmai ismereteit (pl.: takarítás során a porszívózást elvégzi az eszköz szakszerű használatával, porzsák cserével, megteríti adott alkalomra, adott személy részére, stb.).

A képzésről kiadott bizonyítvány

A Készségfejlesztő Speciális Szakiskola befejezésekor a Bizonyítvány mellé a tanuló Vizsga Bizonyítványt kap.

A Vizsga Bizonyítvány elemei

- a tanuló azonosító adatai,
- a képző intézmény azonosító adatai, illetve az a tény, hogy a tanuló ismereteit a készségfejlesztő speciális szakiskolában szerezte,
- a képzési szakterület, a képzési idő és a képzés engedélyezésének száma.

A Vizsga Bizonyítvány minősítése

- kiválóan megfelelt
- jól megfelelt
- megfelelt
- a képzésben részt vett.

A háztartástan-életvitel szakmai tantárgyi program oktatásának tárgyi feltételei:

A létszámnak megfelelően felszerelt világos, jól szellőztethető, tankonyha szükséges, a megfelelő kényelmes székekkel, munkasztalokkal felszerelve.

Eszközigény:

- konyhaszekrény felszerelve főző- és tálalóedényekkel, evő- és tálalóeszközökkel, fűszerekkel
- tűzhely sütővel, mikrohullámú sütő, szagelszívó
- hűtőszekrény fagyasztóval
- kéttálcás mosogató, mosogatógép
- takarítóeszközök, porszívó
- mosdótál, automata mosógép, ruháskosár, ruhaszáritó,
- vasalódeszka, villanyvasaló
- varróeszközök
- kerti szerszámok

Szemléltető eszközök

- A tevékenységekkel kapcsolatos fotók, albumok.
- A tananyagban szereplő tevékenységekkel kapcsolatos munkák az alkotás fázisainak bemutatására (pl. varrással kapcsolatos munkafázisok)
- Szakkönyvek, tankönyvek, szaklapok
- Fényképezőgép, filmfelvevő, fotók

Audiovizuális eszközök

- Magnetofon vagy CD-lejátszó, CD (pl.: "Relaxációs zene")
- Diavetítő, diafilmek
- DVD lejátszó, DVD

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt óraszámok

Évfolyam	1/11.	2/12.
Heti óraszám	8	8
Éves óraszám	296	296

A tantárgy feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	1/11.	2/12.
1. Konyhatechnika	128	128
2. Takarítás	40	40
3. Mosás	16	16
4. Vasalás	16	16
5. Varrás	64	64
6. Virágápolás	16	16
7. Lakáskultúra	16	16

Évfolyam: Szakképzés 1/11.

Cél:

Elérni, hogy balesetmentesen végezze munkáit, feladatait, a szabályokat tartsa be.

Jártasságot kialakítani saját maga és környezete tisztán tartásában (konyhai, takarítási és gondozási feladatok).

A kulturált viselkedési formákat ismerni.

Biztosítani az önállóság növekedését és az ismeretek bővülését.

Feladatok:

Háztartási berendezések, eszközök mindennapi használatának biztosítása.
 Gyakorlás biztosítása a leggyakrabban használt anyagok felhasználására, tárolására vonatkozóan.
 Takarítási, mosási, vasalási, varrási, virágápolási, bevásárlási, konyhai feladatok gyakoroltatása.
 Balesetvédelem.
 Higiéniai teendők betartatása feladatvégzés során.

Elvárt teljesítmény:

Tudjon házi, ház körüli munkákat elvégezni.
 Tudjon vásárolni.
 Készítsen el egyszerű ételeket.
 Végezze balesetmentesen feladatait.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatás, évente P.A.C. mérőeszközös mérés.

1. Témakör: Konyhatechnika			Óraszám: 128
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Konyhai eszközök kiválasztása, megnevezése Konyhai munkák: főzés, sütés, étkezés, mosogatás, rendrakás Egyszerű ételek: szendvics, tea, lágy tojás készítése, szeletelés, kenés Vásárlás Étkezés: reggeli, ebéd, vacsora Terítés: hétköznapi, ünnepi, vendégvárás	Az eszközök csoportosítása. Tevékenységek gyakorlása A megismert tevékenység gyakorlása, alkalmazása, minél nagyobb önállósággal végezze a feladatot. A vásárlásnál az élelmiszerek megnevezése. Aktuális étkezési gyakorlat, a tanuló által kiválasztott egyszerű étel elkészítése. Hétköznapi és alkalmi terítés gyakorlása.	evőeszköz, étkészlet, lábas, fazék megkülönböztetése szendvics díszítése alkalomszerűen, eddig használt fogalmak és azok bővítése, vendégvárás, étkezés, alapvető fogalmaival	Tudja kiválasztani a megfelelő konyhai eszközöket és gépeket. Terítsen, mosogasson, rakjon rendet önállóan.

2. Témakör: <i>Takarítás</i>			Óraszám: 40
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
A takarítás rendszere, a mindennapi hetenkénti egyszerű takarítási teendők. Nagytakarítás: a konyha, szobák, WC, fürdőszoba, az egész lakás takarítása. Nagytakarítás, részmozzanatok begyakoroltatása, megfelelő sorrend betartása. Takarítógépek (kölcsonzés).	A napi takarítási teendők elvégzése a tankonyhában, osztályteremben, illetve az otthoni lakás tisztán tartása. A nagytakarítás folyamatának önálló elvégzése, annak irányítással történő összekapcsolása a nagytakarításban.	takarító eszközök és takarító szerek higiénés elvárások. kölcsonzés	Legyen tájékozott a napi, heti és nagytakarításban. Legyen igénye a tisztaságra és a rendre. Tudja a takarítószerek helyes használatát és adagolásukat.
Konyhai gépek és eszközök takarítása.	Mosogatógép helyes használata.	robotgép, mikrohullámú sütő, mosogatógép	Ismerje a háztartási gépek tisztán tartását és balesetvédelmi szabályait.
Szelektív hulladékgyűjtés.	Hulladékok elkülönítése.	szelektálás	Tudja elkülöníteni a különböző hulladékokat.

3. Témakör: <i>Mosás</i>			Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Mosás, a mosás eszközei. Mosószerek fajtái alkalmazásának szempontjai, adagolás. Kézi mosás, gépi mosás. Teregetés, szárítás mosóprogramok beállítása. Balesetvédelem gépi és kézi mosás esetén.	Mosógépek fajtáival ismerkedés. Mosószerek választékának áttekintése. (a választás szempontjai: ára, milyen célra kívánom használni? –folttisztító hatás, színes textil, alapanyag fajtái, stb.-) Az ismeretek alapján a mosás, teregetés önálló elvégzése felügyelet mellett. Látogatás, műszaki cikkek szaküzletében.	mosógépek, centrifugák, elektromos szárítógépek, <i>energiatakarékos</i> mosógépek. víz hőfoka, áztatás, előmosás, mosás, öblítés.	Tudja felsorolni a mosás eszközeit. Tudja csoportosítani a mosnivalót és a szükséges mosószert. Ismerje a mosószerek adagolását, öblítés fázisait.

4. Témakör: Vasalás			Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Vasalás. A vasalás eszközei, vasalási technikák. Vasalás, ruhák, ingek, nadrágok vasalása.	Vasalás, gőzölős vasaló használata, konyharuha, terítő vasalása felügyelet mellett.	vasalódeszka, gőzölős vasaló	Vasaljon önállóan, (erre képes tanuló), hajtogasson ruhát.
Balesetvédelem	A begyakorolt vasalás helyes alkalmazása.	vegyszer tisztítás	Legyen képes sima ruhadarabokat vasalni.

5. Témakör: Varrás			Óraszám: 64
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Varrás varrás eszközei ruhajavítások kézi-, gépi varrás öltésfajták	Tű, cérna használata. Leszakadt gomb felvarrása, rojtos szél beszegése, akasztó felvarrása. Látogatás egy varrodába. Fércöltés, gépöltés. Boszorkányöltés, pelenkaöltés alkalmazása.	A varrással kapcsolatos fogalmak bővítése, ismétlése.	Tudjon önállóan ruhát javítani (tű, cérna alkalmazása, gomb felvarrása, akasztó felvarrása, szegés)

6. Témakör: Virágápolás			Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Irányítással cserepes virágok ültetése, gondozása. Vágott virágok gondozása.	Virágültetés, palántázás, gondozás. Vágott virág vázába tétele, gondozása.	Eddigi fogalmak ismétlése, kibővítése, a virágültetéssel kapcsolatban.	Legyen igénye a szobanövények tartására, ismerje szakszerű gondozásukat.

7. Témakör: Lakáskultúra			Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
A lakás helyiségei és berendezési tárgyai. A lakás beosztása.	A különböző helyiségek és tárgyainak felsorolása. A lakás lerajzolása és beosztása. Kiegészítők ismerete.	Az eddigi fogalmak ismételése, bővítése.	Ismerje fel a lakás különböző helyiségeit és azok berendezési tárgyait, tudja helyüket, funkciójukat.

Évfolyam: Szakképzés 2/12.

Cél:

Elérni, hogy balesetmentesen végezze munkáit, feladatait, tartsa be a szabályokat, a sorrendeket.
Jártasságot kialakítani saját maga és környezete tisztántartásában (konyhai, takarítási és gondozási feladatok).
A kulturált viselkedési formákat tudja alkalmazni.
Biztosítani az önállóság növekedését és az ismeretek bővülését.

Feladatok:

Háztartási berendezések, eszközök mindennapi használatának biztosítása.
Gyakorlás biztosítása a leggyakrabban használt anyagok felhasználására, tárolására vonatkozóan.
Takarítási, mosási, vasalási, varrási, virágápolási, bevásárlási, konyhai feladatok gyakoroltatása.
Balesetvédelem.
Higiéniai teendők betartatása a feladatvégzés során

Elvárt teljesítmény:

Tudjon házi, ház körüli munkákat elvégezni.
Tudjon vásárolni.
Készítsen el egyszerű ételeket.
Végezze balesetmentesen feladatait.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatás, évente P.A.C. mérőeszközös mérés.

1. Témakör: <i>Konyhatechnika</i>			Óraszám: 128
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Élelmiszerek ismerete Ételkészítési munkák: vásárlás, tisztítás, adagolás, csomagolás, tárolás, mosogatás. Önállóan egyszerű hideg, meleg ételek készítése Ételmelegítés, tűzhelyben, sütőben, mikrohullámú sütőben Balesetveszélyes helyzetek	Élelmiszerek megnevezése, csoportosítása. A tanuló által választott egyszerű étel elkészítése, elfogyasztása. Az étel tárolásának módjai, beszélgetés. Önálló ételkészítés, mosogatás. Rendrakás Étrend készítése Ételek melegítése	Az eddig használt fogalmak bővítése, helyes használatuk. A hétköznapi és ünnepi ételek megkülönböztetése szavatossági idő, romlandó, étrend mikrohullámú sütő	Ismerje az élelmiszereket, tudja csoportosításukat. Tartsa be a higiéniai előírásokat Ismerje a szavatossággal kapcsolatos teendőit. Önállóan étrend készítése, ételkészítés, a sütő, a tűzhely, a mikrohullámú sütő ismerete.
2. Témakör: <i>Takarítás</i>			Óraszám: 40
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
A lakás és lakókörnyezet gondozása. Őszi takarítás, ablak, ajtó lemosás, bútortisztítás. Udvar, kert rendberakása. Tavaszi nagytakarítás. Gépek kölcsönzésének gazdaságossága és szabályai. Szőnyegtisztító-gép használata. Balesetvédelem.	A takarítási munkák megszervezése. Tevékenységek gyakorlása. Önálló munka. Porszívózás Szőnyegtisztítás. A használt vegyszerek tárolásának és használatának szakszerű módja (használati utasítás elolvasása, értelmezése, piktogramok ismerete).	szűkebb és tágabb lakókörnyezet. ablak és bútorápoló szerek. porszívó szőnyegtisztító gép maró hatású, elzárva tartandó, tilos belélegezni	Önállóan, de felügyelet mellett, vegyen részt a lakókörnyezet és lakásgondozási műveletekben. Tudja a porszívót és a szőnyegtisztító- gépet balesetmentesen használni. Pontosan kövesse a használati utasítást!

3. Témakör: <i>Mosás</i>			Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Különleges mosási problémák, gallérok, kötöttáruk. Ruhatisztítás: mosás, vegytisztítás Saját holmi tisztántartása, megfelelő tárolása (fogason, hajtogatva).	Mosószeres megismerése, használati utasítás és adagolás áttekintése. Látogatás ruhatisztító szalonba. Tisztasági szabályok gyakorlása. Ruhadarabok hajtogatása. Ruhadarabok elhelyezése fogason (szonya-, nadrág-, csiptetős fogas), évszaknak megfelelő ruhanemű előkészítése, a nem használtak tárolása.	fehérítés, keményítés. vegytisztítás, szolgáltatás. akasztó, csiptető, fogas, védőhuzat, molyirtó, szekrényillatosító	Ismerje a kezelési utasítások jeleit. Váljék szokásává személyes ruházatának tisztántartása. Ismerje a helyes tárolási módokat.

4. Témakör: <i>Vasalás</i>			Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Ágynemű vasalása.	A begyakorolt mozdulatokkal önálló sima vasalás. A kivasalt darabok összehajtogatása, elhelyezése a megfelelő tároló helyre.	Az eddig megismert fogalmak használata. kifordítás, hajtogatás,	Ismerje a vasalás fázisait és a műveletek sorrendjét.
Vegytisztítás, vasalás.	Vegytisztító látogatása, a vasalógép megismerése.	Vasalógép.	

5. Témakör: Varrás			Óraszám: 64
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Öltésfajták gyakorlása és alkalmazása. Hímzés. Terítőkészítés előnyomott mintával, mintatervezés önállóan. Nem kötelezően: a horgolás, kötés anyagának, eszközeinek megismerése.	Az eddig tanult öltésfajták gyakorlása és alkalmazása. Hímzési előkészületek, megtervezése, öltésfajta kiválasztása. Egyszerűbb darabok készítése segítséggel.	Az eddig tanult fogalmak bővítése az esztétikummal kapcsolatos fogalmakkal. A technikával kapcsolatos kifejezések.	Tudja alkalmazni önállóan munkadarabon a tanult hímzési technikákat. Mutasson érdeklődést, aktivitást, legyen kitartó munkavégzés során.

6. Témakör: Virágápolás			Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Virágfajták ismerete Virágvásárlás Alkalmi virágok	Ismerje fel a szobanövényeket, vágott virágokat és mezei virágokat. Virágbolt látogatása. Készítsen virágcsokrokat, szárazvirág kompozíciót.	Az eddig megismert fogalmak kibővítése, kompozíció, szárazvirág <i>ikebana</i> asztaldísz, adventi koszorú, stb.	Igénye legyen az esztétikus szép virágkompozíció elkészítésére.

7. Témakör: Lakáskultúra			Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Babaház készítése.(makett, tábló, montázs stb.) Lakberendezéssel foglalkozó folyóiratok, üzletek megtekintése. Színek szerepe a lakásban.	Irányítással készítsen babaházat és rendezze be a már megismert berendezési tárgyakkal. Tanulmányi séta (lakberendezési áruház, lakások) Állásfoglalás: ez miért szép? Indoklással.	A már megismert fogalmak. zsúfolt, kényelmes, időtálló, harmonikus,	Ismerje a lakás beosztását és a lakóhelyiségek berendezési tárgyait, és a lakás praktikus díszítését.

Mézeskalács-sütő

Évfolyam: Szakképzés 1/11 – 2/12.

Cél

- Kialakítani a képzések során elsajátított ismeretekre építve a megismerő funkciók továbbfejlesztésével, a rendszeres, folyamatos és kitartó munkavégzéshez, egyszerű munkaműveletek teljesítéséhez szükséges szociális készségeket és képességeket.

Feladat

- A képességek függvényében a szakma minél teljesebb elsajátítása.

Elvárt teljesítmény

- Önállóan süssön mézeskalácsot.
- Alakuljon ki a kitartó munkavégzéshez szükséges monotónia tűrés.
- Ismerje és alkalmazza jártasság szintjén az egyes részfolyamatok munkavégzésének mozdulatait, eszközeit.
- Fejlődjön a gyakorlások során manipulációs készsége, kreativitása és esztétikai érzéke.
- Csoportosítsa az anyagokat és az eszközöket.
- Tudjon rendet rakni, mosogatni.
- Tanulja meg a mézeskalács-készítés során a tevékenységhez szükséges alapanyagokat, felhasználási lehetőségeket.
- Tudja a mézeskalács készítés műveleti sorrendjét, szakaszait (előkészítés, gyúrás, pihentetés, sodrás, szaggatás, sütés, díszítés).
- Alkalmazza az ízesítőket.
- Tanulja meg képességeihez mérten (önállóan, irányítással, segítséggel) a sütés technikáját és a hűtés műveletét.
- Tudja csomagolni, tárolni a kész mézeskalácsot, mézesbábót.
- Tartsa be a munkavédelmi szabályokat és a személyes higiéniaára vonatkozó előírásokat.

Értékelés: Szóbeli feleletben számol be elméleti tudásukról egy-egy nagyobb egység, témakör befejezésekor.

Elvárt a munka során leggyakrabban alkalmazott nyersanyagok, szóbeli összefoglalása szakszerű megnevezése.

Szakmai ismeretknél elvárt az alapfogalmak egyszerű, tömör megfogalmazása.

Külön értékelni kell a tanuló önálló gondolkodását, kezdeményezését a tanult ismeretek gyakorlati alkalmazására.

Gyakorlati munkájának értékelési alapjai az elkészített konkrét munkadarabok (mézes puszelli, baba, szív, huszár, mézes csemege stb.) minősége, a kivitelezés színvonala.

Önállóan értékelendő egy-egy konkrét részfolyamat elvégzése.

Egyes munkafázis hiányosságai, hibái esetén szóbeli és gyakorlati korrigálás történik.

A folyamatos szóbeli értékelés tartalmazza a gyakorlati munka megítélését, az elismerés, a dicséret ösztönzőleg hat.

Amennyiben a tanuló a munkadarabokból többet készít, ezt feltétlenül értékelni kell.

A néprajzi és népművészeti ismeret témaköréből célszerű a rendszeres szóbeli feleltetés, valamint a tanultak ellenőrzése múzeumi és kiállítási anyagok megtekintése során.

A szakmát eredményesen elsajátító tanuló számára ajánlott részvétele (saját kategóriájában) versenyeken, kiállításokon.

Vizsga

Tudásáról szóbeli vizsgán ad számot bizottság előtt az elvárt teljesítmények körében felsorolt témák közül néhányról, amit a vizsga során húz ki.

Gyakorlati vizsgán be kell mutatni egy készterméket, amelyet a legjobbnak tart munkái közül, egy elkezdett munkadarabon pedig folytatja a szükséges munkát, bemutatva szakmai tantárgyi ismereteit.

A képzésről kiadott bizonyítvány

A Készségfejlesztő Speciális Szakiskola befejezésekor a Bizonyítvány mellé a tanuló Vizsga Bizonyítvány_kap.

A Vizsga Bizonyítvány elemei

- a tanuló azonosító adatai,
- a képző intézmény azonosító adatai, illetve az a tény, hogy a tanuló ismereteit a készségfejlesztő speciális szakiskolában szerezte,
- a képzési szakterület, a képzési idő és a képzés engedélyezésének száma.

A Vizsga Bizonyítvány minősítése

- kiválóan megfelelt
- jól megfelelt
- megfelelt
- a képzésben részt vett.

A mézeskalács-sütő szakmai tantárgyi program oktatásának tárgyi feltételei:

A létszámnak megfelelően felszerelt világos, jól szellőztethető, tanműhely szükséges, a tanulók testméretének megfelelő, ergonómiai szempontoknak is megfelelő kényelmes székekkel, munkaasztalokkal felszerelve.

Eszközigény:

- tűzhely sütővel
- hűtőszekrény
- mosogató
- szagelszívó
- gyúrótábla, sodrófa, ütőfák, kiszúró formák
- tálak, tálkák, tányérok, szita,
- habverő (kézi- és gépi), írókás-zacskó,
- mérleg

Szemléltető eszközök

- A népi mézeskalács-készítéssel kapcsolatos fotók, albumok.
- A tananyagban szereplő technikákkal készült tárgyak (az alkotás fázisainak bemutatására).
- Szakkönyvek, tankönyvek, szaklapok
- Fényképezőgép, filmfelvevő, fotók

Audiovizuális eszközök

- Magnetofon vagy CD-lejátszó, CD (pl.: "Relaxációs zene")
- Diavetítő, diafilmek
- DVD lejátszó, DVD

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt óraszámok

Évfolyamok	1/11.	2/12.
Heti óraszám	8	8
Éves óraszám	296	296

A tantárgy feldolgozására javasolt időkeret

Témakör/évfolyam	1/11.	2/12.
1. Anyag és eszköz ismeret	48	-
2. Mézeskalács készítés technikája	150	-
3. Mézesbábok készítése	98	-
4. Ütőfás mézeskalács készítése	-	112
5. Mézespuszedlik, mézescsemegék	-	40
6. Térbeli mézeskalács tervezése, elkészítése	-	144

Évfolyam: Szakképzés 1/11.

Cél:

A mézeskalács-készítéshez szükséges anyagokat, eszközöket, technikákat és alkalmazásukat megismerni és az önálló munkatevékenységet begyakorolni.

Feladat:

A mézeskalács-készítés anyagainak, eszközeinek megismerése.

A mézeskalács-készítésénél a műveleti sorrend elsajátítása.

Jártasság kialakítása a díszítési technikák alkalmazásában.

A sütőberendezés üzemeltetésének elsajátítása.

A késztermékek csomagolástechnikáinak megismerése.

A munkavédelmi és higiéniai követelmények betartása.

Az esztétikai érzék fejlesztése.

Elvárt teljesítmény:

Tanulja meg a mézeskalács-készítés során a tevékenységhez szükséges alapanyagokat, felhasználási lehetőségeket.

Tudja a mézeskalács készítés műveleti sorrendjét, szakaszait (előkészítés, gyúrás, pihentetés, sodrás, szaggatás, sütés, díszítés).

Alkalmazza az ízesítőket.

Tanulja meg képességeihez mérten (önállóan, irányítással, segítséggel) a sütés technikáját és a hűtés műveletét.

Tudja csomagolni, tárolni a kész mézeskalácsot, mézesbábót.

Tanulja meg és tartsa be a munkavédelmi és higiéniai szabályokat.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással. A szakiskola befejezése után az intézmény Vizsga Bizonyítvány ad arról, hogy mézeskalács-készítő szakmát tanult. A jó képességű tanulók a kijelölt helyen vizsgát tehetnek.

1. Témakör: <i>Anyag- és eszközismeret</i>			Óraszám: 48
Tananyag	Tanulói tevékenység	Kötelező és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Mézeskalács-készítő mesterség története.	Hagyományokhoz, ünnepekhez illő mézeskalácsformák megismerése.	Alapvető fogalmak, a háztartásban tanultak kibővítése újakkal.	Biztosítsa a higiéniát a konyhában, mézes-műhelyben.
Méz és mézeskalácsosság	A méhek, méz és termékeinek ismerete.	<i>esztétikai, szimbólum, folklór, kiszúrás, lazítás, cukortészta</i>	

Anyagok, eszközök	A mézes-tészta készítéséhez szükséges anyagok és eszközök megismerése, megtanulása, kiválasztása, csoportosítása. Mintagyűjtemény megtekintése.	Csoportosítsa az anyagokat és az eszközöket. Tudjon rendet rakni, mosogatni, takarítani. Tudja a baleset-megelőzés szabályait.

2. Témakör: A mézeskalács-készítés technikája			Óraszám: 150
Tananyag	Tanulói tevékenység	Kötelező és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Mézeskalácstészta összeállítása	Az anyagok és eszközök kiválasztása után, mézes-tészta készítése: anyagok mérlegen való kimérése, tojás fertőtlenítése, szétválasztása	mérleg használata: gramm, dekagramm, kilogramm fogalma	
Sodrás művelete	mézes-tészta összeállítása segítséggel, gyúrás.	gyúrás, pihentetés, járulékos anyagok fogalma, mennyiség, recept, fertőtlenítés	
Nyújtás, kiszúrás	Mézes-tésztából sodrási eljárással mézes-figurák készítése, gyakorlása.	sodrás, kenés, csiga, kígyó	
Díszítés magokkal	A pihentetett mézes-tészta újragyúrása, nyújtása és formával való kiszúrása.	gyúrótábla, sodrófa, nyújtófa, kiszúrás, lisztezés	
Díszítés rátéttel	A kiszúrt mézes-tészta olajos magvakkal való díszítése, a megadott minta szerint.	díszítés fogalma, olajos magvak: lenmag, szezámmag, napraforgómag, tökmag, dió, mogyoró, mandula	
	Egyszerű minta készítése, gyakorlása. Rátéttészta készítése: az összeállított, pihentetett mézes-tészta kinyújtása nyújtófával, lisztezett gyúrótáblán, formával való kiszúrása, bekenése tojással, sodrása, majd a mézes-tészta díszítése.	rátéttészta fogalma	

Díszítés magvakkal és rátéttel együtt	A kinyújtott és kigyúrt mézes-tészta díszítése magokkal és rátéttel kombinálva	A kombináció fogalmával ismeretek kombináció: összeállítás, csoportosítás	Ismerje az olajos magvakat és a sodrás műveletét.
Sütés	A már megismert mézeskalács-készítés technikája után (sodrás, kiszúrás, díszítés), a mézes-tészta kisütése önállóan felügyelet mellett.	sütési idő, perc fogalma	Fokozott elővigyázatosság és felügyelet mellett önállóan süsse meg a mézeskalács tésztát. Ismerje, tudja a sütési időt és tartsa be. Ismerje a próbasütést és a sütő- berendezést.
Írókázás	róka-máz készítése fertőtlenített tojásfehérjéből és többször átszitált porcukorból. Íróka zacskó készítése. Írókázás gyakorlása papíron: pötty, vonal. Gyakorlás után a kész mézeskalács díszítése íróka-mázzal, minta szerint.	írókázás, íróka-máz, fogalma, díszítés íróka-zacskó, fóliahegesztő, szárítás	Ismerje és tudja a tojásfehérje és porcukor mennyiségét, ismeretei szerint készítsen írókamázat.
Hibajavítás	A nem megfelelő állagú mézestészta hibájának kijavítása önállóan, segítséggel.	hibajavítás fogalma, állag, képlékenység	Ismerje fel a mézestészta hibáit (túl kemény, túl laza) és tudja a javítási eljárásokat.
Csomagolás	A kész mézeskalács csomagolása.	csomagoló anyagok és elnevezésük: celofán, folpack, kötözőszalag, cellux, termék fogalma, ízlés, esztétika	Sajátítsa el a fóliahegesztő és az olló balesetmentes használatát Ismerje fel a csomagolóanyagokat. A mézeskalácsot ízlésesen, szépen tudja becsomagolni.

3. Témakör: Mézesbábok készítése			Óraszám: 98
Tananyag	Tanulói tevékenység	Kötelező és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Baba, huszár, szív, tányér készítése mézeskalács tésztából	Sablon készítése, forma lerajzolása kartonra, ollóval kivágása. Mézes-tészta készítése, pihentetése, kinyújtása, sablon tésztára tétele és késsel való kivágása.	sablon fogalma	Tudja a mézes-tészta anyagait és mennyiségének összeállítását. Készítsen írómázat és írókazacskót. Gyakorlás után írókazza meg a

	Mézesbáb díszítése a megismert és megtanult írókázással. Sütés, szárítás, csomagolás, gyakorlása. Sablon készítése.		mézesbábot. Használja szakszerűen az ollót és a kést. Legyen elővigyázatos a sütésnél.
Baba, huszár, szív, tányér készítése cukortésztával.	Cukortészta készítése: cukorból, vízből szalakálból, lisztből főzéssel. Hűtés, összekeverés, nyújtás, sablon körbevágása, sütés.	cukortészta fogalma hűtés	Cukortésztát készítsen a megadott recept szerint önállóan, felügyelet mellett. Tudja a balesetet megelőzni.
Festés.	Ételfestékkel való befestése. Szárítás, írókázás, szárítás, csomagolás.	ételfesték, zselatin	

Évfolyam: Szakképzés 2/12.

Cél:

Elsajátítani az önálló munkavégzést.

Feladatok:

A mézeskalács-készítés anyagainak, eszközeinek megtanulása.
A mézeskalács-készítés műveleti sorrendjének megtanulása és begyakorlása.
A díszítési technikák alkalmazása.
A sütő-berendezés üzemeltetésének elsajátítása.
A csomagolástechnikák megtanulása.
A munkavédelmi és higiéniai követelmények betartatása.
Az esztétikai érzék és az ízlés fejlesztése.

Elvárt teljesítmény:

Tanulja meg a mézeskalács-sütő képzés során a tevékenységhez szükséges alapanyagok ismeretét és felhasználási lehetőségeit.
Tanulja meg a mézeskalács-készítés műveleti sorrendjét, szakaszait (előkészítés, gyúrás, pihentetés, sodrás, szaggatás, sütés, díszítés).
Alkalmazza az ízesítőket.
Tanuljon meg sütni, hűteni.
Tudjon mézeskalácsot, mézesbábot csomagolni, tárolni.
Tartsa be a munkavédelmi szabályokat és a személyes higiéniára vonatkozó előírásokat.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatás. A szakiskola befejezése után az intézmény Vizsga Bizonyítvány ad arról, hogy a mézeskalács-készítő szakmát tanulták. A jó képességű tanulók a kijelölt helyen vizsgát tehetnek.

4. Témakör: Ütőfás mézeskalács-készítése			Óraszám: 112
Tananyag	Tanulói tevékenység	Kötelező és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Ütőfás mézeskalács-készítése.	Készítsen ütőfás mézes-tésztát, pihentetés után nyújtsa ki. Az ütőfának megfelelő méretre vágja ki, mintázza, nyomkodja, tegye sütőlemezre és süsse meg. Csomagolás, gyakorlás.	A mézeskalács-készítés során megtanult fogalmak ismerete és helyes használata, sorrendje. ütőfák fogalma.	Tudjon a már megismert és megtanult módon mézes-tésztát készíteni. Tudja a sima mézes-tészták közötti különbséget. Tudjon irányítással önállóan dolgozni.
5. Témakör: Mézes-puszedlik, mézes-csemegék			Óraszám: 40
Tananyag	Tanulói tevékenység	Kötelező és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Mézes-puszedlik készítése.	A recept szerint a mézestészta-puszedli készítése, formázása, sütése, bevonása.	Az ismert fogalmak mellett a mézes-puszedli, mézes-csemege és bevonás fogalma.	A recept szerint készítse el a puszedlit.
Mézes csemegék készítése.	A megmaradt mézeskalácshoz ízesítők hozzákeverésével mézes csemege készítése.		Ismerje fel a megmaradt mézeskalács felhasználását és abból új ízletes csemegét készítsen.
Makron.	Makron recept alapján történő elkészítése.		

6. Témakör: <i>Térbeli mézeskalács tervezése, elkészítése</i>			Óraszám: 144
Tananyag	Tanulói tevékenység	Kötelező és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Térbeli mézeskalács tervezése, elkészítése.	Papíron a térbeli mézeskalács megtervezése (forma, minta szerint). Mézes-tészta készítése, kivágása sablonnal (díszítés magokkal) sütés, írókázás, összeállítás, szárítás, csomagolás, minta alapján. Gyakorlás önállóan.	Tervezés fogalma.	Tudja, a már megismert és megtanult alaptészta készítésének műveleteit, ügyelve az esetleges hibákra. Tudjon sablont készíteni és használni. Alkalmazza a megismert díszítési technikákat (tetszőlegesen a tanuló ízlésének megfelelően). Ismerje a sütést, tűzhelyet. Ismerje a csomagoló anyagokat. Balesetmentes, önálló munkavégzéshez, rendelkezzen megfelelő tudással.

Habilitációs célú munkavégzés
Integrált munkavégzésre képes tanulók részére
Évfolyam: Szakképzés 1/11 – 2/12.

Cél

- Differenciáltan felkészíteni az iskola elvégzése utáni munkavégzésre.
- Elérni, hogy a nyílt munkaerő piacon (a normál munkahelyeken is) – egyéni segítség mellett – felnőttként munkát vállalhasson.
- Segíteni abban, hogy gyakorlati, tapasztalati úton, saját élményen keresztül tudja kialakítani a munka értékének, a munkavégzés értelmének, funkciójának szerepét.
- Elfogadni, hogy a munkavégzés a felnőtt élet nélkülözhetetlen része.
- Megismerni néhány adekvát foglalkozásfajtát.
- Ismereteket szerezni az iskolai környezetben nem közvetíthető területekről, illetve munkafolyamatokat gyakorolni, mind önállóan.
- Erősíteni a felelősségtudatot, fejleszteni az alkalmazkodóképességet, kialakítani a segítőkész magatartást.
- Felkészíteni arra, hogy mint munkavállaló, ismerje meg azokat az elvárásokat, szabályokat, amelyekkel a későbbiekben találkozhat.

Feladat

- Külső munkahelyeken gyakorlat végzése, képességek kipróbálása. Az éves órakeret 92%-át adja a külső munkahelyeken történő gyakorlat.

Elvárt teljesítmény

- Ismeretek szerzése a fogadó munkahelyekről:
 - a.) Általános: Tudja behelyezni az adott munkahelyet a gazdasági rendszerbe.
 - b.) Helyi: Ismerje meg a konkrét munkaköröket, munkafolyamatokat.
- Fogadja el, és tartsa be a munkahelyi szabályokat, elvárásokat (pl.: munkaidő, jelenléti ív, balesetvédelmi szabály, felelősségvállalás, feladattudat, munkatartás, munkafegyelem)
- Ismerje a helyes munkahelyi viselkedéskultúrát
- Rendelkezzon a szükséges kommunikációs képességekkel.
- Értelmezze helyesen a munkatársi kapcsolatokat (pl.: alá-fölérendeltség).
- Legyenek biztos közlekedési ismeretei (tájékozódás, a helyi közlekedés ismerete).

Értékelés:

Szöveges értékelés. Megfigyelési szempontok szerint:

- 1.) Külső jegyek
- 2.) Fizikai képességek
- 3.) Munkakészség megfigyelése
- 4.) Munkatársi kapcsolatok
- 5.) Javaslatok
- 6.) Egyéb megjegyzések, észrevételek

A Gyakorlati Napló nyomon követése. (dátum, munkahely, tanuló, feladat, megjegyzés, balesetvédelmi oktatáson való részvétel)

Kérdőíves tájékoztatás kérése a tanulóról, az általa végzett munkáról. (Iskolai, Szülői, Munkahelyi, Tanulói)

A kerettanterv követelményinek teljesítéséhez javasolt óraszámok

Évfolyam	1/11.	2/12.
Heti óraszám	4	4
Éves óraszám	148	148

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	1/11.	2/12.
1. Elmélet az iskolában: Tanórai keretben a gyakorlat előkészítése	2	2
2. Elmélet: A négy munkahelyen a munka megkezdések	4x2	4x2
3. Értékelés: A végzett munka értékelése	2	2
4. Gyakorlat: Konkrét munkával töltött idő	136	136

Évfolyam: Szakképzés 1/11.

Cél:

Segítséget nyújtani a tantárgy tanításával, hogy gyakorlati, tapasztalati úton, saját élményen keresztül tudja kialakítani a munka értékének, a munkavégzés értelmének, funkciójának szerepét.

Megismertetni a fiatalnak néhány adekvát foglalkozásfajtát a gyakorlati munkavégzés során.

Feladat:

Az iskolai és munkahelyi elvárások közötti különbséghez való hozzászoktatás.

A meglévő ismeretek gyakorlati alkalmazása.

Az ismeretek folyamatos átadása a gyakorlat végzése közben.

A balesetveszély és a balesetek kivédési lehetőségének tudatosítása.

A balesetvédelem oktatása.

Elvárt teljesítmény:

Ismerje a fogadó munkahelyeket, a konkrét munkaköröket, munkafolyamatokat.

Ismerje a munkahely elérési útvonalát és a közlekedési szabályokat.

Értékelés:

Szöveges értékelés. Megfigyelési szempontok szerint:

- 1.) Külső jegyek
- 2.) Fizikai képességek
- 3.) Munkakészség megfigyelése
- 4.) Munkatársi kapcsolatok
- 5.) Javaslatok
- 6.) Egyéb megjegyzések, észrevételek

A Gyakorlati Napló nyomon követése. (dátum, munkahely, tanuló, feladat, megjegyzés, balesetvédelmi oktatáson való részvétel)

Kérdőíves tájékoztatás kérése a tanulóról, az általa végzett munkáról. (Iskolai, Szülői, Munkahelyi, Tanulói)

1. Témakör: Elmélet az iskolában: Tanórai keretben a gyakorlat előkészítése		Óraszám: 2
Tananyag	Elméleti feldolgozás	Gyakorlati alkalmazás
A munkahelyi gyakorlat tanórai keretben történő előkészítése. Általános tájékoztatás, a gyakorlati céllal való ismerkedés.	Kép a fogadó munkahelyről. Megismerkedés az adott helyen folyó munkafolyamatokkal. Tanulópárok kialakítása.	Általános kép a munkahelyekről. Munkafolyamatok értelmezése, lehetőség szerinti gyakorlása. Szituációs játék tanulópárokkal.

2. Témakör: Elmélet: A négy munkahelyen a munka megkezdésekor		Óraszám: 4x2
Tananyag	Elméleti feldolgozás	Gyakorlati alkalmazás
Az adott vállalat, cég, üzem helyi követelményeinek a megismerése. Adott munkafeladatok bemutatása. Az új munkatársak bemutatása. Munkavezető megismertetése, utasítás elfogadás és értékelés személyhez kötése, balesetvédelmi szabályok ismertetése.	Az aktuális munkahelyről részletes tájékoztatás. Közlekedési lehetőségek, megközelítés, belső tájékozódás.	A mindenkori gyakorlati munkahellyel való szemléletes ismerkedés. Közlekedési gyakorlatok. Balesetvédelmi oktatás és gyakorlati alkalmazás.

3. Témakör: Értékelés: A végzett munka értékelése			Óraszám: 2
Tananyag	Elméleti feldolgozás	Gyakorlati alkalmazás	
A mindenkorli helyszíneken végzett munka értékelése meghatározott megfigyelési szempontok szerint történik az iskolában.	A végzett munka, értékelése személyre szabott. Az értékelésbe bevonjuk a tanulókat is.	A Gyakorlati Napló vezetése, ellenőrzése. Az iskola, a munkahelyek, a szülők és a tanulók részéről folyamatos elégedettség mérés.	

4. Témakör: Gyakorlat: Konkrét munkával töltött idő			Óraszám: 136
Tananyag	Elméleti feldolgozás	Gyakorlati alkalmazás	
A gyakorlatot a tanuló az adott munkahelyeken a konkrét munkával tölti el. Hetente egy alkalommal minimum négy órában. Gépkocsi mosás, ápolás.	A tanuló a gyakorlat ideje alatt elsajátítja a munkafolyamatokat. A személyes megtapasztalás fontosságának elfogadása, ismertetése. Munkavédelem, anyagismeret a tevékenységekkel kapcsolatban.	A munkavállalói ismereteket a konkrét helyzetekből kiindulva indirekt módon közvetítjük és gyakoroltatjuk. Irányítással részmunkafolyamatok elvégzése.	

Évfolyam: Szakképzés 2/12.

Cél:

Megtalálni a képességeinek és érdeklődésének leginkább megfelelő gyakorlati munkatevékenységet.

Feladat:

A végzett munkafolyamatok ismerete és gyakorlati elvégzése.(motiváltság, kitartás, pontosság)

A munkafolyamatokhoz illetve a munkahelyi – szociális kapcsolatokhoz, kommunikációhoz köthető szabályok, viselkedési normák megtanulása, betartása.

Elvárt teljesítmény:

Tegyen eleget a munkahelyi elvárásoknak, a viselkedési szabályokat tartsa be (munkaidő, jelenléti ív, balesetvédelmi szabály, felelősség vállalás, feladattudat, munkafegyelem).

Rendelkezzen a szükséges kommunikációs képességekkel.

Értelmezze helyesen a munkatársi kapcsolatokat (pl.: alá-fölérendeltség).

Legyenek biztos közlekedési ismeretei (tájékozódás, a helyi közlekedés ismerete).

Értékelés:

Szöveges értékelés. Megfigyelési szempontok szerint:

- 1.) Külső jegyek
- 2.) Fizikai képességek
- 3.) Munkakészség megfigyelése
- 4.) Munkatársi kapcsolatok
- 5.) Javaslatok
- 6.) Egyéb megjegyzések, észrevételek

A Gyakorlati Napló nyomon követése. (dátum, munkahely, tanuló, feladat, megjegyzés, balesetvédelmi oktatáson való részvétel)

Kérdőíves tájékoztatás kérése a tanulóról, az általa végzett munkáról. (Iskolai, Szülői, Munkahelyi, Tanulói)

1. Témakör: Elmélet az iskolában: Tanórai keretben a gyakorlat előkészítése		Óraszám: 2
Tananyag	Elméleti feldolgozás	Gyakorlati alkalmazás
A munkahelyi gyakorlat tanórai keretben történő előkészítése. Általános tájékoztatás. A gyakorlati céllal való ismerkedés.	Kép a fogadó munkahelyről. Megismerkedés az adott helyen folyó munkafolyamatokkal. Tanulópárok kialakítása.	Általános kép a munkahelyekről. Munkafolyamatok értelmezése, lehetőség szerinti gyakorlása. Szituációs játék tanulópárokkal.

2. Témakör: Elmélet: A négy munkahelyen a munka megkezdésekor		Óraszám: 4x2
Tananyag	Elméleti feldolgozás	Gyakorlati alkalmazás
Az adott vállalat, cég, üzem helyi követelményeinek a megismerése. Adott munkafeladatok bemutatása. Az új munkatársak bemutatása. Munkahelyi hierarchia megismerése. Baleset-megelőzési és balesetvédelmi szabályok.	Az aktuális munkahelyről részletes tájékoztatás. Közlekedési lehetőségek megismertetése. Tájékozódás külső és belső környezetben.	A mindenkori gyakorlati munkahellyel való szemléletes ismerkedés. Közlekedési és tájékozódási gyakorlatok. Balesetvédelmi gyakorlatok.

3. Témakör: Értékelés: A végzett munka értékelése		Óraszám: 2
Tananyag	Elméleti feldolgozás	Gyakorlati alkalmazás
A mindenkori helyszíneken végzett munka értékelése meghatározott megfigyelési szempontok szerint történik az iskolában.	A végzett munka, értékelése személyre szabott. Az értékelésbe bevonjuk a tanulókat is.	A Gyakorlati Napló vezetése, ellenőrzése. Az iskola, a munkahelyek, a szülők és a tanulók részéről folyamatos elégedettség mérés.

4. Témakör: Gyakorlat: Konkrét munkával töltött idő		Óraszám: 136
Tananyag	Elméleti feldolgozás	Gyakorlati alkalmazás
A gyakorlatot a tanuló az adott munkahelyeken a konkrét munkával tölti el. Hetente egy alkalommal minimum négy órában. Gépkocsi mosás, ápolás.	A tanuló a gyakorlat ideje alatt elsajátítja a munkafolyamatokat. A személyes megtapasztalás fontosságának elfogadása, ismertetése. Munkavédelem, anyagismeret a tevékenységekkel kapcsolatban.	A munkavállalói ismereteket a konkrét helyzetekből kiindulva indirekt módon közvetítjük és gyakoroltatjuk. Irányítással munkafolyamatok elvégzése.

Habilitációs célú munkavégzés
Integrált munkavégzésre nem képes tanulók számára
Évfolyam: Szakképzés 1/11 – 2/12.

Cél

- Megértetni a felnőtté válás és a munkavégzés „törvény- és életszerű” kapcsolatát.
- A tanulót lehetőségeinek függvényében „érlelni” az elmélyült, kitartó feladatvégzésre.
- Megismertetni a „munka világával”, illetve a saját munkalehetőségeivel, adottságaival, tehetségével.
- Fejleszteni a manuális tevékenységekben az eszközhasználatot és a feladatok végrehajtásában az igényességet.
- A már meglévő kognitív, érzelmi és motoros funkciókra építeni, és fejleszteni azokat.

Feladat

- Belső műhelyekben végzett munka közben a képességek és a személyiség korrekciója.
- Reális önértékelés kiépítése.
- Balesetvédelmi szabályok betartása.

Elvárt teljesítmény

- Tegyen szert jártasságra - tehetsége függvényében - anyag és eszközismeretének gyakorlati alkalmazásában.
- Váljon alkalmassá a társakkal történő közös tevékenykedésre, illetve feladatvégzésre.
- Ne zavarja társait feladatvégzés közben.
- Legyen belülről motivált és kitartó a feladatvégzése.
- Ismerje fel azokat a személyeket, akikben megbízhat, és akiktől segítséget kérhet és kaphat.
- Tudjon segítséget kérni, esetleg adni.
- Tartsa be a munka- és balesetvédelmi szabályokat.

Értékelés: Év végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztató, évente P.A.C. mérőeszközzel.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt óraszámok

Évfolyamok	1/11.	2/12.
Heti óraszám	4	4
Éves óraszám	148	148

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret.

Témakör / Évfolyam	1/11.	2/12.
1. A munka világa. Tanulás, tehetség. Pályaválasztás.	10	-
2. A munkafolyamatokhoz tartozó anyag és eszközismeretek.	20	10
3. Gyakorlati munkavégzés.	118	138

Évfolyam: Szakképzés 1/11.**Cél:**

Megértetni, hogy a felnőttkori pozitív életérzést, a hasznosságtudatot jelentősen meghatározza a munkavégző képesség.

Kialakítani az igényt a pontos munkára.

Elérni, hogy a környezetről kialakult tárgyi és fogalmi ismeretkör szilárd alapokon álljon.

Feladat:

A koncentráció, a kitartás, a figyelem, a céltudat, a munkavégzés fontosságának tudatosítása.

A verbális kommunikáció és az információszerző képesség fejlesztése.

Elvárt teljesítmény:

Alakuljon ki jártassága az elvégezhető munkákban képességei függvényében.

Értékelés: Év végén érdemjeggyel, félévente szóveges tájékoztató, évente P.A.C. mérőeszközzel.

1. Témakör: A munka világa. Tanulás, tehetség. Pályaválasztás.		Óraszám: 10
Tananyag	Elméleti feldolgozás	Gyakorlati alkalmazás
Miért van szükség a munkára. Milyen foglalkozásokat ismersz. Mit tudsz, mit szeretsz dolgozni. Mi kell a munkavégzéshez.	Foglalkozásfajták. Milyen munkát végezhetek. Segítségkérés, pihenés. Munkaidő betartása. Szabályok. Munkahelyi konfliktuskezelés.	Szituációs helyzetgyakorlatok. A munkába állás előkészítése. Reális munkába állás előkészítése. Intézménylátogatások. Beszélgetés a munkavégzés ellenértékéről a „munkadíjról”. Akarat, kitartás megoldási módok.

2. Témakör: A munkafolyamatokhoz tartozó anyag és eszközismeretek.			Óraszám: 20
Tananyag	Elméleti feldolgozás	Gyakorlati alkalmazás	
Életviteli gyakorlatok. Háztartási ismeretek. Mézeskalács készítés.	Konyhai eszközök, alapanyagok. Takarítóeszközök. Mézeskalács készítés eszközei anyagai.	Terítés, mosogatás. Főzés alapjai. Takarítás alapjai.	

3. Témakör: Gyakorlati munkavégzés. Felkészülés a lehetséges munkahelyi gyakorlatokra			Óraszám: 118
Tananyag	Elméleti feldolgozás	Gyakorlati alkalmazás	
Ebédlői munkálatok. Takarítási munkálatok. Kertészeti és udvaros tevékenységek gyakorlása. Intézményfüggő műhelygyakorlatok.	A konkrét munkafolyamatok megbeszélése, probléma feloldások.	A konkrét munkafolyamatok kivitelezése.	

Évfolyam: Szakképzés 2/12.

Cél:
Kialakítani a lehetőségekhez mérten elmélyült kitartó feladatvégzést.
Megismertetni a tanulót a munka világával.
Kialakítani reális elképzeléseket a jövőbeni munkalehetőségekről, életmódról.
Bővíteni a tárgyi, fogalmi ismeretkört.

Feladat:
Az eszközhasználat színvonalának emelkedése.
A környező tárgyi, természeti világ és az emberek közti kapcsolatok rendszerezett ismeretének kialakítása.
Az együttműködési, a szociális készség, valamint az énkép és az önismeret fejlesztése (másokra figyelés, alkalmazkodás).

Elvárt teljesítmény:

Legyen alkalmas a társakkal történő közös tevékenykedésre, ill. feladatvégzésre.
Ismerje fel azokat a személyeket, akikben megbízhat, és akiktől segítségre számíthat.
Tudjon segítséget kérni és adni.
Legyen belülről motivált és kitartó a feladatvégzése.

Értékelés: Év végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztató. Évente P.A.C. mérőeszközös mérés.

2. Témakör: A munkafolyamatokhoz tartozó anyag és eszközismeretek.		Óraszám: 10
Tananyag	Elméleti feldolgozás	Gyakorlati alkalmazás
Tankönyhai eszközök, anyagok. Irodai eszközök anyagok. Házi könyvtári eszközök és anyagok.	A tankönyha eszközeinek és a felhasznált anyagok megismerése. Irodai illetve könyvtári eszközökkel és anyagokkal való ismerkedés.	A három iskolai munkahelyszín előforduló anyagaink és eszközeinek gyakorlatban való használata.

3. Témakör: Gyakorlati munkavégzés.		Óraszám: 138
Tananyag	Elméleti feldolgozás	Gyakorlati alkalmazás
Az iskolán belül felelhető munkahelyekkel való további gyakorlati ismerkedés. Védőmunkahelyek megismerése.	Iskolai munkahelyen zajló munkákról való beszélgetés.	A munkafolyamatok (terítés, másolás, katalógizálás) konkrét kivitelezése.
Kertészeti és udvaros tevékenységek	A szükséges ismeretek megbeszélése, eszközök kiválasztása, használatuk, tárolásuk módja.	Munka a kijelölt területen.

Kommunikáció Szakképzés 1/11 – 2/12.

Cél

- Kompenzálni az értelmi akadályozottságból adódó nyelvi fejlődési zavart, fejleszteni a meglévő nyelvi képességeket, készségeket.
- Megközelíteni a köznyelvi beszédet, a hétköznapi kommunikációban a kommunikációs helyzetnek megfelelő beszédstílust elérni.
- Az olvasás-írást eszközként használni.

Feladat

- A képességeihez mérten elsajátított olvasás-írás, valamint a megtanult ismeretek praktikus feladatok megoldásával történő gyakorlás.

Elvárt teljesítmények

- Közelítse meg a mindennapi társas érintkezésben a kommunikációs normákat.
- Tudjon a különböző beszédhelyzetekhez alkalmazkodni.
- Legyen képes egyszerű, rövid szövegek összefoglalására.
- Tudjon hangos és néma olvasással, viszonylagos folyamatossággal olvasni, az olvasottak megértését bizonyítani.
- Legyen írása tiszta és olvasható.
- Használjon képességeinek megfelelő írásmódot másolás, tollbamondás, önálló írás során.
- Segítséggel tudjon kitölteni egyszerű nyomtatványokat.
- Legyen képességeinek megfelelő a szóbeli és írásbeli kifejezőkészsége.
- Ismerje meg a tömegkommunikáció néhány megjelenési formáját.
- Tudjon képességeinek megfelelően értelmezni és véleményt alkotni a kapott információkról.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással, évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt óraszámok

Évfolyamok	1/11.	2/12.
Heti óraszám	1	1
Éves óraszám	37	37

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	1/11.	2/12.
1. Anyanyelv. Beszédfejlesztés	12	12
2. Olvasás – Írás gyakorlása	15	15
3. Médiaismeret. Nem verbális információk értelmezése	10	10

Szakképzés: 1/11.

Cél:

Szinten tartani a megszerzett olvasási-írási készségeket és elősegíteni a gyakorlatban történő alkalmazását.
Felhasználni a kultúrtechnikákban szerzett ismereteket az információszerzés terén, és a megszerzett ismereteket egyre önállóbban hasznosítani.
Az olvasást, mint szabadidős tevékenységet beépíteni a mindennapi elfoglaltságok közé legalább a képes magazinok, programfüzetek átnézése szintjén.
Magasabb szintre emelni az önkifejezés képességét.

Feladat:

A környezetből származó feldolgozható információk felismerése.
Az olvasás, játékos feladatmegoldások (rejtvényfejtés), TV-műsorok értő megnézése, megbeszélése.
A szabadidő hasznos és kellemes eltöltése.
A megszerzett ismeretek gyakorlása az egyéni képességek és készségek figyelembevételével.
A szándék és akarat megnyilvánulásoknak megfelelő kommunikációjára való képesség kialakítása.

Elvárt teljesítmény:

Tudjon kulturáltan viselkedni és beszélni.
Legyen feladattudata, alakuljon ki a feladattartás megfelelő szintje.
Tudja az olvasást, mint információ-szerzési technikát tudatosan alkalmazni.
Legyen hozzáállása pozitív, és együttműködő a munka és a kulturált szabadidő-tevékenységek eltöltésekor.
Értse meg az elért olvasási szinttől függetlenül az olvasmányokat, aktuális híradásokat és irodalmi szemelvényeket.
Alakuljon ki a helyes erkölcsi és érzelmi beállítottsága.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással. Évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

1. Témakör: <i>Anyanyelv. Beszédfejlesztés</i> Fejlesztendő kompetencia: Bővülő látókör.			Óraszám: 12
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és <i>javasolt</i> fogalmak	Elvárt teljesítmény
Meglévő ismeretek bővítése különböző témakörökben az olvasás segítségével. Társalgás változatos témákról. Párkapcsolatok: milyen az igazi barát?	Beszélgetés, filmek nézése.	barátság, barát	Vegyen részt a társalgásban. Tudjon véleményt alkotni.
Szerelem: mikor van itt a testi szerelem ideje.	Beszélgetés, újságok, könyvek nézegetése.	szerelem, társ, partner (személyes ügy, magánügy)	Ismerje fel vágyait, érzelmeit. Fejlessze önkontrollját.
Munkahelyi viselkedési szokások és problémák: elaludt, elkésik, beteg, szabadság.	Beszélgetés, videóról filmrészlet megbeszélése.	elalvás, késés, betegség, szabadság	Értse meg a helyes, helytelen szituációkat.
Társasági viselkedés: bemutatkozás, bemutatás, köszönési módok, tegezés, magázás, kézfogás.	Beszélgetés, szerepjáték.	tegezés, magázás, megszólítás	Tudja alkalmazni a különféle köszönési módokat.
2. Témakör: <i>Olvasás-írás gyakorlása</i> Fejlesztendő kompetencia: Kíváncsiság.			Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és <i>javasolt</i> fogalmak	Elvárt teljesítmény
Ismeretterjesztő könyvek olvasása (állatokról, földrészekről).	Olvasás, felismerés, térképen megkeresés.	a földrészek állatai	Ismerje fel és nevezze meg a földrészek állatait.
Néma olvasás ütemének fejlesztése a szövegértés mélyítésével.	Ellenőrzés hangos olvasással.	hangos olvasás, néma olvasás	Tudjon néhány mondatnyi szöveget néma olvasással elolvasni, kérdésekre válaszolni.
Keresztrejtvény formájában szófejtő (hat betűből álló szó megfejtése).	Olvasás, gondolkodás, írás, egyeztetés, magyarázat.	a keresztrejtvényben előforduló szavak	Tudja a feladatot önállóan megoldani.
Írás gyakorlása.	Másolás, tollbamondás.	betűforma, sorköz, szóköz, kihagyás, javítás	Törekedjen az olvasható írásra.

3. Témakör: Médiaismeret. Nem verbális információk értelmezése. Fejlesztendő kompetencia: Veszélyt jelző piktogramok biztos ismerete.			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
TV műsorok kiválasztása: mit érdemes megnézni és miért, mennyi időt töltsünk a Tv előtt. Mozi látogatás. Film kiválasztása, megtekintése. Térképhasználat. A világ országai, tájai. Legismertebb városok. Budapest nevezetességei.	Beszélgetés, vélemények, olvasás, film kiválasztása. Beszélgetés, javaslatok, választás. Utifilmek megtekintése. Képeskönyvek, prospektusok nézegetése, képek, keresése adott témában. Térképismeret, egyeztetés. Beszélgetés, felismerés, gyűjtés, magyarázat.	az adott műsorok szavai, kifejezései korhatár rajzfilm, mesefilm, kosztümös film, <i>horror film</i> stb. Felmerülő fogalmak tisztázása. Budapest főbb nevezetességei	Tudjon véleményt alkotni: miért jó illetve rossz egy műsor. Tudjon választani és indokolni, hogy miért Tudja a térképet megfelelően használni. Tudja megnevezni a tanult nevezetességeket.
Veszély jelzése (tűz, áram, mérgező, sugárveszély)	Folyóiratokban, újságokban, TV műsorokban látható jelzések keresése, értelmezése.	<i>robbanásveszély, magasfeszültség</i> , mérgező anyagok, sugárzó anyagok A felmerülő fogalmak, kifejezések megbeszélése, tisztázása.	Legyenek elemi ismeretei a veszélyes anyagokról, ismerje fel jelzésüket. Ismerje és értelmezze a gyakrabban látott jelzéseket.
Időjárás előrejelzéssel kapcsolatos piktogramok, jelzések ismerete.			

Szakképzés: 2/12.

Cél:

Szinten tartani a megszerzett olvasási-írási készségeket és elősegíteni a gyakorlatban történő alkalmazását.

Felhasználni a kultúrtechnikákban szerzett ismereteket az információszerezés terén, és a megszerzett ismereteket egyre önállóbban hasznosítani.

Az olvasást, mint szabadidő-tevékenységet beépíteni a mindennapi elfoglaltságok közé legalább a képes magazinok, programfüzetek átnézése szintjén.

Magasabb szintre emelni az önkifejezés képességét.

Feladatok:

A környezetből származó feldolgozható információk felismerése.
 Az olvasás, játékos feladatmegoldások (rejtvényfejtés), TV-műsorok értő megnézése, megbeszélése.
 Képes legyen megszervezni a szabadidő hasznos és kellemes eltöltését.
 A megszerzett ismeretek gyakorlása az egyéni képességek és készségek figyelembevételével.
 A szándék és akarat megnyilvánulásoknak megfelelő kommunikálásra való képesség kialakítása.

Elvárt teljesítmény:

Tudjon kulturáltan viselkedni és beszélni.
 Legyen feladattudata, alakuljon ki a feladattartás megfelelő szintje.
 Tudja az olvasást, mint információszerzési technikát tudatosan alkalmazni.
 Legyen a hozzáállása pozitív, legyen együttműködő a munka és a kulturált szabadidő-tevékenységek terén.
 Értse meg hallás után az elért olvasási szinttől függetlenül az olvasmányokat, az aktuális híradásokat és irodalmi szemelvényeket.
 Alakuljon ki helyes erkölcsi, érzelmi beállítottsága.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással. Évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

1. Témakör: <i>Anyanyelv. Beszédfejlesztés</i> Fejlesztendő kompetencia: Együttérzés.			Óraszám: 12
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Társalgás változatos témákról. A család. Házasság, gyermek. Családtervezés. Fogamzástáplálás. Empátiás képesség fejlesztése: arcmimika észrevételével grimaszok, lelkiállapot kitalálása.	Beszélgetés, fényképek nézegetése. Beszélgetés, véleményalkotás, könyvek nézegetése. Képek, filmek nézése, megbeszélése, eljátszása.	család, rokonság, összetartozás Múlt, jelen, családi történetek házasság, gyermeknevelés, fogamzástáplálás arckifejezés, grimasz	Ismerje fel a család szerepének fontosságát. Értse meg a felelősségvállalás fontosságát. Vegye észre a különböző érzelmi megnyilvánulásokat.

2. Témakör: <i>Olvasás-írás gyakorlása</i> Fejlesztendő kompetencia: Egyéni íráskép.			Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Meglévő ismeretek bővítése különböző témakörökben az olvasás segítségével. Egészségmegőrzéssel kapcsolatos szövegek olvasása. Hobbyhoz kapcsolódó könyvek nézegetése.	Érdeklődésnek megfelelő szövegek, képek keresése, olvasás, csoportosítás, írás.	Felmerülő új fogalmak tisztázása.	Tudjon csoportosítani az adott szempontok alapján. Ismerje a gyűjtőfogalmakat.
Szerepek szerinti olvasás.	Felolvasás, szerepek kiosztása, változtatása, előadása.	főszereplő, mellékszereplő, mesélő	Tudjanak egymásra figyelni.
Új betű - új szó (pl. vaj – zaj).	Olvasás, gondolkodás, szómagyarázat, írás.	új szavak jelentése	Tudja a feladatot önállóan, vagy kis segítséggel megoldani.
Megfelelő nehézségű nyelvi fejtörők.	Olvasás, írás, betűk sorrendbe állítása, szó értelmezése, rajzolás.	új szó jelentése	Tudjon önállóan dolgozni.

3. Témakör: <i>Médiaismeret. Nem verbális kommunikációk értelmezése.</i> Fejlesztendő kompetencia: A számára fontos információ megtalálása.			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Színházi előadás megtekintése.	Programfüzetből választás, javaslatok.	<i>az adott darab története és szereplői</i>	Viselkedjen és öltözködjön az alkalomnak megfelelően.
Mit vegyünk komolyan, mi az, ami játék a TV-ben, rádióban.(valóság, fikció, mese, megtörténhetne, de...	Újságból műsorok kikeresése megadott szempontok alapján.	játék, valóság-show, sorozat, szappanoperák, dokumentumfilm, utifilm,	Tudjon különbséget tenni a játék és a valóság között.
Tájékozódást segítő jelek a környezetünkben (múzeum, középület, ill. közlekedéssel kapcsolatos táblák, stb.).	Tanulmányi séta során gyűjtés, felismerés, értelmezés.	múzeum, étterem, szálloda stb.	Ismerjen fel néhány tájékoztató jelet.

Vásárlással, anyagkezeléssel kapcsolatos jelzések megismerése, értelmezése.		Szavatosság, felhasználható, káros, felhasználható, mérgező, romlott, visszacserélhető, védőruha (gumikesztyű)	Kérjen segítséget ismeretlen termék kezeléséhez, használatához.

Számolás-mérés Szakképzés 1/11 – 2/12.

Cél

- Segíteni a fogalmi gondolkodás fejlődését, a műveletek gyakorlása révén, és azoknak az ismereteknek és képességeknek megszerzése, melyekre
- a gyakorlati életben szükség van.
- Felkészíteni a számolási- mérési ismeretek oktatásával a készségfejlesztő speciális szakiskolai képzésre.

Feladat

- A szakma tanításánál szükséges számolási - mérési területek súlypontos fejlesztése.

Elvárt teljesítmény

- Alakuljon ki képességeinek megfelelő mértékben időbeli tájékozódása.
- Tudja használni képességének megfelelő mértékben mérési ismereteit, különös tekintettel a hosszúság- és tömeg mérésére.
- Végezzen képességeinek megfelelő mértékben elemi műveleteket fejben és számológépen.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szóbeli tájékoztatással, évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt óraszámok

Évfolyam	1/11.	2/12.
Heti óraszám	1	1
Éves óraszám	37	37

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / évfolyam	1/11.	2/12.
1. Térbeli tájékozódás	10	10
2. Időbeli tájékozódás	10	10
3. Műveletek	8	8
4. Mértékegységek, méretek, pénz	9	9

Szakképzés 1/11.

Cél:

Elérni, hogy a készségfejlesztő speciális szakiskola elvégzése után legyen gyakorlati kompetenciája a hétköznapi időbeli, térbeli tájékozódásban, vásárlásban, a jövedelem segítséggel történő beosztásában.

Egyszerű számtani műveleteket végezni fejben és számológép segítségével.

Feladat:

Térbeli, időbeli tájékozódás fejlesztése, naptárismeret, naptárhasználat kialakítása.

Képességeinek mértékében százasokkal, ezresekkel, tízezresekkel egyszerű műveletek elvégzése.

Mérések gyakorlása, fejlesztése.

Elvárt teljesítmény:

Tájékozódjon környezetében önállóan.

Legyen képes napját megtervezni, időbeosztást készíteni.

Értsen képességeinek mértékében a pénzhatalathoz.

Tudjon hosszúságot, tömeget mérni, olvassa le és értse a hőmérőt, lázmérőt.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással, évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

1. Témakör: <i>Térbeli tájékozódás</i> Fejlesztendő kompetencia: Biztonságos közlekedés.			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Tájékozódás közvetlen környezetben	Séta az iskola környékén előre megbeszélte terv szerint tanulók vezetésével iskolánk bemutatása „egy idegennek” az alagsortól a padlásig.	tervezés, útvonal, uticél	Legyen tartós a figyelme, legyen önálló és viselkedjen kulturáltan.
Lakóhelyismeret	A lakóhely alaposabb megismerése. A település jellemzőinek megbeszélése, a fontosabb közintézmények megközelítési módja. (Térkép készítése a településről, lakóhely, iskola, fontosabb intézmények feltüntetése, a település körül lévő fontosabb közlekedési csomópontok megismerése, jelölése – vasútállomás, buszmegálló, célállomás, stb.) Utazás Budapesten a 6-os villamoson. Megálló, átszállóhelyek, útkereszteződések csomópontok, nevezetes épületek Belváros-külváros fogalma. Séta a kertvárosi városrészben. Megfigyelések, összehasonlítások.	főútvonal, mellékutca, átszállás, csomópont Térkép, fénykép készítése, tábló, ismertetés szóban és képben a településről. Budapest esetében a lakóhely, illetve az iskola környezetének alaposabb megismerése a cél elsősorban.	Ismerjen fel nevezetes épületeket. Ismerjen fontosabb közlekedési útvonalakat.
Alapvető földrajzi ismeretek	Balatoni táborozás felidézése, a Balaton „körüljárása” a térképen, üdülőhelyek nevének elolvasása, Északi- és déli part megállapítása, utak, vasútvonalak megfigyelése.	folyó, tó, sziget, félsziget város, község, falu üdülőhely	Ismerje az alapvető földrajzi fogalmakat.
2. Témakör: <i>Időbeli tájékozódás</i> Fejlesztendő kompetencia: Időérzék.			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Az óra.	Másodpercmutató járásának megfigyelése, másodpercek becslése. Gyorsasági verseny időmérése stopperórával világ bajnoki, és saját teljesítmény összehasonlítása 100 m-en. Időpont-meghatározások többféleképpen.	másodperc, stopperóra világ bajnok, Európa bajnok,	Értse meg a távolság és idő összefüggéseit.

Tájékozódás naptárban.	Lapozgatás a naptárban, „Milyen napra esik...?” Nevezetes dátumok keresése. Régi újságok sorba rendezése dátum szerint. „Mennyi ideje volt...?” visszalapozás közös élményekre.	emlékek, tervek, közelmúlt, régmúlt, közeljövő, távoli jövő	Használja tudatosan, célszerűen a naptárt.
Történelmi időszakok.	Mondák, mesék történelmi alakokról. Könyv tanulmányozása a királyokról. Tárgyi emlékek megtekintése múzeumokban, esetleg eredeti helyszíneken (pl. Eger, Visegrád, stb.).	A királyi palota lakói a hercegtől a lovászig, Visegrádi Palota.	Alakuljon ki érdeklődés a régi korok ismert nevű alakjai iránt.

3. Témakör: <i>Műveletek</i> Fejlesztendő kompetencia: Biztos számfelismerés.			Óraszám: 8
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Műveletek gyakorlása.	Tanult műveletek önálló, kitartó végzése fejben, írásban és számológéppel.	tervezés, végrehajtás, ellenőrzés,	Végezzen pontosan, önállóan feladatokat.
Számok a Környezetben.	Személyes adatokban szereplő számok pontos ismerete (dátumok, lakcím), illetve pontos másolása (bérlet-szelvény-, TAJ kártya-, személyi szám)	okirat, személyes adatok,	Legyen figyelme koncentrált. Értse meg a pontos adatok fontosságát.
Szöveges feladatok.	A feladatok egyszerű, ismerős helyzetekhez kapcsolódjanak pl.: 3 testvér az összegyűjtött pénzéből virágot vett az anyukájának. Egyiküknek 20 Ft-ja volt, a másiknak 2 Ft-tal több, harmadikúknak csak feleannyi. Mennyi pénzt költöttek a virágra? Az iskolában egy hét alatt eltöltött idő kiszámítása (minden munkanapon 8-4-ig)	rész-távolság, rész-összeg, rész-egész viszonya,	Tervezzen feladatokat logikai alapon (rávezetéssel).

4. Témakör: <i>Mértékegységek, méretek, pénz</i> Fejlesztendő kompetencia: Személyes adatok ismerete.			Óraszám: 9
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Mérési gyakorlatok	Mérőeszközök különböző jelzései, beosztásai. Függőleges skálabeosztás szintmérő, lázmérő, hőmérő, negatív hőmérsékletek. Digitális kijelzések. Számok „írása” 3x7-es négyzethálóba. Testméretek mérése (súly, magasság, lábméret). Ruha- és cipő méretek megfigyelése saját holmin és üzletben. Becslés, mérés összehasonlítás. A változások érzékelése. Ok-okozat „felfedezése”	hőmérsékletemelkedés, süllyedés, fagypon, testhőmérséklet, láz vérnyomás értékeinek leolvasása, Saját súly, magasság ismerete, változás megfigyelése és indokai (hízta: nőtt a súlyom, fogyta: csökkent stb.)	Igazodjon el a különböző mérőeszközök és mértékegységek között. Ismerje saját lábméretét, testmagasságát, testsúlyát.
A pénz	Önálló cselekvések pénzzel (váltás oda-vissza, összegek kiszámolása, visszaadás egyéni képességek szerint 10-ből, 100-ból, 1000-ból). Önálló vásárlás kisebb üzletekben. Idegen országok pénzei, megkülönböztetésük külső formájuk és értékük szerint.	ár, érték, visszajáró összeg, aprópénz	Ossza be, őrizze meg, kezelje felelősségteljesen a pénzt.

Szakképzés 2/12.

Cél:

Gyakorlati kompetenciát szerezni az egyszerűbb időbeli-, térbeli tájékozódásban, vásárlásban, a jövedelem segítséggel történő beosztásában. Egyszerű számtani műveleteket végezni fejben és számológép segítségével.

Feladat:

Térbeli, időbeli tájékozódás fejlesztése, naptárismeret, naptárhasználat, órahasználat kialakítása.
Képességeinek mértékében megtanítani százakkal, ezresekkel, tízezekekkel egyszerű műveleteket elvégezni.
Mérések gyakorlása.

Elvárt teljesítmény:

Tájékozódjon környezetében önállóan.

Legyen képes napját megtervezni, időbeosztást készíteni.

Értsen képességeinek mértékében a pénzhasználatot.

Tudjon hosszúságot, tömeget mérni, olvassa le és értse a hőmérőt, lázmérőt.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással, évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

1. Témakör: Térbeli tájékozódás Fejlesztendő kompetencia: Információszerzés írott és hallott forrásból.			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Tájékozódás a közvetlen környezetben.	Tanműhely, tankönyv alaprajzának önálló elkészítése, berendezési tárgyak berajzolása az arányok figyelembevételével.	méretarány	Tegyen szert minél nagyobb önállóságra, az egymáshoz viszonyított méretek, helyzetek megrajzolásában.
Lakóhelyismeret.	Képek a megyeszékhelyről, környező településekről. Kirándulás közeli településre, képek, rajzok beszámoló a látottakról. Képek Budapestről, albumok, újságok, könyvek nézegetése. Kirándulás a Gellérthegyre, Budapest panorámája, ismert helyek megkeresése, a hidak megnevezése.	panoráma, látkép középületek	Ismerje a budapesti Duna-hidak neveit.
Alapvető földrajzi ismeretek.	Eligazodás a földgömbön, földrészek, óceánok megnevezése, Magyarország megmutatása. Jellegzetes éghajlati viszonyok a Föld különböző pontjain, Hosszúsági- és szélességi fokok, időzónák modellezése.	földrész, kontinens, éghajlat, külföld, belföld,	Legyenek elemi ismeretei a Föld forgásáról, az éjszakák és nappalok, valamint az évszakok váltakozásának okairól.

2. Témakör: <i>Időbeli tájékozódás</i> Fejlesztendő kompetencia: Keltezés értelmezése.			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Az óra.	Különböző idő-meghatározások átváltása, időpontok sorba rendezése, időtartamok átszámítása (80 perc, 35 perc, 30 óra stb.).	Napszakokkal kapcsolatos kifejezések bővítése (alkonyat, szürkület, hajnal stb.).	Alkalmazza helyesen a kifejezéseket.
Napirend, heti beosztás.	Eligazodás a TV újságban. Heti TV műsor lapozgatása, fontos műsorok időpontjainak kigyűjtése. Pesti műsor tanulmányozása, dátumok, időpontok kikeresése a naptárban. Újságok megjelenésének dátumai.	dátum, időpont, pontos idő, napilap, hetilap, folyóirat,	Igazodjon el önállóan a dátumok, időpontok között.
Év, évszakok, hónapok.	Születési sorrend megállapítása, téli-nyári időszámítás, napkelte, napnyugta eltolódásának megfigyelése a meteorológiai jelentésekből.	Meteorológia, téli-nyári napforduló,	Ismerje fel a születési idő és az életkor összefüggéseit.
Történelmi időszakok.	Évszázad, évezred fogalma. Albumok nézegetése az őseimből napjainkig. Évszámok megfigyelése, kiolvasása. Múzeumlátogatások.	évezred, évszázad, évtized XX., XXI. század	Legyen érdeklődő és legyen fogalma a történelmi léptékű időegységekről.

3. Témakör: <i>Műveletek</i> Fejlesztendő kompetencia: Önenellenőrzés.			Óraszám: 8
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Műveletek gyakorlása	Műveletek végzése fejben, írásban, számológéppel, ellenőrzés, javítás önállóan	ellenőrzés ellentétes művelettel,	Legyen önálló, pontos feladatvégzése.
Számok a környezetben	Hivatalos iratokban szereplő adatok. Űrlap önálló kitöltése. Nagy számok kiolvasása, írása diktálás után. Eligazodás könyvben tartalomjegyzék alapján.	Személyi igazolvány, BKV bérlet, TAJ kártya,	Másoljon figyelmesen, pontosan.

Szöveges feladatok	Egyszerű műveletekkel szöveges feladatok összeállítása (rávezetéssel: $12-3=?$; 12 gyerek volt a szobában „Folytasd!”, „Kérdezz!” „Számítsd ki!”, „Válaszolj!” Többlépcsős feladat megoldása önállóan terv készítésétől a válaszadásig /anyu egyik szatyrában 5 kg gyümölcs volt, a másikban 2kg-mal kevesebb. Mennyi gyümölcsöt vitt haza?	változás, tervezés, kérdés, válasz,	Tudja a feladat logikáját megérteni, összefüggéseket felismerni, tervet készíteni, válaszadásakor visszatérni az eredeti kérdéshez.

4. Témakör: <i>Mértékegységek, méretek, pénz</i> Fejlesztendő kompetencia: Törtek.			Óraszám: 9
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Mérési gyakorlatok.	Összetett feladatok (1 kg só + 20 dkg párizsi + $\frac{1}{2}$ kg kenyér stb.) megoldási terv készítése, részfeladatok megoldása, összeadás. Mértékegységek átváltása. Különböző kiserelésű folyadékok vásárlása, azonos nagyságú edényekbe töltve a különbség érzékelése. Fél fogalma, felezés almával, kiflivel stb. Felezés poharakba. Liter, fél liter, 2 deci 2,5 deci	kg - kilogramm, kiló, dkg - dekagramm, deka, dl – deciliter – deci,	Legyen kompetens a megfelelő mérőeszközök, mértékegységek, mérések területén.
A pénz.	Pénzkezelési gyakorlatok. Áru kiválasztása, ár leolvasása, összeg kiszámolása, visszajáró pénz átszámolása, hiba esetén reklamáció. Pénz gondos elrakása. (játék). Vásárlás valódi élethelyzetekben.	ár, árcédula, pénztár, reklamáció,	Válassza ki tudatosan az árut, tudjon vásárolni meghatározott összeghatáron belül.

Társadalmi ismeretek és gyakorlatok Szakképzés 1/11 – 2/12.

Cél

- Rendelkezni a megfelelő ismeretekkel és gyakorlati tapasztalatokkal a sikeres társadalmi beilleszkedéshez.
- Ismerni a társadalom elvárásait, normáit, és azok betartásának szükségességét.
- Elkerülni a veszélyeket, védekezni az ártalmak ellen, és ha szükséges segítségért folyamodni

Feladat

- A társadalmi integrációt biztosító ismeretek és gyakorlati tapasztalatok megismerése a tantárgy témaköreiben meglévő tartalmaknak megfelelően.

Elvárt teljesítmény

- Legyen kompetens és önálló képességeinek megfelelő mértékben a következő ismeretek és gyakorlatok terén:
 - Személyes adatok ismerete, használata.
 - Közlekedésben, napi élelmiszervásárlásban legyen jártas.
 - Hétköznapi és ünnepek természetét, lelkiségét értse meg, vegye ki részét a feladatokból és az ünneplésből.
 - Legyen igénye az egészséges életmódra, a szabadidő eltöltéséhez rendelkezzen megfelelő ismeretekkel és gyakorlattal, ne unatkozzon.
 - Legyen ismerete a helyes szexuális életéről.
 - Ismerje a közintézményekhez kötődő ügyeit, ismerje azok szolgáltatását, tudja kihez és hova fordulhat segítségért, ismerjen segítségnyújtó szervezeteket, munkahelyeket.
- Rendelkezzen általános földrajzi, honismereti, kulturális ismeretekkel.
- Legyen közösségi ember, baráti, munkatársi, párkapcsolataiban viselkedjen megfelelően.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással, évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt óraszámok

Évfolyamok	1/11.	2/12.
Heti óraszám	1	1
Éves óraszám	37	37

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	1/11.	2/12.
1. Személyi adatok - Önismeret – Társas kapcsolatok	10	9
2. Lakóhelyismeret – Közlekedésre nevelés	10	10
3. Történelmi ismeretek – Társadalmi ünnepek	9	8
4. Felkészülés a felnőtt létre – Állampolgári ismeretek	8	10

Szakképzés 1/11.

Cél:

Bővíteni azokat az ismereteket és biztosítani azokat a gyakorlatokat, melyek a társadalomba történő beilleszkedést segítik. Képességeinek függvényében felkészíteni a felnőtt életre. Kialakítani reális elképzeléseket, vágyakat, jövőjét illetően és ezekhez megfelelő tudást, gyakorlati kompetenciát társítani.

Feladat:

Önismeret fejlesztése, segítség kérése problémát, félelmet okozó szituációkban.
A képességeinek megfelelő egyéni haladás biztosítása.
Minél több látogatás szervezése szolgáltató- és közintézményekben, célszervezetekben és egyéb védő munkahelyeken.
Szituációs játékokban a viselkedéskultúra és az önismeret gyakorlása.
Megfelelő ismeret biztosítása szűkebb és tágabb környezetéről.

Elvárt teljesítmény:

Tudja fontosabb személyi adatait.
Ismerje a kulturált közlekedés, viselkedés szabályait, vásárlásban (legalább) hasznos közreműködőként vegyen részt.
Legyen reális elképzelése a jövőbeli életéről, lehetőségeiről.
Tudjon segítséget kérni, találjon hasznos elfoglaltságot magának, és ne unatkozzon.
Ismerje és készüljön az ünnepekre.
Vegye ki részét a környezetében előforduló közösségi munkákban.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással, évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

1. Témakör: <i>Személyi adatok - Önismeret – Társas kapcsolatok</i> Fejlesztendő kompetencia: Érzelmek tisztázása.			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Személyes adatok, az azonosítás módja, igazolása (pl. újjlenyomat). A személyi adatok körének folyamatos, bővítése, gyakorlása. Rokonsági fokok megismerése. Mi jellemző rám? Önismeret, jellemzés, jó- és rossz tulajdonságok. Családi kapcsolatok. Viták. Iskolai kapcsolatok, osztálytársak, barátok. Szeretet, szerelem érzése. Helyes viselkedés: – Érzelmi kapcsolatok férfi és nő között. Párkapcsolatok. Közlekedés és vásárlás közbeni kommunikáció, és viselkedés. Udvariassági formák ismerete és használata. A napi fogyasztásban fellelhető áru, szaküzlethez történő hozzárendelése. Bevásárlóközpont megismerése.	Születési anyakönyvi kivonat, diákigazolvány, személyi igazolvány nézegetése. Szituációs játékok az adatok gyakorlására. Másolás, írás, adatlapokkal való ismerkedés, memorizálás. Írányított, beszélgetés, rajzolás. Beszélgetés, csoportosítás. Szituációs játék. Képek, könyvek, videofilmek megtekintése. Videofelvétel készítése helyzetgyakorlatokról, a felvételek megtekintése és megbeszélése. Szituációs játékok. Tanulmányi séta. Tankönyvhasználat, feladatlapok kitöltése. Segítséggel: vásárlás gyakorlása.	<i>Születési anyakönyvi kivonat, Személyi igazolvány, személyes adatok, családi és utónév, állampolgárság, személyi igazolvány száma, telefonszám, TAJ kártya</i> <i>Jellemzés. Tulajdonság, Viselkedés, Bírálát. Dicséret.</i> Szeretet, szerelem. bolt, szaküzlet, bevásárlóközpont, áruház, forgalomban lévő pénzek, <i>élelmiszer- árak, ruházati cikkek ára, műszaki cikkek ára, kocsi, lakás ára és a fizetés viszonya</i>	Tanulja meg, és írja le vagy másolja le nevét, legfontosabb személyi adatait. Ismerje a közeli hozzátartozók adatait (nevek, címek). Tudja az iskola nevét, címét. Ismerje fel a jó és a rossz tulajdonságokat. Ismerje a helyes viselkedés formáit, fordulatait. Tudja kezelni az érzelmeit. Ismerje és használja az udvariassági formákat. Segítséggel merjen vásárolni.

2. Témakör: Lakóhelyismeret – Közlekedésre nevelés Fejlesztendő kompetencia: Felelősségtudat.			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
A főváros és lakóhelye nevezetességeinek, földrajzi jellemzőinek, élővilágának megismerése, térképismeret kialakítása, fejlesztése. Magyarországról tanult földrajzi ismeretek összefoglalása, rendszerezése (felszíni formák, ipari- és mezőgazdasági termelés, nevezetességek, megyék, városok, környező országok, Európai Unió, stb.)	Idegenforgalmi kiadványok, fotóalbumok, nézegetése, atlasz, feladatlap, tankönyvhasználat. Munka homokasztalon vagy színes gyurmával. Tanulmányi kirándulás. Térkép használata, terepasztal használata, filmek megtekintése és megvitatása. Prospektusok, szórólapok, plakátok gyűjtése, tablók készítése.	ország, haza, főváros, nagyváros, lakóhely, <i>domborzati, gazdasági, utca térkép</i>, nevezetesség, turista, <i>idegenforgalom, külföld, belföld, nemzeti büszkeség</i> Európai Unió (zászló, Himnusz), uniós jogok (munkavállalás, utazás, stb.)	Értse a domborzati térkép szín és jelrendszerét. Honismeretében fejlődjön, legyen minél több konkrét ismerete. Találja meg a térképen lakóhelyét. Ismerjen budapesti nevezetességeket. Gondolatait tudja néhány mondatban elmondani.
A különféle közlekedési eszközökön az utazás feltételeinek megismerése, az utazás megvalósítása segítséggel. Az utazással kapcsolatos piktogramok megismerése. A közlekedés szereplőinek felelőssége. A gyalogos közlekedés szabályainak pontos ismerete és betartása. A járművek vezetéséhez szükséges feltételek ismerete és betartása (jogosítvány, és képzettség nélkül nem vezethet járművet)! Kerékpározás közben is a közlekedési szabályokat kell követni.	Tankönyvhasználat, feladatlapok kitöltése, utazás különféle járműveken. Tanulmányi séta. Szituációs gyakorlatok. A szabályok biztos ismerete és gyakorlása. Térképen a szokásos közlekedési útvonalak áttekintése. Alternatív közlekedési lehetőségek. Mi a teendő, ha leáll a közlekedés valamilyen okból?	Közlekedési szabály. Segítség kérése. érvényes jegy, érvényes bérlet, megálló, állomások, pályaudvarok, információ, piktogramok	Tartsa be a viselkedési normát. Értse a piktogramokat, ismerje meg a megállót, állomást jelentő táblát. Ismerje a közlekedés legfontosabb szabályait. Ismerje a közlekedési csomópontok jellemzőit. Ismerje az útvonalat és járműveket, amikkel az iskolába jár.

3. Témakör: Történelmi ismeretek – Társadalmi ünnepek Fejlesztendő kompetencia: Napi hírek figyelemmel kísérése.			Óraszám: 9
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény Tananyag koncentráció
A tanult történelmi ismeretek felszínen tartása (történelmi korok régmúlttól napjainkig). Tájékozódás az időszalagon. Napjainkban lezajló társadalmi események figyelemmel kísérése (választások: képviselők – országgyűlési-, önkormányzati-, európai parlamenti stb.) Ünnepek csoportosítása. Szokások, normák. (Pl.: öltözködés, terítés), történelmi-, naptárismeret.	Képválogatás adott eseményekkel kapcsolatban, történelmi személyek felismerése tetteik, tulajdonságaik alapján stb. Könyvek, feladatlapok használata. Irányított beszélgetés. Plakátok, szórólapok, képes riportok, stb. Aktív részvétel ünnepeken (műsor készítése, szerep vállalása, dekoráció készítése, stb.).	<i>történelem, nemzet, haza, vallás, összetartozás emlékezet, hagyomány</i> politikai berendezkedéssel kapcsolatos fogalmak (parlamentáris demokrácia, nemzeti jelképeink, stb.). egyházi, nemzeti, állami, családi, társadalmi, ünnepek,	Legyen tájékozott a régmúlt, és a jelen eseményeiben. Külsőségében és tartalmában ismerje ünnepeinket, legyen lelkes, készüljön ezekre.

4. Témakör: Felkészülés a felnőtt létre – Állampolgári ismeretek Fejlesztendő kompetencia: Szabálytalan felismerése.			Óraszám: 8
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Az iskoláskor utáni tervek. Munka, munkahely. Viselkedés, elvárások a munkahelyeken. Az önálló közlekedés gyakorlása. A balesetek elkerülése. Kulturált megjelenés, ápoltság.	Beszélgetés, szituációs játék, képek nézegetése, csoportosítása. Videofilm megtekintése, megbeszélése, helyes, nem helyes felismerése.	<i>Munkafegyelem, baleset, figyelem</i>	Értse meg mi a munkafegyelem. Ismerje az általános balesetvédelmi szabályokat.

A pénz szükségessége, beosztása.	A pénz értékének tudatosítása.	<i>létfeltétel</i> , táplálkozás, lakás, ruházkodás, a pénz értéke,	Tudjon fontossági sorrendet felállítani.
Viselkedés idegenekkel: udvariasság, türelem, alkalmazkodás, önzetlenség.	Szituációs gyakorlatok. A kíváncsi tulajdonságok tudatos kialakítása, fejlesztése.		
Társadalomra káros tevékenységek – hazugság, lopás, szembesülés a következményekkel. Törvény, szabályok betartásának fontossága.	Írott és íratlan szabályok, iskolai szabályok, játékszabályok betartása, megszegése, következmények. (Példák saját élményekből, filmekből stb.)	Törvény, szabály, Igazságszolgáltatás, büntetés.	Tudjon különbséget tenni jó és rossz között. Tudja, hogy a szabályokat be kell tartani.
Állampolgárok vagyunk. Állampolgári jogok és kötelességek megismerése, rendszerezése. Egyszerűbb összefüggések felismertetése.	Kapcsolódó újságcikkek elolvasása, értelmezése, választójog, titkosság értelmezése, gyakorlati megvalósítás, szerepjáték.	Saját érdek, választó, képviselő, képviselő.	Ismerje állampolgári jogainak és kötelességeinek néhány területét.
Mire jogosít a személyi igazolvány (útlevél)? Tagjai vagyunk a társadalomnak is.	Személyi igazolvány, útlevél nézegetése, összehasonlítása.	személyi igazolvány, határátlépés, állampolgár, sajátkezű aláírás,	Ismerje és tartsa be az igazolvány használatának szabályait.

Szakképzés 2/12.

Cél:

Bővíteni azokat az ismereteket és biztosítani azokat a gyakorlatokat, melyek a társadalomba történő beilleszkedést segítik. Képességeinek függvényében felkészíteni a felnőtt életre. Kialakítani reális elképzeléseket, vágyakat, jövőjét illetően és ezekhez megfelelő tudást, gyakorlati kompetenciát biztosítani.

Feladat:

Önismeret fejlesztése, sikerélményt biztosító feladathelyzetek megoldása az önbizalom növelése érdekében. A megadott témakörökben a képességeinek megfelelő egyéni haladás biztosítása. Minél több látogatás szervezése szolgáltató- és közintézményekbe, célszervezetekbe és egyéb védő munkahelyeken (pl.: ÉNO). Helyzetgyakorlatokban, szituációs játékokban a viselkedéskultúra és az önismeret gyakorlása. Kellő ismeret a szorongások, az ismeretlentől való félelmek elkerülése érdekében.

Elvárt teljesítmény:

Tudja a fontosabb személyi adatait.

Legyen reális elképzelése jövőbeni életéről, lehetőségeiről.

Tudjon segítséget kérni.

Találjon elfoglaltságot magának, ne unatkozzon.

Ismerje az ünnepeket és megfelelően készüljön rá.

Vegye ki részét a környezetében előforduló munkákban.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással, évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

1. Témakör: Személyi adatok, önismeret, társas kapcsolatok.			Óraszám: 9
Fejlesztendő kompetencia: Tapintat.			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Családi viszonyok, rokonsági kapcsolatok.	Családfa készítése.	Rokon – ismerős, családfa,	Tudja, hogy a személyes adatok kiadása, és az aláírás felelősséggel jár.
Nyomtatványok, adatlapok kitöltése személyi adatokkal, aláírással.	Űrlapok kitöltése, aláírás megfelelő nagyságú betűkkel (pl. útlevél igényléséhez stb.)	állampolgárság, személyi igazolvány száma, telefonszám, TAJ kártya, adószám, Ujjlenyomatvétele, rendőrség, Vérvizsgálat, titkolás – beismerés,	
Mi jellemző rám? Külső megjelenés, ujjlenyomat, hangszín, pl. a vérből megállapítható azonosság DNS.	A tulajdonságok csoportosítása különböző szempontok szerint (pl. megváltoztatható tulajdonság: hajszín, állandó, csak egy emberre jellemző tulajdonság: ujjlenyomat, stb.).		
Viták, érdekek, ellentétek megoldása békés úton, ha kell segítséget is lehet kérni. Iskolai, munkahelyi, lakóhelyi kapcsolatok. Beilleszkedés, alkalmazkodás, egymás tisztelete és segítése.	Filmrészletek irodalmi szemelvények a témával kapcsolatban. Te mit tennél? Azonosulás a szereplővel, ítéletalkotás, helyes, helytelen felismerése.	Vita, veszekedés, gyűlölet, tettelegesség,	Tudja megfogalmazni a kapcsolatokra vonatkozó igényét.
Szeretet, szerelem érzése. Helyes viselkedés – Érzelmi kapcsolatok férfi és nő között. Párkapcsolatok. Házasság. Családi felelősség, kötöttség.	Helyzetgyakorlatok.	Elfogadás, elutasítás. Udvarlás, szakítás, visszautasítás, viszonzatlan érzelmek, Törvényes, tartós, futó kapcsolat, következmények vállalása	Viselkedjen felelősséggel.

2. Témakör: <i>Lakóhelyismeret – Közlekedésre nevelés</i> Fejlesztendő kompetencia: Méretarány.			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Térképismeret kialakítása, fejlesztése.	Különböző léptékű térképeken tájékozódás, adott helyszín megkeresése, meghatározása.	Kicsinyítés, helymeghatározás, tájékozódás,	Egyszerűbb térképen tájékozódjon kis segítséggel.
A különféle közlekedési eszközökön az utazás feltételeinek megismerése, az utazás megvalósítása segítségével. (menetrend, tájékoztató)	Közlekedés fokozott önállósággal, az utazások megtervezése, a szükséges eszközök, előkészítése, ellenőrzése indulás előtt (pl. igazolvány, pénz, bérlet, lakáskulcs, útravaló, stb.).	Körültekintés, megfontoltság, menetrend, menetidő, késés, útravaló, poggyász, helyjegy,	Személyes tárgyait, (poggyászát) tartsa számon, és vigye magával az utazáshoz szükséges iratait.
Az utazással kapcsolatos piktogramok megismerése.	Közlekedési táblák, jelzések ismerete. Helyzetgyakorlatok, filmek megtekintése, a szituációk megbeszélése.	Jelzőtábla, KRESZ, kötelező betartani, büntetés, Felelőtlen – felelős,	Ismerje fel, és vegye figyelembe a közlekedéséhez szükséges jelzéseket.
A közlekedés szereplőinek felelőssége.	Tanulmányi séta. Önálló közlekedés adott helyre, adott helyről.	Közlekedési táblák, tájékoztató táblák felismerése, megnevezése.	
A gyalogos közlekedés szabályainak pontos ismerete és betartása.	Balesetek megelőzése, szabályok betartása, ill. felelőtlen közlekedés következményeivel kapcsolatos film megtekintése és megbeszélése.	Szabályos – szabálytalan, szabálysértés, büntetés,	Tudás, és engedély nélkül ne vezessen járművet.
A járművek vezetéséhez szükséges feltételek ismerete és betartása (jogosítvány, és képzettség nélkül nem vezethet járművet)!			
Kerékpározás közben is a közlekedési szabályokat kell követni.	Kerékpáros közlekedés a „KRESZ” parkban, ill. gyér forgalmú utcán.	A kerékpárral, kerékpározással kapcsolatos megnevezések, fogalmak.	Tanulja meg, és alkalmazza a kerékpáros közlekedés szabályait.

3. Témakör: <i>Történelmi ismeretek – Társadalmi ünnepek</i>			Óraszám: 8
Fejlesztendő kompetencia: Érték.			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
A tanult történelmi ismeretek felszínen tartása (történelmi korok régmúlttól napjainkig). Tájékozódás az időszalagon.	Képválogatás adott eseményekkel kapcsolatban, történelmi személyek felismerése tetteik, tulajdonságaik alapján stb. Könyvek, feladatlapok használata. Irányított beszélgetés.	<i>történelem, nemzet, haza, vallás, összetartozás emlékezet, hagyomány</i> politikai berendezkedéssel kapcsolatos fogalmak: (alkotmány, parlamentáris demokrácia, stb.)	Legyenek ismeretei a tanult történelmi eseményekről és személyekről.
Múzeum, skanzen meglátogatása (felkészülés a látnivalókról, melyik korban készült pl. épület, milyen munkát végeztek az ott élő emberek, milyen volt a ruházatuk stb.)	Történelmi eseményekről, személyekről filmrészletek, filmek, leírások megismerése, a kapcsolódó ismeretek rendszerezése, összefoglalása. Albumok, szórólapok, képek, internetről gyűjtött anyag.	A felmerülő fogalmak és tárgyak megnevezése.	
Ünnepek csoportosítása. Szokások, normák. (Pl.: öltözködés, terítés), történelmi- naptárismeret.	Aktív részvétel ünnepeken (műsor készítése, szerep vállalása, dekoráció készítése, az elkészült műsor, szereplés rögzítése, a felvétel megtekintése és véleményezése, hibák és a jól sikerült részek bírálata, stb.).	egyházi, nemzeti, állami, családi, társadalmi, ünnepek,	Ismerje az ünnepek tatalmát és jelentőségét. Külsőségeiben és tartalmában is tudjon ünnepelni.

4. Témakör: <i>Felkészülés a felnőtt létre – Állampolgári ismeretek</i>			Óraszám: 10
Fejlesztendő kompetencia: Célorientáltság.			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Önismeret. A pályaválasztáshoz szükséges képességek feltérképezése. Saját teljesítőképesség felmérése, becslése.	Különböző munkakörökhöz szükséges tulajdonságok számbavétele. Képességlista készítése a számba jövő munkakörökről (pl. a takarító: pontos, kitartó, megbízható, rendszerető, stb.)	Tájékozódás, tapasztalatszerzés, próbálkozás, tanács, tanácsadó.	Reális önismeret és helyzetértelmezés.

A lehetőségek megismerése. Hol tanulhatja meg a szükséges ismereteket, képességeket? Tudatosság a későbbi szakmaválasztás érdekében pl. szükséges kompetenciák kiemelt fejlesztése. A fizikai és egészségi állapot tudatos fejlesztése, karbantartása. Munkaalkalmasság. Napirend a feladatok rendszerezésével. Terveim (rövidtávú és hosszabb távú, vágyak és lehetőségek). Önérvényesítés. Jogok és kötelességek ismerete.	Különböző munkahelyek megismerésére tanulmányi séták (pl. boltok, raktárak, konyhák, műhelyek stb. megtekintése) Megcélzott szakma szerinti képességek intenzívebb fejlesztése (pl.: tevékenység egyre hosszabb ideig, rendszeresség fejlesztése, megtartó emlékezet fejlesztése, utasítások megjegyzése, végrehajtása, stb.) Egészségmegőrzés, kondicionálás lehetőségei. (életmód, életvezetés stb.) Saját napirend összeállítása. A tervezett élet előnyeinek tudatosítása. (A mai napra tervezett feladatok és tevékenységek az e havi, ez évi, későbbi terve végiggondolása, tervezése. Reális és irreális tervekkel szembesülés, a vágyak és a lehetőségek tudatosítása.) A jogok és kötelességek áttekintése, felsorolása, és a következmények tudatosítása.		Erőfeszítés a kívánt cél elérése érdekében. Törekvés a jog- és kötelesség szerinti életvezetésre.

Osztályfőnöki óra Szakképzés 1/11 – 2/12.

Cél

- Közösséget alakítani és működtetni.
- Kompenzálni az értelmi akadályozottságból adódó szociális hátrányokat, beilleszkedési zavarokat.
- Olyan helyzetfelismerő készségeket kialakítani, melyekkel az áldozattá válást elkerülhetik, és a bűnmegelőzést segítik.

Feladat

- A közösséghez tartozás élményének megtapasztalása, és az igény kialakítása a harmonikus társas kapcsolatok ápolására.
- A mindennapi élethelyzetek megoldásához konfliktuskezelési technikák elsajátítása és gyakorlása.
- Az agresszió felismerése, kerülése és kezelése.

Elvárt teljesítmények

- Közelítse meg a mindennapi társas érintkezésben a kommunikációs normákat.
- Tudjon képességeinek megfelelően értelmezni és véleményt alkotni.
- Legyen reális önismertete, erősödjön önfegyelme, konfliktuskezelése.

Értékelés Szöveges tájékoztatással, évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt óraszámok

Évfolyamok	1/11.	2/12.
Heti óraszám	1	1
Éves óraszám	37	37

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	1/11.	2/12.
1. Aktuális témák	12	12
2. Előkészület a felnőtt életre. Bűnmegelőzés, áldozattá válás megelőzése.	15	15
3. Egyszerű élethelyzetek és az agresszió kezelése.	10	10

Évfolyam: 1/11.**Cél:**

Magasabb szintre emelni az önkifejezés képességét.

Kompenzálni az értelmi akadályozottságból adódó szociális hátrányokat, beilleszkedési zavarokat.

Az olvasást, mint szabadidős tevékenységet beépíteni a mindennapi elfoglaltságok közé legalább a képes magazinok, program füzetek átnézése szintjén.

Feladat:

A környezetből származó feldolgozható információk felismerése.

Olvasás, játékos feladatmegoldások (rejtvényfejtés), TV-műsorok értő megnézése, megbeszélése, szabadidő eltöltés hasznos és kellemes módjainak kialakítása.

A megszerzett ismeretek gyakorlása az egyéni képességek és készségek figyelembevételével.

A szándék és akarati megnyilvánulásoknak megfelelő kommunikációra való képesség kialakítása.

Elvárt teljesítmény:

Tudjon kulturáltan viselkedni és beszélni.

Legyen feladattudata, alakuljon ki a feladattartás megfelelő szintje.

Tudja az olvasást, mint információ-szerzési technikát tudatosan alkalmazni.

Legyen hozzáállása pozitív, legyen együttműködő a munka és a kulturált szabadidő-tevékenységek terén.

Értse meg az elért olvasási szinttől függetlenül az olvasmányokat, aktuális híradásokat és irodalmi szemelvényeket, legyen és alakuljon ki helyes erkölcsi, érzelmi beállítottsága.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással. Évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

1. Témakör: Aktuális témák. Fejlesztendő kompetencia: A serdülőkor jellegzetességeinek helyes kezelése.			Óraszám: 12
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
A közösség életében adódó aktuális, váratlan, szokatlan események megbeszélése, eltérő megoldások ütköztetése.	Probléma megfogalmazása, véleményalkotás, vita. (program választása, viselkedési, öltözködési, igazmondási konfliktusok. Egységes álláspont megfogalmazása.	Az adott témával kapcsolatban felmerülő fogalmak tisztázása.	Fogalmazza meg röviden véleményét, és bátran vállalja azt.
Felkészülés a közösség alkalmaira (ünnepek, külső programok, stb.).	Tervek készítése (naptáron bejelölni az alkalmakat), jelmez készítése, öltözk megválasztása, a közös élmények megbeszélése, az esetleg elkészült fotók, videofelvételek közös megtekintése, a látottak megbeszélése.	A felmerülő fogalmak megismerése és tisztázása.	Tudjon reálisan programokat tervezni. Aktívan vegyen részt a közös eseményeken.

2. Témakör: Előkészület a felnőtt életre. Bűnmegelőzés, áldozattá válás megelőzése. Fejlesztendő kompetencia: Veszélyfelismerő, veszélymegelőző magatartás.			Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
A felnőtt lét előnyei, hátránya. Önérvényesítés. (döntés saját magáról, támogató segítség igénybe vétele). Kultúrált szabadidő-eltöltés.	Újságcikkekben, napi híradóban, magazinműsorban olvasott, hallott, látott esetek megbeszélése, saját vélemény megfogalmazása. Közös programon részvétele, utána az élmények megbeszélése.	Önérvényesítés, önrendelkezés, támogatás, képviselő, támogatott döntéshozatal,	Legyen képes az önálló gondolkodásra és következtetésre.
Önismeret, önnevelés.	Jó- és rossz szokások számbavétele, rossz szokások megváltoztatási módja.	mozi, színház, koncert, múzeumok az adott mondat szavai	Tudjon reálisan programokat tervezni.
Párkapcsolat, ismerkedés, szerelem (a szerelem megnyilvánulása: érintés, becézés, kedveskedés, stb.). Alkalmazkodás (összetartozás). Hűség, hűtlenség, féltékenység,	Saját élmények, hallott esetek megbeszélése, hol lehet ismerkedni, együtt járás, közös program, stb. Filmrészlet, rövid történet alapján a témák megbeszélése (a döntés indoklása).	akaraterő, kitartás, állhatatosság, döntésképeség, szenvedély, indulat. intim -helyek, -helyzetek, nemek, nemi szerepek, erőszak, együtt járás, esetmegbeszélés,	Tulajdonságok ismerete, tudatos változtatás képessége.

3. Témakör: <i>Egyszerű élethelyzetek, és az agresszió kezelése.</i> Fejlesztendő kompetencia: Együttérzés.			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Önvédelem. Negatív érzelmek megfogalmazása, indoklása (nem szeretem, félek tőle) Munkahelyi terror, megfélemlítés, zaklatás (szexuális zaklatás).	Védekezés és megelőzés (a bántalmazással kapcsolatban felmerülő esetek megbeszélése. Pl.: A bántalmazás megelőzése (kényes helyzetek kerülése). A támadó megijesztése (zajt csapni). Biztonságos a legrövidebb út, nem áll szóba senkivel – kerülni a ténfergést, bámészkodást). Liftbe idegenekkel ne szálljon be (várja meg a következő liftet). Családon belüli támadás, szexuális erőszak esetén feltétlenül szóljon ismerős felnőttnek. (Bármilyen támadás esetén feltétlenül szólni kell felnőttnek és a rendőrségen jelenteni). Ismeretlen autóba ne üljön be. Ha valaki akarata ellenére simogatni akarja, azonnal el kell menni, hangosan kell tiltakozni. stb. Filmrészletek megtekintése, megbeszélése (a tárgyalt témával kapcsolatos helyzetek felismerése, megbeszélése).	Önvédelem, Zsarnok, megfélemlítés, fizikai megalázás (verés, lökdösés), lelki megalázás (csúfolás, gúnyolás)	Vegye észre, hogy bántalmazás áldozata, és kérjen segítséget.

Évfolyam: 2/12.

Cél:

Magasabb szintre emelni az önkifejezés képességét.
Kompenzálni az értelmi akadályozottságból adódó szociális hátrányokat, beilleszkedési zavarokat.

Feladatok:

A környezetből származó feldolgozható információk felismerése.
Olvasás, játékos feladatmegoldások (rejtvényfejtés), TV-műsorok értő megnézése, megbeszélése.
Szabadidő hasznos és kellemes eltöltése, szervezési képesség fejlesztése.
A megszerzett ismeretek gyakorlása az egyéni képességek és készségek figyelembevételével.
A szándék és akarat megnyilvánulásoknak megfelelő kommunikációra való képesség kialakítása.

Elvart teljesítmény:

Tudjon kulturáltan viselkedni és beszélni.
Legyen feladattudata, alakuljon ki a feladattartás megfelelő szintje.
Tudja az olvasást, mint információ-szerzési technikát tudatosan alkalmazni.
Legyen hozzáállása pozitív, legyen együttműködő a munka és a kulturált szabadidő-tevékenységek terén.
Értse meg az elért olvasási szinttől függetlenül az olvasmányokat, aktuális híradásokat és irodalmi szemelvényeket, legyen és alakuljon ki helyes erkölcsi, érzelmi beállítottsága.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással. Évente P.A.C. mérőeszközös méréssel.

1. Témakör: Aktuális témák. Fejlesztendő kompetencia: Döntési képesség.			Óraszám: 12
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
A közösség életében adódó aktuális, váratlan, szokatlan események megbeszélése, eltérő megoldások ütköztetése.	Probléma megfogalmazása, véleményalkotás, vita. (program választása, viselkedési, öltözködési, igazmondási konfliktusok. Egységes álláspont megfogalmazása.	Az adott témával kapcsolatban felmerülő fogalmak tisztázása.	Röviden fogalmazza meg véleményét, és bátran vállalja azt.
Felkészülés a közösség alkalmaira (ünnepek, külső programok, stb.).	Tervek készítése (naptáron bejelölni az alkalmakat), jelmez készítése, öltözők megválasztása, a közös élmények megbeszélése, az esetleg elkészült fotók, videofelvételek közös megtekintése, a látottak megbeszélése.	A felmerülő fogalmak megismerése és tisztázása.	Tudjon reálisan programokat tervezni. Aktívan vegyen részt a közös eseményeken.

2. Témakör: Előkészület a felnőtt életre. Bűnmegelőzés, áldozattá válás megelőzése. Fejlesztendő kompetencia: Szabálykövető, normatartó, törvénytisztelő magatartás.			Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
A felnőtt lét előnyei, hátránya.	Újságcikkekben, napi híradóban, magazinműsorban olvasott, hallott, látott esetek megbeszélése, saját ítélet megfogalmazása. A kapcsolatok feltérképezése.	mozi, színház, koncert, múzeumok az adott mondat szavai	Tudjon reálisan programokat tervezni. Legyen képes az önálló gondolkodásra és következtetésre.
Magány. Magányosság kezelése. (Társas kapcsolatok, kötődések)	Felkészülés a veszteségekre (pl. halál, elköltözés, stb.)	társaság, társ, családtag, barát, szomszéd, idegen, betegség, baleset, halál,	Tudatosan ápolja kapcsolatait. Készüljön fel arra, hogy szeretteit elveszíti, meghalnak.
Érintkezés idegenekkel. Bizalom – Bizalmatlanság – Óvatosság.	Helyzetgyakorlatok (Miről ne beszéljünk idegenek előtt? Milyen személyes adatot, iratot ne adjunk át idegeneknek? Kit engedjünk be a lakásunkba? Stb.).	ismerős – idegen. hiszékenység, elővigyázatosság, gondatlanság, éberség, figyelmesség. visszaélés.	Kapcsolatteremtései során legyen óvatos.

3. Témakör: <i>Egyszerű élethelyzetek, és az agresszió kezelése.</i> Fejlesztendő kompetencia: Alkalmazkodó magatartás.			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Stressz felismerése és kezelése.	Megerőltető helyzetek számbavétele (pl. reggel elaludtam, nem szólt a vekker, lekéstem a buszt, sok feladatot kell elvégezni, beteg lett a munkatársam, fontos megbízatást elfelejtettem stb.)	Stressz, gond, probléma,	Ha nehézségei vannak, kérjen segítséget. Törekvés a megfontoltságra.
Szavak- és tettek következményei.	Pozitív- és negatív hatás. (dicséret, gúny, irigység, pletyka, stb.).	pletyka, gúnyolódás, irigység.	
Ellene irányuló agresszió kezelése. Agresszió fajtái (verbális is kerülendő).	Védekezési módok megkeresése helyzetgyakorlatok alapján.	durva, bántó,	
Társakkal, felettesekkel, családdal szembeni konfliktusok kezelése, megoldása.	Elnézés kérése, javítás, megbocsátás, kibékülés.	bocsánat,	

Információs eszközök használata Évfolyam Szakképzés 1/11 – 2/12.

Cél

- Megismerni alapszinten a számítástechnikai és az irodatechnikai eszközöket.
- Jártasságot szerezni az eszközök kezelésében, hogy az egyszerűbb feladatok megvalósítására képes legyen.
- Elérni az eszközök bátor használatát a mindennapi életben, a világban való eligazodásban, a kommunikációban.

Feladat

- A számítástechnikai és az irodatechnikai eszközök részeinek, működésének alapszintű megismertetése.

- Az eszközökkel kapcsolatos feladatok értelmezése és végrehajtása.
- Különböző típusú, de ugyanazon célt szolgáló eszközök biztonságos beazonosítása és megfelelő használata.

Elvárt teljesítmény

- Ismerje fel a különböző számítástechnikai és irodatechnikai eszközöket.
- Tudja megmondani, hogy melyik eszközt mikor és hogyan kell alkalmazni.
- Tartsa be az eszközök használatakor a biztonsági előírásokat.
- Tudjon végrehajtani alapszinten minden eszközzel egyszerű feladatokat.
- Alkalmazza ismereteit szabadidejének hasznos eltöltésére.

Értékelés: Szöveges tájékoztató.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt órakeret

Évfolyamok	1/11.	2/12.
Heti óraszám	1	1
Éves óraszám	37	37

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	1/11.	2/12.
1. Számítógép-kezelés	11	11
2. Irodatechnikai készülékek	4	4
3. Dokumentumkészítés	10	10
4. Játékprogramok	12	12

Szakképzés 1/11.

Cél:

Megismertetni a számítógép és az irodatechnikai eszközök üzemeltetési rendjét, egészségügyi és balesetvédelmi szabályait, és gyakorlati alkalmazhatóságát a tanulásban, a játékban és a szabadidő eltöltésében.

Elérni, hogy a megszerzett ismereteket képes legyen felhasználni a hétköznapi életben.

Megismertetni a mindennapi életben használatos kommunikációs eszközöket.

Feladat:

A számítástechnikai és a már megismert irodatechnikai eszközök részeinek, működésének alapszintű megismertetése, a velük kapcsolatos feladatok értelmezése és teljesítése.

A megismert különböző eszközök szakszerű és biztonságos gyakoroltatásával szerezzon jártasságot azok használatában.

Hozzásegíteni a készségfejlesztő és oktatóprogramok futtatásához, és ezek képi és magyar nyelvű üzeneteinek megértéséhez.

Elvárt teljesítmény:

Ismerje fel a különböző számítástechnikai és irodatechnikai eszközök tartozékait.

Tudja megmondani, hogy melyik eszközt mikor és hogyan kell használni.

Tartsa be a biztonsági előírásokat.

Tudja kezelni alapszinten a számítógépet, a telefont, a faxot, a fénymásolót, a magnetofont, a lemezjátszót, a CD-lejátszót, a fényképezőgépet, videó lejátszót, digitális fényképezőgépet, a web kamerát, a videokamerát és a DVD lejátszót.

Értékelés: Szöveges tájékoztató.

1. Témakör: Számítógép-kezelés			Óraszám: 11
Fejlesztendő kompetencia: Egyenletes munkaritmus.			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Betűméret, betűtípus beállítása. Versek, rövid prózai szövegek másolása.	Számítógépes alkotás együttes elkészítése (szöveg, kiegészítő grafika).	<i>számítógépes grafika</i>	Ismerje fel a szövegszerkesztő program használatának fontosságát, lássa meg néhány előnyét (pl. könnyű javítás, esztétikus külalak, elmenthetőség).

2. Témakör: Irodatechnika Fejlesztendő kompetencia: Kíméletes eszközhasználat.			Óraszám: 4
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Videokamera kipróbálása, DVD-film felhasználásának megismerése.	Egymásról felvétel készítése videokamerával, DVD beállítása számítógépen.	mikrofon, <i>akkumulátor</i> , <i>DVD-lemez</i>	A videofelvétel alatt ne „rángassa” a kamerát.

3. Témakör: Dokumentumkészítés Fejlesztendő kompetencia: Kitartás.			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Grafikák és szövegek gépi megvalósítása, kinyomtatása.	Rajzkészítés próbálgatása a számítógép segítségével. Gyakorlás egy könnyebb szöveges munkával.	betűtípus, betűméret.	Alkosson egy számítógépes rajzot szövegekkel, lehetőleg több funkció alkalmazásával.

4. Témakör: Játékprogramok Fejlesztendő kompetencia: Időbeosztás.			Óraszám: 12
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Egyszerűbb kalandjáték.	Különböző pályák végigjátszása a lehetséges eszközök felhasználásával.	szint, pálya, eredmény	Válassza ki és indítsa el a játékprogramot.

Szakképzés 2/12.

Cél:

Megismertetni a számítógép és az irodatechnikai eszközök üzemeltetési rendjét, egészségügyi és balesetvédelmi szabályait, és gyakorlati alkalmazhatóságát a tanulásban, a játékban és a szabadidő eltöltésében.

Elérni, hogy a megszerzett ismereteket képes legyen felhasználni a hétköznapi életben.

Fokozni önállóságát a számítógép használatában.

Megtanulni a magyar menürendszert.

Elérni, hogy tudjon többszemélyes játékokkal versenyezni.

Feladat:

A számítástechnikai és a már megismert irodatechnikai eszközök részeinek, működésének alapszintű megismertetése.

Az eszközökkel kapcsolatos feladatok értelmezése és teljesítése.

A különböző eszközök szakszerű és biztonságos gyakoroltatásával jártasság szerzése azok használatában.

Társakkal együtt a versenyzés a számítógépes játékok gyakorlása.

Elvárt teljesítmény:

Ismerje fel a különböző számítástechnikai és irodatechnikai eszközök tartozékait.

Tudja megmondani, hogy melyik eszközt milyen célból, és hogyan kell használni.

Tartsa be az eszközök használatakor a biztonsági előírásokat.

Tudja kezelni alapszinten a számítógépet, a telefont, a faxot, a fénymásolót, a magnót, a lemezjátszót, a CD-lejátszót, a fényképezőgépet, videó lejátszót, digitális fényképezőgépet, a web kamerát, a videokamerát, a DVD lejátszót.

Tudjon társaival együtt versenyjátékokat játszani.

Értékelés: Szöveges tájékoztató.

1. Témakör: Számítógép-kezelés			Óraszám: 11
Fejlesztendő kompetencia: Szabálykövetés.			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Szöveg formázása	Cím középre helyezése, kiemelése. Első sor beállítása. Dátum, aláírás megfelelő helyre igazítása	szélre, középre helyezés betűforma: félkövér, dőlt, aláhúzott	Tudjon alapszinten levelet írni.

2. Témakör: Irodatechnika Fejlesztendő kompetencia: Biztos eszközhasználat.			Óraszám: 4
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
A megismert irodatechnikai eszközök használatának gyakorlása.	A megismert eszközök közül kiválasztani a megfelelőt (pl. fax, elküldéséhez a faxot).	Az ismert információs eszközök megnevezése.	Tudja alapszinten használni a megismert eszközöket.

3. Témakör: Dokumentumkészítés Fejlesztendő kompetencia: Elégedettség.			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Önállóan egy dokumentum elkészítése, mely tartalmaz szöveget és grafikát.	Formázott dokumentum elkészítése.	dokumentumkészítés formázás	Egyszerű dokumentum elkészítése, mely a szövegen kívül grafikát is tartalmaz.

4. Témakör: Játékprogramok Fejlesztendő kompetencia: Monotonia kerülése.			Óraszám: 12
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Több személy által játszható játékprogramok (pl. autóverseny)	Több tanuló játsszon együtt a programokkal.	versenyezni helyezettek: első, második, harmadik	Fogadja el az eredményt.

Ábrázolás-alakítás Szakképzés 1/11 – 2/12.

Cél

- A kreatív önkifejezés igényét kialakítani és ápolni a vizuális művészetek eszköztárának felhasználásával.
- Érdeklődését felkelteni a különböző művészeti ágak és műalkotások iránt.
- Sikerélményt, kompetencia élményt biztosítani a pozitív önértékelés kialakulásának elősegítésével.
- Elősegíteni a feszültség-feldolgozás folyamatát.

Feladat

- Az alkotóképesség kialakulását és ápolását szolgáló képesség- és készségfejlesztés.
- A csoportos együttműködés élményével a kooperabilitás fejlesztése.
- A vizuális kommunikáció, a vizuális jelek ismeretének és használatának fejlesztése.

Elvárt teljesítmény

- Igyekezzen elsajátítani képességeihez mérten a különböző ábrázoló- alakító technikákat.
- Alkalmazza növekvő önállósággal ismereteit, jártasságait.
- Tevékenykedjen csoportmunkában társaival együttműködve.
- Ismerjen fel és alkalmazzon egyszerű vizuális jeleket.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés. Tanév végén érdemjeggyel, évente P.A.C. mérőeszközös mérés.

Terápiás fejlesztés**Készségek:**

Koordinált mozgáskészség (szem-kéz koordináció), és alakítási készségek fejlesztése

Képességek, attitűdök:

Formaalkotási képességek, kompozíciós képesség

Vizuális ritmus képzése, tárgykészítés képessége

Képzeteket felidéző ábrázolási képesség

Képolvasás, képi közlés képessége

Plasztikus formaalakítás.

Finommozgás fejlesztése

Pszichikus funkció:

Vizuális, taktikus percepció. Figyelemfejlesztés

Érzelmi fejlesztés: motiváció, örömrzés keltése alkotó tevékenység révén

Emlékezet, alkotó képzelet, forma- és térészlelés, gondolkodás fejlesztése

Gondolkodási műveletek:

Megkülönböztetés, azonosítás, összehasonlítás

Variálás, kombinálás.

Analízis-szintézis.

Asszociáció, általánosítás, absztrakció, következtetés, ítéletalkotás

Gondolkodás fajták:

Perceptív, cselekvéses, analógiás, asszociatív, algoritmikus, kreatív, logikus

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt óraszámok

Évfolyamok	1/11.	2/12.
Heti óraszám	2	2
Éves óraszám	74	74

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	1/11.	2/12.
1. Vizuális ábrázolás	24	24
2. Komplex alakító tevékenységek	30	30
3. Népünk művészete	10	10
4. Elemi ismeretek művészeti alkotásokról	10	10

Szakképzés 1/11.

Cél:

A kreatív önkifejezés igényét kialakítani és ápolni a vizuális művészetek eszköztárának segítségével.
A különböző művészeti ágak és műalkotások iránti érdeklődést felkelteni, az ismereteket bővíteni.
Sikerélmény, kompetenciaélmény biztosításával a pozitív önértékelést elősegíteni.
A feszültség-feldolgozás folyamatát elősegíteni.
Az alkotótevékenységek készség szintű elsajátításával, a szabadidő tartalmas eltöltését biztosítani.

Feladatok:

A tantárgyi ismeretek, művészeti alkotó - és befogadóképesség fejlesztése.
Tantárgyspecifikus jártasságok, készségek, fejlesztése.
Gondolkodási műveletek, forma- és térészlelés, figyelem, emlékezet, finommotorika, alkotó képzelet fejlesztése.
Motiváció erősítése az önálló tevékenység iránt.
A csoportmunka, az együttműködés összehangolásának megtapasztalása.

Elvárt teljesítmény:

Igyekezzen elsajátítani képességeihez mérten a különböző ábrázoló- alakító technikákat.
Törekedjen adekvát eszközhasználatra.
Ismerje meg az egyszerű vizuális jeleket.
Tevékenykedjen csoportmunkában, munkamegosztásban.

Értékelés: Folyamatos szóbeli, tanév végén érdemjeggyel, évente P.A.C. mérőeszközös mérés.

1. Témakör: Vizuális ábrázolás			Óraszám: 24
Fejlesztendő kompetenciák: Elmélyült alkotás.			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Festés	Különböző festészeti technikák (akvarell, tempera, olaj, selyemfestés) alkalmazása spontán és vázlattal tervezett módon a tanulók élményei alapján. Közös és egyéni alkotások.	Eszköz, anyag, technika, színek, <i>kompozíció</i> . Térbeli elrendezéssel kapcsolatos fogalmak. <i>Fény- árnyék jelenséggel kapcsolatos fogalmak</i> .	Használja önállóan a festés eszközeit. Képes legyen élményeit vizuálisan megörökíteni, közös tevékenységben együttműködni.

Rajzolás	Különböző grafikai technikák alkalmazásával látvány hű és stilizált ábrázolás. Ismerkedés a sokszorosító grafikával. A fényhatások érzékeltetése.		Használja önállóan a rajzolás eszközeit. Igyekezzen visszaadni rajzos formában megfigyeléseit.

2. Témakör: <i>Komplex alakító tevékenységek</i> Fejlesztendő kompetenciák: Többszöri próbálkozás.			Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Anyagvizsgálat	Anyagok válogatása anyagfajták és használhatóság szerint.	Eszköz, anyag, technika megnevezése. Az elkészítés <i>részfolyamataival</i> kapcsolatos fogalmak.	Irányítással ismerje fel a különböző anyagfajtákat. Ismerje az anyagok jellemző tulajdonságait.
Kézművesség	Agyagművesség, batikolás, nemezelés, fonás és egyéb fonalmunkák, gyöngyfűzés. Dísz- és használati tárgyak készítése különféle papírokból. Vegyes technikával báb készítése.	Az elkészített tárgy megnevezése, funkciója.	Irányítással készítse el a különböző tárgyakat.

3. Témakör: <i>Népünk művészete</i> Fejlesztendő kompetenciák: Identitás.			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Népművészeti alkotások szemlélése	Népművészeti gyűjtemények és albumok megtekintése. Alkotók megfigyelése munka közben.	Hímzés, faragás, fazekasság, szövés, fonás, mézeskalács, bőrművesség. A népi mesterségek megnevezése.	Irányítással szemléljen népművészeti alkotásokat.
Ismerkedés népszokásainkkal	Nevezetes ünnepek „Jeles napok”. Jellegzetes magyar népszokások. A tárgykultúra és néphagyomány összefüggései.	<i>Népi hagyományokhoz fűződő fogalmak.</i>	Irányítással ismerkedjen meg népszokásainkkal.

4. Témakör: <i>Elemi ismeretek művészeti alkotásokról</i> Fejlesztendő kompetenciák: Élményszerzés.			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Művészeti alkotások szemlélése	Múzeumlátogatás. Albumok, kiadványok szemlélése. Lehetőség szerint: művészek megfigyelése alkotás közben. Az építészet. Nevezetes épületek megtekintése.	Művészeti tevékenységek és egyszerű esztétikai fogalmak. <i>Neves alkotók, jellegzetes alkotások.</i>	Irányítással szemléljen művészeti alkotásokat. Műalkotások differenciálása művészeti ágak szerint.

Szakképzés 2/12.

Cél:

A kreatív önkifejezés igényét kialakítani és ápolni a vizuális művészetek eszköztárának segítségével.
A különböző művészeti ágak és műalkotások iránti érdeklődést felkelteni, az ismereteket bővíteni.
Sikerélmény, kompetenciaélmény biztosításával a pozitív önértékelést elősegíteni.
A feszültség-feldolgozás folyamatát elősegíteni.
Az alkotótevékenységek készségi szintű elsajátításával a szabadidő tartalmas eltöltését biztosítani.

Feladatok:

A tantárgyi ismeretek átadása.
Művészeti alkotó- és befogadóképesség fejlesztése.
Tantárgyspecifikus jártasságok, készségek, fejlesztése.
Gondolkodási műveletek, forma- és térészlelés, figyelem, emlékezet, finommotorika, alkotó képzelet fejlesztése.
Motiváció fejlesztése az önálló tevékenység iránt.
A csoportmunka, az együttműködés összehangolásának meg tapasztalása.

Elvárt teljesítmény:

Igyekezzen elsajátítani képességeihez mérten a különböző ábrázoló- alakító technikákat.
Törekedjen adekvát eszközhasználatra.
Ismerje meg az egyszerű vizuális jeleket.
Tevékenykedjen csoportmunkában, munkamegosztásban.

Értékelés:

Folyamatos szóbeli, tanév végén érdemjeggyel, évente P.A.C. mérőeszközös mérés.

1. Témakör: Vizuális ábrázolás Fejlesztendő kompetenciák: Változatos eszközhasználat.			Óraszám: 24
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Festés	Különböző festészeti technikák (akvarell, tempera, olaj, selyemfestés) alkalmazása spontán és vázlattal tervezett módon a tanulók élményei alapján. Közös és egyéni alkotások.	Eszköz, anyag, technika, színek, kompozíció, fény- árnyék viszonyok, térbeliségre, perspektívára vonatkozó fogalmak.	Használja önállóan a festés eszközeit. Legyen képes élményeit vizuálisan megörökíteni. Működjön együtt közös tevékenységben.
Rajzolás	Különböző grafikai technikák alkalmazásával látvány hű és stilizált ábrázolások készítése. Ismerkedés a sokszorosító grafikával. Perspektíva egyszerű érzékeltetése.		Használja önállóan a rajzolás eszközeit. Igyekezzen megfigyeléseit visszaadni rajzos formában.

2. Témakör: <i>Komplex alakító tevékenységek</i> Fejlesztendő kompetenciák: Önkifejezés.			Óraszám: 30
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Anyagvizsgálat	Anyagok válogatása anyagfajták és használhatóság szerint.	A különböző anyagfajták megnevezése. Jellemző tulajdonságaikra vonatkozó fogalmak.	Ismerje fel önállóan a különböző anyagfajtákat. Ismerje jellemző tulajdonságaikat.
Tárgyak készítése	Agyagművesség, batikolás, nemezelés, fonás és egyéb fonalmunkák, gyöngyfűzés. Dísz- és használati tárgyak készítése különféle papírokból. Üvegfestés, tűzománc. Vegyes technikájú évszakokhoz és ünnepekhez illeszkedő kompozíciók készítése. (virágkötés) Harmonizáló tárgyak összerendezésével ünnepi díszítés. Kiállítás rendezés.	Az elkészítés részfolyamataival kapcsolatos fogalmak. Az elkészített tárgy megnevezése, funkciója. Kompozíciós alapfogalmak.	Készítse el önállóságra törekedve a különböző tárgyakat.
3. Témakör: <i>Népünk művészete</i> Fejlesztendő kompetenciák: Korhű, korabeli.			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Népművészeti alkotások szemlélése	Népművészeti gyűjtemények és albumok megtekintése. Alkotók megfigyelése munka közben.	Hímzés, faragás, fazekasság, szövés, fonás, mézeskalács, bőrművesség. <i>Népi mesterségek jellemző alapanyagainak és eszközeinek megnevezése.</i>	Szemléljen önállóan népművészeti alkotásokat.
Ismerkedés népszokásainkkal	Tájegységeinkre jellemző díszítőmotívumok rajzolása. A néphagyomány és tárgykultúra összefüggései.	Jellegzetes tájegységeink megnevezése. Hagyományok, népművészeti tárgyak megnevezése és funkciója.	Ismerkedjen meg népszokásainkkal. Differenciálja a népművészet tárgykultúráját anyag és funkció szerint.

4. Témakör: <i>Elemi ismeretek művészeti alkotásokról</i> Fejlesztendő kompetenciák: Értékkáló.			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Művészeti alkotások szemlélése	Múzeumlátogatás. Albumok, kiadványok szemlélése. Lehetőség szerint: művészek megfigyelése alkotás közben. Különböző művészeti ágak jellemző alapanyagainak, munkaeszközeinek és technikáinak megfigyelése.	Művészeti tevékenységek és egyszerű esztétikai fogalmak. <i>Neves alkotók, jellegzetes alkotások.</i>	Szemléljen önállóan művészeti alkotásokat. Differenciálja a műalkotásokat művészeti ágak szerint.

Ének – Zene

Szakképzés 1/11 – 2/12.

Cél

- Esztétikai érzékét, érzelmvilágát gazdagítani zenei élmények segítségével.
- Motivációt fenntartani a sokszínű zenei élmények befogadására, rendezvényeken való aktív szereplésre, részvételre, az örömteli közös éneklésre.

Feladat

- Az eddig elsajátított zenei ismeretek gyakorlati használata, továbbfejlesztése, bővítése.
- Zenei képességek fejlesztése: ritmikai biztonság, dinamikai alapok, adottságokhoz igazodó intonációs pontosság kialakítása.
- A hangszerek világában való tájékozódás, megszólaltatásuk módjai.

Elvárt teljesítmény

- Vegyen részt a közös éneklésben, daltanulásban, az iskolai rendezvények, ünnepségek zenei programjaiban.
- Tudjon képességeihez mértén minél több éneket, dalt elénekelni, eldúdolni, felismerni.
- Tudjon ritmushangszereket megszólaltatni.
- Ismerje fel hangzás alapján a leggyakoribb hangszereket.
- Figyelemmel hallgasson zenét.
- Legyenek kedvenc dalai, dallamai, zeneszerzői.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szóveges tájékoztatás.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt óraszámok

Évfolyamok	1/11.	2/12.
Heti óraszám	1	1
Éves óraszám	37	37

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	1/11.	2/12.
1. Népdalok - Ünnepekörök dalai	19	8
2. Ritmus- és hallásfejlesztés	10	15
3. Zenehallgatás	8	14

Szakképzés 1/11.

Cél:

Szeretni a zenét és a közös éneklést és zenélést.

Legyen képes a klasszikus zenét befogadni, zenehallgatás alatt kulturáltan viselkedni.

Feladat:

Zenei ismeretek fejlesztése (dalkincs bővítése, zeneművek megismerése).

Hallás és ritmusérzék fejlesztése.

Táncstudás fejlesztése.

Közös zenélés.

Elvárt teljesítmény:

Bővüljön dalkincse képességeihez mérten.

Társítsa a dalokat az ünnepekhez.

Tudjon egyszerű ritmusokat visszaadni.

Alakuljon ki kultúrája a zenehallgatáshoz.

Ismerjen fel klasszikus zeneműveket jellemző részleteiről.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással.

1. Témakör: <i>Népdalok - Ünnepekörök dalai</i> Fejlesztendő kompetencia: Ünneplés öröme.			Óraszám: 19
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Magyar dalok.	Dalok tanulása	Az adott dalban található ismeretlen szavak, szófordulatok.	Legyen együttműködő a daltanulásban.
Magyar táncok.	Kétlépéses csárdás.	csárdás,	Vegyen részt a táncban, utánozza a lépéseket.
Más népek dalai és táncai.	Daltanulás: ismerkedés más népek dalaival. galopp táncolása	nép, ország, nemzet, nyelv, <i>cseh, szlovák, angol, francia, orosz, ír, német, lengyel.</i> galopp,	Tudjon a megfelelő ünnepen dalt előadni.
Családi, egyházi, társadalmi ünnepek dalai.	Jeles ünnepekről dalok tanulása.	Karácsony, Újév, Húsvét, Pünkösd, Anyák napja, születésnap, névnap, évfordulók.	
Nemzeti ünnepeink dalai.	Nemzeti ünnepeinkről megemlékezés, toborzók Himnusz, Szózat éneklése.	Március 15. Petőfi Sándor, Kossuth Lajos, nemzeti színű szalag, kokárda, Magyarság, ünnep, Himnusz, Szózat. <i>Történelmi eseményekkel kapcsolatos fogalmak.</i>	Ismerje fel és énekelje a Himnuszt és a Szózatot. Érezze az ünnep jelentőségét.

2. Témakör: <i>Ritmus- és hallásfejlesztés</i> Fejlesztendő kompetencia: Mértékletesség.			Óraszám: 10
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. Tempóérzékeltető gyakorlatok. Hang- és hallásfejlesztés.	A szép éneklés gyakorlása a dinamikai változások figyelembevételével. Szöveg, dallam, ritmus egységének érzékeltetése. Hangmagasság differenciálása.	Halkan, erősen, középerősen, nagyon erősen. Szöveg, dallam, ritmus hangszín, hangerő, <i>skálázás</i> .	Tudja a dalokat pontos ritmusban, helyes dallammal, érthető szöveggel énekelni. Vegye észre a dalokban a hangmagasságbeli különbségeket.
Ritmushangszerek használata.	Ritmushangszerek megszólaltatása, megnevezése.	Cintányér, dobok, triangulum, csörgődob. Maracas, agogo, bongó.	Ismerje és használja a ritmushangszereket.
Táncok.	Egyszerű táncok előadása, ének, lépés ritmusának összehangolása.	érintés, bújás, bot, kendő körtánc, pörgés, forgás, kifordulás, guggolás	Vegyen részt a közös táncban, érezze a ritmust.

3. Témakör: <i>Zenehallgatás</i> Fejlesztendő kompetencia: Hangerőválasztás.			Óraszám: 8
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Népdal. Műdal.	Népdalok hallgatása, csokorba gyűjtése. (dalok felismerése dallamuk alapján) Műdal hallgatása. (ismert előadó hangjának felismerése, kedvenc dalok megtanulása, együtténeklés az előadóval)	Dalban szereplő népies kifejezések magyarázata. <i>A dalban szereplő ismeretlen szavak, szófordulatok.</i>	Hallgasson figyelmesen zenét.
Tánczene hallgatása más-más feldolgozásban. Dallamok, feldolgozások, komolyzenei részletek meghallgatása.	Táncdal hallgatása. Dallamok meghallgatása, feldolgozások összehasonlítása.	táncdal, tánczenekar, szólóének dallam, <i>feldolgozás</i> , részlet	A túl hangos zenehallgatással ne zavarja környezetét, és hallószerveit.

Szakképzés 2/12.

Cél:

A zenét, a közös éneklést és zenélést szeretni mindennapjaiban.
Fogékonyan befogadni a klasszikus zenét.
Kulturáltan viselkedni zenehallgatás alatt.

Feladat:

Zenei ismeretek fejlesztése (dalkincs bővítése, zeneművek megismerése).
Hallás és ritmusérzék fejlesztése.
Táncstudás fejlesztése.
Közös zenélés.

Elvárt teljesítmény:

Bővüljön képességeihez mértén dalkincse.
Társítsa a dalokat az ünnepekhez.
Tudjon egyszerű ritmusokat visszaadni.
Alakuljon ki kultúrája a zenehallgatáshoz (megfelelő hangerő).
Ismerjen fel klasszikus zeneműveket, jellemző részleteiről.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatással.

1. Témakör: <i>Népdalok - Ünnepekörök dalai</i>			Óraszám: 8
Fejlesztendő kompetencia:			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Magyar dalok.	Dalok tanulása.	A dalban található ismeretlen szavak, szófordulatok.	Legyen együttműködő a dalstanulásban.
Más népek dalai.	Dalstanulás.	nép, ország, nemzet, nyelv, <i>cseh, angol, francia, orosz, ír, német, lengyel</i>	
Családi, egyházi, társadalmi ünnepek dalai.	Jeles ünnepekről dalok megtanulása.	Karácsony, Újév, Húsvét, Pünkösd, Anyák napja, születésnap, névnap, évfordulók	Tudjon a megfelelő ünnepen dalt előadni.

Nemzeti ünnepek dalai.	Nemzeti ünnepekről megemlékezés, Himnusz, Szózat, toborzók éneklése.	Március 15. Petőfi Sándor, nemzeti színű szalag, kokárda, Október 23. Magyarság, ünnep, Himnusz, Szózat, <i>megzenésített költemény</i>	

2. Témakör: <i>Ritmus-és hallásfejlesztés</i>			Óraszám: 15
Fejlesztendő kompetencia:			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Ritmikai és dinamikai gyakorlatok.	Ritmus alapján dal felismerése.		Tudjon dallamosan, helyes ritmusban énekelni.
Tempóérezkeltető gyakorlatok.	Dallam és tempó követése.	halk, lágy, zümmögő, hangos, élénken, lassan, gyorsan	Kísérje az ismert dalok dallamát ritmushangszerrel.
Ritmushangszerek használata.	Ritmushangszerek megszólaltatása, megkülönböztetése.	cintányér, dobok, triangulum, <i>maracas, agogo, bongó</i>	Tudjon pontosan, szépen átélten, kifejezően énekelni.
Hang-és hallásfejlesztés.	Dalok összekapcsolása dal, szöveg, zene, ritmus szerint.		
Táncok eltérő zenére.	Diszkó-tánc, régi korok táncai pl. keringő, csárdás stb.		Vegyen részt a táncban, utánozza a lépéseket.

3. Témakör: <i>Zenehallgatás</i>			Óraszám: 14
Fejlesztendő kompetencia: Zeneszeretet.			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Közismert komolyzenei részletek meghallgatása. (pl. Egy kiállítás képei. Örömóda. Passió. Péter és a farkas, egyszerűbb operarészlet- Hány János, Varázsfuvola, stb.)	A zene hatásának megbeszélése. Az élmények elemzése, megbeszélése kérdések segítségével: Te mire gondoltál a zenehallgatás közben? Miről szól ez a zenedarab? (szomorú, vidám? ünnepélyes?) Milyen hangszereket hallasz? Hány zenész muzsikál szerinted? Ki énekel?	énekes, <i>énekszólam</i> , <i>hangszerkíséret</i> vonósnégyes, karmester, szimfónia, hangszerek nevei, zeneszerzők, előadók, szólamok	Ismerje fel a már tanult dallamokat.

	Milyen emberi tulajdonságai vannak? (gonosz, segítőkész, stb.)		
Tánczene hallgatása Dallamok, dallamrészletek felismerése	Tánczene hallgatása különböző feldolgozásban. Dalok, dallamok hallgatása.	ritmus, tánc, hangzás, szólóének, magasabb, mélyebb <i>dallamjárás</i>	Ismerje fel a különböző feldolgozásokban az azonosságot.
Zenés darabok megismerése (Macskák, A padlás, István a király, János vitéz stb.)	A darabok megtekintése, történetének megismerése, szereplők, jellemző dallamok a műből. Dalrészletek és darabok, ill. szereplők csoportosítása.	A darabok témájával kapcsolatos fogalmak és megnevezések.	Ismerje fel a dallamrészleteket.

Tánc - dráma Szakképzés 1/11 – 2/12.

Cél

- Komplex zenei, mozgásos, dramatikus eszközökkel a tanuló emocionális és kognitív funkcióit kibontakoztatni.
- Az önkifejezést, pozitív önértékelést elősegíteni, szereplésekkel sikerélményt nyújtani.

Feladat

- Észlelés, figyelem, gondolkodás fejlesztése.
- Általános mozgásállapot, zenei képességek fejlesztése.
- A különböző élethelyzeteket reprodukáló dramatikus képességek fejlesztése.

Elvárt teljesítmény

- Fejlődjön mozgáskultúrája és személyisége váljon harmonikusabbá.
- Alakuljon ki közösségi érzése, felelőssége a csoportért, a produkcióért.
- Szerezzen képességeihez mérten ismereteket, és élje át a művészetek segítségével a hazai és az európai kultúra múltját, jelenét.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés. Tanév végén érdemjeggyel. P.A.C. mérőeszközzel.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt óraszámok

Évfolyamok	1/11.	2/12.
Heti óraszám	1	1
Éves óraszám	37	37

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	1/11.	2/12.
1. Szituációs gyakorlatok	15	13
2. Drámajáték	13	15
3. Tánc	9	9

Évfolyam: Szakképzés 1/11.

Cél:

Komplex zenei, mozgásos, dramatikus eszközökkel emocionális és kognitív funkcióit kibontakoztatni.
Az önkifejezést, a pozitív önértékelést elősegíteni sikerélményt nyújtó szereplések által.

Feladat:

Általános mozgásállapot, zenei képességek fejlesztése.
Tananyaghoz kapcsolódó ismeretek bővítése.
A különböző élethelyzeteket reprodukáló dramatikus képességek fejlesztése.

Elvárt teljesítmény:

Tudjon eligazodni valós helyzetekben szituációs gyakorlatok, minták alapján.

Ügyeljen mozgására.

Vegye észre és értékelje, ami szép és esztétikus.

Épüljön önismerete, fejlődjenek kapcsolatai.

Vegyen részt önként csoportos produkcióban, legyen képes az együttműködésre, a szabályok betartására.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés. Tanév végén érdemjeggyel. Évente P.A.C. mérőeszközzel.

1. Témakör: <i>Szituációs gyakorlatok</i> Fejlesztendő kompetencia: Helyes testtartás.			Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Szituációs játékok	Szituációk eljátszása: - Iskola - Munkahely - Szórakozás.	Helyiségek nevei, tárgyak a munkahelyen és a lakásban <i>A szórakozóhelyekhez kapcsolódó fogalmak.</i>	Eligazodás és megfelelő viselkedés a különböző helyzetekben.
Beszédképesség-fejlesztő gyakorlatok	Találkozás, bemutatkozás, köszönés gyakorlása. Telefonálás Segítség, információ kérése idegentől.	Név Napszaknak megfelelő köszönések. Érdeklődés a másik ember iránt: „Hogy vagy?” „Mit csinálsz?” <i>Ritkábban előforduló fordulatok:</i> <i>pl. „Adjon Isten!” Tudna nekem segíteni a felszállásnál?</i> Meg tudná mondani melyik megállónál kell leszállnom a ...utcahoz? Stb.	Tudjon magáról alapvető információkat közölni, számára fontos információt (eligazítást) kérni.
Helyes testtartás (Alexander – módszer)	A helyes testtartás mindennapi élethelyzetekben. Gerincpihentető gyakorlat elsajátítása	jobbra – balra, középre, oldalt, kívül – belül.	Végezze el a gyakorlatokat segítséggel

Ünnepeink	Készülődés az ünnepekre. (közösségi és személyes átélés, aktív részvétel)	névnap, születésnap, virág, torta, ajándék, ünnepi asztal, ünnepi öltözet.	Értse meg az ünnepek személyes jellegét.
Mozilátogatás Színházlátogatás Múzeumlátogatás	A tananyaghoz kapcsolódó előadás, film, videó megtekintése, a látottak megbeszélése, esetleg egy-egy részlet többszöri megtekintése (videó, DVD) értelmezése, vita, egyéni vélemény megfogalmazása.	A látottakkal kapcsolatban felmerülő fogalmak. A látottak közös értelmezése.	Tudjon elmerülni az események szemlélésében.

2. Témakör: Drámajáték Fejlesztendő kompetencia: Színjátszás öröme.			Óraszám: 13
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Ünnepkörhöz, ill. iskolai (kulturális versenyen, osztálykeretben) rendezvényen bemutatott „produkció” (népszokások, szertartásjátékok megismerése, eljátszása).	Darab keresése, előadása. (Betlehemezés, Farsangi népszokások, Busójárás Passió játék, Húsvéti, Pünkösdi népszokások, a regölés megismerése) Felvétel készítése a produkcióról, a látottak megbírálása, értékelése.	Az ünnep lényegét érintő fogalmak. <i>Népies kifejezések köznyelvi értelmezés, párválasztás, jókívánság, regölés</i>	Érezze a hétköznapi és az ünnepek váltakozását. Vegyen aktívan részt a produkció elkészítésében, a számára megfelelő területen.
Tananyaghoz kapcsolódó, ill. szabadon választott előadás létrehozása.	A darab kiválasztása, megbeszélése, szereplőválogatás, jelmez, díszlet megtervezése. Az előadás bemutatása, videofelvétele, a látottak megbeszélése, a teljesítmények értékelése. (kritika megfogalmazása)	A munka közben felmerülő fogalmak, megnevezések.	Aktív hozzájárulás a közös teljesítményhez.

3. Témakör: <i>Tánc</i> Fejlesztendő kompetencia: Harmónia.			Óraszám: 9
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Tánc és improvizáció zenére.	Zenés, táncos előadások meghallgatása: Koreográfiák megtanulása, egyéni és csoportos előadása. Ütő együttes alakítása, közös zenélés.	lendület, pihenés, lassú - gyors, fönt – lent, ugrik – megáll	Tanulja meg a táncokat, és tudja előadni. Adjon elő zenére táncot, önálló mozgásokat.
Balett Társas tánc (pl. keringő, stb.) Aerobik „Hastánc”	Csípő – láb gyakorlatok megtanulása. Tánclépések gyakorlása megfelelő zenére. Jelmez megtervezése, előkészítése, megfelelő kiválasztása.	fordít, emel, hajlít, nyújt, rúg jelmez, kifejező, ízléses, célszerű	Koncentráljon a zenére. Hajtsa végre a gyakorlatokat.

Szakképzés 2/12.

Célok:

Komplex zenei, mozgásos, dramatikus eszközökkel a tanuló emocionális és kognitív funkcióit kibontakoztatni.
Az önkifejezést, pozitív önértékelést elősegíteni sikerélményt nyújtó szereplésekkel.

Feladatok:

Általános mozgásállapot, zenei képességek fejlesztése.
Tantárgy-specifikus ismeretek bővítése.
A különböző élethelyzeteket reprodukáló dramatikus képességek fejlesztése.

Elvárt teljesítmény:

Tudjon eligazodni valós helyzetekben szituációs gyakorlatok, minták alapján.
Ügyeljen mozgására.
Vegye észre és értékelje azt ami szép és esztétikus.
Épüljön önismerete és bővüljenek kapcsolatai.
Vegyen részt önként csoportos produkcióban, legyen képes az együttműködésre, szabályok betartására.

Értékelés: Folyamatos szóbeli értékelés. Tanév végén érdemjeggyel. Évente P.A.C. mérőeszközzel.

1. Témakör: <i>Szituációs gyakorlatok</i> Fejlesztendő kompetencia: Kifejezőkészség.			Óraszám:13
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Szituációs játékok (konfliktusok megoldására, ismerkedésre, érzelmek kezelésére, agresszió leküzdésére).	A szituációk eljátszása: -családban, iskolában, munkahelyen—barátság kialakulása, megszűnése, ennek kezelése.	hűség, bizalom, segítség, szeretet, házimunka, munkaidő, dolgozni, <i>pontosság, megbízhatóság, kitartás</i>	Tudja, hogy mit jelent a barátság. Tudja, hogy milyen íratlan szabályok érvényesülnek a családban. Tudja, hogy hogyan kell viselkedni a munkahelyen.
Beszédképesség fejlesztő gyakorlatok	Párbeszédhelyzetek a hétköznapiakból. Képek alapján, olvasott történetek befejezése saját elképzelés szerint.	A párbeszédhelyzetekben felbukkanó új szavak.	Találja fel magát hétköznapi helyzetekben.
Helyes testtartás (Alexander-módszer)	Az eddig tanultak alkalmazása.	Új <i>szinonimák</i> a mozgásra: lépés – csoszogás, járás – ballagás,	Szabaduljon meg a feszültségtől. Éljen át pozitív élményeket mozgás közben.
Mozi látogatás Színházlátogatás Múzeumlátogatás	A tananyaghoz kapcsolódó előadás, film, megtekintése. A látottak megbeszélése, esetleg egy-egy részlet többszöri megnézése (videó, DVD) értelmezése, vita, egyéni vélemény megfogalmazása.	A látottakkal kapcsolatban felmerülő fogalmak. A látottak közös értelmezése.	Tudjon elmerülni az események szemlélésében.

2. Témakör: <i>Drámajáték</i> Fejlesztendő kompetencia: Sikerorientáltság.			Óraszám: 15
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Tananyaghoz kapcsolódó, ill. szabadon választott előadás létrehozása.	A darab kiválasztása, megbeszélése, szereplőválogatás, jelmez, díszlet megtervezése. Az előadás bemutatása, videofelvétele, a látottak megbeszélése, a teljesítmények értékelése. (kritika megfogalmazása)	A munka közben felmerülő fogalmak, megnevezések.	Aktív hozzájárulás a közös teljesítményhez.

3. Témakör: <i>Tánc</i> Fejlesztendő kompetencia: Összhang a csoport tagjaival.			Óraszám: 9
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Tánc és improvizáció zenére. Társas tánc (keringő, cha-cha-cha lépései stb.) Koreográfia tanulása zenére.	Koreográfiák megtanulása, egyéni és csoportos előadása. Ütő együttes alakítása, közös zenélés. Csípő – láb gyakorlatok megtanulása. Tanult táncokba részvétel, hosszabb ideig, egyre kevesebb hibával.	lendület, pihenés, lassú -gyors, fönt – lent, ugrik – megáll Jobbra, balra, fordít, emel, hajlít, nyújt, rúg lazán,	Tanulja meg a táncokat, és tudja előadni. Adjon elő önálló mozgásokat, táncot zenére. Koncentráljon a zenére. Hajtsa végre a gyakorlatokat.

Testnevelés Szakképzés 1/11 – 2/12.

Cél

- A rendszeres mozgást, testedzést és az egészséges életmód iránti igényt kialakítani.
- A tanuló egészséges testi fejlődését biztosítani.
- A tanuló azon ismereteit, jártasságait, képességeit kialakítani és fejleszteni, melyek a későbbi mozgásos cselekvési biztonságát, rendszeres fizikai aktivitását megalapozzák.

Feladat

- A fizikai képességek, testi adottságok, állóképesség és a mozgásharmonizáció fejlesztése.
- A mozgásnevelés tantárgy tanítása során kialakított és begyakorolt mozgáselemek rögzítése.

Elvárt teljesítmény

- Végezzen irányítással összetett utánzó gyakorlatokat, törekedjen az ütemtartásra.
- Próbálkozzon mind hosszabb labdavezetéssel.
- Tudjon alsó és felső dobással célba dobni.
- Végezze mind hosszabb időtartamban az izomerősítő gyakorlatokat.
- Ismerje az általa használt tornaszerek nevét, azok balesetmentes használatát.
- Kapcsolódjon be aktívan a versenyjátékokba, tudjon csapatához alkalmazkodni.

Értékelés: Folyamatos megfigyelés és szóbeli értékelés a versenyezésekben, sportjátékokban, a szocializáció terén a küzdés, kitartás képességének kialakulásában. Félévkor szóbeli tájékoztatás. Év végén minősítés osztályzattal, kiegészítve részletes írásbeli tájékoztatással. Évenként P.A.C. felmérés.

A kerettanterv teljesítéséhez javasolt óraszámok

Évfolyamok	1/11.	2/12.
Heti óraszám	2	2
Éves óraszám	74	74

A tantárgy témáinak feldolgozására javasolt időkeret

Témakör / Évfolyam	1/11.	2/12.
1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	14	14
2. Gimnasztikai gyakorlatok	14	14
3. Képességfejlesztő gyakorlatok, játékos feladatok	16	16
4. Labdás gyakorlatok	14	14
5. Sportjátékok elemei	16	16

Szakképzés 1/11.

Célok:

A rendszeres mozgást, testedzést, az egészséges életmód iránti igényt kialakítani.

A tanuló egészséges testi fejlődését biztosítani.

Ismereteit, jártasságait, képességeit kialakítani, fejlődését, és későbbi mozgásos cselekvési biztonságát, rendszeres fizikai aktivitását megalapozni.

Feladatok:

Az alapvető mozgáskészségek továbbfejlesztése, esetleges pótlása.

Koordinációs képességek kialakítása.

Állandó élményszerzés a játékokon, versenyen keresztül.

Értékes személyiségvonások megerősítése.

Az egészséges testi fejlődés segítése.

A tornaszerek egyre önállóbb adekvát használatának fejlesztése.

Elvárt teljesítmény:

Tudjon a térben saját testéhez képest tájékozódni.

Figyeljen a helyes testtartásra.

Tartsa be a sportjátékok szabályait.

Használja önállóan, rendeltetésszerűen a tornaszereket.

Értékelés Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatás, évente P.A.C. mérőeszközös mérés. Az értékelésnél a saját magához mért fejlődésváltozásokat kell alapul venni.

1. Témakör: Rendgyakorlatok téri tájékozódás			Óraszám: 14
Fejlesztendő kompetencia: Összhang.			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Sorakozás Testfordulatok Menetelés	Alapállás, egysoros vonalba, pihenj állás, köralakítás, nyitódás, záródás, járás ütemtartással, fejlődés kettes, hármas, négyes oszlopba, majd szakadozás, testfordulatok sarkon, talpon, vonulós lépéstartással.	Tevékenységek megnevezése. nyitódás, záródás	Ismerje az irányokat, tudja tartani az ütemet.
2. Témakör: Gimnasztikai gyakorlatok			Óraszám: 14
Fejlesztendő kompetencia: Tudatosság.			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Kéziszer és szabadgyakorlatok Mozgáselemek összekapcsolása	Változatos előkészítő gyakorlatok, határozott formájú szabad és kéziszer gyakorlatok végzése, súlyzó, labda, szalag négyütemű gyakorlatok.	Tevékenységek és sportszerek megnevezése.	Az eszközök helyes használata.
3. Témakör: Képességfejlesztő gyakorlatok játékos feladatok			Óraszám: 16
Fejlesztendő kompetencia: Egyensúlyozás.			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Távolugrás Magasugrás Súlypontemelkedés Függeszkedés Egyensúlyozás	Elrugaszkodás egy lábról, érkezés páros lábra, magasugrás megkötés nélküli és átlépő-technikával, bordásfal gyakorlatokat, rézsútos padon továbbhaladással, labdával egyensúlyozás, feladatok rollerrel.	Tevékenységek és eszközök megnevezése.	Tudjon a térben tájékozódni.

4. Témakör: <i>Labdás gyakorlatok</i> Fejlesztendő kompetencia: Figyelmesség.			Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Kislabda dobások	Megfogás, felemelés, földre helyezés,	Tevékenységek és sportszerek megnevezése.	Tudjon labdával alapvető ügyességi feladatokat végrehajtani, szabályokat tartsa be.
Átadások	átadások labdagurítás, labdagörgetés,		
Labdavezetés	labdavezetés jobb-bal kézzel, pad mellett haladva, labdavezetés „ugróiskolázás”, labdagurulós társnak kapura dobás, rúgás, labdavezető sor és váltóversenyek.		

5. Témakör: <i>Sportjátékok elemei</i> Fejlesztendő kompetencia: Igyekezet.			Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Labdarúgás	Alapvető labdakezelési gyakorlatok, kapura rúgás,	Tevékenységek és sportszerek megnevezése.	Egyszerűsített szabályok elsajátítása, betartása
Kosárlabda	labdavezetési gyakorlatok, kosárra dobás,		
Pingpong Tollaslabda	adogatás, szerválás.		

Szakképzés 2/12.

Célok:

A rendszeres mozgást, testedzést, az egészséges életmód iránti igényt kialakítani.

Egészséges testi fejlődést biztosítani.

Ismereteit, jártasságait, képességeit kialakítani, fejlődését, és későbbi mozgásos cselekvési biztonságát, rendszeres fizikai aktivitását megalapozni.

Feladatok:

Az alapvető mozgáskészségek továbbfejlesztése, esetleges pótlása.

Koordinációs képességek kialakítása.

Állandó élményszerzés a játékokon, versenyen keresztül.

Értékes személyiségvonások megerősítése.

Az egészséges testi fejlődés segítése.

A tornaszerek egyre önállóbb adekvát használatának fejlesztése.

Elvárt teljesítmény:

Tudjon a térben saját testéhez képest tájékozódni.

Figyeljen a helyes testtartásra.

Tartsa be a sportjátékok szabályait.

Használja önállóan, rendeltetésszerűen a tornaszereket.

Értékelés: Tanév végén érdemjeggyel, félévente szöveges tájékoztatás, évente P.A.C. mérőeszközös mérés. Az értékelésnél a saját magához mért fejlődésváltozásokat kell alapul venni.

1. Témakör: <i>Rendgyakorlatok téri tájékozódás</i>			Óraszám: 14
Fejlesztendő kompetencia: Együttműködés.			
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Sorakozás	Tornasor kialakítása, kettes, hármas, négyes oszlop kialakítása kétsoros vonalban, köralakítás,	Sorakozás, kör,	Tudatos, gyors végrehajtás.
Testfordulatok	sarkon, talpon vonulás lépéstartással elhelyezkedés, sorakozás kijelölt társ mögött.	jobbra-balra	
Menetelés			

2. Témakör: <i>Gimnasztikai gyakorlatok</i> Fejlesztendő kompetencia: Biztonságos eszközhasználat.			Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Kéziszer és szabadgyakorlatok Mozgáselemek összekapcsolása	Változatos előkészítő gyakorlatok határozott formájú szabad és kéziszer gyakorlatok végzése súlyzó, labda, szalag négyütemű gyakorlatok	Kéziszerek és tevékenységek megnevezése.	Az eszközök helyes használata.

3. Témakör: <i>Képességfejlesztő gyakorlatok játékos feladatok</i> Fejlesztendő kompetencia: Önfejlesztés.			Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Kúszások Mászások Függeszkedés Gurulóátfordulás Állórajt Távolugrás Magasugrás	Átbújás társ terpesztett lába alatt, mászás rézsútos létrán fel-le, bordásfalgyakorlatok, előre-hátra bukfenc, versenyfutás, egy lábról elrugaskodás, megkötés nélkül és átlépő technikával.	Tevékenységek és eszközök megnevezése.	Szóbeli utasítás megértése.

4. Témakör: <i>Labdás gyakorlatok</i> Fejlesztendő kompetencia: Kitaró gyakorlás.			Óraszám: 14
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és javasolt fogalmak	Elvárt teljesítmény
Kislabda dobás Labdavezetés Átadások	Kis labdahajtás 2 m magas zsinór felett célba dobás, labdavezetés kézzel, lábbal kötetlenül, majd meghatározott pályán ívelt átadás, egykezes felső átadás.	Tevékenységek megnevezése.	Tudjon egyre biztosabban labdát vezetni.

5. Témakör: <i>Sportjátékok elemei</i> Fejlesztendő kompetencia: Sportszerűség.			Óraszám: 16
Tananyag	Tanulói tevékenység	Elvárt és <i>javasolt</i> fogalmak	Elvárt teljesítmény
Labdarúgás Kosárlabda Pingpong Tollaslabda	Labdavezetés lábbal, átadások, gól és pontszerzés, labdavezetés kézzel, kosárra dobás, adogatás, szerva, a pingpong labda és a tollaslabda levegőben tartása ütőgetéssel.	Tevékenységek, sportágak és sportszerek megnevezése.	Szabályok minél pontosabb betartása.

A Magyar Közlönyt a Szerkesztőbizottság közreműködésével a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium szerkeszti.

A Szerkesztőbizottság elnöke: dr. Gál András Levente,
a szerkesztésért felelős: dr. Borókainé dr. Vajdovits Éva.

A szerkesztőség címe: Budapest V., Kossuth tér 1–3.

A Határozatok Tára hivatalos lap tartalma a Magyar Közlöny IX. részében jelenik meg.

A Magyar Közlöny hiteles tartalma elektronikus dokumentumként a <http://kozlony.magyarorszag.hu> honlapon érhető el.

A Magyar Közlöny oldalhú másolatát papíron kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó.
Felelős kiadó: Majláth Zsolt László ügyvezető igazgató.